ANNALES
VETERIS TESTAMENTI,

A

PRIMA MUNDI ORIGINE

DEDUCTI:

UNA CUM

RERUM ASIATICARUM

ET

ÆGYPTIACARUM

CHRONICO,

A

TEMPORIS HISTORICI PRINCIPIO

uſque ad Maccabaicorum initia

PRODUCTO.

JACOBO USSERIO ARMACHANO

DIGESTORE.

LONDINI,

Ex Officina *J. Fleſher*, & proſtant apud *L. Sadler*, ad Inſigne Leonis deaurati in vico vulgò voc. Little-Britain. M DC L.

LECTORI.

Censorinus in libello quem ad Q. Cærellium scripsit de natali die, intervalla temporum expositurus; hanc sibi Præfatiunculam præmittendam putavit. [a] Si origo Mundi in hominum notitiam venisset, inde exordium sumeremus. *Et paulo pòst, de hoc tempore verba faciens:* [b] sive habuit initium, *inquit*, sive semper fuit, certè quot annorum sit, non potest comprehendi. *Itaque hanc Mundi epocham, ut ab hominum notitiâ quàm maximè alienam, ab Astronomicis suis supputationibus ita ablegat Ptolemæus.* [c] Τὰς περὶ ὅλου τοῦ αἰῶνος, ἢ καὶ τοῦ μακρῷ τινι πολλαπλασίου τοῦ κατὰ τὰς τηρήσεις χρόνου, διαβεβαιώσεις, ἀλλοτρίας φιλομαθείας τε καὶ φιλαληθείας ἡγώμεθα. Totius mundi, aut alîus multiplicis temporis observationes considerare, putamus alienum esse ab iis qui discendi & veri cognoscendi studio ducuntur. *Et à genethliacâ suâ Mathesi, genituram illam Mundi ab Æsculapio & Anubio acceptam, Julius Firmicus Maternus.* [d] Non fuit ista genitura Mundi, *inquit.* Nec enim Mundus certum diem habuit ortus sui; nec aliquid interfuit eo tempore, quo Mundus divinæ mentis ac providi numinis ratione formatus est: nec eousque se intentio potuit humanæ fragilitatis extendere, ut originem Mundi facili posset ratione concipere, aut explicare.

[a] Censorin. cap.20.

[b] Ibid.ca.21.

[c] Ptolem. μεγάλ. συντάξ. lib. 3.

[d] Jul. Firmic. Mathes. lib. 3. cap. 2.

Neque verò mirandum, homines ethnicos, sacrarum literarum inscios, de Mundi primordiis assequendis ita desperâsse: quum inter ipsos Christianos, Chronographus ille celebratissimus Dionysius Petavius, suam de conditu Mundi & annorum inde ad nos numero, sententiam explicaturus, [e] hanc primùm disceptationi summam *fecerit.* Annorum ab orbe condito ad hæc tempora numerum, neque certâ ratione compertum esse, neque citra divinam significationem posse comperiri. *A cujus sententiâ longissimè profectò abfuit Philastrius Brixiensis;* [f] hæresem *esse notans*, quæ dicit incertum numerum esse annorum à Mundi origine, & ignorare homines curricula temporum:

[e] Petav. de doctrinâ tempor. lib. 9. cap. 2.

[f] Philastr. de hæresib. c. 63.

porum: *& Lactantius Firmianus; cujus, in divinis Institutionibus, paulo audacius effatum est istud.* [g] Nos, quos divinæ literæ ad scientiam veritatis erudiunt, principium Mundi, finémque cognovimus. *Quicquid enim fiat de præteritis; futurorum temporum notitiam* [h] *Patrem in suâ ipsius potestate constituisse, edocti sumus: neque ullum omnium existere mortalium, cui totius seculi tempora sint comperta. Quò & illud Siracidæ* [i] *spectare putatur.* Ἄμμον θαλασσῶν, καὶ σταγόνας ὑετοῦ, καὶ ἡμέρας αἰῶνος, τίς ἐξαριθμήσει; Arenam maris, & guttas pluviæ, & dies seculi, quis enumeret? *quod Lyranus de præteritis temporibus dictum fuisse existimans,* (*quum de* diebus æternitatis, *hìc & in cap. XVIII. 11. id interpretentur alii*) *haud ita rectè conclusit annos à principio Mundi non fuisse à quoquam numeratos* certitudinaliter (*ut ille loquitur*) & præcisè.

g Lactant. li. 7. cap. 14.

h Act. 1. 7. Matth. 24. 36

i Ecclesiastic. 1. 2. & ibi Nicol. Lyranus.

Qui inter Christianos (quorum ad nos pervenerunt scripta) primus, ex sacris literis ætatem Mundi eruere aggressus est, Theophilus episcopus Antiochenus, de totâ hâc ratione generatim quidem ita pronuntiat [k]: Ὁ πᾶς χρόνος καὶ τὰ ἔτη δείκνυται τοῖς βουλομένοις πείθεσθαι τῇ ἀληθείᾳ. Universum tempus & anni indicantur volentibus obtemperare veritati: *de exquisitâ tamen calculi* ἀκριβείᾳ *posteà subjicit.* Ἡμεῖς τὸ ἀκριβὲς ἴσως ἀγνοοῦμεν ἁπάντων τῶν ἐτῶν τὸν ἀριθμόν, διὰ τὸ μὴ ἀναγεγράφθαι ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τοὺς ἐπιτρέχοντας μῆνας καὶ ἡμέρας. Nec nos forsitan exactè omnium annorum numerum tenemus; propterea quòd in sacris libris non annotati sunt excurrentes menses atque dies.

k Theophil. ad Autolyc. lib. 3.

Nempe quum integros annos Scriptura commemorare soleat, omissis diebus & mensibus, qui vel explendo anno desunt, vel supersunt expleto: dubitatio oriri posset de accuratâ summâ, quæ ex ejusmodi annis inter se additis elicitur. Verùm, hoc concesso quod rationi maximè est consentaneum, Scriptores sacros annorum numeros tantâ diligentiâ suis in locis consignantes, id sibi habuisse propositum, ut annorum Mundi seriem, quæ aliunde disci non poterat, nobis patefacerent: hoc (inquam) concesso, dubitationi propositæ Spiritum Sanctum quantum necesse fuit providisse dicimus, quum ad singularum Periodorum, à quibus series annorum seculi dependet, singulos nexus atque terminos, tùm mensis tùm diei notam apposuit. Ut quum Israëlitæ, verbi gratiâ, [l] *mensis* 1[i] *die* 15° *ex Ægypto dicantur exiisse, &* [m] *anno post exitum* 480[n], *mensis* 2[i] *die* 2° *Salomon Templum extruere cœpisse: menses & dies, quibus uterque Periodi illius terminus est circumseptus, ex integro illo annorum numero menses* 11 *& dies* 14 *demendos esse ostendunt; & non integros* 480, *sed annos tantùm* 479 *cum*

l Num. 33. 3.

m 3 Reg. 6. 1.

n 2 Chro. 3. 2.

diebus

diebus 16 *pro dicta Periodi spatio esse assumendos.*

Tempus Astronomicum à primo creationis puncto ad principium æræ Christianæ exactum, qui se dare nobis posse promittunt, favore mihi digni videntur magis quàm laude; quia majus quid ingenio humano moliuntur: *ait, qui inter nostrorum novissimos tempus ab orbe condito usque ad Christum ex Scripturis sacris numerare aggressus est, David Paræus. Itaque relicto tempore Astronomico, ad politicum Hebræorum, Ægyptiorum & Persarum tempus, velut ad* δεύτερον πλοῦν, *hîc recepisse se dicit. Verùm si quid ego hîc video, ad rei summam nihil omnino interest, quâ mensurâ in Seculi curriculo dimetiendo quis utatur; modò nota ea sit, & certo dierum numero terminata. Et si* per æquabilem aliquam annorum mensuram, *distantiam inter Mundi primordia & Christi tempora interpositam, cum D. Paræo definire quis poterit: absque ullarum Astronomicarum tabularum adminiculo, quot numero æquinoctia in eo intervallo contigerint, eidem facillimum quoque fuerit statuere. Temporis autem ab æquinoctio ad idem æquinoctium in anno quocunque politico notata revolutio, quid aliud est quàm annus naturalis & verè Astronomicus?*

Quòd si quis ad ista studia, non modò sacræ & exoticæ Historiæ cognitione, sed etiam aliquantâ Astronomici calculi & Veteris Kalendarii Hebraici notitiâ instructus accesserit: ut is non annorum tantùm sed etiam dierum numerum ab orbe condito jam transactum possit assequi, ego quidem inter χαλεπὰ, *sed non inter* ἀδύνατα *ponendum censeo. Per retrogradam certè supputationem ad ipsum primum Mundi diem posse perveniri, ita nos magnus docuit Basilius.* [o] Ἀφ' οὗ χρόνου ἤρξατο ἡ τοῦ κόσμου τούτου σύστασις δυνατόν σοι μαθεῖν. ἐὰν γὰρ ἐκ τοῦ παρόντος εἰς τὸ κατόπιν ἀναποδίζων φιλονεικήσῃς εὑρεῖν τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως· εὑρήσεις γὰρ ὅθεν, πόθεν, τῷ χρόνῳ ἡ πρώτη κίνησις. Discere utique possis quo primùm tempore constiterit Mundi origo: si ex hodierno die ad superiores retrogressus ætates, primum Mundi conditi diem invenire studiosè contenderis. Hoc enim pacto invenies, unde prima motio accesserit tempori.

[o] Basil. in Hexaëmer. homil. I.

Cùm autem variis seculis, & apud varias gentes, variæ extiterint temporum epochæ atque variæ annorum formæ: communis aliqua & nota mensura necessariò hîc est assumenda, ad quam reliquarum omnium illa diversitas commodissimè reduci possit. Nobis verò nulla mensura notior, neque ad communem temporum collationem accommodatior est, quàm annorum & mensium Julianorum formula, à media nocte, Kalendas

das Januarias anni primi vulgaris æræ Christianæ inchoante, deducta: cum tribus illis cyclis, quibus conjunctis annus unusquisque ab aliis quicumque fuerunt omnibus distinguitur; Romanâ nimirum Indictione annorum 15, Cyclo Lunari sive Aureo numero annorum 19, & Cyclo Solari (diei Solis sive Dominicæ indice) annorum 28 periodum complectente. Neque enim aut certius quicquam nobis est, aut notius, quàm numerari hodie annum (non dico, veri Natalis Christi, qui inter doctos controversus est, sed) vulgaris æræ Christianæ MDCL. Romanæ Indictionis 3, Lunaris Cycli 17, & Cycli Solaris 7, characteribus insignitum.

Quandoquidem verò Christiana hæc nostra epocha primordio Mundi multis seculis est posterior, & retrograda annorum ante eam numeratio tum molestior est, tum errori etiam (nisi major attentio adhibeatur) admodum obnoxius: receptissimæ illi hypothesi, quæ annos Julianos cum tribus suis cyclis προλήψει *quâdam Mathematicâ ad ipsa Mundi initia decurrisse ponit, artificialem quoque epocham, ex tribus istis Cyclis in se multiplicatis conflatam, recentioribus nostris Chronographis placuit adjicere. Solari enim Cyclo in Lunarem ducto, sive numero 28 per 19 multiplicato, magnus Cyclus Paschalis prodit annorum 532. eóque rursus per 15 Indictionis numerum multiplicato, emergit annorum 7980 Periodus; à Roberto Lotharingo Herefordensi in Britanniâ nostrâ episcopo primùm (ni fallor) notata, & post 500 annos à Josepho Scaligero Chronologicis usibus adaptata, & Periodi* Julianæ *nomine, quòd totidem* Julianorum *annorum Cyclum contineret, nuncupata. Quòd si retrorsum à præsenti anno trium minorum cyclorum series in tempora anteriora extendatur; 4713 ante initium æræ nostræ Christianæ annus, ille esse deprehendetur, in quem & Indictionis 1, & Cycli Lunaris 1, & Cycli Solaris 1, concursus recidet. In Kalendis igitur Januariis proleptici illius anni capite hujus Periodi constituto; annus vulgaris æræ Christianæ primus, Periodi Julianæ 4714 erit numerandus: qui per 15. 19. & 28. divisus, Indictionem Romanam 4. Cyclum Lunarem 2. & Solarem 10. notissimos illius anni characteres exhibet.*

Primorum Patrum, veterúmque Ægyptiorum & Hebræorum annus, ejusdem cum Juliano quantitatis fuisse reperitur, sed ex mensibus 12 æqualibus dierum 30 constans (Hebræos enim ante Babylonicam captivitatem Lunaribus mensibus fuisse usos, probari non potest) dierum ἐπαγομένων *5, & quarto quoque anno 6, ad 12 mensis finem adjectâ appendiculâ. Ex hujusmodi annorum continuâ serie in sacris literis traditâ, in annum Mundi 3442, ex Chaldaicæ verò Historiæ & Astronomici Canonis collatione, in*

annum

annum Nabonasari 186, & cum eo cohærentem nexu certissimo annum ante æram Christianam 562, Julianæ Periodi 4152, magni Nebuchadnesaris exitum & regni Evilmerodachi filii ejus initium incurrisse, animadverti: indéque sub finem anni Periodi Julianæ 710 Mundum conditum fuisse collegi; posito nimirum in Autumno creationis rerum exordio. Quandoquidem verò cum vesperâ primi diei septimanæ primus seculi dies est inchoatus: feriam primam, quæ in anno illo 710 ad Autumnale æquinoctium accessit proximè, ex Astronomicis Tabulis ([p] *non obstante Solis vel statione in diebus Josuæ, vel retrocessione in diebus Ezechiæ) in 23 Octobris Juliani diem incurrisse, observavi; indéque à vesperâ illum Juliani anni diem antecedente, &* πρωτόκτιστον ἡμέραν *& primum temporis motum deducendum fuisse, conclusi.*

[p] Vide Annales nostros; anno Mundi 2553. *d.* & 3291. *c.*

Basilianâ igitur illâ φιλονεικίᾳ *perplexis Chronologorum difficultatibus tandem superatis, in hanc concessi sententiam: à vesperâ primum Mundi diem aperiente ad mediam noctem primum Christianæ æræ diem inchoantem, annos fluxisse 4003. dies 70. & horas temporarias 6. verùmque Christi Domini natalem, quadriennio toto (quod mortis Herodis tempus demonstrat) vulgaris æræ Christianæ principio anteriorem extitisse. Juxta rationes enim nostras, & Salomonici Templi structura 3000 Mundi anno est absoluta; & 4000 Mundi anno,* [q] *impletis diebus quibus Virgo* θεοτόκος *erat paritura, Christus in perfectâ carne, cujus Templum fuerat* [r] *typus, hominibus primùm apparuit & manifestatus est. Unde ad annos æræ Christianæ 4 additis, & ab annis ante eandem totidem detractis; pro communi & vulgatâ, vera & germana obtinebitur Nativitatis Christi epocha.*

[q] Luc. 2. 6.

[r] Johan. 2. 21.

Ista, ad quæ nunc digitum intendo tantùm, pleniùs deinceps, volente Deo, confirmabuntur in Sacrâ Chronologiâ; quam, simul cum tractatu de Anno primitivo & veterum Hebræorum Kalendario, edere mihi in animo est. Interim Veteris Testamenti Annales, fundamentis ibi positis superstructos, in lucem edere visum fuit; cum rerum exterarum in Asiâ & Ægypto ab Olympiadum initio gestarum Chronico; ad specialem Græcorum & Romanorum historiam eis potissimùm sepositis, quæ in Græciâ (ad quam & Rhodum & insulas inter Europam & Asiam positas refero) atque Occidentis partibus actæ memorantur.

In sacris Historiis repræsentandis, Tremellii & Junii Latinam versionem (cum suis quoque Hebraismis) & capitum Summaria, sum secutus: in exteris exprimendis, ipsorum authorum veterum vel optimorum eorundem ex Græco interpretum verbis sum usus; & nominatim Jacobi Dalechampii in Athenæo, licèt in capitulorum notatione ad Natalis Comitis editionem

hîc

hîc respexerim. Ex hisce verò historias aut contraxi ipse, aut à Codomano, Cappello, Emmio, Pezelio, Ebero, Saliano, vel alio quocunque qui ad manum aderat Chronographo, contractas desumpsi: sic tamen, ut ipsi primorum authorum fontes (quorum à me loca studiosè sunt annotata) semper mihi obversarentur ante oculos. Temporum enim rectæ dispositioni unicè intentus, de verbis aliorum mutandis (quod præstare fuisset facillimum, si tanti res esse videretur) parùm fui sollicitus.

Cúmque ex magnâ Historicorum turbâ qui Julii Cæsaris ætatem antecesserunt, quatuor tantùm ævi injuria reliquos nobis fecerit, Herodotum, Thucydidem, Xenophontem, Polybium *(eúmque maximâ sui parte mutilum;) horum, ut antiquissimorum, potissimam rationem habui; eorúmque authoritate fretus, crebros Diodori Siculi anachronismos emendavi: in rebus verò Alexandri Magni (quas illi non attigerunt) non Diodoro solùm sed Curtio etiam & Arriano novam aliunde temporum lucem mutuari conatus sum. Primæ quatuor alphabeti literæ, ad annos Mundi appositæ, annorum ineuntium, currentium, & desinentium sunt indices: autumnali seu primo anni quadrante per* a, *brumali per* b, *verno per* c, *æstivo per* d *designato. Reliqua prudens lector ipse per se intelliget: quem hisce frui cupio, & valere.* Londini, *XIII.* Kalendas Julias, Julianas; anno vulgaris æræ Christianæ *MDCL.* à verò Domini Natali, *MDCLIV.*

DE

DE PHILIPPO PRINCIPE PALATINO ad Rhenum, Philippi Melanchthonis *Narratio.*

Sæpe audivi narrare Capnionem, cùm apud Philippum principem Palatinum electorem essent Dalburgius episcopus Vangionum, Rudolphus Agricola & ipse, & non solùm in familiaribus colloquiis, sed etiam in deliberationibus de republicâ sæpe narrarent insignia exempla vel Persica, vel Græca, vel Romana; mirificè accensum esse principem studio cognoscendæ historiæ, sed dixisse, se animadvertere, distinctione temporum, gentium & imperiorum opus esse: eámque ob causam petivisse, ut sibi ex totâ antiquitate, quantum nota esset, ex Hebræis fontibus, & ex Græcis ac Latinis scriptoribus, ordine contexerent monarchias; ut mente complecti tempora mundi, & seriem maximarum mutationum posset. Nulli tunc extabant scripti linguâ Germanicâ libri de veteribus imperiis. *Circa annum Christi 1480.* Nec Latinâ præter Justini confusaneam epitomen, quæ tamen distinctione temporum caret, habebantur. Erat ocium tunc illis doctis viris, & hoc labore delectabantur. Ordine igitur ex Hebræis, Græcis & Latinis monumentis monarchias recensent, & maximè digna memoriâ suo loco adhibitâ temporum & gentium distinctione inserunt. Legit avidissimè id scriptum princeps ingeniosus, séque lætari dicebat, divinitus conservatam esse temporum seriem, & rerum præcipuarum memoriam. Ostenderant enim ei continuatam esse mundi historiam ita, ut Herodotus inchoet suas narrationes paulo ante finem propheticæ historiæ. Nam & ante regnum Persicum, de quo narrationes luculentæ extant in Daniele, Esdrâ & Nehemiâ, regum Assyriorum & Ægyptiorum aliquot nomina sunt eadem in prophetis & Herodoto. Apryi prædicit exitium Jeremias, quod describit Herodotus. Postquam Jeremiam interfecit Apryes, posteà Amasis captum regem superbum strangulat. Agnoscere

Dan.2.21.

etiam se princeps Palatinus dicebat testimonia præsentiæ Dei in constitutione monarchiarum, quia solis humanis viribus constitui & retineri non potuerint, & eò divinitus constitutæ sint, ut essent custodes humanæ societatis, conjungerent multas gentes, restituerent leges, judicia, pacem, ut docere homines de Deo possent. Sæpe igitur repetebat Danielis verba: *Deus imperia transfert & stabilit.* Mutationibus etiam & tyrannorum pœnis dicebat conspici judicium Dei, & moneri totum genus humanum illustribus exemplis, ut agnoscat Deum, sciat ordinâsse eum & velle justa & verè irasci violantibus ipsius ordinem. Tales erant ejus principis sermones, considerantis ordine imperiorum incrementa & ruinas.

ANNA-

ANNALES
VETERIS TESTAMENTI,
à primâ Mundi origine deducti.

1 a. N PRINCIPIO creavit DEUS Cœlum & Terram. [*Genes.* I. 1] quod temporis principium (juxta nostram Chronologiam) incidit in noctis illius initium, quæ XXIII. diem Octobris præcessit, in anno Periodi Julianæ 710. 710 4004

Primo igitur seculi die (*Octob.* 23. *feriâ* 1.) cum supremo Cœlo creavit Deus Angelos: deinde summo operis fastigio primùm perfecto, ad ima Mundanæ hujus fabricæ fundamenta progressus mirandus artifex, infimum hunc globum ex Abysso & Terrâ conflatum constituit; concinentibus & collaudantibus eum simul omnibus ipsius Angelis. [*Job* XXXVIII. 7] Cúmque Terra esset inanis & vacua, & tenebræ essent in superficie Abyssi: in ipso primi diei medio creata est Lux; quam à Tenebris distinguens Deus, illam appellavit Diem, has Noctem.

Secundo die, (*Octob* 24. *fer.* 2.) creato expanso (quod Cœlum est appellatum) distinctio est facta inter aquas superiores, & inferiores Terræ circumfusas.

Tertio die, (*Octob.* 25. *fer.* 3.) Aquis inferioribus in locum unum confluentibus, emersit Terra arida. Aquas in Mare congregavit Creator: emissis interim fluviis, qui in Mare refluerent. [*Ecclesiast.* I. 7] Terram omne genus Herbas & Plantas, cum seminibus & fructibus, germinare fecit. Præ aliis autem locis, Paradisum in Edene plantis ornavit: in quibus, Arbor vitæ & Arbor scientiæ boni ac mali. [*Gen.* II. 8, 9.]

Quarto die, (*Octob.* 26. *fer.* 4) Sol, Luna, & reliqua Sidera creata sunt.

Quinto die, (*Octob.* 27. *fer.* 5) Aquatilia & volatilia animantia producta sunt; & fœcunditate donata.

Sexto die (*Octob.* 28. *fer.* 6) Terrestria animalia creata sunt; tùm Gradientia, tùm Repentia. Demùm verò Homo, ad imaginem Dei in divinâ Mentis scientiâ (*Coloss.* III. 10) & genuinâ Voluntatis sanctitate (*Ephes.* IV. 24) præcipuè consistentem, conditus est. Ille statim reliquis animalibus, divinitùs ad se adductis, ut Dominus eorum designatus, nomina imposuit. In quibus cùm adjutricem sibi similem non inveniret;

veniret; ne sociâ necessariâ careret, Deus, costâ ex dormientis latere desumptâ, Mulierem formavit, atque in uxorem illi tradidit, Conjugii lege institutâ. Tùm conjugibus benedicens, fœcunditatem eis tribuit, & dominium in animantia: eisque omnibus de cibo liberaliter providit. Denique, peccato in Mundum hucusque non ingresso, *inspexit Deus quicquid fecerat, ecce autem* BONUM *erat valdè. Sic fuit vespera & fuit mane diei sexti.* (*Gen.*I.31.)

Septimo die, (*Octob.*29. *fer.*7) cùm perfecisset Deus opus suum quod fecerat, quievit ab omni opere; & diei septimo benedicens, Sabbatum instituit & consecravit. [*Gen.*II.2,3.] quippe in quo *respiravit* (ut humano more ipse de se loquitur, *Exod.*XXXI. 17) *& recreavit se*: nec dum (ut videtur) peccato admisso, aut pœnâ sontibus (vel Angelis, vel Hominibus) à Deo inflictâ. Unde dies hic posteà constitutus est signum tùm sanctificationis nostræ in hoc seculo, (*Exod.*XXXI.13) tùm æterni illius sabbatismi, quo in futuro ab omnibus peccati & reliquiis & pœnis plenam liberationem expectamus. [*Heb.*IV.4,9,10.]

Post primam Mundi septimanam, videtur Deus conjuges in hortum Edenis introduxisse, atque esu Arboris scientiæ boni ac mali eis interdixisse; reliquarum omnium arborum usu liberè concesso.

Diabolus, Deo gloriam, Homini felicitatem invidens, Mulierem per serpentem ad peccandum sollicitat: unde & ipse *Serpentis antiqui* nomen obtinuit. [*Apocal.* XII.9. & XX.2.] Mulier per serpentem, Vir per mulierem seductus, Dei præceptum de abstinentiâ à fructu vetito transgreditur. Citatis & convictis pœnæ imponuntur: additâ tamen promissione de semine mulieris caput serpentis contrituro, id est, Christo Diaboli opera dissoluturo. [1 *Johan.*III. 8. *Rom.*XVI. 20.] Unde tunc primùm mulieri *Evæ* nomen à marito est impositum: (*Gen.* III.20.) quòd mater futura esset omnium viventium non naturalem tantùm vitam, sed illam quoque quæ est per fidem in semen ipsius, Messiam promissum. quomodo & post eam *Sara* fidelium mater est habita. [1 *Pet.*III.6. *Galat.*IV.31.]

Primi parentes, vestibus pelliceis à Deo amicti, ex horto Edenis pelluntur: flammeo gladio posito ad custodiendam viam quæ ferebat ad Arborem vitæ; ne de fructu ejus, quem hactenùs non attigerant, deinceps vescerentur. [*Gen.*III. 21,22, *&c.*] Unde plus quàm verisimile fit, eodem ejectum Adamum fuisse die, quo inductus in Paradisum fuerat. Qui quidem dies Mundi *decimus* fuisse videatur (Kalendis Novembribus anni Juliani proleptici respondens) quo deinceps, ad memorabilis hujus casûs memoriam conservandam (ut rationi consentaneum est) instituta est EXPIATIONIS solennitas, & statum JEJUNIUM (νηστείας nomine, *Act.*XXVII. 9. κατ' ἐξοχὴν denotatum) in quo universi, tam inquilini quàm peregrini, animas suas affligere jubebantur; adjunctâ sanctione severissimâ. *Omnis anima, quæ non fuerit afflicta eo ipso die, omninò excindetur è populis suis.* [*Lev.*XVI.29. *&* XXIII.29.]

d. Post lapsum, Cain primus mortalium omnium è muliere nascitur. [*Gen.* IV.1.] 711 4003

130 *d.* Abele occiso à fratre Caino, omnium hominum primogenito, Deus alium pro illo filium Evæ reposuit: unde & *Sethi* nomen illi inditum. 840 3874

(*c.*IV.

Anno Mundi		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	(*c*. IV. 25.) poſtquàm pater Adamus 130 vixiſſet annos. [*c*. V. 3.] Inter cædem verò Abelis & conceptionem Sethi nullum alium filium Evæ obtigiſſe, (ille enim aliàs dicendus fuiſſet pro Abele datus, potiùs quàm Sethus) ideóque non longum inter utrumque tempus interceſſiſſe, hinc colligitur. Unde, quum annos ad 128. propagatum tum fuerit humanum genus: ita creviſſe intra id ſpatium mortalium numerum vero fuerit conſentaneum, ut non ſine cauſâ conſcius ſceleris metuerit Cain, *ne cæderet* eum quilibet qui erat inventurus eum. [*c*. IV. 14, 15.]		
235 *d.*	Sethus, annos 105 natus, filium genuit, cui *Enoſhi* nomen impoſuit: quod conditionis humanæ deplorandam denotat miſeriam. Tunc enim à Cainitis cultus divinus miſerè corruptus fuit. Unde ea inter homines diſtinctio facta; ut qui in vero Dei cultu permanſerunt, *Filii Dei*; qui autem ab eo deſciverunt, *Filii hominum* ſint appellati. [*Gen.* IV. 26. *cum* VI. 1, 2.]	945	3769
325 *d.*	Cainan natus eſt; quum Enoſh ejus pater 90 annos vixiſſet. [*c*. V. 9.]	1035	3679
395 *d.*	Mahalaleel natus eſt; quum pater Cainan 70 vixiſſet annos. [*c*. V. 12.]	1105	3609
460 *d.*	Jared natus eſt; quum pater Mahalaleel 65 vixiſſet annos. [*c*. V. 15.]	1170	3544
622 *d.*	Enoch natus eſt; quum pater Jared 162 vixiſſet annos. [*c*. V. 18.]	1332	3382
687 *d.*	Mathuſala natus eſt; quum pater Enoch 65 vixiſſet annos. [*c*. V. 21.]	1397	3317
874 *d.*	Lamech natus eſt; quum pater Mathuſala 187 vixiſſet annos. [*c*. V. 25.]	1584	3130
930 *d.*	Adamus primus generis humani parens, mortuus eſt; cùm 930 vixiſſet annos. [*c*. V. 5.]	1640	3074
987 *d.*	Enochum, ab Adamo ſeptimum, Deus incontinenter cum ipſo ambulantem tranſtulit, ne videret mortem; poſtquàm 365 vixiſſet annos. [*c*. V. 23, 24. *Hebr.* 11. 5.]	1697	3017
1042 *d.*	Sethus, Adami filius, mortuus eſt; cùm 912 vixiſſet annos. [*c*. V. 8.]	1752	2962
1056 *d.*	Noachus, ab Adamo decimus, natus eſt; quum pater Lamech 182 vixiſſet annos. [*c*. V. 29.]	1766	2948
1140 *d.*	Enoſh, tertius ab Adamo, mortuus eſt; cùm 905 vixiſſet annos. [*c*. V. 11.]	1850	2864
1235 *d.*	Cainan, quartus ab Adamo mortuus eſt; cùm 910 vixiſſet annos. [*c*. V. 14.]	1945	2769
1290 *d.*	Mahalaleel, quintus ab Adamo, mortuus eſt; cùm 895 vixiſſet annos. [*c*. V. 17.]	2000	2714
1422 *d.*	Jared, ſextus ab Adamo, mortuus eſt; cùm 962 vixiſſet annos. [*c*. V. 20.]	2132	2582
1536 *a.*	Deus, priuſquàm diluvium in mundum impiorum induceret, Noachum juſtitiæ ſuæ præconem ad illos miſit: 120 annorum termino ad reſipiſcendum eis conſtituto. [I *Pet.* III. 20. II *Pet.* II. 5. *Geneſ.* 6. 3.]	2245	2469
1556 *d.*	Noacho, nunc primùm liberis operam dare incipienti, quum 500 eſſet annorum, natus eſt primogenitus Japhetus. [*Gen.* V. 32. *cum* X. 21.]	2266	2448

1558 d. Noacho natus eſt ſecundo-genitus Semus: quippe qui biennio poſt diluvium 100 annorum fuiſſe dicitur. [*Gen.*XI. 10.] 2268 2446

1651 d. Lamechus, nonus ab Adamo, mortuus eſt; cùm 777 vixiſſet annos. [*c.*V. 31.] 2361 2353

1656 a. Mathuſala, octavus ab Adamo, *969* ætatis anno mortuus eſt; omnium maximè longævus. [*c.*V. 27.] 2365 2349

Menſe hujus anni 2 die 10 (*Novemb.*30. *feriâ* 1.) Deus edicit Noacho, ut ſeptimanâ illâ pararet ſe ad ingreſſum in Arcam: dum ſecurus Mundus edebat, bibebat, uxores ducebat, & nuptum dabat. [*c.*VII.1, 4,10. *Matth.*XXIV. 38.]

Anno ſexcenteſimo vitæ Noachi, menſis 2 die 17 (*Decemb.*7. *fer.*1.) eo cum ſuis & animalibus omnibus in Arcam ingreſſo; pluviam demiſit Deus ſuper terram 40 dies & 40 noctes: & prævaluerunt aquæ ſuper terram 150 diebus. [*Gen.*VII. 4,6,11,12,13,17,24.]

Aquis deficientibus, menſis 7 die 17 (*Mai.* 6. *fer.*4.) Arca requievit in uno montium Ararati. [*c.*VIII. 3,4.] 2366 2348

Pergentibus verò adhuc aquis deficere, menſis 10 die 1 (*Juli.*19. *fer.*1.) conſpecti ſunt vertices montium. [*c.*VIII. 5.]

Poſt 40 dies, hoc eſt, 11 die menſis 11. (*Auguſt.*28. *fer.*6.) Noachus, apertâ feneſtrâ Arcæ, emiſit corvum. [*c.* VIII. 6,7.]

Poſt *ſeptem dies* (ut videtur colligi poſſe ex *ſeptem diebus* ALIIS, in 10. verſu nominatis) emiſit Noach columbam: & reverſam iterum, poſt alteros *ſeptem dies* emiſit; quæ circa tempus veſpertinum rediit, folium olivæ decerptum in ore gerens. Deinde expectatis & aliis ſeptem diebus, eandem emiſit; quæ non eſt reverſa ultrà ad eum. [*c.* VIII. 8,--12.]

ÆTAS MUNDI SECUNDA.

1657 a. ANno ſexcenteſimo primo vitæ Noachi, menſis primi die primo, (*Octob.*23. *feriâ* 6. ut *novi Anni* ita & novi *Mundi* die primo) cùm ſiccata eſſet ſuperficies terræ, removit Noachus operculum Arcæ. [*Geneſ.*VIII.13.]

Menſis 2 die 27. (*Decemb.* 18. *feriâ* 6.) cùm exaruiſſet terra, Dei mandato exivit Noachus, cum omnibus qui cum ipſo fuerant in Arcâ. [*c.* VIII.14,-19.]

Noachus egreſſus Soteria Deo immolavit. Deus rerum naturam, diluvio corruptam, reſtauravit: carnis eſum hominibus conceſſit; atque Iridem dedit ſignum fœderis. [*c.*VIII. & IX.]

Anni vitæ humanæ quaſi dimidio breviores fiunt.

1658 d. Arphaxad natus eſt Semo centenario, biennio poſt diluvium, [*c.*XI. 10.] finitum ſc. 2368 2346

1693 d. Salah natus eſt; quum Arphaxad pater ejus 35 vixiſset annos. [*c.*XI. 12.] 2403 2311

1723 d. Heberus natus eſt; quum Salah Pater ejus 30 vixiſset annos. [*c.*XI. 14.] 2433 2281

Quum

1757 d. Quum Heberus 34 vixisset annos, natus est ei filius, cui nomen dedit *Phaleg*; (*c*.XI.16.) *quia in diebus ejus divisa fuit terra.* (*c*.X. 25. & I *Chron*.I.19.) Quod quidem si de illius natali accipiatur; dicendum videtur, quo tempore natus est Pelegus, Noachum (cui regiones, jam sentibus & dumetis obsitæ, ante diluvium cognitæ fuerant) distributionem Terræ inter nepotes suos instituisse; eâque peractâ, eos ab Orientalibus partibus (ad quas ex montibus Ararati jam antè descenderant) in vallem Sennaaris iter peregisse. [*Gen*.XI.2.] Ubi impiè conspirantes nationes (ut habetur, *Sapient*.X. 5) ut dispersionem à Deo, per Noachum, jam præscriptam impedirent, (ut ex *Genes*.*c*.XI. versibus 4,6,8,9. inter se comparatis colligitur) Urbem & Turrim Babylonicam condere sunt aggressi. Quâ inani operâ per linguarum confusionem (quæ *Babeli*, *c*.XI. 9. nomen dedit) frustrata; gentium dispersio est secuta, in varias orbis partes *secundùm linguas suas* variis deductis coloniis. Inter quarum duces Joktanis quoque, fratris Phalegi, filii XIII. recensentur: (*Gen*. X.26.) quos tempore nativitatis patrui sui Phalegi in lucem nondùm fuisse editos clarum est. Cùm enim 34 tantùm annorum fuerit Heberus, quum natus ei fuit Phalegus: etiamsi Hebero vicenario natum fuisse Joktanem, & Joktani vicenario natum fuisse suorum filium maximum concederemus; sex nihilominus post Phalegum annis prognatus fuisset ille primogenitus. Ut 13 horum filiorum saltem postremi, *Jobabus*, & tres ante eum proximè commemorati fratres, qui auriferis regionibus nomina sua reliquerunt, *Sheba*, (*Psal*.LXXII.15.) *Ophir*, (I *Reg*. IX.28.) & *Havilah*, (*Gen*.II.11.) non nisi aliquot post susceptum à Phalego Rehu sive Ragavum annis, Ducatui huic & rebus gerendis, per ætatem, idonei esse potuerint. 2467 2247

Anni vitæ humanæ iterum quasi dimidio breviores efficiuntur.

1771 a. Hinc ad captam ab Alexandro Babylonem anni 1903 intercesserunt: quot annorum observationes cœlestes inde in Græciam, Aristotele procurante, à Calisthene fuisse missas, testis est Porphyrius. (apud Simplicium, in Lib.2. de Cœlo.) Unde apparet, siderum contemplationi vacare cœpisse Babylonios ipsius *Nimrodi* temporibus: à quo tota eorum regio *terra Nimrodi* accepit cognomentum. (*Mic*.V. 6.) quum & illius suasu condi primùm Babylon cœpta (ut in lib. 1. Antiqu. cap. 5. habet Josephus;) ibidémque prima regni ipsius sedes collocata, (quemadmodum in *Gen*.X.10. confirmat Moses) indéque gens ipsa Babylonica *antiquitatis* nomine celebrata inprimis fuerit. [*Jerem*.V. 15.] 2480 2234

1787 d. Rehu sive Ragau natus est; quum Phaleg pater 30 vixisset annos. [*Gen*. XI. 18.] 2497 2217

1816 Ægyptiorum in subjectos potestatem ac regium imperium usque ad integros 1663 annos duravisse, refert in Annalibus suis Constantinus Manasses. Qui à tempore quo Ægyptus à Cambyse rege Persarum subjugata est retrò numerati, ad hoc nos perducunt: circa quod, Misraim Chami filius colonias in Ægyptum duxit; quæ inde *Misraimi* & terræ *Chami* nomen adepta est. [*Psal*.CV.23,27. CVI. 21,22.] Unde posteriores Pharaones, filios regum *antiquorum* se fuisse jactitabant. [*Esai*. XIX. 11.] 2526 2188

1819 d. Serug sive Saruch natus est; quum Ragavus pater 32 vixisset annos. [*Gen*.XI.20.] 2529 2185

 Na-

Anno Mundi		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
1849 *d.*	Nachor natus eſt; quum Saruchus pater 30 vixiſſet annos. [*c.*XI. 22.]	2559	2155
1878 *d.*	Terach ſive Thara natus eſt; quum Nachor pater 29 vixiſſet annos. [*c.*XI. 24.]	2588	2126
1915 *c.*	Ægialeus Sicyoniorum in Peloponeſo regnum incepit, 1313 annis ante primam Olympiadem. [*Euſeb.Chron.*]	2625	2079
1920 *c.*	Ex vicinâ Arabiâ irrumpens gens eorum quos *Hyc-ſos*, id eſt, *Reges Paſtores* Ægyptii vocabant, Memphim ceperunt; & totâ Ægypto inferiori (quæ mari Mediterraneo eſt expoſita) potiti ſunt: quam primus eorum Rex Salatis per annos 19 obtinuit. [*Manetho*, in Ægyptiacorum libro 2. apud Joſephum, lib. 1. contra Apionem.]	2630	2084
1939 *c.*	Bæon, 2. Rex, ann. 44. [*Manetho.*]	2649	2065
1948 *d.*	Poſtquàm Thara 70 vixiſſet annos, natus eſt ætate primus trium ipſius filiorum. [*Gen.*XI. 26.] non Abram quidem (quem poſt 60 demùm annos natum infrà videbimus) ſed Haran, tertii fratris Nachoris ſocer. Hic enim, priùs quàm pater Thara Ure Chaldæorum diſcederet, vitâ ibidem functus, filiam reliquit Milcam, patruo Nachori nuptam. [*c.* XI. 28, 29.]	2658	2056
1983 *c.*	Apachnas in Ægypto regnat, ann. 36. menſ. 7. [*Manetho.*]	2693	2021
1996 *d.*	Phaleg ſextus à Noacho, mortuus eſt; 209 poſt natum Ragavum annis. [*c.*XI. 19.]	2706	2008
1997 *d.*	Nachor, nonus à Noacho, mortuus eſt; 119 poſt natum filium Tharam annis. [*c.*XI. 25.]	2707	2007
2006 *d.*	Noachus mortuus eſt, quum vixiſſet 950 annos; poſt finitum Diluvium, 350 annis. [*c.*IX. 28, 29.]	2716	1998
2008 *c.*	Abram natus eſt: quippe 75 annorum exiſtens, quum pater Thara moreretur, annum agens ætatis 205. [*c.*XI. 32. & XII. 1, 4. *cum Act.* VII. 4.]	2718	1996
2018 *c.*	Sarai (quæ & Iſcah, Haranis fratris Abrami filia; (*Gen.*XI. 29, 30.) nata eſt: utpote decennio marito ſuo Abramo ætate minor. [*Gen.* XVII. 17.]	2728	1986
2020 *b.*	Apophis in Ægypto regnat ann. 61. [*Manetho.*]	2730	1984
2026 *d.*	Rehu ſive Ragau, ſeptimus à Noacho, mortuus eſt; 207 poſt natum Saruchum annis. [*c.*XI. 21.]	2736	1978
2049 *d.*	Serug ſive Saruch, octavus à Noacho, mortuus eſt; 200 poſt natum Nachorem annis. [*c.*XI. 23.]	2059	1955
2079	Hoc ferè tempore, Chedorlaomer rex Elami ſive Elymaidis (inter Perſiam & Babyloniam poſitæ) ſubegit reges Pentapoleos, Sodomæ videlicèt, Gomorrhæ, Admæ, Seboim, & Belæ ſive Zoaris: qui duodecim annis illi ſerviverunt. [*c.*XIV. 1, 2, 4.]	2089	1925
2081 *b.*	Janias in Ægypto regnat, ann. 50. menſ. 1. [*Manetho.*]	2791	1923
2083 *a.*	Deus Abramum vocat Ure Chaldæorum, ad proficiſcendum in eam regionem quam oſtenſurus eſſet illi. [*Gen.*XV. 7. *Joſu.*XXIV. 2, 3. *Nehem.*IX. 7. *Act.* VII. 2, 3, 4.] Ur verò iſta, quam in *Meſopotamiâ* cum Ste-	2792	1922

Stephano protomartyre *Act.*VII.2.etiam Abarbenel (in *Genes.cap.*11. collocat, à Sacerdotibus & Mathematicis ex artis vocabulo *Chaldæorum* appellationem sortitis (quo nomine, in ipsâ etiam Chaldæâ, Genethliaci à reliquis Magis distincti reperiuntur, *Daniel.*II. 2,10.IV.7. & V.11) habitata fuit. Ex quorum consortio & Terach & filii ejus idolorum cultum didicerunt. [*Josu.*XXIV. 2.]

Assumpsit igitur Terach Abramum filium suum,& Lotum filium Haranis nepotem suum, & Sarai nurum suam uxorem Abrami filii sui: & egressi unà Ure Chaldæorum,ad proficiscendum in regionem Canaanis, pervenerunt Charanem, (in eâdem cum Ure Mesopotamiâ sitam;) & consederunt illic,gravi Terachi imbecillitate detenti.Quúmque fuissent
c. dies Terachi 205 annorum, mortuus est Terach Charane. [*Gen.*XI. 2793 1921
31,32.]

ÆTAS MUNDI TERTIA.

ABramum,quum mortuus esset pater ejus, denuò vocavit Deus à terrâ suâ, & à cognatione suâ, atque à domo paternâ suâ: additâ fœderis Euangelici promissione, de benedicendis in ipso (id est, in semine ipsius benedicto, D. N. Jesu Christo) omnibus familiis terræ. (*Gen.*XII. 1,2,3. *cum Act.*VII. 4.) à quâ promissione, & migratione Abrami eam incunctanter subsecutâ,deducendi sunt 430 anni peregrinationis Abrami & posterorum ipsius in terrâ non suâ: (*Exod.*XII.40,41. *cum Galat.* III.17.) & initio & fine eorum in 15 die mensis Abib constituto; qui hoc anno in Maii Juliani diem 4 & feriam 4 hebdomadicam (juxta nostras rationes) incidit.

Hoc igitur die Abram, quum esset annorum septuaginta quinque, Deum vocantem secutus, assumpsit Saram uxorem suam & Lotum filium Haranis fratris sui, cum universis facultatibus suis quas compara- verant & animabus quas acquisiverant Charane; & profecti ut abirent in regionem Canaanis, tandem pervenerunt in eam. Et transivit Abram per regionem illam ad locum usque Shecemi, ad Quercum Moræ. (*Gen.*XII.4,5,6.) de quâ etiam in *Gen.* XXXV.4. *Josu.*XXIV. 25,26. & *Iud.*IX.6. posteà occurrit mentio.

Apparens Dominus Abramo,promisit se semini ipsius daturum regionem illam: qui ibidem altare exstruxit Domino qui apparuerat ipsi. Posteà refigens inde ad montana profectus est, versus Orientalem tractum Luzi, posteà Bethelis dicti; (*c.*XXVIII.19.) ubi ædificato altari, invocavit nomen Domini. Deinde profectus est, indesinenter pergendo, in meridianum regionis tractum; qui Ægyptum spectat. [*c.*XII.7, 8,9.]

2084 Abram, fame cogente, in Ægyptum descendit, ut peregrinaretur
a. illic: ubi Sarai uxor, quam periculi vitandi causâ sororis nomine compellaverat, regi Pharaoni (*Apophi*) tradita, posteà cum muneribus intacta restituitur: & fide publicâ incolumes ex Ægypto dimittuntur. [*c.* XII.10,--20.]

Abram

Anno Mundi		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
c.	Abram & Lot unà in Cananæam revertuntur: ubi quum eadem regio pecori utriuſque alendo non ſufficeret, ſeparantur alter ab altero; Loto ad Sodomitas migrante. Poſt quam ſeceſſionem, Abramo terræ & poſteritatis numeroſæ promiſſio à Deo renovatur: qui à loco inter Bethelem & Haium, ubi priùs Altare fecerat, tentoria movens; habitavit in planitie Mamræ, quæ eſt ad Hebronem, ibíque exſtruxit altare Domino. [*c*.XIII.]	2794	1920
2091	Bera rex Sodomæ, cum reliquis Pentapoleos regulis, adverſùs Chedorlaomerem regem Elami rebellârunt; anno 13 ex quo illi ſervire cœperant. [*c*.XIV. 4.]	2801	1913
2092 c.	Anno 14, Chedorlaomer cum confœderatis Principibus, Amraphelo Shinaris, Arjoco Ellaſaris & Tidale Gentium, junctis copiis adverſùs rebelles regulos expeditione ſuſceptâ, Raphæos, Zuzæos, Emæos, Chloræos, incolas regionis quæ poſteà fuit Amalekitarum, & Emoræos primùm percuſſerunt: deinde regulis Pentapolitanis in valle Siddimorum profligatis, Lotum captivum, ſimul cum omnibus facultatibus Sodomæ & Gomorrhæ, ſecum abduxerunt. Quod audiens Abram, armatis ſervis ſuis 318, unà cum Hanere, Eſhcole & Mamre fœderatis ſuis, victores ad Danem aſſecutus, cæcidit eos; & perſecutus eſt Hobam uſque, quæ ad lævam eſt Damaſci. Ita Lotum & reliquum captivum populum liberavit: eóſque cum omnibus facultatibus illis reduxit. Redeunti autem Abramo à cæde Chedorlaomeris & Regum qui cum eo fuerunt, benedixit Melchiſedek Rex Salemi, ſummi Dei Sacerdos: cui ille viciſſim decimas ſpoliorum obtulit. Sibi verò nihil de prædâ retinuit, ſed unicuique res ſuas reſtituit; ſociis belli quod ex jure erat relinquens. [*c*.XIV.]	2802	1912
	Deus Abramo, quòd careret liberis mœrenti, poſteritatem numero comparandam ſtellis cœli promittit: quam, poſt 400 annorum peregrinationem & afflictionem in terrâ non ſuâ, ſe in promiſſæ terræ poſſeſſionem miſſurum pollicetur, & pacto fœdere confirmat. [*c*.XV.]		
2093 c.	Sarai, deſiderio ſeminis benedicti, Abramo viro ſuo exactis decem annis ex quo habitavit in terrâ Canaanis, ancillam ſuam Hagaram Ægyptiam pro uxore tradidit. Quæ ex hero gravida, & ab herâ, quòd erga illam inſolentiùs ſe geſſiſſet, repreſſa fugit: ſed promiſſionibus Dei per Angelum revocata, ad officium rediit. [*c*.XVI. 1,3,-14.]	2803	1911
2094 b.	Hagar Abramo, 86. annos nato, filium Iſmaëlem peperit. [*c*.XVI. 15,16. *&* XVII.24,25.]	2804	1910
2096 d.	Arphaxad, tertius à Noacho, mortuus eſt; 403 poſt natum Salem annis. [*c*.XI.13.]	2806	1908
2107 c.	Deus cum Abramo, 99 annos nato, fœdus in ſemine Iſaaki (hâc ipſâ ſequentis anni tempeſtate ex Sarai naſcituri) iniens, ſignum Circumciſionis inſtituit, utriuſque conjugis nomen (***Abram*** in ***Abraham***, & ***Sarai*** in ***Sarah***) ad promiſſionis monimentum mutat, & Iſmaëli priori filio in gratiam Patris ſe fauturum pollicetur. Quod fœdus Abrahamus fide & obedientiâ amplexus, eodem ipſo die ſe 99 & filium Iſmaëlem 13 annos natum, & domeſticos ſuos omnes, circumcidendos curavit. [*c*.XVII. 1,21,23,24,25,26.]	2817	1897
	Abraham Angelos humanâ formâ iter facientes ad ſe invitat, & convivio		

vivio

vivio excipit: qui, promissione de nascituro Isaako in gratiam Saræ repetitâ, consilium Dei de Pentapoleos eversione retegunt. Abraham, de salute Loti & familiæ ejus sollicitus, pro servandâ Sodomâ Deum interpellat. [*c.*XVIII. *cum* XIX.29.]

Sodoma, Gomorrha, Adama & Seboim, ob horrenda scelera, igne & sulphure cœlitùs demisso conflagrârunt: (*c.*XIX) ut essent exemplar impiè victuris pœnæ ignis æterni eis infligendæ in stagno ignis & sulphuris; quæ est mors secunda. [II *Pet.*II.6. *Judæ*, *v.*7. *Apocal.*XIX.20. XX.10. XXI.8.] Ejúsque durans adhuc monimentum superest *Mare mortuum*: valle *Siddimorum*, harum civitatum antiquâ sede, quæ priùs puteis bituminis & salis referta fuerat, in immensum lacum conversâ; qui à bitumine, *Lacus Asphaltitis*; à sale, *Maris salsi* nomen obtinuit. [*Genes.* XIV. 3,10. *Deuter.* III.17. & XXIX.23. *Sephan.* II.9. *Sapient.*X.6,7.] de quo & Solinus, Polyhistor. cap.35. *Longo ab Hierosolymis recessu tristis sinus panditur, quem de cælo tactum testatur humus nigra & in cinerem soluta. Duo ibi oppida, Sodomum nominatum alterum, alterum Gomorrum: apud quæ pomum quod gignitur, habeat licèt specimen maturitatis, mandi tamen non potest. nam fuliginem intrinsecùs favillaceam ambitio tantùm extimæ cutis cohibet; quæ vel levi pressa tactu fumum exhalat, & fatiscit in vagum pulverem.*

Lot ab Angelis Sodomâ eductus, excidium evasit; ad *exiguam* Belæ civitatem fugâ se recipiens, quæ inde *Zoar* posteà est dicta. Uxor ejus in statuam salis conversa est. Ipse, metuens Zoare commorari, è planitie in montem, quò jussus fuerat fugere, duabus filiabus suis comitatus migravit. [*Gen.*XIX.]

Abrahamus ex planitie Mamræ ad regionem meridianam profectus, ut habitaret in loco qui posteà Beer-sheba dictus; apud Abimelecum regem Philistæorum Gerari hospitatus est. Ubi, uxore (sororis nomine iterum velatâ) ei ademptâ, Rex divinitùs objurgatus & punitus, eam inviolatam marito cum amplis muneribus restituit: cujus precibus ipse cum suis sanitatem recuperat. [*c.*XX.]

2108 *c.* Abrahamo centenario, & Saræ nonagenariæ, Beer-shebæ natus est filius promissionis Isaak. [*c.* XVII. 17,21. XXI.1,-7. *Rom.* IV. 19.] Neque diu pòst nati sunt Moab & Ammon ex eodem patre & avo suo Loto. [*Gen.*XIX. 36,37,38.] 2818 1896

2113 *c.* Ablactato Isaako, fecit Abraham convivium magnum. Et videns Sarah filium Hagaræ Ægyptiæ ludentem, vel potiùs deludentem & contumeliosè tractantem, (sicut Gen.XXXIX.14. vox ea accipitur) imò persequentem (ut Gal.IV.29. explicat Apostolus) Isaakum; ut qui sibi, primogenituræ ratione, hæreditatem deberi jactitaret; dixit Abrahamo. *Ejice ancillam istam & filium ejus: non enim futurus est hæres filius ancillæ istius cum filio meo, cum Isaako.* Quod licèt ægerrimè primùm ille ferret: perfecit tamen, accedente jussu Dei, illi edicentis; *In Isaako vocabitur tibi semen.* (Gen.XXI. 8,-12. cum Rom.IX.7,8. & Hebr.XI. 17,18. ubi observa Isaakum hâc ratione *unigenitum* illius filium appellatum.) *Inter Hebræos autem varia opinio est, asserentibus aliis quinto anno ablactationis tempus statutum, aliis duodecimum annum vendicantibus: Nos igitur, ut breviorem eligamus ætatem, post decem & octo annos Ismaël* 2823 1891

ſupputavimus ejectum eſſe cum matre : inquit Hieronymus, Traditionib. Hebraicis in Geneſim. Unde ab hâc electi ſeminis deſignatione, & perſecutione (ut appellat Apoſtolus) quam à filio Ægyptiæ ſuſtinuit, 400 annorum initium complures deducunt; quibus Abrahami ſemen peregrinum futurum in terrâ non ſuâ & affligendum Deus prædixerat. (Gen.XV.13. Act.VII.6.) In exitu enim Iſraëlitarum ex Ægypto eos terminandos eſſe, ex Gen.XV.14. & Exod.XII.35,36. inter ſe collatis liquet. Quanquam Gloſſa ordinaria, ex Auguſtino, initium horum annorum ad ipſam nativitatem Iſaaki referat : ac ſi 405 annos, ſummâ ſolidâ & numero rotundo 400 Scriptura dixerit.

2126 *d.* Salah, quartus à Noacho, mortuus eſt; 403 poſt natum Heberum annis. [*Gen.*XI.15.] 2836 1878

2131 *b.* Aſſis in Ægypto regnat, ann. 49. menſ.2. [*Manetho.*] 2841 1873

2133 Per fidem Abrahamus, quum tentaretur, obtulit Iſaakum: ratiocinatus Deum potentiâ præditum eſſe ſuſcitandi eum ex mortuis; unde etiam in typo illum recepit. [*Gen.*XXII. *Hebr.*XI. 17,19.] Iſaakum verò vigeſimum quintum annum tunc egiſſe,tradit Joſephus,lib.1. Antiquit.cap.14.(al.22) & adultiorem fuiſſe, ex eo colligitur; quòd tantam ſtruem lignorum tulerit, quanta requirebatur ad eum quaſi holocauſtum comburendum. [*Gen.*XXII.6.] 2843 1871

2145 *c.* Sarah, 127 annos nata, Hebrone mortua eſt: ad cujus ſepulturam Abrahamus ſpeluncam agri Macpelæ, primam in terrâ Cananæâ poſſeſſionem, ab Ephrone Hittæo pretio acquiſivit. [*Gen.*XXIII. 1, 2, 19, 20.] Ut verò Abrahamus pro fidelium patre, (Rom.IV.11,12) ita & Sarah pro piarum mulierum matre, (I Pet.III.6) nobis commendatur: eâque fœminei ſexus unica eſt, cujus integra ætas in ſacris literis habetur commemorata. 2855 1859

2148 *b.* Abrahamus filio Iſaako de uxore proſpiciens, famulum ſuum primarium (Eliezerem Damaſcenum; Gen.XV.2) jurejurando obſtrictum ad eam quærendam amandat : qui in Meſopotamiam Deo duce profectus, Rebekkam filiam Bethuelis & ſororem Labanis Syri ei uxorem obtinet. Quam Iſaak in uxorem accipiens, introduxit in tentorium Saræ matris ſuæ; ejúſque amore dolorem quem ex morte matris,ante triennium defunctæ, conceperat necdum depoſuerat, temperavit. [*Gen.*XXIV.1,–67.] Erat autem ille 40 annorum, quum uxorem Rebekkam acciperet. [*c.*XXV.20.] 2858 1856

Argivorum eo tempore regnum in Peloponeſo cœptum eſt, annis 1080. ante primam Olympiadem; ut ex Caſtore in ſuo Chronico refert Euſebius.Primus apud eos regnavit Inachus,annos 50.de quo videndus Eraſmus in proverbio; *Inacho antiquior.* Atque huc omninò doctiſſimi Varronis, in XVII. Rerum Humanarum libro, verba illa (ab A.Gellio, lib.1. noct. Attic. cap. 16. & Macrobio,lib. 1. Saturnal. citata) refero. *Ad Romuli initium plus mille & centum annorum eſt.* Ab Inachi enim initio juxta Caſtoris rationes hîc conſtituto, uſque ad Palilia Varroniana anni 1102 numerantur.

2158 *d.* Semus, Noachi filius, mortuus eſt; 500 annis poſt natum Arphaxad. [*Gen.*XI. 11.] 2868 1846

Quum

2167 d. Quum undeviginti poſt nuptias annis Rebekka permanſiſſet ſterilis, ſupplex pro eâ oravit Dominum Iſaakus : cujus precibus exauditis, gemellos illa concepit. [*c*.XXV.21.] 2877 1837

2168 c. Colluctantibus in utero puerulis, affecta mater Deum conſuluit : à quo reſponſum accepit, duarum diſſidentium gentium auctores ex eâ prodituros ; quarum una robuſtior futura eſſet alterâ, & major ſervitúrus minori. Tempore verò partus, prodiit prior rufus totus ſimilis togæ villoſæ, vocatúmque eſt nomen ejus *Eſau :* deinde prodiit alter, manu calcaneum fratris tenens; cujus idcirco nomen vocârunt *Jacob*. Erátque pater eorum Iſaak ſexagenarius, quum naſcerentur illi. [*c*.XXV.22,–26. *Hoſe*.XII.3.] 2878 1836

2179 Thethmoſin Thebaidis, ſive Ægypti ſuperioris regem, Hycſos vel Paſtores, à patre intra Auarim (locum habentem menſuram jugerum decem milium) incluſos, cum 480 armatorum milibus obſediſſe, refert Manetho : de expugnatione verò deſperantem, pacta cum eis feciſſe, ut Ægyptum relinquentes, quò vellent innoxii omnes abirent. Illos autem, cum omni domo & poſſeſſionibus, non minùs 240000 numero, ex Ægypto per deſertum in Syriam iter egiſſe ; & metuentes Aſſyriorum potentiam (qui tunc Aſiam obtinebant) in terrâ quæ nunc Judæa vocitatur, civitatem ædificâſſe, quæ tot milibus hominum ſufficere poſſet, & Hieroſolymam appellaviſſe. Ita *Manetho* ; apud Joſephum, libro 1. contra Apionem Grammaticum. qui idem Apion, in 4 hiſtoriarum Ægyptiacarum libro, Amoſin regem hunc appellat, & ex Ptolemæi Mendeſii (Sacerdotis Ægyptiaci) Annalibus fuiſſe temporibus Argivorum regis Inachi confirmat : Tatiano Aſſyrio (in oratione contra Græcos) Juſtino Martyre (in Parænetico ad eoſdem) Clemente Alexandrino (libro 1. Stromatum) & aliis, referentibus. Qui omnes, poſt Joſephum & Juſtum Tiberienſem, de Iſraëlitis vitam paſtoritiam exercentibus, (Gen. XLVI. 33,34. & XLVII.3) & ex Ægypto in Cananæam migrantibus, iſta accipientes ; ducem eorum Moſem Inacho æqualem fuiſſe crediderunt. quum ad *Phœnices* potiùs ea ſpectare videantur, quos *à mari rubro* profectos, in ipſo Hiſtoriæ ſuæ initio teſtatur Herodotus. Nam Iſraëlitarum exodum Inachi regno longè poſteriorem fuiſſe recta temporum ratio dubitare nos non patitur. 2889 1825

2180 c. Thethmoſis, ſive Amoſis, Paſtoribus expulſis, in Ægypto inferiore regnavit annis 25, & menſibus 4. [*Manetho.*] 2890 1824

2183 c. Abraham 175 annos natus, poſt adventum in Cananæam 100, mortuus eſt ; & à filiis Iſaako & Iſmaële in ſpeluncâ Macpelæ, cum Sarâ uxore ſuâ, ſepultus. [*Gen*.XXV.7,–10.] Vixit annis 15 poſt natum Jacobum : cum quo habitaviſſe etiam dicitur in tentoriis. [*Heb*.XI.9.] 2893 1821

2187 d. Heberus, quintus à Noacho, mortuus eſt ; 430 poſt natum Phaleg annis. [*Gen*.XI.17.] Hic omnium poſt Diluvium natorum diutiſſimè vixit, ipſi Abrahamo ſuperſtes : à quo Hebræi cognomentum accepit ille primùm, Gen.XIV.13. deinde nepotis ipſius Jacobi poſteri omnes, Gen.XL.15. ubi obſerva, *Cananæam*, dictam fuiſſe *terram Hebræorum*, etiam quum adhuc Cananæus eſſet in terrâ. 2897 1817

2200 Circa hoc tempus, promiſſiones Abrahamo priùs factæ, filio ejus Iſaako datæ à Deo fuiſſe videntur. *Multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas* ; 2910 1804

daboque posteris tuis universas regiones has : & benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ. [*c.*XXVI.4.]

2205 *d.* Chebron in Ægypto regnat ann.13. [*Manetho.*] 2915 1799

2208 *c.* Esau 40 annos natus, duas uxores Hittæas duxit; Juditham filiam Beeri, & Basemat ham filiam Elonis: quæ Isaako & Rebekkæ molestissimæ erant & acerbissimæ. [*Gen.* XXVI.34,35. *cum* XXVII.46. *&* XXVIII.8.] 2918 1796

Ogygium in Atticâ factum est Diluvium, annis 1020 ante primam Olympiadem: ut ex Hellanico, Castore, Thallo, Diodoro Siculo, & Alexandro Polyhistore confirmat, in 3 Chronographiæ suæ libro, Julius Africanus. (apud Eusebium, lib. 10. Præparat. Euangelic.) quod Varronis tamen rationes 300 ferè annis faciunt antiquius.

2218 *d.* Amenophis in Ægypto regnat, ann. 20 mens.7. [*Manetho.*] 2928 1786

2231 *b.* Ismaël Abrahami filius, quum 137 vixisset annos, mortuus est. [*Gen.* XXV.17.] 2941 1773

2239 *b.* Am-essis, soror Amenophis, in Ægypto regnat, ann. 21 mens. 9. [*Manetho.*] 2949 1765

2242 Euechous apud Chaldæos imperare cœpit, 224 annis ante Arabes. [*Jul. African.*] Qui videtur esse Belus Babylonius, sive Jupiter Belus; à Chaldæis posteà Deus habitus. [*Esai.*XLVI. 1. *Jerem.* L.2. *&* LI. 44.] 2952 1762

2245 *a.* Isaakus senex & oculis captus (44° ante obitum anno) seniorem filium Esavum venatum mittit, benedicturus ei post allatam prædam: sed Jacob filius junior, astu matris cum vestitu fratris & edulio suppositus, benedictionem imprudente patre surripit, & Deo auctore obtinet. Quem cùm eam ob causam Esavus odio capitali prosequeretur; tùm ut insidias illius declinaret, tùm ut ex suâ cognatione uxorem duceret; benedictione patris acceptâ, Jacob in Mesopotamiam ad avunculum suum Labanem proficiscitur. In itinere verò, Scalæ visione illi exhibitâ, Deus paternas benedictiones ipsi confirmat, favorémque suum promittit: ad cujus testimonium erecto lapide Jacob loci nomen à Luzo in Bethelem mutat, & votum Deo nuncupat. 2954 1760
c. Tandémque Charanem perveniens, & cum Labane per *mensis* spatium commoratus, Rachelis filiæ ipsius amore correptus, septennii servitutem pro eâ paciscitur. [*Gen.*XXVII. 1. *ad* XXIX. 20. *cum Hose.* XII.12.] Hæc autem ad annum ætatis Jacobi 77 pertinere, constabit ex iis quæ ad annum Mundi 2259, erunt dicenda. 2955 1759

Esau, videns Isaakum benedixisse Jacobo, & dimisisse eum in Mesopotamiam ad accipiendum inde sibi uxorem, & filias Cananæorum ipsi displicuisse; patris animum prioribus nuptiis ipsi infensum reconciliaturus, Mahalatham filiam Ismaëlis filii Abrahami prioribus uxoribus superinduxit. [*c.*XXVIII.6,–9.]

Per annos jam 37 maritus ille fuerat, & vitæ 77 exegerat. quo toto tempore cùm frater Jacob, ætate ipsi æqualis, vixisset cœlebs: paterni mandati memor, Rachelem uxorem sibi dandam eo nunc argumento postulat; quòd *completi essent dies* ipsius. (*Gen.*XXIX.21) id est, *uxori maturus*

maturus eſſet plus ſatis; ut interpretatur Tremellius. quod tamen de *menſe* illo intelligendum Lidyatus mavult, *quo Laban voluit experiri Jacobi diligentiam ac ſtrenuitatem ac peritiam in rebus agendis; antequàm filiam ſuam, quâ de (cùm ea potiſſima eſſet cauſa adventus ejus) ſtatim habitus erat ſermo, ei collocaret.*

Verùm pro Rachele in nuptiis ſenior illius ſoror Lea, fraude patris ſupponitur: cum quâ, completâ nuptialis convivii ſeptimanâ, (ut in Jùdic. XIV.12,17) traditur ei uxor quoque Rachel; pacto pro eâ altero ſervitutis ſeptennio. Dedítque Laban Leæ Zilpam, Racheli Bilham ancillam. Et quum minùs à marito amata eſſet Lea quàm Rachel; hæc ſterilis divinitùs, illa quatuor filiorum mater, continuâ per ſuos annos ſerie, reddita eſt.[*c.*XXIX.21,22,*&c.*] Indéque Jacobo, ex Leâ,

2246 Reuben, primogenitus filius natus eſt: [*c.* XXIX.32] qui, ob ince- 2956 1758
ſtum cum Bilhâ patris concubinâ commiſſum, primogenituræ jure po-
ſteà excidit.[*c.*XXXV.22. *&* XLIX.3,4. *cum* I *Chron.*V.1.]

2247 Simeon natus eſt. 2957 1757

2248 Levi natus eſt. (verſ.34.) 2958 1756

2249 Judah natus eſt: (verſ. 35.) à quo Judæi denominationem acce- 2959 1755
perunt.

2259 *c.* Rachel, ſterilitate Dei beneficio ſublatâ, Joſephum Jacobo peperit, fini- 2969 1745
to 14 anno ſervitutis ſuæ. Unde dimiſſione in patriam à Labane petitâ, no-
vâ pactione detentus eſt; ſex aliis annis pro certâ gregis parte ſocero ſer-
viens.[*c.*XXX.22,25,31.*cum*XXXI.41.] Jacobum autem fuiſſe 91 an-
norum quum naſceretur Joſeph, (ac proinde 77 quum primùm Labani
ſervire cœpit) ex eo conſtat: quòd Jacobo 130 annos nato, quum ſte-
tiſſet coram Pharaone, exactis ſeptem annis copiæ & duobus famis,
(*c.*XLV.*6.cum* XLVII.*9*) Joſeph 39 annos natus fuerit; utpote 30 an-
norum, quum ipſe ſtetit coram Pharaone, ſtatim ante copiæ annos ſe-
ptem.[*c.*XLI.32,46.]

2261 *a.* Mephres in Ægypto regnat, ann. 12 menſ.9. [*Manetho.*] 2971 1743

2265 *c.* Jacob, animadverſâ Labanis & filiorum invidiâ anxius, divinitùs in 2975 1739
patriam redire jubetur. Unde re totâ cum uxoribus communicatâ, dum
oves ſuas tonderet Laban, (ſub veris extremum; ut infrà, ad ann. Mund.
2974) poſtquàm 20 annis illi ſerviviſſet, clam eo cum facultatibus ſuis
omnibus & totâ familiâ diſcedens, Euphratem trajecit. [*c.*XXXI. 1,3,
19,21,38,41] Quum verò 12 filii nati illi fuiſſe dicuntur in Meſopota-
miâ: (*c.*XXXV.22,26) ex eo numero Benjamin eſt excipiendus; quem
in Cananæâ, non procul Bethlehemo, poſteà natum conſtat. (ibid. ver.
18,19.) quomodo & 12 Apoſtolos appellatos invenimus, quum numero
tamen complendo deeſſet Judas. (*Johan.* XX. 24. *&* I *Corinth.* XV.1)
de quo videndus Auguſtinus, in Geneſ.quæſt.117.

Laban, die tertio (quot dierum itinere greges ipſius à generi ſtatione aberant) Jacobum fugiſſe audiens, cognatis ſuis ſecum aſſumptis, perſecutus eſt eum itinere ſeptem dierum, tandémque aſſecutus eſt in monte Gileadis, ab hujus congreſſus eventu nomen illud adepto. Poſt multas enim ultrò citróque expoſtulationes, fœdere pacis inito, in ejus teſtimonium cumulus lapidum aggeſtus eſt: quem Laban Syrus ſuo ſermo-

ne *Jegar-sahadutha*, Jacob Hebræus suo גלעד *Galaadem*, id est, *Cumulum testimonii* appellavit. [*c.*XXXI.22, *ad fin.*]

A Labane dimissus Jacob, novo fratris Esavi cum copiis adventantis nuncio territus, suos in duas acies distribuit, Dei auxilium implorat, fratri munera præmittit, fortíque cum Angelo luctâ & novi *Israelis* nominis impositione de divino præsidio confirmatur. [*c.*XXXII. *cum Hose.*XII.3,4.]

Esau, Jacobo fratre benignè excepto, munera precibus victus accipit, se cum suis itineris comitem offert, eóque renuente discedit. Jacob profectus est Succothas; ita tùm ab eo appellatas. Ibi enim, extructâ sibi domo, pecori suo fecit tuguria; à quibus loco illi *Succoth* nomen imposuit. Deinde, superato Jordane, Cananæam repetiit: & tentoria sua fixit juxta Salemum urbem Sichemitanam, in portione agri quam emit à filiis Hamoris patris Sichemi centum numis; ubi & altare statuit, quod appellavit *El-Elohe-Israel*, sive, *Dei fortis, Dei Israëlis.* (*c.*XXXIII) eodem videlicet loco, in quo Abraham primum suum altare extruxerat: (*c.*XII.6,7) & fons Jacobi erat, in conspectu montis Garizim; de quo mulier Samaritana ad Christum, *Patres nostri adorârunt in monte hoc.* [*Iohan.*IV.5,6,12,20.] Eum enim in agro Sichemitano positum fuisse, ex Judic.IX.7. liquet.

2273 *d.* Mephramuthosis in Ægypto regnat, ann. 25 mens.10. [*Manetho.*] 2983 1731

2276 *c.* Josephus 17 annos natus, fratrum vitia patri retegens, divinitùs paternæ familiæ princeps futurus præmonstratur: sed fratrum odium invidiámque tantam suscipit, ut occasione oblatâ, primùm in necem, deinde in venditionem ejus conspirent. Unde ex puteo, in quem eum conjecerant, extractus Ismaelitis & Midianitis mercatoribus (utrisque proavi sui Abrahami posteris) 20 argenteis venditur: à quibus in Ægyptum abductus Potipheris præfecti satellitum Pharaonis mancipium efficitur. [*Gen.*XXXVII.2,—36.] Ejus *excellens ingenium veritos fratres, clàm interceptum peregrinis mercatoribus vendidisse*, & ab iis *deportatum in Ægyptum* fuisse, etiam ex Trogo Pompeio lib. 36. cap. 2. refert Justinus. 2986 1728

2287 *c.* Josephus, carcere conclusus, duobus aulicis Pharaonis somnia ipsorum, convenienter eventui interpretatus est; justo biennio antequàm accerseretur ad Pharaonem. [*Gen.* XL. *cum* XLI.1.] 2997 1717

2288 *c.* Isaak moritur, 180 annos natus; & à filiis, Esavo & Jacobo, sepelitur. [*c.*XXXV.28,29.] 2998 1716

2289 *b.* Pharao somniorum suorum interpretationem à suis sapientibus minimè consequutus, Josephum auditâ peritiâ ejus accersit; annos 30 tùm natum. Qui somniis ipsius, de septem annis saturitatis primùm, ac totidem deinde famis, expositis; consilium suum de procurandâ annonâ contra famem venturam insuper adjicit. Indéque Pharao, ex omnium procerum consensu, in summam regni præfecturam illum evexit: datâ ei in uxorem Asenathâ filiâ Potipheris Oniorum (sive Heliopolitanorum) Præsidis. [*c.*XLI.1,—46.] Justinus quoque ex Trogo, Josephum Ægypti *regi percharum* fuisse narrat. *Nam & prodigiorum* (inquit) *sagacissimus erat, & somniorum primus intelligentiam condidit: nihilque divini* 2999 1715

juris

juris humaníque ei incognitum videbatur. adeò, ut etiam sterilitatem agrorum ante multos annos providerit; periissétque omnis Ægyptus fame, nisi monitu ejus Rex edicto servari per multos annos fruges jussisset: tantáque experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine sed à Deo responsa dari viderentur. Hæc ille; lib. 36. cap. 2.

c. Ab hujus anni messe septem ubertatis anni numerantur: quibus Josephus ingentem annonæ copiam comparavit; & ex Asenathâ duos filios, Manassem & Ephraimum, suscepit. [*Gen.* XLI. 47,—53.]

2296 Anni 7 famis cœperunt: quibus Josephi providentia non totam Æ- 3006 1708
c. gyptum solùm sublevavit, sed etiam aliis regionibus alimentum suppeditavit. [*c.* XLI. 54,—57.]

2297 Jacobus decem filios suos pro annonâ in Ægyptum mittit: qui à 3007 1707
d. fratre Josepho dissimulante agniti, callidè explorationis insimulantur; & in carcerem conjecti, non priùs dimittuntur quàm vincto Simeone (maximo natu ex iis qui in ipsius venditionem consenserant) & ut obside relicto, Benjaminem fratrem suum minimum (ex Josephi matre Rachelâ natum) adducturos se promitterent. Dimissi, unâ cum annonâ illius pretium manticis ipsorum jussu Josephi inditum domum referunt; patri quicquid acciderat narrant, & minimi fratris sistendi necessitatem persuadere conantur frustrà. [*c.* XLII.]

2298 Jacobus, fame coactus, Benjaminem & reliquos filios, priore pecu- 3008 1706
b. niâ & duplice alterâ muneribúsque instructos, ad Josephum pro annonâ remittit: à quo humaniter lauto convivio, restituto obside, excipiuntur. [*c.* XLIII.]

Josephus poculum mandato suo in manticâ Benjaminis clam fratribus abditum, ut sublatum furto ab ipsis abeuntibus repetit: qui furti crimen ex anteactis diluentes se inquisitioni submittunt, mortémque in se & servitutem decernunt si comperiantur. Itaque invento penes Benjaminem poculo, ad Josephum reducti se in servitutem dedunt: quod recusante illo, & solius deprehensi servitute contento, Judas se in illius vicem mancipari supplex petit. [*c.* XLIV.]

Josephus oratione Judæ permotus, se fratribus patefacit; eósque sceleris in se recordatione consternatos, propositâ divinâ providentiâ, erigit. Deinde jussu Regis eos curribus, commeatu, muneribúsque instructos remittit ad patrem familiámque celeriter adducendam: quibus nuncium hunc referentibus pater, non nisi multis verbis & visis curribus, fidem habet. (*c.* XLV.)

c. Jacobus oblatis victimis divinitùs confirmatus, cum totâ familiâ, ineunte tertio anno famis in Ægyptum descendit; annos natus 130. [*c.* XLV. 6. XLVI. 1,—27. XLVII. 9. *Deuteron.* XXVI. 5.]

Josephus, suorum adventu Regi significato, patrem cum quinque è fratribus in conspectum illius adducit: qui sermone cum illis habito terram commodam in regione Goshenis concedit; ubi quietè à Josepho sustentantur. [*c.* XLVII. 1,—12.]

2299 Mephramuthosi mortuo, Thmosis in Ægypto regnat, ann. 9. mens. 8. 3009 1705
d. [*Manetho.*]

2300 Josephus totam pecuniam quæ inveniebatur in terrâ Ægypti & in re- 3010 1704
gione Canaanis pro annonâ illis venditâ collegit; & in ærarium Pharaonis eam intulit. [*Gen.* XLVII. 14.] Pecu-

2301 Pecuniâ utriusque regionis absumptâ, Ægyptii greges & armenta 3011 1703
sua Josepho vendiderunt; ut cibo sustentarentur anno illo. [*c.*XLVII.
15,16,17.]

2302 Quum absolutus esset annus ille, pecuniâ & possesso pecore jam defi- 3012 1702
cientibus, & agros & libertatem suam Josepho Ægyptii vendiderunt:
qui cibum illis suppeditavit, & sementem quo agros, septimo & postre-
mo hoc famis anno, sererent in sequentem annum fertilitatis redituræ.
Et ut proprietatis jus omne ab illis Pharaoni plenè acquireretur; trans-
tulit eos Josephus, pro arbitrio suo, ab unâ extremitate Ægypti ad al-
teram: agrósque illis colendos eâ conditione assignavit, ut quintam
proventuum partem Regi, lege perpetuâ, quotannis solverent. Tantum-
modò Præsidum & Sacerdotum agri Pharaoni non cesserunt: quia
Regis sumptibus sustentati, terras suas vendere non cogebantur.
[*c.*XLVII.18,–26.]

2309 *b.* Amenophis in Ægypto regnat, ann. 30 mens. 10. [*Manetho*]. 3019 1695

2315 *c.* Jacobus moriturus Manassem & Ephraimum, Josephi filios, ad- 3025 1689
optat: eísque benedicens, minorem majori divino instinctu præponit.
[*Genes.*XLVIII. *Heb.*XI. 21.] Convocatis deinde omnibus filiis bene-
dicit, singulis eventura prædicit, de adventu Messiæ insigne vaticinium
edit; & de loco sepulturæ mandato eis dato, moritur, annos natus 147.
postquàm in terrâ Ægypti 17 vixisset annis. [*Gen.*XLIX.*cum* XLVII.
28.]

d. Jacobi cadaver, Josephi jussu, aromatibus condítum 40 diebus as-
servatur: ab Ægyptiis 70 diebus defletur & Regis permissu à Josepho
& fratribus, aulicorum Pharaonis & primorum Ægypti magnâ catervâ
comitante, in Cananæam defertur; ubi 7 diebus plangitur, & in spelun-
câ Macpelæ (uti ipse edixerat) simul cum suis sepelitur. (*c.*L.1.–13.)

Joseph in Ægyptum reversus, fratres de commisso in se facinore sol-
licitos benignè consolatur, eísque necessaria omnia promittit. [*c.*L. 15,
— 21.]

2340 *b.* Orus in Ægypto regnat, ann. 36. mens. 5. [*Manetho.*] 3050 1664

2369 *c.* Per fidem Josephus moriturus de egressione filiorum Israëlis memi- 3079 1635
nit, & de transferendis suis ossibus præcepit: ac deinde annos 110 natus,
obiit; visis nepotibus suis ad tertiam generationem. (*Gen.*L.22,— 26.
*Hebr.*XI.22.) Shutelacho nimirùm & Tachane Ephraimi filiis, & Ha-
dane (sive Harane, *Num.*XXVI.36) Shutelachi filio: itémque Macire
Manassis filio, & Gileade nepote. Unde Græci Interpretes familiæ Ja-
cobi & Josephi, quæ 70 capitibus constare dicebatur, (*Gen.*XLVI. 27.
& Deuteron. X.22) hos quinque post adventum Jacobi in Ægyptum
natos, in I *Chronicor.* VII. adjicientes; 75 animarum numerum effe-
cerunt.

Ex dictis patet, sub pluribus Regibus, Josephum Ægypti præfectu-
ram ipsis annis 80 gessisse: ut rectè annorum seriem in Chronico suo
ita digesserit Eusebius. *Joseph Dux Ægypti fit, anno ætatis* XXX, *Ja-
cobi patris* CXXII. *quem principatum tenuit annis* LXXX. *Post cujus
interitum Hebræi Ægyptiis servierunt annis* CXLIV. *Fiunt autem
omnes*

omnes anni, quos Hebræi in Ægypto fecerunt, CCXV. *qui ab eodem tempore computantur, quo Jacob cum filiis suis descendit in Ægyptum.*

In morte verò Josephi desinit liber Geneseos, 2369 annorum res gestas continens. Eum temporis ordine liber Jobi consequi videtur: quem etiam à Mose conscriptum fuisse, Talmudicorum (in *Baba bathra*, cap. 1) & communis Hebræorum est sententia. Ejus summa à Severo Sulpicio in Historiæ sacræ libro 1. ita proponitur. *Hoc tractu temporum Job fuit, legem naturæ & agnitionem Dei & omnem justitiam complexus: prædives opibus; atque eo illustrior, quòd his neque integris corruptus, neque amissis depravatus est. Nam cùm per Diabolum exutus bonis, filiis etiam esset orbatus, ad extremum diris ulceribus affectus; non potuit vinci, ut præ doloris impatientiâ aliquâ in parte peccaret. Mercedem denique divini testimonii consecutus, sanitati redditus, omnia quæ amiserat in duplum recepit.*

2376 c. Acenchres, Ori filia, in Ægypto regnat ann. 12. mens. 1. [*Manetho.*] 3086 1628

2385 Levi in Ægypto mortuus est, annos 137 natus: (Exod. VI. 16.) Mosis & Aaronis maternus quidem avus, sed proavus paternus. Cùm enim Levi in Cananæâ filium genuisset Kohathum (qui 133 annorum existens mortuus est) & filiam in Ægypto Jocebedam: Kohathi filius Amram, ductâ in uxorem amitâ suâ Jocebedâ filiâ Levi, ex eo (Levit. XVIII. 12. & XX. 19. expressè posteà vetito) conjugio Aaronem & Mosem & sororem illorum Miriam suscepit; & ad ætatem avi, ejusdémque soceri sui, annorum 137 vitâ productâ, paulo ante exitum Israëlitarum ex Ægypto eandem finiit. [*Exod.* II. 1. VI. 18, 20. *Num.* XXVI. 59.] Quanquam alii Jocebedam immediatam Levi filiam fuisse negent; & Amrami non amitam, sed patruelem (sive fratris patris sui filiam, ut in Exod. VI. 20. Græci interpretes expresserunt) fuisse affirment. *Vid. Perer. in cap. 2. Exod. disput. 1.* 3095 1619

2388 d. Rathotis, Acenchris frater, regnat ann. 9. [*Manetho.*] 3098 1616

2389 Æthiopes, ab Indo flumine consurgentes, juxta Ægyptum consederunt. [*Euseb. Chronic.*] Quò spectat locus ille Panegyristæ: *Dent veniam trophæa Niliaca, sub quibus Æthiops & Indus intremuit.* & quod Æthiopiam, quæ sub Ægypto est, nunc majorem Indiam appellari scribit Johannes Potken, in Psalterio Æthiopico Romæ anno 1513 à se edito. 3099 1615

2397 d. Acencheres, Rathotis filius, in Ægypto regnat ann. 12. mens. 5. [*Manetho.*] 3107 1607

2410 a. Acencheres alius, post eum regnat ann. 12. mens. 3. [*Id.*] 3120 1594

2422 b. Armais, regnat ann. 4. mens. 1. [*Id.*] 3132 1582

2426 c. Ramesses, regnat ann. 1. men. 4. [*Id.*] 3136 1578

2427 d. Ramesses Miamûn, regnat ann. 66. mens. 2. [*Id.*] Ejus cognomenti pars posterior à priore nominis *Amen-ophis*, (quo & filius & è majoribus duo gavisi sunt) prior à *Moy* vocabulo desumpta videri posset; 3137 1577

quod *aquam* Ægyptiis denotare, Josephus lib. 1. contra Apion. Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, & Suidas (in Μῶϋ) affirmant. unde & Neptuni, aquarum Deastri, nomen à Mythologis illi fuisse impositum; infrà (ad annum Mundi 2533) indicabitur. Hic est Rex ille novus, qui non agnoscebat Josephum: post mortem illius natus, & memoriam beneficiorum ejus libenter abjiciens. Hujúsque consilio Ægyptii sibi ab Israëlitis numero & viribus auctis metuentes, durâ eos servitute opprimebant: præter domesticas & rusticas operas, etiam regiorum armamentariorum exstructione illis impositâ, urbium nempè Pithomi & Raamsis vel Ramessis, (*Exod.* I. 8, 14. *Act.* VII. 18, 19) quarum unam Regis conditoris nomen prætulisse Mercator existimat, alteram fortè Reginæ.

2430 Aaron natus est, triennio ante fratrem Mosem, 83 annis ante exitum 3140 1574
b. Israëlitarum ex Ægypto. [*Exod.* VII. 7.]

2431 Impius Rex, quum Shiphræ & Puæ Hebræarum obstetricibus de 3141 1573
masculis infantibus clàm tollendis frustrà præcepisset; immane de pueris Israëliticis submergendis edictum promulgavit. (*Exod.* I. 15, –22. *Act.* VII. 19, 20.) tempore inter Aaronis & Mosis nativitatem interjecto.

2433 Jocebeda, anno 41 post mortem patris sui Levi, Amramo nepoti & 3143 1571
b. marito suo Mosem peperit. Erat enim 80 annorum Moses, quum alloqueretur Pharaonem de dimittendis Israëlitis ex Ægypto: (Exod. VII. 7.) & 40 post exitum eorum annis, quum mense 12° moreretur, annorum erat 120. [*Deut.* XXXI. 2. *&* XXXIV. 7.]

Quum Mosem *formæ pulchritudo commendaret*, (quam etiam ex Trogo libro 36. cap. 2. Justinus commemorat) utpotè divinitùs venustum; parentes ejus occultaverunt eum domi mensibus tribus, & non metuerunt edictum Regis. [*Exod.* II. 2. *Act.* VII. 20. *Hebr.* XI. 23.]

c. Cùm propter diligentem inquisitionem à Rege institutam, & vicinos Ægyptios, celari ampliùs puerulus non posset; in arcâ scirpeâ, bitumine & pice oblitâ, eum positum mater in carecto ripæ fluminis exposuit: stante procul sorore ejus (Miriama sive Mariâ; *Num.* XXVI. 59. 1 *Chron.* VI. 3) & considerante eventum rei. Ibi eum repertum filia Pharaonis (quam *Thermutin* Josephus lib. 2. Antiquit. cap. 5. al. 9. Epiphanius in Panario, & alii nominant) matri Jocebedæ lactandum tradidit: postéaque adoptatum filii loco habuit, & omni sapientiâ Ægyptiorum erudiendum curavit. [*Exod.* II. 5, –10. *cum Act.* VII. 21, 22.]

2448 Cecrops Ægyptius, Saitarum coloniâ in Atticam traductâ, (ut ex 3158 1556
Diodori Siculi Bibliothecæ libro 1. intelligimus) Atheniensium regnum condidit; ante primam Olympiadem annis 780, ut ex Castore habet, in Chronico suo, Eusebius. Ab ejus temporibus Græcorum antiquitates deducit Chronographus Parius, à doctissimo Seldeno nostro inter Arundelliana marmora editus: utpote post quem, & parem illi ætate Mosem, *quæ apud Græcos mirabilia narrantur, contigerunt*; *Deucalionis diluvium*, *Phaëtontis incendium*, *ortus Erichthonii*, *Proserpinæ raptus*, *Cereris mysteria*, *Eleusiniorum institutio*, *Triptolemi agricultura*, *Europæ ab Jove raptus*, *Apollinis nativitas*, *Cadmi ad Thebanos adventus*; *atque iis juniores*, *Bacchus*, *Minos*, *Perseus*, *Æsculapius*, *Dioscuri*, *Hercules*; quem-

quemadmodum in Præparationis Euangelicæ libro 10.ca.9.ab Eusebio est observatum.

2465 Anno Cecropis 18 Chaldæi contra Phœnices dimicârunt. [*Euseb. Chronic.*] 3175 1539

2466 Victis Chaldæis, Arabes in Babyloniâ regnaverunt; annis 216 ante Belum Assyrium. Eorum primus Mardocentes, per annos 45 regnum obtinuit. [*Jul. African.*] Qui videtur esse *Merodach*, à Babyloniis postea Deus habitus: (*Jerem.* L. 2) à quo & Reges eorum, Merodach-Baladan & Evil-Merodach nomina sua mutuati sunt. 3176 1538

2473 b. Moses, vitæ annis 40 completis, invisens fratres suos Israëlitas, & aspiciens onera eorum; quum videret quendam Ægyptium percutientem virum Hebræum, occidit illum & abscondit in arenâ. Quod quum innotuisse videret Moses, non fratribus suis solùm, sed ipsi etiam Pharaoni, qui eam ob rem ultimo supplicio ipsum plectendum quæritabat: in terram Madianitidem fugit; ubi ductâ in uxorem Zipporâ, Hobabi sive Jethronis filiâ, alios vitæ suæ annos 40 exegit. [*Act.* VII. 23,—30. *Exod.* II. 11,—22. *cum* III. 1. XVIII. 1, 2. *Num.* X. 29. *&* *Jud.* IV. 11.] 3183 1531

2474 d. Caleb filius Jephunnæ natus est; 40 annis antequàm à Mose mitteretur ad explorandum terram Cananæam. [*Josu.* XIV. 7, 10.] 3184 1530

2494 a. Ramesses Miamûn mortuus est, anno regni sui 67. cujus tyrannidis diuturnitas notata etiam fuisse videtur verbis illis, *Exod.* II. 23. *Post multum verò temporis mortuus est Rex Ægypti: & ingemiscentes filii Israël, propter opera vociferati sunt*; propter servitutem scilicet, quæ etiam illo Rege mortuo durabat. Sub filio enim & successore illius Amenophi continuata ea est, annorum 19 & mensium 6 spatio: quod regni tempus à Manethone tributum ipsi legitur. Ex cujus totâ narratione, utcunque anilibus figmentis contaminatâ, (quæ fusè à Josepho, libro 1. contra Apionem, habentur refutata) duæ veritates historicæ clarissimè colliguntur. I. Sub hoc Amenophe, patre Sethosis sive Ramessis (sequentis Dynastiæ, quæ Manethoni 19 est, Regis primi) non sub Amenophe altero (tertio ejusdem Dynastiæ rege) uti Josephus hariolatus est, Israëlitas ducente Mose, juxta Manethonis quidem sententiam, ex Ægypto decessisse. II. Quem Ægyptii Amenophim, patrem Sethosis (sive Ramessis) & Armais, appellant; eundem à Græcis Belum, Ægypti & Danai genitorem, nuncupari. Et Beli certè tempus à Thallo Chronographo assignatum, 322 annis ante Trojanam cladem, (Theophilo Antiocheno & Lactantio referentibus) cum Amenophis nostri ætate exactè congruit. Licèt Mythologi, Belum Ægyptium & Belum Assyrium Nini patrem confundentes, à Belo hoc (qui in Erythræo mari submersus est) colonias ex Ægypto in Babyloniam traductas fuisse fabulentur. 3203 1511

2513 b. Mosi, pascenti gregem Jethronis soceri sui ad montem Horebum, in rubo ardente & incombusto Deus apparet; & ad populum suum à servitute Ægyptiacâ liberandum vocat. Ille, munus sibi impositum diversis subterfugiis detrectans, tandem miraculis, opis divinæ promissione, adjunctione fratris Aaronis, illud suscipit. [*Act.* VII. 30,—35. *Exod.* III. & IV. 1,—18.] 3223 1491

Moses, impetratâ à Jethero sive Jethrone socero suâ veniâ, cum familiâ

miliâ ſuâ in Ægyptum pergit: ſed in itinere, propter neglectam filii Elieczeris circumciſionem, à Deo ſiſtitur; nec niſi illo circumciſo dimittitur. Unde, remiſſis ad ſocerum Zipporâ uxore & duobus filiis Gerſhomo & Eliezere, jam liber Horebum uſque regreſſus, fratri Aaroni ibidem occurrit: eóque comite, legationem prodigiis apud Iſraëlitas confirmatam obiit. [*Exod.*IV.18,—31. *cum* XVIII.1,—*6.*]

Moſes & Aaron, legatione ſuâ Regi expoſitâ, ut ſeditionis capita, cum objurgatione repelluntur: graviores labores Iſraëlitis, præter diurnum penſum, imponuntur. Cujus cauſâ operum curatores cæſi, quum fruſtrà apud Pharaonem queſti eſſent, cum Moſe & Aarone expoſtulant, & Moſes cum Deo: à quo placidè exauditur & confirmatur Moſes. [*c.*V.]

Moſes cum amplioribus mandatis ad Iſraëlitas remiſſus, duriore ſervitute preſſos, nihil efficit: quamobrem Pharaonem iterùm convenire juſſus, metu ejuſdem eventus, detrectat. [*c.*VI.]

Moſes 80, & Aaron 83 annos natus, Deo urgente, cum Pharaone congreditur: ubi miraculum virgæ in colubrum converſæ præſtigiis ſuis imitati Magi, obſtinatiorem Regis animum effecerunt. [*c.*VII.1,–13.] Magorum iſtorum qui Moſi reſtiterunt, principes fuerunt Jannes & Jambres, ſive Mambres, ab Apoſtolo nominati, II Tim.III.8. celebres non ſolùm apud Hebræos, in tractatu Talmudico מנחות de Oblationib. cap.*9.* (ubi יוחני וממראי *Jochanne* & *Mamre* vocantur) & Chaldaicâ paraphraſi quæ Jonathani tribuitur, in Exod.I. 15. & VII. 11. ſed etiam apud ethnicos. Sic enim Numenius Apamæus, philoſophus Pythagoricus, in 3. libro περὶ τ' ἀγαθῶ, (ab Euſebio, lib. *9.* Præparationis Euangelicæ cap.8. citatus) hiſtoriam hanc refert. *Jannes & Jambres, Scribæ rerum ſacrarum Ægyptii, quo tempore Ægypti finibus ejecti Judæi ſunt, claruere; viri omnium judicio rerum magicarum ſcientiâ nemini concedentes. Quippe ambo quidem communi Ægyptiorum conſenſu delecti ſunt, qui Muſæo Duci Judæorum, cujus apud Deum potentiſſimæ preces erant, ſeſe opponerent; adeóque graviſſimas quaſque calamitates à Muſæo in Ægyptum invectas omnium in oculis diſſolvere ac diſſipare potuerunt.* Quò & illud Plinii referendum, lib. XXX. cap.1. *Eſt & alia Magices factio à Moyſe & Janne & Jotape Judæis pendens.* qui falſus eſt tamen, tùm Moſem inter Magos, tùm Jannem & Jotapem inter Judæos recenſens.

Magis Pharaonis fruſtrà ſeſe opponentibus, Deus Moſis miniſterio decem plagas Ægyptiis inflixit: quarum memoria in Pſalmo LXXVIII. & CV. (ſecund. Hebr.) celebratur. Eas duodecim menſium ſpatio, per intervalla, fuiſſe inductas Hebræi autumant: quum intra unicum menſem, hâc ferè temporum ſerie, peractæ fuerint.

Circa menſis *6*, (qui anno ſequente, & deinceps, 12 numeratus eſt) diem 18. prima plaga contigit; aquarum in ſanguinem verſarum. Completo deinde ſeptiduo, [*c.*VII.25] circa 25 diem, ſecunda plaga, Ranarum, ſecuta eſt: quæ die proximo ablata eſt. Circa diem 27, tertia plaga, ciniphum vel pediculorum, eſt inducta. Circa 28 diem Moſes minatus quartam plagam, muſcarum & aliorum inſectorum colluviei: quæ circa 29 immiſſa, & 30 amota eſt.

Circa

c. Circa mensis 7 (qui, paulo pòst, primi nomen accepit) diem 1, plagam quintam minatus Moses, sequente die eam induxit: pestis videlicèt & interitus pecorum. Circa diem 3, plaga sexta eam excepit; ulcerum & pustularum, erumpentium in hominibus & jumentis: quâ & ipsi Magi affecti sunt, non minùs quàm reliqui Ægyptii. [c.IX.11.] Unde natum illud Justini, ex Trogo, lib.36. *Ægyptii, quum scabiem & vitiliginem paterentur, responso moniti, Mosem cum ægris, ne pestis ad plures serperet, terminis Ægypti pellunt.* Confer Excerpta ex Diodori Siculi libro 40. in Photii Bibliothecâ: (pag.620.)

Circa 4 diem, plagam denuncians Moses, circa 5 induxit, & 6 eam amovit. Erat autem hæc, tonitruum & pluviarum & gravis grandinis cum igni commixtæ: quibus *linum & hordeum læsum est, quia hordeo jam spica erat & lino culmus; triticum verò & zea non sunt læsa, eo quòd latentia erant* sub terrâ. Unde rectè colligit Nicolaus Fullerus, libro 3 Miscellan. (pag. 389.) mense Abib hanc plagam contigisse.

Circa 7 diem, plagam octavam denunciavit Moses, & sequente die immisit; locustarum videlicèt omnia depascentium: quam circa 9 diem removit. [c.X.4,13,19.]

Mensis Abib, qui hactenùs septimus, deinceps primus mensis totius anni est constitutus: [c.XII.2 *cum* XIII.4] in memoriam exitus Israëlitarum ex Ægypto, à cujus initio illius epocha idcircò deducitur, [*Num.* IX.1,2. *cum Exo.*XL.17] licèt ipse exitus in medium mensem inciderit.

Hujus primi mensis die 10, (qui fuit *Aprilis* Juliani 30, feria hebdomadica 5) Paschatis & azymorum ritu instituto; Agnus Paschalis seligitur, mactandus post 4 dies. [*Exod.*XIII.3,6.]

Moses nonam plagam, triduanarum tenebrarum, in Ægyptum inducit: quæ tantæ fuerunt, ut Ægyptiorum nullus toto eo tempore moverit se de loco in quo erat; licèt Israëlitis omnibus lux esset in habitationibus ipsorum. [c.X.22,23.]

Die 14, (*Maii* 4 *feriâ* 2) Moses cum Pharaone postremò locutus, decimam plagam cædis primogenitorum, medio noctis sequentis infligendam, denunciat; & vehementi irâ commotus, ab eo discedit. [c.X. 24,—29. XI.1,4,—8.]

Vesperâ hujus diei, primum Pascha celebratum est. [c.XII.11,12.]

ÆTAS MUNDI QUARTA.

PRIMI mensis die 15 (*Maii* 5 *feriâ* 3) sub mediam noctem primogenitis in Ægypto cæsis, Pharao & servi ejus Israëlitas omnes, cum suis facultatibus & ipsorum spoliis, quàm citissimè dimittunt: qui, eodem die quo absoluti sunt 430 anni à primâ peregrinatione majorum suorum, (Abrahamo Charane discedente,) postridie Paschatis, ad sexcenta millia peditum (virorum, præter parvulos) ordine militari Ramesse profecti sunt. [*Exod.*XII. 29,30,31,37,41,51. *Num.* XXXIII.3.]

Hinc ſtationes eorum à Moſe deſcribuntur, Numeror. cap. XXXIII. quas, ex Hebraicis nominum ſignificationibus, myſticè explicat Hieronymus in tractatu de 42 manſionibus ad Fabiolam. à quo ne in numeris ſtationum deſignandis deinceps diſſentiremus, *Rameſſem* primam appellare libuit: licèt itineris ſtatio nulla ea fuerit, ſed terminus à quo profectionum initium erat deducendum. Sit igitur

I. *Rameſſes:* ubi Iſraëlitæ à Joſepho collocati fuerant; (*Gen.* XLVII. 11.) & ſimul convenerunt omnes, qui vel cum Ægyptiis mixti habitabant, (*Exod.* III. 22.) vel qui ad conquirendum ſtipulam diſperſi fuerant per totam terram. (*c.* V. 12.)

II. *Succoth*, ubi Moſes mandata Dei de annuo Paſchatis ritu, & primogenitorum conſecratione, populo propoſuit. [*Exod.* XIII.]

III. *Etham*, in extremitate deſerti: quò perducti ſunt, Domino antecedente eos interdiu in columnâ nubis, & noctu in columnâ ignis. [*Exod.* XIII. 20, 21.]

IV. *Pi-hahiroth*, inter Migdolum & mare, è regione Baal-zephonis.

Hîc Pharao cum exercitu ſuo Hebræos aſſecutus eſt. Moſe ſuâ virgâ aquas dividente, per medium maris Rubri ſive Erythræi in deſertum Ethami pervenerunt: quos Pharao et Ægyptii inſecuti, ab aquis recurrentibus primo diluculo obruti ſunt. Unde Iſraëlitæ, eo die prorſùs liberati è manu Ægyptiorum, quorum cadavera fluitantia viderunt in litore maris, (*Exod.* XIV. 30) Deum victoriæ auctorem cantico celebrarunt; (*Exod.* XV. 1,–21) quod Apocalyſeos c. XV. 3. *Canticum Moſis ſervi Dei appellatur*, omniúmque, quorum uſpiam memoria extat, primum eſt & antiquiſſimum. Factum verò hoc eſſe menſis 1 die 21, poſtremo videlicèt azymorum, quo convocatio ſancta ex Dei inſtituto (*Exod.* XII. 16.) erat habenda; conſtans Hebræorum, eáque veritati maximè conſentanea, eſt ſententia.

Hinc continuo tridui itinere (die videlicèt 22, 23, 24. *feriâ* 3, 4, & 5) Iſraëlitæ per deſertum Ethami proceſſerant, aquam non invenientes. [*Exod.* XV. 22. *Num.* XXXIII. 8.]

V. *Marah*: ab aquarum amaritudine nomen ſortita. ob quam, quum populus, qui aquarum defectum jam totum triduum ſuſtinuerat, murmurare cœpiſſet; Moſes, ligno in aquas amaras injecto, eas dulces effecit, populúmque in futurum erudiit. [*Exod.* XV. 23,–26.]

VI. *Elim:* ubi erant 12 fontes aquarum & 70 palmæ; & caſtrametati ſunt ibi ad aquas illas. [*Exod.* XV. 27. *Num.* XXXIII. 9.]

VII. *Mare rubrum.* [*Num.* XXXIII. 10.]

SECUNDI menſis,

Die 15 (*Junii* 4 *feriâ* 5) pervenerunt Iſraëlitæ ad ſtationem

VIII. *Sinis* deſertum; quod eſt inter Elima & Sinai. Ubi quum ob victûs penuriam murmuraſſent in Deum & Duces; circa veſperam miſit ad eos Deus coturnices, & tempore matutino Manna de cœlo pluit: quo pane deinceps 40 annis veſcebantur, donec perveniſſent ad extremitatem terræ promiſſæ. [*Exod.* XVI. 1,–35.]

IX. *Dophka.*

X. *Aluſh.*

XI. *Rephidim.* ubi populo, ob defectum aquæ murmuranti, (unde loco

loco *Meribæ* & *Massæ* nomen inditum,) Moses percussâ petrâ aquam suppeditat: [*Exod.*XVII.1,–7.] quæ & populum per desertum secuta est. [*Psalm.* LXXVIII. 16, 20. CV. 41. I *Corinth.*X. 4. & *Deut.* IX.21.]

Amalekitæ, lasso & fatigato Israëlitarum exercitui in itinere occurrentes, in postremo agmine debilitate affectos ceciderunt: contra quos Moses pugnare jussit Jehosuam sive Josuam (filium Nunis, ministrum suum; *Exod.*XXXIII.11. cujus nomen *Hoseam* mutavit ille in *Jehosuam*; *Num.*XIII. 16. sive *Jesum*; *Nehem.*VIII. 17. *Act.*VII. 45. & *Hebr.*IV.8.) Ille Rephidimis cum Amalekitis dimicans, Mose in vertice collis orante, victoriam consecutus est. De eâ gente perdendâ Israëlitæ mandatum accipiunt; & altare in perpetuam hujus rei memoriam exstruunt. [*Deuteron.*XXV.17,18,19. *Exod.*XVII.8,–16.]

TERTIO mense.

XII. *Sinai* desertum; ubi castrametati sunt Israëlitæ è regione montis Horebi: in eo deserto per integrum ferè annum posteà commorati. Anno enim ab exitu 2° mensis 2ᵒ die 20 inde moverunt: (*Num.* X. 11,12.) anni verò primi *mense tertio, in die hâc*, eò pervenerunt: (*Exod.* XIX.1) die nimirùm eâdem, sive ejusdem numeri cum mense 3°, (ut in libro V. de Templo cap.7. pluribus confirmat Fr. Ribera) h.e. mensis 3 die 3. (*Jun.22.fer.2.*)

Mose in montem ascendente, Deus significat se fœdus cum Israëlitis renovare, eos sibi legibus obstringere, observantésque amore prosequi velle. Quibus annuentibus biduum, quo ad Legem Dei reverenter excipiendam præpararentur, indicit; omnibus (excepto Mose & Aarone) montis accessu interdicit: posteáque summâ cum majestate in montem, cernentibus omnibus ac trepidantibus, descendit. [*Exod.*XIX.]

Legem, Decalogo comprehensam, Deus terribili voce promulgavit: [*Exod.*XX. *Deuteron.*V.] quæ tamen promissionem gratiæ, Abrahamo ab eodem ante 430 annos factam, irritam non facit. [*Gal.* III. 17.]

Territo populo Deus per Mosem varias leges tradidit: [*Exod.*XX. XXI. XXII. & XXIII. *cum Deut.*IV.13,14.] quas ille in libro Fœderis scriptas populo proposuit. Deinde manè consurgens, exstruxit altare sub monte; & 12 statuas pro 12 tribubus Israëlis: misítque juvenes Israëlitarum (primogenitos, ut habet Chaldæus paraphrastes; quos sibi Dominus consecraverat, *Exod.*XIII.2. *Num.*III.13. VIII.16,17. sacrorum administros, *Exod.*XIX.22. ante Leviticum sacerdotium institutum) qui sacrificia, primùm expiatoria, deinde eucharistica, Domino obtulerunt. Qúumque librum illum Fœderis (mandata, quæ Exodi XX. & tribus sequentibus capitibus habentur, continentem) audiente populo Moses legisset; accipiens sanguinem oblatorum illorum vitulorum & hircorum, cum aquâ & lanâ coccineâ & hyssopo, ipsum quoque librum & totum populum (sive 12 illas statuas, 12 tribus Israëlis repræsentantes) aspersit: atque ita fœdus inter Deum populúmque solenniter sanxit. [*Exod.*XXIV.3,–8. *cum Hebr.*IX.19,20.]

Moses & Aaron, Nadab & Abihu, & 70 è Senioribus Israëlis, ascenderunt in montem; ibique gloriam Dei aspexerunt. Quibus indè descen-

ſcendentibus, Moſes cum Joſuâ miniſtro ſuo propiùs accedens, expectavit diebus ſex, donec ſeptimo die eum Deus alloqueretur: fuítque in monte 40 dies & 40 noctes, (*Exod.* XXIV. 9,–18) ſex illis expectationis diebus eo in numero comprehenſis; cibum non comedens, nec aquam bibens. [*Deut.* IX. 9.] ubi de ſtructurâ Tabernaculi, Sacerdotum ornamentis, conſecratione, ſacrificiis, &c. mandata accepit; Exodi XXV. & 6. capitib. ſequentibus propoſita.

QUARTO menſe.

d. Finitis 40 illis diebus & 40 noctibus, dedit Deus Moſi duas Legis tabulas lapideas, ſuâ manu fabrefactas & ſuo digito ſcriptas: [*Exod.* XXXI. 18. *Deuteron.* IX. 10, 11.] celeriter illum deſcendere jubens, quòd populus vitulum aureum ſibi conflâſſet, & adoraret eum. Moſes oratione ſuâ Dei iram mitigat, è monte deſcendit, vidénſq; populum vituli feſtum in caſtris celebrantem, tabulas Legis confringit ſub ipſo monte. [*Exo.* XXXII. 1,–19.] Ob quarum confractionem annuum adhuc à Judæis obſervatur Jejunium, menſis 4 die 17. quod nonnullos in eum induxit errorem, ut à die promulgationem Decalogi proximè ſequente 40 dies moræ Moſis in monte numerandos exiſtimaverint; tempore intermedio, ad ſcribendum & recitandum librum fœderis, ipſúmque fœdus inter Deum & populum ritibus ſolennibus pangendum requiſito, (*Exod.* XXIV) penitùs neglecto.

Moſes, combuſto & comminuto vitulo, tria idololatrarum millia, Levitarum miniſterio, è medio ſuſtulit. [*Exod.* XXXII. 20,–29. *Deut.* IX. 21. XXXIII. 9.]

Poſtridie, Moſes iterùm in montem aſcendens, Deum iteratò pro populo deprecatur. [*Exod.* XXXII. 30, 31, 32.] Jubet eos ornatum deponere, Tentorium conventus (quod tum ſupplebat locum Tabernaculi à Bezaleele poſteà extructi) extra caſtra tendit: populóque iræ divinæ ſenſu ad reſipiſcentiam permoto, precibus ſuis tandem impetrat, ut non Angelus ſed Deus ipſe ſit viæ dux. [*c.* XXXIII.]

Deus Moſem novas tabulas, prioribus ſimiles, dolare & ſequente die in montem ad ſe afferre jubet. Cui manè cum eis aſcendenti, in rupe poſito Deus, quaſi per tranſitum, gloriæ ſuæ imaginem aliquam manifeſtat. [*c.* XXXIV.]

Moſes in monte denuò 40 dies & 40 noctes ſine cibo ac potu commoratus, pro populo intercedit. [*Deuteron.* IX. 18. X. 10.] Deus placatus, fœdus cum populo certis conditionibus renovat, leges ſuas iterat & à Moſe ſcripto mandari jubet; Tabulíſque à Moſe allatis Decalogum ipſe inſcribit. [*Exod.* XXXIV. 10,–28.]

SEXTO menſe.

Moſes poſt 40 dies cum Tabulis de monte redit: & faciei ſplendeſcenti velamine impoſito, populo mandata Dei proponit, Sabbati obſervationem urget, & oblationem à Deo imperatam ad opus Tabernaculi indicit. [*Exod.* XXXIV. & XXXV.]

Ut contributio rectiùs procederet; numerati omnes à nato 20 annos & deinceps, 603550 ſunt inventi: quorum unoquoque, juxta legem à Deo præſcriptam, (*Exod.* XXX. 12, 13) dimidium ſicli pendente; ſumma ad 100 argenti talenta, & 1775. ſiclos pervenit. (*c.* XXXVIII. 25, 26.]

25,26.) Unde colligitur, Hebraicum talentum continuisse tria siclorum millia; sive minas 50. unaquâque minâ habente siclos 60. [*Ezek.* XLV.12.]

Præter capitationem hanc, ex spontaneis donariis conflata est summa auri talentorum 29 & siclorum 730, æris talentorum 70, & siclorum 2400. [*Exod.* XXXVIII.24,29.] Ex aliâ verò materiâ ad opus Tabernaculi requisitâ, oblatum est plus satis: ut vetare populum esset opus, ne quid ampliùs offerret. [*c.*XXXVI.5,6,7.]

Bezaleel & Aholiab artifices Tabernaculi à Deo designati. [*Exod.* XXXI.2,—6. & XXXV.30,—35.]

2514 Primo hujus anni semestri Tabernaculum, Arca fœderis, Altare, Mensa propositionis, vestes sacerdotales, sacra unguenta, candelabrum, & reliqua instrumenta & vasa quæ sacrificia spectabant, in deserto ad montem Sinai fabricantur; & ad Mosem adducuntur. [*Exod.*XXXVI. *cum 3 capitib. sequentibus.*] 3224 1490

a. b.

Mandatum à Deo Moses accipit: I. Ut mensis 2 die 1 Tabernaculum & omnia ad illud spectantia erigat. [*Exod.*XL.2,–8.] II. Ut oleo sacro eadem ungeret, & Aaronem cum filiis suis ad Sacerdotium consecraret. [*Ibid.*9,–15.] Quod & Moses fecisse dicitur: (*v.*16.) sed non eodem utrumque tempore. Nam die quidem præscripto Tabernaculum, cum omnibus ad ipsum pertinentibus, erexit: [*Exod.*XL. 17,—33.] alteram verò mandati partem, tempore à Deo posteà constituto, peregit; (*Levitic.* VIII.1,—13) in quâ exequendâ, Sacerdotum & Altaris consecrationi non unus sufficiebat dies, sed integrum septiduum requirebatur. [*Exod.*XXIX.35,36,37.] Itaque

c. Anno 2 exodi,

PRIMI mensis

Die 1 (*Aprilis* Juliani 21 *feriâ* 4) Tabernaculum fœderis erigitur,& gloriâ Dei impletur: (*Exod.*XL.2,17,34) è quo leges illas Deus Mosi per intervalla tradidit, quæ in septem primis Levitici capitibus continentur.

Eodem anno 2 & mense 1 Israëlitæ,à Deo moniti, secundum Pascha celebraverunt ad vesperam diei 14 (*Maii* 4 *feriâ* 3.) quo die, Mosi & Aaroni conquerentibus quibusdam, qui ex cadavere hominis immunditiam contraxerant, quòd cum fratribus suis statuto tempore Pascha observare non poterant; lex à Deo lata est de Paschate die 14 mensis 2 ab iis celebrando,qui vel immunditiâ vel profectione aliquâ necessariâ impediti, statâ tempestate illud celebrare non poterant. [*Num.* IX.1,–14.]

SECUNDI mensis

Die 1 (*Maii* Juliani 21 *feriâ* 6) Deus jubet Mosem Israëlitarum omnium, exceptis Levitis,mares à 20 anno ad 60 per suas tribus recensere; Levitas verò ministerio Tabernaculi præficere & circa illud collocare, ut ipsum,quum opus esset,deponant, portent, & erigant. [*Num.* I.1.XXVI.64.]

Summa numeratorum erat, 603550. [*Num.*I.46.] eadem quæ ante menses 7 in capitatione ad Tabernaculi exstructionem imperatâ; inventa fuerat. [*Exod.*XXXVIII.26.]

E Moses

Moses (prout Deus mandaverat, *Exod.*XXIX.1,–37. XXX.22,–30. *&* XL.9,–15) oleo sacro Tabernaculum & Altare, cum omnibus ad ea pertinentibus, unxit & consecravit. Aaronem quoque & 4 filios ejus, eodem oleo unctos, præscriptis ritibus & sacrificiis ad munus Sacerdotale obeundum consecravit: &, ut per septem dies à portâ Tabernaculi non discederent, præscripsit. (Levit.VIII.) Tot enim diebus, tùm ipsorum tùm Altaris, durabat consecratio. [*Exod.*XXIX.35,36, 37. *Levi.*VIII.33.]

Ordo à tribubus in castrametationibus & profectionibus suis servandus præscribitur. [*Num.*II.]

Levitarum, mensem unum egressorum, 22300 numerus invenitur, (*Num.*III.15,–35) vel, demptis eorum primogenitis, 2200; qui loco primogenitorum ex reliquis tribubus ad Dei ministerium assumuntur. Et quia supra numerum 2200 Levitarum primogeniti Israëlitarum 273 sunt reperti; quini in singulos redemptionis sicli statuuntur. [*Num.*III. 39,–51.]

Levitæ, ita selecti, solenni ritu Deo ejúsque cultui consecrantur: incipientis & desinentis illorum ministerii tempore definito.[*Num.*VIII. 5,–26.]

Levitæ ab anno 30 ad 50 inveniuntur 8580, & pro familiarum ratione sua eis munera & onera distribuuntur. [*Num.*IV.]

Leprosi & immundi omnes è castris ejiciuntur. Leges de restitutione damni & zelotypiâ feruntur. [*Num.*V.]

Votum, consecratio, & ritus Nazaræorum describitur. Formula benedicendi populo Sacerdotibus præscribitur. [*Num.*VI.]

Die *octavo*, à finitâ verò consecratione primo, Aaron primùm pro se, deinde pro toto populo sacrificia & munera offert: quibus igne è cœlo absumptis, ministerium Sacerdotum populo divinitùs comprobatur. [*Levit.*IX.]

Quum plenè jam erectum esset Tabernaculum, & cum instrumentis suis omnibus sacro oleo unctum; atque Altare toto septiduo consecratum, & primis ab Aarone victimis in eo oblatis dedicatum (septem enim præcedentes dies expiatorii erant, ad illud sanctificandum ordinati: *Exod.*XXIX.36,37.) Principes numeratarum tribuum sex plaustra camerata & 12 boves ante Tabernaculum simul obtulerunt: quæ Levitis filiis Gershoni & Merari, pro ratione ministerii eorum, sunt tradita. Deinde seorsim singuli singulis diebus sacrificia sua, cum instrumentis sacro ministerio dicatis, ad Altaris dedicationem obtulerunt: quæ idcircò ad 12 dies continuata est. [*Num.*VII.1,–10,11,84,88.]

Itaque primo hoc die Naasson (à quo David & secundùm carnem D.N. Jesus Christus ortus est) pro tribu Judæ munus obtulit: deinde reliqui, pro suâ quisque tribu, eo ordine qui in castrametationibus (*cap.* II) institutus fuerat. [*Num.*VII.11,12,–83.]

Nadab & Abihu, primogeniti Aaronis filii, (qui unâ cum patre in montem Sinai ascendentes, gloriam Dei viderant; *Exod.* XXIV. 1,9, 10) cum igne alieno (non illo cœlitùs demisso, *Lev.*IX.24. qui in altari ad res sacras semper alendus erat; *c.*VI.12,13.) Sanctuarium ingressuri, igne divinitùs immisso pereunt. [*Levit.*X.1,2. *Num.*III.2,3,4. XXVI. 60,61.]

60,61.] Luctu eorum Sacerdotibus vetito, occasione neglecti ab aliis officii, vino & sicerâ Tabernaculum ingressuris interdicitur: de reliquiis sacrificii à Sacerdotibus comedendis lex fertur, & Aaronis eâ in re excusatio à Mose approbatur. [*Levit.*X.*6*,—20.]

Eâ occasione lex lata est (circa 10, ut videtur, mensis hujus diem) de ingressu summi Sacerdotis solius semel tantùm quotannis in Sanctuarium; die videlicèt expiationis & universalis jejunii, 10 die mensis 7^i celebrando. [*Levit.*XVI.1,–34.]

Die hujus mensis 14 (*Junii* 3, *fer.*5) ad vesperam, Pascha ab iis celebratum est, qui superiori mense immundi fuerant. [*Num.*IX.]

Blasphemus extra castra eductus, jussu Dei, lapidibus obruitur. [*Levit.*XXIV.10,11,12,23.]

Leges, quæ 17 postremis Levitici capitibus continentur, hoc mense latæ fuisse videntur.

Duas argenteas tubas fieri Deus imperat; quibus cœtus convocetur, signa profectionum expeditionúmque dentur, & sacrificiorum tempore clangatur. [*Num.*X.1,– 18.]

Jethro, qui & Hobabus, Zipporam cum duobus liberis Gershomo & Eliezere apud se relictam ad generum suum Mosem reducit: ipsíque & populo Israëlitico liberationem à servitute Ægyptiacâ gratulatus, suam in Deum fidem & pietatem verbis factísque protestatur. Ejus monitu Moses, cum aliis regimen populi partitus, magistratus qui res minores dijudicarent instituit. [*Exod.*XVIII. *cum Deuteron.*I.*9*, —18. *&* *Num.* X.*29*.]

Dies hujus mensis 19 postremus fuisse videtur oblationum 12 Principum in dedicatione Altaris: Ahirâ pro tribu Naphtali munus offerente. [*Num.*VII.78,88.]

Die 20 mensis 2^i (*Junii* Juliani *9^i*, *feriâ* 4) Deus Israëlitas castra movere jubet, & terram promissam hæreditariò possidendam adire. [*Num.* X.11,12. *Deut.*I.*6*,7.] quò invitatus à Mose Jethro, in regionem suam reversus est. [*Num.*X.*29*,30. *cum Exod.*XVIII.27.]

Nube, quæ Tabernaculo imminebat, elevatâ; in quatuor exercitus distributi, à deserto Sinai (ubi per integrum ferè annum hæserant) continuo *tridui* itinere pervenerunt in desertum Paranis. [*Num.*X.12,33.] ubi dies 23 consederunt in statione

XIII. *Kibroth-Hattaavah*, [*Num.* XXXIII. *16*] ubi murmurantes divino igne percussi (unde & loco nomen Taberæ inditum) precibus Mosis liberantur: sed rursùs carnis desiderio & fastidio Mannæ Deum provocant. [*Num.*XI.1,–10. *Psalm.*78.*19*,20,21.]

Mosi apud Deum conquerenti, & excusationem à munere petenti, Synedrium LXX seniorum adjungitur: è quibus Eldad & Medad in castris manentes prophetârunt. [*Num.*XI. 10,–17, *&* 24,–30.]

Deus populo coturnices (non, ut præcedente anno, ad unum diem; *Exo.*XVI.12,13. sed) ad *integrum mensem* suppeditat: gravissimâ plagâ adjunctâ: unde à sepulchris *concupiscentium* loco datum est nomen *Kibroth-Hattaavah*. [*Nu.*XI.31,–34. *Ps.*LXXVIII.*26*,–31. *&* CVI.15.]

XIV. *Hazeroth.* [*Num.* XI.35. XXXIII.17.]

Miriam & Aaron contra fratrem Mosem obloquuti, propter uxorem

Æthiopissam,(Zipporam videlicèt Midianitidem; ex Æthiopiâ orientali, sive Arabiâ, ab eo ductam) illi se æquabant. Sed à Deo præfertur Moses: & Miriam leprâ percussa, è castris ejicitur. Verùm orante pro eâ Mose, post *septem* dies sanatur. [*Num.*XII.1,-15. *Deut.*XXIV.9.]

d. Miriamâ mundatâ & in castra revocatâ (4i mensis, ut ex præcedentibus intelligitur, die aliquo) moventes Israëlitæ, castrametati sunt in statione

XV. *Rithmæ*, in deserto Paranis. [*Num.*XII. 16. XXXIII. 18.] juxta Kadeshum Barneæ. [*Num.*XIII.26.]

QUINTO mense.

A deserto Paranis (*Num.*XIII.3) vel Kadesho Barneæ (*Num.XXXII.* 8. *Deut.*I.19,22. IX.23. & *Josu.*XIV.7) petente populo, & approbante Mose, (*Deut.*I.22,23) Deo verò jubente, (*Num.*XIII.1,2) quando erat tempus primarum uvarum, (*ibid.* 20) duodecim exploratores, vir unus pro unaquâque tribu (in quibus, pro tribu Judæ fuit Caleb filius Jephunnæ, annos 40 tùm natus; *Josu.*XIV.7. pro Ephraim, Hoshea filius Nunis, quem Moses Jehosuam appellaverat) ad terram Canaanis perlustrandam præmissi sunt: qui eam ingressi à deserto Sinis & parte meridianâ, ad aquilonares ejusdem terminos Rechobum usque processerunt. [*Num.*XIII.2,-20,21,22. *Deut.*I.23.]

SEXTO mense.

Exactis *quadraginta diebus*, ab exploratione terræ reversi sunt Kadeshum in deserto Paranis: ingentem palmitem cum botro uvarum, ex valle Eshcolis (inde nomen adeptâ) excisum, cum malogranatis & ficubus terræ, secum deferentes. [*Num.*XIII.23,-27. *Deut.* I. 24,25.] Ex quâ fructuum maturitate apparet, propinquum fuisse mensem *septimum*: quandoquidem paulo ante Tabernaculorum festum, quod 15 illius mensis die celebrabatur, fructus ex areâ & torculari colligebantur. [*Exod.*XXIII.16.*Levit.*XXIII.39. *Deut.*XVI.13.]

Decem ex eorum numero qui ad explorandam Cananæam missi fuerant, famam malam de terrâ illâ inducentes, urbiúmque & incolarum robur prædicantes, populum ab aditu illius absterrent: Calebo frustra renitente. [*Num.*XIII.28,-33. XXXII.9.]

Populus territus reditum in Ægyptum molitur; Josuam & Calebum dissuadentes lapidibus obruere paratus. Deus subitum exitium eis minatus, deprecatione Mosis flectitur: ita tamen ut omnibus (præter Josuam & Calebum) à nato viginti annos & deinceps ab ingressu promissæ terræ exclusis mortem in deserto decernat; ubi 40 annis eos erraturos esse denunciat. [*Num.*XIV.1,-35. XXVI. 64,65. XXXII. 10,-13. *Deut.*I.26,-36. IX.23. *Josu.*V.6. *Psalm.*XCV.8,-11.CVI. 24,25,26.] numero videlicèt rotundo: quum anno 39 filios eorum in terram promissam ingressos esse constet. Confer *Num.XXXII.* 13. *cum Deuter.*II.14.

Decem exploratores, qui seditionem hanc excitaverunt, à Deo subitâ morte sublati sunt. [*Num.XIV.*36,37.] cujus rei memoriam, ad hunc usque diem, Judæi jejunio 7i diei mensis 6i (Elul) celebrant.

Deus Israëlitas castra movere jubet, & in desertum retrocedere mare Rubrum versùs. Hi tamen contra jussum Domini conscendentes in mon-

montem, ab Amalekitis & Cananæis percussi sunt Hormam usque. Reversi itaque fleverunt coram Domino: sed non exauditi sunt. [*Num.* XIV.40,-45. *Deut.*I.40,-45.]

Hujus calamitatis, atque eam insecutæ continuæ Israëlitarum mortis quotidie cadentium in deserto, compositus est à Mose Psalmus XC. *Domine refugium factus es nobis.* in quo & dies hominum ordinarios ad 70 vel 80 annos redactos esse significat. Itaque

Ætas vitæ humanæ tertiò jam quasi dimidiatâ parte brevior efficitur.

2515 a. Israëlitæ Kadeshi consederunt dies multos. [*Deut.*I.46.] Sive enim biduò, sive mense, sive anno, prout continuabat nubes residere super Tabernaculo, castra habebant in eodem loco, & non proficiscebantur. [*Num.IX.22.*] In aliquibus verò stationibus eos per aliquot annos permansisse, ex eo colligimus; quòd spatio 37 annorum 17 tantùm stationes enumeratæ reperiantur. Relinquentes enim Kadeshum, profecti sunt rursùs in desertum, mare Rubrum versùs, sicut præceperat Dominus: & circumiverunt montana Seiris diebus multis. [*Deuter.*II.1. *Judic.XI.16.*] Ex 17 verò stationibus ad eum circuitum pertinentibus, Numerorum XXXIII. capite commemoratis: fuit ordine

XVI. Rimmon-Parez. XVII. Libna. XVIII. Rissa. XIX. Kehelatha. XX. Mons Shepheris. XXI. Harada. XXII. Makheloth. XXIII. Thahath. XXIV. Thara. XXV. Mithka. XXVI. Hashmona. XXVII. Moserothh. XXVIII. Bene-Jaakan, sive *Beeroth bene Jaakan, Putei filiorum Jaakanis.* [*Deut.X.6.*] *XXIX. Hor-hagidgad,* sive *Gudgoda.* [*Deut. X.7.*] *XXX. Jotbatha:* regio fluminibus aquarum irrigua. [*Deut. X.7.*] *XXXI. Hebrona. XXXII. Ezion-gaber.* (quæ est prope Elothas, ad litus maris Rubri, in terrâ Edomæorum; I *Reg.*IX.26.)

Ad Kadeshi verò longam illam stationem, vel eam subsequentium 3225 1489
primas, referenda esse illa videntur, quæ in Numerorum capite XV. & 4 sequentibus habentur tradita; tùm ad Leges tùm ad Historiam spectantia. quomodo colligens ligna in Sabbato (quod in deserto, licèt sacrificiis intermissis, studiosè servatum est) à toto cœtu, jussu Dei, lapidibus obrutus est. [*c.*XV.] Kora, Dathan & Abiram, seditionem contra Mosem & Aaronem moventes, hiatu terræ; 250 verò conjurationis socii suffitum offerentes, igne divinitùs immisso, perierunt. Deus seditiosorum thuribula ad tegendum altare adhiberi jussit, in monimentum filiis Israëlis. Populo ob superiorem cladem in Mosem & Aaronem murmurante, 14700 à Deo percussi interierunt. [*c.*XVI.] Duodecim virgis à 12 principibus tribuum acceptis, & in Sanctuario positis; sola virga Aaronis floruit & amygdala protulit, atque ante Arcam, in signum contra deditos rebellioni, servata est. [*c.*XVII.] Quæ omnia posteriore semestri anni secundi ab egressu ex Ægypto contigisse existimantur: duorum tantùm primorum annorum atque ultimi historiâ à Mose explicatâ; intermediorum verò 37 rebus (præter 17 stationum seriem jam propositam) silentio prætermissis. *Vid. Abulens. in Numer.cap.* 1. *quæst.*3.

Scriptura quoque tempus, quo Israëlitæ iter fecerunt à Kadesho Barneæ usque dum transiverunt vallem vel torrentem Zeredi (anni dimidio post relictam 32 stationem & ante transitum Jordanem altero) 38 anno-

38 annorum fuisse indicat: intra quod spatium, tota illa rebellium bellatorum multitudo est extincta. [*Deuteron.* II. 14, 15, 16.]

Annis verò 9 primis, quibus in deserto versabantur Israëlitæ, regnum Ægyptiorum administravit Armais, Orientem verò invasit Sethosis: quos Amenophis (in mari Rubro submersi) filios fuisse, suprà (ad annum Mundi 2494.) annotavimus. De quibus, in Ægyptiacis suis, Manethon (apud Josephum, libro 1 contra Apionem) ita scribit. *Sethosis equestres & navales copias habens, fratrem quidem Armain procuratorem Ægypti constituit, & omnem ei aliam regalem contulit potestatem: tantummodò autem diademate uti prohibuit, & ne reginam matrem liberorum opprimeret imperavit, & ut abstineret etiam ab aliis regalibus concubinis. Ipse verò ad Cyprum & Phœniciam, & rursus contra Assyrios atque Medos castrametatus; universos quidem, alios ferro, alios sine bello virium suarum terrore sibimet subjugavit: eóque successu elatus, confidentiùs incedebat, Orientales provincias ac urbes subvertendo. Aliquanto verò tempore procedente Armais, qui in Ægypto fuerat derelictus, omnia contrà quàm frater agere monuerat, sine timore faciebat. Nam & Reginam violenter tractavit, & aliis concubinis jugiter miscebatur: persuasúsque ab amicis, & diademate utebatur, & fratri rebellabat.* It a Manetho Ægyptius: simul etiam addens, Armain quidem *Danaum*, Sethosim verò, & *Ægyptum* (unde & regioni nomen datum fuisse ait) & *Ramessem* avi nomine fuisse nuncupatum. Ex quâ appellationum & rerum gestarum similitudine, eum Taciti *Rhamsen* & Herodoti *Sesostrim* fuisse apparet. Regem enim *Rhamsen Libyâ, Æthiopiâ, Medísque & Persis, & Bactriano, ac Scythiâ potitum, quásque terras Syri Armeniíque & contigui Cappadoces colunt, inde Bithynum, hinc Lycium ad mare imperio tenuisse*; in libro II. Annalium refert Cornelius Tacitus. & de Sesostri, libro II. Herodotus. *Istum dicebant Sacerdotes primum omnium Regum longis navibus Arabicum sinum prætervectum, & populos Rubri maris accolas in potestatem suam redegisse; indéque retrò iisdem vestigiis reversum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem, infesto exercitu obvias ubique gentes subegisse. deinde ex Asiâ in Europam transgressum, Scythas subjugâsse & Thraces: ad quos usque* (inquit ille) *& non ulteriùs mihi videtur Ægyptius exercitus pervenisse; quoniam in istorum terrâ tituli, non ultrà, positi apparent.* ex quibus *titulis à Sesostri erectis, quosdam se in Palæstinâ Syriâ vidisse*, ipse asserit; *circa Ioniam item duos, unum quâ ex Epheso in Phocæam itur, alterum quâ è Sardibus Smyrnam versùs.* Eadem de Sesoôsi refert Diodorus Siculus, libro 2, sed ad longè anteriora tempora refert: quum ad Mosis tempora (uti à Manethone factum) esse eum retrahendum, fratris Danai ætas evincat. à quâ nec multum ipse Diodorus aberravit, in libro 40 referens; *expulsis ex Ægypto alienigenis, Danaum & Cadmum eorum Duces in Græciam, Mosem in Judæam concessisse.* (ut in Photii eclogis videre licet.) Quod ut rectiùs intelligatur, simúlque 37 horum annorum (à Mose prætermissorum) hiatus aliquo modo suppleatur; exoticarum istarum rerum tempora, ex Eusebianis Tabulis descripta, hîc exhibere, abs re fortasse non fuerit.

Ægyptus

2520 *Ægyptus, quæ priùs Aëria dicebatur, ab Ægypto tunc ibi regnante nomen accepit; cui datum est regnum, ejecto Danao.* Ubi nostræ rationes ab Eusebianis biennio tantùm discrepant. Nam 3230 1484

2522 Ægyptus, qui & Ramesses & Sesostris & Sesoosis, post 9 annos in exteris expeditionibus insumptos, (testante Diodoro Siculo, lib.1.) Pelusium rediit: unde *Armais, qui & Danaus, quum Ægyptiorum regno novem annis præfuisset, fratrem suum Ramessem sive Ægyptum fugiens, Ægyptiaco suo regno excidit, & in Græciam devenit.* (ut habet Georgius Syncellus; in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag.26,27.) quum priùs fratrem, Pelusii convivio exceptum insidiis frustrà appetivisset: ut & Herodotus lib.2.(cap.107.) & in lib.1.(pag.53. edit. Græcolatin.) refert Diodorus Siculus. 3232 1482

2530 *Argos sibi Danaus vindicavit, expulsus Ægypto, & eandem aquis abundare fecit. Danaus per filias 50 filios Ægypti interfecit; evadente solo Lynceo, qui post eum regnavit.* apud Argivos sc. 3240 1474

2533 *Busiris Neptuni & Libyæ, Epaphi filiæ, filius apud vicina Nilo loca tyrannidem exercet, transeuntes hospites crudeli scelere interficiens.* Unde illud Ovidii, lib. 3. Trist. *Sævior es tristi Busiride.* Et Virgilii, lib. 3. Georgicôn; (& apud A. Gellium, lib.2.cap.6.) — *Quis aut Eurysthea durum, Aut illaudati nescit Busiridis aras?* hoc est, indigni qui à quoquam laudaretur. ut ab Isocrate est factum, cujus adhuc superest *Busiridis Encomium*; in quo eum etiam (ut Eusebius) *filiæ Epaphi Libyæ, & Neptuni, filium* facit. Ubi observa, *Neptunum* à Mythologis dictum fuisse *Ramessem* illum (de quo, ad annum Mundi 2427. dictum) *Miamûn* cognominatum, qui Hebræorum infantes aquis submergendos imperavit; filiósque, Amenophim (sive Belum, Ægypti & Danai patrem) θεόμαχον illum aquis maris Rubri obrutum, & Busiridem propter ξενοκτονίαν ita infamem, tali patre dignam prolem, post se reliquit: & adde, si libet, ex A. Gellio, lib.XV. cap. XXI. *Poëtas, ferocissimos & immanes & alienos ab omni humanitate, tanquam è mari genitos, Neptuni filios dixisse.* 3243 1471

2543 *His temporibus Tat, filius Hermetis Trismegisti, fuisse dignoscitur:* inquit Eusebius. Cum quo convenit quod dicunt Ægyptii, *Sesostridem* ab *Hermete* solertiam & consilia didicisse: ut est apud Ælianum, lib.12. Var. histor cap.4. 3253 1461

2549 *Phœnix & Cadmus, de Thebis Ægyptiorum in Syriam profecti, apud Tyrum & Sidonem regnaverunt.* [*Euseb. Chronic.*] 3259 1455

2552 Postquàm Israëlitæ circumivissent montana Seiris & Idumæam per
b. annos 37 à Kades-barneâ usque ad Ezion-gaber, ab Aquilone ad Meridiem & ipsum maris Rubri litus profecti; regredi eos inde Aquilonem versùs Deus jubet, & in terram promissam rectâ contendere. Et quia imminebat transitus per fines Idumææ, mandat ut cum Edomæis fratribus suis bellum non misceant: commemoratâ insigni suâ providentiâ, quâ illorum curam in deserto per 40 annos habuerat. [*Deut.*II. 3262 1452
c. 1,-7.] integro numero, pro 39 imperfecto, posito. Ineunte enim

Anno 40 exodi, mense PRIMO,

Venientes Israëlitæ in desertum *Tzinis*, consederunt in statione XXXIII. *Kadeshi.* [*Num.*XX.1. *collat. cum* XXXIII. 36,37,38. & *Jud.*

*Jud.*XI.17.] Kadeſhi videlicèt Tzinis, in extremis Idumææ finibus (*c.*XX. 14,15) verſùs Ezion-gaber & mare Rubrum: (*c.*XXXIII. *36. Deut.*II.8.) non Kadeſhi Barneæ; quæ XV fuit ſtatio, in confinio auſtrali Cananææ poſita. (*Num.*XXXIV.4. *Joſu.*XV.3.)

Hîc mortua eſt Miriam, ſive Maria: [*Num.*XX.1.] 4 menſibus ante fratrem Aaronem, & 11 ante fratrem Moſem. Utroque verò seniorem fuiſſe, & 130 ætatis annum attigiſſe, ex Exod.II.4,7. colligitur; unde, quum naſceretur Moſes, puellam grandiuſculam eam fuiſſe apparet. *ſupr. ad ann. Mundi* 2433.) Die primi hujus menſis 10, obitus illius memoriam Judæi adhuc celebrant.

Populus, deficiente aquâ, cum Moſe & Aarone contendit: quibus quum mandâſſet Deus, ut petram tantùm alloquentes aquam elicerent; irritatus Moſes, impatientiæ & diffidentiæ vocibus quibuſdam editis, petram florente Aaronis virgâ bis percuſſit, & aquas inde eduxit: quæ, ut alteræ illæ ex petrâ aliâ ante annos 39 ſimiliter eductæ, (*Exo.*XVII. 7) *Meriba* ſive contentionis, à re, appellatæ ſunt. [*Num.*XX. 2,-13.] In præcedente enim ſtatione, *aquam comitem*, ut eam appellat Tertullianus, (de quâ, ad XI ſtationem; eſt dictum) mari Rubro immerſam fuiſſe, veriſimillimum eſt. Ut jam in novo aquarum defectu, eadem ipſa in filiis denuò eruperit pervicacia, quæ in parentibus tam diu anteà ſeſe prodiderat.

Moſes & Aaron, ob diffidentiam in mandato Dei exequendo hîc expreſſam, ab ingreſſu in terram promiſſam ſunt excluſi. [*Num.*XX.23, 24. XXVII.14. *&* *Pſalm.*CVI 32,33.]

d. Iſraëlitæ, miſſis nunciis ad reges Idumæorum & Moabitarum, ut per terras ipſorum tranſirent, rogârunt: qui per medias ipſorum regiones tranſitum negârunt, (*Num.*XX.14,-21. *Judic.*XI.17) ſed per extrema ditionis ſuæ conceſſerunt. [*Deut.*II. 4, *6. 29.*] Unde illi, Kadeſhi aliquamdiu morati, (*Jud.*XI.17) progreſſi ſunt ad ſtationem

XXXIV. *Horem* montem, juxta fines terræ Edomæorum: (*Num.* XX.22,23. *&* XXXIII.37.) ſive *Moſeram*, *Deut.*X.*6.* ubi Iſraëlitæ ex *Beeroth bene Jaakan*, ſive *puteis filiorum Jaakanis* (ſtatione XXVIII) huc perveniſſe dicuntur; ſed priùs peragratâ *Gudgodâ* ſive *Hor-hagidgad*, *Jotbathâ*, & reliquis interjectis ſtationibus. Nam quòd verſu 7 *inde* Gudgodam, & Gudgodâ Jotbatham veniſſe dicuntur: *τὸ inde*, non ad *Moſeram* ſed ad *Beeroth* referendum eſt: ut à viris doctis jampridem hîc eſt annotatum.

QUINTI menſis

Die 1. (*Auguſt.*18. *fer.*3) anno 40 ab exitu Iſraëlitarum è terrâ Ægypti; Aaron *Moſeræ* in vertice montis *Horis* moritur, anno ætatis 123, filio Eleazare in ſummo Sacerdotio ſucceſſore relicto. [*Num.*XX. 23,-28. XXXIII.*38,39. Deut.*X.*6.*]

Aaronis mortem defleverunt Iſraëlitæ 30 diebus: [*Num.*XX.*29.*] toto videlicèt quinto illo menſe.

SEXTO menſe.

Audiens rex Aradi, auſtralem partem Cananææ inhabitans, adventare Iſraëlitas; pugnavit contra eos, multóſque captivos abduxit. Unde Iſraëlitæ votum Deo nuncupârunt: & victoriam conſecuti, Cananæos

devo-

devotos effecerunt & civitates eorum, ex quo & ipsi loco *Hormæ*, id est, devotionis vel anathematis nomen datum. [*Num.XXI.* 1,2,3. & *XXXIII.*40.]

Deinde profecti ex monte Hore, & deflectentes à viâ campestrium, quæ ab Elathâ & Ezion-gaber & mari Rubro rectâ ad Idumæam ducit; ad latus orientale circumiverunt terram Edomæorum: [*Num.XXI.* 4. *Deut.II,*8.] castrametati primùm in statione

XXXV. *Tsalmonâ*: (*Num.XXXIII.*41.) à צלם sive *imagine* nomen adeptâ. Cùm enim populus murmurans à serpentibus igneis (non dracunculis in ipso corpore natis, ut in libro 3 de spontaneo viventium ortu cap.51. Fortunius Licetus autumat, sed presteribus extrà à Deo immissis) interimeretur; intuitu imaginis serpentis ænei, jussu Dei super perticam erecti, sanatus est. [*Num.XXI.* 5,–9. *Johan. III.*14. *I Cor. X.*9.]

XXXVI. *Punon.* [*Num. XXXIII.*42.]

XXXVII. *Oboth.* [*Num.XXI.*10. *XXXIII.*43.]

XXXVIII. *Ije-Abarim*, ad terminum Moabitarum: [*c.XXXIII.*44.] in illo videlicèt deserto quod est ante conspectum Moabitarum ab ortu Solis; (*c.XXI.*11) & desertum Moab appellatur. (*Deut.II,*8.) Pergentes enim in deserto illo, versùs ortum Solis terræ Moabitarum iter fecerunt. [*Jud. XI.*18.]

Inde discedentibus, ut transirent vallem vel torrentem Zeredi, vetat Deus ne bellum cum Moabitis misceant. [*Num. XXI.* 12. *Deut. II.* 8, 13.]

Zeredum verò transierunt, annis 38 postquàm exploratores Kadesho Barneæ missi fuerant; extinctâ jam totâ ætate illâ, à natis 20 annos & deinceps, quæ contra Deum tum rebellaverat. [*Deut.II.*13,–16.]

XXXIX. *Dibon-Gad.* [*Num.XXXIII.* 5.]

XL. *Almon-Diblathaim*: [*Num.XXXIII.* 46.] quæ & *Beth-Diblathaim*; in Moabi deserto. [*Jer.XLVIII.* 22. *Ezek.VI.*14.]

2553 a. Israëlitis transituris terminum Moabitarum Arem, & appropinquaturis è regione Ammonitarum, vetuit Deus ne cum Ammonitis hostiliter agerent. [*Deut.*II.18,19,37.] Deinde jussit, ut transirent fluvium Arnonis; qui eo tempore Moabitas & Amoræos disterminabat. [*Deut.* II.24. *Num.* XXI.13.] Unde castrametati illi sunt trans Arnonem; terminum tamen Moabitarum non sunt ingressi. [*Deut.* II. 24. *Num.* XXI.13. *Judic.*XI.18.]

Inde enim profecti Beerum (ubi puteus quem foderunt principes & ingenui è populo, cum Legislatore Mose, scipionibus suis) Matthanam, Nahalielem, Bamothas & vallem illam quæ est in agro Moabitarum, ad initium collium quod respicit versùs solitudinem (*Num* XXI.16,–20) Kedemotharum sc. (*Deut.* II.26) ibi tandem consederunt, in statione

XLI, Montibus videlicèt *Abarimorum* ante Nebuntem. [*Num.* XXXIII.47.] Priores enim illas non stationes Israëlitarum fuisse ait Tremellius, (in *Num.*XXI.12) sed loca per quæ transiverunt, antequàm Moses legatos ad Amoræum mitteret. Quanquam Chaldæi paraphrastæ, non ut nomina propria sed ut appellativa accipientes, de aquis putei

(ut petræ, I *Cor*.X.4) Israëlitas ad torrentes sequentibus interpretentur, & à torrentibus ad montes, & à montibus ad vallem Moabitarum.

E deserto Kedemotharum miserunt Israëlitæ nuncios ad Sihonem Emoræum, regem Hesbonis, ut pacificè eos transire permitteret per extrema regionis suæ (quemadmodum Edomæi & Moabitæ fecerunt) quæ brevi itinere ad vada Jordanis eos deducebant. Illo verò renuente, & prælio cum eis ad Jahasam congrediente; Israëlitæ, eo percusso, occupaverunt omnes civitates illius & in eis habitaverunt. [*Deut*.II.24,–36. *Num*.XXI.21,–31. *Judic*.XI.19,–22.]

Deinde misit Moses ad explorandum Jazerem: quam ceperunt cum oppidis ejus, Amoræo inde expulso. [*Num*.XXI.32.] Atque ita universum Sihonis regnum Israëlitæ occupaverunt; ab Arnone fluvio, *Moabitarum* termino, (*Num*.XXI.13. XXII.36) usque ad torrentem Jabboki, *Ammonitarum* limitem: (*Deut*.III.16. *Josu*.XII.2. & XIII.10.) toto tamen tractu ipsius Jabboki, omnibúsque ad Ammonitas & Moabitas eo tempore spectantibus, prout Deus jusserat, intactis relictis. [*Deut*.II.9,19,37.] Unde quum post annos 264 conquererentur Ammonitæ, Israëlitas cepisse terram suam, ab Arnone ad Jabbokum & Jordanem usque: à Jephthacho rectè illis est responsum, non attigisse eos terram vel Moabitarum vel Ammonitarum; sed Sihone devicto, totum terminum Amoræorum, ab Arnone usque ad Jabbokum, hæreditario jure possedisse. [*Judic*. XI.13,15,22,23.] quanquam verum etiam fuerit, Sihonem Amoræum priùs, ut à Vahebo rege Moabitarum Hesbonem & totam regionem ejus Arnonem usque, (*Num*.XXI. 14, 26,28) ita etiam ab Ammonitis dimidiam eorum terram ademisse Aroërem usque, quæ est ante conspectum Rabbæ (Ammonitarum. *Deut*. III. 11.) Eam enim Ammonitarum primùm fuisse, deinde ab Amoræis ablatam tribui Gadis fuisse assignatam, ex *Josu*.XIII.25. intelligimus.

Ascendentibus Israëlitis viâ ad Basanem, Og rex Basanis, ex residuo Gigantum, prælio cum eis congressus ad Edrein, simul cum toto suo populo deletus est: Israëlitis regionem illius occupantibus, 60 nimirum civitates cum toto tractu Argobi. [*Deut*.III,1,–11. *Num*.XXI. 33,34, 35. *Amos* II.9.] Totum verò tractum illum Argobi usque ad terminum Geshuritarum & Mahacathitarum cepisse dicitur Jair filius Manassis, & vocavisse villas Basanis à se captas, de nomine suo, *Havoth Jair*. [*Num*.XXXII.41. *Deut*.III.14.] Qui quidem Segubi è tribu Judâ filius fuit; sed Manassitis accensus, tum hæreditatis ratione, tum etiam aviæ. Filia enim Machiris Manassitæ, patris Gileadis, Hezroni sexagenario Segubum peperit, patrem Jairis hujus: ut in I.*Chron*.II.21, 22. legimus. ubi porrò etiam additur; Jairem possedisse 23 civitates in terrâ Gileadis, cepisséque Geshurem & Aramum (secundùm meliores interpretes) cum villis Jairis, Kenatham quoque cum villis ejus, 60 civitates. Licèt sub eo Kenatham cum villis ejus Nobachus ceperit, & de nomine suo Nobachum appellaverit. [*Num*.XXXII.42.]

Post has victorias profecti Israëlitæ à montibus Abarimorum, castrametati sunt in campestribus Moabitarum cis vadum Jerichuntinum Jordanis, à Beth-jeshimoth usque ad Abel-shittim. [*Num*.XXII.1. & XXXIII.48,49.] Unde statio eorum 3263 1451

XLII. *Shittim*, (*Num.XXV.*1) vel *Abel-ſhittim*, (*c.XXXIII.*49.) ubi permanſerunt, donec ſub Joſuâ inde profecti, ad Jordanem pervenerunt. [*Joſu.*III.1.]

Balak filius Zipporæ, rex Moabitarum, omnia quæ Emoræis fecerant Iſraëlitæ conſiderans, ne ſpecie tranſitus regnum ejus occuparent vereri cœpit. Itaque conſilio cum vicinorum Midianitarum Senatoribus communicato, Balaamum filium Beoris hariolum, ut Iſraëlitis malediceret, magnâ mercede propoſitâ, ex Meſopotamiâ accerſit: de re bello cum eis experiundâ poſteà cogitans. [*Num.XXI.*1,–6. *Deut. XXXIII.* 4. *Joſu.XXIV.9.*]

Balaamus venire primùm recuſat, de voluntate Dei admonitus: iterùm vocatus, veniam abeundi extorquet; & cum animo maledicendi Iſraëlitis proficiſcitur. Unde offenſus Deus, ut ſubjugis aſina muta, humanâ voce locuta, inhiberet Prophetæ dementiam effecit. [*Num. XXII.*7,–35. II *Pet.*II.15,16.]

Balaamus, præmiſſis ſacrificiis, bis conatur Iſraëlitis maledicere, morem Balako gerens: ſed ſpiritu Dei adactus, eiſdem benedicit; & felicia eis, infelicia verò eorum hoſtibus coram Balako prænunciat. [*Num.* XXIII. *&* XXIV. *Deut.*XXIII.5. *Joſu.*XXIV.10.]

Balaami conſilio ſubornatæ Moabiticæ & Midianiticæ fœminæ Iſraëlitas in idololatriam & ſcortationem induxerunt. [*Num.*XXV.1,2,3. XXXI.16. *Deut.*IV. 3. *Pſalm.*CVI.28. *Apocal.* II.14.] Quamobrem edixit primùm Deus Moſi, ut duces omnes maleficiorum coram Sole ſuſpenderentur: deinde Moſes judicibus, ut reliquos occiderent qui copulârunt ſe idolo Peoris. Et irrumpente in illos plagâ Dei, ceciderunt ex eis uno die 2300. [I *Cor.X.*8.] quibus addito ſuſpenſorum & gladio confoſſorum numero, ſumma fit 24000. [*Num.XXV.*4,5,9.]

Phineas, Eleazari filius, occidens Zimri filium Salu principem paternæ familiæ ex Simeonitis & Cozbi filiam Suris principis Midianitarum, iram Dei avertit, & plagam illam coercuit. [*Num.XXV. Pſalm.* CVI.30.] Deus, Phineaſo propter zelum ſuum ſacerdotio perpetuo adjudicato, bellum in Midianitas imperat. [*Num.XXV.*12,13.17,18.]

Moſes & Eleazarus, Deo jubente, in campeſtribus Moabitarum ſecundùm Jordanem ex adverſo Jerichuntis, populum à nato 20 annos & deinceps numerantes, 601730 invenerunt: præter Levitas; quorum cenſus à nato uno menſe & deinceps erat, 23000. Terræ promiſſæ inter eos diſtribuendæ Moſes mandatum accepit. [*Num. XXVI.* 1,–63.]

Filiabus Zelopheadi hæreditas paterna, maſculâ prole deficiente, decernitur: eâque occaſione, de jure ſucceſſionum Lex fertur. [*Num.* XXVII.1,–11.]

Moſi mors denunciatur, & ſucceſſor Joſua deſignatur: cui manus ille imponit, mandatíſque eum inſtruit. [*Num.*XXVII.12,–23. *Deut.* III.26,27,28.] Variæ leges feruntur. [*c.*XXVIII.XXIX.XXX.]

Duodecim Iſraëlitarum millia, cum Phineaſo, bello contra Midianitas geſto omnes eorum mares occiderunt: ſimul cum quinque eorum Principibus (& inter eos Sure patre Cozbi) qui Sihoni regi Amoræorum (dum viveret) ſubjecti fuerant; & Balaamo divino, qui in patriam ſuam rediturus [*Num.XXIV.*25] apud Midianitas ſubſtiterat. [*Num.*XXXI. 1,–8.

1,-8. *Josu.*XIII. 21,22.] Ex fœminis, solæ virgines servantur. Præda inter milites qui conflixerant & reliquum populum dividitur. Deus ex illorum pro Sacerdotibus, ex hujus prædâ pro Levitis portionem assumit: præter res à Ducibus oblatas, quæ in Tabernaculo ad monimentum asservatæ sunt. [*Num.*XXXI.9,-54.]

b. Terræ, quæ fuerant Sihonis & Ogi, trans Jordanem duabus tribubus Reubenis & Gadis ac dimidiæ Manassis à Mose distribuuntur: [*Num.*XXXII. *Deut.*III.12,-20. XXIX.8.*Josu.*XIII.8,-12.XXII.4.] ab Arnone fluvio usque ad montem Hermonem (qui & Shenir & Sirion & Sion est dictus) Anti-Libano contiguum. [*Deut.*III. 8,9. IV.48. *Josu.*XII.1. XIII.9,11.]

Deus Israëlitis terram ingressuris mandata dat; de Cananæis eorúmque idolis exterminandis. [*Num.* XXXIII. 50,—56.] de terræ cis Jordanem terminis, ejúsque inter tribus novem & dimidiatam Manassis distribuendi ratione. [*cap.*XXXIV.] 48 civitatibus Levitarum, & 6 refugii; (*c.*XXXV.) quarum tres trans Jordanem ab ipso Mose designatæ sunt. [*Deut.*IV.41,42,43.]

UNDECIMI mensis

Die 1 (*Februarii* 20,*die Sabbati*) ab exitu ex Ægypto anno 40 in campestribus Moabitarum, Moses concionem ad populum Israëliticum habuit, quæ ab initio Deuteronomii (*c.*I.1,3,6) usque ad cap.IV.vers.40, continetur: eámque posteà, usque ad cap.XXVII continuavit.

Moses cum Senioribus Israëlis, præcipit populo,ut trajecto Jordane lapides oblitos calce inscripto Decalogo erigant: ritúmque benedictionis in monte Garizim & maledictionis in monte Ebal præscribit.[*Deut.* XXVII.) deinde ipse, propositis præmiis ad legis Dei observationem hortatur,& comminationibus ab ejus violatione absterret.[*c.*XXVIII.]

Moses, jussu Dei,fœdus in Horebo pactum cum Israëlitis Jordanem trajecturis & eorum posteris renovat: ejúsque observationem, partim beneficiis & promissis, partim terroribus & minis, urget. (*c.*XXIX.) Veniam tamen & liberationem proponit ex animo resipiscentibus: & divinam voluntatem populo ita patefactam fuisse docet, ut nullus sit futurus in posterum prætextui ignorationis locus. [*c.*XXX.]

Moses scriptam hanc Legem Sacerdotibus filiis Levi & omnibus Senioribus Israëlis tradit: eámque septimo quoque anno in festo Tabernaculorum, publicè legi jubet. Scripsit quoque Canticum suum die illo, & Israëlitas illud docuit. Quúmque absolvisset scribere verba Legis hujus in libro: à latere Arcæ fœderis eum reponendum curavit. [*c.*XXXI.] Canticum verò illud excellentissimum in XXXII Deuteronomii capite habetur.

Moses, paulo pòst moriturus, singulis tribubus (Simeonis exceptâ) prophetìcè benedicit: quod extremum ipsius Testamentum in XXXIII Deuteronomii capite continetur.

DUODECIMO mense

Ascendens Moses à campestribus Moabitarum in montem Nebuntis, quæ pars fuit Abarimorum, è vertice illius collis qui est in conspectu Jerichuntis totam terram circumquaque prospexit; atque deinde mortem obiit: [*Num.*XXVII.12,13. *Deut.* III. 23,-29. XXXII. 49, 50.

50. XXXIV.1,—5.] annos 120 natus. (c.XXXI.2. XXXIV.7.) cujus temporis tertiam partem in imperio eum exegisse, *uno mense minùs*, non malè in fine 4 libri Antiquitatum scripsit Josephus: quippe mortuum ultimo anni mense; *primâ* videlicèt mensis illius die, qui à Macedonibus *Dystrus*, ab Hebræis *Adar* appellatur. quod cum sequentium historiarum serie magis convenit, quàm posteriorum Hebræorum traditio; qui ad septimum diem mensis Adar obitum illius referunt: ut in Seder Olam rabba cap.10. libro פטירה sive Excessus Mosis, Proœmio Maimonidæ in librum Misnaioth, & hodiernorum Judæorum Kalendariis videre licet; qui memoriam mortis ejus hoc die solenni Jejunio adhuc celebrant.

A monte in vallem translatum Mosis corpus, in terrâ Moabitarum è regione Beth-Peoris, sepelivit Dominus: neque novit quisquam sepulchrum ejus usque in diem hunc. [*Deut*.XXXIV.*6*.] Hanc verò vallem in terrâ Sihonis regis Amoræorum, ab Israëlitis acquisitâ, positam fuisse, ex Deuteron.IV.*46*. & Beth-Peorem ipsam tribui Reubenis assignatam fuisse, ex Josuæ XIII.20.apparet. Unde, quum hîc in terrâ Moabitarum sepultus fuisse dicatur Moses (sicut & Deut.XXIX. 1. in eâdem fœdus fuisse renovatum:) terra quæ Moabitarum fuerat, sed cum aliis (ut ex Num.XXI.*26*. ostensum est) à Sihone illis fuit erepta, & nunc ab Israëlitis possessa, intelligenda est.

Michael Archangelus (ut in Judæ epistolâ legitur) adversùs Diabolum de Mosis corpore disceptavit: quod Diabolus patefacere voluit, ut Judæis occasionem idololatriæ ministraret; quemadmodum Chrysostomus homil. 1. in Matth. Theodoretus in Deuteronom. quæst.43. Procopius Gazæus in Deuteron. & alii opinantur. licèt Judæos hujusmodi λειψανολατρείᾳ deditos unquam fuisse, nuspiam reperiamus. Hujusmodi Michaelis cum Diabolo disceptatio, in libro apocrypho Ἀναλήψεως Μωυσέως olim ferebatur: ut apud Origenem, περὶ ἀρχῶν lib. 3. cap.2. & Gelasium Cyzicenum, in Act. Concil. Nicæn. part. 2. cap.20. videre licet. Cui consimilis etiam apud Hebræos in אבות R. Nathan habetur commemorata.

Defleverunt Israëlitæ Mosem in campis Moabitarum 30 diebus: (*Deut*.XXXIV.8.) toto videlicèt mense duodecimo.

Atque hîc finitur Pentateuchum, historiam annorum 2552 cum dimidio, ab initio Mundi complectens: & liber Josuæ, cum anno 41 exitus ex Ægypto incipit.

PRIMO mense.

c. Josua in vocatione suâ à Deo confirmatus, (*Jos*.I.1,–9.) Shittimis duos exploratores ad urbem Jerichuntinam præmisit: qui à Rahabâ in diversorio excepti, & clàm dimissi; triduo in montibus se abscondentes, demùm ad Josuam reversi sunt. [*cap*.II.]

Jubetur populus ut viaticum (si quod præter Manna, quod nondum cessaverat, esset necessarium) sibi pararent: quandoquidem post tres dies trajecturi essent Jordanem. [*c*.I.10,11.]

Manè profecti Shittimis, pervenerunt usque ad Jordanem, & pernoctârunt ibi. [*c*.III.1.]

Tertio die (à mandato illo, ut videtur, de parando viatico) jussus est

est populus sanctificare se ad transitum Jordanis in sequentem diem. [*c.*III.2,–5.]

Die 10 mensis primi (*April.* 30 *feriâ* 6) eodem videlicèt die quo agnus Paschalis erat seligendus; Israëlitæ, duce Josuâ typo Jesu Christi, ex Jordane ascenderunt in promissam terram Cananæam, cœlestis patriæ typum, pedibus emensi fluvium, divisis ejus undis quâ tempestate omnes suas ripas superare solitus est. In cujus miraculosi transitus memoriam, 12 lapides in medio Jordane erexit Josua; totidémque è medio Jordane sublatos in proximâ Gilgalis statione collocavit. [*c.* III. & IV.]

Die (ut videtur) sequente, Josua circumcisionis usum, per 40 annos interruptum, restauravit Gilgale: ubi circumcisi consederunt, donec sanitatem recepissent. [*c.*V.2,–9.]

Die 14 mensis 1 (*Maii* 4 *feriâ* 3) vespere, Israëlitæ Pascha primum in terrâ Cananæâ celebrârunt. [*c.*V.10.]

Postridie Paschatis (*Mai.*5 *fer.*4) comederunt ex annonâ ipsius terræ, panes azymos & tostum igne frumentum. Cessavítque Manna postridie quàm comederent de annonâ terræ: neque fuit deinceps filiis Israëlis Manna, sed comederunt de proventu terræ Cananææ anno illo. [*c.*V.11,12.]

Jesus Dominus noster, princeps militiæ Patris sui, Jesu typico ad Jerichuntem stricto gladio apparens, promittit se populum defensurum. [*c.*V.13,14,15.]

Jericho, circa ipsam Arcâ Domini circumductâ, septimo die, mœnibus Sacerdotalium tubarum clangore sponte collapsis, expugnata, internecioni devota est; solâ Rachabâ, cum suis, servatâ. [*c.*VI.] quæ Salmoni è tribu Judâ posteà nupta, Boazum peperit. [*Mat.*I.5.]

Israëlitæ oppugnantes Aium, propter sacrilegium Achanis ope Dei destituti, cæduntur. Sceleris auctor sorte deprehensus, lapidibus obruitur, & unâ cum liberis ac pecudibus comburitur. [*c.*VII.] Deo ita reconciliato, Ai per insidias capta & funditùs eversa est; cæsis hostium 12 millibus. [*c.*VIII.1,–29.]

Altare, ex Legis præscripto, in monte Ebalis ad sacrificandum erigitur, Decalogus lapidibus insculpitur, Benedictiones & maledictiones in montibus Ebalis & Garizimorum recitantur, Liber legis coram universo populo legitur. [*c.*VIII.30,–35.]

d. Famâ successus Israëlitarum commoti, Cananæi reges, in eos conspirant: Gibeonitæ contrà astu vitam ab eis fœdere obtinent; sed ad servilia officia pro domo Dei obeunda deputantur. [*c.*IX.]

Adoni-sedek rex Hierosolymorum, cum regibus Hebronis, Jarmuthi, Lacishi & Debiri, auditâ defectione Gibeonitarum, civitatem eorum conjunctis viribus oppugnaverunt. Josua, solutâ obsidione, quinque illos reges persequutus, percussit eos Azekam & Makkedam usque. Quo tempore, Sol supra Gibeonem & Luna supra convallem Ajalonis in medio cœlo quasi diem integrum substitit; donec vindictam sumpsisset Israël de hostibus suis. [*c.*X.1,–14.] Ubi, duo Laur. Codomanus observat. I. *Cùm Ajalon vix uno milliari Germanico distet à Gibeone versùs occasum; verisimile esse, Lunam tùm fuisse decrescentem & falcatam.*

tam. II. *Cùm ambo luminaria simul stare cœperint ac desierint; moram illam calculum Astronomicum non impedire. quemadmodum in concentibus Musicis salva manet harmonia nec soni discrepant, si voces in signo convenientiæ conquiescant, & posteà simul, juxta suas cujusque notas, cantum pergunt absolvere.*

Josuâ victoriam persequente, quinque reges fugientes absconderunt se in quâdam speluncâ Makkedæ: cujus ori lapidibus magnis obvolutis, jussu Josuæ, custodia est apposita; donec, hostibus Israëlis maximâ cæde percussis, qui ex eis supererant in civitates munitas essent ingressi. Tum verò, toto populo incolumi in castra ad Josuam Makkedam reverso, è speluncâ educti, & à Ducibus exercitus calcati, & è quinque lignis usque ad vesperam suspensi, in eâdem speluncâ magnis lapidibus denuò obstructâ sepulti sunt. [*c.*X.16,-27.]

Atque ita negociosissimus annus ille Mundi 2553 finem accipit: in cujus priore semestri per Mosem tota terra trans, in posteriore per Josuam magna pars terræ cis Jordanem est occupata; in ipso verò anni medio, cessante Mannâ, de proventu Cananææ populus Israëliticus cœpit vivere.

2554 Ab autumno hujus anni, quo post cessationem Mannæ terram pri-
a. mùm serere Israëlitis contigit, numerandus est 1 annus τῆς γεωργίας, & radix annorum Sabbaticorum hîc figenda. [*Exod.*XXIII.10,11. *Levit.* XXV.2,-7. *Deut.*XV.1,-9. *&* XXXI.10.]

Devictis quinque regibus, omnes reliqui conjunctis copiis sese Isra- 3264 1450
ëlitis opposuerunt: contra quos diebus multis Josua bellum gessit. (*Jos.* XI.1,18.) toto videlicèt sexennio; ut mox videbimus.

2559 Josua, jam senex, terram cis Jordanem novem tribubus & dimidia- 3269 1445
c. tæ Manassis dividere à Deo jubetur. [*c.*XIII.1,7.] Unde is, Gilgale primùm (ubi Dei Tabernaculum & Israëlitarum castra eo tempore commorabantur) tribubus Judæ & Ephraimi & dimidiæ illi Manassis
d. hæreditates distribuit. [*c.*XIV.6. XV. XVI. XVII.] Quo tempore Caleb Jephunnæ filius, annis 45 postquàm ad explorandam Terram à Mose missus fuerat, Hebronem, cum montanis Judææ, pro hæreditate petiit; ad Anakæos gigantes inde expellendos operam suam offerens. [*c.*XIV.6,10,13.]

Neque tamen permisit Josua (ut rectè hîc à Tremellio est notatum) ut Hebronem propriis viribus aggrederetur Caleb: sed ipse cum toto Israële eam oppugnavit, & captam Calebo tradidit. (agros nimirùm & villas illius: urbe ipsâ, unâ cum suburbiis, pro civitate refugii sepositâ, & Sacerdotibus assignatâ. *Josu.*XXI. 11,12,13. I.*Chronic.*VI. 55, 56, 57.) Nondum enim captam fuisse vel Hebronem vel Debirum (ad hæreditatem Calebi utramque spectantem) neque excisos Anakæos; ex XIV. & XV. Josuæ capite colligitur. ut quæ ob materiæ cognationem, in libro Josuæ à versiculo 28 cap. X. usque ad finem cap. XI. & in primo libri Judicum capitulo à 9 ad 15 versum narrantur; huc omninò referenda esse videantur.

Quum enim, tribubus filiorum Judæ & Josephi hæreditate assignatâ, magna adhuc Cananææ pars à Gentibus possideretur; priùs quàm in terræ distributione ulteriùs procederet, Josua cum Israëlitico exercitu

Gilgale

Gilgale profectus, *Makkedam* cepit eodem (quo eam oppugnavit) die, & *Libnam* similiter: Regibus & incolis utriusque internecioni devotis. [*Jos.*X. 28,29,30.]

Inde cum exercitu progressus Josua, *Lacishum* die (ab obsidione) secundo cepit, & percussit acie gladii. Cúmque ascenderet Horamus rex Gezeris ad suppetias illi ferendas; percussit eum Josua & populum ejus, adeò ut non facerent ei reliquum superstitem. Atque inde *Eglonem* pergens, eodem (quo obsedit) die eam cepit, & similiter percussit acie gladii. [*c.*X. 31,–35.]

Ascendens deinde Josua & totus Israël cum eo Eglone *Hebronem*, expugnaverunt eam: novúmque ejusdem Regem (prior enim ante sexennium suspensus fuerat) & omnes civitates ejus percusserunt gladio. [*c.*X.36,37.] Unde Calebus tres illos gigantes expulit, filios Anaki, (ante annos 45 ibidem nominatissimos; *Num.*XIII.22,33.) Sheshai, Ahiman & Talmai. [*Jos.*XV.14.]

Deinde, meridiana parte relictâ, Gilgalem versùs tendens Josua cum Israëlitico exercitu, *Debirum* oppugnavit, (*c.*X.38) cujus nomen anteà fuerat *Kiriath-sepher.* Ubi, Calebo filiam suam Urbem occupaturo pollicente; cepit eam agnatus ejus Othoniel Kenazi filius: duxítque filiam ejus Acsam in uxorem, acceptis etiam cum eâ scaturiginibus aquarum. [*Josu.*XV.15,–19. *Judic.*I.11,–15.] Captâ verò Urbe, novum illius Regem (altero ante sexennium suspenso) & omnes civitates ejus percusserunt Israëlitæ acie gladii. [*Jos.*X.39.]

Denique percussit Josua totam regionem, montanam, & australem, & planam, & decursibus irriguam, & omnes Reges earum: inde à Kadesho Barneæ, Gazam usque: totámque terram Goshenis (in sorte tribus Judæ; *c.*XV. 51) Gibeonem usque. Omnésque istos Reges & terram eorum cepit Josua vice unâ, hoc est, unâ expeditione & uno quasi impetu: Deo pugnante pro Israële. Atque tum demùm, cum toto Israëlitico exercitu, ad castra Gilgalem reversus est. [*c.*X.40,—43.]

Reliqui reges (cum quibus Josua longo tempore bellum gesserat) his auditis, conjunctis copiis Israëlitas statuunt invadere: sed inopinantes oppressi cæduntur, & tota eorum regio occupatur; [*c.*XI.1,— 16.] à monte quo ascenditur Seirem (qui Edomææ erat terminus) usque Baal-Gadem in convalle Libani, sub monte Hermonis. [*c.*XI.17.XII.7.]

Tempore illo veniens Josua, exscidit Anakæos gigantes cum civitatibus eorum è montanis, ex Hebrone, (operâ tribus Judæ; *Jud.*I.10) è Debiro, ex Anabo, & ab omnibus montanis Judæ & Israëlis. Atque ita captâ totâ terrâ, dedit eam in possessionem Israëlitis, secundùm partitiones eorum (ut anno sequente videbitur) per tribus eorum. (*Jos.*XI. 21,23.) Et *quievit* terra à bello. [*c.*XI.23. & XIV.15.]

2560 a. Annus septimus à Terrâ primùm ab Israëlitis coli cœptâ, idémque primus Sabbaticus in eâ ab illis actus: quum à Jesu typico in *requiem* fuissent adducti, quæ Sabbatismi populo Dei per verum Jesum acquirendi umbra erat & figura. [*Hebr.*IV.8,9.] Atque hinc annorum *Jubilæorum*, sive quinquagesimorum, epocha est deducenda. [*Levit.*XXV. 8,— 13.]

Mensis

Mensis VII die 15, (*Novemb. 5 die Sabbati*) Israëlitæ festum Tabernaculorum, in tabernaculis ex ramis arborum confectis, (juxta legem, *Levit.* XXIII. 39, 40) majore celebrâsse videntur studio, quàm temporibus Judicum & Regum posteà est factum. [*Nehem.* VIII. 17.]

Quum Dominus Israëlitis esset daturus quietem ab omnibus inimicis suis circumquaque, ita ut habitarent securè; statuendus erat locus quem ipse eligeret ad collocandum nomen suum ibi. [*Deut.* XII. 10, 11.] Congregati igitur universi *Shiluntem*, Tabernaculum conventus ibi collocaverunt; postquàm *terra domita fuisset coram eis*. [*Jos.* XVIII. 1.] *Shilo* verò (ubi Tabernaculum deinceps, simul cum Arcâ fœderis, per annos 328 quievit) tùm ex nominis significatione tùm ex loci situ, eadem videtur esse & *Salem*. Ut enim שלם pacificum denotat & tranquillum: (*Gen.* XXXIV. 21. *Nahum.* I. 12.) ita & שלה (*Dan.* IV. 1) unde & Messias *Shiloh* (*Gen.* XLIX. 10) appellatus existimatur; quòd non ipse modò pacificus esset & tranquillus, sed etiam æternæ pacis & tranquillitatis nobis auctor: cum typo ipsius Melchisedeko, existens *Rex Salem*, quod est, *Rex pacis*. (*Hebr.* VII. 2.) cujus quidem Melchisedeki palatium suo tempore ostensum fuisse in urbe *Salem*, prope quam Johannes baptizabat, (*Johan.* III. 23) in Epist. 126. ad Euagrium refert Hieronymus: quæ, *Genes.* XXXIII. 18. (juxta ipsius & LXX interpretationem) *urbs Sichimorum* appellatur; quòd in agro Sichemitano, ut Shilo, (*Jos.* XXIV. 25, 26. *cum* XVIII. 1. *Gen.* XXXV. 4. *Jud.* IX. 6. & XXI. 19. *collat.*) esset posita.

Reliquis septem tribubus, terræ quæ supererat descriptione in libro factâ, hæreditates assignatæ sunt: [*Josuæ c.* XVIII. *&* XIX.] atque ita, post deletas 7 gentes in terrâ Canaan, distributioni terræ finis est impositus; annis post electionem Patrum *circiter* 450. [*Act.* XIII. 17, 19, 20.] A nato enim semine promisso Isaako hucusque anni 452, à rejecto Ismaële 447 effluxerunt: utrobique, *circiter* 450.

d. Ex universâ terrâ, tam ultra quàm citra Jordanem, urbes 48 à Levitis habitandæ secernuntur: asylis, ad quæ cædis minùs voluntariæ rei confugerent, in sex earum constitutis. [*Jos.* XX. XXI.] Atq; ita terram promissam possederunt Israëlitæ: dante illis Deo *requiem* circumquaque, secundùm omnia quæ patribus eorum juramento promiserat. [*c.* XXI. 43, 44.] Unde copiæ auxiliares, è Reubeniticâ, Gaditicâ, & dimidiâ Manassis tribu accitæ, *requie* hâc fratribus à Deo jam præstitâ, cum benedictione Josuæ, ad possessiones suas, quas à Mose trans Jordanem acceperant, redierunt. [*c.* XXII. 4. *cum c.* I. 13, 15. *&* *Num.* XXXII. 21, 22.] 3270 1444

Quum illi verò, ad suos in Peræam revertentes, ad transitum Jordanis in Cananææ terminis magnum altare extruxissent: reliquæ tribus, à Deo defecturos suspicatæ, de bello eis inferendo cogitabant. Verùm, misso ad eos Phineaso Eleazari summi Sacerdotis filio, cum decem aliis principibus, ubi non ad sacrificandi usum, sed ad testandam suam cum reliquo populo Israëlitico communionem, erectum fuisse Altare rescivissent; mutatis animis, à proposito destiterunt. (*Jos.* XXII.)

2561 Josua civitatem Timnath-Seræ, in monte Ephraimi, ædificavit: in quâ &, longo post *quietem* Israëli à Deo datam tempore, habitavit; 3271 1443

&, 110 annorum ſenex (quæ eadem & Joſephi, in fine Geneſeos, ætas fuerat) demùm moriens, ſepultus eſt. [*c.*XXIII.1. XXIV.29,30.]

2591 *d.* Quum tempore ἀναρχίας, Joſuæ & ſuperſtitum illi ſeniorum (qui, jam adulti cùm exirent ex Ægypto, obſervare poterant mirabilia quæ Deus fecerat Iſraëli) mortem inſecutæ, faciente unoquoque quod rectum videbatur in oculis ſuis, ea contigiſſent quæ in quinque poſtremis capitibus libri Judicum (de Michæ & Danitarum idololatriâ, bellóque Benjaminitico & ejus cauſis) commemorantur; & ſucceſſiſſet ætas Dei immemor, quæ cum Canaaniticis gentibus conjugia miſceret, & idola earum coleret: irritatus Deus, in manus Cuſhanis Meſopotamiæ regis Iſraëlitas tradidit. Quæ *prima* oppreſſio, octo tantùm annorum fuit. [*Judic.*II.7,10. *&* III.6,7,8.] 3301 | 1413

2599 *d.* Othoniel Kenazi filius, (Calebi gener; *Joſu.*XV.17. *Jud.*I.31) è tribu Judæ, judex & vindex à Deo ſuſcitatus, Cuſhane debellato, libertatem Iſraëlitis reſtituit. *Et quievit terra anno quadrageſimo*; poſt *quietem* à Joſuâ in eâ primum conſtitutam. [*Judic.*III.9,10,11.] 3309 | 1405

2609 *a.* Jubilæus *primus* in terrâ actus. 3318 | 1396

2658 *a.* Jubilæus *ſecundus*. 3367 | 1347

2661 *d.* Poſt mortem Othonielis, iterùm peccantes Iſraëlitæ, traditi ſunt in manus Eglonis regis Moabitarum: qui adjunctis ſibi Ammonitis & Amalekitis, Iſraëlem percuſſit, & civitatem Jerichuntis occupavit. Fuítque hæc *ſecunda* oppreſsio, annorum octodecim. [*Jud.*III. 12, 13,14.] 3371 | 1343

2679 *d.* Ehud Geræ filius, è tribu Benjaminiticâ (non diu antè ad internecionem penè deletâ) vindex populi à Deo ſuſcitatus, ſimulatâ legatione, Eglonem (pugione in ventrem adacto) in cœnaculo interemit: deinde prudenti fugâ elapſus, Iſraëlitarum copiis in monte Ephraimi coactis, decem robuſtiorum Moabitarum millia percuſſit. *Et quievit terra anno octageſimo*; poſt *quietem* priorem, ab Othoniele reſtitutam. [*Jud.*III. 15,-30.] 3389 | 1325

Poſt eum etiam Shamgar, Anathi filius, ſexcentos Philiſtæos occidit ſtimulo bovis: vindicavítque & ipſe Iſraëlem. (*ibid. verſ. ult.*)

2682 Belus Aſſyrius in Babyloniâ, poſt Arabas, regnavit annis 55. [*Jul. African.*] 3392 | 1322

2699 *d.* Iſraëlitæ, poſt mortem Ehudis ad peccata redeuntes, traditi ſunt à Deo in manus Jabinis regis Canaanis; qui regnavit Hazore, & habuit 900 currus ferreos. Duravítque hæc *tertia* oppreſſio annos viginti. [*Jud.*IV. 1,2,3.] 3409 | 1305

2707 *a.* Jubilæus *tertius*. 3416 | 1298

2719 *d.* Debora Lapidothana prophetiſſa (quæ eo tempore Iſraëlem judicabat in monte Ephraimi) & Barak Nephtalita Abinoami filius, Iſraëliticarum copiarum Dux conſtitutus, conflictu ad aquas Megidduntinas inito, Siſeram principem militiæ regis Jabinis profligavit: eóque à Jaële, uxore Heberi Kenitæ, paxillo in tentorio occiſo; Debora carmine epinicio victoriam celebravit. Et *quievit terra anno quadrageſimo*; poſt 3429 | 1285

quietem

quietem priorem, ab Ehude reſtitutam. [*Judic.*IV. *&* V. 31.]

2737 Ninus Beli filius, Aſſyriorum fundavit Imperium: qui 520 annis ſuperiorem Aſiam obtinuerunt, ut in libro 1. cap.95. Herodotus author eſt; quem & in Operis ſui initio Appianus Alexandrinus eſt ſecutus. Exiguam quandam Aſiæ partem ſub illorum ditione fuiſſe, in 1° Romanarum Antiquitatum libro, confirmat diligentiſſimus hujuſmodi rerum inveſtigator Dionyſius Halicarnaſſenſis. Ninum tamen, cum Ariæo Arabum rege ſocietate initâ, annis 17 Aſiam totam, præter Indos ac Bactrianos, in poteſtatem ſuam redegiſſe, & Bactrianos demùm cum rege ſuo Zoroaſtre ſuperaviſſe, in 2 Bibliothecæ ſuæ libro, ex Cteſiâ Cnidio refert Diodorus Siculus. de quo Juſtinus quoque, ex Trogi Pompeii hiſtoriarum libro 1. *Domitis proximis, cùm acceſſione virium fortior ad alios tranſiret, & proxima quæque victoria inſtrumentum ſequentis eſſet; totius Orientis populos ſubegit. Poſtremum illi bellum cum Zoroaſtre rege Bactrianorum fuit; qui primus dicitur artes magicas inveniſſe, & mundi principia ſiderúmque motus diligentiſſimè ſpectâſſe. Hoc occiſo & ipſe deceſſit.* Annos regni 52 illi tribuunt Julius Africanus & Euſebius. 3447 1267

2752 *d.* Iſraëlitæ, denuo peccantes, in manus Midianitarum deduntur. Quæ *quarta* oppreſſio, annorum ſeptem fuit. [*Jud.*VI.1.] 3462 1252

2756 *a.* Jubilæus *quartus.* 3465 1249

2759 *d.* Oppreſſi Iſraëlitæ, ad Dominum clamantes, à Prophetâ redarguuntur. Gideon Manaſſites, Joaſhi Abiezritæ filius, ab Angelo Domini ad eos liberandos excitatur. Idem, Dei juſſu, Baalis altare diruit, & lucum ſuccendit: unde popularium ſuorum contentione adverſùs ipſum ortâ, nomen *Jerub-baal* (& *Jerub-beſheth*, II Sam.XI.21) adeptus eſt. Ex 32 millibus, ita Deo volente, ſelectis tantùm trecentis viris; tubis, hydriis & facibus Midianitas territans, exercitum eorum fudit; quos inſecuti deinde Ephraimitæ, principes eorum Orebum & Zeebum interemerunt. Gideon verò, placatis Ephraimitis, quòd ad expeditionem primùm vocati non fuiſſent ægrè ferentibus, Jordanem tranſiens, reliquas Midianitarum copias profligavit; Succothanos & Penuelitas, qui commeatum illi denegârant, caſtigavit; duóſque reges Midianiticos, Zebam & Zalmunnam, interfecit. Partâ demùm victoriâ tam inſigni, regnum ſibi & poſteris ſuis ab Iſraëlitis oblatum reſpuit: ſed ex inauribus eorum aureis Ephodem conflavit, quæ idololatriæ illis poſteà cauſa extitit. Atque ita, ſubjugatis Midianitis, *quievit terra anno quadrageſimo*; poſt *quietem* priorem, à Deborâ & Barako reſtitutam. [*Jud.* VI. VII. & VIII. 28.] 3469 1245

2768 *d.* Quamprimùm vitâ exceſſit Gideon, Iſraëlitæ ad idololatriam converſi, Baal-berith pro Deo coluerunt. [*Jud.*VIII.33.] Abimelech, Gideonis è concubinâ Shecemitanâ filius, regnum quod pater recuſaverat affectans; ſeptuaginta fratres ſuos ſuper unum lapidem interemit. [*c.*IX. 5,18,24,56.] 3478 1236

2769 *a.* Abimelecho, Shecemitarum operâ, Rege conſtituto; Jothamus, filiorum Gideonis natu minimus, qui ſolus fratris manus evaſerat, è vertice montis Garizimi de injuriâ domui paternæ illatâ cum eis expo-

ſtulat, & parabolâ propoſitâ ruinam eorum prædicit: deinde oratione peractâ, fugâ ſe proripiens, Beeri tutus habitat. [*Jud.*IX.]

2771 *d.* Quum triennio ſuper Iſraëlem regnâſſet Abimelech, Gaal cum Sichemitis conjurationem adverſùs eum iniit: quâ per Zebulem detectâ, diruta eſt urbs Sichemitana & ſale ſeminata, incolæ omnes deleti, & domus Dei ipſorum Berith ſuccenſa igni. Inde verò ad obſidionem Thebezi progreſſus Abimelech, fragmento lapidis molaris à muliere projecto primùm vulneratus, deinde ab armigero ſuo confoſſus, interiit. [*Jud.*IX.22. *ad finem. cum II Sam. XI.*21.] 3481 1233

2772 *a.* Poſt Abimelechum, Tolah Puæ filius Iſſacharita judicavit Iſraëlem annos 23. (Jud.X.1,2.)

2781 Argon Nini filius, poſt Atyadas primus Sardibus regnavit: cujus poſteri per 505 annos, 22 virorum ætates, Lydorum imperium tenuerunt, filius patri deinceps ſuccedens; uſque ad Candaulem Myrſi filium. [*Herodot.lib.*1. *cap.*7.] 3491 1223

2789 Semiramis, Dercetidis filia, Menonis primùm, deinde Nini uxor, univerſæ Aſiæ præter Indos imperitavit: vixítque annos 62, cùm 42 regnâſſet: ut ex Cteſiâ Cnidio, refert in libro 2 Bibliothecæ ſuæ Diodorus Siculus. ubi fuſiùs res ab eâ geſtas, maximè cum Stabrobate Indorum rege, ex eodem explicat. quanquam rerum Indicarum ſcriptor Megaſthenes (apud Strabonem libro 15 & Arrianum in Indicis) mortuam Semiramidem fuiſſe dicat, priuſquàm Indiam fuerit aggreſſa. Aggeres circa Babylonem extruxiſſe eam ſpectatu dignos, narrat Herodotus. (*lib.*1.*cap.*184.) quum antea flumen planitiem eam omnem reſtagnare ſolitum eſſet. De eâdem etiam, ex Trogo Pompeio in libro 1° Juſtinus. *Hæc Babyloniam condidit, murúmque urbi coctolatere circundedit, arenæ vice, bitumine interſtrato: quæ materia in illis locis paſsim è terrâ exæſtuat. Multa alia præclara hujus reginæ fuere. Siquidem non contenta acquiſitos à viro regni terminos tueri, Æthiopiam quoque imperio adjecit. Sed & Indiæ bellum intulit; quò, præter illam & Alexandrum Magnum, nemo intravit.* Ubi his, quos Indiam intraviſſe dicit, Dionyſius etiam ſive Bacchus ab aliis omnibus additur: de Babylonico muro fabella illi cum aliis multis eſt communis, Semiramidi opus illud tribuentibus, quod à Nebucadneſare & nuru ejus Nitocride longo poſt illam tempore eſt peractum. De Babyloniâ autem ab illâ primùm conditâ commentum, à Diodoro ſimul & Trogo (uti & à Strabone, libro 2 & 16. Geographiæ ſuæ) venditatum, non ſolùm ex ſacrâ hiſtoriâ Geneſ.XI. refellitur, ſed etiam ex *Eupolemo*, qui (in libro περὶ Ἰουδαίων Ἀσυρίας, apud Euſebium lib. 9. Præparat. Euangel.) ab his conditam primùm fuiſſe retulit, qui à Diluvio evaſerunt; & *Erranio* (apud Stephanum Byzantinum de Urbib. in Βαβυλὼν & Euſtathium in Dionyſ. Perieg. p. 126) qui Babylonem annis 1002 Semiramide antiquiorem fuiſſe innuit. Qui ſi 1022 ſcripſiſſet (ſicut fortaſse & ſcripſit) ab epochâ Caliſthenis Babylonicâ, quam ſuprà (ad annum Mundi 1770) ex Porphyrio propoſuimus, non multùm diſceſsiſſet. Idem quoque Porphyrius, in 4 contra Chriſtianos libro, (ab Euſebio, lib. 1. & 10. Præparat. Euangelic. citato) de *Sanchuniathone* Berutio, Originum Phœniciacarum antiquiſsimo ſcriptore, verba faciens; ab *Hierombalo* (cujus nomen ab illo *Jerubbaalis*, de- 3499 1215

quo

Anno Mundi		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Chriſtianam
	quo paulo ſuperiùs, ad 2759 Mundi annum, non multùm abludit) ſacerdote Dei Ἰευὼ (ſive Jehovæ, Judæorum Dei) ſua illum hauſiſse narrat; qui *Abibalo* Berutiorum regi hiſtoriam ſuam inſcripſit. deinde Sanchuniathonem hunc reginæ Aſſyriorum *Semiramidis* temporibus fuiſſe ſubjicit; ἢ πρὸ τῶν Ἰλιακῶν, ἢ κατ' αὐτοὺς γε χρόνους γενέσθαι ἀναγέγραπται, *quæ ante Iliaca vel circa ea tempora fuiſſe ſcribitur.* quod cum noſtris rationibus probè convenit; quæ undecim annis Ilio Semiramidem ſuperſtitem fuiſſe ſtatuentes, & ante bellum illud & ſub eo floruiſſe illam indicant.		
2790 a.	Eli Sacerdos naſcitur. Cùm vixiſſet enim annos 98, mortuus eſt, [I *Sam.*IV.15.] anno Mundi 2888.		
2795 a.	Tolæ defuncto, & Shamire (ubi habitaverat) in monte Ephraimi ſepulto, ſucceſſit Jair Gileadita, (è tribu Manaſſis ultra Jordanem) qui Iſraëlem judicavit 22 annos. [*Jud.*X.1,2,3.] E poſteris Jairis illius hic fuit, qui villas Argobi à ſe captas de ſuo nomine *Havoth-Jair* appellavit: (*Num.*XXXII.41. *Deuteron.*III.14) quo exemplo & filii 30 junioris hujus Jairis (qui, ad ſenioris diſcrimen, I *Sam.*XII.11. & I *Chron.* VII.17. *Bedan* etiam dictus fuiſſe videtur) 30 illas quas ipſi obtinebant urbes *Havoth-Jair* pariter denominabant. [*Jud.*X.4.]	3504	1210
2799 a.	Iſraëlitæ, relicto vero Deo, variarum gentium idola colentes, in manus Philiſtæorum & Ammonitarum traditi ſunt. Quæ *quinta* oppreſſio, octodecim annorum fuit: (*Jud.*X.8) cum victoriâ de Ammonitis, initio principatus Jephthachi, partâ terminatorum.	3508	1206
2805 a.	Jubilæus *quintus.*	3514	1200
2816 d.	Hoc anno, nempè oppreſſionis 18, cùm hoſtes confregiſſent omnes Iſraëlitas qui erant ultra Jordanem; & trajicerent etiam Ammonitæ, ut pugnarent contra Judam, Benjaminem & Ephraimum (quos & Philiſtæi priùs oppreſſerant:) Iſraëlitæ Deum inclamantes, primùm graviter increpantur; deinde reſipiſcentes, & idola rejicientes, gratiam impetrant. [*Jud.*X.8.]	3526	1188
2817 a.	Mortuus Jair, Camone ſepultus eſt. (Jud.X. 5.)		
	Ammonitis in Gileade, Iſraëlitis Mizpæ (in Gileade quoq;) caſtrametantibus; (X.17 XI.11) Jephthacus Gileadita à ſenioribus Gileadis acceritus, populi & exercitus Iſraëlitici Dux conſtitutus eſt. Is Ammonitas, rationibus priùs fruſtrà tentatos, armis ſubjugavit. Rediens à prælio, Deo filiam devovit; & 42000 Ephraimitas, adverſùs ipſum inſolentiùs ſe gerentes, trucidavit: atque Iſraëlem ſex annos judicavit. [*Iud.*XI. & XII.6,7.]		
2820 c.	Troia à Græcis expugnata eſt: annis 408 ante primam Olympiadem.	3530	1184
2823 a.	Mortuo Jephthaco, & in Gileade ſepulto; Ibzan Bethlehemita judicavit Iſraëlem ſeptem annos. [*Iud.*XII.7,8,9.]	3532	1182
2830 a.	Ibzani defuncto, & Bethlehemi ſepulto, ſucceſſit Elon Zabulonita: qui judicavit Iſraëlem decem annos. [*Iud.*XII.10,11.]	3539	1175
2831	Semiramis, cùm concubitum filii petiiſſet, ab eodem interfecta eſt, duos & XL annos poſt Ninum regno potita. [*Juſtinus hiſtor. lib.* I. c.2.]	3541	1173

*c.*2.] & quanquam 62 annorum anum de ejuſmodi inceſtu cogitaviſſe, vix videatur eſſe credibile: apud B. Auguſtinum tamen, lib. 18. de Civ. Dei, cap. 2. fidem inveniſſe videtur. Verùm de Semiramidis exitu, videnda quæ in 2° Bibliothecæ ſuæ libro retulit Diodorus Siculus.

Ejus filius & ſucceſſor, *Ninus* ſive *Ninyas* dictus, contentus elaborato à parentibus imperio, belli ſtudia depoſuit; & veluti ſexum cum matre mutâſſet, rarò à viris viſus, in fœminarum & eunuchorum turbâ conſenuit. [*Iuſtin. lib.* 1. *cap.* 2. *ex Trogo. Diodor. Sic. lib.* 2. & *Athenæus lib.* 12. *ex Cteſiæ Perſicorum libro* 3.]

2840 Eloni defuncto, & Ajalone in terrâ Zabulonis ſepulto, ſucceſſit 3549 1165
a. Abdon Ephraimita, Hillelis Pirathonitæ filius: qui octo annis Iſraëlem judicavit. [*Iud.* XII. 12, 13, 14.]

2848 Mortuus eſt Abdon, & Pirathone in monte Ephraimi ſepultus. [*Iud.* 3557 1157
a. XII. 15.] Poſt eum, Eli ſummus Sacerdos (in quo, ab Eleazari ad Ithamaris familiam tranſlatum eſt ſummum Sacerdotium) judicavit Iſraëlem annos *quadraginta*. [I *Sam.* IV. 18.] Peccantes verò iterùm Iſra-
c. ëlitæ, in manus Philiſtæorum à Deo traditi ſunt. Quæ *ſexta* oppreſ- 3558 1156
ſio, annorum itidem *quadraginta* fuit: (*Judic.* XIII. 1) quos, ſicut cum reductâ Arcâ menſibus poſt mortem Eli ſeptem terminamus, ita, pari ratione, totidem poſt initium principatus ipſius menſibus inchoamus;
d. circa tertii videlicèt menſis exordium, qui Sivan poſteà dictus eſt.

Uxori Manoæ Danitæ Zoræ apparens Angelus, eam, licèt hucuſq; ſterilem, filium parituram edocet; qui perpetuus Nazaræus eſſet futurus, & Iſraëlem è *Philiſtæorum* manu liberare cœpturus. [*Jud.* XIII. 5.]

2849 Samſon Nazaræus, utì Angelus prædixerat, Zoræ natus eſt. [*Jud.* 3559 1155
b. XIII. 24.] Cùm enim poſt cœptos annos 40 oppreſſionis Philiſtæorum (ex ejuſd. cap. v. 1. & 5) conceptum illum fuiſſe conſtet; & ipſum viginti annis vindicâſſe Iſraëlem in diebus Philiſtæorum, cap. XV. 20. expreſsè doceamur: ultra hoc tempus nativitatem ejus non eſſe differendam apparet; niſi ante 18 ætatis ſuæ annum Vindicis eum officium ſuſcepiſſe ſtatuerimus.

2854 Jubilæus *ſextus*. 3563 1151
a.

2867 Eli Sacerdote ſummo Judicis officium in rebus forenſibus, ſub Phi- 3577 1137
d. liſtæorum dominatu, exequente; è nuptiis cum fœminâ Timnathanâ contractis quæſitâ occaſione, Vindicis quoque partes agere Samſon cœpit, quaſi duodeviginti annorum tunc exiſtens. [*Jud.* XIV. 4.] Cùm enim die ſponſalium leonem inermis occidiſſet, indéque ænigmatis argumentum arripuiſset; in nuptiali convivio invitatis illud propoſuit, ſponſione interpoſitâ. Cujus mentem cùm ab uxore retectam videret; irâ accenſus, triginta Aſcalonitis interemptis, ſpolia eorum expoſitoribus ænigmatis tradidit, & ad domum patris rediit.

2868 Samſon, tempore meſſis triticeæ, cum hœdo viſitaturus uxorem ad 3578 1136
c. domum ſoceri venit: ſed eam ſibi ademptam, & alteri traditam comperit. Unde vindictæ occaſione arreptâ, trecentas cepit vulpes: & titionibus ad caudas earum alligatis, Philiſtæorum ſegetes, vineas & oliveta ſuccendit. Quo irritati Philiſtæi, uxorem ipſius, ſimul cum ſocero, combuſſerunt. Quos ultus Samſon, inimicos magnâ affecit cæde:

&

& in Etami petrâ consedit. Unde à tribus Judæorum millibus abductus, & Philistæis traditus, eorum mille maxillâ asini percussos è medio sustulit. In quo loco, à maxillâ illâ *Lechi* nomen adepto, à Samsone invocatus Deus, fisso cavo quodam terræ, fontem produxit, (*En-hakkore*, sive *Fontem invocantis*, appellatum) qui è labore sitientem & fatiscentem refocillaret. [*Jud.*XV.]

2887 c. Samson à Dalilâ concubinâ proditus, abraso Nazaræatus sui capillitio, Philistæis deditur: qui, erutis oculis, Gazam eum abduxerunt, & carceri compedibus æneis vinctum mancipârunt. Crescentibus deinde capillis, & viribus recuperatis, Dagonis ædem, in quâ Philistæorum
d. primores omnes & maxima populi turba convenerant, dejecit: pluribus eo casu secum oppressis, quàm in totâ vitâ priùs interemerat. Sepultúsque est cum patre inter Zoram & Eshtaolem: quum Israëlem vindicâsset 20 annis. [*Jud.*XVI.30,31.] 3597 1177

2888 a. Tantâ inimicorum clade animati (ut videtur) Israëlitæ, ad bellum cum Philistæis gerendum progressi, juxta Eben-Ezer (ita posteà à Samuele nominatam; quando anno abhinc 21° Philistæi eodem ipso in loco ab eo devicti sunt. I *Sam.*VII.12) castra posuerunt: [I *Sam.*IV.1.] ubi infeliciter pugnantes, quatuor suorum millia amiserunt. Shilunte deinde Arcâ fœderis Dei accersitâ, tanquam de summâ rerum jam decertaturi Philistæi, se invicem ut viriliter agerent sunt cohortati; *ne servi Hebræis fiamus*, inquientes, *sicut nobis fuerant illi*. (ver.9.) Unde in prælio illo altero, ex parte Israëlitarum 30 peditum millia ceciderunt, Arca Dei capta est, Hophni & Phineas sacerdotes filii Eli sunt occisi. Quarum rerum nuntio percussus Eli, fractâ cervice, mortuus est: nurus quoque ejus, uxor Phineasi, Ichabodem enixa, expiravit. [I *Sam.*IV.] Philistæi verò Arcam captivam abducentes, Azoti in templo Dagonis collocârunt. Sed bis coram eâ idolo eorum concidente, & civibus partim morte, partim pudendo hæmorrhoidum morbo percussis; (*Psalm.* LXXVIII.66) hinc ad Gittæos, atque inde ad Ekronitas eam transtu-
c. lerunt. Verùm & illis eodem modo afflictis; post *septem* tandem men- 3598 1176
sium moram, ex Sacerdotum suorum consilio, cum munere honorario Arcam in terram Israëlitarum remiserunt. Ubi Bethshemeshitis, tempore messis triticeæ (ingruente videlicèt Pentecoste, circa initium mensis tertii,) in Arcam Dei curiosiùs introspicientibus, 50070 è populo morte mulctati sunt. [I *Sam.*V. & VI.1,13,19.] Inde verò deducta Arca, collocata est in domo Abinadabi in Gibeâ sive colle urbis Kiriath-jearim (I *Sam.*VII.1. II *Sam.*VI.3,4) quæ in tribu Judæ posita, Baalæ etiam & Kiriath-baal nomen obtinuit. [I *Chron.* XIII.6. *Josu.*XV.9,60.] Adhuc tamen domus Dei, id est Tabernaculum, cum cultu in eo peragi solito, Shilunte in tribu Ephraimiticâ permansit. [*Judic.*XVIII.31. *cum* I *Sam.*XIV.3.]

2894 c. Barzillai Gileadita natus est: quippe octogenarius, tempore conjurationis Absalomicæ. [II *Sam.*XIX.35.] 3604 1110

2903 a. Jubilæus *septimus*. 3612 1102

2908 c. Annis 20 postquàm Arca fœderis Kiriath-jearimis collocata est, (I *Sam.*VII.2) Israëlitæ à Philistæis graviter oppressi, & Samuelis opera 3618 1096

râ ad Dominum conversi, abjectis omnibus idolis suis, Mizpæ convenerunt: ubi aquam hausisse, id est, lachrymarum rivos ex intimo fonte cordis eduxisse, & Domino dicuntur effudisse; (ver.*6*) adhibito etiam fortasse, huic resipiscentiæ significandæ, externo effusionis aquæ symbolo, ex II *Sam.*XIV.14 exponendo: quod de ipsorum tamen resipiscentium baptismo, ex Genes.XXXV.2.& Exod.XIX.14. alii malunt accipere. Hinc Deus ipse, è cœlo tonitru edito, Israëlitas ab invadentibus Philistæis immediatè servavit. [I *Sam.* VII. 10,12. *collat.cum Josu.*X.10,11.] Quo divino terrore perculsi Philistæi, deseruerunt civitates Israëlitarum priùs occupatas: [I *Sam.*VII.14.] quibusdam stationariis militibus alicubi tantùm relictis. [*c.*X.5.] neque perrexerunt deinceps invadere terminum Israëlitarum: quandoquidem manus DOMINI contra eos erat omnibus diebus Samuelis. [*c.*VII.12.] antequàm regnum obtineret Saul, scilicèt: sub quo Israëlitas denuò (ut videbimus) miserrimâ servitute oppresserunt. Interim verò Samuel, jam senex, ad pacis & quietis studia conversus, in partem sollicitudinis duos filios ascivit; ut populum Beershebæ judicarent: qui tamen non ambulârunt in viis patris sui; sed munera accipientes, perverterunt judicium. [*c.*VIII.1,2,3.] Sed integrum officii onus in filios suos nequaquàm Samuelem rejecisse,ex cap.VII.15,16,17. manifestum est: ubi mos judicandi populum ab eo, ad mortis usque tempus, observatus, declaratur; postquàm regimini admoti fuissent non filii solùm illius, sed etiam rex ipse Saul.

2909 c. Israëlitæ, sanctissimi senis labore insuper habito, (quod malè & illum, & Deum ipsum habuit; *c.*VIII.*6*,8) occasione ex pravis moribus filiorum ipsius (qui in præfecturæ ipso exordio, quo maxima à magistratibus etiam minimè bonis præstari solet moderatio, maturè eruperunt) avidè arreptâ, novum & reliquis gentibus conforme regimen expetierunt. [*c.*VIII.4,5.] Cujus rei altera, & verior, causa fuit; quòd cùm nondum à stationariis Philistæorum militibus regio eorum plenè fuisset liberata, nova accessit fama apparatus bellici Nahashi Ammonitarum regis adversùs eos facti: quâ territi, neque Samuelis prudentiæ, neque Dei virtuti, per se Regis & Vindicis illis officium præstantis (cujus recens in debellatis Philistæis jam habuerant experimentum) confisi, utrumque rejecerunt, Regem novum postulantes. [*c.*XII.12,17,19.] Unde Deus Regem illis in irâ suâ dedit: (*Hose.* XIII.10,11.) Saulem filium Kis, è tribu Benjamin, per spatium annorum *quadraginta.* [*Act.* XIII.21.] quot annorum quum filius quoque ipsius Isboseth fuisse dicatur, in regno illi succedens: [II *Sam.* II.10.] eodem tempore & illum in lucem fuisse editum intelligimus. Saul verò à Samuele (qui à morte Eli hucusque annos 21 cum dimidio judicaverat) privatim primùm unctus, deinde publicè coram toto populo Mizpæ Rex declaratus est. [I *Sam.*X. 1, 24, 25.] Nec longo pòst tempore (ut ex c. XII. 12. apparet) quasi post mensem sc. (ut expressè habetur apud LXX interpretes, & Josephum lib.*6*. Antiqu.cap.5.) Jabesh Gilead à Nahasho obsessa est; & à Saule, profligatis Ammonitis, liberata. Unde totius populi conventu Gilgale habito, regnum Sauli renovatum est: (*c.*XI.14,15.) Samuele integritatem suam in munere 3619 1095

suo

ſuo exequendo confirmantem, de injuriâ ſibi illatâ conquerente, pluviâ & tonitru *meſsis triticeæ* tempore populum terrente, atque Dei miſericordiâ deinde propoſitâ eundem conſolante. [*c*.XII.17.] Unde apparet, circa feſtum Pentecoſtes & initium tertii menſis geſta hæc fuiſſe: annis 21 poſt Arcam à Philiſtæis, ejuſdem *meſsis* tempeſtate, reductam. [I *Sam*.VI.13.] è quibus ut 20 inter reductam Arcam & ſubactos Philiſtæos effluxiſſe, ex cap. VII.2,13. ita & unum inter terram à Philiſtæis liberatam & Saulem regem declaratum interceſſiſſe, ex verbis illis cap. XIII. 1. colligimus. *Filius anni erat Saul cùm regnaret ipſe; & duobus annis regnavit ſuper Iſraëlem.* quorum commodior ſenſus reddi non poteſt, quàm iſte: poſt Philiſtæos à Samuele ſubactos, unum actum eſſe annum, quum Saul regnare inciperet; & duobus deinde annis regnaviſſe illum, à jugo Philiſtæorum liberum. Temporibus enim inſecutis,

Saul imperio ſuo à Philiſtæis eſt exutus: populo Iſraëlitico gravi 3621 1093
2911 c. & diuturnâ ſervitute ab eis oppreſſo. Quâ tandem amotâ, Saul *regnum ſuper Iſraëlem accepiſſe*, id eſt, denuò recuperâſſe dicitur. [I *Sam*.XIV. 47.] Per multos verò annos duraviſſe oppreſſionem illam, argumento eſt, quòd cùm octo ante natum Davidem annis ea cœperit; ante illam tamen finitam, de eodem in regno Sauli ſucceſſuro pronunciaverit Samuel. *Quæſivit ſibi Dominus virum juxta cor ſuum: & præcepit ei Dominus, ut eſſet princeps ſuper populum ſuum.* [I *Sam*. XIII. 14.] Ut enim libertatis recuperandæ Iſraëlitis ſpem omnem præciderent, ne arma illis ſuppeterent, fabros omnes ferrarios Philiſtæi illis abſtulerunt: adeò ut, quum ad prælium eſſet perventum, ſoli ex toto populo Saul & filius Jonathan enſe & haſtâ armati deprehenderentur. [I *Sam*. XIII.19,22.]

Jeſſæo Ephrathitæ, in ſenectute ſuâ, [I *Sam*.XVII.12] minimus fi- 3629 1085
2919 c. liorum David Bethlehemi Judææ, quæ inde civitas Davidis dicta eſt, (I *Sam*.XX.6. *&* *Luc*.II.4) naſcitur: annis 30 antequàm Sauli in regno ſuccederet. [II *Sam*.V.4. *cum* I *Sam*.XVI.1.]

Rejecto Saule, & familiâ ejus à regni ſucceſſione excluſâ, Samuel 3651 1063
2941 c. poſt diutinum luctum, Bethlehemum à Deo mittitur ut Davidem poſt eum regnaturum ungeret: annis 40 ante conjurationem Abſalomicam. [I *Sam*.XVI.1. *cum* II *Sam*.XV.7.] Qui quidem,

Formoſi pecoris cuſtos formoſior ipſe;

à paſcendo grege vocatus, (I *Sam*.XVI.11,12,18. *cum* II *Sam*. VII.3. *&* *Pſalm*.LXXVIII.70,71) ſeptem ſenioribus fratribus prælatus, & in medio eorum unctus, (I *Sam*.XVI.13) invidiam eorum, (*c*.XVII.28) ut ſuorum Joſeph, ſuſtinuit: & demùm eâdem ætate quâ Joſeph Ægypto, (*Gen*.XLI.46) ipſe tribui Judæ præfectus eſt. Interim verò, ab ipſo unctionis die, ſpiritus Domini ſuper eum venit: ſpiritus nimirùm & fortitudinis, & ſapientiæ; (I *Sam*.XVI.13,18. XVIII. 13,14,30) cujus utriuſque reſpectu, etiam regnantis Saulis temporibus, totius Iſraëlis Dux eſt conſtitutus. [I *Sam*.XVIII.5,13. *&* II *Sam*.V.2.] Unde & fortiſſimus bellator evaſit, qui Domini pugnaret prælia; [I *Sam*. XXV.28.] idémque Propheta & ſuaviſſimus Pſaltes Iſraëlis, qui divinis ſuis Hymnis populum Dei ad finem uſque ſæculi erudiret. [*Act*.II. 30. II *Sam*.XXIII.1,2.]

Mephiboſheth (qui & Meribbaal, I *Chron.*VIII.34. & IX.40) Jonathanis filius, quinquennio ante patris mortem naſcitur. [II *Sam.* IV. 4.]

2944 David, nè in Saulis manus tandem aliquando incideret metuens, 3654 1060
c. Gathum(quò & anteà confugerat, I *Sam.*XXI.10)ad Achiſhum regem,
ſexcentis viris comitatus, recurrit: à quo Ziclago oppido ad habitan-
2948 dum impetrato, anno uno & menſibus quatuor in terrâ Philiſtæorum 3658 1056
a. permanſit. Unde irruptione in Geſhuritas, Gerzitas, & Amalekitas
factâ, ad unum omnes tam fœminas quàm mares interfecit, ne quis
cladis nuncius ad regem Achiſhum perveniret. [I *Sam.*XXVII.1,2,6,
7,8,&c.]

c. Ad Davidem Ziclagi agentem ſeceſſerunt ex agnatis Saulis bellatores robuſtiſſimi Benjaminitæ; nec non ex Gaditis viri militares præſtantiſſimi, qui trajecerunt Jordanem menſe primo, quum exundaret ſupra omnes ripas ſuas: cum ducibus aliis è tribu Benjaminis & Judæ. [I *Chron.*XII.1,15,18.]

2949 Rex Achiſh cum Philiſtæis ſuis Iſraëlitas invaſurus, Davidem ad 3659 1055
c. prælium ſecum adduxit; (I *Sam.*XXVIII.1,2) cui cum ſexcentis ſuis
eò proficiſcenti adjunxerunt ſe Manaſſitarum nonnulli: (I Chron.XII.
19.) & caſtrametati ſunt Philiſtæi Shunemi, Iſraëlitæ verò Gilboæ.
[I *Sam.*XXVIII.4.]

Saul conſpecto Philiſtæorum exercitu territus, conſuluit Dominum. Cùm verò is illi non reſponderet, neque per ſomnia, neque per Urim, neque per Prophetas; relicto Deo, Endorem ad conſulendam Pythoniſſam noctu conceſſit: ubi à ſpectro Samuelis evocato triſtem illam accepit ſententiam. *Traditurus eſt Dominus Iſraëlem tecum in manum Philiſtæorum: & cras tu atque filii tui eritis mecum.* [I *Sam.*XXVIII. 5,6,19,&c. I *Chron.* X.13,14.]

Davide abſente, Amalekitæ Ziclagum diripuerunt et combuſſerunt: abductis ſecum tùm reliquorum conjugibus & liberis, tùm Davidis etiam uxoribus duabus, Ahinoamâ Jezreelitide & Abigaile Nabalis viduâ. [I *Sam.*XXX.]

Reverſo eâdem nocte Saule à pythoniſsâ, Iſraëlitæ caſtra ad fontem Jezreelis moverunt: Philiſtæorum copiis omnibus Aphekum congregatis. Ubi, Philiſtæorum principibus Davidem ſuſpectum habentibus, ille ſequente manè cum ſuis, caſtris eorum relictis, Ziclagum verſus iter ſuum cœpit: Philiſtæis Jezreelem, ut cum Iſraëlitis manus consererent, aſcendentibus. [I *Sam.*XXVIII.25.XXIX.1,3,10,11.] Unde apparet, non proximo poſt habitum cum Samuelis ſpectro colloquium die, quo David adhuc in caſtris Philiſtæorum fuerat, ſed aliquanto poſt diſceſſum illius tempore, Saulem cum filiis occubuiſſe.

Davidi Ziclagum redeunti adjunxerunt ſe ſeptem Manaſſitarum chiliarchi. [I *Chron.*XII.20,21.] Quum eò *tertio* adveniſſet die, atque urbem ſpoliatam & combuſtam reperiſſet; ducentis ſuorum, qui defecti erant viribus, ad torrentem Beſoris relictis, cum aliis quadringentis Amalekitas aſſecutus, percuſſit eos à crepuſculo uſque ad ſequentis diei veſperam: prædâque omni recuperatâ, ovans domum rediit. [I *Sam.* XXX.]

Fugato

Fugato Israëlitarum exercitu, tres Saulis filii, Jonathan, Abinadab & Malchisua occubuerunt. Saul, & armiger ipsius in monte Gilboa propriis se interemerunt gladiis. Sequente die, Philistæi capite Saulis amputato, arma ejus in æde idoli sui Ashtaroth deposuerunt, ipsiúsque & filiorum cadavera mœnibus Bethshanis affixerunt. Jabeshi Gileadis cives, memores beneficii à Saule in regni initio ipsis præstiti, cadavera noctu surrepta combusserunt, & ossa sub nemore ad Jabeshum sepeliverunt: jejunantes septem diebus. [I *Sam.*XXXI. I *Chron.*X.]

Mephibosheth, Jonathanis occisi filius, cladis nuncio Jezreele perlato, è nutricis territæ & fugam festinantis sinu lapsus, claudus efficitur. [II *Sam.*IV.4.]

Quum ab Amalekitarum cæde reversus David biduo Ziclagi consedisset, die demùm *tertio* de exercitus Israëlitici interitu primùm audiit à puero quodam Amalekitâ, qui prælio interfuit, coronam capiti & armillam brachio Saulis detractum ad illum deferente. [II *Sam.*I.1.] Ex quo tam sero per festinantem è prælio ad Davidem perlato nuncio colligitur, aliquot etiam post Davidis è castris Philistæorum discessum diebus, Gilboitanam illam cladem contigisse: quum non sit credibile, *sex* elapsos fuisse dies, priusquàm David factam cladem rescivisset. Neque est quòd quisquam miretur, tam diu dilatam fuisse pugnam: quum ad *Aphekum* quoque Syros posteà castra è regione Israëlitarum per *septem* dies habuisse, & septimo demùm die acies conflixisse legamus. [I *Reg.*XX.26,29.]

David, Amalekitâ illo qui se Saulis interfectorem professus est occiso, Saulis & Jonathanis & populi Dei cladem funebri carmine deplorat. [II *Sam.*I.] Confluentibus deinde ad eum quotidie Israëlitarum copiis auxiliaribus, (I *Chron.*XII.22) Deo primùm consulto, *Hebronem* cum sociis suis & eorum familiis commigravit: ubi à tribulibus suis, quum 30 esset annorum, Rex unctus, super domum Judæ per annos septem & menses sex regnavit. [II *Sam.*II.1,3,4,11. & V.4,5.]

Abner, princeps militiæ Saulis, Isbosethum illius filium *Mahanaimam* traductum, reliquo Israëli præfecit: qui filius 40 annorum, biennio super Israëlem regnavisse dicitur. [II *Sam.*II.8,9,10.] pacificè scilicèt, & à domo Davidis bello non petitus. quomodo & patris ejus biennium, de regno ipsius libero & à Philistæis minimè interturbato, intellectum fuisse vidimus. [I *Sam.*XIII.1.]

David, legatis ad cives Jabeshi Gileadis missis, de humanitate Domino suo Sauli præstitâ gratias illis agit, & regnum Judæ sibi delatum esse significat. [II *Sam.*II.5,6,7.] In quo ut magis se corroboraret, affinitate cum Talmaio rege Geshuris initâ, filiam ejus Maacham in uxorem duxit: quæ Absalomum & sororem ipsius Thamaram illi peperit. [II *Sam.*III.3. & XIII.1.]

2951 c. Exacto biennio, quo pacificè regno Israëlitico potiebatur Isbosethus, diutinum inter ipsius & Davidis partes bellum est exortum: pro his à Joabo (Zerviæ sororis Davidis filio,) pro illis ab Abnero, continuò iteratis præliis, ita tamen ut hæ quotidie invalescerent, attenuarentur illæ. [II *Sam.*II.26. III.1.] 3661 1053

2952 a. Jubilæus octavus.

2956 *d.* Abner, contumeliâ ab Isbosetho affectus, ad Davidem defecit: de transferendo ad eum regno Seniores Israëlis sollicitans, Benjaminitis audientibus. [*II Sam.III.*] 3666 1048

Michal uxor Davidis, quam post illius fugam pater Saul Phaltieli dederat, eam requirenti Davidi ab Isbosetho transmittitur. [*I Sam.*XXV. 44. *II Sam.III.*14,15.]

Abner cum 20 virorum comitatu ad Davidem veniens, convivio ab eo excipitur: & pacificè recedens, per dolum à Joabo perfidè occiditur, atque à lugente Davide Hebrone sepelitur. [*II Sam.III.*]

Conturbatis Israëlitis ob cædem Abneris, Bahana & Recab Benjaminitæ dominum suum Isbosethum, æstu diei in cubiculo suo dormientem, obtruncant: caput verò occisi ad Davidem deferentes, morte mulctantur. [*c.IV.*]

Duces & Seniores omnium tribuum Hebronem venientes Davidem, tertiò inunctum, super totum Israëlem regem constituunt. [*I Chron. XII. à versu 23. ad fin. cum cap. XI.* 1,2,3. *& II Sam.V.* 1,2,3.]

2957 *a.* David cum toto Israële Hierosolymam adversùs Jebusæos profectus, arcem Sionis (quæ inde Urbs Davidis non minùs quàm Bethlehem in quâ natus ille fuerat, est appellata) Joabi præcipuè operâ, occupavit: regnìque sede in Hierosolymitanâ civitate constitutâ, annos ibi 33 universo Israëli imperavit. [*II Sam.*V. 5,6,7,9. *I Chron.*XI. 4, 5, 6, 7.]

c. Philistæi, audientes Davidem communi tribuum consensu unctum fuisse regem super Israëlem, adversùs eum bis ascenderunt in convallem Raphæorum: & duplici clade ab eo affecti sunt. [II *Sam.*V. *&* I *Chr.* XIV.] Ubi, messis tempore, Davide aquam è cisternâ Bethlehemi desiderante; quum tres potentissimi ipsius duces, per Philistæorum castra perrumpentes, eam attulissent, bibere recusavit. [II *Sam.*XXIII. 13. I *Chron.*XI.15.] 3667 1047

2958 *b.* David ædificavit civitatem Sionis circumquaque, tam munitionem quàm circuitum ejus: Joab verò, instauravit reliquum civitatis. [II *Sam.* V.9. I *Chron.*XI.8.] 3668 1046

Hiramus legatos ad Davidem misit, lignáque cedrina, & fabros lignarios & latomos; qui Regiam ipsius extruxerunt. [II *Sam.*V.11. I *Chr.* XIV. 1.]

2959 Arca fœderis, quæ primo anno Sabbatico Gilgale inducta est Shiluntem, hoc etiam anno Sabbatico Kiriath-jearimis (quò Shilunte ante annos 70 translata fuerat) è domo Abinadabi, comitantibus illam 30000 delectis ex Israële, cum Psalmi LXVIII cantu, (ut ex ejus principio probabiliter colligitur, quod ex formulâ precationis à Mose usurpatâ, cùm profectura esset Arca, *Num.*X. 35. est desumptum) domum Obedis-edomi primùm, deinde post tres menses in urbem Davidis, sive arcem Sionis, deducta fuisse videtur: exultante Davide, & illud Psalmi CXXXII.8. (à filio Salomone, Arcam inde proximè sequente Jubilæo in Templi adytum inferente, repetitum) accinente. *Surge, Domine, in requiem tuam; tu & Arca roboris tui.* cum illis quæ de eâdem Arcâ in eodem habentur Psalmo; versiculo 6. *Ecce nos* (vicini Bethlehemitæ) *audivimus de eâ in Ephratâ* (patriâ nostrâ:) 3669 1045

invenimus eam in campis Jaaris sive *sylvæ.* h. e. in colle Kiriath-jearimorum. (illud enim nomen urbem in confinio sylvarum positam denotat.) & *vers.*13,14. *Elegit Dominus Sionem, expetiit pro habitatione suâ*, dicens : *Hæc est requies mea usque in sempiternum ; hic habitaturus sum, quia hoc expetiveram.* Unde tunc *quievisse Arca* dicitur ; (I *Chron.* VI.31.) intra novum Tentorium recepta, quod David ei tetenderat Hierosolymis. [II *Sam.* VI.17. I *Chron.*XVI.1. II *Chron.*I. 4.] Nam Tabernaculum conventus Mosaicum, cum Altari æneo in quo juge offerebatur sacrificium, Gibeone (in tribu item Judæ, non ampliùs in Ephraimiticâ Shilunte) remansit, usque ad conditum Templum Salomonicum. [I *Chron.*VI.32.48,49. XVI.39,40. XXI.29. II *Chron.*I. 3,5,6. I *Reg.*III.2,4.] Atque ita ab Ephraimiticâ Josephi tribu ad tribum Judæ domo Dei translatâ, *Shiloh* deinceps neglecta jacuit. [*Psal.* LXXVIII.67,68. *Jerem.*VII. 12,14. XXVI.6.]

2960 d. David in novâ suâ domo cedrinâ residens, & altâ jam pace fruens, Nathani prophetæ consilium suum de Æde Deo construendâ aperuit. 3670 1044
Verùm à Deo responsum accepit; non ab ipso, bellis jamdiu assueto, sed à filio pacifico *Salomone*, ipsi nascituro, hoc perficiendum esse. [*II Sam. VII.* 1, 2, 11, 13. *I Chron. XVII. & XXII.* 8, 9, 10. *& XXVIII.* 3, 6. *II Chron.VI.*8,9. *I Reg.VIII.* 18,19.] Quod verò hinc usque ad natum Salomonem intercessit temporis spatium, expeditionibus bellicis est impensum ; quibus Philistæi, Idumæi, Amalekitæ, Moabitæ, Ammonitæ, & Syri domiti sunt ; (II *Sam.*VIII. I *Chron.*XVIII.) & Israëlitici imperii termini, non solùm à Shichore Ægypti usque ad Hamatham, (I *Chron.*XIII. 5) sed etiam inde usque ad Euphratem, Syriæ Zobææ limitem, propagati. (II *Sam.*VIII.3.) qui extremi erant terræ, semini Abrahami à Deo promissæ, termini ; (*Genes.*XV. 18. *cum Deuteron.*XI.24. *& Josu.*I.3,4) & à solo Davide, & filio ejus Salomone, (I *Reg.*IV.21,24. II *Chron.*IX.28) possessi.

Syriæ verò Zobææ rex Hadad-ezer sive Hadar-ezer (ר enim & ד apud Hebræos facilè inter se commutantur) tum fuit, Rehobi filius : cui versùs Euphratem contra Davidem pugnaturo Rezon filius Eliodæ, cum auxiliaribus è Syriâ Damascenâ copiis, se adjunxit. Verùm, Hadadezeris exercitu profligato, David 22 Syrorum Damascenorum millia interemit, & stationarios regioni eorum imposuit. Quum autem victoriam in partem Davidis inclinare videret Rezon, ab Hadad-ezero domino suo fugit, & congregatis ad se hominibus principem turmæ se effecit: & Damascum cum eis profectus, regnum ibi pro se & posteris constituit ; quod Salomoni & regibus Israëliticis posteà tam infestum fuisse legimus. [II *Sam.*VIII.5,6. I *Chron.*XVIII. 5,6. I *Reg.*XI.23,24,25.] Pugnæ hujus cum Davide ad Euphratem commissæ meminit Nicolaus Damascenus, apud Josephum lib.7. Antiqu. cap.6. (al.5.) ubi Rezonem hunc non solùm *Adadum* appellat, sed etiam posteris regibus omnibus ad decimam usque generationem nomen hoc, sicut *Ptolemæi* Ægyptiacis, commune fuisse subjicit.

2967 Nahasho Ammonitarum regi defuncto successit filius Hanun : qui 3676 1038
a. legatos ad ipsum de patris morte consolandum humaniter à Davide
c. missos indignis excepit modis. Adversùs quem missus Joabus, Ammo- 3677 1037

nitarum & Syrorum ab eis conductorum numerosissimo fugato exercitu, Hierosolymam rediit. [II *Sam*.X. I *Chron*.XIX.]

2968 b. David cum copiis suis Jordanem trajiciens, Syrorum exercitum sub Shobacho, principe militiæ Hadar-ezeris Syriæ Zobææ regis, coactum ingenti clade perculit. Unde pacem cum Davide ineuntes Syrorum reguli, servierunt ei; Ammonitis auxilio ampliùs esse metuentes. [*II Sam.X I Chron.XIX.*] 3678 1036

2969 b. Vertente anno, quo tempore reges ad bellandum prodeunt, Joab copias militares in regionem Ammonitarum ducens, Rabbam illius metropolim obsedit: desidente interim Davide Hierosolymis. [II *Sam.* XI.1. I *Chron*.XX.1.] qui absentis in exercitu Uriæ Hittæi conjugem Bathshebam adulterio polluit, ipsúmque maritum ab Ammonitis interficiendum procuravit. [II *Sam*.XI.] 3679 1035

2970 b. Post natum filium in adulterio conceptum, David à Nathane prophetâ peccati sui convictus resipuit, & Psalmum 51 pœnitentiæ suæ testem edidit. Infans nihilominùs, recens natus, morte sublatus est. [*II Sam. XII.*] 3680 1034

2971 a. Bathsheba Davidi, jam marito suo, filium peperit: cui Deus, ut pacifico futuro, *Salomonis*, (*I Chron.XXII.9*) &, ut à se dilecto, *Jedidiæ* nomen imposuit. [*II Sam.XII.25.*] 3681 1033

2972 c. Amnon, primogenitus Davidis filius, Thamarem sororem vitiavit. [II *Sam*.XIII.] 3682 1032

2974 c. Amnon, biennio post nefarium suum incestum, fratris Absalomi jussu interficitur, quo oves tondebantur tempore. [II *Sam*.XIII.23.] sub veris videlicèt extremum; regerminante gramine, quod demetebatur ante messem frugum paulo post medium primi mensis factam: ut (ex *Amos* VII.1. collat. cum *Josu*.III.15. IV.19. & V.10,11,12) Codomanus hîc annotat. Absalomus verò, fratricidio peracto, Gesshurem fugit in Syriâ: ubi cum rege Talmaio (avo suo materno) per triennium mansit. [II *Sam*.XIII.37,38. XV.8.] 3684 1030

2977 c. Absalom, post triennale exilium, rediit Hierosolymam; patre oratione Tekoitanæ viduæ (Joabo procurante) placato. [II *Sam*.XIII.38. XIV. 1,23.] 3687 1027

2979 b. Absalom, succensâ segete hordeaceâ, paulo ante messem hujus anni, (sequente enim, utpotè Sabbatico, nulla in Judæâ messis fuerat) ejus operâ in conspectum patris admittitur; quo post reditum ab exilio caruerat biennium. [II *Sam*.XIV.28,30,33.] 3689 1025

2980 Annus Sabbaticus, inter succensionem segetis Joabi & conjurationem Absalomi interpositus: in quo rebellis filius, comparatis sibi curribus, equis & satellitibus, auram captare popularem & civium animos à patre Davide cœpit abalienare. [II *Sam*.XV.1.] 3690 1024

2981 c. Exactis post unctum à Samuele Davidem annis 40 Absalomus, consiliario usus Achitophele, regnum paternum invasit; (II *Sam*.XV. 7.) inter Paschatis & Pentecostes festum: ut ex novis frugibus & spicis tostis, quas Barzillai Davidi fugienti præbuit, (II *Sam*.XVII.28.) Codomanus colligit. 3691 1023

Contra Absalomi & Achitophelis molitiones, David Psalmum III. & LV oravit. Simei Benjaminita fugientem Davidem conviciis prosequitur. [II *Sam*.XVI.] Achi-

Achitophel, neglectum videns suum consilium, suspendio vitam finivit. [II *Sam.* XVII.]

Cæsis viginti rebellium millibus, fugit Absalom; & perplexæ quercui hærente capite, inter cœlum & terram pendulus, telis à Joabo confossus interiit. [II *Sam.* XVIII.]

Post victoriam, David à tribulibus suis & dimidio populo Israëlitico domum reducitur. Tumultuantibus Israëlitis, quòd in rege reducendo priores non fuissent eorum partes, nova exorta est seditio: quæ, abscisso à civibus Abelis capite Shebæ filii Bicri, conjurationis primarii authoris, sedata est. [II *Sam.* XIX, XX.]

2983 *c.* Messe hujus anni deficiente, cœpit fames quâ tribus annis continuis afflicti sunt Israëlitæ, ob Gibeonitarum sanguinem à Saule & domo ejus effusum. [II *Sam.* XXI. 1, 2.] 3693 1021

2986 *c.* Fame adhuc durante, in principio messis hordeaceæ Gibeonitæ duos filios & quinque nepotes Saulis suspenderunt: quos Rizpa Saulis concubina à volucrium & bestiarum injuriis immunes conservavit, donec effunderetur aqua super eos è cœlis. [II *Sam.* XXI. 8, 9, 10.] 3696 1018

David ossa Saulis & Jonathanis filii ejus Jabesho Gileadis translata, simul cum septem suspensorum ossibus, Zelæ in sepulchro Kishi patris Saulis condenda curavit. [*Ibid. ver.* 12, 13, 14.]

Varia cum Philistæis & eorum gigantibus prælia sunt inita: in quorum uno fatiscens David jam senex, mortis periculum ab Ishi-benob gigante illi intentatum ægrè evasit. Quæ pugna omnium ultima fuit, cui ipse præsens interfuit. [II *Sam.* XXI. I *Chron.* XX.]

2987 *d.* David, tentatione Satanæ & ambitione suâ incitatus, universi populi censu instituto, iram Dei in Israëlitas accendit. Unde ex omnibus tribubus, Leviticâ & Benjaminiticâ exceptâ, (I *Chron.* XXI. 6. *cum* XXVII. 24) virorum omnium annum ætatis 20 excedentium, (I *Chron.* XXVII. 23) spatio mensium 9. & dierum 20. numeratione peractâ; (II *Sam.* XXIV. 8) famis, vel gladii, vel pestis optio per Gadem prophetam illi est proposita: & quidem famis, vel *trium* annorum, deinceps futurorum, (I *Chron.* XXI. 12) vel *septem*, (II *Sam.* XXIV. 13) continuatis videlicèt annis tribus prioris famis, & quarto, præsente hoc Sabbatico qui, novâ messe destitutus, priora damna resarcire non poterat. ac si dictum fuisset. Tres jam anni famis propter Gibeonitas elapsi sunt: quos messis quidem excepit, sed propter sementis penuriam tenuis, & ad duorum annorum annonam (quam Sabbatici anni interventus postulat) suppeditandam impar; ut adhuc etiam inediæ miserias sustineat pauperiorum saltem turba longè maxima. Ad hosce præteritos annos adjiciendum nunc proponit tibi Deus triennium famis alterum. Atque hæc reconciliandi ista ratio, ut ad annum hunc Sabbaticum Davidici census historiam referremus, potissimùm nos permovit. 3697 1017

Peste, quam è tribus propositis David elegerat, Israëlitarum unâ die 70 millia perierunt. Angelus Hierosolymam perdere aggressus, desistere jubetur: Deo miserente & Davide, ejus jussu, holocausta & eucharistica in areâ Araunæ sive Ornanis Jebusæi offerente. [II *Sam.* XXIV. I *Chron.* XXI.]

David,

2988 David, cognoſcens Dei domum in arcâ illâ Ornanis fore ædifican-
a. dam, (I *Chron.*XXII.1. *cum* II *Chron.*III.1) materiam omnem ad ſtru-
cturam illius neceſſariam præparavit: Salomonem filium & omnes
principes Iſraëlis cohortatus, ut operi perficiendo ſtrenuè incumberent.
(I *Chron.*XXII. 1,2,3,—17,18,19.]

c. Idem, numeratis Levitis, primùm quidem à nato triginta, poſteà 3698 1016
verò à nato viginti annos & ſuprà, diſtributionem eorum fecit, & qui-
buſque officia ſua aſſignavit: ordine tùm Eccleſiaſticæ tùm civilis po-
litiæ conſtituto, anno regni ſui *quadrageſimo.* [I *Chron.* XXIII. 3, 27.
XXIV. XXV. XXVI. 31.] ineunte ſc. ante mortem anno uno &
dimidio.

Rehoboam Salomoni ex Naamâ Ammonitiſſâ naſcitur: utpotè 41 annorum exiſtens, quum regnare inciperet. [I *Reg.*XIV.21. I *Chro.* XII.13.] Licèt enim ipſe Salomon *puerum parvum* ſe appellet, (I *Reg.* III. 7) & David pater *puerum & tenellum* fuiſſe agnoſcat: (I *Chron.* XXII. 5. *&* XXIX.1.) *virum ſapientem* tamen idem pater eum nominat, (I *Reg.*II.9) etiam antequàm ſuperadditæ illius ſapientiæ cumulo à Deo donaretur. Quæ tria (ætas tenera, filius genitus, & ſapientia perſpecta) de Salomone duodevicenario dici potuiſſe nemo mirabitur, qui eadem poſteà in Joſiâ, annum ætatis 16 agente, ſimul concurriſſe conſideraverit. [II *Chron.*XXXIV.1,2,3. *cum* XXXVI.5.]

2986 David ſeptuagenarius, belli & fugæ continuatis laboribus attritus, 3699 1015
b. adeò effœto fuit corpore, ut pannorum adjectione haudquaquàm calefi-
eret. Unde ad eum fovendum, Abiſſaga puella Sunamitis eſt delecta.
c. Adonias, occaſione ex patris infirmitate arreptâ, Joabi & Abiatharis
conſilio atque auxilio uſus, regnum occupat. De eo David per Bathſebam & Nathanem certior factus Salomonem, à Zadoko ſacerdote, Nathane prophetâ, & Benaiâ filio Jehoiadæ, Gihonem perductum, Regem ungi curat. Quod audiens Adonias, ad aſylum confugit: &, prehenſis cornibus altaris, benignitate Salomonis liber dimiſſus eſt. [I *Reg.*I.]

David, congregatis omnibus præfectis, chiliarchis, & centurionibus Iſraëlis, unâ cum filiis & aulicis ſuis, tùm illos ad timendum Deum, tùm Salomonem ad extruendum Templum cohortatus eſt: cujuſque partis ſtructuræ formâ, atque diſtributionibus Sacerdotum & Levitarum ad unumquodque miniſterium, ſcripto; auróque & argento, ad ſingula inſtrumenta cujuſque miniſterii, certo pondere, Salomoni traditis. [I *Chron.*XXVIII.] Deinde ſuo exemplo, & hortatu, ut reliqui etiam omnes aurum & argentum & æs & ferrum & lapides ad opus domus Dei liberaliſſimè conferrent, effecit. Tunc, gratiis Deo actis, poſtridie diei illius, ſacrificaverunt illi juvencos mille, arietes mille, & agnos mille, cum libaminibus eorum: denique regem *ſecundò* instituerunt Salomonem; ungentes eum in ſummum Principem, & Zadokum in ſummum Sacerdotem. [I *Chron.*XXIX.1,—22.]

2990 David, Salomonem filium præceptis inſtruens, moritur: (I *Reg.*II.1,
a. —10.) poſtquàm Hebrone ſuper Judam annis 7 & menſ.6, atq; Hieroſo-
lymis 33 annis ſuper totum Iſraëlem & Judam regnaviſſet. (II *Sam.*V.5)
ex quibus 40 annos, quos Scriptura illi tribuere ſolet, ante conſtitutum
regem

regem Salomonem exegiſſe eum, exiſtimare par eſt; ſex verò ampliùs menſes, regnante Salomone ſuperſtitem fuiſſe: ita ut anni Salomonis, in Scripturâ commemorati, à menſe primo deducendi ſint, ſemeſtri ante mortem Davidis integro.

b. Adonias, intercedente Bathſebâ, Abiſagam Sunamitidem in uxorem 3700 1014
à Salomone expetit: indéque, ut affectati regni reus, illius juſſu occiditur. Abiathar, è poſteris Eli, Sacerdotio amovetur; ſubſtituto Zadoko, ex Phineaſi poſteris: utì prædictum à Deo fuerat, I *Sam.* II.33,35. atque ita ſummum Sacerdotium à familiâ Ithamaris ad familiam Eleazari rediit, atque in eâ deinceps confirmatum eſt. Joab, ſibi metuens, ad Dei tentorium confugit: ubi, prehenſis cornibus altaris, à Benaiâ filio Jehoiadæ interficitur; qui illi, in præfecturâ militiæ, à Rege ſuffectus eſt. Simei verò, qui convitiis Davidem laceraverat, à Salomone domum ædificare juſſus eſt; unde, ultra torrentem Kidronis, capitis periculo egredi illi non liceret. [I *Reg.* II.]

Hadad Idumæus, auditâ Joabi morte, ex Ægypto in patriam reverſus eſt: quem Salomoni poſteà, ad vanitates converſo, adverſarium ſuſcitavit Deus. [I *Reg.* XI.14,21.]

2991 Pharaoh rex Ægypti filiam ſuam Salomoni matrimonio conjunxit:
a. & Gezerum, tribus Ephraimiticæ civitatem, (*Joſ.* XXI.21) quam, incolis Cananæis cæſis, ceperat filiæ ſuæ donavit. [I *Reg.* IX.16.] Eam verò Salomon Sionem, in regiam Davidis, deduxit. [I *Reg.* III. 1. II *Chron.* VIII.11.]

c. Salomon Gibeone, ubi Tabernaculum tum fuerat, mille holocauſta 3701 1013
obtulit. Ibi optione ei in ſomnis à Deo datâ petendi quod vellet, ſapientiam elegit. Unde ſapientiâ divinitùs donatus eſt, aliis donis ſuprà quàm petierat cumulatâ: quæ, in judicio litigantium inter ſe mulierum apparere incipiens, auctoritatem ei & reverentiam magnam apud ſubditos conciliavit. [I *Reg.* III.]

2992 Salomon ab Hiramo rege Tyri per nuncios ſalutatus, juvari ab ipſo
a. petit, in materiâ pro ſtructurâ Templi ſuppeditandâ: quod Hiramus certis conditionibus mercedis accipiens, cum eo paciſcitur, & præſtat. Salomon verò operarios ſuppeditat, adjunctis præfectis & curatoribus. [I *Reg.* V.]

ÆTAS MUNDI QUINTA.

c. ANNO 480 ab egreſſu Iſraëlitarum ex Ægypto, anno 4 regni 3702 1012
Salomonis, menſis ſecundi, qui Ziv tunc dictus eſt, die ſecundo, (*Maii* 21. *feriâ* 2) Templi fundamenta à Salomone jacta ſunt. [I *Reg.* VI.1,37. II *Chron.* III.2.]

2993 Simei, exactis tribus annis poſtquàm ut ſedem Hieroſolymis figeret 3703 1011
b. mandatum acceperat, rediens Gatho, (unde duos fugitivos ſervos reduxerat) juſſu Salomonis occiſus eſt. [I *Reg.* II.39.]

3000 Anno undecimo regni Salomonis, menſe octavo, qui Bul dictus eſt, 3709 1005
a.

Templi ſtructura abſoluta eſt, cum omnibus rebus ejus: ſpatio annorum ſeptem, ac dimidii. [I *Reg*.VI.38.] Ejus verò dedicatio in ſequentem annum eſt dilata, propter celebritatem Jubilæi.

3001 *a.* Jubilæus *nonus*, quartum Mundi ſeculum aperiens; in quo, Templi Encænia magnificè à Salomone celebrata ſunt. Congregatis enim ad eum omnibus Iſraëlitis, menſe ſeptimo, qui Ethanim dictus eſt, Arca Sione in adytum, Tabernaculum ac vaſa ſacra Gibeone in theſaurum Templi deducta ſunt. Ubi, quum Deus præſentiæ ſuæ ſignum aſpectabile edidiſſet; Salomon in ſuggeſto æneo flexis genibus conceptas ad Deum preces effudit. Populo deinde benedicens, boum 22 millia, ovium 120 ſacrificavit. Atque ita feſto dedicationis altaris ſeptem diebus, & feſto Tabernaculorum aliis diebus ſeptem, & Octavo Tabernaculorum die celebrato: die demùm menſis ſeptimi 23° populus in tentoria ſua dimiſſus eſt. [I *Reg*.VIII. 1,2,—65,66. II *Chron*.V. 3,4,5. VI. VII. 8,9,10.] 3710 1004

Menſis ſeptimi dies 8 (*Octob*.30. *feria* 6) ſeptem dierum Dedicationis primus fuit. Dies 10, (*Novemb*.1, *feria* 1) Jejunium expiationis: in quo, (juxta legem, *Levit*.XXV.9) clangore tubæ Jubilæus erat indicendus. Dies 15 (*Novemb*.6, *feria* 6) feſti Tabernaculorum primus. Dies 22 (*Novemb*.13, *feria item* 6) Tabernaculorum octavus; cujus magna erat obſervatio. [II *Chron*.VII.9.*cum Levit*.23.36.& *Johan*.VII.37.] Sub finem verò ſequentis diei (*Novemb*.14.*fer*.7) peracto Sabbato, conceſſit populus ad tentoria ſua.

3012 *c.* Salomon, 13° poſt extructum Templum anno, totius ſuæ regiæ ſtructuram abſolvit: 20 annis in utrumque opus impenſis; 7 (cum dimidio) in Dei, 13 (vel 12 cum dimidio) in ſuæ domus ædificatione peractis. [I *Reg*.VII.1.IX.10.& II *Chron*.VIII.1.] 3722 992

Exactis annis illis 20 quibus ædificatæ ſunt domus Dei & Regia, Salomon viginti civitates Cabulis regionis (tribui Aſheris conterminæ) à ſe acquiſitæ Hiramo regi Tyri, in compenſationem officiorum quibus adjutus ab eo fuerat, obtulit: quas ab eo repudiatas ille ædificavit, & Iſraëlitarum colonias eò deduxit. [I *Reg*. IX. 10,—13. II *Chron*. VIII.1,2.]

Cùm abſolviſſet Salomon utramque domum, & murum Hieroſolymorum circumquaque; filiam Pharaonis uxorem ſuam, ex civitate & domo Davidis in domum deduxit quam illi ædificaverat: (I *Reg*. III.1. VII.8. IX. 24. II *Chron*.VIII. 11.) ædificato etiam Gezero, quam Pharao pater Cananæis ereptam illi donaverat in tribu Ephraimiticâ. [I *Reg*.IX.15,16,17.]

3026 *c.* Seſak, aliis Seſonchis dictus, in Ægypto (juxta Chronologiam noſtram Ægyptiacam) regnum iniit: ad quem Jeroboam Nebati filius fugit; uſque ad mortem Salomonis cum eo commoratus. [I *Reg*.XI. 40. XII.2.] 3736 978

3029 *c.* Salomon, poſtquàm relictis vanitatibus, quibus in ſenectute ſuâ indulſerat, ad ſaniorem mentem rediiſſet, teſtatâ in libro Eccleſiaſtæ toti Eccleſiæ reſipiſcentiâ ſuâ, reconciliatus Deo, (*II Chron*.*XI*.17) mortem demùm obiit, quum 40 regnâſſet annos. [I *Reg*.XI.42. II *Chron*. IX.30.] 3739 975

Reho-

Rehoboam, Salomonis filius, Sichemum conveniente toto Iſraële ad conſtituendum eum regem, duro reſponſo decem tribus à ſe alienat: quæ, accerſitum ex Ægypto, Jeroboam Ephraimitam Nebati filium regem ſibi præficiunt; eóque duce, & à domo Davidis (Adoramo Rehoboami legato interfecto) & à vero Dei cultu pariter deficiunt. [I *Reg.*XII.] In cujus caſus triſtem memoriam, Judæi poſteà die 23 tertii menſis, ſive Sivan, anniverſarium Jejunium inſtituerunt.

Hinc, regno ita diſtracto, Rehoboam tribui Judæ & Benjaminis, annis 17. [I *Reg.*XIV.21. II *Chron.*XII.1,2.] Jeroboam Iſraëli, id eſt, reliquis 10 tribubus, uſque ad annum 22 præfuit. [I *Reg.*XIV.20.]

Rehoboam, Hieroſolymam reverſus, ex tribu Judæ & Benjaminis 180000 militibus delectis, bellum adverſus eas gerere inſtituit; ſed à Deo per Semaiam prophetam monitus, à cœpto deſtitit: (I *Reg.*XII.) licèt continuum bellum inter utrumque regem fuerit, omnibus diebus eorum. [I *Reg.*XIV.30.]

Jeroboam in regni ſui principio Sichemum, ubi rex electus fuerat, à rege Abimelecho ante annos 258 dirutam, (*Jud.*IX.45) in monte Ephraimi ædificavit, ibíque habitavit, donec inde procedens trans Jordanem Penuelem ædificavit, (I *Reg.*XII.25) & Tirzæ demum regiam ſuam collocavit. (*c.*XIV.17.) Ne novi verò ſubditi ab ipſo deficerent, novâ religionis ſpecie eos ab Hieroſolymis adeundis avertit; duobus aureis vitulis Bethele & Dane, ut à ſtulto populo colerentur, propoſitis. [I *Reg.*XII.]

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Iſraëlis	
3030 *a.*	REHOBOAMI	1	1	JEROBOAMI.

Jeroboam die 15 menſis 8, (*Decemb.6.fer.*2) feſto quod ipſe commentus erat, ſimile feſto Tabernaculorum Judaico, in altari idololatrico, Bethele extructo, vitulo ſuo ſacrificavit. [I *Reg.*XII.32, 33.] Quo tempore, Propheta quidam, ex Judæâ à Deo miſſus, judicium quod olim executurus eſſet unus è poſteris Davidis, Joſias nomine, in altare illud & ſacerdotes ejus denunciavit: quod & præſentibus prodigiis in altare atque Regem ipſum confirmavit. [I *Reg.* XIII. *cum* II *Reg.* XXIII. 16, 17.] A quo Idololatriæ hujus primo exercitio, & divini in eam judicii denunciatione publicâ, arceſſendum eſt initium

b. Sacerdotes & Levitæ, & alii Israëlitæ qui timebant Deum, à Jeroboamo idololatrâ ad Rehoboamum transeuntes, regnum Judæ confirmârunt per triennium: tot enim annis in viâ Davidis & Salomonis ambulaverunt. [II *Chron.* XI. 17.]

2 2

3 3

3032 *d.* 4 4 Rehoboam in regno confirmatus, reliquit legem Domini, & totus Israël cum eo. [II *Chron.* XII. 1.] Judæi enim, qui lapsos Israëlitas exemplo suo ad pœnitentiam provocare debuissent, provocârunt Deum peccatis suis, quibus peccârunt suprà quàm omnia quæ fecerant majores eorum. Nam extruxerunt etiam sibi excelsa, & statuas, ac lucos, super omnem collem altum, & sub omni arbore

390 annorum iniquitatis Israëlis. [*Ezek.* IV. 5.]

Propheta ille, ab alio prophetâ Bethelitâ oraculi prætextu deceptus, contra Dei mandatum cibum Bethele sumpsit: eámque ob rem in itinere à leone interfectus est. quo cognito, Bethelita honorificè eum sepeliit, & filios de vaticinii illius fide informavit. [I *Reg.* XIII. *cum* II *Reg.* XXIII. 17, 18.

Jeroboam in defectione persistens, rejectis Sacerdotibus filiis Aaronis & Levitis, fecit è populo sacerdotes excelsorum. [I *Reg.* XIII. 33, 34. II *Chron.* XI. 14, 15. *&* XIII. 9.] Unde Dei Sacerdotes & Levitæ, prædiis suburbanis & possessionibns suis derelictis, in Judæam abierunt: quos & secuti ex omnibus tribubus Israëlis, qui dedebant animum suum ad requirendum Deum Israëlis, Hierosolymam venerunt ad sacrificandum Deo majorum suorum. [II *Chron.* XI. 13, 14, 16.] 3740 974

3742 972

Anno Mundi	Ætas Mundi	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israelis	Quinta.	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	arbore virente: facientes secundùm omnes abominationes gentium, quas ejecerat Dominus à facie eorum. [I *Reg*.XIV.22,23,24.]					
3033 c.	Anno 5 Rehoboami, Sesak rex Ægypti (à Jeroboamo fortasse invitatus, qui cum illo vixerat; ut ad ann. M. 3026. est annotatum) 1200 currus, 60000 equites, innumerúmque populum ex Ægypto, Lubæis, Succæis, & Cusitis, in Judæam eduxit; et munitis ejusdem civitatibus captis, Hierosolymam usque pervenit. Ubi Rex & principes prædicatione Semaiæ prophetæ ad resipiscentiam perducti, liberationis quidem promissionem à Deo acceperunt, sed ejusmodi quæ magno ab ipsis pretio esset redimenda. Thesauros enim domus Dei accepit Ægyptius, & thesauros domus Regis, & omnia scuta aurea quæ fecerat Salomon; pro quibus ænea Rehoboam substituit. [I *Reg*. XIV. 25. II *Chron*. XII. 2,—12.]	5	5		3743	971
		6	6			
		7	7			
		8	8			
		9	9			
		10	10			
		11	11			
		12	12			
		13	13			
		14	14			
		15	15			
		16	16			
		17	17			
3046 c.	ABIAH, anno Jeroboami 18 (ineunte) patri Rehoboamo defuncto in regno succedit: & regnat triennio. [I *Reg*.	1	18		3756	958

Anno Mundi	62 *Ætas Mundi*	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis	*Quinta.*	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	[I *Reg.* XV. 1, 2. II *Chron.* XIII.1,2.					
3047 *c.*	Abiâ cum suorum 400, & Jeroboamo cum suorum 800 millibus, pugnam ineuntibus; Abiah Deo confisus, insignem reportavit victoriam, cæsis 500 Israëlitarum millibus: quanta hominum cædes uno in prælio nunquam facta fuisse legitur. Deinde victoriam persecutus, Bethelem cepit (ubi alter vitulorum erat) & Jesanam & Hephravin, cum villis earum [II *Chron.* XIII.]	2	19		3757	957
		3	20			
3049 *c.*	A S A, anno Jeroboami 20 (completo) patri Abiæ defuncto in regno succedit: quod annis 41 tenuit. [I *Reg.* XV.8,9,10.]	1	21		3759	955
3050 *a.*	Jubilæus *decimus.*					
d.		2	22. 1	N A D A B, anno 2 Asæ, patri Jeroboamo defuncto in regno succedit: quod ad secundum tantùm annum produxit. [I *Reg.* XV. 25.]	3760	954
3051 *d.*		3	1. 2	Nadab, Gibbethonem Philistæorum obsidens, à Baasâ Issacaritâ occiditur, anno 3 Asæ: eodémque anno B A A S A illi in regno succedens, totam Jeroboami stirpem perdidit; & ad annum usque 24 regnum tenuit. [I *Reg.* XV. 27,28,29,33.]	3761	953
		4	2			
3053 *c.*	Decennium pacis continuum terræ largitus est Deus: (II *Chron.* XIV.1,6.) usque ad annum regni Asæ 15 sive 35 regni ipsius ab Israëlitico divulsi. (*c.* XV. 10, 19.) quo tempore pius rex Asa publicam idololatriam sustulit, &, regno reformato, civitates	5	3		3763	951

Judæ I

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	Judæ contra hostes munivit. [c.XIV.]					
		6	4			
3055 d.	Asæ natus est Jehosaphatus, ex matre Azubâ; qui posteà annorum 35, ipsi in regno successit.[I Reg. XXII. 42. II Chron. XX. 31.]	7	5		3765	949
		8	6			
		9	7			
		10	8			
		11	9			
		12	10			
		13	11			
		14	12			
3063 c.	Anno 15 Asæ ineunte, Zerach Æthiops cum innumero exercitu Cushæorum suorum (Arabiam Petræã & Desertam, ut videtur, incolentium) atque Lubæorum numero 1000000 (præter eos qui è curribus pugnabant) Judæam invadit. Quibus occurrens Asa, cum 300000 è Judâ & 280000 è Benjamine; Dei nomine invocato, eos fusos cæsósque spoliat. Deinde ab Azariâ prophetâ incitatus, subditos suos & Israëlitarum qui ad eum defecerant plurimos Hierosolymam congregavit mense tertio, (in quem festum Pentecostes incidit:) ubi sacrificârunt Domino de prædâ, boves 700, & pecudum septem millia, fœdúsque cum Deo solenniter renovârunt. Asa quoq; inceptam regni reformationem persecutus, Mahacam aviam suam idololatriæ patronam amovit nè esset Augusta: & res à se & patre suo consecratas in domum Dei intulit. [II Chron. XIV. 9. XV. 1, 10, 11, 12, 16. XVI. 8.]	15	13		3773	941

Baasa,

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israelis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
3064 c.		16	14	Baaſa, cùm videret Aſam religionem inſtauràſſe, & multos in regno ſuo ad eum defeciſſe, ut in fœdus Dei convenirent: (II *Chr.* XV. 9.) bellum cum eo habuit omnibus diebus ſuis. [I *Reg.* XV. 16,32.] Indéque hoc anno, qui 36 regni Aſæ (id eſt, regni Judæ ab Iſraële diviſi, quod tum obtinebat Aſa) numeratur, aſcendens contra Judam, ædificavit Ramam: ne ſineret egredi aut regredi quemquam ad Aſam regem Judæ. [II *Chron.* XVI. 1.]	3774	940
d.	Aſa mercede conduxit Ben-hadadum regem Syriæ ad impediendum Baaſam: atque ex lapidibus & lignis ab eo Ramam comportatis Gebam & Mizpam ædificavit. Idem Hananem prophetam, ob imploratum regis Syriæ auxilium ipſum reprehendentem, in carcerem conjecit: & quoſdam etiam è populo oppreſſit tempore illo. [II *Chron.* XVI.]			Ben-hadad rex Syriæ, miſſis copiis ſuis contra civitates Iſraëlis, percuſſit Ijonem Aſheritarum, Danem Danitarum, Abel-bethmaacam Manaſſitarum, & tractum Cinnereth cum totâ terrâ Naphthali. Unde deſtitit Baaſa ab ædificandâ Ramâ, & Tirzæ reſedit. [I *Reg.* XVI. 20,21. II *Chron.* XVI. 4,5. *cum Eſai.* IX. 1.] Fuit autem Ben-hadad iſte filius Tabrimmonis, filii Hezjonis, (I *Reg.* XV. 18) ſive Rezonis, primi Syrorum Damaſcenorum regis; à quo *Hadadi* nomen ad poſteros traductum fuiſſe ſcripſit Nicolaus Damaſcenus, apud Joſephum lib. 7. Antiquit. cap. 6. (al. 5.) ubi quod Nicolaus ait, eorum *tertium, cladem avi temporibus acceptam redimere volentem, expeditione contra Judæos factâ Samariam vaſtaviſſe*; de invaſâ à Ben-hadado, Achabi temporibus, Samariâ Joſephus interpretatur. *Vid. ſup. an. Mun.* 2960. *& infrà, an.* 3103.		
		17	15			
		18	16			
		19	17			

Baaſæ

Anno Mundi	*Ætas Mundi*	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israelis	*Quinta.*	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
		20	18			
		21	19			
		22	20			
		23	21			
		24	22			
		25	23			
3074 *d.*		*26*	24. 1	Baasæ defuncto, & Tirzæ sepulto, filius ELA successit anno *26* Asæ. [I *Reg.* XVI. 8,*9*,10.]	3784	*930*
3075 *d.*		27	2	Anno 2 Elæ, 27 Asæ, Ela cum totâ familiâ Baasæ, è medio tollitur à ZIMRI: qui Tirzæ diebus 7 regnum occupavit. Sed populus castra habens contra Gibbethonem Philistæorum, regem constituit Omrin principem militiæ: quo Tirzam obsidente, Zimri se cum domo regiâ combussit. [I *Reg.* XVI. 15,*16*,17,18.]	3785	*929*
d.			1	Schismate in populo Israëlitico orto, pars una Thibnin Ginathi filium constituit regem, pars altera secuta est OMRIN: sed firmior erat populus qui sequebatur Omrin. [I *Reg.* XVI. 21,22.]		
		28	2			
3077 *d.*		29	3	Achabo filio Omri nata fuisse videtur Athalia; annis 42 antequàm regnaret in Judâ filius ipsius Ahaziah. [II *Chron.* XXII. 2. *cum* XXI. *6.*]	3787	*927*
		30	4			
3079 *d.*		31	5	Omri, mortuo æmulo Thibni, solus regnare incipit, anno 31 Asæ. [I *Reg.* XVI. 23.]	3789	*925*
3080 *d.*	Jehosaphato filius Jehoramus nascitur; annis 32 antequàm illum regni consortem faceret. [II *Reg.* VIII. 17. II *Chron.* XXI. 20.]	32	*6*	Quum Tirzæ sex annis regnâsset Omri, regni sedem inde transtulit Samariam, in monte Somronis à se ædificatam, quem à Semero quodam emerat. [I *Reg.* XVI. 23,24.]	*3790*	*924*

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
		33	7			
		34	8			
		35	9			
		36	10			
		37	11			
3086 d.		38	12. 1	Omri moritur, & Samariæ ſepelitur. Malo patri ſucceſſit pejor filius ACHAB: qui ad annum uſque 22 regno præfuit. [I *Reg.* XVI. 28, 29.]	3796	918
3087 d.	Aſa anno regni 39 ex pedum doloribus ægrotans, ad medicos, non ad Deum recurrit. [II *Chron.* XVI. 12.]	39	2		3797	917
		40	3			
		41	4			
3090 c.	Aſa anno regni 41 (deſinente) mortuus, in cubili ſpeciebus aromaticis impleto, quod ſibi in civitate Davidis paraverat, ſepultus eſt. [II *Chron.* XVI. 13, 14.] Bono patri melior ſucceſſit filius JEHOSAPHAT: qui anno Achabi 4 (deſinente) regnum ſuſcipiens, annis 25 illud tenuit. [I *Reg.* XXII. 41, 42. II *Chron.* XX. 31.]	1	5		3800	914
		2	6			
3092 c.	Jehoſaphat, regno confirmato, atque excelſis & lucis amotis, anno regni ſui 3 Levitas cum Principibus ad populum inſtituendum per civitates mittendos curat: dum Deus hoſtium alios cohibet, alios ei ſubjicit. [II *Chron.* XVII. 7.]	3	7		3802	912
		4	8			
		5	9			
		6	10			
		7	11			
3097 d.	Athalia filia Achabi regis Iſraëlis, nupta Jehoramo filio Jehoſaphati regis Judæ, (quæ affinitas illa eſt, quâ Jehoſaphatum Achabo ſe junxiſſe, Scriptura memorat; II *Chro.* XVIII.	8	12		3807	907

Anno Mundi	Ætas Mundi	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis	Quinta	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	XVIII. 1) Ahaziam illi peperit: qui annos 22 natus, illi in regno posteà successit. [II *Reg.* VIII. 18, 26, 27. II *Chron.* XXII. 2. *cum* XXI. 6.]					
		9	13			
3099 *a.*	Jubilæus *undecimus.*	10	14		3808	906
		11	15			
		12	16			
		13	17			
3103 *c.*		14	18	Ben-hadad rex Syriæ, congregatis omnibus copiis suis, & 32 regulis secum, Samariam obsidet: unde magnâ acceptâ plagâ, fugatus recessit. [I *Reg.* XX.]	3813	901
3104 *d.*		15	19	Vertente anno, ascendit iterùm Ben-hadad Aphekum in bellum contra Israëlitas: ubi, maximâ clade affectus, Achabo se dedidit. Quem Achab honorificè accepit, & fœdere icto dimisit: ob quod pœna illi à Deo per prophetã est denunciata. [I *Reg.* XX.] Unde per *triennium* inter Syriam & Israëlem belli cessatio fuit. [I *Reg.* XXII. 1.]	3814	900
3105		16	20	Achab, recusatâ sibi à Nabotho vineâ, æger decumbit. Jezebel, ejus uxor, Nabothum falsis testibus oppressum lapidari curat; & Achabum in vineæ possessionem mittit. Quam ob rem Elias propheta Achabo cum totâ ejus posteritate & ipsi Jezebelæ excidium denunciat. Achab exterrefactus, temporariâ pœnitentiâ sententiæ executionem prorogat. [I *Reg.* XXI.]	3815	899
3106 *d.*	Jehosaphatus, Achabi exemplo, Jehoramum filium suum Proregem instituit. Unde Jehoram Achabi filius, qui fratri Achaziæ in regno Isra-	17	21. 1	Achab, anno 17 Jehosaphati, filium suum ACHAZIAM Regem, vel potiùs Proregem, constituit. [I *Reg.* XXII. 51.]	3816	898

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	Israëlitico anno 18 Jehosaphati successit,(II *Reg*.III.1) anno 2 Jehoram filii Jehosaphati regnare cœpisse dicitur. (II.*Reg*.I.17.)					
3107 *d.*	Jehosaphatus ad invisendum Achabum, anno tertio post pacem ab eo cum Syris initam exacto, descendens; ad oppugnationem Ramotharum Gileadis ab eo invitatur : cui obsecundans, non sine magno vitæ discrimine inde elabitur. [I *Reg*. XXII. 2. II *Chron*. XVIII.] Domum reversus, quòd regi improbo auxiliatus fuisset, à prophetâ Jehu filio Hanani reprehenditur.[I*Chr*. XIX.1,2.]	18	22. 2	Achab, adjuncto sibi Jehosaphato, ad oppugnationem Ramotharum Gileadis profecturus, & 400 suos Pseudoprophetas & Michaiam verum Dei prophetam de eventu consulit: illis omnia fausta, hoc certam illi cladem prædicente. Juxta cujus verbum, is in prælio, licèt dissimulato habitu pugnans, occiditur, & Samariæ sepelitur. [I *Reg*. XXII. II *Chron*.XVIII.]	3817	897
3108 *a.*	Cùm pararet classem Jehosaphatus quæ Ophirum proficisceretur auri causâ, & Achazia impius Achabi filius expeditionis vellet esse socius : primùm quidem non acquievit; (I *Reg*. XXII. 49.) sed tandem persuasus est. Ideò Deus, per prophetam Eliezer, filium Dodauæ, illum reprehendit, & naves ejus confregit. [II *Chron* XX. 35,36,37.]			Eo mortuo, Moab ab Israële defecit : [*II Reg.I.*1.*& III.*5.] quæ inde à Davidis temporibus eidem subjecta fuerat.[*II Sam.VIII.*2.]		
b.				Achazia, rex Israëlis, per quendam clathrum in cœnaculo suo Samariæ cadens, ægrotavit : & de sanitate recuperandâ Baal-zebubum Deum Ekronitarum consuluit. Elias propheta duos præfectos quinquagenis, cum quinquagenis eorum, ab Achaziâ ad ipsum adducendum missos, igne cœlesti consumpsit. Deinde cum tertio ad Achaziam profectus, mortem illi denunciavit. [*II Reg. I.*]	3818	896
c.				Quam ille obiit;		

Anno Mundi	Ætas Mundi	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israelis	Quinta	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
				obiit; postquàm biennium, partim cum patre, partim solus, in regni administratione exegisset. [I *Reg.* XXII. 51.] Achaziæ defuncto successit in regno frater ipsius JEHORAMUS Achabi filius, anno Jehosaphati 18 (desinente:) & regnavit 12 annis. [II *Reg.* III. 1.]		
		19	1	Elias curru igneo in cœlum sublatus est: in munere prophetico successore Elisæo relicto. [II *Reg.* II.]		
3109 c.		20	2	Tres reges, Israëlis, Judæ atque Edomi (adhuc regi Judæ subjecti) conjunctis copiis rebelles Moabitas oppugnant: Elisæo prophetâ exercitui aquam miraculosè subministrante, & victoriam promittente. Mesah rex Moabitarum, Kir-haresethæ se cum suorum reliquiis includere coactus, eruptione inde factâ filium regis Edomæorum primogenitum qui regnaturus erat pro eo (eâque de causâ, *Amosi c.* II. 1. rex Edomæorum appellatur) cepit, & eum in holocaustum super murum obtulit. [II *Reg.* III.]	3819	895
		21	3			
		22	4			
3112 c.	Jehosaphat, jam senior, regni & familiæ suæ rebus componendis intentus, reliquis quidem filiis dona multa, cum civitatibus munitis in Judâ, distribuit: maximum verò natu JEHORAMUM (cui anteà vicariam potestatem communicaverat) regni secum consortem, Jehorami Israëlitici regis anno 5, quo per 8 annos ille potitus est. [II *Chron.*	23. 1	5		3822	892

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	[II *Chron.* XXI. 2, 3, 5, 20. II *Reg.* VIII. 16, 17.]				
		24. 2	6		
		25. 3	7		
3115 c.	Jehosaphato mortuo, & in civitate Davidis sepulto, (I *Reg.* XXII. 50. II *Chron.* XXI. 1) optimi regis pessimus filius Jehoramus, solus per quadriennium regnavit: qui in regno ita confirmatus, omnes fratres suos, & aliquos etiam è principibus Israëlis interfecit. [II *Chron.* XXI.] Edomæi, qui à diebus Davidis (II *Sam.* VIII. 14) Judæ suberant, jam defecerunt: &, licèt à Jehoramo percussi, à jugo tamen ipsius (juxta Isaaci vaticinium, *Genes.* XXVII. 40) deinceps penitùs sese liberârunt. Libna quoque Sacerdotum in tribu Judæ civitas, (*Josu.* XXI. 13) eodem tempore defecit. [II *Reg.* VIII. 20, 21, 22. II *Chro.* XXI. 8, 9, 10.]	4	8	3825	889
3116 a.	Jehoramus, improbæ uxoris suæ Athaliæ consilia secutus, in Judâ ipsísque Hierosolymis Baaliticam familiæ soceri sui Achabi idololatriam statuit; & ad eam subditos suos compulit. Inde scripto ab Eliâ prophetâ (antequàm assumeretur) relicto, objurgatus est: pœnarum, quæ insecutæ sunt, denuntiatione additâ.				
c.	Primùm enim excitavit adversùs eum Philistæorum & Arabum turmas: qui in Judæam irrumpentes, abduxerunt omnes facultates quæ inventæ sunt in domo regis, unâ cum filiis & uxoribus ejus. ita ut reliquis omnibus filiis interfectis solus	5	9	3826	888

illi

Anno Mundi	*Ætas Mundi*	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis	*Quinta.*	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	illi relictus fuerit eorum minimus, Jehoachaz. [II *Chro.* XXI.] qui & Achazia & Azaria, ipsius in regno successor. [*c.*XXII.1,6.]					
3117 *c.*	Post hæc percussit Jehoramum Deus intestinorum morbo incurabili: quo per biennium cruciatus est. [II *Chr.* XXI.15,18,19.]	6	10		3827	887
3118 *d.*	A patre morbo graviter laborante Prorex constitutus est Ahazia, anno 11 Jorami filii Achabi. [II *Reg.* IX.29.]	7	11		3828	886
3119 *c.*	Jehoram, exeuntibus intestinis, miserè moritur; & in civitate Davidis, sed non in sepulchris Regum, ingloriè sepelitur. [II *Chro.* XXV.19, 20.] Successit ACHAZIAH filius ejus, anno 12 Jorami filii Achabi, & anno 1 regnavit Hierosolymis. Hic etiam consiliis improbæ matris Athaliæ & domus Achabi, post mortem patris, auscultans, cultus Baalitici patronus extitit. [II *Reg.* VIII. 25, 27. II *Chron.*XXII.1,2,3,4.]	8. 1	12		3829	885
	Achaziæ natus est, ex matre Zibiâ è Beersheba, filiorum minimus Joash; qui 7 annorum puer Rex posteà declaratus est. [II *Reg.* XI. 21. II *Chron.*XXIV.1.]					
3120 *b.*				Adversus Hazaëlem, Benhadado (uti prædixerat Elisæus) in regno Syriæ nuper succedentem, Jehoramus rex Israëlis & Achazia Judæ conjunctas copias Ramothas Gileadis eduxerunt: ubi à Syris percussus Jehoramus, ad curanda vulnera Jezreelem se subduxit. [II *Reg.* VIII.] Unus è filiis prophetarum ab Elisæo Ramothas missus, JEHU filium Jehosaphati	3830	884

c. Achazia, ab expeditione adversùs Hazaëlem Ramothis Gileadis reversus, ad invisendum Jehoramum Israëliticum, ex acceptis vulneribus malè se habentem, Jezreelem descendet. Ubi Jehu filios cognatorum ipsius ministrantes ei & principes Judæ inveniens, interfecit eos: deinde ipsum Achaziam quærens, qui Megidduntem fugerat, in ascensu Guris qui est ad Jiblehamum (in tribu Manassis) deprehensum, in curru percuti mandavit. Qui inde à servis suis deportatus, cum patribus suis sepultus est in civitate Davidis. [II *Reg.* IX. II *Chron.* XXII.] Samariam quoque pergens Jehu, & 42 agnatis Achaziæ occurrens, qui Jezreelem descensuri erant ad salutandum filios regis, eos ad unum omnes jugulandos curavit. [II *Reg.* X. 13, 14.]

Anni Regum Judæ	Anni Regum Israelis
1	1

ATHALIA, filia Achabi, videns mortuum esse filium suum Achaziam, occupato regno, totum semen regium domus Judæ perdidit. Verùm Jehosheba Jorami regis filia, & Jehoiadæ Sacerdotis primarii uxor, Joashum infantem, Achaziæ fratris sui filium, cædi cum nutrice suâ subductum, per *sex* annos quibus Athalia dominata est in domo Dei abscondit. [II *Reg.* XI. 1, 2, 3. II *Chron.* XXII. 10, 11, 12.]

Anni Regum Judæ	Anni Regum Israelis
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6

saphati filii Nimshi in regem Israëlitarum unxit: & Dei mandatum de excindendâ domo Achabi illi aperit. Qui in castris rex à Ducibus confirmatus, Jezreelem properavit: ibique Jehoramum & Jezebelam occidit. (cap. IX.) Inde literis Samariam missis, Achabi 70 filios jugulandos curavit: factum suum populo ex Eliæ prophetiâ probans. Tum, assumpto secum Jehonadabo filio Rechabi, Samariam ipse veniens, reliquum totum genus Achabi & omnes Sacerdotes Baalis è medio sustulit. Cultu tamen Baalis abolito, à Jeroboami vitulis aureis non recessit: sed illius jam inveteratæ apud Israëlitas idololatriæ, annis quibus regnavit *octo & viginti*, patronus extitit. [*cap.* X. 28, 29, 39.]

Jehoiada

Anno Mundi	Ætas Mundi Quinta.	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
3126 c.	Jehoiada Sacerdos JOASUM septennem populo producit, regem ungit, Athaliam occidit, & cultum Dei instaurat: æde Baalis eversâ, & Matthane sacerdote illius ante ipsa altaria trucidato. [II *Reg*.XI.4,—21. II *Chr* XXIII.1,—21.] Joas verò, anno 7 Jehu incipiens, annis 40 regnavit Hierosolymis: (II *Reg*.XII.1. II *Chr*. XXIV.1.) quadragesimi tamen anni diebus tantùm paucis delibatis.	1	7		3836	878
		2	8			
		3	9			
		4	10			
		5	11			
		6	12			
		7	13			
		8	14			
		9	15			
		10	16			
		11	17			
		12	18			
		13	19			
		14	20			
3140 c.	Amasias, ex Joaso rege & Jehoadanâ Hierosolymitanâ nascitur. Erat enim 25 annorum, cùm regnare inciperet. [II *Reg*.XIV.2. II *Chro*. XXV.1.]	15	21		3850	864
		16	22			
		17	23			
		18	24			
		19	25			
		20	26			
		21	27			
3147 d.	Joas Sacerdotes, ex collectâ viritim pecuniâ, Templum Dei resarcire jubet. [II *Reg*. XII. II *Chronic*. XXIV.]	22	28		3857	857
3148 a.	Jubilæus *duodecimus*.					

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
c.	Joas, lentè in Templo restaurando procedentibus Sacerdotibus, anno regni 23 à Jehoiadâ Sacerdote primario, & aliis opus perficiendum curat. [II *Reg*. XII. 6, 7. II *Chron*. XXIV. 5, 6.]	23	1	JEHOACHAZ patri Jehu defuncto succedit, anno 23 Joasi filii Achaziæ; & annis 17 regnat. [II *Reg*. XIII. 1] Cujus diebus omnibus Hazaël rex Syriæ Israëlitas oppressit: [*c*. XIII. 3, 7, 22.] crudelitatem in illos exercens, quam Elisæus propheta prædixerat. [*c*. VIII. 12.]	3858	856
		24	2			
		25	3			
		26	4			
		27	5			
		28	6			
		29	7			
		30	8			
		31	9			
		32	10			
		33	11			
		34	12			
		35	13			
		36	14			
		37	15			
3163 c.		38	16. 1	JOAS filius Jehoachazi à patre regni particeps factus est, anno 37 (desinente) Joasi regis Judæ: & 16 regnavit annis. [II *Reg*. XIII. 10.]	3873	841
3164 c.	Zacharias Sacerdos, filius Jehoiadæ, Israëlitas ad idololatriam post mortem patris sui lapsos reprehendens, lapidibus ex præcepto Regis obrutus ab eis est in atrio domus Domini. [II *Chron*. XXIV.]	39	17. 2		3874	840
3165 c.	Vertente anno, copiæ Hazaëlis regis Syriæ, quamlibet exiguæ, Judam & Hierosolymam invadentes, perdiderunt omnes principes populi, & omnem prædam eorum	40. 1	3	Jehoachaz filius Jehu mortuus est, & Samariæ sepultus; quum annis 17 regnâsset. [II *Reg*. XIII. 1, 9.] Joas verò rex, non longè post patris exequias, Elisæum	3875	839

Anno Mundi	Ætas Mundi	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis	Quinta.	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	rum ad regem ſuum miſerunt. Cùm autem diſceſſiſſent illæ à Joaſo, quem morbis graviſſimis laborantem reliquerunt; conjuratione factâ ſervi ipſius, Zachariæ cædem ulti, in lecto decumbentem trucidârunt, ineunte regni ſui anno quadrageſimo. [II *Chron.* XXIV. 1, 23, *inæque ad fin. cum* II *Reg.* XII. 1, 17. *ad fin.*] Cui ſuccedens filius AMASIAS anno Joaſi Iſraëlitici 2 (deſinente) regnavit 29 annos. [II *Reg.* XIV. 1, 2.] qui in regno confirmatus, ſervos ſuos interfecit, qui percuſſerant regem patrem ſuum: parcens tamen ipſorum liberis, juxta legem à Deo per Moſem præſcriptam. [*Ibid.* 5, 6. II *Chron.* XXV. 3, 4.]			um prophetam jamjam moriturum inviſiſſe videtur: quem lachrymabundus de miſero regni ſtatu conſulens, tribus vicibus percutiendos ab ipſo fuiſſe Syros, reſponſum accepit. [*Ibid à verſ.* 14. *ad* 20.]		
		2	4			
		3	5			
3168 *c.*		4	6	Jeroboamus II à patre Joaſo, ad bellum Syriacum profecturo, (in quo gerendo Benhadadum, qui patri Hazaëli in regno Syriæ ſucceſſerat, tribus præliis vicit; & civitates, à patre Jehoachazo amiſſas, è manu illius recuperavit. II *Reg.* XIII. 25) in regni conſortium aſſumptus fuiſſe videtur: ut eâ ratione, Jeroboami hujus anno 27 Azarias rex Judæ regnare cœpiſſe intelligatur. [II *Reg.* XV. 1.]	3878	836
		5	7			
		6	8			
		7	9			
		8	10			
		9	11			
		10	12			
		11	13			
		12	14			
		13	15			

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israelis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
3178 c.	Amaſiæ regi uxor Jecholia Hieroſolymitana filium Uzziam ſive Azariam peperit : utpote 16 ætatis annos agentem, quum poſt patrem regnare inciperet. [II *Reg.* XV.2.] II *Chron.* XXVI.2.] Amaſias, victoriâ adverſùs Edomæos nuper partâ inſoleſcens, anno hoc regni ſui 14 (ut eſt apud Joſephum, libro IX. Antiquit. cap. X) Joaſum regem Iſraëliticum provocans, inito apud Bethſhemeſhum prælio, ſuperatur & capitur : ſed gravi mulctâ affectus, datis obſidibus, dimittitur. [II *Reg.* XIV. II *Chron.* XXV.]	14	16	Joas rex, victo & capto Amaſiâ rege Judæ, perrupit in muro Hieroſolymorum, à portâ Ephraimi uſque ad portam angularem, quadringentos cubitos : deinde, acceptis domus Domini & regiæ theſauris omnibus, Samariam reverſus eſt. [II *Reg.* XIV.13,14. II *Chron.* XXV. 23,24.]	3888	826
3179 c.		15	1	Annis verò 15 ante mortem Amaſiæ defuncto Joaſo, ſuccedens filius JEROBOAMUS, ab anno ejuſdem 15 per annos 41 regnum Samaritanum obtinuit. [II *Reg.* XIV.23.] Per hunc ſervavit Deus Iſraëlem: recuperatâ illi Damaſco & Hamathâ (quæ jure ad tribum Judæ pertinuerant ; II *Sam.* VIII.6. II *Chr.* VIII. 3.) & antiquo illius termino (*Num.* XIII.21) ab aditu Hamathæ uſque ad mare campeſtrium : ſecundùm verbum Domini, quod locutus fuerat per Jonam filium Ammitthai prophetam. [II *Reg.* XIV. 25,27,28.]	3889	825
		16	2			
		17	3			
		18	4			
		19	5			
		20	6			
		21	7			
		22	8			
		23	9			
		24	10			

Ama-

Anno Mundi	Ætas Mundi	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis	Quinta.	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
		25	11			
		26	12			
		27	13			
		28				
3194 c.	Amasias, factâ Hierosolymis adversùs eum conjuratione, Lacishum fugit: ubi interfectus est, & inde deportatus ad sepulturam in civitatem Davidis. [II *Reg.* XIV. 19,20. II *Chron.* XXV. 27, 28.] Cui succedens filius	29	15		3904	810
	UZZIAS sive AZARIAS anno 27 Jeroboami Israëlitici (ex quo regni paterni particeps ille factus est; ut suprà, anno Mundi 3168) annis 52 regnavit Hierosolymis. [II *Reg.* XV. 1,2.] Sub hoc non minùs floruit regnum Judæ, quàm sub æquali ejus Jeroboamo II regnum Israëlis. Quamdiu enim Zachariæ consilia secutus, pietati studuit; Dei præsidio fultus, Philistæos & alios vicinos hostes subjecit & regnum confirmavit: ut fusiùs in II *Chron.* XXVI. *à versu* 2 *ad* 16 exponitur.	1	16			
		2	17			
		3	18			
3197 a.	Jubilæus *decimus tertius*, duorum florentissimorum Regum tempore actus: sub quibus etiam insignes Prophetæ in utroque regno claruerunt. ut in Judâ, Euangelicus ille propheta *Esaias* filius Amotzi: (*Esai.* I. 1.) & *Joel* filius Pethuelis; quem ante *Amosum* docuisse ex eo colligit Codomanus, quòd in fine primi capitis prædicat siccitatem, quam in 4 capite Amos frustrà evenisse conqueritur. *Amosus* autem, qui in Judæâ inter pecuarios Tekoanos	4	19	In regno Israëlis prophetârunt, *Jonas* filius Ammitthai, & *Hosea* filius Beeri. *Jonas* è Gatho-Chepheris fuit, [II *Reg.* XIV. 25.] opido tribûs Zabulonis, [*Jos.* XIX. 13] in *Galilæâ* gentium. [*Esai.* IX. 1.] quod obiter notandum, adversùs Pharisæorum illud ad Nicodemum, *Johan.* VII. 52. *Scrutare, & scito*	3906	808

koanos fuit, ad propheticum munus in regno Israëlitico obeundum missus est, biennio ante terræ motum, qui horum ipsorum regum, Uzziæ et Jeroboami, diebus contigit. [*Amos* I. 1. *Zachar.* XI. 5.]

to ex Galilæâ Prophetam non fuisse suscitatum. Hic verò regnante (ut videtur) *Joaso*, quando Syrorum oppressione *Israel jactatus erat valdè, & nihil erat conclusum nihilque derelictum, & nemo erat adjutor Israëli*; à filio ejus Jeroboamo regnum ex eorum potestate vindicandum prædixerat. [II *Reg.* XIV. 25, 26.] & ad Assyriorum metropolim Niniven posteà missus, prædicatione suâ & regem & populum ad poenitentiam adduxit. [*Jon.* III. *Matth.* XII. 41.]

Hoseas regnante Jeroboamo, sub quo regnum Israëliticum maximè floruit, ruinam ejus prædixit: quam ut & ipse videret, ministerium ejus ad Ezekiæ usque tempora productum effecit; (*Hos.* I. 1.) cujus anno 6 regnum illud finem sortitum est. [II *Reg.* XVIII. 10.]

His & tertius accessit *Amos*; è Judæâ, à sequendo grege, ad prophetandum apud populum Israëliticum vocatus. [*Amos* I. 1. VII. 14, 15.] Quam ob causam ab Amasiâ sacerdote Bethelis apud Jeroboamum regem Israëlis accusatus, & in Judæam redire jussus, Dei sententiam hanc adversùs eum pronunciavit. *Vxor tua in ipsâ civitate scortabitur, & filii tui filiaque tuæ gladio cadent, & terra tua funiculo dividetur; tu verò in terrâ immundâ* (Assyriâ sc.) *morieris, quum Israël omninò migrabit à terrâ suâ.* [*c.* VII. 10, 12, 13, 17.]

In

Anno Mundi	Anno Periodi Julianæ	Ætas Mundi	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israelis	quinta	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
			5	20			
			6	21			
			7	22			
			8	23			
			9	24			
			10	25			
			11	26			
			12	27			
			13	28			
3207			14	29	In Lydia, ex Heraclidarum genere, Ardysus regnavit, an. 38. [*Euseb.* [illegible]]	3917	797
			15	30			
			16	31			
3210			17	32	Regnum Macedonicum, à Carano Heraclida cœptum est.	3920	794
			18	33			
			19	34			
3213 c.		Eclipsis Solis facta est, digitorum circitèr 10, anno Periodi Julianæ 3923, Junii 24, in festivitate *Pentecostes*; altera, digitorum 12 ferè, undecimo pòst anno, Periodi Julianæ 3943, Novembris 8, in diebus festi *Tabernaculorum*; & tertia, plusquàm 11 digitorum, anno sequente, Periodi Julianæ 3944, Maii 5, in festo *Azymorum*. Quò videndum an non spectet prophetia illa *Amos* VIII. 8, 9, 10. *Erit die illo, dictum Domini Jehovæ, efficiam ut Sol occidat in meridie; & obtenebrabo terram die lucido: & commutabo dies festos vestros in luctum, omniaque cantica vestra in lamentationem.* Quam ut sensu allegorico ad tenebras, quæ in festo Paschatis tempore passionis Dominicæ	20	35		3923	791

minicæ contigerunt, Christiani Patres accommodârunt: ita & in tribus hisce ingentibus Eclipsibus trium festivitatum, in quibus omnes masculi Hierosolymis comparere tenebantur coram Domino, dies obscurantibus, sensu literali completam fuisse nihil vetat. Ut quemadmodum apud Græcos primus *Thales* ex scientiâ astronomicâ, (*infrà ad ann. M.*3403.) ita apud Hebræos primus *Amos*, ex revelatione Spiritus sancti, Solares Eclipses prædixisse videatur.

Anno Mundi	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israelis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	21	36			
	22	37			
	23	38			
	24	39			
	25	40			
3220 c.	26	41	Mortuo Jeroboamo, sub quo ad summum culmen perductum est regnum Israëliticum, in præcipitium cœperunt ruere omnia: motibus illis exortis, qui ruinæ, domus Jeroboami primùm, deinde regni totius, fuerunt prævii; prout in VII & VIII. Amosi capite prædictum fuerat. Quo turbulento rerum	3930	784
	27	1	statu, ad ἀναρχίαν res est perducta; undecim annorum & dimidii continuatam spatio. Ejusmodi enim INTERREGNUM Synchronismus Regum hîc postulat: ut Zachariæ filii Jeroboami menses sex 38°, & interfectoris ipsius Shallumi mensis unicus 39° Azariæ sive Uzziæ regis Judæ anno respondeant. [II *Reg*.XV.8,13.]		

CX

Anno Mundi	Ætas Mundi Quinta.	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
3221 c.	Uzziæ regi uxor Jerusha, Zadoki filia, Jothamum peperit. Qui, patre leprâ percusso & ab hominum consortio excluso, præerat domui regis & judicavit populum terræ: atque ei defuncto in regno successit, annos 25 tantùm ætatis agens. [II *Reg.* XV. 5, 33. II *Chron.* XXVI. 21. *&* XXVII. 1, 8.] Unde colligi poterit; Menachemo demùm Israëliticum regnum obtinente, Uzziam senem in Judæâ Sacerdotium invadentem plagâ illâ affectum fuisse: contra Judæos (& eos secutum Procopium Gazæum, in Esai. cap. 7.) qui circa 25 annum regis Uzziæ factum hoc existimant; ipso tempore terræ motus, qui diebus Uzziæ & Jeroboami contigit. [*Amos* I. 1. *Zachar.* XI. 5.] quum Jeroboamo vivente Jothamum nondum natum fuisse appareat.	28	2		3931	783
		29	3			
		30	4			
		31	5			
		32	6			
		33	7			
		34	8			
3228 c.	Ab æstate hujus anni prima Græcorum Chronologorum numeratur OLYMPIAS, quâ Corœbus Eleus vicit stadio; Iphitea verò 28, ut ex Aristodemi Elei & Polybii scriptis ostendit Julius Africanus. (in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag. 37, & 216.) Atque hîc apud Ethnicos temporis illud intervallum definit, quod à doctissimo Varrone (in Censorini de die natali libello) *quia in eo multa fabulosa referuntur,*	35	9		3938	776

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	tur, μυθικὸν nominatur: incipit illud, quod dicitur ἱστορικὸν, *quia res in eo gestæ veris historiis continentur.*					
		36	10			
		37	11			
3232 *a.*		38	12. 1	ZACHARIAS, filius Jeroboami, quartus & postremus ex stirpe Jehu, prout à Deo prædictum fuerat, regnavit anno 38 Azariæ sive Uzziæ regis Judæ, sex mensium spatio. [II *Reg.* XV.8,12. *cum* X.30.]	3941	773
c.		39		Post tempus verò illud semestre, à Shallumo filio Jabeshi interfectus est coram populo: (II *Reg.* XV. 10.) cujus mortem diræ illæ calamitates subsecutæ sunt, *Amos* VII. 9. prænunciatæ. *Desolabuntur excelsa Isaaci, & sanctuaria Israëlis in solitudinem redigentur; quum insurrexero contra domum Jeroboami gladio.*	3942	772
d.				SHALLUM Jabeshi filius, anno 39 Uzziæ, regnavit mense unico. [II *Reg.* XV.13.] MENACHEM filius Gadi, è Tirzâ Samariam profectus, Shallumum occidit, Tiphsachum cum finibus suis percussit, & omnes prægnantes ejus diffidit. [II *Reg.* XV.14,16.] A Severo Sulpicio, libro 1 Historiæ sacræ, *Manes* hic appellatur; eodem quo *Manes* vel *Manichæus* hæresiarcha nomine. Utriusque verò nomen paracletum sive consolatorem significat.		
3233 *c.*	Bocchoris Saïtes in Ægypto regnat ann.44. [*African.*]	40	1	Dum autem per undecim ferè menses, turbato rerum statu, de regni possessione Menachemus contendisset: suscitavit Deus spiritum Pulis	3943	771

lis regis Assyriæ ad invadendam terram Israëlis. [I *Chr.* V.26. II *Reg.*XV.19.] Hic Sardanapali videtur fuisse pater (ab eo *Sardan-pul* dicti; ut *Merodach* Babylonius à *Baladane* patre cognomentum *Merodach-Baladan* accepisse legitur, *Esa.*XXXIX. 1.) Julio Africano *Acracarnes*, Eusebio *Ocrazapes*, Stephano Byzantino *Cyndaraxes*, Straboni, Arriano & Suidæ *Anacyndaraxes*, ab aliis verò (apud Athenæum, lib. 12. Dipnosophist.) *Anabaxares* appellatus. consideratisque annis ab Africano & Eusebio hujus & filii imperio assignatis, atq; ab initio Nabonassari (& quem cum eo conjunctum fuisse existimamus) Sardanapali exitu eisdem retrò numeratis; hic ille ipse quoque fuisse videri posset, qui prædicatione Jonæ prophetæ ad resipiscentiam perductus fuerat. Ut hîc etiam viri Ninevitæ surrexerint in judicio cum gente istâ: & pœnitentem ethnicum excitaverit justus Deus, ad pœnam de impœnitente Israële reposcendam.

Dedit autem ei Menachem mille talenta argenti; ut esset adjumento sibi ad confirmandum regnum in manu ipsius. [II *Reg.*XV. 19,20.] quò à nonnullis refertur illud, *Hose.*V.13. *Cùm videret Ephraim morbum suum, & Juda ulcus suum; abiit Ephraim ad Assyrium, misitque ad regem Jareb*, sive Regem qui eum esset *propugnaturus.*

Menachemus in regno quod occupaverat ita confir-

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
				matus, regnare pacificè cœpit anno 39 (desinente) Azariæ sive Uzziæ regis Judæ: & per 10 annos regnum obtinuit. [II *Reg.* XV.17.]		
		41	2			
		42	3			
		43	4			
3237		44	5	Sardanapalus Assyriorum imperium annis 20 obtinet. [*Jul. African.* & *Euseb.*] qui in Epitaphio, quod ex Clitarcho apud Athenæum, (lib. XII.) Strabonem (lib. XIV) & Arrianum (de reb. Alexandri lib. II.) legitur, duas Ciliciæ urbes, *Anchialum* & *Tarsum*, uno die condidisse dicitur.	3947	767
		45	6			
		46	7			
		47	8			
		48	9			
3242 c.	Achaz Jothami filius nascitur: siquidem 20 annorum fuit quum regnare inciperet. [II *Reg.* XVI. 2. II *Chron.* XXVIII. 1.] Quia verò 16 tantùm annis, regnavit, & ipso moriente filius Ezechias dicitur fuisse 25 annorum; unde sequeretur filium habuisse Achazum, cùm undecim tantùm annos esset natus: ideò Tremellius Achazum 20 annos natum fuisse interpretatur, non cùm ipse, sed cùm pater Jotham regnare inciperet.	49	10		3952	762
3243 c.		50	1	PEKAHJA patri Menachemo defuncto succedit, anno 50 Azariæ sive Uzziæ regis Judæ: & regnavit biennio. [II *Reg.* XV.23.]	3953	761
	Halyattes senior, in Lydiâ regnavit annos 14. [*Euseb. Chronic.*]	51	2			

PE-

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israelis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
3245 c.		52	1	PEKAH Remaliæ filius, interempto Samariæ Pekahjâ in palatio regio, regnavit pro eo annis 20, ab anno 52° Azariæ regis Judæ. [II *Reg.* XV.25,27.]	3955	759
3246 a.	Jubilæus *decimus quartus* : quo vidit Esaias gloriam Domini, sedentis in solio & stipati satellitio Angelorum τρισάγιον accinentium ; obdurato deinceps & occæcato magis ac magis populo Judaico, ne intelligeret verba Prophetarum & converteretur & sanitas obveniret ei. [*Esai.*VI. *Johann.* XII. 40, 41.]					
	Contigit hæc visio anno quo mortuus est rex Uzzia : (*Esai.*VI. 1.) cui in civitate Davidis & agro sepulchrali regum condito (sed seorsim ab aliis, quia leprosus erat) successit filius JOTHAMUS anno 2° Pekæ regis Israëlis ; & 16 annis regnavit Hierosolymis. [II *Reg.* XV.7,32,33.II*Chro.*XXVI. 23. *&* XXVII.1,8.] Hic pugnans contra regem Ammonitarum prævaluit : ita ut per triennium tributum illi penderent. [II *Chron.* XXVII.5.] Sub eo, & duobus ejus successoribus, Mica Morasthites (simul cum Esaiâ & Hoseâ) Propheticum suum munus obiit.[*Mic.*I.1.] Sub eo etiã à Nahumo prophetâ subversionem Assyriorum & Ninives prædictam, & post 115 annos completam fuisse, Josephus (libro 9. Antiquit. cap.11.al.12) affirmat: quum ex eo complementi tempore, sub Achazo potiùs Jothami filio	1	2		3956	758

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	filio illum prophetavisse fuisset colligendum.					
		2	3			
		3	4			
		4	5			
		5	6			
		6	7			
3252 c.	Ezekias Achazi filius nascitur, ex matre Abiâ Zachariæ filia: siquidem 25 annorum fuit, quum regnare inciperet. [II *Reg.* XVIII. 2. II *Chron.* XXIX. 1.]	7	8		3962	752
3254		8	9			
		9	10	Aradus (quæ in Phœniciâ parva insula est, ut notat Mela, & *quantum patet, tota oppidum*) & Cyzicus (in Propontidis insulâ) conditæ. [*Euseb. Chronic.*] Arbaces Mediæ præfectus, muliebrem Sardanapali mollitiem indignissimè ferens, conjuratione cum Beleso Babylonio initâ, Medorum, Persarum, Babyloniorum et Arabum quadringenta millia adversùs eum eduxit. Qui tribus præliis victus, in quarto, Bactrianorum copiis ad eum deficientibus, hostes noctu ex improviso oppressit, & castris exuit. cumq; Sardanapalus uxoris fratri Salæmeni imperium castrense tradidisset; is à conjuratis bis prælio victus, cum toto penè exercitu deletus est. Ninive obsidione cinctâ, Sardanapalus filios tres & filias duas magnâ cum gazâ in Paphlagoniam ad Cottam præfectum mittit: & tabellariis per omnes regni provincias dimissis, militum delectus agit, & ad tolerandam obsidionem necessaria comparat. [*Diodor. Sicul. lib.* 2.]	3964	750
		10	11			

Anno Mundi	Ætas Mundi	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis	Quinta.	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
3256 c.	ROMA, juxta Fabii Pictoris (Romanorum scriptorum antiquissimi) & ludorum Secularium à veteribus Romanis observatorum rationes, paulo ante initium Olympiadis 8, in festo Palilitio, XII Kalend. Maii, à Romulo condi cœpta est: licèt Palilia Varroniana toto quinquennio Fabianis anteriora sint. *Urbs oritur (quis tunc hoc ulli credere posset?)* *Victorem terris impositura pedem.* [Ovid. Fast. lib. 4.]	11	12		3966	748
3257		12	13	Anno obsidionis tertio, fluvius continuis imbribus excrescens Ninives partem inundavit, & murum ad stadia XX. dejecit. Sardanapalus, rogo in regiâ ingenti extructo, & se & regiam, cum concubinis, eunuchis & divitiis omnibus, incendio absumpsit. Conjurati per collapsam muri partem ingressi, urbem ceperunt, & Arbacem Regem appellârunt. [*Diodor. lib.* 2. & *Athenæus lib.* 12. *ex Ctesiâ.*] Atque ita ASSYRIORUM Imperium destructum est: postquàm à Nini initio superiorem Asiam annis 520 (ut in libro 1. cap. 95. docet Herodotus) obtinuissent. Diviso igitur imperio: ***Arbaces***, Straboni ***Orbacus***, Velleio Paterculo ***Pharnaces*** dictus, Medis suis ab Assyriorum jugo liberatis αὐτονομίαν reddidit: ut (in libro jam citato) confirmat Herodotus. ***Belesis***, in sacris literis (*Esai*	3966	748

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Iſraëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Chriſtianam
				(*Eſai.*XXXIX.1. & II *Reg.* XX.12.) *Baladan*, Agathiæ (lib.2. hiſtor. ex Bione & Alexandro Polyhiſtore) *Beleſſus* vel *Beleuſſus*, Nicolao Damaſceno (in eclogis ab Henr. Valeſio editis) *Nanybrus*, Hipparcho, Ptolemæo & Cenſorimo *Nabonaſarus* dictus, regnum Babyloniæ per annos 14 obtinuit. A meridie verò primi diei Thoth menſis Ægyptiaci, die videlicèt Februarii 26, feriâ 4, labente ante vulgarem noſtram æram Chriſtianam anno 747, *Nabonaſari* epocham ſummo conſenſu deducunt omnes Aſtronomi.	3967	747
	Meles in Lydiâ regnavit annos 12. [*Euſeb. Chronic.*] de quo videndus Herodotus, lib.1.cap.84.			*Ninus* junior Aſſyriorum regnum, ad proprios terminos reductum, (monarchiâ in Sardanapalo jam extinctâ) annis 19 obtinuit: ut ex Caſtore Rhodio (qui amplis voluminibus τὰ χρονικὰ ἀγνοήματα enarravit) in Græco ſuo Chronico refert Euſebius. Qui melioris auſpicii cauſâ primi Aſſyriaci imperii conditoris nomen aſſumpſiſſe ſibi videtur: propriâ appellatione in Æliano (lib.12. hiſtor. animal. cap.21) *Thilgamus*, in ſacris literis *Thilgath-Pilneeſer* (I *Chron* V.6, 26. II *Chron.*XXVIII. 20) & *Tiglath-Pileſer* (II *Reg.* XV.29. XVI. 7,10) nuncupatus.		
		13	14			
		14	15			
		15	16			
		16	17			
3262 c.	ACHAZ patri Jothamo ſuccedens anno 17 (deſinente) Pekæ filii Remaliæ, 16 annis regnavit Hieroſolymis. [II *Reg.* XVI. 1, 2. II *Chron.*	1	18		3972	742

II *Chron*.XXVIII.1.]

Quum sub finem regni Jothami cœpisset Deus immittere in Judam Rezinem regem Syriæ & Pekam Remaliæ filium: (II *Reg*. XV. 37.) audito jam adventus eorum rumore, domus David cum populo contremuit; præsentissimum sibi excidium imminere metuens. Regi Achazo consternato Deus, per Esaiam prophetam, ipsius liberationem & hostium interitum denunciat. Liberationis signum (optionem illud eligendi sibi ultrò oblatam Rege incredulo repudiante) promissionem dat de Virgine *Immanuelem* paritura: qui & personæ ratione futurus esset θεάνθρωπος, *Deus nobiscum* sive in carne nostrâ habitans; & officii quoque quo, ut unicus mediator Dei & hominum (I *Tim*.II. 5) effecturus erat ut esset *nobiscum Deus* (*Esai*. VIII. 10) placatus & propitius, adeóque auxilium in angustiis præsentissimum. (*Psalm*. XLVI. 1, 2, 7. *cum Rom*. VIII. 31, 32.) Quod quidem documentum præsenti negotio erat accommodatissimum: tum quia in Christo omnes promissiones Dei sunt *Etiam* & *Amen* (II *Cor*.I.20) in ipso & propter ipsum communiter implendæ; tum quòd Judæa speciali quodam privilegio terra esset Immanuelis, (*Esai*. VIII. 8) in quâ, quod ad carnem attinet, non solùm ex Judæis esset ille oriturus, (*Rom*.IX.5) sed etiam ex domo Davidis, & quidem (juxta Jacobi vaticinium, *Genes*. XLIX.

XI. [illegible] prius [illegible] pr[illegible] ceciderit [illegible] est, [illegible] Regno [illegible] des[illegible] regum [illegible] imp[illegible]. Unde [illegible] non [illegible] hoc tempore vel domus Davidis [illegible] Judaicæ interitus; [illegible] post annos 65 [illegible] Ephraimiticam [illegible] puniendam [illegible] Propheta [illegible] xerat. [illegible] VII. [illegible]

[illegible] Regum [illegible] jam [illegible] occasum præmonstrare [illegible] tis est Propheta, producto in medium *Shear* [illegible] filio, quem post [illegible] de Virgine [illegible] [illegible], digito vel [illegible] aliquo alio demonstratum [illegible] & melle in tenella [illegible] ætate nutritum fore dicit, donec [illegible] adolesceret, qua [illegible] posset dignoscere inter bonum & malum: ante illud enim tempus, utriusque regem sublatum iri [illegible] fuit. [*Esai*. VII. [illegible]] Cumque eodem tempore accideret ut Esaiæ [illegible] filiolum pareret uxor prophetissa, mandato Dei, nomen illi est impositum, [illegible] [illegible] *festinat* [illegible] Assyrius Syros & Israelitas depraedaturus, antequam proferre nosceret puer ille, *Pater mi* aut [illegible]. Atque ita Propheta ejusque filii in *signa & ostenta* apud Israelitas a Deo constituti sunt. [*Esai*. VIII. [illegible] 18.]

Post editas has prophetias, Rezin & Peka junctis viribus ascenderunt ad oppugnand[illegible]

XLIX.10) priùs quàm sceptrum recederet à Judâ, id est, Judæa Respublica esse desineret regio gubernata imperio. Unde metuendus non esset hoc tempore vel domus Davidicæ vel gentis Judaicæ interitus; qualem post annos 65 gentem Ephraimiticam passuram fuisse paulo antè Propheta prædixerat. (*Esai.*VII.8.)

Adversariorum verò Regum jamjam imminentem occasum præmonstrare jussus est Propheta, producto in medium *Shear jashubo* filio; quem (post prolatum de Virgine θεοτόκῳ grande illud oraculum, digito vel gestu aliquo alio demonstratum) butyro & melle in tenellâ suâ ætate nutriendum fore diceret, donec ad eam adolesceret quâ discrimen posset dignoscere inter bonum & malum: ante illud enim tempus, utrumque regem tollendum esse è terrâ suâ. [*Esai.*VII.3,15,16.] Cúmque eodem tempore accideret, ut Esaiæ alium filiolum pareret uxor prophetissa; mandato Dei, nomen illi est impositum, *Maher-shalal-hash-baz*: quòd *accelerando prædam festinaret diripiens* Assyrius; Syros & Israëlitas deprædaturus, antequàm proferre nosceret puer ille, *Pater mi* aut *Mater mea*. Atq; ita Prophetæ quoque filii *in signa & ostenta* apud Israëlitas à Deo constituti sunt. [*Esai.*VIII.3,4,18.]

Post editas has prophetias, Rezin & Peka junctis viribus ascenderunt ad oppugnanda

Anno Mundi	Ætas Mundi	Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis	Quinta.	Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	gnanda Hierosolyma: ubi obsederunt Achazum, sed (utì prædictum fuerat) non potuerunt debellare. [*Esai.* VII.1,7. II *Reg.*XVI.5.] Impius Achaz, à præsenti ereptus periculo, Deum liberatorem deseruit. Ambulavit enim in viis regum Israëlis, Baaliticam idololatriam amplexatus est, adolevit in valle filii Hinnomi & filium suum transmisit per ignem; sacrificavítque in excelsis, & in collibus, & sub omni arbore virente. [II *Chron.* XXVIII.2,3,4. II *Reg.*XVI. 3,4.]					
3263 c.	Deserens Deum Achazus, à Deo desertus est. Unde reversi ad eum Rezin & Peka, separatis copiis eum debellârunt, quod conjunctis priùs efficere non valuerunt. Tradidit enim Deus in manum tùm regis Syrorum, qui percutientes eum captivam in Damascum abduxerunt ab eo multitudinem magnam; tùm regis Israëlis, qui percussit eum percussione magnâ. [II *Chron.*XXVIII.5.] Eodem tempore Rezin Elatham (quam Judæ recuperaverat et ædificaverat rex Azarias sive Uzzias; II *Reg.* XIV.22. II *Chron.*XXVI.2) avertit ad Syros: qui ibi deinceps habitaverunt. [II *Reg.* XVI.6.]	2	19	Interfecit Peka ex Judæis 120 millia die uno, omnes robustos. Interfecit quoque Zicri potens Ephraimita Maaseiam regis filium, & Azrikamum antecessorem domus ejus, atque Elkanam secundum à rege. Et captivos ducebant Israëlitæ ex Judâ & Hierosolymis ducenta millia mulierum, puerorum & puellarum, multámque prædam diripiebant ex eis: deducebántque ista spolia in Samariam. Verùm, interponente se Dei prophetâ Odedo, dereliquerunt multitudinem illam captivam & prædam suam ante principes & totam congregationem: qui captivos illos, humanissimè tractatos, deduxerunt Jerichuntem ad fratres ipsorum. [II *Chron.*XXVIII.]	3973	741
3264 c.	Edomæi percusserunt Judam, et abduxerunt captivos: Philistæi quoque (quos, Dei auxilio fretus, rex Uzzias priùs domuerat; II *Chro.* XXVI.6,7.) irruerunt in civitates	3	20		3974	740

vitates depressi agri et meridianas Judæ, et habitaverunt in eis. Deprimebat enim Dominus Judam propter Achazum: quia abstraxerat Judam, ut omninò prævaricaretur contra Dominum. [II *Chron*. XXVIII. 17, 18, 19.]

Accipiens Achaz aurum & argentum, quod inveniebatur in domo Domini & in thesauris domus regiæ, misit ad Tiglath-pileserum regem Assyriæ munus: orans, ut è manu regis Syriæ & Israëlis ipsum servaret. Cui ille auscultans, Damascum cepit & incolas ejus in Kirum deportavit, Syriæ verò regem Rezinem morte affecit. [II *Reg*. XVI. 7, 8, 9.] completâ prophetiâ, tum Esaiæ, (*c*. VII. 16. & VIII. 4. *&* IX. 11) tum Amosi; qui Damasceni regni excidiũ hoc longè antè ita prædixerat. *Immittam ignem in domum Hazaelis, qui consumet palatia Ben-hadadi: & confringam vectem Damasci, excindámque habitatorem è convalle Avenis, & tenentem sceptrum è domo Edenis; migrabúntque populus Syriæ in Kirum, ait Dominus*. [Amos I. 4, 5.] Atque ita regnum Damascenum, & cum eo *Hamathæ* (cujus ut tùm maximè florentis, mentio fit *Amos* VI. 2.) & *Arpadi*, (*Jerem*. XLIX. 23. *Esai*. X. 9. XXXVI. 19. *&* XXXVII. 12, 13.) in *Rezone* cœptum, (I *Reg*. XI. 23, 24) in *Rezine* finitum est: quod per decem generationes continuatum fuisse, Nicolaus Damascenus (apud Josephum, lib. 7.

An-

Achazo implorante auxilium regum Assyriæ (sic enim in I *Chron*. XXVIII. 16. pluraliter nominantur; numeri enallage usitatâ, *Psalm*. CV. 30. *Jerem*. XIX. 3. XXV. 22. 3. *Esd*. I. 52) adversùs Pekam ascendens Tiglath-pileser, populum Gileadis sive Perææ, Reubenitas videlicèt, Gaditas & dimidiatam tribum Manassis, abduxit in Chalachum, Chaborem, Haram & Nehar-gozanem: deinde, transmisso Jordane, Galilæam occupavit; ejúsque incolas, cum Naphthalitis omnibus (quos clades à Benhadado priùs accepta reliquos fecerat) deportavit in Assyriam. I *Chro*. V. 26. *&* II *Reg*. XV. 29. [ex quo, cum I *Reg*. XV. 20. comparato, exponendus videtur locus *Esai*. IX. 1.]

Antiquit. cap. 6) affirmat. *Vid. ſupr. ad ann. Mundi* 2960.

Profectus verò Achaz obviam Tiglath-pileſero Damaſcum, ut congratularetur ei de victoriâ; formam magni altaris, quod ibi viderat, ad Uriam ſacerdotem miſit, ut illi conſimile extrueret ſibi Hieroſolymis. In quo, domum reverſus, ſacrificavit ipſe; omniáque holocauſta populi offerri mandavit: altari æneo longiùs amoto ab anteriore parte domus, ne eſſet inter ſuum altare & domum Domini. [II *Reg.* XVI.]

3265 c. Poſtquàm Achaz ſervum ſe effeciſſet regis Aſſyrii, (II *Reg.* XVI. 7. *cum* XVIII. 7) & regnum ſuum tributarium illi reddidiſſet: plus tamen detrimenti quàm adjumenti ab eo accepit. [II *Chron.* XXVIII. 20, 21.] id quod allegoriâ illâ Propheta Achazo paulo antè ſignificaverat. ***Abradet Dominus novaculâ mercenariâ, transfluviali, Rege Aſſyriæ, pilum capitis & pedum; etiámque barbam ipſam conſumet.*** [Eſai. VII. 20.] Quare & acceſſum extimum, quo à domo regis ad Templum Domini ibatur, amovit Achaz, ***metu regis Aſſyriæ:*** (II *Reg.* XVI. 18) à vi nimirùm illius (ut interpretatur Tremellius) ſibi metuens; ne fortè per illum acceſſum in regiam irrumperet. Et tamen anguſtiæ ſuæ tempore, magis ac magis pergebat ille prævaricari adverſùs Dominum. [II *Chr.* XXVIII. 22.]

Anni Regum Judæ: 4 — Anni Regum Iſraëlis: 1

HOSEA filius Elæ, interfecto Pekâ Remaliæ filio, regnum invaſit, anno 20°, ex quo Jotham in Judâ regnare cœpit, (II *Reg.* XV. 30) id eſt, quarto regni Achazi. Turbis tamen & ſeditionibus intervenientibus regno ſtatim potiri non poterat. Republicâ ad anarchiam quandam, per 9 annorum ſpatium recidente.

Anno Periodi Julianæ: 3975 — Anno ante æram Christianam: 739

Can-

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
		5	2			
		6	3			
		7	4			
3269	Candaules (Græcis, teste Herodoto, Myrsilus dictus; Myrsi filius, Heraclidarum postremus) in Lydiâ regnavit annos 17.[*Euseb.Chron.*]	8	5		3979	735
		9	6			
3271	Nadius, sive Nabius (נָבִיא) apud Babylonios regnat, ann.2. [*Ptolem. in Reg. Canone.*]	10	7		3981	733
		11	8			
3273	Chinzirus & Porus, apud Babylonios regnant, ann. 5. [*Id. ibid.*]	12	9		3983	731
3274 c.		13	1	HOSEA, turbis domesticis compositis, regno tandem potitus est, anno (desinente) 12° Achazi regis Judæ. [II *Reg.*XVII.1.]	3984	730
3276 b.		14	2	Tiglath-pilesero, sive Nino juniori, postquàm 19 annis (ut ex Castore notatum est) regnavisset, successit in regno Assyriaco Salmanasar; *Enemassarus* in Græco Tobiâ dictus. *Shalman* is esse videtur, qui *Hosea* X.14. *domum Arbeli* (Darii clade posteà nobilis) *vastavisse* dicitur *die belli*; Arbelitida videlicèt, regionem Assyriæ infra Arpadum. Contra Hoseam quoque regem Israëlis ascendit Salmanasar; fecítque eum servum sibi & tributarium.[II *Reg.*XVII.3.]	3986	728
		15	3			
3277 c.	Achaz, postremo regni sui anno filium EZEKIAM principatus fecit consortem: qui inde, à 3 anno (desinente) Hoseæ	1. 16	4	Sabacon Æthiops captum in bello Bocchorim vivum cremavit, ejúsque loco in Ægypto regnavit ann. 8. [*African.*]	3987	727

Hoseæ regis Israëlis, 29 annis regnavit Hierosolymis. [II *Reg.*XVIII.1,2.]

3278 a. Jugæus, sive Ilulæus, apud Babylonios regnat, ann. 5. [*Ptol. Reg. Canon.*] 3988 726

b. Quo anno mortuus est rex Achaz, Esaias Philistæis, partem Judææ iniquè possidentibus, (ut suprà, ad annum M. 3264 dictum) excidium denunciavit. [*Esai.* XIV. *à vers.*28. *ad fin.*] similémque calamitatem Moabitis intra tres annos obventuram prædixit. [*Esai.*XV.1. *ad*XVI. 14.] de quorum vaticiniorũ complemento, videnda quæ ad annum M.3280. & 3284. deinceps annotabuntur.

Mortuus Achaz, sepultus est in civitate Davidis: (II *Reg.*XVI.20.) sed non in sepulchris regum. [II *Chron.* XXVIII.27.]

c. Patre mortuo, Ezekias jam liber, anno primo regni sui (ad finem vergente) mense primo (Abib sc.) aperuit fores Domini (quas impius pater ; occluserat: II *Chronic.* XXVIII. 24) & Sacerdotibus ac Levitis ipsorum sanctificationem, Templiq; purgationem imperavit.[II*Chr.*XXIX.3,4.]

Illi, hoc mandato animati, mensis primi die primo, (*April.*21. in ipso Sabbato) sanctificaverunt se, venerúntque secundùm præceptum regis ad purgandum domum Domini; & die octavo ejusdem mensis (*April.* 28. die item Sabbati) ingressi porticum Templi, sanctificaverunt domum Domini diebus octo: ita ut die sextodecimo men-

mensis primi (*Maii 6°, feria 1ª*) absolverint. [II *Chro.* XXIX. 15,17.]

Manè igitur surgens rex Ezekias, (*Maii 7°, feriâ 2ª*) congregavit præfectos civitati, & ascendit in domum Domini: in quâ, cum populo, per Sacerdotes & Levitas multa sacrificia in altari Domini magnâ cum lætitiâ obtulit. [II *Chron.* XXIX. 20,–36.]

Quia verò Pascha celebrari non poterat tempore eodem quo conventus fuerat habitus & purgatio instituta; (quum Sacerdotes non sanctificâssent se ad sufficientem numerum, & populus non congregâsset se Hierosolymam) ex lege *Numer.* IX. 10, 11. indictum est Pascha in mensem secundum. Edicto igitur promulgato per totum Israëlem à Beersheba Danem usque, non Judæi solùm sed etiam ex tribubus Asheris, Manassis & Zebulunis nonnulli (reliquis Israëlitis invitationem deridentibus) Hierosolymam congregati sunt. Ubi, idololatricis altaribus & aris thurariis priùs amotis atque in Kidronis torrentem projectis, jugulârunt Pascha 14 die mensis 2, (*Junii 3, feriâ 1*) deinde festum azymorum celebrabant septem diebus, offerentes sacrificia eucharistica & confitentes Deo majorum suorum: quibus (ad testandum gratum erga Deum animum) & alios septem dies addiderunt; quos celebrârunt cum lætitiâ. [II *Chron.* XXX. 23.]

Quum autem absolvissent omnia

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
	omnia ista, egressi sunt omnes Israëlitæ qui præsentes fuerant (sub finem mensis 2i) per civitates Judæ: & fregerunt statuas, & succiderunt lucos, destruxeruntque excelsa ac altaria è toto Judâ & Benjamine, etiam per Ephraimum & Manassem, usque dum absolvissent. Deinde reversi sunt omnes Israëlitæ, quisque in possessionem suam per civitates suas. [II *Chron.* XXXI. 1.] Ezekias verò contudit etiam serpentem æneum quem fecerat Moses, (*Num.* XXI. 9.) eò quòd usque ad dies illos Israëlitæ adolerent ei; & per diminutionem ac contemptum *Nechushtan*, quasi *æ nulum*, vocavit. [II *Reg.* XVIII. 4.] Idémq; Sacerdotes ac Levitas in suis muneribus & distributionibus restituens, de cibario eorum prospexit; revocatâ primitiarum decimarúmque lege. [II *Chron.* XXXI.] Unde,					
	Mense *tertio* primitiæ & decimæ deferri, & apud Sacerdotes acervatim deponi, cœptæ sunt. [II *Chr.* XXXI, 5, 6, 7.]	2	5			
3279 *a.*	Mense *septimo* (quo collecta fructuum totius anni absolvitur; *Exod.* XXIII. 16.) oblatio primitiarum & decimarum absoluta est. (*Ibid.*) iísque distribuendis curatores ab Ezekiâ præfecti sunt. [II *Chron.* XXXI.]					
b.		3	6	Hosea, communicato cum *Soo* rege Ægypti consilio, annuum quod mittere solebat tributum Salmanasaro recusavit. [II *Reg.* XVII. 4.] qui	3989	725

O *Sous*

Anno Mundi		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israelis		Anno Periodi Julianæ	Anno ante æram Christianam
				Sous vel ***Sua*** (ut eum appellat Hieronymus) non alius esse videtur quàm ***Sabacon*** Æthiops, 25 Ægyptiorum dynastiæ, quem Æthiopum fuisse retulit Manetho, primus. (de quo suprà, ad ann. M. 3987.) Unde, ***Æthiopibus*** confœderatum Hoseam Chrysostomus, (in Johann. homil. 30.) & ***regem Æthiopum, qui tum Ægyptum obtinebat, in auxilium*** eum ***accersivisse***, libro 1 sacræ Historiæ narrat Severus Sulpicius.		
3280 *b.*		4	7	Salmanasar, compertâ Hoseæ conspiratione, primùm quidem Moabitarum agrum occupavit, (ne quid à tergo relinqueret quod sibi damnosum esset aut copiis suis:) duabus summis illius civitatibus, Are & Kir-hareseth, excisis; juxta Esaiæ vaticinium, anno ante eventum tertio prædictum. [*Esai.* XVI. *vers.* 1. *& ult. cum notis Tremellii.*] Deinde totum regnum Israëliticum pervasit: & ascendens contra Samariam, anno 4 Ezekiæ & 7 Hoseæ, (utroque ineunte) obsedit eam tribus annis. [II *Reg.* XVII. 4, 5. *&* XVIII. 9.]	3990	724
		5	8			
3283	Mardocempadus in Babyloniâ regnare cœpit, post initium Nabonasari annis 26, post exitum 12; ut ex Ptolemæi Regum Canone intelligimus. Ab Esaiâ prophetâ ***Merodac Baladan*** filius ***Baladan*** nominatur: (*Esai*, XXXIX. 1.) utpote ***Belesis***, sive ***Nabonasari***, vel filius vel (notissimo Hebraismo) nepos. Anno ejus primo Lunam Babylone defe-	*6*	*9*	Sub finem anni tertii obsidionis, regnique Ezekiæ sexti & Hoseæ noni, Samariam cepit Salmanasar: & deportavit Israëlitas in ditionem suam; collocavitque in Chalacho, Chabore, Nehar-gozane; (quò Perææ incolas, sive duas tribus & dimidiam trans Jordanem, priùs transtulerat Tiglath-pileser; I *Chron.* V. 26) & in civitatibus Mediæ. [II *Reg.*	*3993*	721

defecisse notat idem Ptolemæus (libro 4 magnæ Syntaxeos, cap. *6.*) anno 27 Nabonasari, die 29 Thoth mensis Ægyptiaci; sub finem videlicèt diei 19 nostri Martii, horis duabus cum dimidio ante mediam noctem.

[II *Reg.* XVII. *6.* *&* XVIII. 10, 11.] Αναρχία enim, quæ ante regiam potestatem Dejoci traditam apud Medos obtinuit, opportunitatem Assyrio ministraverat ad civitates eorum occupandas. Unde Tobit, sive Tobias senior, qui se hoc tempore, cum Annâ uxore & Tobiâ filio & contribulibus suis Naphthalitis in regionem Assyriorum abductum, & Salmanasaris opsonatorem sive annonæ curatorem constitutum ibi fuisse dicit, in Mediam profectum se fuisse addit, & in primariâ ejus civitate Rages apud Gabelum (agnatum suum, & è deportatis unum) decem argenti talenta deposuisse. [*Tobi.* I.] Atque hic finis fuit regni Israëlitici; postquàm 254 annis stetisset, à regno Judæ sejunctum.

3284 *b.* *d.* Anno 2 Mardocempadi, sive Merodaci, altera Lunaris Eclipsis Babylone conspecta est anno Nabonasari 28 mensis Thoth die 18, mediâ nocte; ineunte videlicèt Martii Juliani die 9 feriâ 7, & post dies 176, cum horis 20 & dimidiâ, Eclipsis Lunæ tertia; 15 die mensis Phamenoth, sub finem 1 diei Septembris, fer. 1. tribus horis & dimidiâ ante mediam noctem. [*Ptolem. lib.* 4. *magnæ Syntax. cap. 6. &* 7.] 3994 720

3285 Sevechus Æthiops, Sabaconis filius, in Ægypto regnat ann. 14. [*African.*] Videtur Sethos esse Vulcani sacerdos: de quo Herodotus, libro 2. cap. 141. 3995 719

3286 Candaules, uxorem satelliti suo Gygi Dascyli filio immodestè spectandam exhibens, ab eo (ipsâ uxore ad id incitante) obtruncatus est: qui ejus non uxore solùm, sed simul etiam cum eâ regno Lydiaco deinde potitus est. Cujus rei meminit Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Ita ab Heraclidis Lydorum regnum ad Mermnadas est translatum: in quorum familiâ per annos 170 mansit; ex quibus 38 in regno exegit ipse Gyges. [*Herodot. lib.* 1.] Servilis eum conditionis fuisse, illa Crœsi abnepotis ipsius verba apud Xenophontem (Institut. Cyri lib. 7) arguunt. Τῶν ἐμῶν προγόνων ἀκούω τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλεύθερον γενέσθαι. *Ex majoribus meis eum qui primus regno potitus est, audio simul & regnum & libertatem esse consecutum.* Et regiarum pecudum pastorem fuisse, in libro 2 de Republicâ, affirmat Plato. Ejus nomen in Orientalium dialecto גוג, *Gug* vel *Gog*, dictum fuisse videtur. 3996 718

3287 Gyges, regnum adeptus, Delphos donaria non pauca misit, arma Mileto & Smyrnæ intulit, urbémque Colophonem vi cepit. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 14.] 3997 717

Elulæus Tyriorum rex deficientes Gittæos, cum classe eò profectus, sub imperium suum retraxit. Contra hos misso exercitu, Salmanasar Assyriorum rex Phœnicen totam invasit: factâ deinde pace, cum copiis domum reversus est. Paulo pòst, Sidon & Ace (Ptolemais posteà appellata) & Palætyrus, cum multis urbibus aliis, à Tyriis ad Assyrio-

 rum

rum regem defecerunt. Et cùm soli Tyrii facere ejus imperata detrectarent, reversus est contra eos; Phœnicibus naves 60 (vel 70: ut apud Rufinum legitur) illi exhibentibus & remiges octingentos. Quibus occurrentes Tyrii cum duodecim navibus, disjectâ hostili classe, quingentos ex eâ captivos abduxerunt: quo facinore non mediocrem rei navalis gloriam sibi comparaverunt. Revertens autem rex Assyrius, custodes ad fluvium & aquæductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos *quinque* annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc Menander Ephesius in suis Chronicis, ex Tyriorũ annalibus in Græcam linguam translatis; à Josepho lib. IX. Antiquit. cap. ult. citatus. ubi, pro *Elulæo*, in Rufino vetere Latino interprete *Hylyseus* legitur: unde Scaligero rex ille Tyriorum *Elisæus* dictus fuisse videtur. cui tamen in eo non assentior, quòd Cyprios à Menandro Κιτλαίους hîc vocari asserit: cùm Γιτλαίων nomine *Gitta* sive *Gathi* incolas, ille potiùs intellexerit; eâ appellatione in sacris literis satis notos. [II *Sam*. XV. 18. *&* XXI. 19. *collat. cum* I *Sam*. XVII. 4.] Quos etiam, ipsius hujus Elulæi sive Elisæi tempore, ab Ezekiâ rege Judæ subactos posteà fuisse, ex Josepho colligi posse videtur: qui eum Palæstinæ bellum intulisse, et partâ victoriâ omnes eorum urbes à Gittâ usque Gazam suæ ditioni adjecisse scribit. (libri Antiquitat. IX. cap. penultimo.) Sicut percussos ab eo fuisse Philistæos, usque Gazam & terminos ejus, ex II *Reg*. XVIII. 8. extra omnem positum est controversiam. Adversùs Tyrios verò, opibus & successibus suis hoc tempore insolescentes, edita est prophetia Esaiæ XXIII. 1.

Postquàm verò mortuus est Salmanasar, regnavit filius ejus Senacheribus pro eo. (*Tobi*. I. 18.) quem Herodotus, libro 2. & *Arabum* & *Assyriorum* regem appellat: fortè quòd Assyrii, cum Pereâ sive terrâ Gileadis, & Hamathâ sive Ituræâ, contiguam etiam Arabiam vel Petræam vel Desertam tunc possiderent. *Ivvam* certè sive *Avam*, quam vel à se vel à majoribus suis subactam fuisse Senacheribus jactitat, [II *Reg*. XVIII. 34. XIX. 13. *&* *Esai*. XXXVII. 13.] regionem Arabiæ Desertæ fuisse, Fr. Junius asserit. (in II *Reg*. XVII. 24.) Et Esaias propheta, calamitatem quam sub Salmanasare Moabitæ passuri essent (de quâ suprà, ad ann. M. 3278. & 3280.) prædicens, quæcunq; illi recondidissent, ea *in vallem Arabum* Assyrios exportaturos fuisse denunciat. Berosus in Chaldaicâ suâ historiâ (apud Josephum, lib. X. ca. 1) & apud *Assyrios* regnavisse, Senacheribum scripsit, & totam *Asiam* atque *Ægyptum* bello infestavisse. Toto verò *triennio* gestum ab eo fuisse bellum
3291 c. Ægyptiacum, & cum eo conjunctum Palæstinum, ex Esaiæ capite XX. 4001 713
colligimus: in quo Propheta, deposito cilicio (i. vestimento suo Prophetico villoso, ut *Zachar*. XIII. 4) à lumbis suis, & calceamento de pede suo, ita nudatus & discalceatus *triennio* incedere jussus est; in *signum & ostentum contra Ægyptios & contra Æthiopas*: quòd eo temporis spatio confecto, similem in modum superiore vestimento nudati & discalceati in captivitatem abducerentur à rege Asyriæ. Quod quidem mandatum Esaias accepisse dicitur, *anno quo Tarthan, mittente eum Sargone rege Assyria, oppugnavit Asdodum & cepit eam*. [*Esai*. XX. 1.] Ubi per *Sargonem* intelligendus est ipse *Senacheribus*; inter cujus etiam duces

duces, *Tartanem* II *Reg.*XVIII. 17. numeratum legimus: per *Ashdodum* celebris illa *Azotus*, urbs Philistæorum; quos ab Ezekiâ subjugatos fuisse, ex II *Reg.*XVIII.8. & Josepho suprà audivimus.

Quum autem jugum regis Assyriæ excussisset Ezekias, quod pater Achaz receperat, & servire illi recusâsset; [II *Reg.*XVII.7] anno ejusdem 14, (ad finem vergente) Senacheribus regnum Judæ invadens, contra civitates ejus munitas castra posuit, & earum non paucas occupavit. [*Esai.*XXXVI.1. II *Reg.*XVIII.13. II *Chron.*XXXII.1.] Et cùm de Hierosolymâ quoque oppugnandâ cogitare eum Ezekias animadverteret, inito cum dynastis suis consilio, obturandos curavit omnes fontes qui erant extra civitatem, & alveum aquæ Gichonis superiorem inundantem per medium regionis: deinde totum murum illum sub Amasiâ à Joaso rege Israëlis perruptum, & foris murum alterum extruxit, & confirmavit munitionem domus Davidis; paravitque missilia copiosè & scuta. Et imposuit præfectos militares populo: congregatísque eis ad se in plateam portæ civitatis, gravissimâ oratione adversùs metum regis Assyriæ & exercitus ejus illos confirmavit. [II *Chron.* XXXII.2,—8,30.]

Diebus illis, Ezekias ex lethali ulcere decumbens, post mortem priùs per Esaiam prophetam illi denunciatam, fusis ad Deum precibus sanitatem & prorogationem regni in *quindecim* annos obtinuit. [*Esai.* XXXVIII. 1,-5,21. II *Reg.*XX.1,-7. II *Chron.*XXXII.24.] Unde scriptam à se oden ille edidit: in quâ primùm ægritudinem & perturbationem animi sui in morbo orationémque ad Deum exponit; deinde beneficium acceptum narrat, postremò fidem in Deum profitetur & gratias ei immortales spondet. [*Esai.*XXXVIII.9,-20.] In sacrâ quidem Scripturâ post Senacheribi cædem historia hæc proponitur: sed generali tantùm temporis notatione adjectâ; *In illis diebus.* nam ante mortem illius eam contigisse, verba illa evincunt: *Addam diebus tuis quindecim annos; & è manu regis Assyriæ eripiam te & civitatem hanc, protegámque civitatem hanc.* [*Esai.* XXXVIII. 5, 6. II *Reg.* XX. 6.] Quòd si ex 29 annis, quibus regnavit Ezekias, subducamus istos 15: in fine anni regni ejus 14 factum hoc fuisse comperiemus.

Signum verò salutis recuperandæ Ezekiæ postulanti à Deo indultum, fuit mirabilis illa umbræ Solaris in gradibus Achazi reductio: de quâ in *Esai.*XXXVIII.8. legimus. *Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quam descenderat in horologio Achaz in Sole, retrorsùm decem lineis. Et reversus est Sol decem lineis per gradus quos descenderat.* Ita enim vertit Hieronymus: Hebræam vocem מַעֲלוֹת, quam Jonathan Chaldæus paraphrastes אֶבֶן־שָׁעַיָּא *lapidem horarum* interpretatus est, per *lineas* & *horologium* reddens. In commentario tamen ad hunc locum, Hebraicè *gradus* haberi notat: quod etiam in II *Reg.*XX.9. sic expressit. *Vis ut ascendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus?* Neque negligenda est, hisce longè antiquior, interpretatio Græca, quæ ϲαθμῶν & ἀναϲαθμῶν vocibus hîc usurpatis, non alios quàm scalarum ab Achazo extructarum gradus in historiâ hâc accipiendos esse innuit. quum ante captivitatem Babylonicam horarum usum apud Hebræos receptum fuisse, ostendi non possit: & Gnomonis horarii inventio-

ventionem posterioribus Græcis, Anaximandro vel Anaximeni, (ut ad annum Mundi 3457. posteà videbitur) attribuant alii. quod tamen à Babyloniis illos accepisse, confirmat Herodoti ille locus, lib. 2. cap. 109. Πόλον, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης, παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες. *Polum, & gnomonem, & duodecim diei partes, à Babyloniis Græci didicerunt.*

Ad Solis autem regressum quod attinet: (*Esai.*XXXVIII.8. *Ecclesiastic.*XLVIII.26.) quemadmodum ad preces Josuæ Sole stante, simul etiam Luna stetisse dicitur; (*Josu.*X.12,13) ita hîc & Lunam & reliquam cœlestem machinam unâ cum Sole retroactam esse apparet, tantúmque nocti detractum, quantum diei fuit additum. Licèt enim in partibus τῆς νυχθημέρου sive diei civilis anomalia extiterit admiranda: ita tamen divinâ providentiâ eam fuisse temperatam, ut constans & sibi perpetuò similis cœlestium corporum motus nullum inde detrimentum caperet, tres illæ Lunares Eclipses ex Ptolemæo à nobis paulo superiùs propositæ fidem faciunt; quarum calculus, à nostris temporibus retrò supputatus, idem nobis tempus exhibet quod à Chaldæis fuerat annotatum, perinde ac si nullus ejusmodi retrogradus Solis motus omninò intervenisset.

Ineunte Ezekiæ anno regni (jam cum vitâ redintegrati) 15°, Merodac sive Berodac Baladan, filius Baladanis, rex Babyloniæ legatos ad eum cum muneribus misit, ut de prodigio illo (Solis regressu) inquirerent, quod fuerat in terrâ. Quibus cùm superbè thesauros suos ostentaret Ezekias: de futurâ deportatione Babylonicâ ita eum Deus per Esaiam præmonuit. *Ecce dies venturi sunt, quibus deportabitur quicquid est domi tuæ, & quod recondiderunt majores tui usque in diem hunc, in Babyloniam: non relinquetur quicquam, ait Dominus.* De filiorum quoque, quum nondum filium natum ille haberet, captivitate similiter adjiciens. *De filiis etiam tuis qui prodibunt ex te, quos geniturus es, assument; ut sint eunuchi* (vel *aulici*) *in palatio regis Babyloniæ.* [*Esai.XXXIX. II Reg.XX.* 12,—19.] Sed quum se depressisset Ezekias pro elatione animi sui, ipse & habitatores Hierosolymorum; non obvenit eis fervens ira Domini diebus Ezekiæ. [*II Chron.XXXII.*25,26,31.]

Mica quoque Morasthites temporibus Exekiæ populo prophetabat; *Sionem ut agrum arandam, & Hierosolyma in acervos abitura, & montem ipsius domus* Domini *in excelsa silvosa.* Sed rex Ezekias & totus populus Judæ, reveritus Dominum, faciem ejus deprecatus est: pœnituítque Dominum illius mali quod elocutus fuerat contra eos. [*Mica. III.* 12. *Jer. XXVI.*18,19.]

3292 Astacum in Bithynia à Megarensibus fuisse conditam, ineunte Olympiade XVII. refert Memnon. (*in Bibliothecâ Photii, pag.*374) 4002 712

Senacheribum cum magnis copiis invasisse Ægyptum, & cum rege Sethone Vulcani Sacerdote (homine ignavissimo, & ob pietatem vel impiam superstitionem potiùs erga Deastrum suum tantùm celebri) bellum ibi gessisse; libro 2 historiarum suarum, cap. 141. narrat Herodotus: ubi & imaginem illius lapideam in templo Vulcani suo adhuc tempore conspectam fuisse addit, manu murem tenentem, atque hæc per literas dicentem; *In me quis intuens, pius esto.* Quod hieroglyphicum

cum

cum in gentis & in ordinis quoque sui honorem Ægyptii hierophantæ ita sunt interpretati: ac si pietate suâ & precibus ad Deum suum fusis Setho, Rex idem & Sacerdos, hoc consecutus fuisset; ut Pelusii, in ipso Ægypti ingressu, habenas & scutorum loca inimici exercitus muribus nocte exedentibus, posterâ die armis exuti fugere omnes coacti fuerint, pluribus suorum amissis. Quicquid verò Pelusii contigerit; ad partes Ægypti interiores perrexisse Assyrios, & captivam inde multitudinem secum abduxisse, firmior sermo Propheticus nos edocet.

In hâc expeditione peractum fuisse existimamus, quod de *Nô*, potentissimâ & munitissimâ Ægypti civitate, Nahumi c. III. 10. legimus. *Etiam hæc deportationi fuit, abivit in captivitatem, etiam parvuli ejus allisi sunt in capite omnium vicorum: & super honoratos ejus projecerunt sortem; denique omnes magnates ejus vincti fuerunt compedibus.*

3294 c. In reliquâ quoque Ægypto similiter completum est, quod signo ante triennium dato Esaiæ c. XX. 4. denunciatum fuerat. *Abducet rex Assyriæ captivam multitudinem Ægyptiorum, & deportandam turbam Æthiopum puerorum & senum, nudam & discalceatam.* Neque videmus, quare ad Judæos non sit referendum, quod in duobus sequentibus versibus subjicitur. *Et perterrefacti erubescent, ab Æthiopibus expectatione suâ, & ab Ægyptiis gloriatione suâ. Et dicet incola regionis hujus tempore illo: Ecce, ita habet expectatio nostra quò confugiebamus ad auxilium, ut eriperemur à conspectu regis Assyriæ; & quomodo evaderemus nos?* Neque enim omninò sine causâ eâ de re ita eos commonefaciendos fuisse putavit legatus Assyrius. *Nunc, ecce fiduciam tuam habueris in scipione arundinis istius quassatæ, in Ægypto; quo si quis innixus fuerit, intrans volam ejus perforabit eam: ita est Pharao rex Ægypti omnibus fiduciam habentibus in ipso.* [II *Reg.* XVIII. 21.] Nam & eandem similitudinem de Ægyptiis & domo Israëlis ab ipso Deo usurpatam, in Ezechiele; (*c.* XXIX. 6, 7.) & multa adversùs vanam Judæorum in Ægyptiacis auxiliis confidentiam, in Esaiâ (cap. XXX. & XXXI) prolata legimus; atque inter alia, hoc quoque. *Erit vobis robur Pharaonis pudori, & receptus iste in umbram Ægypti ignominiæ. Nam Ægyptii in vanum & inaniter adjuvabunt: idcircò proclamo de hoc; Robur eorum est, ut maneant* domi. [*Esai.* XXX. 3, 7.] 4004 710

Senacheribus (ex Ægypto in Palæstinam reversus) Lacishum obsedit, & totus dominatus ejus cum ipso. [II *Chr.* XXXII. 9.] Ezekias Lacishum ad eum mittens, redimendæ pacis gratiâ, pretio cum illo paciscitur. Unde, excussis thesauris tum suis (quibus priùs tantopere se extulerat) tum domus Domini, 300 talenta argenti & 30 auri pendit regi Assyriæ. Qui, acceptâ pecuniâ, non stans promissis, Tartanem, (qui Azotum cepit) Rabsarisum & Rabshakem, cum numerosis copiis, Lacisho misit Hiesolymam. [II *Reg.* XVIII. 14, — 17.]

Venientes illi Hierosolymam, substiterunt ad aquæductum piscinæ superioris, qui est in aggere agri fullonis: quúmque inclamâssent Regem, egressus est ad eos Eliakim filius Hilkiæ, qui præerat domui, & Shebna scriba, & Joach filius Asaphi à memoriâ. Quibus Urbem tradere renuentibus, Rabshakes, Ezekiam frustrà Deo confidere, se verò non sine Dei nutu arma sumpsisse, clamitat: multísque Deum Israëlis

&

& Ezekiam servum ejus contumeliis afficiens, populum ad defectionem sollicitat. Quæ & proclamabant voce magnâ Judaicè populo Hierosolymitano qui erat super murum, ad metum incutiendum eis & ad turbandum eos; ut caperent civitatem. [*Esai.*XXXVI. II *Reg.*XVIII. *à vers.* 17. *ad fin.* II *Chron.*XXXII.9,—18.]

Ezekias, hæc resciscens, laceratis vestimentis & induto cilicio domum Dei ingreditur: simúlque cum Eliakimo & Shebnâ seniores Sacerdotum tectos ciliciis ad Esaiam mittit, ut Deum hâc de re consuleret & precibus sollicitaret. Qui illum consolatus; Assyriæ regem, audito rumore, reversurum in terram suam prædixit, ibíque gladio occubiturum. Quod & rei eventus mox comprobavit. [*Esai.XXXVII.*1,–7. *II Reg.XIX.*1,–7.]

Rabshakes, re infectâ, ad Senacheribum reversus, eum relictâ Lacisho Libnam oppugnantem invenit. [*Esai.XXXVII.*8. *II Reg.XIX.*8.]

Tirhaka rex Æthiopiæ, non quidem Ægyptum & Syriam infestavit, (ut sine omni fundamento Scaliger pronuntiavit; in notis Eusebianis, pag.72. & Canonib. Isagogicis, pag. 311.) sed Ægyptiis potiùs & Judæis auxiliares copias misit. Processisse enim eum, ut pugnaret contra Senacheribum, Scriptura indicat. [*Esai. XXXVII.9. II Reg. XIX. 9.*] Hunc Strabo (libro I. & XV.) *Tearkonem Æthiopem* vocat: atque in Europam progressum, ad columnas Herculis accessisse, ex Megasthene rerum Indicarum scriptore, refert.

Senacheribus, rumore de adventu Tirhakæ audito, Libnâ moturus, minatorias & blasphemas literas ad Ezekiam mittit: de Deo Hierosolymorum locutus, ut de diis populorum terræ, opere manuum hominis. Quas in Templo coram Domino explicans Ezekias, auxilium ejus contra Assyrium fusis precibus implorat. Responsum deinde per Esaiam accipit: Deum civitatem esse protecturum, neque obsessurum eam esse regem Assyriæ, sed viâ quâ venerat, eâdem reversurum. [*Esai. XXXVII.9,—35. II Reg.XIX.9,—34. II Chron.XXXII.*17,19,20.]

Eâdem verò nocte sub quam hæc Hierosolymis acta sunt (paucis verò diebus post partam contra Æthiopes victoriam; quam nunc contigisse ex Esaiæ XVIII. & XX. capite nonnulli colligunt:) mittens Deus angelum, exscidit omnem valentem robore & antecessorem ac principem in castris regis Assyriæ: & quum surrexissent manè, inventa sunt centies octogies quinquies mille cadavera mortuorum. Unde, cum pudore vultus, reversus Senacheribus iu terram suam, consedit Nineves. Ubi fuit, ipso se incurvante in æde Nisroci Dei sui, ut Adramelech & Sharezer percuterent eum gladio. Ipsi verò proripuerunt se in terram Ararati vel Armeniæ: & regnavit Esar-chaddon filius ejus pro eo. [*Esai.XXXVII.*36,37,38. *II Reg.XIX.*35,36,37. *II Chr.XXXII.*21.] Quæ ab Esaiâ prænunciata fuerunt omnia, cap.XXXVII. & XXXI. 8, 9. etiam; ut quibusdam placet.

In primo capite libri Tobiæ, ad hanc historiæ partem pertinentia leguntur ista. Senacheribum, quum reversus fuisset fugiens ex Judæâ, odio habentem Israëlitas, multos eorum occidisse. Tobitum, sive Tobiam seniorem, corpora cæsorum furtim abrepta sepelivisse: & ob hoc à Ninevitarum quodam Regi delatum, aliò se recepisse & abditum

tum aliquamdiu latuisse. Raptas interim omnes illius facultates fuisse: nihil illi relicto, præter Annam uxorem & Tobiam filium suum. Post dies 45 (vel, ante dies 55, ut habetur in Græco) occisum fuisse Senacheribum à filiis suis: iisque in montes Ararati fugientibus, in regno successisse filium ejus Esarchaddonem; perperam ibi in exemplaribus *Achirdon* vel *Sarchedon* nominatum. Novum denique regem omnibus rationibus patris sui, & toti procurationi, Achiacharum præfecisse, filium Hananeelis fratris Tobiti: ita ut non procurator solùm ille esset & rationarius, sed etiam à poculis, & ab annulo, & secundus à rege.

Ezekias ex Hephzibâ filium Manassem suscepit; post vitam propagatam tribus, ante mortem duodecim annis. [II *Reg.* XXI. 1. II *Chron.* XXXIII. 1.]

Quum Medi hucusque sine rege fuissent, & (Dejoce litigantium controversias judicare ampliùs recusante) rapinæ & scelera passim invaluissent; ἀναρχίας incommoda tandem sentientes (inter quæ non minimum illud fuit, quòd hâc occasione arreptâ non paucas ipsorum urbes recuperavissent Assyrii; ut ad annum Mundi 3283 jam monuimus) Dejocis imperio se subjecerunt; annis ante Cyri initium 150, ut in libro 1 author est Herodotus: quem (relicto Ctesiâ) secuti etiam hîc sunt Dionysius Halicarnassæus & Appianus Alexandrinus, in Romanarum suarum Historiarum exordio. Apud Diodorum Siculum in libro Bibliothecæ 2° lapsu vel μνημονικῷ vel γραφικῷ *Cyaxaris* pro *Dejocis* nomine posito; à Medis electus Rex ille fuisse dicitur *circa annum 2 Olympiadis* XVII, *juxta Herodotum.* A Cyri nimirùm exordio, quod ex illius sententiâ in Olympiadis LV. initium, indéque in anni Periodi Julianæ 4154 medium, incidit, subductis annis 150, primus primi Medorum regis annus ab anni 3, Olympiadis XVII initio, & anni Periodi Julianæ 4004 medio, deducendus relinquitur; deliberatione totâ, eámque subsecutâ electione, sub finem anni 2[i], ejusdem Olympiadis peractâ. Quam Medici imperii epocham rectè esse constitutam, singulorum Regum tempora, ab Herodoto assignata, cum Solari Eclipsi quæ Cyaxaris tempore contigit (ad annum Mundi 3403 deinceps commemorandâ) comparata, demonstrabunt.

3295 a. Jubilæus *decimus quintus*: reliquorum omnium medius, & eorum qui post acta Salomonici Templi encænia celebrati sunt lætissimus; tum ob tantæ liberationis tam recentem memoriam, tum ob omnimodam & Regis & populi prosperitatem, quæ eam statim est subsecuta. adeò ut multi afferrent munera Domino Hierosolymam; & res pretiosas Ezekiæ regi Judæ: nam elatus erat ante oculos omnium gentium posteà; & secundatus in toto opere suo. [II *Chro.* XXXII. 23, 27, 30.] Populum denique Judæ liberatum ita agebat & moderabatur Deus undequaque; ut (secundùm ipsius promissionem) rursus radicaretur infernè, & fructum proferret supernè. [II *Chro.* XXXII. 22. *Esai.* XXXVII. 31, 32.] Estque hujus Jubilæi consideratio necessaria ad intellectum signi misericordiæ divinæ superiori anno Ezekiæ dati. *Comedetis hoc anno* ספיח *sponte natum, & anno secundo* סחיש *sponte renatum: anno verò tertio serite & metite, ac plantate vineas & comedite fructum earum.* [*Esai.* XXXVII. 30. II *Reg.* XIX. 29.] Superioris enim anni messe ab

hostibus in regione grassantibus vel occupatâ (juxta comminationem, *Levit.*XXVI.16. *Deuteron.*XXVIII.33. *Jerem.*V. 17) vel conculcatâ & devastatâ; è sponte germinantibus victum sibi comparare populum erat necesse. Hoc deinde anno, Jubilæi lege impediente, neque serere illi permissum erat, neque metere: cùm aliàs, nullo interveniente anno Sabbatico, quò minùs hoc fieret nihil obstaret; quum, Assyriorum strage per Angelum editâ, bellum jam finitum esset. Anno verò sequente, & ab hostibus metu omni liberatis & à Jubilæi religione solutis, securè & impunè agriculturam exercere licuit.

b. Mardocempado, sive Merodaco Baladani, postquàm 12 annos in Babyloniâ regnâsset, succedens Arkianus (anno Nabonasari 39) regnavit annis 5. [*Ptolem. in Regum Canone.*] 4005 709

Parion (in orâ Hellesponti juxta *Lampsacum*) conditur. [*Euseb. Chron.*] vel potiùs coloniâ eò deductâ, à Milesiis & Erythræis, instauratur.

3296 Dejoces rex Medorum, anno 1 Olympiadis XVIII (quæ hoc anno acta est) Ecbatana condidit: ut in Græco Eusebii Chronico legimus. Ea, Ezræ VI.2. *Achmetha*, à Ctesiâ in Persicis (Stephano Byzantino referente) *Agbatana* appellatur. Hujus structuræ plenior descriptio in cap.1. libri Judithæ habetur: ubi ab *Arphaxado* Medorum rege condita fuisse dicitur; sicut à *Dejoce*, in Herodoto & scriptoribus aliis. Quod argumento est, utroque illo nomine unum & eundem regem designari: de quo plura, ad annum Mundi 3448. erunt dicenda. 4006 708

3299 Taracus Æthiops (suprà ad ann. M.3294. Tirhaka dictus) in Ægypto regnat ann.18. [*African.*] 4009 705

3300 Post Arkianum, apud Babylonios biennii Interregnum fuit. [*Ptol. Reg. Canon.*] 4010 704

3302 Belibus (al. Belithus, & Belelus) Babyloniorum regnum obtinuit, ann.3. [*Ibid.*] 4011 703

3305 Apronadius apud eosdem regnat, ann.6. [*Ibid.*] 4014 700

3306 Ezekiam sepelientes in superiore parte sepulcrorum posterorum 4016 698
c. Davidis, honore affecerunt eum in morte ejus totus Juda & habitatores Hierosolymorum. [II *Chron.*XXXII.33.] Cui succedens filius Manasses, 55 annis regnavit. [II *Reg.*XXI.1. II *Chron.*XXXIII. 1.] Hic rursùs ædificavit excelsa quæ demolitus fuerat Ezekias pater ipsius, extruxit altaria toti exercitui cœlorum in duobus atriis domus Domini, traduxit filium suum per ignem in valle filii Hinnomi, divinationibus & conjectationibus & præstigiis usus est, collocavit sculptile simulacrum in templo Dei: fecítque ut aberrarent Juda & habitatores Hierosolymorum, faciendo malum ampliùs quàm gentes quas perdiderat Dominus à conspectu Israëlitarum. [II *Reg.*XXI.2,–11. II *Chron.* XXXIII.2,–9.] Insuper etiam sanguinem innoxium fudit quamplurimum, usque adeò ut impleret Hierosolyma confertìm: præter peccatum suum quo ad peccandum induxit Judam, ut faceret quod malum videtur in oculis Domini. [II *Reg.*XXI.16. & XXIV.4.] In quâ sanguinis innoxii effusione, illa prophetæ Esaiæ præcipuè memoratur: quem serrâ ligneâ medium ab eo fuisse dissectum, Talmud Babylonicum in tract. יבמות, Justinus martyr in Dialogo cum Tryphone, Hieronymus in Esai. cap.20. & 57. & nostrorum alii, illud ἐπρίσθησαν Apostoli,

Heb.

*Heb.*XI.37. ad Esaiæ martyrium accommodantes. Propter quæ omnia comminatus est Deus, se *extensurum super Hierosolyma regulam Samariæ & perpendiculum domus Achabi*; *atque abstersurum se Hierosolyma, ut qui abstergere solet gabatam, abstergit, deinde subvertit eam in os.* [II *Reg. XXI.*13.]

3311 Rigebelus apud Babylonios regnat, ann.1. [*Ptol.Reg.Canon.*] 4020 694

3312 Mesessimordakus apud eosdem regnat, ann.4.[*Ibid.*] 4021 693

3316 Interregnum apud Babylonios fuit, annorum 8. [*Ibid.*] 4025 689

Dejoces Medorum imperium usque ad Halym fluvium propagavit, 4026 688
annis ante finem Astyagis 128. ut ex Herodoto colligitur. [*Lib.* 1. *cap.*130.]

Olympiade XXIII. Herostratus Naucratites ex Ægypto mercator, ad Paphon Cypri nave appulsâ, Veneris imagunculam, magnitudine palmi, operis vetusti, emisse dicitur; ejúsque virtute à subitâ tempestate magno miraculo liberatus, Naucratin devectam in æde Veneris apparatu solenni eandem consecravisse: ut apud Athenæum, & ipsum Naucratitem, in libro XV. Dipnosophist. legitur. Verùm, si Strabonem in libro XVII. audimus, nulla eo tempore in Ægypto erat Naucratis: quippe non ante Cyaxaris Medi & ejus æqualis Psammitichi Ægyptii regis tempora à Milesiis constructa.

3317 Rebus turbatis, duorum annorum in Ægypto ἀναρχία fuit. [*Diodor. Sicul. lib.*1.] 4027 687

3319 Δωδεκαρχία, post eam, in Ægyptum est introducta, sive Duodecemvirorum principatus, communi consilio regnum administrantium: de quo Herodotus, libro 2. cap. 147. & Diodorus libro 1. qui 15 annis aristocratiam hanc duravisse notat. Ad eam verò spectare existimat Tremellius prophetiam onerosam Ægypti, in Esaiæ capite XIX. propositam: in cujus versiculo 5 & 6, de Nilo exsiccando hæc etiam legitur prædictio. *Deperdent aquas ne influant in mare, adeò ut fluvius siccetur & arescat*: *& retrò abjicientes flumina, exhaurient & siccabunt rivos ductos aggeribus.* quod, ex Herodoto, sic exponit Tremellius. Duodecim isti reguli *omnia opera naturæ, miseri sui populi operâ, oppugnabunt, & aquas Nili avertent vel ad siccitatem usque*; *ut stagnum Mœrios cum suis Pyramidibus & Labyrintho perficiant, adducti solâ libidine animi sui.* Scaliger verò (in Canonib. Isagogic. pag. 311.) de *siccitate* intelligit *tantâ futurâ, ut Nilus diebus æstivis nulla incrementa caperet, neque Ægyptum irrigaret*: & ad superiora *Soi* sive *Sabaconis* tempora prophetiam refert. 4029 685

3323 c. Deficiente Babyloniorum stirpe regiâ, post octo annorum interregnum, Esarchaddon rex Assyriæ sub antiquum eos jugum reduxit; & occupato Babyloniæ regno, per 13 annos illud obtinuit: quemadmodum ex Canone Regum Ptolemaicō didicimus. Illius enim *Assaradinum* nostrum esse *Esarchaddonem*, non ipsum nomen modò, sed etiam sacræ historiæ demonstrat consensus; quæ eum *Assyriæ* simul & *Babyloniæ* regem fuisse, non obscurè indicat; ut paulo pòst, ad annum M. 3327 videbimus. 4033 681

3324 Ardys, Gygis filius, apud Lydos regnavit ann. 49. Hic Prienenses expugnavit, & Miletum invasit. [*Herodot. lib. 1. cap. 15.*] 4034 680

3327 In Siciliâ Gela, in Pamphyliâ Phaselis conditæ. [*Euseb. Chronic.*] 4037 677
à duobus fratribus, Antiphemo & Lacio; quibus de habitationis loco Delphicum oraculum consulentibus responsum fuisse, ut hic orientem ille occidentem versus navigaret, ex Aristæneti Commentario 1° de Phaselide refert Stephanus Byzantinus, in Γέλα. Heropythus in libro de Colophoniorum finibus, de Phaselidis ædificatione agens, tradit *Lacium*, qui eò coloniam deduxit, Cylabræ pastori ad pabula tum illic oves agenti, soli in quo urbem ædificavit pretium dedisse salsamenta, quæ ille popòscerat. Pleniùs verò Philostephanus in libro primo de civitatibus Asiæ narrat, *Lacium* Argivum, unum ex iis qui cum Mopso (Colophonis conditore) profecti fuerant, & quem Lindium fuisse quidam aiunt, fratrem *Antiphemi* Gelæ conditoris (quem etiam Lindium è Rhodo fuisse, libro 7 Herodotus, & in libro 6 Thucydides confirmant) à Mopso cum viris quibusdam missum, oraculo & jussu Mantus, Mopsi matris, quia navium ipsius puppes ad Chelidonias insulas diffractæ collisu fuissent, cum sociis retardatum seriùs noctu appulisse; emiséque terram ubi extructum oppidum est, ut Manto prædixerat, à Cylabrâ quodam, dato salsamento, quod ex omni commeatu nautico is habere maluit. [*Athena. Dipnosophist. lib. 7.*]

Completa est prophetia, initio regni Achazi, ab Esaiâ promulgata: *Intra sexaginta quinque annos atteretur Ephraim, ut non sit populus.* [*Esai.* VII. 8.] Etsi enim à Salmanasare maxima pars populi ante annos 44. deportata fuerat, & regnum planè abolitum: inter reliquias tamen, quæ in terrâ suâ remanserant, Reipublicæ aliqua facies adhuc retenta est. Tum verò desiit esse populus, quum tenues illæ Ephraimitarum reliquiæ peregrinorum adventantium multitudine penè sunt obrutæ: (ex avitis enim sedibus ejectas planè non fuisse, ex Josiæ historiâ liquet, II *Chron.* XXXIV. 6, 7, 33. *&* XXXV. 18. *cum* II *Reg.* XXIII. 19, 20.) novis colonis è *Babele*, *Cuthâ*, *Havâ*, *Hamathâ* & *Sepharvaimis*, in Samariâ collocatis; qui hæreditario deinceps jure possidentes Samariam, habitabant in civitatibus ejus. [II *Reg.* XVII. 24.] quod ab *Esarchaddone* rege *Assyriæ*, qui & *Asnappar magnus & gloriosus* dictus est, jam factum, ex ipsorum Cuthæorum confessione, *Ezra* IV. 2, 10. intelligimus.

Eodem (ut videtur) tempore & eâdem operâ quâ in terrâ Israëliticâ ista sunt gesta, ex Samariâ in vicinam Judæam progressi principes exercitus regis *Assyriæ*, Manassem regem in vepretis quibusdã latitantem ceperunt; & chalybeis compedibus vinctum *Babylonem* deduxerunt. [II *Chron.* XXXIII. 11.] Quam Judææ etiam illatam cladem, ex eâdem illâ ipsâ Esaiæ prophetiâ nonnulli ita eliciunt. *Intra* LXV *annum conteretur Ephraim, ne sit ampliùs populus. Et caput Ephraimi Samaria, & caput Samariæ filius Romaliæ: & vos ipsi, nisi credideritis, non confirmabimini*, id est, contereminì vos quoque; ut Jacobus Cappellus notavit in suo Chronico. Ubi Hebræos etiam addit, in Seder Olam Rabba, & Thalmudicos Doctores, (à D. Kimchi in Ezechielis cap. IV. citatos) similiter tradere; Manassem anno regni XXII abductum esse captivum Babylonem,

bylonem, & XXXIII annis ante suum obitum egisse pœnitentiam. quâ actâ, Deum in libertatem atque regnum ipsum restituisse Scriptura confirmat. [II *Chron.* XXXIII. 12,13.] Brevem enim fuisse captivitatem illam, ex eo colligitur, quòd (nullâ illius ratione habitâ) 55 nihilominùs annis regnavisse legatur Hierosolymis. [II *Reg.* XXI. 1. II *Chr.* XXXIII. 1.]

Novi coloni Samaritani, quum in habitationis suæ principio Deum Israëlis non colerent, à leonibus infestati sunt. Quod resciscens rex Assyriæ, unum ex deportatis è Samariâ Sacerdotibus ad illos remittendum curavit: qui, Bethele residens, docebat eos quomodo Deum colerent; secundùm Jeroboami ritum scilicèt. Illi verò, cum novo suo vitulo, vetera etiam idola sua adorantes, & reveriti fuisse Dominum dicuntur & non reveriti: quum inter πολυθεότητα & ἀθεότητα non multum admodùm interesse deprehendatur. [II *Reg.* XVII. 25,33,41.] Atque hæc perpetuarum illarum litium inter Judæos & Samaritanos prima origo fuit. [*Ezra* IV. 1. *Nehem.* IV. 2. *Johann.* IV. 9.]

3329 Chalcedon (sive Calchedon, ut in antiquis nummis nominatur) condita est; [*Euseb. Chronic.*] à Megarensibus, in ostio Ponti, inter Bithy- 4039 675
nos Thracas Asiam incolentes. [*Thucyd. lib.* 4. *Strabo lib.* 12.]

3334 Psammitichus Saites, Neconis (à Sabbaco Æthiope interempti) filius, duodecim illorum Ægypti tyrannorum unus, regnum tandem so- 4044 670
lus adeptus, per annos 54 illud obtinuit. [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 152. & 157.] Quò spectare putatur vaticinium illud, *Esaia XIX.* 4. *Concludam Ægyptios in manum dominorum durè dominantium; donec Rex rigidus dominetur in eos.* Psammitichus enim ab undecim reliquis in paludes mari vicinas relegatus, conductis ex Arabiâ militibus, atque Ionum ac Carum piratis, qui mare infestum habuerant, Ægyptiis illis qui secum sentiebant adjunctis; collatâ apud urbem Momemphim acie, adversæ partis reges superavit: aliis eorum in pugnâ cæsis, in Libyam fugâ dilapsis aliis. Auxiliares Iones & Cares locum, à castris suis Στρατόπεδα dictum, aliquantulum supra urbem Bubastim & ostium Nili Pelusiacum, incolendum acceperunt: Græcisque deinceps, & aliis peregrinis, in Ægyptum aditus est patefactus. [*Herodot. lib.* 2. *Diodor. lib.* 1.] Psammitichum etiam magnam urbem Syriæ Azotum, post 29 annorum obsidionem, tandem expugnavisse, idem narrat Herodotus: [*Ibid. cap.* 157.] Ashdodum nimirùm illam, quam intra unius anni spatium à Tarthane regis Assyriæ satrapâ captam fuisse, superiùs (ad annum M. 3291) dictum est; quæque à Psammiticho tantopere est imminuta, ut *residuum Ashdodi* tantùm suo tempore superfuisse Jeremias innuat. [*Jerem.* XXV. 20.]

3336 Post Assaradinum sive Esarchaddonem, imperium Assyriacum simul 4046 668
& Babylonicum administravit Saosduchinus, annis 20. [*Ptolem. Can. Regum.*] Hic in libro Judithæ (à *Babyloniensi* aliquo Judæo Chaldaicè scripto) quasi communi regum *Babyloniorum* nomine, Nabuchadonosor appellatur: qui tamen & rex *Assyriorum* ibi dicitur, & in civitate magnâ *Ninives* regnavisse traditur. [*Judith* I. 1.] Ubi vir clarissimus Fr. Junius illum potiùs intelligendum existimat, *quem Scriptura vocat Merodac Baladanem, avum Nebucadnetzaris illius qui fuit magni Nebucadnetza-*

cadnetzaris pater; per quem Manasses rex Judææ captus, in Babyloniam deportatus, ac postremò vinculis solutus est. Is enim (inquit) *rex Babyloniæ primùm, posteà verò Assyriæ quoque effectus est; succedens in regnum Esarchaddoni magno, quum fratres illius parricidæ regno indigni haberentur: unde tota Asia mutuis bellis exarsit diutissimè.* Ex Anniano nimirùm Pseudo-Metasthene primùm hausta est illa *Asar-Adonis, Merodachi, Ben-Merodachi, Nabuchodonosori* primi & alterius, continuata successio. Reverâ enim Merodachus, neque Nebucadnetzaris (sive Nabopollassari potiùs) patris Nebucadnetzaris magni avus fuit, neque Manassem in captivitatem abduxit, neque priùs fiduciarius Assyrii (ut ad II *Reg*.XX.12. annotat Junius) tandem Assyriorum & Babyloniorum monarcha effectus; neque in ullo omninò regno Esarchaddoni magno successit. quum Mardocenpadum sive Merodachum hunc ante initium Manassis annis undecim regnare desiisse, & anno demùm post exitum illius 42 Asaradinum sive Esarchaddonem in regno (Asyriaco æquè ac Babylonico) Saosduchinum successorem reliquisse; ex Canone Regum Ptolemaico jam docuerimus. Quem si vidisset vir ut eruditionis ita etiam & modestiæ singularis; sententiam suam mutaturum illum fuisse, non est quod dubitemus. Monendum de hoc nihilominùs Lectorem censuimus: ne, ex re nunquam gestâ, prophetiæ Ezekielis c. xxxi. vers. 11. vel 18. (ut ille distinguit) interpretationem illam adaptari potuisse putaret. *Esarchaddon Assyrius per Berodac-baladanem Babylonium oppressus est & ejectus: quamobrem defecerunt ab eo omnes, plurimique ad Babylonium transfugerunt,* sequenti versu. *adeò ut jam regio Asyria ignominiosissimè tereretur pedibus omnium, & in contemptum venisset*, vers. 20.

3339 c. Meshullemeth, filia Haruzi è Jotbâ, Manassi peperit Amonem filium: qui 22 annorum fuit, quum regnare inciperet. [II *Reg*.XXI.19.] 4049 665

3344 a. Jubilæus *decimus sextus.* 4053 661

3347 c. Nabuchodonosor rex Asyriorum, anno regni sui *duodecimo*, Arphaxadum Medorum regem, Ecbatanorum conditorem, prælio superavisse dicitur, in magno campo Ragau, circa Euphratem, & Tigrim & Jadason in campo Erioch regis Eliciorum. Sic enim in capite 1° libri Judith legitur, quem Paulæ & Eustochii rogatu ex Chaldæo in Latinum transtulit Hieronymus. Qui verò Græcè, multis mutatis & additis, librum illum nobis dedit, primùm quidem Nabuchodonosorem anno regni sui *duodecimo*, contra regem Arphaxadum bellum gessisse narrat in planitie magnâ, quæ est in finibus Ragau: convenientibus ad prælium omnibus qui incolebant montana, & omnibus accolentibus Euphratem, & Tigrim & Hydaspen, & planitiem Arioch regis Elymæorum. Sed posteà quasi sui oblitus, aciem eum copiarum suarum contra Arphaxadum instruxisse tradit anno *decimo septimo*: & in prælio superiorem factum, spoliatis Ecbatanis, ipsum Arphaxadum in montanis Ragau captum confixisse jaculis suis; ac demùm, rebus omnibus ex animi sententiâ confectis, Niniven rediisse, ibique cum copiis suis per 120 dies convivatum fuisse scribit. Ubi notandum, Dejocis exitum juxta Herodotum, circa initium quoque *duodecimi* Saosduchini anni 4057 657

conti-

contigisse: quod magno argumento est, non alios esse Saosduchinum & Dejocem, quàm Nabuchodonosorem & Arphaxadum libri Judithæ. Nullo enim fundamento Fr. Junii nititur sententia: qui, Medicorum regum successionem commentitiam Ctesiæ fabulatoris & larvati Metasthenis cum germanâ Herodoti historiæ patris frustrà conciliare conatus, Mediâ divisâ, unam partem *Dejocem* obtinuisse affirmat, *Arjocum* hîc dictum; (*notat. in Judith.* I. 6. *& Jerem.* XLIX. 34.) alteram *Artecarmin* (Ctesiæ *Artycam*) hîc *Arphaxadum* appellatum, quem regnum suum Ecbatanis confirmavisse dicit, ut eo propugnaculo fretus, tum Dejoci regi, tum irrumpentibus aliis hostibus obsisteret. quum, si talis divisio instituta fuisset (quæ nunquam fuit:) non Arjoco vel Artecarmi sed Dejoci, & nomen Arphaxadi, & regnum Ecbatanorum fuisset tribuendum. Ecbatanorum enim Arphaxadum liber Judithæ, Dejocem Herodotus & alii, Arjocum vel Artecarmin conditorem fuisse nullus omninò prodidit.

Post Dejocem, Phraortes ejus filius annis 22 regnavit. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 102.]

3348 c. Nabuchodonosorus (sive Saosduchinus) Assyriorum rex, proximo 4058 656
post Arphaxadi sive Dejocis cladem anno (qui *Juditha* II. 1. in Chaldaico quidem regni illius 13 in Græco 18 numeratur) die 22 mensis primi, de gentibus debellandis & imperio suo subjiciendis consilium iniisse dicitur: Holopherne magni sui exercitus Duce constituto. Qui Bethuliam (sive Beth-hoglam) urbem Judææ arctâ obsidione cingens, à Judithâ Simeonitide, quæ post mortem Manassis viri sui (tempore messis hordeaceæ defuncti) annis tribus & mensibus sex (vel quatuor, ut Græca habet editio) in viduitate ibidem vitam peragente, capite truncatus occubuit. [*Judith.* II. VIII. & XIII.]

3349 Isthmus & Borysthenes in Ponto, Lampsacus in Hellesponto, & 4059 655
Abdera in Thraciâ conditæ, [*Euseb. Chronic.*] Ex Ioniâ nempe, Milesii Borysthenem, Phocæenses Lampsacum, Clazomenii Abderam condiderunt. Solinus cap. 10. Abderam primùm à *Diomedis sorore* conditam fuisse refert, deinde *senio collapsam, Olympiade* LI. (quæ præcedente anno est acta) à *Clazomeniis ad majorem faciem restitutam.* cujus coloniæ ductorem *Timesium Clazomenium* fuisse, ex Herodoto (*lib.* 1. *cap.* 168.) fuisse discimus: qui addit tamen, eum à Thracibus expulsum, opus perficere non potuisse.

3355 c. Amoni, ex Fedidâ filiâ Hadaiæ Boscathæâ, natus est filius Josias: 4065 649
qui 8 annorum fuit, quum regnare inciperet. [II *Reg.* XXII. 1.]

3356 c. Saosduchino, in regno Babylonico simul & Assyrio, succedens Chy- 4066 648
naladanus, annis 22 imperat. [*Canon. Reg. Ptolem.*] Alexander Polyhistor *Saracum* eum appellat: quod nomen, ut & Saracenicæ gentis, *latronem* denotat.

Grinus Æsanii filius, Theræ insulæ rex, oraculo Delphico urbem in Libyâ condere jussus est. Quo neglecto, (quòd ubi terrarum Libya esset ignoraretur) per septem annos in Therâ non pluisse dicitur, omnésque arbores, præter unam, exaruisse. [*Herodot. lib.* 4. *cap.* 150, 151.]

3361 c. Manasses, ex captivitate redux, cultu Dei (quem labefactave- 4071 643
rat) ex parte instaurato, mortuus est, & in horto domus suæ sepul-

ſepultus. [II *Chron.* XXXIII. II *Reg.* XXI. 18.] ex teſtamento (ut credibile eſt) aut voluntate ultimâ ipſius: tamquam ſi reſipiſcens tum demùm agnoviſſet ac profeſſus eſſet indignum eſſe ſe, qui cum majoribus in ſepulchro Regum reponeretur. [*Tremell.*]

Poſt eum, filius Amon biennio regnavit: qui, derelicto Deo majorum ſuorum, omnibus ſculptilibus, quæ fecerat pater ipſius, ſacrificabat & colebat ea. Verùm non depreſſit ſe coram Domino, ſicut pater ipſius: ſed auxit reatum. [II *Reg.* XXI.19,20,21. II *Chron.* XXXIII. 21,22,23.]

3363 c. Impius Amon, proditione domeſticorum ſuorum, in domo ſuâ occiſus eſt; & in horto Uzzæ (cum patre Manaſſe) ſepultus eſt. Percuſſitque populus omnes qui conſpiraverant contra eum. [II *Reg.* XXI. 23,24,26. II *Chron.* XXXIII.24,25.] 4073 641

Poſt eum filius Joſias, puer octo annorum, rex conſtitutus, annos 31 regnavit. [II *Reg.* XXII.1. II *Chron.* XXXIV.1.]

Theræi, ſeptennali ſiccitate fatigati, Corobium purpurarium quendam, qui ad Platæam inſulam Libyæ ventis aliquando abreptus fuerat, ex Itano urbe Cretæ mercede conductum, cum ſuorum aliquibus ad eam inſulam explorandam iterùm miſerunt: qui, eo cum aliquot menſium cibariis ibi relicto, quàm celerrimè redierunt, ut ſuis quod invenerant renunciarent. Sed his ultra præſtitutum tempus redire differentibus, appulſa eò ex Ægypto veniens navis Samia (cujus gubernator erat Colæus) cibaria in annum Corobio reliquit: quæ deinde vento abrepta, & Herculeas columnas tranſvecta, Tarteſſum pervenit. [*Herodot.lib.*4. *cap.*151,152.]

3364 Theræi, è ſeptem ſuis oppidis colonis ſorte delectis, cum duabus eos biremibus, duce Batto, (alio nomine Ariſtotele vel Ariſteâ nominato) in Platæam miſerunt. [*Id.ibid. cap.*153. & 156.] 4074 640

Thales, Examii filius, Mileti in Ioniâ naſcitur, Olympiadis XXXV anno 1º ut ex Apollodori Chronico refert in ejus Vitâ Laërtius.

Cimmerii, à Scythis Nomadibus ejecti è ſedibus ſuis, ex Europâ in Aſiam tranſierunt, iter ſemper ſecundùm mare tenentes: Sardéſque Lydiæ, præter arcem ceperunt; Ardye Gygis filio ibidem tum regnante. [*Herodot.lib*,1.*cap.*15. & 103. & *lib.*4.*cap.*1. & 12.]

3366 Theræi, quum per biennium Platæam incoluiſſent, uno è ſuis ibi relicto, Delphos navigaverunt, oraculum ſciſcitaturi, quid ita ſecum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur. Acceptóque reſponſo, ad urbem Libyæ (ſicut eis injunctum fuerat) nondum illos conceſſiſſe: in Platæam reverſi, recepto quem ibi reliquerant, incoluerunt locum in Libyâ è regione inſulæ, nomine Aziriſtum; amœniſſimis collibus utrinque concluſum, & utrinque flumine præterlabente. [*Herodot. lib.*4. *cap.* 157.] Ibi, circa Heſperidum hortos Syrtímque majorem, imbre piceo madefactâ tellure, ſilphii ſive laſeris plantam repentè natam Cyrenæi referunt, ſeptem ante urbem ſuam conditam annis. [*Theophraſt. Plantar.hiſtor.lib.*6. *Plin. natur. hiſtor. lib.*19.*cap.*3] 4076 638

3369 Phraortes Medorum rex, in obſidione Ninives, cum magnâ exercitus parte periit. Cui Cyaxares filius ſuccedens, annis 40 regnum obtinuit: in cujus initio, necem paternam ulturus, totâ ſupra Halyn fluvium 4079 635

vium Asiâ sibi conciliatâ, bellum contra Assyrios instauravit. [*Herodot. lib.*1.]

3370 a. Josias anno ætatis 16, ex Zebuddâ Pedaiæ è Rumâ, filium suscepit Eliakimum: qui 25 annorum fuit, quum regnare inciperet. [II *Reg.* XXIII.36.]

c. Idem octavo regni sui anno, quum esset adhuc puer, (& pater tamen) cœpit quærere Deum Davidis patris sui. [II *Chron.*XXXIV.3.] 4080 634

Cyaxares prælio superavit Assyrios. Cui Niniven deinde obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus; qui Cimmerios ex Europâ ejectos prosecuti, à Mæotide palude profecti, Caucaso monte ad dextram relicto, in Mediam penetrârunt: rege Madye, Protothyæ filio, duce. [*Herodot.lib.*1. *cap.*104. *lib.*2.*cap.*1. & *lib.*7. *cap.*20.] Qui *Indathyrsus* ille Scytha est; quem, ex Scythiâ erumpentem, Asiam ad Ægyptum usque invasisse, ex Megasthene Strabo, sub initium libri Geographiæ suæ 15, & Arrianus, in rerum Indicarum libro, referunt: *Indathyrso* illi Scytharum regi cognominis; adversùs quem Darium Hystaspis filium expeditionem infeliciter posteà instituisse legimus. [*Herodot. lib.*4. *cap.*76. 126,127.] Hîc verò Medi, cum Scythis congressi prælióque fusi, superioris Asiæ imperium amiserunt: quod deinde Scythæ 28 annis obtinuerunt. [*Herodot.lib.*1. *cap.*104. & *lib.*4. *cap.*1.] Quò prophetiam illam referunt Tremellius & Junius, *Nahumi* II.5. *Recensebit* (Cyaxares, Niniven obsidens) *magnificos suos*; sed illi *corruent in ambulatione illorum*, Scytharum sc. quorum expeditio, ambulatio potiùs & velitaris cursus, quàm dominatio & administratio dicenda erat: (quippe qui Mediam, Assyriam, Asiámque spatio annorum 28 percurrerunt, occupârunt atque amiserunt:) *festinabunt ad murum illius, quasi paratus fuisset protector.* i. festinanter volabunt in opidum, quasi ipsum à Cyaxaris violentiâ liberâssent & porrò protecturi essent.

3371 c. Shallum, sive Jehoachaz, patrem habens Josiam, matrem Hamitalem filiam Jeremiæ è Libnâ, natus est. Eum enim 23 annos natum, senioribus fratribus posthabitis, populus regem patris loco constituit. [II *Reg.*XXIII.30,31.] *Shallumi* nomine, ut videtur, melioris ominis causâ, in aliud mutato: quòd commune illud ei fuisset cum *Shallumo* Jabeshi filio; qui unico tantùm mense regno potitus, à Manahemo est occisus. [I *Reg.*XV.13,14.] Ex quatuor verò Josiæ filiis, I *Chron.*III. 15. commemoratis, *Shallumum* hunc esse, postremo loco nominatum, ex Jeremiæ XXII.11,12. cum II Reg.XXIII.33,34. & II Chronic. XXXVI.3,4. collato, apparet; non *Johananem primogenitum*, ut nonnulli existimant. Nam *primogenitum* non fuisse Jehoachazum, tum ex eo colligitur, quòd à populo *unctus* fuisse dicatur, II Reg.XXIII.30. quum ungi non solerent filii regum primogeniti, ad quos jure ordinario regni hæreditas spectabat; tum ex ætate illâ 23 annorum, quam unctionis suæ tempore egisse dicitur; quum post trimestre spatium substitutus illi frater Eliakim, 25 annorum fuisse legatur. Unde eum Jehoachazo seniorem fuisse liquet: quod & in libro X. Antiquit.cap.6.(al.7) Josephus confirmat. 4081 633

3373 Sadyattes, Ardyis filius, apud Lydos annis 12 regnavit. [*Herodot. lib.*1. *cap.*16.] 4083 631

Scythæ

Scythæ universâ Asiâ superiore potiti, hinc rectâ in Ægyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus Ægypti rex occurrens, muneribus precibúsque effecit ne ulteriùs progrederentur. Scythæ verò regredientes, quum in urbem Syriæ Ascalonem pervenissent, plerisque nullo illato damno prætergressis, pauci aliquot relicti Veneris Uraniæ fanum spoliârunt: qui, simul cum posteris, hæmorrhoidibus percussi sunt. [*Id. ibid. cap.* 105.] Hoc verò anno, qui 2 Olympiadis XXXVII. fuit, Scythas Palæstinam pervasisse, in Eusebii Chronico notatum est: uti & *Sinopen* fuisse conditam, quam Ponti urbem nobilissimam à Milesiis Strabo (libro 12) à Macritio Coo conditam refert Phlegon (apud Stephanum, in Σινώπη.) Constat autem Cimmerios in Asiam venientes, quum fugerent Scythas, Chersonesum condidisse, ubi nunc Sinope Græca urbs sita est: inquit Herodotus, *lib.* 4. *cap.* 12.

Theræi, septimo postquàm *Aziristum* incolere cœperant anno, admonitu Libyum, ad locum *Irasa* dictum inde commigrârunt; & ad fontem, qui *Apollinis* esse ferebatur, consederunt. [*Herodot. lib.* 4. *cap.* 158.] Ibi Battus, Cyrene conditâ, anno 2 Olympiadis XXXVII, (ut in Eusebii Chronico legitur) regnavit 40 annis, & post eum filius ejus Arcesilaus 16 cum primis hisce colonis: ad quos sub tertio rege, Batto Arcesilai filio, magna Græcorum multitudo, *Apollinis* Delphici oraculo invitata, posteà accessit; Apriâ apud Ægyptios imperante. [*Herodot. ibid. cap.* 159.] Qui regis Ægyptii synchronismus jam positum conditæ Cyrenes tempus verius esse confirmat, quàm quod ab aliis variè habetur assignatum.

3374 Josias, anno regni sui 12 cœpit mundare Judam & Hierosolyma 4084 *630*
c. ab idololatriæ sordibus: excelsis, & lucis, & altaribus Bahalimorum, cum subdialibus statuis quæ impositæ erant eis, sculptilibúsque & fusilibus destructis, & ossibus Sacerdotum combustis super altaria illorum. Deinde progressus ad civitates Manassis, & Ephraimi, ac Simeonis, usque ad Naphthali; altaria, & lucos, & sculptilia, omnésque subdiales statuas, similiter demolitus est per totam terram Israëlis. [II *Chron.* XXXIV. 3,-7.]

3375 Jeremias, anno 13 regis Josiæ, ad propheticum munus à Deo voca- 4085 *629*
c. tus, se excusat: sed repetito Dei mandato, cum promissionibus & signis ad prophetiæ argumentum pertinentibus, confirmatus; de calamitate à Babylonio Judæis superventurâ habitatores illius terræ præmonere jubetur. [*Jerem.* I. 2,-17. *cum* XXV. 3.] Cui adjunctus Zephanias, & alii Prophetæ, populum rebellem ad pœnitentiam revocare frustrà conantur. [*Zephan.* I. 1. *Jerem.* XXV. 3,4,5.]

Prusias (vel Prusa, in Bithyniâ) condita. [*Euseb. Chronic.*]

3378 Nabopollasarus Babylonius à Saraco (sive Chynaladano) Assyriorum 4088 *626*
& Chaldæorum rege præfectus exercitui, & Astyages à patre Cyaxare Mediæ Satrapa constitutus, affinitatem ineuntes (Amyiti Astyagis filiâ Nebucadnesari filio Nabopollasari desponsatâ) junctis viribus Niniven, & in eâ Saracum regem, expugnant: quemadmodum ex Alexandri Polyhistoris fragmento (à Cedreno, qui illud citat, minimè intellecto) colligimus. Quomodo & in fine Græci Tobiti legimus, cepisse Niniven.

Nabu-

Nabuchodonosorum (sive Nabopollasarum) & *Assuerum* (sive Astyagem, Assueri quoque nomine, Danielis IX. 1. appellatum:) superstite adhuc Tobiâ juniore qui, captâ Samariâ, à Salmanasare in Assyriam cum patre deportatus, annis 127, (vel 99 ut habet Latina, ex Chaldaico expressa editio) vixisse dicitur; quum 95 ab Israëliticâ captivitate hucusque decurrerint. Atque ita, Josiâ regnante (ut, in commentariorum suorum in Jonam Procemio, Hieronymus quoque confirmat) eversâ Ninive; completa sunt de ejus excidio Nahumi & Esaiæ vaticinia: cujus etiam, jam peracti, in Ezechielis capite XXXI. elegantissima habetur descriptio.

Sublato verò Saraco, Chaldæorum regnum suscepisse Nabopollasarum, disertè testatur Polyhistor: quod & annis 21 illum administrâsse, in 3 rerum Chaldaicorum libro tradit Berosus, & in Regum Canone Ptolemæus.

3379 Sadyattes Lydorum rex cum exercitu terram Milesiorum invasit: 4089 625
& per sex annos bellum illud gessit. [*Herodot.lib.*1.*cap.*18.]

3380 d. Josias, anno regni 18, Hilkiæ summo Sacerdoti mandat, ut ex collectis pecuniis domus Dei restauraretur. Ille operi intentus, librum Legis (authenticum, à latere Arcæ fœderis repositum; Deut.XXXI.26. qui ab initio regni Manassis amissus fuisse videtur) reperiens, per Shaphanem scribam ad Regem mittit. Josias, libri lectione perculsus, Huldam prophetissam consulit; à quâ, de regni excidio, sententiam accipit; ejus executione tamen, dum ipse viveret, dilatâ. [II *Reg.*XXII. 3,-20. II *Chron.*XXXIV.8,-28.] Hinc Rex, congregatis ad se omnibus senioribus Judæ & Hierosolymorum, cum Sacerdotibus & Prophetis, librum illum Legis coram toto populo legendum curat; fœdus inter Deum & populum redintegrat, Templum & regnum ab idololatriâ repurgat, & Dei cultum fidelissimè restituit. [II *Reg.* XXIII.1,-14. II *Chron.*XXXIV.29,33.] Altare etiam & excelsum, quod Jeroboamus filius Nebati extruxerat, diruit; combustis priùs super eodem altari mortuorum ossibus: sicut ante annos 350 de eo nominatim prædictum fuerat. [I *Reg.*XIII.2.] Cúmque similiter omnes domos excelsorum, quas fecerant reges Israëlis, in civitatibus Samariæ amovisset, & mactavisset omnes Sacerdotes super ipsa altaria, combussissétque ossa hominum in eis: demùm reversus est Hierosolyma. [II *Reg.* XXIII.15,-20.] Atque ab hâc solenni fœderis renovatione & reformatione publicâ, cum desolationis tamen propter peccata populi inducendæ sententiâ inevitabili conjunctâ; tùm *tricesimi* anni in ipso initio prophetiæ Ezechielis, tùm *quadraginta* annorum peccati Judæ, in ejusdem ca.IV.6. epocha deducitur. 4090 624

3381 c. Josias, eodem anno regni sui 18 (ad finem tendente) mensis primi die 14, (*Maii* 4 *feriâ* 2,) toto Judâ & Israële præsente & habitatoribus Hierosolymorum, festum Paschatis observavit majori celebritate, quàm quisquam regum Israëliticorum aut Judaicorum ante ipsum. [II *Reg.* XXIII.21,22,23. II *Chron.*XXXV.1,-19.] Denique pythones, & ariolos, & imagines, ac stercoreos deos, & omnes abominationes quæ conspiciebantur in terrâ Judæ & Hierosolymis, sustulit: ut præstaret verba Legis scripta in libro quem invenerat Hilkia sacerdos in domo 4091 623

Domini, [II *Reg.* XXIII. 24. *cum Deuteron.* XVIII. 9,10,11.]

3383 c. Anno Nabopollasari 5 (desinente) qui est 127 à Nabonasaro, Athyr secundùm Ægyptios die 27 (εἰς τὴν κη) cœpit Luna in Babylone deficere; post mediam noctem 5 horis temporalibus. [*Ptolem. Syntax.lib.*5. *pag.*125.*edit.Græc.*] Aprilis videlicèt Juliani die 22 (*feriâ* 7) *incipiente* à media nocte: vel Athyr Ægyptiaci die 27 (*feriâ* 6) *desinente.* hoc enim Ptolemæi illud indicat, κζ εἰς τὴν κη. quia post mediam noctem 6 horis temporalibus exactis, Sole exoriente, dies 28 erat initurus. 4093 621

3384 d. Hamutala peperit Josiæ, post Shallumum sive Jehoachazum, etiam Mattaniam, qui Sedekias posteà dictus est. Erat enim is annorum 21, quum regnare inciperet. [*Jerem.* LII.1. II *Reg.* XXIV.17,18.] 4094 620

Xenophanes Colophonius, Eleaticæ disciplinæ princeps, ἐγένετο (ut apud Sextum Empiricum legitur, lib.I.adversùs Mathematicos, ca.12) vel ἐγεννήθη (ut ex Apollodoro rectiùs habetur, apud Clementem Alexandrinum, libro 1° Stromatum) natus est Olympiade XL.

3385 Post Sadyattem in Lydiâ regnavit filius ejus Halyattes junior annis 57. quorum quinq; prioribus bellum contra Milesios à patre susceptum continuavit. [*Herodot.lib.*1.*cap.*17,18,25.] 4095 619

3387 c. Jehojakimus Josiæ filius, ex Nehushtâ filiâ Elnathanis Hierosolymitanâ, filium sustulit Jehojacinem sive Jechoniam: qui 18 annos natus erat, quum regnare inciperet. [II *Reg.* XXIV.8.] 4097 617

3388 Necos, Psammitichi filius, in Ægypto regnat annis 16. [*Herodot. lib.*2. *cap.*159.] qui in Scripturâ Neco & Pharaoh Neco appellatur. [II *Chron.* XXXV.20. II *Reg.* XXIII.29. *Jerem.* XLVI.2.] Hic à Nilo ad Arabicum sinum fossam ducere aggressus est: in quâ fodiendâ 120 millia Ægyptiorum perierunt. Sed postquàm in medio opere destitisset; Phœnices quosdam ad Africam circumnavigandam misit: qui cum navibus è sinu Arabico sive mari Erythræo solventes, in mare australe abierunt, ac tandem per columnas Herculis transvecti, tertio anno in Ægyptum redierunt. [*Herodot.lib.*1.*cap.*158. *& lib.*4.*cap.*42.] 4098 616

3390 Anno duodecimo belli inter Lydos & Milesios gesti, quum Halyattis exercitus Milesiorum segetes (ut singulis annis facere solebat) incendisset: flammæ vi venti adactæ templum Minervæ apud Assesum incendio absumpserunt. Et quum post exercitus reditum Sardis Halyattes decubuisset, diuturnisque ægrotaret: consulta eâ de re apud Delphos Pythia, priusquàm repararetur templum illud, se redditura responsum negavit. Thrasybulus oraculi sententiâ per Periandrum Cypseli filium Corinthiorum tyrannum, cui admodùm familiaris fuerat, intellectâ, caduceatorem ab Halyatte hâc de causâ missum ita excipiendum curavit, ut Milesios comessationibus & oblectationibus vacantes inveniret. Unde eos rebus omnibus Halyattes abundare arbitratus, societatem cum iis iniit: atque pro uno, duo delubra apud Assesum Minervæ ædificavit; & valetudine recuperatâ, Delphos misit donaria. [*Herodot.lib.*1.*cap.*19,21,22,25. *cum Polyæno, Stratagem.lib.*6.] 4100 614

3393 a. Jubilæus *decimus septimus.* 4102 612

c. Anaximander Milesius, Praxidami filius, in Ioniâ natus est. *Vid. infra, ann. Mundi* 3457. 4103 611

Neco

3394 c. • Neco rex Ægypti, Deo jubente, aſcendit contra regem Aſſyriæ, 4104 610
qui adverſùs ipſum belligerabat: ut Carcemiſhum ad flumen Euphratis oppugnaret. [II *Reg.* XXIII. 29. II *Chron.* XXXV. 20, 21, 22.] Μήδους πολεμῶν καὶ τοὺς Βαβυλωνίους, οἳ τὴν Ἀσυρίων κατέλυσαν ἀρχήν, *contra Medos & Babylonios, qui Aſſyriorum imperium everterant, pugnaturus:* inquit *Joſephus, lib.* 10. Antiquitat. cap. 6. Et Carcemiſhum quidem, Senacheribi tempore, ab Aſſyriis poſſeſſam fuiſſe, ex *Eſai.* X. 9. liquet: ſed eorum imperio ſublato, ad Babyloniorum ditionem rediit. Atque ut Perſiæ imperator, Babyloniam & Aſſyriam obtinens, *Ezræ* VI. 22. rex *Aſſyriæ* nuncupatur; ita & hîc, Aſſyriam nactus Babylonius: præterquàm quòd ipſam Babyloniam quoque partem Aſſyriæ olim fuiſſe habitam confirment ſcriptores exteri; & terram Chaldæorum ab Aſſyrio fundatam ſacræ dicant literæ. [*Eſai.* XXIII. 13.] Vid. *Numer.* XXIV. 22. *Eſai.* LII. 4. *Nehem.* IX. 32.

Joſias, bello contra Neconem temerè ſuſcepto, in convalle Megidduntis (ad Manaſſis tribum ſpectante, *Joſu.* XVII. 11. *Jud.* I. 27.) illi occurrens, occiſus eſt. [II *Reg.* XXIII. 29, 30. II *Chro.* XXXV. 22, 23.] Quò ſpectat & illa Herodoti narratio, libro 2°: Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ, ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐοῦσαν μεγάλην εἷλε. *Necos, pedeſtri acie congreſſus cum Syris in Magdalo, victoriâ potitus eſt. Poſt pugnam verò, Kadytin urbem Syriæ magnam cepit.* ubi doctiſſimus Scaliger *Kadytin* illam *Kadeſh* fuiſſe notat, cujus Numerorum XX. 16. & *Magdolum* urbem in finibus Ægypti, cujus Jeremiæ XLVI. 14. fit mentio: creditque vicina fuiſſe, Magdolum & Mageddo; ſed quia Magdolum celebrius, ob id pugnam ibi commiſſam dici, ut ea, quæ ad Gaugamela pugnata eſt, refertur ad Arbela, propter obſcuritatem Gaugamelorum. Quid verò ſi ſynonyma ea fuiſſe dicamus, & locum illum denotare, à quo Maria *Magdalena* accepit cognomentum? Matthæi certè XV. 39. ubi nos *Magdalam* legimus, Syrus *Magedu* & vetus Latinus interpres *Magedan* reddidit; vocabulo à *Megidduntis* nomine non multùm diſcedente.

Mortuo principe optimo, cujus vita tutum reddebat populum à captivitate Babylonicâ, (II *Reg.* XXII. 20.) malorum Iliade jam ingruente, ſuperioris anni jubilus verſus eſt in threnodiam: ita ut penè in proverbium abierit *planctus Hadadrimmonis in convalle Megiddunis.* [*Zachar.* XII. 11.] Neque enim univerſus ſolùm qui tum præſens fuit Judææ populus inſigni lamentatione Joſiæ mortem proſecutus eſt; ſed etiam in futurum luctus publicus, quaſi pro ſtatuto in Iſraële receptus eſt: deflente eum quoque Jeremiâ prophetâ in Lamentationibus ſuis. [II *Chro.* XXXV. 24, 25.] in quibus imminentes eccleſiæ regnique totius miſerias tanquam præſentes patheticè deplorans, ad cædem Joſiæ, ut futurarum omnium calamitatum primordium, ita digitum intendit. *Spiramentum narium noſtrarum, unctus Domini, capitur in foveis iſtorum: de quo dicebamus, in umbrâ ejus vivemus inter gentes.* [*Lament.* IV. 20.] Ut meritò in quæſtionem vocari debeat verſus illius proœmialis authoritas, qui in editione Græcâ & vulgatâ etiam Latinâ (ſed contra Hieronymi mentem) Threnis Jeremiæ præfixus legitur. *Et factum eſt, poſtquàm in captivitatem redactus eſt Iſraël & Jeruſalem*

deserta est; sedit Jeremia propheta flens, & planxit lamentatione hâc in Jerusalem, & amaro animo suspirans & ejulans dixit. Cujus authori in mentem venire debebat illud Sapientis dictum: *Ne adjicito ad verba ejus, ut non corripiat te, & efficiaris mendax.* [*Prov.*XXX. 6.] Nova quoque lamentatio de flebili regni Judæorum statu, inde à morte Josiæ, ab Ezekiele proferenda posteà præscribitur. [*Ezek.*XIX.1,14.]

Post cædem Josiæ populus, ne rex Ægypti regnum rege vacuum occuparet, Shallumum sive Jehoachazum juniorem Josiæ filium regem unxit: qui fecit quod malum videtur in oculis Domini, omninò prout fecerant majores ejus. [II *Reg.* XXIII. 30, 31, 32. II *Chron.* XXXVI.1.] Vid. supr.ann.Mund.3371.

d. Ab Assyriacâ expeditione reversus Neco, Jehoachazum, quum tribus tantùm mensibus regnavisset, amovit; & seniorem ejus fratrem *Eliakimum* regem constituit pro Josiâ patre ejus, immutans nomen ejus *Jehoiakimum.* [II *Reg* XXIII.31,32,34. [II *Chron.*XXXVI. 2,3,4.] ut *Jehovæ* vero Israëlitarum Deo victoriam de Assyrio partam acceptam se referre eo modo testaretur: à quo ad bellum hoc gerendum se incitatum professus fuerat. [II *Chron.*XXXV.21,22.] Deinde, tributo centum talentorum argenti & talenti auri terræ Judææ imposito, Jehoachazum sive Shallumum, Riblæ in regione Hamathæ conjectum in vincula, secum abduxit in Ægyptum: ubi & mortuus est. [II *Reg.* XXIII.33,34,35. II *Chron.*XXXVI.3,4. *Ezekiel.*XIX.3,4.]

Jeremias, Dei mandato, in domum novi Regis descendens, tum ipsum tum servos & populum ejus promissionibus & minis ad resipiscentiam hortatus est: de Shallumo sive Jehoachazo, in Ægyptum deportato, vaticinium subnectens. *Ne fleatis pro mortuo* (Josiâ) *neque condoleatis ei: omninò flete pro abeunte* (Shallumo,) *quia non revertetur ampliùs ut videat solum natale suum, &c.* [*Jerem.*XXII.1,2,10,11,12.]

3395 a. In principio regni Jehojakimi Jeremias, Deo jubente, stans in Templi atrio, populum venientem ex omnibus civitatibus Judæ ad incurvandum se in domo Domini (in festo Tabernaculorum; quando omnes mares ex omnibus civitatibus tenebantur comparere Hierosolymis: *Deut.*XVI.16.) ad resipiscentiam hortatus est: recusantibus judicium Dei denuncians; *domum illam similem futuram Shilunti, & civitatem tradendam maledictioni apud omnes gentes terræ.* Unde comprehensus à Sacerdotibus & Prophetis, totóque populo qui tum in atrio erat, capitalis criminis accusatur: sed publico Principum & Seniorum populi judicio absolvitur. [*Jerem.*XXVI.1,2,–19.]

Uria quoque filius Shemaiæ ex Kiriath-jearimis prophetavit contra 4105 609
civitatem Hierosolymorum & terram Judæ, omninò secundùm verba Jeremiæ. Et quum Jehojakimus rex morte eum afficere quæsivisset: fugiens ille venit in Ægyptum. Sed misit Rex Elnathanem filium Achoris & alios cum eo in Ægyptum: qui reduxerunt eum ad Jehojakimum. Is verò Prophetam percussit gladio; abjecítque cadaver ejus in populi sepulchra contemptissima. Veruntamen manus Ahikami filii Shaphanis (qui apud Regis patrem Josiam authoritate valuit; II *Reg.* XXII.12. II *Chron.*XXXIV.20.) adfuit Jeremiæ; ut non traderent eum in manum populi, ad morte afficiendum ipsum. [*Jerem.*XXVI. 20,–24.]

His adjungi poterit, & Habbakuk propheta: cui de Judæorum improbitate & contumaciâ conquerenti, responsum Deus dedit, se iis ipsis diebus Chaldæos in Judæam immissurum; consilium eâ de re suum rebelli populo ita patefaciens. *Opus operor diebus vestris, quod non credituri estis quum narrabitur. Nam ecce ego excitaturus sum Chaldæos, gentem acerbissimam & festinam; ambulaturam per latitudinem terræ, ad possidendum habitacula non suo jure hæreditario, &c.* [*Habbak.* I. 5, 6.]

In principio etiam regni Jehojakimi, Jeremias prædixisse dicitur, Sedekiam regem Judæ futurum, & Nebucadnesarem regem Babyloniæ, eúmque gentes finitimas dominatui suo subjecturum. [*Jerem.* XXVII. 1,-11.]

3397 d. Quum ad Ægyptium, Carcemishum possidentem, Cœlosyriæ & 4107 607
Phœniciæ Satrapa à Nabopollasaro rege Babyloniæ defecisset, hic adversùs illos filium suum Nebuchadnesarem, in societatem regni assumptum, cum magno misit exercitu. Quod desinente tertio, & ineunte quarto Jehojakimi anno factum; ex Danielis cap. I. 1. collato cum Jeremiæ c. XXV. 1. intelligimus.

Nebuchadnesare regnum capessente, prophetiæ rerum ab illo gerendarum Jeremiæ statim revelatæ sunt: quarum prima de Ægyptiorum clade fuit; tum illâ ad Euphratem, tum illâ quam domi posteà essent percepturi, ipsâ Ægypto à Nebuchadnesare occupatâ. (*Jerem.* XLVI.) Earum prior, nullâ penè morâ interpositâ, effectum est sortita: Pharaonis Neconis copiis, quæ ad Carcemishum fuerunt, à Nebuchadnesare Rege Babyloniæ, anno Jehojakimi 4° percussis. (*Jerem.* XLVI. 2.) Posterior, post captam Tyrum anno captivitatis Jechoniæ 27 eventu comprobata est. [*Ezech.* XXIX. 17, 18, 19.]

Eodem anno quarto Jehojakimi, qui primus fuit Nebuchadnesaris Regis Babyloniæ, Jeremias Judæos contestatus, quòd non auscultaverint verbo Domini quod continenter eloquutus fuerat illis à 13 anno Josiæ usque ad hunc Jehojakimi 4, (*hic vicesimus tertius annus est*, inquit) & reliquorum omnium Prophetarum, à Deo ad ipsos missorum, cohortationibus immorigeros se præbuerint: de adventante Nebuchadnesare eos commonet, & servitute Babylonicâ annorum 70 ab eis subeundâ; intra quod spatium, Judæam quidem primùm, deinde & reliquas quas commemorat gentes (suo quamque ordine) Regi Babyloniæ servituras; ipsúmque demùm Babylonium excindendum, & terram Chaldæorum desolationi exponendam, prædicit. [*Jerem.* XXV. 1, 3, 11, 12.] quorum 70 annorum ab Esaiâ quoque in prophetiâ de Tyriis, obscurior longè antea facta fuit mentio. [*Esai.* XXIII. 15, 17.]

3398 a. Anno 4 Jehojakimi, Baruc filius Neriæ scripsit ex ore Jeremiæ in volumine libri omnia verba Domini, quæ locutus illi fuerat, de Israële & Judâ ac de omnibus gentibus, à diebus Josiæ usque in diem hunc: legítque ea in domo Domini, audiente populo Hierosolymitano & omnibus Judæis qui venerunt ex civitatibus suis, in die Jejunii. [*Jerem.* XXXVI. 1,-8.] solennis videlicèt illius, mensis 7 die 10, quotannis celebrati: (*Levit.* XVI. 29. XXIII. 27. *Num.* XXIX. 7.) quinque diebus ante festum Tabernaculorum, in quo omnes mares ex omnibus civitatibus Judæ comparebant Hierosolymis. (*ut suprà, ann. M.* 3395.) Ipsum verò

Baru-

Barucum, severissimis istis minis quas scripserat consternatum & frustrà ἑαυτὸν τιμωρέμενον, verbo Dei de clade à Babylonio superventurâ omni carni & vitâ ipsius inter medias hasce turbas conservandâ, Jeremias confirmat. [*Jerem.XLV.*1,–5.] quò fortasse referenda fuerint & capita illa duo consolatoria, *Jerem.XXX.* & *XXXI.* promissiones de instaurandâ Ecclesiâ continentia.

Rechabitæ (è posteris Jonadabi filii Rechabi, II *Reg.X.*15) Nebuchadnesare rege Babyloniæ in Judæam adveniente, metu copiarum Chaldæorum & Syrorum, relictis tentoriis suis (in quibus, ex præscripto Jonadabi progenitoris sui, habitare solebant) ingressi sunt Hierosolyma, *Jerem.XXXV.*11. ubi, quum de tempore præsente dicant; *Ita considemus Hierosolymis*: colligimus capitis hujus historiam, de vino à Rechabitis recusato, eo tempore fuisse gestam, quo Urbs à Nebuchadnesare fuit obsessa. [*Dan.*I.1.]

In manum Nebuchadnesaris tradidit Dominus Jehojakimum regem Judæ, cum parte instrumentorum domus Dei. [*Dan.*I.2.] mense videlicèt 9 sive Cisleu: ut colligitur ex anniversario jejunio, quod in memoriam, ut videtur, hujus calamitatis, (more apud Judæos recepto; *Zachar.* VII. 3, 5. & VIII. 19.) eo mense observatum est. [*Jerem. XXXVI.*9.]

Jehojakimum catenis vincivit Nebuchadnesar, ut abduceret eum Babyloniam: [II *Chro.XXXVI.*6.] sed pactis posteà conditionibus servitutis, domi eum reliquit; ubi servus illi permansit tribus annis. [II *Reg.XXIV.*1.] A quâ primâ omnium Regis & populi Judaici sub Nebuchadnesare factâ servitute, numerandi sunt anni 70 captivitatis Babylonicæ, à Jeremiâ prophetâ prædicti. [*Jerem.XXV.*11. & *XXIX.* 10.] 4108 606

Nebuchadnesar Ashpenazo præfecto eunuchorum sive aulicorum suorum præcepit, ut exportaret è filiis Israëlis, tum ex semine regio, (uti Ezekiæ ab Esaiâ prædictum fuerat; *Esai.XXXIX.*7.) tum ex proceribus, pueros formæ elegantiâ & intelligentiæ facultate præstantes; qui in literis & linguâ Chaldæorum per triennium ab eo instituti, Regi posteà in palatio essent ministraturi. Inter quos, è filiis Judæ, præcipui fuerunt; Daniel qui Beltshar, Hananiah qui Shadrach, Mishaël qui Meshach, & Azariah qui Abednego, mutato nomine, à præfecto est appellatus. [*Dan.*I.3,–7.]

Postquàm 28 annis superioris Asiæ imperium Scythæ jam obtinuissent; eorum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebrietatámque interemerunt. [*Herodot.lib.*1. *cap.*106.] Præter istos, & alii aliquot Scytharum Nomadum, per seditionem finibus suis pulsi, à Cyaxare suscepti fuerant: tum venationibus faciendis, tum pueris instituendis ab eo deputati. Qui asperè admodùm & indignè ab eo tractati (simul etiam, ut videtur, recentis in gentiles suos injuriæ memores) uno puerorum quos docebant trucidato, & pro ferinâ apparato, atque Cyaxari convivísque suis apposito; Sardes ad Halyattem regem supplices confugerunt. Quos reposcenti Cyaxari quum ille reddere abnuisset: bellum inter Lydos Medósque quinquennale conflatum est. [*Id. ibid.cap.*73,74.] Cimmerios verò (*de quib. suprà, ad ann. Mundi* 3368.)

3368) ipse Halyattes ex Asiâ exegit. [*Id. ibid. cap.* 16.]

3399 a. Anno 5 Jehojakimi, mense 9, indictum est jejunium coram Domino toti populo Hierosolymis: in memoriam, ut videtur, Urbis eodem superioris anni mense â Chaldæis captæ. Ubi Baruc, ad ostium portæ domus Domini, legit è libro omnia verba Domini quæ ex ore dictantis Jeremiæ scripto exceperat; audiente toto populo, qui Hierosolyma ex civitatibus Judæ venerat. De quo Principes per Micam Gemariæ filium certiores facti, Barucum advocant, legentem audiunt, & metu Regis, ut Jeremias & ipse delitescant, admonent. Jehojakim rex, auditâ parte voluminis, illud scalpello priùs laceratum in ignem projecit, qui erat in foco. [*Jerem.XXXVI* 9,—25.] in cujus horrendi facti detestationem, Judæi ad hunc usque diem Jejunium die 7 mensis hujus noni, sive Cisleu, observant.

Jehojakimus rex, divino volumine combusto, præcepit Jerachmeeli filio suo, & Seraiæ filio Azrielis, & Shelemiæ filio Abdielis, ut caperent Barucum scribam & Jeremiam Prophetam. Sed abscondens eos Dominus, in impium Regem & regnum ipsius sententiam hanc denun-

b. ciavit. *Tu exussisti volumen illud, dicens: Quare scripsisti in eo, dicendo,* 4109 605
Omninò venturus est Rex Babylonia, & perditurus terram hanc, facturúsque ut cessent ex eâ homines & jumenta? Idcircò sic ait Dominus de Jehojakimo rege Juda: Non erit ei sedens in solio Davidis; & cadaver ejus erit projectum æstui diurno & gelu nocturno. Et animadvertam in eum, & in semen ejus, & in servos ejus, iniquitatem ipsorum: & adducam contra eos, & contra habitatores Hierosolymorum, ac contra viros Juda, totum illud malum quod proloquebar eis; in eo volumine sc. quod ab illis exustum est. Deinde, Domino præcipiente, Baruc in altero volumine scripsit ex ore Jeremiæ omnia verba quæ erant in volumine illo priore, quod Jehojakimus combusserat; multis etiam consimilibus adhuc additis. [*Jerem.*XXXVI.26,—32.]

Nebuchadnesar, victorias suas prosecutus, à flumine Ægypti usque ad fluvium Euphratis cepit quicquid fuerat regis Ægypti: ita ut deinceps Neco concluderetur intra terminos regionis suæ. [II *Reg.*XXIV. 7.] Intereà verò pater illius Nabopollasarus, morbo laborans, in civitate Babyloniâ vitam terminavit; quum per annos 21 regno fuisset potitus. Cujus mortem is non multo pòst cognoscens, demandatâ amicis curâ captivorum Judæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis; ipse cum paucis, breviori itinere, per desertum Babylonem properavit. Ubi factus totius paterni imperii dominus, captivos advenientes per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit. [*Berosus, rerum Chaldaicarum libro* 3°.]

Ex instrumentis etiam domus Dei quæcunque visum est deportavit Nebuchadnesar Babylonem: ubi ea reposuit in templo & thesauro Dei sui. [*Daniel.*I.2. II *Chron.*XXXVI.7.] Beli nimirùm: quem ipse πρόγονον sive progenitorem suum appellat, in Abydeni Assyriacis; & cujus templum ex belli hujus manubiis magnificè illum exornavisse, Berosus author est.

Scytharum reliquiæ, quæ Medorum gladios evaserunt, domum reversæ,

versæ, non exiguum exercitum juventutis (quam ex servis suis uxores, ipsis absentibus, pepererunt) sibi occurrentem offenderunt. Cum quibus sæpè pugnâ commissâ, quum nihil Scythæ proficerent: tandem sumptis flagellis servos fugaverunt. [*Herodot. initio lib.*4.]

3401 a. Jehojakimus, postquàm triennio in fide quam Nebuchadnesari dederat permansisset, aversus rebellavit contra eum. [II *Reg.*XXIV.1.] 4111 603

Daniel & tres socii ejus, quum recusato cibo & vino regio leguminibus tantùm vescerentur & aquam biberent, vultu tamen magis vivido & carne magis vegetâ inventi sunt, quàm reliqui omnes pueri qui Regis cibario pascebantur. Quúmque triennio institutionis jam completo, ministerio aulico essent admoti: in omnibus rebus ad peritiam intelligendi pertinentibus, quas requirebat ab eis Rex, inveniebat eos decuplo superiores omnibus Magis & Astrologis qui in toto regno ipsius erant. [*Dan.*I.5,—20.]

Anno secundo regni, sive monarchiæ Babylonicæ à morte patris inceptæ; Nebuchadnesar somnium de statuâ ex diversis metallis conflatâ somniavit. Cujus ille oblitus, à Chaldæis somnium suum cum interpretatione sibi proferri; & quum illi non possent, eos trucidari jubet. Daniel verò, quum judicatum cœpisset fieri, causam rei cognoscens, dilationem à Rege impetrat: Deúmque cum sociis orans, somnium interpretationémque cognoscit. Is deinde somnium Regi aperit, & quatuor imperia ordine sibi succedentia eo significata fuisse declarat. Quibus auditis, Rex Danielem, amplissimis muneribus donatum, dominatorem constituit in totâ provinciâ Babyloniæ, & præfectum antistitum super omnes sapientes Babyloniæ: eóque petente, tres etiam illius socios præfecit negotio provinciæ Babyloniæ. [*Dan.* II. 1,—49.]

3403 d. Sexto anno belli inter Medos & Lydos gesti ineunte, quum utrinque æquo Marte certaretur, Eclipsis Solis facta est, quam futuram Thales Milesius Ionibus prædixerat. Uterque exercitus, diem noctescere videns, à pugnando destitit: indéque Syennesis Cilicis & Labyniti (id est, Nebuchadnesaris) Babylonii interventu, pax conclusa est; Halyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dante. [*Herodot.lib.*1.*cap.*74.] Hanc eandem Eclipsin, à Thalete prædictam, eo quoque tempore contigisse quo rex Medorum Cyaxares pater Astyagis & Lydorum Halyattes Crœsi pater, signis collatis inter se præliarentur, in Astronomicâ suâ Historiâ Eudemus confirmat: de quâ & Plinius, lib.1. cap. 12. defectus utriusque sideris rationem exponens. *Apud Græcos investigavit primus omnium Thales Milesius, Olympiadis* XLVIII *anno* IV. *prædicto Solis defectu, qui Alyatte rege* (ita enim habet vetus lectio; non, ut vulgata, *sub Astyage rege*) *factus est, Urbis conditæ anno* CLXX. Clemens Alexandrinus, libro 1 Stromatum, circa *quinquagesimam* Olympiadem Cyaxaris pugnam, & Solis defectionem hanc factam fuisse retulit, ab Eudemi, quem citat, multùm aberrans sententiâ. Nam & tempus, tum ab eo tum à Plinio designatum, non *Cyaxaris* sed *Astyagis* regno convenit: & ex tabulis Lunæ-solaribus Ptolemæi (quæ eædem sunt & Hipparchi) Cyaxare regnante, anno 4° Olympiadis XLIV, Solem defecisse apparet; anno videlicet Nabona- 4113 601

sari

ſari 147, menſis Ægyptiaci Pachon die 4, ſive Septembris Juliani 20, feriâ 1 horis 3 minut. 25 ante meridiem. Fuítque eclipſis hæc digitorum 9, & duabus ferè horis duravit.

3404 c. Pſammis, Neconis filius, annis 6 in Ægypto regnat. [*Herodot.lib.*2. *cap.* 161.] 4114 600

Phocæenſes, ex Ioniâ navigantes, Maſſiliam in mari Liguſtico condiderunt, ante pugnam Salaminiam annis CXX. ut ex Timæo refert Marcianus in Periegeſi ſuâ: Olympiadis videlicèt XLV anno primo, ut & in Chronico tradit Euſebius, & in Polyhiſtore Solinus; licèt hic priorem hanc Phocæenſium coloniam ſub Tarquinio Priſco, cum poſteriore eorum profectione ſub Servio Tullio factâ, (de quâ infrà, ad annum Mundi 3461.) confundat. Nuptiarum verò hiſtoria, quæ urbi condendæ viam fecerunt, apud Athenæum libro 13 ex Ariſtotele ἐν τῇ Μασσαλιωτῶν πολιτείᾳ & Juſtinum libro 43, ex Trogo Pompeio, in eandem ferè ſententiam ſed variantibus perſonarum nominibus, pleniùs habetur expoſita.

Nebuchadneſaris exercitus, ex turmis Chaldæorum, Syrorum, Moabitarum & Ammonitarum conſtans, contra rebellem Jehojakimum miſſus, Judæam vaſtavit: (II *Reg.*XXIV.2.] deportatis in captivitatem 3023 Judæis anno 7 Nebuchadneſaris. [*Jerem.*LII.28.]

Aſtyagi ſive *Ahaſuero* (*Daniel.*IX.1) ex Arienâ (quam ſuperiore anno in uxorem duxerat) natus eſt filius Cyaxares, qui & *Darius* Medus: annorum 62 circitèr exiſtens, quum Belſhaſari interfecto in regno Chaldæorum ſuccederet. [*Dan.*V.30,31.] Aſtyages verò, patre adhuc ſuperſtite, Mandanem filiam (ex priore uxore natam) matrimonio locavit Cambyſæ Achæmenis filio, Perſarum Regi, (ut Xenophonti placet, libro 1° Κύρου παιδείας) qui à Perſeo generis ſui duxit originem: ex quibus (ſequente anno) Cyrus natus eſt. ut nullo modo Cteſias ſit audiendus: qui, contra & Herodotum & Xenophontem & reliquos authores cum illis conſentientes, *Aſtyigan* (ſic enim eum appellat) genere Cyro junctum fuiſſe negat.

3405 c. Jehojakimus, à Chaldæis captus, abjectus fuit inſepultus: nempè ſepulturâ aſini ſepultus, tractus & projectus ultra portas Hieroſolymorum; juxta prophetiam *Jeremiæ* XXII.18,19. *&* XXXVI.30. licèt, ad communem naturæ legem reſpectu habito, dormiviſſe dicatur ille cum patribus ſuis. [II *Reg.*XXIV.6.] 4115 599

Succedens illi filius Jehojachin (qui & Conias & Jechonias dictus eſt) tribus menſibus & decem diebus regnavit Hieroſolymis: & fecit quod malum videtur in oculis Domini, omninò prout fecerat pater ejus. [II *Reg.*XXIV.8,9. II *Chron.*XXXVI.8,9.] Contra hunc ſeveriſſimum Dei judicium denunciatum extat in fine capitis XXII Jeremiæ; ſententiâ hâc, quaſi in acta referendâ, demùm concluſum. *Scribite virum iſtum liberis carentem, virum non proſperaturum in diebus ſuis: nam non proſperabitur de ſemine ejus quiſquam ſeſſurus in ſolio Davidis, & dominaturus ampliùs in Judâ.* [*Jerem.*XXII.30.] de quo conſulendus Chriſtophorus Helvicus, in libro de genealogiâ Chriſti. Hoc tempore ſequentis quoque capitis XXIII Jeremiæ prophetia edita fuiſſe videtur.

Vertente anno, (ex quo prior missus fuerat exercitus) ascenderunt servi Nebuchadnesaris regis Babyloniæ Hierosolyma; ut veniret civitas in obsidionem. Quumque venisset Nebuchadnesar ad ipsam civitatem, servis ejus obsidentibus eam: prodiit Jehojachin rex Judæ ad regem Babyloniæ, ipse cum matre suâ (Nehushtâ Hierosolymitanâ,) servi quoque ejus, & præfecti ejus cum aulicis ejus; quem cepit rex
d. Babyloniæ anno octavo regni sui (propè completo.) Et deprompt is inde omnibus tum Templi tum Regiæ thesauris, confregit omnia instrumenta aurea quæ fecerat Salomon pro templo Domini: quemadmodum (*Esaia* XXXIX.6) Dominus prædixerat. Et deportavit rex in Babyloniam Jehojachinem regem, cum matre & uxoribus (vel fœminis) & aulicis ejus, & è totis Hierosolymis tum omnes præfectos, tum omnes valentes robore, decies mille captivos; omnésque fabros lignarios ac ferrarios: nihil [Hierosolymis] relicto præter tenuem populum terræ. Ex reliquâ verò regione viros strenuos 7000 & fabros lignarios ac ferrarios 1000 omnes robustos bellatores deduxit rex Babyloniæ captivos in Babyloniam. [II *Reg*.XXIV.8,–16. II *Chron*.XXXVI.10. *Jerem*.XXIV.1. XXIX.1,2. *Ezek*.XVII.12.] Inter quos captivos erat & Mordecaius Benjaminita, Jairis filius, [*Esther*.II. 5,6.] & Ezekiel Sacerdos, filius Buzi: qui idcircò in prophetiis suis ab hâc deportatione epocham suam deducit; (*Ezek*.I.2,3.) quam & deportationem suam nominat. [*c*.XL.1.]

Jeremiæ inscripta ad deportandos fertur Epistola; adversùs idololatriam Babylonicam eos confirmans. [*Baruc*.VI.]

Dum Babylonius ita in Judæam grassaretur, vermem paravit Deus qui luxuriantem istam arborem suo tempore esset perditurus: oppressi sui populi clamore illo exaudito. ***Filia Babyloniæ vastanda; beatus sit qui rependet tibi maleficium tuum quo affecisti nos: beatus, qui prehendet & disipabit parvulos tuos,*** allidens *ad petram.* [*Psalm*.CXXXVII.8, 9.] Hoc enim anno in lucem editus est *Cyrus* Perso-medes, patre Persâ matre Medâ (ut ad superiorem annum est notatum) genitus: de quo hic ipse Nebuchadnesar, jam jam moriturus, apud Abydenum, ad suos vaticinatus fuisse legitur. ***Veniet Perses mulus, vestris dæmonibus ut commilitonibus usurus, & servitutem inducet.*** quomodo & oraculum illud Crœso datum,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,

de Cyro, ex duobus diversarum gentium parentibus orto, Pythia (apud Herodotum, *lib*.1.*cap*.55. & 91) interpretata est. Sed omnium & certissimè & clarissimè, noster Esaias, servitutem servituros Babylonios, (*c*.XLVII.1,2.) & parvulos illorum allidendos ante oculos eorum, (*c*.XIII.16) & vindiciis secundùm libertatem captivos hosce Judæos tandem potituros, prædixit: ipso vindice, ante tot annos, etiam suâ propriâ *Cyri* appellatione compellato; (*c*.XLIV. 28. XLV.1.) Deo quoque tam inusitatæ revelationis rationem ita reddente. ***Propter servum meum Jacobum, & Israëlem electum meum, vocavi te de nomine tuo: cognominavi te, quamvis ignores me.*** [*c*.XLV.4.]

Ætatis autem Cyri annos nobis conservavit Cicero, libro 1° de Divinatione, ex Dionysio, Persicæ gentis scriptore, ista referens. Quum *dormi-*

dormienti Cyro *Sol*, *ter eum scribit* Dionysius *frustrà appetivisse manibus*, *cùm se convolvens Sol elaberetur*, *& abiret : ei Magos dixisse* (*quod genus sapientum & doctorum habebatur in Persis*) *ex triplici appetitione Solis triginta annos Cyrum regnaturum esse portendi. quod ita contigit. nam ad septuagesimum pervenit*, *quum quadraginta annos natus regnare cœpisset.* A quo fortassè somnio, sic à Magis exposito, *Cyrus* nomen accepit: quod *Solem* significare, rectè scripsit Ctesias, & eum secutus Plutarchus in Artaxerxe; quum *Chur* & *Churshid* apud Persicos poëtas, etiam ad hunc usque diem, idem denotare dicatur. Atque ex hoc Ciceronis loco, cum altero *Danielis* V.31. comparato, ante Cyrum, avunculum ipsius Darium Medum, sive Cyaxarem Astyagis filium, natum fuisse apparet: qui idcircò apud Xenophontem, libro 6° Cyri παιδείας, ita loquens introducitur. Ἐπειδὴ παρὼν τυγχάνω, καὶ πρεσβύτερός εἰμι Κύρου, εἰκός με ἄρχειν λόγου. Quum ipse *præsens adsim*, *& Cyro senior existam*; *æquum est*, *ut sermonem ego incipiam.* & in libro 4°, ipse Cyrus, ad eum scribens. Συμβουλεύω δέ σοι, καίπερ νεώτερος ὤν. *Consilium autem tibi do, quanquam ipse junior.*

Nebuchadnesar, Jechoniæ loco, regem substituit patruum ipsius *Mattaniam*, Josiæ filium; nomine ejus in *Tsidki-jah* sive Sedekiam immutato: (*Jer.*XXXVII.1. II *Reg.*XXIV 17.) quod *Justitiam Domini* significat. Cùm enim pepigisset cum eo fœdus; & Dei nomine interposito fidelitatis juramentum ab eo exegisset : (II *Chron.* XXXVI. 13. *Ezek.*XVII.13,14,18.) hujus nominis impositione, de justâ Dei vindictâ, si pactum violaret, commonefaciendum eum fuisse censuit.

Sedekias undecim (plenis) annis regnavit Hierosolymis ; & fecit quod malum videtur in oculis Domini Dei sui; neque depressit se à facie Jeremiæ prophetæ loquentis illi ex ore Domini, sed obdurans cervicem suam, obfirmavit cor suum, ne converteretur ad Dominum Deum Israëlis. [*Jerem.*I.3. XXXII.1,2. II *Reg.*XXIV.18,19. II *Chron.* XXXVI.11,12,13.] Etiam omnes principes Sacerdotum & populus terræ multiplici transgressione prævaricati sunt, polluentes domum Domini quam sanctificaverat Hierosolymis; neque auscultârunt verbis Domini quæ loquebatur per Jeremiam & reliquos Prophetas, sed spreverunt ea, & subsannaverunt nuncios Dei : donec accensus est æstus iræ Domini in populum suum, adeò ut non esset curatio. [*Jerem.* XXXVII.2. II *Chron.*XXXVI.14,15,16.]

Postquàm deportatus esset Jechonias, Deus, ostensâ Jeremiæ visione duorum calathorum ficuum, novi Regis populique deportationem futuram prænunciat. [*Jerem.*XXIV.1,2,8,9.]

In principio regni Sedekiæ, prophetia de Elamitis tùm subigendis tùm restaurandis à Jeremiâ prolata est. [*Jer.*XLIX.34,39.] Elymaidem enim provinciam, cum Susane ejus metropoli ad Ulaium sive Eulæum fluvium positâ, Astyagi Nebuchadnesar ademit, & Chaldæorum imperio adjecit. [*Jerem.*XXV.25. *cum Daniel.*VIII.1,2.] Elamitis verò posteà simul cum Medis copias suas adversùs Babylonios conjungentibus, (*Esai.*XXI.2) sublato Rege eorum Belshasare, sub Cyro uncto suo Deus in Elamo solium suum reposuit : ejúsque metropolis Susan ab eodem Cyro Persarum facta est regia ; ut in libro 15 nos docet Strabo.

Regum Edomæorum, Moabitarum, Ammonitarum, Tyri & Sidonis legatis Hierosolyma ad visitandum novum regem Sedekiam venientibus, Deus Jeremiam vincula & lora tradere jubet, ad Dominos suos perferenda: mandato addito, ut Nebuchadnesaris dominatui se subjiciant, neque prophetis & planetariis suis aliud suadentibus aurem præbeant. Sedekiam quoque similiter admonet, ut se dedat Babylonio, & à Pseudoprophetis caveat: & omnes ordines ad Babylonii obsequium minis & promissionibus provocat. [*Jer.*XXVII.]

Post abductum Jechoniam & captivos reliquos, Sedekias ad Nebuchadnesarem in Babyloniam misit Elhasam filium Shaphanis & Gemariam filium Hilkiæ: per quos & Jeremias Epistolam ad Seniores, Sacerdotes, Prophetas, atque ad totum populum à Nebuchadnesare deportatum, Hierosolymis deferendam curavit. In eâ Judæos de officio in captivitate admonet, gratiosæ liberationis, completo præstituto 70 annorum termino, promissione consolatur; & calamitates reliquorum, qui in Judæâ post deportationem relicti fuerant, simúlque Ahabi filii Kolaiæ, & Sedekiæ filii Maaseliæ Pseudoprophetarum funestum exitium, prænunciat. [*Jerem.*XXIX.1,2,–23.]

3406 Shemaja, (cum Sedekiæ legatis, ut videtur, Babylone redeuntibus) ad Zephaniam (secundanum Sacerdotem; II *Reg.*XXV.18.) & reliquos Sacerdotes Hierosolymitanos literas increpatorias adversus superiorem Jeremiæ epistolam scripsit: quibus, audiente Jeremiâ, perlectis; severam contra eum Dei sententiam Propheta pronunciat. (*Jer.* XXIX.24,–32.) Quo etiam tempore videntur editæ duorum sequentium capitum xxx & xxxj de regno Christi & restauratione Ecclesiæ insignes prophetiæ. 4116 598

3407 Halyatti Lydorum regi, ex uxore Caricâ, natus est Crœsus filius: quippe qui 35 annorum fuit, quum regnare inciperet. [*Herodot. lib.* 1. *cap.*26. *&* 92.] 4117 597

3408 d. Anno Sedekiæ 4°, mense 5°, Hananias pseudopropheta post biennium & omnia instrumenta domus Domini, & Jechoniam & omnes deportatos è Babyloniâ reducendos prædixit. Cui opponente se Jeremiâ, lorum collo ejus detractum ille fregit: addens, ita fracturum esse Deum jugum Nebuchadnesaris, intra biennium justum, è collo omnium gentium. Unde Jeremias, loco ligneorum lororum, jugum ferreum impositurum esse Deum collo omnium gentium istarum pronunciat, ut serviant Regi Babyloniæ. [*Jer.*XXVIII.1,–14.] 4118 596

3409 a. Hanania pseudopropheta, mense septimo, mortem obiit à Jeremiâ prædictam. [*Jer.*XXVIII.16,17.] 4119 595

Astyages, post patrem Cyaxarem, annis 35 Medis imperat. [*Herodot.lib.*1.*cap.*130.] Danielis IX.1. & Tobit.XIV.17. Ahasuerus vel Assuerus dictus.

c. Deus per Jeremiam, Babylonem & terram Chaldæorum à Medis & Persis vastandam prædicit: populúmque suum recuperandæ liberationis promissionibus confirmat. [*Jerem.*L. *&* LI.]

Sedekias, anno regni sui 4°, vel ipse profectus est, vel ipsius potiùs loco in Babyloniam misit Seraiam filium Neriæ filii Maaseiæ, Principem Menuchæ: cui Jeremias præcedentia vaticinia de excidio Babylonico

in

in libro descripta tradidit, prælegenda primùm & in Euphratem deinde projicienda. [*Jerem.*LI.59,—64.] Cum quo & frater ejus Baruc (filius item Neriæ filii Maaseiæ; *Jerem.*XXXII. 12. *Baruc.*I. 1.) scriba Jeremiæ Babylonem simul profectus fuisse putatur.

d. Baruc verba libri sui coram Jechoniâ filio Jehojakimi, & captivis omnibus qui habitabant in Babyloniâ, legisse dicitur, *anno quinto* (à deportatione Jechoniæ scilicèt) *septimo die mensis, eo tempore quo ceperant Chaldæi Hierosolyma, eáque incenderant igne.* [*Baruc.*I.2,3,4.] eodem, ut existimatur, mense quo (dedente se Jechoniâ) capta fuerant Hierosolyma, & à Chaldæis fortassè incendi cœpta. nam Severo Sulpicio assentiri non possumus, qui (hujus ipsius fortassè loci authoritate fretus) Nebuchadnesarem hoc tempore *Hierosolymam cum exercitu ingressum, urbem muró{s}que ac templum solo stravisse*, in 1° sacræ suæ Historiæ libro retulit. Prior tamen doctissimi Junii de restincto igne & opido conservato conjectura, Anglo-Duacensium expositione aliquanto est tolerabilior; qui *totum tempus captionis Hierosolymorum undecim annis duravisse priusquàm ea essent combusta*, (à tempore videlicèt quo sub Jechoniâ, usque ad tempus quo sub Sedekiâ capta sunt,) *& in quinto spatii illius anno librum hunc conscriptum fuisse*, asserunt. Grotius verò, primum quidem scriptorem annum quintum post deportatum Jechoniam, hîc intellexisse putat; sed illud de Hierosolymâ succensâ igni, ab alio aliquo fuisse additum, qui existimavit Baruchum nunquam ivisse in Babyloniam ante deportationem quæ Sedekiâ regnante contigit.

Anno tricesimo (ineunte; à solenni sc. fœderis redintegratione & cultus Dei instauratione, celeberrimo illo anno 18 regis Josiæ factâ) qui fuit *à deportatione Joiachinis* sive Jechoniæ *annus quintus* (item iniens;) *quarti mensis quinto die*, (*Julii* 24 *feriâ* 6ª) Ezekieli inter deportatam multitudinem ad fluvium *Chebaris* (Straboni & Ptolemæo *Chaborra* dicti) versanti, prima visio à Deo est oblata. [*Ezek.*I.1,2,—28.] Hinc, ad propheticum munus inter Judæos deportatos exsequendum missus est: ad quos Thel-abibi juxta fluvium Chebaris habitantes, ille perveniens, quasi in stuporem abreptus *septem dies* desedit. Quibus exactis, Deus illum iterùm de vocatione admonet, officiúmque explicat, adhibitis promissionibus & minis: deinde repetito signo eum confirmans, verbo suo metum ipsius amovet, & mandato novo ejus vocationem sancit. [*Ezek.* II. & III.]

Propheta tabulæ lateritiæ figuram obsidionis Hierosolymorum insculpere jubetur, & diebus 390 lateri suo incumbere: qui & totidem dierum, quibus arctissima Urbis obsidio esset duratura, & totidem annorum iniquitatis domus Israëlis, typum essent exhibituri. [*Ezek.*IV.]

3410 Psammis Ægypti rex, factâ in Æthiopiam expeditione, mox vitâ defunctus est. Cui succedens filius Apries 25 regnavit annos: [*Herodot.lib.*2. *cap.*161.] in Scripturâ Pharaoh Hophra nominatus. [*Jerem.* XLIV.30.] Hic cum instructissimis terrâ maríque copiis in Cyprum & Phœniciam impressione factâ, Sidonem vi cepit, aliásque Phœniciæ urbes terrore subegit. Et ingenti pugnâ navali Phœnicibus & Cypriis devictis, cum magnâ spoliorum vi in Ægyptum reversus est. [*Diodor. Sicul.lib.*1.] Fertúrque eâ fuisse persuasione, ne Deum quidem ullum 4120 594

sibi

sibi putaret posse regnum adimere: adeò videbatur sibi illud stabilivisse. [*Herod.lib.2. cap.169.*] quod *Ezekielis* XXIX.3. (ut ad eum locum Tremellius annotat) allegoricâ illâ prosopopœiâ elegantissimè exprimitur. *Mihi est rivus meus, nam ego feci mihi.* q.d. Nemo est qui rivum meum mihi possit adimere, & vindicare sibi.

c. Ezekiel, postquàm lateri sinistro per dies 350 incubuisset, ad latus dextrum conversus per dies 40 illi incubuit, totidem annorum iniquitatis domus Judæ typum gerentes. [*Ezek.*IV.*6.*] Quò referendum & caput V ejusdem prophetiæ, cum duobus sequentibus.

d. Anno deportati Jechoniæ *6°*, die 5°, (*Septemb.22. feriâ* 4) Deus Ezekieli, per spiritum Hierosolymam abducto, visione indicat confertissimam Judæorum idololatriam, & supplicia propter illam eventura. [*Ezek.*VIII.1. IX. X. XI.]

Eo prophetante, Pelatia filius Benaiæ moritur. Deus pios in Babyloniam deportatos præsentiæ suæ sanctificatione, & Euangelicis in futurum promissionibus consolatur. Visione disparente, Propheta per spiritum ad suos in Chaldæam reductus, enarravit illis omnia quæ Dominus ipsi ostenderat. [*c.*XI. 13,–25.]

3411 Deus, typis & verbis, Sedekiæ regis nocturnam fugam, excæcatio-
a. nem, captivitatem, & mortem in Babyloniâ; itémque Judæorum de-
portationem, & calamitates ante eam ipsis eventuras, prædicit: *Eze-
kielis* cap.XII. Ad quem annum etiam 7 sequentia capita sunt referen-
da: ex quibus intelligimus, eo tempore & Danielis, ob preces pro sa-
lute aliorum effusas, nomen fuisse celebre; (*cap.*XIV.14,20.) & Sede- 4121 593
kiam fœderis & juramenti religione contemptâ, contra Nebuchadne-
sarem rebellavisse. [*c.*XVII.15,17.]

d. Anno deportati Jechoniæ 7, mensis 5 die 10. (*August.27. feriâ* 1.) Ezekiel Seniores ad Deum consulendum accedentes redarguit hypocriseôs: deinde calamitates eventuras omnibus, minas contra idololatras, & promissiones erga bonos pronunciat. *Ezek.*XX. 1. Quò & tria sequentia capita videntur referenda.

3413 Batto Cyrenensis regni conditori, quum 40 regnavisset annos, succe- 4123 591
dens filius Arcesilaus, 16 annis regnavit. [*Herodot.lib.4.cap.159.*]

3414 Annus Sabbatarius: in quo Hierosolymitani, adventante adversus
a. eos cum copiis Nebuchadnesare, servorum libertatem (juxta Legem,
*Exod.*XXI.2. *&* *Deuter.*XV.1,2,12) promulgârunt. (*Jerem.*XXXIV.
8,9,10.) Nam Babylonius adversus rebellem Sedekiam ducens exercitum, vastatâ regione & occupatis arcibus, ad ipsam Hierosolymam oppugnandam demùm accessit. [*Joseph. Antiquit. lib.* 10. *cap.* 10.] Omnes enim civitates Judæ jam occupaverat; Hierosolyma, Lacisho & Azekâ exceptis: quas oppugnavit ille, cum omnibus copiis suis, omnibúsque regnis terræ in dominio suo. [*Jerem.*XXXIV.1,7.]

Ante mediam verò hyemem non est cœpta obsidio Hierosolymita- 4124 590
b. na. Anno enim regni Sedekiæ 9, mense 10, die 10, (*Januar.*30. *fe-
riâ* 5) Nebuchadnesar & omnes ejus copiæ castra juxta Hierosolymam posuerunt; exstruentes contra eam propugnacula circumquaque. [II *Reg.*XXV. 1. *Jerem.*XXXIX.1.*&* LII. 4.] In cujus memoriam, non solùm captivitatis tempore, (*Zachar.* VIII. 19) sed etiam ad hodi-

hodiernum usque diem Jejunium annuum à Judæis est observatum.

Eodem ipso die, obsidio Urbis Ezekieli in Chaldæâ à Deo revelatur; ejúsque determinatum excidium per bullientis ollæ typum significatur. Uxor Prophetæ vespere moritur, quam ille luctu prosequi vetatur: gravissimæ Judæorum calamitatis eâ in re typum exhibens, quæ planctum omnem sit superatura. [*Ezek.*XXIV.1,2,*&c.*]

d. Jeremias, Deo jubente, Sedekiæ regi prænunciat; Hierosolymam à rege Babyloniæ capiendam & comburendam, Regem verò ipsum in Babyloniam abducendum, ibidémque morientem honorificè esse sepeliendum. [*Jerem.*XXXIV.1,-7.]

Propheta, ob hoc vaticinium, à Sedekiâ inclusus est atrio custodiæ quæ erat in domo regiâ: ubi, anno ejusdem Sedekiæ 10, Nebuchadnesaris verò 18 (ineunte) promissione restitutionis à Deo acceptâ, Hanameelis filii patrui sui agrum jure redempturæ sibi comparavit. [*Jer.* XXXII.1,-16.] cæteráque contigerunt, quæ in Jeremiæ cap. XXXII & XXXIII continentur.

Pharaonis (Hophræ, sive Vaphris) copiis ex Ægypto egressis, ut Sedekiæ ferrent suppetias; Chaldæi, eis occursuri, Hierosolymis discesserunt. Sedekias ad Jeremiam prophetam (solutâ obsidione jam liberum, & in arctam & tetram, quæ posteà secuta est, custodiam nondum datum) legatos misit; qui preces ipsius pro salute populi expeterent. Propheta auxiliares illas Pharaonis copias in Ægyptum reversuras, atque Chaldæos iterùm civitatem oppugnaturos captámque combusturos, pronunciat. [*Jer.*XXXVII.3,-10.]

Hierosolymitani, præsenti obsidionis metu liberati, servos & ancillas, quos ex Legis præscripto manumiserant, contra fœdus suum in servitutem retraxerunt: quos impii & inhumani facti Jeremias reprehendens, vicissim contra ipsos libertatem gladio, pesti & fami promulgavit; Babylonios intermissam obsidionem redintegraturos, & civitatem captam combusturos, prænuncians. [*Ierem.*XXXIV.11,-22.]

Intereà, dum abessent copiæ Chaldæorum Hierosolymis propter exercitum Pharaonis, Jeremias fugam meditans, à Principibus cæsus in foveam carceris qui erat in domo Jonathanis conjicitur; multísque diebus ibi detinetur. [*Ierem.*XXXVII.11,-16.]

Nebuchadnesar, (Ægyptiaco exercitui occursurus) anno regni sui 18 ex iis qui, ante solutam obsidionem, Hierosolymis ad ipsum defecerant, 832 Babylonem deportandos curavit. [*Ierem.*LII.29.]

Pittacus Mitylenæus, septem Sapientum unus, cum classe missus à suis est in Troadem adversùs Atheniensium ducem Phrynonem Pancratiastem & Olympionicem; qui Sigéum & Achilleum pagum Lesbiis ibi eripuerat. In prælio victores effecti Athenienses, Alcæi Mitylenæi poëtæ, qui abjectis armis fugerat, clypeum apud templum Minervæ in Sigéo suspenderunt. Phrynoni deinde ad singulare certamen provocanti siquis congredi vellet, occurrit Pittacus; & retejaculo, quod sub clypeo occultaverat, involutum tridente ac pugione confodit. Unde, ob agrum ita servatum, Mitylenæis magna ei dona offerentibus, conjectâ hastâ id duntaxat agri petiit, quò cuspis pertigisset: qui locus, ab illo sacratus, *Pittacii* nomen posteà obtinuit. Historiam

S muti-

mutilatam tradidit Herodotus, *lib.5. cap.95.* cujus defectum supplevit Plutarchus libro de malignitate Herodoti; cum Strabone, *lib.* 13, Polyæno, *lib.1.* Festo in *Retiario*, & Diogene Laërtio, *lib.1.* qui Pittaco tunc principatum à Mitylenæis ultrò delatum esse indicat, 20 annis ante mortem; quam anno 3 Olympiadis LII obiisse illum narrat. Unde rationibus subductis, ad annum 3 Olympiadis XLVII referre maluimus, quàm cum Eusebio ad XLIII Olympiadis 2. licèt illud magis ei faveat; quòd in Stadionicarum Catalogo, Olympiade XXXVI *Phrynon* victor fuisse annotatur.

Neque tamen per duellum hoc planè finitum est bellum. Arbiter verò ab utrâque parte delectus Periander Corinthius, & ipse è septem Sapientum numero unus, ita litem diremit, ut utrique ea colerent quæ haberent; Atheniensibus Sigéo, Mitylenæis Achilleo pago relicto. [*Herodot.lib.5.cap.94,95. & Strabo,lib.13.*] quem ipsum Periandrum sexto abhinc anno, ante Olympiadem XLIX decessisse, ex Sosicrate ostendit in ejus vitâ Laërtius. Quod Herodoti detegit anachronismum; qui pacem hanc inter Athenienses & Mitylenæos à Periandro factam ad posteriora Pisistratidarum tempora retulit.

3415 Anno deportati Jechoniæ 10, mense 10, die 12 (*Februarii 1 feriâ 1*) 4125 589
b. Ezekiel vaticinatur contra Pharaonem & Ægyptum; quòd esset baculus arundineus domui Israëlis (frustrà enim suppetias obsessis Hierosolymitanis jam tulerat:) primùm Pharaoni (Hophræ, sive Apriæ) cladem in Libycis solitudinibus à Cyrenæis (ut ad ann. Mundi 3430 videbimus) deinde desolationem totius Ægypti, à Babylonio inferendam, & 40 annorum spatio continuandam, prædicit. [*Ezek.*XXIX.1,–16.]

c. Fugato Pharaonis exercitu, Hierosolymitanam obsidionem redintegravit Nebuchadnesar circa 15 diem 3ii mensis; diebus videlicèt 390 ante captam urbem: ut ex typo Ezechielis IV. 5,8. colligimus. Tum verò Jeremias, à Sedekiâ consultus, de eo in manum Nebuchadnesaris tradendo responsum dat: qui & ejus precibus motus, ex foveâ carceris qui erat in domo Jonathanis ad atrium custodiæ transferri eum jubet; tractâ panis in diem ex vico pistorum illi concessâ, donec consumptus est omnis panis ex civitate. [*Jerem.*XXXVII.17,–21.]

d. Continuatâ obsidione, Jeremias iterùm à Sedekiâ per legatos consultus, simile reddit responsum: & Regem & cives in manum Nebuchadnesaris tradendos; eos qui in civitate mansuri sunt, gladio, aut fame, aut peste morituros, eos autem qui ad Chaldæos egressuri sunt, vitâ suâ loco spolii potituros. [*Jerem.*XXI.]

Ob hoc responsum Jeremias à Principibus in foveam Malchiæ, quæ erat in atrio carceris, conjicitur. Unde operâ Ebed-melechi Eunuchi eductus, à Rege denuò consulitur: & repetito judicio contra Judæam, in atrio carceris usque ad Urbem captam servatur. [*Ierem.*XXXVIII.] ubi Ebed-melecho, Dei nomine, liberationem ab omnibus periculis pronunciat. [*Ierem.*XXXIX.15,–18.]

3416 Anno deportati Jechoniæ 11, mensis *primi*, ut videtur, (non, ut Tre- 4126 588
c. mellio & Prado placuit, *quinti*: is enim in annum 12 incidit) die *primo*, Deus per Ezekielem Tyro, de miserando jamjam à Nebuchadnesare capiendæ Hierosolymæ statu exsultanti, ab eodem Nebuchadnesare

sare excidium venturum pronunciat, tam admirabile, ut omnes exteri aspicientes & recordantes præteritam illius gloriam subitúmque casum perhorrescant. Idémque finitimis Sidoniis eventurum Propheta vaticinatur, ad gloriam Dei & Ecclesiæ bonum: cujus promissione prophetia hæc terminatur. [*Ezek.*XXVI.1. *ad finem capitis* XXVIII.] In quâ & illud notandum; tantam eo tempore apud exteros omnes sapientiæ Danielis fuisse famam, ut in proverbium abierit. Inde enim Deus Tyriorum Regi (Ithobalo) insolentiam animi exprobrans; *Ecce*, inquit, *sapientior es Daniele*, *quicquam occultum non absconditur tibi.* [*Ezek.*XXVIII.3.]

Eodem anno, mense 1, die 7, (*April.*26.*feriâ* 3) Deus Ezekieli revelat, se Regem Babyloniæ contra Pharaonem armaturum, & Ægyptios subversurum. [*Ezek.*XXX.20,–26.]

Eodémque anno, mensis 3, die 1, (*Iunii* 19. *feriâ* 1) ostendit Deus, Ægyptium non magis posse judicium ipsius effugere, quàm Assyrius ante eum poterat. [*Ezek.*XXXI.]

d. Anno Sedekiæ undecimo, desinente, (*Ierem.*I.3) mense 4, die 9, (*Iulii* 27. *feriâ* 4) quum invaluisset fames Hierosolymis, perrupta est civitas, & à Chaldæis occupata. [II *Reg.*XXV.2,3,4. *Jerem.*XXXIX. 2,3. & LII. 5,6,7.]

Captâ Urbe, Sedekias rex & omnes bellatores noctu aufugerunt. Verùm Sedekiam assecutæ copiæ Chaldæorum in campestribus Jerichuntis, Riblam eum ad Nebuchadnesarem deduxerunt: ubi, occisis priùs ejus liberis in conspectu ipsius, occæcatus ac deinde numellis chalybeis vinctus in Babyloniam deportatus est. [II *Reg.*XXV.4,–7. *Jerem.*XXXIX.4,–7. & LII. 7,–11.] completis eo modo Prophetarum vaticiniis; quòd oculis suis oculos Regis Babyloniæ videret, (*Jerem.*XXXII. 4. & XXXIV.3) sed Babyloniam non videret, quamvis ibi moriturus esset. [*Ezek.*XII.13.]

Mense 5, die *septimo*, (*August.*24. *feriâ* 4) Nebuzaradan præfectus satellitum, à Nebuchadnesare missus, Hierosolymam ingressus est: (II *Reg.*XXV.8.) &, comparatis per biduum rebus, *decimo* die (*August.* 27. ipso Sabbati die; in quem fortassè mandati exsequutionem is consultò distulerat) Templum Dei, ac palatium Regis, cum reliquis ædificiis Hierosolymorum, concremavit. [*Jerem.*LII.13. *cum* XXXIX.8.] Die 7 ignem iis subjectum fuisse, die autem 10 eadem deflagrâsse, Lidyatus noster existimat. In cujus calamitatis memoriam, mensis 5 Jejunium est institutum; (*Zachar.*VII.3,5. VIII.19.) quod & ad hunc usque diem à Judæis retinetur; sed 9, non 10 die mensis 5 (*Ab*) observatum. Destructum verò est Templum, anno Nebuchadnesaris 19 (*Jerem.*LII.12. II *Reg.XXV.*8) desinente: Olympiadis XLVIII anno 1 ineunte, Nabonasari 160 currente; postquàm à Salomone condi cœptum est, annis 424. mensib. 3. & diebus 8.

Eodem mense 5 (*Jerem.*I. 3.) omnibus muris Hierosolymorum circumquaque dejectis, eos qui relicti fuerant in civitate, & eos qui defecerant ad Regem Babyloniæ, & reliquum vulgi, unâ cum thesauris Regis atque Principum, & instrumentis domus Dei, deportavit Nebuzaradan in Babyloniam. [*Jerem.XXXIX.*8,9. LII. 14,–23. II *Reg.* *XXV.*

XXV.10,—17. II Chronic.XXXVI.18,19,20.] Sic migravit Juda è terrâ suâ: (Jerem.LII.27. II Reg.XXV.21.) ab initio regni Davidis anno 468, à decem tribuum distractione 388, ab Israëlitici regni excidio 134.

ÆTAS MUNDI SEXTA.

De populo tenuissimos, quibus nihil erat quicquam, reliquit Nebuzaradan in terrâ Judæ; ut essent vinitores & agricolæ: quibus Rex Babyloniæ Gedaliam Ahikami filium, ejusdem gentis præposuit. [Jerem.XXXIX.10. XL.5,7. LII.16. II Reg.XXV. 11, 22, 23.] sed absque ullo insigni regio, aut imperii nomine; quia præesse paucis & calamitosis, nulla dignitas erat: inquit, in fine lib.1. sacræ suæ Historiæ, Severus Sulpicius.

Seraja primarius & Sephania secundanus sacerdos, ac tres custodes liminis, primoresque alii à Nebuzaradane Riblam ad Nebuchadnesarem adducti, occisi ibi sunt. [Jer.LII.24,–27. II Reg.XXV.18,–21.] Serajæ verò filius, & post eum summus Sacerdos, Jehosadakus captivus est abductus. [I Chron.VI.15.]

Jeremias vinctus catenis cum deportandâ multitudine Ramam usque perductus, ibi à Nebuzaradane liberatur: optione ei datâ, ut vel in Babyloniam honorificè tractandus cum eo proficisceretur, vel cum reliquiis populi in desertâ patriâ remaneret. Quam posteriorem conditionem ille eligens, ad Gedaliam præfectum, qui Mispæ Benjaminitarum sedem suam fixerat, cum muneribus missus est. [Jer.XXXIX. 11,–14. XL. 1,–6.]

Duces & milites (qui cum Sedekiâ Hierosolymis noctu aufugerant; II Reg.XXV.4. Jerem.LII.7) in agris passim palantes, omnésque Judæi qui ad Moabitas, Ammonitas, & gentes finitimas se receperant, ad Gedaliam in patriam suam sunt reversi: ubi vini & olei & æstivorum fructuum copiosum proventum collegerunt. [Jer.XL.7,–12. II Reg. XXV.23,24.]

Ismaël Nethaniæ filius, Judæus è semine regio, à Baaliso Ammonitarum rege ad occidendum Gedaliam submissus, cum 10 viris primariis, Mispæ familiariter ab eo sunt excepti; proditionis hujus detectoribus, malo suo, nullam fidem adhibente. [Jer.XL.13,–16.]

3417 a. Mense septimo Ismaël, cum 10 suis sociis, Gedaliam, & Chaldæos, & viros militares Mispæ repertos, nefariè trucidavit. [Jer.XLI.1,2,3. II Reg.XXV.25.] In cujus cædis memoriam annuum Judæi observant jejunium mense hujus 7 (Tisri) die 3.

Altero post clàm occisum Gedaliam die, 80 ex illis, qui lugubri habitu Sheccemo, Shilunte & Samariâ munera & suffitum ad domum Dei in ruinis suis jam jacentem ferebant, Mispam per dolum ductos in urbis medio interemit Ismaël; eorúmque cadavera in Asæ regis puteum conjecit. [Jer.XLI.4,–9.]

Ismaëli regis filias & reliquum populum Mispæ relictum in captivitatem

tatem ad Ammonitas abducenti, ad aquas Gibeonis cum exercitu occurrens Johanan filius Kareæ, captivos omnes liberavit: Iſmaëlc, non ampliùs quàm octo comitantibus, ad Ammonitas confugiente. [*Jer.* XLI.10,–15.]

Johanan, & omnes copiarum præfecti, totúſque populus juxta Bethlehemum conſidentes, Chaldæorum metu fugam in Ægyptum meditantur. [*Jer.* XLI.16,17,18.] Sed priùs Jeremiam frequentes adeunt, ſciſcitantes divinum reſponſum: quod ille poſt decem dies retulit; verbis Dei univerſos hortatus, in ſolo patrio manerent. Si id feciſſent, Dei præſidio tuendos nullúmque à Babyloniis periculum fore: ſin Ægyptum peterent, omnes ibi ferro ac fame diverſóque mortis genere perituros. Sed plebs aſſueto malo inſolens parendi ſalubribus conſiliis, & divino imperio, profecta eſt in Ægyptum: ipſo etiam Jeremiâ & Baruco filio Neriæ concomitante. Quibus Tahpanheſum uſque pervenientibus, typo propoſito, Jeremias excidium Ægypto à Nebuchadneſare (quem fugerant) inferendum prænunciat. [*Jer.* XLII. *&* XLIII. *cum Sever. Sulpic. hiſtor. ſacr. lib.*2.]

b. Anno deportationis Jechoniæ 12, menſis 10 die 5 (*Januar.* 25. *feriâ* 4) nuncio ad Ezekielem perlato de percuſſis Hieroſolymis; extremam deſolationem ultimis Iſraëlitarum reliquiis (poſt profectionem illam Ægyptiacam) in vaſtitatibus patriæ commorantibus eventuram Propheta prædicit. [*Ezek.* XXXIII.21,–29.] 4127 587

Anno eodem 12, menſe item 12, die 1 (*Mart.* 22. *feriâ* 4) contra Pharaonem, & de graviſſimâ plagâ per Nebuchadneſarem Ægyptiis infligendâ, prophetat Ezekiel. [*Ezek.* XXXII.1,–16.]

Die menſis 15, De Pharaone & univerſâ ejus multitudine ad inferos, inter gentes omnes incircumciſas, deducendâ prophetat idem. [*Ezek.* XXXII.17,–32.]

De clade Iſraëlitis Migdoli, (non procul à mari rubro; *Exod.* XIV. 2.) Tahpanheſi, (ſive Daphnis Peluſiis) Nophi, (ſive Memphide) & in Pathroſi provinciâ apud Ægyptios habitantibus ſuperventurâ vaticinatur Jeremias: ipſius Ægypti regis Pharaonis Hophræ (ſive Apriæ) caſu pro ſigno dato. [*Jerem.* XLIV.1,–30.]

Obadias propheta contra Idumæos, qui Judæorum calamitati, everſis Hieroſolymis, inſolentiſſimè inſultaverant, vaticinatur: quod & Jeremias, (*c.* XLIX. 7) Ezekiel, (*c.* XXV. 12) & Pſalm. LXXXIX. *&* CXXXVII. ſcriptores eodem ferè tempore fecerunt.

3418 Cyrus, quum per annos 12 aut paulo ampliùs in Perſiâ cum patre vixiſſet, cum matre Mandane ab avo Aſtyage accerſitus, in Mediam venit. [*Xenophon. Inſtitut. Cyri, lib.* 1.] 4128 586

3419 b. Tyrus, Ithobalo ibi regnante, per annos 13 à Nebuchadneſare eſt obſeſſa: quemadmodum, ex Philoſtrato & aliis rerum Phœniciarum ſcriptoribus, refert Joſephus. [*Antiquit. lib.* 10. *cap.* 11. *& lib.* 1. *contra Apion.*] intra quod temporis ſpatium finitimi quoque Sidoniorum, Moabitarum, Ammonitarum, & Edomæorum populi à Babylonio videntur eſſe ſubacti; juxta prophetias, *Jerem.* XXVII. XLVIII. XLIX. *& Ezek.* XXV. 4129 585

3420 a. Nebuchadneſare Tyrum obſidente, in termino terræ Iſraëliticæ poſitam, 4130 584

ſitam, (*Joſu.* XIX. 29) anno regni 23 Nebuzaradan, ſatellitio ipſius præfectus, Judæorum & Iſraëlitarum cum eis mixtorum reliquias deportavit; ad capita hominum 745. [*Jerem.*LII. 30.] In quâ extremâ deſolatione, quæ Terram penitùs incultam reliquit, iniquitatis Iſraëlis (à Judâ ſejuncti) 390, & Judæ 40 terminantur anni; *Ezekielis* IV. 5,6. præmonſtrati.

3421 Quum Cyrus 16 ferè eſſet annorum, regis Aſſyriorum filius (Evilmerodachus) uxorem ducturus (Nitocrim) venandi & prædandi cauſâ, cum magno equitum & peditum numero, in fines Mediæ excurrit. Quibus Aſtyages Medorum rex, cum filio Cyaxare & nepote Cyro (qui tunc primùm arma induit) occurrit: & equeſtri potitus victoriâ, Aſſyrios repulit. [*Xenoph. Inſtitut. Cyri, lib.*1.] 4131 583

Cyrus deinde à patre Cambyſe domum revocatus eſt; cùm annus adhuc illi unus in puerili inſtitutione peragendus ſupereſſet. [*Id. ibid.*] Quò referendum, quod ex Dione narrat Athenæus (*Deipnoſophiſt. lib.*14.) Cyrum, quum primùm Aſtyagis ῥαβδοφόρων ac deinde ὁπλοφόρων unus fuiſſet, in Perſiam rediiſſe: eóque tempore Angarem Muſicum, Aſtyage cum amicis convivante, ceciniſſe; in paluſtria dimiſſam eſſe belluam immanem, apro truculentiorem, imperaturam illis provinciis, & proſperè cum paucis adverſus multos præliaturam. indéque Aſtyagem revocare Cyrum, ſed fruſtrà, tentaviſſe.

3422 Cyrus, cùm annos ferè 17 inter pueros egiſſet; 10 annos inter ephebos exegit. [*Xenoph. Inſtitut. Cyri, lib.* 1.] 4132 582

3424 Olympiade quinquageſimâ, quâ Epitelides Lacedæmonius ſtadium vicit, Cnidiorum & Rhodiorum nonnulli, aſperitate regum Aſiaticorum offenſi, coloniæ deducendæ conſilia inierunt. Creato igitur ad hoc duce Pentathlo Cnidio (qui generis ortum ad Hippotam Herculis filium referebat) in Siciliam appulerunt, tempore quo Ægeſtani ac Selinuntii bellum inter ſe gerebant. Ubi Pentathlo, opem Selinuntiis ferente, occiſo; reliqui, Gorgo ac Theſtore & Epitherſide ex illius familiâ Ducibus delectis, in Liparâ deinde inſulâ conſederunt. [*Diodor. Sicul. lib.*5.] 4134 580

3429 Arceſilao, quum per annos 16 regno Cyrenaico præfuiſſet, ſucceſſit filius Battus, Eudæmon cognominatus. Ad quem ingens Græcorum multitudo, Delphici oraculi monitu, confluens finitimorum Libyum agros vaſtabat, atque inter ſe partiebatur: quum priùs Cyrenaica colonia per annos 56 ex Theræis ſolis conſtaret, qui cum primo Batto illuc miſſi fuerant. [*Herodot. lib.*4. *cap.*159.] 4139 575

3430 c. Anno captivitatis Jechoniæ 25 principio anni, (id eſt, menſe primo; ut Jonathan paraphraſtes Chaldæus exponit) 10 die menſis, (*April.*30. *feriâ* 3) anno 14 poſtquàm Urbs percuſſa eſt, de Templi, Urbis, & Regni Iſraëlitarum conſtitutione viſio Ezekieli eſt exhibita: inſtaurationem Eccleſiæ per Chriſtum, ejúſque amplitudinem, dignitatem & præſtantiam ſignificans. [*Ezek.*XL. 1. *uſque ad libri finem.*] 4140 574

Libyci, cum rege eorum Adricano, agris à Cyrenæis exuti, Apriæ Ægyptiorum regi ſeſe dediderunt. Ille comparatum grandem Ægyptiorum exercitum adverſus Cyrenas miſit. Cyrenæi, inſtructâ apud Iraſa & ad fontem Theſtin acie, hoſtes ita profligârunt, ut pauci ex eis in

Ægy-

Ægyptum redirent. Quâ de re Ægyptii ſuccenſentes Apriæ, ab eo de-
ſciverunt: opinati ſe ab illo in apertam perniciem fuiſſe dimiſſos; ut his
internecione deletis, ipſe cæteris Ægyptiis imperitaret ſecuriùs. [*Hero-
dot.lib.4.cap.159. & lib.2. cap.161. Diodor.Sic.lib.1.*]

3431 Amaſis (Saïtes ille, à Platone in Timæo celebratus) ab Aprie ad pa- 4141 573
candos rebelles miſſus, rex ab eis efficitur. Patarbemi viro ſpectabili,
ad Amaſim revocandum miſſo, quòd eum ſecum non adduxiſſet, A-
priæ juſſu aures & naſus præciduntur. Cujus facti indignitate moti alii,
ad Amaſis partes tranſierunt. [*Herodot.lib.2.cap.162.*]

3432 b. Tyrus ſe in Nebuchadneſaris poteſtatem tradidit. Non enim vi fu- 4142 572
iſſe à Chaldæis captam, & prædæ expoſitam, ex Ezek XXIX. 18, 19.
colligitur; ſed certis potiùs conditionibus interpoſitis deditione rece-
ptam. Unde pro rege Ithobalo (אֶת־בַּעַל) ex eâdem ſuâ gente Baal (בַּעַל)
Regulus conſtitutus, per 10 annos Tyriis præfuit: ut ex Phœnicum
Annalibus, in libro 1° contra Apionem, Joſephus confirmat.

c. Anno deportati Jechoniæ 27 menſis 1 die 1 (*April.20. feriâ 3*) De-
us Nebuchadneſari, ob diuturnam in Tyriis debellandis navatam ſibi
operam, Ægyptum mercedis loco ſe daturum pollicetur. [*Ezek.*XXIX.
17,-20.]

Cyrus, quum 27 ferè annorum eſſet, ex ephebis excedens, juxta Per-
ſarum inſtituta, virorum cenſui adſcriptus eſt. [*Xenoph. Inſtitut. Cyri,
lib. 1.*]

Nebuchadneſar, Ægyptiacæ ſeditionis occaſione captatâ, & ab A-
maſi etiam fortaſſè ad ſubigendum Apriem invitatus, in Ægyptum cum
exercitu invaſit.

3433 Nebuchadneſar Ægypto potitus, à Syene uſque in terminum, tum 4143 571
Ægyptiorum tum Judæorum inter illos habitantium, alios gladio cæ-
cîdit, alios abduxit captivos: juxta prophetias Jerem.c.XLIII.XLIV.
XLVI. & Ezek.XXIX. XXX. XXXI.

In Thebaïdem pulſo Pharaone Hophrâ ſive Apriâ, reliquæ Ægy-
pto Amaſim Nebuchadneſar Proregem præfeciſſe videtur: licèt He-
rodotus iſta ignoraverit. *Sacerdotes* enim *Ægyptii, qui ei ſciſcitanti de
rebus Ægyptiacis reſpondebant, ea, quæ ad laudem gentis faciebant, tan-
tùm docuerunt; cætera, quæ ad illorum ignaviam, ſervitutem, & tributa,
quæ Chaldæis pendebant, tacuerunt:* ut, in notis ad fragmenta, rectè ob-
ſervavit Joſ. Scaliger.

3434 Nebuchadneſar, finitis expeditionibus bellicis, Babylonem reverſus; 4144 570
dum quietus eſſet in domo & florens in palatio ſuo, ſomnium illud de
arbore mirabili excindendâ habuit: cujus interpretationem, à Chal-
dæis ſuis fruſtrà quæſitam, Daniel illi aperuit. [*Dan.* IV.]

Babylonem magnificè inſtauravit Nebuchadneſar; extra urbem ve-
terem, novam aliam conſtruens, triplicíque muro lateritio & hanc &
illam circumdans: addito quoque, in gratiam Medicæ ſuæ conjugis
(Amyitis filiæ Aſtyagis; de quâ ad ann.M.3378) penſili illo Horto ce-
lebratiſſimo; de quo Beroſus. Κατεσκεύασε δὲ τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον, διὰ
τὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπιθυμεῖν ὀρείας διαθέσεως, ὡς τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ τὴν Μηδίαν
τόποις. & Q. Curtius: *Syriæ Regem Babylone regnantem hoc opus eſſe mo-
litum memoriæ proditum eſt, amore conjugis victum; quæ deſiderio nemo-
rum*

rum silvarúmque in campestribus locis, virum compulit Naturæ genium amœnitate hujus operis imitari. Sed de hisce magnificentissimis structuris Berosi & Abydeni fragmenta consulenda sunt: quorum prior Græcos quoque, miranda ista Nebuchadnesaris opera Semiramidi tribuentes, coarguit, (Josepho, lib.1. contra Apionem, referente;) posterior mœnia illa, quæ ad Macedonum imperium duraverunt, portis æneis instructa, (& inter Orbis miracula connumerata) Nebuchadnesaris opus fuisse asserit. (ut apud Eusebium, libro 9 Præparat. Euangelic. capite ultimo, legitur.) Clitarchus verò, & qui cum Alexandro in Asiam trajecerunt, mœnium ambitum CCCLXV stadiorum, juxta dierum anni numerum, fuisse scripserunt. [*Diodor.Sic.lib.*1.] singulorúmque stadiorum structuram singulis diebus perfectam fuisse, memoriæ proditum est. [*Q. Curt. lib.*5.*cap.*4.] quanquam *quindecim* dierum spatio tantum opus confectum fuisse, Berosus & Abydenus tradiderint.

3435 Exactis à viso somnio mensibus 12 Nebuchadnesar, structurarum 4145 569
suarum magnificentiam jactitans, mente alienatus & à suis depulsus, per septennium ferinam cum bestiis vitam egit. [*Daniel.*IV.32,33.]

Apries, qui & Pharao Hophra, conductis auxiliariorum ex Ionibus & Caribus triginta millibus, ad urbem Memphim cum Amasi congressus est. Sed prælio fugatus & captus, asservatúsque in urbe Saitanâ, demùm strangulatus est; juxta prophetiam Jeremiæ XLIV.30. [*Herodot.lib.*2.*cap* 163. *&* 169. *Diodor.Sicul.lib.* 1.]

Post ejus mortem 44 annos regnavit Amasis; ut in libro III. ca.10. refert Herodotus: sed (quod Sacerdotes Ægyptii illum celârunt) Babylonio vectigalis.

3442 Jubilæus XVIII. 4151 563

a. Nebuchadnesar post 7 annos, agnitâ demùm Dei potentiâ, sanitati & regno suo restitutus, beneficium erga se & gloriam Dei apud omnes gentes, edito programmate, promulgat. [*Dan.*IV.]

b. Idem, de clade Babyloniis à Cyro inferendâ, vaticinatus, ut ex 4152 562
Chaldæorum relatione narrat Abydenus, (apud Eusebium, libro 9. Præparat. Euangelic. cap. ult.) statim obiit: postquàm annis 43 solus, & ad vicesimum circitèr mensem simul cum patre regnavisset.

Successit illi Evilmerodachus filius, anno à deportatione Jehojacinis, sive Jechoniæ, regis Judæ 37°, circa mensis 12 diem 25 (*April.*15.*fer.*3) quo de eodem Jechoniâ è carcere liberando mandatum dedit. [*Jerem.* LII.31.] Unde, post biduum, ejusdem videlicèt mensis die 27 (*Aprilis* 17) mutatis vestimentis carceris sui, cæteris Principibus in aulâ Babylonicâ degentibus prælatus, & in amicis Imperatoris habitus, coram illo jugiter esitabat, omnibus diebus vitæ suæ. [II *Reg.*XXV.27, 28,29.]

In Lydiâ Crœsus, mortuo patre Halyatte, regnavit annis 14. [*Herodot.lib.*1. *cap.*86.]

Post regem Baalem, Tyro à Babylonio præfecti sunt Judices: quorum primus, Ecnibalus Baslachi filius (עַכְנִי־בַּעַל בֶּן מַצְלַח Scaligero) mensibus 3. deinde Chelbes Abdæi filius (חֶלְבֵשׁ בֶּן אַבְדִּי) 10 præfuit mensibus: ut, ex Phœnicum Annalibus, in 1° contra Apionem libro, prodit Josephus. Ab-

3443 Abbarus (אַב בַּר) ſummus Pontifex Tyrios menſibus 3 judicavit: atque poſt eum Mytgonus & Gereſtratus Abdelini FF. (מוּת־גָּאוֹן וְגֵר־עַשְׁתּוֹרֶת בְּנֵי עֶבֶד־אֵלִים) annis 6. [*Ibid.*] 4153 561

Ad Crœſum tum cæteri omnes è Græciâ ſophiſtæ Sardes confluxerunt, tum Athenienſium legiſlator Solon; qui celebre illud de vitæ hujus incertitudine & hominis felicitate cum eo colloquium habuit. [*Herodot. lib.* 1. *à cap.* 28. *ad* 33.] Fertur ad Crœſum epiſtolium Solonis (in fine Vitæ illius, apud Diogenem Laërtium) in quo accerſitum ab illo ſe ſignificat, Athenis jam rerum potito Piſiſtrato.

Æſopus Phryx, nominatiſſimus ille fabularum conditor, quem eodem tempore Sardes accitum Crœſus in honore habebat, Solonis illiberaliter ab illo propter παῤῥησίαν dimiſſi vicem dolens, & cum Regibus agendum monens ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἥδιστα, *aut nequaquàm aut quàm jucundiſsimè*; ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἄριστα, *aut nequaquàm aut quàm optimè* cum eis agendum, à Solone reſponſum accepit. [*Plutarch. in Solone.*]

Æſopus Sardibus Delphos profectus, injuſtè ibi damnatus è rupe Phœdriade præcipitatur, circa Olympiadem LIV, ut apud Suidam legitur: ſub finem videlicèt Olympicæ illius Tetraëteridis; ſi ſuperiora rectè conſtituta ſunt tempora. Cujus cædis pœnas, ab oraculo Delphico ſæpiùs indictas Iadmon poſteà ſumpſit; Iadmonis illius Samii ex filio nepos, cui Æſopus, unâ cum Rhodope Thraciâ meretrice illâ famoſiſſimâ, priùs ſervierat. [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 134.]

Solon à Crœſo in Ciliciam profectus, urbem condidit, atque ex ſuo nomine Solos appellavit: in quâ Athenienſium aliquot ſtatuit, qui tractu temporis, quum patriam linguam corrupiſſent, σολοικίζειν dicti ſunt. Hæc, in Solonis Vitâ, Diogenes Laërtius: quæ tamen ad *Solios* Cypri, non ad *Solenſes* Ciliciæ ſpectare, ex ipſius Solonis ad Philocyprum regem elegis apparet, à Plutarcho in ejuſdem Vitâ recitatis. ubi & ille docet, Cyprium hunc regulum, Solonis ope & conſilio hîc uſum, exiguum oppidum *Æpeam* priùs dictum, in ſubjectum campum habitationi longè commodiorem tranſtuliſſe, & in Solonis honorem *Solos* denominâſſe.

Poſt abitum Solonis Crœſus, qui ſeipſum omnium hominum beatiſſimum arbitratus fuerat, quæ de rerum humanarum incertitudine moleſtè atque iracundè ab illo audierat, nimis vera fuiſſe, propriâ edoctus experientiâ, didicit. Statim enim ei quieſcenti ſomnium eſt oblatum, Atym filium, ferreâ trajectum cuſpide, interimendum fore ſignificans. Quem caſum dum ille omni curâ prævertere conaretur, & nuptias filii in manibus haberet: Phryx regii generis Adraſtus, ob fratrem à ſe imprudenter interfectum, à patre Midâ Gordii filio (qui alius fuit ab antiquo illo Midâ Gordii filio, Phrygum rege; cujus tumulo ab Homero inſcriptum carmen Herodotus in Poëtæ vitâ recitat) ejectus, ut à Crœſo expiaretur, Sardes venit. Cui expiato filii ille tutelam commiſit, à Myſis ad opprimendum ingentis magnitudinis aprum acciti, qui Olympi montis culta, crebrâ cum agreſtium ſtrage, pervaſtabat. Adraſtus, vibratâ in feram lanceâ, cuſpide illius Atym imprudens percuſſit: & fortuitæ cædis veniâ à patre obtentâ, ſuper interempti tumulum ſe transfodit. Crœſus, filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit:

quem de Cyri (qui ipsum regnum illi posteà eripuit) oriente potentiâ sollicitudo demùm terminavit. [*Herodot. lib.*1. *à cap.*34. *ad* 46.] De quo videnda etiam Excerpta ex Diodoro Siculo, ab Henr. Valesio edita, (pag.238.) & Valer. Maxim. lib.1.cap.7.

3414 *c.* Evilmerodachus rex Babyloniæ, propter iniquitates & libidines passus insidias, à marito sororis suæ Neriglissoro peremptus est; quum paulo plus quàm duobus regnâsset annis: ut docet Berosus, in 3° rerum Chaldaicarum libro, à Josepho citatus, lib.1.contra Apion. Cúmque ab eo stipendium diarium accepisse legatur Jechonias rex Judæ, *usque ad diem mortis suæ, omnibus diebus vitæ suæ*: (Jerem. LII. 34. II *Reg.*XXV.30.) circa hoc idem tempus Jechoniam quoque 57 annos natum, vitâ fuisse functum, verisimili admodum conjecturâ colligitur. 4154 560

Evilmerodacho succedens interfector ejus Neriglissorus, (נֵרְגַל־לְצַר) 4 regnavit annis. [*Beros. ibid.*]

In regno quoque Mediæ, defuncto *Astyagi* (Tobit.XIV. 17. *Assuero* dicto) filius ejus *Cyaxares* successit, matris Cyri frater: ut in libro 1 Institut. Cyri habet Xenophon. sub initium videlicèt anni 1 Olympiadis LV; ante mortem Cyri annis 31. Danieli *Darius* Medus, *Assueri* filius, dictus.

3445 Rex Babylonius, non subditos solùm suos, sed etiam Crœsum Lydorum regem, unâ cum Cappadocibus, Phrygibus utrisque, Caribus, Paphlagonibus, Cilicibus, atque Indis, ad societatem belli contra Medos & Persas ineundam sollicitat: magnas eos gentes esse dictitans, & adfinitatibus mutuis devinctos; ac, nisi maturè illis occurreretur, ordine singulas nationes oppressuros. Quâ occasione, Cyrus à patre Cambyse & regni Senatoribus exercitus Persici Imperator constitutus, cum 30000 militibus & ὁμοτίμοις ducibus mille, in Mediam mittitur: ut in 1° Institutionis Cyri libro refert Xenophon. Ibi ab avunculo Cyaxare, qui eum accersiverat, Medicarum etiam copiarum præfectura, & belli adversus Babylonium gerendi administratio illi committitur. A 4155 559
c. quo tempore, anni 30 principatus Cyri dinumerantur: ad finem tendente anno 1 Olympiadis LV. ad quem, ex Diodori, Thalli, Castoris, Polybii, Phlegontis & cæterorum Chronographorum consensu, in 3° Annalium suorum libro, refert initium illius Julius Africanus, ab Eusebio in Euangelicæ Præparat. libro 10 laudatus.

Eodem tempore (vere nimirùm, eundem ejusdem Olympiadis annum claudente) Solon Philocypro & Soliis suis valedicens, reditum in patriam meditabatur: ut ex illius elegis, à Plutarcho productis, intelligitur. Verùm morbo correptus, in Cypro octogenarius mortem obiit: ut scribit Laërtius. Athenis tum archonte Hegestrato, secundo Pisistrati dominationis anno; ut ex Phaniâ Ephesio Plutarchus refert.

3446 *b.* Anno à dirutâ urbe Hierosolymitanâ tricesimo, IV libri Esdræ scriptor apocryphus colloquia cum angelo Uriele à se habita fuisse fingit. (IV *Esdr.* III.1. IV.1.) quum Dux populi esset Salathiel. (*cap.*V. 16.) utpote Jechoniâ rege jam defuncto. 4156 558

Crœsus adversùs Cyrum sese comparans, magnis missis donariis, de eventu Delphicum consulit oraculum; ante Sardium expugnationem

nem

nem tribus annis. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 53, 54, 55, 91.]

3447 Armenius, poſtquàm ſenſit hoſtes in Cyaxarem parare, neque auxilium illi miſit, neque tributum ſolvit : contra pacta conventa quæ, ab Aſtyage bello ſuperatus, cum Medis hâc de re ille inierat. Hinc Cyrus, ſimulatâ venatione, Armenium invaſit: eúmque cum filio Tigrane ſuperans, ſub Medorum poteſtatem iterùm redegit. Montes quoque inter Armenios & Chaldæos interjectos cepit: ibíque arce extructâ, certis conditionibus pacem inter utrámque gentem conſtituit. [*Xenoph. Inſtitut. Cyri, lib.* 3.] 4157 557

3448 c. Cyaxares & Cyrus adverſùs Babylonium, Crœſum & reliquos fœderatos, exercitum ducunt; eóſque proſternunt. In prælio rex Babylonius occiditur : Crœſus, cum reliquis, deſertis caſtris, noctu fugiunt. Cyrus cum Hyrcaniis, qui à Babylonio ad eum defecerant, fœdere inito, eis ductoribus & adjutoribus uſus, hoſtes perſequitur & denuò vincit. Crœſus mulieribus, quòd æſtas eſſet, noctu præmiſſis, ut in frigore faciliùs iter facerent, cum equitatu è caſtris ſe ſubducit. Cappadocum regem, & Arabum, Hyrcanii trucidant. Cyrus dedititiis & captivis parcens, prædam dividit. [*Id. lib.* 3. *&* 4.] 4158 556

Neriglisſoro in imperio Babylonico filius ejus Laboroſoarchodus, לָבוֹ רֶצַר־כַּד (improbitate quàm ætate longe maturior) ſuccedens, menſibus 9 regnavit. [*Beroſ.*]

Balatorus (בַּעַל טוֹר) Tyri, inter Judices, regnavit anno uno. [*Phœnic. Annal.*]

Gobryas, cujus unicum filium novus ille Babyloniorum rex (tempore regnantis patris) inter venandum nefariè interemerat, ad Cyrum cum ſuis deficit. [*Xenoph. lib.* 4.]

Cyrus Babyloniorum fines invadit : & ad ipſam urbem Babyloniam progreſſus, novo Regi duellum offert. Gadatas vir primarius, quem Rex iſte zelotypiâ motus caſtraverat, ad Cyrum deficit. Babylonii, Gadatæ agrum invadentes, à Cyro profligantur. Cadufii verò, quibus extremi agminis cuſtodia à Cyro fuerat commiſſa, eo inſcio in regionem verſùs Babylonem ſitam temerè excurrentes, à rege Babylonio, ex urbe ſuâ quò confugerat egreſſo, cæduntur. Eorum cædem ultus Cyrus, ut ex utrâque parte deinceps cum agricolis pax eſſet, cum armatis bellum, pactum cum Rege init. Deinde Babylonem prætervectus, & tribus hoſtium caſtellis receptis, ad Aſſyriorum Medorúmque confinia, unde initium expeditionis fecerat, exercitum reduxit. Quò acceſitus ab eo avunculus Cyaxares, in tabernaculo regis Aſſyrii (Neriglisſori occiſi) honorificè excipitur : &, hyeme jam adventante, de rebus ad continuandum bellum comparandis communi deliberatur conſilio. [*Id. lib.* 5. *&* 6. *initio.*]

3449 b. Laboroſoarchodum, Nebuchadneſaris ex filiâ nepotem, ab amicis, eo quòd morum ipſius improbitas nimis ſeſe exſereret, interemptum excepit ejuſdem Nebuchadneſaris ex filio Evilmerodacho nepos; Beroſo *Nabonidus* (נְבוֹ־נִיט) Herodoto *Labynitus* (לָבוֹ־נִיט) Abydeno *Nabannidochus*, Danieli Prophetæ *Belſhaſar* ſive Baltaſar dictus : cui 17 imperii annos tribuit in libro 3 Chaldaicæ hiſtoriæ Beroſus, & in Regum Canone Ptolemæus. 4159 555

Hujus anno 1, de quatuor beſtiis totidem regna ſignificantibus, & Deo imperium omne filio hominis tradente, Danieli ſomnium eſt oblatum. [*Dan.* VII. 1.]

Mortuo Tyri regulo Balatoro, Babylone accitus Merbalus (מֶר־בַּעַל) regnavit annos 4. [*Phœnic. Annal.*]

3451 Belſhaſaris anno 3°, Arietis & Hirci viſum, cladem imperio Perſico ab Alexandro & populo Dei ab Antiocho inferendam præſignificans, Danieli, quum eſſet *Shuſhane* in provinciâ *Elami* ad fluentum *Ulaii*, eſt exhibitum. [*Dan.* VIII. 1, 2.] Circuit autem amnis *Eulæus* arcem *Suſorum*, & *Suſianam* ab *Elymaide* (id eſt, *Shuſhanchæos* ab *Elamitis*, ut Ezræ IV. 9. utriuſque provinciæ incolæ diſtinguuntur) diſterminat: quemadmodum in lib. 6. cap. 27. nos docet Plinius. Unde liquet, hoc tempore *Suſianam*, non Medis aut Perſis ſed Babyloniis (ſub quibus tum vixit Daniel) ſubditam fuiſſe: ut ſuprà ad ann. Mundi 3405. eſt annotatum. 4161 553

Sub poſtremo verò hoc Babyloniorum rege, muros circa fluvium Babyloniæ civitatis (à Nebuchadneſare tantùm inchoatos) ex latere coctо & bitumine fuiſſe conſtructos, in libro 3 Chaldaicæ ſuæ hiſtoriæ narrat Beroſus. (apud Joſephum, lib. 1. contra Apion.) Hujus enim mater Nitocris, mulier ſolertiſſima, Medorum Babyloniæ jam imminentium potentiam & inſidias verita, ut per anfractus fluvii remora fieret navigantibus, Euphratem qui rectus & celer erat depreſſis foſſis flexuoſum lentúmque effecit. Aggerem deinde miræ magnitudinis ad utramque fluminis ripam excitavit; & ſupra urbem paludem ingentem effodit, in quam averſo flumine ſiccatus eſt ejus alveus. Tum verò ripas intra urbem, ac deſcenſus qui ex portulis ad flumen ferebant muris lateritiis munivit, juxta mœnium quæ Urbem ambiebant rationem. Extruxit item circa mediam ferè urbem pontem lapideo opere: atque his omnibus demùm perfectis, Euphratem ex palude in priſtinum alveum revocavit. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 185, 186, 188.] Pontis hujus, qui domos regias in utrâque fluminis ripâ poſitas junxit, mirandam fabricam deſcribens Philoſtratus, [*in Vitâ Apollonii, lib.* 1. *cap.* 18.] à reginâ ex *Medorum* gente natâ extructum illum fuiſſe aſſerit. Unde, ut Nebuchadneſarem *Amyitim*, ita & filium ejus Evilmerodachum *Nitocridem*, Medici generis uxorem habuiſſe colligimus.

3453 Merbalo mortuo, Tyriis à Babylonio præfectus eſt Hiromus (חירום) frater ejus: qui 20 regnavit annis. [*Phœnic. Annal.*] 4163 551

3455 Darius Hyſtaſpis filius natus eſt: paulo ante mortem Cyri annum ferè 20 ætatis agens; teſtante *Herodoto, lib.* 1. *cap.* 209. 4165 549

3456 Crœſus, Babylonii & confœderatorum exercitus Imperator dele- 4166 548
c. ctus, Halym fluvium qui Medorum & Lydorum ditionem diſterminabat, Thaletis Mileſii induſtriâ, ſine ponte trajiciens, in Cappadociam pervenit: ibique urbem Pteriam expugnavit, cunctáſque circà urbes cepit, Syros nihil commeritos exterminans. Cappadoces enim à Græcis Syros nominatos, confirmat Herodotus. [*lib.* 1. *cap.* 72.] Cyrus, caduceatoribus priùs ad Iones tentandos ut ad ſe à Crœſo deficerent
d. fruſtrà miſſis, æquo marte cum Crœſi copiis conflixit. Poſtero die Crœſus, quum Cyrus ipſum ſuperſederet invadere, Sardes regreſſus eſt:

eſt: ubi per hyemem quieſcere decreverat, & initio ſtatim veris tendere adverſùs Perſas. Auxiliarios igitur qui aderant dimiſit, & ad abſentes ſocios (inter quos erant & Lacedæmonii) caduceatores ablegavit: utriſque edicens, utì ad quintum menſem Sardibus convenirent. Ita diſſipato Crœſi exercitu, ſubitò ſupervenit Cyrus cum ſuis. Quorum inopinato adventu territus Crœſus, Lydos tamen educit in prælium, equitatu maximè confiſus. Ejus ut vim Cyrus eluderet, camelos equis ejus objecit: quorum odorem cùm equi ferre non poſſent, averſi equites abducebant à prælio. At Lydi ex equis deſiliunt, & pedites cum Perſis confligunt; multíſque aliquandiu utrinque cadentibus, tandem vertuntur in fugam: quos inſecuti Perſæ Sardes, poſt 14 dierum obſidionem, expugnârunt. Crœſus incendio damnatus, Solonis nomine ter inclamato, (cujus de rerum humanarum inconſtantiâ ſermonem priùs contempſerat) à Cyro liberatus eſt, & à conſiliis deinceps habitus. Cyrus Abradatæ Suſorum regis, qui à Babylonio ad ipſum deficiens in pugnâ interemptus eſt, & Pantheæ quæ ſuper mariti cadaver ſe jugulavit, funus curat, & ingenti appoſito monumento decorat. *Herodot. lib.* 1. *à cap.*75. *ad* 90. *cum Xenophont. Inſtitut. lib.*7. *Diodori Excerptis ab Hen. Valeſio edit. pag.*241. *Plutarch. in Solone, Polyæn. Stratagem. lib.*7. *in Cyro & Crœſo, & Solino in Polyhiſtor. cap.*1. *ubi*, Olympiade octavâ & quinquageſimâ victorem Cyrum intrâſſe Sardes, ſcribit. anno nimirùm illius 1° ut habet etiam Euſebius in Chronico.

Crœſus, vinculis ſuis Delphos miſſis, per oracula ſe deluſum fruſtrà conqueritur. [*Herodot. lib.*1. *cap.*90,91.]

Ionas & Æolas, volentes iiſdem conditionibus ſtare quibus Crœſo fuerant ſubjecti, Cyrus repulit: ſolis Mileſiis hoc conceſſo, qui ſibi metuentes priùs cum eo fœdus pepigerant. [*Id. ibid. cap.*141,143,169.] Reliqui, mœnibus ſuis communitis, Pythermonem Phocenſem cum aliis legatis ad Lacedæmonios mittunt, ut auxilium ab illis rogarent. Quod licèt illi recuſâſſent, per Lacrinem tamen Cyro denunciârunt, ne ulli Græciæ civitati damnum inferret; utpotè ſe id minimè toleraturis. Qui ſe deinceps operam daturum reſpondit, ut Græcis, non Ionum, ſed propria ſua incommoda eſſent deploranda. [*Ibid. cap.* 141, 152,153.]

Thales Mileſius Ionibus conſulit, ut unam communem Curiam in Teo haberent; quæ in mediâ erat Ioniâ. [*Ibid. cap.*170.]

3457 Cyro Sardibus manente, machináſque fabricante & arietes, ut eorum qui parere nollent mœnia ſolo æquaret; ejus opem Cares implorant, ut civile inter eos bellum ortum componeret. Is Aduſium Perſam cum exercitu ad eos mittit; perlibenter in eâ expeditione Cilicibus & Cypriis ejus ſigna ſequentibus. Aduſius Carum controverſiam ita componit, ut in utriuſque tamen partis arcibus milites præſidiarios relinqueret. [*Xenoph. Inſtitut. lib.*7.] 4167 547

Olympiade LVIII. (ad finem 1° illius anno tendente) *Thales Mileſius* defunctus eſt; quemadmodum ex Soſicrate refert Laërtius: & *Anaximander Mileſius* obliquitatem Signiferi primus obſervavit; ut ex aliis à Plinio habetur traditum, libro 1. cap. 8. licèt præceptori ipſius Thaleti eam nòn fuiſſe incognitam, rectiùs Plutarchus nos docuerit,

libro 2° de placitis Philosophorum, cap 12. Ipsum verò Anaximandrum, ejusdem hujus Olympiadis anno secundo, ætatis annum 64 egisse, ac paulo pòst obiisse diem; ex Apollodori Atheniensis Chronicis refert Laërtius: de inventis ejus Mathematicis, ex Phavorini historiâ, prætereà addens. Εὗρε δὲ καὶ γνώμονα πρῶτος, καὶ ἔστησεν ἐπὶ τῶν σκιοθήρων ἐν Λακεδαίμονι, καθά φησι Φαβωρῖνος ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ. τροπάς τε καὶ ἰσημερίας σημαίνοντα καὶ ὡροσκόπια κατεσκεύασε. *Primus gnomonem invenit, eúmque Lacedæmone in loco captandæ umbræ idoneo constituit; quemadmodum Phavorinus ait in Variâ historiâ. Horoscopia quoque fabricatus est, quæ solstitia & æquinoctia ostenderent.* Ita enim distinguendus videtur Gnomon, sive umbilicus horarius, ab Horoscopiis quibus æquinoctia & tropæ indicabantur. Quanquam gnomonis & horologii inventionem non illi, sed Anaximeni ejus discipulo & municipi attribuit Plinius, libro 2. cap.76. ita scribens. *Vmbrarum hanc rationem, & quam vocant Gnomonicen, invenit Anaximenes Milesius, Anaximandri discipulus: primúsque Horologium quod appellant sciothericum Lacedæmone ostendit.* Vid. suprà, ann.Mund. 3291.

Anaximandro igitur in scholâ successit Anaximenes Milesius, Eurystrati filius: ut in 1° Stromatum libro docet Alexandrinus Clemens. Pythagoras verò (præceptoribus suis, Thalete & Anaximandro, jam defunctis) in Ægyptum, utì Thales illi suaserat, commigravit: per epistolam (ut refert in vitâ illius Laërtius) à Polycrate Samiorum tyranno commendatus *Amasidi*; quem *Semneserteum* appellâsse videntur Ægyptii. Eo enim regnante, Pythagoram in Ægypto fuisse, in libri 36. cap.9. notat Plinius. Ibi verò annos omninò XXII cum Sacerdotibus versatus, Astronomiæ & Geometriæ operam dedit, cunctísque eorum sacris initiatus est. [*Iamblich. Vit. Pithagor. cap.3. & 4.*] Eâ enim de causâ & circumcisus est, ut ad adyta admissus, mysticam Ægyptiorum addisceret philosophiam: in quo studio Sonchedis Ægyptii archiprophetæ operâ præcipuè usus est. [*Clem. Alex. lib.1. Strom.*] Sonchidis Saitæ, ni fallor, cujus & Solonem consuetudine priùs fuisse usum, narrat in ejus Vitâ Plutarchus. Ab Ægyptiis quoque μετεμψύχωσιν, sive animarum in quodvis animal transmigrationem, illum didicisse, sub libri primi finem Siculus refert Diodorus. Et *literis gentis ejus assuefactus, præteriti ævi sacerdotum commentarios scrutatus, innumerabilium seculorum observationes cognovit*: inquit Valerius Maximus, lib.8.cap.7.

3458 Hystaspes & Adusius, conjunctis exercitibus, Phrygiam Hellesponto finitimam, capto illius rege, in Cyri potestatem redigunt. [*Xenoph. Institut. lib.7.*] 4168 546

Cyrus, Sardes Tabalo Persæ committens, & Crœsi cæterorúmque Lydorum thesaurum Pactyæ Lydo deferendum tradens, versus Ecbatana contendit, Crœsum unâ secum ducens: Ionum interim non magnâ ratione habitâ. Verùm simulátque Cyrus Sardibus est profectus, Pactyas Lydos ad desciscendum à Tabalo & Cyro impulit: & thesauro quem habebat auxiliariis conductis, Tabalum in arce undique conclusum obsedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, consilio cum Crœso habito, Mazarem Medum cum parte exercitus remisit: qui Lydis arma ademit, & ad molliorem vitæ rationem traduxit. [*Herodot. lib. 1. à cap. 153.*

153. *ad* 157.] Et ſic gens induſtria quondam, potens, & manu ſtrenua; effeminata mollicie luxuriâque, virtutem priſtinam perdidit. [*Juſtin. ex Trogo, lib.1. cap.7.*]

3459 Mazares Pactyam à Cumæis, ad quos ille territus confugerat, repoſcit. Hi, multùm renitente Ariſtodico Heraclidis filio viro inter eos clariſſimo, ex oraculo apud Branchidas reſponſum acceperunt, ſupplicem eſſe dedendum. Et quum neque Perſis illum tradere vellent interimendum, neque eundem penes ſe detinendo Cyrum ad civitatis ſuæ expugnationem excitare; hominem in Mitylenam ablegant. Mitylenæis deinde eum tradere volentibus, Cumæi miſſo ad Lesbum navigio deportandum in Chium curârunt. Inde verò ex Minervæ templo violenter raptus, à Chiis redditur: Atarneo, Myſiæ loco è regione Lesbi ſito, pro mercede accepto. [*Herodot.lib.*1. *à cap.*157. *ad* 160.] quanquam Mitylenæos & Chios eo argumento excuſare conetur Plutarchus, in libro de malignitate Herodoti, quòd eo antiquior hiſtoricus Charo Lampſacenus, ſimpliciter ita rem factam narret. *Pactyes, audito exercitum Perſicum appropinquare, profugit primò Mitylenam, deinde in Chium: cúmque cepit Cyrus.* 4169 545

Recepto Pactyâ, Mazares mox in illos caſtra promovit, qui unâ cum Pactyâ Tabalum oppugnâſſent: & partim Prienenſes ſubegit, partim Mæandri campum incurſavit, eúmque cum Magneſiâ in prædam ſuis militibus expoſuit. [*Herodot.lib.*1. *cap.*161.]

3461 Harpagus, qui apud Cyrum primi loci habebatur, adverſus Ioniam dimicat: ut in Euſebii Chronico, ad annum 2 Olympiadis LIX notatum habetur. Mazare enim ex morbo vitâ functo, *Harpagus* Medus (quem *Harpalum* alii per errorem nominant) Dux à Cyro conſtitutus eſt: qui ſimulátque in Ioniam venit, urbes, ductis circa mœnia aggeribus, expugnavit; ſicque Phocæâ primâ Ionum civitate potitus eſt. [*Herodot.lib.*1. *cap.*162.] 4171 543

Phocæenſes urbe ſuâ Perſis relictâ, cum conjugibus & liberis in Chium trajecerunt: unde Phocæam iterùm divertentes, præſidiis Perſarum quæ Harpagus ibi reliquerat trucidatis, ex Oenuſis inſulis in Cyrnum ſive Corſicam, ubi ante annos 20 civitatem Alaliam condiderant, navigârunt. Hîc per quinquennium commorati, cùm omnem viciniam armis infeſtarent, Tyrrheni & Carthaginienſes 60 navibus inſtructi contra totidem Phocæenſium depugnârunt. Ibi Phocæenſes cruentâ potiti victoriâ, 40 navibus amiſſis, Rhegium demigrârunt, & civitatem Hyelam ſive Veliam in agro Oenotriæ condiderunt. [*Id. ibid. cap.* 164.–167.] Phocæenſes, qui Maſſiliam condiderunt, mari Carthaginienſes deviciſſe, in libro 1° Hiſtoriæ ſuæ confirmat Thucydides. Partem enim eorum Veliam, partem Maſſiliam condidiſſe, Romæ regnante Servio Tullio, poſt annum ampliùs ſexcenteſimum quàm Æneas in Italiam venit; Hyginus teſtatur, ab A. Gellio citatus, lib.10. Noct. Attic. cap. 6. Ejuſdémque Maſſilienſis coloniæ meminit Iſocrates in Archidamo. *Vid.ſuprà, ann. Mund.*3404.

Similiter & Teii, ſimulátque aggerum beneficio eos cepiſſet Harpagus, omnes conſcenſis navibus trajecerunt in Thraciam: ibidémque urbem condiderunt Abderam, cujus fundamenta prius Timeſius Clazomenius

menius jecerat. (ut suprà ad ann. Mund. 3349. est notatum.) Reliqui verò Iones omnes, præter Milesios qui jam Cyro fœdere astricti fuerant, superati tandem accesserunt Harpago; & in patriâ remanentes, ea quæ imperabantur subibant. [*Herodot. lib. 1. cap. 168, 169.*] Iisdem tamen, etiamsi afflictis, nihilominùs sese ad Panionium recipientibus Bias Prienæus (inter septem Sapientes præcipuus) consuluisse dicitur, sed frustrà; ut communi classe solventes, Sardiniam peterent, & ibi unam civitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos servitute liberatos feliciter esse victuros. [*Ibid. cap.* 170.]

3464 c. Cyrus, quum continentem universam subegisset, Assyriis bellum intulit; adversùs Labynitum (sive Nabonidum) eorum regem ducens exercitum. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 178. *&* 188.] rumore eâ de re ad Babylonios perveniente, altero ante obsessam Urbem anno. [*Jerem.* LI. 46.] Cyrus enim Babylonem jam tendens ubi venit ad Gyndem amnem, qui influit in Tigrim, navigiis destitutus, trajicere eum non poterat. Interim equorum candidorum unus, qui sacri illis erant, fluvium ingressus, vorticibus ejus absorptus est. Quod ægerrimè ferens Cyrus, expeditione in Babylonem intermissâ, fluvium in 360 alveos diduxit: ut vel à mulieribus (quod comminatus fuerat) transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Atque in eo opere perficiendo, tota æstas est absumpta. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 189, 190. *&* 202. *cum lib.* 5. *cap.* 52.] 4174 540

3465 b. Sequente vere Cyrus, conjunctis Medorum & Persarum gentiúmque fœderatarum copiis, Babylonem perrexit: ubi prælio inter duos dominatores (Cyrum & Belshasarem sive Nabonidum) commisso, Chaldæi prælio fusi ad Urbem confugerunt, & obsidionem passi sunt. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 190. *cum Jerem.* LI. 27, 28, 30.] quam illi tamen contempserunt: tum quod eis commeatus esset copiosior quàm in annos 20, tum quòd de Cyri exercitu plurimos animis erga se magis esse benevolis arbitrarentur quàm erga Persas. [*Herodot. ibid. Xenophon, Institut. lib.* 7.] 4175 539

Cyrus à suis fossam latissimam profundissimámque circa Urbis murum undique agendam curavit, terrâ versùs seipsos adgestâ; & multas turres exstruendas, ut quamplurima essent excubiarum loca: divisóque in partes duodecim exercitu, ut pars quælibet unum anni mensem in excubiis esset, mandavit. [*Xenoph. ibid.*]

3466 b. Cyrus quum jam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, à flumine ad ingentem illam paludem, quam (latitudine quoquoversus 320 vel 420 stadiorum) regis hujus Babylonii mater Nitocris nuper defoderat, fossam duxit: deinde & hujus & alterius circa Urbis murum ab eo ductæ fossæ ostia aperiens, aquâ fluminis eò derivatâ, pristinum ejus alveum (duorum stadiorum latitudine per urbem tendentem) hominibus pervium reddidit. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 190, 191. *Xenoph. Inst. lib.* 7. *cum Jerem.* L. 38. *&* LI. 32, 36.] 4176 538

Per fluvium jam vadosum Cyrus cum exercitu transiens, obseratis omnibus quæ ad flumen ferebant portulis conscensísque septis, Urbem invasit, quum die festo agitarentur convivia. [*Id. ibid. cum Jerem.* LI. 39, 57.] Tantâque urbis erat magnitudo, ut (quemadmodum narrabant accolæ) quum capti jam essent qui extremas urbis partes incolebant, ii qui

qui mediam habitabant urbem id non animadverterent. [*Herodot.lib.*1. *cap.*191.] Quò spectant & illa Prophetæ, *Jerem.*LI.31. *Cursor obviam cursori curret, & nuncius obviam nuncio; ad indicandum Regi Babyloniæ, captam esse civitatem ejus ab extremitate.*

Eo tempore Belshasar (qui & Nabonidus & Labynitus) epulo magnificentissimo proceres excepturus, vasa domus Dei, quæ Nebuchadnesar ipsius pater (sive avus: fuisse enim filium filii ejus, ex Jerem. XXVII.7. colligitur) Hierosolymis exportaverat, ad idolorum suorum gloriam verique Dei contumeliam, producit. Deus, immissâ manu, de annorum imperio Babylonico præfinitorum numeratione ejusdémque appensi & justo longè levioris inventi ad Medos ac Persas translatione, impendens judicium in tectorio parietis ante oculos omnium describit. Chaldæis scriptionem legere nescientibus, Reginæ monitu accersitus Daniel eam legit & interpretatur: qui propositum à rege præmium accipiens, tertius in regno futurus proclamatur. [*Dan.* V.] Cùm autem uxores Belshasaris convivio adfuisse, (vers.2. & 3.) Regina verò posteà supervenisse (versu 10.) dicatur; Regina mater hæc fuisse intelligitur, illa videlicet Nitocris; quam postremi hujus Assyriorum sive Chaldæorum regis matrem fuisse, ex Herodoto jam audivimus.

Eâdem quâ convivium celebratum est nocte, interfectus est Belshazar Rex Chaldæorum: [*Dan.*V.30.] à Gobryæ & Gadatæ militibus: [*Xenoph.Instit.lib.*7.] Atque ita Babylonicum imperium est destructum (prout ab *Esaiâ*, cap.XIII. XIV. XXI. XLIII. XLVI. XLVII. *Habbakuko*, cap. II. & *Jeremiâ*, cap. XXV. L. LI. fuerat prædictum) atque ad victores Medos & Persas translatum. [*Dan.*V.21. *cum* VI.8, 12, 15.]

Darius Medus Assueri, sive Cyaxares Astyagis filius, Chaldæorum imperium à victore Cyro Persâ sibi traditum accepit. [*Dan.*V.31.*&* IX,1.] Cui & domum & palatia Babylone Cyrus seposuerat; ut si eò veniret, tanquam in sua posset divertere. [*Xenoph.Institut.lib.*8.] Eúmque, primo hoc imperii sui anno, Angelus confirmâsse & roborâsse dicitur; *Dan.*XI.1. Imperavit autem annis duobus.

Cyrus, rebus Babylone compositis, per Medorum regionem in Persidem ad patrem Cambysem & matrem, adhuc viventes, profectus est: indéque in Mediam reversus, unicam filiam & hæredem Cyaxaris in matrimonium duxit, dotis nomine universæ Mediæ hæreditate acceptâ; nuptiísque celebratis, mox cum eâ discessit. Quúmque esset Babylone, ad nationes in ditionem redactas misit Satrapas. in Arabiam, Megabyzum; in Phrygiam majorem, Artacaman; in Lydiam & Ioniam, Chrysantam; in Cariam, Adusium; in Phrygiam Hellespontiacam & Æolidem, Pharnuchum. Ciliciæ verò, & Cypro, & Paphlagonibus satrapas Persicos nullos misit; quòd ultrò visi essent adversùs Babylonem illius signa sequuti. Sed tamen his etiam tributa indixit adferenda. [*Xenoph. Institut. lib.*8.]

Regiones, Medicarum quibus præfectus fuerat copiarum operâ subactas, ad Cyaxaris ditionem se adjecisse, professus est Cyrus: [*apud Xenophont.lib.*5] idcóque ejus consilio in superiori illo congressu adhibito,

 bito,

bito, Satrapiarum eam distributionem, illum instituisse, ut credamus par est. Ut enim de Cyro Xenophon; [*lib.*8.] Ἐδόκει αὐτῷ σατράπας ἤδη πέμπειν ἐπὶ τὰ κατεστραμμένα ἔθνη, *Visum est ei satrapas jam mittere ad subactas nationes*: ita propheta Daniel (Babylone, ut videtur, hoc tempore cum Cyro in Mediam profectus) de Cyaxare. *Visum est Dario præficere regno satrapas centum viginti, qui essent in toto regno.* [*Dan.*VI.1.] Super istos autem satrapas Eparchos tres constituit, quorum summus erat ipse Daniel. Unde stimulati invidiâ cæteri, edictum à Rege obtinuerunt, ut illi soli per dies 30 supplicaretur. Cui quum non paruisset Daniel, in foveam leonum conjectus incolumis inde eductus est. Darius verò accusatores leonibus objiciens, decretum de reverentiâ Deo Danielis præstandâ in universo regno suo promulgavit. [*Dan.*VI.]

3467 a. Sub finem primi anni imperii Darii Medi (ab eversâ Babylonicâ monarchiâ deducti) iniit annus 70 servitutis Babylonicæ, sub Jehojakimo, anno 1 Nebuchadnesaris cœptæ: illorum postremus, qui calamitati huic præfiniti fuerant, in prophetiâ illâ Jeremiæ XXIX. 10. *Sic dicit Dominus. Cùm cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos & præstabo erga vos verbum illud meum optimum, reducendo vos in locum hunc, &c. Quum invocaveritis me ut abeatis, & oraveritis me; tum exaudiam vos.* Quâ temporis jam imminentis consideratione incitatus Daniel, remissionem peccatorum, & suorum & popularium, promissámque captivitatis solutionem ardentissimis precibus à Deo flagitat. Cui angelus Gabriel non de hoc solùm responsum affert, sed etiam de spirituali Ecclesiæ liberatione, Messiæ morte demùm procurandâ; nobilissimo illo LXX septimanarum edito vaticinio. [*Dan.* IX. 1, 2. *&c.*] 4177 537

Cyrus, anno postquàm Babylonem cum conjuge venit exacto, exercitum Babylonem coëgit: in quo, ad centum viginti equitum millia, currus falcatos bis mille, peditum millia sexcenta, habuisse proditur. Quo adparatu facto, expeditionem illam suscepit, quâ nationes universas sibi subjecisse dicitur, quæ à Syriâ ad mare rubrum usque sedes suas habent. [*Xenoph. Institut. lib.*8.]

3468 a. Cyrus, Cambyse patre in Persiâ & Cyaxare socero in Mediâ vitâ functis, Orientis monarchiâ potitus est: à quâ & ἀρχῆς illius annos septem, in 8° παιδείας ipsius dinumerat Xenophon; & primum illius annum, ex ipsis Medorum & Persarum archivis, sacra deducit Scriptura. Hoc enim anno promulgatum esse docet Edictum illud celebre, cujus initium. *Sic ait Cyrus rex Persidis: Omnia regna terræ tradidit mihi Jehova Deus cœli.* quo, exactis jam LXX annis servitutis Babylonicæ à Jeremiâ prædictis, juxta vaticinium ab Esaiâ de eo nominatim editum, (*cap.*XLIV.28. & XLV.13.) Judæis in universo regno suo versantibus in patriam revertendi potestatem concessit, & reduces Templum Deo Hierosolymis reædificare jussit; structuræ etiam modulo præscripto, vel concesso potiùs, (si enim observatus ille fuisset, longè amplior futura fuisset hæc domus, quàm prior illa Salomonis; contra Hagg. II. 3.) impensis è domo regiâ subministratis, & instrumentis domus Dei quæ Nebuchadnesar abstulerat restitutis. [II *Chron.* XXXVI. 22, 23. *Ezr.* I. 1, 2, 7. V. 13, 14. & VI. 2,-5.] 4178 536

Judæ-

Judæorum reducum principem, sive legatum regium, Cyrus constituit Sesbasarem: cui & ejus jussu Mithridates præfectus ærario vasa sacra tradidit; Hierosolymam perferenda, & in Templo collocanda. [*Ezr.*I.7,-11. *&* V.14,15.] Chaldaico verò sive aulico nomine *Sesbasar* dictus fuisse putatur, qui Hebraico *Zerubbabel*: ex Ezræ III. 8,10. collat. cum V.16.

c. Judæi in patriam reditum instituunt. Pauperiores imperatis subsidiis juvantur.[*Ezr.*I.5,6.] Numerus filiorum provinciæ (sive extorrium Hebræorum, in Chaldæâ genitorum) cum præside Zerubbabele Shealtielis sive Salathielis filio, & summo sacerdote Jesu sive Josuâ Josadaki filio, redeuntium fuit 42360. præter proselytos servos & ancillas, numero 7337. [*Ezr.*II.1,-65. *Nehem.*VII.6,-67. *&* XII.1,-9.] Numeri quidem singulares, in Ezræ catalogo summam tantùm conficiunt 29818,in Nehemiæ, 31031. quarum utraque minor est summâ illâ universali 42360, quæ in utroque pariter catalogo *universæ congregationis* fuisse dicitur. [*Ezr.*II. 64. *Nehem.*VII.66.] Eos verò qui ad complendam illam summam desiderantur, quærendos esse *in iis qui ascenderunt de reliquis tribubus*, in Chronici sui majoris cap. 29. Hebræi significant. Superfuerunt enim usque ad extremum Reipublicæ Judaicæ excidium, cæterarum etiam decem tribuum reliquiæ; (*Act.*XXVI. 7.) non solùm in διασπορᾷ, (*Jacob.*I.1.) & Hierosolymis (II *Chron.*IX.3. *Luc.*II.36.) & reliquis civitatibus Judæ, (II *Chron.*XI.16. *cum* XXXI. 6.) sed in propriis etiam sedibus. Neque enim integras regni Israëlitici tribus Salmanasar abduxerat (ut ad annum M.3227. ex Josiæ historiâ ostendimus:) sed aliquantam earum partem in terrâ suâ reliquit, à Nebuchadnesare posteà simul cum Judæis, Benjaminitis & Levitis in Babyloniam deportatam, & à Cyro inde dimissam. Indéque captivitate solutâ, ut 1° anno Cyri *omnes Israëlitæ* habitavisse dicuntur in civitatibus suis: [*Ezr.*II.70.] ita & 6° Darii iidem Templi encænia celebravisse memorantur, oblatis *pro peccato totius Israëlis hircis duodecim, juxta numerum tribuum Israëlis.* [*Ezr.*VI.16,17.] & Christo Euangelium in Galilææ prædicante, Matth.IV.14. impleta fuisse dicitur Esaiæ prophetia, de populo terræ *Zabulonis* & *Nephthali* vidente lucem magnam.

Primores paternarum familiarum Hierosolymam pervenientes, pro facultate suâ, ad Templi instaurationem obtulerunt auri drachmas 61000,argenti pondo 5000,& tunicas Sacerdotum 100. Habitaverúntque Sacerdotes ac Levitæ, similitérque omnes Israëlitæ, in civitatibus suis. [*Ezr.*II.68,69,70.]

3469 *a.* Mensis 7i die 1° (in Tubarum festo) Israëlitæ ex civitatibus suis Hierosolymam unanimiter pervenientes, extructo Altari, sacrificia ordinaria unoquoque mane & vespere Deo obtulerunt: ejusdémque mensis die 15, festum Tabernaculorum celebrârunt. Materiam quoque & opifices ad Templum extruendum parârunt; secundùm facultatem à Cyro ipsis datam. [*Ezr.*III.1,-7.]

c. Anno ab adventu eorum 2°, mense 2° (sive Ijar) Levitas operi domus Dei præfecerunt: & Templi secundi fundamenta, cum seniorum qui prius illud (ante annos 53) viderant planctu, & juniorum lætitiâ, posuerunt. [*Ezr.*III.8,-13.] 4179 535

Hostes Judæorum Cuthæi, (ab Esar-haddone in Samariam traducti, operam suam ad Templi structuram fraudulenter offerunt: sed repulsam ferentes, opus interturbant, & manus ædificantium debilitant. [*Ezr.*IV.1,-4.]

3470 *a.* Primus annus Sabbaticus, post reditum à captivitate Babylonicâ, à Judæis actus est.

c. Samaritani per Cyri aulicos, largitione sibi conciliatos, cœptum à Judæis opus impediunt. [*Ezr.*IV.5.] Unde Danieli trium septimanarum luctus obortus fuisse videtur: in quibus jejunium circa 3[um] mensis 1[i], diem, anno imperii Cyri 3 cœptum, ipsis etiam festi Paschalis diebus continuatum est. [*Dan.*X.1,-4.] Quo finito, die 24 mensis 1[i] illa de regum Persicorum, Alexandri Magni & successorum ejus imperiis visio Danieli, ad Hiddekel sive Tigrim fluvium consistenti, est exhibita, quæ tribus ultimis prophetiæ capitibus continetur: quam & omnium postremam illum habuisse, paulo ante vitæ terminum, ex ejusdem epilogo colligitur. 4180 534

3473 Amasis à Cyro defecisse videtur, & captiva multitudo Ægyptiorum in terram suam rediisse, exactis 40 annis post eorum dispersionem sub Nebuchadnesare factam: vetere quidem regno, sed præ reliquis humili parúmque diuturno, postremis Amasis diebus eisdem restituto. [*Ezek.*XXIX. 11,-16. *Jerem.*XLVI.26.] Cyrum enim Ægyptum sub imperio suo habuisse, tum in 8[o] Institutionis Cyri libro tum in totius operis Prologo, confirmat Xenophon: & à Cambyse ejus filio posteà fuisse subactam agnoscunt omnes. Unde tempore intermedio in libertatem se vindicavisse colligimus. 4183 531

Hujus defectionis occasione, fortasse etiam apud Tyrios, Hiromi (in quo ipsorum Judicum & Proregum catalogus apud Josephum terminatur) 20 annis jam completis, pro indigenis (cujusmodi apud eos, ut Amasim apud Ægyptios, hactenus fuisse collocatos, vel ipsa Punica eorum nomina fidem fecerint) alienæ gentis Præsides sunt substituti.

3475 *b.* Cyrus septuagenarius vitâ functus est; postquàm Persici & Medici exercitus Imperator declaratus est 30 annis, post captam Babylonem 9, post initam monarchiam 7 cum mense uno aut altero. De mortis genere, magna inter authores est dissensio. Herodotus, (*lib.*1.*cap.*214) Justinus ex Trogo, (*Lib.*1.*cap.*8) & Valerius Maximus (*lib.*9.*cap.*10.) in prælio contra Massagetas vel Scythas occisum; cæsique caput amputatum à Tomyri reginâ, insatiabilem cruoris sitim illi exprobrante, in utrem humano sanguine repletum conjectum fuisse narrant. Diodorus Siculus (*lib.*2.) eam Cyrum in acie captum cruci affixisse affirmat. Ctesias (*lib.*11.) in prælio contra Derbicas (populum Hyrcanis vicinum) Cyrum jaculo ab Indo quodam sub coxâ in femore vulneratum, Derbicum regem Amoræum cum duobus filiis interfectum, & tertio à vulnere accepto die Cyrum mortem obiisse, scribit. Johannes Malela Antiochenus, ex commentitio quodam scripto Pythagoræ Samii, in pugnâ navali à Samiis interemptum esse Cyrum refert. Sed Xenophon (in *Institut.lib.*8.) in Perside inter suos placidâ morte defunctum fuisse memorat: quum, inter alia multa, filiis præcepisset ut cadaver suum nec in auro nec in argento nec ullâ in re aliâ sed in terrâ quamprimùm conderent; 4185 529

derent; Persas tamen omnes ac socios ad monumentum ejus evocarent, atque illis exhibitis quæcumque in hominis fortunati funere solenne est exhiberi dimitterent. Conditorium verò illius Pasargadis in Perside positum, rerum Alexandri Magni scriptores memoriæ commendârunt, Curtius, Plutarchus, Arrianus, & qui præsens Alexandri jussu illud inspexerat Aristobulus, à Strabone in libro 5° Geographiæ productus; ubi ex eo & inscriptionem hanc monumenti refert. ***O homo, Cyrus ego sum, qui Persis imperium constitui, & Rex Asiæ fui. Ne igitur monumentum mihi invideas.*** Nam Græca illa, (sed Persicis, si credere libeat, literis exarata) quæ apud Geographum ex Onesicrito subjicitur,

Ἐνθάδ' ἐγὼ κεῖμαι Κῦρος βασιλεὺς βασιλήων,

Cyrus ego, Rex olim Regum, conditus hîc sum,

ejusdem est fidei, cujus commentum illud quod ex eodem repetit Lucianus (in libro de Longævis) alterum; Cyrum, quum desideraret amicos, à Cambyse filio sublatos, centesimum ætatis annum agentem, præ mœrore vitam finivisse.

Cyrus seniori filio Cambysæ imperium; juniori verò Tanaoxaræ vel Tanyoxarcæ (quem Herodotus Smerdim, Justinus ex Trogo Mergim appellat) ut Ctesiæ quidem placet, Bactriorum, Choramnæorum, Parthorum & Carmaniorum, ut verò Xenophonti (*lib.8. Institut.*) Medorum, Armeniorum, & Cadusiorum, satrapias reliquit.

In principio regni Ahasueri (sic enim Scriptura Cambysem nominat) Samaritani, qui vivente Cyro cuniculis hactenùs egerant, accusationem scriptis comprehensam contra habitatores Judæ & Hierosolymorum ad hunc deferre non sunt veriti. [*Ezr.* IV.*6.*] quàm immane inter patris & filii mores discrimen esset, non ignari. quippe quum Cyrus esset πρὸς τοὺς ὑποτεταγμένους ἐπιγνώμων καὶ φιλάνθρωπος, Cambyses verò φύσει μανικὸς καὶ παρεγκεκινηκὼς τοῖς λογισμοῖς: ut à Diodoro Siculo rectè est observatum. [*In Excerptis ab Henr. Valesio editis, pag.* 238. *&* 249. *cum Herodoto, lib.*3. *cap.*89.]

3477 *a.* Secundus annus Sabbaticus à reducibus Judæis actus est. 4186 528

3478 Cambapheus eunuchus, qui plurimùm apud Ægyptiorum regem poterat, patruelis sui Izabatis eunuchi, qui non minùs apud Cambysem authoritate valebat, interventu, pontes & alias Ægyptiorum res Persæ prodidit: pactione interpositâ, ut ipse Ægypti præfecturam consequeretur. [*Ctes. Persicor. lib.*12.] 4188 526

Inde exercitum sibi Cambyses, terrestrem quidem tum ex aliis quibus imperabat, tum ex Græcis Ionibus Æolibúsque, navalem verò ex Phœnicibus præcipuè & Cypriis (qui seipsos Persis dediderant) comparavit. Polycrates quoque Samiorum tyrannus quadraginta triremes, impositis in eas suspectis sibi civibus, auxilio misit; rogans Cambysem, ne eos domum remitteret. [*Herodot. lib.3. cap.*1.19. *&* 44.]

Phanes genere Halicarnasseus, inter auxiliarios Ægypti non minimus, & rerum Ægypti satis gnarus, Amasi infensus, ad Cambysem molientem adversùs Ægyptum expeditionem transfugit: eique cùm alias Amasis res exposuit, & quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, ut missis ad regem Arabum nunciis tutum transitum obti-

obtineret, eum edocuit. [*Id.ibid.cap.*4.*&* 7.] Eo enim invito, aditus illi in Ægyptum patere non poterat. [*Ibid.cap.*88.]

3479 b. Arabs, fœdere cum nunciis inito, camelos omnes utribus aquâ completis oneratos egit ad loca humore carentia, ibíque Cambysis exercitum præstolabatur. [*Id.ibid.cap.*9.] 4189 525

Cambyses cum exercitu in Ægyptum progressus, Amasim non vivum nactus est, sed defunctum, quum 44 annos regnâsset. [*Id.ibid.cap.*9. *&* 10.] Vitam illum cum morte commutâsse, quando Cambyses Ægyptum bello adortus est, Olympiadis LXIII anno 3 (desinente sc.) in libro 1 Bibliothecæ refert Diodorus Siculus. Post eum filius Psammenitus, Ctesiæ Amyrtæus dictus, mensibus 6 regnavit. [*Herodot. lib.*3. *cap.*14] Sub quo, apud Thebas Ægyptias pluit: quod in superiori Ægypto magnum habitum est portentum. [*Ibid.cap.*10.]

Persæ, ubi siccanea peragraverunt, subsedere vicini Ægyptiis. [*Ibid. cap.*11.] Cambyses verò Pelusium oppugnans, canes, oves, feles, ibides, & quotquot animalia Ægyptii deorum honore colunt, ante suum exercitum collocavit: quo territi obsessi Ægyptii, jaculari destiterunt; metuentes ne sacrum aliquod animal læderent. Atque ita Cambyses, Pelusio capto, aditum in Ægyptum sibi fecit. [*Polyæn. Stratagem. lib.*7.]

Ægyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani, quòd externum exercitum in Ægyptum adduxisset, infensi filios ab eo in Ægypto relictos in ejus conspectu obtruncaverunt; epotóque eorum sanguine, conflixerunt. [*Herodot.lib.*3. *cap.*11.]

Acri prælio commisso, plurimísque utrinque cadentibus, in fugam vertuntur Ægyptii. [*Id.ibid.*]

Ad Ægyptios, qui nullo ordine servato Memphim confugerant, Cambyses adverso flumine navim Mitylenæam mittit cum caduceatore viro Persâ, qui illos ad deditionem hortaretur. Illi frequentes urbe effusi, navim corrumpunt, virósque frustratim dilaniatos in oppidum afferunt. Deinde obsidionem aliquandiu tolerant. [*Id.lib.*3.*cap.*13.]

Arcesilaus (Batti claudi & Pheretimæ filius) Cyrenen Cambysi tradidit, & tributariam fecit. [*Id.lib.*4.*cap.*165.] Cyrenæi enim & Barcæi, & Libyes Ægypto contermini, vicinorum casu territi, sese citra pugnam dediderunt; tributúmque inter se partiti, dona miserunt. Cambyses munera quæ à Libybus venêre, perbenignè accepit; quæ à Cyrenæis, quòd exigua essent, aspernatus. quingentas enim argenti minas miserant: quas suâ manu prehensas, dispersit in milites. [*Id. lib.*3. *cap.*13. *&* 91.]

Decimo die quàm muros Memphis cepisset Cambyses, regis Psammeniti in suburbanâ custodiâ cum aliis Ægyptiis ignominiæ gratiâ positi patientiam expertus est: in conspectu ejus filiâ, cum aliis primæ nobilitatis virginibus, servili habitu, ad aquam in hydriâ comportandam missâ; & filio, unâ cum duobus Ægyptiorum millibus, æqualis ætatis, vinctas fune cervices & frenata ora habentibus, ad mortem rapto. Luebant autem hi pœnas Mitylenæis, qui cum navi missi fuerant ad Memphin obtruncati: regiis judicibus statuentibus, pro singulis suorum interemptis denos primariorum Ægyptiorum interficiendos. Atque

inter

inter hos primo loco sublâtus est Psammeniti filius: cui serò nimis Cambyses parcendum voluerat. Ipse verò pater apud Cambysem vixit, nihil violentum passus: donec Ægyptios ad defectionem sollicitâsse convictus, epoto cruore taurino vitam finiit. [*Herodot.lib.3. cap.14, 15.*] quanquam in Susa illum relegatum affirmet Ctesias.

Memphi profectus Cambyses, Sain abiit: ubi in ædes Amasis ingressus, cadaver ejus è conditorio afferri, verberibúsque priùs atque omni contumeliâ affectum tandem cremari jussit. [*Herodot. lib.3. cap. 16. & Diodor. Sicul. in Excerptis Henr. Valesii, pag.249.*]

Ita Ægypto potitus Cambyses anno imperii sui 5° per triennium in eâ regnavit. [*Jul. African. & Euseb. Chronic. Græc. pag.17.*] Ægyptiorum quinquaginta millibus in pugnâ cæsis, & sex millibus Susam translatis. [*Ctes.*]

Pythagoram quoque ab ipsius militibus captum, Babylonem fuisse abductum, ibíque cum Magis conversatum, narrat in illius Vitâ Iamblichus. Addit alius Vitæ Pythagoræ scriptor, Malchus sive Porphyrius; eum Babylone & cum aliis Chaldæis versatum fuisse, & *Zabratum* etiam adiisse, ab eóque pristinæ vitæ sordibus fuisse expurgatum. Is *Nazaratus* ille Assyrius fuisse putatur, quem Alexander (Polyhistor, ni fallor) ἐν τῷ περὶ Πυθαγορικῶν συμβόλων, Pythagoræ fecit magistrum, alíique nonnulli *Ezekielem* fuisse perperàm sunt opinati: ut in 1° Stromatum libro Clemens Alexandrinus retulit. Cum Babyloniensibus tamen Judæis eum conversatum fuisse, illud argumento fuerit; quòd eorum dogmata complura in suam philosophiam traduxerit: ut Hermippus ἐν τῷ πρώτῳ τῶν περὶ Πυθαγόρου βιβλίων à Josepho (lib.1. contra Apionem) & ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νομοθετῶν ab Origene (lib.1. contra Celsum) citatus, indicat. Quod ipsum etiam Aristobulus Judæus, disciplinæ Peripateticæ philosophus, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς τὸν Φιλομήτορα (apud Clementem lib.1. Stromat. & Eusebium lib.13 Præparat. Evangelic.) confirmat; eâ, ut videtur, ratione etiam inductus, ut ante Persarum imperium libros Mosaicos Græcè conversos fuisse crederet: quum ex consuetudine, quam cum Hebræis habuit, eam sapientiæ suæ partem adeptum fuisse Pythagoram, multo fuerit credibilius. Nam & cum illis quoque congressum fuisse Pythagoram, in illius Vitâ (ex Diogene, ἐν τοῖς ὑπὲρ Θούλην ἀπίστοις) nos docet Porphyrius.

3480 Cambyses navales copias adversùs Carthaginienses frustrà parat: Phœnicibus, ex quibus nauticus præcipuè constabat exercitus, adversùs colonos suos militare recusantibus. Intereà ab urbe Elephantinâ accersit ex Ichthyophagis Æthiopicæ linguæ maximè gnaros, eósque ad Æthiopes Macrobios (sive longævos, qui Africam ad australe mare incolunt) exploratores mittit, per speciem dona ferendi illorum Regi, & mensam Solis spectandi. Rex Æthiopum, tenso coram exploratoribus arcu, eum laxatum Cambysi per eos misit: monens, ut quum Persæ tam facilè tantæ magnitudinis arcus tenderent, tunc copiis supramodum magnis instructus macrobiis Æthiopibus bellum inferret. [*Herodot.lib.3. à cap.17. ad 25.*] 4190 524

Smerdis sive Tanyoxarces, Cambysis ex eisdem parentibus frater, arcum hunc ad duos digitos intendit: quod nemo alius è Persis poterat.

rat. Unde invidiâ commotus Cambyses, in Persidem eum remisit. [*Id. ibid. cap.*30.]

Cambyses irâ percitus, adversùs Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque secum ipso ratione initâ quòd in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulátque Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu; Græcis, qui aderant, manere imperatis. [*Id. ibid. cap.*24.]

Ubi Thebas pervenit Cambyses, delegit de exercitu 50 circiter millia; quorum præfectis mandavit, ut oraculum Jovis Ammonis spoliatum incenderent, & universos accolas in servitutem redigerent: ipse cum reliquis copiis adversùs Æthiopes contendit. [*Id. ibid. Diodor. Sicul. in Excerptis ab Hen. Valesio edit. pag.*249].

In eâ expeditione, Æthiopas Cambyses subegit Ægypto contermminos, qui Nisam incolunt & Baccho dies festos agunt. [*Herodot. lib.*3. *cap.*97.] Ibique *Saba* Æthiopum regiæ, atque insulæ in quâ ea sita erat, in honorem sororis suæ germanæ, ejusdémque & uxoris, *Meroës* nomen dedit. [*Strabo, Geograph. lib.* 17. *Joseph. Antiquit. lib.*2. κεφ. ι. *al. cap.*10.] Hanc enim, in Ægyptum eum comitatam, ibidémque posteà vitâ functam, in uxorem, novo apud Persas exemplo, duxit: aliquantóque pòst & seniorem alteram: [*Herodot. lib.*3. *cap.* 31.] *Atossam* scilicèt, quæ deinde & Mago & Dario Hystaspis filio nupta fuit. [*Ibid. cap.*68. & 88.]

Copiæ adversùs Ammonios missæ, Thebis moventes, septem dierum per arenas itinere confecto, ad urbem Oasin (quam incolebant Samii ii qui ferebantur è tribu Æschrioniâ esse) & regionem quæ *Beatorum insula* vocabatur, pervenerunt. Qúmque inde per arenam iter facerent, jámque medio ferè spatio inter Oasin & Ammonios pranderent; magnum ac validum austrum ingruisse ferunt, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse. [*Herodot. lib.*3. *cap.*26. *Justin. lib.* 1. *cap.* 9.] Plutarchus, in Vitâ Alexandri, quinquaginta hominum millia arenis oppressa fuisse notat, id est, universum exercitum.

Exercitum adversùs Æthiopes profectum, antequàm quintam itineris partem confecisset, commeatus omnis defecit, mox & jumenta ad vescendum defecerunt: cúmque ulteriùs etiam progrederentur & ad arenas devenissent, ex seipsis sortiti, decimum quemque comederunt. Id audiens Cambyses, retrò rediit, Thebásque pervenit, multis de exercitu amissis. [*Herodot. lib.*3. *cap.*25. *Senec. natural. quæst. lib* 2. *cap.*30.] De quo Lucanus, lib. 10.

—Vesanus in ortus
Cambyses longi populos devenit ad ævi;
Defectúsque epulis, & pastus cæde suorum,
Ignoto te, Nile, redit.

Cambyses regressus Memphim, Græcos missos fecit, ut illinc enavigarent. [*Herodot. lib.*3. *cap.*25.] Ibi cum reperisset Ægyptios diem festum agere, quòd Apis eis apparuisset; ipse contrà ratus lætari eos de clade sui exercitus, adductum ad se Apim mucrone percussit: imperavítque suis, ut sacerdotes quidem flagris cæderent, cæteros autem Ægyptios,

gyptios, ut quemque feriantem adipiscerentur, occiderent. Apis verò sauciatus in templo jacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumulavere sacerdotes clam Cambyse. [*Ibid.cap.*27,28,29.]

Ob hoc, insaniâ correptum fuisse Cambysem dicunt Ægyptii, quum ne anteà quidem mentis compos ille fuisset. Post hoc verò, primum furoris indicium in cæde fratris procurandâ erupit. Eo enim in Persidem profecto, Cambysæ per quietem videbatur nuncius quidam inde adveniens significare, Smerdim in regio sedentem solio cœlum capite contingere. Quo somnio exterritus, ad fratrem interimendum misit Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic ubi Susa conscendit, Smerdim necandum curavit, ut quidam aiunt, quum eum eduxisset venatum: dicunt verò alii, quum ad mare rubrum produxisset, ibi eum demersisse. [*Ibid.cap.* 30. *&* 65.] Justinus ex Trogo, *lib.*1. *cap.*9. Cometæ mago id negotii datum, neque ante Cambysæ mortem Mergim (sic enim Smerdim vocat) ab eo interfectum fuisse, refert. Ctesias, deditâ (ut illi mos est) operâ, ab Herodoto dissentiens, longè aliam historiam hîc nobis exhibet. Sphendadatem Magum à Tanyoxarce (sive Smerdi) flagris cæsum, in suspicionem regni appetendi eum apud Cambysem vocavisse: & de ejusdem Magi consilio, Tanyoxarcem (è Bactrianâ in Ægyptum accersitum) Magi loco, qui illi simillimus erat, taurini sanguinis haustu sublatum fuisse; ipsum verò Magum ad Bactrios remissum, omnia, non secùs ac si verus Tanyoxarces esset; administravisse.

3481 Orœtes Persa, (post Harpagum) Sardibus, totiúsque Lydiæ, Ioniæ & Phrygiæ provinciis, à Cyro præfectus, caduceatorem in Samum ad Polycratem, cujusdam rei rogandæ causâ, misisse fertur: Polycrates verò tunc fortè in conclavi cubans, assistente ei Anacreonte Teio, (insigni illo, ex Ioniâ, poëtâ Lyrico; quem amatoriorum carminum inventorem facit, in 1° Stromatum libro, Clemens) nec aspectu nec responso præconem dignatus fuisse dicitur. Quem contemptum ulcisci statuens Orœtes, misso ad eum Myrto quodam Lydo Gygis filio, fingit se Cambysis metu cum thesauris suis ad illius domum velle perfugere. Polycrates nimis credulus, cùm alios secum ducens tum Democédem Calliphontis filium Crotoniensem medicum, Magnesiam ad Mæandrum pervenit: ubi captum Orœtes cruci suffixit; Samiis qui illum comitati fuerant dimissis, peregrinis verò (& in his Democéde) atque servis jure captivitatis sibi vendicatis. [*Herodot.lib.*3. *à cap.*120. *ad* 127.] *Valerius Maximus, lib.*6. *cap.ult. ab Oronte Darii regis præfecto* (ita enim cum Cicerone, libro 3° de Finibus, eum appellat) *in excelcissimo Mycalensis montis vertice cruci affixum* fuisse Polycratem narrat: in eo videlicèt Ioniæ promontorio, quod Samum spectat. quum Darius tamen eo tempore non rex, sed Cambysis satelles & nullius adhuc admodum magnæ authoritatis fuerit: ut ex Herodoto liquet, *lib.*3. *cap.*139. *&* 140. ubi in expeditione Cambysis Ægyptiacâ amiculum à Polycratis fratre Sylosonte in foro Mempheos ei donatum fuisse narrat; à quo ortum proverbium, ἡ Συλόσωντος χλαμύς. Eo verò tempore quo in Ægypto dubiæ sanitatis fuit Cambyses, suspensum esse Polycratem, in cap.120. docet idem: à quo non dissentit Plinius, *lib.*33.*cap.*1. 4191 523

hoc factum referens sub annum Romæ conditæ CCXXX. quo juxta Varronianas (quas ille sequi solet) rationes, LXIV acta est Olympias.

Cambyses sororem (de quâ dictum est, Meroën) eandémque & conjugem, fratris cædem ægrè ferentem, è medio sustulit. [*Herodot. lib.3. cap.31,32.*]

Anno 7° Cambysis, Nabonasari 225, mensis Phamenoth secundùm Ægyptios die 17 (*Julii 16*) ante mediam noctem horâ 1. Babylone Eclipsis Lunæ observata est. [*Ptolem. magn. Syntax. lib.5. cap.14.*]

Cambyses Prexaspis filium, qui illi à poculis erat, adactâ per cor ejus sagittâ transfixit. Altero die 12 primarios Persas, nullo crimine mortem commeritos, vivos in caput defodit. Crœsum, Lydorum quondam regem, de rebus hisce amicè illum monentem, occidi jussit. Sed posteà pœnitens, servatum quidem illum fuisse gavisus est, conservatores verò illius interfecit. Multa quoque hujusmodi alia tam in Persas quàm in socios, dum Memphi moraretur, per insaniam faciebat. Vetusta recludens sepulcra, mortuos inspiciebat. Vulcani templum adiens, multo derisu simulacrum illius cavillatus est. In templum etiam Cabirorum, inaccessum alteri quàm sacerdoti, ingressus; quæ illic erant simulacra, multis in ea jocatus verbis, concremavit. [*Herodot. lib. 3. à cap.34. ad 38.*] Templa partim igni, partim ferro devastavit, mutilans, exscindens, comburens; quemadmodum & obeliscos. [*Strabo, lib.17.*]

3482 Patizithes magus, quem Cambyses rerum suarum familiarium curatorem domi reliquerat, cognitâ Smerdis nece, quæ occultabatur paucísque Persarum erat cognita, fratrem suum magum, Smerdi & cognominem, & corporis specie simillimum, in regio solio collocavit: caduceatoribus cùm alia in loca, tum verò Ægyptum ad exercitum dimissis; qui edicerent, ut Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, non Cambysi. Ita Herodotus, *lib.3.cap.61.* Ex Trogo enim Justinus, (*lib. 1.*) *cap.9*) statim post mortem Cambysis Cometem magum, prostrato Mergide (sive Smerdi) cui regnum debebatur, fratrem suum Oropasten subjecisse refert, & oris & corporis lineamentis illi persimilem. Ctesias verò Bagabatem eunuchum, & Artasyram Hyrcanium (qui in Ægypto cum Cambyse erant, & plurimùm authoritate apud eum valebant) Sphendadati mago, qui occiso Cyri filio erat simillimus, regni tradendi consilium, antequàm Cambyses moreretur, iniisse, & post illius mortem ei detulisse regnum narrat. 4192 522

Cambysi ex urbe Buti redditum fuerat oraculum, eum in Ecbatanis decessurum: quod ille de Ecbatanis Mediæ (ubi res ejus omnis erat) intellexerat. In Ecbatanis verò Syriæ cum exercitu agenti caduceator præcepta Magi exposuit. Qui conjuratione intellectâ, in equum insiliit; habens in animo quamprimùm Susa versùs exercitum ducere in Magum. Insilienti in equum gladius vaginâ excidit; à quo in femore vulnus accepit. Vicesimo dehinc die, accitis Persarum primoribus, & fratris sui cædem & Magorum fraudem detexit: útque iis pulsis, imperium ad Medos (Magus enim erat Medus; ut ex Herodoto, *lib. 3. cap. 73. & 126.* colligere licet) rursus redire non sinerent obtestatus; femore celerrimè contabescente interiit, quum regnâsset septem omnino annos

nos & menses quinque. [*Herodot. lib.3. à cap.62. ad 66.*] Revertentem ab expeditione Ægyptiacâ, apud Damascum esse mortuum, narrat Josephus, *lib.11. Antiqu. cap.3.* pro *Ecbatanis* Herodoti *Damascum* substituens. Ctesias *Babylonem* usque pervenisse ait, ibíque vulneratum occubuisse: de morte ejus, & portentis quæ eam antecesserunt, ita scribens.

Sacrificante Cambyse, quum victimæ jugularentur, sanguis non effluxit: quâ ex re animo concidere cœpit. Et Roxane puerum capite carentem ei peperit: & magis dejecto erat animo. Magique renunciârunt, hanc prodigiorum esse significationem; nullum regni successorem ab eo relictum iri. Mater etiam noctu illi in somnis apparens, ob fraternam cædem interminari illi est visa: ideóque magis etiam angebatur. Quúmque Babylonem accessisset, & ibi parvum lignum cultro poliens, tempus ut falleret, femoris musculum feriisset; undecimo die mortem obiit. [*Ctes.*] Ex Ægypto verò discedens, Præfectum ibi Aryandem reliquerat. [*Herodot. lib.4. cap.166.*]

Cambyse mortuo, nequaquam persuasum est Persis rerum potiri Magum, sed reverâ fratrem illius regnare: Prexaspe præsertim pernegante eum à se fuisse interfectum; quum illi tutum jam non esset, ipsius manu filium Cyri interemptum fuisse confiteri. [*Herod. lib.3. ca.66.*] Quæ res eo occultior etiam fuit, quòd apud Persas persona regis sub specie majestatis occulitur. [*Justin. lib.1. cap.9.*] Indéque Magus, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis & specie simillimus, securus regnavit menses 7, qui reliqui erant ad implendum octavum annum regni Cambysis: per quos menses omne genus liberalitatis in subditos munificentiæque exhibuit; adeò ut ejus defuncti magnum ceperit desiderium omnes Asiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas quibus imperabat nationes edictis, immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit, atque hoc statim adeptus imperium edixit. [*Herod. lib.3. cap.67.*] Atossam quoque Cyri filiam; & reliquas omnes Cambysis uxores, sibi accepit. [*Ibid. cap.68. & 88.*]

Magos *septem* post mortem Cambysis regnum inisse Persidos, ex *antiquis libris* refert Ammianus Marcellinus: [*lib.23.*] quem etiam numerum retinet Valerius Maximus. [*lib.9. cap.2.*] Sed eorum principes *duo* fuerunt; ab Herodoto (*lib.3. cap.61. & 78*) memorati: *Patizithes* (Trogo *Cometes* dictus) & ejus frater, qui solus, filii Cyri personâ assumptâ, regium nomen obtinebat; Herodoto *Smerdis*, Æschylo *Mardus*, Ctesiæ *Sphendadates*, Trogo *Oropastes*, in sacrâ Scripturâ *Artachshashta* nominatus.

Ad *Artachshashtam* hunc Samaritanorum perlatæ sunt literæ, de prohibendâ ædificatione Hierosolymæ; utpote civitatis (ut illi criminabantur) rebellis ac pessimæ, & quæ, ubi ædificata foret, tributa Persico Imperio negatura esset. [*Ezr.* IV.7,–16.]

3483 a. *Artachshashta* Rescripto suo Hierosolymam ædificari vetat, donec à se aliter constitueretur. Cujus interdicti authoritate fulti Samaritani, Hierosolymam advolantes, armatâ manu Judæos ab ædificando prohibent. Unde illi, non ab Urbis tantùm, sed etiam à Templi ædificatione

one (quæ Cyri edicto expressè mandata fuerat) cessârunt; cujus opus, hactenùs interturbatum, deinceps planè intermissum est usque ad annum secundum regni Darii. [*Ezr.*IV.17,—24.]

Dum Magus imperium obtineret, Orœtes Persa Sardibus agens, Mitrobatem Dascylii satrapam (qui illi, dum viveret adhuc Polycrates, quòd insulam Samum provinciæ suæ adjacentem Regi non acquireret, exprobraverat) & filium ejus Cranapem, spectatos in Persis viros, interemit: & cùm alia quoque omnifaria flagitia commisit, tùm quendam è nunciis qui ad ipsum à Dario venerat, quòd parùm jucunda nunciâsset, trucidandum curavit. [*Herodot.lib.*3. *cap.*126.]

Izabatem eunuchum, qui Cambysis corpus in Persidem sepeliendum portaverat, Magi fraudem universo exercitui patefecisse, confugientique ad templum caput esse abscisum, narrat Ctesias. Herodotus,
b. octavo post mortem Cambysis mense, Otanis filii Pharnaspis sagacitate 4193 521
rem primùm compertam, deinde à Prexaspe palàm contestatam fuisse, dicit. Hunc enim ad convocatos Persas è turri oratione habitâ, se à Cambyse adactum Smerdim Cyri occidisse professum, & Magos esse qui tunc regnarent; sese inde in caput præcipitem dedisse, refert. [*Herodot. lib.*3. *cap.* 68. *&* 75.] Otanis verò industriam, & Magorum casum, ex Herodoto & Trogo Pompeio, Justinus sic exponit.

Ostanes (sive *Otanes* ille) per internuncios quærit de filiâ (nomine *Phædymâ*) quæ inter regias pellices erat, an Cyri regis filius rex esset. Illa nec seipsam scire ait, nec ex aliâ posse cognoscere; quia singulæ separatim recludantur. Tum pertrectare dormienti caput jubet. nam mago Cambyses (vel *Cyrus*, ut vult Herodotus) aures utrasque præciderat. Factus deinde per filiam certior, sine auribus esse regem, optimatibus Persarum rem indicat; & in cædem falsi regis impulsos, sacramenti religione obstringit. Septem tantùm conscii fuere hujus conjurationis, qui ex continenti (ne, dato in pœnitentiam spatio, res per quenquam narraretur) occultato sub veste ferro, ad regiam pergunt. Ibi obviis interfectis, ad Magos perveniunt: quibus ne ipsis quidem animus ad auxilium sui defuit. siquidem stricto ferro duos de conjuratis interficiunt (vel *sauciant* potiùs, ut ab Herodoto est traditum.) Ipsi tamen corripiuntur à pluribus: quorum alterum Gobryas medium amplexus, cunctantibus sociis ne ipsum pro mago transfoderent, quia res obscuro loco gerebatur, vel per suum corpus adigi mago ferrum jussit: fortunâ tamen ita regente, illo incolumi Magus interficitur. [*Justin.lib.*1. *cap.*9.]

Horum septem Persarum (quos *septem Magos* Hieronymo in Daniel. XI.2. appellare libuit) apud Ctesiam, nomina sunt: *Onophas, Idernes, Norodobates, Mardonius, Barises, Artaphernes*, & *Darius Hystaspis* filius. apud Herodotum: *Otanes, Hydarnes, Megabyzus, Gobryas, Aspathines, Intaphernes*, & *Darius*, qui Susis (quibus pater ipsius *Hystaspes* præerat) tunc advenerat. Uterque verò, in liberationis ab his partæ perpetuam memoriam, annuum *Magophonia* festum à Persis celebratum fuisse indicat.

Sexto post cædem Magorum die, septem Persæ de formâ Reipublicæ constituendâ deliberant: Otane Democraticum, Megabyzo

Oli-

Oligarchicum, & Dario Monarchicum statum commendante. Quæ postrema sententia, de principatu uni deferendo, cùm vicisset: Otanes cæteris sex hâc lege jus suum imperii cessit, ut nulli ipsorum aut ipse aut ullus unquam posterorum illius subesset. Unde factum, ut deinceps sola hæc familia inter Persas libertatem retineret: nec Regis imperio, nisi quantum ei visum fuerit, pareret, leges Persarum non transgrediens. Et quia primus Otanes fuit, qui rem agitaverat, & reliquos in cœtum coëgerat: ipsum cum posteris suis, tum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medicâ quotannis veste, donandum censuerunt. De regni autem negotio ita inter eos convenit; ut sub ortum Solis conscensis equis, cujus equus hinnitum primus edidisset, is regnum Cambysis obtineret. Quod auspicium quum Dario Hystaspis filio, Oebaris equisonis sui arte, obtigisset; cæteri ex equis desilientes, Darium adoraverunt & Regem salutaverunt. [*Herodot. lib. 3. à cap.* 80. *ad* 88.]

Neque privilegiorum suorum tamen, magis quàm Otanes, interim sunt obliti. Hoc enim in commune obtinuerunt, ut & illi & cæterorum unicuique in regiam aditus pateret; & ad Regem sine internuncio introire liceret, nisi fortè cum uxore cubantem. [*Id. ibid. cap.* 84. *&* 118.] Deinde, ut tiaræ suæ situ à reliquis omnibus Persis distinguerentur. Cùm enim Regi soli & regni hæredi designato datum esset, ut rectam capite Tiaram gestarent; (ut apud Senecam, lib. 6. de Benefic. cap. 31. & Plutarchum, in *Themistocle* & *Artaxerxe* videre licet;) magnatum verò alii in posteriorem capitis partem eam obverterent: his & posteris eorum est concessum, ut in anteriorem partem prominentem eam ferrent; quòd, cùm Magorum aggrederentur cædem, hâc usi fuissent tesserâ. [*Plutarch. in Præceptis gerendæ Reipubl.*] Hoc enim pro signo, ut in tenebris mutuò se possent agnoscere, tum Darius dederat: ut vinculum, quod à posteriore capitis parte tiaram connectebat, in frontem reducerent. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 7.]

Sed omnium præterea summum hoc adepti fuisse videntur privilegium: ut licèt Dario dictatura quasi perpetua fuisset, ipsi tamen per vices veluti tribunitiæ cujusdam potestatis consortes adsciscerentur. Cujus quidem rei triplex hæc consideratio suspicionem mihi injecit. Primùm, quòd conjurati isti *onerosos* (quâ verò ratione magis quàm istâ?) Dario futuros se prævidentes, *sanctissimo Persis jurejurando illum obstrinxerint*, ne quem eorum, *aut veneno, aut ferro, aut ullâ vi, aut inopiâ alimentorum necaret*: quemadmodum *lib.* 9. *cap.* 2. confirmat Valerius Maximus. Deinde, quòd Æschylus (qui adversùs Darii copias in pugnâ Marathoniâ dimicavit) inter Magi cædem & Darii imperium duos ordine reges nominet, *Maraphim* & *Artaphrenem*: quorum alter *Mardonius*, alter *Artaphernes* Ctesiæ omninò esse videtur. Denique, quòd in sacris literis edicto, anno 2° Darii de ædificando Templo promulgato, etiam *Artachshashtam*, regem Persiæ dictum, ex Ezræ VI. 14. consensum præbuisse appareat: per quem, alium quàm *Artaphernem* illum, difficiliter possumus statuere.

Principio regni, Darius Cyri filiam Atossam (quæ fratri Cambysæ primùm, deinde Mago, nupserat) in matrimonium recepit, regalibus nuptiis

nuptiis regnum firmaturus: ut non tam in extraneum translatum, quàm in familiam Cyri reversum videretur. [*Herodot. lib. 3. cap. 88. & lib. 7. cap. 2. Justin. ex Trogo, lib. 1. cap. 10.*] Et ut ipse, prius *Ochus* (ut ex Valerio Maximo, *lib. 9. cap. 2.* liquet) id est, אחש appellatus, regio ורוש posteà recepto additamento, cum Cambysæ regno, ejusdem etiam cognomentum obtinuisse videtur; ita & *Achash-verosh* sive *Assuerus* ille fuisse, qui in historiæ Estheræ initio *regnum* dicitur *obtinuisse, ab Indiâ usque ad Æthiopiam, centum viginti septem provinciarum*; & hanc primariam illius uxorem non aliam quàm *Vashtin* esse habendam opinamur, cujus eodem in loco celebris habetur memoria.

Darius Orœtem Sardium præfectum, mille Persarum satellitibus stipatum, missis ad eos per Bagæum Artontis filium regiis literis, interimendum curavit. Cum cujus bonis Susa deinde traductis, etiam Democédes Crotoniensis medicus est deportatus. [*Herodot. lib. 3. cap.* 127, 128, 129.]

Contigit nondiu pòst, ut in venatu ferarum Darius, dum ab equo desilit, pedem intorserit vehementérque luxaverit. Quem retorquendo ac violenter tractando, quum Ægyptii medici per integrum septiduum Dario somnum abstulissent: octavo die adductus est ad eum Democédes, sicut erat pannosus ac compedes trahens. Qui Græcis medicamentis usus, compotem eum somni fecit, & brevi tempore incolumem reddidit. Ita Susis sanato Dario, Democédes multo auro ab eo & uxoribus ejus donatus maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat; omnibus rebus affluens, præter hanc unam quòd ad Græcos redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos, quum essent patibulis suffigendi, quòd à Græco medico superati forent, impetratâ ab rege veniâ liberavit. Vaticinum quoque quendam Eleum, qui Polycratem cum eo Magnesiam fuerat secutus, & Susis inter captivos pro neglecto habitus, relaxavit. [*Ibid. cap.* 129, 130, 132.]

Interjecto brevi tempore, contigit ut Atossæ Cyri filiæ & Darii uxori in mamillâ ulcus exoriretur, deinde rescissum porrò grassaretur. Eam quum curâsset Democédes, ab eâ obtinuit, ut maritum ad subigendam Græciam sollicitaret. A quâ persuasus Darius, accitis quindecim viris Persarum spectatis, præcepit ut sequentes Democédem omnia Græciæ maritima loca collustrarent; & rursus eum secum reducerent. Isti, quum in Phœnicem descendissent, & ex Phœnice in urbem Sidonem: comparatis omnibus, in Græciam trajiciebant, atque maritima ejus loca intuebantur & describebant; primi Persarum qui explorandi gratiâ in Græciam advenerunt. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum transmiserunt: unde Crotonem ad domum suam profectus Democédes, ibique Milonis Crotoniensis nobilis illius athletæ filiâ in uxorem ductâ, ad Darium redire recusavit. [*Ibid. à cap. 133. ad 138. cum Athenæi Dipnosophist. lib. 12. & Æliani Var. histor. lib. 8. cap. 17.*]

3484 a. c. Tertius annus Sabbaticus à reducibus Judæis actus est.

Somnium Mardochæus Judæus habuisse dicitur, in Græcis Estheræ additionib. (*cap.* XI.) regni Artaxerxis Magni (sic enim ibi appellatur 4194 520

Assue-

Assuerus, sive Darius Hystaspides) anno 2°, mensis Nisanis die 1°, de fluvio Estheram, & duobus draconibus seipsum & Hamanem significantibus. (*cap.*X.)

d. Anno 2° Darii regis (quo Olympias LXV acta est) mensis 6i die 1° Haggæus Propheta negligentiam Judæorum in extruendo Templo reprehendit: continuam agrorum sterilitatem cæteráque quas hucusque perpessi fuerant plagas, ob opus Dei neglectum (inter primum & tertium annum Sabbaticum) accidisse declarans, & erroris emendationem seriò urgens. Unde excitati Zorobabel Judæorum Præses, Josua summus Sacerdos, populúsque reliquus, intermissum opus repetunt, & rerum ad ædificationem necessariarum apparatum faciunt, mensis ejusdem 6i die 24°. [*Hagg.*I. 1,–15.]

3485 *a.* Mensis sequentis 7i die 21°, Deus per Haggæum promissione præsentiæ suæ Judæos in opere confirmat: & licèt, in oculis eorum qui prius Templum (anno ante hunc 69°) conspexerant, initia ista admodùm despicabilia viderentur; desideratissimi tamen Messiæ post breve tempus (anno post hunc 516) hîc primùm sistendi, pacísque hinc ab eo in omnes Gentes propagandæ ratione habitâ, hujus Templi gloriam prioris illius longè excellentiorem futuram prænunciat. [*Hagg.* II. 1,–9.]

Mense 8°, anno eodem Darii 2°, Zacharias propheta, Barachiæ filius, populum ad resipiscentiam hortatur. [*Zachar.*I.1,–6.]

Mensis 9i, die 24°, anno eodem secundo, tempore inter sementem (qui peractum annum Sabbaticum statim secutus est) & messem quasi medio, à Zorobabele & Josuâ Sacerdote, cum Haggæi & Zachariæ prophetantium auxilio, Templum super jactis pridem fundamentis extrui cœptum est. [*Ezr.*V.1,2. *Hagg.*II.10,18,19.]

Eodem die 24°, duæ postremæ Haggæo revelatæ sunt prophetiæ: de plagarum hucusque maledicto populo inflictarum cessatione, una; de regnorum eversione & Zorobabelis exaltatione, altera. [*Hagg.*II. 10,–23.]

b. Tatnaius Præfectus regionis cis flumen, Setharboznaius & socii ejus Apharsakitæ, Hierosolymam advenientes, Templi structuram impedire conantur: cujusnam mandato fuissent opus hoc aggressi, à Judæorum Senioribus inquirentes. Qui Cyri edicto fretos hoc se fecisse respondentes, in ædificando strenuè perrexerunt. [*Ezr.*V.3,4,5,13,16.] Quum enim, ex Medorum & Persarum lege, Regum Edicta essent perpetua, nec mutari possent: (*Dan.*VI. 8, 12. *Esther.*I. 19. *&* VIII. 8.) sine novæ alicujus authoritatis expectatione, licitum fuerat Judæis cœptum opus perficere. 4195 519

Judæorum responsum hostes Dario per epistolam indicant; num ejusmodi Cyri edictum in archivis Babylonicis extaret inquiri petunt, & quid hâc in re fieri Regi placeat significari sibi postulant. [*Ezr.* V. 5,–17.]

Opere eum in modum ab inimicis interturbato, & fame adhuc (frugibus ad messem nondum maturis) in Judæâ invalescente; mensis 11i Sebat die 24°, anno Darii 2°, equitum totum terrarum Orbem quietum jam & tranquillum obeuntium visio Zachariæ est exhibita. Unde, Prophetâ

phetâ audiente, respondit Dominus verba bona & consolatoria Angelo deprecanti iram ejus atque indignationam, quæ efferbuerat contra populum Judaicum atque Urbem Hierosolymorum & civitates Judæ jam 70 annis. [*Zachar.*I. 7, – 12,13.] quorum initium à cœptâ extremâ Hierosolymorum obsidione (de quâ suprà, ad annum Mundi 3415) est deducendum. (*Jerem.*XXXIV.1. *cum Ezek.*V.12,13.) Eôdem quoque referenda, quæ in posteriore parte capitis I. Zachariæ, & tribus proximis, subsequuntur. ubi, quæ cap.II. 6,7. ad Judæos in Babyloniâ commorantes legitur hortatio, ut inde fugâ properè se subducant, ad calamitatem illam referenda videtur, quæ paulo pòst à Dario Babylone captâ contigit.

Edictum Cyri, de Templo reædificando, Achmethæ sive Ecbatanis in provinciâ Medorum repertum, cum novo pro Judæis Rescripto à Dario ad Tatnaium & socios missum est: quo mandatum illis est, ut opus domus Dei cœptum non modò non impedirent, sed etiam collatis ex tributo Regio expensis promoverent; sumptibus quoque ad quotidiana sacrificia à Sacerdotibus Hierosolymitanis offerenda necessariis indidem suppeditandis. Quibus decretum Imperatorium sine morâ exequentibus; Judæi, Haggæi & Zachariæ prophetiis confirmati, in ædificio perficiendo prosperè processerunt. [*Ezr.*VI.1,–14.]

Artachshashtam verò, Ezræ VI. 14. cum *Dario* hîc conjunctum, consortem cum eo imperii hoc tempore fuisse opinati sumus: è septem videlicèt Persis qui Magum oppresserunt unum; Æschylo in Persis *Artaphrenem*, Hellanico (ut habet illius Scholiastes) *Daphernem*, Ctesiæ *Artaphernem*, Herodoto *Intaphernem* appellatum. Hic, ex privilegio Principibus illis concesso, ad Darium sine internuncio introire volens à janitore & ab admissionali est prohibitus: quòd regem rei uxoriæ operam dare dicerent. Is verò, mentiri eos ratus, educto acinace, aures utrique narésque præcidit; & freni equini loris ad cervices ipsorum alligatis, dimisit. Qui quum sese Regi exhibuissent & cur id passi fuerant exposuissent: Darius sigillatim quemque Persarum accersivit, veritus ne id communi sex illorum consilio factum esset. Cúmque comperisset, sine horum consensu id actum fuisse: Intaphernem, cum filiis suis (maximo tantùm natu matri donato) interimendum curavit. Ita Herodotus rem narrat, *lib.3. cap.* 118. *&* 119. velut statim post Magorum interitum peractam. Verùm alios secutus authores Valerius Maximus, *lib.9.ca.2.* non hunc solum, sed & cæteros omnes, *onerosos sibi* jam factos, novo excogitato mortis genere, à Dario sublatos fuisse refert. *Septum enim aliis parietibus locum* (inquit ille) *cinere complevit, suppositóque tigno prominente, benignè cibo & potione exceptos in eo collocabat: è quo, somno sopiti, in illam insidiosam congeriem decidebant.* Quâ crudeli mortis ratione licèt eos peremptos fuisse non sit verisimile: adempto tamen illis deinceps regni omni consortio, onere illo Darium se levâsse maximè est credibile.

c. Indéque solus absolutâ jam monarchiâ potitus *Darius*, qui nobis *Assuerus* est, à primo principatus sui initio anno 3°, cùm sederet in solio regni sui Susis; ad ostentandam gloriam regni sui & decorem magnitudinis suæ, Satrapis & magnatibus provinciarum suarum per dies 180 magni-

magnificum exhibuit convivium. [*Esther*.I.2,3,4.] Urbem verò Susanam ab ipso Dario *conditam* affirmat Plinius, lib.*6*. cap.27. vel potiùs regiarum ædium magnificientiâ amplificatam; ut in libro 13 de Animalib.cap.*59*. Ælianus explicat: ibique & domicilium, & pecuniarum suarum thesauros eum habuisse, in lib.5.cap.*49*. docet Herodotus.

3486 *a.* Semestre magnatum convivium excepit septiduanum aliud, toti populo qui præstò erant Susis, à maximo usque ad minimum, præparatum: viris in atrio horti palatii regii cum Assuero, fœminis intùs in domo regiâ cum *Vashti* Augustâ, quæ nobis *Atossa* est Cyri filia, accumbentibus. [*Esth*.I.5,*9*.]

Postremo hujus convivii die Rex, vino aliquantulùm incalescens, ut uxoris pulchritudinem viris ostentaret, Vashtin evocat; & venire recusantem, consilio Memucanis, unius è septem Persidis & Mediæ primariis jus & judicia noscentibus, (*Regii* enim erant hi *Judices*, qui apud Persas jus dicebant, & legum patriarum erant interpretes; quorum apud Herodotum, *lib*.3.*cap*.14. *&* 31. ac Plutarchum, in *Artaxerxe*, fit mentio) repudiatam regno abdicat: promulgatâ lege, ut esset quisque vir dominator domi suæ. [*Esther*.I.10,–22.]

Delectus puellarum formâ præstantium ex omnibus provinciis regni Assueri instituitur, ut ei apta inveniatur uxor, quæ regnet loco *Vashti* repudiatæ: in quarum numerum *Hadassa* Hebræa, quæ & *Esther*, Abichajilis Benjaminitæ filia, adscita est. [*Esth*.II.1,–8.] 4196 518

3487 *a.* Anno 4° Darii, mensis *9*ⁱ Chisleu die 4°, Judæis per Sharesérem & Regem-melechum de jejunio 5ⁱ mensis, ob Urbis & Templi excidium instituto, Sacerdotes ac Prophetas consulentibus; Deus jejunia illa 5ⁱ & 7ⁱ mensis, per LXX annos ab illis observata, sibi minùs grata fuisse respondet, & de obstinatione in peccatis, quæ desolationem terræ induxit, eos admonet. [*Zachar*.VII.1,–14.] A dicto verò excidio, & cæde Gedaliæ (quæ 7ⁱ mensis jejunio occasionem præbuit) post bimestre spatium illud subsecutâ, usque ad præsens tempus, 70 annos Chronologia nostra exhibet.

Restauraturum deinde se Hierosolymam, finem prioribus ærumnis impositurum, Jejunia mensis *quarti*, (cujus die 9° Urbs capta fuit) *quinti*, (cujus die 10° Templum combustum fuit) *septimi*, (quo populi reliquiæ, cæso Gedaliâ, dispersæ sunt) & *decimi*, (cujus die 10° Urbs sub Sedekiâ à Nebuchadnesare primùm obsideri cœpta est) in Hilaria commutaturum, & gaudium atque dilatationem populo suo concessurum, promittit Deus. [*Zachar.c*.VIII.]

3489 *b.* Anno Darii 6° (desinente,) mensis (12ⁱ) Adar die 3°, structura Templi finita est. Cujus dedicationem Israëlitæ, ex captivitate reduces, cum gaudio & amplissimâ sacrificiorum oblatione celebrârunt: Sacerdotibus & Levitis in ministerio Templi secundùm ordines suos constitutis. [*Ezr*.VI.15,–18.] 4199 515

Iidem die 14° mensis 1ⁱ Pascha primum in secundo Templo celebrârunt: festum deinde Azymorum septem diebus cum lætitiâ peragentes; quòd cor regis Assyriorum convertisset ad eos Dominus. [*Ezr*. VI.19,–22.] *Darii* videlicèt: qui Babylone, quæ ab eo defecerat, Zopyri operâ mense à cœptâ obsidione vigesimo recuperatâ, non minùs

Aſſyrii quàm Perſici Imperatoris titulum jam jure obtinebat. [*Herodot. fin. lib.3. & Juſtin.fin.lib.1.*]

3490 a. Cùm perveniſſet terminus Eſtheræ, ut ſuo ordine ingrederetur ad regem Aſſuerum; ab Hegaio eunucho è gynæcêo in regium cubiculum eſt perducta. [*Eſth.*II. 12,15.] Ἐν περιτροπῇ γὰρ δὴ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖς Πέρσῃσι. *Perſarum enim fœminæ per vices in orbem ad illos pergunt:* ut in *lib.* 3. *cap.69.* notat etiam Herodotus.

Anno verò regni Aſſueri 7°, menſe 10° Tebeth, aſſumpta ad eum *Eſthera*, obtinuit benignitatem & gratiam coram eo, præ omnibus aliis virginibus: adeò ut imponeret coronam regiam capiti ejus, & reginam conſtitueret loco *Vaſhti.* [*Eſth.*II.16,17.] Unde, ut Vaſhtim eſſe *Atoſſam*, ita Eſtheram *Artyſtonam virginem* eſſe arbitramur; quam *Darium ex uxoribus maximè adamâſſe, ejúſque imaginem ex auro ſolido compactam habuiſſe*, narrat Herodotus. [*lib.3.cap.*88. *cum lib.7. cap.69.*] utcunque *Hadaſſæ* alterum Eſtheræ nomen ad *Atoſſæ* appellationem multo propiùs accedere, & *Artyſtonam* ſororem Atoſſæ ac Cyri filiam ab Herodoto ſtatui, non ignoremus: ſive Perſicas genealogias minùs illum percepiſſe putandum fuerit, ſive ipſos Perſas per invidiam genus Eſtheræ diſſimulaviſſe.

b. In novarum nuptiarum honorem, Aſſuerus convivium magnificum, *Eſtheræ* dictum, omnibus principibus & ſervis ſuis exhibuit; levamenta onerum provinciis conceſſit, ac dona largitus eſt ſecundùm facultatem regiam. [*Eſth.* II.18.] 4200 514

3491 a. Jubilæus XIX.

Hippias Athenienſium tyrannus, quarto ante exilium ſuum anno, ſibi metuens, externa cœpit circumſpicere præſidia. Indéque Æantidæ filio Hippoclis Lampſaceni tyranni filiam ſuam Archedicen in matrimonium dedit; quòd eos in magnâ apud regem Darium authoritate eſſe videret. [*Thucydid.lib.6.*] 4201 513

3494 b. Haman Amedathæ filius Agagæus (ex regiâ Amalekitarum ſtirpe ortus) Mordecaio Judæo adorare eum nolenti infenſus, de totâ gente illius (genti originis ſuæ inimiciſſimâ, *Deuteron.* XXV. 19.) perdendâ cogitat. Cui propoſito exequendo diem proſperum indagaturus, ad κληρομαντείαν converſus, menſe 1° Niſan, anno 12° regis Aſſueri, *pur*, id eſt ſortem, coram ſe conjici juſſit de die in diem & de menſe in menſem, uſque ad menſem 12um Adar. [*Eſther.*III.1,-7.] 4204 510

d. Hippias, ante pugnam Marathoniam (in quâ ipſe ſenex cum Medorum copiis militavit) annis 20, Athenis à Lacedæmoniis & Alcmæonidis exulibus pulſus, Sigéum primò, fide ab Athenienſibus acceptâ, inde Lampſacum ad Æantidem generum ſuum, atque ab eo ad regem Darium profectus eſt. [*Thucyd.lib.6.*] Sigéum verò, in Troade, Piſiſtratus Hippiæ pater, Hegeſiſtrato filio ſuo notho gubernandum tradiderat: quæ Hippiæ poſteà, & Piſiſtratidarum eò confugientium, poſteà ſedes fuit. [*Herodot.lib.5.cap.65,91. & 94.*]

3495 b. Haman menſe Adare, quo proſpera illi ſors obtigiſſe videbatur, ab Aſſuero mandatum de toto Judæorum genere tollendo, impetrat. [*Eſther.*III.7,-11.] 4205 509

Men-

Mensis 1ⁱ die 13° Susis proposita, & in provincias omnes regi Assuero subjectas per cursores missa sunt Edicta, ut omnes Judæi, nullâ aut ætatis aut sexus ratione habitâ, die 13° mensis 12ⁱ Adar occiderentur. [*Ibid.* 12,-15.] Quo intellecto; Mardochæus, Esther, & universi Judæi, pro salute suâ cum fletibus & jejuniis Deo summissè supplicaverunt. [*cap.* IV.] In cujus rei memoriam hodiéque eorum posteri 13° die mensis Adar solenne observant jejunium, quod *Esthera jejunium* nominant.

Esther regem adit magnifico apparatu, ab eo benignè accipitur, Regem & Hamanem invitat ad convivium semel iterúmque. Haman Mardochæo crucem parat. [*cap.* V.]

Assuerus fugiente per noctem somno annales recognoscens, insidias à Bigthane & Teresho, aulicis duobus ex custodibus liminis, in necem ipsius paratas, per Mordecaium patefactas fuisse invenit: eúmque, ob acceptum hoc ab eo beneficium, publicè regiis honoribus affici jubet, ídque per Hamanem capitalem illius hostem. [*cap.* VI.]

Haman ab Estherâ reginâ accusatus, in crucem Mardochæo præparatam agitur. [*c.* VII.] Hamanis domus Reginæ traditur: & Mardochæus, illius patruelis & nutritius, novis dignitatibus honoratur. [*c.* VIII. 1, 2, 15.]

Mensis 3ⁱⁱ Sivan die 23°, Susis proposita, & in provincias 127 per cursores missa sunt edicta regis Assueri; ut Judæis die 13° mensis Adar, ad cædem eorum ab Hamane priùs constituto, ubique liceret armis se defendere, omnésque inimicos vim tentantes occidere, & spolia eorum diripere. Unde Susis & in omnibus provinciis ingens oborta est lætitia: multíque ex populis terræ eis se adjungentes, proselyti facti sunt. [*c.* VIII. 9,-17.]

3496 *b.* Mensis 12ⁱ Adar die 13°, adveniente, Judæi eos impunè sustulerunt, qui in ipsos ex Hamanis decreto eodem die fuerant insurrecturi; in Susano palatio hominibus 500 cum 10 filiis Hamanis, in provinciis verò hominibus 75000 interemptis: sed consultò sibi à prædâ temperârunt. [*c.* IX. 1, 16.] 4206 508

Die 14°, Provinciales Judæi, ab hostium cæde desistentes, epulis & hilaritatibus sese dediderunt: qui verò Susis commorabantur, alio vindictæ die à Rege concesso, 300 homines trucidârunt, & 10 filiorum Hamanis cadavera è patibulo suspenderunt. [*c.* IX. 13,—19.]

Die 15°, Judæi Susis habitantes, ad epulas ac convivia conversi sunt. [*c.* IX. 18.]

A Mordecaio instituta est consuetudo celebrandi festum *Purim* sive *Sortium* quotannis die 14° & 15° mensis Adar, & ab Estherâ reginâ confirmata. [*c.* IX. 20,-32.] Súntque hæc hodie Judæorum Bacchanalia: in quibus historiam Estheræ legentes, quoties mentio fit Hamanis, pugnis & malleis pulsant scamna in Synagogis.

3500 Ex Naxo insulâ quidam locupletes à plebe in exilium missi, ad Aristagoram confugiunt Molpagoræ filium, eundémque generum ac consobrinum Histiæi Mileti tyranni; quem loco suo civitatis gubernatorem ille reliquerat, quum eum Darius per honoris speciem Susa secum abduceret. Aristagoras re cum Artapherne, Hystaspis filio, Darii fratre, 4210 504

Ioniæ præfecto, Sardibus communicatâ, suadet illi, ut Naxum & quæ ex eâ penderent, Parum & Andrum, cæteràsque Cycladas insulas Regi acquireret. Quo consilio à Dario Susis approbato ; ad expeditionem sequente vere suscipiendam, ducentas naves instruxit. [*Herodot. lib.5. cap. 30, 31, 32.*]

3501 c. Artaphernes Megabatem Achæmenidem, suum ac Darii consanguineum, Persici exercitus ducem constitutum, cum 200 navibus Miletum mittit: qui assumpto ibi Aristagorâ cnm Ionico exercitu Chium pervenit. Ubi rixâ inter Megabatem & Aristagoram ortâ, in obsidione Naxi frustrà quatuor consumptis mensibus, uterque re infectâ domum rediit. [*Id.ibid.cap.32,33,34.*] 4211 503

3502 b. Anni 70 à captâ per Nebuchadnesarem Tyro hìc terminantur : quot depressæ urbis illius conditioni ab Esaiâ prophetâ assignati leguntur. [*Esai.*XXIII.15,17.] Unde ea nunc sui juris facta, usque ad Alexandri Magni tempora, ab externo dominio libera permansisse videtur. 4212 502

Aristagoras Milesius sibi metuens, quia quod Artapherni de subigendâ Naxo receperat præstare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare ; de defectione cogitare cœpit. Interim commodè contigit, ut Susis ab Histiæo servus quidam veniret compuncto notis capite, quibus Aristagoras monebatur, ut & ipse à Dario deficeret, & Ioniam ad parem defectionem sollicitaret. [*Herodot.lib.5.cap.35. Polyæn.Stratagem.lib.1.*]

Aristagoras, re cum suæ factionis hominibus communicatâ, eos in sententiam suam perduxit: Hecatæo historico bellum adversùs regem Persarum sumendum frustrà dissuadente. Inde Iatrogaras Myuntem ab eis missus ad exercitum qui è Naxo reversus agebat, præcipuos classiariorum duces dolo cepit. Aristagoras, palàm à Dario deficiens, Milesiis libertatis quandam speciem restituit, & ex reliquis civitatibus Ioniæ tyrannos sustulit ; deinde Lacedæmonem ad opem implorandam profectus, à Cleomene Spartanorum rege repulsam passus est. [*Herodot.lib.3. cap.36,37,38,49,50,51.*]

3503 a. Anno Darii 20, Nabonasari 246, mensis Epiphi secundùm Ægyptios die 28, (*Novem.19*, desinente) circa mediam noctem Eclipsis Lunæ Babylone observata est. [*Ptolem. magn. Syntax.lib.4 cap.9.*]

Hippias Pisistrati filius, Sigeo in Græciam falsâ restitutionis spe à Spartanis revocatus, Lacedæmone in Asiam rediit: atque accusatis apud Artaphernem Atheniensibus, ut Athenæ in Darii potestatem venirent, omnem operam dedit. [*Herodot.lib.5.cap.91,96.*] 4213 501

Athenienses, audientes se ab Hippiâ apud Artaphernem esse insimulatos, mittunt Sardes nuncios ad dissuadendum Persis fidem habere exulibus Atheniensium. Sed jubet eos Artaphernes, si salvi esse vellent, rursus Hippiam recipere. Dum verò illi eam conditionem recusarent, è Spartâ Athenas veniens Milesius Aristagoras ab eis 20 naves, Ionibus auxilio mittendas obtinuit ; Melanthio illis præfecto, viro inter Athenienses spectatissimo. [*Herodot.lib.3 cap.96,97.*] Quas naves initium malorum Græcis pariter & Barbaris extitisse, rectè notavit Herodotus. [*ibid.cap.98.*] Hæc etenim omnium deinceps inter Persas & Græcos bellorum, in Persici Imperii excidio tandem terminatorum, origo prima fuit.

Arista-

Aristagoras, Miletum revectus, Pæonibus, quos à flumine Strymone Megabazus Thraciæ præfectus in Phrygiam Darii jussu transtulerat, reditum ad patriam persuasit. Qui sumptis liberis atque uxoribus, ad mare fugâ se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu illic remanentibus. Reliqui in Chium transmittentes, à Chiis in Lesbum, à Lesbiis in Doriscum sunt transportati; unde terrestri itinere se in Pæoniam receperunt. [*Herodot.lib.*5.*cap.*98.]

3504 Classis Atheniensium Miletum appulit: cui & in Milesiorum gratiam quinque triremes Eretiorum se adjunxerunt. Aristagoras, ipse Mileti remanens, Milesiorum Charopino fratre suo & aliorum Ionum Hermophanto duce constituto, adversùs Sardes expeditionem fecit. Iones, cum Atheniensibus & Eretriis, classe Ephesum advecti, relictis navibus apud Coresum (quod est agri Ephesii) Sardes advenerunt: omniáque ejus urbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, ceperunt & incenderunt; templo quoque Cybeles simul deflagrante. Lydis & Persis ex urbe in forum (cujus medium amnis Pactolus interfluebat) confluentibus, & sese defendentibus; Iones metu perculsi, ad Tmolum montem, atque illinc noctu ad naves se receperunt. Persæ qui intra Halyn domicilia habebant, Ephesi eos assecuti, in fugam verterunt: cùm aliis multis occisis, tum Eualcide Eretriorum duce, qui donatus laureâ in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo majorem in modum celebratus. Ex eâ pugnâ qui evasere, per urbes fuere dissipati. Athenienses verò desertis prorsùs Ionibus, etsi per nuncios Aristagoræ magnopere rogati, negaverunt se auxilio deinceps futuros. [*Ibid. à cap.* 99. *ad* 103.] 4214 500

Onesilus, seniore fratre suo Gorgo Salaminiorum rege urbe excluso & ad Medos fugere coacto, Cypriis omnibus ut à Medis deficerent persuasit; solis exceptis Amathusiis. Quos dum ille obsideret, de captis incensisque Sardibus ad Darium perlatus est nuncius: quo audito, in Athenienses excandescens, cuidam famulorum præcepit, ut sibi semper appositâ cœnâ ter diceret; *Here, memento Atheniensium.* Deinde, admodum improvidè, Histiæum è Susis Miletum remisit; Ionici deinceps belli ducem contra se futurum. [*Ibid.cap.*104, 105, 106.]

Iones Hellespontum invecti, Byzantium ac cæteras circà urbes in suam potestatem redegerunt. Inde evecti, magnam Cariæ partem in belli societatem adsciverunt. nam Caunus, quæ priùs societatem facere recusaverat, ubi Sardes conflagrârunt, & ipsa Ionibus accessit. [*Ibid. cap.*103.]

Clazomenis (quæ primùm insula, ut in libro 1 docet Strabo, deinde per isthmum Ioniæ continenti juncta est) Anaxagoras philosophus Hegesibuli filius Olympiade LXX natus est: ut, ex Apollodori Chronicis, notavit in Vitâ ejus Diogenes Laërtius.

Onesilo Salaminio Amathusios obsidenti nuncius affertur, Artybium Persam cum numeroso exercitu Cyprum petere. Ille Iones in auxilium advocat: qui cum magnâ statim classe ad eum se contulerunt. Persæ verò navibus è Ciliciâ trajicientes, terrestri itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium quæ *Claves Cypri* vocantur. Mox exercitus conflixere terrestres navalésque:

& classe quidem Iones eo die strenuè pugnantes superavere Phœnices; Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terrâ autem, cæteris pugnando occupatis, Stesenor Curii tyrannus socios Curienses prodidit: statímque Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecerunt. Unde Cypriorum acie in fugam versâ, cùm alii multi occubuere, tum verò Onesilus qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorum rex Aristocyprus illius Philocypri filius quem Solon Cyprum profectus inter tyrannos maximè versibus celebravit. Iones, ubi didicere res Onesili perditas, & cæteras Cypriorum urbes obsessas præter Salaminem, eam autem Gorgo pristino regi Salaminios restituisse, in Ioniam redire maturaverunt. Civitatum autem Cypriarum diutissimè obsidionem *Soli* pertulit: quam Persæ, quinto mense quàm obsidere cœperunt, circùm suffoso muro expugnaverunt. Atque ita Cyprii, quum annum liberi fuissent, denuò in servitutem sunt redacti. [*Herodot. lib.*5. *à cap.*108. *ad* 116.]

3505 Persarum Satrapæ, qui Darii filias in uxores duxerunt, *Daurises*, *Hymees* & *Otanes*, persecuti eos Iones qui adversùs Sardes expeditionem fecerant, postquàm in naves repulerunt prælio victos, dehinc inter se partiti sunt urbes quas expugnarent. [*Ibid.cap.*116.] *Daurises* quidem ad urbes in Hellesponto sitas conversus, cepit Dardanum, Abydum, Percotem, Lampsacum & Pæson, singulas diebus singulis. Cui à Pæso ad urbem Parion contendenti nuncius adfertur, Cares cum Ionibus sentientes, à Persis defecisse: indéque converso itinere ex Hellesponto adversùs Cariam copias duxit. [*cap.*117.] *Hymees* ad Propontidem conversus, cepit Cion Mysiæ. Quâ expugnatâ audiens *Daurisem* relicto Hellesponto tendere adversùs Cariam, omissâ Propontide, in Hellespontum duxit exercitum. [*cap.*122.] *Artaphernes* autem Sardium præfectus, & *Otanes* tertius dux, adversùs Ioniam confinémque Æolidem delecti imperatores, cepere ex Ioniâ quidem Clazomenas, ex Æoliâ verò Cumam. [*cap.*123.] Quibus captis, Aristagoras Milesius cum suæ factionis hominibus de fugiendo deliberavit: Hecatæo historico consulente, mœnia in Lero insulâ ædificanda, atque illic quiescendum, deinde illinc Miletum esse remeandum. Sed Aristagoræ erat sententia Myrcinum, urbem inter Edones (ad Strymonem fluvium) ab Histiæo priùs conditam, esse abeundum. Mileti igitur procuratione Pythagoræ, viro inter populares probato, demandatâ; ipse sumptis secum omnibus voluntariis in Thraciam navigavit, regionémque obtinuit ad quam concesserat. [*cap.*124,125,126.] 4215 499

Histiæus Mileti tyrannus, à Dario dimissus, Sardes venit: ubi ab Artapherne præfecto excitatæ Ionicæ rebellionis insimulatus, primâ statim nocte fugâ se ad mare proripuit, & in Chium transmisit. Ubi à Chiis, existimantibus illum à Dario ad res novandas fuisse missum, in vincula conjectus, & cognoscentibus deinde hostem fuisse Darii liberatus; literas Sardes per Hermippum Atarniteum de defectione procurandâ ad Persas misit. Sed negotio per nuncium Artapherni patefacto, de Persis illis sumptum est supplicium. Histiæus itaque hâc spe lapsus, exoratis Chiis, Miletum reductus est. Sed Milesii, libenter etiam Aristagorâ liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium tyrannum illuc

illuc recipiendum, libertate jam gustatâ. Atque adeò Histiæus sub noctem conatus introire Miletum, à quodam Milesio in femore vulneratus est. Unde, rejectus à patriâ, rursus se recepit in Chium. [*Id.lib.6. initio.*]

3506 Daurisce Persâ adversus Cares exercitum ducente, convenerunt illi ad columnas quæ *Albæ* dicuntur, juxta amnem Marsyam. Ubi Pixodarus Mausoli filius, vir Cindyensis, qui Syennesis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat, illis consuluit, ut transmisso Mæandro flumen à tergo habentes, ita demùm cum hoste congrederentur. Sed vicit altera sententia, quæ suasit, ut Persis potiùs à tergo Mæander esset; ut si Persæ fugerent, tamen in flumen incidentes, abire non possent. Ad amnem igitur Marsyam Cares prælium conseruere cum Persis acre & diuturnum: in quo Persarum duo, Carum decem occiderunt millia. Caribus verò ad Labranda in Jovis militaris templum fugâ se recipientibus, & utrum sese Persis dederent an Asiam penitùs relinquerent consultantibus, subsidio venere Milesii cum sociis. Unde animati, cum invadentibus Persis concurrerunt: & quum diutiùs quàm priùs dimicatum esset, fugati sunt; multis cæsis, Milesiorum præcipuè. Post acceptam calamitatem hanc Cares copiis reparatis denuò pugnaverunt. Audientes enim urbes suas invasum iri à Persis, insidias illis in viâ quæ in Mylassa fert collocaverunt; authore Heraclide Ibanolio, viro Mylassensi. In eas insidias Persæ noctu incidentes, obtruncati sunt cum ducibus suis Daurisce & Amorge & Sisamace, nec non Myrse Gygis filio. [*Herodot.lib.*5. *à cap.*118. *ad* 121.] 4216 498

Hymees Persa, in Hellespontum ducto exercitu, cepit Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt, & Gergithas qui ex priscis Teucris remanserant. Et quum has gentes cepisset, morbo decessit Troade. [*Ibid. cap.*122.]

Histiæus Milesius, quum Chios ad tradendas sibi naves inducere non posset, trajecit Mitylenen: ubi Lesbii, ab eo persuasi, octo triremes armârunt; quibus cum illo Byzantium navigârunt. Ibíque subsidentes, Ionum onerarias naves, quæ è Ponto cursum tenebant, intercipiebant; præterquàm eorum qui se Histiæo paratos obsequi dicebant. [*Id.lib.6. cap.5. & 26.*]

Aristagorâ Milesio Myrcinum Edonum urbem obsidente, tam ipse quàm ejus exercitus à Thracibus, tametsi illinc acceptâ fide excedere volentibus, interemptus est: ut in ipso fine libri 5ⁱ tradit Herodotus. Thucydides verò libro 4° hinc annos 61 numerat, ad Atheniensium coloniam cum Agnone Niciæ filio Amphipolim deductam: quam anno 4° Olympiadis LXXXV factam, in 12° Bibliothecæ suæ libro docet Diodorus Siculus. Ad quam temporis normam sexennii defectionis Ionicæ historia (in anno sequente terminata) à nobis hîc digesta est.

3507 Adversùs Miletum ingens hostium exercitus terrâ maríque imminebat. Duces enim Persarum coactis in unum copiis cuncti in eam contendebant; minoris cætera oppida facientes. Inter classiarios promptissimi erant Phœnices: cum quibus militabant & Cyprii recèns subacti, & Cilices, & Ægyptii. [*Herodot.lib.6.cap.6.*] Hujus impendentis discriminis mentio videtur facta in literis quæ tribuuntur Anaximeni Mi- 4217 497

lesio

lesio (apud Diog. Laërtium in ejus Vitâ) ad Pythagoram, *Crotonæ* tunc agentem. ubi is, *cùm annos* XX *egisset*, *Metapontum migravit*, *ibique decessit:* ut ex Trogo, in lib.20.cap.4. refert Justinus. Olympiadis videlicèt LXX anno 4° (ut in Eusebii legitur Chronico) qui partem hujus, partem sequentis anni, occupat.

Ionum classis 363 navium fuit, Barbarorum 600. Æaces filius Sylosontis Sami tyrannus, aliique similiter Ioniæ tyranni, qui ab Aristagorâ Milesio exuti principatu ad Medos perfugerant, suos quique populares à reliquis sociis abducere conati sunt. Navali pugnâ ad Ladam (quæ parva est insula urbi Milesiorum objacens) inter Phœnices & Iones initâ, ex 60 Samiorum navibus, 50 ex acie excedentes domum redierunt: quod idem & 70 Lesbiorum naves, & Ionum pleræque aliæ fecerunt. Chii 100 navibus instructi, fortiter dimicaverunt: donec compluribus captis hostium navibus, pluribus suarum amissis, cum cæteris in terram suam perfugerunt. Quidam verò eorum insequente hoste ad Mycalem fugientes, impactis terræ navibus, pedestri itinere noctu Ephesum pervenerunt, quum illic à mulieribus Thesmophoria agerentur. Unde accurrentes Ephesii Chios, fures fuisse suspicati, ex improviso occiderunt. Trium verò Phocensium navium dux Dionysius, captis tribus hostium navibus, abiit non in agrum Phocensem (probè sciens eum cum cæterâ Ioniâ direptum iri) sed ut erat, rectâ contendit in Phœnicem: ubi navibus onerariis spoliatis raptâque ingenti pecuniâ, in Siciliam navigavit. [*Herodot.lib.6. à cap.*7. *ad* 17.]

Persæ, victis pugnâ navali Ionibus, Miletum à terrâ atque mari obsederunt: suffosísque muris, & omni tormentorum genere admoto, funditùs everterunt; *sexto* quàm rebellaverat Aristagoras anno. [*Id. ibid.cap.*18.] Milesiorum à cæde conservatorum quidam, unâ cum Samiis, in Siciliam coloniam duxerunt: [*cap.*22.] reliqui Susa perducti sunt. quos rex Darius nullâ aliâ pœnâ afficiens, collocavit in urbe Ampâ ad mare quod rubrum vocatur sitâ, ubi fluvius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Milesium urbi circumjectum atque planitiem ipsi Persæ obtinuere; montana Caribus Pedasensibus possidenda dederunt. [*ca.*20.]

Statim expugnatâ Mileto Persæ Cariam cepere; civitatibus partim se ultro dedentibus, partim vi adactis. [*Ibid.cap.*25.]

Histiæus Milesius, auditâ urbis suæ clade, cum Lesbiis quos habebat Chium navigavit; & Chios, superioris pugnæ navalis damno jam confectos, facilè subegit. Illinc cum multâ Ionum & Æolum copiâ adversùs Thasum contendit. Cui Thasum obsidenti quum esset nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos esse, Thasum inexpugnatam relinquens, cum omnibus copiis in Lesbum transmisit. Inde verò, quòd ejus copiæ sibi metuerent, in provinciam Atarnis trajecit, tanquam frumentandi gratiâ tam illinc quàm ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat tum in illis locis Harpagus Persa, non parvi exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram pugnâ apud Malenam commissâ, & ipsum vivum cepit, & majorem exercitus ejus partem delevit. Histiæum Sardes perductum Artaphernes in crucem sustulit; capite Susa ad regem Darium delato. Darius objurgatis qui id fecerant, quòd

hominem

hominem vivum in conspectum suum non adduxissent, illius caput sepeliri jussit tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. [*Ibid. cap.* 26,28,29.]

3508 Persarum nauticæ copiæ, circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno insulas continenti adjacentes ceperunt; Chium, Lesbum, Tenedum. [*Herodot.lib.6.cap.*31.] 4218 496

Post insulas, etiam urbes Ioniæ in continente Persarum duces ceperunt: iisque potiti, formosissimos quosque puerorum eunuchos factos, virginésque formâ præstantissimas ad Darium transmiserunt; urbes, cum ipsis templis incendentes. Atque ita tertiò Iones sunt in servitutem redacti; primùm à Lydis, bis deinceps à Persis. [*Ibid. cap.* 31, 32.]

Byzantii, & qui in opposito illis litore sunt Chalcedonenses, ante adventum Phœniciæ classis, relictis suis urbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt: ubi urbem Mesambriam condiderunt. [*Ibid.cap.*33.]

3509 Profectus ab Ioniâ navalis Phœnicum exercitus, omnia quæ ad lævam sunt in Hellespontum navigantibus, subegit. nam quæ sunt ad dexteram, jam subacta erant à Persis per continentem. Chersonesi deinde urbes (præter Cardiam) Phœnices subegerunt: quarum usque ad id tempus tyrannus erat Miltiades Cimonis filius [*Ibid.cap.*33,34.] Miltiadem verò Cardiâ solventem, & cum quinque triremibus Athenas navigantem, Phœnices insecuti, navem eam ceperunt cui præerat filiorum ejus natu maximus Metiochus. Quem Darius ad se missum donavit domo, facultatibus, & uxore Perside, ex quâ liberos suscepit. [*Ibid.cap.*41.] 4219 495

Artaphernes Sardium præses, accitis hostium nunciis, adegit Ionas ad pactiones inter se faciendas, ut injurias mutuò persequi ex jure possent, útque à mutuis direptionibus abstinerent. [*Ibid.cap.*42.]

Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ triginta stadia appellant) regiones Artaphernes divisit; regionatímque vectigal instituit quod Regi penderent, eâdem penè quâ priùs conditione institutum: inquit Herodotus. [*lib.6.cap.*42.] ad eam tributorum ordinationem respiciens, quam initio principatus sui in toto Imperio Persico Darium constituisse scripserat, (*lib.3.cap.*89,90) ante subactas ab eo Insulas. (*cap.*96.) In cujus narratione, illud observare liceat: utcunque, ad commodiorem tributorium exactionem, 127 Imperii Persici provincias, in Estheræ historiâ commemoratas ad 20 Satrapias Darius reduxisse dicatur, utroibque tamen eosdem retineri totius imperii terminos, *Indiam* & *Æthiopiam*; hanc à Cambyse, illam ab ipso Dario acquisitam. de cujus censu, Herodotus: *Indi, ut sunt multitudine multo numerosissimi inter omnes quos novimus mortales, ita tributum super cæteros omnes afferebant* 360 *talenta aureorum ramentorum. Vicesima portio* (sive Satrapia) *hæc est.* Cùm verò in regni principio Darium *Indiâ* nequaquam fuisse potitum, vel ex iis quæ in libro 4° cap.44. ipse narrat Herodotus, satis appareat: eodem potiùs tempore quo ab Artapherne in Ioniâ, in reliquis quoque provinciis ab aliis præfectis similiter tributorum descriptionem fuisse factam, multo videri posset esse credibilius.

Videndum itaque an non ad hoc tempus, quo Darius, ab Atheniensibus

ſibus irritatus, vires ſuas omnes in debellandâ Græciâ experiri ſtatuerat, referendum fuerit, quod in principio X[i] capitis Eſtheræ legitur: *Poſteà impoſuit rex Aſſuerus tributum terræ, & inſulis maris.* vel, ut in editione vulgatâ Latinâ habetur: *Rex verò Aſſuerus omnem terram, & cunctas maris inſulas fecit tributarias.* Ut enim Darium *Inſulas* (in Ægæo mari poſitas) Phœnicum claſſe ſubegiſſe, in 1° Hiſtoriæ libro Thucydides, atque *Inſulis* dominatum eſſe, in Menexeno ſuo confirmat Plato: ita à filio ejus Xerxe, (cui Inſulas, quæ intra Cyaneas ſunt & Triopium Cnidiæ Suniúmque Atticæ terræ promontorium, triremes ſubminiſtrâſſe, in 11° Bibliothecæ ſuæ libro teſtatur Diodorus Siculus) ſtatim poſt bellum Græcanicum, & ante annum regni 12, (poſt quem tributum hoc *inſulis* ab Aſſuero impoſitum Scriptura ſignificat) amiſſas fuiſſe conſtat; neque præter Clazomenas (quam eo tempore parvam inſulam fuiſſe, in libro 8 nos docet Thucydides) & Cyprum, ſub ſucceſſorum illius poteſtate alias fuiſſe, ex Antalcideæ pacis formulâ (apud Xenophontem, libro 5 Hellenicôn) intelligimus. Quod magno ſanè argumento fuerit, non alium eſſe habendum Aſſuerum quàm Darium hunc; quem ob tributi ordinationem, & huic alia conſimilia, κάπηλον, id eſt, cauponem vel inſtitorem, à Perſis dictum fuiſſe notat Herodotus. quum ſub Cyro & Cambyſe nihil dum fuiſſet circa tributa inſtitutum, ſed munera tantùm afferri ſolerent. [*Herodot. lib. 3. cap. 89.*] de quo & in epitome libri 15 Strabonis legimus. *Primus Darius Longimanus* (Artaxerxis cognomento avo Dario per errorem dato) *tributa ferre ſtatuit. Ante illum enim, ex iis quæ regio unaquæque ferebat, ſolvebatur: veluti frumentum, equi, &c.* & in Polyæni Stratagem. lib. 7. *Darius primus tributa gentibus impoſuit. Verùm ne moleſtè ferrent, non ipſe exegit, ſed ſatrapas conſtituere juſsit. Quibus ingentia tributa deſcribentibus, ipſe dimidiam partem ſubditis remiſit. Qui libentibus animis dimidium pependerunt; quaſi magno jam beneficio à Rege affecti.* Quam hiſtoriam attingit etiam Plutarchus in Apophthegmatib. Regum & Imperatorum.

3510 Ineunte vere, aliis ducibus à Rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius adhuc adoleſcens, recèns in matrimonium acceptâ Darii filiâ Artozoſtrâ, ad mare deſcendit, permagnas ducens peditum & claſſiariorum copias. Quo cum exercitu poſtquàm pervenit in Ciliciam, aliis ducibus pedeſtres copias in Helleſpontum ducentibus, ipſe claſſe in Ioniam pervenit: & Ionum tyrannis abrogato imperio, ſtatum popularem in civitatibus conſtituit. Claſſe deinde Thaſios, peditatu Macedones ſubegit. Claſſis è Thaſo Acanthum uſque procedens, indéque ſolvens, dum montem Athon circumvertit, tempeſtate jactata, ad trecentas naves & hominum ſupra viginti millia amiſit. Mardonium autem cum pedeſtribus copiis in Macedoniâ ſtativa habentem Thraces Brygi ſub noctem invaſerunt, & cùm alios multos ex eis occiderunt, tùm ipſum Mardonium vulnerârunt. Qui, hiſce demùm ſubactis, reduxit exercitum & in Aſiam rediit. [*Herodot. lib. 6. cap. 43, 44, 45.*] 4220 494

3511 Inſequenti anno Darius Thaſios, à vicinis inſimulatos tanquam defectionem molientes, muros ſuos diruere & naves omnes in Abdera tranſportare coëgit. Deinde quid in animo Græci haberent, pugnarénе ſecum an ſeſe dedere tentandum ratus, legatos per Græciam miſit, Regi 4221 493

gi terram & aquam petere jussos: tributariis sibi maritimis civitatibus interim imperans, ut naves longas, & hippagógas quibus equi ferrentur, præpararent. Terram & aquam multi tum in continente tum in insulis Persæ dediderunt: & inter primos Æginetæ. [*Ibid.cap.*46,48,49.]

3512 Æginetæ, ut Græciæ proditores, à Cleomene Lacedæmoniorum rege bello petuntur. Ortâ inter eum & collegam Demaratum contentione, Demaratus regno exutus, in Asiam ad Darium profugit: à quo magnificè exceptus, territorióque ac urbibus donatus est. [*Ibid.cap.*49, 50,61,67,70.] 4222 492

3513 Anno Darii 31° Nabonasari 257°, mensis Tybi die 3°(nostri Aprilis 25°) dimidiâ ante mediam noctem horâ, Lunare deliquium Babylone est observatum. [*Ptolem.magn. Syntax.lib.*4.*cap.*9.] 4223 491

Darius Mardonium, qui malè rem navalem gesserat, præfecturâ amovit, aliósque designatos duces adversus Eretriam & Athenas misit; Datin genere Medum, & Artaphernem (Artabazum Equitum Aristophanis Scholiastes eum nominat) Artaphernis fratris sui filium. His in maritimâ Ciliciæ planitie castra ponentibus, advenerunt nauticæ copiæ omnes, cum hippagógis navibus quas tributarii præparaverant: in quas introductis equis atque terrestri peditatu, sexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. [*Herodot.lib.*6.*cap.*94,95.] Plato in Menexeno trecentas tantùm naves, hominum quingenta millia memorat: quem militum numerum etiam Lysias retinet in Corinthiacorum auxiliariorum Epitaphio. Æmilius Probus in Miltiade, classem quingentarum navium, peditum ducenta millia, equitum decem fuisse scribit.

3514 Persæ, ex Samo solventes, ad Naxum appulerunt; urbémque & 4224 490
c. delubra incenderunt. Delo verò parcentes, ad alias insulas inde profecti, sumebant illic tum copias tum liberos insulanorum obsides. Quod cum facere renuerent Carystii; tamdiu obsessi sunt, donec in deditionem Persarum venerunt. [*Herodot.lib.*6.*cap.*95,96,99.]

d. Persæ Eretriâ septimo obsidionis die potiti, & aliquot illic dies morati, in Atticam navigaverunt, ejúsque magnam partem vastaverunt; ab Hippiâ Pisistrati filio demum deducti in campos Marathonios: ubi ab Atheniensibus & Platæensibus, Miltiadis (qui in Thraciâ Chersoneso dominatum obtinuerat) auspiciis profligati sunt; ex eorum parte 192 tantùm, ex Persarum verò circiter 6400 occumbentibus. [*Herodot.lib.* 6.*cap.*101,102,112,117.] Victi Persæ in naves confugerunt: ex quibus multæ suppressæ, multæ captæ sunt. Ducenta millia Persæ eo prælio, sive naufragio amisere. Cecidit & Hippias, tyrannus Atheniensis, auctor & concitor ejus belli. [*Justinus, ex Trogo, lib.*2.*cap.*9.] Universum verò Persarum exercitum trecentorum millium fuisse, Valerius Maximus lib.5. cap.3. & sub initium Parallelorum suorum Plutarchus significat; sexcentorum millium Justinus & eum secutus Orosius; peditum centum, equitum decem millium, Æmilius Probus in Miltiade. Atheniensium decem fuisse millia, & Platæensium auxiliarium mille, ait Justinus, cum Orosio: mille Platæensium adventu, decem totius exercitus millia completa fuisse, Probus affirmat. Parta autem est celeberrima hæc victoria, Boëdromionis (tertii à solstitio æstivo mensis Attici) die 6°, ut in Camillo refert Plutarchus; Phanippo Athenis archonte,

chonte, ut in Aristide habet idem: LXXII^a videlicet Olympiadis anno 3°, quadriennio ante mortem Darii, ut in libro 2° sacræ Historiæ Severus Sulpicius indicat. anno ante Xerxis in Græciam transitum 10°, ut in 1° Historiæ suæ habet Thucydides, & in Corinthiacorum auxiliariorum Epitaphio Lysias; & ante pugnam Salaminiam, eodem mense Boëdromione factam, 10 annis completis, ut apud Platonem libro 3° de Legibus invenimus.

Datis & Artaphernes in Asiam redeuntes, captivos Eretrienses Susa perduxerunt. [*Herodot. lib.6. cap.*119.] quanquam à Ctesiâ sit proditum, in prælio Marathonio Datim occubuisse, ejúsque cadaver petentibus Persis denegatum fuisse.

3515 Darius Eretrienses in conspectum suum adductos in Cissiæ regionis stathmo collocavit, cui nomen est Anderica; 210 stadiis procul à Susis. [*Herodot. lib.6. cap.*119.] De quibus videndus Philostratus, in Vitâ Apollonii lib.1.cap.17. 4225 489

3517 *d.* Cùm per triennium majorem contra Græcos apparatum Darius in Asiâ instruxisset; quarto anno Ægyptii à Persis defecerunt. [*Herodot. lib.7. cap.*1.] 4227 487

3519 Darium expeditionem in Ægyptios & Athenienses suscepturum, ex instituto Persarum, priùs regni successorem declarare oportebat. Artobazanes (Artemenes vel Ariamenes aliis dictús) quem ex Gobryæ filiâ ante principatum Darius susceperat, primogenituræ jure sibi deferri regnum asserebat. Sed Xerxes, à patre regnum jam obtinente, ex Atossâ filiâ Cyri (Persici imperii conditoris) genitus, Rex declaratus est. [*Herodot. li.7. cap.*2,3.] De quâ amicâ fratrum concertatione videndus Justinus, ex Trogo (*lib.2. ca.*10) & Plutarchus in Artaxerxe, & Apophthegmatib. & lib. περὶ φιλαδελφίας. 4229 485

c. Darius, declarato Xerxe rege, quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, (jam jam scilicèt in Græciam transiturus, ut sub initium librii 11ⁱ Bibliothecæ suæ refert Diodorus Siculus) proximo à defectione Ægyptiorum anno (ad finem tendente) supremum diem obiit, 36 annis regni expletis. [*Herodot. lib.7. cap.*4.]

Ei successit Xerxes, post Cyrum quartus rex Persidis: qui, maximis suis divitiis confisus, subditos sociósque omnes concitavit adversùs regnum Græciæ; secundùm prophetiam, Danielis XI.2. Quanquam non suâ voluntate, sed Mardonii consobrini sui, (Gobryæ & Darii sororis filii) Aleuadarum Thessaliæ regum, Pisistratidarum & Onomacriti Atheniensis sortilegi suasionibus, initio ad hoc bellum inductus est. [*Herodot. lib.7. cap.*5,6.]

3520 Xerxes, secundo post mortem Darii anno (ineunte) adversùs rebelles Ægyptios expeditionem fecit: quos subactos, & in arctiorem quàm sub Dario fuerant servitutem redactos, Achæmeni fratri suo, Darii filio, gubernandos tradidit. [*Herodot. lib.7. cap.*7.] 4230 484

Halicarnassi in Cariâ Herodotus historicus, Lyxi & Dryonis filius, in lucem est editus. Initio enim belli Peloponnesiaci, annos 53 natum illum fuisse, ex Pamphilâ confirmat A. Gellius, lib.15. cap.23. Eo verò tempore, Artemisia Lygdamis Halicarnassæi filia, defuncto viro, pupilli filii (quem Pisindelim dictum fuisse, ex Suidâ colligitur in Ἡρόδοτος) tyran-

tyrannidem obtinens, Halicarnasseis, Cois, Nisyriis & Calydniis imperabat: quæ cum quinque navibus Xerxem paulo pòst in Græciam est sequuta. [*Herodot.lib.7.cap.99.*]

3523 Xerxes, cùm triennii spatio per omnes ubique oras imperio suo subditas, Ægyptum, Phœniciam, Cyprum, Ciliciam, Pamphyliam, Pisidiam, Lyciam, Cariam, Mysiam, Troadem, Hellespontum, Bithyniámque & Pontum, naves longas supra 1200 comparâsset; dato mandato, ut ad Cumam & Phocæam eæ cogerentur, ipse, ex omnibus undique provinciis peditatu & equitatu contracto, è Susis tandem movit. sub initium videlicèt anni 4[i] Olympiadis LXXIV, licèt Diodorus Siculus in libri XI initio, duorum annorum res gestas in unum compingens, sub sequentis Olympiadis anno 1° ista referat. Herodotus, libri VII ca.21 apparatum hunc superiori triennio factum esse confirmat: sed in præcedente capite præmissâ notatione aliâ, quæ cum exactâ temporis ratione non potest consistere. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἁλώσεως, ἐπὶ μὲν τέσσαρα ἔτεα πλήρεα παραρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ, vel ut rectiùs (cum Vallâ interprete) legendum, ἀρχομένῳ ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. *Siquidem à debellatâ Ægypto per totum quadriennium* Xerxes *comparaverat exercitum, atque ejus apparatum; quinto autem anno ineunte, movit cum ingenti copiarum manu.* Reverâ enim, ineunte quinto non debellatæ Ægypti sed Imperii sui anno, Susis exercitum ille cœpit ducere: ut minùs accuratè Trogi epitomator Justinus (*lib.2.cap.10*) eúmque secutus Orosius (*lib.2.cap.9*) *quinquennium*, imprudentissimè verò Julianus (oratione priori de laudibus Constantii) non minùs quàm *decennium*, in belli Græcanici apparatum insumpsisse Xerxem dixerit. Multo quidem verecundiùs sed non exquisitè tamen, junctis Darii & Xerxis operis *decennale* hoc spatium in Βασιλικῷ tribuit Libanius: cùm à pugnâ Marathoniâ ad Salaminiam (quæ 1° Olympiadis LXXV, anno ferè integro post Xerxis discessum è Susis pugnata est) 10 tantùm decurrisse, ex Platone suprà docuerimus. 4233 481

Critalis in Cappadociâ coactæ sunt omnes terrestres Xerxis copiæ. Cum quibus ille inde profectus, transmisso Haly flumine, Celænas Phrygiæ urbem pervenit: ubi Pythius Lydus (qui Plinio, lib.33.ca.10. *Bithynus* est) Atyis filius eum totúmque ejus exercitum magnificentissimo excepit hospitio. Hinc, Anava Phrygiam urbem prætergressus, & stagnum ex quo conficitur sal, Colossas Phrygiæ oppidum pervenit, ubi Lycus amnis hiatum terræ subiens occulitur: indéque ad oppidum Cydra, quod est in Phrygum ac Lydorum confinio. Dein Mæandrum fluvium transiens, urbémque Callatebum præteriens, Sardes demùm ingressus est; unde præcones in Græciam dimisit, qui terram & aquam (in signum deditionis) exposcerent. [*Herodot. lib. 7. à cap. 26. ad 32.*]

Ad Eleuntem Chersonesi classis habebat stationem: unde omnes copiæ sub verberibus ad perfodiendum isthmum montis Athos, qui 12 stadiorum erat, adigebantur, adjuvantibus etiam in effodiendo accolis; præpositis operi, Bubare Megabyzi, & Artachæo Artæi filio, viris Persis. Quorum operâ intercisus est isthmus, ad mare recipiendum in fossam tantæ latitudinis ut duæ triremes pariter illâc agitari possent. [*Id. ibid.*

ibid.cap.22,23.24.] Alia verò exercitus pars in jungendo pontibus Hellesponto occupata est. Est autem ex Abydo ad ulteriorem continentem septem stadiorum trajectus: quem pontibus junctum ingens adorta tempestas ea omnia dirupit atque dissolvit. Quod indignè ferens Xerxes, trecenta Hellesponto verbera infligi, & in ejus pelagus par compedum demitti, atque eis qui præpositi operi erant capita præcidi jussit. Deinde ab aliis architectis firmiores pontes perfici curavit. [*Ibid.à cap. 33. ad 36.*]

3524 *b.* Primo vere, Xerxes Sardibus, ubi hybernaverat, instructo cum exercitu profectus est Abydum versùs. Cui moventi Sol in cœlo apparere desiit, quum nullæ nubes, verùm serenissimus aër esset, & pro die nox extitit. Quo stupendo portento (naturale enim Solis deliquium hoc tempore Tabulæ Astronomicæ nullum nobis exhibent) Pythius Lydus perterritus, rogavit Regem, ut ex quinque suis liberis copiis ipsius adscriptis unum sibi natu maximum solatium senectutis relinqueret. Is verò indignatus, illum ipsum medium discindi jussit, mediásque inter partes traduci exercitum. [*Ibid.cap.*37,38,39.] 4234 480

Hermotimus, qui ex Pedasensibus super Halicarnassum genus ducebat, & apud Xerxem ex omnibus eunuchis plurimùm poterat, in Atarneum Mysiæ agrum veniens, Panionium Chium mangonem, qui ipsum execuerat, cum uxore & liberis ad se accersiit: patréque ut quatuor filiorum, & filiis ut patris sui genitalia abscinderent adactis, mutilati corporis injuriam ultus est. [*Id.lib.*8.*cap.*105,106.]

Xerxis exercitus è Lydiâ ad flumen Caïcum & regionem Mysiam pergens; inde ad terram Iliensem pervenit: ubi sub Idâ noctem agenti tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum fluvium est ventum: quem aqua sua destituit, nec hominibus jumentísque potantibus suffecit. Eò Xerxes postquàm pervenit, Priami Pergamum ascendit, loci visendi cupidus: ubi Minervæ Iliadi mille boves immolavit, & libamine Magi heroibus parentaverunt. His actis terror per noctem exercitum invasit: qui simulatque illuxit illinc movens, Abydon tandem pervenit. [*Id.lib.*7.*cap.*42,43.]

Hîc Xerxem incessit cupido omnem exercitum oculis subjiciendi. itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni priùs ab eo jussi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, residens prospiciebat litus, & illic terrestres copias atque classem. Quam dum intuetur, subiit eum cupiditas spectandi navale certamen. Id postquàm est commissum, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cùm certaminis tum copiarum spectaculo. Et quum intueretur omnem Hellespontum navibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta; humanæ vitæ brevitatem reputans, quòd ex tantâ multitudine ad centesimum annum nullus esset superfuturus, lacrymas profudit. [*Id.cap.* 44,45. *cum Valer.Maxim.lib.*9. *cap.*13.]

Xerxes, Artabano patruo suo ad tuendam domum & regnum Susa prorege dimisso, ad transitum in Europam se paravit. Ubi exortus igitur sol est, ex aureâ phialâ libans in mare, apud Solem vota concepit, ne quid sibi adversi contingeret, quo priùs desisteret Europam subigere quàm ad illius terminos pervenisset. Hæc precatus phialam in Hellespontum

ſpontum abjecit, aureúmque craterem, & Perſicum acinacem. His actis, per alterum pontium, qui vergebat in Pontum, peditatus omnis equitatúſque tranſivit; per alterum, qui vergebat in Ægeum, jumenta atque ſervitia: continuo ſeptem dierum totidémque noctium ſpatio in tranſitu conſumpto. Claſſis deinde extra Helleſpontum occidentem verſùs ad promontorium Sarpedonis navigavit. Terreſtres copiæ per Cherſoneſum Agoram profectæ, ad ſinum Melana deflexerunt: ubi fluvius illis cui idem eſt nomen non ſuffecit, ſed alveum ſuum deſeruit. Hoc fluvio tranſmiſſo, occidentem verſùs iter facientes, ad Doriſcum Thraciæ litus pariter & campum ingentem, quem grande flumen Hebrus interfluit, caſtra poſuerunt. [*Ibid. à fin. cap.* 52. *ad init.* 59.]

c. In hoc litus appulſâ claſſe ac ſubductâ, terreſtrem primùm, deinde nauticum Xerxes luſtravit exercitum. In priore, peditum Herodotus 170 myriades, ſive 1700000 [*cap.* 60.] equitum, præter camelos & currus, 8 myriades, ſive 80000 [*cap.* 87.] fuiſſe refert: inter pedeſtrium copiarum duces, duos etiam Darii filios ex *Artyſtonâ* (quam nos *Eſtheram* fuiſſe opinati ſumus) ſuſceptos commemorans; *Arſamem* Arabum & Æthiopum qui trans Ægyptum incolunt, [*cap.* 69.] & *Gobryam* Maryandenorum & Ligyum & Syrorum ductorem. [*cap.* 72.] Diodorus Siculus pedeſtris exercitus ſupra 80 myriades, ſive 800000 recenſet: numeri ab Herodoto poſiti ne dimidiam quidem partem exprimens. Eum verò numerum quem pedeſtribus copiis Diodorus, univerſo Perſico exercitui aſſignat Cteſias; 80 videlicet myriadum, præter currus. Iſocrates in Panathenaico, in pedeſtri exercitu 70 militum myriadas, ſive 700000 fuiſſe ait: quem totius ſimiliter exercitus numerum fuiſſe, in Var. Hiſtor. lib. 13. cap. 3. aſſirmat Ælianus. Plinius 788000 numerat, libro 33. cap. 10. ubi tamen pro Xerxis, *Darii* nominatus reperitur exercitus. Trogi abbreviator Juſtinus, & eum ſecutus Oroſius, (*lib.* 1. *cap.* 10) Xerxem ſeptingenta millia de regno armaviſſe, & trecenta millia de auxiliis. Æmilius Probus (in *Themiſtocle*) terreſtres ejus exercitus ſeptingentorum millium peditum, equitum quadringentorum millium fuiſſe ſcribit.

Triremes inito numero 1207 fuerunt: quarum 300 Phœnices præbuerunt, cum Syris qui Palæſtinam incolunt; ut ait Herodotus, *lib.* 7. *cap.* 89. *Palæſtinæ* nomine, maritimum Syriæ tractum, & quicquid Ægypto tenus eſt, ſe intelligere ſubjiciens. quam & *Syriam Palæſtinam* vocatam eſſe alibi dicit: [*li.* 3. *ca.* 91.] & incolas habere circumciſos. [*lib.* 2. *cap.* 104.] Inter reliquas enim gentes Perſico imperio ſubditas, erant & Judæi: quos cum Xerxe contra Græcos militaviſſe, etiam ex illis Chœrili poëtæ confirmare conatur Joſephus, lib. 1. contra Apion.

Τῶν δ' ὄπιθεν διέβαινε γένος θαυμαστὸν ἰδέσθαι,
Γλῶσσαν μὲν Φοίνισσαν ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες·
Ὤκευν τ' ἐν Σολύμοις ὄρεσι πλατέῃ * παρὰ λίμνῃ, * ἐνὶ
Αὐχμαλέοι κορυφὰς τροχοκουράδες· αὐτὰρ ὕπερθεν
Ἵππων δαρτὰ πρόσωπ' ἐφόρουν ἐσκληκότα καπνῷ.

Hujus mirandâ ſpecie gens caſtra ſecuta,
Phœniſſam ignoto linguam mittebat ab ore.
Sedes huic Solymi montes, ſtagnum prope vaſtum.

Tonſa

Tonsa caput circum, squalenti vertice, equini
Exuvias capitis durat[illegible]e gerebat.

quæ de Judæis intelligenda, sentit etiam clarissimus Salmasius, (*in lingua Hellenistica Ossilegio.*) licèt Scaliger, (*in Notis suis ad fragmenta*) Cunæus, (*libro 2° de Republ. Hebræor. cap.* 18) & eruditissimus Bochartus, (*in Geographia sua sacra parte 2. lib. 1. cap. 6*) de Pisidiæ Solymis accipienda esse contendant.

Præter triremes verò istas 1207 lembos 30 aut 50 remorum, & actuaria navigia, & alia minuta, atque hippagogas equis vehendis accommodatas, ad trium millium numerum pervenisse, addit Herodotus. [*lib. 7. cap. 97.*] Diodorus Siculus, triremes plures quàm 1200 fuisse ait, hippagogas 850, & onerarias triginta remis instructas 3000. Apud Æschylum in Persis, navium numerum Nuncius ita enarrat:

Ξέρξῃ δὲ (καὶ γὰρ οἶδα) χιλιὰς μὲν ἦν
* Ὧν ἦγε πλῆθος· αἱ δ' ὑπέρκομποι τάχει
Ἑκατὸν δὶς ἦσαν, ἑπτά θ'· ὧδ' ἔχει λόγος.

* Νεῶν τὸ πλ. apud Plutarch. in Themistocl.

Xerxi, scio, naves erant certò quidem mille.
Verùm ducentæ & septem erant celeres
Supra modum: sic obtinet rumor volans.

sive naves universas mille tantùm fuisse voluerit; ex quibus 207, ut celeritate præstantes, præcipuè celebrarentur: sive, utroque numero conjuncto, 1207 omninò fuisse; quod & cum singulari navium ab unaquâque gente suppeditatarum enumeratione ab Herodoto factâ, & cum generali summâ ab eodem propositâ, exactè convenit. Ad priorem sententiam accedit Ctesias & in primâ Verrinâ Cicero: ad posteriorem Isocrates in Panegyrico & Panathenaico, & Lysias in Epitaphio, numero rotundo, 1200 naves fuisse referentes. Orosius præter *rostratas naves* 1200, *onerarias* etiam 3000 fuisse narrat. Nam navium *decies centum millium* numerum, qui in libris Justini legitur, vitiosum esse, non est quod quisquam dubitet.

In navibus 1207 ex Asiâ profectis, viros fuisse 241400 conjecturam facit Herodotus, 200 viros singulis navibus assignans: præter 30 in unaquâque Persarum Medorúmque ac Sacarum epibatas; qui 36210 numerum efficiunt. Reliquis verò illis 3000 navigiis viros ascribit 240000: singulis 80 sic attribuens, ut in quibus plures erant compensarent ea in quibus erant pauciores. Ita classis universa hominibus constaret 517610. Quibus addito terrestrium copiarum numero, peditum 1700000, equitum 80000, Arabúmque qui camelos & Libyum qui currus agitabant quasi 20000, universus nauticus simul & terrestris ex Asiâ contractus exercitus numerum efficeret 2317610, præter servitia quæ sequebantur, & eos qui in frumentariis vehebantur. [*Herodot. lib. 7. cap. 184.*]

Xerxes è Dorisco in Græciam tendens, ut quosque populos adibat, secum militare cogebat. [*Id. ibid. cap. 108.*] Unde ad classem illius navium 120 facta est accessio: in quibus virorum (singulis 200, ut superiùs, tribuendo) 2,000 numerus fuisse existimatur. Terrestris exercitus incrementum triginta myriadum, sive 300000, fuisse opinatur Herodotus (licèt Diodorus Siculus paulo minùs 20 myriadibus fuisse dicat:) indéque Europæarum simul & Asiaticarum Xerxis copiarum summam ad

ad 2641610 militum numerum perveniſſe. Quo etiam non minorem ſed majorem fuiſſe exiſtimat familitii numerum, eorúmque qui frumentariis in navigiis erant, & qui in aliis navibus unâ cum militibus vehebantur: ùt ſi vel duplicaretur prior illa ſumma, fieret numerus eorum, quos per mare ad Sepiadem & per terram ad Thermopylas Xerxes duxit, 5283220. Nam mulierum pinſentium & concubinarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem, aliorúmque jumentorum ſarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quiſquam inire numerum poſſit. Ut mirum non videatur, quorundam amnium fluenta tot hominum myriades defeciſſe. [*Id. ibid. cap.* 185, 186, 187.] juxta Juvenalis illud, Satyr. 10.

——Credimus altos
Defeciſſe amnes, epotáque flumina Medo
Prandente.——

neque etiam mirum, Iſocratem in Panathenaico & Plutarchum in Parallelis, 5000000 Xerxem in Græciam ſecutos tradidiſſe.

Neque verò in tanto numero ullus erat, qui aut ſpecie aut magnitudine corporis cum ipſo Xerxe poſſet contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret: ſi Herodoto credimus. [*lib.* 7. *cap.* 187.] ut quemadmodum Saul in populo Iſraëlitico, (I *Sam.* X. 23, 24) ita & hic εἶδος ἄξιον τυραννίδος habuiſſe viſus fuerit. Et tamen *ſi regem ſpectes*, (inquit ex Trogo Juſtinus) *divitias*, (*Daniel.* XI. 2. prædictas) *non ducem laudes: quarum tanta copia in regno ejus fuit, ut cùm flumina multitudine conſumerentur, opes tamen regiæ ſupereſſent. Ipſe autem primus in fugâ, poſtremus in prælio viſus eſt: in periculis timidus; ſicubi metus abeſſet, inflatus.*

Leonides Lacedæmoniorum rex, cum quatuor Græcorum millibus, in anguſtis Theſſaliæ faucibus quæ ab aquis calidis Thermopylæ ſunt dictæ, 300 Xerxianorum myriadibus ſe oppoſuit: ut ex Epitaphio eorum liquet, quod ab Herodoto (*li.* 7. *c.* 228) memoriæ habetur traditum.

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Myriades quondam repulère hîc Marte trecentas
Mille quater Pelopis de regione viri.

Myriades 300 efficiunt 3000000, quot univerſo Xerxis exercitui in 10° θεραπευτικῆς Theodoretus attribuit. Apud Diodorum Siculum lib. 11. in hoc epigrammate, (*pag.* 26. *edit. Græcolat.*) pro τριηκοσίαις, leguntur διηκοσίαις, id eſt, 2000000. quum idem tamen (*pag.* 5) in toto exercitu paulo minùs 100 myriadibus ſive 1000000 fuiſſe priùs dixerit; & de hac ipsâ pugnâ Thermopolytanâ ſpeciatim agens, (*pag.* 9) quingentos viros in centum myriadas impetum feciſſe ſignificaverit. Eandem tamen hiſtoriam ex Trogo narrans Juſtinus, [*lib.* 2. *cap.* 11.] *ſexcentos viros caſtra quingentorum* (vel, ut apud Oroſium legitur, *ſexcentorum*) *millium irrupiſſe*; & Iſocrates in Archidamo, illorum *mille* barbarorum *ſeptingentis millibus* obviam iiſſe ſcripſit. Quos verò 1000 Iſocrates, 600 Juſtinus & Oroſius, 500 Diodorus numerat, illi Græcorum ſunt intelligendi quos, cæteris ſociis dimiſſis, ad extremum conflictum ſe-

 cum

cum retinuit: in quo & omnes simul cum eo fortiter occubuerunt; ex Spartanis quidem 300, ex Thespiensibus & Thebanis reliqui. [*Herodot.lib.7.cap.222,224.*] Quorum vicem rependerunt viginti hostium millia hîc occisa. [*Id.lib.8.cap.24.*]

Per eosdem dies quibus terrestria ad Thermopylas, etiam navalia prælia ad Artemisium EubϾæ promontorium sunt gesta. [*Id.ib.ca.15.*] Eurybiades Lacedæmonius communi Græcorum classi hîc præfuit, ex navibus 271 (præter 9 quinquagenûm remorum navigia) constanti; quarum 127 ab Atheniensibus & Platæensibus suppeditatas refert Herodotus, [*ib.c.1.*] quum ipsorum Atheniensium proprias 60 tantùm fuisse, dicat Isocrates in Areopagitico. Cõmunem tamen classem 300 navium, & earum 200 Atheniensium fuisse, narrat Æmilius Probus in *Themistocle.* Ancipiti marte utrinque decertatum fuisse, produnt Herodotus, Diodorus & Probus: licèt Persas clade hîc affectos, & Isocrates in Panegyrico & Ælianus in Variæ hist.l.2.c.25 retulerit. Tempus tamen, diei *sexti Thargelionis* (secundi vernalis mensis Atheniensium) rei gestæ ab Æliano hîc assignatum, cum narratione Herodoti non satis convenit: qui *mediâ æstate* (à vere videlicèt inchoatâ) hæc acta fuisse docet; [*lib.8.cap.12.*] quo Olympiacus agon inter medios bellorum strepitus, à Græcis actus est. [*Ibid.cap.26.*] Olympias nimirùm LXXV, quâ bellum Græciæ Xerxem intulisse, præter alios, etiam in libri 9ⁱ Romanarum Antiquitatum initio testis est Dionysius Halicarnasseus.

d. Quatuor post trajectum Hellesponti mensibus, Xerxis exercitus in Atticam perveniens, Athenas desertas cepit, Calliade tum archonte. [*Herodot.lib.8. cap.51.*] quo etiam magistratum illum gerente, Anaxagoram Clazomenium, Anaximenis Milesii auditorem, quum annos tantùm viginti natus fuisset, Athenis philosophari cœpisse, ex Demetrii Phalerei Archontum descriptione, refert in illius Vitâ Laërtius: ex Ioniâ, ut in libro 1° Stromatum notat Clemens Alexandrinus, philosophiâ Athenas translatâ. eo videlicèt tempore, quo à Pisistrato & Atheniensibus congestam *librorum copiam Xerxes, Athenarum potitus, urbe ipsâ præter arcem incensâ, abstulisse, asportavisséque in Persas*; in lib.6. Noct. Attic. cap.17. refert A. Gellius. cui *arcem* tamen ab incendio hîc excipiendi non facilè assentiendum: quum totam illam *acropolim* incensam Herodotus, [*lib.8.cap.53*] & Ctesias; atque quod in eâ fuerat *templum Minervæ* dirutum fuisse Diodorus confirmet.

Quo magis penetrabat in Græciam Xerxes, eo plures eum nationes sequebantur: *Melienses, Dorienses, Locri, Bœoti, Carystii, Andrii, Tenii, &c.* Quibus supplementis priores jacturæ ita resarcitæ fuisse existimantur: ut non minori numero vel pedestres copiæ vel nauticæ ad Salaminem & Athenas promotæ fuerint, quàm ad Sepiadem atque Thermopylas. [*Herodot.lib.8.cap.66.*] Quò spectant & superiùs citati versus illi Æschyli, in pugnâ Salaminiâ, naves 1000 vel 1207 Xerxi tribuentes: & quod refert Ctesias, Persas plusquam mille naves in eâ habuisse. ut Plutarchi, in libello de gloriâ Atheniensium, locum taceam; de Salaminiâ Themistoclis victoriâ, mille navigiorum naufragiis constante. A Græcis verò multo plures ad Salaminem contractæ sunt naves, quàm ad Artemisium: triremes videlicèt 380. quarum 16 tantùm Lacedæmonii,

monii, 180 Athenienses præbuerunt. [*Id. ibid. cap.* 42, 43, 44, 48, 81.] De Atticarum navium numero convenit Plutarchus, in *Themistocle*: ut locum ex Herodoti lib. 8. [*cap.* 61.] Diodori Siculi lib. 15. huc non advocem, de Atheniensibus in bello Xerxico 200 naves πεπληρωμένας possidentibus: Æschylus universum Græcarum navium numerum in pugnâ Salaminiâ 300 fuisse ait, cum 10 eximiæ notæ aliis; licet 700 Ctesias illis tribuat. Ex horum navibus, inter dimicandum XL; Xerxianorum verò supra CC periisse, præter naves unâ cum viris captas, scribit: quum Persicas naves 900 amissas affirmet Ctesias. [*Diodor. Sic. lib.* 11.] Artemisia autem regina Halicarnassi, quæ in auxilium Xerxi venerat, inter primos duces bellum acerrimè ciebat: quippe ut in viro muliebrem timorem, ita in muliere virilem audaciam cerneres. [*Justin. li.* 2. *cap.* 12.] adeò quidem, ut & ipse Xerxes hac occasione dixisse feratur: Viros extitisse sibi fœminas, fœminas autem viros. [*Herod. li.* 8. *ca.* 88.]

Ita, ductu quidem Eurybiadis Lacedæmonii sed Themistoclis Atheniensis consilio & prudentiâ, parta est ipsâ Marathoniâ non inferior victoria Salaminia. In cujus tempore designando, admodùm inconstans Plutarchus deprehenditur: quippe quam in Vitâ Lysandri & in libello de gloriâ Atheniensium, ad *Munychionis* (primi mensis vernalis Attici) diem 16, in vitâ verò Camilli, ad *Boedromionis* (tertii mensis æstivi) diem 20, ille retulerit. Nempe in sinu Saronico, quem Salaminiacum ab aliis dictum in libro 8° testatur Strabo, inter Æginam & Salaminem insulam, Artaxerxe Memore apud Persas regnante, inter 10 Lacedæmoniorum triremes quibus Gorgópas, & 13 Atheniensium quibus Eunomus præfuit, ad Zosterem Atticæ isthmi promontorium nocturnam pugnam factam fuisse legimus. Ναυμαχίας δὲ περὶ τὴν σελήνην γινομένης, τέτταρας τριήρεις λαμβάνει ὁ Γοργώπας καὶ ἀναδησάμενος ᾤχετο ἄγων εἰς Αἴγιναν· αἱ δὲ ἄλλαι νῆες αἱ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν Πειραιᾶ κατέφυγον· *Commisso navali ad lunam prælio, quatuor triremes Gorgópas capit, iisque religatis ad suas, in Æginam revertitur. Cæteræ naves Atheniensium fugâ se in Piræum receperunt*: ut in 5° Græcar. Historiar. lib. refert Xenophon. Quum verò 16° mensis illius Lunaris Attici die, quo ex improviso classiculam Atticam adortus est Gorgópas, plenilunium factum fuerit; cujus beneficio ex imminente periculo, cum quatuor tantùm navium jacturâ, illa evaserit: eum diem deinceps Lunæ, quam Artemidis sive Dianæ nomine colebant, Athenienses consecravisse videntur; indéque Plutarchus, posteriorem hanc naumachiam Salaminiam cum Xerxianâ confundens, in libro illo de gloriâ Atheniensium per errorem ita scripsisse. Τὴν δὲ ἕκτην ἐπὶ δέκα τοῦ Μουνυχιῶνος Ἀρτέμιδι καθιέρωσαν, ἐν ᾗ τοῖς Ἕλλησι περὶ Σαλαμῖνα νικῶσιν ἐπέλαμψεν ἡ θεὸς πανσέληνος. *Decimam sextam Munychionis Dianæ consecraverunt, quòd eâ die vincentibus ad Salamina Græcis Dea pleno orbe affulsit*. Circa 20 enim Boëdromionis diem Salaminiam victoriam à Xerxe fuisse reportatam, & ab ipso Plutarcho, ἐν τῷ περὶ ἡμερῶν, (in tractatu de Diebus, ab ipso in *Camillo* citato) demonstratum est: & ex Herodoti historiâ manifestè apparet. Eo enim tempore Eleusinia Mysteria ab Atheniensibus celebrata fuisse, in libri 8. cap. 65. ille clarè indicat: quorum diem maximè solennem 20 Boëdromionis, quo mystica *Iacchi* pompa educebatur, (ex eodem Plutarchi *Camillo*) fuisse constat. Unde, quum ab insequendo fugientem hostem

Athenienses suos avertere vellet Themistocles, hâc oratione ad eos usum idem narrat Herodotus. [*lib.8.cap.109.*] *Nunc quidem in Graciâ manentes, & nostri ipsorum & domesticorum nostrorum curam geramus; & unusquisque domum suam reficiat, & sementi sedulò det operam, Barbaro prorsùs ejecto: quum autem Ver appetet, in Hellespontum & Ioniam navigemus.* [*Herodot.lib.8.cap.109.*] Quod sanè argumento est, non in Veris principio, sed in Æstatis fine, Persas ad Salaminem fuisse debellatos.

Post pugnam Xerxes Phœnicum, qui primi fugerant, maximè sontes vitâ mulctat; cæterisque dignam meritis pœnam interminatur. Quarum minarum metu perterriti Phœnices, tum quidem in Atticam contendunt, sed nocte posterâ in Asiam transmittunt. [*Diodor. Sicul. lib.11. ad ann.1. Olymp.75.*] pluresque naves, non minùs sævitiam Regis quàm hostem timentes, domum dilabuntur. [*Justin.lib.2.cap.12.*]

Xerxes, clade Salaminiâ territus, filios suos cum custode eorum Hermotimo Ephesum ducendos Artemisiæ Halicarnassi reginæ committit. [*Herodot.lib.8.cap.103,107.*]

Cleombrotus Lacedæmonius (Leonidæ, qui Thermopylis occubuit, frater) ut Persis aditum in Peloponnesum intercluderet, Isthmum muro muniendum curavit. [*Id.ibid. cap.71.*] Sacrificanti verò adversùs Persam quum Sol in cœlo obscuratus esset, copias quæ murum extruebant reduxit, non diu pòst vitâ functus. Cui successit filius ejus Pausanias, Plistarchi pueri Leonidâ geniti patruelis & tutor. [*Id. lib.9. cap.10.*] Solarem verò eclipsim digitorum 8, & minutorum 32, Octobris Juliani die 2°, horâ 1, minut. 39 post meridiem, calculus Prutenicus exhibet.

Themistocles, ut Xerxem quamprimùm ex Græciâ amoliretur, ex Salamine fictum illi nuntium misit, decrevisse Græcos Hellespontum classe petere, & pontes ejus interscindere. Quo accepto, perculsus ille, quamprimùm ex Europâ in Asiam trajicere statuit. [*Herodot. lib. 8. cap. 110. Diodor. Sic.lib. 11. ad ann.1. Olymp. 75. Plutarch. in Themistocle.*]

Xerxes è Græciâ fugiturus, classem suam è Phalero Hellespontum versùs præmittit, ad custodiendas rates quibus pertransiret; & Mardonio cum terrestribus copiis eum comitante in Thessaliam ipse properat. [*Herodot.lib.8.cap.107,113,115.*]

Mardonius cum Xerxe in Thessaliam veniens, ex universis copiis peditum & equitum 30 myriadas, sive 300000, delegit, quos ad subigendam Græciam secum retinuit: cum quibus, quia intempestivum anni tempus erat belligerari, in Thessaliâ hyemavit. [*Ibid.cap.113, 114.*] Eundem numerum militum cum Mardonio relictorum ex Trogo etiam habet Justinus, [*lib.2.cap.13*] & Plutarchus in *Aristide*: licèt eum Diodorus non minorem 40 myriadibus fuisse scribat.

Hoc interim tempore Lacedæmonii, jubente Delphico oraculo, caduceatorem ad Xerxem mittunt, qui eorum nomine pœnas necis regis sui Leonidæ ab eo reposceret. Quibus ille dedit responsum; Mardonium tales eis pœnas redditurum, quales illos decerent. Deinde, Mardonio in Thessaliâ relicto, ipse ad Hellespontum ire maturavit; nullam prope-

propemodum copiarum partem ſecum ducens, ſed Hydarni ad Helleſpontum poſt ſe deducendam committens. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 114, 115,118.]

Pedeſtres verò illas copias fames primùm, deinde & peſtis excepit: tantáque fœditas morientium fuit, ut viæ cadaveribus implerentur; alitéſque & beſtiæ, illecebris ſolicitatæ, exercitum ſequerentur. [*Ibid. cap.*115.*Juſtin.lib.*2.*cap.*13.]

In Aſiâ, Boſphori Cimmerii regnum per annos 42 Archæanactidæ, qui vocantur, obtinuerunt. [*Diodor. Sic. lib.* 12. *ad ann.*3. *Olymp.*85.] ab Archæanacte Mitylenæo originem ducentes; quem ex veteris Ilii lapidibus Sigæum ſubſtruxiſſe ferunt. [*Strabo,lib.*13.]

3525 a. Intra 45 dies ad Helleſponti trajectum Xerxes pervenit: ut refert Herodotus. [*lib.* 8. *cap.* 115.] Tertiam temporis illius partem demit Æmilius Probus, in vitâ Themiſtoclis; *quâ ſex menſibus iter fecerat,* (tantam enim moram in Europâ Xerxes fecerat) *eâdem minùs diebus triginta in Aſiam reverſum* fuiſſe ſcribens.

Xerxes, ſolutum pontem hybernis tempeſtatibus offendens,piſcatoriâ ſcaphâ trepidus trajecit. Erat res ſpectaculo digna, & æſtimatione ſortis humanæ, rerum varietate miranda, in exiguo latentem videre navigio,quem paulo ante vix æquor omne capiebat; carentem etiam omni ſervorum miniſterio, cujus exercitus propter multitudinem terris graves erant. [*Juſtin. ex Trogo,lib.*2.*cap.*13.]

Pedeſtres copiæ, Xerxem ſecutæ, pontem ſimiliter tempeſtate diſſolutum invenientes, Helleſpontum navibus trajecere ad Abydum. Ibi copioſiorem quàm in itinere commeatum adepti, nullâ moderatione ſeſe reficientes, ac mutatis aquis, permulti interierunt ex iis qui de exercitu ſuperfuerant: cæteri cum Xerxe Sardes pervenerunt. [*Herodot. lib.*8.*cap.*117.]

Xerxes,quum Sardes proficiſceretur, miſit Megabyzum ut templum Delphicum diriperet: illóque id recuſante, Matacas eunuchus mittitur; qui, re confectâ, ad Xerxem reverſus eſt. [*Cteſias.*]

Nuncius per angaros Suſa perlatus Xerxem Athenis potitum eſſe, tantâ Perſas voluptate affecit; ut omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderent, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarentur. Secundus autem de clade Salaminiâ ita eos conſternavit; ut univerſi veſtes dilaniarent, vociferationéque & ejulatu irrequieto uterentur. [*Herodot.lib.*8.*cap.*99.] Quem luctum graphicè in *Perſis* ſuis expreſſit Æſchylus.

Claſſiarius Xerxis exercitus qui ſuperfuerat, ubi à Salamine fugiens attigit Aſiam, Rege cum aliis copiis è Cherſoneſo Abydum traducto, apud Cumas Æoliæ hyemavit. [*Herodot.lib.*8. *cap.*130.]

Artabazus Pharnabazi filius, cum 60 militum millibus à Mardonio acceptis Xerxem ad Helleſponti trajectum comitatus, quum jam ille in Aſiâ eſſet, regreſſus circa Pallenen agebat; utpote Mardonio per Theſſaliam Macedoniámque hybernante, nec alias copias obire curante. Cúmque Potidæatas, cum Pallenenſium aliis, à Xerxe defeciſſe comperiſſet, & Olynthios mox defecturos ſuſpicaretur: & Potidæam & Olynthon obſedit. Captâ verò Olyntho, Bottiæíſque habitatoribus

trucidatis, urbem Critobulo Toronæo origine Chalcidensi regendam tradidit. [*Id.ibid.cap.*126,127.]

Persas tres jam menses Potidæam obsidentes ingens æstus maris excepit; qui in Pallenen coëgit eos recedere: plurimis tamen eluvie illâ absorptis, multis etiam nando servare se conantibus per Potidæatas adnavigantes interemptis. Eos autem qui superstites fuerant Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. [*Ibid.cap.*129.] 4235 479

b. Primo vere, Xerxianæ classis reliquiæ, quæ Cumis in hybernis fuerant, ad Samum transierunt, ubi nonnullæ naves hyemaverant. Ejus classis plerique epibatæ erant ex Persis & Medis; ducésque supervenerant, Mardontes Bargæi, & Artayntes Artachæi filius: qui ibi subsistentes, Ioniam à defectione cohibebant, trecentas naves cum Ioniis habentes. [*Ibid.cap.*130.] Diodorus verò naves, quæ è Samo Ioniam observabant, plures quàm 400 fuisse affirmat. [*ad ann.*2.*Olymp.*75.]

Græcorum classis, navium 110, Leotychide rege Spartano & Xanthippo Atheniense ducibus, Æginam profecta est. Quò advenientes Ionum nuncii, oraturi Græcos ut ad ipsos liberandos in Ioniam navigarent, ægrè exoratos Delon usque perduxerunt. [*Herodot.lib.*8.*cap.*131, 132.] Idem verò Diodorus eos, in Æginâ dies aliquot commoratos, in Delum inde cum 250 triremibus navigavisse scribit.

c. Xerxes Celænis in Phrygiâ regiam & arcem extruxisse dicitur. [*Xenophon.* Κύρε ἀναβάσ. *lib.*1.]

Mardonius Athenas adhuc desertas petiit, decimo mense postquàm fuerant à Xerxe captæ: iísque incensis, & ædificiis quæ supererant dirutis, ad regionem Megarensem exercitum duxit; occidentalissimum Europæ terminum, ad quem Persica hæc processit expeditio. [*Herodot. lib.*9.*cap.*3,13,14.]

d. Ad Græcorum classem in Delo permanentem venerunt è Samo legati, orantes, uti Græci & ipsos & Græcos Asiæ incolas à Persarum servitute liberarent. Leotychides Spartæ rex, habito super hoc Ducum consessu, cum illis decernit, urbes Græcorum liberandas esse: & initâ cum Samiis societate, Samum applicantes, classem ad templum Junonis locavere, sese ad prælium navale apparantes. [*Id.ibid.cap.*89, 91,95. *cum Diodor.Sic.lib.*11.]

Persicæ classis duces in Samo hærentes, auditâ Græcorum in se expeditione, cùm se ad pugnam navalem impares esse viderent, Phœnissas quidem naves abire permiserunt, cum cæteris verò ad Mycalen Ioniæ promontorium navigârunt: ubi peditatus agebat, præcepto Xerxis ad tutandam Ioniam relictus, numero 60000, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & staturâ eminentissimo. Ibi juxta Cereris Eleusiniæ templum subductas naves munimento circumdederunt: & saxis stipitibúsque & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt. [*Herodot.lib.*9.*cap.*95,96.] Nihilóque segniùs interim ex Sardibus & locis finitimis copias terrestres accersiverunt: ita ut ad 100000 cogerentur. Res quoque aliæ, quas belli usus efflagitat, ut in promptu essent, providerunt; Iones etiam ad hostem defecturos suspicati. [*Diodor.lib.*11.]

Equestri pugnâ ad Erythras Bœotiæ inter Græcos & Persas commissâ,

missâ, occubuit Persarum dux Masistius, à Græcis Macisius dictus, summo cum suorum luctu. [*Herodot.lib.9.cap.20,22,24. & Plutarch. in Aristide.*]

Græci, duce Pausaniâ Lacedæmonio Cleombroti filio, ad Platæas in Bœotiâ Persarum copias dissipârunt. Eas 12 myriadum, sive 120000 fuisse scribit Ctesias; 22 myriadum, id est, ducentorum millium peditum & viginti millium equitum, Æmilius Probus in *Pausaniâ*; 30 myriadum circiter, sive 300000, Plutarchus in *Aristide*. Quibus 30 myriadibus, & Græcos Mardonii auxiliarios addit Herodotus: quos ad quinque myriadas fuisse, ille conjectat. [*lib.9.cap.31.*] Diodorus Siculus [*ad ann.2.Olymp.75*] Mardonium ait, præter eos quos à Xerxe acceperat, ex Thraciâ & Macedoniâ & sociis urbibus supra viginti myriadas contraxisse, & in universo exercitu quasi 50 myriadas, sive 500000, numeravisse. In Græcorum castris 7300 tantùm Ctesias nominat: quum solorum Atheniensium octo in eo fuisse millia Herodotus & Plutarchus confirment; & universus Græcorum exercitus vel 10 myriadum sive centum millium fuerit, ut Diodorus Siculus, Trogus Pompeius & Orosius, vel 11 myriadum sive 110000, ut Herodotus [*lib.9.cap.29*] tradidit. Ex his verò 1360 tantùm in pugnâ cæsos fuisse refert [*in Aristide*] Plutarchus: licèt plures quàm 10000 Diodorus numeret.

Persicarum copiarum summus Præfectus Mardonius, regis (non *Xerxis*, ut in Pausaniâ innuit Æmilius Probus, sed patris ipsius *Darii*, ut ad annum M.3510 suprà est ostensum) gener, in prælio cecidit; ab Aimnesto vel Arimnesto nobili Spartano lapide percussus. [*Herodot. lib.1.cap.63. Plutarch.in Aristide. Pausan.lib.1.*] Neque enim audiendus Ctesias, qui eum vulneratum aufugisse, & quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem missus esset, ingruente ingenti grandine oppressum interiisse narrat. quanquam & ex Trogo Justinus, & ex Justino Orosius, victum Mardonium veluti ex naufragio cum paucis profugisse referat.

Sublato duce, Persæ cæteráque multitudo ad ligneum castrorum suorum murum effugiunt: eóque demùm expugnato, plusquàm decem eorum myriades, sive centena millia, frustrà hostium implorată misericordiâ, trucidantur. [*Diodor. Sic.*] Unde, ex 30 eorum myriadibus, exceptis quatuor cum quibus Artabazus aufugit, ne tria quidem hominum millia cædem evaserunt. [*Herodot.lib.9.cap.69.*]

Leotychides Græcorum Dux ad Mycalen perveniens Ionibus qui in exercitu Persarum erant ad defectionem sollicitatis, & illorum & suorum operâ memorabilem obtinuit victoriam; simul cum Mardonte classiarii & Tigrane pedestris exercitus duce, plus 30 Persarum millibus interemptis. Duo verò alii classiarii exercitus duces, Artayntes & Ithramitres, effugerunt: qui evaserant aliis ad cacumina Mycales se recipientibus. [*Id.ibid. à cap.97. ad 104. cum Diodoro, lib.11.*]

Et juxta Cereris Eleusiniæ templa, & eodem ejusdem mensis die, pugna ad Platæas in Europâ diluculo diei gesta est, & vesperi apud Mycalem in Asiâ. Tantámque famæ velocitatem fuisse ferunt, ut per tantum spatii, tam brevi horarum momento, de Platæensi victoria rumor ad

ad Græcos in Mycale pugnaturos accesserit. [*Id. ibid. cap.*99,130. *cum Justino, lib.*2. *cap.*14.] quanquam Diodorus rectiùs Leotychidem nihil tum de Platæensi victoriâ audivisse, sed ex industriâ commentum hoc ad animandos suos milites, stratagematis loco, adhibuisse censuerit. Diem verò illum *sextum* fuisse *Thargelionis* (secundi mensis vernalis Attici) refert Ælianus: [*Var. histor.lib.*2.*cap.*25.] quem meliùs Plutarchus, *Boëdromionis* (tertii æstivi mensis) diem vel *tertium*, [ut in *Camillo*, & *lib. de gloriâ Atheniensium*,] vel *quartum*, [ut in *Aristide*,] fuisse tradidit. Ita anno à Xerxis transitu, *secundo*, pugna ad Mycalen gesta est. [*Herodot.lib.*7.*cap.*80.]

Ionia à Persis defecit. [*Herodot.lib.*9.*cap.*103.] unâ cum Æolensibus & Insulanis. [*Diodor.Sic.lib.*11.]

Græci, Persarum navibus & castris ad Mycalen crematis, in Samum reversi, de gente Ionicâ (& Æolicâ etiam, ut Diodorus addit) ex Asiâ (in quâ Persarum violentiæ nimis videbantur futuri obnoxii) in Græciam transferendâ consultârunt. Athenienses autem veriti, ne Iones sui coloni ad universos Græcos jus coloniæ transferrent, ut in Asiâ manerent persuaserunt: promittentes se, ut jure cognationis devinctos, ipsorum auxilio nunquam defuturos. [*Herodot. ibid. cap.* 105. *Diodor. ibid. ad ann.*2. *Olymp.*75.]

Græci cum Samiis, Chiis, Lesbiis ac cæteris insulanis qui secum militabant societatis fœdere inito, datâque & acceptâ fide cum jurejurando, se permansuros in societate nec ab eâ descituros; è Samo Hellespontum versùs navigantes, primùm circa Lectum promontorium stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde solventes, Abydum tenuerunt: & quum pontes, quorum præcipuè causâ illuc ierant, credentes se adhuc eos intentos esse inventuros, reperissent solutos, Leotychides Lacedæmonius cum sociis suis Peloponnesiis domum rediit; Athenienses verò & dux eorum Xanthippus (cum sociis, ut addit Thucydides, ex Ioniâ & Hellesponto qui jam à Rege desciverant) in Chersonesum trajicientes, Sestum obsidebant. Præfuit autem illi provinciæ Xerxis præfectus Artayctes Persa, homo nefarius: & in urbem, validissimo muro munitam, contulerunt se cùm alii ex aliis circà oppidis, tum ex Cardiâ Oebazus, vir Persa, qui arma è pontibus illuc comportaverat. [*Herodot.ibid.cap.*105,113,114,115.]

Artabazus Pharnacis filius, qui cum militum quibus præfuit quatuor myriadibus (40000) è pugnâ Platæensi se subduxerat, per Phocidem, Thessaliam & Macedoniam, properavit ad Thraciam: ac regionem mediterraneam præcidens, pervenit Byzantium; multis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati, vel fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio verò navigiis transmisit in Asiam. [*Id. ibid. cap.*65,69,76,88.]

Pauci verò illi qui ad Mycales montis cacumina profugerant, Sardes se receperunt, ubi Xerxes adhuc agebat. In eo itinere, cùm Masistes Darii Hystasp. filius Artayntem, (classiarii exercitus ducem, superiùs commemoratum) inter alia probra, muliere ignaviorem in bello illo gerendo se exhibuisse dixisset: stricto acinace ob id ab illo petitus, interponente se Xenagorâ Halicarnassæo, à præsente periculo liberatus

est;

est; Xenagorâ à Xerxe, ob fratrem servatum, totius Ciliciæ præfecturâ donato. [*Ibid.cap.*106.]

Sardibus autem tunc agens Xerxes, uxorem fratris Masistis, quæ illic erat, deperibat: quam cùm de adulterio frustrà sollicitâsset, hujus & fratris sui filiam Artayntam Dario filio suo despondit; sperans hâc ratione commodiùs se illâ potiturum. Contractóque matrimonio, aliísque ex consuetudine celebratis, domum reversus est: [*Ibid.cap.*107] parte exercitus ad bellum cum Græcis continuandum Sardibus relictâ. [*Diodor.Sicul.ann.*2. *Olymp.*75.]

3526 Xerxes in fugâ suâ Oraculum Didymei Apollinis in Branchidis (ut & alia templa Asiæ omnia, præter Ephesium) incendit. Branchidæ, quòd Dei sui thesauros tradidissent, unà abiverunt; ne sacrilegii & proditionis pœnas dare cogerentur. [*Strabo, lib.*14. *cum Solino, cap.*40.]

Xerxem *Susa* profectum esse Herodotus, *Ecbatana* concessisse Diodorus significat. Ex *Babylone* ad *Persas* abiisse scribit Ctesias. In urbe Babylone templum Beli & cætera Babyloniorum loca sacra eum è Græciâ reversum subvertisse, in libro 7° expeditionis Alexandri Arrianus author est. Beli quoque ibi sepulchrum ab eo fuisse eversum, apud Strabonem [*libro* 16.] & statuam ex auro solido 12 cubitorum ex illius templo ab eo fuisse sublatum, Sacerdote qui eam loco dimovendam prohibuerat interempto, apud Herodotum [*libro* 1. *cap.* 183.] legimus.

Atheniensibus Sestum obsidentibus, quum advenisset autumnus, & murus expugnari non posset; de obsidione solvendâ consultatum est. Verùm obsessis tantâ fame laborantibus, ut funibus lectorum elixis vescerentur; sub noctem, cùm alii Persæ, tum Artayctes & Oebazus, à muris delapsi fugam capesserunt. Postquam illuxit, Chersonitani è turribus rem Atheniensibus indicaverunt, portásque patefecerunt. [*Herodot.lib.*9.*cap.*116,117.]

Quum magnum numerum Barbarorum, qui capti Sesti & Byzantii fuerant, socii Cimoni Atheniensi dividendum commisissent: ille unam partem nuda corpora constituit, alteram quæ illi gerebant corporibus ornamenta posuit; quam socii reliquissent, eâ Athenienses fore contentos dictitans. Socii, Herophyto Samio suadente, ornamenta ut longè majoris pretii delegerunt; Atheniensibus captivorum reliquerunt corpora, malè ad laborem comparata. Verùm brevi pòst amici & propinqui eorum qui capti erant, ex Phrygiâ & Lydiâ venientes, singulos grandi pretio redemerunt. Unde classem quatuor menses Cimon aluit: insupérque non parum Reipublicæ ex redemptione illorum auri superfuit. Ibi tum Cimonis solertia admirationi cœpit esse: Athenienses autem longè pluribus acceptis pecuniis, socios quibus ipsi priùs ridiculi visi fuerant deriserunt. [*Plutarch. in Cimone. Polyan. Stratagem.lib.*1.]

Oebazum in Thraciam fugâ elapsum Thraces Absinthii Plestoro Deo suo immolaverunt; comitibus ejus aliter interfectis. Artayctem cum suis ad Ægos fluenta captum duxerunt Sestum: & in littore in quo Xerxes trajectum junxerat (vel, ut alii aiunt, in tumulo urbi Madyto imminente) depactis humi asseribus suspenderunt; filio ejus ante patris oculos lapidibus obruto. His actis, Athenienses in Græciam remeaverunt,

averunt, portantes tum alias pecunias, tum verò arma pontium, tan-
quam apud templa repoſituri. Nec aliud præterea quippiam geſtum eſt
per eum annum. [*Herodot.lib.9. cap.*118,119,120.] Xanthippus, præ-
ſidio urbi impoſito, ſocios dimiſit & cum civibus ipſe Athenas rediit.
Atque ita bellum Medicum, quod vocatur, cùm per biennium du-
râſſet, hoc eventu terminatum eſt. [*Diodor. Sic. lib.* 11. *ad ann.*2. *O-
lymp.*75.]

Bagapates eunuchus, quum ſeptem annos ſepulchro Darii aſſediſſet, 4236 478
mortuus eſt. [*Cteſias.*]

Megabyzus uxorem ſuam Amytin, Xerxis & Ameſtris filiam, adul-
terii inſimulat: quæ idcircò acriter à patre reprehenditur.[*Idem.*] quum
ipſe interim pater in inceſto adulterio volutabundus totus jaceret. Ab
uxore enim fratris ſui Maſiſtis ad eorum filiam, eandémque nurum ſu-
am, Artayntam amore converſo; nefariâ illius conſuetudine Suſis quo-
tidie fruebatur. [*Herodot.lib.9. cap.*107,108.]

3527 Pauſanias, Cleombroti filius, dux Græcis à Lacedæmone miſſus 4237 477
ut Græcas urbes Barbaricis adhuc præſidiis occupatas liberaret, navi-
bus 20 (50 habet Diodorus) è Peloponneſo ductis,& ſociorum Atheni-
enſium 30 aliis (quæ Ariſtidis imperio regebantur) adjunctis, in Cy-
prum expeditionem fecit; multáſque ibi civitates, quæ à Perſicis ad-
huc præſidiis tenebantur, ſervitute exemit. [*Thucydid.lib.*1. *Diodor.Si-
cul.ad ann.*4. *Olymp.*75.]

Xerxes Natalis regni ſui feſtum celebrans, fratris ſui Maſiſtis uxo-
rem petenti Ameſtri conjugi ſuæ donavit: quæ eam mamillis, naribus,
auribus, labris, linguâ mutilatam remiſit domum. Unde Maſiſtes,con-
feſtim inito cum liberis conſilio, ad Bactrianam provinciam, cujus ipſe
erat præſes,profecturus,eámque cum Sacis ad defectionem inducturus,
in itinere à copiis Xerxis cum liberis & toto comitatu trucidatus fuit.
[*Herodot. lib. 9. à cap.* 108. *ad* 112.] Bactrianam verò illam ſatrapi-
am Hyſtaſpi filio ſuo Xerxes conceſſit. [*Diodor.Sicul. ad ann.* 4. *O-
lymp.*78.]

3528 Pauſanias, capto poſt diſceſſum ex Cypro Byzantio, Perſas urbem 4238 476
tenentes, & inter eos Xerxis quoſdam neceſſarios & propinquos ibi ca-
ptos (profugiſſe eos ſparſo rumore) omnes Regi ſine aliorum ſociorum
conſcientiâ remiſit. Hæc omnia per Gongylum quendam Eretrienſem
agebat: quem etiam cum literis ad Xerxem miſit, in quibus ipſius fili-
am ſibi conjugem dari petiit, & viciſſim ſe Spartam & reliquam Græ-
ciam ipſi ſubjecturum eſſe pollicitus eſt. Lætus ad eum confeſtim re-
ſcripſit Xerxes per Artabazum Pharnacis filium: quem in maritimam
regionem idcircò miſit, ut conſilia ſua cum eo commodiùs poſſet com-
municare Pauſanias. Atque eum in finem Daſcylitidis provinciæ præ-
fecturam illi demandavit; Megabate,qui præfuerat,revocato. Cúmque
hinc inſolentior factus Pauſanias, more Perſico vitam inſtitueret, & ſo-
ciis acerbè ac tyrannicè imperaret: major eorum pars, maximè Iones
& quicunque regiâ nuper ſervitute liberati erant, ad Athenienſium du-
ctum ſe receperunt. [*Thucyd.lib.*1.]

3529 Pauſanias à ſociis accuſatus, Byzantio à Lacedæmoniis Spartam re- 4239 475
vocatus eſt: ubi de privatis quibuſdam criminibus condemnatus, à cri-
mine

mine proditionis absolutus est. Hellesponti verò præfecturâ exutus, ipse privatim acceptâ trireme Hermionicâ, injussu Lacedæmoniorum, eò profectus est; ut sub specie Græci belli sua cum Xerxe consilia agitaret. Ab Atheniensibus verò Byzantio vi ejectus Spartam non rediit. Colonis autem in Troade subsistens, iterùm ad eos delatus est; quòd & cum Barbaris consilia agitaret, & non optimâ de causâ moram faceret. Quare secundò Spartam ab ephoris revocatus, in carcerem conjicitur. Sed cum se juri sisteret, rursùm dimissus est. [*Id.ibid.*]

3530 Translato à Lacedæmoniis, ob odium Pausaniæ, ad Athenienses, voluntate sociorum, principatu Græciæ; sub titulo ulciscendarum regionum statuerunt illi, quas civitates pecunias conferre adversùs Persam, quas naves, oporteret: Græciæ & Asiæ civitatibus tributum cupidè ad præsidium salutis suæ conferentibus. Pecuniarum verò summa primùm constituta fuit 460 (non, ut apud Diodorum legitur, 560) talentorum; in Delo insulâ, ut communi ærario, quotannis deponenda. [*Thucyd.lib.*1. *Diodor.lib.*11. *Justin.lib.*16. *cap.*3. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Vitâ Aristidis.*] 4240 474

Pausanias, proditus ab Argilio amasio suo, cui literas ad Xerxem ultimas Artabazo deferendas tradiderat, fame necatus est. [*Thucyd. lib.*1. *Diodor.lib.*11. *Æmil.Prob. in Pausaniâ.*]

3531 Artabanus, natione Hyrcanus, satellitum regiorum princeps, (qui apud Xerxem maximam obtinebat authoritatem, quemadmodum ejus pater Artasyras apud Darium obtinuerat) communicato consilio cum regis cubiculario Mithridate eunucho (Spamitrem vel Aspamitrem appellat Ctesias) amicitiæ & cognationis necessitudine sibi obstricto, in Regis cubiculum cum septem robustissimis filiis ab eo introductus, Xerxem noctu jacentem in lecto jugulavit. Deinde profundâ adhuc nocte ad Artaxerxem properans, à Dario (qui trium Xerxis filiorum natu erat maximus) quo maturiùs regno potiretur, patrem occisum fuisse finxit, (quod & Ælianus, *lib.*13. *cap.*3. credidisse videtur:) impulítque illum ut fratrem regiis satellitibus obtruncandum traderet. [*Ctesias. Diodor.Sic. Justin.lib.*3.*cap.*1.]

Ita Artabani operâ regno potitus est Artaxerxes. [*Ctes.*] qui lenitate atque animi celsitudine præcelluit; Μακρόχειρ sive *Longimanus* nominatus, quòd manum dexteram haberet alterâ longiorem. [*Plutarch.initio Artaxerxis sui.*] *Septem* verò primi imperii illius *menses* in Eusebii Chronico, ipsi *Artabano* attribuuntur: quòd tanto tempore procuratoris, ut videtur, nomine sub Artaxerxe regnum ille administrâsset. Etsi enim mox post Xerxis & Darii filii cædem Artabanum interfectum Diodorus innuat: aliquantum tamen temporis intercessisse, & Ctesiæ & Justini pleniores hujus historiæ narrationes satis indicant.

Themistocles Atheniensis, ut consiliorum Pausaniæ de prodendâ Persis Græciâ ad necem quæsitus, & ob id è Græciâ fugere coactus, Pydnæ (in Thermaico Macedoniæ sinu) navem onerariam in Ioniam iter facientem conscendit: quæ tempestate in Atheniensium exercitum Naxum obsidentem delata est. Nauclero igitur pecuniarum pollicitatione Themistocli conciliato, nocte ac die supra exercitum in salo ad anchoras navis constitit; indéque Ephesum salva appulit. [*Thucyd. lib.*1. 4241 473

*lib.*1. *Æmil.Prob. in Themistocle. Polyæn.Stratagem.lib.*1.] Plutarchus refert, Themistoclem Cumam delatum, multos sensisse rei maritimæ præfectos insidias ad se capiendum tendere, (præcipuè Ergotelem & Theodorum) quòd præmium Rex in caput ejus ducenta talenta pronuntiâsset: ideóque Ægas Æolicum oppidulum confugisse, ibíque paucos dies apud Nicogenem delituisse; qui Æolum erat locupletissimus, & principibus qui circa Regem erant familiaris. Lysitheiden hunc Diodorus nominat; tantarúmque opum fuisse addit, ut omnem in transitu Xerxis exercitum convivio exceptum lautè tractaverit. Hospitis verò hujus operâ, Themistoclem, in curru undique obtecto (ut pellices Regis & magnatum vehendi apud Persas mos erat) tutum in Persiam iter habuisse, uterque narrat: licèt cum Persâ quodam ex maritimâ regione eum ascendisse tantùm dicat Thucydides. Ex Epheso verò Sardes trium dierum, ex Sardibus Susa trium mensium iter esse, ostendit Herodotus. [*lib.*5.*cap.*50,53,54.]

Artabanus vitæ Artaxerxis insidias struens, consilium suum cum Megabyzo (qui jam ob suspectam adulterii uxorem suam Amytin, Artaxerxis sororem, mœrore affectus erat) communicat: fidémque mutuò datam jurejurando firmant. Sed re totâ Megabyzi indicio proditâ, Artabanus eâ morte quâ Artaxerxes erat afficiendus afficitur: atque adeò quæcunque in Xerxem Dariúmque perpetrata fuerant patefiunt. Aspamitres quoque (vel Spamitres eunuchus) qui cædis Xerxis ac Darii conscius fuerat, acerbissimo genere mortis, adhibitis videlicèt per scapham tormentis (quæ à Plutarcho in Artaxerxis vitâ describuntur) plectitur. [*Ctesias.*] Pro *Megabyzo* Justinus *Bacabasum*, in societatem consilii assumptum hîc nominat: & modum cædis Artabani ita enarrat. *Artaxerxes, verens Artabani numerum filiorum, in posterum diem paratum esse armatum exercitum jubet, recogniturus & numerum militum, & in armis industriam singulorum. Itaque cùm inter cæteros ipse Artabanus armatus assisteret, Rex simulat se breviorem loricam habere; jubet Artabanum secum commutare: exuentem se, ac nudatum, gladio trajecit.* Ex quo loricæ modulo obiter notandum, Artaxerxem, non modò *adolescentem* sed etiam *puerum admodum* à Justino dictum, ita adultâ tum fuisse ætate, ut deinde septimo imperii anno filiorum pater esse potuerit: quod Scriptura sacra [*Ezra* VII.23] confirmat.

Post Artabani mortem, eorum qui cum illo conjurârunt, & Persarum aliorum pugna oritur; in quâ cadunt tres Artabani filii, & graviter Megabyzus vulneratur. Quem casum Artaxerxes, ejúsque sorores Amytis (Megabyzi uxor) & Rhodogune, ac mater Amestris ingenti luctu prosecuti sunt: atque adeò vix tandem hæc Apollonidis medici Coi operâ, summam adhibentis diligentiam, mortis periculo liberatur. Desciscunt ab Artaxerxe Bactra, aliúsque item præfectus Artabanus: & æquo marte pugnatur. Ita *Ctesias*: cujus illud, ϰαὶ ὁ σατράπης ἄλλος Ἀρτάπανος vel Ἀρτάβανος, ambiguè scriptum est. Vel enim quod ex Henr. Stephani interpretatione à nobis hîc est positum significare potest; alium à Bactrianorum Satrapâ fuisse præfectum Artabanum hunc: vel Bactrianum Satrapam fuisse ipsum Artabanum, sed alium ab Artabano illo, cujus mortis proximè facta fuerat mentio. Si posterior admittatur

tatur sensus, ad posteriora tempora referenda fuerit hæc de Bactrorum defectione historia: si prior, ad præsentia. Hâc enim tempestate Hystaspem Xerxis filium Bactrianorum Satrapiam administrâsse, ex Diodoro Siculo; cúmque medium inter Darium & Artaxerxem fuisse genitum, ex Ctesiâ didicimus. Et quum juniorem fratrem in imperio sibi prælatum ille cerneret; ut Bactrianorum & aliorum sociorum auxiliares copias ad suum jus recuperandum ille cogeret, rationi nemini videbitur non esse consentaneum.

Olympiadis LXXVI, anno 4° (eodem de quo nunc agimus) *Themistoclem in Persas fugisse*, in Chronico suo notat Eusebius: traditioni Thucydidis satis convenienter, qui inter Naxiorum obsidionem & nobilem illam Cimonis de Persis ad Eurymedontem partam victoriam Themistoclis ad Artaxerxem adventum statuit; simúlque ipsius Artaxerxis imperii initium intra eosdem terminos collocat. Ait enim Themistoclem literas tum dedisse ad Artaxerxem νεωστὶ βασιλεύοντα, *nuper regnare incipientem*; quibus & amicitiam illius expetierit, & operam suam adversùs Græcos obtulerit. Unde verum initium imperii Artaxerxis eruitur; eo quod vulgò est receptum toto ferè novennio anterius. Plutarchus refert, ex *Phaniâ*, Themistoclem ab Artabano Chiliarcho ad Regem introductum fuisse; & ex *Eratosthene*, Chiliarchi gratiam pellicis ipsius operâ, quæ mulier erat Eretrica, obtinuisse. Sed quis Artabanus ille fuerit, non explicat: utrùm is qui imperium affectans ab Artaxerxe est occisus, an alter ille ejusdem nominis Satrapa ex Ctesiâ jam commemoratus, an verò Artabanus, cui regni tutelam à Xerxe in Europam transituro commissam fuisse ante septennium annotavimus. Si enim primus ille accipiendus, intra septem primos Artaxerxis menses Themistoclis adventus, juxta Eusebianas rationes, esset includendus: si verò alius, ad aliquam aliam anni primi imperii ipsius partem ille referri posset; quod etiam Thucydidis loco, de *Artaxerxis regno nuper incepto*, abundè satisfecerit. Chiliarchi verò, qui secundum gradum imperii tenebat, munus fuisse, admittendos ad Regem introducere; ex Æmilio Probo in Conone, & Ælian. lib. 1. Var. histor. cap. 21. notum est.

Themistocli à Rege humaniter accepto novum à Mandane Darii Hystaspidis filiâ creatum fuisse dicitur periculum. Hæc liberis suis in pugnâ Salaminiâ orbata, Rege primùm frustrà sollicitato, optimos quosq; Persarum multis precibus ambit, & multitudinem tandem ad irrogandum Themistocli supplicium concitat. Inde, concursu in regiam facto, Rex sententiæ Senatus se rem totam permissurum promittit: & tempore sat longo ad præparationem judicii concesso, Themistoclem à præsente discrimine liberat. [*Diodor. Sic. lib.* 11.]

3532 Secundâ inter Persas & Bactrianos commissâ pugnâ, quum in Bactrianorum faciem ventus spiraret, vincit Artaxerxes, & in ejus ditionem universa Bactria concedit. [*Ctesias.*] 4242 472

Themistocles, cùm per anni spatium linguam Persicam, quantum fieri poterat, perdidicisset, & instituta moresque regionis percepisset; non solùm objecta crimina diluit, sed etiam tantam apud Regem gratiam consecutus est, quantam non alius unquam Græcorum. Adhibuit

 enim

enim eum etiam venationibus & domesticis oblectationibus: ita ut ad matrem quoque Regis Amestrin admitteretur, eâque uteretur familiariter. Uxorem quoque Persicam ei dedit, nobilitate, formâ & morum honestate præditam: servorum præterea numerum ad ministeria, & poculorum omnis generis copiam, cæteráque ad usus quotidianos, imò ad voluptates etiam & delicias accommoda, largitus est. [*Thucydid. lib.1. Diodor. Sic. lib.11. Plutarch. in Themistocle.*]

Quum Demaratus Lacedæmonius (qui cum Xerxe è Græciâ reversus est) magnâ in offensâ apud Regem fuisset; quòd ut more regum, directam capite Tiaram gestans, curru vectus Sardes intraret, stultè postulâsset: Themistocle intercedente, reconciliatus illi est. [*Plutarch. in Themist. cum Senecâ, lib.6. de Benefic. cap.*31.]

Magnesiæ provinciæ præfectus Themistocles, in minorem Asiam rediit. [*Thucyd. lib.*1.] Insidias in itinere ab Epixye Persa superioris Phrygiæ satrapâ & Pisidis ipsi positas, monente Dindymenâ Deorum matre (ut ipse per meridiem dormiens somniavit) effugit: cui idcircò Magnesiæ templum condidit, ejúsque filiam suam Mnesiptolemam creavit sacerdotem. [*Plutarch. in Themist.*] vel uxorem suam, ut alii volunt. [*apud Strabonem, libro* 14°.] Ut splendidiùs verò Themistocles in Asiâ viveret, donavit illi Rex Magnesiam ad Mæandrum, quinquaginta quotannis talenta pendentem, ad panes ipsi suggerendos; Lampsacum ad Hellespontum, unde vinum sumeret; & Myuntem juxta Mæandri ostia positam, ex quâ obsonium haberet. Duas adjiciunt ex Troade alias Neanthes Cyzicenus, Phanias & Athenæus, (*lib.*1. *cap.* 27.) Percoten & Palæscepsin, ad strata & vestimenta suppeditanda. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. lib.* 11. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Themistocle.*]

3533 Cimon, Miltiadis (quo duce apud Marathonem pugnatum est) filius, Græcorum contra Persas Dux ab Atheniensibus constitutus, cum 200 triremium classe è Piræeo egreditur. Posteà Ionum & quotquot erant sociorum navibus adscitis, trecentarum numerum explevit. Cum totâ igitur classe Cariam petit: ubi quicquid maritimarum erat urbium, à Græcis illuc deductarum, à Persis subitò defecit; cæteras ab indigenis possessas, & præsidiis adhuc Persicis obnoxias, vi summâ Cimon oppugnavit. Subactis urbibus Cariæ, quæcunque in Lyciâ erant eodem victoriæ cursu in fidem recepit. Cúmque subinde illis, qui ad societatem Atheniensium se adjunxerant, naves imperaret; factum est, ut magno classis numero augeretur. [*Diodor. lib.*11.] 4243 471

Persæ copias terrestres ex gentibus suis conscribebant: nauticarum verò è Phœniciâ, Cypro & Ciliciâ, delectus agebant. Summus Persici exercitus imperator erat Tithraustes, Xerxis filius nothus. [*Id. ibid.*] Eum classi regiæ præfuisse tradit Ephorus, terrestribus verò copiis Pherendatem. Sed Callisthenes Ariomandis Gobryæ filii summum in exercitu imperium fuisse scribit. [*Plutarch. in Cimone.*]

3534 Post subactos ab Atheniensibus Naxios, (ut in libro 1° docet Thucydides) Athenienses sociíque Cimone duce, eâdem die Persas & navali prælio juxta littus Cypri & terrestri ad Eurymedontem fluvium in orâ Pamphyliæ profligaverunt: Olympiadis LXXVII[a] anno 3°, ut in libro 4244 470

bro XI narrat Diodorus Siculus. qui tamen (ut in fine libri II Justinus) Xerxem adhuc regnavisse sensit; contra mentem Thucydidis, qui rei gestæ tempore proximus fuit. Rectiùs Eusebius ad annum Artaxerxis 4um victoriam hanc retulit: hanc ad eum notationem apponens. *Cimon juxta Eurymedontem Persas navali pedestríque certamine superat: & Medicum bellum conquiescit.* Ab Artaxerxis enim initio, juxta Thucydidis rationes à nobis constituto, 4us illius annus in 3um Olympiadis LXXVII^æ^ (à Diodoro hîc positum) incidit: licèt Eusebio, primum illius annum cum primo Olympiadis LXXIX^æ^ vitiosè comparante, quartus illius in quartum ejusdem Olympiadis necessariò conjiciendus fuerit. Sed totam rei gestæ seriem ex Diodoro & Plutarcho, præstat hîc repetere.

Quum audiisset Cimon regios duces cum magno exercitu & ingenti classe circa Pamphyliam stativa habere; quò iis mare, quod inter insulas Chelidonias est, redderet inaccessum, à Cnido & Triopio cum 200 triremibus provectus, ad Phaselitarum (qui Græci erant) urbem decurrit: & quia classem ipsius non recipiebant, neque desciscere volebant à Rege, agrum eorum ussit & muros oppugnavit. Sed Chiis qui simul cum eo navigabant intercedentibus, pax inter eos conciliata est; eâ lege, ut talenta decem numerarent, Cimonem sequerentur, unáque arma ferrent in barbaros. [*Plutarch. in Cimone.*]

Inde Cimon, exploratum habens Persarum classem juxta Cyprum versari, directo illuc cursu cum 250 navibus adversùs 340 progreditur. [*Diodor.*] Persarum naves 350 fuisse scribit Ephorus, 600 Phanodemus. Verùm nihil hi pro tantâ classe ediderunt memorabile: sed qui terræ proximi erant, relictis navibus, ad exercitum pedestrem, qui erat in propinquo instructus, refugêre; cæteri oppressi unâ cum navibus periêre. Athenienses verò ducentas naves captivas abduxêre. [*Plutarch.*] Thucydides triremes Phœnicum cepisse eos ait, & demersisse omnes numero ad ducentas. Æmilius Probus in *Cimone*, eum *Cypriorum & Phœnicum ducentarum navium classem devictam cepisse* scribit. Diodorus Athenienses, multis hostium navibus extinctis, plures quàm centum cum ipsis classiariis in potestatem suam redegisse; reliquas verò, à militibus fugâ ad Cyprum dilapsis desertas, vacuas in eorum manus venisse narrat. Quas militibus refertas naves ex Phœnicum classe fuisse, versus illi Donario quod à populo Atheniensi Deo est oblatum inscripti, (apud eundem Diodorum & Aristidem in Oratione Platonicâ 2^a^) indicant:

Οἵδε γὰρ ἐν * γαίῃ Μήδους πολλοὺς ὀλέσαντες,
Φοινίκων ἑκατὸν ναῦς ἕλον ἐν πελάγει
Ἀνδρῶν πληθούσας.———— * *Diodor.* Κύπρῳ.

Namque hi per terram Medorum examine fuso,
Centum Phœnicum rostra tulere mari
Plena viris.————

Plutarchus quoque in commentariolo de gloriâ Atheniensium, Cimonem ab Eurymedonte *centum triremes Phœnissas* tulisse, memorat. Diodorus verò, non modò triremes plures quàm centum, sed etiam ipsas CCCXL. (id est, integram Persarum classem) & supra 20 virorum millia, eum cepisse affirmat.

Navali

Navali victoriâ non contentus Cimon, continuò totam classem ad exercitum pedestrem Persarum appulit, ad Eurymedontem fluvium in Pamphyliâ tum stativa habentem. In naves autem barbaricas quas ceperat suos milites imposuit, tiaris & cætero ornatu Persico amictos. Unde illi, suas triremes esse existimantes, eas ut amicas receperunt. Cimon igitur nocte jam obortâ, quæ illunis erat densissimísque tenebris involuta, milites suos exposuit: qui in hostium castra irrumpentes, omnes qui occurrebant occiderunt, & alterum barbarorum ducem Pherendatem, Regis fratris filium, in tabernaculo oppressum trucidârunt; omnésque tandem, non opinatâ irruptione consternatos, terga dare coëgerunt. [*Diodor.*] Hujus etiam stratagematis meminit Polyænus, lib. 1. (qui, pro Pamphiliâ, ad Cyprum milites suos Cimonem eduxisse malè tradidit) & Julium Frontinum, libro 4° extremo; apud quem *Cononis*, pro *Cimonis*, nomen perperàm legitur.

Cimon naves Phœnissas 80, quæ prælio non interfuerant nec adhuc rem gestam certò intellexerant, ad Hydrum stantes cepit. [*Plutarch.*]

3535 Cimon, cum quatuor triremibus Athenis solvens, 13 Persarum naves in Chersoneso Thraciæ cepit; ejectísque Persis & Thracibus domitis, totam Chersonesum in ditionem Atheniensium redegit: effecítque ut in Asiâ, ab Ioniâ usque ad Pamphyliam, nusquam Persica arma apparerent. [*Plutarch. in Cimone.*] Indéque factum, ut Pericles (qui hoc anno principatum apud Athenienses obtinere cœpit) cum 50 navibus & Ephialtes cum 30, Chelidonias insulas (in Pamphylio mari) supervectos, nihil classis barbaricæ viderit; (ut ex Callisthene Plutarchus ibidem retulit:) & Persas nec longis navibus intra Phaselidem navigare ausos fuisse, nec intra Halym fluvium pedestres copias ducere, in Areopagitico & Panathenaico dixerit Isocrates. Eos tamen, augescentem Atheniensium potentiam veritos, triremibus ampliori numero construendis operam dedisse, Diodorus scribit. 4245 469

3537 *b.* Ezra Sacerdos, Scriba (sive legis-peritus) promptus in lege Mosis, ab Artaxerxe rege & septem consiliariis ejus ad Rempublicam Judaicam constituendam & Ecclesiam reformandam Hierosolymam missus, amplissimum diploma obtinuit: quo, Judæis in patriam redeundi iterùm fit potestas, eóque aurum omne & argentum deferendi, tam quod Rex cum suis, quàm quod ipsi Judæi Deo offerre vellent; instrumenta in ministerium domus Dei donantur, & quicquid prætereà esset necessarium è fisco regio suppeditandum quæstoribus trans flumen præscribitur; Templi quoque ministris omnibus immunitas à tributis, totíque populo αὐτονομία & suarum legum exercendarum jus conceditur. [*Ezr.* VII. 11, –26.] 4247 467

c. Anno Artaxerxis 7°, mensis 1 die 1, Ezra cum magnâ Judæorum multitudine è Babyloniâ profectus est. [*Ezr.* VII. *6*, *7*, *9*. VIII. 1, —14.]

Ezra & itineris socii ad flumen Ahavæ triduo in tentoriis manserunt; dum Levitæ, qui deerant, congregarentur. Omnibus congregatis indixit Ezra jejunium & preces, ad propitiandum numen pro itinere prospero: omnísque auri & argenti Deo dicati curam 12 delectis Sacerdotibus

cerdotibus totidémque Levitis commisit. [*Ezr.*VIII.15,—30.]

d. Mensis 1 die 12°, à flumine Ahavæ profecti, mensis 5 die 1°, Artaxerxis anno 7°, Hierosolymam pervenerunt; ibíque triduo quieti consederunt. [*Ezr.*VII.8,9. & VIII.31,32.]

Mensis 5 die 4°, appensum est aurum & argentum, & cum instrumentis sacris in domo Dei repositum. Sacrificia quoque à reducibus Deo sunt oblata: iísque peractis, edicta Regis tradita sunt Satrapis & principibus trans flumen; qui & populum & domum Dei favore prosecuti sunt. [*Ezr.*VIII.33,—36.]

3538 a. Ezra de affinitate Israëlitarum cum exteris certior factus, luget, jejunat, & Dei iram sedulò pro omnibus publicè deprecatur. [*Ezr.*IX.] Magnâ quoque quæ ad eum confluxerat populi multitudine in fletus solutâ, Shecanias author fuit Ezræ, ut populus voto se obligaret Deo, ad alienigenas uxores unâ cum ipsarum liberis dimittendas. Quod & factum est. [*c.*X.1.]

Omnibus reducibus deportationis denunciatum est, ut intra triduum sisterent se Hierosolymis; gravi pœnâ absentibus propositâ. Unde convenientibus in Templi atrio hominibus omnibus Judæ & Benjaminis mensis 9 die 20, & trementibus tum propter hanc rem tum ob pluvias, edixit Ezra, ut separarent se ab uxoribus alienigenis. Quibus consentientibus, & ut Judices expediendo negotio constituerentur rogantibus: ex Sacerdotum ordine duo cognitioni huic præfecti fuerunt; Levitis, qui eos adjuvarent, duobus etiam adjunctis. [*c.*X.7,—15.]

b. Quæstio hujus rei, à mensis 10 die 1 usque ad diem 1 mensis 1, est habita; atque ita trimestri spatio totum negotium uxorum alienigenarum est absolutum. [*c.*X.16,17.] 4248 466

d. Themistocles Magnesiæ morbo extinctus est; aut, ut alii volunt, venenum suâ sponte ipse sumpsit, cùm se quæ Regi de Græciâ opprimendâ pollicitus esset, præstare posse desperaret. [*Thucyd. lib.* 1.] Viginti post excessum Coriolani annis eum mortem sibi consciviſse, in Lælio suo Cicero significat: qui, juxta Dionysii Halicarnassei rationes, cum initio anni 3ⁱ Olympiadis LXXVIII terminantur; ad quem in Eusebiano Chronico annotatum legitur. *Themistocles hausto tauri sanguine moritur.* quod pleniùs & elegantiùs à Valerio Maximo [*lib.*5.*cap.*6.] ita habetur expressum. *Themistocles, quem virtus sua victorem, injuria patriæ imperatorem Persarum fecerat; ut se ab eâ oppugnandâ abstineret, instituto sacrificio, exceptum paterâ tauri sanguinem hausit: & ante ipsam aram, quasi quædam Pietatis clara victima, concidit. Quo quidem tam memorabili ejus excessu, ne Graciæ altero Themistocle opus esset, effectum est.* de quo tamen mortis genere sic contrà differentem Cicero in Bruto inducit Atticum. *Vt enim tu nunc de Coriolano, sic Clitarchus, sic Stratocles, de Themistocle finxit. Nam quem Thucydides, qui & Atheniensis erat, & summo loco natus, summúsque vir, & paulo ætate posterior, tantùm mortuum scripsit, & in Atticâ clàm humatum, addidit fuisse suspicionem veneno sibi conscivisse mortem: hunc isti aiunt, cùm taurum immolavisset, excepisse sanguinem paterâ, & eo epoto mortuum concidisse.* quanquam ante scriptam à Thucydide historiam, ipsi Athenienses ab Aristophane in

Equitibus (quam ille Comœdiam anno 7° belli Peloponnesiaci Athenis Stratocle archonte docuit) poto sanguine taurino mortuum fuisse Themistoclem audiverint.

3540 Jubilæus XX. 4249 465

3544 Inaros Psammetichi filius, rex Libyæ, (non Lydius, ut apud Ctesiam legitur) à Mareâ urbe super Pharum sitâ egressus, majorem Ægypti partem à rege Artaxerxe abalienavit: & princeps ab eis creatus, Athenienses, qui tum fortè in Cypro 200 partim suis partim sociorum navibus bellum gerebant, accersiit. [*Thucyd.lib.*1.] 4254 460

Artaxerxes auditâ Ægyptiorum defectione, confestim ex omnibus regni præfecturis militum delectus egit, classémque adornavit; nullius apparatus curam prætermittens. [*Diodor. Sic. ad ann.* 2. *Olymp.* 79. biennii προχειρισμῷ accuratiorem Thucydidææ narrationis seriem antevertens.]

Ipsemet Artaxerxes exercitum in Ægyptum educere cogitat: sed, non ita consulentibus amicis, *Achæmenidem* fratrem cum 400 millibus peditum & 80 navibus misit. [*Ctesias.*] Diodorus Ægyptiaci belli ducem *Achæmenem* constituisse eum narrat; Darii filium magnúmque suum patruum; traditis ei plusquam 300 equitum peditúmque millibus: *Achæmenem* intelligens Darii Hystaspidæ & Atossæ filium; cui anteà Xerxes Ægyptum à se subactam gubernandam tradiderat. [*Herodot.lib.*7. *cap.*7. & 97.]

3545 Achæmenes sive Achæmenides in Ægyptum profectus, prope Nilum castra posuit; & refectis ab itineris labore militibus, ad pugnam sese comparavit. Ægyptii verò copiis ex Libyâ & Ægypto accitis, subsidia Atheniensium expectabant. [*Diodor. Sic.*] 4255 459

Athenienses è mari adverso Nilo subvecti, flumine potiuntur. [*Thucyd.*] Inaros cum Charitimide, qui 40 navium Athenis missarum navarchus erat, mari victor evadit. Ex 50 Persarum navibus, 20 cum ipsis hominibus captæ, 30 submersæ sunt. [*Ctesias.*] Diodorus verò totam Cypriam Atheniensium classem, quæ 200 navium fuit, in Ægyptum adductam fuisse narrat; non 40 tantùm naves, ut Ctesias.

Inaros cum Ægyptiis & Atheniensibus, terrestrem pugnam adversùs Persas init. Et ad tempus quidem Persæ multitudine suâ præpollebant. At cùm strenuè in illos Athenienses inferrentur, & adversum sibi cornu pellerent; plurimis in acie trucidatis, reliqua etiam Barbarorum multitudo fugam arripit. Magna tum strages inter fugiendum editur. [*Diodor.*] Ex 400 quæ duxerat Achæmenides millibus, 100 hominum millia unâ cum ipso cæsa sunt. Ille enim, vulnere ab Inaro accepto, interiit; ejúsque cadaver ad Artaxerxem missum est. [*Ctesias.*] Achæmenis filii Darii & Persarum cum eo in Papremi ab Inaro Libye Psammetichi filio interemptorum, meminit Herodotus. [*lib.*3. *cap.*12. & *lib.*7. *cap.*7.]

Athenienses Persas fugientes insecuti, duabus Memphidis partibus potiti sunt; & tertiam, *Album murum* dictam, in quam Persæ & Medi confugerant, oppugnârunt. [*Thucyd. Diodor.*]

Arta-

3546 Artaxerxes rex, suorum clade intellectâ, Megabazum Persam cum multis pecuniis Lacedæmonem mittit; ut Peloponnesios ad bellum Atheniensibus inferendum sollicitaret: reversuros hoc pacto ex Ægypto, ad succurrendum patriæ, Athenienses victores ratus. At Lacedæmonii neque pecunias accipiunt, neque aliâs postulatis Persarum aures præbent. Nihil igitur succedente, pecuniis etiam frustrà effusis, Megabazum cum reliquâ pecuniâ Rex revocat: & Megabyzum Zopyri novam in Ægyptios expeditionem parare jubet. [*Iid.*] Megabyzum videlicèt, quem in Xerxis exercitu Imperatoris munere functum fuisse Herodotus, [*lib.7.cap.82.*] & Xerxis filiam Amytin uxorem duxisse refert Ctesias: Zopyri illius filium, qui Babylonem Dario Hystaspidæ recuperavit; ut in ipso libri tertii fine idem confirmat Herodotus. 4256 458

3547 Artabazus & Megabyzus, ad bellum Ægyptiacum imperatores designati, ex patriâ equestres & pedestres copias, ultra 300 hominum millia educunt. [*Diodor.*] Sed 200 tantùm millia habet Ctesias. 4257 457

Ubi in Ciliciam & Phœniciam ventum est, ab itineris molestiâ exercitum Duces recreant: atque Cyprios, Phœnices & Cilices classem instruere jubent. Trecentis ergo triremibus ædificatis classiarios imponunt fortissimos, armis telísque & cunctis rebus ad certamen navale idoneis instructos. [*Diodor.*] quibus Oriscus præfuit. [*Ctesias.*]

In hoc belli apparatu, dum assiduè milites exercent, & ad rei militaris industriam & artes unumquemque adsuefaciunt; totum propè annum consumunt. Athenienses intereà obsidionem illorum, qui in *Album murum* refugerant, urgent. Sed cùm Persæ fortiter se tutarentur, nec capi locus ille posset; obsidio per totum hunc annum continuatur. [*Diodor.*]

3548 Persarum in Asiâ duces, cum terrestri exercitu per Syriam & Phœniciam iter fecerunt; prætermavigante ad latus 300 navium classe in Ciliciâ comparatâ: & Memphim tandem pervenerunt. [*Diodor.*] ubi 200000 illis quos secum adduxerant, adjunxerunt se 300000 quos in Ægypto reliquerat Achæmenides. Ab his cum Ægyptiis eorúmque sociis acriter pugnatum est: utrinque multis, sed pluribus ex Ægyptiis, cadentibus. Tandem Megabyzus Inarum in femore vulnerat, fugátque: & Persæ victores evadunt. Inams verò fugiens, ad munitissimam Bybli urbem (in Prosopitide Nili insulâ positam) se recepit; & cum eo Græci, & quicunque in prælio & cum Charitimide cæsi non fuerant. Ægyptus, præter Byblum, partes Megabyzi sequitur. [*Ctesias.*] 4258 456

Megabyzus Ægyptios & Græcos, acie devictos, Memphide ejectos, & in Prosopitidem insulam compulsos, annum & sex menses ibi obsedit. [*Thucyd.lib.1.*]

3550 *a.* Anno Artaxerxis 20, mense (nono) Cislevo, Nehemias Susæ (ubi reges Persarum hyemare solitos, libro 12 Dipnosophist. Athenæus confirmat) accepto nuncio de adversis rebus in Judæâ (quòd *murus Hierosolymæ dissipatus esset, & portæ combustæ igne*) luget, & adhibito jejunio Deum orat, ut populo ignoscat & Regem sibi propitium reddat. [*Nehem* I.1,—11.] 4259 455

c. Anno eodem 20, mense Nisane, quum tempus advenisset ut suo ordine in Aulâ Nehemias Regi (cui erat à poculis) ministraret; ille, tri- 4260 454

ſtitiæ ſuæ causâ Artaxerxi & conjugi aſſidenti (quam Cteſiæ *Damaſpiam* fuiſſe putamus) expoſitâ, unâ cum præfecturâ Judææ, ædificandæ Hieroſolymæ poteſtatem obtinet. [*Nehem.* II. 1,—6.] Indéque Septimanarum Danielis arceſſitur initium. [*Dan.* IX. 24, 25.]

Nehemias literis & comitatu à Rege inſtructus, Sanballato Horonitâ Moabitidis & Tobiâ Ammonitidis Toparchâ fremente, Hieroſolymam pervenit, opus aggreditur, & inimicis illis cœptum irridentibus reſpondet. [*Nehem.* II. 7,–20.]

Perſarum duces in Ægypto, fluvii qui Proſopitidem inſulam cingebat alveo exſiccato, & aquâ per foſſas aliò averſâ, naves Athenienſium quæ ibi ſtationem habebant in arido ſtatuerunt, & inſulæ majorem partem continentem reddiderunt. Quamprimum ergo claſſis in ſiccâ terrâ ſubſedit, Ægyptii timore perculſi, poſthabitis Athenienſibus, cum Perſis in gratiam redierunt. Athenienſes verò à ſociis deſtituti, ubi naves deinceps ad uſum incommodas viderunt, ſubjecto igne omnes concremârunt; ne in hoſtium poteſtatem venirent. Perſæ inde tranſgreſſi, Inſulam terreſtri prælio ceperunt: ſed Græcorum egregiâ audaciâ conſpectâ, & præteritis ſuorum cladibus æſtimatis, cum illis, quorum erant ſex millia & ampliùs, datâ fide ſunt pacti, ut abſque periculo incolumes Ægypto excederent, & domum quum liberet redirent. [*Thucyd. Diodor. Cteſias.*]

Hoc modo res Græcorum in Ægypto, cùm in ſextum annum extraxiſſent bellum, everſæ ſunt: & in poteſtatem Artaxerxis tota Ægyptus rediit, præter Amyrtæum, regem eorum qui in paludibus degunt. Hunc enim, & propter magnitudinem paludis, & quia gens illa bellicoſiſſima eſt Ægyptiorum, expugnare non potuerunt. [*Thucyd. lib.* 1.]

d. Eliaſhibus (filius Joiakimi, filii Jeſu ſive Jehoſhuæ) ſummus Sacerdos, & reliqui Judæi ſuo ordine, mœnibus Hieroſolymitanis conſtruendis ſtrenuè incumbunt. [*Nehem.* III.] à menſis quinti Ab die quarto incipientes; ut ex cap. VI. 15. colligitur.

Sanballatus & Tobias, unâ cum Samaritis & aliis hoſtibus vicinis, cœptam urbis inſtaurationem primùm ludificantur: deinde, quum dimidiam muri partem extructam eſſe intelligunt, conſpirant & in ædificatores inſidias moliuntur. Quibus auditis, Nehemias Deum precatus diſciplinam militarem inſtituit, & inimicorum conatus eludit. [*cap.* IV.]

Nehemias expoſtulantem populum, ſervitutis, æris alieni, & bonorum oppignerationis onere liberari curat: & ipſe exemplo ſuo præiens de ſuo remittit, populum publicis oneribus ſublevat, & ſua cum ipſis communicat. [*cap.* V.]

Nehemias non ſolùm à Sanballato & aliis vicinis hoſtibus inſidiis appetitur, ſed etiam à pſeudoprophetis & falſis fratribus objecta impedimenta ſuſtinet. Quibus omnibus ſuperatis, 52 dierum ſpatio murus tandem perfectus eſt, menſis (ſexti) Elulis die 25°; adverſariis tum exteris tum domeſticis fruſtrà ſeſe opponentibus. [*cap.* VI.]

Muri dedicatio, maximâ cum celebritate & lætitiâ, peragitur. [*cap.* XII. 27,–43.]

Nehemias officia domus Dei recognoſcit, Urbi præſides inſtituit cuſto-

custodiásque ordinat; & conventu habito, Israëlitas reduces recenset, ad Urbem incolis muniendam: qui omnes pro suis facultatibus Deo offerunt. [*cap.*VII.]

Quum Græcorum 50 triremes, in priorum sociorum vicem successuræ, in Ægyptum navigâssent; ignaræ omnium quæ acta essent, ad Mendesium Nili ostium stationem habuerunt. Hos adorti ab terrâ Persarum pedites, & in mari classis Phœnicum, majorem navium partem submerserunt: paucæ fugâ elapsæ sunt. Ex priorum etiam illorum magno numero pauci per Libyam Cyrenem profugientes, incolumes, majore parte amissâ, evaserunt. Hunc exitum habuit magna Atheniensium sociorúmque in Ægyptum expeditio. [*Thucyd.lib.*1.]

3551 *a.* In festo Tubarum, mensis septimi die primo, universo Judæorum populo Hierosolymis congregato Lex Dei ab Ezrâ Sacerdote legitur & exponitur. Quâ auditâ, universi perculsi & in lachrymas soluti à Nehemiâ, Ezrâ, & Levitis qui eos docebant, eriguntur & ad festivam hilaritatem invitantur. [*Nehem.*VIII.1,2,–12.]

Die 2°, de dubiorum quorundam in lectione Legis occurrentium intellectu, à primoribus paternarum familiarum, Sacerdotibus ac Levitis, Ezra consulitur. Festum tabernaculorum in tuguriis & scenis frondeis sub dio, juxta Legem (*Levitic.*XXIII.40) observandum indicitur. [*Ibid.*13,14,15.]

Die 15° & sex sequentibus, Festum Tabernaculorum summo studio & religione celebratur: & quotidiana libri Legis lectio per septem dies habetur; octavo quoque interdicti die, pro ritu, (*Levit.*XXIII.36) observato. *Neque fecerant à diebus Josuæ filii Nun tam celebriter filii Israël usque ad diem illum: & fuit lætitia magna valdè.* [*Ibid.*17,18] de quo Hebræi, in majoris sui Chronici cap.30. *Dici potest, quòd comparat ingressum Israëlitarum in terram diebus Ezræ, cum eorundem in eandem ingressu diebus Josuæ. Quemadmodum diebus Josua obligati sunt ad decimas, annos Shemitæ sive remissionis & Jubilæos, & sanctificârunt muratas urbes: sic in suo ingressu Ezræ tempore, astricti fuerunt legibus de decimis, de annis Shemitæ, de Jubilæis; sanctificârunt urbes mœnibus cinctas, & vehementer lætati sunt coram Domino.*

Die 24°, Israëlitæ reduces, separantes se ab omnibus alienigenis, resipiscentiam suam publicè profitentur: (*Nehem.*IX.) fœderéque cum Deo renovato, ad legis & cultus ipsius observationem se obstringunt; (*ca.*X) atque illius præcepti speciatim, (*Levit.*XXV.4. *Deut.*XV.1,2) de agrorum culturâ & debitorum exactione anno quoque septimo intermittendâ. [*Nehem.*X.31.]

Principes populi consederunt Hierosolymis: plebs verò reliqua sortes conjecit, ut decima pars urbem sanctam incoleret; præter eos, qui sponte se obtulerunt ad habitandum in eâ. [*Nehem.*XI. *cum* I *Chronic.*IX.]

c. Megabyzus, Sartamâ Ægypti præfecto constituto, unâ cum Inaro & Græcorum nonnullis ad Artaxerxem proficiscitur: post datam fidem, nihil eos ab illo detrimenti passuros. Quod etiam à Rege, licèt Inaro ob Achæmenidem interemptum vehementer irato, ita obtinuit: ut mater illius *Amestris* (pro quâ *Amytis* nomen in Ctesiam hîc irrepsit) 4261 453

 Ina-

Inarum & Græcos, ipsúmque Megabyzum generum suum, ad pœnas exposcens, repulsam pateretur. [*Ctesias.*]

3554 Athenienses Cimonem imperatorem cum ducentis suis sociorúmque navibus in Cyprum miserunt. Ex his sexaginta naves in Ægyptum, accersitæ ab Amyrtæo rege in paludibus degentium, navigârunt: reliquæ Citium in Cypro oppugnârunt. [*Thucyd.lib.*1.] Persicis tum copiis præerant Artabazus & Megabyzus: quorum prior, classis prætor cum 300 triremibus ad Cyprum stationem habebat; posterior terrestribus copiis (quæ ad 300 hominum millia erant) præfectus, in Ciliciâ stativa habebat. [*Diodor. Sic.lib.*12. *ad ann.* 3. *Olymp.*82.] 4264 450

Cimon legatos ad templum Ammonis misit, de re quâdam occultâ oraculum consulturos. [*Plutarch. in Cimone.*]

3555 In Citii obsidione (ut author est Thucydides) decessit Cimon; vel ex morbo (ut Æmilius Probus) vel (ut alii volunt) ex vulnere quod confligens cum barbaris accepit. Moriens monuit suos ut extemplò discederent; & mortem suam tegerent. Contigítque ut, nemine sentiente neque hostium neque sociorum, illi reverterentur incolumes ductu auspiciisque Cimonis (ut Phanedemus ait) dies jam triginta defuncti. Qui verò ad consulendum oraculum missi fuerant, accepto ab Ammone responso, quòd jam ipse Cimon apud se esset; ad socios in Ægypto reversi, ab eis didicerunt, eodem tempore Cimonem mortem obiisse. [*Plutarch. in Cimone.*] 4265 449

Ex Ægypto redeunte Græcorum exercitu, qui Citium oppugnabant fame pressi, obsidione solutâ, ad Salaminem Cypriam cursum tenuerunt: ubi cum Phœnicibus, Cypriísque & Cilicibus, terrâ & mari congressi sunt. In navali pugnâ, plurimas triremium demerserunt, centum cum ipsis militibus ceperunt, cæteras ad Phœniciam usque insecuti sunt. Persæ verò cum parte navium adhuc reliquâ in Ciliciam, ubi Megabyzus in castris exercitum continebat, refugerunt. Sed Athenienses citato illuc itinere profecti, exposito in littus milite, prælio hostes adorti sunt: in quo Anaxicrates classis præfectus egregiè decertans, heroico mortis genere occubuit. Cæteri prælio victores, magnâ strage editâ, in naves se receperunt: & simul cum iis quæ in Ægyptum ierant navibus, domum sunt reversi. [*Diodor. Sic. ad ann.* 3. *&* 4. *Olymp.*82. *ex Thucydide correctus.*] Athenienses verò in Ægypto triremes 200 unâ cum supplementis, in Cypro 150 amisisse, scribit Ælianus. [*Var. histor. lib.*5. *cap.*10.]

Rex Artaxerxes suorum in Cypro clade auditâ, de bello consilium cum amicis init. Ibi pax ut ineatur cum Græcis ex usu Reipublicæ esse decernitur. Per literas ergo Ducibus & Satrapis bello Cyprico præfectis edicit, ut quibuscunque possint conditionibus bellum cum Græcis componant. Artabazus itaque & Megabyzus legatos Athenas de pace verba facturos mittunt: in quorum conditiones cùm consentirent Athenienses; legatos & ipsi plenâ cum potestate mittunt, quorum princeps erat Callias Hipponici filius. [*Diodor. ann.*4. *Olymp.* 82.] Quo etiam tempore Argivi legatos Susa miserunt, qui Artaxerxem interrogarent, an amicitiam quam cum patre ejus Xerxe contraxissent putaret adhuc durare, an ab illo pro hostibus haberentur. Quibus Artaxerxes, imò

verò

verò maximè perdurare respondit; nullámque sibi civitatem amiciorem putare quàm Argos. [*Herodot.lib.*7.*cap.*151.]

Pacis fœdus inter Athenienses horúmque socios & Persas his legibus est sancitum. Ut Græcis per Asiam civitatibus universis libertate ac suo jure uti permittatur. Ne Satrapæ Persarum trium dierum itinere inferiùs ad mare descendant. Ne longâ navi intra Phaselidem & Cyaneas excurratur; vel (ut apud Plutarchum habetur expressum) ne intra insulas Cyaneas & Chelidonias longam navem vel rostratam Rex haberet. Hæc ubi Rex & militiæ præfecti rata habuerunt; Athenienses contrà jurârunt se in provincias Artaxerxis arma non expedituros. [*Diodor. ut supr.*] Aram quoque pacis hâc de causâ perhibentur erexisse, ac Calliam qui eam legationem obierat summis honoribus decorâsse. [*Plutarch. in Cimone.*]

3556 Artaxerxes, importunæ matris precibus per quinquennium fatigatus, Inarum & Græcos tandem illi tradidit. Et Inari quidem corpus transversum tribus crucibus suffixit Amestris: Græcis verò quinquaginta (nam plures capere non potuerat) capita amputavit. [*Ctesias.*] Inarum Libyæ regem, proditione captum, in crucem actum fuisse, refert Thucydides. Filium tamen illius Thannyram, Persarum beneficio, recepisse quem pater obtinuerat principatum, docet Herodotus. [*lib.*3.*cap.*15.] 4266 448

Megabyzus, magno dolore ob Inari & Græcorum cædem affectus, ut sibi in Syriam provinciam suam proficisci liceret petiit. Huc etiam clàm præmisit Græcos alios; ipséque eò profectus à Rege descivit: maximásque copias coëgit, ex centum & quinquaginta millibus constantes. [*Ctesias.*]

3557 Adversùs Megabyzum Osiris cum ducentis millibus mittitur. Pugnâ consertâ Osiris jaculo Megabyzum in femore percutit, & vulnus duos digitos altum infligit: ille verò similiter jaculo Osirin in femore, deinde & in humero vulnerat. Unde Osirin ex equo cadere contigit: sed eum complexus Megabyzus, sublatum servari jussit. Multi autem Persæ ceciderunt, Zopyro Artiphyóque Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. Itaque tandem viribus longè superior evadit Megabyzus: & victoriâ potitus, magnam Osiris curam gerit; eúmque ad Artaxerxem mittit, ipsum repetentem. [*Idem.*] 4267 447

3558 Adversùs Megabyzum alter mittitur exercitus: duce Menostane (vel Menostate) filio Artarii satrapæ Babylonis & regis Artaxerxis fratris. Quibus inter se confligentibus, Menostanes in humero à Megabyzo percutitur, & prætereà in capite, sed non lethali vulnere, feritur. Fugam deinde unâ cum omnibus suis capit: & Megabyzus splendidâ potitur victoriâ. [*Idem.*] 4268 446

Artarius primùm per legatos, deinde Artoxares Paphlagon eunuchus & Amestris Megabyzo studiosè consilium dant, ut cum Rege paciscatur. Misśique ad eum, & ipse Artarius, & Amytis uxor, & Artoxares jam 20 annos natus, & Osiris filius Petisas, vix ut ad Regem proficiscatur persuadent. Cui tandem reverso Rex per nuntios veniam se illi eorum quæ admisisset dare significavit. Sed quum egresso ad venationem Rege, & eum adorto leone, Megabyzus belluam in pedes se erigentem jaculo percutiens interfecisset; succensens ei Rex quòd eam per-

percussisset antequam ipse eam ullo ictu attigisset, caput abscindi imperavit. Verùm Amestris & Amytis aliorúmque precibus remissâ ei mortis pœnâ, ad urbem Cyrtæ circa mare Rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quòd sæpe pro Megabyzo liberiùs apud Regem loquutus esset. [*Idem.*]

3559 Herodotus, quum Athenis libros suos in Concilio legisset, honoratus est: ut in Eusebii Chronico legitur. Ubi annotat Scaliger; scripsisse libros suos Herodotum ante profectionem in magnam Græciam, non in magnâ Græciâ, ut quidam putant. (Plinium hîc secuti; ut in anno sequente videbimus.) Verùm nos belli Peloponnesiaci in hisce libris mentionem factam animadvertimus; tum in lib.7.cap.137. tum in lib. 9. cap.72. in quorum priore res gesta anno belli illius 2°, in posteriore quod anno 19° Deceleæ est factum (post tempus in Eusebiano Chronico consignatum 33°) habetur commemorata. *Vid. infrà, ad ann. Mundi 3596. & 3597.* 4269 45

3560 Olympiadis LXXXIV[æ] anno 1°, Praxitele Athenis archonte, annis 12 ante bellum Peloponnesiacum, Atheniensibus colonos in magnam Græciam ad urbem Thurium instaurandam mittentibus, cum eis profectus est *Lysias*, annum 15 ætatis tum agens: [*Plutarch. & Dionys. Halicarnass. in vitâ Lysiæ oratoris.*] & Herodotus, 41. qui licèt Halicarnassi in Cariâ natus fuerit, *Thurii* tamen obtinuit posteà cognomentum; διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας, *quòd socium se deducendæ in Thurios coloniæ præbuisset*: ut in libro 14° habet Strabo. Acta verò est jam dicta Olympias LXXXIV anno Romæ conditæ, juxta Varronis rationes, CCCX. quo, Herodotum *Thurii in Italiâ condidisse historiam* scripsit Plinius, lib.12. cap.4. (ut superiore anno notatum est.) 4270 444

3562 Per Asiam, Græciam, Siciliam, Italiam, Galliam, Hispaniam, & totum ferè terrarum orbem, alta pax erat. [*Diodor. Sic. ann. 3. Olymp.*84.] 4272 442

Nehemias, quum 12 annis Judææ præfuisset, ab anno 20 usque ad 32[um] Artaxerxis, rediit ad Regem. [*Nehem.*V.14. & XIII.6.]

Eo absente, Eliashib Sacerdos præpositus cubiculo domus Dei, affinitate cum Tobiâ contractâ, paravit ei in atriis Templi cubiculum magnum, in quo recondi solebant sacra munera atque decimæ. Filius quoque Joiadæ, filii Eliashibi Sacerdotis summi (qui à jam dicto Eliashibo fuit diversus) Sanballati Horonitæ gener est factus. Quæ cum aliis corruptelis, quæ occasione absentiæ illius irrepserant, Nehemias cum novâ potestate Hierosolymam reversus posteà severè correxit. [*Nehem.*XIII.]

3563 Megabyzus, quum in exilio quinque annos esset commoratus, aufugit, se pisagan esse simulando (pisagas autem à Persis dicitur leprosus, ad quem nemini accedere licet) & ad uxorem Amytin domúmque proficiscitur; & vix agnitus, per Amestrin & Amytin cum Rege reconciliatur: qui eum, quemadmodum anteà, suæ mensæ participem facit. Et quum 76 vixisset annos, mortuus est: propter quod magno Rex est mœrore affectus. [*Ctesias.*] 4273 441

3564 Bellum inter Samios & Milesios, ob Prienen, ortum est: anno post tricennalia Atheniensium & Lacedæmoniorum fœdera, ut ait Thucydides 4274 440

dides sexto, (ineunte sc.) Olympiadis verò LXXXIVª, ut notat Diodorus, anno 4° (quasi medio.) Priene urbs Cariæ est: quam & Samii & Milesii sibi vendicabant. Milesii, bello inferiores, assumptis ex ipsis Samiis privatis quibusdam qui novari statum Reipublicæ cupiebant, Athenas profecti, de Samiorum injuriis conqueruntur. Quibus mandârunt illi, ut à bello quiescerent, & apud se de controversiâ disceptarent. Quod cùm Samii facere recusarent: bellum adversùs eos pro Milesiis decernendum procuravit Pericles, in gratiam amasiæ suæ Aspasiæ (nobilis illius meretricis, quam non tam ob summam formæ præstantiam quàm ob singulares animi dotes mirè ille diligebat) quæ patre Axiocho quodam Mileti nata fuerat. Athenienses igitur in Samum 40 missis navibus, duce Pericle, non magno negotio urbem in potestatem suam redegerunt, & optimatum gubernationem in popularem ibi converterunt.

Statim verò post Periclis discessum, gravis in Samo seditio orta est: aliis popularem statum tuentibus, aliis optimatum administrationem magis probantibus. Qui ergo Democratiæ (noviter inductæ) adversabantur, consilio cum primoribus civitatis inito, in Asiam ad Pissuthnem Hystaspis filium regis Persarum Satrapam, qui Sardibus tum imperitabat, profecti; societate cum eo contractâ, & 700 circiter militum manu ab eo acceptâ, cum eis furtim noctu in Samum trajiciunt. Ubi à complicum suorum factione adjuti, urbe potiti sunt: & apertos sese hostes Atheniensium professi, præsidium eorum & præfectos Pissuthni donârunt. Quibus peractis, extemplo adversùs Miletum, Byzantiis quoque ad defectionem pertractis, expeditionem adornârunt.

Athenienses, cognitâ Samiorum defectione, naves in Samum 60 trajiciunt: quarum 16 partim in Cariam Phœnicum navibus obviam sunt missæ, partim in Chium ac Lesbum, ut auxilia inde evocarent; reliquæ 44 cum Pericle militiæ duce & novem collegis manserunt. Samii, revocatis 20 navibus militem portantibus, quas ad Miletum oppugnandam miserant, & 50 aliis adjunctis, cum 44 Atheniensium navibus ad Tragiam insulam congressi, superati sunt. Inde, quum Athenis 40 naves & Chiorum Lesbiorúmque 25 auxilio venissent, Athenienses egressi in terram, & ibi quoque superiores facti, portum occupârunt, triplicíque urbem muro cingentes, à mari navibus clauserunt.

Paucis interjectis diebus, Pericles, acceptis ab Cauno Cariâque nunciis, quòd Phœnicum contra se naves venirent, quas Persæ auxilio Samiis mittebant, parte copiarum ad obsidionem relictâ, 60 ex statione naves assumpsit, maturatóque illuc itinere contendit. Stesagoras quoque ex Samo cum quinque navibus, & alii in Phœnicum occursum tendebant.

Samii, discessum Periclis idoneum sibi tempus attulisse considerantes, quo reliquas ejus naves invaderent, hortatu & ductu Melissi Ithogenis filii, summi Philosophi, eruptione subitò factâ, castra Atheniensium intuta neglectáque invadunt; præsidiariisque navibus demersis, cum reliquis acie congressi, eas superant. Hinc mari vicino 14 dies potiti, exportabant & importabant quæcunque volebant.

Pericles, suorum clade auditâ, sine morâ regressus, classem numerosam

sam ac validam contrahit. Cúmque subitò 40 naves Thucydides Agnónque & Phormio, 20 Tlepolemus & Anticles ab Athenis adduxissent, 30 quoque Chii & Mitylenæi misissent; jam magnis instructus copiis, Melisso acie fuso, obsidionem terrâ maríque intentat, assiduísque urbem oppugnationibus fatigat. Obsidionales machinæ, arietes videlicèt & testudines, ab Artemone Clazomenio primùm ibi inventæ fuisse dicuntur: quem Artemonem Mechanicum cum Artemone Periphoreto, cujus in versibus suis (apud Athenæum, libro 12) meminit Anacreon, perperàm confudit Ephorus historicus. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 84. *&* *Plutarch. in Pericle.*]

3565 Nono mense Samii sese dediderunt; dejectis muris, datis obsidibus, traditis navibus, impensas belli præfinito temporis spatio soluturi. Convenerunt & Byzantini, ut, sicut priùs, Atheniensibus subjecti essent. [*Thucyd. lib.* 1.] 4275 439

3566 Archæanactidis in regno Bosphori Cimmerii successit Spartacus. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 85.] 4276 438

3571 Spartacus mortem obiit: quem regnâsse annos XVII, apud Diodorum Siculum ad annum 4 Olympiadis 86; XVII verò, apud eundem, ad annum 3 Olymp. 85, legimus. quum interstitium inter utrumque annum Olympiacum, initio & fini ejus assignatum, quinque vel (utroque incluso termino) ad summum sex regni annos nobis exhibeat. Spartaco verò in regno Bosphori successit Seleucus. 4281 433

3572 Athenis, anno præturæ Apseudis & 4° Olympiadis LXXXVI propè completo, Meton Solstitium æstivum observavit die 21 Ægyptii mensis Phamenoth, (sive Junii Juliani 27) tempore matutino. [*Ptolem. magn. Syntax. lib.* 3. *cap.* 2.] Deinde Enneadecaëteridem suam, sive Cyclum lunarem 19 annorum instituit. [*Diodor. Sic. an.* 4. *Olymp.* 86.] à Novilunio solstitium illud proximè secuto, sive Julii Juliani die 15°, initium illius deducens. 4282 432

3573 A Cyrenæis occisus est Arcesilaus, octavus eorum rex: ille qui 31 Pythiadem (anno 3 Olympiadis LXXIX) curru vicit; à Pindaro in Odâ IV & V celebratus. Cui succedere conatus filius, à Cyrenæis repulsus est: & in Hesperidas insulas se conferens, ibi defunctus est. Atque ita Cyrenaicum regnum, quod 200 annis duraverat, quatuor Battis ac totidem Arcesilais (juxta Delphicum oraculum, ab Herodoto commemoratum, *lib.* 4. *cap.* 163) alternatim sibi succedentibus, finitum est. [*Scholiast. Pindari, in Od.* 4. *Pythion.*] 4283 431

Ad finem decurrente anno 1° Olympiadis LXXXVII, cùm duo tantùm menses magistratus Pythodori Atheniensis archontis superessent; ineunte vere, cœptum est geri inter Lacedæmonios & Athenienses bellum Peloponnesiacum: in quo, Atheniensium partibus se adjunxerunt Asiatici maris accolæ, Cares, Dorienses, Iones, Hellespontii & omnes Insulani, exceptis qui Melum & Theram inhabitabant. Legationes verò utrique ad Artaxerxem Regem Persiæ destinabant; subsidium ab eo expetentes. [*Thucyd. lib.* 2.]

Initio hujus belli, tres nobiles historici vixerunt; Hellanicus 65, Herodotus 53, & Thucydides 40 annos natus: ut ex Pamphilæ libro XI refert A. Gellius. [*lib.* 15. *cap.* 23.] quorum postremus belli hujus historiam,

usque ad annum 21, per æstates & hyemes diligenter pertexuit; ab initio veris æstatem, ab initio autumni hyemem inchoans.

Primâ hujus belli æstate, tanta post meridiem Solis eclipsis contigit, ut stellæ conspectæ fuerint. [*Thucyd.lib.2.*] Unde terror, ut prodigio oblato magno, incessit omnes. Pericles verò navis suæ gubernatorem trepidum & stupentem cernens, chlamydem objecit oculis ejus; tectúmque interrogavit nunquid horrendi id esset, aut portenderet gravius? Abnuente eo: Quid autem, infit, inter hoc & illud interest; nisi quatenus illud quod caliginem invexit, chlamyde est grandius? [*Plutarch.in Pericle.*] & quæ à præceptore suo Anaxagorâ pertinentia ad Solis & Lunæ cursum acceperat, disseruit: nec ulteriùs trepidare cives suos vano metu passus est. [*Valer. Max. lib.8. cap.11.*] Hoc autem anno, 3° die Augusti, horâ post meridiem $5^{\frac{1}{2}}$, ad 10 circiter digitos Solem Athenis fuisse obscuratum, Astronomicus etiam calculus demonstrat.

3574 Pestis horrenda, in Æthiopiâ primùm orta, inde Ægyptum Libyámque & maximè regis Persarum regiones pervagata, Athenas secundâ belli æstate gravissimè afflixit. [*Thucyd.lib.2.*] Genus morbi historicè descripsit (qui & ipse eo morbo laboravit & alios laborantes vidit) Thucydides; medicè (qui ei curando tum præsens operam præstitit) explicavit Hippocrates, (*libro 3 Epidem.sect.3.*) poëticè verò (qui longo post tempore vixit) depinxit Lucretius. 4284 430

In Colophoniorum oppido Notio domesticâ seditione ortâ, Itamanes & Medi ab alterâ factione accersiti superiorem partem urbis occupârunt. [*Thucyd.lib.3.*]

Extremâ æstate, Aristeas Adimanti filius Corinthius, & Lacedæmoniorum legati, Aneristus, & Nicolaus, & Pratodemus, ac Tegeates Timagoras, suóque nomine Polis Argivus, in Asiam ad Artaxerxem euntes, ut ab eo pecuniam ad bellum auxiliáque compararent; in Thraciam priùs ad Sitalcem regem Terei filium pervenerunt. Sed cùm inde trajicere Hellespontum cogitarent ad Pharnacem Pharnataci filium, per quem ad Artaxerxem deducerentur; à Sadoco Sitalcis regis & Nymphodoro Abderitâ Pythei filio proditi, Athenas deportati sunt. Quò postquàm venerunt, indemnatos & dicere etiam quædam conantes, Athenienses eâdem die omnes necaverunt, & necatos in fossas conjecerunt. [*Thucyd.lib.2. cum Herodoto, lib.7. cap.137.*]

3575 a. Sequente hyeme, Athenienses sex naves in Cariam, duce Melesandro, ablegârunt: ut & pecunias in illis regionibus exigerent, et prædones tollerent, qui ex Peloponneso exeuntes infestare solebant naves onerarias, ex Phaselide Phœnicéque et illâ continente navigantes. Melesander verò cum Atheniensium navalibus copiis et sociis egressus in Lyciam, acie victus, ipse cum parte exercitus interfectus est. [*Thucyd. lib.2.*]

Seleucus in Bosphoro Cimmerio regnare desiit; quum annis quatuor principatum illum obtinuisset. [*Diodor. ad ann. 4. Olymp.86.*] Post quem regnâsse videtur Spartacus II. annis 22. 4285 429

3576 Pericles mortuus est, anno 4 Olympiadis LXXXVII. [*Diodor.lib. 12.*] post inchoatum bellum Peloponnesiacum (cujus ipse præcipuus author fuerat) annis 2 & mensibus 6. [*Thucyd.li.2.*] quum 40 annis Reipu- 4286 428

 blicæ

blicæ Atheniensium præfuisset. [*Cicero, lib.3. de Oratore*; & *Plutarch. in Pericle.*]

Anaxagoras Clazomenius, Periclis præceptor, mortem obiit; cùm annos 72 vixisset: Olympiade LXX natus, & anno 1 Olympiadis LXXVIII (lege, LXXXVIII) mortuus; ut ex Apollodori Chronicis refert, in illius Vitâ, Laërtius. ubi etiam addit; Lampsacenos eum honorificè sepelivisse, hoc etiam (quod apud Ælianum quoque legitur, *lib.8. Var. histor. cap. ult.*) apposito Epitaphio. 4286 428

Ἐνθάδ᾽ ὁ πλεῖστον ἀληθείας ἐπὶ τέρμα περήσας
Οὐρανίου κόσμου κεῖται Ἀναξαγόρας.

Hîc jacet ille, cui rerum patuere recessus
Atque arcana poli, magnus Anaxagoras.

3577 Hyeme quarti anni belli Peloponnesiaci, Athenienses naves duodecim, quæ ab sociis tributum exigerent, ablegârunt, duce Lysicle cum quatuor collegis. Is cùm hinc inde obeundo pecunias exigeret, dum Cariam ex Myunte per Mæandrium campum usque ad Sandium collem transgreditur; Cares Anæitæque ex insidiis coorti, eum cum magnâ parte exercitus deleverunt. [*Thucyd. lib.3.*]

Alcidas classis Lacedæmoniorum præfectus, ad Myonesum Teiorum promontorium appellens, Græcorum Asiaticorum captivos plerosque quos in navigando interceperat, peremit. Quum verò Ephesum attigisset, Samiorum qui ex Anæis erant legati supervenientes, non ritè eum Græciam liberare dixerunt, si eos interficiat, qui neque arma contra ipsum tulissent, neque hostes essent, sed tantùm Atheniensium necessariò socii fuissent. Quibus ille persuasus, reliquos dimisit. [*Id. ibid.*] 4287 427

Seditione iterum inter veteres cives, qui in inferiore parte urbis Notii habitabant, & eos qui illuc fugerant, ortâ: alteri à Pissuthne (Lydiæ Satrapâ) auxiliis Arcadum & barbarorum acciti, muro se intersepserunt; atque iis qui Colophoniorum superiorem urbem tenentes Medorum partis erant sese adjungentes, unam Rempublicam fecerunt. Alteri verò, quum se clam istis subduxissent, & exularent, Pachetem Atheniensium ducem accersierunt. Is vocato ad colloquium Hippiâ, Arcadum qui in munitione erant Duce à Pissuthne constituto, datâque fide ut, si inter eos non conveniret, salvum & incolumem intra muros restitueret: postquàm exivit, extemplò in custodiam eum, sine vinculis tamen, tradidit. Inde munitionem repentè capit, & ex inopinato Arcadas barbarósque qui intus erant interimit: ipsúmque postremò Hippiam, ut spoponderat, introducit, introductum verò comprehendit, sagittísque configit. Notium Colophoniis, præterquam qui Medorum partis fuerant, restituit. Posteà colonos illuc Athenienses miserunt, & suis legibus urbem administrârunt; undique per omnes civitates Colophoniis civibus conquisitis. [*Thucyd. lib. 3. Polyæn. Stratagem. lib.3.*]

3579 c. Artaxerxes Artaphernem Persam ad Lacedæmonios legatum misit, cum Epistolâ literis Assyriis scripta: in quâ, inter alia multa, quænam ipsorum voluntas, quíve animus esset, non potuisse se assequi significavit. nam & legatos venire multos, & nullius tamen cum cæteris verba consentire: quòd si suam aperire mentem velint, cum hoc Persâ mitterent aliquos. [*Thucyd. lib.4.*] 4289 425

Arta-

d. Artaxerxes vitâ excessit: eique filius Xerxes in imperio ad unum duntaxat annum successit. [*Diodor.Sicul.ann.*4. *Olymp.*88.] Cujus mater Damaspia, eodem ipso die quo Xerxes, (vel Artaxerxes maritus potiùs, ut sequentia indicant) è vitâ discessit. Bagorazus verò eunuchus cadaver patris & matris in Persiam tulit. [*Ctesias.*]

3580 a. Hyeme anni 7 belli Peloponnesiaci, Aristides, Archippi filius, unus ex præfectis navium quæ tributi ab sociis colligendi causâ Athenis missæ fuerant, Artaphernem Persam legatum ab Artaxerxe ad Lacedæmonios euntem, Eione ad Strymonem fluvium comprehensum, Athenas advexit. Athenienses verò Artaphernem triremi miserunt Ephesum, & suos unâ legatos. Qui cùm illic audîssent Artaxerxem mortem nuper obiisse, domum redierunt. [*Thucyd.lib.*4.]

b. Principio insequentis æstatis, Solem ex parte defecisse, libro 4 narrat Thucydides; à Veris principio, ut solet, Æstatem inchoans. Martii enim Juliani die 21, ad finem tendente anno 4 Olympiadis LXXXVIII, ante meridiem Solem ultra dimidiam diametri partem obscuratum fuisse, calculus Prutenicus ostendit. 4290 424

Exules Mitylenæorum (post captam ab Atheniensibus Mitylenen) aliorúmque Lesbiorum magno numero coacti, & auxiliis ex Peloponneso mercede conductis, Rhœtium ceperunt: acceptísque duobus millibus staterum Phocaicorum, urbem inviolatam suis restituerunt. Inde Antandrum motis copiis, urbem proditione occupârunt. Constituerant enim cùm reliquas, quæ Actææ appellantur, urbes (quas Mitylenæi priùs coluerant, tunc verò Athenienses tenebant) tum maximè Antandrum, liberare. quâ firmatâ, cum naves ibi ædificare, ob lignorum copiam & Idam propinquam, possent: his alióque apparatu, se Lesbum inde propinquam infestare, inde Æolica quæ in continente essent oppida, in potestatem redigere posse sperabant. [*Thucyd.lib.*4.]

c. Erant tunc in Hellesponto *Aristides* & *Demodocus* (*Symmachum* appellat Diodorus) præfecti navium Atheniensium stipendium ab sociis exigentium; *Lamacho*, qui tertius erat, in Pontum cum navibus 10 provecto. Illi, ubi Mitylenæos Antandrum communire velle accepissent; ex sociis exercitu coacto, illò navigant, hostes ab Antandro egressos acie fundunt, & oppido iterum potiuntur. Lamachus verò qui in Pontum ierat, quum in Heracleotide fluvium Calecem (Cachetem Diodoro dictum) subiisset; relictis in eâ statione navibus, agros Heracliensium (qui, ob amicitiam regis Persici, collationem tributi abnuerant) populatus est. Sed cùm magna vis imbrium effusa esset, & amnis violento aquarum impetu se præcipitaret, navibus ad confragosa littorum loca illisis classem cum majore parte exercitus amisit. Itaque cùm neque mari posset amissis navibus, neque terrâ anderet cum parvâ manu inter tot ferocissimas gentes reverti; Heraclienses honestiorem beneficii quàm ultionis occasionem rati, instructos commeatibus auxiliísque dimiserunt: bene agrorum suorum populationem impensam existimantes, si quos hostes habuerant, amicos reddidissent. Lamachus autem, cum reliquis quos habebat militibus, terrâ per vicinos Thraces, qui trans mare in Asiâ sunt, Chalcedonem pervenit. [*Thucyd.lib.*4. *Diodor.lib.*12. *Justin.lib.*16. *cap.*3.]

d. Quum Xerxes in quodam festo ebrius esset, atque in regiâ suâ dormiret; frater ejus Secundianus (ex Alogunâ Babyloniâ susceptus) & Pharnacyas eunuchus ingressi, eum interfecerunt. [*Ctesias.*]

Secundianus, Sogdianus aliis dictus, imperio potitus est mensibus 7, ut habet Diodorus (ad annum 1 Olymp. 89) vel mensibus 6 & diebus 15, ut Ctesias.

Secundianus jampridem cum Bagorazo eunucho simultatem exercens, ex eo quod circa patris cadaver absque consilio suo egerat criminis prætextu arrepto, lapidibus obrui imperavit. Quod factum ægerrimè exercitus tulit: qui quamvis ab eo muneribus donaretur, eum nihilominus ob Bagorazi & fratris Xerxis cædem odio prosequebatur. [*Ctesias.*]

3581 *a.* Ochus (quem pater Artaxerxes Hyrcanorum præfectum constituerat) à fratre suo Secundiano accersitus, venturum se promittit; sed minimè venit: & hoc ab eo sæpiùs fit. Tandem Ochus multo se munit exercitu, & regnum occupaturus speratur. Arbarius equitum Secundiani præfectus ab eo ad Ochum defecit, deinde Arxanes Ægypti satrapa, Artoxares quoque ex Armeniâ ad eum venit; ipsíque invito cidarim imposuerunt. [*Idem.*] 4291 423

b. Regnat Ochus, & nomine mutato Dariæus appellatur: qui dolis juramentísque, monitu Parysatidis (sororis suæ simul & uxoris) Secundianum tentat. Secundianum verò Menostanes (qui præcipuum inter eunuchos apud eum locum tenebat) diligenter hortabatur ne crederet ejus juramentis, neque cum fallacibus hominibus pacisceretur: sed nihilominus Secundianus persuadetur & capitur, & in cinerem conjectus moritur. [*Idem.*] De quo supplicii genere, vid. suprà ann. Mun. 3485. b. & II Maccab. XIII. 5, 6.

Interfecto Secundiano sive Sogdiano, solus regnat Ochus, Darius Nothus appellatus: ad finem decurrente anno 1 Olympiadis LXXXIX; ut ex Thucydidis libro 8°, & Diodori Siculi 12°, intelligitur.

3582 Deliis ab Atheniensibus patrio solo expulsis, Pharnaces Adramyttium in Asiâ incolendam dedit. [*Thucyd. init. lib. 5. Diodor. ann. 3. Olymp. 89.*] 4292 422

3583 Athenienses, Delphico oraculo moniti, Deliis insulam suam restituerunt. [*Thucyd. lib. 5.*] 4293 421

3588 Byzantini & Chalcedonii, adjunctis etiam Thracibus, magno cum exercitu in Bithyniam trajiciunt: agrísque pervastatis, multísque oppidulis per vim expugnatis, facinora supra modum crudelia perpetrârunt. Magno enim captivorum agmine ex viris, mulieribus & pueris collecto; ad unum omnes promiscuè jugulârunt. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 91.*] 4298 416

3589 *a.* Jubilæus XXI. quem postremum Veteris Testamenti Prophetæ viderunt. Neque enim locus Nehem. XII. 22. de Dario ultimo accipiendus est, sed de Dario Notho: cujus tempore summum Pontificatum post patrem *Joiadam* (*Judam* Josepho dictum) obtinuisse *Johananem*, (qui & *Johannes* & *Jonathan* appellatus est) & *Jadduam* ejusdem filium Pontificatus hæredem fuisse natum, Nehemias innuit. [*c.* XII. 22, 23.] Verùm istorum obiter tantùm ille meminit: cùm justam histori-

am

am intra imperii Artaxerxis Longimani (patris hujus Darii) terminos contineat. de quo Josephus, libro 1 contra Apion. *A morte Mosis usque ad Artaxerxem Persarum regem, qui fuit post Xerxem, Prophetæ suorum temporum res gestas in tredecim libris conscripserunt. Ab Artaxerxe verò usque ad nostrum tempus, singula quidem conscripta, non tamen prioribus simili fide sunt habita, eò quòd non fuerit certa successio Prophetarum.* Et Eusebius, in Chronico: ad annum Artaxerxis hujus 32; in quo Nehemiæ continua historia desinit. *Hucusque Hebræorum divinæ scripturæ annales temporum continent. Ea verò, quæ post hæc apud eos gesta sunt, exhibemus de libro Maccabæorum, & Josephi & Africani scriptis; qui deinceps universam historiam usque ad Romana tempora prosecuti sunt.*

Ultimum verò Prophetarum Malachiam Nehemiæ fuisse σύγχρονον, ex eo colligunt: quòd non hortetur populum ad ædificationem Templi, ut *Haggæus* & *Zacharias* fecerunt; sed extructo jam Templo, eas reprehendat corruptelas, quas tempore secundæ suæ præfecturæ apud Judæos se deprehendisse, in postremo libri sui capitulo Nehemias indicat. conjugia nimirùm cum alienigenis inita, [*cap.*II. 11.] decimarum detentionem, [*c* III.8.] & divini cultus depravationem. [*c.*I.13.II.8.] Et quia deinceps solita Prophetarum successio non erat expectanda, extremis prophetiæ suæ verbis populum Malachias hortatur, ut Legi Mosis constanter adhæreat, usque dum exhiberetur summus Ecclesiæ Propheta *Christus*; cujus præcursor *Johannes* Baptista venturus esset *in spiritu & virtute Eliæ, ut converteret corda patrum in filios, & rebelles ad prudentiam justorum.* [*Malach.*IV.4. *collat. cum Luc.*I.17.*Matth.*XI. 14. & XVII.12.] Quò spectat & illa Ecclesiæ vox, apud Hieronymum. [lib. 13. Commentar. in Esai. cap. XLIX.] *Post Aggæum & Zachariam & Malachiam, nullos alios Prophetas usque ad Johannem Baptistam viderant.* Vid. I Maccab. IV. 46. & IX. 27. & Augustin. de Civ. Dei, lib. 17. cap. 24.

Prophetis successisse Viros Synagogæ magnæ, initio libri *Pirke Aboth* legimus: licèt Judæi posteriores in horum numerum ipsos etiam Prophetas, *Haggæum*, *Zachariam* & *Malachiam* referant; & *Ezram* caput Synedrii hujus constituant.

3590 Pissuthnes Lydiæ Satrapa à Dario rege defecit; & adversùs eum Tissaphernes, Spitradates & Parmises missi sunt. Pissuthnes verò adversùs eos tendit, secum habens Lyconem Atheniensem, cum Græcis quorum ille dux erat. Sed Regis duces pecuniis Lyconem Græcósque captârunt; & ut à Pissuthne desciscerent, persuaserunt. Deinde Pissuthni fide datâ, & ab eo acceptâ, eum ad Regem duxerunt: qui eum in cinerem conjecit, ejúsque Satrapiam Tissapherni tradidit. Lycon autem & urbes & regiones mercedem proditionis accepit. [*Ctesias.*] 4300 414

Ægyptum à Persis recessisse, & regnavisse ibi *Amyrtæum* Saitem annis 6. notat Eusebius in Chronico. qui *Amyrtæus* ille fuisse videtur, cujus meminit Herodotus lib. 2. cap. 140. & lib. 3. cap. 15. ubi plurimis malis Persas eum affecisse significat.

3591 Æstate 19 belli Peloponnesiaci, cùm Nicias noctu Atheniensium exercitum Syracusis clàm esset abducturus; Lunæ defectio in medio 4301 413

mensis

mensis Metagitnionis (*Augusti* Juliani die 27°, horâ post meridiem circitèr 10) oborta est: cujus conspectu ille territus, dilato abnavigationis tempore, & se & exercitum perdidit. [*Thucyd. lib. 7. Polyb. lib. 9. Diodor. Sic. ann. 4. Olymp. 91. Plin. lib. 2. cap. 12. Plutarch. in Niciâ, & in lib. de Superstitione.*]

Insequente hyeme, duo Darii in orâ maritimâ minoris Asiæ præfecti, Tissaphernes Lydiæ & Pharnabazus Pharnabaci filius Hellesponti Satrapa, quò ex Græcis provinciarum suarum urbibus tributum Regi pendi solitum, quod Athenienses solvi prohibuerant, recuperarent; ut ab Atheniensibus deficerent, eas solicitârunt: simúlque Peloponnesios ad bellum contra eos gerendum instigantes, ut societatem cum Rege quamprimùm Lacedæmonii inirent laborârunt. Debilitatis etiam hoc modo in Asiâ viribus Atheniensium, quorum auxilio fretus Pissuthnes à Rege defecerat, Amorgen filium illius spurium, qui circa Cariam arma ceperat, sperabat Tissaphernes, ut ei ab Rege præceptum erat, aut vivum adducturum aut interfecturum. Cùm Chios igitur & Erythræos paratos ad rebellandum cerneret, unâ cum illorum legatis suum etiam, ad negotium communi consilio promovendum Lacedæmonem misit. [*Thucyd. lib. 8.*]

Sub idem tempus Calligetus Laophontis & Timagoras Athenagoræ filius (Megarensis ille, hic Cyzicenus, suâ uterque patriâ extorris) Cyzicenorum nomine à Pharnabazo, cujus hospites erant, Lacedæmonem venerunt; ut naves ab eis, quas in Hellespontum deducerent, impetrarent. Hæc seorsim utrisque, Pharnabazi & Tissaphernis legatis, agentibus; magnum inter Lacedæmonios studiorum certamen exarsit: his ut in Ioniam & Chium, illis ut in Hellespontum classis priùs mitteretur, persuadere nitentibus. Sed tandem Chiorum & Tissaphernis apud Lacedæmonios maximè valuit petitio. Alcibiade quoque Cliniæ filio causam eorum adjuvante; qui, capitis ab Atheniensibus suis damnatus, apud Endium ephorum paternum hospitem tum degebat. Erythræis igitur & Chiis in societatem receptis; quadraginta, quæ eis mitterentur, naves decretæ sunt. Calligetus autem & Timagoras, Pharnabazi & Cyzicenorum nomine, ad classem quæ in Chium mitteretur instruendam nihil contulerunt; 25 talenta, quæ secum ad naves conducendas attulerant, dare nolentes: quia propriâ posteà classe navigare ipsis in animo erat. [*Id. ibid.*]

3592 *b.* Æstate 20 belli Peloponnesiaci, ab Endio cæterísque Ephoris Alcibiades Atheniensis & Chalcideus Lacedæmonius cum quinque navibus in Ioniam missi, ut urbes ibi Græcas ab Atheniensium societate averterent, Corycum approperato itinere attigerunt. Eorúmque suasu, Chii primùm, deinde & Erythræi, ab Atheniensibus apertè defecerunt. Exin tribus navibus Clazomenas provecti, eas quoque ad defectionem pertraxerunt. Clazomenii protinus in continentem transgressi, castellum condiderunt; quò perfugium sibi esset, si quà ex parvâ insulâ, quam tenebant, cedere cogerentur. Sic omnes quicunque defectionis participes erant, summo studio se communire bellúmque apparare cœperunt. [*Thucyd. lib. 8.*] 4302 412

Strombichides Atheniensium dux Samum cum octo navibus adveniens,

niens, illinc sumptâ unâ Samiâ, Teum trajecit; ejúsque incolis ne quid moliri vellent persuasit. Eôdem & Chalcideus cum 23 navibus advenit: aderátque et Clazomeniorum atque Erythræorum peditatus. Teii peditatum illum quum à principio excipere noluissent, post Atheniensium fugam introduxerunt: qui expectato aliquandiu Chalcideo ab insecutione Atheniensium necdum revertente, murum quem mediterranea versùs ad urbem Athenienses extruxerant demolitus est, adjuvantibus cum aliquot qui supervenere barbaris, duce Tage Tissaphernis proprætore. Chalcideus Alcibiadésque ad Samum usque Strombichidem persecuti, assumptis navibus Chiis 20, Miletum navigârunt: eámque Alcibiadis præcipuè operâ, quòd ei familiaritas cum primoribus Milesiorum intercederet, ad defectionem induxerunt. Eos insecuti cum 18 navibus Athenienses, quum à Milesiis non reciperentur, in Ladam insulam è regione sitam appulerunt. [*Ibid.*]

Statim post Milesiorum defectionem, prima Lacedæmoniorum cum rege Persarum societas per Tissaphernem & Chalcideum facta est; eâ conditione, ut quascunque regiones aut urbes Rex jam possideret, ejúsque majores possederunt, in Regis ditione manerent. [*Ibid.*]

Confestim inde Chii cum decem navibus, ut quid Mileti ageretur cognoscerent & simul ad defectionem civitates solicitarent, Anæam (in Cariâ) vela dederunt. A Chalcideo autem nuntio ut redirent accepto, quonam Amorges (Pissuthnis filius) terrâ militem adduceret, ad Dioshieron (Ioniæ oppidulum) navigârunt. Ibi conspectis sexdecim navibus, quibus post Thrasyclem Diomedon ab Athenis exierat; Chii cum unâ navi Ephesum, cum reliquis Teum diffugerunt. Sed earum quatuor ab Atheniensibus interceptæ sunt, vacuæ tamen, hominibus priùs in terram elapsis: reliquæ urbem Teiam tenuerunt. Posthæc cùm in Samum Athenienses abiissent; Chii cum reliquis navibus & pedestribus simul copiis digressi, Lebedum & Eras (in Ioniâ) ad defectionem pertraxerunt. [*Ibid.*]

Posteaquàm ab Teo pedestres Chiorum copiæ abscesserunt, Tissaphernes cum exercitu adveniens, diruto Tei, si quid reliquum erat, muro, abiit. Digresso eo, paulo pòst Diomedon cum decem navibus Atheniensium advenit; cúmque Teiis, ut se quoque reciperent, paciscitur. Et illinc profectus Eras, quum urbem adortus expugnare non posset, abscessit. [*Ibid.*]

Athenienses, capto Clazomeniorum in continente castello, ipsos in urbem suam, quæ in insulâ erat, remigrare coegerunt; præter defectionis authores, qui Daphnuntem concesserant. Sic in fidem Atheniensium Clazomenæ reverterunt. [*Ibid.*]

c. Eâdem æstate naves 20 Atheniensium, quæ in Ladâ insulâ adversùs Miletum in statione fuerant, ad Panormum Milesii agri excensione factâ, Chalcideum Lacedæmonium præfectum cum paucis occurrentem obtruncârunt. Hinc tertiâ discedentes die trophæum erexerunt: quod Milesii, tanquam ab iis positum qui regione haudquaquàm potiti fuissent, dejecerunt. [*Ibid.*]

Extremâ æstate, 1500 Athenienses gravis armaturæ, & 1000 Argivi, totidémque ex sociis, navibus 48, Phrynicho & Onomacle & Scironidâ

ronidâ ducibus, Athenis transmiserunt in Samum; indéque ad Miletum transgressi, castra posuerunt. Adversus eos egressi, Milesiorum 800 gravis armaturæ milites, Alcibiades cum iis quos Chalcideus adduxerat Peloponnesiis, auxilia item Tissaphernis peregrina quædam, ipséque Tissaphernes cum suo equitatu; prælium cum Atheniensibus & eorum sociis committunt. Argivi qui primam aciem in suo cornu tenebant, nimiùm viribus suis fisi, à Milesiis (quos ut Ionas, contempserant) fugati, paulo minùs trecentos ex suis desiderârunt. Sed victoria præcipua penès Athenienses fuit: qui trophæo posito, Miletum in peninsulâ sitam obsidere parabant. Sed adventantis classis Siculæ & Peloponnesiæ nuncio turbati, suasore Phrynicho, in Samum se receperunt. [*Ibid.*]

Classis adveniens, aucta navibus Chiis quæ priùs cum Chalcideo ab hostibus pulsæ fuerant, petente Tissapherne, Iasum invasit: ubi Amorges Pissuthnæ filius spurius, qui à Dario defecerat, se tenebat. Peloponnesii, sub Astyocho, rei maritimæ præfecto, (ad quem Theramenes Lacedæmonius classem illam adduxerat) & Syracusani (quorum in hoc negotio, sub duce Hermocrate, præ cæteris maximè virtus enituit) Iasios, non hostiles sed Atticas illas naves fuisse opinantes, improvisò adorti oppresserunt. Amorgen vivum captum Peloponnesii Tissapherni tradiderunt, ut eum ad Regem (sicut ille imperaverat) si ei liberet, perduceret. Iasum ipsam, antiquâ fortunâ divitiisque opulentum oppidum, milites diripuerunt, ingentem inde prædam consecuti. Auxiliarios quos Amorges habuerat, inviolatos ad se Peloponnesii receperunt; interque milites suos, quòd plerique eorum essent ex Peloponneso, conscripserunt. Oppidum Tissapherni tradiderunt, cum omnibus captivis tam liberis quàm servis; pro singulis staterem Daricum pacti. Inde Miletum reversi, Pædaritum Leontis filium præfectum à Lacedæmoniis in Chium missum, terrestri itinere cum Amorgæ auxiliaribus Erythras usque deduxerunt; & Mileto Philippum præfecerunt. [*Ibid.*]

d. Hyeme insequente, Tissaphernes, cùm præsidium Iaso imposuisset, Miletum veniens, pecuniam (ut erat Lacedæmone promissum) Spartanis & sociis solvit; drachmam Atticam menstruam in singula capita: & in futurum tempus de certo stipendii modo convênit. [*Ibid.*]

Astyochus Lacedæmonius navarchus, cum decem Peloponnesiis navibus, & totidem Chiis, Pteleum nequicquam expugnare adortus transmisit Clazomenas, ibique eos qui Atheniensium partis essent, deditionem facere, & in Daphnuntem migrare jussit: quod idem jubebat & Tamos Ioniæ proprætor. Illis facere imperata recusantibus, adortus urbem muris carentem, tamen expugnare quum non posset, abiit. Acri autem coorto vento, ipse quidem Phocæam & Cumam tenuit: cæteræ naves in insulas Clazomeniis objacentes (Marathusam, Pelam & Drimyssam) ejectæ sunt. Ibi per octo dies tempestatibus retenti, omnibus rebus, quæ à Clazomeniis eò metu belli occultè exportatæ fuerant, partim direptis & absumptis, partim in naves congestis, Phocæam Cumámque ad Astyochum navigârunt. [*Ibid.*]

Eâdem hyeme Hippocrates Lacedæmonius à Peloponneso profectus cum Thuriis decem navibus (quarum præfectus Dorieus Diago-

ræ filius cum aliis duobus erat) & unâ Laconicâ unâque Syracusanâ, in Cnidum trajecit, quæ jam à Tissapherne desciverat. Horum adventu cognito, qui Mileti erant eis negotium dant, ut parte dimidiâ navium in præsidio Cnidi relictâ, cæteris juxta Triopium (Cnidiæ promontorium) onerarias ab Ægypto transmittentes comprehendant. Eâ re auditâ, Athenienses à Samo profecti, sex naves ad Triopium præsidiarias interceperunt; classiariis in terram elapsis. Inde Cnidum provecti, urbem mœnibus nudatam adorti, parùm abfuit quin caperent. Sequenti die iterùm aggressi, cùm ipsi per noctem se communiissent, & qui à Triopio ex navibus profugerant urbem intrâssent, difficilior jam expugnatio erat. Itaque agris vastatis, in Samum redierunt. [*Ibid.*]

3593 a. Quum à Peloponnesiis fœdus inter Chalcideum et Tissaphernem ictum, non omninò integrum, & sibi parùm æquum, visum esset: aliud inter Lacedæmonios sociósque, & Regem Darium ejúsque filios & Tissaphernem, percussum est scriptúmque clariùs, Theramene Spartano præsente. Post quod, Theramenes, classe Astyocho traditâ, in celoce abnavigans è conspectu abiit. [*Ibid.*]

Cum Pharnabazo altero Persico præfecto, qui circa Hellespontum regis sui res curabat, & legatos Calligetum Megarensem atque Timagoram Cyzicenum Spartam miserat, negotium ob quod illi venerant confectum est: navésque 27, quas illi à Lacedæmoniis Pharnabazo procuraverant, duce Antisthene Spartano, circa brumale solstitium ex Peloponneso in Ioniam moverunt. Miserunt unâ Lacedæmonii undecim legatos Spartanos (quorum unus fuit Lichas Arcesilai filius) ut eorum consilio Astyochus uteretur. Eis imperatum, ut ubi Miletum pervenissent, tum cætera quàm rectissimè administrarent, tum naves istas, aut omnes aut plures pauciorésve, in Hellespontum, si ipsis videretur, ad Pharnabazum mitterent; Clearcho Ramphii, qui simul navigabat, præfecto constituto; útque Astyocho (quem Pædariti literæ suspectum fecerant) à classis præfecturâ, si ipsis sic videretur, amoto Antisthenem surrogarent. Hi verò à Maleâ (in sinu Laconico) solventes, Melum insulam primò tenuerunt: deinde longiore circuitu, quo ab hostibus tutiores essent, ad Caunum in Asiâ appulerunt. [*Ibid.*]

Astyochus Cnidum appellens, inde festinavit ad occurrendum navibus Atticis, quæ Peloponnesias Caunum appulsas observabant. Ad quas cùm pervenisset: Athenienses illatâ primùm, non magnâ, deinde acceptâ majore clade, Halicarnassum se receperunt; victores Peloponnesii Cnidum redierunt. Athenienses deinde in Symam insulam (ad quam victi fuerant) ab Samo cum universis navibus contenderunt; nec tamen adversus classem ad Cnidum stantem quidquam tentârunt: sed receptis ex Symâ navium armamentis, & Lorymis in continente oppugnatis, Samum redierunt. [*Ibid.*] 4303 411

Coactâ ad Cnidum universâ Peloponnesiorum classe (quæ 94 navium erat) undecim legati Lacedæmoniorum cum Tissapherne, qui huc advenerat, de rebus jam transactis agitabant, si qua illarum eis displiceret; déque bello futuro, quemadmodum id quàm rectissimè è re utriusque partis gereretur. Et ante omnes Lichas, quæ transacta essent considerans, utrumque fœdus, etiam quod cum Theramene ictum erat,

rectè factum fuisse negavit. Nullo enim modo tolerandum, ut Rex omnes eas teneret regiones, quibus aliquando ipse majorésve ipsius imperitâssent. Ita enim oportere rursus & Insulas omnes, & Thessaliam, & Locros & deinceps Bœotiâ tenus, in servitutem redigere; ac Lacedæmonios, pro libertate, imperio Medorum Græcos subigere: quare aliud de integro fœdus faciendum, aut hocce non utendum, nec ex eo stipendium petendum. Hâc de re stomachatus Tissaphernes, infecto negotio, inde abscessit. [*Ibid.*]

Cùm à Peloponnesiis literæ Astyocho venissent, ut Alcibiadem (qui & illis suspectus, & regi Lacedæmoniorum Agidi erat inimicus) interficeret; ille clàm ad Tissaphernem se subduxit: eíque persuasit, ne stipendia tanta classi Peloponnesiorum præberet; sed hoc potiùs ageret, ut neque hi Athenienses evertere omninò possent, & bello eo utrique attriti & confecti, tandem Regi obtemperare cogerentur. [*Ibid.*]

Pisander & decem alii Atheniensium legati, decreto populi, missi sunt, ut cum Tissapherne & Alcibiade agerent, prout è Republicâ esse putarent. A quibus Alcibiades, Tissaphernis nomine, adeò ingentia postulavit; ut quamvis multa concedentes, tamen ad ultimum pactionem aspernarentur. Postulabat enim, ut Athenienses Ioniam traderent universam cum Insulis circumjacentibus. Quod cùm illi non negarent; tandem in tertio congressu petiit, ut Regi liceret naves facere, & ipsorum præternavigare terram, quacunque & quantâ cum classe vellet. Tum verò non ampliùs toleranda ista rati Athenienses, & se deceptos ab Alcibiade credentes; irâ succensi abierunt inde, & in Samum se receperunt. [*Ibid.*]

b. Secundùm hæc, nondum confectâ hyeme, Tissaphernes protinùs Caunum se contulit, animo Peloponnesios iterùm revocandi Miletum, initísque aliis quibuscunque posset pactionibus, stipendium solvendi; ne prorsus sibi hostes redderet. Convocatis igitur Peloponnesiis, stipendium eis numeravit, fœdúsque cum eis tertium iniit; cujus hoc erat principium. *Tertiodecimo anno regni Darii, ephoro Lacedæmone Alexippidâ, pactiones initæ sunt in campo Mæandri inter Lacedæmonios sociósque, ac Tissaphernem & Hieramenem & Pharnaci liberos, de Regis déque Lacedæmoniorum & sociorum rebus. Quæcunque regio in Asiâ Regis est, Rex teneto; & de regionibus suis, ut volet, statuito, &c.* De stipendii verò solutione pactum est; ut præsenti classi Tissaphernes illud præbeat, donec naves regiæ venerint: post quarum adventum, Lacedæmonii & socii suam classem ipsi alant, si velint; sin à Tissapherne stipendium accipere malint, ipsum præbiturum esse, sed eâ lege, ut finito bello pecuniam ei reddant quam acceperint. [*Ibid.*] Unde petenda explicatio illius, quod apud Justinum [*lib.5.cap.1*] breviùs habetur propositum. *Darius rex Persarum, factâ cum Lacedæmoniis per Tissaphernem præfectum Lydiæ societate, omnem sumptum belli pollicetur.*

Ineunte statim proximæ æstatis vere (quod anno belli Peloponnesiaci 21 initium dedit) Dercyllidas Spartanus Mileto cum parvâ manu in Hellespontum terrestri itinere, ut Abydum Milesiorum coloniam ad rebellionem solicitaret, mittitur: quæ ad eum & Pharnabazum, ut & biduo post Lampsacus, ab Atheniensibus deficit. Quo audito, Strombichides

bichides cum 24 Atheniensium navibus ex Chio properè accurrens, Lampsacenos obviam egressos acie vincit, urbémque mœnibus carentem primo impetu capit: rebúsque ibi constitutis, Abydum aggressus, sed ab Abydenis fortiter se tuentibus repulsus, Sestum è regione sitam in Europâ trajecit, ibíque præsidium ad tutelam totius Hellesponti collocavit. [*Thucyd.lib.*8.]

Universa Atheniensium classis ad Samum coacta, pacto cum Samiis inito, ad restituendum popularem Athenis & tollendum Quadringentorum noviter ibi erectum dominatum, communi juramento se obstringunt: Thrasybulo & Thrasyllo ducibus constitutis. De Alcibiade ab exilio reducendo deliberant: ejus operâ ad se Tissaphernem à Peloponnesiis avertendum, & Regis amicitiam sibi conciliandam, sperantes. [*Id.ibid.*]

Inter classicos Peloponnesiorum milites qui Mileti erant, contra Astyochum & Tissaphernem murmur ortum. Illum namque priùs, quando ipsorum vires validæ & Atheniensium classis exigua fuisset, dimicare noluisse: nec adhuc velle, cùm & seditiones inter ipsos esse audiret, & naves nunquam in uno loco congregatas haberet. Ab hoc verò, Phœnicum naves (uti promiserat) non accersente, & stipendium militibus neque continenter neque integrum præbente, magno classem incommodo affici. Quum igitur quamprimùm prælio rem committendam flagitarent: Astyochus sociíque Milesios cum terrestribus copiis Mycalen procedere jubent; ipsi cum universâ classe, quæ 112 navium erat, eòdem circumvehuntur. Atheniensium naves 82, quæ in Glaucâ Mycales stationem habebant, horum classe conspectâ, se in Samum recipiunt: Strombichide verò cum navibus ab Hellesponto ad eorum auxilium adventante, Peloponnesii Miletum revertuntur. Quos secuti Athenienses, armatas naves 108 jam habentes, acie ad Miletum explicatâ, quum hostem prodire non cernerent, in Samum sine pugnâ redeunt. Post quæ Peloponnesii animadvertentes, ne cum universâ quidem classe sustinere se robur classis Atticæ posse, nec habere se unde tot classiariis stipendia solverent; præsertim Tissapherne malignè promissa præstante; Clearchum Ramphii filium cum navibus 40 ad Pharnabazum in Hellespontum, ultrò invitantem & stipendia prompta pollicentem aliáque studia offerentem, mittunt. [*Ibid.*]

c. Thrasybulus, ad Tissaphernem profectus, Alcibiadem in Samum secum perduxit: ubi ab exercitu in Imperatorum numerum allectus est, omniúmque rerum summa ei permissa. Ille, Atheniensis exercitus Imperator creatus, ad Tissaphernem protinùs navigavit; ut omnia consilia cum ipso communia habere videretur: ita in rem suam callidè tractato negotio, ut & Athenienses per Tissaphernem, & Tissaphernem per Athenienses posset terrefacere. [*Ibid.*]

Hoc prætereà astu illud quoque apud Peloponnesios qui Mileti erant obtinuit, ut ad prius erga Tissaphernem odium magnus hinc cumulus accesserit: ita ut non contra illum solum tumultuarentur, sed etiam contra Astyochum, quem privati emolumenti gratiâ cum Tissapherne colludere criminabantur. Inter hæc verò accidit, ut Syracusanorum Thuriorúmque nautica turba stipendium ab Astyocho procaciùs flagitarent.

rent. Cúmque ille tanto protervius responderet minaretúrque, & *Dorieo* (Thurinarum navium præfecto: quanquam τῷ γε Δωριεῖ, de Syracusanarum navium duce *Hermocrate*, Græcus accipiat Thucydidis Scholiastes) nautis suis astipulanti fustem intentaret; nautæ cum clamore in eum irruerunt: periisśetque omninò, nisi ad aram quandam repentè confugisset. Milesii quoque facto clàm impetu, castellum à Tissapherne in suâ urbe ædificatum, ejectis qui custodiæ causâ inerant militibus, occupârunt. Quæ res à reliquis etiam sociis probata est, maximè à Syracusanis: solo improbante Lichâ Lacedæmonio, qui Milesios, aliósque qui in Regis ditione essent, Tissapherni moderatè imperanti obtemperare debere aiebat, donec bello felix finis imponeretur. [*Ibid.*]

Hâc contentione illis occupatis, Pindarus successor Astyocho in præfecturâ maritimâ ab Lacedæmone venit, & imperium ab ipso traditum accepit. Cum Astyocho inde Lacedæmonem discedente, Tissaphernes legatum è suis Gauletem quendam Carem misit, linguæ utriusque (Persicæ & Græcæ) gnarum: qui & Milesios de castello accusaret, & simul pro ipso Milesiorum & Hermocratis Syracusani delationibus responderet; quos eò simul profecturos noverat, ipsúmque, quòd cum Alcibiade rebus Peloponnesiis noceret fideíque ambiguæ esset, criminaturos. [*Ibid.*]

Tissaphernes, infensis ei tum ob alia tum ob Alcibiadis reditum Peloponnesiis, ut qui jam apertè Atheniensium rebus faveret; sui, ut visus est, purgandi causâ Aspendum, quò Phœnicum naves 147 pervenerant, profectus est, Lichâ Lacedæmonio unâ ire jusso: Tamo legato suo relicto, qui absente se stipendium Peloponnesiis militibus exsolveret; quod ab illo tamen satis indiligenter fuit præstitum. Philippum quoque Lacedæmonium cum duabus triremibus ad Phœnicum naves visendas, Tissapherne jubente, Peloponnesii miserunt. Sed & Alcibiades, quum Aspendi Tissaphernem fuisse cognovisset, cum 13 navibus Caunum Phaselidémque navigavit, ingentia omnia certissimáque auxilia suis pollicitus: quibus & in Samum demùm reversus nunciavit, se ne Phœnicum naves Peloponnesiis mitterentur confecisse, & Tissaphernem amiciorem quàm antea Atheniensibus reddidisse. Nam ille quidem Aspendi cum Phœnicibus congressus est, sed nullas eorum naves Peloponnesiis tradidit; illud nugatoriè prætexens, quòd pauciores quàm jussisset Rex essent contractæ: quum illi constitutum fuisset, suspensos tenere Græcorum animos, & neutris accedendo, utrosque paribus viribus inter se commissos atterere. [*Ibid.*]

Quadringentorum dominatus Athenis abrogatus est, Quinque millibus eorum loco substitutis: qui de Alcibiadis, & aliorum qui cum ipso erant in patriam reditu legem tulerunt. [*Ibid.*] parique ille absens imperio præficitur simul cum Thrasybulo & Theramene: quorum virtute magna statim in melius Atheniensium rerum facta est commutatio. [*Æmil. Prob. in Alcibiade.*]

Dum Peloponnesii cum classe Mileti hærent, nemo eorum quibus id à Tissapherne Aspendum eunte mandatum fuerat stipendium classiariis solvebat; nec promissa classis, nec ipse Tissaphernes illuc veniebat: scripsitque Mindaro maritimæ rei præfecto Philippus qui cum Tissapherne

pherne missus fuerat, & Hippocrates Spartanus Phaselide tunc agens, neque venturam classem Phœniciam, neque justi quicquam à Tissapherne esse expectandum. Contrà verò Pharnabazus, qui ad Hellespontum res Persicas curabat, omnem benevolentiam iisdem ostentabat. Nam ultro eas sollicitabat, & acceptâ ab iis classe, cupidum se declarabat reliquas præfecturæ suæ civitates ab Atheniensibus avertere (quod ipsum quoque Tissaphernes præ se ferebat) sperans hoc modo res suas sese aucturum. Hisce commotus Mindarus, summâ curâ instructis navibus LXXIII, proposito subitaneo edicto, ut magis hostem in Samo lateret, cum iis Mileto solvens in Hellespontum cursum direxit: quem Thrasyllus dux Atheniensium è Samo cum navibus LV est insecutus. [*Thucyd.lib.*8.]

Mindari & Syracusanorum classis cum Thrasylli & Thrasybuli classe ad Cynos-sema (promontorium Hecubæ tumulo notum) confligit: ubi post ancipitem pugnam Athenienses victoriam obtinuerunt, amissis navibus 15, hostium verò captis 21. Quod prælium navale à Thucydide pleniùs descriptum habetur in libro 8°, & Diodoro Sic. anno 2. Olymp.92.

Quartâ post pugnam die, refectis magno studio Sesti navibus, Athenienses Cyzicum quæ ab ipsis defecerat navigârunt; conspicatique ad Harpagium & Priapum octo naves profectas è Byzantio, aggressi sunt; ac superatis prælio qui in terrâ erant, eas in potestatem redegerunt. Mox Cyzicum progressi, eam quoque mœnibus tum carentem receperunt, illincque pecunias exegerunt. [*Thucyd.ibid.*]

d. Alcibiades cum navibus XXII è Samo profectus, ab Halicarnassensibus vim magnam pecuniæ exegit; deinde Meropidem populatus, Con muro munivit; & jam autumno propinquo, magnâ cum prædâ in Samum rediit. [*Id. ibid. Diodor. ann.*21 *Olymp.*92.]

Astacus Persa Tissaphernis legatus, concepto contra Delios, qui patriâ suâ ab Atheniensibus pulsi Atramyttium incolebant, occulto odio; sub amicitiæ ac societatis specie optimos eorum quosque in expeditionem evocatos, cùm prandentes observâsset, militibus suis circumdedit & jaculis confixit. [*Thucyd.ibid.*]

Antandrii, in Æolide, ne in se simili scelere sæviret Astacus veriti, & onerum impatientes ab eodem sibi impositorum, Peloponnesiorum milites (qui in Hellesponto tum versabantur) ex Abydo per montem Idam in urbem suam deductos acceperunt, & Astaci præsidium ex arce ejecerunt. [*Id.ibid.*]

Tissaphernes ab Aspendo in Ioniam reversus, & hâc re, & aliis quæ Mileti Cnidíque (nam & illinc præsidia ejus pulsa fuerant) acciderunt commotus, magnâ se à Peloponnesiis contumeliâ affectum fuisse existimavit. Plura igitur ab iisdem mala sibi metuens, simúlque anxius, ne Pharnabazus qui minore tempore sumptúque eos aluisset, feliciùs res contra Athenienses gereret; ipse ad eos in Hellespontum ire constituit; ut & de Antandrio facto eos argueret, & de Phœnicum navibus aliísque objectis criminibus sese quàm posset commodissimè purgaret. Cúmque Ephesum primùm venisset, sacrificium Dianæ fecit. [*Id. lib.*8.*fin.*]

Hîc

Hîc Thucydidis terminatur historia: quam deinceps per annos 17 Theopompus, per annos verò 48 continuavit Xenophon. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 92.] Prioris opus historicum interiit: posterioris extat; sed ἀκέφαλον Præter Prooemium enim, duorum in eo annorum historia desideratur: à fine æstatis anni XXI belli Peloponnesiaci (in quo Thucydides desiit,) usque ad exitum æstatis anni XXIII.

3594 De 300 navibus in Phoeniciam remissis, Pharnabazus eâ ratione Lacedæmoniis se purgavit; id fuisse factum, quòd & ab Arabum & ab Ægyptiorum rege (Amyrtæo) Phoeniciæ insidias parari cognovisset: ut ad annum 3 Olympiadis 93 habet Diodorus Siculus. quum 147 tantùm Phoenicum naves Aspendum pervenisse & à Tissapherne, contra promissi fidem, dimissas fuisse, Thucydides docuerit. 4304 410

3595 c. Alterum ad Cynos-sema inter Lacedæmonios & Athenienses navale prælium est factum, quod à *Theopompo* est descriptum; ut refert Vitæ Thucydidis Græcus scriptor anonymus. 4305 409

d. Thymochare Athenis cum paucis navibus veniente, statim Lacedæmonii & Athenienses prælio navali rursum congressi sunt; in quo Lacedæmonii ductu Hegesandridæ victores evaserunt. [*Xenophon, initio lib.* 1. *Hellenicôn.*]

Paulo pòst Dorieus Rhodius Diagoræ filius, triremium Thurinarum ex Italiâ præfectus, hyemis initio cum 14 navibus Rhodo profectus, ad Hellespontum transmisit; ut cum Mindaro se conjungeret, qui ad Abydum subsistens, naves Peloponnesiaci nominis socias undique cogebat. Jámque ad Sigeum Troadis provectus erat Dorieus, quum Athenienses juxta Sestum commorantes, explorato ejus cursu, cum 20 navibus in eum feruntur. Dorieus, arreptâ fugâ, in litus Rhoeteum triremes suas subduxit: expositísque militibus, & urbis Dardaniæ præsidio adsumpto, è terrâ pariter ac navibus pugnam contra Athenienses sustinuit; donec illi tandem nihil se proficere cernentes, Madytum rediêre ad reliquum exercitum. Hac pugnâ conspectâ Mindarus, qui apud Ilium Minervæ sacrificabat, ut subsidium suis ferret navésque Dorici reciperet, ad Dardanium promontorium cum navibus 84 contendit: quibus & terrestres Pharnabazi copiæ aderant, ad classem Lacedæmoniorum sublevandam. Quibus obviam procedens Atheniensis navium 74 classis, ad litus juxta Abydum cum eis prælium iniit. Mindarus 97 suas & Dorici naves sub imperio habens, in lævo cornu Syracusanos statuit, dextrum ipse rexit. Dextrum Atheniensium cornu Thrasybulus, sinistrum Thrasyllus duxit. A matutino tempore ad vesperam anceps trahebatur pugna: quum repentè Alcibiades, cum 18 navibus ex Samo in Hellespontum navigans, se conspiciendum præbuit. Ex eo Peloponnesii versùs Abydum fugerunt: quos ocyùs Athenienses insecuti, decem eorum navibus confestim sunt potiti. Exortâ dehinc magnâ ventorum procellâ, indéque multis circa persecutionem objectis impedimentis; Peloponnesii ad litus incolumes elapsi ad terrestres Pharnabazi copias se receperunt. Qui quidem ipse ingressus equo mare, quousque poterat, dimicabat: idémque ut facerent, equites pedites que suos hortabatur. Peloponnesii quoque navibus constipatis, & oppositâ hostibus acie, non procul à litore pugnabant. Nocte igitur jam appetente,

petente, Athenienses cum 30 vacuis hostium navibus quas ceperant, ac suis in prælio corruptis, Sestum discesserunt: & quam primùm illuxit, collectis naufragiorum reliquiis, trophæum excitaverunt. Deinde 40 navibus ibi relictis, cum cæteris alii aliò extra Hellespontum ad exigenda tributa sunt profecti. Unus è ducibus Thrasyllus Athenas navigavit, ea quæ acciderant nunciaturus, militémque & naves in supplementum classis petiturus. [*Xenoph. Hellen. lib.* 1. *Diodor. lib.* 13. *Plutarch. in Alcibiade.*]

Mindarus circa primam noctis vigiliam Abydum revectus, naves prælio concussas resarcit, & ad Lacedæmonios tam pedestres copias quàm supplementa nautica postulatum mittit. Dúmque ad instruendam classem necessaria pararentur, terrestribus suis copiis cum Pharnabazo socias Atheniensium in Asiâ urbes oppugnare constituit. [*Diodor. ibid.*]

3596 a. Intereà venit in Hellespontum Tissaphernes: cui quum Alcibiades, tam nobili potitus victoriâ, ostentare se affectaret; cum muneribus donísque hospitalibus, & comitatu imperatorio, triremi ad eum profectus est. Verùm Tissaphernes, apud Lacedæmonios jampridem malè audiens & ne apud Darium crimen sibi pararetur metuens, comprehensum eum Sardibus conjecit in vincula: præ se ferens, mandatum sibi fuisse à Rege, ut Athenienses hostium loco haberentur. Post dies verò 30 Alcibiades, cum Mantitheo quodam in Cariâ capto, equos nactus nocturnâ fugâ Clazomenas se contulit; Tissaphernem insuper calumniatus, dimissum se ab illo fuisse. [*Xenoph. Hellen. lib.* 1. *Plutarch. in Alcib.*] 4306 408

b. Mindarus, hyeme jam exeunte, cum 60 navibus Cyzicum petiit, castrísq; suis cum Pharnabazi exercitu conjunctis, oppugnatam urbem vi cepit. Contra eum, cum 86 navium classe profecti Alcibiades, Thrasybulus & Theramenes, navali eum primùm, deinde terrestri prælio (in quo heroicè pugnans ipse cecidit) superaverunt. Syracusani, cùm effugere non possent, suas ipsi naves cremârunt. reliquâ classe universâ potiti Athenienses, ad Prœconnesum captivas naves abduxerunt. Rem gestam pleniùs descripserunt, Xenophon libro 1° Hellenic. Diodorus lib. 13. Plutarchus in *Alcibiade*, & in 1° Stratagematum libro Polyænus.

Postridie Athenienses è Prœconneso Cyzicum navigant: ubi in urbem, à Peloponnesiis & Pharnabazo desertam, à Cyzicenis recepti sunt. [*Xenoph.*] Duóque ex utrâque victoriâ trophæa excitârunt: unum pugnæ navalis, in Polydori insulâ; alterum pedestris conflictus, ubi primùm hostes in fugam conjecerunt. [*Diodor.*]

Cyzici per 20 dies commoratus Alcibiades, grandi à Cyzicenis acceptâ pecuniâ, nullo prætereà damno eis illato, in Prœconnesum revertitur. [*Xenoph.*]

Ductores Atheniensium qui ad Cyzicum hærebant, Chalcedonem devecti, Chrysopolim muris cingunt; locúmque in eo ad colligendas decimas, de venientibus è Ponto navibus, constituunt. [*Xenoph. Hellen. lib.* 1. *Polyb. lib.* 4. *pag.* 312. *&* *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 92.] Relictum hîc 30 navium præsidium cum duobus ducibus, Theramene ac Eubulo; qui & oppidum & naves è Ponto venientes observârent, aliísque damnis hostes quibuscunque possent afficerent. [*Xenoph.*]

Interceptæ sunt ab Atheniensibus & istæ Laconicè scriptæ literæ,

ab Hippocrate Mindari legato Lacedæmonem ad ephoros de clade Cyzicenâ missæ. Ἔῤῥει τὰ καλά· Μίνδαρος ἀπεσσύα· πεινῶντι τ' ὤνδρες· ἀπορέομες τί χρὴ δρᾷν. *Effluxerunt res praeclara; Mindarus interiit: esuriunt milites; quid facto opus sit, nescimus.* [*Xenoph. & Plutarch.*]

His malis fracti Lacedæmonii, pacem petierunt: quam ne acciperent, operâ eorum effectum est, quibus ea res quæstum præstabat. [*Justin.lib.5.cap.4.*] Etsi enim Atheniensium modestissimi ad pacem animis inclinabant: qui tamen bellis serendis & ducendis adsueti erant, & ex publicis tumultibus compendium faciebant, bellum prætulerunt. Quam sententiam promovit Cleophon, Demagogorum illius temporis maximus: qui cùm multa ad rem propositam accommodatè dixisset; ἐμετεώριζε τὸν δῆμον, τὸ μέγεθος τῶν εὐημερημάτων προφερόμενος, ὥσπερ τῆς τύχης οὐκ ἐναλλὰξ εἰθισμένης βραβεύειν τὰ κατὰ πόλεμον προτερήματα, ut eleganter rem expressit Diodorus Siculus. Cleophon autem iste, qui turbulentis suis concionibus populum ad suam perniciem (ut rerum mox secuta vicissitudo declaravit) à pace avertit, lyrarum faber fuit, quem multi compedibus vinctum meminerant; per fraudem tamen ac turpiter in civium album inscriptus, populo largitionibus corrupto, se gladio collum ei præcisurum minitabatur, qui pacis mentionem fecisset: ut in Oratione de falsâ legatione habet Æschines.

Peloponnesii & socii eorum Syracusani, quotquot ad urbis Cyzicenæ præsidium relicti & è prælio fugâ servati fuerant, ad Pharnabazi castra se receperunt. [*Diodor. lib.13.*] Eos consolatus Pharnabazus, non esse ob naves ligneas amissas animos abjiciendos dixit, cùm lignorum abundans copia sit in ditione Regis, dummodo salvi sint homines: simul vestem singulis & bimestre stipendium dedit. Adhæc armatis nautis, præsidia constituit per universam oram maritimam curæ suæ commissam: & civitatum triremiúmque præfectis convocatis naves novas apud Antandrum extruere jussit totidem quot erant amissæ; largitúsque est in hunc usum pecunias, materiámque ex Idâ monte, quantâ esset opus, sumere permisit. Iísque ita constitutis, Chalcedoni suppetias tulit. [*Xenoph.Hellen.lib.1.*]

c. Dum classis ædificatur, Syracusani cum ipsis Antandriis muro Antandrum circumdederunt, locúmque illum munitissimum reddiderunt: cujus beneficii gratiâ Syracusani ab Antandriis civitate sunt donati. [*Xenoph.ibid.*]

Ducibus Syracusanis domi à populo exilio damnatis, eorum primarius Hermocrates quum Tissaphernem Lacedæmone accusâsset, ac non solùm Astyochi testimonio sublevaretur, sed etiam ipse verum dicere visus esset; ad Pharnabazum se conferens, priusquàm quicquam peteret, magnam pecuniæ summam ab eo accepit: peregrinísque militibus & triremibus comparatis, in patriam reversus est. [*Id.ibid. cum Diodoro, anno 4. Olymp.92.*]

Parisippidâ Spartæ exilio mulctato quòd, conjunctâ cum Tissapherne operâ, ut omnes qui à Lacedæmoniorum partibus stabant ex Thaso insulâ per seditionem ejicerentur, procurâsse crederetur; ejus loco missus Cratesippidas, navales illius copias in Chio accepit. [*Xenoph.ibid.*]

Hic

Hic cum 25 navibus, nihil memorabile gerens, tempus aliquod circa Ioniam contrivit. Posteà verò, ejectorum è Chio pecuniâ instructus, illos domum reduxit, & exilii auctores numero 600 urbe expulit: qui Atarneum, locum in oppositâ continente naturâ munitissimum, occupantes, assiduis eos excursionibus inde infestabant. [*Diodor. ibid.*]

d. Olympiade XCIII, quâ stadio Eubotas Cyrenæus vicit, Euarchippo apud Spartanos ephoro, Euctemone Athenis archonte, bigarum mularium cursus, ξυνωρὶς sive συνωρὶς dictus, ludis Olympiacis adjectus est: ut in 1° Hellenicorum Xenophon indicat. Cujus instituti, præter Diodorum Siculum libro 13° & Pausaniam libro Eliacorum priore, meminit etiam in Stadionicarum Catalogo Julius Africanus: addens etiam, eâdem Olympiade pancratio vicisse Polydamantem Scotussæum. illum videlicèt, quem Darius Nothus per legatos donis & promissis invitatum Susa ad se evocavit; ubi tres de cohorte regiâ quæ Immortalium est dicta (de quâ Herodotus videndus, lib.7.cap.83.) simul in se irruentes occidit; ut in posteriore Eliacorum libro refert Pausanias. qui etiam, in eodem libro, de Eubotâ stadionicâ narrat; cùm ei Ammonis in Libyâ oraculum victoriam è cursu prædixisset, statuam antè faciendam sibi curavisse, eodémque die & victorem renuntiatum fuisse & victoriæ testem statuam dedicavisse.

Hoc anno Medos, qui à Dario Persarum rege defecerant, rursus ei se dedidisse, in primo Hellenicorum suorum testatur Xenophon. Medos quoque à Dario defecisse, & prælio victos iterum subactos fuisse, in libro primo Historiæ suæ c.130. refert Herodotus. Qui cùm & Deceleani belli, libri 9.ca.72, ante quinquennium gesti meminerit, & libri 3.ca.15. filii Amyrtæi post patrem in Ægypto regnantis (de quo, ad annum sequentem erit dicendum:) extremis belli Peloponnesiaci temporibus Historiam illum suam vel scripsisse vel saltem recognovisse colligimus.

Anni hujus æstate ineunte, Athenis Thrasyllus acceptis navibus sibi decretis, & nautis 5000 cetratorum instar armatis, quos cæteris cetratis adjungeret, ad Samum trajicit. Ubi triduum moratus, ad Pygelensem (in Ioniâ) oram navigat; evastatóque illo agro, ad oppidi murum copias admovet. Cúmque è Mileto quidam subsidio Pygelensibus venissent, & palantes Atheniensium leviter armatos premerent; reliqui Athenienses suis succurrentes, Milesios omnes (paucis exceptis) occîdunt, ducentísque scutis cæsorum potiti trophæum statuunt. Postridie Notium navigant: indéque paratis ad iter rebus omnibus, Colophonem pergunt; quæ statim iis cessit. Nocte proximâ Lydiam ingrediuntur, adulto jam frumento, multósque vicos exurunt: pecuniam, mancipia, prædam aliam ingentem capiunt. Cúmque hinc inde sparsi, ac prædæ separatim intenti essent; Stages Persa (Tages ille, ut videtur, cujus ad annum M.3592 ex Thucydide facta est mentio) equitum suorum operâ vivum unum capit, & septem interficit. [*Xenoph. Hellen. lib.* 1.]

Tissaphernes Thrasyllum ad Ephesum oppugnandam navigaturum animadvertens, magnas cogit copias; equitibúsque dimissis, imperat omnibus ut Dianæ latum opem Ephesum accurrerent. Thrasyllus, XVII postquàm Lydiam invasisset die, Ephesum navigat: gravem armaturam ad Coresum exponit, equites, cetratos, epibatas, cæteros

omnes propter paludem ex oppidi parte alterâ: quúmque jam illuxisset, bipertitum exercitum admovet. Contrà oppidani & auxiliares à Tissapherne adducti, gravis primùm armaturæ pedites, qui erant Coressi, aggrediuntur. Quos posteaquàm in fugam vertissent, & interfectis plus minùs 100, reliquos usque ad mare persecuti fuissent; ad eos, qui propter paludem erant, se convertunt. Ubi & Atheniensibus in fugam conversis, & 300 eorum interfectis; statuerunt hoc loco trophæum, & alterum apud Coressum. Ex auxiliaribus verò Syracusani præcipuè & Selinuntii ob strenuam hîc navatam operam, præmiis ab Ephesiis sunt affecti: concessâ & immunitate perpetuâ, si quis esse civis cuperet. [*Id. ibid.*] Ærei trophæi ab Ephesiis in opprobrium Atheniensium erecti, meminit etiam Plutarchus in *Alcibiade*.

Athenienses, receptis per inducias cæsorum suorum corporibus, & Notii sepultis, Lesbum versùs & Hellespontum navigant. Cúmque in portu Methymnæ urbis Lesbiæ hærentes, 25 naves Syracusanorum, qui ad Ephesum cum ipsis conflixerant, prætervehi conspexissent: impetu in eas facto, quatuor earum cum vectoribus in potestatem redegerunt; cæteras in fugam datas Ephesum usque sunt persecuti. Captivos omnes Thrasyllus Athenas misit; præter Alcibiadem Atheniensem, Alcibiadis consobrinum & exilii socium, quem interemit. Inde Sestum ad exercitum navigat, & è Sesto copiæ universæ Lampsacum trajiciunt: simúlque hyems (ab autumno cœpta) aderat. Lampsaci verò quum vellet Alcibiades universas copias in eosdem ordines redigere, milites illius cum Thrasyllianis commisceri recusabant; invicti scilicet hactenus, cum iis qui victi fugatíque venirent. [*Xenoph. Hellen.* 1.]

3597 a. Quum *Lampsacum* (*Labdacum* vitiosè hîc habent Diodori codices) Alcibiadis & Thrasylli ibidem hyemantes copiæ militari communivissent opere, adversùs Abydenos expeditionem susceperunt: quibus cum magnâ manu suppetias veniens Pharnabazus, prælio superatus & fugatus est. Eum Alcibiades cum equitatu suo & 120 gravis armaturæ peditibus, quibus Menander præerat, in multam noctem usque persequi non destitit. Hâc victoriâ partâ milites inter se conciliati & sponte permisti, simul ovantes in castra rediêre. [*Id. ibid. & Plutarch. in Alcibiade.*]

Postero die trophæum excitavit Alcibiades, & Pharnabazi provinciam, nemine ire contrà auso, ferro & igni vastavit. Sacerdotes verò ibi captos sine pretio dimisit. [*Plutarch. ibid.*]

Lacedæmonii, Tissaphernis tergiversatione offensi, Bæotium, & alios legatos ad Darium miserunt: qui à Rege omnia, quæ petebant, impetrârunt. [*Xenoph. Hellen.* 1, 7.]

Eâdem hyeme, Alcibiadis & Thrasylli milites, diversis expeditionibus in Asiæ continentem factis, ditionem Regis populationibus vexabant. [*Id. ibid.*]

b. Darius filium suum Cyrum juniorem (annum 16 ætatis non excedentem; utpote à patre jam regnante susceptum, ut narrat Ctesias, & Plutarchus in *Artoxerxe*) oræ maritimæ, cum Satrapæ titulo, præfecit; 4307 407
eorúmque omnium qui ad Castoli planitiem congregari solebant summum Ducem constituit: dato mandato, ut in bello contra Athenienses

gerendo Lacedæmoniis se adjungeret. [*Id. ibid. & in Expedit. Cyri lib. 1. initio.*] Justinus, lib. 5. cap. 5. ex Trogo, *in locum Tissaphernis Darium regem Persarum filium suum Cyrum Ioniæ Lydiæque præposuisse*; cúmque *Lacedæmonios auxiliis opibúsque ad spem fortunæ prioris erexisse*, narrat. Eum enim in finem, Cyrum à patre fuisse missum, ut in bello contra Athenienses persequendo Lacedæmonios adjuvaret, refert Diodorus. [*ann. 1. Olymp. 93.*] à quo etiam Cyrus, ἄρχων ἐπὶ θαλάττης σατραπῶν, (ad ann. 2. Olymp. 94.) & τῶν ἐπὶ θαλάττης σατραπειῶν ἡγεμών, (ad ann. 4. ejusd. Olymp.) *Satraparum* sive *Satrapiarum oræ maritimæ Princeps* constitutus fuisse, rectè dicitur. Sub ejus enim ducatu & Pharnabazum & Tissaphernem etiam Satrapiis suis illic præfuisse certum est.

Amyrtæo Saitæ in regno Ægyptiaco successisse *Nepheritem*, novæ Dynastiæ regem, in Chronico Eusebiano legimus: quum ante Nephereum sive Nepheritem illum proximè regnavisse Psammitichum, à veteris Psammitichi (qui in 26 Manethonis Dynastiâ, quæ *Saitarum* etiam fuit) posteris oriundum, ex Diodoro Siculo (ad Olympiadis 95 annum 1.) didicerimus. Ut quæri etiam meritò hîc possit, an non *Pausiris* iste fuerit *Amyrtæi* filius; quem, Persarum beneficio, paternum recuperavisse imperium, Herodotus author est. [*lib. 3. cap. 15.*] De hujus autem & subsequentium Regum annis, in Ægyptiacâ nostrâ egimus Chronologiâ.

c. Anno quo Spartæ ephorus erat Pantacles, archon Athenis Antigenes, ineunte vere (quod illorum magistratum proximè antecessit) Athenienses cum universis copiis Prœconnesum navigârunt, indéque profecti, castra Chalcedoni admoverunt. [*Xenoph. Hellenic. 1.*] Ad Theramenem, qui tunc Chalcedonem oppugnabat, 70 naves & 5000 milites sub imperio habens, eos navigâsse scribit Diodorus. [*ad ann. 4. Olymp. 92.*]

Chalcedonenses, cognito Atheniensis exercitus adventu, bona sua omnia apud Thraces Bithynos, oppido ipsorum finitimos, deposuere. Alcibiades autem assumptâ militum parte cum equitatu istuc profectus, & navibus eòdem quoque sequi jussis, res omnes eorum deposcens, & arma minitans nisi pareretur, à Bithynis recepit: atque ita constitutâ cum illis pace, jam spoliis auctus, ad castra reversus est; & Chalcedonem, universi exercitus operâ, à mari ad mare muro ligneo cinxit. Tum præfectus Lacedæmonius Hippocrates, eductis ex oppido copiis suis, cum parte Atheniensium quos ducebat Thrasyllus conflixit, fortunâ diu ambiguâ, donec tandem Alcibiade cum peditum equitúmque subsidiis accurrente cæsus est Hippocrates, copiæque victæ in oppidum refugere sunt coactæ. Pugnâ verò hâc durante Pharnabazus parte aliâ extra munitionem Atticam cum pedestribus & equestribus copiis validis se inferens, perrumpere ad opem ferendam Hippocrati cùm frustrà conatus fuisset; in Heracleum (sive Fanum Herculis) quod erat in agro Chalcedonensium, ubi castra munita habebat, se recepit. [*Xenoph. Hellenic. 1. Plutarch. in Alcibiade.*]

d. Posthæc Alcibiades in Hellespontum & Cherronesum ad conficiendam pecuniam contendit: reliqui verò copiarum duces (Theramenem solum

ſolum Diodorus memorat) de Chalcedone convenêre cum Pharnabazo, ut daret Athenienſibus talenta 20, & legatos Atticos ad Regem deduceret. Mutuóque juramento ſe obſtrinxêre duces & Pharnabazus in hanc ſententiam; ut Chalcedonenſes tributum non minus quàm ſolebant Athenienſibus penderent, quæque jam debebant, ea quoque ſolverent: intereà Athenienſes arma non inferrent Chalcedonenſibus, donec legati à Rege rediiſſent. Reverſus quoque Alcibiades duobus à Pharnabazo miſſis Chryſopoli, Pharnabazus totidem ab Alcibiade deputatis Chalcedone, non ſolùm jusjurandum publicum præſtiterunt, ſed privatim etiam ipſi fœderibus ſe devinxerunt, [*Xenoph.*]

His ita factis, ſtatim Pharnabazus diſceſſit, ac legatos ad Regem proficiſcentes occurrere ſibi ad Cyzicum juſſit. Miſſi verò ad hanc legationem ab Athenienſibus fuêre, Dorotheus, Philodices, Theogenes, Euryptolemus, Mantitheus: & his adjuncti ab Argivis Cleoſtratus & Pyrrholochus. Etiam Lacedæmoniorum legati, Paſippidas & alii, ad Regem perrexere: quibus ſe conjunxit Hermocrates, qui jam Syracuſis exulabat, ejúſque frater Proxenus. [*Id.*]

Dum horum deducendorum cura Pharnabazum teneret, ex oppoſito littore trajecit ad eum Clearchus Lacedæmonius præfectus, partim ut ab eo ſtipendium pro milite ſumeret, partim ut naves, quæ in Helleſponto & apud Antandrum & alibi erant, in unum cogerent. Eâ enim claſſe ſperabat ſe Athenienſium ſocios clade aliquâ affecturum; eâque ratione à Byzantii obſidione copias ipſorum abſtracturum. Verùm dum abeſſet ille, Byzantium Athenienſibus proditum eſt. [*Id.*]

Pergentibus ad Regem legatis Athenienſium occurrerunt Bæotius & cæteri Lacedæmoniorum legati à Rege redeuntes, ipſéque Cyrus maritimis omnibus cum imperio præfuturus: quo viſo, maximè quidem illi cupiebant ad Regem proficiſci; ſin id non liceret, domum reverti. Cyrus verò Pharnabazo præcepit, ut aut ſibi legatos traderet, aut domum eos remitteret: nolens ſcilicèt ſcire Athenienſes, quæ agebantur. Verùm Pharnabazus detinens intereà legatos, jam ad Regem ſe eos deducturum, jam domum dimiſſurum profitebatur: atque ita ſuſpenſos per tres *annos* (an *menſes* potiùs ?) ſecum detinuit; tandémque veniâ à Cyro impetratâ, ad ſuos remiſit. [*Id.*]

Alcibiades, ſumptis è Samo 20 navibus, in Ceramicum ſinum Cariæ navigat; & collectis illic talentis centum, captivarum & oppreſſarum à ſe navium non minùs ducentarum ſpolia ſecum ducens, Athenas venit: ubi generalis Dux belli cum ſummâ poteſtate creatus, pluſquam ducentis talentis (ut in oratione contra filium ejus Alcibiadem Lyſias indicat) à civitate acceptis, exercitum 1500 gravis armaturæ peditum & 150 equitum, cum 100 navium claſſe, ibi conſcripſit. [*Xenoph. Hellen.1. Diodor.lib.13. Juſtin.lib.5.cap.4,5. Plutarch. & Æmil. Prob.in Alcibiade.*]

Satyrus Spartaci filius Boſphori Cimmerii regnum per annos 14 obtinet. [*Diodor.ad ann.4.Olymp.96.*]

Lacedæmonii, quum Crateſippidæ navarcho magiſtratus ſui tempus exiiſſet, Lyſandrum ejus loco mittunt. Is cùm ad Rhodum appuliſſet, coactis navibus, in Con inſulam Miletúmque navigat: inde Epheſum; ubi

ubi cum 70 navibus substitit, dum Sardes Cyrus accederet. [*Xenoph Hellenic.1.*] Et quum Ephesum offendisset sui cupidam & enixè facientem cum Lacedæmoniis, afflictam autem & moribus Persicis & Persarum commerciis (ob Lydiæ viciniam & crebram præfectorum regiorum hîc præsentiam) propè barbaram factam: communivit ibidem castra, naves onerarias imperavit illuc omnes decurrere, ac navalia ædificandarum triremium extruxit. Ita portus eorum frequentavit mercatoribus, negotiationibus forum, quæstu ædes atque officinas complevit. [*Plutarch. in Lysandro.*]

Certior factus Lysander Cyrum applicuisse Sardes, cum legatis Laconicis illuc ad eum profectus est: incusato multùm Tissapherne; cui quum imperatum esset Lacedæmoniis opem ferre & mari exigere Athenienses, videbatur factus per Alcibiadem remissior pigrescere, ac præbendo malignè stipendia navalem manum perdere. Cupiebat autem deferri & malè audire Cyrus quoque Tissaphernem: improbum hominem & privatim sibi infensum. Lysandro verò adolescentem ad bellum acriùs capessendum incitanti, ille amplissima quæque promptissimè promisit; affirmans sic sibi à patre fuisse mandatum: nec studium, nec pecuniam defore ostendit. Stipendium diurnum classiarii exercitus ex tribus obolis quatuor obolorum reddidit, quod jam antè debebatur id totum militi exsolvit, & stipendium menstruum ante tempus dependit (decem Daricorum millibus Lysandro numeratis:) atque ita exercitum universum multo quàm antè erat alacriorem reddidit; hostium verò classem brevi exinanivit. Complures enim ad eos, ubi stipendium esset uberius, transibant: qui verò remanebant, segnes redditi sunt & seditiosi, ac negotia ducibus quotidie exhibuerunt. [*Xenoph. Hellenic.lib.1. Diodor.lib.13. & Plutarch. in Lysandro.*]

Hæc quum Athenienses magno cum animi mœrore audiissent, Tissaphernis operâ legatos ad Cyrum mittunt. Eos ille non admittebat; quanquam rogaret Cyrum Tissaphernes, ac se diceret Alcibiadis consilio facere, quæ faceret: quòd is esset auctor, ut hoc unum spectaret, ne ulli Græcorum potentes essent; sed imbecilli potiùs omnes, suis ipsi dissidiis attriti. [*Id.ibid.*] Tres tamen adhuc annos restiterunt Athenienses; cùm à Cyro pecuniis ad classem Peloponnesii juvarentur. [*Thucyd.lib.2.*] Et quis miretur, tam florentes Atheniensium opes ruisse; cum ad opprimendam unam urbem, totius Orientis vires concurrerent? [*Justin.lib.5.cap.1.*]

Lysander Ephesum reversus, ibique quietem agens, naves 90 quas illic habebat in siccum subductas refecit. [*Xenoph.Hellen.1.*] Ex urbibus quoque vicinis potentissimos accersiit; initoque cum illis fœdere societatis, re bene gestâ, suæ quemque urbis principem se effecturum pollicebatur. Hinc evenit, ut illi studiis inter se certantes plura imperatis subministrarent: & opinione celeriùs Lysander omnibus ad bellum conducentibus abundaret. [*Diodor.lib.13.*]

Quum accepisset Alcibiades, Thrasybulum extra Hellespontum progressum munire Phocæam; ad eum navigat, relicto apud classem gubernatore suo Antiocho; cum mandatis, ne adversus Lysandri classem proveheretur. Antiochus verò cum navi suâ, & aliâ Notianâ, (ut

apud

apud Xenophontem habetur & Plutarchum: Diodorus enim decem naves lectissimas illum eduxisse refert) in portum Ephesiorum invectus ad ipsas Lysandri navium proras prætervehi ausus est. Tum Lysander, primò paucis navibus deductis, eum insequitur. Sed quum Antiocho pluribus cum navibus socii opem ferrent; universâ classe instructâ in eos pergit. Itaque & Athenienses reliquis triremibus è Notio deductis in hostes provecti sunt. Verùm quum naves eorum, nullo servato ordine, sparsæ vagarentur, amissis 15 triremibus, terga tandem dederunt: ipso etiam duce Antiocho interfecto. His navibus Lysander secum sumptis, & erecto ad Notium trophæo, Ephesum; Athenienses verò Samum trajecerunt. Quò cùm Alcibiades rediisset, universâ cum classe ad Ephesiorum portum provectus, aciem ante ostium ejus instruxit. At quum Lysander classem suam non educeret, quòd navium numero longè inferior esset, Samum reversus est. [*Xenophon. Hellenic.1. Diodor. lib.13. Plutarch. in Alcibiade & Lysandro.*]

Alcibiades ex Samo cum universâ classe Cumam navigans, falsis in oppidanos objectis criminibus, multos eorum captivos in naves abduxit. At ubi conjunctis totius civitatis viribus Cumæi ex improviso ad defensionem suorum hostem invaderent; eorum impetum aliquamdiu Alcibiades sustinuit: cùm verò subinde plures ex oppido & agro accurrerent; relictis captivis, ad naves confugere coactus est. Victum igitur se ægrè ferens, armatorum cohortes ex Mitylene accersit, & instructâ ante urbem acie Cumæos ad conflictum provocat. Sed nemine prodeunte, vastatis illorum agris, Mitylenen repetiit. Cumæi verò legatis Athenas missis, actionem contra eum instituunt; quòd socii nominis urbem, quæ ipsos nullâ injuriâ affecerit, populando vexâsset. Multæ quoque aliæ de improbitate hominis querelæ tum afferebantur. Nonnulli enim præsidiariorum in Samo, illi infensi, Athenas trajecerant; & in publicâ illum concione criminabantur, quòd cum Lacedæmoniis colluderet, & familiarem cum Pharnabazo amicitiam contraxisset, in eam maximè spem ut, bello confecto, civibus ipse dominaretur. [*Diodor. lib.13.*]

3598 *a.* Cumæis igitur suo, & Thrasybulo Thrasonis filio exercitus nomine, Athenis Alcibiadem ob imperium malè administratum accusantibus: ejus loco Conon & alii novem Duces substituuntur. Id ille ut audivit, relicto exercitu, in Thraciæ Chersonesum unâ triremi ad castella sua se recepit. [*Diodor. ibid. Xenoph. Hellenic.1. Plutarch. in Alcibiade.*]

b. Lysander, Ephesum ex urbibus accersens eos quos maximè præstare cæteris audaciâ & prudentiâ videbat, ut coitiones facerent arripiendísq; Rebuspublicis adjicerent animum eos incitavit: fiduciâ illis injectâ, simulatque oppressi Athenienses essent, solutos ipsos fore populari imperio & principatum in patriis suis habituros. [*Plutarch. in Lysandro.*] 4308 406

c. Luna vespere defecit. [*Xenoph. Hellen.1.*] Aprilis Juliani die 15° circa 3^am^ post occasum Solis horam: ut Astronomicus ostendit calculus.

Pityâ apud Lacedæmonios ephoro, Calliâ Athenis archonte, quum Lysandri præfecturæ annus exiisset, successor illi à Lacedæmoniis ad classem missus est Callicratidas. Cui infensus Lysander, naves quidem Ephesi illi tradidit, sed datæ sibi à Cyro pecuniæ ad stipendium nauticum

cum remisit residuum Sardes: jubens Callicratidam petere, si ei visum esset, & videre quâ ratione sustentaret milites. Unde necessitate ille compulsus, ad Cyrum in Lydiam perrexit, & nautis stipendium ab eo poposcit. Ubi, homo minimè aulicus, dilationem graviter ferens, & Græcos mortalium miserrimos esse affirmans, qui pecuniæ causâ barbaris adularentur; re infectâ, rediit. [*Xenoph. Hellen.* 1. *Plutarch. in Lysandro.*]

Callicratidas Miletum navigans, pecuniam à Milesiis impetrat; indéque Chium petens, Delphinium ibi castellum, quod Atheniensium præsidiarii circiter 500 tenebant, traditum sibi diruit. E Chio deinde quinque drachmarum viatico in nautas singulos coacto, adversus Teios pergens, & noctu mœnibus illapsus, urbem diripit. Inde ad Lesbum profectus, Methymnam expugnat. Ad ejus auxilium Cononem Atheniensium Ducem, cum 70 navibus, serò advenientem, cum 170 navibus persequens, pugnâ navali vincit; & 30 navibus amissis, cum reliquis 40 in portum Mitylenes fugere coactum, terrâ marique obsidet. Quo tempore, à Cyro etiam pecunia illi est allata. [*Xenoph. ibid. Diodor. lib.* 13.]

Atheniensium classis, quæ universa plurium quàm 150 navium fuit, ad Mitylnæam obsidionem solvendam prodiit. Callicratidas, Eteonico cum 50 navibus ad continuandam obsidionem relicto, cum cæteris 120 provectus, ad Arginusas insulas (inter Maleam Lesbi & Catanidem Asiæ promontorium positas) fortiter pugnans occubuit. Victores Athenienses naves 25 amiserunt, unâ cum hominibus; paucis exceptis, qui ad litus evaserunt. Peloponnesii, 77 suorum navibus desideratis, fugâ in Chium, maximâque ex parte in Cumæorum & Phocæensium regionem, se receperunt. [*Id. ibid.*] Calliâ verò Athenis archonte (hoc est, anno 3° Olympiadis XCIII) navale hoc ad Arginusas prælium commissum fuisse, cum Xenophonte & Diodoro Athenæus etiam (in libro 5. Dipnosophist.) confirmat.

3599 Cyrus consobrinos suos Autobœsacem & Mitræum, sororis patris sui Darii filios, interemit; quòd quum occurrissent ei, manus intra manicam non continuissent obvolutas; qui honor soli Regi deferri erat solitus. Id quum Hieramenes & uxor ejus (occisorum, ut videtur, parentes) rescivissent: Darium monuerunt, iniquissimum esse, ad tantam filii injuriam ipsum connivere. Quapropter eum Darius missis nuntiis ad se arcessit, ægritudinem prætexens: quum apud Thamneria Medorum in castris ageret; contra finitimos Cadusios, qui ab eo defecerant, expeditione susceptâ. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 2.] 4309 405

Lacedæmonii in Æolide, & Ioniâ, Insulísque hîc illic dispersi, conventu Ephesi habito, legatos Lacedæmonem miserunt, qui præsentem rerum statum exponerent, & Lysandrum remitti ad castra cum imperio peterent, prioribus experimentis probè ipsis cognitum. Misit cum iisdem postulatis & Cyrus. Sed quia bis eundem classi vetabat lex præfici, nec horum voluntati deesse Lacedæmonii volebant: nomen præfecturæ accommodaverunt Araco cnidam; Lysandrum verbo legatum, re cum summâ potestate miserunt. Lysander igitur Ephesum veniens, Eteonicum è Chio cum navibus arcessit: coactis etiam è Peloponneso

& aliunde navibus universis, ubicunque essent. Atque non has solùm reficiebat, sed etiam alias apud Antandrum ædificabat. [*Xenoph. ibid. Diodor. ann. 3. & 4. Olymp. 93. Plutarch. in Lysandro.*]

Lysander ad Cyrum profectus, pecuniam ab eo petit. Quâ ægre ab ab eo impetratâ (demonstrabat enim Cyrus prioribus pensionibus liberalibus se exhaustum) trierarchos constituit, & nautis stipendium debitum persolvit. [*Xenoph. Hellenic. lib. 2.*]

Carthaginienses, captâ Gelâ in Siciliâ, Apollinis extra urbem miræ magnitudinis æneam statuam inde abreptam Tyrum transmiserunt. [*Diodor. Sicul. ann. 4. Olymp. 93.*]

Cyrus, nuncio à patre accepto, Lysandrum Sardes ad se accersens, ne cum Atheniensibus prælio navali decerneret, vetuit; nisi multo majorem navium numerum haberet: magnam se in reditu ex Phœniciâ & Ciliciâ adducturum classem promittens. Suæ deinde præfecturæ urbes fidei Lysandri commendavit, & quæ ex illis tributa ipsi peculiariter pendebantur adsignavit ei omnia; & quod pecuniarum reliquum erat ei donavit. [*Xenoph. Hellenic. lib. 2. Diodor. ann. 4. Olymp. 93. Plutarch. in Lysandro.*]

Ad patrem deinde ascendit Cyrus, Tissapherne tanquam amico sibi adjuncto, cum trecentis gravis armaturæ militibus Græcis, quibus Xenias Parrhasius præerat. [*Xenoph. Expedit. Cyri, lib. 1. pag. 243. & 254.*]

Cyro ad patrem profecto, Lysander, soluto militibus stipendio, in Cerameum Cariæ sinum cum classe pergit: & castris ad *Cedreas* Atheniensibus confœderatum opidum admotis, postridie expugnatas diripit, & habitatores, qui erant semibarbari, servituti mancipat. Ita in 2° Hellenicorum rem narrat Xenophon. Diodorus verò, ad annum 4. Olymp. 93. ita. Lysander cum magno triremium numero, *Thasum* Cariæ urbem Atheniensibus societatis jure obnoxiam adortus, vi expugnat; pubémque omnem ad 800 jugulat, puerísque ac mulieribus sub hastâ venditis, urbem solo æquat. Ubi pro *Cedreensibus*, nomen *Thasiorum* perperam habetur positum: qui non Cariæ sed Thasi insulæ, longè ab eâ disjunctæ, erant incolæ; & post victoriam ad Ægos-potamos, everso Atheniensium statu, à Lysandro non vi sed dolo sunt oppressi: ut ex mutilatâ apud Æmilium Probum in *Lysandro*, & integrâ rei gestæ historiâ apud Polyænum in primo Stratagematum libro, intelligitur.

d. Mileti quidam paucorum dominatus studiosi populare imperium, Lacedæmoniorum auxilio, sustulerunt. Ac initio quum Dionysia celebrarentur, factioni suæ maximè adversantes in ædibus suis comprehensos, ad 40 trucidârunt. Pòst observato tempore, quo forum hominibus refertum erat, delectos è populo 300 omnium locupletissimos capite mulctant. Interim cives aliquot ornatissimi, qui populi causæ favebant, mille numero non minores, metu circumstantis periculi, ad Pharnabazum satrapam confugiunt. Is perquam humaniter illos excepit, aureóque statere singulis donato Claudâ, quod Claudiæ (an *Claudæ* insulæ? Act. XXVII. 16.) castellum est, inhabitanda profugis concessit. [*Diodor. ann. 4. Olymp. 93.*]

Athe-

Athenienses, Samo profecti & Regis fines depopulati, Chium & Ephesum versus navigabant, ad navale prælium sese parantes. Interim Lysander Rhodo solvens, relictâ à dextris Ioniâ, in Hellespontum cum classe contendit; prohibiturus illic navium exitus, & civitates quæ defecerant invasurus. [*Xenoph. Hellenic. 2.*]

Lysander, Abydo profectus, cum classe Lampsacum petiit Atheniensium sociam: simul pedestri itinere Abydenis & aliis eò se conferentibus, quibus Thorax Lacedæmonius præfuit. Adorti civitatem, vi eam capiunt; divitémque & frumento, vino, rebus aliis plenam diripiunt. Atticum in eâ præsidium fide datâ Lysander incolume dimisit, ingenuis omnibus hominibus libertatem donavit, direptámque à militibus urbem Lampsacenis restituit. [*Xenoph. ibid. Diodor. ann. 4. Olymp. 93. & Plutarch. in Lysandro.*]

Atheniensium classis, quæ 180 navium fuit, ad *Ægos-potamos* (sive *Capræ fluenta*) in angustiis Hellesponti, à Lysandro capta est, (ex toto numero vix decem triremibus evadentibus;) simúlque cum Ducibus, tria hominum millia. [*Id. ibid.*]

Conon, perditas jam res esse Atheniensium animadvertens, & crudelitatem civium metuens, cum navibus novem ad Abarindem Lampsaci promontorium appulit: ablatísque inde majoribus navium Lysandri malis, cum octo navibus ad regem Cyprium Euagoram, cum quo amicitia ipsi intercesserat, navigavit; Paralo, sive triremi publicâ, Athenas remissâ, ut ea quæ accidissent renuntiaret. [*Id. ibid. cum Isocrate in Euagorâ & ad Philippum, Aristotele lib. 2. Rhetoric. Justino lib. 5. cap. 6. & Aristide in orat. Rhodiacâ.*]

Lysander, castris direptis, naves, captivos & spolia, ad tibias & cantus triumphales ducens, Lampsacum se recepit: eodémque die Theopompum Milesium prædonem victoriæ nuncium Lacedæmonem misit, cum lectissimâ triremi, armis cæterísque spoliis magnificentissimè exornatâ; qui triduo iter illud confecit. Philocles dux & captivi Athenienses omnes (3000 numero, ut habet Plutarchus in *Alcibiade* & *Lysandro*) duce Adimanto solo excepto trucidati sunt. [*Xenoph. Diodor. Plutarch.*]

Rebus Lampsaci constitutis, Lysander Byzantium & Chalcedonem navigans ab utrâque civitate receptus est: Atheniensium præsidiariis fide datâ dimissis. Qui Byzantium Alcibiadi prodiderant, in Pontum tunc fugâ elapsi, dein Athenas profecti, ibi civitati adscripti sunt. Lysander verò, Byzantii & Chalcedone relicto Sthenelao Lacedæmonio præfecto, Lampsacum ad reficiendas naves rediit. [*Xenoph. Hellen. 2.*]

Lysander ex omnibus urbibus qui Atheniensium rebus studebant ejectis, deletóque passim populi jure & aliis Reipublicæ formis, Harmostas Lacedæmonios singulis reliquit: denis ex conflatis ab se per opida sodalitiis rectoribus delectis, quibus summum imperium potestatémque omnium rerum commisit. In horum enim numerum nemo admittebatur, nisi qui aut ejus hospitio contineretur, aut se illius fore proprium fide confirmârat. Atque ita δεκαδαρχία sive decemvirali potestate in omnibus urbibus constitutâ, ipsius nutu omnia gerebantur. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Lysandro.*]

Haud longo in his consumpto spatio, Lysander, præmissis Lacedæmonem nuntiis adesse se cum ducentis navibus, unà cum Agide & Pausaniâ regibus Spartanis Athenas obsedit: brevi sperans urbem se capturum. Sed, quum defenderent se fortiter Athenienses, rediit in Asiam: ubi civitatum respublicas demolitus est æquè omnium, & δεκαδαρχίας sive Decemviratus constituit, multis in unaquâque occisis, multis fugientibus. Et quum Mileti amici & hospites ejus, quibus operam suam ad opprimendum populum & adversarios pellendos fuerat pollicitus, mutato consilio rediissent cum æmulis suis in gratiam: mirâ simulatione & insigni usus perfidiâ, eorum qui partes populi tuebantur numero non minùs 800 Oligarchicis necandos tradidit. [*Plutarch. ibid.*]

3600 c. Athenienses, terrâ marique à Lacedæmoniis obsessi, pacem certis conditionibus consequuntur. Die 16° Munychionis Attici (Aprilis Juliani 24°) Atheniensibus à Lysandro conditiones pacis violatas objectum esse narrat in ejus Vitâ Plutarchus: quòd decem dies elapsi essent intra quos, juxta pacta conventa, urbis mœnia diruere tenebantur. Unde circa Munychionis 6 (Aprilis 14) pacem illam factam esse colligitur, quæ bello Peloponnesiaco, post annos 27 (ut in libo 5° docet Thucydides) finem dedit. 4310 404

Brevì post hanc pacem, Darius Asiæ rex, cùm per annos 19 imperium tenuisset, mortem obiit. Cui succedens filiorum natu maximus Artaxerxes, 43 annos regnavit. [*Diodor. Sicul. ann. 4. Olymp. 93.*] *Ocho Dario* Babylone mortuo successisse *Arsicam* sive *Arsacem*, ex Parysatide antequàm regnum adipisceretur genitum, & mutato nomine *Artoxerxem* fuisse appellatum; scribit hujus ipsius Artaxerxis, qui à memoriæ felicitate *Mnemonis* cognomentum obtinuit, medicus Ctesias Cnidius. Neque aliò referendam existimaverim historiam illam, apud Athenæum libro 12° Dipnosophist. *Ochum* jam moriturum, à filio natu maximo interrogatum, quâ industriâ regnum per tot annos conservâsset, id edoctus ut imitaretur; justa erga Deos omnésque homines faciendo illud se consecutum, respondisse. Etsi enim Ochus Darius ab uxore Parysatide, juniorem filium Cyrum majore affectu complexa, Darii Hystaspidis exemplo urgeretur, ut juniorem sibi regnanti natum seniori ante regnum genito anteponendum statuere: id tamen ille facere noluit, sed regnum Artaxerxi, Cyro civitates quarum præfectus erat, testamento legavit. [*Plutarch. in Artoxerxe. Justin. lib. 5. cap. 11.*]

Artaxerxe regnum adepto, uxoris suæ Statiræ Idernis filiæ impulsu, Udiastæ (qui Terituchmem satrapam Statiræ fratrem & Amistris sororis Artaxerxis maritum, interfecerat) extracta retro per cervicem lingua exsecatur: & ejus mortui loco, filius Mitradates vel Mithridates (qui urbem Zarim filio Terituchmis conservaverat) satrapa constituitur. [*Ctesias.*]

Quum Pasargadas profectus esset Artaxerxes ut, pro more, stolâ suâ positâ eam indueret quam Cyrus priscus, prius quàm regno potiretur, gesserat; sacrisque regiis à sacerdotibus Persicis inaugurаretur: adducit ad eum Tissaphernes sacerdotem illum, qui in pueritiâ Cyri magister patriæ institutionis fuerat, atque artem magicam eum docuerat. Cui idcirco fides est habita, Cyrum deferenti; quòd in templo circumvenire

nire insidiis Regem, atque cùm vestem exueret adoriri & obtruncare statuisset. [*Plutarch. in Artoxerxe.*]

Artaxerxes fratrem Cyrum, interficiendi consilio, comprehendit; & compedibus aureis (regiæ familiæ honore habito) vinxit. Sed moriturum jam mater ulnis complexa, ac capillo suo circumjiciens colligánsque illius collum cum suo, multis lamentis & obsecrationibus obtinuit ei veniam: effecítque ut ad suam in Lydiâ & maritimis civitatibus præfecturam remitteretur. [*Id. ibid. cum Xenoph. Expedit. Cyri lib. 1. Justin. lib. 5. cap. ult. & Ctesiâ.*]

Alcibiades, formidine imperantium terrâ jam maríque Lacedæmoniorum, in eam Bithyniæ partem quæ à Thracibus incolebatur secessit: eóque magnam vim pecuniæ tulit secum, majorem etiam in quâ degebat arce relinquens. Sed Thraces illi Bithyni, postquàm eum cum magnâ pecuniâ venisse senserunt, insidias ei fecerunt, & ea quæ apportavit abstulerunt: ipsum tamen capere non potuerunt. Inde igitur in Phrygiam ad Pharnabazum transiit: quem adeò suâ cepit humanitate, ut eum nemo in amicitiâ antecederet. Unde ei Grynium dedit in Phrygiâ castrum, ex quo quinquaginta talenta vectigalis habebat. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Alcibiade.*]

Lysandria, in honorem Lysandri, sunt instituta: in quibus quum Antimachus Colophonius & Niceratus Heracleotes carminibus certarent, Niceratum Lysander coronâ donavit. Antimachum, id molestè ferentem & poëma suum abolentem, tum juvenis Plato consolatus est: ignorantiam dicens iis quibus inesset tantùm nocere, sicut cæcitatem iis solùm qui ipsi capti luminibus essent. [*Plutarch. in Lysandro, cum Diodoro, ann. 4. Olymp. 93. ex Apollodoro.*]

d. Proximâ post receptas à Lysandro Athenas Olympiade, quâ stadium vicit Crocinas Thessalus, (quæ XCIV^a est numerata) Solis esse factum deliquium, in Hellenicorum libro 2° testatur Xenophon. Quod quidem hoc anno, 3° Septembris die, tempore matutino contigisse, calculus astronomicus demonstrat.

3601 a. Cyrus in Lydiam reversus, vinculorum memor, consilia init, quo pacto se deinceps è potestate fratris eximeret, atque etiam, si fieri posset, ejus loco regno potiretur. Itaque Græcas copias quàm poterat occultissimè cogebat, & prætextibus variis externum militem undique conquirebat, ut Regem imparatissimum offenderet. [*Xenoph. Expedit. Cyri, lib. 1. Plutarch. in Artoxerxe.*] Lysandro quoque triremem bicubitalem ex auro & ebore factam, victoriæ causâ gratulatoriam misit: quam ille in Brasidæ & Acanthiorum thesauro reposuit. [*Plutarch. in Lysandro.*] Et quum ad eum Lysander à sociis dona gerens venisset; (inter quæ monile fortasse illud fuerit, quod ex Thessaliâ à Scopâ juniore illi missum Ælianus memorat, in Var. Histor. lib. 12. ca. 1.) hortum Sardibus à se dispositum & consitum Cyrus illi ostendit, eósque de rusticæ rei exercitiis sermones cum eo habuit, quos recenset Socrates in Xenophontis Oeconomico.

Apud Persas Satibarzanes Orontem criminatur: cum Parysatide Artaxerxis matre consuetudinem eum habere dicens; quum alioqui castè illa viveret. Morte igitur mulctatur Orontes: & mater Regi indignatur,

dignatur, venenóque Terituchmis filium (Mithradatem) necat. [*Ctesias.*]

Alcibiades, quum Cyrum fratri bellum clàm parare, Lacedæmoniis adjuvantibus, intellexisset; ad Artaxerxem ire statuit, ut primus ipse de insidiosis hisce molitionibus eum edoceret; hâc ratione & suis se rebus (Themistoclis exemplo) consulere potuisse sperans, & patriam Regis auxilio, à Lacedæmoniorum servitute liberare. Interim Critias, & XXX Tyrannorum Athenis à Lacedæmoniis impositorum alii, certos homines ad Lysandrum in Asiam miserunt, qui eum certiorem facerent, nisi Alcibiadem sustulisset, nihil earum rerum fore ratum, quas ipse Athenis constituisset. Neque priùs tamen hæc Lysandrum moverunt, quàm à magistratibus urbanis est scytala allata, quæ juberet ut Alcibiadem tolleret. Pharnabazo igitur satrapæ renuntiat, societatem quæ Regi cum Lacedæmoniis esset stare non posse, fœderáque irrita futura, nisi Alcibiadem vivum aut mortuum tradidisset. Itaque Pharnabazus *Susamithren* patruum & *Magaum* (*Bagoam*, Æmilio Probo) fratrem ad Alcibiadem interficiendum misit; cùm ille esset in quodam Phrygiæ pago *Melissa* dicto, & in monte Elaphoente posito, itérque ad Regem compararet. Barbari ad illum opprimendum ab eis submissi, cùm ferro eum aggredi non auderent; noctu ligna contulerunt circa domum in quâ quiescebat, eámque succenderunt: deinde ex incendio evadentem Alcibiadem telis & sagittis eminus missis interemerunt, capútque ejus ad Pharnabazum retulerunt. Reliquum corpus amica, quæ cum eo vivere consueverat, muliebri suâ veste (quâ paulo ante interitum amictum se fuisse somniaverat) contectum, ædificii incendio cremavit; pro eâ quæ suppetebat copiâ, funus ei faciens splendidum atque honorificum. [*Ephorus, lib.17. apud Diodor. Sic. ann.1. Olymp.94. Aristotel. histor. animal. lib.6. cap.29. Cicer. lib.2. de Divinat. Valer. Maxim. lib.1. cap.7. Justin. lib.5. cap.8. Athen. Dipnosophist. lib.13. Plutarch. & Æmil. Prob. in Alcibiade.*]

b. Clearchus Lacedæmonius, Byzantii tyrannidem exercens, & à suis duce Panthœdâ profligatus, fugâ per noctem arreptâ, in Ioniam trajecit. Ubi familiaritate cum Cyro, bellum adversùs fratrem Artaxerxem moliente, contractâ, Dux copiarum factus est. Videns enim in eo robur animi esse & confidentiam ad quidvis promptam; decem millia Daricorum nummorum ei dedit: quibus ille instructus, copias coëgit, ac progressus è Chersoneso, Thracibus iis quibus supra Hellespontum sedes sunt bellum intulit. Quæ res quia Græcis commodo erat, etiam sponte suâ civitates Hellesponticæ pecunias ad alendum hunc militem conferebant. Quapropter & hæc copiæ Cyro clàm alebantur. [*Xenoph. Expedit. Cyri, lib.1. Diodor. ann.2. Olymp.94.*] 4311 403

c. Quum Pharnabazi provinciam Lysander vastaret, misit ille Spartam qui eum ob hoc accusarent. A Lacedæmoniis autem Pharnabazus, quòd inter regios præfectos in bello gerendo promptissimum se illis approbâsset, diligebatur. Unde infensi ephori, unum ex amicis & collegis Lysandri Thoracem, quòd habere eum domi argentum comperissent, necaverunt: ipsum verò Lysandrum missâ scytalâ domum ab Asiâ revocaverunt. Pharnabazum igitur Lysander oravit, ut alias scriberet literas,

teras, quibus priores querelæ tollerentur. Ille pollicitus, aperte quidem ejusmodi scripsit quales Lysander petebat, alias vero scriptas clam habebat, quas inter signandum prioribus illis substituit. Eas Lysander Lacedæmonem reversus ephoris tradens, imprudens suus ipse accusator factus est. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Lysandro, Polyæn. Stratagem. lib.* 7.]

Paucis diebus interpositis, ægre & non sine labore, ab ephoris peregrinationis ad Jovis Hammonis delubrum Lysander veniam impetravit; sacrificia quæ ante prælia voverat solvenda prætendens, sed nihil aliud interim agens, quam ut oraculi istius antistites largitione corrumperet. Eum in finem magna pecuniæ vi secum transvecta, in Libyam ille perrexit: cum circa illa loca rex Libys paternus ipsius hospes esset; ad quam amicitiam testificandam, fratri Lysandri nomen Libyis fuerat inditum. Verum præsides oraculi non solum corrumpi non potuerunt; sed etiam legatos Lacedæmona miserunt, qui Lysandrum accusarent, quòd sacerdotes fani corrumpere conatus esset. Hic ergo Lacedæmonem reversus, ad causam dicendam arcessitus, judicum est absolutus sententiis. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 94. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Lysandro.*]

3602 Urbes Ionicæ, quæ prius Tissapherni à Rege fuerant traditæ, hoc 4312 402
tempore omnes, excepta Mileto, ad Cyrum defecerunt. Cùm enim Tissaphernes Mileti præsensisset, Milesios eandem ad Cyrum defectionem moliri; partim eos occiderat, partim ejecerat. Hos Cyrus in exilium actos quum excepisset, exercitu comparato terrâ marique Miletum obsidebat, & ejectos reducere conabatur. [*Xenoph. Exped. Cyri. li.* 1 *pag.* 244. *edit. Paris. Græco-latin.*] In terrestri exercitu, ex Græcis, Socrates Achæus fuit cum gravis armaturæ circiter quingentis; & Pasio Megarensis cum septingentis fere. [*Ibid. pag.* 245.] Mari vero Tamos Ægyptius, Cyri navarchus, 25 navibus instructus urbem obsidebat. [*Ibid. pag.* 252.]

Cyrus ad Artaxerxem mittens, eum orabat, ut fratri potius quam Tissapherni concedere in eas urbes imperium vellet: quâ in re matris etiam studio adjuvabatur. Itaque accidit, ut Rex insidias sibi strui non animadverteret; sed existimaret Cyrum idcirco copias alere, quia Tissapherni bellum faceret: adeoque moleste non ferret, bellum inter ipsos geri. Nam mittebat Cyrus tributum Artaxerxi debitum iis ex urbibus quas Tissaphernes habuerat. [*Ibid. pag.* 241.]

Hunc Cyrum, qui neque Persico neque Babylonico unquam potitus est imperio, illum fuisse suaviter somniavit Georgius Hervartus, qui solutâ captivitate Babylonicâ Judæis, cum præside Zorobabele & Josuâ sive Jesu Jozadaki filio summo Sacerdote, in patriam redeundi potestatem dedit. quum Artaxerxes Mnemon hisce temporibus Imperator fuerit, summus Sacerdos Johannes (Nehemiæ XII°. 11, 22, 23. Johanan & Jonathan dictus) populi vero præses Persicus Satrapa à Josepho, Antiquitat. lib. XI. cap. 7. nominatus Βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ ἄλλου (λαοῦ inepte legunt vulgata exemplaria) Ἀρταξέρξου, *Vagoses dux alterius Artaxerxis* (ut Ruffinus quoque vertit:) alterius nimirum à Longimano Artaxerxe, de quo in præcedente capite Josephus egerat. Historia

ria verò quam de hisce ille narrat, est ejusmodi.

Johanni summo Pontifici frater erat Jesus: cui Vagoses amicus existens, Pontificatum se daturum est pollicitus. Hâc fiduciâ Jesus quum liberius cum fratre in Templo altercaretur, re ad rixam usque progressâ, tantam fratri bilem movit, ut ab eo per iram interficeretur. Quo cognito, Vagoses superveniens Templum ingressus polluit; illud jam antè à Sacerdote summo fratris sanguine prophanatum dictitans: ac per septennium ejus cædis pœnas à Judæis exegit, gravi mulctâ impositâ; ut priusquàm quotidianas hostias offerrent, pro unoquoque (non *anno*, ut habent editæ Josephi versiones eásque secutus Salianus, sed) *agno*, ex publico quinquaginta drachmas penderent. Ea verò pœna terminata videtur fuisse cum ejus, à quo facinus perpetratum est, Pontificis Johannis obitu: quem ad hujus Artaxerxis (non Ochi) principatum & quidem illius annos primos, idcirco referimus; quòd Johananis sive Johannis hujus (nondum tamen Pontificis) mentionem in Ezræ libro factam invenerimus. [*Ezr.* X.*6. cum Nehem.* XII.23.] Inter septimum enim annum Artaxerxis Longimani (ad quem illa Ezræ historia pertinet) & finem septimi anni Artaxerxis Mnemonis (ante quem vitâ non excessisse Johannem supponimus) 70 annorum intervallum rationes nostræ constituunt. Ita Johanni post nonagesimum ætatis annum defuncto, successisset Jaddus filius: qui ad Alexandri usque imperium Pontificatum obtinuit; & circa 83 ætatis annum (si sub finem regni Darii Nothi natum illum fuisse ponamus) ex hominum vitâ demigravit. Sed hæc extra callem. Ad institutam Chronici seriem, & minoris Cyri (intra 22 annum ætatis) interitum, jam recurrimus.

3603 b. Cyrus Lacedæmonem legatos misit, rogans, ut quemadmodum ipse 4313 401
Lacedæmoniis contra Athenienses opem tulisset, ita & illi auxilia & milites sibi mittant: in literis suis jactitans, se largiturum, si pedestres venissent, equos, si equestres, bigas; si prædia haberent vicos, si vicos, urbes; stipendiúmque militibus non annumeraturum, sed admensurum. Lacedæmonii, justa eum postulare censentes & ex re suâ bellum istud fore arbitrati, velut ignorantes contra quem bellum pararetur, decernunt auxilia Cyro mittenda: quærentes apud Cyrum gratiam; & apud Artaxerxem, si vicisset, veniæ patrocinia, cùm nihil adversùs eum apertè decrevissent. Ephori igitur confestim ad Samium suum navarchum miserunt, ut quicquid Cyrus imperaret exsequeretur. [*Xenophon.lib.3. Hellenic.init. Diodor. Olymp.94.ann.4. Justin.lib.5.cap.ult. Plutarch.in Artoxerxe.*]

Lacedæmoniorum navarchus cum triremibus suis Ephesum ad Tamon Ægyptium Cyri navarchum trajiciens, ad omnia promptam illi operam exhibuit. Classem enim suam cum illius conjungens, & simul cum illo ex Ioniâ in Ciliciam circumvectus, effecit ut Syennesis qui ibi rerum potitus est Cyrum adversùs fratrem pergentem terrâ impedire non posset. [*Xenoph.& Diodor.ibid. cum Cyri Expedit. lib.*1.*pag.*248. *&* 252.] Diodorus Samio Lacedæmoniorum navarcho, cui *Sami* nomen fuisse putat, 25 triremes assignat, & Tamo 50. quum ex certiore Expeditionis Cyri historiâ appareat, Tamo 25 fuisse naves, Pythagoræ verò Lacedæmonio (sic eram alterum nominat navarchum 35.)

Cyrus,

Cyrus, quum in superiorem Asiam movere statuisset, causam belli eam præ se ferebat, quasi vellet adversùs Pisidas, regionem ipsius infestantes, exercitum ducere: indéque Clearchum Lacedæmonium, Aristippum Thessalum, Xeniam Arcadem, exules Milesios cum iis qui Miletum obsidebant, Proxenum Bœotium, copiásque quas habebat omnes, tum Græcas tum Barbaricas, Sardes accersivit. [*Xenoph. Expedit. Cyri, lib.* 1.]

Tissaphernes, cùm animadverteret apparatum belli majorem esse, quàm ut adversùs Pisidas comparari videretur; cum quingentorum equitum comitatu ad Artaxerxem quàm potuit maximis itineribus contendit: qui re ex eo cognitâ, omnia ad bellum necessaria comparare cœpit. [*Ibid.*]

Cyrus, quum curatores Lydiæ Persas constituisset sibi propinquos, Ioniæ autem & Æolidi vicinísque locis Tamon (navarchum) fidum sibi amicum, natione verò Memphitem, præesse jussisset: mox ipse cum exercitu Ciliciam & Pisidiam versùs movit; rumore passim disseminato, quòd nonnulli gentium istarum ab officio recessissent. [*Diodor.*]

Quo pacto autem Cyrus, στράτευμά τι συνέλεξε, καὶ τοῦτ᾽ ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακουσίῳ γέγραπται. *Quomodo & copias collegerit, & cum eis adversus fratrem ascenderit; tum quî pugna commissa fuerit, perierit ipse; Græci deinde salvi ad mare pervenerint: Themistogenes Syracusanus memoriæ prodidit:* in tertii Hellenicorum initio, inquit Xenophon. Cum quo conferendus locus ille Plutarchi (in lib. de gloriâ Atheniensium) de *Xenophonte.* Ξενοφῶν αὐτὸς ἑαυτοῦ γέγονεν ἱστορία, γράψας ἃ ἐστρατήγησε καὶ κατώρθωσε, καὶ Θεμιστογένη περὶ τούτων συντετάχθαι τὸν Συρακούσιον, ἵνα πιστότερος ᾖ διηγούμενος ἑαυτὸν ὡς ἄλλον, ἑτέρῳ τὴν τῶν λόγων δόξαν χαριζόμενος. *Ipse Xenophon suæ sibi historiæ fuit argumentum; scribens quomodo exercitum duxerit, & quid præclarè gesserit rei, ac de iis compositam historiam esse à Themistogene Syracusano: gloriam hanc alii deferens scriptionis, ut de seipso tanquam alio scribens faciliùs fidem inveniret.* Et Suidæ alius de *Themistogene* illo *Syracusano historico:* quo, Κύρου ἀνάβασιν ἥτις ἐν τοῖς Ξενοφῶντος ἑλληνικοῖς φέρεται, καὶ ἄλλα τινὰ περὶ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, *Cyri expeditionem, quæ extat in Xenophontis Hellenicis, & alia quædam de suâ patriâ,* eum scripsisse significat. Cum Græcanicâ nimirum Xenophontis historiâ conjungi solebant hujus Ἀναβάσεως libri, in quorum fine toti huic expeditioni scriptor ipse interfuisse se indicat: indéque Xenophonti, cujus res in eâ gestæ utramque operis paginam implent, non à Plutarcho solùm sunt tributi, sed etiam à Cicerone, Dionysio Halicarnassæo, Hermogene, Diogene Laërtio, Athenæo & (ut ex nostris Eusebium & Hieronymum non commemorem) Arriano Nicomediensi. cui & *Novi Xenophontis* cognomentum attributum fuisse, apud Photium & Suidam legitur: tum quòd libris quatuor præceptoris sui Epicteti, sicut libris quatuor Xenophon magistri sui Socratis sermones fuerit complexus; tum quòd ad exemplum septem librorum Ἀναβάσεως Κύρου, Xenophonti & ab aliis & ab ipso adscriptorum, totidem Ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου libros & ille scripserit. Quanquam nec ipse priori

oris Ἀναβάσεως authorem in eo est imitatus; quòd illius κατὰ βιβλίον μὲν ἐποίησε προοίμιον, ὅλης δὲ οὔ, (quemadmodum à Laërtio est observatum) *in singulis libris proœmium fecit, totius autem operis nullum.* In singulorum enim librorum (præter sextum) initiis transitiones habentur, quæ brevem præcedentium complectuntur epilogum. Qui cùm Xenophontis mos non fuerit, aliáque nonnulla in his libris occurrant, quæ alibi à Xenophonte traditis minùs sunt consentanea: eò inclinat animus, ut à *Themistogene* commentarios hosce scriptos fuisse arbitremur; utcumque ob Veterum illorum authoritatem, *Xenophontis* eos titulo citare haudquaquam nobis displicuerit.

Ex quinque verò capitibus Themistogenicæ Historiæ à Xenophonte suprà propositis, quatuor priores in *primo* Ἀναβάσεως libro habentur explicatæ. I. Copiarum Cyri collectio. II. Earundem in superiorem Asiam & locum pugnæ deductio. III. Pugnæ commissio. IV. Cyri interitus.

Sardibus enim movens Cyrus (ubi occurrisse ei Xenophontem, à Proxeno Bœotio Athenis accersitum, & militiæ huic nomen dedisse, in libro 3° legimus) Celænas in Phrygiâ pervenit, ibíque 30 dies moratus est: intra quos Clearcho Lacedæmonio exule & aliis Græcorum Ducibus ad eum diversis itineribus accesserunt, censúque Græcorum ibi instituto, inventa sunt armaturæ gravis militum undecim millia, cetratorum circiter duo.

c. Celænis Cyrus ad Caystri campum processit, ubi acceptâ ab Epyaxâ, Syennesis Cilicum regis uxore, (quâ nimis familiariter usus fuisse Cyrus dicebatur) pecuniâ, exercitui non solutum trimestre stipendium ægrè ferenti salarium quatuor mensium persolvit. Epyaxa quinque ante Cyrum diebus Tarsum in Ciliciâ venit: ejúsque suasu maritus Syennesis eò perductus, Cyro magnam pecuniæ vim ad alendum exercitum donavit. Syennesem verò vafri ingenii virum, ad incertum fortunæ eventum sese præparantem, ambos & Cyrum & Artaxerxem in hoc bello adjuvisse, addunt Ctesias & Diodorus. Alterum enim ex filiis, mediocri commilitantium manu instructum, Cyro adjunxit: alterum clàm ad Artaxerxem præmisit; qui tot in eum copias duci, seque invitum ad arma cum Cyro socianda pertractum, sincerâ tamen interim fide Regi addictum, redire ad vexilla ipsius velle, renunciaret. Dies 20 Cyrus cum exercitu Tarsi substitit: Græcis militibus negantibus se ulteriùs perrecturos. Sed eo motu prudentiâ Clearchi sedato, ad extremam Ciliciæ urbem Issum demùm perductus est: quò & Cyri classis appulit, cum 700 (800 habet Diodorus) gravis armaturæ militibus, quos ad eum Lacedæmonii sub Chirosophi ductu miserant. Quo etiam loco stipendiarii Græci 400 gravis armaturæ, qui Artaxerxi sub Abrocomâ militaverant, castris Cyri se adjunxerunt. Ipse verò Abrocomas, relictâ Phœniciâ, cum trecentis hominum millibus ad Regem perrexit: licèt non ante quintum à pugnâ diem ad eum pervenerit. Unde per Syriæ portas, ab eo desertas, traducto exercitu Cyrus ad locum pugnæ tandem devenit: ab Epheso eoúsque stathmis 93, parasangis autem 535 (sive stadiis 16050) confectis.

Locum pugnæ *Cunaxa* appellatum fuisse, refert Plutarchus; à Babylone

lone stadiis 500 distantem. Unde, quum in 2° Ἀναβάσεως libro (pag. 276.) stadiorum 3060 commemoratur distantia; pro, εἰς Βαβυλῶνα, Jacobus Cappellus εἰς Σοῦσα legendum esse putat. In Cyri exercitu censa sunt Græcorum 13 fere millia; (licèt 10 tantùm millia Justinus habeat, libro 5. cap.ult.) è quibus 10400 scutati erant, 2400 vel 2500 cetrati: Barbarorum 10 myriades (100000) & currus falcati ferè 20. Ex partibus Artaxerxis, 90 myriades (900000) prælio interfuisse dicuntur, & currus falcati 150. Sed apud Plutarchum, Ctesias Cnidius (qui prælio interfuit) & apud Diodorum Ephorus, 40 myriades (400000) tantùm commemorant. In pugnâ, ex hujus copiis interfectos fuisse suprà 15000 refert Diodorus; ex Cyri verò 3000. Apud Plutarchum Ctesias 9000 cæsorum numerum ad Artaxerxem relatum fuisse perhibet; sibi verò non minùs 20000 visos qui ceciderant. Commissa verò pugna est, sub initium anni 4ⁱ Olympiadis XCIV, archonte Athenis Xenæneto, ante mortem Socratis anno uno: ut in Vitâ Xenophontis indicat Diogenes Laërtius.

Hîc utroque fratre in prælio concurrente, prior Artaxerxes à Cyro per ipsam loricam in pectore vulneratus est: quod vulnus Ctesias se curâsse commemorat. Cyrus verò dum pugnæ successu elatus incautiùs in hostes fertur, à quodam percussus occubuit. Victor Artaxerxes contumeliosis modis in fratris cadaver sævìit: caput & dextram quâ percussus ab eo fuerat abscindens, & quasi per triumphum circumferens. Quæ tristis mater Parysatis, Babylonem profecta, vix tandem recuperavit, Susa misit, ibíque sepeliit. Hunc amborum fratrum conflictum, ex Dinone & Ctesiâ, pleniùs Plutarchus explicat.

Rex castra diripiens, Phocaicam Cyri concubinam, sapientiæ & elegantiæ nomine celebratam cepit. [Ἀναβάσ. lib. 1. pag. 270.] Phocæensis genere ex Ioniâ hæc fuit, Hermotimi filia, à suis primùm *Mitto* vocata, posteà à Cyro, quòd Aspasiæ Milesiæ Axiochi filiæ & Periclis amicæ (de quâ suprà, ad annum Mundi 3564) formâ & prudentiâ non impar videretur, *Aspasia* est appellata. Hanc singulari studio rex Artaxerxes requisivit: quúmque ad ipsum vinctam eam ducerent, excanduit, & qui hoc fecerant in vincula conjecit. Aspasiam verò inter omnes pellices (quas 360 alebat formâ præstantissimas) primam habuit, & præcipuè adamavit. [*Plutarch. in Pericle & Artoxerxe. Ælian. Var. histor. lib. 12. cap. 1. Justin. lib. 10. cap. 2.*]

Græci cladis hujus & Cyri interitus ignari, fortiter ex aliâ parte pugnârunt, & Tissaphernem ejúsque copias vicerunt. Sex tantùm millia Græcorum hîc fuisse, affirmat Isocrates in Panegyrico: quos neque ex optimis delectos fuisse addit, sed homines ita perditos, ut in suis civitatibus vivere non possent; ignaros regionis, destitutos à sociis, à comitibus proditos, duce quem secuti fuerant amisso. Castra verò ipsorum Rex cum suis, qui Tissapherni in auxilium venerat, diripuit: ad quæ, copiis regiis iterùm fugatis, Græci reversi, maximâ ex parte incœnati pernoctârunt; cùm omnes etiam impransi essent. Atque hîc *primus* Ἀναβάσεως Cyri liber terminatur.

Secundus liber narrat, quo modo Græci, duce Clearcho Lacedæmonio, in patriam redire constituerint: & ut Tissaphernes, comitem se

 cum

cum copiis suis & ducem itineris fore promittens, Clearchum cum tribus Ducibus (Proxeno Bœotio, Agiâ Arcade & Socrate Achæo) 20 præfectis cohortium, & 200 circiter militibus; fœdere ac jurejurando violato, tollendos è medio procuraverit. Narraverat & anteà in Persicâ suâ historiâ (quam author hujus libri legerat) Ctesias Cnidius: quo pacto Tissaphernes per Menonem Thessalum dolo juramentísque Clearchum ducésque cæteros in potestatem suam redegerit, eósque compedibus vinctos Babylonem ad Regem miserit; & quomodo Ctesias ipse, quum medicus esset Parysatidis, Clearcho dum in carcere esset multa humanitatis officia per eam præstiterit, ut Rex Parysatidi matri deprecanti pro Clearchi incolumitate jurejurando annuerit, verùm impulsu Statiræ uxoris cunctos Duces, præter Menonem, deinde trucidaverit, ut cæterorum Ducum cadavera à canibus & alitibus laniata fuerint, terræ verò cumulus magnæ altitudinis, venti procellâ excitatus, Clearchi corpus contexerit. [*Ctes. in Photii Excerptis, & Plutarchi Artoxerxe.*]

d. Libro *tertio*, & quatuor sequentibus, reliquorum Græcorum, qui Tissaphernis insidias evaserant, reditus in patriam explicatur. ut milites à Xenophonte persuasi alios sibi Duces elegerint, (quorum unus Xenophon ipse fuit, in Proxeni locum suffectus) & per medias hostium regiones, longæ hyemis inclementiam & infinita passi discrimina, domum reversi fuerint. Eorum summa apud Diodorum Siculum habetur, in anni 4 Olympiadis 94 historiâ: cui adjungi & ea possunt, quæ hâc de re habet Isocrates in Panegyrico.

Tissapherni Artaxerxes, ob operam ipsi in bello contra fratrem strenuè navatam, non solùm ejus quam ipse priùs obtinuerat, sed etiam Satrapiarum, quibus Cyrus præfuerat, imperium concessit. [*Xenoph. Hellenic. lib. 3. Diodor. ann. 4. Olymp. 94.*] Magnificis etiam muneribus donato, suam ipsi filiam matrimonio adjunxit: & de reliquo fidissimum eum amicum fuit expertus. [*Diodor. ibid.*]

Carem, à quo in poplite Cyrus vulneratus occubuit, post decem dierum tormenta, effossis oculis & ære fervente in aures infuso, Parysatis necandum curavit. Mithridates qui primus Cyrum sauciaverat, atque eum interfecisse in mensâ gloriatus fuerat, binis scaphis 17 dies inclusus, à vermibus absumptus est. Bagabatem sive Mesabatem Artaxerxis eunuchum, qui illius jussu caput & manum Cyri à cadavere absciderat, Parysatis, victo in talorum lusu Rege filio, obtinuit: quem vivum excoriari jussit, deinde corpus transversum in tres sustolli cruces & pellem seorsum palo suffigi. Quo tempore Parysatis, propter multam Artaxerxis obsecrationem, flere Cyrum cessavit. [*Ctesias: & Plutarch. in Artoxerxe.*]

Parysatis Statiram reginam nurum suam veneno hunc in modum sustulit. Ancillam habebat fidam, quæ plurimùm apud ipsam poterat, Gingen vel Gigin dictam: quam administram veneni Dinon tradit fuisse, consciam modò invitam Ctesias. Illum qui venenum dedit, hic Belitaram appellat, Dinon Melantam. Nascitur apud Persas exigua avis, rhyntaces (vel rhyndaces) dicta, quæ omni caret excremento, habétque intestina omnia adipe differta. Hanc autumat Ctesias cultello,

quem altero latere illeverat toxico, dissecuisse Parysatidem; partémque sinceram mandisse ipsam, Statiræ verò dedisse veneno infectam alteram. Dinon non Parysatidem, sed Melantam, medicatas carnes secuisse cultro & Statiræ apposuisse. Quum animam igitur ea magnis cum cruciatibus ageret, suspicionem Regi adversus matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoscenti. Unde quæstioni extemplo intentus, ministros matris & structores corripuit ac tormentis laceravit. At Gigin diu Parysatis in cubiculo suo tenuit, deposcentíque denegavit Regi. Verùm postea orante illâ ut domum nocte dimitteretur, certior factus locatis insidiis comprehendit Gigin, & veneficii reis debito affecit supplicio. Parysatidem verò Artaxerxes nullo nec verbo nec facto læsit, nisi quòd petentem relegaverit Babylonem; adjiciens, quoad superesset illa, non visurum se Babylonem. [*Plutarch.ibid.*]

Aristo cum quibusdam aliis Cyrenen occupavit, à quibus 500 civium omnium potentissimi subito incursu trucidati sunt: de cæteris ornatissimus quisque profugit. Exsules itaque Cyrenæi, assumptâ Messeniorum circiter 3000 (ex Græciâ à Lacedæmoniis hoc tempore expulsorum) manu, in aciem contra urbis occupatores descendunt: prælióque commisso, utrinque magna Cyrenæorum strages editur, & Messenii propè omnes ibi cadunt. A pugnâ verò missis ultro citróque legatis, Cyrenæi rem componunt; & sub fide, per juramentum datâ & acceptâ, injuriarum memores se nunquam fore, communi deinceps jure civitatem administrârunt. [*Diodor.ann.4. Olymp.94.*]

3604 a. *Tissaphernes* (pro quo, *Pharnabazi* nomen apud Diodorum per errorem hîc irrepsit) ad omnes oræ maritimæ satrapias in fidem accipiendas ab Artaxerxe missus, mox civitates Ionicas omnes imperio suo parere volebat. [*Xenoph.Hellenic.lib.3.Diodor.ad ann.1.Olymp.95.*]

Cùm præfecti & urbes, qui Cyro adhæserant, in anxio pavore essent, ne pœnas luerent eorum quæ in Regem deliquissent: cæteri quidem satrapæ per legatos Tissaphernis gratiam reconciliare sibi studuerunt. At qui plurimum inter eos poterat Tamos (Memphites; de quo suprà, ad ann. Mundi 3593.*c.* & 3603.*b.*) Ioniæ præfectus, opes filiósque omnes, præter unum Gaum qui regiarum posteà copiarum Dux fuit, triremibus imponens; in Ægyptum ad Psammitichum regem, quem beneficiis sibi devinctum habuerat, cum classe discessit. Psammitichus verò, tum benefactorum necessitudinem tum jus supplicum pro nihilo habens, supplicem & amicum unâ cum liberis jugulavit, ut pecuniis & classe potiretur. [*Diodor.ibid.*]

Græci Trapezunte (quæ prima urbs Græca fuit ad quam venerant, in litore Ponti Euxini & regione Colchorum posita) profecti, tridui pedestri itinere Cerasuntem (aliud Græcum opidum, in Colchide quoque ad mare situm) pervenerunt: ibíque 10 dies substitere, quibus institutâ lustratione, censi sunt milites 8600, qui ex 10000 circitèr salvi evaserant; quum reliqui partim per hostiles incursiones, partim à nivibus, partim etiam morbo consumpti periissent. Inde per Mosynæcorum, Chalybum & Tibarenorum regiones progressi, Græcorum ad opidum Cotyora venerunt, Sinopensium coloniam: *octo* videlicèt (vel *quinque* potiùs, ut series historiæ postulare videtur) post pugnam 4314 400

b. (at line "opidum Cotyora venerunt")

 in

in regione Babylonicâ commissam mensibus; stathmis 122, parasangis verò 620 sive stadiis 18600 confectis. Hîc verò 45 dierum stativa habuerunt. [*Expedit.Cyri, lib.5.*]

Dum istic hæreretur, partim ex Cotyorensium foro, partim ex prædâ, quam ex Paphlagonum finibus agebant, Græci sibi victum quæsiverunt. Paphlagones vicissim Græcos aut dissipatos spoliabant, aut paulo longiùs à castris tabernacula habentes noctu oppugnabant: donec inter eos pax Corylæ, qui tum Paphlagonibus cum imperio præerat, interventu constituta est. Naves deinde Græci ab Heracleensibus & Sinopensibus nacti, ad Harmenen Sinopæ portum navigârunt; ibíque dies quinque sunt commorati. Inde Heracleam, Megarensium coloniam in Maryandenorum finibus sitam, navigârunt; & ad Acherusiam peninsulam appulerunt. In tres deinde partes diviso exercitu, Arcades & Achæi qui supra 4500 erant omnes gravis armaturæ pedites, navibus ab Heracleensibus impetratis primi navigârunt; ut subitò Bithynos adorti, quamplurima auferrent: & ad portum Calpæ, qui in mediâ ferè Bithynicâ est Thraciâ, noctu descendentes, ad vicos proximos stadiis plus minùs 50 à mari perrexerunt. Lacessiti verò ab eis Thraces, maximâ eos clade affecerunt. Una enim cohors, cum duce Smicrete, in conflictu tota deleta est; ex aliâ, octo tantùm cum duce Hegesandro servati sunt: reliqui autem duces & milites omnes, in colle quò convenerant, arctâ obsidione à Thracibus sunt circumsessi. Chirosophus, cum gravis armaturæ 1400 & cetratis 700 (qui Thraces erant, & Clearchum secuti fuerant) inde ab Heracleâ per regionem pedibus iter fecit; deinde cùm Bithynicam Thraciam attigisset, ac jam valetudine infirmiore uteretur, navem conscendit, & ad Calpæ portum tutò pervenit. Xenophon, cum gravis armaturæ peditibus 1700, cetratis 700, & 40 plus minùs equitibus, maritimo itinere in eos fines venit, qui Bithynicæ Thraciæ & Heracleotidis agros terminant: deinde per mediterranea progressus, socios suos à Thracum obsidione liberavit. Simúlque tandem ad Calpæ portum omnes coierunt. [*Ibid.lib.6.*]

Mortuo ibi Chirosopho, in ejus locum Neo Asinensis est surrogatus: qui, quum exercitum miserè premi commeatus inopiâ videret, coactis plus minùs duobus hominum millibus ad prædam faciendam per Bithynorum vicos discurrit. Eos primi Pharnabazi equites invadunt: qui Bithynis opem laturi advenerant, & eorundem vicissim adjuti copiis, avertere volebant Græcos, ne Phrygiam ingrederentur. Trucidant hi equites ex Græcis non pauciores 500. Cæteri quemdam in montem fugâ se recipientes, suppetias illis Xenophonte veniente, salvi ad castra ante Solis occasum sunt reducti. Spithridate deinde & Rhathine cum novis copiis ad auxilium Bithynis ferendum adventantibus, Græci insigni adversùs eos potiti victoriâ, erecto trophæo ubi primùm conflixerant, ad castra sua juxta mare plus minùs 60 stadiis ab eo loco posita redierunt. Post eam pugnam hostes, suis rebus providentes, domesticos & facultates suas quò poterant longissimè abduxerunt. Græci verò posteà, cùm rectâ incedentes per Bithynos viâ nihil usquam offenderent, unius diei ac noctis itinere in Bithyniam reversi, amplam & mancipiorum & ovium copiam secum abduxerunt. Indéque sexto die

Chry-

Chrysopolim Chalcedoniæ urbem pervenerunt: ubi dies septem commorati, prædam vendiderunt. [*Ibid.*]

Pharnabazus, metuens ne Græcorum istæ copiæ ditionem suam bello peterent, Anaxibii Lacedæmonii navarchi operâ, qui tum fortè Byzantii erat, effecit ut milites universi ex Asiâ Byzantium traducerentur. Anaxibius cum Xenophonte in Asiam reversus, Cyzici ex Aristarcho novo Byzantii præfecto intellexit, successorem sibi datum ad Hellespontum adventare Polum: indéque Parium navigans, ad Pharnabazum misit, qui eum moneret, ut quæ ob Græcorum traductionem promiserat ipsi præstaret. A quo spe suâ frustratus, Xenophonti negotium dat, ut Græcorum copias in Asiam summâ celeritate iterum reduceret. Verùm à Pharnabazo persuasus Aristarchus conatum illum impediit. Unde sub Seuthe Thraciæ rege militare coactus est Xenophon: sæviente adhuc hyeme, & vi frigoris ita intensâ, ut nares & aures ab eo adustas multi Græcorum amiserint. [*Ibid.lib.*7.] Partem quidem Græcorum in patriam rediisse, partem verò maximam, ad 5000 ferè, ducem Xenophontem secutam in Thraciam fuisse, refert Diodorus. *ad ann.*1. *Olymp.*95.] Unde liquet, vitiatum apud eum esse numerum, ubi Chrysopolim 3800 tantùm superstites pervenisse legimus. [*ann.*4. *Olymp.*94.]

c. Ionicæ & aliæ Græcæ per Asiam urbes, quòd partim in libertatem se vindicare cuperent, partim Tissaphernem metuerent, (quia Cyrum, dum is adhuc esset in vivis, Tissapherni prætulerant) recipere eum recusabant: misśisque ad Lacedæmonios legatis petebant ut, quando totius ipsi Græciæ præsides ac duces essent, se natione Græcos habitantes in Asiâ non negligerent; sed darent operam, ut ipsorum ager à populationibus immunis esset, atque ipsi libertate fruerentur. [*Xenoph. Hellenic.lib.*3. *Diodor.ad ann.*1. *Olymp.*95.] Hanc legationem libenter Lacedæmonii audierunt: qui, more ingenii humani, quo plura habent eo ampliora cupientes, non contenti accessione Atheniensium opum vires sibi duplicatas, totius Asiæ imperium affectare cœperunt. [*Justin. lib.*6. *cap.*1.]

Lacedæmonii igitur, promissis statim auxiliis, per legationem à Tissapherne contendunt, ne hostica Græcis opidis arma inferre velit. At ille Cumæorum urbem cum exercitu primùm adortus, omnem circumquaque regionem vastat, magnóque captivorum numero potitur. Pòst urbem ipsam obsidione cingit: sed cùm propter hyemis interventum capere illam nequiret, captivis pro magnâ pecuniæ summâ redditis, ab obsidione discessit. [*Diodor. ut suprà.*]

Thimbron à Lacedæmoniis in Asiam missus est cum exercitu: in quo erant mille novitiorum civium Laconicorum, 4000 Peloponnesii, equitésque Atheniensium 300, quibus XXX tyranni fuerant usi; quos civitas Attica peregrè perire, quàm domi cum periculo manere volebat. Atque his Thimbron, cùm in Asiam venisset, ex Græcis istius regionis urbibus plures addidit. [*Xenoph.*] Ephesi enim, tum ex urbibus confœderatis tum aliunde, 2000 conscripsit. Inde verò, sub signis suis plures 7000 habens, 120 stadia progressus, Magnesiam Tissaphernis ditioni subjectam primo statim impetu cepit. Mox etiam Tralles Ioniæ opidum

opidum adortus, oppugnationem ejus instituit: verùm ubi nihil per loci firmitatem proficere licuit, Magnesiam retrò flexit. Hæc nullo tum muro cincta fuit. Idcirco veritus ne denuo post discessum suum Tissaphernes illam subigeret; ad proximum montem, nomine Thoracem, eam transtulit. Hostium deinde agros incursans, variâ militem prædâ locupletavit. Verùm ubi magno cum equitatu Tissaphernem imminere accepit, Ephesum se recepit. [*Diodor.*] Illius enim equitatui sustinendo impar, in planitiem descendere noluit: satis esse sibi ducens, si populationes iis in regionibus prohibere posset, in quibus ipse degeret. [*Xenoph.*]

Quum duobus jam propè mensibus Græci sub Seuthe in Thraciâ Europæâ militâssent, Charminus Laco & Polynicus à Thimbrone missi in castra venientes, eum hujus exercitus operâ in bello contra Tissaphernem egere declarârunt: pollicitúmque esse, se cuivis militi singulos in menses Daricum nummum daturum in stipendium, præfectis cohortium binos, ducibus quaternos. Xenophonte verò ad iter in patriam se comparante, orârunt eum homines è toto exercitu lectissimi, ne priùs discederet, quàm copias abduxisset ac Thimbroni tradidisset. Inde igitur Lampsacum cum eis navigio trajecit: ubi cum Euclide Phliasio vate congressus est. Hinc per Troadem profecti, Pergamum pervenerunt: ubi ab Hellade Gongyli Eretriensis uxore, & ejus filiis Gorgione & Gongylo, Xenophon hospitio est exceptus. Horum consilio & operâ, cùm ille Asidaten Persam capere frustrà (& non sine suo & sociorum magno periculo) fuisset conatus: casu demùm in eum Xenophontis milites incidentes, ipsum cum uxore, liberis, equis, & fortunis omnibus (quæ magnæ erant) ceperunt. His ita gestis Thimbron supervenit: acceptúmque à Xenophonte exercitum cum reliquo agmine Græco commiscens, bellum Tissapherni & Pharnabazo intulit. [*Expedit. Cyri, lib.* 7.]

Atque hîc terminantur septem libri Ἀναβάσεως: quos scriptor, qui toti expeditioni ipse interfuit, hoc concludit epilogo. *Præerant hi ditioni Regis, quam nos ingressi peragravimus: Lydiæ, Artimas; Phrygiæ, Artacamas; Lycaoniæ & Cappadociæ, Mithradates; Ciliciæ, Syennesis; Phœniciæ & Arabiæ, Dernes; Syriæ & Assyriæ, Belesis; Babyloni, Rhoparas; Mediæ, Arbacas; Phasianis & Hesperitis, Teribazus. Carduchi, Chalybes, Macrones, Colchi, Mosynœci, Cœti, Tibareni, sui juris erant. Paphlagoniæ cum imperio præerat Corylas; Bithyniæ, Pharnabazus; Thracibus, qui in Europâ sedes habent, Seuthes. Totum iter, tum ascensus tum descensus,* (τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως) *stathmis* 215 *confectum est, parasangis* 1150, *stadiis verò* 34255. (vel 34500 potiùs; singulis parasangis 30 tribuendo stadia.) *Temporis ascensus & descensus spatium, annus unus, ac tres menses.*

d. Novis Xenophontis copiis auctus Thimbron, in campis contra Tissaphernem castra locare ausus est: & Pergamum sponte deditam in suam potestatem accepit, itémque Teuthraniam & Halisarniam; quibus Eurysthenes ac Procles, orti à Demarato Lacedæmonio, cum potestate præerant. Gorgio etiam & Gongylus, jam dicti fratres, ad ipsius partes transierunt: quorum alter Gambrium & Palægambrium, alter Myri-

Myrinam & Grynium possidebat. Urbes quoque aliquas non satis munitas vi Thimbron cepit. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 3.]

3605 Thimbron Larissam, Ægyptiam vocatam, imperata facere detrectantem, castris circum eam locatis, obsedit. Quam cùm per vim frustra aliquamdiu oppugnâsset, ab Ephoris mandatum accepit, ut relictâ Larissâ in Cariam militem transferret. Et erat jam Ephesi, profecturus in Cariam, quum Dercyllidas (vir machinarum peritiâ clarus, & ob ingenii solertiam Sisyphi cognomentum adeptus) ad exercitum venit, in imperio successor illi datus. Thimbron verò domum reversus, atque à sociis accusatus, quòd exercitui licentiam spoliandi foederatos concessisset, exilio mulctatus est. [*Id. ibid. Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 95.] 4315 399

Mania Dardanensis, virilis animi mulier, quæ post mariti sui Zenis Dardanensis obitum Æolidis satrapiam sub Pharnabazo feliciter administraverat, & maritimas urbes Larissam, Hamaxitum & Colonas imperio suo adjecerat, à genero suo Midiâ, quum annos jam 40 excessisset, unâ cum filio 17 plus minùs annos nato, perfidè interimitur. Cæde perpetratâ Scepsim & Gergithem munita opida, in quibus imprimis opes suas Mania recondiderat, Midias occupat: reliqua opida præsidiariis militibus, Pharnabazo integra servantibus. Ille missis ad Pharnabazum muneribus, ut regionem eam legibus illis quibus habuerat Mania sibi obtinere liceret, frustrà postulat: vitam sibi acerbam fore, non vindicatâ Maniæ morte, Pharnabazo respondente. [*Xenoph. ibid. cum Polyæno, lib.* 8. in *Taniâ* vel *Phaniâ*: ita enim ibi *Maniæ* nomen perperàm habetur exaratum.]

Dercyllidas, cùm videret sibi adversùs duos præfectos Artaxerxis regis, Pharnabazum & Tissaphernem, maximarum gentium viribus instructos, dimicandum; atque illos invicem sibi suspectos esse non ignoraret: ne cum utroque simul decertare necessum haberet, cum Tissapherne, statutis conditionibus, pacem fecit. [*Id. ibid. cum Justino, lib.* 6. *cap.* 1. *Hercyllidâ* pro *Dercyllidâ* nominato.]

Post habitum cum Tissapherne colloquium, Dercyllidas in Æolidem Pharnabazo (cui ob ignominiam ab eo dudum, cùm Abydo sub Lysandro navarcho præfuit, acceptam, infensior erat) parentem, exercitum suum, nullo sociorum in itinere læso, abduxit: ac statim uno die *Larissam*, (pro quâ *Arisbam* ponit Diodorus) *Hamaxitum* & *Colonas*, opida maritima, per deditionem spontaneam cepit. Paulo pòst eodem modo *Neandrenses*, *Ilienses* & *Cocylitas* sine vi admotâ in potestatem suam redegit: Cebrenen etiam munitissimam urbem, ostentatâ oppugnatione territam, ad deditionem compulit. Cui cùm præsidium imposuisset; rectâ Scepsim ac Gergithen versùs contendit. ubi Midiam, qui & Pharnabazum & cives metuebat, colloquii causâ acceptis obsidibus sibi occurrentem, ac de societate verba facientem, secum retinuit; eíque ostendit nullam aliam esse rationem societatis ineundæ, quàm si cives liberos suis legibus vivere permitteret. Simúlque cum eo Scepsim ingressus, (*de quo legendus Polyænus, in Stratagem. lib.* 2.) facto ibi Minervæ sacrificio, & Midiæ præsidio educto, cives ad restitutam libertatem conservandam est cohortatus. Deinde Gergithen cum exercitu profectus,

ctus, nequicquam petente Midiâ sibi eam relinqui, jussu ejusdem Midiæ portis apertis urbem illam quoque intravit: & repertis ibi Maniæ thesauris, qui octo militum millibus in integrum prope annum stipendio sufficerent, Midiam exutum malè partis Scepsim ad privatim vitam ibi degendam habitatum dimisit. Atque ita spatio dierum octo, novem urbibus eum potitum esse refert Xenophon. omnésque Troadis urbes, partim dolo eum occupavisse, partim etiam vi subegisse, scribit Diodorus. [*ann.2. Olymp.95.*]

Inter Artaxerxem & Euagoram regem Salaminis (qui urbis illius dynastam regis Persici amicum, ut *ad ann.2. Olymp.97.* idem Diodorus memorat, *Abdemonem Thyrsium* vel, ut Theopompus in Excerptis Photii num.176. appellat, *Abdymonem Citieum* inde ejecerat) dissensio orta, Cononis Atheniensis qui apud hunc in Cypro & Ctesiæ Cnidii qui apud illum in aulâ Persicâ agebat interventu, sopita est: ab Euagorâ tributo Artaxerxi dato, & muneribus ad Satibarzanem missis. Ad Euagoram quoque, de reconciliatione cum Anaxagorâ Cypriorum rege, à Ctesiâ datæ sunt literæ: quas, unâ cum aliis ejusdem generis Euagoræ & Cononis epistolis, Persicæ suæ Historiæ inseruit ipse Ctesias.

Dercyllidâ ad Pharnabazum mittente percunctatum, utrum pacem an bellum mallet; is Phrygiæ (in quâ sedem domicilii habebat) metuens, Æolidi (quam Dercyllidas obtinebat) finitimæ, inducias delegit. [*Xenoph. Hellenic.3.*]

3606 a. Factis induciis, Dercyllidas Bithynicam in Thraciam profectus, ibidem hybernavit; non admodum hoc graviter ferente Pharnabazo; quòd Bithyni sæpius illi bellum facerent. Dercyllidas verò res Bithynorum securè rapiens, commeatus copiâ abundabat. [*Id. ibid.*]

b. Odrysæ equites plus minùs 200 & cetrati plus minùs 300, è Thraciâ à Seuthe auxilio Dercyllidæ missi, prædatum exeuntes, magnâ clade à Bithynis affecti sunt: posteáque castra sua cum Græcorum castris conjungentes, Bithynorum agros populationibus ac flammis vastaverunt. [*Ibid.*] 4316 398

Ineunte vere Dercyllidas è Bithynorum finibus excedens, Lampsacum venit: ubi ex tribus patriæ legatis intelligit, imperium sibi in annum proximum esse prorogatum. Iisdem legatis ephororum mandato milites quòd antehac sociis injurii fuissent redarguentibus, & quòd hoc anno neminem læsissent collaudantibus, à præfecto copiarum quæ Cyrum secutæ fuerant est responsum; milites quidem unos eosdémque esse, sed diversos duces diversos militum mores fecisse. Legatos deinde Dercyllidas Epheso per Græci nominis civitates dimisit; quòd eas tranquillo in statu visuri essent, sibi gratulatus. [*Ibid.*]

c. Dimissis ex Asiâ legatis, Dercyllidas rursum per nuncios Pharnabazum percunctatus est, induciásne quæ per hyemem fuerant continuatæ, an bellum habere mallet. Quo inducias bello rursum præferente, statim transmisso Hellesponto, isthmum Chersonesi Thraciæ, qui 37 stadiis porrigebatur, muro interclusit; quem verno tempore inchoatum, ante autumnum absolvit. [*Id. ibid. cum Diodoro, ann.2. Olymp.95. ubi duorum annorum res gestas in unum compingit.*]

Conon

Conon Atheniensis è Cypro ad Artaxerxem de rebus suis misit epistolam: quam communicari illi voluit, vel per Zenonem Cretensem (saltatorem,) vel per Polycritum Mendæum (medicum,) vel, si illi abessent, per Ctesiam medicum. Fama est Ctesiam, acceptâ Cononis epistolâ, de suo illi apposuisse, ut ipsum quoque ad se Rex mitteret, ut ad negotia maritima tractanda perutilem. Ipse autem Ctesias ait, Regem suâ sponte hoc sibi muneris injunxisse. [*Plutar. in Artoxerxe.*] Cononis verò literas, tum ad Regem tum ad seipsum, ut & Orationem quam ad Regem de Conone ipse habuit, Historiæ suæ Ctesias inseruit: ubi & de nunciis, quos Lacedæmonii hoc tempore ad Regem miserunt, adhibitâ custodiâ retentis, narrationem exponit.

Pharnabazus, post inducias cum Dercyllidâ factas, ad Regem adscendens, Tissaphernem apud eum criminatus est, ut Lacedæmonios Asiam ingressos non repulerit armis, sed impensis regiis aluerit: indignum esse dicens, bella non perfici sed redimi, hostem pretio non armis summoveri. Hortatúsque Regem est, ut adornatâ classe, Cononem Atheniensium Navarchum ei præficiat. A quo & Cyprio rege Euagorâ persuasus ille, 500 talentis ad apparandam classem Pharnabazo numeratis, Phœnissas triremes Cononi tradere, eúmque navalis belli Ducem constituere jussit. [*Diodor. ad ann. 2. Olymp. 95. cum Isocrate in Euagorâ & orat. ad Philippum, Pausaniâ in Atticis, & Justin. lib. 6. cap. 1.*]

Pharnabazus ex aulâ Persicâ reversus Cononem, post habitum de Præturâ navali colloquium, imperio maris præficit; multa Regis nomine præclara illi pollicitus. Conon, munere illo suscepto sed classe nondum satis instructâ, cum 40 quas paratas tum habebat navibus in Ciliciam devehitur; & ad bellum ibi gerendum sese accingit. [*Diod. ib.*]

d. Ctesias ab Artaxerxe ad mare missus, in patriam suam Cnidum primùm, deinde Lacedæmonem profectus est: ut sub Persicæ suæ Historiæ finem ipse narrat; quam cum hoc Olympiadis 95ᵃ anno 3° illum terminâsse, Diodorus author est.

Dercyllidas ex Chersoneso in Asiam regressus, visitatis urbibus, Chiorum exules Atarna occupâsse comperit; indéque excursionibus in Ioniam factis, ex vicinorum prædis victum sibi comparâsse. Et quamvis munitum esset opidum, & magnâ tum frumenti copiâ instructum; castris tamen circumdatum, per octo mensium spatium obsidere non cessavit. [*Xenoph. Hellenic. lib. 3.*]

3607 Compulsis tandem ad deditionem faciendam obsessis, Dercyllidas loci curam Draconti Pellenensi committit: ipse largissimâ commeatus copiâ in eum convectâ, ut illuc veniens diversorium haberet, Ephesum adiit. [*Ibid.*] 4317 397

Cùm Ionicarum civitatum legati Lacedæmonem profecti significâssent, si Caria, in quâ Tissaphernis sedes erat, infestaretur, existimare se, statim ipsum αὐτονομίαν eis concessurum, & ut arbitratu suo rempublicam administrarent permissurum: Dercyllidæ mandârunt Ephori, ut cum terrestribus copiis in Cariam se transferret; & Pharaci classis suæ præfecto, ut in oram Cariæ naves suas duceret. [*Ibid.*]

Eodem tempore Pharnabazus etiam ad Tissaphernem venit: partim

quòd is imperator omnium designatus esset, partim ut ad bellum in Græcos communi operâ gerendum se paratum testaretur. Atque hunc primùm Tissaphernes secum in Cariam ad rem ibi constituendam duxit; deinde impositis ibi in munitiones præsidiis, cum eodem in Ioniam rediit. Dercyllidas autem, ubi rursus eos Mæandrum transmisisse accepisset; habito cum Pharace colloquio, quo vereri se ostendebat, ne Tissaphernes ac Pharnabazus Ioniam à præsidiis nudam percurrendo popularentur: & ipse Mæandrum transiit. [*Ibid.*]

In Persarum exercitu 20000 pedites, & 10000 equites erant: Dercyllidas non plures 7000 sub signis suis habuit. [*Diodor. ad ann.2. Olymp.95.*] Et quotquot quidem erant è Peloponneso milites, tranquilli subsistentes ad prælium se parabant: quotquot verò è Priene & Achillio, itémque de Insulis & opidis Ionicis, Dercyllidæ se adjunxerant, partim, armis in segete (quæ tunc densa in Mæandri planitie erat) relictis, fugâ sibi consulebant; partim, cùm ad pugnam veniendum esset, minimè mansuros se esse satis declarabant. Tissaphernes tamen, cùm secum cogitaret, quo pacto Cyri milites cum ipsis pugnavissent, eísque Græcos omnes similes esse arbitraretur; ut prælium (quod Pharnabazus suadebat) iniret, adduci non poterat: sed missis ad Dercyllidam nunciis, cupere se cum ipso in colloquium venire significabat. Datis igitur priùs acceptísque utrinque obsidibus, de pacis conditionibus actum est: postulante Dercyllidâ, ut Rex urbes Græcas liberas & sui juris esse sineret; Tissapherne verò & Pharnabazo, ut Græcæ copiæ Regis è finibus, & Lacedæmoniorum præfecti ex civitatibus abirent. Placuítque inducias esse tantisper, donec de his Dercyllidas ad Lacedæmonios, Tissaphernes ad Regem retulisset. Utroque verò dimisso exercitu; Persarum copiæ Tralles, Græcorum Leucophryn discessere. [*Xenoph. & Diodor. ut suprà.*]

3608 Herodas quidam Syracusanus, cum nauclero quodam in Phœniciâ tum vivens, cùm triremes Phœnissas partim aliunde istuc adpellere, partim ibidem instrui, partim adhuc ædificari videret, audirétque trecentas numero futuras: primâ nave quæ in Græciam tenderet conscensâ, Lacedæmoniis indicat, hanc classem tum à Tissapherne tum à Rege parari; sed quò ea mittenda esset, dicens se ignorare. Eo nuncio commotis Lacedæmoniis, ex Regibus eorum alter Agesilaus, à Lysandro persuasus, ad Asiaticam contra Persas expeditionem sese obtulit: adjunctis sibi triginta Spartanis, quorum consilio uteretur. Eorum primus ipse Lysander fuit: qui Decemviratus abs se in urbibus Asiatici institutos (quos Ephori sustulerant, jussis omnibus more patrio rempublicam gerere) Agesilai operâ restiturum se iterùm sperabat. Ita Agesilaus, acceptis copiis bis millium è novis Spartæ civibus conscriptorum ac sex millibus sociorum, cum annonæ tanto quantum in sex menses sufficeret, Geræsto (Eubœæ portu) cum amplissimis quas ibi coegerat copiis solvens, Ephesum navigavit: tantâ celeritate hîc usus, ut priùs in Asiam cum copiis pervenerit, quàm regii satrapæ eum scirent profectum; quo factum est, ut omnes imperatores imparatos offenderet. [*Xenoph. Hellenic. lib.3. & orat. de Agesilao. cum Plutarcho, & Æmilio Probo, in vitâ ejusd. Agesilai, & Pausaniâ in Laconicis; qui tamen* Sardes *primùm appulisse Agesilaum scribit.*] 4318 396

Novo

Novo delectu Ephesi quatuor militum millibus conscriptis, exercitum 10000 peditum & 400 (vel 4000, ut in Latinâ versione legitur) equitum in campum eduxit. Quos circumforanea quædam colluvies prædæ gratiâ sequebatur, numero non inferior. [*Diodor. ann.4. Olymp.95.*]

Per internuncios verò à Tissapherne interrogatus, quam veniendi causam haberet; respondit, ut Græcas in Asiâ civitates in libertatem vendicaret. Petiit deinde Tissaphernes, ut tantisper Agesilaus à rebus gerendis abstineret, quoad ipse ad Regem mitteret; spem faciens omnia illi ex sententiâ se confecturum. Hinc, tribus mensibus ad eam rem conficiendam definitis, Tissaphernes Herippidæ, Dercyllidæ & Migialio missis ad se sacramentum præstitit, omnino sine dolo malo se pacem procuraturum: illis Agesilai nomine jurantibus, si hoc Tissaphernes faceret, se sine fraude servaturos inducias. Verùm Tissaphernes, jurejurando mox violato, magnas à Rege copias accersebat, quas cum iis quibus jam antè utebatur conjungeret. Et quanquam hæc Agesilaus animadverteret, nihilominus in servandis induciis perstitit. [*Xenoph. Hellenic. 3. & in Agesilao: cum Plutarcho & Æmil. Probo, in Agesilao.*]

Quum in hoc otio apud Ephesum Agesilaus commoraretur, quòd rerumpublicarum status in urbibus perturbati essent, neque populariter ampliùs eæ administrarentur (ut sub Atheniensium dominatu factum fuerat) neque Decemviratus in eis essent, qui Lysandro rerum potito instituti erant: urgebant Lysandrum omnes, hominem sibi notum, uti quæ cuperent ipsi ab Agesilao impetraret. Eam ob causam factum, ut magna hominum turba eum semper sectaretur; ita ut privatus quidam Agesilaus, Lysander rex esse videretur. Quod Agesilaus ægrè ferens, authoritatem illius primùm minuebat & sensim labefactabat; deinde legatum in Hellespontum mittebat. Ibi cùm comperisset Lysander, *Spithridatem* Persam (*Mithridatem* Plutarchus appellat) à Pharnabazo nonnihil opprimi, ad colloquium invitato persuasit, ut cum liberis, pecuniis, & 200 equitibus deficeret; statímque rebus ejus cæteris apud Cyzicum relictis, cum filio ad Agesilaum eum adduxit: id quod gratum Agesilao fuit, studiosè ex illo de Pharnabazi rebus percunctanti. [*Xenoph. Hellen. 3. Plutarch. in Lysandro & Agesilao.*]

Tissaphernes ob missas sibi à Rege copias animo elatus, Agesilao bellum denunciavit, ni statim Asiâ excederet. Quam denunciationem hilari animo ille accipiens, ut ad expeditionem se pararent, militibus præcepit; simúlque Ionibus, Æolibus & Hellespontiis significavit, ut copias suas auxiliares Ephesum ad se mitterent. Cúmque Cariam eum petiturum existimaret Tissaphernes, Phrygiam ille petiit: subactísque inopinâ irruptione civitatibus, magnam opum vim cepit; tutúsque ac sine periculo ad vicina Dascylii pervenit. Ibi equites ejus reliquum agmen præcedentes ab equitibus Pharnabazi excepti & in fugam compulsi, homines 12 & equos 2 amiserunt: sed opem cum peditatu ferente Agesilao, barbari uno ex suis amisso cesserunt. [*Xenoph. Hellenic. 3. & in Agesilao. cum Plutarcho & Æmil. Probo, in Agesilao.*]

Agesilaus, maximâ æstatis parte in populatione Phrygiæ finitimæque regionis consumptâ, locupletatum commodis exercitum sub autumnum Ephesum reduxit. [*Diodor.ann.1. Olymp.96.*] ibique hyemavit. [*Æmil.Prob.in Agesilao.*]

3609 Nephereus, sive Nepherites, in Ægypto regnat.ann.6. 4319 395

Lacedæmonii per legatos Nephereum Ægypti regem de societate armorum solicitant: qui auxiliorum loco Spartanis ad centum triremes apparatum,& quingenta tritici millia donat. [*Diodor.ann.1.Olymp.96.*] *Hercinionem* hunc appellat Justinus & eum secutus Orosius; ita rem narrans. *Lacedæmonii à rege Ægypti Hercinione auxilia navalis belli per legatos petunt: à quo centum instructas triremes, & sexcenta millia modiorum frumenti missa* acceperunt. [*Justin. lib. 6.cap.2. Oros. lib. 3. cap.1.*]

Pharax Lacedæmoniorum navarchus, cum 120 navium classe ex Rhodo provectus, Sasanda Cariæ castellum, 150 stadiis à Cauno distans appellit. Hinc solvens, Caunum & Cononem Regiæ classis Imperatorem, cum navibus 40 stativa ibi habentem, oppugnat. At cùm Artaphernes & Pharnabazus ingenti exercitu Cauniis subvenirent, Pharax obsidionem solvit, totámque classem in Rhodum abducit. Posthæc Conon triremes 80 cogit, & cum his in Chersonesum transmittit. Rhodii intereà, classe Peloponnesiorum ejectâ, Lacedæmoniorum societatem deserunt; & Cononem cum totâ classe in urbem suam recipiunt. Tum qui donatum ex Ægypto frumentum advehebant, quòd Rhodios descivisse ignorarent, confidenter Insulæ naves advertunt: Conon verò cum Rhodiis onerarias in portum deducens annonâ urbem replevit. Ad Cononem prætereà aliæ 90 triremes tum advenêre: è Ciliciâ nimirùm 10,& ex Phœniciâ 80, quarum Sidoniorum Regulus præturam gessit. [*Diodor.ann.1. Olymp.96.*] Sed Cononem seditio militum invasit, quos præfecti Regis stipendio fraudabant; eo instantiùs debita poscentes, quo graviorem sub magno duce militiam præsumebant. [*Justin.lib.6. cap.2.*]

Agesilaus cognoscens sine equitatu sufficiente locis planis bellum se rectè gerere non posse, huic conficiendo se dedit: permissâ divitibus in singulis civitatibus potestate, ut qui militare ipsi nollent, suo loco equum atque equitem substituerent. Deinde appetente jam vere, exercitum universum apud Ephesum coëgit: ibique tum equites tum pedites omnis generis armaturæ exercuit diligenter & ad munera militaria paratiores reddidit; fecítque ut durante hoc exercitio urbs Ephesina supra modum solitum spectatu digna videretur, velut belli quædam officina. Adjecit & alia, ad animos militum spe bonâ erigendos & alacriores reddendos comparata. [*Xenoph. Hellen.3. & in Agesilao: cum Plutarcho & Æmilio Probo. in Agesilao.*]

Jámque annus exierat, à discessu Agesilai è patriâ, regresśique domum sunt Triginta viri, quorum princeps erat Lysander; & alii totidem in decedentium locum, principe Herippidâ, submissi. Ex his Agesilaus Xenoclem, cum quodam alio, copiis equestribus præfecit; novis civibus, qui armaturâ gravi utebantur, Scythen; Cyri militibus, Herippidam; Migdonem, missis ab opidis militibus. Denuntiavit etiam, confe-

confestim se ducturum rectissimâ viâ in munitissima regionis; ut tum corpora, tum animi militum ad pugnam præpararentur. Tissaphernes autem hæc ab Agesilao jactari ad se rursum fallendum arbitratus, in Cariam, quo reverâ ipsum irrupturum credebat, iterum cum peditatu ivit; equitatúmque in Mæandri campo subsistere jussit. Sed non aliter fecit quàm dixerat Agesilaus; rectâque Sardianam in regionem impetum fecit. Qúumque triduum hoste nullo conspecto, progrederetur; magnam rerum necessariarum copiam pro exercitu habebat. Die quarto equites hostium aderant: qui Græcos hinc inde palatos prædam agere conspicati, complures ex eis trucidârunt. Quibus auxilium ferens Agesilaus, cùm considerâsset, necdum hostibus peditatum adesse, sibi verò nihil eorum quæ ad bellum paraverat deesse; prope Pactolum fluvium pugnâ commissâ, insignem victoriam consecutus est. Tum castris Persarum potitus, atque universa tum amica tum hostilia copiis suis circumplexus, inter alias opes, quas talenta 70 excedere comperit, camelos etiam cepit, quos postea secum in Græciam abduxit. Tissaphernes verò pugnæ hujus tempore Sardibus erat: eámque ob causam à Persis est insimulatus, quasi ab eo deserti proditíque fuissent.

Ita rem gestam narrat Xenophon. Sed Diodorus Tissaphernem cum equitum 10 & peditum 50 millibus adfuisse refert. Agesilaum, declives ad Sipylum tractus capessentem, ac totam Sardes usque provinciam incursantem, hortos ipsúmque Tissaphernis paradisum (sive viridarium, arboribus & aliis ad oblectationem facientibus magno sumptu & artificio excultum) pervastâsse. Inde sese convertentem, Xenoclem Spartanum cum 1400 militibus, medio inter Sardes & Thybarnas spatio, ad insidiis hostes excipiendum collocâsse: posteáque pugnâ consertâ, Persas fugâsse, ultra sex eorum millia occidisse, captivorum multitudinem magnam collegisse, & castra multis emolumentis referta diripuisse. His autem peractis Tissaphernem Sardes se recepisse, Agesilaum ad mare exercitum reduxisse. Pausanias in Laconicis, Agesilaum ait congressum cum Tissapherne in Hermi campis, vicisse Persarum non modò equitatum, sed etiam peditatum; qui tanto tunc numero erat collectus, ut post eum exercitum quem Xerxes adversùs Athenas duxit, & ante illum Darius contra Scythas, esset maximus. Verùm Xenophonti magis hìc fidendum: qui non Agesilaum solùm instituit (ut in 3° de Oratore habet Cicero) vel eo saltem usus est familiarissimè (ut in Vitâ *Agesilai* Æmilius Probus & in Vitâ *Xenophontis* refert Diogenes Laërtius) sed etiam hoc tempore in Asiâ cum Agesilao præsens adfuit, & sequente anno cum eodem in Græciam inde rediit.

Conon, Persicæ classis præfectus, ob militaris stipendii solutionem diu Rege per epistolas frustra fatigato, ad postremum ad eum pergere statuit: Pharnabazo quoque ipsum mittente, ut Tissaphernem apud Regem proditionis accusaret. Hieronymo igitur & Nicodemo Atheniensibus navale imperium committens, in Ciliciam navigat, atque inde Thapsacum Syriæ delatus, secundo Euphratis amne Babylonem delabitur. Ibi primùm ex more Persarum ad Chiliarchum, qui secundum gradum imperii tenebat, Tithraustem accessit; séque ostendit cum Rege colloqui velle. Sed cùm ad aspectum & colloquium, nisi Rege priùs ado-

adorato, admitti non posset: per literas & internuntios res est acta. Rex verò tantùm auctoritate ejus motus est, ut Tissaphernem hostem judicârit, & Lacedæmonios bello prosequi jusserit, & ei permiserit, quem vellet, eligere ad dispensandam pecuniam. Hinc magnis muneribus donatus ad mare est missus, ut *Cypriis* & *Phœnicibus* cæterísque civitatibus maritimis naves longas imperaret, classémque quâ proximâ æstate mare tueri posset; dato adjutore Pharnabazo, sicut ipse voluerat. [*Diodor. ad Olymp. 96. ann. 1. Justin. lib. 6. cap. 2. Æmil. Prob. in Conone.*]

Ad *Cyprios* verò quod attinet: ex Isocratis Euagorâ est observandum, Artaxerxem etiam inter accipiendum beneficia, bellum adversùs eos molitum fuisse; decem ante illud finitum annis. quorum ferè *octo* in apparatum fuisse insumptos, ex iis quæ de belli Cyprii exitu ad annum 4. Olymp. 98. habet Diodorus, infrà videbimus. Ex *octo* verò illis annis, *sex* effluxisse significare videtur Isocrates, quum habitus ab eo fuit Panegyricus: in quo de irritis hâc in re Artaxerxis conatibus ita ille scribit. Ἐπ' Εὐαγόραν στρατεύσας, ὃς ἄρχει μὲν μιᾶς πόλεως τῶν ἐν Κύπρῳ, ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἔκδοτός ἐστιν· οἰκῶν δὲ τὴν νῆσον, κατὰ μὲν θάλασσαν προδεδυστύχηκεν, ὑπὲρ δὲ τῆς χώρας τρισχιλίους ἔχει μόνον πελταστάς· ἀλλ' ὅμως οὕτω ταπεινῆς δυνάμεως οὐ δύναται περιγενέσθαι βασιλεὺς πολεμῶν, ἀλλ' ἤδη μὲν ἓξ ἔτη διατέτριφε. *Bello contra Euagoram moto, unius urbis Cypriæ dominum, & in fœdere deditum: qui cùm insulam incolat, & mari priùs cladem acceperit, & pro sua regionis defensione tria millia cetratorum duntaxat habeat; tamen copias adeò tenues Rex bello superare nequit, sed & jam in eo sex annos contrivit.*

Delatas adversùs Tissaphernem criminationes exacuente Parysatide (ob Cyri filii mortem illi infensissimâ) Tithraustem, cum mandato illum interimendi, summum belli Ducem facit; & datis huc illuc ad civitates & satrapas literis, ut omnes dicto audientes ipsi sint, edicit. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 96.*]

Proficiscenti Tithraustæ duas alias epistolas Artaxerxes tradidit: unam ad ipsum Tissaphernem, de bello contra Græcos, summam omnium rerum ei permittens; alteram ad Ariæum satrapam Larissæum ut in illo comprehendendo Tithraustæ operam tribueret. Eas reddidit Tithraustes, quamprimum Colossas Phrygiæ devenit. Eò Tissaphernem Ariæus, lectis suis literis, vocavit ad communicanda consilia, cùm de rebus aliis, tum inprimis de Græcis. Ille nihil suspicatus mali, copias Sardibus reliquit: ipse verò cum trecentis delectis Arcadibus & Milesiis profectus, apud Ariæum divertit; jámque balneis operam dans, acinacem deposuerat. Ariæus cum famulis eum in balneo comprehendit, conclusúmque in vehiculo Tithraustæ tradidit. Qui Celænas usque eum ducens, resectum ejus caput inde ad Artaxerxem perferendum curavit. Rex matri Parysatidi illud misit: quæ ob filii Cyri mortem illius supplicio maximè est lætata; ut & Græcorum omnium matres & uxores, qui Cyrum secuti Tissaphernis fraude circumventi fuerant. [*Diodor. ibid. Polyæn. Stratagem. lib. 7. Xenoph. Hellenic. 3. & in Agesilao. Plutarch. in Artoxerxe & Agesilao.*]

Tithraustes legatos ad Agesilaum nunciatum mittit, belli hujus authorem

thorem Tissaphernem meritas jam luisse pœnas: Regem verò æquum censere, ut ille domum repetat, & Asiæ civitates, suis utendi legibus impetratâ facultate, pristinum Regi tributum pendant. Negante verò Agesilao se id absque magistratuum in patriâ consensu facturum: tandem conventum est ut, acceptis in commeatum exercitus sui 30 talentis, in Pharnabazi ditionem ille discederet, donec voluntatem suorum de totâ re cognosceret. Ita, in 3° Hellenicorum, Xenophon. Diodorus tantùm scribit, Tithraustem, Agesilao in colloquium pellecto, semestres cum eo fecisse inducias. Addit, in oratione de laudibus Agesilai, Xenophon; Tithraustæ dona ei complura offerenti, si suis finibus excederet, Agesilaum respondisse. *Existimatur apud nos honestius Imperatori esse, Tithrausta, exercitum suum ditare quàm seipsum; & ab hostibus spolia potiùs quàm dona referre.*

Dum Phrygiam versùs, quæ Pharnabazo parebat, Agesilaus pergeret; accepit à magistratibus urbanis scytalam, quâ classis non minùs quàm terrestris exercitus illi delatum est imperium, potestate etiam ei concessâ, ut classi navarchum daret quem vellet. Ille celeriter, tum publico civitatum tum privato eorum qui gratificari ipsi volebant studio, classem 120 navium confecit: eique Pisandrum uxoris suæ fratrem præposuit; virum quidem laudis cupidum, & promptæ audaciæ, sed agendarum rerum minùs peritum. [*Xenoph. Hellenic. 3. Plutarch. in Agesilao. Pausan. in Laconicis.*]

Pisandro ad classem digresso, & Agesilao in Phrygiam porrò eunte; Tithraustes animadvertens Agesilao nequaquam esse in animo Asiâ excedere, sed potiùs magnas ipsum de Rege superando spes concepisse, Rhodium *Timocratem* (quomodo & à Plutarcho in Apophthegmatib. Laconicis appellatur, licèt apud eundem in Artoxerxe nomen *Hermocratis* irrepserit) cum auro, quod argenti talenta 50 æquaret, in Græciam misit. Quo corrupti civitatum principes, hoc effecerunt, ut maximæ civitatum inter se conspirarent, & cum Atheniensibus commune contra Lacedæmonios bellum gererent. [*Xenoph. ibid. Plutarch. in Artoxerxe. Pausan. in Laconicis & Messenicis.*]

3610 a. Agesilaus sub autumnum Pharnabazi Phrygiam ingressus, regionem incendiis ac populationibus infestavit, urbes verò partim vi, partim spontaneâ deditione cepit. Deinde à Spithridate monitus Paphlagoniam petiit, ut eam ad defectionem à Persis alienaret. Rex illius Cotys, qui à rege Persico accersitus ad eum profectus non fuerat, cum Agesilao fœdus iniit; & Spithridatis suasu mille equites & cetratorum duo millia illi reliquit. Atque ut gratiam Spithridati referret, ut illius filiam Cotys in uxorem acciperet, Agesilaus antequàm Paphlagoniâ discederet effecit. [*Xenoph. Hellenic. lib. 4. Id. & Plutarch. in Agesilao.*] Erat enim amicis gratificandi valdè studiosus: cujus affectus testis etiam profertur Laconica ista ad Idrieum Carem illi adscripta epistola. Νικίας εἰ μὲν μὴ ἀδικεῖ, ἄφες· εἰ δὲ ἀδικεῖ, ἡμῖν ἄφες· πάντως δὲ ἄφες. *Niciam, si nihil admisit, absolve; sin quid admisit, nobis absolve: omnino verò absolve.* [Plutarch. in Agesilao, & Apophthegm. Laconicis.]

Relictâ Paphlagoniâ, Dascylium profectus est Agesilaus: quo in loco regia Pharnabazi erat; & circum eam vici frequentes, ampli, copiâ

commeatus abundantes. Atque hîc in hybernis mansit: & partim indidem, partim aliunde prædas agendo, commeatum exercitui paravit. [*Xenoph. ibid.*]

b. Quum milites aliquando, contemptis hostibus, incautè commeatum quærerent, quòd ante id temporis adversi nihil eis accidisset; fortè Pharnabazus in eos per planitiem palatos, cum duobus falcatis curribus & 400 equitibus, incidit. Eum Græci adequitantem conspicati, ad septingentos celeriter in unum globum coëunt. Ille nihil cunctatus, constitutis in fronte curribus, quos ipse à tergo cum equitatu subsequebatur, agi eos in hostem jubet. Posteaquam immissi currus globum Græcorum disjecissent, mox equites ad 100 homines prosternunt: cæteris fugâ se ad Agesilaum recipientibus, qui cum gravi armaturâ non procul aberat. [*Id. ibid.*] 4320 394

Secundùm hæc tertio vel quarto die Spithridates castra Pharnabazum habentem amplo in vico, cui nomen Caue, plus minùs 160 stadiis abesse comperit: ac mox ei de re certiorem Herippidam facit, Triginta consiliariorum primarium. Ille gravis armaturæ pedites 2000 totidémque cetratos, & equitum quotquot suadendo permovere poterat, ab Agesilao petiit & impetravit: licèt ne dimidia quidem singulorum pars eum secuta fuerit. Cum illis verò quos habebat sub primas tenebras iter ingressus, oriente jam die castra Pharnabazi invasit; Mysis, qui ante ea custodes collocati fuerant, magnâ ex parte trucidatis. Fugientibus deinde Persis, castra diripiens, divite prædâ cum pretiosâ Pharnabazi supellectile potitus est. Ille enim obsidionem Græcorum metuens, Nomadum instar castra identidem huc illuc transferebat, eáque quàm maximè occulta habere cupiebat. Hîc verò acerbus interversæ prædæ Herippidas scrutator, dispositis militaribus præfectis, Spithridatæ ac Paphlagonibus omnia quæ avehebant ademit. Quâ contumeliâ illi adfecti, rebus suis noctu collectis, Sardes abiere ad Ariæum: qui & ipse aliquando defecerat, ac bellum cum Rege gesserat. Hâc abitione Spithridatis & Megabatis filii ejus (cujus amore mirificè flagrabat Agesilaus) & copiarum Paphlagonicarum, nihil in totâ hâc Asiaticâ expeditione Agesilao accidit molestius. [*Id. ibid. & Plutarch. in Agesilao.*]

Colloquio inter Agesilaum & Pharnabazum de ineundâ amicitiâ, Apollophanis Cyziceni, qui hospes utriusque erat, operâ conciliato, Pharnabazus (ut in oratione de Agesilao habet Xenophon) apertè professus est, se, ni totius exercitus fieret Imperator, defecturum à Rege; sin Imperator crearetur, fortissimè bellum adversùs Agesilaum gesturum, quàm quidem diu posset. Agesilaus verò pollicitus est, se, quantâ celeritate posset, è Pharnabazi finibus exiturum; ac deinceps, quamdiu superesset alius quem bello peteret, ab illo rebúsque illius abstenturum. Et jam conscenso equo Pharnabazus abibat, quum ejus ex Parapitâ filius ad Agesilaum accurrens, hospitii jus datis & acceptis muneribus cum eo sanciit. [*Id. ibid.*]

Et jam ver appropinquabat, cùm Agesilaus in campestria Thebes deveniens castra illic ad fanum Dianæ Astyrinæ posuit; ibidémque, præter eas quas habebat, permagnas copias undequaque collegit. Parabat

bat enim ſeſe ad iter in regiones ſuperiores; confidens gentes omnes, quas eſſet à tergo relicturus, à Rege ſe averſurum. [*Xenoph. Hellen.* 4.] Et eò ingens de Ageſilao fama pervenerat; circumacto jam altero imperii ipſius anno. [*Plutarch. in Ageſilao.*]

c. Lacedæmonii, cùm jam certò cognoviſſent pecuniam Perſicam in Græciam eſſe miſſam, maximáſque civitates in bellum contra ſe conſpirâſſe; Epicydidam ad Ageſilaum miſerunt, qui eum ad opem patriæ ferendam domum revocaret. Hoc mandato accepto Ageſilaus, quanquam animo turbatus quòd magnâ ſpe rei bene gerendæ dejiceretur, tamen parendum cenſuit. [*Ibid.*] Et hanc, quam Apophthegmatibus ſuis Laconicis Plutarchus inſeruit, ad Ephoros reſcripſit epiſtolam.

Ἀγησίλαος τοῖς ἐφόροις χαίρειν. Τὰν πολλὰν τᾶς Ἀσίας κατεστρεψάμεθα, καὶ τὼς βαρβάρως ἐλάσαμες, καὶ ἐν τᾷ Ἰωνίᾳ ὅπλα ἐποιήσαμες πολλά. Ἐπεὶ δὲ κέλεσθέ με κατὰ τὰν προθεσμίαν παραγίνεσθαι, ἕπομαι τᾷ ἐπιστολᾷ, σχεδὸν δ᾽ αὐτὰν καὶ φθαίσω. ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτῷ ἀρχὰν, ἀλλὰ τᾷ πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις. καὶ τότε ἄρχων ἄρχει ἀλαθέως κατὰ δίκην, ὅταν καὶ ἄρχηται ὑπό τε νόμων, καὶ ἐφόρων, ἢ οἷοι ἂν ἄλλοι ἐν πόλει ἄρχοντες ὦσιν. *Ageſilaus Ephoris Salutem. Magnam Aſiæ partem ſubegimus, barbaros profligavimus, & in Ioniâ multum armorum paravimus. Sed quoniam me ad definitum venire diem jubetis, ſequor epiſtolam; ferè autem & antevertam. Imperium enim gero non mihi, ſed civitati & ſociis. ac tum Imperator verè juſtéque imperat, quando regitur à legibus & ephoris, aut ſi qui ſunt alii in civitate magiſtratus.*

Ferunt etiam ad amicos eum dixiſſe, triginta ſagittariorum millibus ex Aſiâ ſe à Rege expulſum: quòd tot aureis Daricis, Sagittarii notâ ſignatis, à Timocrate inter populi ductores diſtributis, Græcorum civitates ad bellum Lacedæmoniis inferendum inductæ fuerint. [*Plutarch. in Apophthegm. Lacon. & Artoxerxe.*]

Ageſilaus Euxenum præfectum poſt ſe in Aſiâ conſtituit; præſidiariis non paucioribus 4000 cum eo relictis, ut civitatibus re ita exigente ſuccurreret. Et ut quàm maximè validas copias in patriam ſecum adduceret, propoſitis præmiis & honoribus civitates & militum præfectos, de optimis peditum equitúmque cohortibus inſtruendis, in æmulationem concitavit. [*Xenoph. Hellen.* 4.]

Xenophon, cum Ageſilao ex Aſiâ in Bœotiam ad bellum contra Thebanos profecturus, dimidium auri quod in reditu ab expeditione Cyri ſecum tulerat, Epheſi apud Megabyzum æditαum Dianæ reliquit. Videbatur enim illo itinere aleam prælii cum Ageſilao apud Coroneam ſubiturus. Itaque mandatum dedit, ſi ſalvus ipſe evaſiſſet è prælio, reſtituendam ſibi eſſe pecuniam ſacram; ſin aliquid humanitus ei accideret, à Megabyzo illam Dianæ eſſe dedicandam. Ex dimidio reliquo Apollini donaria Delphos miſit. [*Expedit. Cyri, lib.* 5. *Diog. Laert. in Xenophonte.*] Ageſilaus verò ex manubiis in Aſiâ intra biennium receptis, decumam Delphico Apollini conſecravit, 100 talentis ampliorem: [*Xenoph. & Plutarch. in Ageſilao.*]

Ageſilaus, trajecto Helleſponto, apud Amphipolim de Lacedæmoniorum circa Corinthum partâ victoriâ nuncium accepit: atque ab eo

in Asiam quàm celerrimè Dercyllidas missus est, ut socias civitates hâc de re certiores reddens, majorem hinc animis fiduciam illæ conciperent. [*Xenoph. Hellen.* 4. *Plutarch. in Agesilao.*]

d. Celebris illa navalis pugna ad Cnidum (& Dorium montem, ut in 2° Eliacorum habet Pausanias) commissa est, archonte Athenis *Eubulo* (vel *Eubulide*, cujus prætura cum 3° Olympiadis XCVI anno cœpit) ut in oratione de rebus Aristophanis testis locupletissimus est Lysias. Circa Doryma Chersonesi classis regiæ Prætores cum pluribus quàm 90 triremibus agebant: Phœnissis Pharnabazo, Græcis navibus Conone Atheniensi imperante. Pisander autem (pro quo, Periarchus apud Diodorum perperam legitur) Lacedæmoniorum navarchus cum 80 triremibus è Cnido profectus ad Physcum Chersonesi appulit: atque inde vela tendens, in classem regiam incidit, primisque navibus congressus superior fuit. At ubi Persicæ triremes ad ferendam suis opem confertim imminerent, sociique fugâ ad terram sibi caverent; Pisander navem suam in hostes convertens, multis eorum occisis, in conflictu fortiter occubuit. Tum Cononiani Lacedæmonios ad continentem persecuti, 50 triremibus potiuntur. At virorum major pars natando ad terram evaserat, quingentis circitèr captis: triremes reliquæ Cnidum incolumes effugerunt. [*Xenoph. Hellen.* 4. *Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 96. *Justin. lib.* 6. *cap.* 3. *Æmil. Prob. in Conone.*]

Ad Agesilaum, in Bœotorum fines jam irrumpentem, de Lacedæmoniorum clade istâ & Pisandri (fratris uxoris suæ) morte tristis allatus est nuncius: quo tempore Sol deficiens instar Lunæ falcatus conspiciebatur. [*Xenoph. Hellen.* 4. *Plutarch. in Agesilao.*] Eam eclipsim die 14 Augusti, anno ante æram Christianam 394 contigisse, calculus ostendit Astronomicus.

Pharnabazus & Conon, post navalem ad Cnidum victoriam circumnavigantes, præsidia & præfectos Lacedæmoniorum ex insulis & urbibus maritimis ejecerunt: spe eis factâ, nullas se in eis arces exstructuros, ac proprii juris se eas esse permissuros. [*Xenoph. Hellen.* 4.] Hinc Coi primùm, deinde Nisiæi, Tii & Chii à Lacedæmoniis defecerunt, quorum exemplum Mitylenæi, Ephesii & Erythræi secuti sunt: similéque defectionis studium reliquas civitates repentè invasit; quarum aliæ præsidiis Lacedæmoniorum ejectis libertatem retinuerunt, aliæ Cononi adhæserunt. Atque ex hoc tempore maris imperium Lacedæmonii amiserunt. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 96.]

Dercyllidas Lacedæmonius, Pharnabazo jam olim infestus, navalis ad Cnidum prælii tempore Abydi existens, nequaquam cæterorum præfectorum exemplo civitate excessit, sed gravi oratione ad Abydenos habitâ, eos in fide Lacedæmoniorum continuit. Qui simul etiam venientes ad se præfectos amanter in urbem admittebant, & qui sponte non veniebant ultrò accersebant. Et quum complures Abydum confluxissent, Dercyllidas inde Sestum è regione sitam trajecit: ibique eos qui urbibus Europæ exciderant suscepit, & ad similem constantiam excitavit; cogitandum eis proponens, ipsâ in Asiâ, quæ ab initio Regis fuerat, & Temnum, opidum haud amplum, & Ægienses, & alia quædam opida rempublicam suam administrare, Regis imperio minimè subjecta. [*Xenoph. Hellen.* 4.]

Phar-

3611 a. Pharnabazus Ephesum descensurus, triremibus 40 Cononi traditis, ut ad Sestum sibi accurreret jussit. Sesto verò & Abydo minaciter denunciavit, ni Lacedæmonios ejicerent, se bellum adversùs ipsos moturum. Quibus non obtemperantibus, Cononi mandavit, ut ab usu maris eos arceret; ipse verò Abydenorum agrum vastavit. Eâ re quum nihil efficere se in subjiciendis eis videret, domum profectus est: Cononi verò in mandatis dedit, ageret cum civitatibus Hellesponto proximis de classe quàm posset fieri maximâ ad ver proximum conficiendâ. Et his agendis rebus hyems exacta est. [*Id. ibid.*]

b. Ineunte vere, magno navium numero instructo, prætereáque conducto externo milite, Pharnabazus & cum eo Conon per medias insulas in Melum navigavit, ut Laconicam oram inde invaderet. Post populationem locorum maritimorum Pharnabazo in Asiam redituro persuasit Conon, ut classem sibi attribueret. Se enim Athenas profecturum, ac longos muros instauraturum, & Piræeum muniturum: quo nihil gravius Lacedæmoniis accidere posse affirmabat. Perlibenter eò à Pharnabazo dimissus Conon, datis etiam pecuniis ad murorum instaurationem, cum 80 triremibus Piræeum appulit, muros utrosque & Piræei & Athenarum reficiendos curavit, pecuniæque 50 talenta, quæ à Pharnabazo acceperat, civibus suis donavit. [*Id. ibid. Diodor. ad ann. 2. & 3. Olymp. 96. Plutarch. in Agesilao & Laconicis Apophthegmatib. Justin. lib. 6. cap. 5. Æmil. Prob. in Conone.*] 4321 393

c.

d. Lacedæmonii hæc audientes, Antalcidam Spartiatam Leontis filium ad Tiribazum ducem Regis alterum (Sardibus præfectum) mittunt, ut eum, si posset, in partes suas traduceret, pacémque inter eos ac Regem faceret. Quibus intellectis, Athenienses quoque Cononem cum aliis pluribus in Asiam ad eundem mittunt: suos etiam legatos Bœotis, Corinthiis & Argivis simul mittentibus. Posteaquam ad Tiribazum perventum esset, Antalcidas adesse se dixit, ut à Rege pacem Reipublicæ suæ peteret; eámque talem, cujusmodi Rex cuperet. Nam Lacedæmonios nec de sitis in Asiâ Græci nominis urbibus adversùs Regem contendere; & satis esse ducere, si omnes insulæ ac reliquæ extra Asiam civitates libertate legibúsque suis fruantur. Cui quum reliqui legati nullo modo assentirentur: pace hâc non admissâ, domum singuli redierunt. Tiribazus autem, quanquam absque Regis auctoritate se Lacedæmoniis adjungere non tutum existimabat; nihilominus clàm pecunias Antalcidæ dedit, ut classe à Lacedæmoniis instauratâ, Athenienses & eorum socii ad pacem propensiores redderentur. Cononem etiam velut injuriosum in Regem, ac verè reum eorum quæ de ipso Lacedæmonii detulerant, (quasi copiis regiis urbes Atheniensibus compararet, atque ut Ioniam & Æoliam eis restitueret, clàm operam daret) Sardibus vinctum in custodiâ detinuit. Tum statim ad Regem profectus est; expositurus ei à Lacedæmoniis proposita, & quid ac quare de Conone à se sit actum, déque his omnibus sententiam Regis quæsiturus. [*Xenoph. Hellen. 4. cum Plutarcho in Apophthegmatibus Laconicis & Agesilao, Diodoro ad ann. 3. Olymp. 96. & Æmil. Probo, in Conone.*]

Mortuo Satyro successit in Bosphori Cimmerii regno Leuco filius,

us, per annos 40. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 96.]

Ex palmis, quas Parysatis per inservientes sibi eunuchos in Clearchi Lacedæmonii aggere sepulchrali clàm defoderat, post octo annos mirandum nemus excrevisse & locum eum inumbrâsse, in Persicis suis retulit Ctesias: addens, magnâ inde pœnitentiâ ductum fuisse regem Artaxerxem, quòd virum Diis charum peremisset. [*Ctes. in Photii Excerptis, & Plutarchi Artoxerxe.*]

Cononem Atheniensem ad Regem abductum & mortis supplicio fuisse affectum, nonnulli scripserunt: (inter quos & *Isocrates* est, in *Panegyrico.*) Dinon autem historicus, cui in Persicis rebus multum tribuitur, effugisse eum narrat: illud addubitans, utrum Tiribazo sciente an imprudente fuerit factum. [*Æmil. Prob. in Conone.*]

3612 Rex, dum Tiribazus apud eum esset, Strutham in Asiam minorem misit, rem maritimam curaturum. Quem cùm Lacedæmonii, propter memoriam eorum malorum quæ provinciæ regiæ ab Agesilao perpessæ fuerant, sibi inimicum comperissent, Atheniensibus verò & eorum sociis amicissimum; Thimbronem ad bellum ei faciendum miserunt. Is trajecto mari, ex urbe Epheso & cæteris urbibus in campestribus Mæandri sitis, itémque ex Priene, Leucophrye, Achilleo excurrens, Regis agrum populando vexabat. [*Xenoph. Hellen.* 4.] Ionda enim & Coressum (præalti verticis montem, 40 stadiis ab Epheso distantem) occupans, & octo militum habens millia, quibus in Asiâ adscripti accesserunt; Regis provincias populabundus invadebat. [*Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 97.]

Progressu temporis Struthas, cum magnâ equitatus Barbarici copiâ, gravis armaturæ quinque millibus & levis supra 20, non procul à Lacedæmoniis castrametatus, & Thimbronem nullo ordine aut curâ suos educere animadvertens; mittit in planitiem equites, quos excursione factâ quidquid facere prædæ poterant abigere jubet. Deinde ubi primos nec multos numero, & inconditè suis opem ferentes vidit; cum magnis equitum instructísque copiis ipse in eos irruit. Ceciderunt inter primos Thimbron & Thersander ipsi charus; qui non solùm tibicen egregius, sed & belli peritus erat. Græci reliqui his cadentibus in fugam versi sunt: quos Persæ insecuti, partim interemerunt, partim vivos ceperunt. Pauci tamen in castellum Cnidium & amica opida delati sospites evaserunt. [*Id. ibid.*] 4322 392

3613 Ecdicus cum octo navibus ad opem exulibus Rhodiis ferendum à Lacedæmoniis missus, Cnidum appulit: ubi cùm populum Rhodium terrâ maríque rerum potiri & classem duplo suo majorem habere cognovisset; quietè Cnidi se continuit. [*Xenoph. Hellen.* 4. *cum Diodoro, ann.* 2. *Olymp.* 97.] 4323 391

Iisdem in navibus miserunt & Diphridam cum mandato, ut in Asiam trajiceret, & urbes quæ Thimbronem receperant tueretur; útque collectis copiis è clade incolumibus, atque aliis quantas posset conscriptis, bellum contra Strutham gereret. Paruit hic, & inter alia à se prosperè gesta, Tigranem Struthæ generum cum uxore Sardes euntem in itinere intercepit, magnáque pecuniæ vi acceptâ dimisit; eâ occasione statim nactus, unde militi stipendium numeraret. [*Xenoph. ibid.*]

Eua-

Euagoras rex Salaminius, Protagoræ filii sui operâ usus, totam ferè Cyprum in suam ditionem redegit. [*Isocrat. in Euagorâ.*] Et cæteras quidem civitates partim vi, partim verborum illecebris statim imperio suo subjecit: sed Amathusii cum Soliis & Citiensibus bellum armis depulsuri, per legatos Artaxerxem de missitandis auxiliis solicitant. Euagoræ præterea interfecti Agyris, qui confœderatus Persis fuisset, crimen impingunt; séque in occupatione Insulæ probam Regi operam navaturos pollicentur. Rex igitur tum quod majus Euagoræ incrementum accedere nollet, tum quòd Cyprum ad suppeditandum navales copias, quibus Asia defendi posset, situm peridoneum habere considera-ret, auxilia decrevit. Dimisisque Cypriorum legatis, omnibus maritimis urbibus ut triremes compingerent, & ad classis usum pertinentia sedulò ac maturè appararent, edixit: ipse verò per superiorum provinciarum urbes transiens, magnas terrestres copias coëgit. [*Diodor. an. 2. Olymp. 97.*] Imperatore creato Antophradate Lydiæ Satrapâ, Navarcho verò Hecatomno Cariæ Dynastâ. [*Theopomp. in Bibliothecâ Photii, num. 176.*] quorum posterior tamen, contra Euagoram bellum gerere jussus, clàm illi pecunias in peregrini militis stipendia subministrabat. [*Diodor. ut supr. & ad ann. 3. Olymp. 98.*]

3614 c. Quum intellexissent Lacedæmonii Ecdicum non satis habere virium ad commodandum amicorum rebus; Teleutiam cum navibus 12 è sinu Corinthiaco evocatum ad illum se conferre, eóque dimisso imperium sibi sumere, & Rhodiis partium Laconicarum studiosis auxilio esse ac inimicos premere præceperunt. Qui cùm in Samum venisset, aliquot ibi navibus auctus Cnidum pervenit: dimissóque domum Ecdico ipse Rhodum contendit, navibus instructus XXVII. [*Xenoph. Hellen. 4. cum Diodoro, ann. 2. Olymp. 97.*] 4324 390

In Rhodum navigans Teleutias, incidit in Philocratem Ephialtæ filium, qui Athenis cum navibus decem in Cyprum, ad ferendum Euagoræ subsidium, proficiscebatur. Has omnes intercepit Teleutias: & manubiis potitus, ad eas divendendas Cnidum repetiit. Atque ita accidit, ut qui Persarum regis hostis esset, clade afficeret eos, qui ad bellum gerendum contra eundem regem proficiscebantur. [*Xenoph. ibid.*]

d. Athenienses videntes Lacedæmonios mari rursum invalescere, Thrasybulum Styrensem cum classe navium 40 contra eos emittunt. Is in Ioniam excurrens, pecunias à sociis accepit. Et quum Asiaticis urbibus amicis uteretur, ob eam quâ Rex & Athenienses conjuncti erant amicitiam; Byzantium navigans, decumam è Ponto navigantibus impositam publicanis vendidit. Deinde pellectis in amicitiam Chalcedonensibus, extra Hellespontum discessit. [*Id. ibid. cum Diodor. ann. 1. Olymp. 97.*]

Posthæc Thrasybulus cum suâ classe in Asiam rediens, tum ab aliis, tum etiam ab Aspendiis, ad Eurymedontem fluvium navibus adductis, pecuniam exegit. Verùm quum solutâ jam pecuniâ, militum ejus nonnulli per injuriam aliquid ex agris abigerent; irati Aspendii, compositis per noctem insidiis Athenienses adorti, & alios quosdam necârunt & ipsum Thrasybulum suo in tentorio obtruncârunt. Quo trierarchi Atheniensium in pavorem conjecti, navibus ilicò impletis, in Rhodum abnavigâ-

vigârunt. In Thrasybuli verò locum Athenienses Argyrium Ducem surrogatum ad classem miserunt. [*Xenoph.Hellen.*4. *Diodor.an.*3. *Olymp.*97.]

3615 Acoris in Ægypto regnat ann. 13. 4325 389

Hic, cum Barcæis & Euagorâ Cyprio fœdere inito, hostiles cum Persis inimicitias gessit. [*Theopomp.in Excerptis Photii.Diodor. ad an.*3. *Olymp.*98.]

Lacedæmonii, quanquam de Dercyllidâ quod quererentur non haberent, in Abydi tamen præfecturâ successorem illi miserunt Anaxibium; gratiâ Ephororum potissimè nixum, & amplissima de seipso pollicitum, si modò classe & pecuniâ juvaretur. Datæ ei triremes tres, & pro mille conductitiis militibus stipendium. Qui cùm Abydum venisset, primùm terrâ coactis conductitiis copiis, civitates nonnullas Æolicas à Pharnabazi fide avellebat, & agrum hostilem vastabat. Deinde tribus navibus ad priores quas secum adduxerat additis, Athenienses eorúmque socios eo mari utentes infestabat; navigia eorum (si qua oblata essent) capta Abydum secum abducens. [*Xenoph.Hellen.*4.]

Athenienses de his certiores facti, ad tuenda ea quæ à Thrasybulo erant constituta & acquisita, Iphicratem cum navibus 8 & militibus cetratis 1200 domum ex bello Corinthio reversum adversùs Anaxibium miserunt. Quo in Chersonesum perveniente, submissis hinc inde prædonibus, per eos bellum inter se Anaxibius & Iphicrates gerebant. [*Id.ibid.*]

3616 Anaxibius cum copiis conductitiis & Laconicis suis & 200 Abydenis gravis armaturæ peditibus, Antandrum profectus, à civibus amicè susceptus est. Interim illi Abydum inde reversuro Iphicrates insidias in montibus locat: triremes, quæ noctu ipsum transvexerant, secundùm Chersonesum litus sursum versus legere jubens; ut pro more suo pecuniæ colligendæ causâ eò navigâsse videretur. Ubi verò Abydeni, qui erant primâ in fronte, ad eum campum pervenerant qui est juxta Cremastem (ubi & fodinas auri habebant) reliquæ verò copiæ per declivia sequerentur, ac jam Anaxibius ipse cum Laconicis militibus descenderet: tum Iphicrates suos ex insidiis prorumpere jubens, Anaxibium desperatâ salute fortiter pugnantem occîdit, & cum eo præfectos urbium Lacedæmonios qui ad eum se contulerant ad 12. Cæteros in fugam actos ad urbem usque persecutus est: cæsis ex aliorum quidem numero 200, Abydenis verò gravis armaturæ peditibus ferè 50. Deinde in Chersonesum se retulit. [*Id. in lib.*4. *fine.*] 4326 388

Hierace à Lacedæmoniis navarcho constituto; Teleutias, incredibili sui desiderio militibus relicto, in patriam rediit. [*Xenoph.Hellenic. lib.* 5.]

3617 Hieraci in classis præfecturâ successorem Lacedæmonii dederunt Antalcidam, quòd in eo rem Tiribazo maximè gratam facturos existimarent. Ille Ephesum veniens, Nicolocho legato relicto, cum Tiribazo ad Artaxerxem pro pace constituendâ profectus est. [*Xenoph. Hellenic. lib.*5. *Diodor. ad ann.*2. *Olymp.*98.] 4327 387

Nicolochus, ut Abydenis præsidio esset, Epheso profectus, vastato in itinere Tenediorum agro, & acceptâ pecuniâ, Abydum inde concessit.

cessit. Interim duces Atheniensium è Samothrace, Thaso, & vicinis locis, opem Tenediis laturi properabant. Verùm ubi certiores facti essent, Nicolochum se Abydum recepisse: profecti ex Chersoneso cum 32 navibus, ipsum 25 naves habentem obsidebant. [*Xenoph. Hellenic.5.*]

Chabrias publicè ab Atheniensibus Euagoræ adjutor datus, cum octingentis cetratis & decem triremibus in Cyprum navigavit; neque priùs indè discessit, quàm totam insulam bello devinceret: quâ ex re magnam Athenienses gloriam sunt adepti. [*Id. ibid. & Æmil. Prob. in Chabriâ.*] Legationis Cypriæ pro auxilio ad Athenienses missæ meminit, in oratione de rebus Aristophanis, Lysias.

Artaxerxes, qui à cæteris Spartiatis semper fuit aversus, homines esse eos æstimans, ut ait Dinon, omnium impudentissimos; profectum in Persidem (atque inter Persas Leonidam & Callicratidam saltantem) impensè complexus est Antalcidam: coronámque ex rosis & croco consertam, quam in convivio capite gerebat, in pretiosissimum intingens unguentum, ex cœnâ illi misit. Ad quem Antalcidas. Suscipio quidem, inquit, donum & benevolentiam: sed rosarum odorem naturæque fragrantiam artis adulteratione perdidisti. [*Plutarch. in Artoxerxe, & Pelopidâ, & Symposiac. lib.7. quæst.8. Athenæ. Dipnosophist. lib.2. Ælian. Var. histor. lib.14. cap.39.*]

Cum Tiribazo à Rege rediit Antalcidas; fœdus & societatem armorum cum eo pactus, si Athenienses & eorum socii pace uti nollent, quam ipse proponebat. Pharnabazus à Rege vocatus, in superiorem Asiam perrexit: ubi & filiam Regis uxorem duxit. [*Xenoph. Hellenic.5.*]

Quum Nicolochum, unâ cum navibus, ab Iphicrate & Diotimo Abydi obsideri Antalcidas accepisset; pedestri itinere istuc profectus, acceptâ inde classe, noctu in mare provectus rumorem sparsit, à Chalcedonensibus se accersiri, sed Percopes portum ingressus ibi conquievit. Hâc de re certiores facti quatuor navarchi partium Atticarum, persequi eum quâ Prœconesum itur constituerant. At ille, cùm jam hi prætervecti essent, converso cursu Abydum repetiit: & in insidiis 12 navibus expeditissimis collocatis, octo naves, quas Thrasybulus Atheniensis tribu Cotalytensis ex Thraciâ adductas cum reliquâ classe Atticâ conjungere cogitabat, imperatorio usus stratagemate, in potestatem suam redegit. [*Id. ibid.*] Vid. Polyæn. Stratagem. lib.2. in Antalcidâ.

Antalcidas, acceptis navibus 20 Syracusanis & Italicis quas adduxit Polyxenus, & aliis tum ab Ioniâ quæ Tiribazo, tum ab eâ regione quæ Ariobarzani veteri ipsius hospiti parebat, classem navium amplius quàm 80 jam habens, totius maris imperio potiebatur: atque ita naves è Ponto Athenas petituras averso cursu ad socios suos deflectere cogebat. [*Xenoph. ibid.*]

Cùm adesse eos Tiribazus jussisset, qui pacis formulæ ab Artaxerxe missæ obedire vellent: omnes urbium Græcarum legati celeriter ad eum convenerunt. Quibus ille, regiis sigillis commonstratis, hæc quæ perscripta erant recitavit. *Rex Artaxerxes æquum esse censet, urbes quæ*

in Asiâ sunt, ut & insulas Clazomenas & Cyprum, sui imperii esse: alias verò urbes Græcas, tum parvas tum magnas, liberas & sui juris relinqui, præter Lemnum, & Imbrum, & Scirum; quas ut olim, ita nunc etiam, Athenienses obtineant. Hanc verò pacem qui non recipient, eis ego cum cæteris, qui eandem amplectentur, terrâ maríque navibus ac pecuniis bellum inferam. Quæ cùm legati, ad suas quique civitates, retulissent: licèt Asiaticas Græcorum civitates, pro quibus bellum gesserat Agesilaus, ita fœdè Regi proditas esse molestè ferrent; necessitate tamen coactæ, leges illas pacis receperunt. [*Xenoph. ibid. Isocrat. in Panathenaico. Diodor. ann. 2. Olymp. 98. Plutarch. in Agesilao & Artoxerxe. & Laconicis Apophthegmatib. Aristid. in Leuctricâ* 1 & 4.] Promulgatam verò esse pacem hanc anno post navalem pugnam ad Ægos-potamos 19°, ante Leuctricam 16°, in libro 1° notat Polybius.

Pace compositâ, ad Agesilaum (quem strenuum illius exsequutorem fuisse docet Xenophon, Lacedæmoniis ejus custodibus & tutoribus in Græciâ constitutis) Artaxerxes epistolam per Persam quendam cum Calliâ Lacedæmonio misit; in quâ hospitium & amicitiam illi obtulit. Quam ille non accipiens, Regi renunciari jussit; nihil cum opus habere mittendis ad se epistolis. nam si amicum se Rex Lacedæmoni & Græciæ gerat, ipsum summopere ei fore amicum: sin verò insidiari deprehendatur, non esse quòd se credat ipsi amicum fore, etiamsi plurimas acciperet epistolas. [*Plutarch. in Laconicis apophthegmatib.*]

In formulâ pacis Antalcideæ, ex Xenophonte (qui eam ignorare non potuit) superiùs propositâ, non omnes quidem (ut in *Artoxerxe* credidisse videtur Plutarchus) quæ Asiæ contribuuntur insulas, Artaxerxi traditas, fuisse vidimus, sed duas tantùm: *Clazomenas* (quam eo tempore insulam fuisse, ad annum Mundi 3504 & 3509, indicavimus) & *Cyprum*, è quâ, pax hæc Chabriam nunc evocabat; quem adjutorem Euagoræ ab Atheniensibus datum, totam illi insulam debellâsse nuperrimè diximus. Indéque Euagoras, totâ propè Cypro evocatâ, adversùs Artaxerxem bello Græcorum distentum numerosissimum coëgerat exercitum. Qui à longâ cum Græcis controversiâ jam liberatus, copias suas in bellum Cypricum paratas esse jussit. [*Diod. an. 2. Olymp. 98.*]

3618 Artaxerxes copias suas tum terrestres 300000 militum, tum navales 4328 386
triremium plurium quàm 300, contra Euagoram Cypri regem eduxit. Pedestribus generum suum Orontem, navalibus Tiribazum, Duces præfecit. Qui assumptis in Phocæâ Cumâque exercitibus, in Ciliciam descenderunt: unde in Cyprum transvecti, strenuâ in bellum administrandum operâ incubuerunt. Euagoras, Ægyptios, Tyrios, Arabas, aliósque Persarum inimicos sibi adjungens, triremes 90 (quarum 20 erant Tyriæ, reliquæ Cypriæ) & militum, propriorum sex millia, auxiliarium multo plures habebat. Cúmque pecuniæ affatim illi supperterent, numerosam peregrinorum manum stipendio conduxit. [*Diodor. lib. 15. ann. 3. Olymp. 98.*]

Euagoras navibus prædatoriis, quarum sat multas ad manum habebat, onerarias hostium, quibus commeatus adferebatur, insidiis exceptas vel intercepit, vel demersit, vel accessu prohibuit. Unde ingenti statim annonæ caritate in castris Persarum ortâ, conductitii eorum milites non-

nonnullos Duces occiderunt, tumultúque tota castra impleverunt: ut non nisi magnâ cum difficultate Tribuni militares & navalis exercitus Prætor Gaos seditionem illam comprimere potuerint. Cum totâ igitur classe avecti, magnam frumenti copiam è Ciliciâ transportabant: unde castris deinceps alimenta suppetebant. At Euagoræ rex Acoris ex Ægypto frumenti & pecuniæ cæteráque apparatus, quantum sat esset, transmittebat. [*Id. ibid.*]

Euagoras classe hostili suam longè inferiorem esse cernens, 60 prætereà naves implevit, & ab Acori 50 præter has accersivit: ut triremes in universum 200 haberet. Ac pedestri primùm suo agmine partem terrestris hostium exercitus aggressus, victoriam obtinuit. Deinde classem eorum, Citium versùs præternavigantem, nec opinatò adortus, dispersarum triremium partem submersit, partem in potestatem suam redegit. At cùm Navarchus Persarum alíique Duces fortiter vim hostis exciperent, acris incruduit pugna, quâ primùm Euagoras superior erat: sed pòst, ubi Gaos omni virium suarum mole infertur & animosè decertat; Euagorani cum magnâ triremium jacturâ fugam capessunt. Persæ itaque, prælio hoc victoriam adepti, utrumque exercitum congregant ad Citium: unde armis in hostem expeditis, Salaminem obsidione cingunt, urbémque à terrâ simul & mari oppugnant. [*Ibid.*]

Tiribazus à prælio navali in Ciliciam trajiciens, atque inde ad Artaxerxem profectus, victoriæ nuncium pertulit: & duo talentûm millia ad belli usus reportavit. Euagoras, relicto ad defensionem urbis filio *Pythagorâ* (*Protagorâ* fortasse; de quo suprà, ad annum M. 3613. ex Isocrate mentio est facta) & summâ rerum in Cypro administratione illi commissâ, cum decem triremibus clam hostibus noctu è Salamine solvit, & in Ægyptum devehitur: ubi regi Acori persuadet, ut totis secum viribus in hoc bellum incumbat. [*Ibid.*]

3619 Euagoras ab Ægypto in Cyprum redit; pecunias quidem secum adferens, sed expectatione suâ longè pauciores. Cúmque Salaminem vehementer obsidione pressam inveniret, séque sociorum auxilio destitutum; de pacificatione legationem mittere cogitur. Tiribazus igitur, penes quem summa tum potestas erat, se transactionem admissurum, si Euagoras omnibus per Cyprum urbibus cedens, & unius Salaminis dominio contentus, annuum Regi tributum dependat, & ad imperata, ut servus Domino, sit præstò, respondit. His conditionibus, licèt duris, annuit Euagoras; postremâ tantùm exceptâ. Dicebat enim se ut regem Regi, non ut servum Domino, subjectum fore. Quod admittere tamen recusavit Tiribazus. [*Diodor. ann. 4. Olymp. 98.*] 4329 385

Alter copiarum præfectus Orontes, Tiribazi gloriæ invidens, missis clàm ad socerum suum Artaxerxem literis, tum de aliis illum criminatus est, tum quòd rerum novarum studiosus, privatam belli societatem cum Lacedæmoniis contraheret, & copiarum Duces sibi ad benevolentiam & obsequia obnoxios redderet. Quas calumnias veras esse credens Artaxerxes, Orontæ rescribit, ut Tiribazum comprehensum illicò ad se transmittat. [*Id. ibid.*]

Orontes, Tiribazum metuens, per insidias ita eum cepit. Domus erat quæ specum profundam habebat. Super specu lectum collocavit, non

non intensum, sed variis tapetibus ornatum. Vocat Tiribazum, quasi colloquium cum eo habiturus. Tiribazus clàm ingressus, consedit; & per lectum in fossam defertur, atque comprehensus ad Artaxerxem vinctus mittitur. [*Polyan. Stratagem. lib.* 7.]

Orontes copiis in Cypro cum summo imperio præfectus, dum magno Euagoram animo rursus obsidionem tolerare, & milites captivitatem Tiribazi molestè ferentes imperium detrectare & obsidionem relinquere videt; Euagoram ad pacis conditiones, quibus ille cum Tiribazo consenserat, admittit: ut certum quotannis tributum Regi persolvens, Salaminis ipse regnum retineat, & ut rex Regis imperio auscultet. Atque ita bellum Cyprium, ad decennii ferè tempus (parte tamen maximâ in apparatibus consumptâ) protractum, cùm duos tantummodo per totum hoc spatium annos bellum esset, finem suum accepit. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 98.] In quam expeditionem quum Rex Persarum ampliùs quinquaginta millia talentûm insumpsisset, & bellum in decimum usque annum prorogâsset; dominum earundem rerum reliquit Euagoram, quas ante illatum bellum habuerat. [*Isocrat. in Euagorâ. Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 98.]

Gaos navalis exercitus prætor, cui filia Tiribazi nupta erat, metuens ne ob communicati cum socero consilii suspicionem ab Artaxerxe ad supplicium raperetur, defectionis à rege consilium cepit. Et quum opum militúmque copiâ instructus esset, & trierarchos insuper favore sibi præcipuo addictos haberet: cum Acori Ægyptiorum rege & Lacedæmoniis contra Artaxerxem societatem iniit. [*Diodor. ibid.*]

Artaxerxes (Cambysem imitatus; *apud Herodot. lib.* 5. *cap.* 25. *& Valer. Maxim. lib.* 6. *cap.* 3.) judices quosdam vivos excoriari, eorúmque pelles circum tribunalia expandi jussit: ut judices alii super his insidentes semper ante oculos supplicii, quod judiciorum pravitas mereretur, exemplum sibi propositum haberent. [*Diodor. ibid.*]

3620 Artaxerxes, exercitum trecentorum millium peditum & decem millium equitum ducens, Cadusiis bellum intulit. [*Diodor. Olymp.* 98. *ann.* 4. *Plutarch. in Artoxerxe.*] In eo, multis utrinque millibus interfectis, inter alios cecidit & Camissares, natione Car, vir manu fortis & bello strenuus: quem partis Ciliciæ, juxta Cappadociam quam incolunt Leucosyri, Artaxerxes præfecerat. Cui & successorem Datamem filium dedit; cujus in hoc Cadusiano bello magni fuit opera. [*Æmil. Prob. in Datame.*] 4330 384

Artaxerxes, cum exercitu suo, ob commeatuum defectum ad magnas redactus angustias (ita ut caput asini 60 drachmis vix emi posset) à Tiribazo, qui tunc in castris abjectus & contemptus erat, hunc in modum est servatus. Duo erant Cadusiis Reges, iique castra seorsim habebant. Re igitur cum Artaxerxe communicatâ, Tiribazus ad alterum Regem profectus est misso occultè ad alterum filio suo. Uterque autem utrumque decipiebat: regum utrique seorsim significatione factâ, alterum legatis ad Artaxerxem missis, sibi tantùm, omisso collegâ, amicitiam & societatem cum eo quærere. His ambo fidem habuere: & quia invidiam mutuam habebant suspectam, alter cum Tiribazo, alter cum Tiribazi filio, ad Artaxerxem legatos misit. Atque ita pax cum utro-

que

que est composita & foedus initum. [*Plutarch. in Artoxerxe.*]

Cadusiano bello finito, Artaxerxes Tiribazi causam tribus judicibus eximiæ inter Persas auctoritatis commisit: quibus ita ille suam probavit innocentiam, atque in Regem merita, ut ab omnibus absolutus fuerit, & à Rege deinceps maximis honoribus exornatus. At Orontem falsæ accusationis damnatum, ex amicorum catalogo expunxit, extremâque ignominiâ notavit. [*Diodor. Olymp.98. ann.4.*]

Cùm Gaos in Cypro esset, Græcique quos apud se habebat iis qui in Ioniâ degebant literas contra ipsum scriberent: ut nocentes deprehenderet, triremem adduxit, remigibúsque viaticum præbuit, atque in Ioniam navigare jussit. Cùm gubernator navigationem datâ operâ protraheret, multi multas epistolas remigibus dederunt: qui solventes, non procul supra urbem appulerunt. Gaos pedes in eum locum profectus, ubi triremis stabat, præcepit remigibus, ut omnes sibi epistolas adferrent. In quibus cùm invenisset eos qui contra se scripserant; non subitò, sed in quæstionibus examinatos interfecit. [*Polyan. Stratagem. lib. 7. in Gao: pro quo,* Αλως *&* Γλως *ibi perperam scriptum habetur.*]

3621 Gaos, quum Lacedæmonios & Ægyptiorum regem ad bellum Persis inferendum concitâsset, dolo quorundam necatus, id quod moliebatur non peregit. Post mortem autem ejus Tachos, ejusdem negotii administratione susceptâ, exercitum sibi collegit, urbémque juxta mare loco quodam sublimi ædificavit, Leucam nomine; in quâ & Apollini fanum extruxit. Sed cùm paulo pòst is vitâ esset defunctus, Clazomenii, & Cumæi de ejus urbis possessi contenderunt; & Clazomenii dolo Cumæos antevertentes, eâ sunt potiti. Atque his ita gestis, rebelliones per Asiam sponte suâ finem habuerunt; & Lacedæmonii, post Gai Tachíquemortem, res Asiæ omiserunt. [*Diodor. ann.2. Olymp.99.*] 4331 383

3622 *Phanostrato* Athenis archonte, mense Posideone, anno Nabonasari 366°, mensis Ægyptiaci Thoth die 26°, (Decembris Juliani die 23° ineunte) post mediam noctem horis 5 cum semisse; Eclipsis Lunæ parva Babylone est observata. [*Hipparch. apud Ptolemæum, magn. Syntax. lib.4. cap. ult.*]

Eodem archonte, mense Scirrhophorione, eodémque anno Nabonasari, Phamenoth die 24°, (Junii 18° ad finem tendente) ante mediam noctem horis 5 cum semisse; altera Lunæ Eclipsis ibidem est observata. [*Id. ibid.*] 4332 382

3623 Archonte Athenis *Euandro*, mense Posideone priore, anno Nabonasari 367°, Thoth die 16°, (Decembris 12° desinente) horis 2 cum semisse ante mediam noctem; tertia Lunæ Eclipsis, eáque totalis, ibidem observata est. [*Id. ibid.*]

3627 Acoris Ægyptiorum rex, inimicitias jampridem cum rege Persarum exercens, magnas tum aliorum peregrinorum copias undique contrahebat, tum præcipuè Græcorum; quibus Chabriam Atheniensem Ducem præfecit. Hic, licèt absque populi consensu id fieret, Imperatoris munere suscepto, copiis in Ægypto præerat; magnóque ad bellum gerendum cum Persis studio se præparabat. Pharnabazus autem summus militiæ Dux ab Artaxerxe declaratus, cùm ingentes ex Persicis opibus in bellum apparatus & ipse fecisset; nunciis Athenas missis, 4337 377

Chabriam criminabatur, quòd Ægyptiis ducem se prostituendo, benevolentiam Regis à populo alienaret: simúlque rogabat, ut Iphicratem sibi Ducem tribuerent. Athenienses igitur, quibus hoc inprimis curæ erat, ut regis Persarum benevolentiam sibi conciliarent, & Pharnabazum suis commodis addictum haberent, sine morâ Chabriam ex Ægypto revocant, & Iphicrati Persis auxiliandi negotium imponunt. [*Diodor. ann.*4. *Olymp.*100.]

Iphicrates ab Artaxerxe conducto adversus Ægyptium regem exercitui præfectus, cujus numerus duodecim millium fuit, sic illum omni disciplinâ militari erudivit; ut, quemadmodum quondam *Fabiani* milites Romani appellati sunt, sic *Iphicratenses* apud Græcos in summâ laude fuerint. [*Æmil. Prob. in Iphicrate.*] Plures autem annos in belli hujus apparatibus consumpsit Pharnabazus. Cujus expeditam in sermone facultatem & in rebus peragendis tarditatem animadvertens Iphicrates, mirari se dixit, quare ille oratione quidem celer esset, factis verò tardus & cunctabundus. Id verò hâc ratione fieri abs se Pharnabazus respondit; quòd verborum ipse, operum Rex fuisset dominus. [*Diodor. ad ann.*3. *Olymp.*101.]

Hecatomno filius Mausolus in principatu Cariæ successit: quem annis 24 obtinuit. [*Diodor. ad ann.*4. *Olymp.* 106.] duarum sororum natu majore Artemisiâ matrimonio sibi sociatâ. [*Strabo, lib.*14.]

3628 Post Acorim, apud Ægyptios regnavit Psammûthis, annum 1. 4338 376

3629 Post hunc, Nepherites, postremus Mendesiorum dynastiæ rex, menses 4. Quem excepit, primus Sebennytarum dynastiæ rex Nectanabis, annis 12. 4339 375

Artaxerxes Ægyptiis bellum illaturus, quò faciliùs auxiliares è Græciâ copias haberet, legatos misit, qui Græcos ad communem pacem inter se faciendam eâ lege induceret, ut omnibus urbibus suo deinceps jure & absque præsidiis liceret vivere. Eam soli Thebani repudiârunt: reliqui Græci concordi sententiâ admiserunt. [*Diodor. ann.*2. *Olymp.*101.]

3630 Artaxerxis copiis ad Acen Syriæ opidum congregatis, lustratione initâ, Barbarorum ducenta millia sub Pharnabazi, Græcorum conductitiorum viginti millia sub Iphicratis imperio recensita fuêre. Classis verò (præter navigia, quæ commeatum & cætera ad præsentes usus necessaria advehebant) numerus erat, triremes trecentæ, trigintaremes (τριακόντοροι) ducentæ. Ineunte æstate (sive primo vere) regii ductores in Ægyptum procedentes, Pelusium (quod è Syriâ tendentibus primum objectum erat) à Nectanabi rege mirificè præmunitum offenderunt. Quapropter in altum revecti, ne scilicet ab hoste conspicerentur, Mendesio Nili ostio longè porrectum littus habenti classem adverterunt. Ibi tribus armatorum millibus expositis, Pharnabazus & Iphicrates castellum super ostio exstructum aggrediuntur. Sed cùm tria equitum peditùmque simul millia ad defensionem loci educerent Ægyptii, pugna vehemens committitur; in quâ Ægyptii tandem à Persarum multitudine (nam subinde plures è navibus accurrebant) conclusi magnâ strage cæduntur; non paucis etiam captis, & reliquis in opidulum refugere coactis. Iphicratis verò milites simul cum præsidiariis castelli intra 4340 374

muros

muros illapsi, propugnaculum hoc impetu captum funditus evertunt, locísque incolas captivos abducunt. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 101.]

Inde Iphicrates ipsam metropolim Memphim, præsidio tunc vacuam, cum classe statim aggrediendam esse consulebat, priùs quàm reliquæ Ægyptiorum copiæ sese aggregarent: Pharnabazus contrà, cum suis, omnes Persarum copias exspectandas esse, quòd hoc modo expeditio Memphitica minùs periculosa foret, existimabat. Interim Ægyptii sufficiens nacti otium, idoneo Memphim præsidio muniunt, & ad opidulum illud eversum cum universo exercitu profecti, assiduis Persas conflictibus lacessunt, & magnam eorum cædem faciunt. Cúmque jam flatu Etesiarum Nilus insurgens omnem circa locum excursu inundaret, & Ægyptum subinde munitiorem efficeret: Persarum duces, quòd ipsa naturæ conditio obluctari videretur, discessum ex Ægypto maturandum esse censuerunt. Atque ita tam magni apparatus expeditio in nihilum recidit. [*Id. ibid.*]

Quamprimum in Asiam rediêre, Pharnabazo cum Iphicrate dissidium recruduit. Ex quo timens sibi Iphicrates, ne quod Cononi pridem acciderat, in vincula compingeretur: subornato navigio noctu se subducit, Athenásque revehitur. Eum missis illuc legatis Pharnabazus Ægypti non recuperati reum agit. Cui responsum Athenienses reddunt, illum pro merito, si noxium cognoverint, à se punitum iri: post breve tamen temporis intervallum, totius suæ classis imperium ei tradunt. [*Id. ibid.*]

Nicocles eunuchus in Cypro, obtruncato per insidias rege Euagorâ, Salaminiorum regnum sibi rapuit: ut habet hoc anno Diodorus. Et ab eunucho quidem interfectum fuisse Euagoram, etiam Aristoteles libro 5. Politic. cap. 10. indicat: sed *Thrasydæi* fuisse illi nomen, ex Theopompo (in Bibliothecâ Photii, num. 176.) didicimus; qui eunucho hoc genere Eleo procurante, Euagoram & cùm Nicocreontis (Cyprii illius tyranni, à quo ad epulas invitatum Isocratem, in hujus Vitâ Plutarchus narrat) filiâ concubuisse, & ob hoc ipsum mortem occubuisse significat. *Nicoclem* enim ipsius Euagoræ fuisse filium, & patri in regno successisse & liberis operam dedisse, constat ex Isocrate: quem 20 talentis, ob scriptam ad eum orationem, donatum ab illo fuisse scribit in Isocratis vitâ Plutarchus. Extat verò ejus Oratio, *ad Nicoclem* de regno sive Regis munere; & alia, *Nicocles* inscripta, in quâ, sub ipsius Nicoclis personâ, civium erga Regem officium describitur. Tertia item, *Euagora* titulo: quæ funebris in eum est oratio. Cùm enim hoc anno occisi Euagoræ funus, non magnifico tantùm & splendido apparatu, sed & choris, & musicâ, & ludis gymnicis, equorúmque & triremium certaminibus, ornaret Nicocles: hanc de patris laudibus orationem illi dicavit, existimans & Nicocli ipsi, & liberis ejus, & cæteris ab Euagorâ oriundis longè pulcherrimam fore adhortationem. [ἡγέμενος. καί σοι καὶ τοῖς σοῖς παισὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ᾽ Εὐαγόρου γεγονόσι, πολὺ καλλίστην ἂν γενέσθαι ταύτην τὴν παράκλησιν. *Isocrat. in Euagorâ.*] Hinc igitur Diodori emendandus est error, & dicendum; interempto per Thrasydæum eunuchum rege Euagorâ, filium Nicoclem in regno Salaminio illi successisse.

Alci-

3633 Alcisthene Athenis archonte, Artaxerxes Græciam denuò turbulentis motibus conquassari videns, per legatos iterum ad pacem inter se, juxta leges nuper conditas, stabiliendam adhortatus est. Indéque singulæ Græcorum civitates communem inter se pacem renovantes, jurejurando se fœderi obstrinxerunt: solis Thebanis exceptis. Pace verò ab Atheniensibus, Lacedæmoniis & Artaxerxe juratâ, Iphicrates cum classe ab Atheniensibus domum revocatus est. [*Diodor.ann.*1. *Olymp.*102. *cum Xenophon. Hellen. lib.*6. *& Dionys. Halicarnass. in vitâ Lysiæ.*] 4343 371

Die verò 14° Scirrhophorionis (anni Attici & magistratus Alcisthenis mensis extremi) Junii Juliani 16°, fœdus hoc pacis Lacedæmone à Græcis pactum fuisse, docet Plutarchus in Agesilao.

3634 Lacedæmonii à Thebanis duce Epaminondâ in pugnâ Leuctricâ profligati, Agesilaum in Ægyptum, & Antalcidam ad Artaxerxem, ad pecuniam sibi comparandam miserunt. Antalcidæ verò petitio ita ab Artaxerxe rejecta est atque despecta; ut regressus ille, quòd videret se hostibus esse ludibrio, & metueret insuper ephoros, vitam inediâ finierit. [*Plutarch.in Artaxerxe.*] 4344 370

3635 Philiscus Abydenus ab Ariobarzane Artaxerxis satrapâ in Græciam missus, Thebanos eorúmque socios & Lacedæmonios, pacis componendæ gratiâ Delphos evocavit. Ubi, Thebanis non permittentibus ut Messene Lacedæmoniorum esset in potestate, offensus ille, milites bis mille selectissimos stipendio conductos Lacedæmoniis relinquens, in Asiam rediit. [*Xenoph.Hellen.lib.*7. *Diodor.ann.*4. *Olymp.*102.] 4345 369

3636 Thebani, Græciæ principatum ambientes, legatos ad regem Persarum mittendos censuerunt. Convocatis igitur sociis, quòd Euthycles Lacedæmonius apud Regem jam esset prætexentes; ad eundem, ex Thebanis Pelopidam, ex Arcadibus Antiochum pancratiastem, ex Eleis Archidamum, simul cum Argivo quodam, ire jusserunt. Quo cognito, Athenienses quoque ex civitate suâ Timagoram & Leontem miserunt. Inter quos omnes, apud Regem Pelopidas primum, secundum authoritatis & honoris locum Timagoras obtinuit. [*Xenoph. Hellen.lib.*7.] 4349 368

Ismenias Thebanus, Pelopidæ in hâc legatione collega, quum à Tithrauste chiliarcho ad Regem adductus adorare eum juberetur; annulum quem gestabat è digito detractum clàm abjecit ad pedes, confestímque procumbens sustulit eum iterum: indéque existimatus Regem adorâsse, quicquid ab eo petiit, impetravit. [*Plutarch. in Artoxerxe. Ælian.Var.histor.lib.*1. *cap.*21.]

Timagoras Atheniensis epistolam eo tempore de rebus arcanis per Beburim scribam ad Regem mittens, mille Daricis donatus est: cœnâ quoque lautissimâ ei missâ. Unde frater Regis Ostanes: *Memineris*, inquit, *hujus Timagora mensa. Neque enim levi de causâ ita tibi instructa apponitur.* Quæ improperatio proditionis potiùs quàm beneficii erat suggestio. [*Plutarch.ibid.*] Dedisse præterea Rex ei dicitur 80 vaccas, quæ illum valetudinis causâ lactis bovini indigentem comitarentur; lectum quoque pretiosum cum veste stragulâ & stratoribus, quasi rudibus ad sternendum Græcis, ad eum misisse: atque lecticâ demum ad mare

infirmâ

infirmâ valetudine affectum deferendum curavisse, quatuor talentorum mercede bajulis præbitâ. [*Id. ibid. & in Pelopidâ.*] Sed Athenæus lib. 2. Timagoram Atheniensem, cùm Regem adorâsset, magno honore acceptum fuisse scribens; illi tantùm ex appositis Regi ferculis missam quandam fuisse portionem affirmat: quod verò de pretioso lecto & stragulis cum stratore (quasi Græci quomodo substerni oporteret ignorarent) ab Artaxerxe missis narratur, ad Timagoram Cretensem refert, vel Entimum Gortynium, ut Phanias Peripateticus eum nominat.

Pelopidas, eâ quâ apud Artaxerxem pollebat gratiâ, literas obtinuit, quibus à Lacedæmoniorum potestate Messene immunis esse jubebatur, & Athenienses navigia sua subducere: ni parerent utrique, bellum eis indicendum; & si qua civitas sequi recusaret, eam primùm bello petendam esse. Leonte verò contrà liberè pronunciante; tempus jam poscere, ut Athenienses alium sibi amicum loco Regis quærerent: adscribi Artaxerxes mandavit; quòd, si quid æquius Athenienses scirent, hoc Regem adeuntes eum docerent. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 7.]

Domum legatis reversis, Athenienses Timagoram, inter officium Regem more gentis illius adulatum, capitali supplicio affecerunt: unius civis humilibus blanditiis, totius urbis suæ decus Persicæ dominationi summissum graviter ferentes. Ita *Valerius Maximus, lib.* 5. *cap.* 3. [in cujus textum, *Darii* nomen, pro *Artaxerxis*, nescio quo pacto irrepsit.] Alii ob sordidam Persicorum donorum acceptionem necatum eum volunt: de quo videndus Plutarchus, in *Artoxerxe* & *Pelopidâ*. Sed à Leonte collegâ accusatum memorat Xenophon; quòd ne quidem uti secum eodem contubernio voluisset, & omnia consilia cum Pelopidâ communicâsset: quam præcipuam damnationis illius causam fuisse non est dubium.

Thebani, convocatis ad audiendum Regis literas reliquis urbibus Græcis, & literis regiis à Persâ earum latore, ostenso prius Regis sigillo, recitatis, jubebant omnes qui amici Regis & Thebanorum esse vellent, in ista quæ literis continerentur jurare. Sed urbium legatis primùm, & ipsis civitatibus deinde jurare recusantibus; tota illa Persica legatio, & per eam à Pelopidâ & Thebanis affectata dominatio, in nihilum recidit. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 7.]

3638 Jubilæus XXII. 4347 367

a.

d. Artaxerxes, novâ legatione ad Græcos missâ, ut bellicis controversiis finem statuerent, & communem inter se pacem sancirent, tandem persuasit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 103.] 4348 366

Eudoxus Cnidius, ob famæ celebritatem Ἔνδοξος dictus, hoc tempore maximè claruit. Qui in Ægyptum cum Chrysippo medico profectus, commendatitias ab Agesilao literas ad Nectanabin attulit: qui eum Sacerdotibus commendavit. Ubi cum *Ichonuphy* Heliopolitano (qui *Conuphis* Clementi Alexandrino est, in 1° libro Stromatum) eo agente, pallium illius circumlambit Apis. Unde celebrem illum quidem futurum, sed non longævum, Sacerdotes dixerunt: ut refert Pha-

vorinus in Commentariis. In Ægypto annum unum & menses quatuor moratus, pube superciliisque rasis, Octaëteridem secundum quosdam conscripsit. [*de quâ, in nostra de Macedonum & Asianorum anno Dissertationis capite extremo, aliquid est dictum.*] Inde Cyzicum atque ad Propontidem accessisse philosophantem, atque ad Mausolum pervenisse dicitur. [*Diog. Laërt. in Eudoxo.*] Alii Eudoxum cum Platone in Ægyptum profectum, & ambos cum Sacerdotibus annos tredecim fuisse versatos, tradiderunt: ut apud Strabonem libro 17° legimus.

3639 Heracleæ in Ponto, cum plebs novas tabulas (quibus debitores ære alieno liberarentur) & agrorum ex æquo divisionem impotenter flagitaret: optimates adversùs eam auxiliis à Timotheo Atheniensium & Epaminondâ Thebanorum duce frustrà petitis, Clearchum civem suum, quem ipsi in exilium egerant, ad tutelam suam revocârunt. [*Justin. lib.16.cap.4.*] 4349 365

3640 Clearchus, dissensionem populi occasionem invadendæ tyrannidis existimans, primò tacitus cum Mithradate (rege Ponti) civium suorum hoste colloquitur; & initâ societate paciscitur, ut revocatus in patriam, proditâ ei urbe, præfectus ejus constitueretur. Statuto verò tempore, quo urbem Mithradati traderet, ipsum cum amicis suis cepit; captúmque, acceptâ ingenti pecuniâ, dimisit. Atque ut in illo subitum se ex socio fecit hostem: sic ex defensore senatoriæ causæ, repentè patronus plebis evasit; & adversùs auctores potentiæ suæ non solùm plebem accendit, verùm etiam nefandissima quæque tyrannicæ crudelitatis exercuit. Summo enim à plebe ad eum imperio delato, 60 Senatores comprehensos (nam cæteri in fugam dilapsi erant) in vincula compegit: eósque primùm fortunis, deinde vitâ spoliavit. [*Id. ibid.*] Séque totum ad imitationem Dionysii Syracusanorum tyranni componens, principatum Heracliensium per 12 annos gessit. [*Diodor. Olympiad. 104. ann. 1. cum Excerptis ex Memnonis historiâ Heracliensi, in Photii Bibliothecâ, num. 224.*] 4350 364

3641 Tachos, Polyæno (lib.7. Stratagem.) Thamus, Aristoteli (lib.2. Oeconomic.) *Taos*, Julio Africano *Teos* dictus, in Ægypto regnat ann. 2. 4351 363

Cum hoc anno & Hellenicorum suorum libros 7. Xenophon Atheniensis, & primam Hellenicorum suorum partem conclusit Anaximenes Lampsacenus: qui à θεογονίᾳ & generis humani primordiis exorsus, ad prælium apud Mantineam commissum & Epaminondæ mortem historiam deduxit, universas propè Græcorum & Barbarorum res gestas 12 voluminibus complexus. [*Diod. an. 2. Olymp. 104.*] in alterâ deinde parte res omnes suo tempore à Philippo Macedone & filio ejus Alexandro peractas adjiciens. [*Pausan. Eliac. 2.*]

Mithradate rege Ponti mortuo, Ariobarzanes Phrygiæ Satrapa ab Artaxerxe constitutus regnum illius occupavit; & per annos 26 illud obtinuit. [*Diodor. ad ann. 3. Olymp. 104. & ann. 4. Olymp. 110.*]

Clearchus Heracleæ tyrannus, quum Senatores qui profugerant civitates finitimas adversùs se concitare & bellum moliri didicisset, servos eorum manumittit: uxorésque eorum & filias eis nubere, propositâ recusantibus morte, compellit; ut eos sibi fidiores, & dominis infestiores redderet. Sed cùm matronis tam lugubres nuptiæ repentinis funeribus

neribus essent graviores: multæ se ante nuptias, multæ in ipsis nuptiis, occisis priùs novis maritis, interimunt. Prælium deinde committitur: quo victor tyrannus captivos Senatores in triumphi modum per ora civium trahit. Reversus in urbem, alios vincit, torquet alios, alios occidit: nullus locus urbis à crudelitate tyranni vacat. [*Justin. lib.* 16. *cap.* 5.]

3642 Lacedæmonii cum Artaxerxe, quòd socium se eorum professus, Messenen tamen eos dimittere & Messenios communi Græcorum fœdere comprehendi mandâsset, simultates exercebant. [*Xenoph. in Agesilào. Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 104.] His se conjunxit Ariobarzanes Phrygiæ satrapa, qui Mithradatis demortui regnum potestati suæ nuper vindicaverat. [*Diodor. ibid.*] 4352 362

Autophradates (Lydiæ præfectus) Ariobarzanem socium Lacedæmoniorum ad Assum obsidens, Agesilaum (qui tum senex, ut pecunias patriæ suæ obtineret, in Asiâ legationem obibat) veritus, fugâ inde discessit: Cotys item Sestum obsidens, quæ etiam tunc Ariobarzanis erat, & ipse solutâ obsidione se subduxit. Mausolus etiam, qui utrumque illum locum mari centum navibus obsidebat, non metu sed persuasione adductus, domum cum classe abiit: & pecuniis in usum Lacedæmoniorum collatis, Agesilaum in patriam remisit. [*Xenoph. in Agesilao.*] De Ariobarzane etiam Adramytii ab Autophradate terrâ marique obsesso, in 7° Stratagematum libro Polyænus meminit.

Mausolus, amicis convocatis, fingit se à rege Persarum patrio principatu spoliatum iri, nisi ingenti pecuniæ summâ eum vellet redimere. Cui illi fidem adhibentes, eodem die infinitam pecuniæ vim ultrò illi mittendam curârunt. [*Polyæn. lib.* 7. *collat. cum Aristotele, in Oeconom. lib.* 2.] Quam tantum aberat ut ille Regi tribueret, ut etiam Satrapis & Ducibus illis qui Regi bellum tunc intulerunt sese adjungeret. Defecerunt enim hoc tempore ab Artaxerxe, de Ionum gente Lycii, Pisidæ, Pamphylii & Cilices: & præter hos Syri ac Phœnices cunctique ferè maris Asiani accolæ. Tachos quoque Ægyptiorum rex, decreto in Persas bello, & navibus extruendis & pedestribus conscribendis copiis operam dedit: plurimisque hinc inde è civitatibus Græciæ conductis, Lacedæmonios etiam in partes suas adduxit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 104.]

Tantâ in Persas undique conspiratione excitatâ, pars vectigalium dimidia Artaxerxi decesserat; reliqua verò necessariis belli usibus haud satis erat: quum eodem tempore cum Ægyptiorum rege, & Græcis in Asiâ urbibus, & Lacedæmoniis, horúmque adjutoribus Satrapis & Ducibus qui maritimas sub imperio oras tenebant, simul fuerit belligerandum. [*Id. ibid.*]

Agesilaum Lacedæmoniorum regem accersiit ad se rex Ægyptiorum; Imperatoris in exercitu munus illi promittens. [*Xenoph. in Agesilao.*] Ad cujus auxilium à patriâ ille allegatus, eo stipendio quod sibi miserat Tachos mercenarium militem conscripsit: completisque navibus, atque adjunctis consiliariis Spartiatis triginta, in Ægyptum cum mille gravis armaturæ militibus est delatus. [*Plutarch. in Agesilao. Diodor. ut suprà.*] Hujus de adventu fama cùm ad regios esset perlata, celeriter munera eò cujusque generis sunt allata. Ut verò apparatum circa

eum

cum nullum conspexere, tantùm senem in herbâ ad litus decumbentem, incomptum & corpore pusillum, horrido & obsoleto amictum pallio; despicatui eum duxerunt. Multóque magis insulsitatem ejus sunt mirati, quum hospitalibus muneribus adductis, farinam, vitulos & anseres accepisset; bellaria, cupedias & unguenta, servis dispertienda reliquisset. [*Plutarch.& Æmil.Prob.in Agesilao.*] Rex quoque Ægyptius, qui illum arcessiverat, promissum Imperatoris munus illi non detulit: [*Xenoph. in Agesil.*] ob brevitatem corporis eum deridens, & fabulam in eo impletam esse dicens; *Parturire montem, & murem nasci.* Quo audito, iratus Agesilaus retulisse illi fertur: *Videbor aliquando tibi leo.* [*Athenæus, lib.* 14. *cum Plutarcho.*]

Chabrias Atheniensis, non publico quidem jussu patriæ missus (ut Agesilaus) sed à Tacho rege persuasus, privato officio in hâc militiâ operam navabat. [*Diodor. & Plutarch.*] Qui Regi pecuniis indigenti consilium dedit, ut ditiores regionis incolas juberet confestim quantum unusquisque posset auri vel argenti contribuere: & ex annuis tributis id posteà eis rependeret. Atque hoc pacto multas pecunias ille collegit: neque injuriam cuiquam fecit. [*Polyæn.Stratagem.lib.*3.] cujusmodi technas quoque alias, ad pecuniam undique corradendam ab eo adhibitas, in 2° Oeconomicorum libro recenset Aristoteles.

Qui in Asiâ ab Artaxerxe defecerant, totius belli administrationem Oronti Mysiæ satrapæ commiserunt: qui, accepto stipendio viginti millibus conductitiorum in annum solvendo, eos primùm qui pecunias attulerant comprehensos ad Artaxerxem transmisit; multásque deinde urbes, & conductitiam peregrinorum manum, legatis ab eo missis prodidit. [*Diodor.ann.*3.*Olymp.*104.] Belli ab Oronte cum Autophradate & aliis Regis ducibus gesti meminit, in 7° Stratagematum libro, Polyænus. Sed cùm in postremo Artaxerxis Mnemonis anno ipsum Autophradatem simul cum Oronte & reliquis Satrapis ab illo defecisse confirmet Diodorus: pro filio ejus Ocho Artaxerxe Autophradatem, & adversùs eum belligerâsse Orontem, dicendum omninò est.

Artabazo, copiarum Artaxerxis Mnemonis ductore, in Cappadociam invadente; Datames provinciæ illius satrapa, cum multis equitum turmis & conductorum peditum viginti millibus, castra illi opposuit. Tum Mithribarzanes illius socer, equitatui præfectus, noctu cum equitibus ad Artabazum transiit. Qui utrinque ab utroque exercitu cæsi, defectionis suæ pœnas dederunt. Addit Diodorus Artaxerxem, de Datamis in hoc procurando Imperatoriâ solertiâ certiorem factum, eum è medio tollere maturavisse, ac per insidias brevi pòst interfecisse. Verùm diutiùs eum fuisse superstitem, ex Æmilio Probo constat: qui, ut obscuriora fuisse Datamis gesta pleraque libenter agnovit, ita eo diligentiùs res ejus sibi disquirendas & describendas proposuit. Ut quæ pleniùs hîc ab eo & à Polyæno (in libro 7° Stratagem.) habentur explicata, ad Ochi Artaxerxis tempora esse referenda minimè dubitemus.

Rheomithres, à deficientibus Satrapis in Ægyptum missus, quingentis ibi talentis & quinquaginta longis navibus acceptis, Leucas Asiæ urbem cum classe petiit; & multos defectorum duces illuc accersitos

tos comprehendit, vinctósque ad Artaxerxem transmisit. Atque hoc proditionis munere in gratiam apud Regem offensum est repositus. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 104.]

Tachos, comparatis jam in Ægypto rebus ad bellum necessariis, mercenariorum è Græciâ militum decem millibus Agesilaum, classi Chabriam ex 200 triremibus constanti (quas quâ ille arte intra paucos dies remigibus idoneis instruxerit, in 7° Stratagem. libro docuit Polyænus) peditum Ægyptiorum octoginta millibus Nectanebum suum vel potiùs fratris aut sororis suæ (ἀνεψιὸν enim vocat Plutarchus) filium, præfecit: summo exercitus imperio sibi ipsi reservato. Et quanquam suaderet Agesilaus, ut ipse in Ægypto subsistens legatorum operâ bellum administraret: obtemperare tamen noluit. [*Diodor. ibid.*] Navigantem tamen in Phœniciam comitatus Agesilaus est; præter dignitatem suam & ingenium, obsecundans illi. [*Plutarch. in Agesilao.*]

Ægyptiaco exercitu in Phœniciâ stativa habente, missus inde Nectanebus est ad expugnandas urbes Syriæ: ubi, conjuratione cum eo qui Ægypti præses fuerat relictus initâ, Ægypti regem se declaravit: exercitus præfectos largitionibus, & milites pollicitationibus, ad societatem belli contra Tachon pelliciens. [*Diodor. ut supr.*]

3643 *a.* Tachos, & ab Ægyptiis suis & ab Agesilao (quem incivili scommate offenderat) desertus, sibi metuens, Sidonem Phœniciæ, indéque ad regem Persarum fugâ se recepit: ut cum Xenophonte & Plutarcho in *Agesilao*, habent etiam Theopompus & Lyceas Naucratites in Ægyptiacis, ab Athenæo in libri 14. ca. 4. citati. A Rege verò humaniter eum fuisse exceptum, Diodorus & Ælianus indicant. licèt illud Diodoro non assentiamus: summum belli contra Ægyptios moti Imperatorem declaratum, in patriam eum rediisse, & Agesilai operâ regnum suum recuperavisse. sicut nec illud Æliano: (lib. 5. Var. histor. ca. 1.) frugaliter illum in patriâ vixisse, Persico verò luxu posteà corruptum vitam amisisse. quum Ægyptiacas illius cœnas Persicis longè fuisse lautiores, ex *Lynceo* (vel *Lyceâ* fortasse jam dicto) confirmet Athenæus, libri 4. ca. 10.

Inde ex Mendete alius Rex declaratus, contractis centum hominum millibus, in Nectanebum insurrexit. [*Plutarch. in Agesil.*] Ita duobus ab Ægyptiis creatis regibus, Agesilaus illius qui Græcorum magis studiosus esse videbatur militiam est secutus. [*Xenoph. in Agesil.*] Is erat Nectanebus: cum quo in castellum quoddam inclusus Agesilaus, ab hostibus circumvallabatur. Ægyptio circumvallationem non ferenti, & pugnæ aleam experiri volenti, non obtemperavit Agesilaus: sed in castello mansit, donec totum exercitu & muro circumdatum esset; excepto admodum exiguo spatio, per quod ostium & transitus muri fuit. Tum verò per ostium erupit: non paucos hostes in angustiâ cædens; & circumdatum murum quasi munimentum habens, ut circumdari ab hostibus non posset. [*Plutarch. in Agesil. Polyæn. Stratagem. lib.* 2. *cum Diodoro, ann.* 3. *Olymp.* 104. *ubi tamen pro rege Mendesio Tachon ille non rectè substituit.*]

b. Regem illum alterum, nationem Græcorum odio prosequentem, Agesilaus victum prælio cepit; alterum in regno constituit, & Lacedæ- 4353 361

moni

moni amicum fecit. [*Xenoph. in Agesil.*] Chabriam quidem Nectanebo regnum constituisse, scribit Æmilius Probus: quia conjunctâ Atheniensis Chabriæ & Lacedæmonii Agesilai operâ id factum est. Hinc autem ad Nectanebum regno exutum 12 anni in Diodoro numerantur: quot etiam regno illius tribuendi sunt, non 18 ut in Africano & Eusebio.

Contendit ab Agesilao amicè Nectanebus, ut secum hybernaret: Verùm festinavit ille ad bellum domesticum, certus rempublicam suam ærarii inopiâ laborare, & externum militem alere. Itaque honorificè & munificè illum prosecutus, præter alios honores & munera, ad bellum domesticum 230 (vel, ut Æmilius Probus habet, 220) talenta ei donavit. [*Plutarch. in Agesil.*]

Pecuniis acceptis, Agesilaus, domum versùs navigavit, quanquam mediâ hyeme; idcirco festinans, ne sequenti æstate civitas adversùs hostes otiosa foret. [*Xenophon, in Agesilao.*] Tempestate verò in locum desertum delatus, quem Menelai portum nuncupant, jacentem inter Cyrenas & Ægyptum; in morbum implicitus, è vitâ decessit. Ibi eum amici quòd mel non haberent, cerâ circumfuderunt: atque ita Lacedæmonem deportaverunt. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Agesilao.*] Corpus ejus melle conditum Spartam relatum, & regio ibi cultu ac honore sepultum, affirmat Diodorus. [*ann. 3. Olymp. 104.*]

c. Ochus legitimus Artaxerxis filius, fratrem Arsamem ex concubinâ susceptum, quòd magnâ apud patrem gratiâ valeret, submisso percussore Harpate Tiribazi filio, è medio tollendum curavit. Artaxerxes, allato ei de dilecti filii interitu nuncio, ne paulisper quidem duravit; verùm illico luctu & mœrore extinctus est. [*Plutarch. in Artoxerxe.*]

Ochus, cùm sciret patrem superstitem adhuc formidabilem subditis extitisse, se verò post ejus obitum pro nihilo habitum iri; cum eunuchis, cubiculariis & Chiliarcho pactum iniens, mortem illius ad decem menses celavit. Interea temporis regium sigillum circummittens, nomine parentis edixit, ut Ochum regem promulgarent. [*Polyæn. Stratagem. lib. 7.*]

Clearcho Heracleæ Ponti tyranno natus est filius Dionysius; qui 55 annos vivendo exegit: teste Athenæo, lib. 12. & Memnone in Excerptis Photii, cap. 5.

3644 Ochus, cùm omnes eum regem salutarent obedientiámque ei præstarent, patris mortem confessus, regium luctum secundùm leges Persarum imperavit. [*Polyæn. lib. 7.*] & paterno nomine *Artaxerxes* cognominatus est. [*Diodor. Sic. Valer. Maxim.*] Deinde regiam cognatorum cæde & strage principum replevit; nullâ non sanguinis, non sexus, non ætatis misericordiâ permotus. [*Justin. lib. 10. cap. 3.*] In quibus, *Ocham* sororem, atque eandem socrum, vivam capite defodit; & patruum cum centum ampliùs filiis ac nepotibus vacuâ areâ destitutum, jaculis confixit. [*Valer. Maxim. lib. 9. cap. 2.*] qui pater fuisse videtur *Sisygambis* (Darii regis ultimi Persarum matris:) cujus 80 fratres eodem die Ochum trucidavisse, adjecto etiam stragi tot filiorum patre, confirmat Q. Curtius. [*lib. 10. cap. 8.*] 4354 360

Chiis

3646 Chiis, Rhodiis, Byzantiis & Cois deficientibus ab Atheniensibus, bellum Sociale exortum est. Chio ab Atheniensibus obsessæ, præter socios, etiam Mausolus Cariæ dynastes auxilia misit. [*Demosthen. in Orat. de pace, & de Rhodiorum libertate. Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 105.] 4356 358

3648 Olympiadis CVI[a] anno 1° (ut in Eusebii Chronico, ex Fuxensi codice ab Arnaldo Pontaco emendato, rectè legitur) *Alexander*, qui Asiâ debellatâ *Magni* cognomentum posteà obtinuit, Pellæ in Macedoniâ natus est. Cùm enim annos 32 & menses 8 ille vixerit, ut ex Aristobulo retulit Arrianus; & ad finem tendente anno 1° Olympiadis CXIV, Thargelione videlicèt penultimo Attici anni mense vitâ decesserit, uti suo loco videbimus: eo quo dictum est anno, & quidem mense anni Attici tertio *Boëdromione*, in lucem eum prodiisse consectarium est. Ut & illi (apud Ælianum, lib. 2. Var. histor. cap. 25.) magnopere erraverint, qui eodem sexto *Thargelionis* die & in vitam eum introiisse, & è vitâ egressum esse, tradiderunt; & Plutarchus quoque, qui in Vitâ Alexandri ἱσταμένου μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος ὃν Μακεδόνες Λῶον καλοῦσιν ἕκτῃ, *incipientis mensis Hecatombaonis quem Macedones Loum appellant sextâ*, die natum eum fuisse asserit. Et *Loi* quidem mensis die sextâ natum fuisse, ut illi dicerent qui tum viventes primi litteris hoc mandârunt, rationi erat consentaneum: quum eo tempore *Lous* Macedonicus Metonico *Boëdromioni* reipsâ responderet; quemadmodum ex ipsius Philippi patris Alexandri epistolâ ad Peloponnesios, in Dissertationis de anno Macedonum & Asianorum capitulo primo declaravimus. Quod posteriorum temporum scriptores ignorantes, & Calippicum Syro-macedonum *Loum* cum Attico *Hecatombaone* congruere cernentes; sexto *Hecatombaonis* die natum fuisse Alexandrum crediderunt. 4358 356

Atque ex hâc origine Plutarchi ille error ortus fuisse videtur: quem & novo, in hâc quam subjicit narratione, errato auxit. *Philippo, quum jam cepisset Potidaam, tres eodem tempore advenerunt nuntii. Vnus quidem à Parmenione magnâ clade affectos fuisse Illyrios. Alter, equa celoce in certamine Olympico se vicisse. De Alexandri verò nativitate tertius.* Atqui non anno hoc, sed ante biennium, Potidææ expugnationem contigisse, ex Demosthene in oratione contra Leptinem & Diodoro Siculo ad annum 3 Olympiadis 105, didicimus. Et ut in ipsam Olympiadem CVI ea incidisset, & *sexto Hecatombaonis die* lucem Alexander aspexisset; mirum profectò esset, illud non multo priùs patrem rescivisse, quàm de Olympicâ victoriâ nuntius ad eum pervenisset. In plenilunio enim agonem Olympicum actum fuisse, & Lunæ (sive mensis) die decimo sexto judicium esse factum, vetus Pindari (in Od. 5. Olymp.) nos docuit Scholiastes. Simpliciùs ex Trogo rem retulit Justinus, lib. 12. cap. 16. *eâdem* quâ Alexander natus est *die, nuntium patrem ejus duarum victoriarum accepisse: alterius, belli Illyrici; alterius, certaminis Olympici, in quod quadrigarum currus miserat.* Ex quibus non planè inter se consentientibus narrationibus, licèt Alexandri nativitatem in æstatem incidisse illius anni quo apud Eleos Olympias est acta, rectè colligi posse non abnuam: Aristobuli tamen, cui tantoperè notus ipse Alexander fuit, de mense ejus natalitio tanti apud me ponderis est testimonium; ut Philippum, priùs quàm nasceretur ipsi filius, de Olympicâ suâ

suâ victoriâ certiorem fuisse redditum, ne dubitandum quidem esse censeam.

Eodem die quo natus est Alexander, Ephesi Dianæ templum conflagravit. Unde ortus est ille sive Timæi (ut Cicero) sive Hegesiæ Magnesii (ut Plutarchus vult) jocus, sanè frigidus: quòd Diana, quum eâ nocte in partu Olympiadis occupata, domo abesset, Templo suo succurrere non potuerit. [*Cicero, lib. 2. de naturâ Deor. & lib. 1. de Divinat. Plutarch. in Vitâ Alexandri.*] Qui templum incendit, eculeo impositus, id se fecisse fassus est, ut opere pulcherrimo consumpto, nomen ejus per totum terrarum orbem diffunderetur. Unde à communi Concilio Asiæ decretum est, ne quis nomen ejus ullo tempore nominaret. [*Valer. Maxim. li. 8. cap. 14. A. Gell. lib. 2. cap. 6.*] Quod Theopompus tamen historiis suis inseruit: sive *Herostratus* illud fuerit, ut apud Strabonem legimus libro 14°. & Solinum, ca. 40. sive *Lygdamis*, ut apud Hesychium. (in Λύγδαμ.)

Magi, quotquot eo tempore agebant Ephesi, Templi inflammationem existimantes alterius esse prodigium cladis, discurrerunt, & facies cæciderunt: clamaverúntque, grandem pestem & perniciem Asiæ illo die editam. [*Plutarch. in Alexandro.*]

3648 Artabazus, ab Ocho deficiens, suis & Charetis Atheniensis copiis conjunctis, Regis Satrapas, 70 armatorum millibus instructos, in pugnâ superat: tantâque pecuniæ summâ Charetem remunerat, ut in totum suum exercitum stipendia inde erogare posset. Eâ de re Rex cum Atheniensibus expostulat: qui, rumore disseminato eum cum trecentis navibus subsidio venturum illorum hostibus, contra quos Sociale bellum Charete duce tum gerebant, pace compositâ, bellum illud finierunt. [*Diodor. Olymp. 106. ann. 1. & 4.*] 4358 356

3650 Leuco, Bosphori Cimmerii rex, moritur. Ei Spartacus filius succedens, regnum quinque annos tenuit. [*Diodor. ann. 3. Olymp. 106.*] 4360 355

3651 Artabazus, à Charete & Atheniensibus desertus, ad Thebanos confugit: qui Pammenem, cum quinque armatorum millibus, ei tradiderunt. Pammenes in Asiam trajiciens, junctis cum Artabazo copiis, duobus magnis præliis regios Satrapas superavit. [*Diodor. ann. 4. Olymp. 106.*] 4361 354

Clearchus Heracleæ in Ponto tyrannus, cùm in Dionysiis sive Bacchanalibus ludos spectatum iret, duodecimo principatus sui anno trucidatus est. [*Id. ibid.*] Cædis author præcipuus Chion Heracleotes fuit, Matridis filius, Platonis discipulus, & necessitudine sanguinis tyranno devinctus. Huic se adjunxerunt Leonides & Antitheus (& ipsi philosophi) & Euxenon, cum cognatis circiter quinquaginta, quos in insidiis locârunt. Opportunam igitur occasionem se adeptos rati, quum commune populi sacrum tyrannus ageret, manu Chionis ensem trans ilia ipsius adegerunt. Qui inter multos & sævissimos cruciatus magis magísque ingravescentes, & pavores à spectris incussos (erant autem simulacra eorum quos crudelem in modum necaverat) altero die pòst vitam cum morte commutavit. Conjurati verò propè omnes, partim à satellitibus in ipso aggressionis articulo (ubi tamen strenuos se viros gerebant) concisi; partim aliquanto pòst capti, & atrocibus suppliciis (quæ fortiter tole-

tolerârunt) adfecti, occubuerunt, [*Memnon, in Excerpt. cap.* 2. *Justin. lib.* 16. *cap. ult. Suid. in* Κλέαρχ☉.] Vide ipsi Chioni adscriptas epistolas ad Matridem.

Satyrus, Clearchi frater, in tyrannide ei successit. [*Justin. ibid.*] eámque per septem annos obtinuit. Ille non de insidiatoribus fratris tantùm vindictam sumpsit; sed & in liberos eorum, qui rei perpetratæ conscii non erant, sævit. Timothei verò & Dionysii filiorum fratris curator relictus, adeò eorum rationem habuit; ut licèt conjugali uxoris, quam unicè amabat, consuetudine uteretur, liberos tamen ex eâ procreare nollet: ne quem omnino insidiatorem fratris filiis relinqueret. [*Memnon. Excerpt. cap.* 3.]

Olympiadis CVI anno 4 (non C anno 2, ut apud Plinium, libro 36. cap. 5. & 6. perperam legitur) Mausolus Cariæ regulus obiit. Cui Artemisia soror & conjux ad biennium successit. [*Diodor.*] marito sine prole decedente. [*Strabo, lib.* 14.] Ea verò luctu atque desiderio mariti flagrans, ossa cinerémque ejus, mixta odoribus contusáque in faciem pulveris, aquæ indidit ebibítque: ipsa vivum ac spirans viri sepulchrum fieri cupiens. [*A. Gellius, lib.* 10. *cap.* 18. *Valer. Maxim. lib.* 4. *cap.* 6.]

3652 Olympiade CVII (non CIII, ut apud Suidam habetur in Θεοδέκτης) Artemisia agonem, præmiis amplissimis propositis, Mausoli laudibus dicundis fecit. Ad eas laudes decertandas venisse dicuntur viri nobiles ingenio atque linguâ præstabili; Theopompus Chius omnium Isocratis discipulorum (ut eum in epistolâ ad Pompeium Dionysius Halicarnassæus celebrat) clarissimus, Theodectes Phaselites è Lyciâ poëta Tragicus, Isocratis item auditor, & Naucrates Erythræus Naucratites. [quorum omnium in Bibliothecâ meminit Photius, num. 176. & 260.] Sunt etiam qui Isocratem ipsum cum iis certavisse memoriæ mandaverint: inter quos & Plutarchus est, in ejus Vitâ. Verùm non Atheniensis Isocrates ille fuit, sed ejusdem nominis alter, ipsius discipulus, & successor; ut ex Callistrato oratore docet Suidas. In eo certamine, Theopompum quidam; alii Theodectem, editâ tragœdiâ quæ *Mausolus* inscribitur, vicisse memorant. [*A. Gell, lib.* 10. *ca.* 18. *Suidas, in* Θεοδέκτης *&* Ἰσοκράτης.] licèt Theopompo ex animi sententiâ rem hîc non successisse, vel illud arguat; quòd qui hîc ad laudes Mausoli dicendas conductus erat, spe suâ (ut videtur) fraudatus, in Historiâ posteà scriptâ à nullo illum facinore, pecuniæ causâ, sibi temperâsse scripserit. [*Suid. in* Μαύσωλ☉.] 4362 352

De Theopompo verò hoc (aliquoties à nobis antehac citato) Historico & Theodecte Tragico, non prætermittenda hîc est Demetrii Phalerei apud Aristeam (indéque apud Josephum, lib 12. Antiquit. ca. 2. atque Eusebium, li. 8. Præparat. Euangelic. ca. 3. & 5.) in LXX Interpretum historiâ, narratio. *Theopompum* quidem, quòd ex libris Mosaicis vellet quædam historiæ suæ inserere; mentis perturbatione dies ampliùs triginta laborâsse. & in morbi intermissione cùm exorâsset Deum votis, ut indicaret sibi quâ de causâ hoc accidisset; in somno ei fuisse indicatum, eò evenisse illud, quia divina studio suo voluisset diffundere in vulgus: atque ita mutato consilio, pristinæ sanitati restitutum

fuisse. *Theodectem* verò, cùm è sacris illis libris in tragœdiam quandam suam aliquid transferre statuisset, in oculorum glaucoma incidisse; donec perpendisset, propter hoc suum factum evenisse illud, & per multos dies Deum sibi reconciliâsset.

3653 Artemisia, molita ingenti impetu operis, conservandæ mariti memoriæ, sepulchrum illud Halicarnassi memoratissimum, dignatúmque numerari inter septem omnium terrarum spectacula; luctu demum confecta contabuit. [*Cicero, Tuscul.quæst.lib.3. Strabo, lib.14. A. Gell. lib.10. cap.18.*] Opus id ut esset inter septem miracula, summi ætatis illius artifices maximè fecere: *Scopas* qui ab Oriente, *Bryaxis* qui à Septentrione, *Timotheus* qui à Meridie, & *Leochares* qui ab occasu cælavit. Et licèt priùs quàm opus peregissent Artemisia obierit: non recesserunt tamen, nisi eo jam absoluto; id gloriæ ipsorum artísque monumentum judicantes. [*Plin.li.36.ca.5.cum Vitruvio,in li.7.Proæmio.*] Unde & ab eo, Romani magnificentissima quæque apud se monumenta *Mausolea* appellârunt.[*Pausan.in Arcadicis.*] 4363 351

Post Artemisiam, frater ejus Idrieus vel Hidrieus principatum Cariæ per annos septem tenuit. [*Diodor.ann.2. Olymp.*107.] Qui secundus Hecatomni filius existens, secundam illius filiam Adam, sororem suam juxta Carum legem uxorem sibi conjunxit. [*Strabo, lib.14. Arrian.de reb. Alexandri, lib.1.*]

Thebani bello Phocico ad summam rei nummariæ inopiam redacti, missis ad Artaxerxem Ochum legatis 300 argenti talenta ab eo obtinuerunt. [*Diodor.ann.2.Olymp.*107.]

Phœnices, Sidonii præsertim, ab Ochi præfectis contumeliosè tractati, defecerunt: & legatis ad Nectanebum Ægyptiorum regem missis, societatem belli adversùs Persas cum eo inierunt. Magno deinde triremium & mercenariorum militum numero, atque aliis ad belli usum necessariis comparatis; Regium Persarum hortum excisis arboribus devastârunt, fœnum ad regiorum equorum usum collectum incenderunt, & Persas à quibus malè habiti fuerant ad supplicia rapuerunt. Eos Syriæ satrapa & Mazæus Ciliciæ præfectus conjunctis viribus oppugnabant. Tennes verò Sidonis rex, quum quatuor millia stipendiariorum Græcorum, quibus Mentor Rhodius præerat, ab Ægyptiis in subsidium accepisset, horum & civium suorum conjunctis copiis, Satrapas illos profligavit, hostésque Phœniciâ expulit. [*Id.ibid.*]

Novem civitatum Cypri reguli, Persarum Regi subjecti, factâ inter se conspiratione, Phœnicum exemplo desciverunt; & necessariis ad bellum præparatis, merum regnis suis imperium arrogabant. Adversùs hos, Artaxerxis Ochi jussu, Idrieus nuper Carum principatum adeptus (ex instituto majorum amicus Persarum bellíque socius) 40 triremes, cum octo mercenariorum millibus, ductu Phocionis Atheniensis & Euagoræ, qui superioribus annis in illâ insulâ regnum obtinuerat, in Cyprum misit. Hi amplissimam inter cæteras urbes Salaminem terrâ maríque oppugnaverunt: ad quos plurimi ex oppositâ Syriæ & Ciliciæ continente, spe prædæ, ultrò confluxêre; ita ut ad duplum jam Phocionis & Euagoræ excresceret exercitus. [*Ibid.*]

Artaxerxes Ochus, 300000 peditum & 30000 equitum coacto exercitu,

ercitu, cum 300 triremibus & 500 onerariis res vænales importantibus, promotis à Babylone castris, Phœniciam petiit. Mentor verò, quem Sidonii conductitiorum ex Ægypto militum ducem acceperant, adventu regio territus, Thessalionem quendam ad Regem mittit: promittitque se illi proditurum Sidonios, insupérque bello Ægyptio utilissimam operam navaturum. Thessalio fide à Rege acceptâ, & dextræ datione confirmatâ, rediens Regis promissa clam Sidoniis Mentori renunciavit. [Ibid.]

Intereà Ochus, misis ad Græcos legatis auxiliares ad bellum Ægyptiacum copias ab eis deposcit. Athenienses igitur & Lacedæmonii, amicitiam se quidem cum Persis tueri velle, sed auxilia jam mitti integrum non esse, responderunt. Thebani verò Lacratem designatum ad hanc militiam ducem, cum mille gravis armaturæ militibus, suppetias Regi ferre jusserunt. Tria etiam millia suppeditârunt Argivi: quibus tamen ipsi ducem non præfecerunt; propterea quòd Regi Nicostratum (qui heroico quodam furore adflatus, Herculis exemplo, & leoninam in pugnis & clavam solebat gestare) pro duce nominatim expetenti refragandum non esse censuerunt. Græci quoque maritimas Asiæ urbes incolentes, 6000 milites miserunt: ut totus auxiliarium Græcorum numerus esset 10000. Sed jam ante horum adventum Rex Syriam emensus in Phœniciam devenerat, & castra non procul Sidone locârat. [Ibid.]

Tennes Sidoniorum rex, cum Mentore proditionis societate initâ, eum ad custodiam partis cujusdam in urbe obeundam, & negotium proditionis promovendum, reliquit: ipse verò cum 500 militibus ex urbe egrediens, ad publicum Phœnicum conventum se pergere simulavit. Habebat autem in comitatu 100 primariæ nobilitatis cives, quasi consiliarios: quos, tanquam defectionis authores, Artaxerxi jaculis configendos tradidit. Quingentos deinde Sidoniorum primores, habitu supplicum cum oleæ ramis ad se venientes, Artaxerxes similiter jaculis trajecit: quum ex Tenne intellexisset, sine certis conditionibus urbem illi esse tradendam. Postea Tennes, persuasis mercenariis Ægyptiis ut se cum Rege intra mœnia reciperent, urbem Artaxerxi prodidit. Qui videns Tennis operam sibi ultrà minimè necessariam, eum interfici jussit. [Ibid.]

Sidonii, qui ante Regis adventum naves suas universas incenderant, ne quis privatim sibi fugâ consuleret, quum mœnibus occupatis urbem captam viderent; se cum liberis & uxoribus intra ædes conclusos admotis flammis combusserunt. Numerum hoc incendio consumptorum (domesticis simul ministris connumeratis) 40 millia excessisse ferunt. Urbis combustæ cineres, auro argentóque liquefacto commixtos, multis talentis Rex vendebat. Aliæ verò urbes terrore perculsæ, Persis deditionem statim fecerunt. [Ibid.]

Inde progressus Ochus, Jerichuntem bello subegit; ut ex Solino (cap. 35.) & ad expeditionem Ægyptiacam multos secum Judæos adduxit, ut ex Aristeâ colligitur, in libello de LXX Interpretibus. ubi & in epistolâ Ptolemæi Philadelphi ad Eleazarum, Hierosolymis multi ex Judæis in Ægyptum à Persis abducti fuisse dicuntur, cùm illi rerum

potirentur. Quod ad Artaxerxis Ochi tempora referendum videtur: sicut & illud Justini, (*li.36.ca.3.*) si quid in utrovis veri fuerit; *primùm Xerxem regem Persarum Judæos domuisse.*

3654 Salamine ab Euagorâ & Phocione circumsessâ, urbes Cypri cæteræ omnes se Persis submiserunt: solo Protagorâ Salaminis rege obsidionem tolerante. Interim Euagoras paternum sibi regnum asserebat, & regis Persarum auxilio restitutionem sui in pristinum moliebatur. Sed criminosè posteà delatus apud Artaxerxem, cùm rex Protagoram adjuvaret; abjectâ spe restitutionis, de objectis se criminibus purgavit: aliámque istâ majorem in Asiâ provinciam sortitus est. Protagoras verò, ultrò Persarum se imperio subjiciens, regnum Salaminis deinceps quietè retinuit. [*Diodor. ann. 3. Olymp.* 107.] Videtur autem Euagoras iste alterius Euagoræ, ante annos 24 mortui, ex filio Nicocle fuisse nepos. Seniorem enim Euagoram filios habuisse Nicoclem, qui illi in regno Salaminio successerit, & Protagoram; docet Isocrates. Nicocli verò succedens junior Euagoras, paterno regno à patruo Protagorâ exutus fuisse videtur. Majore verò in Asiâ principatu ab Ocho donatus, cùm provinciam illam malè administrâsset, in Cyprum denuo profugit; ibique comprehensus, supplicio affectus est: ut Diodorus indicat. 4364 350

Ochum Ægyptum hoc Olympiadis CVII[a] anno 3[o] obtinuisse, Nectanebo in Æthiopiam pulso, atque in eo Ægyptiorum regnum destructum fuisse, & Manethonem rerum Ægyptiacarum commentarios terminavisse, notat Eusebius in Chronico. Expugnatæ Ægypti historiam ad eundem annum fusè Diodorus Siculus enarrat: cujus summa hæc est.

Ochus, cùm post excidium Sidonis auxiliares copiæ ex Argis & Thebis Græcisque Asiæ urbibus ad ipsum venissent, conjunctis in unum exercitibus, ad Sirbonidem paludem pervenit: ubi ad voragines illas, quæ Barathra nominantur, per imperitiam locorum exercitus partem amisit. Inde Pelusium, ad primum Nili ostium, venit: quod quinquies mille præsidiarii tutabantur, in quos Philophron imperium habebat. Hîc Græci prope urbem, Persæ 40 stadiorum inde intervallo castrametati sunt. Copias Græcorum in tria agmina ita Ochus divisit, ut unumquodque duos haberet duces, Græcum unum, Persam alterum. Primum ordinem tenebant Bœoti: quorum duces fuerunt Lacrates Thebanus, & Rosaces Persa Ioniæ Lydiæque satrapes. Secundum Argivi: quorum duces Nicostratus & Aristazanes Persa. Tertium Mentor, qui Sidonem prodiderat, & Bagoas eunuchus Persa. Singulis autem agminibus multæ peditum equitúmque barbarorum & triremium copiæ sunt adjunctæ. Ex alterâ parte Nectanebus, ex Græciâ mercenariorum militum viginti millia, ex Libyâ totidem, & Ægyptiorum qui Bellatores nominantur sexaginta millia sub vexillis habebat: cum navium fluviatilium, ad conflictus in Nilo accommodatarum, incredibili propè numero. Postquam igitur oppida præsidiis non invalidis firmâsset; ipse cum triginta millibus Ægyptiorum, & quinque millibus Græcorum, Libyúmque dimidio, aditus irruptionibus maximè opportunos insedit.

Ad hunc modum rebus utrobique instructis, Nicostratus Argivorum ductor duces nactus Ægyptios, quorum liberi & uxores à Persis obsides tenebantur, cum classe per fossam quandam in locum à conspectu remotiorem transmisit. Vicini Ægyptiarum munitionum præsidiarii, adventu hostium cognito, milites numero 7000 non minores, Clinio ex insulâ Co ductore, ad eos propulsandum emittunt. Prælio inito, Græci Persarum socii eorum plus quàm quinque millia, unà cum duce Clinio, trucidant. Quâ suorum cæde Nectanebus auditâ, ad regiam urbem Memphim tuendam, cum manu quam circum se habebat, regreditur. Intereà primi agminis ductor Lacrates Thebanus ad obsidionem Pelusii festinat; alveóque fossæ aliorsum derivato, eductóque per siccum aggere, machinamenta urbi admovet. Græci, qui per dies aliquot obsidentibus fortiter restiterunt, de regis discessu famâ ad ipsos allatâ, de compositione legatos mittunt. Quibus cùm Lacrates sub juramenti religione fidem dedisset, fore, ut Pelusii deditione factâ, cum rebus quas tum efferrent in Græciam revehérentur; propugnaculum tradiderunt.

Mentor tertii agminis ductor, cùm urbes omnes duarum gentium, Græcorum videlicèt & Ægyptiorum, præsidiis defendi considerâsset; rumorem per castra spargi curavit, constituisse Artaxerxem quàm humanissimè accipere eos qui se sponte dedidissent, iis autem quos vi expugnâsset parem cum Sidoniis exitum expectandum esse. Atque hinc inter Græcos & Ægyptios ortum est certamen, utri alios in deditione faciendâ antevorterent. Hâc fraude Bubastus primùm, deinde & cæteræ urbes certis conditionibus in Persarum fidem se dediderunt.

Interim Memphi subsistens Nectanebus, ubi hostium expeditos progressus vidit, spe regni abjectâ, congregatis quas licuit opibus fugit in Æthiopiam. [*Diodor. ann. 3. Olymp.* 107.] Alii eum, rasâ comâ & mutato habitu, per Pelusium ad Philippum Macedonum regem Pellam transfugisse ferunt. [*Vide Excerpta Barbaro latina à Scaligero edita, pag.* 58. *Chronicon Alexandrinum (sive Fastos Siculos) à Radero edit. pag.* 396. *Cedrenum, edit. Basil. pag.* 124. *& Glycam, pag.* 195. *ex Pseudo-Callisthenis de Alexandro fabulosâ historiâ.*]

Artaxerxes Ochus, totâ Ægypto occupatâ, urbium maximè nobilium mœnia destruxit; fanísque exspoliatis, ingentem vim auri argentíque coacervavit. Commentarios etiam ex templis antiquis secum asportavit: quos tamen Bagoas aliquanto pòst grandi pecuniæ summâ redemptos Sacerdotibus restituit. [*Diodor. ut suprà.*] Sacra quoque eorum, & Apim in Deum receptum, Ochus irrisisse traditur. [*Sever. Sulpic. histor. sacr. lib.* 2.] Cúmque eum Ægyptii, ob inertem ejus animum, Asinum appellâssent: ille Apim, vi abstractum, immolavit asino. [*Ælian. Var. histor. lib.* 4. *cap.* 8.] Neque id solùm, sed & à coquis carnes ejus dissecari, & ad cœnam præparari voluit. [*Suidas, in* Ὦχος.]

Græcos deinde Ochus, quorum operâ militiam confecerat, pro merito cujusque muneribus amplissimis honoratos in patriam dimisit: & Pherendate Ægypti Satrapâ constituto, ipse gloriâ clarus spoliísque onustus, Babylonem cum exercitu rediit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 107.] Eò vero partem quandam Judæorum captivam secum abduxit; pluribus in Hyrcaniam ad mare Caspium deportatis. Sic enim, ex Julio A-

fricano,

fricano Georgius Syncellus retulit. Ὦχος Ἀρταξέρξου παῖς, εἰς Αἴγυπτον στρατεύων, μερικὴν αἰχμαλωσίαν εἷλεν Ἰουδαίων· ὧν τοὺς μὲν ἐν Ὑρκανίᾳ κατῴκισε πρὸς τῇ Κασπίᾳ θαλάσσῃ, τοὺς δὲ καὶ ἐν Βαβυλῶνι, οἳ καὶ μέχρι νῦν εἰσὶν αὐτόθι, ὡς πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἱστοροῦσιν. *Ochus Artaxerxis filius, in Ægyptum expeditione susceptâ, partem Judæorum captivam duxit. quorum alios quidem in Hyrcaniâ collocavit ad mare Caspium, alios verò in Babylone ipsâ: qui & hucusq; ibi sunt, ut Græcorum multi narrant.*

Et *multarum quidem myriadum à Persis in Babyloniam traductarum*, in libro de Judæis, Hecatæus Abderita meminit, à Josepho citatus in priore contra Apionem libro: de migratione verò in Hyrcaniam, ita in libri 3. cap. 7. scripsit Paulus Orosius. *Ochus, qui & Artaxerxes, post transactum in Ægypto maximum diuturnúmque bellum, plurimos Judæorum in transmigrationem egit, atque in Hyrcaniâ ad Caspium mare habitare præcepit: quos ibi usque in hodiernum diem, amplissimis generis sui incrementis consistere, atque exinde quandoque erupturos, opinio est.* quæ tamen opinio ex apocryphi Esdræ libro IV. cap XIII. 40,——46. de decem tribubus à Salmanasare deportatis & Judæorum de Hebræis clausis & fluvio Sabbatione fabulis originem traxisse videtur. Nam quod Petrus Trecensis (in Histor. Scholastic. Esther c. 5. indéque apud Vincent. Bellovacens. Specul. Historial. lib. 30. cap. 89.) istos 10 tribuum captivos intra montes Caspios arctiori posteà custodiâ ab Alexandro conclusos narrat; Josephi (quem ille authorem hîc laudat) historiæ nullo modo, sed Pseudo-Gorionidis & Pseudo-Methodii ipsiúsque Alkorani Muhammedici de Alexandro figmentis multo magis reperitur consentaneum.

3655 Ochus Mentorem Rhodium, centum argenti talentis & magni pretii supellectile donatum, Asiaticæ oræ præfecit, bellíque contra defectores administrationem ei cum summâ potestate commisit. Quâ gratiâ ille usus, Artabazum & Memnonem qui Persis bellum non ita pridem intulerant (*vid. supr. ann. M. 3648. & 3651.*) jámque ex Asiâ profugi apud Philippum in Macedoniâ commorabantur, Regi reconciliavit; & statim utrumque cum omni familiâ ad se accersiit. Erant enim Artabazo ex Mentoris & Memnonis sorore undecim filii & decem filiæ: quâ liberorum multitudine delectatus Mentor, filios adolescentes ad nobilissimas militiæ præfecturas paulatim evexit. [*Diodor. ann. 4. Olymp. 107.*] 4365 349

Mentor Hermîam Atarnensium tyrannum Artaxerxi rebellem, cujus in potestate munitiones urbésque complures erant, promissione veniæ à Rege impetrandæ ad colloquium pellexit: sed fraude circumventum in vincula conjecit, & annulo potitus, literas ad urbes passim dedit, ipsius nomine significans, ut iis qui literas attulissent arces & opida traderentur. Quod & factum est. [*Id. ibid. Polyæn. Stratagem. lib. 6.*] Nec minùs alios etiam duces à Persis alienatos, partim vi subactos, partim imperatoriâ arte circumventos omnes brevi Mentor debellavit: conductos ære milites è Græciâ identidem Regi mittens, & res summâ fide ac strenuitate administrans. [*Diodor. ann. 3. & 4. Olymp. 107. Demosthen. Orat. in Arist cratem.*]

Mortuo Spartaco in Bosphori Cimmerii regno frater Parysades succedens, per annos 38 illud obtinuit. [*Diodor. ann. 4. Olymp. 107.*]

Olym-

3656 Olympiadis CVIII anno 1. Theophilo Athenis archonte, Plato phi- 4366 348
losophus, Veteris Academiæ Princeps, mortem obiit: ut Hermippus (apud Laërtium) Dionysius Halicarnasseus (in epistolâ ad Ammæum, de Demosthene) & Athenæus (lib. 5. cap. 13.) sentiunt. De quo nota est illa Numenii Pythagorici censura, ab Hesychio Milesio (in *Numenio*) commemorata: quòd ex *Mosaicis* libris, quæ de Deo & Mundo tradidit, subripuerit. Unde illud dictum ipsius celebre (non ab Hesychio solùm & eum secuto Suidâ, sed ante illos etiam à Clemente Alexandrino in primo Stromate laudatum:) Τί γάρ ἐστι Πλάτων, ἢ Μωσῆς ἀττικίζων; *Quid enim aliud est Plato, quàm Moses Atticâ linguâ loquens?* Ex Mosaicis quoque libris pleraque in suos eum derivâsse, asserit (in libro, ad annum Mundi 3479. superiùs allegato) Aristobulus Judæus: ut Justini martyris, Clementis Alexandrini, Ambrosiii, Theodoreti, Johannis Philoponi in Hexaëmeron scribentis, & aliorum Christianorum testimonia huc advocare non sit necesse.

Mortuo Platone, discipulus ejus Aristoteles, Peripateticæ philosophiæ conditor, ad Hermiam eunuchum Atarni tyrannum (de quo in anno præcedente dictum) profectus est: cum quo per triennium est commoratus; ut ex Apollodori Chronicis Laërtius, & in jam citatâ ad Ammæum epistolâ docet Dionysius. Assi, quæ Hermiæ ditioni suberat (& cujus in Act. XX. 13. facta habetur mentio) propter affinitatem cum eo initam commoratum eum fuisse, in libro 13 Strabo indicat. Pythiadem enim Hermiæ adoptivam filiam (sive soror ipsius, sive fratris filia ea fuerit) uxorem duxit Aristoteles: licèt post mortem Hermiæ, ob benevolentiam quam erga eum habuit, Aristotelem eam matrimonio sibi sociavisse, ex ipsius ad Antipatrum epistolis, in libro 7° de Philosophiâ, confirmet Aristocles Peripateticus. [*apud Euseb. de Præparat. Euangelic. lib.* 15.] Dum in Asiâ verò maneret, cum Judæo quodam, miræ prudentiæ & temperantiæ homine, qui de locis superioribus ad maritima descenderat, versatum fuisse Aristotelem, eúmque cum multis sapientiæ studiosis ibi congregatis Græcè disserentem audivisse; in primo libro de Somno, primarius ipsius discipulus Clearchus Solensis (à Josepho, libro 1. contra Apionem, citatus) retulit. Ut huic acceptum fortasse fuerit referendum, quòd Peripatetica philosophia legi Mosaicæ & Prophetarum scriptis tam multum debeat: ut ex jam dicto Aristobulo, ejusdem Peripateticæ disciplinæ alumno, in libro 5 Stromatum, confirmat Alexandrinus noster Clemens.

3658 Satyrus, Heracleæ in Ponto tyrannus, Timotheo fratris Clearchi se- 4368 346
niori filio summâ rerum traditâ, non multo tempore pòst difficillimo corripitur morbo & immedicabili. Cancer enim inter inguen & scrotum enatus, ad interiora pascendo subinde acerbiùs proserpens, eum absumpsit; postquàm 65 in vitâ, in tyrannide 7 annos complevisset. [*Memnon, in Excerpt. cap.* 3.] Timotheus verò fratrem suum Dionysium statim imperii consortem adscivit, & successorem sibi destinavit. [*Ibid. cap.* 4.]

3659 Memnon Rhodius Persarum dux, simulatâ amicitiâ Hermiam eunu- 4369 345
chum Atarni tyrannum ad se vocavit, sub nomine hospitii & simulatorum negotiorum: comprehensúmque ad Regem misit; à quo suspensus

ſus periit. Sed philoſophi quos Hermias ad ſe acciverat, Ariſtoteles & Xenocrates (Chalcedonius è Bithyniâ) evaſerunt; fugientes è locis quæ Perſæ obtinebant. [*Strabo, lib.* 13.] Ariſtoteles verò, quum per triennium apud eum manſiſſet, Mitylenen ſeceſſit, Eubulo Athenis archonte; 4° hoc Olympiadis CVIII^a^ anno: ut ex Apollodori Chronicis refert Laërtius, & in epiſtolâ ad Ammæum Dionyſius Halicarnaſſeus. Extat verò apud Laërtium epigramma hoc in Delphicam Hermiæ ſtatuam ab Ariſtotele ſcriptum.

Τόνδε ποτ' οὐχ ὁσίως παραβὰς μακάρων θέμιν ἁγνὴν,
Ἔκτεινεν Περσῶν τοξοφόρων βασιλεύς.
Οὐ φανερῶς λόγχῃ φονίοις ἐν ἀγῶσι κρατήσας,
Ἀλλ' ἀνδρὸς πίστει χρησάμενος δολίου.

Impius hunc quondam Perſarum morte tyrannus.
Mulctavit, violans júſque nefáſque, virum.
Nam neque collato oppreſsit certamine, verùm
Inſidioſè hominis uſus amicitiâ.

Quod ideò adſcribendum putavi; ne quis cædis Hermiæ conſcium fuiſſe philoſophum, ex illo Tertulliani concluderet, in cap. 46. Apologetici. *Ariſtoteles familiarem ſuum Hermiam turpiter loco excedere fecit.*

3660 Idrieus Cariæ dynaſta (cujus opulentiam in oratione ad Philippum 4370 344
celebrat Iſocrates) morbo extinctus eſt: cui ſuccedens ſoror & conjux Ada, per annos 4 principatum obtinuit. [*Strabo, lib.* 14. *Diodor. an.* 1. *Olymp.* 109.] cùm uſitatum eſſet in Aſiâ, jam inde à Semiramide, ut & virorum uxores regnarent. [*Arrian. in Expedit. Alexandri, lib.* 1. *pag.* 24.]

3664 Pexodarus, filiorum Hecatomni ætate minimus, ſorore Adâ è prin- 4374 340
cipatu Cariæ ejectâ, per annos quinque eum obtinuit. [*Diodor. ann* 4. *Olymp.* 109.] Adæ unicâ, ſed munitiſſimâ urbe, Alinda nomine relictâ. Pexodarus autem Orontobatem Perſicum Satrapam accerſiit ad ſocietatem regni: eíque filiam ſuam Adam ex Aphneide muliere Cappadocicâ ſuſceptam matrimonio copulavit. [*Arrian. lib.* 1. *Strabo, lib.* 14.]

Philippus Macedonum rex Perinthum, Thraciæ urbem ad Propontidem, cum 30 armatorum millibus & telorum ac machinarum infinitâ copiâ tanto ſtudio obſedit, nullam ut obſeſſis requiem præberet. Unde Rex Perſarum, nimia illius incrementa ſuſpecta jam habens, regionum maritimarum Satrapis per literas mandavit, ut Perinthiis, quanto poſſent robore, ſubvenirent. Quod & ſedulò ab illis factum eſt. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 109.] Unde & hanc unam ex præcipuis cauſis cur in Aſiam contra Perſas exercitum duxerit, in epiſtolâ ad Darium aſſignat Alexander. [*apud Arrian. lib.* 1. *pag.* 41.]

3666 c. Artaxerxem Ochum, quum 23 regnâſſet annis, ægrotantem Bagoas 4376 338
eunuchus militum tribunus veneno ſuſtulit; medici ad hoc operâ uſus. [*Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 104. *& ad ann.* 2. *Olymp.* 111. *Sever. Sulpic. hiſtor. ſacr. lib.* 2.] Cùm enim natione eſſet ille Ægyptius, Ochum ob cæſum Apim tanto odio eſt proſecutus, ut non ſolùm *contumeliam gentis* (ut loquitur Severus Sulpicius) *morte regis ultus* fuerit: ſed etiam ejus interempti cadaver in minutas partes conciſum felibus pro-

projecerit, & ejus loco aliud sepulchro regio condiderit; atque ex ejus femoribus gladiorum manubria fecerit, ut ipsius animum ad cædes propensum repræsentaret. [*Ælian. Var. histor. lib.6. cap.8.*] Cùm autem in regno posset omnia, interfecto patre, filium ejus Arsen natu minimum regem constituit, simúlque omnibus ejus fratribus necem intulit: ut desertus hoc modo Rex tanto plus obsequii illi præstaret. [*Diodor. ad ann.3. Olymp.*107. *&* 2. *Olymp.*111.]

Timotheus, Heracleæ in Ponto tyrannus, annis 15 post patris Clearchi obitum vitâ defungitur. [*Diodor. ann.3. Olymp.*110.] Hic ob præclarè merita non ultrà tyrannus, sed Εὐεργέτης & Σωτὴρ, *Benefactor* & *Servator* nuncupatus est. Ejus cadaver frater & successor Dionysius magnificis sumptibus rogo tradidit: ludos etiam equestres, & præter hos, gymnicos & thymelicos & scenicos, alios statim, alios posteà, qui magnificentiores essent, peregit. [*Memnon, in Excerpt. cap.*4.]

3667 Conventu publico apud Corinthum indicto, Philippus Macedo Græciæ totius cum summâ potestate, in bello Persico gerendo, creatus Imperator magnificos in expeditionem illam apparatus facit; certóque militum auxiliariorum numero singulis urbibus indicto, in Macedoniam redit. [*Diodor. ann.4. Olymp.*110. *Justin. lib.9 cap.5.*] 4377 337

Ariobarzanes, quum in Ponto annos 26 regnavisset, diem suum obiit. Cui succedens Mithradates, 35 annos regnavit. [*Id. ibid.*]

3368 c. Philippus, initio veris, tres duces in Asiam Persarum juris cum parte copiarum præmittit; Parmenionem, Amyntam & Attalum: ut Græcas in eâ urbes in libertatem assererent. [*Justinus, lib.9. cap.5. Diodor. an.* 1. *Olymp.*111.] 4378 336

Bagoas eunuchus, cùm certis deprehenderet argumentis, Arsen scelerum pœnas ab eo repetiturum; ipsum, cum liberis, tertio imperii anno è vitâ sustulit. Regiâ verò domo sic ad solitudinem redactâ, cùm nemo ex eâ gente superesset, qui successionem in regno sibi vendicaret; Darium, ex amicis quendam, Arsanis (qui Artaxerxis Persarum regis frater erat) filium, in regno collocat. Sic in libro 17 (*ad annum* 2. *Olymp.*111) historiam refert Diodorus Siculus. Justinus verò (*libro* 10. *cap.*3.) Codomanum, *ob memoriam pristinæ virtutis, Regem à populo constitutum, & Darii nomine, ne quid regiæ majestati deesset, honoratum* fuisse narrat. *Ne Darius quidem hæreditarium Persarum accepit imperium, sed in sedem Cyri beneficio Bagoæ castrati hominis admissus:* inquit Alexander apud Curtium, lib.6. cap. 4. Idémque in epistolâ ad Darium, apud Arrianum libro 2. (pag.41.) eundem insimulat ut Ἀρσῆν ἀποκτείναντα μετὰ Βαγώου, καὶ τὴν ἀρχὴν κατασχόντα οὐ δικαίως, οὐδὲ κατὰ τὸν Περσῶν νόμον, ἀλλὰ ἀδικοῦντα Πέρσας. *quòd Arsen cum Bagoâ interficiendum curâsset, & imperium neque justè neque secundùm Persarum legem occupavisset, summâ Persis injuriâ illatâ.* Ita & Strabo, libro 15. Νάρσην ἀποκτείνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος, κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων. *Narsem occidens Bagaus eunuchus, Darium substituit qui ex Regum genere non fuerat.* Plutarchus denique, in libro priore de fortunâ Alexandri, ita eum Fortunam alloquentem inducit. Δαρεῖος σὸν ἦν ἔργον, ὃν ἐκ δούλου (quæ vox hinc apud Ælianum, lib.12. Var. histor. ca.43.

pro δύλης, restituenda est) ϗ ἀςάνδυ (quæ vox item apud ipsum Plutarchum in Vitâ Alexandri, pro ἀσγάνδυ, est reponenda) βασιλέως, κύριον Περσῶν ἐποίησας. *Tuum erat opus Darius quem, ex servo & astandâ Regis, Dominum Persarum fecisti.* Hesychio autem Ἀςάνδης, ἡμεροδρόμος est: & Suidæ *Astanda* & *Angari*, Persicâ appellatione, οἱ ἐκ διαδοχῆς γραμματοφόροι, *tabellarii qui literas ferunt, aliis alii succedentes.* Ut ex Regiorum cursorum ordine Darius fuerit, qui אחשתרנים Estheræ VIII. 10, 14. nominantur.

Bagoas eunuchus, sanguinariâ crudelitate cui hactenus assuetus fuerat inductus, medicatâ potione Darium necare instituit. Sed insidiis per indicium patefactis, rex Bagoæ comiter advocato poculum tradidit, & ad ebibendum illud vi hominem adegit. [*Diodor. ad ann. 2. Olymp. 111.*] hâc excusatione popularibus satisfaciens; quòd insidiantem interemisset. [*Q. Curt. lib. 6. cap. 6.*]

d. Darius, ante Philippi mortem, futurum bellum in Macedoniam transferre studuit. [*Diodor. lib. 17.*]

A Dario in Samariam satrapa missus est Sanabelletes Cuthæus genere, unde & Samaritis origo est: qui Nicaso filiam suam Manassæ fratri Jaddi Sacerdotis summi nuptam dedit, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Judæorum gente amicitiæ. [*Joseph. Antiquit. li. 11. cap. 7.*]

Philippus Macedonum rex, dum nuptias Alexandri Epirotarum regis cum filiâ suâ Cleopatrâ celebraret, apud Ægæas Macedoniæ opidum à Pausaniâ Cerastæ filio ex Orestarum gente occisus est. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 111. Justin. lib. 9. cap. 6. Joseph. lib. 11. cap. 8.*] Alexander verò in epistolâ ad Darium, per insidiatores, quos ingentis pecuniæ spe Persæ solicitaverant, parentem suum interfectum fuisse affirmat. [*apud Q. Curtium, lib. 4. cap. 1. & Arrian. lib. 2. pag. 41.*]

Paulo antequàm cæderetur Philippus, Neoptolemum Tragœdum ominosum carmen coram illo cecinisse, in libro 16, refert Diodorus: quod & coram Caligulâ repetitum, eodem quo trucidatus est die, narrat in ejus vitâ Suetonius. *Pantomimus Mnester* (inquit) *tragœdiam saltavit, quam olim Neoptolemus tragœdus ludis, quibus rex Macedonum Philippus occisus est, egerat.* Eam Latinæ historiæ partem non rectè (ut videtur) assecutus Josephus, libro 19 Antiquit. cap. 1. postquàm de illâ à Mnestere saltatâ tragœdiâ dixisset; ὁ ὀρχηςὴς δρᾶμα εἰσάγει Κινύραν, ἐν ᾧ αὐτός τε ἐκτείνετο, ϗ ἡ θυγάτηρ Μύῤῥα. [quod Rufinus reddidit: *Pantomimus fabulam saltavit Cinyræ, in quâ & ipse occisus & ejus filia Myrrha videbatur:*] idem omen, quod eodem quo Philippus & Caligula ceciderant die contigisse fuit traditum, ad eundem cædis utriusque diem ita deinde pertrahit. Ὁμολογεῖται δὲ ϗ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γενέσθαι ἐν ᾗ Φίλιππον τὸν Ἀμύντου Μακεδόνων βασιλέα κτείνει Παυσανίας, εἷς τῶν ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. *Receptum autem est, eundem diem fuisse, quo Philippum Amyntæ filium, Macedonum regem, in theatrum ingredientem, Pausanias sociorum unus è medio sustulit.* Atque hinc nonnulli neci Philippi eundem ipsum quem cædi Caligulæ, Januarii diem 24, assignant. Sed tempus excessus Philippi, ex initio successoris Alexandri, rectiùs intelligetur.

Sublato

Sublato Philippo, archonte Athenis sive *Pythodemo* ut Arrianus eum nominat, sive *Pythodoro* ut Diodorus (anno 1° Olympiadis CXI°) successit Alexander, annos 20 tum natus; ut Plutarchus, & ex Trogo Justinus scribunt. Et licèt apud Arrianum in Historiæ Alexandri initio, ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν ἔτη, *viginti circitèr annorum* fuisse legatur, quum accepto post mortem patris regno in Peloponnesum profectus ille fuit; quod de vicenarii anni ratione præcisâ nonnihil detrahere videatur: tamen, ut de spatio inter cædem Philippi & iter Alexandri Peloponnesiacum interposito nihil dicamus; plenitudinem numeri illius exactam satis adstruit, quod in fine ejusdem Historiæ habetur annotatum, vixisse Alexandrum annos 32 cum mensibus octo, atque regnavisse annos 12 ac menses illos octo. Subductis enim annis 12 & mensibus 8 ab annis 32 & mensibus 8, relinquuntur anni 20 pleni, & ab alicujus mensis vel adjectione vel detractione planè liberi. Et quum in fine Macedonici mensis *Dæsii* eum decessisse, ex ipsius Ephemeridibus (suo loco producendis) appareat: circa principium mensis ante illum octavi, id est *Dii*, regnum eum iniisse; & quod inde est consequens, circa 24 diem *Septembris* (à quo *Dium* mensem cœpisse, in Dissertatione de Macedonum & Asianorum anno Solari demonstravimus) potiùs quàm 24 *Januarii*, occisum fuisse Philippum, concludimus.

3669 a. In Peloponnesum profectus Alexander, exemplo patris, Corinthum evocatis civitatibus, communibus Græcorum (præter Lacedæmonios) suffragiis, in locum ejus Imperator & Dux eorum contra Persas substituitur. [*Justin. lib.* 11. *cap.* 2. *Diodor. li.* 17. *Arrian. li.* 1. *pag.* 1.]

c. Inde in Macedoniam reversus, ineunte vere per Thraciam in Triballos & Illyrios excurrit. [*Arrian. lib.* 1.] ubi magno prælio ad Danu- 4379 335
bium fluvium inito, Syrmum Triballorum regem superavit. [*Plutarch. in Alexandro.*] Interim nunciatur, Athenienses, Thebanos, & Lacedæmonios ab eo ad Persas defecisse: autorémque ejus defectionis magno auri pondere à Persis corruptum Demosthenem oratorem extitisse, qui Macedonum deletas omnes cum Rege copias à Triballis affirmaverit. [*Justin. lib.* 11. *ca.* 2. *cum Æschinis orat. in Ctesiphontem.*] Athenienses quoque Attalum, ex Macedonum in Asiâ ducibus unum, per legatos cum Demosthenis epistolâ sollicitârunt ut ab Alexandro deficeret; Græcarum civitatum exemplo, quæ decretum de abrogando illi imperio fecerunt. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 111. *cum Demosthenis orat. pro Ctesiphonte.*]

d. Memnon Rhodius dux, cum quinque conductitiorum millibus à Dario in Phrygiam missus, Idâ monte transcenso, Cyzicenorum urbem subitâ impressione invadit. Conatu tamen frustratus, agrum eorum populatur, & ingenti prædâ onustus redit. [*Diodor. ibid.*]

Mortuo Pexodaro gener illius Orontobates, Regis Persarum authoritate fultus, Cariæ principatum obtinuit. [*Strabo, lib.* 14. *Arrian. lib.* 1. *pag.* 24.]

Alexander, devictis barbaris, exercitum in Græciam tumultuantem traducens, in transitu Thessalos sibi adjunxit, Thermopylásque trajecit, & Ambraciotas humanitate sibi devinxit. Tum traductis celeriter in Bœotiam copiis, & castris ad Cadmæam, quæ præsidio Macedonico

nico tenebatur, positis; Atheniensibus per legatos petentibus veniam concessit, Thebanos eam contemnentes acriter oppugnavit. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 111. *Plutarch. in Alexandro.*]

Idem Hecatæum, cum manu armatorum non exiguâ, in Asiam ad Attalum comprehendendum misit. Attalus intereà, mutato consilio, epistolam sibi à Demosthene scriptam, ad Alexandrum, cum amicâ sui defensione transmisit. Sed Hecatæus illum per dolum circumventum obtruncavit: atque ita Asiaticus Macedonum exercitus ad defectionem propendere desiit. [*Diodor. ibid.*]

Parmenio (qui erga Alexandrum optimè affectus erat) Grynium vi capit, ac cives sub coronâ vendit. Hinc Pitanem oppugnat: sed Memnon superveniens, incusso Macedonibus terrore, obsidionem solvit: [*Id. ibid.*]

Callas cum Macedonum & conductitiorum agmine in Troade cum Persis, numero longè superioribus, confligit: sed victus in Rhetéum sese recipit. [*Ibid.*]

3670 Alexander Thebas Bœotias solo æquavit. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.*

a. 111.] mense Octobri Juliano: utpote circa Mysteria. [*Plutarch. in Camillo.*] Unde Mysteriorum magnorum solennitatem, quæ in manibus tunc erant, ob luctum Athenienses intermiserunt. [*Id. in Alexandro,* & *Arrian. lib.* 1.] Cæsa Thebanorum 90, in servitutem abducta 30 millia: Sacerdotibus, & patris Philippi antiquis hospitibus, cum Pindari poëtæ domo atque posteris, conservatis. [*Ælian. Var. histor. lib.* 13. *cap.* 7.]

Alexander à communi Græcorum Concilio, in Isthmo Peloponnesi habito, Imperator contra Persas denuò electus, Corinthi Diogenem Cynicum invisit. [*Plutarch. in Alexandro.*]

b. In Macedoniam deinde rediit. [*Arrian. lib.* 1. *pag.* 11.] ubi in opido 4380 334

Dio de ratione subigendæ Asiæ cogitanti, per quietem summi Sacerdotis Hierosolymitani species illi est objecta; qui eum forti esse animo hortatus est, & sine morâ exercitum trajicere, utpote suo ductu potiturum Persarum imperio. (ut ipse narrat, apud Josephum, lib. 11. Antiqu. cap. ult.)

c. Ineunte igitur vere, Alexander domo egressus, 20 dierum spatio Sestum pervenit: indéque cum exercitu trajecit in Asiam. [*Arrian. lib.* 1.] archonte Athenis *Euaneto*, ante obitum suum annis undecim: ut ex antiquioribus Chronologis, in 1° Stromatum libro, refert Alexandrinus Clemens. tertio videlicèt mense ante initium præturæ *Ctesiclis:* sub quâ Diodorus Siculus hanc διαβασιν collocat. quem simpliciter (ut videtur) secutus Zosimus in 1° Historiarum suarum libro, ad *tertium* regni Alexandri annum eam retulit: quum *secundo* reverâ facta fuerit; Olympiadis CXI^a^ anno 2° currente.

In Europâ sub Antipatri administratione peditibus 12000 & equitibus 11500 relictis, ipse Alexander cum 60 navibus longis in Troadem trajecit. [*Diodor. ut supr.*] Parmenioni peditatus maximam partem & equitatum ex Sesto in Abydum trajiciendi negotium dedit: qui triremibus 160 aliisque navibus onerariis quamplurimis transvecti sunt. [*Arrian. lib.* 1.]

De copiarum transvectarum numero, etiam inter ipsos qui expeditioni

tioni huic interfuerant, non satis convenit. Apud Polybium (*lib.*12. *pag.*663.*fin.*) *Callisthenes* equites 4500, pedites 30000: apud Plutarchum (in priore de fortunâ Alexandri libello) *Aristobulus* pedites quidem 30000, sed equites tantùm 4000. *Ptolemæus* Lagi filius Ægypti rex, pedites item 30000, sed equites 5000. *Anaximenes* verò Lampsacenus, aucto numero, 40000 pedites, 5500 equites, fuisse tradidit. In equitum 4000 numero, Livius (*libro* 9) consentit cum Aristobulo; in 4500, Diodorus (*libro* 17) Justinus (*lib.*11.*cap.*6.) & Orosius (*lib.*3. *cap.*16.) cum Callisthene: licèt supra 5000 fuisse, in libro 1° Arrianus asserat; & apud ipsum Diodorum, particularis enumerationis numeri 5100 conficiant. In peditum 30000 numero, cum Callisthene, Aristobulo & Ptolemæo Diodori congruens est sententia. Non plus quàm 30, Livius; non multo plus quàm 30 peditum millia fuisse, Arrianus asserit. His 2 præterea millia Justinus & Orosius adjiciunt. Illum verò 40000 numerum, peditibus à Callisthene & Anaximene tributum, universis copiis Julius Frontinus sic assignat. *Alexander Macedo* 40 *millibus hominum, jam inde à Philippo patre disciplinæ assuefactis, orbem terrarum aggressus, innumeras hostium copias vicit.* [Frontin. Stratagem. *lib.*4.*cap.*2.]

Stipendium his non amplius quàm 70 talenta habuisse Alexandrum Aristobulus; Duris 30 tantùm dierum commeatus; Onesicritus insuper talenta 200 eum debuisse, memoriæ prodidit. [*Plutarch. in Vitâ, & lib.*1. *de fortunâ Alexandri.*]

Cùm delati in continentem essent, Macedonum primus hastam Alexander è puppi in littus conjectam, quasi Asiæ possessionem occupaturus defixit: armatúsque de navi tripudianti similis prosiluit; & cæsis hostiis precatus est, ne se regem illæ terræ invitæ acciperent. Deinde ad tumulos Achillis (à quo per matrem genus ducebat) & Ajacis aliorúmque ducum qui in Trojano bello ceciderant, parentavit. [*Diodor. Justin. Arrian.*] beatum prædicans Achillem, quòd & dum viveret fidelem amicum nactus esset Patroclum, & post mortem magnum præconem nactus esset Homerum. [*Plutarch. in Alexand. cum Ciceron. orat. pro Archiâ poëtâ, & lib.* 5. *epist.*12. *ad familiar. & Arrian. lib.*1. de Homero.]

Quum in Ilium venisset, Palladi Trojanæ sacrificavit: suísque armis in templo ejus fixis, sacra quædam alia ex adytis illius desumpsit, quæ ex Trojano bello adhuc supererant. [*Diodor. Arrian.*] Et quum Alexandri sive Paridis lyra monstranda afferretur: Achillis eam se videre malle dixit, quâ fortium virorum laudes ille cecinisset. [*Plutarch. in Alexand. Ælian. Var. histor. lib.*9.*cap.*38.]

Ex Ilio deinde ad Arisben est progressus, ubi exercitus ejus universus trajecto Hellesponto castra fixerat. Postridiè Percotam, deinde Lampsacum prætergressus, ad Prosactium flumen consedit. [*Arrian. lib.*1.] Lampsacenos quidem, quòd ad Persarum regem vel jam defecissent vel defectionis essent suspecti, Alexander excindere constituerat. Atque accedenti ad illum Anaximeni historico Lampsaceno (tum ipsi tum patri Philippo antè probè cognito) conceptis verbis juravit, quod petiturus esset id se non facturum. Cui ille: Peto, inquit, ut Lampsa-

cum diruas. Quâ viri sagacitate circumventus Alexander, Lampsacenis invitus pepercit. [*Valer. Maxim. lib. 7. cap. 3. Pausan. Eliac. lib. 2. Suid. in* Ἀναξιμένης.]

Granico (Phrygiæ amne) magno cum periculo & labore superato, cum Persarum exercitu in Adrastiis campis Alexander conflixit. In acie Persarum sexcenta millia militum fuisse, Justinus & Orosius; Persarum equitatum fuisse 20 millium, externorum verò qui mercede conducti erant peditum paulo minus 20 millium fuisse, Arrianus parùm probabiliter affirmat. Magis cautè Diodorus, equitum supra 10, peditum non infra 100 millia, fuisse scribit. Ex his, 20000 pedites, & 2500 equites in prælio cecidisse, Plutarchus; pedites plures quàm 10000, equites non minùs 2000 fuisse cæsos, vivos verò in hostis manus ultra 20000 venisse, Diodorus refert. Equitum Persarum mille circiter in fugâ occisos, exteros mercede conductos penè omnes deletos, vivos circiter 2000 captos fuisse narrat Arrianus: ut de Orosio taceam, qui *quadringenta ferè millia interfecta* memorat, libro 4 cap. 1. immani nimis errore.

In hâc pugnâ Alexandro, armaturâ ex Palladis Iliensis adytis desumptâ induto, galea capillo tenus dissecta est. De ejus exercitu desiderati, ut ex Aristobulo (qui expeditioni Alexandri interfuit) refert Plutarchus, equites 25; pedites novem. Præter pedites illos novem, equites 120 cecidisse, Justinus & Orosius narrat. Juxta Arrianum verò, Macedonum ex turmâ quidem regiâ circiter 25 in primo conflictu ceciderunt; quorum æneæ statuæ à Lysippo fusæ sunt: ex reliquo equitatu supra 60, ex peditatu circiter 30 sunt desiderati; quos Alexander postridie cum armis & reliquo cultu sepeliri jussit. Parta autem est insignis hæc victoria, quæ viam Alexandro in universam Asiam patefecit, mense Macedonico *Dæsio*, Attici *Thargelionis* die 6° & *Maii* Juliani die 20, (Olympiadis CXI anno 2° adhuc currente:) ut in Dissertationis nostræ de Macedonum & Asianorum anno Solari capitulo primo (pag. 4, 5. & 11) declaravimus.

Refectis inde copiis per Lydiam Alexander processit, urbémque Sardianorum cum thesauris inibi conditis, Mithrinne (sive Mithrene) præfecto voluntariam deditionem faciente, occupavit. [*Diodor. Arrian.*]

d. Ephesum deinde profectus, oligarchiâ abrogatâ democratiam in civitate constituit, & tributa barbaris antè pensa Dianæ assignavit. Ephesii eos qui templum Dianæ spoliaverant, & Philippi statuam in eâdem æde subverterant, ad cædem poscunt: Syrphacémque ejúsque filium Pelagontem, & fratrum Syrphacis liberos, è templo protractos lapidibus obruunt. [*Arrian. lib. 1.*] Templum enim nocte Alexandri natali ab Herostrato incensum, postmodum ad cultum augustiorem Ephesii reformârunt; fabro operi eodem Dinocrate præfecto, qui Alexandri jussu Alexandriam in Ægypto præmetatus est: ut in 40 capite tradit Julius Solinus. De quo videndus Artemidorus, apud Strabonem lib. 14. ubi & ipsum Alexandrum narrat promisisse Ephesiis, & factos sumptus se compensaturum, & facturum de suo reliquos, eâ lege ut ipsum operi inscriberent: sed Ephesios id renuisse.

Dum Ephesi versatur Alexander, legati ex Magnesiâ & Trallibus adve-

adveniunt, atque urbes illi dedunt. Ipse Parmenionem cum 2500 peditibus exteris, & Macedonibus totidem, atque equitibus, ex auxiliariis, 200 mittit. Alcimalum quoque Agathoclis filium ad Æolicas & Ionicas urbes, quæ adhuc in Persarum erant potestate, cum non minoribus copiis emittit. Oligarchias ubique tolli jubet, & Democratias earum loco constitui, patriásque leges cunctis restitui; atque tributa, quæ Persis pendebant, rescindi. [*Arrian. lib.* 1.]

• Ipse Ephesi commoratus, Dianæ sacrificavit: eíque, cum universo exercitu armato ac veluti ad pugnam instructo, pompam misit. Postridie verò cum reliquo peditatu, sagittariis & Agrianis, Thracum equitatu, & sociorum copiis, ac cohorte regiâ, aliísque insuper tribus, Miletum profectus est. [*Id. ibid.*] Eò Persæ ex pugnâ ad Granicum elapsi, cum imperatore suo Memnone se receperunt. [*Diodor.*] Sed triduo ante eorum adventum Alexander, Nicanore cum 160 navibus misso, Laden proximam Mileto insulam occupaverat; Thracúmque & aliorum exterorum militum ad quatuor millia in ipsam transmiserat: ita ut Persarum classis, quæ navium circitèr 400 erat, seriùs appellens, sub Mycalem montem se recipere coacta fuerit. [*Arrian.*]

Alexandro Miletum terrâ maríque continenter oppugnante; & adhibitis machinis mœnia disjiciente; Milesii supplices sese & urbem in ejus fidem tradiderunt. Græcos mercenarios 300, qui inde in parvam insulam urbi proximam se receperunt, Alexander in exercitum suum transcripsit: Milesiis vitam & libertatem dedit; Barbaros captos vel trucidavit, vel mancipiorum loco distraxit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 111. *Arrian. lib.* 1.]

3671 a. Alexander classem illam suam 160 navium (totam 182 fuisse, in lib. 11. cap. 6. Justinus refert) dissolvit: 20 auxiliaribus Atheniensium & pauculis aliis navibus exceptis, quibus ad obsidionalia instrumenta vehendum uteretur. [*Id. ibid.*]

Memnon Rhodius, uxore & liberis ad Darium veluti obsidibus missis, summus belli totius imperator ab eo declaratus est. [*Diodor. ibid.*]

Alexander cum toto exercitu in Cariam contendit: quáque iter faciebat, Græcas urbes suis uti legibus & à vectigalibus immunes esse jussit; se pro liberatione Græcorum bellum in Persas suscepisse, identidem professus. [*Id. ibid.*]

Dum iter adhuc faceret, Ada illi occurrit, cui Pexodarus frater principatum Cariæ ademerat. Ea ad avitum regnum recuperandum Alexandri auxilium implorat, Alinda munitissimam Cariæ urbem, ubi ipsa degebat, ei tradit; operam suam in recipiendis opidis quæ defecerant pollicetur, quòd ea à suis necessariis teneri ostenderet, ipsúmque Regem sibi in filium adoptat. Alexander Alinda ei custodienda relinquit, Cariæ eam reginam declarat, regnum vindicare sibi illam jubet, & filii nomen non aspernatur. Indéque Cariæ civitates, missis ad eum legatis, aureis illum coronis honorant, promptámque ad cuncta operam illi deferunt. [*Id. ibid. Strabo, lib.* 14. *Arrian. lib.* 1. *Plutarch. in Alexandro.*]

Halicarnassum Cariæ metropolim, jam inde à soceri Pexodari morte, tenebat Orontobates Persa: cui se cum copiis suis adjunxit Persici exer-

exercitus Imperator, Memnon Rhodius. Alexander positis ad urbem castris, oppugnationem acrem & terribilem instituit: in cujus defensione Ephialtæ Atheniensis virtus præcipuè emicuit. Eo verò cum plurimis aliis cadente, Memnon cæterique duces ac Satrapæ, optimorum militum præsidio in arcem imposito, reliquam hominum turbam & opes in Côn insulam secum transportârunt. Alexander, arce muro fossáque insigni cinctâ, urbem ipsam solo adæquavit: eique & reliquæ Cariæ præsidio imposito, exterorum peditum trium millium, equitum ducentorum, ac Ptolemæo iis præfecto; totius provinciæ principatum matri suæ adoptivæ Adæ detulit. [*Diodor. ann. 3. Olymp. 111. Arrian. lib. 1.*]

Alexander militibus suis Macedonicis, qui paulo ante expeditionem uxores duxerant, ex Cariâ dimissis, hybernandi cum uxoribus potestatem fecit: Ptolemæo Seleuci filio, uno ex regiis corporis custodibus, iis præfecto; ex ducibus verò copiarum, Cœno Polemocratis & Meleagro Neoptolemi filio (quòd etiam hi recèns uxores duxissent) adjunctis. Imperavítque ut, quum ipsi reverterentur & eos qui unâ dimissi erant reducerent, equitatum ac peditatum quàm maximum possent ex eâ regione conscriberent. [*Arrian. ibid.*] Cleandrum quoque Polemocratis filium ad conducendum ex Peloponneso militem cum pecuniâ misit. [*Id. ibid. & Quint. Curtius, in ipso lib. 3. initio.*]

Alexander Parmenionem Sardes mittit, datâ ei sociorum equitum præfecturâ: útque Thessalos equites aliósque auxiliarios & plaustra ducat, atque Sardibus in Phrygiam procedat, jubet. Ipse in Lyciam & Pamphyliam tendit; ut oris maritimis in potestatem redactis, classem hostium inutilem ipsis efficeret. Ac primò quidem ex itinere Hyparna opidum munitum, extero milite mercenario qui arcem tenebat fide datâ exeunte, primo accessu cepit. Deinde Lyciam cum exercitu ingressus, Telmisseos pactis sibi conciliavit. Transmisso inde Xantho flumine, Pinara & Xanthum urbem & Patara deditione accepit, aliáque minora opida circiter 30. [*Arrian. ibid.*]

b. His rebus gestis, mediâ hyeme in Myliada, magnæ Phrygiæ regionem, movit. Ibi cum legatis è Phaselide & inferiori Lyciâ ad eum missis fœdus iniit: urbibus omnibus ipsi traditis. Ipse paulo pòst in Phaselidem profectus, castellum quoddam munitum, quod ibi Pisidæ ad Phaselitas infestandos extruxerant, expugnat. [*Id. ibid.*] 4381 333

Dum circa Phaselidem esset, nuntium accepit de insidiis vitæ ipsius structis ab Alexandro Aëropo, quem Thessalico equitatui ille præfecerat: licèt suspectum, quòd simul cum fratribus suis, Heromene & Arrabæo, necis Philippi regis conscius fuisset. Darius enim acceptis per Amyntam transfugam ab hoc Alexandro literis, Asisinem Persam ad maritimam oram miserat, prætextu quidem legationis ad Atyziem Phrygiæ satrapam, reverà autem, ut Alexandro huic fidem faceret, si regem Alexandrum interficeret, Macedoniæ regnum & mille insuper auri talenta se illi daturum. Sed Asisines à Parmenione comprehensus, quum rem totam prodere fuisset coactus, cum custodiâ ad regem Alexandrum missus est. Rex totâ re perspectâ, Amphotero ad Parmenionem cum mandatis clàm misso, Aëropum capiendum & custodiæ tradendum

tradendum curat. [*Id.ibid.*] Quò referenda regis Alexandri illa, in literis ad Darium; apud Q. Curtium, lib.4. cap.1. *Cùm habeatis arma, licemini hostium capita: sicut tu proximè talentis mille, tanti exercitus rex, percussorem in me emere voluisti.* Vid. Justin. lib.11.cap.7.init.

Alexander ex Phaselide movens, per littus Pamphylii maris exercitum Pergas usque deducit. Inde progressus Aspendum usque contendit, urbémque in editâ asperâque rupe sitam circumsedit, & ad deditionem compulit. In Pisidiam deinde tendens, Telmisso urbe frustrà tentatâ. & cum Selgeis Telmisseorum hostibus fœdere inito, Salagassum urbem vi cepit: ex Pisidis circiter 500 cæsis, ex Alexandri verò parte Cleandro duce cum militibus circiter 20 desideratis. Inde in alios Pisidas movit: & nonnulla eorum castella vi cepit, nonnulla pactionibus ad deditionem adduxit. Posthæc in Phrygiam ad Ascaniæ paludem, & quintis castris Celænas pervenit. [*Arrian.lib.*1.]

Arcem Celænarum, quam Phrygiæ satrapa præsidio Carum mille & Græcorum mercenariorum centum tenebat, post 60 dierum inducias (quibus auxilium à Dario expectaretur) Alexander per deditionem recepit. [*Id.ibid.& Curt.lib.*3.*cap.*1.]

Alexander Celænis 1500 milites præsidio relinquit: & dies decem ibi commoratus, Antigonum Philippi filium Phrygiæ satrapam declarat; & Balacrum Amyntæ filium ejus loco auxiliaribus copiis præficit. Ipse Gordium proficiscitur: literis ad Parmenionem missis, utì illuc sibi cum exercitu obviam veniat. [*Arrian.ibid.*]

Parmenio cum exercitu, & Macedones qui uxores noviter nuptas visum ierant, Gordium veniunt, & cum iis exercitus recèns conscriptus: quem Ptolemæus Seleuci, & Cœnus Polemocratis, atque Meleager Neoptolemi filius ducebant. Erat is exercitus, peditum quidem Macedonum mille & equitum 300; Thessalorum equitum 200, & Eleorum (quibus Alcias Eleus præerat) 150. [*Id.ibid.*]

Memnon, quem Darius universæ classi oræque maritimæ præfecerat, bellum ex Asiâ in Macedoniam & Græciam transferre cogitans; trecentarum navium classe instructâ, Chium insulam proditione capit; & præter Mitylenem, reliquas omnes Lesbi urbes in potestatem suam redigit. [*Diodor.ann.*4. *Olymp.*111. *cum Arriano, in libri* 2 *initio.*]

Hierosolymorum seniores ægrè ferentes Manassem, Jaddi summi Pontificis fratrem, contra legem duxisse externi generis fœminam; postulârunt, ut aut uxorem ille dimitteret, aut ad altare ampliùs non accederet. Cúmque ob id frater Pontifex à ministerio sacerdotali eum repellere cogeretur; ad socerum Sanaballatem ille profectus, se quidem amare filiam ejus dixit, nolle tamen propter eam privari sacerdotio: qui honor & gentilitius ipsi, & apud Judæos semper in maximâ existimatione fuerit. Sanaballetes contrà recepit, se illi non Sacerdotium tantùm servaturum, sed & Pontificatum paraturum, & totius suæ provinciæ Principem eum facturum, modò filiam suam retineret uxorem; ædificaturum quoque Templum in monte qui imminet Samariæ, Hierosolymitano simile: ídque se Darii regis auctoritate facturum est pollicitus. His ille captus promissis, mansit apud socerum: putans se Pontificatum, dante Dario, consecuturum. Omnes quoque Sacerdotes

& Israëlitæ, qui alienigenarum similiter implicati erant conjugiis, ad Manassem defecerunt: Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum, ac modis omnibus ambitionem generi promovente. [*Joseph. Antiquit. lib.* 11. *cap. ult.*]

Alexander nexum Gordium, vel exempto temonis paxillo (ut Aristobulus author est) explicuit, vel gladio (ut alii malunt) abrupit. [*Plutarch. in Alexandro. Arrian. lib.* 2. *Curt. lib.* 3. *cap.* 2. *edit. Rader. Justin. lib.* 11. *cap.* 7.]

Gordio deinde Phrygiæ discedens Alexander, Ancyram Galatiæ urbem profectus est. Eò Paphlagonum legati ad eum venerunt; & fœdere cum eo inito, regionem suam dediderunt: cui Calas Phrygiæ satrapa ab eo est præpositus. Ipse, assumptis qui ex Macedoniâ nuper advenerant, Cappadociam petiit: omnémque quæ cis Halym fluvium est regionem, & partem aliquam ejus quæ trans Halym est, subegit. [*Arrian. lib.* 1. *cum Curtio, lib.* 3. *cap.* 3.]

Mortuo in Mitylenes obsidione Memnone, Autophradates & Pharnabazus Artabazi filius (cui Memnon moriens præfecturam suam commendârat, donec Darius aliquid de eâ statueret) certis conditionibus eam receperunt. Deinde Pharnabazus, Autophradate apud classem relicto, in Lyciam navigat, exteros mercenarios ducens. [*Arrian. lib.* 2. *init.*]

Darius, post mortem Memnonis, ex omnibus locis milites evocat, & Babylonem convenire jubet. [*Diodor. Olymp.* 111. *ann.* 4.] Castris ibi positis, universas vires in conspectum dedit: & circumdato vallo quod decies millium armatorum numerum caperet, Xerxis exemplo numerum copiarum iniit. *Persarum* erant centum millia; in queis eques triginta millia implebat. *Medi* decem equitum, quinquaginta millia peditum habebant. *Barcanorum* (quam gentem Hyrcanis conterminam fuisse docet Stephanus) equitum duo, peditum decem millia fuere. *Armenii* quadraginta millia miserant peditum, additis septem millibus equitum. *Hyrcani* sex millia expleverant, equis militatura. *Derbices* quadraginta peditum, duo millia equitum armaverant. A *Caspio* mari octo millium pedester exercitus venerat, ducenti equites. Cum his erant ignobiles *aliæ gentes*; quæ duo millia peditum, equitum duplicem paraverant numerum. His copiis triginta millia *Græcorum*, mercede conducta, accesserunt. Ita numerum copiarum recenset Curtius, [*libro* 3. *cap.* 4.] qui summam 311200 tantùm efficit. Diodorus verò peditum 400 millia, equitum millia centum circiter, fuisse refert; quem numerum nuperæ etiam Justini editiones ex MSS[is] emendatæ retinent: licèt priores editiones, unà cum Justini sequace Orosio 300 peditum & 100 equitum millia exhibeant; & apud Arrianum lib. 2. & Plutarchum in *Alexandro*, 600 in universum millia nominata reperiantur.

Charidemus Atheniensis, belli peritus, (quem Athenis Alexander expulerat) Dario consulit ut non ipse per se bellum gereret, sed per legatum, qui virtutis imperatoriæ experimenta dedisset: centum armatorum millia, quorum tertia pars è Græciâ mercede esset conducenda, ad expeditionem istam sufficere confirmans. Quo sano dato consilio, in

in Satraparum invidiam & Regis iram ita incurrit, ut ad capitale supplicium statim abstractus fuerit. [*Diodor. ut supr. Curt. lib.* 3. *cap.* 5.].

Darius Thymondam sive Thymodem Mentoris filium, impigrum juvenem, ad Pharnabazum misit; ut omnes peregrinos milites, quibus Memnon præfuerat, ab eo acciperet, operâ eorum usurus in bello: ipsíque Pharnabazo tradidit imperium, quod ante Memnoni dederat. [*Curt. lib.*3. *cap.*6. & *Arrian. circa lib.*2. *initium.*]

d. Alexander, *Abistamene* (ut Curtius) vel *Sabictâ* (ut Arrianus) Cappadociæ præposito, cum omnibus copiis ad Pylas sive angustias aditus qui Ciliciam aperit contendit: quúmque ad castra Cyri, (sive à majore, ut Curtius, sive à minore potiùs, ut Arrianus vult, denominata) quæ 50 stadia ab aditu illo aberant, pervenisset: ut Pylas valido præsidio insessas comperit, Parmenionem ibi cum cohortibus peditum, qui gravioris armaturæ erant, reliquit; ipse sub primam noctis vigiliam, sumptis secum scutatis & sagittariis atque Agrianis, ad Pylas movit, ut ex improviso præsidium invaderet. Præsidiarii verò in fugam se conjecerunt: & Arsames, qui Ciliciæ præerat, igne ferróque Ciliciâ vastatâ, ut hosti solitudinem faceret, ex Tarso ad Darium fugit. [*Arrian. lib.*2. *Curt. lib.*3. *cap.*8.]

Cùm Tarsum magnâ festinatione venisset Alexander, captus Cydni fluminis amœnitate, per mediam urbem influentis, projectis armis, plenus pulveris ac sudoris, in præfrigidam undam se projecit. Tum repente tantus nervos ejus occupavit rigor, ut interclusâ voce non spes modò remedii, sed nec dilatio periculi inveniretur. [*Justin. lib.*11. *cap.*8.] Æstatem tunc fuisse, ejúsque calorem non aliam magis quàm Ciliciæ oram vapore Solis accendere; addit Curtius. [*lib.*3. *cap.*10.] Et præ nimio labore in morbum hunc incidisse Alexandrum, refert Aristobulus. [*apud Arrian. lib.*2.] Philippus Acarnan medicus regem salutari potione, quamvis suspectus à Parmenione factus, curat. [*Justin. Curt. Arrian. Plutarch. Valer. Maxim. lib.*3. *cap.*8.]

Orontobates Persa (qui Halicarnassi arcem, & Myndum & Caunum ac Theram & Callipolim tenebat) à Ptolemæo & Asandro prælio victus est; cæsis peditum circiter 700, equitum 50, vivis non infra mille captis: indéque Myndii & Caunii, & pleraque tractus ejus, ad Alexandri ditionem accesserunt. [*Arrian. lib.*2. *Curt. lib.*3. *cap.*11.]

Darius, Euphrate pontibus juncto, quinque diebus trajecit exercitum. [*Curt. ibid.*]

Parmenionem Alexander ad præoccupandas alias Pylas sive angustias mittit, quæ Ciliciam ab Assyriâ (sive Syriâ) dividunt. Ipse ex Tarso subsecutus, primo die Anchialon pervenit. [*Arrian. lib.*2.] Inde Solos profectus; arci præsidium militum, & civibus ducentorum argenti talentorum mulctam imposuit, quòd propensiore erga Persas animo fuissent. [*Id. ibid. Curt. lib.*3. *cap.*11.] Inde cum tribus Macedonum agminibus, sagittariis omnibus, atque Agrianis, Cilicas qui montes occupaverant adorsus, iisque intra septem in universum dies partim vi partim pactionibus in potestatem suam redactis, Solos rediit. Ubi quum Æsculapio sacrificâsset, ipséque pariter ac totus exercitus pompam fa-

 cibus

cibus circumgestatis peregisset, ludis etiam gymnicis ac musicis editis; Solensibus democratiam concessit. [*Arrian.ibid.*]

Græci milites, quos Thymodes à Pharnabazo acceperat, præcipua spes & propemodum unica, ad Darium pervenientes, magnopere illi suadebant, ut retro abiret, spatiosósque Mesopotamiæ campos repeteret; vel divideret saltem copias innumerabiles, neu sub unum fortunæ ictum totas vires regni cadere pateretur. Sed Dario consilium eorum displicuit: qui minimè cunctandum hîc esse ratus, quum jam hyems (ab autumno inchoata) instaret; pecuniâ rerúmque pretiosissimis Damascum Syriæ (per Cophenem Artabazi filium, ut in libro 2° Arrianus indicat) cum modico præsidio militum missis, reliquas copias in Ciliciam duxit: insequentibus more patrio agmen conjuge & matre, cum filiabus & parvo filio. [*Curt.lib.*3.*cap.*13.] cæteris impedimentis turbâque bellis inutili Damasci relictis. [*Diodor.Olymp.*111.*ann.*4.]

Sanaballates lætus descensu Darii, aiebat se mox præstiturum quæ Manassi genero suo de Pontificatu fuerat pollicitus, quamprimùm reverteretur Darius post victoriam; quam illum sine dubio obtenturum, omnes Asiatici sibi persuaserant. [*Joseph. Antiquit. lib.* 11. *cap. ult.*]

3672 *a.* Alexander, negotio Philotæ dato ut equitatum per Aleïum campum ad Pyramum amnem duceret, cum peditatu & turmâ regiâ Magarsum venit, & Minervæ Magarsidi sacrificavit. [*Arrian. lib.*2.]

Inde Pyramo amne ponte juncto, ad urbem Mallon pervenit. [*Curt. lib.*3.*cap.*11.] ubi Amphilocho (urbis conditori) ut heroi parentavit: qúumque cives seditione laborantes invenisset, eâ sedatâ, tributa quæ Dario pendere solita erant iis remisit. [*Id.ibid.*]

Quum adhuc apud Mallon esset, nuntii ad eum veniunt, Darium cum universo exercitu ad Sochos castra fixisse; locum à Pylis quæ Assyriam (sive Syriam) aperiunt duorum stathmorum intervallo dissitum. [*Id.ibid.*]

Mallo deinde ad opidum Castabalum pervenit. Ibi Parmenio illi occurrit, quem præmiserat ad explorandum iter saltus per quem ad urbem Isson penetrandum erat. Atque ille angustiis ejus occupatis, & præsidio modico relicto, Isson quoque desertam à Barbaris ceperat. Inde progressus, deturbatis qui interiora montium obsidebant, præsidiis cuncta firmavit: occupatóque itinere, idem & author & nuncius venit. [*Curt.lib.*3.*cap.*11.]

Isson deinde Alexander copias admovit: ubi consilio habito, utrum ultra progrediendum foret, an ibi opperiendi essent novi milites, quos ex Macedoniâ adventare constabat: Parmenio non alium locum prælio aptiorem esse ostendit; quòd illic utriusque regis copiæ numero futuræ essent pares, quum angustiæ multitudinem non caperent. [*Id. ibid.*] Alexandro verò, in Ciliciam intraturo, supplementum advenisse è Macedoniâ 5000 peditum & 800 equitum, retulit Callisthenes, apud Polybium. [*lib.*12.*pag.*664.]

Darius, superato monte qui prope Pylas Amanicas est, Isson versùs movit, Alexandrum imprudens à tergo relinquens. Captâ Isso, quotquot Macedones ibi propter invaletudinem relictos comprehendit, crude-

crudeliter excruciatos interficit. Postero die ad Pinarum amnem processit. [*Arrian.lib.2.*]

Postquam verò ei nuntiatum est Alexandrum instructâ acie adventare, triginta millibus equitum & expeditorum sive levis armaturæ viginti millibus Pinarum flumen transiit; ut reliquum exercitum securiùs instruat. Ac primò quidem ex armigeris Græcos mercede conductos, numero triginta millium, adversus Macedonum phalangem constituit. Ab utroque horum latere Cardacas, qui & ipsi armigeri erant, ad sexaginta millia collocat. Neque enim plures in simplice phalange constitui, locus in quo exercitus instruebatur, patiebatur. Reliqua expeditorum atque armigerorum multitudo, pro gentium varietate, in confertos inutilésque ordines redacta, post Græcos mercenarios & Caracas illos stabat. Sic, in libro 2° Arrianus: Curtius verò, in lib.3. cap.17. ita. *Nabarzanes* (Darii prætor) *equitatu dexterum cornu tuebatur; additis funditorum sagittariorúmque* 20 *ferme millibus. In eodem Thymodes erat, Græcis peditibus mercede conductis* 30 *millibus præpositus. Hoc erat haud dubiè robur exercitus, par Macedonicæ phalangi acies. In lævo cornu Aristomedes Thessalus* 20 *millia Barbarorum peditum habebat. In subsidiis pugnacissimas locaverat gentes. Ipsum Regem in eodem cornu dimicaturum tria millia delectorum equitum assueta corporis custodia, & pedestris acies* 40 *millia sequebantur. Hyrcani deinde Medique equites: his proximi cæterarum gentium ultra eos dextrâ lævâque dispositi. Hoc agmen, sicut dictum est instructum, sex millia jaculatorum funditorúmque antecedebant. Quidquid in illis angustiis adiri poterat, impleverant copiæ; cornuáque hinc ab jugo, illinc à mari stabant: uxorem matrémque Regis, & aliam fœminarum gregem, in medium agmen acceperant.* Callisthenes, qui prælio ipse interfuit, equites 30000 & auxiliares totidem in phalangem compositos fuisse significat: quem Polybius libro 12°, in Alexandri exercitu pedites 42000 & equites 5000 ponens, multa absurda præ rei militaris & artis Tacticæ imperitiâ in hujus prælii descriptione temere effutiisse demonstrat.

Cùm de educendo in aciem exercitu Alexandrum Hephæstio moniturus, per imprudentiam ὑγίαινε βασιλεῦ, pro χαῖρε, dixisset: conturbatis qui aderant, atque ipso Hephæstione contremiscente, (ac si Regem ut dubiæ sanitatis hominem notavisset;) *Accipio omen*, respondit Alexander. *nam nos salvos è pugnâ reversuros esse, hoc verbum mihi nunc pollicetur.* Refert hoc in epistolâ ad Antipatrum Eumenes Cardianus; qui præsens tum adfuit, & in eundem errorem ipse quoque est lapsus. [*apud Lucian.* ἐν τῷ περὶ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος.]

Pugnam hanc commissam fuisse, archonte Athenis *Nicostrato* (vel *Nicocrate*, ut apud Diodorum est, anno 4° Olympiadis CXI) mense *Mæmacterione*, (cujus neomenia in 28 Octobris Juliani incidit:) atque in eâ, inter Persas, 10 equitum millia & peditum ad 90 millia cecidisse, scribit Arrianus. Cum quo in equitum cæsorum numero reliqui consentiunt: in peditum, & ab illo & inter se, maximoperè dissentientes. Nam 61 eorum millia numerat Justinus, 80 Orosius, 100 Curtius, plus 120 Diodorus Siculus. Plutarchus universè 110 militum millia cecidisse significat: 40 millia fuisse capta, Justinus & Orosius. At ex parte Alexandri

xandri quatuor & quingenti saucii fuere; triginta omnino & duo ex peditibus desiderati sunt; equitum centum quinquaginta interfecti: ut apud Curtium legitur. Cum quo de equitum numero similiter consentiunt Plutarchus, Justinus & Orosius: licèt ex pedestribus, ad 300 Diodorus, 130 tantùm cecidisse duo reliqui retulerint.

Ptolemæus Lagi filius, qui tum temporis Alexandrum cum suis Darium insequentem comitatus erat, author est, quum instructâ phalange insequerentur, super strata hostium cadavera phalangem transiisse. [*apud Arrian. lib.2.*] Alexandrum autem haud amplius quàm mille equites sequebantur; cùm ingens multitudo hostium caderet. [*Curt. lib.3.cap.22.*] Sed equa, cui ex curru excussus insedit Darius, relicti domi pulli recordata, tantam celeritatem adhibuit, ut ab insequentium periculo eum liberaret. [*Ælian. histor. Animal.lib.6.cap.*48.]

Alexander, diu Darium persequendo fatigatus, postquàm & nox appetebat, & consequendi spes non erat, 200 stadia emensus, circa mediam noctem in castra, paulo antè à suis capta, pervenit. [*Diodor. & Curt.*] In iis capta est Darii mater (Diodoro *Sisyngambris*, Curtio *Sysigambis* dicta) uxor (eadémque soror, ut Justinus ait) cum filio (Ocho, nondum sextum ætatis annum egresso, ut Curtius notat) & filiabus duabus (adultis virginibus:) circum quas aliæ principum virorum uxores erant non multæ. Alii enim Persæ uxores suas cum impedimentis Damascum miserant. siquidem & Darius majorem pecuniarum partem, & quæcunque ad magnificum apparatum pertinentia reges etiam militantes comitari solent, Damascum miserat: adeò ut in exercitu ultra tria millia talentorum inventa non fuerint. [*Arrian.*]

Reginas Alexander Hephæstione comite cum primâ luce adivit: & Darii matri Hephæstionem pro Rege salutanti atque errorem deprecanti, *Etiam hunc Alexandrum esse*, comiter respondit. [*Diodor. Curt. Arrian.*] tam paucis verbis (ut est apud Valerium Maximum, li.4.c.7.) se cum comite suo partitus. Mulieribus verò regiis omnem cultum & ornatum, quem cum Dario habuerant, restituit auxítque: neque eas dedecus ullum à quoquam pati passus est. [*Iid. cum Plutarcho, lib.2. de fortun. Alexand.*]

Darius fugiendo *Vnchas* pervenit (*Sochos*, ut videtur, quas à pylis Amanicis duorum stathmorum intervallo dissitas fuisse, ex Arriano suprà audivimus:) ubi Persas exterósque qui ex prælio evaserant recolligens, cum quatuor eorum millibus Thapsacum contendit; ut quam citissimè posset Euphratem inter se atque Alexandrum medium relinqueret. [*Curt.lib.4.cap.1. Arrian.lib.2.*]

Amyntas Antiochi & Thymodes Mentoris filius, & Aristomedes Pheræus & Bianor Acarnan, omnes transfugæ, fugientes Tripolim Phœniciæ pervenerunt, octo circiter militum millia habentes. Ibi sumptis navibus recèns in navale subductis, quibus antea è Lesbo transvecti fuerant (tot ac sibi ad vecturam sufficere viderentur in mare protractis, reliquísque in navali succensis, ne celeriter eos insequendi facultatem suppeditarent) in Cyprum fugerunt, atque inde in Ægyptum. [*Arrian. ibid. cum Diodoro, ad ann. 1. Olymp. 112. & Curtio, lib. 4. cap.3.*]

Alexander Balacrum Nicanoris filium, unum ex regiis corporis custodibus, Ciliciæ satrapam designans; custodiæ corporis in ejus locum Menetem Dionysii filium suffecit. Polyperchonti Simæi filio agmen Ptolemæi Seleuci filii (qui in prælio ceciderat) ducendum dedit. Solensibus 50 talenta, quæ adhuc reliqua erant ex summâ quam iis imperârat, remisit, & obsides reddidit. [*Id. ibid.*] Tribus aris in ripâ Pinari amnis Jovi atque Herculi Minervæque sacratis, Syriam petiit; Damascum, ubi Darii gaza erat, Parmenione præmisso. [*Curt. lib. 3. ca. 25.*] cum quo illuc Thessalos equites, quòd eorum fortissimâ operâ usus in prælio fuisset, ex composito quò ditescerent, misit. [*Plutarch. in Alexand.*]

Parmenioni eò proficiscenti traditæ sunt literæ à præfecto Damasci ad Alexandrum, de urbe ipsi prodendâ, scriptæ. Quarto die ad urbem pervenit: quando proditor, quasi parum munimentis opidi fidens, ante Solis ortum pecuniam regiam (gazam Persæ vocant) cum pretiosissimis rerum efferri jubet, fugam simulans, revera ut prædam hosti offerret. quo tempore procella subitò nivem effuderat, & humus rigebat gelu. Inter fœminas tum fugientes & captas, erant tres virgines Ochi (qui ante Darium regnaverat) filiæ, uxor quoque ejusdem Ochi, Oxatrisque (frater hic erat Darii) filia; & conjunx Artabani principis purpuratorum, & filius, cui Ilioneo fuit nomen. Pharnabazi quoque, cui summum imperium maritimæ oræ Rex dederat, uxor cum filio excepta est. Mentoris filiæ tres, ac nobilissimi ducis Memnonis conjunx & filius: vìxque ulla domus purpurati fuit tantæ cladis expers. [*Id. ibid.*] Ipse Parmenio in epistolâ ad Alexandrum, captas hîc, à se narrat pellices regias quæ callerent musicam 329. coronarum textores 46. obsonii parandi artifices 277. qui in illis coquerent 29. lactarios 13. qui pocula conficerent 17. apothecis vini præfectos cellarios 70. unguentarios 40. [*Athenæ. Dipnosoph. lib. 13. cap. 31.*]

Summa signatæ pecuniæ ibi repertæ fuit talentorum 2600, facti argenti pondus 500 æquabat. Præterea triginta millia hominum, cum septem millibus jumentorum dorso onera portantium capta sunt. [*Curt. lib. 3. cap. 25.*]

Proditorem (qui Cophenes ille fuisse videtur, per quem pecuniam suam Damascum misisse Darium Arrianus memorat) unus è consciis ejus interfecit; & caput ad Darium tulit. [*Curt. ibid.*]

Syriæ quam Cœlen vocant Parmenionem (ut Curtius) vel Menonem Cerdiman (ut Arrianus vult) satrapam constituit: equitatu auxiliariorum ipsi in præsidium provinciæ commisso. Novum imperium Syri, nondum belli cladibus satis domiti, aspernabantur: sed celeriter subacti, obedienter imperata fecerunt. [*Arrian. lib. 2. Curt. lib. 4. cap. 1.*]

Parmenionem Alexander ad occupandam Persicam classem, aliósque amicos ad recipiendas Asiæ civitates misit: quæ statim auditâ famâ victoriæ (ad Issum partæ,) ipsis Darii præfectis, cum auri magno pondere tradentibus se, in potestatem victorum venerunt. Tunc in Syriam proficiscitur: ubi obvios cum infulis multos Orientis reges habuit. Ex his pro meritis singulorum alios in societatem

tem recepit: aliis regnum ademit, suffectis in loca eorum novis regibus. [*Justin.lib.*11.*cap.*10.]

Aradi insulæ, oræque maritimæ & plerorumque longiùs etiam à mari recedentium, rex tum erat Gerostratus: qui, ut & alii Phœnicum ac Cypriorum reges, naves suas cum Autophradate classis Darii præfecto conjunxerat. Hujus filius (Aradiorum, absente patre, Prorex) Strato, in Phœniciam proficiscenti Alexandro factus obvius, auream coronam capiti ejus imposuit, Aradum & Marathum (ex adverso insulæ in continente sitam, urbem magnam atque opulentam) & Mariammen urbem, cæteráque omnia quæ ad ipsorum ditionem pertinebant, ei tradidit. [*Arrian.lib.*2. *cum Curtio*, *lib.*4.*cap.*1.]

Eo in fidem accepto, Alexander ad urbem Marathon castra movit. Ibi illi literæ à Dario redduntur, ut redimendarum sibi captivarum potestatem faceret. Quibus aliâ epistolâ Alexander respondit: ad quam perferendam Thersippus missus. [*Justin.lib.*11.*cap.*12.*Curt.lib.*4.*ca.*1. *Arrian.lib.*2. *Diodor. Olymp.*111. *ann.*4.] Legatos autem Græcorum qui ad Darium ante prælium advenerant, quum Damasci captos audiret Alexander, ad se mitti jussit. Ex quibus Thebanos Thessaliscum Ismenii filium & Dionysodorum olympionicem, atque Atheniensem Iphicratem, celebris illius ducis Iphicratis filium, statim dimisit: Euthyclem verò Lacedæmonium, primùm quidem in custodiam (citra vincula tamen) tradidit; sed posteà, ubi res magnæ prosperè successerunt, dimisit. [*Arrian.ibid.*]

Maratho movens Alexander, Byblum pactionibus traditam cepit. Sidonem etiam, (ab Ocho non ita pridem tam malè habitam) Sidoniis ipsis odio Persarum & Darii eum accersentibus. [*Id. ibid. Curt. lib.*4. *cap.*2.] Regnababat in eâ Strato: cui, quòd deditionem magis popularium quàm suâ sponte fecerat, Alexander regnum ademit. ejus loco Abdalonymum quendam, suburbanum hortum exiguâ colentem stipe, regem constituit: eíque non Stratonis modò regiam supellectilem, sed pleraque etiam ex Persicâ prædâ tribuit; regionem quoque urbi appositam ditioni ejus adjiciens. [*Curt.ibid.Justin.li.*11.*ca.*10.] *Alynomum* hunc Plutarchus(li.2.de fortunâ Alexandri) appellat, & regem *Paphi*; *Ballonymum* Diodorus, & *Tyri* regem ab Alexandro factum, narrat.

Jam tota Syria, jam Phœnicia quoque exceptâ Tyro, Macedonum erant: habebátque rex castra in continenti, à quo urbem angustum fretum dirimit. Tyrii coronam auream magni ponderis per legatos, in titulum gratulationis, Alexandro miserunt; commeatúsque largè & hospitaliter ex opido adduxerunt. Ille dona, ut ab amicis, accipi jussit: benignéque legatos allocutus, Tyrum se ire velle ad vota Herculi reddenda dixit. Cùm legati responderent, esse templum Herculis extra urbem, in eâ sede quam Palætyron sive veterem Tyrum ipsi vocant; ibíque in antiquiore templo rectiùs id eum esse facturum: in deprecantes ejus introitum ita exarsit, ut urbi excidium minaretur. Eò Carthaginensium legati ad celebrandum sacrum anniversarium more patrio tunc venerant: quippe Carthaginem Tyrii condiderunt, semper parentum loco culti. Hortari ergo Pœni cœperunt, ut obsidionem forti animo paterentur, brevi Carthagine auxilia ventura: námque eâ tempestate

ſtate magnâ ex parte Punicis claſſibus maria obſidebantur. [*Curt.lib.*4. *cap.*5. *&* 6. *Juſtin.lib.*11.*cap.*10.]

Ita bello decreto, Tyrus ſeptem menſium continuam obſidionem pertulit. [*Diodor.ad Olymp.*112. *ann.*1. *Joſeph. lib.*11. *Antiquit. cap. ult. Curt.lib.*4.*cap.*15. *Plutarch. in Alexandro.*] rege eorum Azelmico tum abſente, & (filio in urbe relicto) cum Autophradate navigante. [*Arrian.lib.*2.] 4382 332

Palætyrum ſive antiquam Tyrum confeſtim demolitur Alexander: magnáque vi ſaxorum per ſuos, & univerſos urbium vicinarum quos acciverat incolas, inde abductâ atque in mare injectâ, molem jacere aggreditur, quæ inſulam in quâ nova Tyrus ſita erat cum continente, à quo ſtadiorum quatuor (ut cum Diodoro agnoſcit Curtius libro 4.ca.5. vel 700 etiam paſſuum, ut libro 5.cap.19. Plinius vult) intervallo erat diſſita conjungeret. [*Diodor.ut ſupr.Curt.lib.*4.*cap.*8.]

Amyntas Antiochi filius, cum quatuor millibus Græcorum conductitiorum qui cum ipſo ex prælio Iſſico (in quo Sabaces Perſicus Ægypti prætor cecidit) aufugerant, è Cypro ad Peluſii oſtium navigat: urbéque potitur, à Dario miſſum eò ſe præfectum eſſe ſimulans; quòd Satrapes, Ægypti provinciam adminiſtrans, in Ciliciâ Perſis militans occubuiſſet. Inde Memphin copias ille promovit: ad cujus famam Ægyptii ex vicis urbibúſque ſuis undique concurrentes, adverſus Perſas illi ſe conjunxerunt. Perſas Memphis præſidiarios prælio ſuperatos in urbem compulit: qui non multo pòſt Mazacis præfecti conſilio ex urbe iterum erumpentes, ſolutis ordinibus ad prædam delapſos & victoriæ fiduciâ incautos adorti, ad unum omnes cum ipſo duce Amyntâ occiderunt. [*Curt.lib.*3.*cap.*22. *& lib.*4.*cap.*3.]

Darii prætores qui prælio apud Iſſon ſuperfuerant, cum omni manu quæ fugientes ſecuta erat, aſſumptâ etiam Cappadocum & Paphlagonum juventute, Lydiam recuperare tentabant. Sed Antigonus prætor Alexandri, tribus præliis aliâ atque aliâ regione commiſſis, eos fudit. Eodem quoque tempore claſsis Macedonum ex Græciâ accita, Ariſtomenem, qui ad Helleſponti oram recuperandam à Dario erat miſſus, captis ejus aut demerſis navibus, ſuperavit. [*Diodor. ad ann.*1. *Olymp.* 112. *Curt.lib.*4.*cap.*4.]

Tyrum obſidens Alexander, ſcriptis ad Jaddum Judæorum Pontificem literis, auxilium & commeatum & tributum, quod prius Dario pendere ſolebat, ab eo poſtulavit. Pontifice verò nunciis reſpondente, juramento ſe obligatum Dario, idque tranſgredi ſe non poſſe quamdiu ille vixerit: iratus Alexander, ſe Tyro captâ contra Pontificem eſſe venturum minatus eſt. [*Joſeph.lib.*11. *Antiq.cap.ult.*]

Ad eundem, Tyri oppugnationem jam incipientem, Sanaballates Cuthæus, à Dario deficiens, cum octo ſuorum millibus ſe contulit. A quo libenter acceptus, petiit ut per eum liceret Templum in ſuâ provinciâ excitare, cui generum ſuum Manaſſem Jaddi fratrem Pontificem præficeret. Quod ubi impetratum eſt, omni ope adnitens, (utpote jam ſenior, & morti propinquus) Templum ædificavit, & Manaſſem ejus ſacerdotem conſtituit; ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. [*Id.ibid.*]

Alexander latiorem in continente aggerem ad oppugnandam Tyrum moliri orsus, novas machinas fabricari jubet. Quibus jam confectis, ipse cum scutatis & Agrianis Sidonem movit, triremes quotquot ibi habebat contracturus: quòd difficilis admodum urbis expugnatio videretur, Tyriis mare obtinentibus. [*Arrian.lib.2.*]

Inter hæc Gerostratus Aradi, & Enulus Bybliorum rex, certiores facti urbes suas ab Alexandro captas, deserto Autophradate & quas ille ducebat navibus, ad Alexandrum cum suâ classe venerunt, unáque cum iis etiam Sidoniorum triremes: ita ut ad 80 Phœnicum naves Alexander jam haberet. Per eosdem dies etiam ex Rhodo triremes appulere; in quibus una peripolus dicta, & cum hâc aliæ novem: ex Solis etiam & Mallo tres; ex Lyciâ decem. Ex Macedoniâ quoque navis una 50 remorum; cui præfectus erat Proteas Andronici filius. Neque multo pòst etiam Cypri reges 120 navibus Sidonem venerunt; clade quam Darius apud Issum acceperat auditâ, eâ etiam re territi quòd tota Phœnicia in Alexandri potestatem venisset. Iis omnibus Alexander præterita errata ignovit; quòd necessitate potiùs quàm suâ ipsorum voluntate classem cum Persis junxissent. [*Id.ibid.*] Autophradate quoque relicto, Azelmicus Tyri rex ad urbem suam jam obsessam rediit: in quâ & captum eum posteà fuisse, Arrianus indicat.

In Libano monte, unde materies ratibus & turribus faciendis Alexandro vehebatur, Arabum agrestes, incompositos Macedonas adorti, triginta ferè interficiunt, paucioribus captis. Alexander, Perdiccâ Cratéroque (vel Parmenione, ut Polyænus innuit) ad obsidionem Tyri relictis, expeditâ manu Arabiam petiit. [*Curt.li.4.ca.8.*] In *Arabiam* eum excurrisse, notat etiam in 4° Stratagematum libro Polyænus. quod Arrianus clariùs explicat; quando illum cum aliquot equitum turmis atque scutariis, Agrianis, & sagittariis in *Arabiam* contendisse scribit, *ad montem cui Antilibano nomen est*: & Plutarchus, ἐπὶ τοὺς Ἄραβας τοὺς προσοικοῦντας τῷ Ἀντιλιβάνῳ, *in Arabas qui Antilibanum accolunt*, eum movisse narrans.

Postquam jam ad montana pervenit, ac relictis equis iter pedibus fecit, aliis longiùs progressis, ipse nocte ingruente atque non longè ab hostibus fessum & fatiscentem Lysimachum pædagogum deserere non sustinens; dum excitat eum & trahit, ab exercitu imprudens cum paucis est divulsus, noctémque in tenebris & acri gelu loco iniquo agere coactus est. Cernens autem procul multos ignes ab hostibus accensos, fretus agilitate corporis, ut Macedonum suorum incommodo mederetur, ad proximum accurrit ignem, & duobus barbaris assidentibus ense cæsis, torrem abreptum ad suos illos paucos pertulit: qui magno statim igne accenso, tantum terrorem barbaris injecerunt, ut noctem illam tutò transegerint. Hæc ex Charete (Mitylenæo, rerum Alexandri scriptore) Plutarchus retulit.

Eâ regione partim vi subactâ, partim pactionibus in suam potestatem redactâ, undecim dierum spatio Alexander Sidonem est reversus: ubi Alexandrum Polemocratis filium ex Peloponneso cum Græcorum mercenariorum quatuor millibus venientem reperit. [*Arrian.lib.2.*]

Paratâ jam classe (navium 190 ut Curtius, vel 200 ut Diodorus numerat,) Alexander ex Sidone solvens, Tyrum instructâ acie navigavit

In

In dextro cornu ipse erat, regiâ quinqueremi vectus: simúlque Cypriorum reges, reliquíque Phœnices, excepto Pnytagorâ sive Pythagorâ Cypriorum rege. Nam hic & Craterus lævum totius aciei cornu tenebat. [*Arrian.ibid.Curt.lib.4.cap.10.*]

c. Carthaginiensium legati 30 Tyrum venientes, domestico bello Pœnos impediri declarabant, quo minùs obsessis auxilium præstare possent. Non tamen defecere animis Tyrii, quanquam ab ingenti spe destituti erant: sed conjuges liberósque devehendos Carthaginem tradiderunt; fortiùs quicquid accideret laturi, si charissimam sui partem extra communis periculi sortem habuissent. [*Curt.lib.4.cap.11. cum Diodoro, ad ann.1. Olymp.112. & Justino, lib.11. cap.10.*]

Cùm Apollo per insomnia urbe se excessurum significâsse diceretur: Tyrii superstitione inducti, catenis aureis simulacrum ejus, quod Syracusis (ut Curtius) vel Gelâ potiùs (ut ad annum Mundi 3599 ex Diodoro suprà notavimus) eò devexerant Pœni, in basi devinxêre; aræque Herculis, cujus numini urbem dicaverant, inseruere vinculum, quasi illo deo Apollinem retenturi, ejúsque ex urbe migrationem impedituri. [*Curt.& Diodor.ibid.Plutarch.in Alexandro.*]

Dum adhuc in obsidione Tyri versaretur Alexander, legati ad eum à Dario venerunt; *decem millia* (*decies centum millia*, in Valerio Maximo perperam leguntur) talentûm pro matris, uxoris ac liberorum dimissione, omnémque regionem inter Hellespontum & Halyn amnem, unâ cum filiæ matrimonio, illi offerentes. Quâ legatione in amicorum conventu explicatâ, Parmenionem dixisse ferunt; se quidem, si Alexander esset, eas conditiones accepturum: Alexandrum verò respondisse; & se, si Parmenio esset, ita facturum. Sed Dario, sua sibi dari, rescripsit; jussítque supplicem venire, & regni arbitria victori permittere. [*Arrian.lib.2. cum Justino, lib.11. cap.12. Curtio,lib.4.cap.16. Plutarcho, in Apophthegmatib. & Alexandro, ac Valer.Maxim.lib.6.cap.4.*]

Tyrus capta est, archonte Athenis *Aniceto* (vel *Nicetâ* potiùs, ut eum appellat Dionysius Halicarnasseus in Dinarcho) mense Hecatombæone: [*Arrian.lib.2.pag.49.*] in cujus medio Olympias CXII acta est. Ex Plutarcho verò, Loi Macedonici mensis die 30, Attici Hecatombæonis diei 5 & Julii Romani 24 respondente, in fine capitis quinti Dissertationis nostræ de Macedonum & Asianorum anno Solari, docuimus.

Urbem per proditionem fuisse captam Justinus, (*lib.11.cap.10.*) per stratagema Polyænus, (*Stratagem. lib.4.*) per apertam vim Diodorus, Curtius & Arrianus narrant. Post captam autem urbem, opidanos pugnam eo usque continuâsse, dum numero plures quàm 7000 conciderentur, Diodorus scribit.

Tyriorum octo millia interfecta, prodit Arrianus. Intra munimenta urbis sex millia armatorum trucidata esse; & duo millia, in quibus occidendi defecerat rabies, per ingens littoris spatium pependisse, Curtius refert. Et juvenes quidem omnes, numero non infra 2000, Alexandrum suspendisse Diodorus memorat. Omnes qui prælio superfuerant, ob memoriam veteris cædis, crucibus eum affixisse Justinus affirmat: servili nimirum crucis hoc supplicio idcirco eos afficientem, quòd Tyrii olim

olim servi conspiratione factâ, omnem liberum populum cum dominis interfecissent, ipsíque rempublicam invasissent; uni Stratoni seni filióque veniâ datâ, atque regno ipsi & posteris ejus tradito.

De Alexandro verò Justinus addit. *Genus Stratonis inviolatum servavit, regnúmque stirpi ejus restituit*; (Ballonymo fortasse illo rege constituto, quem cum Abdalonymo Sidoniorum regulo Diodorus confudit:) *ingenuis & innoxiis incolis insulæ attributis, ut, exstirpato servili germine, genus urbis ex integro conderetur.* Atque *hoc modo Tyrios Alexandri auspiciis conditos* fuisse, ex Trogo Justinus asserit. [*lib.* 18. *cap.* 3 4.] Sed alii omnes eversorem, non conditorem Tyri eum faciunt: Esaiæ quoque vaticinio consentiente, c.XXIII.1. [*collat.cum* I *Maccab.* I.1.] Si Curtio enim credimus: Alexander, exceptis qui in templa confugerant, omnes interfici, ignémque tectis injici jussit. Si Diodoro: imbellem ætatem fœmineúmque sexum servituti addixit; tantâ ejusmodi captivorum turbâ inventâ, ut quamvis maxima pars Carthaginem deportata esset, reliquorum tamen ultra 13 millia numerarentur. Si Arriano: iis quidem omnibus qui in templum Herculis confugerant (inter quos, præcipuos Tyriorum principes fuisse dicit, & regem Azelmicum, & Carthaginiensium legatos qui ex veteri consuetudine in honorem Herculis ad metropolim conveniebant) veniam concessit, reliquos verò in servitutem redegit; Tyriorum & exterorum qui supererant venditis 30 circiter millibus.

Sidonios tamen qui urbem inter victores intraverant, cognationis cum Tyriis memores, (quippe utramque urbem Agenorem condidisse credebant) 15 eorum millia furto subducta & in navigiis suis occultata Sidonem perduxisse; Tyrúmque *post excidium renatam* fuisse, scribit Curtius. [*lib.*4.*cap.*15.] Post cladem ab Alexandro acceptam, calamitates omnes superavisse, & cùm navigationibus tum purpurarum capturâ se recollegisse; Strabo. [*lib.*16.*pag.*757.] *Parcimoniâ & labore quærendi citò convaluisse*; Justinus. [*lib.*18.*cap.*4.] & tam citò quidem, ut 18° post plagam ab Alexandro acceptam anno, ut Antigono Asiæ Domino eam denuò obsidenti non per 7 solùm (ut sub Alexandro) sed per ipsos 15 menses restiterit. [*Diodor.lib.*19.*ad Olymp.*116.*ann.*2.] Neque priore suâ insulâ contenta, nunc Alexandri oppugnantis operibus continens effecta, ita terminos suos dilatavit; ut Plinii ætate opidum ipsum 22 stadia obtinuerit, circuitus 19 passuum millia, intrà Palætyro inclusâ. [*Plin.lib.*5.*cap.*19.]

Admetus, qui primus murum ceperat, & cum eo scutati viginti, in ipso occupatæ urbis impetu; in universâ verò obsidione, ex Macedonibus 400 ad summum ceciderunt. [*Arrian.lib.*2.]

Alexander Herculi sacrificium fecit, & pompam cum exercitu armato & navibus illi peregit: ludos quoque gymnicos in æde illius multis collucentibus facibus edidit. Navem etiam Tyriam illi sacratam, quam navali incursione ceperat, eidem cum inscriptione dicavit. [*Id.ibid.*] Apollinis verò simulacro aureas catenas & vincula detraxit; & φιλαλέξανδρον, sive Alexandri amicum, appellari jussit. [*Diodor.Olymp.*112. *ann.*1.] Ejusdémque nominis die, eadémque horâ (ut Timæus refert) quâ Carthaginienses simulacrum illud Gelois abripuerant, Græci magnifico

gnifico sacrificiorum munerúmque apparatu illi litârunt, quasi ejus beneficio Tyrum expugnassent. [*Id. ad Olymp. 93. ann. 4.*]

Alexander captâ Tyro Judæam invadit. [*Euseb. Chronic. cum Plin. lib. 12. cap. 25.*] & Syriam quæ Palæstina vocatur in suam potestatem adduxit. [*Arrian. lib. 2. pag. 50.*] urbes, imperii jugum adhuc recusantes, ipse obiens. [*Curt. lib. 4. cap. 17.*] Cùm verò Hierosolymam, sicut comminatus fuerat, peteret, Jaddus Pontifex, ejus iram timens, ad Deum pro salute publicâ supplicationibus sacrificiisque confugit: à quo per somnium est monitus, ut coronatâ urbe portas aperiret, ipse cum sacerdotibus solenni sui ordinis ornatu sumpto, populus autem obviam procederet candidatus. Id agmen è longinquo conspicatus Alexander, ad Pontificem accessit solus; & adorato Deo, cujus nomen aureæ tiaræ laminæ cernebatur inscriptum, prior ipsum salutavit. Ejúsque rei causam à Parmenione rogatus, respondit; in Macedoniâ adhuc, cogitanti sibi de Asiæ imperio, tali specie & habitu qualem hìc cerneret visum virum, authorem fuisse hujus expeditionis suscipiendæ, & spem successuum fecisse. Inde sacerdotibus deducentibus ingressus in urbem est, & ascendens in Templum immolavit Deo ex Sacerdotis præscripto: ostensóque sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Persas debellaturum significat, (Dan. VIII. 7, 20, 21. & XI. 13.) hunc ipsum se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinem. [*Joseph. lib. 11. cap. ult.*]

Sequenti verò die vocatis eis jussit ut quicquid vellent peterent. Petentibúsque ut patriis legibus vivere sibi liceret, útque septimo quoque anno (quo agri non conserebantur) tributorum eis daretur immunitas; concessit omnia. Rogantibus deinde ut eos quoque Judæos qui Babyloniam ac Mediam colerent, sineret legibus uti propriis; hic etiam postulatis eorum satisfacturum se est pollicitus. (quum illorum sc. locorum futurus esset Dominus.) Et cùm fecisset eis potestatem, si qui vellent, salvis suis ritibus sequi ejus militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hierosolymam actis, inde in alias propinquas urbes movens exercitum, ab omnibus amicè exceptus est. [*Id. ibid.*]

Samaritæ quorum tunc metropolis erat Sicima, sita ad montem Garizin & habitata à desertoribus gentis Judaicæ, Alexandro penè in Hierosolymitano agro, unà cum militibus quos ad eum Sanaballates miserat, occurrunt: rogantes ut ipsorum urbem inviseat, & quod apud eos erat Templum præsentiâ suâ honoret. quod ille pollicitus est, post reditum se facturum. Cúmque postularent ut septimi anni tributum sibi remitteretur, quod in eo nec ipsi quoque sererent: Hebræos se esse dicentibus, (utpote à Josepho ejúsque filiis Manasse & Ephraimo oriundos) Judæos verò esse negantibus, rem ad suum reditum ille distulit. [*Id. ibid.*]

Ex prætoribus Alexandri, Callas Paphlagoniam (quæ post Issicum prælium defecerat,) Antigonus Lycaoniam, Balacrus Idarne prætore Darii superato Miletum recepit. [*Curt. lib. 4. cap. 17.*]

Alexander Ciliciam Socrati tradiderat; Philotæ (Parmenionis filio) regionem circa Tyrum jusso præsidere. Syriam quæ Coele appellatur Andro-

Andromacho Parmenio tradiderat, bello quod supererat interfuturus. Rex, Hephæstione Phœnicis oram classe prætervehi jusso, ad urbem Gazam cum omnibus copiis venit. [*Id. ibid.*] atque in eâ, Persarum præsidiis defensâ, oppugnandâ duos menses absumpsit. [*Diodor. Olymp.* 112.*ann.*1. *Joseph.lib.*11.*cap.ult.*]

Persici præsidii ibi præfectus erat *Babemeses* (ut Josephus) vel *Batis* (ut Curtius & Arrianus eum appellant) eunuchus eximiæ in regem suum fidei: qui mercenariis Arabibus conductis, multóque antea frumento collecto, modico præsidio muros ingentis operis tuebatur.

Alexander duo in obsidione urbis vulnera accepit. Batis, ab eo captus, loro crudeliter per talos trajecto religatus ad currum & equis circa urbem raptatus est. Cecidere Persarum Arabúmque circa decem millia: nec Macedonibus incruenta victoria fuit. [*Curt.lib.*4.*cap.*10.] Alexander Gazensium uxoribus & liberis in servitutem redactis, coloniáque ex finitimis in urbem deductâ, eo tanquam præsidio ad bellum est usus. [*Arrian.fin.lib.*2.] Unde non simpliciter, sed ratione prioris urbis status habitâ, Strabonis illa de Gazâ verba sunt accipienda. [*lib.* 16.*pag.*759.] ἔνδοξός ποτε γενομένη, κατεσπασμένη δ' ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, καὶ μένουσα ἔρημος. *olim illustris fuit; sed ab Alexandro dissoluta, manet deserta.* nisi posteriorem Gazam alio in loco positam fuisse dicamus: quod, in libro de locis Hebraicis, ita affirmat Hieronymus. *Quæritur, quomodo in quodam Prophetâ dicatur Gaza futura in tumulum sempiternum. Quod solvitur ita: antiquæ civitatis locum vix fundamentorum præbere vestigia; hanc autem quæ nunc cernitur, in alio loco pro illâ quæ corruit ædificatam.*

Alexander res ad Gazam exsecutus, Amyntam (Andremonis filium) cum decem triremibus in Macedoniam misit; ut eximios quosque juvenes ad militiam delectos inde secum adduceret. [*Diodor.ad.Olymp.* 112.*ann.*2.*Curt.lib.*4.*cap.*19.]

3673 *a.* Alexander inde in Ægyptum, quò primùm iter instituerat, contendens, septimo postquàm Gazâ moverat die, in regionem Ægypti *Castra Alexandri* postea vocatam & urbem Pelusium pervenit. [*Arrian. init. lib.*3. *Curt.lib.*4.*cap.*20.] non, retro converso itinere, Hierosolymam (uti minùs consideratè à Josepho est traditum) Gazâ expugnatâ petiit.

Ægyptiorum ingens multitudo, Alexandri adventum expectans, Pelusium convenerat: qui Persarum insolentiâ, avaritiâ & sacrilegio offensi, animo lubente Macedones receperunt. [*Curt.ibid. Diodor. ad Olymp.*112.*ann.*2.]

Præsidio Pelusio imposito, navibúsque adverso flumine Memphim petere jussis Alexander Heliopolim contendit, Nilum à dextrâ habens: opidísque quotquot in itinere erant deditione receptis, Heliopolim per deserta pervenit. Inde, trajecto flumine, Memphim profectus est. [*Arrian.lib.*3.] nec sustinuerunt adventum ejus Persæ, defectione Ægyptiorum perterriti. Jámque haud procul Memphi erat; cùm in ejus præsidio *Astaces* prætor Darii relictus octingenta talenta Alexandro omnémque regiam supellectilem tradidit: ut apud Curtium, lib. 4. cap.20, legitur. in quem tamen *Astacis* nomen irrepsisse videtur, pro

Mazacis:

Mazacis: quomodo & ipse in 4° ejusdem libri capite eum appellat; & Arrianus in lib. 3. initio. ubi *Mazacem* Persam, Ægypti satrapam à Dario constitutum, Alexandrum in provinciam atque urbes amicè recepisse narrat.

Memphi sacrificiis, ludísque gymnicis ac musicis (ad quos præstantissimi quique è Græciâ artifices convenere) peractis, inde secundo flumine Alexander ad mare devectus est: scutatos & sagittarios atque Agrianos, & regiam turmam equitum sociorum navibus imponens. quúmque Canopum venisset; elegit urbi locum inter mare (Ægyptium) & Mariam (sive Mareotidem) paludem, quam nomine suo Alexandriam appellari voluit. [*Arrian. lib. 3.*] in cujus parte eâ quæ mari & navalibus imminebat, positus erat vicus, cui *Rhacotis* nomen fuit. [*Strabo, lib. 17. pag. 792. Pausan. in Eliac. 1. pag. 169. Tacit. Histor. lib. 4. cap. 84.*]

Alexandriam condidit Alexander anno regni sui, non 7° (ut Eusebius in Chronico, & ex eo Cyrillus Alexandrinus in libro 1° contra Julianum & Cedrenus referunt) sed 5°, Olympiade CXII (ut est apud Solinum, cap. 32.) & quidem anno ejus *primo*; non, ut apud Diodorum est, *secundo*, multóque minùs, ut apud Eusebium, *tertio*. Verum enim tempus Alexandriæ condi cœptæ, rerum inter Tyri expugnationem & pugnam ad Gaugamela gestarum series ignorare nos non sinit. Unde & à 5° anno Darii, & Thoth Nabonasari 417 (qui in 14 Novembris Juliani incidit, currente Olympiadis CXII^a^ anno 1°) Ptolemæus Alexandrinus in Regum Canone annos *Alexandri*, quem (in Præfatione ϖροχείρων κανόνων, quorum pars est Canon iste) Alexandrinorum more τ̃ Κτίστην sive *Conditorem* suum nominat, deducit.

Urbem metatus est *Dinocrates* (quem Plutarchus tum in Vitâ tum in libro 2° de fortunâ Alexandri *Stasicratem*, alii libri aliter nominant) nobilis ille architectus, cujus in Dianæ incenso Templo restaurando Ephesii operâ sunt usi: alterum idcirco à conditore in memoriâ locum detinens. [*Strabo, lib. 14. pag. 641. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 4. Vitruv. procem. lib. 2. Plin. lib. 5. cap. 10. & lib. 7. cap. 37. Solin. cap. 32. & 40. Ammian. Marcellin. lib. 22.*]

b. Tunc instare operi quibus id demandaverat jussis, ad Jovis Hammonis oraculum Alexander profectus est. [*Plutarch. in Alexandro, cum Arrian. lib. 3.*] ambitione quâdam inductus, quòd Perseum & Herculem priùs eò adscendisse intelligeret: ut in ejus historiâ narrat Callisthenes. [*apud Strabon. lib. 17. pag. 814.*]

Parætonium igitur usque secus mare per solitudinem profectus, sed non omnino inaquosam, per 1600 stadia iter fecit: ut tradit Aristobulus. [*apud Arrian. lib. 3. pag. 53.*] 4383 | 331

Circa itineris medium, legati Cyrenensium illi occurrerunt, coronam afferentes cum donis magnificis: inter quæ 300 equi erant ad bella condocefacti, & 5 quadrigæ de præstantissimis. Quibus acceptis, amicitiam & societatem cum illis junxit. [*Diodor. ad Olymp. 112. ann. 2.*]

Dum Parætonio Mesogæam, ubi Hammonis templum est, per siticulosas arenas pertenderet, & austrinis incidentibus flatibus per pulverem vagaretur; imbrium superventu, & duorum corvorum ductu, servatum

vatum esse narrat Callisthenes. [*apud Strabon. ut supr.*] illâ quoque additâ fabellâ: corvos illos vocibus & crocitu, si qui nocte aberrarent, revocâsse atque ad vestigium viæ reduxisse. [*Id. apud Plutarch. in Alexandro.*] Ptolemæus Lagi filius dicit dracones duos, clamore edito, agmen præcessisse, eósque in oraculi sedem & duxisse & reduxisse. Sed Aristobulus (cui plures assentiunt) duos corvos ante exercitum volitâsse scribit, eósque Alexandro itineris duces extitisse. [*Arrian. lib. 3.*]

Ad amaram (ut nominant) paludem deveniens, atque inde stadiis 100 superatis, urbes Hammonis nomine celebres præteriens, hinc unius diei itinere peracto ad Hammonis lucum & templum pervenit. [*Diod. ut sup.*]

Ibi, quum subornâsset antistites, quid sibi responderi vellet; hi templum ingredientem statim Hammonis filium salutant. [*Justin. lib. 11. cap. 11.*] Ita certus Alexander fuit, nobísque prodidit, diis ipsis mutis & surdis, vel in potestate esse antistitis quid velit fingere; vel in voluntate consulentis, quid malit audire. [*Oros. lib. 3. cap. 16.*]

Soli Regi Sacerdotem concessisse, ut in templum ingrederetur habitu consueto, (cæteris omnibus vestem mutare & foris oraculum adire jussis:) atque alia quidem magnâ ex parte nutu & signis, hoc verò expressis verbis eum Regi dixisse, esse ipsum Jovis filium; scripsit Callisthenes. [*apud Strabon. ut supr.*] Ipse verò in epistolâ ad matrem Alexander oracula quædam sibi ait arcana reddita, quæ reversus soli ei relaturus esset. [*Plutarch. in Alexandro.*]

Idem, vel in eâdem vel in aliâ ad matrem epistolâ (quam & à Tertulliano, in lib. de Pallio ca. 3. citatam fuisse non dubito) à magno antistite sacrorum Ægyptiorum quodam Leone secretum sibi proditum retulit; quòd Dii homines quondam fuerint, & in eorum cultu majorum & regum suorum memoriam gentes servaverint. [*Augustin. de Civit. Dei, li. 8. ca. 5. & 27. & de consens. Evangelist. li. 1. cap. 23. Minutius Felix in Octavio; cum Cypriano, de idolor. vanitate.*] Et quum in fronte epistolæ suæ ita is scripsisset; *Rex Alexander, Jovis Hammonis filius, Olympiadi matri salutem dicit:* scitè rescripsit illa ad hanc sententiam. *Amabò mi fili quiescas, neque deferas me, neque criminere adversùm Junonem. Malum mihi prorsum illa magnum dabit, quum tu me literis tuis pellicem illi esse confiteris.* [M. Varro, in libro cui titulus *Orestes vel de insaniâ*; apud *A. Gell. lib. 13. cap. 4.*]

Alexander accepto responso sibi (ut dicebat) grato, in Ægyptum rediit: eodem, ut Aristobulus author est, quo venerat itinere, ut verò Ptolemæus scribit, rectiore viâ Memphim versùs. [*Arrian. lib. 3.*]

Quum Memphim pervenisset, novæ ad eum accesserunt copiæ: ab Antipatro mercenarii Græci 400, quibus præerat Menœtas Hegesandri filius; ex Thraciâ equites circiter 500, quibus præfectus erat Asclepiodorus Eunici filius. Eo loci Jovi regi sacrificavit, donaque cum exercitu armato misit: ludos etiam gymnicos & musicos exhibuit. [*Id. ibid.*]

Finitimis urbibus commigrare Alexandriam jussis, novam urbem magnâ multitudine implevit, & caput Ægypti esse jussit. [*Curt. lib. 4. cap. 21. Justin. lib. 11. cap. 11.*] Ad quam coloniam Judæos etiam devocavit: quorum virtutem approbans, & fide dignos inveniens, γέρας τ

συμμαχίας ἔδωκε τὸ μετοικεῖν κατὰ τὴν πόλιν ἐξ ἰσοτιμίας πρὸς Ἕλληνας; societatis præmium eis dedit jus civitatis æquale cum Græcis; ita ut eorum ibi tribus, non *Alexandrinorum* solùm, sed etiam *Macedonum* appellationem sortita fuerit. [*Joseph. lib. 2. de Bello, κεφ. λϛ. pag. 816. & lib. 2. contr. Apion. pag. 1063. edit. Græco-latin.*]

Alexander quoque Sanaballatis Cuthæi militibus, quos sequi se in Ægyptum jusserat, agros in Thebaide divisit: custodiâ regionis illius eis relictâ. [*Joseph. Antiquit. lib. 11. cap. ult.*]

Cupiditate tenebatur ipse non interiora modò Ægypti, sed etiam Æthiopiam invisendi: sed imminens à Dario bellum otiosæ peregrinationi tempora exemit. Itaque Ægypto præfecit Æschylum Rhodium & Peucesten Macedonem, quatuor millibus militum in præsidium regionis ejus datis: claustra Nili fluminis Polemonem tueri jussit; 30 ad hoc triremibus datis. [*Curt. lib. 4. cap. 21.*] Et terrestribus quidem copiis quas in Ægypto reliquerat, duces illum præfecisse Peucestem Marcatati & Balacrum Amyntæ filium, classi (quæ Nili ostia & Ægyptium pelagus tueretur) Polemonem Theramenis filium, Arrianus affirmat. Civilem verò universæ Ægypti administrationem Doloaspi Ægyptio commisisse eum significat.

Africæ, quæ Ægypto juncta est, præpositum fuisse Apollonium, vectigalibus ejusdem Africæ Ægyptique Cleomenem, scribit Curtius: atque in eandem sententiam Arrianus, Libyæ finitimæ (Ægypto ad Occidentem) Alexandrum præfecisse Apollonium Charini filium, Arabiæ verò quæ est ad urbem Heroum (ad Orientem, quà Petrææ Arabiæ Ægyptus est contermina) Cleomenem; mandato dato, ut huic tributa penderentur, legum autem imperium juxta veterem consuetudinem penes præsides esset. Apud Aristotelem in 2° Oeconomicorum libro, Κλεομένης Ἀλεξανδρεὺς Αἰγύπτου σατραπεύων, apud Arrianum in 3° historiæ Alexandri, Ἐκναυκράτιος ille fuisse legitur. Sed in hoc, τοῦ ἐκ Ναυαρατίων sive Ναυκρατιτῶν, in illo, Ἀλεξανδρείας Αἰγύπτου σατραπεύων, restituendum censet sagacissimus Freinshemius: ut Naucratis (Milesiorum in Ægypto coloniæ) civis ille fuerit, Alexandriæ satrapa. Hujus enim porro ædificandæ & colonis complendæ curam illi fuisse commissam, partim ex Aristotele intelligitur, qui ab Alexandro illi injunctum narrat, ut *urbem juxta Pharum* (7 stadiorum freto ab Alexandriâ dirempta ea est) *incolis frequentaret, & emporium quod priùs Canopi fuerat eò traduceret*; partim ex Justino, qui Cleomenem *Alexandriam ædificavisse*, in lib. 13. cap. 4. disertè asserit. Quò spectat & Alexandri anno post hunc octavo ad ipsum scripta epistola: quâ Hephæstioni mortuo templum cùm in urbe Alexandrinâ tum in Pharo insulâ exædificari mandabat; & tabulis contractuum quoscunque negotiatores inter se conficerent nomen illius inscribi. Refert Arrianus, in libro historiæ suæ 7°: ubi Cleomenem hunc improbum hominem fuisse refert, & multis Ægyptios injuriis affecisse.

Alexandrum, cùm secundo Nilo deflueret, assequi cupiens Hector Parmenionis filius, eximio ætatis flore, in paucis Regi charus, parvum navigium conscendit, pluribus quàm capere posset impositis: indéque mersâ nave periit. Rex amissi ejus desiderio vehementer afflictus

est, repertúmque corpus magnifico extulit funere. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 21.]

Oneravit hunc dolorem nuncius mortis Andromachi, quem præfecerat Syriæ. Eum vivum Samaritæ cremaverant. Atque ad ejus interitum vindicandum, quantâ maximè celeritate potuit, Alexander contendit. [*Id. ibid.*]

c. Alexander igitur, Nilo flumine ejúsque anfractibus omnibus circa Memphim ponte stratis, ineunte vere Memphi in Phœniciam movit. [*Arrian. lib.* 3. *pag.* 55.] In itinere, traditis illi qui prætorem interemerant & supplicio affectis, in Andromachi locum Memnona substituit. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 21.] Samariam urbem captam Macedonibus ad inhabitandum tradidit; ut habet Eusebius (& ex eo Cedrenus) in Chronico: regionem verò Samaritidem Judæis, ob fidem ab eis illi præstitam, à tributi pensione immunem adjecit; ut ex Hecatæo Abderitâ refert Josephus. [*lib.* 2. *contr. Apion. pag.* 1063.] Templum tamen in Garizin monte situm mansit incolume: & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti, aut violati Sabbati, aut similis criminis reus ageretur; ad Sicimitas confugiebat, calumniam se passum dictitans. [*Joseph. Antiquit. lib.* 11. *cap. ult.*] cujusmodi non hîc solùm, sed in Ægypto etiam inter Alexandrinos Judæos & Samaritas, ob diversum utriusque Templi cultum, simultates deinceps extiterunt. [*ut apud eund. libro* 12. *cap.* 1. *& lib.* 13. *cap.* 6. *videre licet.*]

Alexander Tyrum perveniens classem, quam præmiserat, ibi reperit: & Herculi rursus sacrificavit, ludósque gymnicos & musicos edidit. [*Arrian. lib.* 3.] In eis Cypriorum reges erant choragi: ex quibus, ad histriones maximè conspicuos exhibendos, sorte delecti; Nicocreon Salaminius Thessalum protulit, cui ipse favebat Alexander, Pasicrates verò Solius Athenodorum, qui victor suffragiis est renuntiatus. [*Plutarch. in Alexandro.*] Cypriorum autem reges, à Dario ad Alexandrum deficientes, jam antea Tyrum oppugnanti classem miserant: indéque jam illis pro merito honor ab eo est habitus. [*Curt. lib.* 4. *ca.* 21.] De Nicocreonte tamen in cœnâ ad Alexandrum dixisse ferunt Anaxarchum Abderitam philosophum, (ut in Vitâ ejus habet Laërtius) oportuisse etiam caput satrapæ cujusdam illic apponi: quod dictum crudelissimæ mortis causa illi posteà extitit.

Tributis colligendis in Phœniciâ Cæranum Berrhœum Alexander quæstorem constituit; in Asiâ Philoxenum, qui trans Taurum vectigalia cogeret. Pecuniarum autem quas penes se habebat Harpalo, in horum locum suffecto, curam dedit. In Lydiam Menandrum unum ex sociis satrapam misit; Clearcho exteris, quorum dux erat Menander, suffecto. In Arimmæ locum Asclepiodorum Eunici filium Syriæ satrapam constituit. [*Arrian. lib.* 3.]

His compositis, Alexander Herculi Tyrio ex auro craterem cum triginta pateris dicavit: imminénsque Dario, iter ad Euphratem pronunciari jussit. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 21.]

Ut ad Darium fama pervenit, Alexandrum eum, quamcunque adîsset regionem, esse petiturum; omnia longinquarum gentium auxilia Babylonem contrahi jussit. Cúmque dimidio fermè major esset exercitus,

ercitus, quàm qui in Ciliciâ (ad Issum) fuerat; multis arma deerant: quæ summâ curâ comparabantur. [*Curt.lib.4.cap.22.*] Unde mendosos apud Curtium numeros esse liquet, [*ibid.cap.27.*] ubi summa totius exercitus, equitum 45 millium & peditum 200 millium fuisse legitur: quum longè plures Dario in Issicâ pugnâ adfuisse constet. Minórque etiam justo numerus est ille, qui apud Justinum [*lib.11.cap.12*] & Orosium [*lib.3.cap.17*] cernitur: 400 (vel 404, ut est apud Orosium) millium peditum, & 100 millium equitum. Plutarchus, in *Alexandro*, 10 myriadas (100 myriades, in *Apophthegmatib.* ejusdem, vitiosè omnino, habentur) sive millena millia numerat: cum quo & Diodorus facit, [*libro* 17] 80 peditum myriadas, & haud minùs 20 equitum, fuisse dicens. Arrianus verò eundem aciei terrestri millium millenorum numerum tribuit, quem Plutarchus toti exercitui: 40 præterea equitum millia adjiciens (licèt pro τετρακισμυρίοις alii τεσσαρακοντακισμυρίοις, sive 400 millia, hîc reponi malint: tum ut æquior aliquanto inter equitum & peditum numerum servaretur proportio; tum ne tantò minor quàm in Issico prælio compareret equitatus, quem in hoc *majorem pristino* fuisse, in lib.4.cap.22. confirmat Curtius:) cum curribus falcatis 200 (in quem numerum Diodorus etiam & Curtius consentiunt) & elephantis circiter 15, quos Indi adduxerant. quum totus Alexandri exercitus, equites ad 7 millia, pedites circiter 40 millia tantùm haberet. [*Arrian.lib.3.*]

Darius cum ingenti suo exercitu Babylone Ninum versùs movens, à dextrâ parte Tigrim fluvium, à lævâ habebat Euphratem: agmen Mesopotamiæ campos impleverat. [*Diodor.ad ann.2. Olymp.112. Curt. lib.4.cap.22.*] Tigri deinde superato, cum audîsset haud procul abesse hostem; Satropacem equitum præfectum cum mille delectis præmisit. Mazæo prætori sex millia data, (tria fere millia equitum Arrianus hîc habet; in quibus duo Græcorum mercenariorum mille fuisse ait) quibus hostem transitu amnis arceret. Eidem mandatum, ut regionem, quam Alexander esset aditurus, popularetur aut ureret: quippe credebat inopiâ debellari posse nihil habentem, nisi quod rapiendo occupâsset. Ipse Arbela profectus est: ibique commeatuum sarcinarúmque majore parte depositâ, ad Lycum amnem pervenit; quem ponte junxit; & per dies quinque trajecit exercitum. Inde verò 80 stadia progressus, ad Bumellum amnem castra posuit. [*Curt.ibid.*] Arrianus castra cum Gaugamelis ad flumen Bumelum (ita enim in li.6.pag.131. non, ut in lib.3.cap.57. Bumadum, appellat) posuisse dicit, plano undique & patenti campo. Quicquid enim inæqualis soli erat, æquari Darius jussit; ut commodus ad equitandum fieret, libérque oculorum undique pateret prospectus. [*Arrian. Curt.*]

d. Thapsacum pervenit Alexander, mense Hecatombæone, archonte Athenis Aristophane. (in anni videlicet 2ⁱ Olympiadis CXIIᵉ ipso initio.) Hîc Euphratis erat vadum: quod duobus pontibus junctum Alexander reperit; sed qui imperfecti ad alteram usque ripam non pertingerent. Mazæus, cui Darius amnis tutelam mandaverat, statim atque Alexandrum appropinquare cognovit, cum omnibus copiis inde aufugit. Post ejus fugam, pontibus in ulteriorem ripam jactis Alexan-

der universum exercitum traduxit. Inde ulteriùs per Mesopotamiam, ad lævam Euphratem & Armeniæ montes habens, Babylonem contendit, sed non rectâ viâ, quòd alia via commodior exercitui propter pabuli copiam futura esset, neque æstus tantoperè gradientes torreret. In itinere exploratores nonnulli longiùs ab exercitu Darii speculatum digressi, capti significârunt Darium ad Tigrim fluvium consedisse, & Alexandrum transitu prohibiturum; multóque majores copias habere, quàm quibuscum in Ciliciâ pugnaverat. Verùm Alexander eò profectus, neque Darium ipsum, neque ullum ab eo præsidium ibi relictum invenit. [*Arrian. lib.* 3.]

Alexander per Tigrim, non labore solùm maximo, sed etiam extremo cum periculo ob fluminis rapiditatem, copias suas nemine prohibente traduxit: nec quidquam præter paucas sarcinas desideratum est. [*Id. ibid. Diodor. Olymp.* 112. *ann.* 2. *Curt. lib.* 4. *cap.* 23.] Ab Euphratis autem trajectu apud Thapsacum, usque ad hunc Tigris transitum, stadia 1400 (al. 2400) Eratosthenes numerat. [*Strabo, lib.* 2. *pag.* 79. & *lib.* 16. *pag.* 746.]

Motis castris, à Tigri per Assyriam Alexander exercitum duxit; à sinistrâ habens Sogdianorum montes, à dextrâ Tigrim. Quarto deinde post transitum die, Mazæus adversùs eum mille præmisit equites: in quos Alexander præfectum Pæonum equitum Aristonem ferri jussit. Ille præfectum equitatus Persarum Satropacem directâ in guttur hastâ transfixit, fugientémque per medios hostes consecutus, ex equo præcipitavit, & obluctanti caput gladio abscidit: quod relatum ante Alexandri pedes posuit, dicens; Hoc donum, Rex, apud nos poculo aureo pensatur. Arridens Alexander, Nempe vacuo, inquit; ego verò plenum mero tibi propino. [*Arrian. lib.* 3. *Curt. lib.* 4. *cap.* 23. *Plutarch. in Alexandro.*]

Biduo ibi stativa Alexander habuit: in proximum deinde diem iter pronunciari jussit. Sed primâ ferè vigiliâ Luna deficiens, primùm nitorem sideris sui condidit, deinde sanguinis colore suffuso lumen omne fœdavit: solicitísque sub ipsum tanti discriminis casum ingens religio, & ex eâ formido quædam militibus incussa est. [*Curt. ibid. cap.* 23. & 24.] *Apud Arbela, Lunam defecisse noctis secundâ horâ, eandémque in Siciliâ orientem,* rectè retulit Plinius, lib. 2. cap. 70. non *horâ quintâ in Arbelis, Carthagini horâ secundâ*, ut in Ptolemæi Geographiâ (lib. 1. cap. 4) legitur. Rectè etiam Plutarchus in *Alexandro*, eam mense *Boëdromione* defecisse affirmat, περὶ τὴν τῶν Μυστηρίων τῶν Ἀθήνῃσιν ἀρχὴν, in medio videlicèt Boëdromionis plenilunio; quo magna Atheniensium *Mysteria*, per dies aliquot continuata, peragi primùm cœperunt. Hoc autem anno, in primâ parte noctis quæ Septembris Juliani diem 20um terminabat, Eclipsin hanc contigisse, Astronomicus ostendit calculus. 4.

Ut consternati militum Alexandri animi erigerentur, consulti ab Alexandro Ægyptii vates respondebant, Solem Græcorum, Lunam esse Persarum: quoties illa deficiat, ruinam stragémque illis gentibus portendi. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 24.] Alexander Lunæ, Soli, ac Terræ, à quibus eclipses fieri dicuntur, sacrificium fecit. Aristander, vates ipsius, felicem

felicem ac faustum successum Alexandro & Macedonibus per Lunæ defectum portendi pronunciabat; prælíumque eo ipso mense committendum esse, & sacrificia ipsa victoriam Alexandro portendere. [*Arrian.lib.3.*]

Erectis jam ad spem & fiduciam militibus, Alexander impetu animorum utendum ratus, secundâ vigiliâ castra movit. Dextra Tigrim, læva montes Gordyæos habebat. Proximâ luce, cum paucis suorum mille ferme Persarum exploratores assecutus, alios cæcidit, alios cepit; equitésque præmisit simul speculatum, simul ut ignem quo Barbari cremaverant vicos extinguerent: quippe fugientes raptim tectis acervísque frumenti injecerant flammas: quæ cùm in summo hæsissent, ad inferiora nondum penetraverant. Extincto igitur igne, plurimum frumenti repertum est: & Mazæus, qui antea per otium vicos incenderat, jam fugere contentus, pleraque inviolata hosti reliquit. [*Curt.lib.4.cap.24.*]

Alexander haud longiùs 150 stadiis Darium abesse compererat. Itaque ad satietatem quoque copiâ commeatuum instructus, quatriduo in eodem loco substitit. [*Id.ibid.*]

3674 a. Interceptis deinde Darii literis, quibus Græci milites solicitabantur ut regem interficerent, aut proderent; castra movit. [*Id. lib. 4. cap.25.*]

Statira, Darii soror & uxor, itineris continui labore animíque ægritudine fatigata, ex collisione abjecti partus decessit: cujus morti illacrymatus Alexander, exequias ejus, nulli parcens sumptui, benignè est prosecutus. [*Id.ibid. Justin.lib.11.cap.12. Plutarch. in Vitâ, & lib.2. de fortunâ Alexandri.*]

Tireus vel Tyriotes spado, inter trepidationem lugentium elapsus, Dario mortem conjugis nunciavit: qui primùm vehementissimè perturbatus, deinde intellectâ Alexandri clementiâ & continentiâ, ad cœlum manus tendens precatus est ut, si de se jam transactum esset, ne quis alius in Cyri solio sederet quàm iste tam justus hostis, tam misericors victor. [*Curt. & Plutarch.ibid.*]

Darius humanitate & continentiâ Alexandri victus, ad novas pacis conditiones ferendas decem legatos cognatorum principes misit: pro matre & duabus virginibus filiabus triginta millia talentûm (*auri* additamentum, quod in *Curtio* bis hîc occurrit, tollendum esse, ex collatione cum *Justino* liquet, & cum *Diodoro* etiam; si τάλαντα ἀργυρίου τριακονταμισχίλια, pro τρισχίλια, uti res postulat, apud eum reponamus) & alteram filiam (*Sapstinam, Spatipnam, Sartinam, & Strnyram,* in variis editionib. Curtii, lib.4. cap.16. dictam) uxorem, & quidquid inter Hellespontum & Euphratem est, in dotem ejus offerens. Quibus ab Alexandro responsum est datum: modò milites suos literis ad proditionem, modò amicos ad perniciem ipsius, à Dario pecuniâ fuisse solicitatos; ideóque ad internecionem eum persequendum esse, non ut justum hostem sed ut percussorem veneficum. & quæ ille amisit, & quæ adhuc habet, prœmia esse belli: hoc regente utriusque terminos regni, id quemque habiturum quod proximæ lucis assignatura fortuna est. [*Curt.lib.4.cap.26. Justin.lib.11. cap.12. Diodor. Olymp.112. ann.2.*]

Dimissi legati, Dario nunciant adesse certamen. Ille confestim Mazæum cum tribus equitum millibus, ad itinera quæ hostis petiturus erat occupanda, præmisit. Reliqui, acie dispositâ, decem stadia procedebant; jussíque subsistere armati, hostem expectabant. Alexander, omni graviore comitatu intra munimenta cum modico præsidio relicto, ad hostem contendit. [*Curt.ibid.cap.26. & 27.*]

Panicus timor Alexandri exercitum invasit. Cœli enim fulgor tempore æstivo ardenti similis internitens, ignis præbuit speciem; flammásque ex Darii castris splendere, velut illati temere præsidiis illius, credebant. Alexander per tubicinem signo securitatis dato, peditum antesignanis mandavit, ut ante pedes arma ponerent, atque idem sequentibus se dicerent. Omnibus ex ordine id facientibus, nullam subiti causam esse terroris, sed procul stare hostem, Alexander indicavit. Tandem compotes sui, pariter arma & animos recepere: nec quidquam ex præsentibus tutius visum est, quàm in eodem loco castra munire. [*Id.cap.28. Polyæn. Stratagem.lib.4.*]

Noctu Alexander copiis eductis, circiter secundam vigiliam movit, ut primâ statim luce manus cum barbaris consereret. [*Arrian.lib.3.*]

Postero die Mazæus, qui cum delectis equitum in edito colle ex quo Macedonum prospiciebantur castra consederat, ad Darium rediit. Macedones eum ipsum collem occupaverunt: quòd & tutior planitie esset, & inde acies hostium quæ in campo explicabatur conspici posset. [*Curt.lib.4.cap.29.*]

Mercenarium deinde ex Pæoniâ militem præcedere Alexander jubet. Ipse peditum phalangem in duo cornua extenderat: quorum utrumque tegebant equites. [*Id.ibid.*] Distabant castra à castris 60 ferme stadiis. Jámque ad ipsos propè tumulos exercitus Alexandri processerat: quum, conspectis barbaris, cum suis ille consultavit; an ex eo loco phalanx in hostem agenda esset, an positis tum ibi castris, omnis ille locus in quo prælium erat committendum, accuratiùs esset perlustrandus. Prior plurium erat sententia: Parmenionis posterior, quam & Alexander probavit. [*Arrian.lib.3.*] Melius igitur ille ratus in eodem tumulo castra munire, vallum jaci jussit: strenuéque opere perfecto in tabernaculum, ex quo tota acies hostium conspiciebatur, secessit. [*Curt. ut supr.*]

Servitia, quæ Alexandri castra sequebantur, per ludum inter se velitabantur; unius partis duce Alexandro, alterius Dario ab ipsis nuncupato. Quod ubi accepit Alexander; ipsos jussit solos congredi duces. Alexandrum ipse armavit, Philotas Darium. Spectavit exercitus pugnam, omen ex eventu capturus. Acri consertâ pugnâ, ille qui Alexander dicebatur vicit; donóque duodecim vicos & jus stolâ Persicâ utendi accepit. [*Eratosthenes: apud Plutarch. in Alexandro.*]

Accedentes ad Alexandrum amici, de militibus sunt conquesti; quòd in tentoriis colloquia agitantes componerent inter se, totam se in suum lucrum versuros prædam, nihílque inde in ærarium regis illaturos. Tum subridens Alexander: *Bona*, inquit, *nunciatis. audio enim colloquia hominum, non fugere sed vincere paratorum*. Multíque tum ad eum accesserunt milites, bono esse animo jubentes, neque multitudine hostium

stium terreri: quòd ne ipsorum quidem vociferationem (barritum enim militarem γεάσος hîc denotat, non *axillarum fœtorem*, ut Xylander reddidit) essent toleraturi. [*Plutarch. in Apophthegmatib.*]

Nocte, quæ à defectione Lunæ erat undecima, quum exercitus utrinque in conspectu essent; continuit Darius copias suas in armis, ad faces ordines suos lustrans: toto campo inter Niphatem & Gordyæos montes interposito barbaricis luminibus undique collucente. Alexander, quiescentibus Macedonibus, cum vate Aristandro pro tabernaculo suo sacris quibusdam arcanis operabatur, atque Apollini immolabat. [*Id. in Alexandro.*] vel, ut res à *Curtio* est expressa: Aristander in candidâ veste verbenas manu præferens capite velato, præibat preces regis, Jovem, Minervam, Victoriamque propitiantis.

Parmenioni & aliis amicorum pluribus suadentibus, ut intempestâ nocte hostes adoriretur, & contegeret tenebris summum instantis terrorem certaminis, Alexander respondit, se non furaturum victoriam. [*Plutarch. Curt. Arrian.*] Darius verò metuens ne ejusmodi quid accideret, & castra accuratè munita non haberet; cum exercitu, quemadmodum initio aciem instruxerat, ita totam noctem stetit. Quæ longa in armis mora, si quid aliud, Persarum rebus sequente die damno fuit. [*Arrian.*]

Alexander, de summâ rerum anxiè solicitus, noctem illam insomnem duxit. Circa excubias verò matutinas somno tam profundo correptus quievit, ut nec ortâ jam luce expergefieri potuerit. Amicísque causam tam alti somni quærentibus respondit, omni se metu ac solicitudine à Dario exoneratum, qui copias in unum locum congregâsset: quòd uno jam die diuturnorum laborum & periculorum se finem facturum speraret. [*Diodor. Olymp.* 112. *ann.* 2. *Justin. lib.* 11. *cap.* 13. *Curt. lib.* 4. *cap.* 30, 31. *Plutarch. in Alexandro.*]

Prælium hoc commisisse Alexandrum refert Justinus, [*lib.* 11. *cap.* 14.] *quinto post acceptum regnum anno*; exacto nimirum *quinto*, & ineunte *sexto*: licèt eum *septimo imperii sui anno superavisse & occidisse Darium*, minùs consideratè ad Danielis cap. XI. Hieronymus scripserit. Arrianus pugnam hanc *archonte Athenis Aristophane, mense Pyanepsione*, factam fuisse narrat: atque ita Aristandri vaticinium completum fuisse; eodem illo mense quo Lunæ defectus visus erat, Alexandrum & prælium commissurum, & victoriâ potiturum. [*lib.* 3. *pag.* 63.] Et quidem ad *Aristophanis* præturam, cum Diodoro Siculo rectè victoriam istam ille retulit: quæ sub sequentis anni archonte, appellationis non dissimilis, *Aristophonte*, in Dionysii Halicarnassei epistolâ ad Ammæum perperam locata legitur: Neque in eo fallax fuit Aristandri vaticinium, eodem quo Luna defecit mense insignem hanc ab Alexandro reportatam fuisse victoriam: sed in ipso mense designando Arrianus lapsus est; *Pyanepsionem* fuisse dicens, quem *Boëdromionem* fuisse astronomicus eclipseos illius demonstrat calculus. Eoque mense & eclipsim, & die ab eâ undecimo pugnam fuisse factam, Plutarchus in *Alexandro*; victoriámque Alexandro obtigisse, πέμπτῃ τοῦ φθίνοντος Βοηδρομιῶνος, idem nos docuit in *Camillo*. quiquidem Boëdromionis (undetriginta diebus constantis) dies XXV, Kalendis Octobribus anni Juliani respondebat.

Gauga-

Gaugamelis ad Bumélum fluvium pugnam fuisse commissam, Ptolemæus Lagi filius, & Aristobulus (qui eidem interfuerunt) confirmant: quos & Strabo (lib. 16. pa. 737.) Plutarchus in *Alexandro*, (apud quem tamen, in quibusdam exemplaribus, ut & Zonaram, Γαυσαμήλων vitiatum nomen legitur) Arrianus (li. 6 p. 131.) & Ammianus Marcellinus (lib. 23.) meritò hîc secuti sunt. Quia verò *Gaugamela* non civitas est, sed vicus non magnus, neque locus celebris, aut gratum auribus nomen (quod quidem *Domum cameli* apud Strabonem & Plutarchum denotare dicitur, vel *Corpus cameli* potiùs: id enim propriè גו־גמלא Chaldæis & Syris sonat) præ se ferens; inde factum Arrianus putat, ut *Arbelis*, utpote urbi celebri, gloria pugnæ apud illam commissæ adscripta fuerit. Similiter & Strabo, quòd tenuis esset ille pagus, Arbela verò habitatio memorabilis (quam & ab Hoseâ prophetâ celebratam, ad annum Mundi 3276. suprà indicavimus) circa Arbela & prælium & victoriam fuisse, Macedonas famam sparsisse refert, eámque scriptoribus tradidisse. Neque admodum tamen vicina loca fuerunt ista. Nam inter Bumelum amnem ad quem Gaugamela sunt posita & Lycum fluvium 80 ferè stadia fuisse, confirmat Curtius. [*lib.* 4. *cap.* 22.] Inter Lycum verò, *Aturia* sive *Atyria* (quomodo *Assyriam* ab indigenis fuisse appellatam, Dio in *Trajano* indicat) & Babyloniæ regionis, (in quâ Ninus & Gaugamela erant) terminum, atque Caprum fluvium, in æquali inter utrumque distantiâ, Arbela & Nicatorium montem (à victoriâ hâc sic ab Alexandro nominatum) fuisse sita, sub libri 16 initium nos docuit Strabo. Quâ ratione, eo in loco constitui debebant *Arbela*, quo in Ptolemæi 5ª Asiæ tabula posita sunt *Gaugamela*; quæ non cis, sed trans Lycum locata ibi cernuntur, contra non Strabonis solùm, sed etiam Eratosthenis (apud eund. lib. 2. pag. 79.) Curtii & Arriani fidem. Quibus omnibus diligenter inter se collatis, Gaugamela ab Arbelis, non quidem 500 vel 600 (quæ aliorum, apud Arrian. lib. 3. pag. 57. & 63. & lib. 6. pag. 130. fuit sententia) sed paulo tamen pluribus quàm 100 stadiis, remota fuisse colligimus.

Aciei Darii dispositionem, scripto comprehensam, post pugnam fuisse repertam, tradit Aristobulus; ut refert Arrianus: [*lib.* 3. *pag.* 52.] apud quem, ut etiam apud Curtium, [*lib.* 4. *cap.* 27. & 32.] utriusque exercitus ordinatio pleniùs habetur descripta.

Darius curru armísque relictis, equam (ut ferunt) recens enixam conscendens, effudit se in fugam. [*Plutarch. in Alexandro.*] quod & in Issicâ pugnâ eum fecisse, ex Æliano jam antè audivimus: qui & in eodem loco monuit, Darium consuevisse in aciem secum ad hunc usum equas deducere, domíque frequentes alere. Ita cum paucis fugæ comitibus ad Lycum amnem contendit. Quo trajecto, quibusdam suadentibus ut pontem, ad iter hostium impediendum, solveret; quum tot millia suorum, quæ nondum ad amnem pervenerant, ponte reciso prædam hostis futuram videret, malle se dixit insequentibus iter dare, quàm auferre fugientibus. [*Curt. li.* 4. *ca.* 36, 37. *Just. li.* 11. *ca.* 14.] Ubi, cùm pro *Lyco*, apud Justinum *Cydnus* habeatur positus; cujus nominis fluvium per mediam *Tarsum* influere, suprà (ad ann. M. 3671.) dictum est: inde Orosio data erroris videtur occasio; ut apud *Tarsum* postremum hoc

hoc inter Darium & Alexandrum prælium pugnatum fuisse scriberet. [*lib.3.cap.17.*]

Mazæo lævum Macedonum cornu vehementer urgente, Parmenio Alexandrum, qui in persequendo Dario usque Lycum amnem processerat, ad suis auxilium ferendum revocavit. Interim Mazæus, Darii fugâ intellectâ, & ipse fugiens, non recto itinere sed majore & ob id tutiore circuitu Tigrim superat, & Babylonem cum reliquiis devicti exercitus intrat. [*Curt.lib.4.cap.37.*]

Darius mediâ ferè nocte Arbela pervenit: quò & magna pars amicorum ejus ac militum fugerat. Quibus convocatis, consilium suum exposuit: urbibus & gazâ Alexandro relictis, se ultima regni cum expeditâ manu petiturum, indéque bello vires reparaturum. [*Id.lib.5. cap.1.*] Nullâ igitur morâ ibi factâ, trans montes Armeniæ in Mediam fugit; Persis nonnullis consanguineis, paucísque eorum qui melophori appellantur, comitatus. Accesserunt etiam ad eum post fugam mercenariorum exterorum duo millia; quorum duces erant Paron Phocæus & Glaucus Æolus. [*Arrian.lib.3.*]

Alexander à Lyco flumine rediens, acriùs quàm usquam antea equestre prælium cum Parthis & Indorum nonnullis ac Persarum plurimis fortissimísque commisit: in quo, ex sociis ejus circiter 60 cæsi sunt, Hephæstione & Cœno ac Menidâ vulneratis. Sed & his Alexander superior evasit. [*Id.ibid.*]

Ab Alexandri partibus in toto prælio centum summùm capita sunt desiderata: equi, partim vulneribus acceptis partim ex nimiâ in persequendo fatigatione, mille; ex quibus prope dimidia pars sociorum erat. Ex barbaris verò circiter trecenta millia cæsa ferebantur: multóque major numerus captorum quàm cæsorum fuit. Elephanti etiam omnes, & currus quotquot in prælio confracti non fuerant, in potestatem venerunt. Ita Arrianus. Sed Diodorus, de Barbaris in hâc pugnâ ampliùs 90 millia equitum peditúmque interiisse, Macedonum verò ad quingentos interemptos, & vulneratos quamplurimos fuisse affirmat. Curtius verò, [*lib.4.cap.ult.*] cecidisse Persarum, quorum numerum victores inire potuerunt, millia quadraginta; Macedonum minùs quàm 300 desideratos fuisse dicit. De numero cæsorum tum in hoc tum in duobus præcedentibus ad Issum & Granicum præliis, ita scribit Orosius; libro 3. cap.17. præteriti triennii (4 tantùm mensibus & diebus aliquot adjectis) calamitates simul recensens. *In tantâ malorum multitudine, difficillima dictû fides, tribus præliis totidémque annis quinquies decies centena millia peditum equitúmque consumpta sunt: & hæc quidem ex eo regno illísque populis, unde jam ante annos non multo plures decies novies centena millia profligata referuntur. Quanquam extra has clades per eosdem tres annos & Asiæ civitates plurimæ oppressæ sint, & Syria tota vastata, Tyrus excisa, Cilicia exinanita, Cappadocia subacta, Ægyptus addicta sit: Rhodus quoque insula ultrò ad servitutem tremefacta successerit; plurimæque subjectæ Tauro provinciæ, atque ipse mons Taurus diu detrectatum jugum domitus & victus acceperit.*

Alexander, equitibus qui circa ipsum erant quiete datâ, ad mediam noctem Arbela contendit: quòd Darium, & pecuniam, omnémque

regium apparatum se ibi capturum speraret. Postero itaque die eò perveniens, Darium quidem ibi non invenit; pecuniam verò nactus est, & scutum Darii atque arcum cepit. [*Arrian.lib.3.*] Tria millia talentûm argenti ibi fuisse, scribit Diodorus; quatuor Curtius: totius exercitus opibus in illam sedem congestis. [*Curt.lib.5.cap.2.*]

Quum hunc pugna illa nacta fuisset exitum; Persarum quidem planè dissolutum videbatur imperium, Rex verò Asiæ declaratus Alexander magnificè diis suis sacrificavit; atque amicis opes, domos & provincias est largitus. [*Plutarch. in Alexand.*]

Cùm vicinum aëris tractum, ex odore cadaverum totis jacentium campis, infectum iri facilè colligeret; maturiùs Arbelis castra movit. [*Diodor. init. part. 2. libri 17. Curt.lib.5.cap.2.*] Quartis verò hinc castris ad Mennin urbem pervenit; ubi caverna est, ex quâ fons ingentem vim bituminis effundit. [*Curt.ibid.*]

Babylonem inde procedenti Alexandro Mazæus, qui ex acie in urbem eam confugerat, cum adultis liberis supplex occurrit, urbem séque dedens: eúmque ille benignè cum liberis excepit. Bagophanes arcis & regiæ pecuniæ custos, ne studio à Mazæo vinceretur, totum iter floribus coronísque constravit; argenteis altaribus utroque latere dispositis, quæ non thure modò, sed omnibus odoribus cumulavit. Rex armatis stipatus, opidanorum turbam obviam egressam post ultimos pedites ire jussit. Ipse cum curru urbem, ac deinde regiam intrans; postero die supellectilem Darii recognovit. [*Curt.lib.5.cap.3.*] Justinus [*lib.11.cap.14.*] Alexandrum, *donatis refectísque militibus*, 34 (eum enim numerum meliores libri habent; astipulante quoque Orosio, lib. 3.cap.17.) *diebus recognovisse* scribit: per quot etiam dies illius *exercitum saginatum* in hâc urbe fuisse, in lib. 5. cap. 5. agnoscit Curtius; pluribúsque quàm 30, commodorum abundantiâ & civium hospitalitate detentum, ibidem hæsisse, in libri 17 partis posterioris initio confirmat Diodorus.

Inter alios qui Alexandrum hîc exceperunt, Chaldæi fuerunt; qui siderum motus & statas temporum vices ostendêre. [*Curt.lib.5.ca.3.*] A quibus acceptas 1903 annorum observationes cœlestes hinc in Græciam ad Aristotelem misit Alexandri comes Callisthenes: ut suprà, ad annum Mundi 1771, ex Porphyrio est annotatum.

Chaldæos quoque hîc Alexander consuluit: atque ex eorum consilio Belo sacrificavit; & quæcunque circa templorum instaurationem facienda monuerunt, peregit. Babyloniis enim, ut templa quæ ibi Xerxes subverterat restaurarent, imperavit: Beli præcipuè, in mediâ urbe situm; cujus idcirco rudera exportari jussit. [*Arrian.lib.3.pag.63. & lib.7.pag.159.*] quod ipsum tanti erat operis; ut ad expurgandam duntaxat terram, decem millium hominum labor bimestris requireretur. [*Strabo.lib.16.pag.738.*] Alexandro verò cunctis militibus suis ut terram exportarent præcipiente, soli Judæi id facere recusârunt: quos multas ob id plagas & detrimenta pertulisse non modica, donec eis ignoscente rege securitas præberetur, qui tum cum eo vixit Hecatæus Abderita, in libro de Judæis, prodidit. [*Joseph. contr. Apion. lib. 1. pag. 1049.*]

Maximè

Maximè miratus est Alexander hiatum ignis ἐν Ἐκβατάνοις, vel ἐκ Βατάνων (ut alia habent exemplaria: *Batana* enim juxta Euphratem à Stephano Byzantino collocata, non *Ecbatana* Mediæ metropolis hîc intelligenda) perpetuò sicut ex fonte subvecti, & scaturiginem naphthæ ex abundantiâ non longè ab illo hiatu stagnantis: de cujus igneæ naturæ experimentis Alexandro hîc ostensis, in ejus Vitâ pluribus agit Plutarchus.

Alexander, Bagophane qui arcem Babyloniæ tradiderat sequi se jusso, Agathonem Pydnæum cum 700 Macedonum & 300 ære conductorum præsidio arcis illius custodiæ præfecit. Babyloniæ satrapam Mazæum transfugam constituit. Apollodorum Amphipolitam & Menetem Pellæum prætores, qui Babyloniæ & satrapiarum ad Ciliciam usque militiæ præessent, reliquit: duobúsque millibus peditum cum mille talentis argenti traditis, ut quantas possent militum copias conducerent, eis mandavit. Asclepiodorum Philonis filium tributis cogendis præfecit. Mithrinem, qui Sardium arcem ipsi prodiderat, satrapam in Armeniam misit. [*Diodor. Arrian. & Curt.*]

Ex pecuniâ Babyloniæ inventâ, Macedonico cuique equiti minas senas & peregrino quinas; pediti Macedonico binas, & peregrino bimestre stipendium, honoris causâ donavit. [*Diodor.*] Mina Attica 100 drachmis constabat: quas cum Romanis denariis confundens Curtius, Macedonicis equitibus 600 denarios, peregrinis 500, & pedestribus 200 tributos fuisse scripsit. [*lib. 5. cap. 6.*]

Jámque promotis Babylone castris in itinere rex erat: quum Amyntas Andromenis filius, cum exercitus supplemento ab Antipatro prætore Macedoniæ misso, ad eum venit. Erant autem ex Macedoniâ, 500 equites & 6000 pedites: ex Thraciâ 600 equites, cum 3500 peditibus; & ex Peloponneso, 4000 pedites, equites verò vel 380 ut Curtio, vel, ut Diodoro placet, paulo minùs 1000. Quos quinquaginta principum Macedoniæ liberi adulti, ad custodiam regii corporis destinati, comitabantur. [*Diodor. & Curt.*]

His receptis, in profectione institutâ perrexit Alexander, sextísque castris in regionem quæ Sitacine (Curtio, Satrapene) vocatur, pervenit. Et quia hæc regio quicquid ad usum vitæ necessarium esset largè suppeditabat, complures in eâ dies substitit: quibus, de virtute militari inter suos egregio instituto certamine, octo qui fortissimi judicati essent, singulis militum millibus præfecit; tum primùm in hunc numerum copiis distributis. namque anteà quingenariæ cohortes erant, nec fortitudinis præmia gesserant. Cúmque anteà equites in suam quisque gentem describerentur, seorsum à cæteris; exempto nationum discrimine, præfectos non utique suarum gentium, sed delectos attribuit. Quum militari denique disciplinâ in multis reformatâ effecisset, ut exercitus totus benevolentiâ eximiâ imperatorem complecteretur, & imperiis quàm obsequentissimum se præberet: ad quæ restabant certamina deinceps contendit. [*Diodor. & Curt. lib. 5. cap. 6.*]

Jámque Susa aditurus, in itinere obvium habuit filium satrapæ Susiorum, & tabellarium cum literis à Philoxeno, quem Alexander statim ex prælio Susa miserat. Literarum sententia erat; Susios urbem tra-

tradidisse, omnémque pecuniam Alexandro salvam esse. [*Arrian. lib.* 3.] Quod & per filium suum Abulites Susiorum ille satrapa significavit, sive suâ sponte, sive (ut nonnulli scribunt) Darii jussu; ut prædâ Alexandrum retinente, ipse interim ad instaurandum bellum sat temporis haberet. [*Diodor. & Curt. lib.* 5. *cap.* 7.]

Benignè juvenem excepit rex, & eo duce ad Idaspam (sive Choaspem) amnem venit, delicatam vehentem aquam. Hîc Abulites cum donis regalis opulentiæ occurrit: inter quæ dromades cameli erant velocitatis eximiæ, & duodecim elephanti à Dario ex Indiâ acciti. [*Curt. ibid.*]

Vicesimo post discessum è Babylone die, Alexander Susa pervenit; urbémque ingressus, millia quinquaginta argenti talenta, reliquúmque apparatum regium accepit. [*Arrian. lib.* 3.] Totidem talenta argenti, non signati formâ sed rudi pondere, commemorat etiam Curtius. Diodorus auri & argenti formâ non signati plus quadraginta millia talentûm, & novem millia talentorum auri sub Daricâ formâ excusi, inventa fuisse refert: Plutarchus, numismatis quadraginta talentûm millia, & quinque millia talentûm purpuræ Hermionicæ; quæ 190 annos ibi servata, florem recentem adhuc & novitium retineret.

Eo loco Alexander patrio more collucentibus facibus sacrificavit, ludósque gymnicos edidit. [*Arrian.*] Consedit deinde in regiâ sellâ, multo excelsiore quàm pro habitu corporis. Itaque pedes cùm imum gradum non contingerent, unus ex regiis pueris mensam subdidit pedibus, in quâ Darius vesci erat solitus. Quod ut pro dextro omine acciperet, Philotas illi persuasit. [*Diodor. & Curt. lib.* 5. *cap.* 7.]

Macedonicas vestes multámque purpuram dono ex Macedoniâ sibi missam, cum iis qui confecerant, Alexander matri Darii Sysigambi, quam omni honore & filii quoque pietate prosequebatur, tradi jussit. Mœstam verò ex monito simul addito, ut si cordi vestis esset, conficere eam neptes suas assuefaceret, ipse præsens, dicto ob ignorationem Persicorum morum excusato, solatus est. [*Curt. ibid. ca.* 8.] Atque eam, cum Darii filiabus & filio Ocho, Susis reliquit: magistris, qui Græcam eos linguam edocerent, adhibitis. [*Diodor.*]

Persidis fines hinc aditurus, Susa urbem Archelao cum præsidio trium millium tradidit, Xenophilo arcis curam mandavit, thesaurorum Callicrati tutelam permisit, satrapiam regionis Susianæ Abuliti Persæ restituit. [*Curt. ibid. cap.* 8.] Ad mare Menetem misit, Syriæ, Phœniciæ & Ciliciæ præsidem. [*Arrian. lib.* 3.]

Alexander quartis castris ad fluvium Pasitigrim pervenit: eóque superato, cum novem millibus peditum & equitum tribus aut quatuor millibus, regionem Uxiorum adiit. Finitima Susis ea est, & in primam Persidem excurrit, arctum inter se & Susianos aditum relinquens. Madates erat hujus regionis præfectus; qui Sysigambis sororis filiam secum matrimonio junxerat. Ab Alexandro 1500 mercede conducti & Agriani ferè 1000 Tauroni præfecto dati, ac post Solis occasum iter ingredi jussi; ducibus peritis locorum per calles & occultas vias ad urbem à rege obsidendam deducebantur. Ipse, sumptis secum corporis custodibus regiis & scutatis atque ex reliquo exercitu octo circiter millibus,

libus, tertiâ vigiliâ movens, circa lucis ortum superavit angustias; postéaque urbem obsidere cœpit. Auxiani undique circumsessi, ex arce 30 oratoribus ad Alexandrum missis, veniam frustrà precantur. Sysigambis deinde literis ille flexus, non Madati modò propinquo ipsius ignovit, sed omnes & deditos & captivos libertate atque immunitate donavit; urbem reliquit intactam, agros sine tributo colere permisit: ut scribit Curtius. [*lib.5.cap.9.*] Nam Arrianus, ex Ptolemæo Lagidâ quidem refert, Darii matris rogatu agrum illis incolendum esse datum: sed addit tamen, annuum tributum eis fuisse impositum; equorum 100, jumentorum 500, & ovium 30000. Diversimodè enim à Diodoro, Curtius & Arriano, hæc narratur historia.

Uxiorum gentem subactam Alexander Susianorum satrapiæ contribuit: divisísque cum Parmenione copiis; sarcinas & impedimenta, Thessalósque equites, ac socios, & mercenarios exteros, reliquúmque exercitum gravioris armaturæ, campestri itinere procedere cum illo jussit. Ipse, peditatu Macedonum secum sumpto, equitatúque sociorum, atque equitibus antecursoribus, simúlque Agrianis & sagittariis; iter per juga montium cepit, quorum perpetuum dorsum in Persidem excurrit. [*Curt.lib.5.cap.10. Arrian.lib.3.*]

Quinto die, Alexandrum angustias Persidis, quas Susidas Pylas vocant, intravisse, Diodorus & Curtius confirmant. Has Ariobarzanes Persarum satrapa, cum peditum 25 millibus & equitibus 300 (ut Diodoro) vel peditibus propè 4000 & equitibus circiter 700 (ut Arriano placet) occupaverat: à quo Alexander cum damno ac pudore repulsus, ad 30 stadia ex angustiis illis retrocedere coactus est. Tandem à captivo pastore, patre Lycio Perside matre orto, per angustos, abruptos, & nivibus obsitos colles deductus, fusis fugatísque hostibus, liberum transitum obtinuit. Ariobarzanes tamen 40 ferme equitibus & quinque millibus peditum stipatus, per mediam aciem Macedonum cum multo suorum atque hostium sanguine erupit, Persepolim urbem, caput regionis occupare festinans. Sed à custodibus urbis exclusus, consecutis strenuè hostibus, cum omnibus fugæ comitibus renovato prælio cecidit. [*Vid. Diodor. Curt. Plutarch. Arrian. & Polyæn. lib.4. Stratagem.*]

Persepolim procedenti Alexandro literæ redduntur à Tiridate custode regiæ pecuniæ, indicantes, eos qui in urbe essent, audito ejus adventu, diripere velle thesauros: ideóque properato opus esse. Ille igitur, pedestribus copiis relictis, totâ nocte cum equitibus itineris tanto spatio fatigatis ad Araxem amnem primâ luce pervenit: eóque ponte juncto, milites transmisit. [*Diodor. & Curt.lib.5.cap.11.*]

Jámque duobus ab urbe stadiis aberat, cùm 800 circiter (tot enim Diodorus, Justinus, & Suldas in 'Ἀλέξανδρος, numerant; non, ut Curtius, *ad quatuor ferè millia*) captivi Græci, Euctemone Cymæo ductore, supplicantium ritu obviam illi processerunt. Eos superiores Persarum reges in servitutem abstraxerant: pœnámque captivitatis, pedibus aut manibus aut auribus aut naribus amputatis, inustísque barbararum literarum notis, in longum sui ludibrium reservaverant. Rogabant hi Alexandrum, ut sicuti Græciam, se quoque ab hostium crudelitate vin-

 dicaret:

dicaret: datâque ab eo redeundi potestate, agros accipere maluerunt; ne non tam gaudium parentibus, quàm detestandum sui conspectum reportarent. Rex, consilio eorum comprobato, ter millenas unicuique *drachmas* (quas *denarios* hîc quoque Curtius reddidit) quináfque stolas viriles & totidem fœmineas, bina insuper juga boum, 50 oves, & 50 tritici medimnos dat; ut coli serique attributus iis ager posset. Immunes etiam ab omnibus tributis Regi persolvendis facit; ac curatoribus mandat, ut ne à quoquam injuriâ afficiantur, diligenter provideant. [*Diodor. & Curt. ibid. cap.* 12. *cum Justino, lib.* 11. *cap.* 14.]

Postero die convocatos duces copiarum docuit; nullam infestiorem urbem Græcis fuisse, quàm Persepolim, regni Persarum metropolim: ideóque diripiendam militibus eam, regiâ tantùm exceptâ, concessit. Indéque strages ingens captivorum illic edita. Scribit enim ipse, ratum id è re suâ esse, imperâsse ut hostes contrucidarentur. Argenti reperisse eum ibi parem ac Susis summam, Plutarchus scribit. Diodorus, arcem ingressum Alexandrum, centum & viginti talentorum millia illic invenisse ait, auro ad argenti rationem reducto: quam eandem summam habet & Curtius. [*lib.* 5. *cap.* 13.]

Cùm Persepoli Alexander sub aureâ testudine in solio regio primùm consideret, De Corinthius maratus (Alexandri familiaris & amicus paternus) senili more illacrymâsse fertur, ac dixisse, fraudatos magnâ voluptate Græcos, qui antequam in Darii solio Alexandrum spectâssent sedentem vitâ essent functi. [*Plutarch. in Alexandro.*]

Alexander arcem Persepolis, tribus millibus Macedonum præsidio relictis, Nicarthidem tueri jubet. Tiridati quoque, qui gazam tradiderat, servatus est honos, quem apud Darium habuerat: magnáque exercitus parte & impedimentis ibi relictis, urbi Parmenionem Craterúmque præfecit. Ipse cum mille equitibus peditúmque expeditâ manu interiorem Persidis regionem sub ipsum Vergiliarum sidus petiit: multísque imbribus & propè intolerabili tempestate vexatus, procedere tamen quò intenderat perseveravit. Ventum erat ad iter perpetuis obsitum nivibus, quas frigoris vis gelu adstrinxerat: quum, territis militibus, Rex equo desiliit, pedésque per nivem & concretam glaciem ingredi cœpit. Incolæ, qui sparsis tuguriis habitabant, ut conspexere hostium agmen, interfectis qui fugientes comitari non poterant, devios montes & obsitos nivibus petiverunt. Inde per colloquia captivorum paulatim feritate mitigatâ, tradidere se regi: nec in deditos graviùs consultum. [*Curt. lib.* 5. *cap.* 14]

b. Vastatis deinde agris Persidis, vicísque compluribus redactis in potestatem, ventum est in Mardorum gentem bellicosam, & multùm à cæteris Persis cultu vitæ abhorrentem: quam ipsam quoque Alexander domuit. Itaque trigesimo die, posteaquam à Persepoli profectus erat, eòdem redit. Dona deinde amicis cæterísque pro cujusque merito dedit: propemodum omnibus, quæ in eâ urbe ceperat, distributis. [*Id. ibid.*] 4384 330

Istam Persicæ expeditionis, *sub ipsum Vergiliarum sidus* (ut dicitur) susceptæ, historiam solus Curtius memorat: quum Plutarchus Alexandrum, quòd esset hyemis tempestas, ut exercitum reficeret, quatuor

tuor menses in Perside transegisse scribat. *Idibus Novembr. Attica Vergilias occasu suo hyemem incohoare*, notat Plinius. [*lib. 18. cap. 31.*] Sed ante Decembrem Alexandrum Persepolim non pervenisse, temporum series à prælio ad Gaugamela eousque deducta demonstrat. De Mardis quoque dubium movent alii; quos post Darii demum mortem ab Alexandro domitos, refert ipse Curtius. [*lib. 6. cap. 9.*] nisi Mardos Persidis (de quibus Herodotus, lib. 1. cap. 125. Nearchus, apud Strabon. lib. 11. pag. 524. & Arrian. in Indicis, pag. 196.) à Mardis Hyrcaniæ confinibus placeat hîc distinguere. Neque quod *propemodum omnia distributa* ab Alexandro fuisse dicit Curtius, quæ in urbe Persepolitanâ (de eâ enim apertè ille loquitur, non de Pasargadis, ut ad ann. M. 3660. persuadere nobis voluit Jacobus Cappellus) fuerant capta, cum eo satis consonat, quod in fine præcedentis capitis ab eodem fuerat dictum: Alexandrum, ad vehenda 120000 talenta in hujus urbis gazâ reperta, quæ ad usus belli secum portare decreverat, jumenta & camelos & à Susis & à Babylone contrahi jussisse. Quod cum Strabonis illis conferri poterit, [*lib. 15. pag. 731.*] *Pecuniæ quicquid in Persiâ erat, Susa exportavit, & ipsa quoque thesauris & suppellectile plena: Traditum est præter ea quæ Babylone & in castris erant & in hanc summam non venere, in Persiâ & Susis inventa fuisse talentorum quadraginta millia; sunt qui dicunt quinquaginta.* & illis Diodori. *Cùm pecuniæ illius partem ad necessarios belli usus auferre, partem Susis deponere, ut ibi custodiretur, constituisset: mulos tum dossuarios tum jugales magna numero, & cum his 3000 camelos clitellarios, è Babyloniâ & Mesopotamiâ contrahi jussit; quibus omnia ad loca destinata transvexit.* Reliquum quoque instrumentum regium & opes decem millibus jugorum mularium & quinque millibus camelorum egesta fuisse, Plutarchus in *Alexandro*, refert.

Ecbatanis in Mediâ subsistens Darius, relictos à fugâ milites ad se recepit, armísque nudatos rursum instruxit. A finitimis etiam gentibus militem evocavit; Satrapásque ac duces in Bactris & præfecturis superioribus, per nuncios eò missos, ut in benevolentiâ ac fide erga ipsum persisterent, admonuit. [*Diodor. in partis 2 libri 17 ipso initio.*] Statuit verò apud se, si Susis & Babylone hæreret Alexander, ipse apud Medos opperiretur an qui circa eum erant novi aliquid molirentur: si verò in se exercitum duceret, in Parthiam & Hyrcaniam usque ad Bactra se recipere; totâque regione vastatâ, omnem illi progrediendi potestatem præripere. Itaque mulieres, reliquúmque apparatum universum quem penes se habebat, vehiculáque omnia ad pylas Caspias misit: ipse, cum copiis quas pro tempore collegerat, in Ecbatanis expectavit. [*Arrian. lib. 3.*]

c. Alexander epinicia celebrans, magnifica Diis suis sacrificia obtulit, amicósque splendidissimo epulo excepit: cui & meretrices interfuerunt, quæ comessatum venerant ad amatores suos. Ex his una Thais fuit, Ptolemæi Lagi filii amica, genere Attica: cujus jam temulentæ hortatu, temulentus & ipse Alexander, licet Parmenione multùm dissuadente, cum cantu tibiísque & fistulis arcem & urbem incendit. Sed sobrius posteà factum doluit: majores pœnas Græcis Persas daturos fuisse dicens, si ipsum in solio regiâque Xerxis conspicere coacti essent.

essent. [*Diodor. Plutarch. Arrian. Curt. lib. 5. cap. 15.*]

Postero die Alexander viro Lycio, itineris quo Persidem intraverat duci, 30 talenta dono dedit. [*Curt. ibid.*]

Pasargadas, urbem à Cyro conditam, præfecto ejus Gobare tradente, & in eâ sex millia talentorum, Alexander cepit. [*Id. cap. 13.*] ubi & Cyri sepulchrum vidit: ut ex Aristobulo, qui præsens adfuit, refert Strabo. [*lib. 15. pag. 730.*]

Reliquas deinde Persiæ urbes adortus, partim vi partim benevolentiâ, sub potestatem suam eas redegit. [*Diod.*] quod sub exortum matutinum Vergiliarum factum fuisse videtur, à quo æstatis initium ducebant veteres: non sub matutinum earum occasum & initium hyemis; quâ tempestate *Interiorem Persidis regionem* ab Alexandro subactam fuisse subindicavit Curtius.

Persis Alexander satrapam constituit Phrasaortem Rheomithris filium. [*Arrian. lib. 3.*] Deinde in regionem Mediæ transiit: ubi supplementum novorum militum è Ciliciâ occurrit. Peditum erant quinque millia, equites mille: utrisque Plato Atheniensis præerat. His copiis auctus, Darium persequi statuit. [*Curt. lib. 5. cap. 16.*]

Darius, relictis Ecbatanis, adire Bactra decreverat: sed veritus ne celeritate Alexandri occuparetur, consilium iterque mutavit. Aberat ab eo Alexander stadia 1500. sed jam nullum intervallum adversus celeritatem ejus satis longum videbatur. Itaque prælio magis quàm fugæ se præparabat. Triginta millia peditum eum sequebantur, in quibus Græcorum erant quatuor millia (ducente Patrone) fide erga Regem ad ultimum invictâ: funditorum quoque & sagittariorum manus quatuor millia expleverat. Præter hos, 3300 equites erant, maximè Bactrianorum: quibus Bessus, Bactrianæ regionis præfectus, præerat. [*Curt. ibid.*] Triginta millia Persarum & conductitiorum Græcorum, Diodorus; tria tantùm equitum & peditum sex millia Arrianus hîc commemorat. Pecuniæ quoque ex Mediâ ad septem millia talentûm Darium secum tulisse, apud Arrianum legimus. Strabo verò [*lib. 15. pag. 731*] octo millia cum Dario è Mediâ fugiente exportata, ab iis qui eum necaverunt direpta fuisse; & Diodorus [*ad ann. 4. Olymp. 112.*] eundem talentorum numerum Alexandrum Darium persequentem à gazarum custodibus accepisse, scribit. Apud Persarum etiam reges in more fuisse positum, ex Charetis Mitylenæi libro 5° historiæ Alexandri, refert Athenæus, [*lib. 11. pag. 514. edit. Græcolat.*] ut ad verticem regii cubilis supernè esset cœnaculum cum quinque loculis, in quo auri talenta quinquies mille semper asservabantur, quod cervical regium appellabant; cubilis verò pedibus vicinum alterum cum tribus loculis, ubi talentorum argenti tria millia reponebantur, quod subsellium regium nuncupabant.

Bessus Bactrianorum satrapa, & Nabarzanes mille equitum qui cum Dario fugerant præfectus, regem suum, per milites quibus præerant comprehensum, vinciri jusserunt: eâ mente, ut si Alexander ipsos insecutus foret, tradito rege vivo inirent gratiam victoris; sin autem eum effugere potuissent, interfecto Dario, regnum sibi occuparent, bellumque renovarent. [*Curt. lib. 5. cap. 18, 22, & 23. Arrian. lib. 3. pag. 67, 68. & 76.*]

& 76. init.] In vico Parthorum *Tharâ* (vel *Darâ* potiùs, ita ab Arsace primo Parthorum rege, in Darii ibi capti memoriam, posteà appellatâ) fato quodam factum hoc fuisse, ex Trogo notat Justinus: [*lib.* 11. *cap.* 15.] ut in terrâ eorum, qui successuri imperio erant, Persarum regnum finiretur.

Pecunia regis (de quâ dictum est) & supellex quasi jure belli diripitur. Bessus & Nabarzanes, cum Brazâ (sive Barzaënte) Arachotorum & Drangorum satrapâ, Darium captivum in curru abducunt. Ne tamen honos regi non haberetur, aureis compedibus eum vinciunt. Et ne fortè cultu regio posset agnosci, sordidis pellibus vehiculum intexerant. Ignoti jumenta agebant, ne percunctantibus in agmine monstrari posset: custodes procul sequebantur. Persæ promissis Bessi onerati, maximè quia nemo alius erat quem sequerentur, conjunxere se Bactrianis; agmen eorum tertio assecuti die. Bessus locò Darii, à Bactrianis equitibus aliísque barbaris qui cum Dario fugerant, dux assignatus est. Artabazus verò & ejus filii, cum iis qui imperio ejus parebant, Græcíque milites (quorum dux Patron erat) secessione à Besso factâ, à publicâ viâ ad montes deflectentes, Parthienem petierunt. [*Curt. lib.* 5. *cap.* 23. *Arrian. lib.* 4. *pag.* 68.]

Alexander in Mediam pergens, Paritacas, impetu in eorum regionem facto, subegit: satrapámque iis dedit Oxoathrem Abuleti filium, qui antea apud Susas satrapatum gesserat. [*Arrian. pag.* 66.]

Tabas opidum est in Paritacene ultimâ: ibi transfugæ nunciant, præcipitem fugâ Bactra petere Darium. [*Curt. lib.* 5. *cap.* 24.] Certiora deinde, quum ab Ecbatanis trium dierum itinere abesset, ex Bisthane Ochi (qui ante Darium in Perside regnârat) filio cognoscit: quintum jam diem esse, ex quo Darius fugisset. [*Arrian. lib.* 3.]

Alexander, ubi in Ecbatana venit, Thessalos equites aliósque socios in patriam remisit: ac præter integrum stipendium duo millia talentûm illis donavit. [*Arrian. ibid. Plutarch. in Alexand.*] Diodorus & Curtius (historiam hanc post Darii mortem de Græcis militibus generatim, singulari Thessalorum mentione nullâ factâ, referentes) equitibus singulis *talentûm*, sive *denariorum sena millia*, (ut in *lib.* 6. *cap* 3. expressit Curtius; *denario*, suo more, pro *drachmâ* sumpto) regem dono dedisse narrant. Addit Diodorus, pediti cuique denas minas (sive mille drachmas) illum donavisse: & regressuris in patriam quantum sufficeret viatici adjecto, eos quibus deinceps cum ipso militiam obire lubitum esset trinis talentis mnueravisse. Remanentibus verò cum eo non paucis; reliquos per Epocillum Polyîdis filium ad mare deduci jussit alio equitum præsidio adjuncto. Thessali enim equos ibi reddiderunt. Meneti etiam per literas mandavit, ut quum eò pervenissent, navibus in Euboeam transvehendos curaret. [*Arrian.*]

Hujus in milites munificentiæ occasione, Alexandrum in persequendo Dario maximam pecuniarum vim in potestatem suam redegisse, Diodorus refert. *A gazarum enim custodibus octo millia talentûm acceperat. Extra quorum numerum, in militem distributa, cum ornamentis & poculis,* XIII *millia talentûm efficiebant. Summa autem furto sublatorum & per vim abstractorum longè amplior censebatur.* Hæc Diodorus: [*pag.* 547.

547. *edit. Græcolatin.*] cum quibus illa Curtii [*lib.6.cap.2.*] sunt conferenda. *Viginti sex millia talentûm proximâ prædâ redacta erant : è queis* XII (XIII habet Justinus, *lib.12.cap.1.*) *millia in congiarium militum absumpta sunt. Par huic pecuniæ summa custodum fraude subtracta est.* Nunc verò Parmenioni negotium dedisse Alexandrum, ut pecuniam omnem ex Persis allatam in Ecbatanis Harpalo custodiendam traderet, cum præsidio sex millium Macedonum, & equitum amicorúmque nonnullis relicto, apud Arrianum [*pag.67.*] legimus. Eam pecuniam, undique Ecbatana comportatam, nonnulli CLXXX millia talentorum fuisse dicunt : [*Strabo, lib.15.pag.731.*] inter quos Diodorus est ; qui & Parmenionis fidei thesauros illos concreditos fuisse affirmat. [*pag.552.*] Pecuniam omnem CXC millia talentûm Ecbatanis congestam, eique Parmenionem fuisse præpositum, Justinus narrat. [*lib.12.cap.1.*] Ubi ab utroque thesauri hujus custodia Parmenioni rectiùs tribuitur quàm, ab Arriano, Harpalo ; quem Babylone relictum, atque pecuniis & vectigalibus ibi præpositum fuisse constat.

Parmenionem verò, assumptis exteris, & Thracibus, reliquóque equitatu, præterquam amicorum, per Cadusiorum fines in Hyrcaniam hoc tempore Alexandrum misisse, Arrianus ibidem refert. Clito quoque regiæ turmæ duci scripsisse ; ut quum è Susis in Ecbatana venisset (ibi enim valetudinis causâ relictus erat) receptis Macedonibus qui pecuniarum præsidio positi fuerant, in Parthos moveret, quò & ipse venturus erat.

Alexander, assumpto equitatu amicorum, & antecursoribus, equitibúsque mercede conductis quos Erigyius ducebat, ex phalange Macedonicâ (iis exceptis qui pecuniarum præsidio relicti fuerant) Agrianis etiam & sagittariis sibi conjunctis, in Darium movit. Quúmque summâ festinatione contenderet, multi in itinere milites præ lassitudine relicti, multi etiam equi extincti sunt. Alexander nihilo secius institutum iter urgebat, & undecimis castris Ragas pervenit. [*Arrian. lib.3.*] undecim illis diebus, 3300 stadiis confectis. In quo prolixo itinere equites, licèt aquæ inopiâ summè laborantes, magnâ alacritate Alexandrum sunt secuti : sic tamen, ut 60 soli ad finem itineris comitati eum fuisse perhibeantur. [*Plutarch. in Alexand.*]

Ragarum locus iste (cujus in Tobit I. 14. & IV. 1. facta habetur mentio) unius diei itinere à Caspiis pylis distabat, equitanti ita ut Alexander ducebat. Darius verò jam Caspias portas prætergressus erat : & eorum qui fugientem comitabantur, plerique in domos suas se recipiebant, non pauci etiam Alexandro sese dedebant. [*Arrian. ut supr.*]

Alexander, depositâ spe Darium ullâ celeritate abs se comprehendi posse, quinque diebus ibi substitit : recreatóque exercitu, Oxydatem nobilem Persam Mediæ satrapam constituit ; qui à Dario capitali supplicio destinatus, Susis in vinculis cohibebatur. [*Id. ibid. cum Curt. lib. 6. cap.2.*]

Hinc in Parthos exercitum Alexander duxit. Ac primo quidem die juxta Caspias pylas castra posuit : postridie ipsas pylas ingressus est, ad loca cultoribus frequentia. Quúmque inde commeatum in exercitum

intu-

intulisset, quòd interiorem regionem incultam esse audîsset, Cœnum cum equitatu exiguóque peditatu frumentatum misit. [*Arrian.ibid.*]

Inter hæc Bagistanes Babylonius vir illustris è Darii exercitu ad Alexandrum venit: ex quo cognovit, non quidem vinctum regem, sed in periculo esse aut mortis aut vinculorum. [*Id. ibid. Curt. lib.5. cap.24.*]

Alexander majore adhuc celeritate sibi utendum putans, non expectato Cœni qui frumentatum iverat reditu, amicos tantùm, equitésque antecursores, ac peditum fortissimos simul atque expeditissimos, qui secum irent delegit; arma solùm & duorum dierum cibaria gerentes. Reliquo exercitui Craterum præficiens, ut itinera moderatiùs faceret mandavit. Totâ deinde nocte, & postero die ad meridiem usque continuato itinere, aliquantulum temporis militi ad quietem dedit. Inde rursus totâ nocte progressus, diluculo in ea castra pervenit, unde Bagistanes discesserat: atque inde iterum magno itinere per noctem & insequentem diem ad meridiem usque confecto, in pagum quendam pervenit, ubi qui Darium ducebant pridie consederant, ut est apud Arrianum; vel in vicum, in quo Darium Bessus comprehenderat, ut apud Curtium.

Ibi (decursis 500 stadiis à loco in quo Bagistanem convenerat) Alexander Melonem Darii interpretem excepit. Is, quum corpore æger non potuisset agmen sequi, deprehensus celeritate regis, transfugam se esse simulabat, ne pro hoste haberetur. Ex hoc Alexander acta cognoscit: sed fatigatis necessaria quies erat. Itaque delectis equitum sex millibus, trecentos, quos dimachas appellant (*de quibus videndi Julius Pollux & Hesychius*) adjungit. Dorso hi graviora arma portabant, cæterùm equis vehebantur: cùm res & locus posceret, pedestris acies erat. Ita rem narrat Curtius: [*lib.5.cap.24.*] Arrianus verò [*lib.3.pag.68.*] ita. Quum intelligeret non posse pedites se festinanter equitantem sequi: equites circiter quingentos equis desilire jubet, & duces peditum aliósq; præstantissimos quosque, ita ut pedites armati erant, equos conscendere. Nicanori verò scutatorum præfecto, & Attalo Agrianorum duci, per viam quâ Bessus cum suis processerat reliquos (qui quidem levissimè armati essent) ut ducant injungit; cæteri pedites ut quadrato agmine sequantur.

Hæc agentem Alexandrum adeunt Orsillos & Mithracenes, qui Bessi parricidium exosi transfugerant: nunciabántque, stadia 500 abesse Persas; ipsos brevius iter monstraturos. His itaque ducibus rex primâ vesperâ cum expeditâ equitum manu monstratam viam ingreditur; phalange, quantum festinare posset, sequi jussâ. Jámque 300 stadia processerant, cùm occurrit *Brocubelus* (*Antibelus* Arriano, *pag.67.* dictus) Mazæi filius, Syriæ quondam (sub Dario) prætor. Is quoque transfuga, nunciabat Bessum haud ampliùs quàm 200 stadia abesse: exercitum, utpote qui nihil præcaveret, incompositum inordinatúmque procedere; Hyrcaniam videri petituros; si festinaret sequi, palantibus superventurum. [*Curt.lib.5.cap.24.*]

Bessus & cæteri facinoris ejus participes, quum Alexander eis immineret, vehiculum Darii assecuti, cœperunt hortari eum, ut conscende-

ret equum & se hosti fugâ eriperet. Quod cùm ille facere recusâsset: Satibarzanes & Barzaëntes tela in eum conjecerunt, multísque confossum vulneribus reliquerunt. Jumenta quoque, ne longiùs prosequi possent, convulnerârunt; duobus servis, qui regem comitabantur, occisis. [*Curt.lib.*5. *cap.*25. *cum Arriano, lib.*3. *pag.*69. *&* 72.] solo fideli cane, quem educaverat, cum eo permanente. [*Ælian.histor.animal.lib.*6. *cap.*25.]

Hoc edito facinore, Satibarzanes & Barzaëntes cum 600 equitibus sese in præcipitem fugam dederunt. [*Arrian.pag.*69.] Et, ut vestigia fugæ spargerentur, Nabarzanes Hyrcaniam, Bessus Bactra paucis equitum comitantibus petierunt. Reliqui ducibus destituti, quà quemque aut spes ducebat aut pavor, dissipabantur: quingenti tantùm equites congregaverant se, incerti adhuc resisteréne melius esset, an fugere. [*Curt.ut supr.*]

Alexander hostium trepidatione compertâ, Nicanorem cum equitum parte ad inhibendam fugam præmittit: ipse cum cæteris sequitur. Tria ferme millia resistentium occisa sunt: reliquum agmen more pecudum intactum agebatur; jubente rege ut cædibus abstineretur. Festinantem Alexandrum vix tria millia equitum persecuta sunt. At in eos, qui lentiùs sequebantur, incidebant universa fugientium agmina. Vix credibile dictu, plures captivi quàm qui caperent erant: adeò omnem sensum territis fortuna penitus excusserat, ut nec hostium paucitatem, nec multitudinem suam satis cernerent. [*Id.ibid.*]

d. Interim jumenta, quæ Darium vehebant, nullo regente decesserant militari viâ; & errore delata per quatuor stadia, in quâdam valle constiterant, æstu simul & vulneribus fatigata. Haud procul erat fons, ad quem monstratum à peritis Polystratus Macedo siti maceratus accessit. Ac dum galeâ haustam aquam sorbet, tela jumentorum deficientium corporibus infixa conspexit. [*Id.ibid.*] cúmque propiùs accessisset, in vehiculo Darium, multis quidem vulneribus confossum, sed spirantem adhuc invenit. Darius verò aquâ, quam postulaverat, haustâ; gratias illum ad Alexandrum, ob humanitatem matri & uxori & liberis exhibitam, perferre jubet. Pro se, justam magis quàm gravem sepulturæ veniam orare. Quod ad ultionem pertineat: jam non suam, sed exempli, communémque omnium regum esse causam, quam negligere, illi & indecorum & periculosum esse; quippe cùm in altero justitiæ ejus, in altero etiam utilitatis causa versetur. In quam rem unicum pignus fidei regiæ, dexteram se ferendam Alexandro dare. Post hæc, porrectâ Polystrato manu, exspiravit. [*Justin.lib.*11.*cap.*15. *cum Plutarcho, in Alexandro.*]

Atque hic Dario vitæ exitus fuit, archonte Athenis *Aristophonte*, mense Hecatombæone; quum annos circiter 50 natus ille fuisset, [*Arrian.lib.*3.*pag.*69.] & *6* annos regnavisset, anno à morte Cyri, imperii Persici conditoris, 200, in ipso 3[ii] anni Olympiadis CXII initio: à quo & Calippum Cyzicenum (ab Aristotele, qui tum in Lycæo claruit, in 12° Metaphysicorum libro laudatum mathematicum) ἑξκαιεβδομηκονταετηρίδα suam, sive 76 annorum Periodum, deduxisse; ex Astronomicis observationibus variis, in magnâ Ptolemæi Syntaxi ad eam accom-

accommodatis, intelligimus. Etsi enim prælio ad Gaugamela, ante 9 menses pugnato, & exutum principatu Darium, in libro 16° Strabo, & *Asiæ imperium rapuisse* Alexandrum, in libro 11° scribat Justinus: quum hîc tamen Darium *à cognatis occisum, vitam pariter cum Persarum regno finivisse* (ut in fine libri 10i idem Justinus loquitur) apertè liqueat; in monarchiæ Alexandri Asiaticæ memoriam, Calippum hanc Periodi suæ epocham constituisse, dubitare non possumus.

Huic verò Alexandri monarchiæ *quinque* tantùm annos, ex Eusebii Chronico, Isidorus & Beda tribuunt; *sex* Julius Africanus, *septem* qui sub Alexandro Severo scripsit Chronographus, (tomo 2. antiqu. lect. Henr. Canisii, pag. 600.) *decem* vel *undecim* in fine libri 15i Strabo, *duodecim* Nicephorus Constantinopolitanus in Chronico, & *octodecim*, omnium longissimè à scopo aberrans, in libro 1° Stromatum Alexandrinus Clemens. quum à mense *Hecatombæone*, quo extinctus est Darius in Aristophontis præturâ, usque ad mensem *Thargelionem*, quo Alexandrum mortuum esse docebimus archonte Hegesiâ, annos *sex* & menses *decem* decurrisse constet. Quo tantulo temporis spatio tot ac tanta in Oriente ille gessit; ut pervolâsse illum potiùs, quàm peragrâsse meritò dici posse videatur. Unde in prophetiâ Danielis VIII. 5. sub typo describitur *Hirci venientis ab occasu in superficiem totius terræ, & terram non tangentis*; & VII. 6. Pardo alato comparatur, bestiæ (ut ad eum locum annotat Hieronymus) velocissimæ & ὁρμητικῇ. *Nihil enim* (ut subdit idem) *Alexandri victoriâ velocius fuit; qui ab Illyrico & Hadriatico mari usque ad Indicum Oceanum & Gangem fluvium non tam præliis quàm victoriis percurrit*. Quæ autem post Darii excessum ab illo sunt gesta, in Diodori libri 17i parte alterâ, Justino libro 12°, Curtii libris 5 posterioribus, Plutarchi *Alexandro*, Arriani *libro* 3° & quatuor sequentibus, habentur explicata: è quibus omnibus, suis dispositam temporibus, rerum seriem hîc exhibendam curavimus.

Vix jam spiritum exhalârat Darius, cùm Alexander equitatu secum rapto illum assequitur, & viso corpore defuncti, tam indignam illo fastigio mortem lachrymis prosecutus est: chlamydéque suâ injectâ corpus involvit, illúdque ad matrem missum regio more sepeliri, & majorum tumulis inferri jussit. Fratrem quoque ejus Oxathrem recepit in cohortem amicorum, omni vetustæ claritatis honore servato. Besso etiam persequendo statim operam dedit. Sed cùm longissimis ille spatiis anticipatis in Bactrianam fugâ evasisset; assequi se hominem non posse animadvertens, retro se convertit.

Dum Hecatompyli, quæ urbs in Parthiene à Græcis erat condita, stativa haberet Alexander, commeatibus undique advectis; rumor otiosi militis viritim sine authore percrebuit, Macedonibus in patriam redeundi datam esse potestatem. Alexander, pacato exercitu patriam cogitante, & jubentibus militibus quocunque vellet duceret, tertio per Parthienen die ad fines Hyrcaniæ (quam Nabarzanes occupaverat) penetrat. Cratero relicto cum iis quibus præerat, & ex manu quam Amyntas ducebat additis sexcentis equitibus & totidem sagittariis, ut ab incursione barbarorum Parthienem tueretur. Erigyium impedimenta, modico præsidio dato, campestri itinere ducere jubet. Ipse, sumptis

ſcutatis & Macedonicæ phalangis expeditiſsimis quibuſque & ſagittariorum nonnullis, centum & quinquaginta ſtadia emenſus, in planitie juxta amnem non magnum caſtra poſuit.

Quartum jam diem eo in loco quietem militi dederat, quum literas Nabarzanis, qui Darium cum Beſſo interceperat, accepit: quibus illi ſe dedidit. Hinc rex 20 ſtadia proceſsit, ſemitâ propemodum inviâ; nullo tamen hoſte obvio penetravit, tandémque ad ulteriora perventum eſt. Triginta hinc ſtadia proceſſerat, cùm Phradaphernes Hyrcanorum ac Parthorum ſatrapa occurrit, ſe & eos qui poſt Darii mortem profugerant dedens: quibus benignè exceptis ad opidum Arvas pervenit. Hîc ei Craterus occurrit: qui omnem regionem per quam iter fecerat, partim vi partim deditione incolarum receperat. Erigyius quoque cum impedimentis & curribus eôdem pervenit. Hi ſecum Phradatem ſive Autophradatem Tapurorum gentis præfectum ſecum adduxerunt: quem in ſatrapiam ſuam Alexander reſtituit.

Quum in ultima Hyrcaniæ Alexander intraviſſet, Artabazus Perſa (qui hoſpes Philippi fuerat, quum Ocho regnante exularet; & Dario fidiſſimus permanſit) 95 annum agens, unâ cum Cophene & octo aliis filiis eâdem matre (Mentoris & Memnonis ſorore) genitis, ab Alexandro humaniſſimè ſunt excepti. Aribarzanes quoque & Arſames, Darii præfecti, in poteſtatem ejus ſe dederunt.

Alexander Mardorum gentem Hyrcaniæ confinem invaſit: qui, occupatis montium faucibus, cum 8000 armatorum manu illi occurrerunt. Eos rex adortus, multos eorum interfecit, pleroſque vivos cepit, reliquos in montium anguſtias fugere coëgit. Reddito denique equo Bucephalo, quem ceperant, per 50 legatos veniam ſibi dari petierunt. Alexander verò, acceptis obſidibus, Autophradatem eis, ut & Tapuris, ſatrapam præfecit.

Inde quinto die in caſtra reverſus rex eſt unde in Mardos moverat. Eò Andronicus Agerri filius & Artabazus, ipſius juſſu, Græcos milites 1500 qui auxiliarem Dario operam navaverant, & legatos 90 ad Darium miſſos, adduxerunt. Quatuor Lacedæmoniorum legatos, ac Dropidem Athenienſium, Alexander in cuſtodiam tradidit. Nam Democrates Athenienſis, qui maximè Macedonum opibus ſemper obſtiterat, deſperatâ veniâ, gladio ſe transfixit. Sinopeorum legatos, & legatum Carthaginienſium Heraclidem, reliquóſque Græcorum legatos Alexander liberos dimiſit. Militibus ſecum retentis Andronicum præfecit, qui illos adduxerat. Artabazum verò, geminato honore quem Darius habuerat ei, remiſit domum.

His rebus peractis, ad maximam Hyrcaniæ urbem Zeudracarta vel Zadracarta exercitum duxit: atque ibidem dies quindecim commoratus eſt. Hîc Nabarzanes ad eum venit, dona ingentia ferens: inter quæ Bagoas erat ſpecie ſingulari ſpado; qui plurimùm apud eum poſteà poterat.

Thaleſtris ſive Minithæa Amazonum regina, terris inter Phaſim & Thermodontem fluvium imperitans, cum 300 mulieribus (reliquis copiis ad fines Hyrcaniæ relictis) ad Alexandrum, liberos ex eo quæſitura, acceſſiſſe, & 13 cum eo diebus commorata fuiſſe dicitur. Amazonum

num gentem hanc Hyrcaniæ finitimam fuisse, contra omnium Geographorum authoritatem, affirmat Curtius. [*lib.6.cap.10.*] Albanis vicinas Amazones has fuisse, Justinus asserit; [*lib.42.cap.3.*] & 25 (al.35) dierum inter confertissimas gentes itinere confecto, Alexandro occurrisse. [*lib.12.cap.3.*] Clitarchus ait Thalestrin à Caspiis portis & Thermodonte profectam ad Alexandrum venisse: quod iter stadiorum amplius 6000 est. [*Strabo, lib.11.*] Congressus hujus, præter Clitarchum, meminerunt Polycritus, Onesicritus, Antigenes, Hister, & alii multi. Sed Aristobulus, Chares ὁ εἰσαγγελεύς, Ptolemæus Lagides, Anticlides, Philo Thebanus, Philippus ὁ εἰσαγγελεύς, Hecatæus Eretriensis, Philippus Chalcidensis, & Duris Samius, commentum hoc esse dicunt. Quibus adstipulari apparet & ipsum Alexandrum: qui Antipatro omnia exactè scribens, Scytham quidem ait filiæ sibi nuptias obtulisse, Amazonis verò nusquam meminit. Fama quoque est, multis annis pòst Lysimacho jam regnanti Onesicritum quartum librum suum recitavisse, in quo meminit Amazonis; ac Lysimachum subridentem dixisse: *Et ubi tunc ego eram?* [Plutarch. in Alexand.] Vid. Strabon. lib.11. pag.505. & Arrian.lib.7.pag.155, 156.

Alexander in Parthienem rediens, fastui & luxui Persico se totum tradidit. Amicos quoque suos longam vestem auratam purpuream que sumere jussit: & militibus suis, si quarum captivarum consuetudine tenerentur, uxores ducere permisit.

Bessus tiarâ erectâ & veste regiâ sumptâ, Artaxerxem se & Asiæ regem appellari jussit. Persas qui in Bactra profugerant, & ex Bactrianis complures, confœderatósque Scythas & cæteros Tanais accolas contraxit; hostili animo Alexandro occursurus.

Satrapam Parthorum & Hyrcanorum Alexander *Ammynapem* Parthum constituit; qui sibi unâ cum *Mazao* (vel *Mazace* potiùs) Ægyptum tradiderat. Adjunxit autem illi *Tlepolemum* Pythophanis filium, unum ex amicis; qui rerum Parthicarum & Hyrcanicarum simul curam gereret. [*Arrian.lib.3.pag.69.*] Curtius ait satrapam Hyrcaniæ datum esse *Menapim* (ita enim contractè *Ammynapem* appellat;) qui exul, regnante Ocho, ad Philippum pervenerat. [*lib.6.cap.8.*] Justinus, Parthis domitis præfectum fuisse ex nobilibus Persarum *Andragoram*; unde postea originem Parthorum reges habuere. [*lib.12.cap.4.*] quum præfecto, quem Parthici regni conditor Arsaces oppressit, id nominis fuisse confirmet idem. [*lib.41.cap.4.*]

Susiam, urbem Ariorum, Alexander pervenit: quò Satibarzanes Ariorum satrapes ad eum accessit. Huic satrapatum ille reddidit: unáque cum eo Anaxippum unum ex amicis misit, 40 equestribus jaculatoribus ei adjunctis; quos custodes locorum disponeret, ne Arii ab exercitu illâc transeunte damni aliquid acciperent.

Alexander adversus Bessum profecturus, cùm grave spoliis apparatúque luxuriæ agmen vix moveri animadverteret, suas primùm, deinde totius exercitus sarcinas, exceptis admodum necessariis, incendi præcepit.

Nicanor Parmenionis filius, argyraspidum præfectus, subitâ morte correptus, magno desiderio sui affecit cunctos. Rex ante omnes mœstus

cupie-

cupiebat quidem subsistere, funeri affuturus: sed penuria commeatuum festinare cogebat. Itaque Philotâ cum 2600 relicto, ut justa fratri persolveret, ipse contendit ad Bessum.

Satibarzanes, cui Ariorum satrapiam Alexander restituerat, Anaxippo & equitibus jaculatoribus qui cum eo relicti fuerant interfectis, ad urbem Ariæ primariam Chortacana sive Artacoana copias congregavit. Inde verò (quòd Alexandrum ulteriùs progressum audîsset) cum exercitu ad Bessum ire constituit; ut commune cum illo bellum Macedonibus inferret.

Ista rescifcens Alexander, intermisso itinere in Bactra, stadiísque sexcentis biduo emensis, ad Artacoana pervenit. Cujus cognito adventu, Satibarzanes cum duobus millibus equitum (nec plures subito contrahi poterant) Bactra ad Bessum perfugit: cæteri proximos montes occupaverunt. Rex Satibarzanem longiùs jam progressum frustrà insecutus, præruptâ rupe ad quam Ariorum tredecim millia armata se receperant expugnatâ, ad Craterum qui Artacana obsidebat rediit. Ille omnibus præparatis, regis expectabat adventum, captæ urbis titulo (sicut par erat) cedens. [*ut in* II *Sam*.XII.27,28.] Rex verò supplicibus semet dedentibus veniâ datâ, non obsidionem modò solvit, sed omnia sua etiam incolis reddidit. Omnibúsque provinciæ hujus urbibus 30 dierum spatio in ditionem suam redactis, Ariorum satrapam Arsacem Persam constituit.

Alexandro supplementum novorum militum occurrit. Zoïlus quingentos equites ex Græciâ adduxerat: tria millia ex Illyrico Antipater miserat. Philippus Menelai filius ex Mediâ (ubi Thessalos equites, qui sub ejus præfecturâ fuerant, militiæ hujus sacramento absolutos Ecbatanis Alexander domum remiserat) equites mercenarios, cum 130 equitibus Thessalis qui voluntarii remanserant, secum tulerat. Ex Lydiâ 2600 pedites advenerant: quos 300 equites gentis ejusdem sequebantur. Eorum dux (ex Arriano) videtur fuisse Andromachus.

Hâc manu adjectâ, ad Drangas (Zarangæos ab Arriano appellatos) venit: quorum satrapes Barzaëntes, unus ex iis qui Darium in fugâ oppresserat, suppliciorum quæ meruerat metu, ad Indos qui cis Indum flumen incolunt statim profugit.

Jam nonum diem in Drangianæ gentis urbe regiâ Alexander stativa habebat, cùm domesticis insidiis est petitus. Dimnus quidam, ex Chalæstrâ urbe Macedoniæ oriundus, Nicomacho amasio suo aperit, in tertium diem insidias regi comparatas; séque ejus consilii fortibus viris & illustribus esse participem. Nicomachus licèt fidem silentii jurejurando pollicitus, tamen fratri Ceballino negotium dat, ut rem totam regi significet. Sed Ceballinus, cùm regis adeundi potestas non fieret, Philotæ primùm, deinde ob cunctationem suspectum illum habens Metroni (nobili juveni, armamentarii præfecto) rem patefacit; & ut quamprimum eam ad regem perferat, illum admonet. Alexander, eo audito, omnes comprehendi & interrogari jubet. Dimnus, haud ignarus quam ob causam accerseretur, gladio quo cinctus erat se interemit. Ceballinus clamitat, eodem temporis momento quo audierat, se Philotæ ut rem regi nunciaret mandavisse. Philotas id non negat: verùm

non

non prævaricatione, sed per incuriam se id omisisse affirmat, & quod res nihili videretur. Tormentis autem posteà adhibitis conjurationem confessus; cum aliis insidiarum consciis capitale subivit supplicium.

Tum quoque ad judicium Senatus Macedonum Lyncestes Alexander eductus est; quem, ob veterem in regem conspirationem, jam *triennium* in custodiâ detentum fuisse Diodorus & Curtius memorant. Hic Alexander Aëropus ille est, quem ante pugnam Issicam, hoc est, ante *quadriennium* integrum, ob insidias Alexandro structas custodiæ fuisse traditum, ex Diodoro, Justino & Arriano constat. [*Vide ann. Mund.* 3671.*b.*] Et non semel intentati hujus parricidii reum illum fuisse compertum illa Alexandri ad Macedonicum Senatum verba, (apud Curtium, *lib.*8.*cap.*16.) ostendunt. *Lyncestem Alexandrum bis insidiatum capiti meo à duobus judiciis liberavi: rursus convictum, per triennium tamen* (sic enim & hîc in Palatino MS. legebatur, non, ut in editis, *per biennium*) *distuli; donec vos postularetis, ut tandem debito supplicio scelus lueret.* Hoc enim tempore, cùm hæsitans & trepidus causam diceret, ab iis qui proximè adstabant lanceis confossus occubuit.

Lyncestæ corpore ablato, rex amicissimos Philotæ Amyntam Andromenis filium, cum Attalo Simmiáque fratribus suis, introduci jussit: nam Polemon, minimus ex fratribus, cùm Philotam torqueri comperisset, profugit, sed captus ad judicium reductus est. Tandem verò, cunctis deprecantibus, Amyntam & fratres ejus Alexander suâ sententiâ absolvit.

Ad Philotæ patrem Parmenionem Mediæ præfectum & dignitate regi proximum, è medio tollendum, Polydamantem longè illi acceptissimum & duos Arabas camelis dromadibus impositos, ut citatis itineribus famam de Philotæ supplicio anteverterent, cum literis ad Cleandrum, Sitalcem & Menidam (Medici exercitus duces sub Parmenione constitutos) Alexander misit. Quorum operâ 70 jam annorum senex, dum post Alexandri ad se epistolam, filii nomine scriptam alteram securus legeret, confossus periit. Cleander, capite ejus ad regem misso, ut truncus humaretur ægrè permisit. Triginta aut quadraginta dierum itinere diebus undecim peracto, rem confectam fuisse Strabo indicat. (*lib.*15.*pag.*724.)

Alexander, verens ne victoriarum suarum gloria sævitiæ maculâ in Macedoniâ infuscaretur, eâdem technâ quâ Gaos (suprà, anno Mundi 3620) usus, simulat se ex amicis quosdam in patriam missurum. Hortatur milites suis scribere, rariorem habituros occasionem, propter militiam remotiorem. Datos fasces epistolarum tacitè ad se deferri jubet, ex quibus cognito de se singulorum judicio, eos qui tædium laboris questi aut de rege duriùs opinati fuerant in unam cohortem, quam ἀτάκτων τάγμα nominabat, contribuit: duce illis Leonidâ dato, qui Parmenioni quondam intimâ familiaritate erat conjunctus. Amicorum verò equitatui, in duas partes diviso, Hephæstionem Amyntoris & Clitum Dropidis filium præfecit.

Rebus in Drangianâ constitutis, ad eos qui olim Agriaspæ vel Arimaspi à Cyro verò majore, ob beneficium ab eis acceptum, Euergetæ

3675

getæ dicti sunt, duxit exercitum: atque amicè ab eis est exceptus.

Quinto postquàm in eorum regionem pervenerat die, cognoscit Satibarzanem cum duobus millibus equitum quos à Besso acceperat, in Ariorum agros rursus ingressum, eos à fide ipsius abduxisse. Adversus quem sex millia Græcorum peditum & 600 equites, Erigyii & Carani (vel Stasanoris, ut habet Diodorus) ductu, cum Artabazo Persa, Andronico & Phrataphernè Parthorum satrapâ, Alexander misit.

Ipse apud Euergetas Apollini sacrificavit: & Demetrium, unum ex corporis custodibus, quem Philotæ consiliorum participem fuisse suspicabatur, comprehendit & Ptolemæum Lagi filium in ejus locum sufficit. Euergetas magnâ pecuniâ donavit: tantumque ex finitimis locis agri quantum petiere (exiguum autem petiere) dedit. A finitimis quoque Gedrosiis amicè receptus, meritam eis gratiam retulit.

3675 a. Diebus 60 apud Euergetas actis, Amenidem (qui Darii scriba fuerat) Alexandrum eis præfectum reliquisse scribit Curtius. Liberos eos dimisisse, affirmat Arrianus. Illorum simul & Gedrosiorum prætorem Teridatem constitutum Diodorus narrat.

In Bactra deinde & Bessum Alexander movit, Drangis Dragogisque in ipso itinere subactis. Subegit etiam Arachosiam: ibique exercitum, qui sub Parmenione fuerat, occupavit. Sex millia Macedonum erant, & 200 nobiles, & quinque millia Græcorum, cum equitibus 200 (al. 600 rectiùs:) haud dubiè robur omnium virium regis. Arachosiis datus Menon prætor: quatuor millibus peditum & sexcentis equitibus in præsidium relictis.

Tum Alexander in Paropamisadas exercitum duxit: quod sub occasum Vergiliarum & initium hyemis factum, ex Strabone colligimus. (*lib.15. pag.724. fin.*) Regio nivibus tota oppleta est: & obscura cœli veriùs umbra, quàm lux, nocti similis pressit terram, vix ut quæ prope sunt conspici possent. In hâc tamen solitudine, quidquid malorum tolerari potest, inopiam, frigus, lassitudinem, desperationem, Alexandri pertulit exercitus. Multos exanimavit rigor insolitus nivis, multorum adussit pedes. Tandem ad cultiora perventum est, commeatúque largo recreatus exercitus, simul & qui consequi non poterant in illa castra venerunt. Et brevi, quicquid hominum ibi fuit, in ditionem Regis concessit.

Hinc ad Caucasum montem, qui à quibusdam Paropamisus nuncupatur, Alexander progressus, eum 16 aut 17 dierum spatio superavit: urbémque sub ejus radicibus condidit ad portam quâ in Mediam via aperitur, quam Alexandriam nominavit. Alias etiam urbes condidit, per unius ab Alexandriâ iter diei remotas. In has Barbarorum septem & extra ordines sequentium tria millia, & militum quorum operâ uti desiisset quotquot vellent, collocavit. Satrapam illi regioni constituit Proëxem Persam: ex amicis verò Niloxenum Satyri filium ἐπίσκοπον sive speculatorem cum exercitu ibi reliquit.

Commisso inter Macedones & Arios prælio, Satibarzanes qui Barbaris præerat, galeâ è capite detractâ, si quis viritim dimicare vellet, provocavit ad pugnam. Huic Erigyius occurrit, & hasta transfossum interemit. Barbari duce amisso, quem magis necessitate quàm

sponte

ſponte ſecuti erant, fide acceptâ, ſe cum armis Erigyio tradiderunt.

b. Beſſus Perſis, qui participes conſiliorum in capiendo Dario fuerant, comitatus, Bactrianiſque circiter ſeptem millibus, & Dahis ultra Tanaim fluvium habitantibus, regionem Caucaſo adjacentem depopulatus eſt; ut præ vaſtitate regionis inter ſe & Alexandrum interjectæ, rerúmque neceſſariarum penuriâ, Alexandrum quo minùs progrederetur impediret. Is verò nihilominus proceſſit, difficulter quidem ob nivium altitudinem & commeatus inopiam: proceſſit tamen. 4385 329

Exactâ enim hyeme habens Indiam ſupernè ad dextram, per ſumma montium tranſivit in Bactrianam. Via erat nuda arborum, niſi quòd rari aderant terebinthi frutices. [*Strabo, lib.15. pag.725.*] Succo ex ſeſamâ expreſſo haud ſecus quàm oleo (ad mitigandum frigus) milites artus perungebant. At hujus ſucci 240 denariis amphoræ ſingulæ, mellis 390 denariis, 300 vini æſtimabantur: tritici nihil, aut admodum exiguum, reperiebatur. In frugum penuriâ milites fluviatili piſce & herbis ſuſtinebantur. Jámque hæc ipſa alimenta defecerant, cùm jumenta quibus onera portabant cædere juſſi ſunt: quorum carne, dum in Bactrianos perventum, traxere vitam. [*Curt.lib.7. cap.7.*] Addit Strabo, etiam crudis jumentorum carnibus propter lignorum penuriam veſci fuiſſe coactos: ſed ad eam cruditatem concoquendam ſilphii copiam præſentem auxilio fuiſſe.

Beſſus Alexandri celeritate perterritus, diis patriis facto ſacrificio, ſicut illis gentibus mos eſt, cum amicis ducibúſque copiarum inter epulas de bello conſultabat. Ubi ferox ille verbis, & parto per ſcelus regno ſuperbus, ac vix potens mentis dicebat, ſocordiâ Darii creviſſe hoſtium famam: ſibi placere in Sogdianos recedere; atque Oxum amnem velut murum hoſti objicere, dum ex finitimis gentibus valida auxilia concurrerent. Temulentis verò convivis ſalubrem eſſe hanc ſententiam conclamantibus; *Cobares* (ut Curtius, vel *Bagodoras*, ut eum Diodorus appellat) natione Medus, profeſſione Magus, ut validioris potiùs occuparet gratiam, & Alexandro ſe dederet, conſuluit. Quod Beſſum commovit, ut, ſtricto acinace, quo minùs eum occideret vix ab amicis contineretur. Cobares autem inter tumultum elapſus, noctu ad Alexandrum transfugit.

Quintodecimo die Alexander ab urbe à ſe conditâ (Alexandriâ) & hybernaculis, *Adrapſa* pervenit, Bactrianæ urbem; ut refert Strabo. [*lib.15.pag.725.*] *Drapſaca* profectus, (inquit Arrianus) recreato exercitu, in Aornos & Bactra, maximas Bactrianæ urbes, movit: quibus primo impetu captis, præſidium in arce Aorni conſtituit; cui Archelaum Androclis filium, unum ex amicis, præfecit.

Septem vel octo millia Bactrianorum habebat armata Beſſus; quæ, quamdiu propter cœli intemperiem Indiam potiùs Macedonas petituros crediderant, obedienter imperata fecerunt. Poſtquam autem adventare Alexandrum compertum eſt; in ſuos quiſque vicos dilapſi, Beſſum reliquerunt. Ille, cum clientum manu qui non mutaverant fidem, Oxo amne ſuperato, exuſtíſque navigiis quibus copias tranſvexerat, ne iiſdem hoſtis uteretur, in Nautaca Sogdianæ regionis ſe recepit;

pit; novas copias in Sogdianis contracturus. Sequebantur eum Spitamenes & Oxyartes, Sogdianos equites habentes, & Dahæ à Tanai profecti.

Alexander, Artabazo Persâ Bactrianorum regioni satrapâ dato, sarcinas & impedimenta ibi cum præsidio relinquit. Ipse cum expedito agmine loca deserta Sogdianorum intrat, nocturno itinere exercitum ducens. Ubi cùm per 400 stadia ne modicus quidem humor existeret; æstu sitique die sequente ab ejus exercitu vehementer laboratum est. Et qui aquam posteà intemperantiùs hauserunt, intercluso spiritu extincti sunt; qui multo major hominum numerus fuit, quàm ullo amiserat prælio.

Ad fluvium Oxum Alexander pervenit primâ ferè vesperâ: totámque eam noctem perpetuis vigiliis agens, exercitus partem magnam quæ consequi non potuerat expectavit.

Antequàm verò flumen trajiceret, ex Macedonibus qui aut præ ætate aut vulneribus inepti ad pugnam erant, & ex Thessalis qui voluntarii remanserant, 900 ferè seligens; equiti bina talenta dedit, pediti terna denariûm (sive drachmarum) millia: monitósque ut liberos generarent, remisit domum. Cæteris gratiæ actæ, quòd ad reliqua belli navaturos operam pollicebantur.

Stasanorem quoque, unum ex amicis, ad Arios misit, qui Arsacem eorum satrapam comprehenderet, quòd mali aliquid moliri videretur: útque ejus loco satrapatum obtineret jussit.

Cúmque materia navigiis aut pontibus struendis deesset: moræ impatiens Alexander pelles sub quibus milites in tentoriis degebant, aut utres stramentis refertos quamplurimos colligari & quam accuratissimè committi jussit: atque ita quinque dierum spatio exercitum per amnem traduxit.

Spitamenes, inter omnes amicos præcipuo honore cultus à Besso, ut Alexandrum flumen Oxum superâsse cognovit, consilio cum Dataphern & Catene (quibus à Besso maxima fides habebatur) communicato, Bessum comprehendit; direpto ex capite regni insigni, laceratáque veste quam spolium occisi regis induerat.

Alexander trajecto Oxo, celeriter eò exercitum duxit, ubi Bessum cum copiis esse acceperat. Intereà nuntii ad eum à Spitamene & Dataphern veniunt, pollicentes, si aliquem ex ducibus suis cum aliquantis copiis mitteret, sese Bessum esse tradituros. Ad quos ille Ptolemæum Lagi filium misit, cum tribus amicorum equitum cohortibus, & hastatis equitibus omnibus; ex peditibus verò, Philotæ agmine, & argyraspidibus mille, Agrianísque omnibus ac sagittariorum parte dimidiâ. Cum his Ptolemæus, decem stathmorum iter quatriduo emensus, eò pervenit ubi pridie barbari cum Spitamene castra habuerant.

Dum Bessus perducitur, in parvulum Branchidarum opidum Alexander pervenit. Hi Mileto quondam jussu Xerxis transierant, & in eâ sede constiterant; quia in illius gratiam templum Didymei Apollinis violaverant. (ut suprà, ad annum Mundi 3526, est notatum.) Urbs, ut proditorum receptaculum, tota direpta & subversa est; incolis ad unum, sine omni misericordiâ, trucidatis. Quæ si in ipsos proditionis autho-

authores excogitata essent, justa ultio esse, non crudelitas videretur: nunc culpam majorum posteri luere, qui ne viderant quidem Miletum, adeò Xerxi non potuerant prodere. [*Curt.lib.7.cap.12. cum Strabone, lib.11.pag.517,518.*]

Ad Alexandrum cum exercitu transeuntem perductus est Bessus, non capistro modò vinctus, sed etiam omni velamento corporis spoliatus; tam Barbaris quàm Macedonibus gratum spectaculum. Dona omnibus qui eum adduxerant data sunt. Ipsum Alexander Oxatræ Darii fratri, quem inter corporis custodes habebat, tradi jussit: ut cruci affixum, mutilatis auribus naribúsque, sagittis configerent Barbari; asservaréntque corpus, ut ne aves quidem contingerent. Deinde flagellis cæsum in Bactra remisit: sed supplicium ejus distulit; ut eo loco, in quo Darium ipse occiderat, necaretur.

Alexander, supplemento equorum sumpto, (quorum multos tam in transitu Caucasi montis, quàm in itinere ad Oxum amnem & discessu ab Oxo amiserat) ad Tanaim fluvium profectus est: non illum qui Europam ab Asiâ disterminans in paludem Mæotidem delabitur, sed *Jaxartem*; quem Plinius [*lib.6.cap.16.*] à Scythis *Silyn*, à finitimis *Orxantem* appellari Aristobulus dicit.

Hîc nonnulli ex Macedonibus ad petendum pabulum incomposito agmine egressi, à Barbaris qui de proximis montibus decurrerunt opprimuntur: plurésque capti sunt quàm occisi. Hi ad 30 (vel, ut Curtius, 20) millia erant: adversus quos Alexander assumptis expeditioribus totius exercitus celeriter profectus, sagittâ ictus est, quæ in medio crure fixa reliquerat spiculum. Collem nihilominus captum fuisse, atque ex 30 millibus non plures 8 millibus evasisse, refert Arrianus. Sed proximo quàm ex acie subductus est rex die, Barbaros ultrò deditione factâ & captivis redditis pacem ab Alexandro impetravisse, Curtius narrat.

Castris inde motis, rex lecticâ militari vehebatur; quam pro se quisque eques pedésque subire certabant. Hinc quarto die ad urbem Maracanda, Sogdianorum regiam, cujus murus 70 stadia amplectebatur, perventum est. ubi, præsidio urbi relicto, proximos vicos Alexander depopulatus est atque ussit.

Paucis pòst diebus legati venerunt à Scythis Abiis; qui liberi à morte Cyri, tum se Alexandro permiserunt.

Barbari fluvio finitimi Macedonum milites, qui in Scythicis urbibus præsidio constituti erant, comprehensos interficiunt; urbésque suas majoris securitatis causâ muniunt. Conjunxerunt se illorum defectioni Sogdianorum plerique, sollicitati ab iis qui Bessum ceperant: qui & Bactrianorum nonnullos ad se pertraxerunt. Susianorum & Bactrianorum septem millia equitum erant; quorum authoritatem cæteri sequebantur. Ad quos coërcendos missi ab Alexandro Spitamenes & Catenes, à quibus traditus ei fuerat Bessus, primarii defectionis authores extiterunt: sparsâ famâ, Bactrianos equites à rege omnes ut occiderentur fuisse accersitos.

Hisce cognitis, Alexander Gazam, Craterus Cyropolim aggreditur. Gazâ captâ, puberes omnes interfecti, mulieres & pueri mancipati,

urbs diruta est: ut cæteri cladis exemplo continerentur. Hâc & aliis quatuor urbibus biduo captis & direptis; Cyropolim ille contendit: in quam ut omnium maximam & munitissimam octodecim armatorum millia se receperant. In ejus obsidione & promptissimi quique militum cecidêre, & ipse Rex ad ultimum periculum venit. Námque cervix ejus saxo ita icta est, ut oculis caligine offusis collaberetur, ne mentis quidem compos. Sed invictus adversus ea quæ cæteros terrent, nondum percurato vulnere acriùs obsidioni institit, naturalem celeritatem irâ concitante. Et primo quidem tumultu captæ urbis cæsi sunt ex hostibus 8000. reliqui in arcem confugerunt. Quos quum Alexander uno die obsessos tenuisset; aquarum inopiâ pressi deditionem fecerunt.

Cyropoli, jussu Alexandri, dirutâ; ex septem urbibus, in quas barbari ejus regionis confugerant, una sola jam supererat. Eam primo insultu ille cepit: & quidem deditione, ut Ptolemæus scribit. Aristobulus verò etiam hanc vi captam tradit, omnésque in eâ comprehensos, interfectos fuisse. Ptolemæus captivos in exercitum distributos narrat, vinctósque custodiri jussos, donec ipse ex eâ regione discederet: ne quis eorum qui defectionem fecerant relinqueretur.

Dum hæc geruntur, Scytharum Asiaticorum exercitus ad ripas Tanais fluvii venit, quòd audîssent nonnullos barbarorum trans flumen incolentes ab Alexandro defecisse: ut siqua insignis defectio fieret, ipsi quoque in Macedones irruerent.

Interim Spitamenes muris Maracandæ se includens, Macedonum præsidium in arce relictum obsidebat. Adversus hunc Alexander Menedemum, & Andromachum, ac Caranum misit: cúmque his equites ex amicis 60, ex mercenariis 800, quos ducebat Caranus; pedites autem mercenarios 1500. (vel 3000, ut habet Curtius.) His adjunxit Pharnuchem interpretem, qui barbarorum linguam callebat, aptúsque qui cum iis ageret videbatur.

Alexander ad Tanaim amnem rediit, & quantum soli occupaverant castris, muro circumdedit. Sexaginta stadiorum urbis murus fuit. Hanc quoque urbem Alexandriam appellari jussit. Opus tantâ celeritate perfectum est, ut decimo septimo die quàm munimenta excitata erant, tecta quoque urbis absolverentur. Ita Curtius. [*lib.7.cap.*17.] Intra diem septimum decimum, murum sex millium passuum consummatum, Justinus ait: [*lib.*12.*cap.*5.] viginti dierum spatio urbem muro cinctam Arrianus retulit. Eam Græcis mercenariis habitandam dedit, & finitimis barbaris quibus suâ sponte eò commigrandi voluntas fuit, nonnullis etiam Macedonibus qui inepti bello erant. Incolas quoque novæ urbi dedit captivos, quos reddito pretio dominis liberavit: & trium civitatum populos, quas Cyrus condiderat, eò transtulit.

Rex Scytharum, cujus tum ultra Tanaim imperium erat, ratus eam urbem suis impositam esse cervicibus, fratrem Carthasim nomine cum magnâ equitum manu misit ad diruendam eam, procúlque amne submovendas Macedonum copias. In conspectu Alexandri obequitabat hostis, & cum telis, quæ trans flumen ejaculabatur, etiam probra barbarico more jaciebat. Alexander autem adhuc æger ex vulnere, voce defici-

deficiebat; nec insistere in terrâ, nec equo vehi, nec suos docere poterat vel hortari.

Spitamenes, Daharum sive Nomadum Scytharum circiter 600 equitibus suo equitatui adjunctis, eos qui Maracanda auxilio obsessis missi ab Alexandro fuerant, oppressit. Macedonibus in ipso conflictu ex improviso supervenisse Scythas, qui in hortis abditi fuerant, tantâque eorum copias occisione occidisse, ut equites non plures 40 & pedites circiter 300 tantùm evaserint; Aristobulus author est. Cecidisse eo prælio peditum duo millia, cum 300 equitibus, scribit Curtius; eámque cladem Alexandrum solerti consilio texisse, morte denunciatâ iis qui ex prælio venerant, si acta vulgâssent.

d. Alexander, in præparatas rates exercitu imposito, & leviùs armatis super utres sarmento repletos nare jussis, Tanaim mirâ industriâ trajecit: frustrà obnitentibus qui in adversâ fluminis ripâ stabant Scythis. Quos in fugam datos, quanquam vexationem invalidi corporis pati non poterat, per 80 tamen stadia insequi perseveravit. Jámque linquente animo, suis præcepit, ut donec lucis aliquid superesset, fugientium tergis inhærerent. Qúumque in summo æstu acerrimè eos insequerentur, universus exercitus magnâ siti laboravit. Ipse etiam Alexander aquâ (qualem ea regio fert) vitiosâ epotâ, vehementi profluvio alvi correptus est. Ex Scythis cæsi circiter mille, capti 150, equíque 1800 abacti. Ceciderunt autem Macedonum equites sexaginta, pedites centum ferè; mille saucii fuerunt.

Haud multo pòst legati Scytharum ad Alexandrum venerunt, factum excusaturi. Non esse ei illata arma communi totius gentis Scythicæ consilio, sed ab iis qui latronum more ex rapto viverent: se verò imperata facere velle dicentes. Quibus humaniter ille respondens; captivos omnes sine pretio remisit: ut fidem faceret, sibi cum ferocissimis gentium de fortitudine, non de irâ fuisse certamen.

Eâ clementiâ moti Sacæ, legatos quoque ad eum miserunt, qui pollicerentur gentem imperata facturam. His etiam benignè exceptis, comitem Excipinum dedit, juvenem sibi gratissimum & Hephæstionem alterum.

Alexander, assumptâ amicorum equitum parte dimidiâ, scutatis omnibus, & sagittariis atque Agrianis, & ex phalange expeditioribus, Maracanda contendit: quò Spitamenem reversum esse acceperat, denuóque eos qui in arce erant obsidere. Ipse tridui spatio 1500 stadia emensus, quarto die sub auroram ad urbem venit. Spitamenes cum suis copiis, ut Alexandrum adventare intellexit, non expectato ejus adventu, relictâ obsidione, fugit. Quem ille acriter insecutus, ad eum locum pervenit, in quo milites ejus à Scythis cæsi fuerant. Horum ossa tumulo contegi jussit, & inferias more patrio dedit. Deinde fugientes hostes ad deserta usque insecutus est.

Jam Craterus, cum majore parte exercitus modicis itineribus subsequi jussus, ad Regem pervenerat. Itaque ut omnes qui defecerant pariter belli clade premerentur, copias divisit: uríque agros, & interfici puberes jussit. Totam verò eam regionem, quam Polytimetus amnis irrigans transit, percurrit: inde enim, ubi sub terram

ille

ille se condit, omnis ulterior regio deserta est.

Sogdianorum pluribus quàm 120000 interfectis (ut lemma Diodori in alteram partem libri 17 indicat) 30 eorum nobilissimi, corporum robore eximio, captivi ad Alexandrum perducti sunt. Quorum invictum adversus mortem animum ille admirans, eis fide datâ vitam donavit. Neque promissum illi officium fefellerunt; Nam qui remisse domos ierant, in fide continuêre populares. Quatuor inter custodes corporis, nulli Macedonum in Regem charitate cesserunt.

In Sogdianis Peucolao cum tribus millibus peditum (neque enim majore præsidio indigebat) relicto, Bactra pervenit. Hîc, conventu omnium quotquot aderant habito, Bessum introducit: accusatâque ejus in Darium perfidiâ, nares ei summásque aures præscindi jubet; deinde in Ecbatana mittit, ut ibi in Medorum Persarúmque concilio morte mulctaretur. Plutarchus eum reclinatis duabus arboribus Alexandri jussu alligatum fuisse refert; ut ad naturalem statum valido cum impetu redeunte utrâque, ille in diversa avelleretur. Diodorus, fratrem Darii cæterosque propinquos omni contumeliæ & cruciatus genere in hominem grassatos, corpore tandem minutatim conciso, particulas huc illuc fundis disjecisse, narrat.

Per idem tempus venerant ad Alexandrum Phratraphernes Parthorum satrapa, & Stasanor ad Arios missus ut Arsacem comprehenderet: quem quidem vinctum adduxerunt, & Barzanem quem Bessus Persis satrapam dederat, ac nonnullos alios qui tum unâ cum Besso defecerant.

E maritimâ quoque orâ accesserunt Epocillus, & Melanidas, ac Ptolemæus Thracum dux; qui pecunias cum Menete missas & socios ad mare deduxerant. Ptolemæus & Menidas peditum tria millia & equites mille adduxerunt mercede militaturos. Alexander quoque ex Lyciâ cum pari numero peditum & quingentis equitibus venit. Totidem è Syriâ Bessum Syriæ satrapam atque Asclepiodorum mari præfectum sequebantur. Antipater Græcorum mercenariorum octo millia, in queis quingenti equites erant, miserat; Asandro & Nearcho ducentibus.

Exercitu ita aucto, ad ea quæ defectione turbata erant componenda Alexander processit. Plerique enim Sogdianorum in arces se receperant, neque satrapæ quem iis Alexander constituerat morem gerere volebant. Polysperchonte igitur & Attalo & Gorgiâ atque Meleagro apud Bactrianos relictis, ut regionem illam præsidio tenerent; ne barbari ejus loci novi aliquid molirentur, útque eos qui disjuncti ab ipsis essent expugnarent: ipse quarto die ad Oxum fluvium castra posuit. Hic quia limum vehit, turbidus semper & insalubris est potu. Itaque puteos miles cœperat fodere. nec tamen humo egestâ exsistebat humor; quum in ipso tabernaculo Regis conspectus est fons: quem quia tardè notaverant, subito extitisse finxerunt; Réxque ipse credi voluit donum Dei id fuisse [*Curt.lib.7.cap.25.*] Plutarchus narrat, Proxenum Macedonem, præfectum eorum qui stragulis erant appositi, dum tabernaculo regio locum foderet, juxta Oxum amnem, fontem detexisse pinguis & oleosi liquoris: ídque Alexandrum, in epistolis ad Antipatrum,

trum, inter maxima à Deo sibi oblata ostenta reposuisse. Arrianus duos ibi fontes, alterum aquam, alterum oleum fundentem, non procul ab ipsius tabernaculo ortos fuisse narrat. Quod cùm à Ptolemæo Lagi filio esset Alexandro nunciatum: ille statim ex vatum præscripto sacrificium fecit. Respondítque Aristander, fontem oleo manantem labores portendere, victoriam tamen ex labore consecuturam.

Superatis deinde amnibus Ocho & Oxo, ad urbem Marginiam sive Margianam pervenit. Circa eam sex opidis condendis electa sedes est. Duo ad Meridiem versa, quatuor spectantia Orientem, modicis inter se spatiis distabant; ne procul repetendum esset mutuum auxilium. [*Curt.ut supr.*] *Octo* urbes Alexandrum in Bactrianâ & Sogdianâ condidisse, refert Strabo; [*lib.*11.*pag.*517.] *duodecim* Justinus; [*lib.*12. *cap.*5.] qui & distribuisse eas addit his, quoscunque in exercitu seditiosos habebat.

3676 *a.* Arimazes Sogdianus cum triginta armatorum millibus petram(*Oxi*, ut eam Strabo nominat) occupavit: alimentis antè congestis, quæ tantæ multitudini vel per triennium suppeterent. Petra in altitudinem 30 eminebat stadia, circuitu 150 complectebatur. Juvenes 300, propositorum ab Alexandro præmiorum magnitudine incitati, ferreis fulcris, quæ subinde defigebant, connisi in altum paulatim ad montis cacumina pervenerunt: 32 tantùm ex eo numero, quos instabilis gradus fefellerat, ex præcipiti devolutis. Barbari inopinato spectaculo attoniti, plures eos quàm erant & bene armatos esse rati, ultrò se dediderunt. Arimazes igitur, desperatis magis quàm perditis rebus,cum propinquis nobilissimísque gentis suæ descendit in castra: quos omnes verberibus affectos, sub ipsis radicibus Petræ Alexander crucibus affigi jussit. Multitudo dedititiorum incolis novarum urbium cum pecuniâ captâ dono data est. Artabazus in Petræ regionísque ei appositæ tutelâ relictus est. [*Curt.lib.*7.*cap.ult. Vid. & Polyæn. Stratagem. lib.*4. *in Alexandro, num.*29.]

Alexander, in ditionem redactâ Sogdianorum Petrâ, cùm propter vagum hostem spargendæ manus essent, in quinque partes divisit exercitum. Hephæstionem tribus partibus præesse jussit: quartæ Cœnum & Artabazum præfecit. Ipse quintâ parte secum sumptâ, regionem ingreditur Maracanda versùs. reliqui, ut quisque potuit, progressi,alios qui in arces confugerant vi expugnârunt, alios deditionem voluntariè facientes receperunt. Postquam verò universæ copiæ, majore Sogdianæ provinciæ parte peragratâ, ad Maracanda convenerunt: Hephæstionem emittit, qui in Sogdianorum urbes colonias deducat; Cœnum autem & Artabazum in Scythas, quòd nuntiatum fuerat Spitamenem ad eos confugisse. Ipse cum reliquo exercitu Sogdianorum ditionem ingressus, cætera opida quæ ab iis qui defecerant occupabantur parvo negotio expugnavit: & iis qui ante certamen imperata fecerunt, eorum qui armis fuerant subacti urbes agrósque jussit attribui.

Dum hæc aguntur, Spitamenes & Bactrianorum exules, cum Sogdianorum profugorum manu qui in Scytharum regionem profugerant, & 600 (vel 800) Massagetarum equitibus, ad arcem quandam Bactrianis oppositam profecti, & præfectum præsidii nihil hostile expectan-

tem adorti, militibus qui in præsidio erant interfectis, præfectum in custodiâ tenuerunt. Ipsi captâ hâc arce, animis elati, paucis pòst diebus Zariaspis appropinquantes urbem oppugnare statuerunt, multámque prædam inde abegerunt.

Ad hos coërcendos Attinas regionis ejus præfectus 300 equites, insidiarum quæ parabantur ignarus, eduxit. Cui se adjunxerunt equites ex amicorum regiorum cohorte, qui Zariaspis invaletudinis causâ relicti jam convaluerant armáque ferre & equos conscendere poterant; cum Pithone Sosiclis filio (iis qui ex regiâ familiâ Zariaspis erant præfecto) & Aristonico citharœdo. Hi enim collectis mercenariis equitibus circiter 80, qui præsidio Zariaspis relicti fuerant, & regiorum puerorum nonnullis cum Attinâ in Massagetas ferebantur. Sed Spitamenes & milites quos in sylvis campo junctis ille condiderat, ex improviso eos adorti, ex amicis quidem septem, ex mercenariis equitibus 60, & Aristonicum citharœdum, (qui in eâ pugnâ se non ut citharœdum sed strenuum militem gesserat) Attinam verò cum suis omnibus interemerunt. Pithon saucius in hostium potestatem vivus venit. Celeriter ad Craterum hujus cladis fama perlata est: qui cum omni equitatu superveniens, fugientes Massagetas usque ad solitudinem est insecutus. Ubi acri pugnâ inter eos initâ, victoria penes Macedones fuit. Et ex Massagetis quidem, 150 equitibus cæsis, reliqui facilè per solitudinem evaserunt. Dahæ autem mille oppressi sunt: quorum clade totius regionis finita defectio est.

Alexander, Sogdianis rursus subactis, Maracanda repetiit. Ibi à rege Scytharum Europæorum super Bosphorum colentium dona & legationem accepit. Filiæ suæ nuptias illi obtulit: cujus rei & ipsum Alexandrum meminisse in epistolâ ad Antipatrum, ex Plutarcho jam antè notavimus. Quòd si affinitatem hanc ille dedignaretur; ut principes Macedonum cum primoribus suæ gentis connubio coïre pateretur, rogavit: se quoque si juberetur, venturum ad eum pollicitus; ut ab ipso coràm imperata acciperet.

Eodem quoque tempore Phrataphernes, sive Pharæmanes, qui Chorasmiis præerat, Massagetis & Dahis regionum confinio adjunctus, misit qui facturum imperata pollicerentur. Ille utrâque legatione benignè auditâ, Hephæstionem & Artabazum opperiens stativa habuit.

Postquam hi advenerant, in regione *Bazariâ* (vel *Basistis*, ut in lemmatibus libri 17 Diodori legitur) Alexander cum toto exercitu ingressus saltum, qui quatuor continuis ætatibus intactus fuerat, agitari undique feras jussit. Inter quas cùm leo magnitudinis raræ ipsum regem invasurus incurreret: fortè Lysimachus (qui postea in Thraciâ regnavit) venabulum objicere feræ cœperat. Quo rex repulso & abire jusso, feram non excepit modò, sed etiam uno vulnere occidit. Deinde quatuor millibus ferarum dejectis, in eodem saltu cum toto exercitu epulatus est.

Maracanda reditum est: & Artabazo à satrapatu Bactrianorum propter senectutem absoluto, veteri Philippi militi Clito Dropidæ Macedonis filio provincia ejus destinata est; fratri Hellanicæ (sive Lanicæ) nutricis Alexandri, quæ haud secus quàm mater à Rege diligebatur.

batur. Sed in quiete Clitum pullatum Alexander videre sibi est visus, inter Parmenionis filios, qui mortui erant omnes, considentem.

Tertius à somnio hoc oblato dies erat apud Macedones Baccho sacer: in quo Alexander quotannis Baccho sacrificare solitus, jam eo neglecto Dioscuris sacrificium cum epulo instituit. Quidam tum ab orâ maritimâ poma Græca Regi attulerant: quorum viriditatem & speciem ille miratus, accivit Clitum, ut ei ostenderet illa & impertiretur. Clitum, relicto quod tum faciebat sacrificio ad Regem pergentem, tres oves, in quas facta jam fuerat libatio, sunt secutæ. Quo intellecto, Rex rem ad vates retulit Aristandrum & Cleomantem Lacedæmonium. Denuntiantibus illis tetrum prodigium esse, Alexander, somnii sui memor, ut properè pro Clito litarent præcepit. Clitus verò ad epulum venit, quum Rex Dioscuris sacrificâsset. Cúmque Alexander in convivio multo incaluisset mero, immodicus æstimator sui, celebrare quæ ipse gesserat cœpit, & res patris Philippi deprimere: majore convivarum parte assentante. Clitus contrà, memoriam Philippi tueri, præterita efferre, præsentia imminuere, est ausus; gravibus etiam additis in Regem contumeliis. Quum jam Alexander irâ percitus eum interfecturus prosiliret; ipse (ut refert Aristobulus) per ostium ultra muros & fossam in arcem ad Ptolemæum Lagi F. corporis custodem subductus, quin reverteretur continere se non potuit. & quum in Alexandrum Cliti nomen inclamantem incidisset, eique respondisset, *En tibi Clitum Alexander:* tum sarissâ ictus interiit.

Alexander, facti atrocitate posteà consideratâ, eodem furore in pœnitentiam, quo pridem in iram versus, mori voluit. Itaque triduum totum inclusus, à cibo & potu abstinuit, neque aliam ullam corporis curam habuit.

Cùm jam in quartum diem perseverata inedia esset, armigeri corporísque custodes in tabernaculum irrumpentes, diu precibus ipsorum reluctatum ægrè vicerunt, ut cibum caperet. Vatibúsque nonnullis Liberi patris iram hîc causantibus, quòd sacrificium ejus fuisset prætermissum: sacrificium illi reddidit. siquidem non ingratum ei erat, casum illum ad iram numinis potiùs quàm ad suum maleficium referri. Aristander quoque vates visum quod de Clito fuerat ei repræsentatum & prodigium in mentem revocans, jamdudum hæc in fatis fuisse monuit. Multum profuere & Callisthenis philosophi preces, condiscipulatu apud Aristotelem familiaris illi: sed multo magis Anaxarchi Abderitæ sophistæ impudens arrisit adulatio, ex eo quòd veteres sapientes Justitiam Jovi assidentem finxerunt impiè concludentis, quicquid à rege actum fuerit, id justum existimari debere. Quòque minùs cædis puderet, jure interfectum Clitum Macedones decreverunt; sepulturâ quoque prohibituri, ni Rex humari jussisset.

Decem diebus maximè ad confirmandum pudorem apud Maracanda consumptis, cum parte exercitus Hephæstionem in regionem Bactrianam Alexander misit, commeatus in hyemem paraturum. Satrapatum autem Bactrianorum, quam Clito destinaverat, Amyntæ Nicolai filio dedit. Cœnóque ibidem relicto cum suis ac Meleagri copiis, equitibúsque ex amicis 400, & jaculatoribus equestribus, tum Ba-

 ctrianis

ctrianis Sogdianisque, quibus Amyntas præerat, eos omnes Cœno parere & in Sogdianis hybernare jussit: partim ut præsidio regioni essent, partim ut Spitamenem, si is fortè per hyemem ea loca peragraret, ex insidiis caperent. [*Arrian.lib.*4.]

Ipse Alexander Xenippa pervenit: quæ Scythiæ confinis erat regio, ad quam Bactriani exules qui ab Alexandero defecerant, se receperunt. Sed postquam Regem adventare compertum est, pulsi ab incolis, 2200 ferè, omnes equites, congregantur. Hi ex improviso adorti Amyntam prætorem Alexandri, diu anceps prælium fecerunt; Ad ultimum 700 suorum amissis, quorum 300 hostis cepit, dedere terga victoribus, haud sanè inulti: quippe 80 Macedonum interfecti, præterque eos 350 saucii facti sunt. Veniam tamen etiam post alteram defectionem impetraverunt.

His in fidem acceptis, in regionem quam *Naura* (vel *Nautaca* potiùs) appellant, Rex cum toto exercitu venit. Satrapes erat Sisimithres, duobus ex suâ matre filiis genitis. quippe apud eos parentibus stupro coïre cum liberis fas est. Is armatis popularibus fauces regionis, quâ in arctissimum cogitur, valido munimento sepserat. Fauces illas à fronte præterfluens rapidissimus torrens, à tergo Petra objecta, muniebat. [*Curt.lib.*8.*cap.*6.] Arrianus apud *Parætacas* petram hanc fuisse ait, altitudinis 20, ambitus 60 ferè stadiorum: eámque, ut & dominum ejus, *Chorienis* appellat nomine. Strabo verò *Sisimithris* petram (sic enim, cum Curtio & Plutarcho, nominat) in Bactrianâ collocat; eámque altitudine 15, ambitu 80 stadiorum, supernè autem planam & glebosam, & 500 viris alendis sufficientem, fuisse refert: atque in eâ (non, ut Arrianus, in Sogdianâ petrâ) Oxyartem filiam Roxanem, quæ Alexandro nupsit, habuisse affirmat. [*Strab.lib.*11.*pag.*517.]

Alexander, quanquam angustias naturali situ munitas validâ manu Barbari tuebantur, tamen arietibus admotis munimenta quæ manu adjuncta erant concussit, fundísque & sagittis propugnantium plerosque dejecit: quos ubi dispersos fugavit, ruinas munimentorum supergressus, ad Petram admovit exercitum. Cæterùm interveniebat fluvius coëuntibus aquis ex superiore fastigio in vallem; magníque operis videbatur tam vastam voraginem explere. Cæsis tamen abietibus, quarum magna in ambitu illius montis copia erat, scalas ex iis confici jussit, ut per eas exercitus in voraginem descenderet. Et interdiu quidem ipse opus urgebat, cum dimidiâ exercitus parte: noctu verò vicissim corporis custodes Perdiccas & Leonnatus & Ptolemæus Lagi filius, reliquo exercitu in tres partes distributo, nocturni operis ipsis commissi curam gerebant. Nec per diem plus 20 cubitis, noctu paulo minus efficiebant, quantumvis universus exercitus in opere esset: tanta erat & ipsius loci asperitas, & operis difficultas.

Erat tunc cum Alexandro, nationis ejusdem sed ditionis suæ, Oxyartes (Roxanes pater;) qui ab eo interrogatus, quid animi haberet Sisimithres; omnium hominum eum trepidissimum fuisse respondit. Cui Rex; *Profectò tu petram nobis ostendis esse superabilem, quando ejus non est firmum caput.* Et missus quidem ad eum trepidum diffidentémque rebus suis Oxyartes, ut se cum matre liberísque & totius co-

gnationis

gnationis grege Regis poteſtati permitteret perſuaſit. Deditâ deinde petrâ Alexander, aſſumptis argyraſpidibus circiter quingentis, arcem ſpectandi cauſâ conſcendit: & victimis Minervæ ac Victoriæ cæſis, præſidem & illius & omnium locorum quorum antea fuerat Siſimithrem conſtituit: ſpe majoris etiam provinciæ factâ, ſi cum fide amicitiam ipſius coluiſſet. Duos quoque illi juvenes patre tradente ſecum militaturos ſequi juſſit.

Relictâ deinde phalange, ad ſubigendos qui defecerant, cum equite proceſſit. Arduum & impeditum ſaxis iter primò utcunque tolerabant. Mox equorum non ungulis modò attritis, ſed corporibus etiam fatigatis, ſequi plerique non poterant; & rarius ſubinde agmen fiebat. Nobiles quoque juvenes comitari eum ſoliti defecerant; præter Philippum, Lyſimachi fratrem. Ille enim pedes (incredibile dictu) cùm loricâ indutus arma geſtaret, Regem tamen ſubinde equos mutantem per 500 ſtadia comitatus eſt: atque in ſaltu, in quo ſe Barbari abdiderant, Regem cominus cum hoſte dimicantem protexit. Sed poſtquam Barbari in fugam effuſi deſeruêre ſylvas: animus, qui in ardore pugnæ corpus ſuſtentaverat, liquit; & inter ipſius Regis manus collapſus expiravit. Mœſtum Regem alius haud levis dolor excepit. Erigyius inter claros duces fuerat, quem extinctum eſſe, paulo ante quàm reverteretur in caſtra, cognovit. Utriuſque funus omni apparatu atque honore celebratum eſt.

Spitamenes cum ſuis Gabas perveniens, (munitum Sogdianorum opidum, medium inter Maſſagetas & Sogdianos ſitum) vagorum Scytharum equitibus circiter 3000, ut ſe illi conjungerent atque in Sogdianos unâ irrumperent, facilè perſuaſit. Cœnus, cognito Spitamenis adventu, obviam cum exercitu profectus, ex equitibus eorum ampliùs 800 occidit; ex ſuis, equitibus tantùm 25 & peditibus 12 deſideratis. Unde Sogdiani qui cum Spitamene pugnæ ſuperfuerant & Bactrianorum plerique, Spitamene in fugâ deſerto, Cœno ſeſe dediderunt.

Maſſagetæ Scythæ, re ita malè geſtâ, Bactrianorum & Sogdianorum ſociorum impedimenta diripuerunt; & cum Spitamene in ſolitudinem confugerunt. Sed quum intellexiſſent Alexandrum animo penetrandi deſerta adventare; interfecti Spitamenis caput ad eum miſerunt, tanquam illum à ſeſe hoc facto averſuri. [*Arrian. lib.* 4.] Cùm haud procul eſſet Alexander, uxorem Spitamenis caput mariti à ſeipſâ abſciſſum ad eum attuliſſe, ſcribit Curtius: [*lib.* 8. *cap.* 8.] Regémque atrocitatem ſceleris deteſtatum, è caſtris eam abegiſſe; ne licentiæ barbaricæ exemplar in Græcorum mores & mitia ingenia transferret.

Dahæ, Spitamenis cæde compertâ, Dataphernem defectionis ejus participem vinctum Alexandro ſeque dedunt. Cœnus & Craterus, cum Phrataphernc Parthorum & Staſanore Ariorum ſatrapâ, omnibus iis rebus quas Alexander imperârat confectis, Nautaca ad illum reverterunt.

b. Alexander quiete exercitui ad Nautaca datâ, quòd vigeret tum bruma, (ἀκμαῖον τ̃ χειμῶνος, ut apud Arrianum legitur) convertit animum 4386 328

animum ad vindicandas injurias eorum, quibus à prætoribus suis avarè ac superbè imperabatur. Ego *Phrataphernì* Hyrcaniam & Mardos cum Tapiris tradidit: mandavítque ut Phradatem satrapam cui succedebat, qui sæpius accersitus ab Alexandro non parebat, ad se in custodiam mitteret. Arsani Drangarum præfecto substitutus est *Stasanor*. *Arsaces* (Curtio, *Atropates* Arriano) satrapes in Mediam missus est: ut Oxidates, quem malè sibi velle Rex intellexerat, inde discederet. Babylonia, mortuo Mazæo, *Deditameni* (*Stameni*, Arriano) subjecta est. Sopolis verò & Epocillus ac Menœdas in Macedoniam sunt missi, ut exercitum inde ducerent.

His compositis, tertio mense ex hybernis Rex movit exercitum; regionem, quæ Gabaza appellatur, aditurus. Tertio verò itineris die tam immanis orta est tempestas, ut frigoris vehementiâ penè opprimeretur exercitus. Ejus horrendam speciem, cum Regis constantiâ atque in colligendo & solando milite humanitate, ob oculos nobis ponit Curtius: [*lib*.8.*cap*.9.] mille militum atque lixarum calonúmque pestem illam consumpsisse narrans. Ubi etiam illud, à Valerio Maximo quoque (*lib*.5.*cap*.1.) & Julio Frontino (*lib*.4. *Stratagem*.*cap*.6.) commemoratum, adjicit. ut Alexander quum ipse admoto igne refoveret artus, Macedonem gregarium militem nimio frigore obstupefactum in suam sedem imposuerit: id ei salutare fuisse dicens, quod apud Persas capitale extitisset, in sellâ regiâ consedisse.

Postero die convocatis amicis copiarúmque ducibus, pronunciari Alexander jussit; ipsum omnia, quæ amissa essent, redditurum: quod & præstitit. Nam Sisimithres multa jumenta, & camelorum duo millia adduxit, pecoráque & armenta; quæ distributa pariter militem & damno & fame liberaverunt. Rex, gratiam sibi relatam à Sisimithre præfatus, sex dierum coacta cibaria ferre milites jussit, Sacas (qui defecerant) petens: totámque eorum regionem depopulatus, triginta millia pecorum ex prædâ Sisimithri dono dedit.

Roxanem virginem Oxyartis filiam Alexander connubio sibi jungens, (quod in Sisimithris Petrâ factum, in libro 15° Strabo indicat) multos simul ex suis amicis ad filias illustrium barbarorum accipiendas in matrimonium impulit: quemadmodum in capitulis libri 17 Diodori annotatum legimus.

c. Cogitationibus in bellum Indicum versis, ne quid à tergo quod impedire posset moveretur, ex omnibus provinciis triginta millia juniorum Alexander legi jussit, & ad se armata perduci, obsides simul habiturus & milites. Deinde in Bactra movens, Craterum cum 600 amicorum equitibus, suóque & Polysperchontis atque Attali & Alcetæ peditatu, ad persequendum Austanem & Catanem, qui soli ex defectoribus in Parataecene supererant, misit. Acri inter hos pugna commissâ, Craterus superior evasit: Catanes in prælio occisus, Austanes captus ad Alexandrum adductus est. Ex barbaris equites 120 cæsi, pedites circiter 1500. Quo facto Craterus in Bactra est profectus. Polysperchon quoque regionem, quæ Bubacene appellatur, in ditionem redegit.

Alexander, quod olim pravâ mente conceperat nunc esse maturum

rum ratus, quonam modo cœlestes honores usurparet cœpit agitare. Jovis filium non dici tantùm se, sed etiam credi volebat; tanquam perinde animis imperare posset, ac linguis. Itaque more Persarum Macedonas venerabundos, ipsum salutare prosternentes humi corpora jussit. Non deerat talia concupiscenti perniciosa adulatio, perpetuum malum regum; quorum opes sæpius assentatio quàm hostis evertit. [*Curt.lib.*8.*cap.*12.] Horum adulatorum, ad Regis voluntatem omnia loquentium, primarii tunc erant; Agis Argivus pessimorum carminum post Chœrilum conditor, Cleo Siculus, & Anaxarchus sophista. Acerrimus inter recusantes Callisthenes Olynthius, Aristotelis discipulus, fuit: quæ res illi exitio fuit; ejúsque maturandi ista obvenit occasio.

Hermolaus Sopolidis filius, puer nobilis ex regiâ cohorte, qui sub Callisthene philosophiæ operam dabat, quum aprum inter venandum telo occupâsset quem Rex ferire destinaverat, jussu ejus verberibus affectus est. Quam ignominiam ægrè ferens, cum Sostrato primùm Amyntæ filio, æquali atque amico suo, deinde cum Antipatro Asclepiodori (qui satrapatum Syriæ gerebat) filio, & aliis ex eâdem cohorte pueris regiis de interficiendo Alexandro conjuravit. Quâ proditione per Epimenem Arsei filium, ex consciis unum, detectâ; de sontibus sumptum est supplicium. Alexander Cratero protinus & Attalo & Alcetæ scribens, pueros in quæstione confessos ait se hoc consilium per se inîsse, neque fuisse alium conscium quenquam: postea verò in epistolâ ad Antipatrum idem crimen impingit Callistheni; Aristotelem quoque (ex cujus consobrinâ Herone natus ille fuit) ita tacitè perstringens. Οἱ μὲν παῖδες, ὑπὸ τῶν Μακεδόνων κατελεύσθησαν· τὸν δὲ σοφιστὴν ἐγὼ κολάσω, καὶ τοὺς ἐκπέμψαντας αὐτὸν, καὶ τοὺς ὑποδεχομένους ταῖς πόλεσι τοὺς ἐμοὶ ἐπιβουλεύοντας. *Ac pueri quidem* (inquit) *lapidibus sunt à Macedonibus cooperti: in sophistam ego animadvertam, & in illos qui eum miserunt, & opidis suis insidiantes mihi recipiunt.*

Callisthenem postquam comprehensus fuit, septem menses in vinculis custoditum, ut in concilio præsente Aristotele judicaretur; ac quo tempore apud Mallos & Oxydracas in Indiâ sauciatus Alexander fuit, (inter quod & puerorum regiorum conjurationem ampliùs quàm 17 mensium interjectum est spatium) ex corpore supra modum pingui & morbo pediculari excessisse, Chares Mitylenæus author est. Regios pueros, quæstione adhibitâ, se à Callisthene ad facinus illud incitatos dixisse, Aristobulus & Ptolemæus Lagi filius affirmant. Sed illum tortum ac deinde suspensum vitam finiisse, Ptolemæus; compedibus vinctum in exercitu ductum fuisse, ac postea morbo interiisse, scribit Aristobulus. Adeò ne ipsi quidem scriptores quorum magna est fides, quíque tum temporis Alexandro aderant, de rebus manifestis inter se consentiunt.

Amyntâ apud Bactrianos cum equitibus 3500 & peditibus 10000 relicto, adulto jam vere (ἐξήκοντος ἤδη τοῦ ἦρος, ut apud Arrianum habetur) Alexander ex Bactris in Indos movit: ut Oceano ultimóque Oriente finiret imperium. Cui gloriæ ut etiam exercitus ornamenta convenirent, scutis argenteas laminas, equis frenos aureos addidit, loricas

ricas quoque, alias auro, alias argento adornavit. CXX millia armatorum erant qui eum ad id bellum sequebantur.

Rex decem diebus superato Caucaso Alexandriam pervenit, quam ipse apud Paropamisadas exstruxerat: præsidémque illius urbis amovit, quòd non bene officio suo functus fuisse videretur. Pluribus deinde colonis in Alexandriam, ex finitimis & Macedonibus qui inutiles bello erant, deductis; Nicanorem unum ex sociis illius urbis gubernationi præfecit: Tyriaspen verò totius regionis Paropamisadarum, & reliquæ provinciæ ad Cophenem fluvium usque, satrapam constituit.

Inde ad urbem Nicæam profectus, sacrificio Minervæ facto, ad Cophenem amnem processit: & caduceatore præmisso, Taxilem ac cæteros præsides qui trans Cophenem & cis Indum [impropriè dictam Indiam] incolebant, obviam sibi progredi jussit.

d. Taxiles, & alii gentium suarum reguli, Alexandro occurrerunt, imperata facturi: illum tertium Jove genitum ad ipsos pervenisse memorantes. Patrem Liberum, atque Herculem, famâ cognitos esse: ipsum coràm adesse, cernique. Ampla illi offerebant munera: elephantos etiam 25 se missuros polliciti. Alexander benignè exceptos sequi jussit, iisdem itinerum ducibus usurus.

Cæterùm cùm ampliùs nemo occurreret, Alexander diviso exercitu Hephæstionem ac Perdiccam in Peucelaotidem regionem misit, Indum fluvium versùs, unâ cum Gorgiæ & Cliti & Meleagri copiis, atque equitum amicorum dimidiâ parte, & mercenariis equitibus omnibus: mandatis traditis, uti opida omnia quæ in itinere essent aut deditione reciperent aut vi expugnarent; quúmque ad Indum fluvium pervenissent, navigia facerent, queis in ulteriora transportari posset exercitus. Cum his etiam Taxiles reliquíque ejus regionis præsides sunt missi.

Astes Peucelaotidis regionis præses, defectione tentatâ, & se & urbem in quam confugit perdidit. Hephæstion enim eam 30 dies obsessam expugnavit, Astéque in eâ interfecto, ejus gubernationem Sangæo tradidit; qui paulo antè Astem fugiens, ad Taxilem se contulerat. quod quidem illi fidem apud Alexandrum auxerat.

Alexander cum argyraspidum manu, & equitatu amicorum qui Hephæstionem secuti non erant, & eorum qui Asseteri vocantur agmine, cúmque sagittariis atque Agrianis & hastatis equitibus, in Aspios, Thyræos & Arasocos movit: itineréque ad Choen fluvium facto, montano magnâ ex parte atque aspero, eóque amne difficulter transmisso, Craterum cum peditatu post se sensim sequi jussit. Ipse sumpto secum equitatu universo, & Macedonum peditibus 800 scuta pedestria gestantibus in equos impositis, summâ celeritate contendit: quòd barbari ejus regionis in montes confugisse nuntiarentur, & in urbes munitiores ad repugnandum sese recepisse.

Eos qui occurrerunt, levi prælio in urbem proximam (in ipso itinere sitam) Alexander compulit: & opidanos pro mœnibus instructâ acie stantes, primo impetu ut potuit repressit, & intra portas rejecit. Jam supervenerat Craterus. Itaque ut principio terrorem incuteret genti

nondum

nondum arma Macedonum expertæ, præcepit, ne cui parceretur; munimentis urbis, quam obsidebat, incensis. Cæterùm dum obequitabat mœnibus, sagittâ per thoracem ictus, vulnus in humero accepit: sed thorax, quo minùs ea altiùs in humerum penetraret, obstitit. Ptolemæus etiam Lagi filius & Leonnatus vulnerati. Tum Alexander quâ parte commodior ad oppugnandum murus videbatur, castra ad urbem locavit: posteróque die sub lucem exteriorem murum, qui minùs firmus erat, Macedones parvo negotio superârunt. Ad interiorem Barbari aliquandiu restitere: sed quum admotis scalis omni ex parte telis peterentur, neque diutiùs sustinere possent; protinus eruptione per portas factâ, in montes non procul ab urbe dissitos sese proripuerunt. Et eò quidem multi evaserunt: sed Macedones eos insecuti non paucos in fugâ cæciderunt. Urbs verò ipsa, omnibus qui in eâ relicti fuerant trucidatis, solo æquata est.

Inde domitâ ignobili gente, ad urbem Nysam sub radicibus Meri montis, à Dionysio sive Baccho (ut ferebatur) conditam, cum exercitu Alexander pervenit. Sed ab Acuphi civitatis principe, cum legatis 30 ex primoribus ad eum misso, exoratus, Nysæis civibus, 300 equites mittere ad ipsum jussis, libertatem & αὐτονομίαν concessit; atque Acuphim (filio & nepote obsidum loco ab eo acceptis) Nysææ provinciæ præsidem constituit. Dionysio quoque sacrificium fecit, & cum amicis epulatus est: Macedonibus hederâ redimitis Dionysio hymnos cantantibus, & variis appellationibus eum invocantibus.

——Bacchúmque vocant, Bromiúmque, Lyæúmque,
Ignigenámque, satúmque iterum, solúmque bimatrem.

[*Ovid. Metamorph.lib.*4.] Vide Philostratum, in Vitâ Apollonii, lib. 2. cap.4.

Hinc ad regionem, quæ Dædala vocatur, perventum est. Deseruerant incolæ sedes, & in avios sylvestrésque montes confugerant. Ergo Acadera transit, æquè vasta & destituta incolentium fugâ.

Urbe Andacenâ deditione receptâ, Craterum ibi cum aliis peditum ducibus reliquit: ut reliquas ejus regionis urbes, quæ se sponte non dederent, vi expugnaret; & provinciam, prout commodissimum præsenti rerum statui videretur, administraret.

Ipse cum argyraspidibus, & sagittariis, atque Agrianis, Cœníque & Attali copiis, & equitum agmine, atque amicorum equitum quatuor summùm turmis & equestrium sagittariorum dimidiâ parte, ad flumen Euaspla contendit, ubi Aspiorum præfectus erat: magnóque itinere confecto secundis castris ad urbem, cui Arigæum nomen erat, pervenit. Barbari simulac Alexandrum appropinquare senserunt, incensâ urbe in montes confugerunt: quos eò usque Macedones insecuti, multam eorum cædem fecerunt. Ducem etiam Ptolemæus Lagi filius prostravit, armísque exuit.

Jam verò & Alexander advenerat cum peditibus qui ex equis descenderant: qui quidem in barbaros irruentes, difficulter eos in montes repulerunt. Advenit & Craterus cum exercitu; peractis iis rebus quas Alexander imperârat. Ei desertæ ab incolis urbis Arigæi instaurandæ negotium Alexander negotium dedit: útque colonos ex finiti-

mis qui suâ sponte accedere vellent, & ex iis qui bello inutiles essent deducerent, jussit. Ipse eò contendit, quò barbarorum plerosque confugisse audierat: quumque ad montem quendam pervenisset, ad ejus radicem castra posuit.

Intereà Ptolemæus pabulatum ab Alexandro missus, longiùs cum exiguâ manu speculandi causâ progressus, Alexandro nuntiat plures in barbarorum quàm in ipsius castris ignes videri. Alexander, parte exercitus ad montem ubi fuerat relictâ, quum ad ignium conspectum venisset, quas secum adduxit copias in tres partes divisit. Uni Leonnatum corporis custodem præfecit: adjuncto ei Attali & Balacri agmine. Alteram Ptolemæo Lagi filio ducendam dedit: eique argyraspidum regiorum partem tertiam, Philippi & Philotæ agmen, sagittariorum duo millia, Agrianos & totius equitatus dimidium, assignavit. Tertiam partem ipse duxit quà confertissimam barbarorum aciem vidit. Illi enim multitudine suâ confisi, & Macedonibus quòd pauci viderentur contemptis, in planitiem descenderunt. Ubi atroci pugnâ factâ, victoria penes Macedones fuit. Ptolemæus (tertiæ illius Macedonicarum copiarum ductor) author est, hominum ultra quadraginta millia tum capta fuisse, boum ultra 230 millia: è quibus Alexandrum præstantissimas quasque delectas, quòd eximiâ pulchritudine atque magnitudine excellere viderentur, in Macedoniam, regionis colendæ causâ, mittere voluisse.

3677 a. Exinde Alexander in Assacenos movit: qui quidem equitum duo millia, peditum 30 millia, elephantes triginta, ad pugnam instruxisse nuntiabantur. Mortuóque nuper eorum rege Assaceno (quod gentilitium & commune principum istorum nomen fuisse videtur) mater ejus Cleophis regioni tum præerat.

Craterus instauratis mœnibus urbis, ad cujus exædificationem relictus fuerat, milites gravioris armaturæ ad Alexandrum adduxit; machinis etiam tormentisque advectis, sicubi obsidione opus esset. Alexander cum equitatu amicorum & equestribus jaculatoribus, Cœni ac Polysperchontis agmine, Agrianis mille & sagittariis, in Assacenos pergit; per Guræos iter faciens, & Guræum regionis illius fluvium difficulter transiens. Barbari ut adventare eum senserunt, confertâ acie subsistere non ausi, dissolutis ordinibus, prout cuique integrum erat, in urbes sese recipiunt; iis sese tueri statuentes.

Alexander Massaga cum exercitu petiit, regionis Assacenorum urbem maximam, & 35 stadiorum muro cinctam. Triginta millia peditum eam tuebantur: è quibus ex Indiâ interiore conducti fuerant ad septem millia. Ad collem quendam septem circiter stadiis à flumine Guræo dissitum pugnâ initâ, in urbem sese recipere coacti sunt; ducentis in fugâ cæsis. Alexander confestim phalangem muris admovet: indéque telo in suram incidente percussus, dixisse fertur; se quidem Jovis filium dici, sed corporis saucii dolores persentiscere: adjiciens etiam (ut in libro 2° de fortunâ illius Plutarchus refert) ex Homeri Iliad. ε. quòd *sanguis* è vulnere effluxerit, non verò

Ἰχωρ, οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν,
Ille cruor, divis qualis solet esse beatis.

Intra

Intra nouum diem, ingenti militum ardore, immanibus cavernarum spatiis completis & mobilibus turribus erectis, obsessi territi; postquàm loci præfectus telo ex machinis ictus occubuit, desperatâ urbis tutelâ, concessêre in arcem: indéque legatos ad Alexandrum miserunt, veniam petituros. Cleophis quoque regina cum magno nobilium fœminarum grege aureis pateris vina libantium processit. Ipsa, genibus Regis parvo filio admoto, non veniam modò, sed etiam pristinæ fortunæ impetravit decus: quod credidêre tamen ampliùs formæ quàm miserationi datum. Concubitu enim redemptum regnum ab Alexandro recepisse putabatur; illecebris consecuta, quod virtute non potuerat. Unde & ab Indis, propter prostratam pudicitiam, *scortum regium* posteà appellata est. Ab Alexandri verò partibus 25 tantùm in universâ obsidione desiderati sunt.

Indi mercede conducti, qui in urbis defensione multùm Alexandrum infestaverant, cum armis juxta pacta conventa discedentes, 800 ab urbe stadiis castra posuerunt. Eos Alexander implacabili odio prosequens, instructo agmine adortus est: se, ut ex urbe excederent, permisisse dicens; non utì perpetuò deinceps Macedonum forent amici. Illi periculorum magnitudine haud perterrefacti, conjunctis ordinibus sese munierunt, totâque acie in orbem coactâ, liberos & fœminas in medium receperunt. Validissimâ deinde hostem pugnâ excipiunt; fœminæque indutis cæsorum armis, operam suam in conflictu viris adjungunt: sed ad extremum multitudine superati occubuêre. Inutilem verò inermémque turbam Alexander inde abductam cum fœminis adhuc reliquis equitibus concessit. Quæ res gloriæ ipsius notam inussit, & rebus bello præclarè ab illo gestis quasi labes adhæsit.

Alexander Cœnum ad urbem opulentam & munitam, Bazira dictam, mittit; ratus opidanos, Assacanorum expugnatione auditâ, deditionem facturos: quam illi tamen facere noluerunt. Attalum verò & Alcetam & Demetrium equitatus præfectum ad urbem Oram mittit; & ut eam muro in orbem ducto intercludant, tantisper dum ipse advenerit, jubet. Opidani in Alcetam excursionem faciunt: quos Macedones facilè repulsos atque in urbem rejectos muris clauserunt. Cúmque in eam barbarorum finitimorum nonnullos, ab Abissaro missos, clam se immissuros Alexander accepisset: Cœnum apud Bazira munitam arcem extruere, præsidióque quod opidanis agri usum impedire posset in eâ relicto, reliquum exercitum ad se ducere jussit.

Bazirenses Cœnum cum maximâ copiarum parte discessisse conspicati, contemptâ Macedonum qui relicti erant paucitate, in planitiem excurrunt: ubi quingentis eorum in pugnâ cæsis, & vivis supra 70 captis; reliqui in urbem repulsi, acriùs deinceps ab excursione in agrum, ab iis qui in arce ex adverso murorum extructâ erant, arcebantur.

Oreorum urbem primo impetu Alexander expugnavit, & elephantos ibi repertos cepit. Quod Bazirenses audientes, viribus suis diffisi, sub mediam noctem desertâ urbe in petram Aornum nomine confugerunt. Quorum exemplo & reliqui, suis opidis relictis, eódem armati se receperunt. Alexander verò Oris & Massagis præsidio firmatis, Baziræ muros extruxit; & opida illa ab incolis suis deserta occupavit.

b. Taxillo mortuo, filius ejus Omphis sive Mophis, qui patri fuerat author dedendi regnum Alexandro, per legatos jam illum consuluit, regnare se interim vellet, an privatum opperiri ejus adventum? Permissóque ut regnaret, non tamen jus datum usurpare sustinuit. Interim Hephæstionem (ad Indum flumen ponte jungendum, cum Perdiccâ missum) benignè quidem excepit, gratuitum frumentum copiis ejus admensus: non tamen ei occurrit, ne fidem ullius nisi Regis experiretur. 4387 327

Alexander Embolima veniens, quæ urbs non procul à petrâ Aorno sita est, Craterum cum parte exercitus ibi reliquit: utque frumentum quantum posset, aliáque necessaria ad longi temporis moram ibi faciendam in urbem convehat jussit; ut inde progressi Macedones, diuturnâ obsidione eos qui petram tenebant conficerent, si primo impetu capi non posset. Ipse assumptis sagittariis atque Agrianis, Cœníque agmine, & ex reliquâ phalange delectis iis qui & expeditiores & meliùs armati essent, præterea ex equitatu amicorum 200, ac sagittariis equestribus 100, exercitum ad petram admovit.

Petram hanc ab Hercule frustrà obsessam fuisse, terræque motu coactum absistere, fama vulgaverat. Quo majore illius expugnandæ desiderio Alexander exarsit, acta Herculis superare gestiens. Ambitus petræ stadiorum fuit centum, altitudo 16. si Diodoro credimus. Ab Arriano enim ambitus 200 stadiorum fuisse fertur; altitudo, quâ humillima erat, stadiorum undecim. Radices ejus ad meridiem Indus fluvius (non procul à fontibus, ut in libro 15 Strabo indicat) alluebat: partes alias præaltæ voragines & inviæ rupes cinxerant. Senex quidam pauperculus cum duobus filiis domicilium hic in quodam specu habuit, ubi tres lectuli erant, petræ incisi. Hic Alexandro, 80 talenta illi promittenti, aditum qui unicus in petræ ducebat verticem monstravit. Quo occupato, quia nusquam exitus alibi patebat, Barbaros obsidione Rex conclusit, ut auxilii nihil superesset. Hinc infinitâ aggerentium operâ effecit, ut intra septimum diem vallis & radix petræ explerentur: & de propinquo cum hoste rem gerens, oppugnationem acerrimam instituit; quæ assiduis nec interruptis per septem dies totidémque noctes conflictibus duravit. Alexander, multis suorum partim scandendo partim pugnando amissis, (inter quos primarii erant, Charus & Alexander, ipsi cognominis) licèt nulla spes potiundæ petræ offerretur, speciem tamen ostendit in obsidione perseverantis: præsidio, quod in aditu fuerat, amoto; ut liberum quicunque vellent abeundi spatium haberent. Barbari, illius constantiâ, perterriti, noctu Petrâ excesserunt.

Rex, Balacro qui specularetur præmisso, cognoscit Petram fugâ Indorum esse desertam. Tum assumptis ex custodibus corporis & argyraspidibus 700, primus in eam conscendit: Macedones, sese mutuò subtrahentes, illum secuti sunt. Exinde in recedentes barbaros signo dato conversi, multos in fugâ interfecerunt: plerique etiam eorum trepidè fugientes, per præcipitia delapsi perierunt. Alexander locorum magis quàm hostium victor, magnis tamen factis sacrificiis, Minervæ Victoriæque aras in Petrâ locavit: præsidióque in eâ posito, & illi & regioni adjunctæ Sisicoptum vel Sisocostum præfecit; qui ex Indis Bactra ad Bessum transfugerat, & postquam Alexander Bactrianorum

rum regionem subjugavit, conjunctis cum eo copiis fidelem imprimis ei operam navaverat.

Alexander è petrâ in Assacenorum regionem movit. Assacani enim fratrem, cum elephantis & finitimorum barbarorum non exigua manu, in illius regionis montes confugisse acceperat. quumque ad urbem Dyrtam pervenisset, neminem incolarum aut in ea aut in vicina regione reperit.

Postero die Nearchum & Antiochum, qui singuli mille argyraspidibus præfecti erant, emittit. Ac Nearcho quidem Agrianos levis armaturæ dat; Antiocho ad mille argyraspides quos ducebat, alia duo millia adjungit. Hos speculatum in illa loca mittit; & an forte nonnullos ex barbaris comprehendere possent, è quibus cùm alia ad regionis notitiam pertinentia, tum de elephantis cognoscerent.

Ipse ad Indum flumen pergit; exercitu qui viam faceret præmisso: neque enim aliter ea loca transiri possunt. Cùm verò angustias itineris obsideri ab *Eryce* quodam comperisset, gravius agmen exercitus Coeno ducendum modicis itineribus tradidit. Ipse prægressus cum funditore ac sagittario, deturbatis qui obsederant saltum, sequentibus se copiis viam fecit. Indum hunc *Aphricem* appellat Diodorus; & milites 20000 cum elephantis 15 habuisse scribit. Indi verò, sive odio ducis, sive gratiam victoris regis inituri, sive Erycem sive Aphricem hunc fugientem adorti interemerunt; capútque ejus atque arma ad Alexandrum detulerunt. Ille facto impunitatem dedit, honorem denegavit exemplo.

Hinc ad flumen Indum sextis decimis castris (sive die decimosexto) Alexander pervenit: urbémque Peucelioticm haud procul à flumine sitam deditione recepit; præsidióque Macedonum imposito, Philippum ei præfecit. Multa præterea minora opida ad Indum amnem sita subegit; comitantibus eum Cophæo & Assagete præsidibus provinciæ. Barbaris etiam nonnullis captis, certior factus est Indos ejus regionis ad Barisadem (Abisarum fortasse) confugisse, & elephantos in pascuis apud Indum fluvium relictos esse. Quo cognito, ad eum locum in quo elephanti erant duci se jussit. Ubi, inter venandum, duo è præcipitiis lapsi perierunt; reliqui capti, admissis sessoribus, exercitui admoti sunt. Sylvam quoque cæduam apud flumen nactus, eam ab exercitu cædi navésque ædificari jussit. quibus in Indum flumen subductis, ad pontem quem jam multo antè Hephæstion & Perdicca construxerant, vectus est. Illi, quia plura flumina superanda erant, sic junxêre naves, ut solutæ plaustris vehi possent, rursúsque conjungi. Præter eas autem quibus pons junctus fuerat, etiam duas naves triginta remorum multáque minora navigia illi paraverant.

Alexander ibi stativis per 30 dies ad recreandum exercitum habitis, magnifica diis suis sacra peregit, ludósque gymnicos & equestres ad flumen edidit. Regioni cis Indum sitæ ex amicis Nicanorem satrapam constituit. Per pontem deinde (quem juxta civitatem Peucolaitidem positum fuisse, in libro 15° Strabo affirmat) traductis copiis, iterum patrio more sacrum fecit. Vere autem incipiente, in campos inter Indum & Hydaspem positos Alexandrum esse ingressum confirmat

apud Strabonem (lib. 15. pag. 691.) Aristobulus.

c. Jam 30 stadia Alexander aberat, quum Omphis cum armato exercitu & elephantis per modica intervalla militum agmini immixtis, amicos simul adducens, illi occurrit. Ac primò Alexander, non socium sed hostem adventare credens, ad pugnam se parabat. At Indus cognito Macedonum errore, jussis subsistere cæteris, concitato equo ad Alexandrum excurrit: séque cum regno suo (quod magnitudine Ægypto non cedebat) illi tradidit. Quærenti Alexandro, plures agricultores haberet an milites; cum duobus regibus bellanti sibi, majore militum quàm agrestium manu opus esse, respondit. Abisarus & Porus illi erant: ultra Hydaspem amnem regnantes. Omphis, permittente Alexandro, & regium insigne sumpsit, & more gentis suæ Taxiles est appellatus; eo nomine sequente imperium, in quemcumque transiret.

Taxila urbs (à quâ commune illud nomen regibus est inditum) omnium quæ inter Indum & Hydaspen sunt maxima est. Ejus cives cum novo suo rege perhumaniter Alexandrum exceperunt: qui & eis tantum finitimæ regionis quantum petierunt adjecit. Cúmque per triduum Taxiles hospitaliter Alexandrum accepisset: quarto die, & quantum frumenti copiis, quas Hephæstion duxerat, præbitum à se esset ostendit; & aureas coronas ipsi amicísque omnibus dono dedit. Elephantos etiam 30 (ut Arriano, vel 56, ut Curtio placet) multáque pecora eximiæ magnitudinis, tauros ad tria millia, oves ultra decem millia, Alexandro tradidit. Equites præterea 700 Indos auxilio ab eo missos refert Arrianus, & 200 talenta argenti data: cùm signati argenti 80 tantùm talenta Curtius commemoret.

Hâc ejus benignitate Alexander mirè lætus, argenti talenta quæ is dederat remisit, & mille talenta ex prædâ quam vehebat adjecit; multáque convivalia ex auro & argento vasa, plurimum Persicæ vestis, 30 equos ex suis, cum iisdem insignibus queis assueverant cùm ipsum veherent. Quæ liberalitas sicut Barbarum obstrinxerat, ita amicos ipsius vehementer offendit: è quibus Meleager super cœnam largiore vino usus, gratulari se Alexandro dixit, quòd saltem in Indiâ reperisset dignum talentis mille. Rex haud oblitus quàm ægrè tulisset quòd Clitum ob linguæ temeritatem occidisset, iram quidem tenuit, sed dixit; *Invidos homines nihil aliud quàm ipsorum esse tormenta.*

Postero die, ab Abisaro montanorum Indorum rege frater ipsius alíique legati cum pecuniis & elephantis missi ad Alexandrum venerunt; omnia ditioni ejus, ita ut mandatum erat, permittentes: firmatáque invicem fide, ad regem suum remissi sunt. Nonnulli etiam à Doxareo præside ad Alexandrum venerunt, dona adferentes.

In Taxilis Alexander rursus sacrificia consueta peragit, ludósque gymnicos & equestres facit. Et Philippo Machatæ præside illius regionis constituto, præsidióque Taxilis imposito, milites invaletudinis causâ bello inutiles ibi relinquit. Ipse Hydaspem amnem versus movit.

Porum Alexander nominis sui famâ ratus ad deditionem posse compelli, misit ad eum Cleocharem; qui denuntiaret ei, ut stipendium penderet, & in primo finium suorum aditu ipsi occurreret. Porus, alterum

terum ex his facturum sese respondit; ut intranti regnum suum præsto esset, sed armatus.

Huic finitimorum Indorum rex alter Porus fuit, hujus ex fratre nepos: qui, patrui odio, legatione ad Alexandrum missâ, se pariter & regionem cui imperabat Alexandro dedidit.

Alexander Cœnum Polemonis filium retro ad Indum amnem misit; útque navigiis quæ ad trajiciendum Indum præparârat dissectis, ad Hydaspem fluvium ea transferret, jussit. Navigia itaque breviora quidem in duas, quæ verò triginta remis instructa erant in tres partes dissecta, & curribus in ripam Hydaspis transvecta sunt.

Navigiis ibi rursus compactis atque in amnem subductis, Alexander assumptis copiis Taxila rediit: & quinque Indorum millia nactus, quos Taxiles ejúsque regionis præsides ducebant, ad Hydaspem fluvium contendit. Ubi in itinere, Barsaëntes (Drangarum quondam satrapa, & defectionis Arachosiis author) vinctus, trigintáque elephanti simul capti ad Alexandrum sunt adducti: opportunum adversus Indos auxilium; quibus plus in belluis, quàm in exercitu spei ac virium erat. Gamaxus quoque exiguæ partis Indorum regulus, qui Barsaënti se conjunxerat, vinctus adductus est. Utroque in custodiam, elephantis autem Taxili traditis, ad amnem Hydaspem Alexander tunc pervenit: Barsaënte posteà, ob perfidiam quâ in Dario opprimendo usus fuerat, interfici jusso. (ut ex Arriano, lib.3.pag.72.intelligitur.)

In ulteriore Hydaspis ripâ Porus consederat, transitu Alexandrum prohibiturus: viribus corporis, & animi magnitudine pariter insignis. Quinque enim cubitis proceriorem fuisse ferunt (licèt quatuor tantùm cubitorum et unius palmi mensura apud Plutarchum legatur:) crassitudine autem tantâ, ut lorica ejus duplo excederet loricas aliorum qui robore excellerent. Ipsum vehebat elephantus super cæteras belluas eminens: cui proportione equitis ille insidebat. Elephantos 85, eximio corporum robore, hosti illum objecisse scribit Curtius: quum 130 Diodorus, plures quàm 200 eum habuisse dicat Arrianus. Currus 300, cum 30 peditum millibus, Arrianus & Curtius illi tribuunt: plures quàm mille currus, & peditum millia 50 Diodorus; licèt 20 tantùm peditum millia Plutarchus memoret. Equites verò 2000 Plutarchus idem, 3000 Diodorus, 4000 Arrianus, in aciem ab illo adductos fuisse refert.

Interlabente utraque castra Hydaspe, elephantis semper objectis Porus observabat transitum: Alexander verò strepitum in castris & tumultum quotidie ingentem excitavit, quò assuefaceret suos non formidare barbaros. Hinc nocte procellosâ & illuni cum parte peditū & lectissimis equitibus procul ab hostibus progressus, in insulam non magnam transmisit. Ibi imbre ingentibus procellis fuso, crebrísque in exercitum prestéribus & fulguribus cadentibus, quamvis interire nonnullos & perstringi fulmine videret, ex insulâ tamen solvens ad ulteriorem ripam contendit. Hydaspes, quum ex illâ tempestate torrens & tumidus ferretur, grandi eluvie perrupit ripam, magnáque pars illac undæ decurrit. Terram intermediam Alexander cepit non stabili pede, utpote lubricam & undique ab undâ laceratam. Cæteri quoque Macedones cum armis

mis eluviem illam superârunt, ad pectus undâ pertingente. Amne trajecto, 20 stadia ante peditatum suum cum equitibus provectus Alexander, mille equites & 60 currus, qui secum fuerant congressi, fudit: curribus captis omnibus, & ex equitibus 400 occisis. Porus Alexandrum transmisisse videns, cum omnibus copiis se intulit: non pluribus relictis, quàm qui Macedonum in alterâ ripâ adhuc relictorum transitum impedirent. Belluas & hostium multitudinem metuens Alexander, in alterum cornu ipse invectus est, cæteros immisit in dexterum. Barbaris autem qui premebantur globo facto ad bestias semper se recipientibus, promiscua pugna facta est: & vix octavâ horâ hostes terga dederunt. Ita rem gestam in epistolis ipse Alexander retulit.

Priorem illum conflictum, in quo cæsi 400 equites & 60 currus capti sunt, cum Pori filio fuisse habitum narrat Aristobulus: ipsum quoque in eo interfectum fuisse addens. Ptolemæus, verò copias cum Pori filio missas majores duplo illis facit, quas jam ex Alexandro recensuimus. Duo enim millia equitum secum duxisse illum scribit, & currus 120. Posteriorem conflictum, cum universis Pori copiis factum, quem leviter perstrinxit Alexander, fusiùs descripsit Arrianus: de numero demùm in utrâque pugnâ occisorum ista subjiciens. Cæsi sunt ex Indis pedites paulo minus 20000, equites 3000. currus omnes dissipati; duo Pori filii interfecti. Spitarches etiam Indorum illius regionis præses, omnésque elephantorum & curruum præfecti, & equitatus ac peditatus Pori duces, occisi sunt: & elephanti qui in pugnâ cæsi non erant, capti. Ex peditatu Alexandri, qui 6000 numero primum conflictum adierunt, 80 summùm desiderati: ex sagittariis equestribus, qui quidem primi pugnam aggressi sunt, 10. ex amicorum equitatu 20. ex reliquo omni equitatu 200. Cum quibus illa Diodori conferri poterit recensio. Occubuerunt Indorum plures quàm 12000. inter quos duo Pori filii, summíque exercitus præfecti, & ducum clarissimi fuêre. Vivi autem in victoris manus plus quàm 9000, & elephantes 80, venerunt. Ex Macedonibus equites 280, peditésque ultra 700 cecidêre.

Captum Porum rogante Alexandro, quomodo tractaturus eum esset; *Regiè* respondit. Adjiciente Alexandro nihílne aliud vellet; Omnia, inquit, verbum *Regiè* complectitur. Unde regiè hominem generosum Alexander tractans, in amicorum numerum eum recepit, & in regnum restituit: quod, inter Hydaspem & Acesinem positum, 300 ferè urbium fuisse, Strabo confirmat. [*lib.*15.*pag.*698.]

Facta fuisse hæc Arrianus significat ὥρᾳ ἔτους ἡ μετὰ τροπὰς μάλιστα ἐν θέρει τρέπεται ὁ ἥλιος, *tempestate anni, quâ post æstivum cardinem Sol convertitur:* quo tempore, creberrimos imbres à cœlo in Indorum regionem ruere, indéque Hydaspem fluvium, qui hyeme vado transiri poterat, aquis summopere auctum fuisse, narrat. [*lib.*5.*pag.*107.] Cum quo Jacobus Cappellus alium ejusdem locum confert, [*lib.*7.*pag.*163.] in quo de Euphrate similiter scribit; hyeme quidem esse vadosum, præaltum verò ac exundantem ἦρος ὑποφαίνοντος, καὶ πολὺ δὴ μάλιστα ὑπὸ τροπὰς ἅς τινας τοῦ θέρους ὁ ἥλιος ἐπιστρέφει, *vere appropinquante, multóque magis sub ipsum æstivum quem, sol convertit cardinem.* Cùm enim quatuor anni cardines communi nomine Græci τροπὰς appellent: qui in duas

duas tantùm partes annum partiuntur, Æstatem & Hyemem, æstivam τροπὴν à verno, brumalem ab autumnali æquinoctio inchoant. Quâ ratione Arrianus apud Orientales illos *appropinquante vere*, multóque magis post ipsum æquinoctium, quæ ipsi æstiva τροπὴ est sive semestris æstivi initium, imbres cadere & flumina sensit crescere. De Indicis certè regionibus, testis αὐτόπτης est Aristobulus (qui hoc tempore ad Hydaspem fluv. cum ipso Alexandro fuit) τοῦ ἔαρος ἀρχομένου καὶ τοὺς ὄμβρους ἐνάρχεσθαι, καὶ ἀεὶ καὶ μᾶλλον λαμβάνειν ἐπίδοσιν, *vere incipiente imbres ibi incipere, ac deinde semper magis augeri*: ut apud Strabonem [*lib.* 15.*pag.*691.] legimus. Et tempore inter vernum æquinoctium & solstitium æstivum interjecto pugnam cum Poro fuisse commissam, hisce verbis ipse Arrianus clarissimè confirmat. [*lib.*5.*pag.*114.] Τοῦτο τὸ τέλος τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Πῶρόν τε καὶ τοὺς ἐπέκεινα τοῦ Ὑδάσπου ποταμοῦ Ἰνδοὺς Ἀλεξάνδρῳ ἐγένετο, ἐπ' ἄρχοντος Ἀθηναίοις Ἡγήμονος, μηνὸς Μουνυχιῶνος. *Hujusmodi exitum habuit pugna Alexandri adversus Porum & Indos trans Hydaspem amnem colentes, archonte Athenis Hegemone, mense Munychione*; qui eo anno *Maio* Juliano totus ferè respondebat. Ipsum verò solstitium æstivum, sive θερινὰς τροπὰς propriè dictas, circa adventum Alexandri ad fluvium Acesinem demum contigisse; ex Nearcho posteà declarabitur.

Alexander tam memorabili victoriâ lætus, quâ sibi Orientis fines apertos esse censebat, iis qui in pugnâ ceciderant justa peragenda curavit, Soli pro victoriâ victimas immolavit, ludósque gymnicos atque equestres ad Hydaspis ripam, eo loco quo primùm cum exercitu trajecit, celebravit. Et quia summa illic erat commeatus abundantia, exercitui 30 dierum quietem ad reficienda corpora indulsit. Milites verò, quò promptioribus animis reliqua belli obirent, pro concione laudatos docuit, quidquid Indis virium fuisset, illâ dimicatione prostratum: cæteram opimam prædam fore, celebratásque opes in eâ regione eminere, quam peterent. Copiarum duces coronis, & mille aureis singulos donavit. Cæteris quoque proportione aut gradus quem in amicitiâ obtinebant, aut navatæ operæ, honos habitus est. De trophæo verò ab Alexandro hîc erecto, videndus Philostratus est, libro 2. Vitæ Apollonii cap. ult.

Cùm in animo Alexander haberet, simul ac terminos Indiæ attigisset, Oceanum invisere: navigia hîc ædificari jussit. In proximis enim Emodis montibus abietis proceræ copia, nec parum cedri & pini, ac multa materia navalis erat. Quam cædere aggressi, magnitudinis inusitatæ reperere serpentes, ad 16 cubitorum longitudinem porrectos. Rhinocerotes quoque, rarum alibi animal, in iisdem montibus erant: & simiarum genera tum numero, tum magnitudine corporum insolenti. quarum cùm multa Macedones aliquando in collibus quibusdam vidissent ordinibus stare instructis, exercitum esse putantes, in eas tanquam hostes contendere cœperunt: sed à Taxile qui tum cum Alexandro erat, re cognitâ cessaverunt. [*Vid. Strabon. lib.* 15.*pag.* 698, 699.]

Duas Alexander hîc urbes, in utrâque Hydaspis ripâ condidit: in ulteriore fluminis ripâ, unde transmiserat, unam; in loco quo pugna

commiſſa fuerat, alteram. Hanc, à victoriâ adverſus Indos partâ, *Nicæam*; illam *Bucephalen* vel *Bucephaliam* appellavit, in equi ſui Bucephali memoriam. Ille enim eo loci interiit: non qnidem ex vulnere in prælio accepto, (ut, inter alios, in lib.5. cap.2. A. Gellius voluit) ſed laboribus pariter atque ætate fractus. Triginta enim annorum eum tum fuiſſe, præter Arrianum, confirmat etiam à Plutarcho citatus Oneſicritus. *Rex defuncto duxit exequias; urbémque tumulo circumdedit nomine ejus.* [*Plin.lib.*8.*cap*.42.] Juxta has urbes Alexandrum claſſem ſuam extruxiſſe, notat Strabo: [*lib.*15.*pag.*698.] Hydaſpe interfluente, inter Pori & Taxilæ fines medio; cujus utriuſque ſummo in claſſe hâc ædificandâ ſtudio uſum fuiſſe Alexandrum, Curtius etiam memorat. [*lib.*9.*cap*.7.]

Alexander, Cratero cum parte copiarum relicto, qui urbes has quas condere cœperat exædificaret muróque cingeret, in Indos Pori regno finitimos movit; qui *Glaucanîcæ* Ariſtobulo, Ptolemæo Lagidæ *Glauſæ* appellantur: equitatus amicorum alteram partem apud ſe habens, & ex ſingulis peditum phalangibus ſelectiſſimos quoſque, equeſtres ſagittarios omnes, Agrianos prætereà & ſagittarios. Hîc urbes 37 deditione recepit: quarum quæ minima erat, non minùs quàm quinque incolarum millia habebat; multæ verò etiam decem. Pagorum quoque magnum numerum cepit; atque eos quidem non minùs quàm urbes ipſas incolarum frequentiâ celebres. Totius verò hujuſce regis imperium Poro dedit. Taxilem etiam Poro conciliatum in ſua remiſit.

Per id tempus legati ab Abiſaro ad Alexandrum venerunt; pollicentes omnia facturum quæ imperâſſet, modò ne cogeret corpus ſuum dedere. Neque enim aut ſine regio imperio victurum; aut regnaturum eſſe captivum. Cui Alexander nunciari juſſit, ſi gravaretur ad ſe venire, ipſum ad eum cum exercitu magno ejus malo eſſe venturum. Venerunt etiam legati ad Alexandrum ab Indis qui liberè ſuis legibus utentes vivunt, & à Poro alio Indorum præfecto.

Phrataphernes Parthorum atque Hyrcaniæ ſatrapa cum Thracibus ſibi commiſſis ad Alexandrum venit. Venerunt & nuntii à Siſico Aſſacenorum ſatrapâ, Aſſacenos interfecto præſide ab Alexandro defeciſſe nuntiantes. Adverſus hos Philippum & Tyrieſpem cum exercitu miſit; qui Aſſacenorum motus compeſcerent & provinciam regerent. Quo tempore & Cleophis Aſſacenorum regina Alexandro filium peperit: qui *Alexander* ab eâ nominatus, regno poſteà potitus eſt. [*Juſtin.lib.*12.*cap*.7. *cum Curt.lib.*8. *cap*.20.*fin.*]

Porus ille alter Pori nuper debellati ex fratre nepos, non tam Alexandri quàm patrui metu deſerto regno ſuo, ad Gangaridarum ſe nationem proripuit: omnibus iis qui bello apti erant, quibus quidem perſuadere potuit, fugæ comitibus ſecum ſumptis.

d. Alexander rapidum Aceſinis amnem, 15 ſtadiorum latitudinis, cum exercitu tranſmiſit. Qui pellibus uſi ſunt, trajecerunt ſine periculo. Eorum verò qui navibus tranſvecti ſunt, quum pleræque cautibus illiſæ rumperentur, non pauci in amne perierunt: ut ex Ptolemæo Lagi filio refert Arrianus. [*lib.*5.*pag.*115.] Cœnum verò cum ſuis copiis ad ripam Alexander reliquit: ut reliqui exercitus, frumentum & alia neceſſaria

ſaria ex regione Indorum quæ ei parebat allaturi, tranſitum curaret.

Poſita prope Aceſinem caſtra, ob fluminis exundationem, in arduum magis locum ſubducere ſe coactos fuiſſe, idque circa æſtivum ſolſtitium contigiſſe, Nearchus tradidit, qui tum inter milites Alexandri præſens adfuit. [*apud Strabon. lib.* 15. *pag.* 692.] quod & Arrianus confirmat in Indicis: [*pag.* 172.] ubi Alexandri exercitum ab Aceſine fluvio fugiſſe ſcribit, quum mediâ æſtate ejus aqua campos obrueret.

Sylvæ hîc erant propè in immenſum ſpatium diffuſæ, proceriſque & in eximiam altitudinem editis arboribus umbroſæ. Nonnullæ ad 70 cubitos erectæ, craſſitie erant tantâ, ut difficulter quatuor illas viri complecterentur; & umbram ad tria plethra vel pedes 300 de ſe projectabant. Plerique rami inſtar ingentium ſtipitum flexi in humum, rurſus, qua ſe curvaverant, erigebantur; adeò ut ſpecies eſſet non rami reſurgentis, ſed arboris ex ſuâ radice generatæ. De quibus videndus Plinius, *lib.* 12. *cap.* 5. & Strabo, *lib.* 15. *pag.* 694. ubi ſub unâ harum arborum 50 equites meridiari potuiſſe, authorem Ariſtobulum profert.

In hoc etiam tractu magna vis ſerpentum erat, qui ſpecie quidem exiles, ſed varietate corporis inſignes erant; & tantâ morſus efficacitate, ut eum mors extemplò ſequeretur. Macedones igitur, ut à peſtiferis eorum morſibus ſeſe tutarentur, lectos ex arboribus ſuſpendebant, & maximam noctis partem inſomnem ducebant: donec ab incolis de remedio veneni, radice quâdam, edocti à malo iſto liberati ſunt.

Porum hinc Alexander in regnum ſuum remiſit; mandatis additis, ut lectiſſimis Indorum qui bellicoſiſſimi haberentur copiis, & elephantis (ſi quos haberet) collectis, ad ſe rediret. Ipſe per deſerta ad Hyarotim vel Hydraotem alium Indiæ fluvium, (latitudine quidem Aceſine nihilo minorem, curſus verò rapiditate inferiorem) pervenit: & per omnem regionem præſidia idoneis locis poſuit; ut Craterus & Cœnus tutò ad ſe pervenirent, frumento per maximam regionis partem direpto.

Deinde Hephæſtioni partem exercitus committens, (peditum ſcilicèt phalanges duas, equitum tum ſuum tum Demetrii agmen, & ſagittariorum partem dimidiam) in Pori illius qui aufugerat regionem miſit, eámque ut alteri Poro amico ſuo traderet, juſſit; & ſiquæ aliæ ad ripam Hyarotis gentes Indorum eſſent liberè ſuis legibus viventes, earum omnium gubernationem eidem Poro daret.

Ipſe Hyarotim fluvium, non ita difficulter atque Aceſinem trajecit. Junctum erat flumini nemus opacum arboribus alibi inuſitatis, agreſtiúmque pavonum multitudine frequens. Rex verò ulterius progreſſus, pleroſque deditione recepit; nonnullos etiam cum armis occurrentes, alios verò fugientes captos vi ſubegit.

Inter hæc Alexandro nuntiatur, & alios quoſdam Indos liberos & eos qui appellantur Cathæi pugnâ eum excipere paratos, ſi eò exercitum duceret, reliquos finitimos etiam liberè viventes ad ſocietatem ſolicitare. Cum his quoque conſpirâſſe Oxydracas aliam Indorum gentem, & Mallos aliam ab his diverſam: adverſus quos paulo antè & Abiſarus & Porus conjunctis copiis ac multis Indorum in ſocietatem adſcitis profecti, quum nihil tanto belli apparatu dignum geſſiſſent, receſſerunt.

cesserunt. Locus verò ad quem confligere statuissent, Sangala esse dicebatur: urbs Cathæorum magna (ut in eâ regione) & non muro solùm sed etiam palude munita. Cathæi verò hi *Calthæi* apud Polyænum (libro 4. Stratagem.) appellantur, *Cathari* apud Diodorum: qui communi gentis hujus decreto sancitum fuisse ait, ut cum viris defunctis uxores concremarentur. quod ipsum de *Catheis* à Strabone est notatum. [*lib.* 15. *pag.* 699.]

In Cathæos istos confestim contendens Alexander, secundis castris ab Hyarote fluvio ad urbem pervenit cui Pimprama nomen est. Ea Indorum gens Adraistæ (Andrestæ Diodoro) vocabantur: qui statim pactionibus deditionem fecerunt.

Alexander postero die militibus ad quietem dato, tertio die Sangalà profectus est: ubi Cathæi aliíque his finitimi, qui sese iis conjunxerant, ante urbem in colle non omnino arduo, quem triplici curruum inter se junctorum ordine munierant, instructâ acie stantes illum expectabant. Sed, curribus dissipatis & octingentis suorum amissis, in urbem refugere sunt coacti. Quos eâ conclusos Rex obsidens, duplici vallo opidum cinxit, præterquam quà stagnum obstabat. Eo verò loco Ptolemæum Lagi filium statuit: argyraspidum tria millia, Agrianos omnes, unúmque sagittariorum agmen illi adjungens. Ille currus priore pugnâ captos, ad obsessorum fugam impediendam, transversos collocavit. Barbari sub quartam noctis vigiliam eò effusi, in currus impingentes à Ptolemæo repulsi, 500 in fugâ cæsis, rursus in urbem se receperunt. Interea Porus advenit, reliquos elephantos adducens, & Indorum quinque millia. Jámque & machinæ Alexandro confectæ erant & muris admovebantur. Macedones, mœnibus nondum quassatis sed lateritio muro suffosso scalísque omni ex parte admotis, urbem vi ceperunt. In ejus expugnatione 17 millia Indorum trucidata sunt: capti supra 70000, currus 300, equites 500. De Alexandri exercitu circiter centum in unviversâ obsidione desiderati sunt: sed 1500 circiter vulnerati; in quibus, cùm alii duces, tum Lysimachus corporis custos fuit.

Alexander, cæsis patrio more sepultis, ad vastandam eam regionem Perdiccam cum expeditâ manu misit. Eumenem etiam scribam (Cardianum videlicet illum, Philippi scribam; cújus vitam à Plutarcho & Æmilio Probo habemus descriptam) cum 300 equitibus ad duas urbes, quæ cum Sangalis conspiraverant, misit; ut, veniâ oblatâ, deditione eas reciperet. Sed opidani, de Sangalorum expugnatione certiores jam antea facti, urbibus desertis fugerant. Quotquot verò è fugâ ob invaletudinem relicti fuerunt, 500 circiter, comprehensi cæsíque sunt. Reliquos verò assequendi spe depositâ, rediens Alexander Sangala solo æquavit.

Aliam deinde urbem validam, in quam aliarum quoque confugerant incolæ oppugnare aggressus, civibus eum deprecantibus & portas aperientibus veniam dedit; & obsidibus acceptis, ad proximam urbem, magnam & frequentem, castra movit. Obsides ducebantur ante agmen: quos cùm è muris agnovissent, utpote gentis ejusdem, in colloquium vocaverunt. Illi clementiam regis, simúlque vim commemorando, ad dedi-

deditionem eos perduxerunt. Mutatáque inde famâ quæ de Alexandro sparsa fuerat, ac si latronum ac barbarorum more belligeraret; cæteræ urbes, simili modo deditæ, suâ illum sponte receperunt. [*Curt.lib.9. cap.2. Polyæn.Stratagem.lib.4. in Alexandro,sect.30.*]

Hinc in regnum Sopithis perventum est. Ille, multum inter omnes Barbaros eminens corporis specie (quatuor enim cubitos excedebat) ex urbe regiâ cum duobus adultis filiis progressus,baculum quem gestabat aureum beryllis distinctum Alexandro tradidit, eíque se, & liberos, & gentem suam dedidit. Cúmque illius beneficio regnum iterum recepisset; totum exercitum ad dies aliquot epulo magnifico excepit. Et post varia magníque impendii munera Alexandro data, canes etiam 150 obtulit ex commixtione cum tigribus (ut fama erat) ortos, magnitudine & viribus mirificè præstantes. Quorum virtutis præsens experimentum, quatuor ex iis cum eximiæ magnitudinis leone commissis, est exhibitum. *Vid.Strabon.lib.*15. (*pag.*700.) *& Ælian. histor. animal. lib.*8.*cap.*1.

Interea Hephæstio cum agmine pridem secum misso revertitur: postquam magnam Indiæ portionem longè latéque subegisset. Cui Rex meritam strenuitatis laudem retribuit.

Relicto Sopithe in suo regno, Alexander ad gentem proximam, cujus rex erat Phegeus, processit: ubi cùm incolis acceptus esset Macedonum adventus,& Phegeus ipse multis cum muneribus obviam Alexandro procederet, nihil quod imperaret detrectans; ut beneficio suo regnum obtineret, concessit, & cum exercitu splendidè ab illo tractatus, biduum apud eum substitit.

Tertio die ad Hyphasin fluvium (Hypanim aliis dictum) Alexander promovit: qui septem stadia latus & sex orgyias altus, & saxis præterea impeditus, transitu erat perquam difficilis. Percontatus igitur Phegeum quæ noscenda erant, 11 vel 12 dierum ultra flumen per vastas solitudines iter esse cognoscit: excipere deinde Gangem maximum totius Indiæ fluminum: Ulteriorem ripam colere gentes Gandaridas (aliis, Gangaridas) & Prasios, (aliis, Præsidas, Præsiæos, Pharrasios & Tabræsios dictos) eorúmque regem esse Agrammen (Diodoro Xandramen appellatum) 20 millibus equitum ducentísque peditum, curribus insuper bis mille, & tribus (vel quatuor, ut apud Diodorum habetur) mille elephantis, ad bellum adornatis instructum.

Cùm incredibilia hæc Alexandro essent visa: Porum ad se accersitum percontatur,an vera essent quæ dicerentur. Ille vires quidem gentis & regni haud falsò jactari respondit: cæterùm qui regnaret, ultimæ sortis tonsoris filium, invisum esse vilémque popularibus. Et Androcottus (qui id temporis adolescens ipsum Alexandrum vidit; & quum procacitate suâ illum offendisset, ut apud Justinum lib.15. cap.4. legitur, interfici à rege jussus, salutem pedum celeritate quæsivit) sæpe postea dixisse fertur; Nihil factum fuisse propius quàm ut rerum illic Alexander potiretur, quòd rex ob improbitatem & ignobilitatem invisus atque contemptus esset.

Considerabat hîc Alexander, milites suos jam labore defatigatos, fructum illius finito tandem periculo expectare. Continuos enim octo anno-

annorum (tot enim à regni Alexandri initio eo usque decurrerant) labores cum summis periculis ærumnosè toleraverant; & tum præterea accidit, ut ad dies 70 horridi ex cœlo imbres, tonitruis & fulminibus continenter admixtis, præcipitarent: quemadmodum apud Diodorum legimus. Unde, ut munificentiâ animos militum sibi obstringeret, liberam eis per hosticos agros (ut addit idem) omni bonorum genere exuberantes, prædandi potestatem concessit. Et dum illi in populatione occupabantur, uxores eorum pueróśque ex illis natos convocavit: atque illis quidem menstruum ut exhiberetur frumentum; illis verò ut pro ratione ejus quod patres acciperent, suum etiam stipendium numeraretur, constituit.

Ubi magnam bonorum ubertatem consecuti milites in castra redierunt; omnes in concionem Rex advocavit. Ibi probè meditato sermone ad illos disseruit, ut prompti & alacres Gandaridis secum bellum inferrent. Cui Cœnus Polemocratis filius exercitus nomine respondens, longiorem militiam deprecatus est. Et quum nullo Macedones pacto ad voluntatem ejus se accommodarent: tum (ut Ptolemæus Lagi filius refert) nihilominus pro transitu sacrificium fecit. Qúmque exta infaustos eventus portendissent; convocatis amicis qui & ætate grandiores maximéque familiares ei erant, quoniam omnia illum ab ulteriore profectione revocarent, exercitui declaravit, statutum sibi esse domum reverti.

Exuperato tamen amne, aras illum in adversâ ripâ dicavisse, parum probabiliter à Plinio habetur traditum. [*lib.6.cap.*17.] Nam quod ibidem apud eundem sequitur, [*Epistolæ quoque Regis ipsius consentiunt his:*] non ad illud de transitu Hyphasis, sed ad illa quæ de ordine & distantiis stationum Alexandri, ex Diogneto & Bætone itinerum ejus mensoribus descripta præcesserant, referendum esse existimo. Cui enim credibile est, Alexandrum sine exercitu, & sine ulteriùs progrediendi ullo proposito, tam difficilem transitum aggredi voluisse? aut si maximè voluisset, hostium qui eum opperiebantur exercitum non occursurum illi fuisse & quod moliebatur impediturum? præsertim, cùm in partes Orientales ulteriùs Alexandrum non processisse notet Strabo, [*lib.*15.*pag.*700.] quòd *Hypanim* (sive *Hyphasim*) *transire prohiberetur:* & suâ etiam memoriâ Plutarchus testetur, Præsiæorum (sive Prasiorum) reges *trajecto flumine* Deorum aras illas ab Alexandro positas veneratos, hostias ibi Græco ritu immolavisse.

In citeriore igitur Hyphasis ripâ Alexander, diviso per ordines exercitu, ex quadrato saxo XII aras erigi jussit, monumentum expeditionis suæ; altitudine quidem (50 cubitorum) maximis turribus bellicis pares, latitudine quàm quæ turrium est majore. In quibus sacrificio more patrio peracto; ludos etiam fecit gymnicos & equestres. Hinc castra triplo majore, quàm antea fuerant, ambitu complexus, fossam pedes 50 latam & 10 altam duxit: atque è terrâ intra fossam accumulatâ murum non contemnendum extruxit. Pedites etiam jussit, ut in tabernaculo quisque suo duo cubilia quinûm cubitorum extrueret: equites autem, ut cubilibus etiam præsepia, altero tanto usitatis ampliora, adderent. Arma quoque, & equorum fræna, & ejus generis cætera, eâdem

dem

dem ratione ampliora facta, relinqui jussit: ut speciem omnium augeret posteritati fallax miraculum. [De ararum inscriptione, in fine libri 2 Vitæ Apollonii consulendus Philostratus.]

His perfunctus, cum universis copiis, eodem quo venerat itinere, ad Hydraotem fluvium rediit: quo trajecto, ad Acesinem retrocessit. Ibi urbem exædificatam reperit, ad quam condendam Hephæstion relictus fuerat: atque in eam ex finitimis quicumque in eam commigrare vellent, & mercenariis ad militiam ineptis, colonos induxit.

Arsaces, provinciæ Abisaro finitimæ præses, & frater Abisari, aliíque amici ad Alexandrum venerunt, dona adferentes quæ apud Indos censentur maxima; elephantos etiam ab Abisaro missos 30. Abisarum ipsum morbo impeditum venire non potuisse dicentes. Quod quum & legati qui ab Alexandro ad illum missi fuerant confirmarent; facilè persuasus rem ita se habere, Abisarum provinciæ ipsius satrapam constituit, atque Arsacem illius imperio adjunxit: & tributis quæ penderent imperatis, ad Acesinem fluvium rursus sacrificium fecit.

Acesine transmisso, ad Hydaspem venit: ubi quicquid in Nicæâ & Bucephalâ imbres corruperant, militum operâ instauravit. Prætérquam enim quòd ab eo tempore quo ad Hydaspem primò venit, usque ad hoc quo ad eundem iterum rediit, continuè pluisse, præsertim flantibus Etesiis, Aristobulus author est: [*apud Strabon. lib.* 15. *pag.* 691.] etiam ad dies 70 horrenda tonitrua & fulmina imbribus continenter fuisse admixta, ex Diodoro jam audivimus.

3678 *a.* Alexander, quum jam ad Hydaspis ripas multas triginta remorum naves & biremes paratas haberet, multas etiam transmittendis equis aptas, cæteráque omnia ad vehendum exercitum necessaria; per Hydaspem in australem Oceanum navigare statuit: collectísque omnibus Phœnicibus, Cypriis, Caribus & Ægyptiis qui exercitum secuti fuerant; ex iis navigia implevit.

Per id tempus Cœnus ex intimis fidelissimísque Alexandri amicis morbo extinctus est: cujus morte ingemuit quidem Rex, & magnificè pro eo ac tempus ferebat sepeliendum eum curavit; orationis tamen quâ ulteriorem illius in Orientem progressum dissuaserat non immemor, significatione satis acerbâ declaravit, quòd si intra tam paucos dies se vitâ excessurum ille prævidisset, tam longam orationem minimè exorsus fuisset.

Sub idem tempus nova ex Græciâ supplementa, tum auxiliariorum tum stipendiis militantium, ductu imperatorum adventârunt: 30 amplius peditum millia, & 6 millia ferme equitum. Arma simul eleganter fabricata in 25000 pedites, & medicamentorum 100 talenta, tunc advecta. Ita Diodorus. Curtius verò, lib. 9. cap. 7. Memnon ex Thraciâ in supplementum equitum 6 millia; præter eos ab Harpalo, peditum 7 millia adduxerat: armáque 25000 auro & argento cælata pertulerat; queis inter milites distributis, vetera cremari Rex jussit.

Harpalus verò illè à quo supplementum peditum ad Alexandrum missum fuisse Curtius innuit, non alius fuit quàm ille, cujus fidei thesauros Babylonis & vectigalium asservationem Alexander commiserat; & quem regionis illius ἐπιμελητὴν sive curatorem fuisse relictum,

ſcribit in *Alexandro* Plutarchus: ſatrapiâ tamen Mazæo, qui Babylonem Alexandro tradiderat, reſervatâ; cui mortuo Deditamenes deinde ſucceſſor eſt datus. quanquam & ipſe Harpalus provinciæ hujus ſatrapes à Diodoro appelletur, in anni hujus 2[i] Olymp[ii]. CXIII hiſtoriâ: ubi eum narrat, quum ab Indicâ expeditione nunquam reverſurum Regem ſperaret, ita voluptatibus & delitiis ſe dediſſe, ut ad impendiorum exuberantiam nihil faceret reliquum. Ac primùm (inquit) ad fœminarum ſtupra nefarióſque cum Barbaris concubitus ſe convertit: & intemperantiſſimo voluptatum abuſu magnam pecuniæ ſibi creditæ vim prodegit. A mari autem rubro per longiſſimum intervallum magnam piſcium copiam ſibi afferendam curabat: tantóſque in quotidianum victum ſumptus profundebat, ut malè apud omnes audiret. Ex Athenis inſuper famoſiſſimum ſcortum Pythonicen, & poſt ejus mortem Glyceram accerſivit. De quibus in epiſtolâ ad Alexandrum Theopompus eſt conqueſtus: quòd impenſis pluribus quàm 200 talentis mortuæ Pythonicæ duo monumenta, alterum Athenis, alterum in Babyloniâ, Harpalus erexerit; auſus etiam lucum & aram & templum ſtatuere, Pythonicæ Veneris nuncupatum. Glyceræ verò æneam ſtatuam in Tarſo Syriæ poſuerit; eíque conceſſerit ut in regio palatio habiaret, atque à populo ſalutaretur & appellaretur Regina. *Vid. Athenaum, lib.* 13. *cap.* 23.

Similiter & in Mediâ Cleander, Sitalces & Heracon, Alexandrum ſoſpitem ex Indiâ non credentes reverſurum, cùm omnia prophana ſpoliâſſent, templa etiam diripuerunt, virginibus & principibus fœminarum ſtupra intulerunt, multáque alia in ſubditos improbè atque avarè perpetrârunt: ita ut inviſum Macedonum nomen avaritia eorum ac libido Barbaris fecerit. Inter omnes tamen eminebat Cleandri furor, qui nobilem virginem conſtupratam ſervo ſuo pellicem dederat. [*Curt. lib.* 10. *cap.* 1. *Arrian. lib. 6. pag.* 142.]

Alexander aditurus Oceanum, diſcordes & vetera odia retractantes Porum & Taxilem Indiæ reges, firmatâ per affinitatem gratiâ, in ſuis regnis reliquit. Porum autem non modò regionis inter Hydaſpem & Aceſinem (ut antea:) ſed etiam liberorum populorum inter Aceſinem & Hyphaſim ab eo ſubactorum regem conſtituit: gentium quidem omnino 7, urbium autem ſupra 2000. [*Arrian. lib. 6. pag.* 124.] Alii in eâ regione gentes 15, urbes non mediocres 5000, & vicos quamplurimos fuiſſe memorant. [*Plutarch. in Alexandro.*] Et regio ſanè inter Hydaſpem & Hyphaſim ſive Hypanim poſita, non quidem 15, ſed 9 gentes habuiſſe dicebatur, urbes verò ad 5000, Co Meropide non minores: ut ex Apollodoro rerum Parthicarum ſcriptore refert, in libri 15 initio, [*pag.* 686] Strabo. Cui tamen numerus iſte veritatis limites longè exceſſiſſe viſus eſt: quod ipſe poſteà in eodem libro [*pag.* 701.] hiſce verbis eſt profeſſus. *Δοκεῖ δὲ πρὸς ὑπερβολὴν εἰρῆσθαι τὸ πλῆθος.* Unde & ad univerſum Indiæ tractum ab Alexandro domitum hoc pertraxiſſe Plinium videmus; libri ſexti capite 17, ita hâc de re ſcribentem. *Alexandri Magni comites in eo tractu Indiæ quem ſubegerant, ſcripſerunt quinque millia opidorum fuiſſe, nullum Co minus, gentium novem.* Philippus, unus è cohorte amicorum, qui regionis ultra Induin poſitæ ſatrapes

pes fuerat, quum hoc tempore in Bactrianorum regione triduo esset illi cessandum, cum magnis quas ducebat copiis Alexandrum sequi jussus est. Nysæi equites Nysam sunt remissi. Cratero & Hephæstioni imperatum est, ut quàm celerrimè ad Sopithis regiam præirent, classémque præstolarentur. Ad dextram Hydaspis ripam Craterus, cum peditum atque equitum parte: ad sinistram Hephæstion, cum majore melioréque exercitus parte & 200 elephantis, processit. Copiæ Alexandri 120000 militum erant, cum iis quos ex maritimis oris adduxerat. Venerunt etiam ii quos passim ad conscribendum exercitum miserat, barbaras omnis generis nationes, variis armis instructas, secum habentes. [*Arrian.lib.6. & in Indicis, pag.*181.] Peditum 120 millia, equitum ad 15 millia, à Plutarcho illi tribuuntur.

Classem Alexandri mille navium fuisse dicit Curtius: quarum 200 apertas, 800 actuarias fuisse, Diodorus scribit. Arrianus in Indicis 800 tantùm numerat; partim oblongas atque onerarias, partim vehendis equis & frumento aptas. Sed idem alibi Ptolemæum Lagi filium (qui è triremium ductoribus unus ipse fuit) hîc potissimum sequendum judicat: secundum quem, naves triginta remorum 80 erant; at in universum omnes, tam quæ equos vehebant quàm actuariæ & fluviales, quæ aut multo antè aut tum temporis constructæ fuerant, non multùm pauciores 2000.

Totius classis præfectus, Nearchus Androtimi filius Cretensis genere; Euagoras verò Eucleonis filius Corinthius, scriba fuit. Ipsius Alexandri triremis Onesicritus Astypalæus gubernator fuit. Reliquarum triremium ductores recenset Arrianus in Indicis.

His ita constitutis, Alexander diis patriis, & quibus vates monebant, sacrificavit: Neptuno etiam & Amphitritæ ac Nereidibus, ipsíque Oceano. Hydaspi quoque unde solvebat: Acesini prætereà, in quem Hydaspes influit; & Indo, in quem uterque fertur. Certamina quoque musica & gymnica proposuit; victimis per singula agmina & turmas distributis.

Sub auroram exercitus naves conscendit: argyraspides videlicet, & sagittarii omnes, & equites amici appellati; omnes ad 8000. non multis diebus ante Pleiadum occasum, ut in libro 15° Strabo ex Aristobulo indicat; nempe sub nostri Octobris exitum. Ipse Alexander conscensâ nave, aureâ phialâ ex prorâ in flumen fusâ libavit, Acesinem simul & Hydaspem & Indum invocans. Deinde quum Herculi progenitori libâsset, simúlque Ammoni & aliis diis quibus consueverat, signum educendis navibus tubâ dari jubet: quâ auditâ, statim naves ordine subducuntur. Imperatum enim erat quanto spatio actuarias, quanto hippagines, quanto bellicas naves sejunctas inter se esse oporteret; ne temere nullóque ordine navigantes colliderentur: neque iis quæ velociores erant interrupto ordine alias prævertere permittebatur.

Alexander hoc pacto navigans tertio die eo loci appulit, quo Craterum & Hephæstionem in utrâque ripâ castra locare jusserat: biduum ibi commoratus, dum Philippus cum reliquo exercitu advenisset. Et Philippum quidem cum iis quos adduxit ad Acesinem fluvium misit,

juxta Acesinis ripam iter eum facere jubens. Craterum etiam & Hephæstionem rursus emisit; itineris quod tenerent ratione præscriptâ.

Ipse per Hydaspem fluvium navigationem persecutus (nusquam 20 stadiorum spatio angustiorem) expositis militibus, ad Sibarum sive Sobiorum fines processit. Hos ex posteritate illorum fuisse memorant, qui cum Hercule petram Aornon oppugnaverant, & post irritum conatum, in istâ regione ægri ab eo relicti fuerant. Pelles ferarum pro veste, clavæ tela eis erant: multáque, etiam cùm Græci mores exolevissent, stirpis ostendebant vestigia. Alexandro verò castra prope clarissimam eorum urbem collocante, qui præcipuæ in eâ erant auctoritatis exeunt, & in colloquium Regis admissi, necessitudinis antiquæ memoriam renovant; & cupidè omnia se facturos, quomodo cognatos deceat, pollicentur. Quod & munerum haud vulgarium exhibitione testatum faciunt. Eorum benevolentiam gratè Alexander accipiens, civitates illorum liberas esse jubet.

Hinc excursione factâ, 250 stadia processit: depopulatúsque regionem, opidum caput ejus coronâ cepit.

Agalassensium gens 40 peditum & 3 equitum millia in ripâ fluminis illi opposuit: quæ, amne superato, in fugam compulit. Plerisque cæsis, superstites in vicina opida refugerunt: quibus expugnatis, puberes interfecti, cæteri servituti mancipati sunt.

De cæteris etiam incolis qui ad arma concursaverant, 20000 in magnâ quâdam urbe tutandi sui causâ congregatos vi expugnavit. Sed cùm obseptis viarum angustiis fortiter è tectis propugnarent, vi summâ pulsus, Macedonum haud paucos amisit. Opido igitur per iram succenso, maximam illorum partem simul combussit. Ter mille qui adhuc superfuerant in arcem elapsos, cùm supplices veniam rogarent, impunè dimisit.

Tum denuò cum amicis naves conscendens, magnâ celeritate in Mallos & Oxydracas contendit: quòd & plurimos eos & bellicosissimos illius tractus esse acceperat; quódque liberis atque uxoribus in munitissima opida traductis, ipsi prælio cum eo decernere statuisse nunciarentur. tantóque magis accelerandum sibi putabat; ut eos nondum constitutos, sed apparandis rebus perturbatos opprimeret.

b. Quinto igitur die ad confluentem Hydaspis & Acesinis pervenit; ubi unus ex duobus ísque angustissimus alveus efficitur, rapidúsque ejus ob angustias cursus fit, & ingentes vortices volvit. Multæ itaque naves quassatæ, duæ majores inter se collisæ cum multis qui eis vehebantur perierunt: & ipsâ prætoriâ in vastum abreptâ vorticem, Rex ultimum vitæ periculum adiit. At postquam fluminis alveus sese aperire cœpit, mitiore jam cursu minúsque violentis vorticibus redditis, ad dextram ripam classis appulsa sinu quodam est recepta, quem rupes fluctibus objecta tutum ad subducendas naves faciebat. 4388 326

Rex, aris ibi positis & Diis suis ob insperatò redditam salutem sacrificio facto, triginta stadia processit: & in barbarorum regionem qui deditionem non fecerant incursione factâ, quum iis ne Mallis suppetias ferrent interdixisset, ad classem reversus est; ibique Hephæstionem, Craterum & Philippum cum suis quemque copiis reperit.

Inter Hydaspis & Acesinis, atque Acesinis & Indi confluentes Oxydracarum Mallorúmque regio est posita; Hydaspe apud Oxydracas in Acesinem incurrente, & Acesine apud Mallos in Indum: uti nos docet Arrianus in Indicis. [*pag.* 171.] Hos aliàs bellare inter se solitos, tunc periculi societas junxerat: datisque & acceptis ultro citróque denis virginum millibus, per affinitatem illam inter se reconciliati erant. Octoginta millia peditum in armis erant, equitum decem millia, cum 700 curribus; pro quibus 900 quadrigas habet Curtius. Equitum 60 millia Justinus [*lib.* 12. *cap.* 9.] & Orosius [*lib.* 3. *cap.* 19.] Mandris vel Ambris, & Sabracis vel Subagris vel Sugambris suis tribuunt: his enim nominibus Malli & Oxydracæ (apud Diodorum quoque *Syracusæ* depravatè dicti) in variis eorum codicibus appellati reperiuntur.

Macedones, qui omni discrimine jam defunctos se esse crediderant, postquam integrum bellum cum ferocissimis Indiæ gentibus superesse cognoverunt, improviso metu territi, rursus seditiosis vocibus Regem increpare cœperunt: quos ille, oratione ad eos habitâ, pacavit.

Barbarorum dux spectatæ virtutis, ex natione Oxydracarum electus, sub radicibus montis castra posuit: latéque ignes, ut speciem multitudinis augeret, ostendit; clamore quoque ac sui moris ululatu identidem Macedones frustra terrere conatus. Sed luce appetente, cùm Alexander fiduciâ ac spe plenus alacres milites arma capere & exire in aciem juberet: barbari, sive metu sive seditione inter ipsos obortâ, alii aliò subitò dispersi, avios montes & impeditos occupaverunt. Quorum agmen Rex frustra persecutus, impedimenta cepit.

Refectis jam navibus, Alexander Nearchum cum classe ad Mallorum fines misit; præcipiens ut trium dierum itinere exercitum præverteret. Et Hydaspem trajiciens, elephantos & Polysperchontis agmen & sagittarios equestres atque Philippum cum suis, Cratero (qui ad dextram Hydaspis ripam fuerat;) ducere præcepit. Hephæstionem cum suis quinque dierum iter præcedere, Ptolemæum Lagi filium cum suis triduo post suum discessum sequi jussit: ut quicunque eum effugeret in alteras utriusque copias incideret. Eos verò qui præmissi erant, quum ad confluentes Acesinis & Hydraotis (in quibus Mallorum erant termini, ut Oxydracarum in Acesinis & Hydaspis confluentibus) pervenissent, expectare jussit, dum & ipse eò veniat, & Crateri ac Ptolemæi copiæ ei conjunctæ sint.

Ipse, sumptis argyraspidibus, & sagittariis atque Agrianis, & Pythonis agmine quod ex iis qui Asseteri vocantur constabat, sagittariis etiam equestribus omnibus, & ex equitatu amicorum dimidiâ parte; per aridam & siticulosam regionem in Mallos contendit: eos adoriturus, priusquam aut illi Oxydracis, aut Oxydracæ illis adjumento esse possent.

Ac primo quidem die juxta amnem non magnum castra locavit, distantem ab Acesine stadiis centum. Ibi curato corpore, & exigui temporis quiete militibus datâ, mandat ut quas quisque lagenas habeat aquâ repleat. Progressúsque per id quod supererat diei & per noctem totam ad 400 circiter stadia, sub lucem ex improviso Mallorum multis supervenit qui, quòd eum nunquam per siticulosa illa loca venturum ad sese putâssent, extra urbem inermes vagabantur. Eorum plerosque

rosque occidit: aliis in urbem repulsis ac conclusis, equitatu loco valli (peditum enim phalanx eum assequuta non erat) muros in orbem cinxit.

Statim verò ac peditatus advenit, Perdiccam quidem cum suis & Cliti equestribus copiis, cúmque Agrianis, ad aliam Mallorum urbem obsidendam mittit, in quam Indorum non parvam manum confugisse acceperat: mandans ut eos urbe inclusos teneant, neque oppugnationem aggrediantur donec ipse advenerit; tantùm curent, ne qui urbe elapsi alios barbaros de Alexandri adventu certiores faciant. Posthæc urbem oppugnare cœpit.

Multis in expugnatione cæsis, barbari murum deserentes in arcem confugerunt: eâque vi captâ omnes, ad 2000 numero, cæsi sunt.

Perdiccas ad urbem quam obsidere jussus fuerat profectus, eam ab incolis desertam reperit: quos quum non multo antè tempore effugisse cognovisset, cursim fugientium vestigia sectatus est. In fugâ captos omnes ferè occidit: reliquis palustria loca saluti fuerunt.

Alexander, curato corpore & quiete suis datâ, ad primam noctis vigiliam progressus est: magnúmque iter eâ nocte emensus, sub diluculum ad Hydraotem fluvium pervenit. Ac multos quidem Mallorum jam amnem transgressos cognovit: alios alveum transeuntes adortus, plerosque interfecit, amnéque pertransito, eos qui transmiserant consequutus, multos ex iis cæcidit, multos cepit, Maxima tamen pars in opidum naturâ atque opere munitum se recepit.

Postquam peditatus advenit, Alexander Pithonem in eos misit cum suo aliisque duobus equitum agminibus: qui primo impetu illapsi opidum ceperunt, omnibus qui eò confugerant (qui quidem in illo impetu interfecti non erant) in servitutem redactis. Quo facto, Pithon in castra rediit.

Alexander deinde in quandam Brachmanum urbem exercitum duxit, quò aliam Mallorum manum confugisse audierat. Eò simulac venit, densam phalangem omni ex parte muro admovit. Opidani, desertis mœnibus, in arcem fugere coacti sunt: quâ captâ, alii succensis suis ædibus ipsi etiam earum incendio perierunt, plerique pugnantes interfecti. Quinque in universum millia perierunt: pauci vivi in potestatem venerunt.

Rex unum diem ibi commoratus, quiete exercitui datâ, postridie in alios Mallos movit: quos quidem urbes deseruisse & in solitudines sese abdidisse cognovit. Ibi etiam uno die cum exercitu substitit.

Postero die Pithonem & Demetrium equestris agminis præfectum retro ad flumen misit, quibus ad copias quas ducebant expeditorum cohortes aliquot, quæ rei gerendæ sufficerent, adjunxit: mandatis additis, ut ad ripam fluminis iter facientes, siquos eorum qui in sylvas ripis circumjectas confugerant reperissent, nisi sponte deditionem facerent, interficerent. Multos itaque in sylvis nacti occiderunt.

Ipse in maximam Mallorum urbem exercitum duxit, in quam etiam ex aliis opidis multi sese recepisse nuntiabantur. Sed & hanc Indi, simulátque Alexandrum adventare intellexerant, deseruerant; transitóque Hydraote fluvio, in ripis ejus quæ altæ inprimis erant aciem instruxerant,

rant, tanquam transitu prohibituri. Eò Alexander confestim equitatum duxit, peditatu sequi jusso. Sed cùm in medio esset amne, Indi celeriter, ordinatè tamen, à ripâ recesserunt: cùm numero circiter 50 essent millia. Alexander confertam eorum phalangem videns, quum peditatum secum non haberet, excursiones obequitando faciebat; prælium nequaquam committendum censens.

Quum verò Agriani, aliáque expeditorum agmina, quos selectissimos secum ducebat, & sagittarii advenissent, & peditum phalanx haud procul inde appareret: Indi concitato cursu in vicinam urbem munitam confugerunt. Quos insecutus Alexander, multos interfecit: quúmque jam urbe conclusi essent, primo accessu (ante peditatus adventum) muros equitatu cinxit.

Demophoon vates Alexandrum conveniens, auguriis quibusdam maximum illi periculum portendi significavit: ideóque, ne committeret, aut certè differret obsidionem, eum monuit. Rex homine jurgiis excepto, quòd strenuè certantibus impedimento esset, divisóque in duas partes exercitu; ipse alteram earum ducens, Perdiccas alteram, impetum in murum fecit: quem cùm Indi sustinere non possent, desertis mœnibus in arcem se receperunt. Alexander, cum iis qui circa ipsum erant, primus perfractâ quâdam portâ in urbem irrupit: & scalas ad arcem admoveri jussit. Cúmque cunctari Macedones viderentur, ipse scalam cuidam ereptam muro applicans in summum muri fastigium evasit. Post hunc Peucestas, (scutum gestans, quod Alexander ex æde Palladis Iliacæ sumptum in omnibus præliis præ se gestari curabat) & post eum Leonnatus corporis custos per eandem scalam subiit: ac per aliam scalam Abreas unus ex διμοιρίτῶν sive dupliariorum ordine. Tum argyraspides de rege soliciti, quum & ipsi scalas celeriter conscenderent, fractis scalis præcipites in terram corruerunt, aliisque simul conscendendi facultatem sustulerunt. [*Vid. Appian. sub fin. lib. 2. bell. Civil.*]

Rex, è vicinis circumquaque turribus telis petitus, (neque enim quisquam cominus eum ferire audebat) è mœnibus in arcem desiliit, atque ad ejus murum obfirmatus, nonnullos cominus eum lacessentes, atque ipsum Indorum ducem audaciùs irruentem gladio interfecit; sic ut deinceps nemo propiùs auderet accedere, sed eminus omnes omnis generis tela jacularentur.

Interea Peucestas & Abreas & Leonnatus desiliunt, acritérque pro rege pugnant. Et Abreas quidem faciem sagittâ trajectus cecidit. Alexander etiam ipse (ut Ptolemæus Lagi filius tradit) tam grave in pectore vulnus accepit, ut unâ cum sanguine spiritum etiam ex vulnere sufflaret. Peucestas, qui Palladis Iliacæ scuto interjecto regem protegebat, & Leonnatus, qui ictus illi intentatos excipiebat, ipsi quoque graviter vulnerabantur: parúmque aberat quin vita Alexandrum simul cum sanguine deficeret. Et Peucestam quidem in eo periculo regem scuto protexisse, omnes profitentur; (unde & *Alexandri Magni servator* à Plinio, lib. 34. cap. 8. dici meruit:) de Leonnato verò non omnes consentiunt, ut nec de Abreâ duplario. Ptolemæum quoque Lagi filium huic pugnæ adfuisse, tradiderunt Clitarchus & Timagenes & in

Atticis Pausanias: quum ipse abfuisse se scribat, & eo tempore copiarum ducem adversus alios barbaros pugnavisse. *Tanta* (inquit Curtius) *componentium vetusta rerum monumenta vel securitas, vel par huic vitium credulitas fuit.*

Macedones vi in arcem irrumpentes, omnes ad unum trucidant; non senibus, non fœminis, non infantibus parcentes: regémque scuto efferunt, viveret nec ne incerti. Curatio vulneris gravior ipso vulnere fuit. Sed eâ fortiter toleratâ, in spem vitæ Rex rediit: quam ægre exercitui suo probavit, ad quem rumor perlatus fuerat, eum ex vulnere interiisse. Quamprimùm ergo potuit, ad Hydraotis fluvii ripas se deferri curavit; secundo amne navigaturus ad castra, quæ circa confluentes Hydraotis & Acesinis subsistebant: ubi Hephæstion exercitui, & Nearchus classi præerat. Navi ad ripam appulsâ, dextram multitudini porrexit, & lecticâ rejectâ equum ascendit: mox etiam pedes in tabernaculum suum transiit, cum incredibili omnium gratulatione atque lætitiâ.

Rex, septem diebus curato vulnere, nec dum obductâ cicatrice, cùm audiisset convaluisse apud Barbaros famam mortis suæ; duobus navigiis junctis, statui in medium undique conspicuum tabernaculum jussit, ex quo se ostenderet periisse credentibus: conspectúsque ab incolis, spem hostium falso nuncio conceptam inhibuit.

Secundo deinde amne defluxit, aliquantum intervalli à cæterâ classe præcipiens, ne quies corpori invalido adhuc necessaria pulsu remorum impediretur. Quarto postquam navigare cœperat die, pervenit in regionem desertam quidem ab incolis, sed frumento & pecoribus abundantem. Placuit is locus, & ad suam & ad militum requiem.

Nearchus, Alexandri navarchus, narrat amicos, quòd se tanto discrimini objecisset, ut militis non ducis officio functum reprehendisse; cúmque ægrè Rex id ferret, & indignationem vultu indicaret, senem quendam Bœoticum placuisse illi versu iambico admonentem, *Qui magnum aliquid faciat, æquum esse & pati.* Et habetur sanè apud Curtium [*lib.9.cap.12.*] oratio amicorum nomine à Cratero ad Regem in hanc sententiam habita: unà cum ipsius responsione, in quâ, ubique laudis materiam offerri ostendens; *Post nonum regni mei*, inquit, *post vicesimum atque octavum ætatis annum, videórne vobis in excolendâ gloriâ cui me uni devovi posse cessare?* Ita enim Curtius loquentem inducit Alexandrum; quum regni quidem *decimum* (quod dicto huic satis convenit) sed ætatis *tricesimum* hunc fuisse annum, ex accuratiore calculo Chronologico liqueat.

Dum per complures dies stativa Rex hîc haberet, quibus & vulneri curando & navibus pluribus construendis operam dedit, Græci milites nuper in colonias per Bactrianam & Sogdianam ab eo distributi, numero circiter 3000, quòd & jampridem sedes inter Barbaros assignatas molestè ferrent, & tunc rumore defuncti ex vulnere regis arrigerentur, à Macedonum imperio defecerunt. Occisis enim quibusdam popularium qui validiores erant, arma spectare cœperunt: & Bactrianâ arce, quæ negligentiùs asservata erat, occupatâ, Barbaros quoque in societatem defectionis impulerunt. Athenodorus erat princeps eorum: qui

regis quoque nomen assumpsit; non tam imperii cupidine, quàm in patriam revertendi cum iis qui authoritatem ipsius sequebantur. Huic Biton vel Bicon quidam nationis ejusdem, sed ob æmulationem infestus, comparavit insidias; invitatúmque ad epulas, per Boxum quendam Macerianum in convivio occîdit. Postero die concione advocatâ, Biton ultrò insidiatum sibi Athenodorum plerisque persuaserat. Sed aliis suspecta fraus erat Bitonis, & paulatim in plures cœpit manare suspicio. Itaque Græci milites arma ceperunt, occisuri Bitonem, si daretur occasio. Verùm principes eorum multitudinis iram mitigaverunt.

Præter spem suam Biton præsenti periculo ereptus, paulo pòst insidiatus authoribus salutis suæ est: cujus dolo cognito, & ipsum comprehenderunt, & Boxum. Cæterùm Boxum protinus placuit interfici; Bitonem etiam per cruciatum necari. Jámque corpori tormenta admovebantur, cùm Græci, incertum ob quam causam, lymphatis similes ad arma discurrunt: quorum fremitu exaudito, qui torqueri Bitonem jusserant, omisêre; veriti ne id facere tumultuantium vociferatione prohiberentur. Ille, sicut nudatus erat, pervenit ad Græcos: & miserabilis facies supplicio destinati in diversum animos repente mutâvit; dimittíque eum jusserunt.

Interim legati à Mallis, qui reliqui erant, ad Alexandrum venerunt, deditionem totius gentis facientes: itémque ab Oxydracis urbium præfecti ac præsides ipsi, & cum his alii 150 principes illius gentis, & ipsi quoque gentem dedentes. Alexander mille ex primoribus gentis (2500 equites habet Curtius) sibi mittere eos jussit; quos vel pro obsidibus, si vellet, teneret, vel ut militibus uteretur, donec reliquos Indos debellâsset.

Invitatis deinde ad epulas legatis harum gentium regulísque, exornari convivium jussit. Centum aurei lecti modicis intervallis positi erant: lectos circumdederant aulæa purpurâ auróque fulgentia. Quidquid aut apud Persas vetere luxu, aut apud Macedonas novâ immutatione corruptum erat, confusis utriusque gentis vitiis, in illo convivio ostendit. Intererant epulis Dioxippus Atheniensis (de quo Plinius lib. 35 cap. 11. Athenæus lib. 6. cap. 6. Ælianus, lib. 10. cap. 22. & lib. 12. cap. 58. & Plutarchus in lib. de Curiositate) pugil nobilis, & ob eximiam virtutem virium regi pernotus & gratus; & Corragus Macedo, corporis robore item præstans, & qui non rarò in pugnis strenuè rem gesserat. Hic jam temulentus Dioxippum ad singulare certamen provocat. Posteróque die Dioxippus nudus & oleo perfusus, stipite tantùm ac pallio armatus, Macedonem clypeo, sarissâ, lanceâ gladióque instructum prosternit.

Macedonibus & ipso Alexandro dedecus hoc genti suæ coram Barbaris impositum ægrè admodum ferentibus, post paucos dies inter epulas aureum poculum ex composito subducitur, & furti suspicione Dioxippus infamatur. Quam ignominiam cùm ille ferre non posset; in diversorium regressus, literis conscriptis quæ Regi redderentur, ferro se interemit.

Alexander navibus equites, ex amicis quidem 1700, expeditos verò toti-

totidem quot antea, & pedites ad 20000 imponit: & non multum spatii per Hydraotem emensus, ad confluentes Hydraotis & Acesinis pervenit; indéque per Acesinem navigans, ad confluentem Acesinis atque Indi venit. Ibi cum classe substitit; donec Perdiccas cum exercitu advenit, Abastanis, liberâ Indorum gente, in ipso itinere subactis.

Inter hæc aliæ triginta remorum naves, aliæque onerariæ, quæ in Xathris, liberâ etiam Indorum gente, constructæ fuerant, advenerunt. Præterea legati ab Ossadiis, libero quoque Indorum populo, Alexandrum adierunt deditionem facientes.

Oxydracarum quoque & Mallorum legati cum donis sunt reversi. Præter lineæ vestis aliquantum, mille scuta Indica erant, & ferri candidi talenta centum, leonésque raræ magnitudinis, & tigres; utrumque animal ad mansuetudinem domitum. Lacertarum quoque ingentium pelles, & dorsa testudinum. *Trecenti erant* [*equi*, 1030] *currus*, *quos quadrijugi equi ducebant*. Ita apud Curtium legitur, [*lib.9.cap.15.*] Arrianus illos pro obsidibus mille viros præstantissimos & maximos misisse; 500 etiam curribus eorúmque propugnatoribus, quos Alexander non petierat, adjectis: atque eum, obsidibus remissis, currus accepisse scribit.

Alexander utrique nationi stipendium quod Arachosiis pensitabat imposuit, & Philippum satrapam præfecit; Acesinis & Indi confluentibus satrapatum illius terminans. Ut non facilè hîc fides Plutarcho fuerit adhibenda, Philippi satrapiam triplo quàm Pori fuisse majorem: præsertim si tantæ amplitudinis illam Pori fuisse admiserimus, quantam ille nobis eam exhibuit. Philippo verò universum Thracum equitatum Alexander reliquit, aliáque agmina, quæ provinciæ custodiendæ sufficere viderentur. Adhæc urbem ad confluentem fluminum condi jussit, arbitratus populosam & claram futuram: atque navalia ibi extrui curavit.

Per eosdem dies Oxyartes sive Oxathres prætor Bactrianorum, Roxanes Alexandri uxoris pater, ad generum veniens, criminis Bactrianæ arcis à Græcis defectoribus occupatæ absolutus est.

c. Deinde, Polysperchonte cum exercitu Babyloniam misso, (ut est apud Justinum, lib.12.cap.10.) & Cratero cum magnâ relicti exercitus parte & elephantis ad finistram Indi fluminis ripam ire jusso (quòd ab eâ parte exercitui gravioris armaturæ commodior via futura videretur, & gentes finitimæ non omnino amicæ essent) cum lectissimâ manu navibus conscensis, navigationem in Oceanum redintegrat. Proditur autem nullo die minùs quàm stadia 600 navigâsse in Indo; nec potuisse ante menses quinque enavigare, adjectis paucis diebus. [*Plin. lib. 6. cap.17.*]

In hâc navigatione ad Sabracarum sive Sambestarum regionem Alexander primùm appulit. Hi tum numero tum virtute hominum nulli Indicarum gentium postferendi, urbes quæ populi imperio reguntur incolunt. Et de Macedonum adventu certiores facti, peditum 60 millia, & equitum sex (vel, ut Curtius, octo) millia, cum 500 curribus, coëgerant: quibus & tres duces spectatos virtute bellicâ præfecerant. At classe jam imminente, novâ & inusitatâ accessus facie (de quâ, præter

Cur-

Curtium, *lib.9. cap.15.* videndus etiam Plinius, *lib.19. cap.1.*) perterriti, cùm & ubique pervulgata Macedonum gloria metum incuteret, & seniores periculum certaminis dissuaderent, 50 ex præcipuâ nobilitate legatos ad Alexandrum miserunt gentem dedituros. Cui pacem ille concedens, munera amplissima & honores qui Heroëm deceant ab incolis est consecutus.

Quarto deinde die ad ripæ utriusque accolas, qui Sodræ (vel Sogdæ, ut apud Arrianum) & Massani appellantur, pervenit; eósque similiter in fidem accepit. Hîc ad Indum flumen urbem Alexandriam dictam condidit, & mille qui eam incolerent delegit: portus etiam & navalia extruxit; navésque quassatas reparari jussit. Totius verò regionis quæ à confluentibus Acesinis atque Indi ad mare usque pertinet Oxyartem socerum suum & Pithonem Agenoris filium satrapas constituit; universâ etiam maritimâ orâ illis adjunctâ: Ipse secundo amne in Musicani regis fines tantâ celeritate venit, ut priùs eò irrumperet quàm ille quicquam de ejus expeditione audivisset. Inopinato itaque ejus adventu perculsus Musicanus, confestim Alexandro obviam processit, dona quæ apud Indos censentur amplissima adferens, universos etiam quos habebat elephantos ducens, gentémque pariter & se dedens; ac culpam suam agnoscens, quòd hoc antea non fecisset, neque per legatos amicitiam illius petiisset. Alexander Musicano veniâ culpæ datâ, urbem simul & regionem (de quâ videnda quæ ex Aristobulo & Onesicrito refert Strabo, *lib.15. pag. 694. & 701.*) admiratus, pristinum imperium ei reliquit.

Hîc de Teriolte vel Tiryeste satrapâ, quem Parapamisadis præfecerat, iisdem arguentibus, cognovit: multáque avarè ac superbè fecisse convictum, interfici jussit. Oxyartem verò sive Oxathrem socerum suum satrapatu illius donavit.

Cratero ut arcem in urbe Musicani extrueret jussit: quæ quidem præsente adhuc Alexandro exædificata est, præsidiúmque ei impositum; quòd peridoneus is locus videretur ad finitimas gentes in fide atque officio continendas.

Inde assumptis sagittariis atque Agrianis, omníque equitatu quem in navibus vehebat, ad Præstos aliam Indiæ gentem pervenit: & in eorum regem Porticanum vel Oxycanum nomine, quòd nec is legatos de deditione misisset, movit; duásque urbes maximas quæ illi parebant cepit. Earum alteri ipse Porticanus cum magnâ manu popularium se incluserat; quam Alexander tertio die quàm cœperat obsidere expugnavit. Porticanus verò in arcem probè munitam confugiens, legatos de conditione deditionis ad Alexandrum misit. Sed antequam adirent eum, duæ turres cum ingenti fragore prociderant, per quarum ruinas Macedones evasêre in arcem: quâ captâ, Porticanus cum paucis repugnans occisus est. Dirutâ arce, omnibus captivis venundatis, & prædâ militi datâ, elephantos Alexander secum ipse abduxit.

Duas illas urbes direptioni militum concessas incendisse Alexandrum, ac deinde reliquas Porticani urbes omnes expugnatas diruisse, eóque magnum finitimis terrorem incussisse, scribit Diodorus. Reliquas urbes adventante Alexandro deditionem fecisse, nullâ earum ad arma conversâ, narrat Arrianus.

Posthæc Alexander Brachmanum regis *Sambi* (apud Curtium *Sabi* vel *Sami*, Plutarchum *Sabba*, Justinum *Ambigeri*, Orosium *Ambira* nominati) fines ingressus est; quem fugisse acceperat. Postquàm verò urbi quæ illius imperii caput est (Sindomana vel Sindonalia nomen illi erat) appropinquavit, portæ urbis ei apertæ sunt: quique Sambo domestici erant, cum numeratâ pecuniâ & elephantis ei occurrerunt; declarantes Sambum non hostili animo in Alexandrum fugisse, sed Musicani ab eo dimissi metu, cum quo graves ille inimicitias gerebat.

Hoc & aliis multis opidis in fidem acceptis, Alexander aliam quandam urbem quæ defecerat cepit, & Brachmanum nonnullos quos defectionis authores fuisse constabat interfecit. Horum enim impulsu Sambus, qui nuper se dediderat, & urbes ejus ditioni subjectæ defecerant. Urbem cuniculo ab Alexandro captam Curtius memorat: viros in mediâ fermè urbe è terrâ emergere barbaris mirantibus. Clitarchus apud eundem, octo (vel octoginta potiùs, ut alii cum Diodoro legunt) Indorum millia in eâ regione cæsa author est, multósque captivos sub coronâ venditos. Et has quidem clades gens Brachmanum experta fuit. Cæteris autem, quæ supplices veniam exorabant, auctoribus pœnâ affectis, Alexander ignovit. Ipse Sambus rex, fugâ in ulteriores partes cum 30 elephantis arreptâ, periculo se subduxerat.

Ex Gymnosophistis, qui præcipuè illum ad defectionem concitaverant & plurimùm Macedonas fatigaverant, decem Alexander cepit: quibus quæstiones obscuras proposuit, necem denuntians primo qui parum rectè respondisset. Quæstiones illas, cum responsionibus, in Vitâ Alexandri recenset Plutarchus: qui & eos muneribus honoratos dimissos fuisse refert.

Musicano interim deficiente, Pithon satrapa Agenoris filius cum idoneo exercitu in eum missus est: qui urbes illi subditas adortus, alias direptas subvertit, aliis præsidia imposuit, arcésque in iis extruxit. Captum verò ab eo Musicanum ipsum Alexander in regione suâ crucifigi jussit, et Brachmanum quotquot ipsum ad defectionem instigârant.

Alexander Indum, in quo classem expectare se jusserat, rursum repetens, quarto deinde die secundo amne Harmatelia (Sambi et Brachmanum urbem) pervenit. Cúmque opidani, suâ fortitudine & difficili locorum aditu confisi, portas clausissent; Alexander quingentos Agrianos cum armis mœnia subire jussit, & hoste ad pugnam lacessito fugam retro capessere. Ter mille igitur ex urbe contra illos erumpentibus, simulato pavore statim terga verterunt: quos Barbari effusè sequentes, in alios, inter quos ipse Alexander erat, inciderunt. Renovato ergo prælio, sexcenti eorum cæsi sunt, mille capti, cæteri mœnibus urbis inclusi. At vulneratorum ex agmine regio non exiguus numerus in extremum venit discrimen. Ferramenta enim armorum lethali veneno opidani tinxerant. Cùm inter multos vulneratus etiam Ptolemæus Lagi filius esset, moriturúsque jamjam videretur; per quietem Alexandro monstratam in remedia veneni herbam fuisse dicunt, quâ in potu acceptâ, statim periculo liberatus est. Cæteri quoque salutari herbæ usu cognito, ejusdem curationis ope convaluerunt. Verisimile est, aliquem rei peritum eam Regi indicâsse; sed adulationis gratiâ adjunctâ

fabula eſt: inquit Strabo, libro 15. [*pag.*723.] qui tamen apud Oritas (de quibus poſteà) hoc contigiſſe refert.

Cùm Harmateliorum deinde urbem munitam & amplam Alexander oppugnare inſtituiſſet; opidani ſupplices ei occurrentes, ſéque ipſos & urbem dedentes, veniam ab eo conſecuti ſunt.

d. Mœris, proximæ gentis Pattalenæ rex, ad Alexandrum veniens, ſe & regionem ſuam illius fidei commiſit. Quem principatui ſuo reſtitutum, omnia quæ ad excipiendum exercitum neceſſaria eſſent ille parare juſſit.

Alexander Craterum, Attali & Meleagri & Antigenis agmen ducentem, nonnullóſque ex ſagittariis, ex amicis etiam & Macedonibus quos inutiles bello factos Macedoniam repetere voluerat, in Carmaniam per Arachotos & Zarangos (vel Drangas) proficiſci, elephantóſque ducere juſſit. Ad alteram Indi ripam Hephæſtion aliam exercitus partem, ad alteram ripam Pithon equeſtres jaculatores & Agrianos ducebat. Huic etiam, ut colonos in urbes à ſe conditas ducat, Rex imperat; & ſiquid apud finitimos Indos novatum eſſet, rebus compoſitis ad Pattala ſe cum reliquis copiis conjungat.

Qúmque jam triduo Alexander navigâſſet, nuntiatum ei eſt, Mœrim, magnâ Pattalenſium manu coactâ, urbem deſeruiſſe, & in montes profugiſſe. Quo nuntio accepto, properantiùs claſſem egit.

Circa Canis exortum in Pattalenam perveniſſe, cùm jam menſes *decem* navigâſſet, & non multis ante occaſum Pleiadum diebus navigationem cœpiſſet; ex Ariſtobulo nos docuit Strabo. [*lib.*15 *pag.*691. 692.] Sub Julii igitur noſtri exitum Pattala Alexander appulit, à cœptâ per fluvios navigatione menſe *decimo* ineunte: quum ſecundo amne Hydaſpe, Aceſine & Indo navigans, *novem* menſes ſolidos (ut ex notatorum ſiderum ortu & occaſu liquet) exegiſſet. Ut minùs hîc exacta fuerit Plutarchi in *Alexandro* illla numeratio. ἡ διὰ τῶν ποταμῶν πρὸς τὴν θάλατταν ὑπαγωγὴ μηνῶν ἑπτὰ χρόνον ἀνήλωσε. *Deſcenſus per flumina ad mare ſeptem menſium ſpatium abſumpſit.*

Pattalis potitus Alexander, urbem incolis, agrum agricolis vacuum reperit. Magnæ ex agris prædæ actæ ſunt pecorum armentorúmque, magna vis reperta frumenti. Miſſi expeditiſſimi quique è toto exercitu, qui fugientes incolas inſequerentur. Capti eorum nonnulli confeſtim ad alios adhuc fugientes miſſi ſunt, qui illos ad reditum hortarentur; liberam illis ut antea & urbis habitationem & agri culturam promittentes: multíque eorum redierunt.

Deinde Hephæſtione in Pattalis arcem ædificare juſſo; alios in eam regionem quæ aquarum inopiâ laborabat Alexander miſit qui puteos foderent, regionémque habitabilem facerent. Hos barbarorum finitimorum nonnulli ex improviſo adorti, quum aliquot interfeciſſent, multis etiam ſuorum deſideratis, in ſolitudinem ſeſe receperunt. Quo audito, alias copias Alexander miſit quæ ſe prioribus adjungerent, quo tutiùs opera jam incepta abſolverent.

Cum Nearcho egit Alexander, ut tempeſtate anni opportunâ claſſem & exercitum navalem ab Indi oſtiis per Oceanum in ſinum Perſicum atque Euphratis & Tigris oſtia deduceret: ut ex ipſius Nearchi

historiâ refert Arrianus in Indicis. [*pag*.182.] ἡγεμόνα μὲν Νέαρχον ἀποδείξας, ἀρχικυβερνήτην δὲ Ὀνησίκριτον, inquit Plutarchus. *Classis quidem universæ præfectum Nearchum constituens, magistrum verò gubernatorum Onesicritum*. Unde & ipse Onesicritus in historiâ suâ *navarchum* se (ut est apud Arrian. *lib.6. pag*.124.) & ipsum secutus Plinius (*lib.6.cap*.22. *classis præfectum*, Strabo verò (*lib*.15.*pag*.698. *&* 721.) ἀρχικυβερνήτην rectiùs eum appellavit. *Vide Arrianum, lib.7.pag.162. & in Indicis, pag*.191.

Apud Pattala Indus in duos ingentes alveos divisus (quorum uterque Indi appellationem ad mare usque retinet) triquetrâ figurâ insulam efficit, Pattalenam ab urbe denominatam, Delta Ægyptio majorem. Onesicritus unumquodque latus triangularis hujus insulæ 2000 stadiorum facit. Sed basim, sive distantiam inter duo Indi ostia, (quorum utrumque est palustre) Aristobulus 1000 tantùm, Nearchus, & eum secutus Arrianus, 1800 stadiorum, Plinius 220 milliarium esse dicit. [*Strabo,lib*.15.*pag*.701. *Plin.lib.6.cap*.21. *Arrian.lib*.5. *pag*. 103. *& lib.6.pag*.135.137.]

Per dexteriorem fluvii alveum Alexander ad Oceanum navigare instituens, delectis navibus quæ velociores erant, & biremibus omnibus, & 30 remorum navibus, actuariisque nonnullis, & ducibus sumptis amnis peritis, navigationem cœpit: Leonnato cum mille equitibus & peditibus circiter 8000 terrâ juxta classem procedere jusso.

Postridie quàm solverat, orta tempestas ventúsque æstui contrarius cavas undas ciebat, navésque inter se collidebat: adeò ut pleræque quassatæ, nonnullæ verò ex 30 remorum navibus prorsus dissipatæ fuerint, priusquam ad insulam medio ferè alveo enatam appulerint.

Ibi diutius Alexander subsistere coactus est, tum ut alias naves fabricaret, tum quia itineris duces socordiùs asservati profugerant. Missis igitur qui conquirerent alios, cùm nulli reperirentur, sine ullo duce navigabant; omnium per quæ ferebantur ignari. Jámque 400 stadia processerant, cùm gubernatores agnoscere ipsos auram maris, & haud procul videri sibi Oceanum abesse, indicant Regi. Is paucos navigio emisit in ripam, qui agrestes vagos exciperent; è quibus certiora nosci posse sperabat. Illi, scrutati omnia tuguria, tandem latentes reperêre. Qui interrogati, quàm procul abessent mari, responderunt nullum ipsos mare ne famâ quidem accepisse: cæterùm tertio die perveniri posse ad aquam amaram, quæ corrumperet dulcem.

Arrianus narrat, à nonnullis levis armaturæ militibus in ulteriorem ripam emissis Indos aliquot captos fuisse, quibus deinceps in eo flumine navigationis ducibus Alexander usus fuerit. postquàm autem eò perventum est ubi amnis latitudo in 200 stadia extenditur (quâ nimirum parte amplissimus est) quum ventus à mari vehementior incubuisset; rursus in sinum quendam à ducibus navigationis præmonstratum eos sese recepisse. Curtius verò, cùm tertio (uti prædictum fuerat) die mixtum flumini subiisset mare, leni adhuc æstu confundente dispares undas ad aliam insulam medio amne sitam paulo lentiùs, quia fluminis cursus æstu reverberabatur, applicuisse eos classem refert.

Ibi quum in statione essent, & ad commeatus petendos discurrerent, in novum metum inciderunt. Ingens enim maris æstus (qui & hodie in littore *Cambaiæ*, ubi Indus in Oceanum influit, maximè memorabilis est) totos circa flumen campos subitò inundavit, tumulis duntaxat eminentibus velut insulis parvis; in quos plerique trepidi, omissis navigiis, enare properârunt. Reciprocante deinde mari, redditisque terris quæ paulo antè profundo salo mersæ fuerant, destituta navigia alia præcipitabantur in proras, alia in latera procumbebant. Quumque stato tempore æstus iterum recurreret: quæ quidem limo firmiter insederant naves, citra ullum detrimentum sublatæ rursus navigabant; quæ verò in ficciore terrâ parum firmiter hæserant, earum aliæ æstus impetu raptæ invicem illisæ sunt, aliæ in ripam propulsæ dissilierunt.

His omnibus pro eo ac tempus ferebat reparatis, Alexander duabus actuariis navibus secundo flumine præmisit qui insulam explorarent in quam indigenæ aiebant ipsi descendendum esse ad Oceanum naviganti. Eam insulam illi *Cilluta*, Alexander *Scillustin*, alii *Psiltucin* appellaverunt. Qui postquam renuntiârunt ipsam insulam magnam esse, portúsque commodos & aquam habere, reliquam classem eò agi jussit. Ipse cum lectioribus navibus ulteriùs processit, exploraturus an eâ parte quâ flumen in mare exit, facilis classi transitus futurus esset: progressúsque ab insulâ 200 circiter stadia, aliam insulam prospexit jam in mari sitam.

Tum ad priorem fluminis insulam rediit, atque ad ejus promontorium appulsus, diis quibus ab Hammone se sacrificare jussum esse dicebat, sacrum fecit. Postero die ad aliam in Oceano sitam insulam navigans, aliis hostiis, aliis etiam diis, alio quoque modo sacrificavit: id quoque ex Hammonis oraculo facere se prædicans. Et Indi ostia prætergressus, in vasto pelago navigavit: ibíque tauros Neptuno cæsos in mare projecit, atque libatione sacrificio superadditâ, phialam auream & crateras aureos gratias agens in undas immisit; precatus ut exercitum navalem in sinum Persicum à Nearcho ducendum salvum & incolumem posset transmittere. [*Arrian.lib.6.pag.*136.].

Justinus, [*lib.*12.*cap.*10.] Alexandrum secundo æstu ostio fluminis Indi invectum, in monumenta rerum à se gestarum, urbem Barcen ibi condidisse, arásque statuisse scribit. Curtius, [*lib.9.cap.16.*] mediâ nocte, ut æstum occuparet, cum paucis navigiis secundo amne defluxisse, evectúmque os ejus 400 stadia processisse in mare; atque tandem voti sui compotem, præsidibus & maris & locorum diis sacrificio facto, ad classem rediisse. Diodorus Siculus, cum familiaribus ad Oceanum provectum, duabus illic insulis repertis, magnifico Deos sacrificio esse veneratum, auréaque pocula numero haud pauca nec pondere exigua unâ cum libamentis in mare projecisse; tandémque excitatis in Tethyos & Oceani honorem aris, expeditioni propositæ finem imposuisse ratum, classe per amnem retrò esse subvectum. In reditu verò ad Hyala urbem insignem appulisse eum addit, eandem cum Spartâ reipublicæ formam habentem. Bini enim ex duabus familiis in eo Reges, perpetuo successionis ordine, res bellicas administrabant: summæ autem rerum gerendarum Curia seniorum præerat.

Alexander, adverso flumine, Pattala reversus, arcem exædificatam repe-

reperit, & Pithonem cum copiis rediisse, omnibus iis rebus ad quas missus fuerat peractis. Cúmque partem classis ad urbem Pattala, (quæ & adhuc apud Indos Cambaienses nomen suum retinet) ubi Indus amnis in duos alveos dividitur, relinquere statuisset: portus & navalium ibi extruendorum Hephæstioni negotium dedit.

Ipse per alterum (sinistrum scilicet) Indi alveum rursus in Oceanum navigavit; ut quâ parte facilior minúsque vehemens ejus in mare irruptio esset cognosceret. Qúumque jam non procul à faucibus fluminis abesset, ad lacum quendam pervenit, qui aut ab ipso flumine latè diffuso efficitur, aut ab aquis ex circumvicinis locis influentibus fluménque auctius & marino sinui perquam simile reddentibus. Ibi plerosque militum cum Leonnato, actuariásque naves omnes reliquit. Ipse cum aliquot navibus 30 remorum & biremibus superato fluminis ostio, eâ quoque parte in Oceanum excurrit; faciliúsque eâ parte classem in mare subduci posse cognovit. Deinde in littus cum equitibus aliquot egressus, ad maris oram tridui iter fecit: & regionis quam adnavigabat ratione exploratâ, puteos complures effodi jussit, unde aqua classi suppetere posset. [*Arrian.lib.6.pag.*137.]

Altero post relictum Oceanum die, classem adverso flumine haud procul lacu salso appulsam refert Curtius, cujus incognita natura plerosque decepit temerè ingressos aquam. quippe scabies corpora invasit, & contagium morbi etiam in alios vulgatum est: cui tamen oleum remedio fuit. Qui si is ipse lacus fuerit, cujus jam ex Arriano facta est mentio: ad posteriorem hunc ab Oceano reditum (cujus aliâs solus Arrianus meminit) ista referenda fuerit historia.

Alexander, rursus Pattala reversus, partem exercitus ad puteos illos effodiendos in maritimam oram misit; mandatis additis, ut absoluto opere Pattala redeant. Ipse denuò in lacum navigans, alium portum atque alia navalia ibi exstruxit: præsidióque ibidem relicto, frumentum in quatuor menses convexit, aliáque ad navigationem necessaria paravit. [*Arrian. ut suprà.*] Condita verò ab eo ad istum lacum fuisse videtur Potana, ut commodam in illâ Oceani orâ navium haberet stationem: quemadmodum ex Diodoro, libro 3. (*pag.*181. *edit. Græcolatin.*) cum Agatharchide (*in Excerptis apud Photium, cod.*250.*cap.*51.) & loco isto Arriani, collato colligimus.

Alexandrum in Pattalenâ cum copiis substitisse, vernum tempus expectantem, atque interim urbes aliquas condidisse; jámque mitigatâ hyeme, & navibus quæ inutiles videbantur crematis, terrâ duxisse exercitum, affirmat Curtius. [*lib.9.cap.16.& 17.init.*] Sub æstivum quoque tempus (à vere inchoatum) ex Indiâ eum discessisse, Strabo significat. [*lib.*15.*pag.*721.] aliud profectò dicturus, si quod ipse statim subjicit Nearchi (qui maritimæ tum expeditioni non interfuit modò, sed etiam præfuit) testimonium paulo attentiùs considerâsset: *Rege iter jam peragente, se in autumno sub vespertinum Pleiadum exortum navigationem incepisse.*

Mense igitur Septembri Alexander, Leonnato præmisso ut puteos opportunis locis foderet, quà terrestri itinere ducturus erat exercitum, (cùm sicca regio esse diceretur) & navibus quæ vitium fecerant crematis,

tis, Pattalis castra movens, cum exercitu ad Arbim vel Arabium amnem processit; qui *Arbitas* sive *Arabitas*, (*Aribas* Dionysio Periegetæ, *Abritas* aliis dictos) & cum iis *Indos*, ab *Oritis* disterminat. Arbitæ enim maritimam Indiæ oram inter Indum & Arbim fluvium interjectam incolunt: quam mille stadiorum esse Nearchus ait. [*apud Strabon.lib.*15.*pag.*720. & *Arrian.in Indic.pag.*185.*fin.*] Et extremi Indorum hi sunt: (ut ex Arriano, *ibid.pag.*184. & Plinio, *lib.*7.*cap.*2. intelligitur:) proximis Oritis (ut est apud eundem Plinium, *lib.6.cap.*23. & Arrianum in Indicis, *pag.*185.*fin.*) propriâ, non Indorum, linguâ loquentibus.

Arbies sive Arabitæ hi, gens αὐτόνομος & libera, quum neque satis virium haberent ut cum Alexandro confligerent, neque tamen sese subjicere ei vellent, simulátque eum cum exercitu adventare senserunt, in solitudines aufugerunt.

Alexander, reliquis copiis Hephæstioni traditis, secum dimidiam argyraspidum & sagittariorum partem, agmináque eorum qui Asseteri vocantur, agmen etiam equitatus ex amicis, & ex singulis præfecturis equitum cohortem unam, equestrésque sagittarios omnes assumens, ad Oceanum lævam versùs convertitur: puteósque fodi jussit, ut exercitui præternavigaturo aqua abundè suppeteret.

Pattaleni, Alexandro abeunte, animos recipientes ac libertatem affectantes, Nearchum & exercitum cum eo relictum adorti expulerunt, & quum adhuc apti venti non spirarent discedere coëgerunt: ut ex ipso Nearcho refert Strabo. [*lib.*15.*pag.*721.] Ante initium enim hyemis, quæ simul cum occasu Pleiadum (mense Novembri) incipiebat, iis in locis non erat opportunum navigandi tempus. [*Arrian. lib. 6. pag.* 137.]

3679 a. Quamprimùm igitur Etesii venti cessârunt (qui totâ ibi æstate ex mari in terram spirantes, omnem navigationem præcludunt) Nearchus, sacrificio Jovi servatori facto ludísque gymnicis editis, è portu solvit, anno regni Alexandri undecimo, archonte Athenis *Cephisodoro*, mensis Boëdromionis die 20, sive Kalendis Octobribus Julianis: ut in Dissertationis de anno Solari Macedonum cap.2. ex Arriani Indicis ostendimus. *Cephisodori* verò nomen, non solùm ante annos 40 (ad Olympiadis CIII annum 3) sed etiam post triennium, 2° videlicet Olympiadis CXIV anno (qui post excessum Alexandri proximus fuit) in Archontum tabulâ occurrit. Ut, si nomen hoc in Arriano rectè hîc sese habeat, neque scrupulum aliquem injiciat duorum Cephisodororum tam propinqua vicinitas: ejusmodi futura sit in Olympiadis CXIII Tetraëteride, inter Diodorum Siculum, Dionysium Halicarnasseum (in *Dinarcho*) & Arrianum nostrum, dispositionis archontum differentia.

Olymp. CXIII	*Diodor.*	*Dionys.*	*Arrian.*
Ann. I.	Euthycritus.	Euthycritus.	Hegemon.
II.	Chremes.	Hegemon.	Chremes.
III.	Anticles.	Chremes.	Cephisodorus.
IV.	Sosicles.	Anticles.	Anticles.

Xyle-

Xylenopolim verò ab Alexandro conditam, urbem illam fuisse, è quâ Nearchus & Onesicritus navigationis cœperunt exordium, in lib. 6.cap.23. refert Plinius: de quâ mirum tamen est, illum ibidem addere; *Juxta quod flumen, aut ubi fuerit, non satis explanari.* Ubi enim ea esset, nisi in *Pattalenâ*; in quâ Nearchus & Onesicritus, opportunum navigandi tempus expectaturi, ab Alexandro relicti sunt? aut juxta quod aliud flumen, quàm *Indum*; in quo classis stabat? & per quem deductam eam fuisse ad Oceanum, ex ipso Nearcho ita in Indicis suis [*pag.* 183.] nos docuit Arrianus.

Primo die, quum è portu solvissent, per fluvium INDUM ad amplum quendam alveum appulerunt, cui *Stura* nomen est, distantem à portu stadiis circiter 100. biduóque ibi commorati sunt.

Tertio die inde moventes, ad alium alveum 30 stadiis inde remotum pervenerunt; cujus aqua salsedinem maris referebat. Mare enim in eam accedente æstu se ingerit, aquáque flumini permista etiam recedente æstu manet. *Caumana* is locus dicitur.

Inde 20 stadia provecti, ad *Coreatim* secundo flumine pervenerunt.

Hinc rursum moventes, non procul navigârunt: scopulum conspicati eâ parte quâ Indus in mare fertur, & fluctus littori illidebantur, littúsque ipsum asperum erat. Cæterùm quà scopulus mollior videbatur, fossâ quinque stadiorum perductâ, naves traduxerunt æstu marino accedente.

Inde stadia 150 emensi, in *Crocala* arenosam insulam pervenerunt; ibíque alterum diem commorati sunt. Vicina huic insulæ loca incolunt Arabii Indica gens, ab Arabio fluvio ita nominati, qui eorum fines (ut dictum est) ab Oritarum finibus dividit.

Reliquam deinde navigationem per Oceanum factam Arrianus fusiùs prosequitur (& ex eo Jo. Baptista Ramusius, in Navigat. volum. 1. fol.269.) ipsum *Nearchum* hîc secutus: ut in libro 6° historiæ Alexandri [*pag.*143. *fin.*] ipse confirmat. Cujus Peripli breviarium apud Plinium quoque extat, libro 6. cap.23. ex *Onesicrito* à Jubâ rege exceptum: ut verba illa ostendunt. *Indicare convenit quæ prodit Onesicritus, classe Alexandri circumvectus in mediterranea Persidis ex Indiâ, narrata proximè à Jubâ.* ex quibus & illud explicandum est quod apud Plinium ibidem subjungitur. *Onesicriti & Nearchi navigatio nec nomina habet mansionum, nec spatia*: nempe, ut à Jubâ, vel Onesicrito etiam, ea est prodita. A Nearcho enim mansionum notata fuisse & nomina & spatia, quæ Arrianus ex eo descripsit fidem nobis faciunt.

Alexander, (ut ad eum denuò revertamur) Arbi sive Arabio amne transmisso, magnam solitudinis partem eâ nocte transgressus, sub auroram cultæ habitatæque regioni appropinquavit. Tum peditibus instructâ acie sequi jussis, ipse sumptis equitibus, iísque per turmas distributis atque expansis ut magnam campi partem occuparent, Oritarum terram invasit. Plerique eorum qui ad arma confugerant ab equitatu cæsi; non pauci etiam vivi in potestatem venerunt. Posthæc modico fluvio reperto, juxta eum castra locavit.

Tripartito facto agmine, maritimos Ptolemæus, mediterraneos Leonnatus, ipse Rex montana & his subjecta loca pervastavit. Unde prædâ mili-

milites ingente sunt potiti, & numerus peremptorum ad multas se myriades extendit.

Hephæstione, cui major pars exercitus fuerat tradita, adveniente, Alexander Rhambacia, pagum illius gentis maximum, progressus est: ubi cùm portum à fluctibus tutum & commodum invenisset, Hephæstioni mandavit ut urbem ibi extrueret. Quâ conditâ, & Alexandriâ nominatâ, Arachosiorum in eam deducta est colonia.

Alexander sumptâ rursus secum argyraspidum atque Agrianorum dimidiâ parte, equitúmque agmine & sagittariis equestribus, ad fines Gedrosorum atque Oritarum contendit, quà angustus ad eos aditus patere nuntiabatur: ad quem Oritæ Gedrosis conjuncti castra locârant, Alexandrum transitu prohibituri. At simulac adventare illum audierunt, multi quidem deserto præsidio ex angustiis profugerunt: Oritarum verò duces ad eum profecti, & se & gentem in ejus potestatem dederunt. His ille imperat ut convocatâ Oritarum multitudine, domum eos remittant: nihil incommodi, si id faciant, accepturos.

Satrapam Alexander Oritis constituit Apollophanem, Leonnato corporis custode illi adjuncto: quibuscum Agrianos omnes, & sagittariorum equitúmque nonnullos, aliósque pedites & equites Græcos mercenarios, in Oris reliquit; útque classem expectantes dum illa regionem circumnavigârit, novam urbem inhabitandam curarent, & Oritarum res componerent, mandavit.

Ipse cum magnâ exercitus parte (jam enim Hephæstion advenerat) in Gedrosorum regionem maximâ ex parte desertam contendit. In quâ eremo (ut refert Aristobulus) Phœnices, qui mercimoniorum causâ exercitum comitabantur, myrrhâ & nardo odoratâ jumenta sua onerârunt. Horum enim aromatum tanta ibi erat copia, ut exercitus eis pro tecto & stratis uteretur; & ex nardi radicum proculcatione suavissimus odor latè diffunderetur. [*Arrian.lib.6. pag.*138: *Strabo, lib.*15. *pag.* 721.]

Craterum cum parte exercitus per mediterranea Alexander præmisit, ut & Arianam subigeret (quo communi nomine regiones omnes ab occiduis Indiæ finibus ad Carmaniam usque protensæ comprehenduntur) & in eadem loca procederet, in quæ ipse iter erat facturus. Craterus verò, per Arachotos & Drangas in Carmaniam itinere instituto, eos qui in regione Choarinâ parêre recusabant subegit. [*Strabo, ut supr. pag.*721. *&* 725.] Ozinem quoque (Ordonem Arriano dictum) & Tariaspem nobiles Persas defectionem in Perside molientes oppressos à se in vinculis detinuit. [*Curt.lib.9. cap.*18.]

Ipse Rex cum aliâ exercitus parte per Gedrosiam 500 à mari stadiis profectus, sæpe etiam mari appropinquavit; per viam difficilem, sterilem, aquarum indigam & penitus desertam iter faciens. Cupiebat enim regionem mari vicinam obire; ut quinam portus propinqui essent perlustraret, simúlque per transitum quæ classi necessaria essent præpararet, & puteos effodi foráque & portus statui curaret. [*Strabo, ut supr.pag.* 721. *Arrian.lib.6.pag.*139.]

Hunc in finem, Thoantem Mandrodori filium cum modico equitatu ad mare speculatum misit; visurum an ullus uspiam portus, aut aqua

non procul à mari, aut aliud quicquam necessariorum reperiretur. Qui reversus nuntiavit, piscatores quosdam abs se in littore inventos sub angustis turguriis degentes. Ea tuguria ex conchis congestis facta esse, tecta ex piscium spinis. Eos verò ipsos piscatores modicâ aquâ uti (quam magnâ cum difficultate è sabulo effodissent) ac ne illâ quidem omnino dulci.

Postquam Alexander in locum quendam Gedrosorum venisset frumento abundantem, id acceptum & sigillo suo obsignatum jumentísque impositum ad mare vehi jussit. Interea verò dum in portum mari proximum it, milites neglecto sigillo atque ipsi adeò custodes frumento usi sunt; iis qui maximè fame premebantur partiti. Quibus Alexander, cognitâ necessitate quâ adacti id fecissent, ignovit. Ipse quicquid frumenti peragratâ eâ regione conquiri potuit, per Cretheum Callatianum, ad classis cum exercitu adnavigantis usum misit: indigenis etiam imperans, ut ex superioribus locis quantum possent frumenti moliti, cum palmarum fructibus & pecudibus, exercitui ad mercatum adferrent. Telephum quoque, unum ex amicis, in alium locum cum frumento molito non multo misit.

Inter hæc, montanorum Oritarum quidam Leonnati agmen adorti, numerum haud exiguum prostraverunt; & inde ad sua se receperunt. [*Diodor.*] Indéque Oritæ cum vicinis populis se conjungentes, defectione factâ, octo millia peditum & 400 equites eduxerunt: adversus quos cum copiis suis progressus Leonnatus, magno prælio eos vicit; cæsis sex millibus, ducibúsque eorum omnibus. Ab ipsius verò partibus, equites 15, pedites non multi, & Apollophanes Oritarum satrapes, desiderati sunt. [*Curt. lib.* 9. *cap.* 18. *Arrian. lib.* 7. *pag.* 149. *& in Indicis, pag.* 184.]

Nearchus cum classe huc appellens, frumentum ab Alexandro in commeatum exercitus ad decem dies procuratum navibus intulit, tempestate quassata navigia refecit, ex nautis qui segniores in opere esse videbantur peditatui quem Leonnatus ducebat adjunxit; peditésque in nautarum supplementum ex Leonnati copiis delegit. [*Arrian. Indic. pag.* 185.]

Philippus, Oxydracarum & Mallorum satrapes, mercenariorum fraude interemptus est: ejúsque percussores à Macedonibus, qui illi corporis custodes erant, partim in ipsâ cæde partim post perpetratum facinus capti & interfecti sunt.

In Gedrosiâ plura incommoda & damna accepisse Alexander dicitur, quàm in totâ reliquâ per Asiam expeditione; ita ut militarium copiarum quas in Indiam adduxerat, ne quartam quidem partem reduceret: graves morbi, pravus victus, fervores torridi, arenæ profundæ, aquæ inopia & fames tot absumpserant. Alexandrum tamen, non ignoratâ ejus itineris difficultate, ambitione quâdam incitatum voluisse per Gedrosiam ducere exercitum scribit Nearchus: cùm auditu accepisset Semiramidem quoque & Cyrum hâc in Indiam fecisse expeditionem; sed illam fugâ salutem consecutam evasisse cum 20 hominibus, hunc cum septem. quòd gloriosum sibi fore putaret, si istis tanta passis, ipse victor per eadem loca exercitum incolumem reduxisse jactaretur. Hâc

igitur

igitur de causâ, simúlque ut classi non procul remotæ necessaria subministraret, Alexandrum hâc viâ rediisse tradit Nearchus. [*Strabo, lib.* 15. *pag.*686. & 722. *Arrian.lib.*6. *pag.*140.]

Cùm itineris duces, deletis in arenâ à vento viæ vestigiis, viam se nescire dicerent; Alexander conjecturâ assecutus ad sinistram deflectendum esse, paucis equitibus assumptis ad quærendum littus properavit: quorum equis nimio æstu defatigatis & in itinere relictis, ipse cum quinque in universum equitibus ad littus pervenit. In quo postquam effodienti aqua potui idonea inventa est, universum exercitum properè accersiit; ac deinceps usque ad diem septimum per littoream regionem profectus est, aquis abundans. Tum duces itineris viam agnoscentes, ad regionem mediterraneam eos deduxerunt. [*Strabo, ibid. pag.*722. *Arrian.pag.*142.]

Sexagesimo igitur postquam ex Oris (pro ὁρῶν enim apud Strabonem, & *finibus* apud ejus interpretem, ex Arriano Ὠρῶν reponendum est) discesserat die, ad Gedrosiorum regiam, *Pura* dictam, Alexander pervenit: ibíque militibus quietem dedit, & exercitum tempestivis conviviis relaxavit. [*Strabo, ut supr. pag.*723. *Arrian.pag.*140. & 142. *Plutarch. in Alexandro.*]

Ad Phrataphernem Parthorum satrapam, & Drangianæ atque Ariæ (juxta Taurum montem) præfectos, viros omnium expeditissimos misit cum mandatis, ut quàm celerrimè camelos, dromedarios & id genus jumenta portandis sarcinis adsueta, cibariis aliísque ad usum commodis rebus onusta, ad Carmaniæ fines adducerent. Qui mandatis ad provinciarum satrapas quàm ocyssimè perlatis, ut magna commeatuum vis ad definitum locum deportaretur, effecerunt.

Menone Arachosiorum præfecto ex morbo nuper defuncto, Sibyrtius Arachosiæ & Gedrosiæ præpositus est.

b. Alexandro Carmaniam versùs procedenti cædes Philippi Oxydracorum & Mallorum satrapæ nuntiata est. Ille, scriptis ad Eudemum & Taxilam literis, regionis Philippo commissæ administrationem eis demandavit; tantisper dum ipse satrapam aliquem eò mitteret. 4389 325

Carmaniam ingresso Aspastes occurrit, gentis illius satrapes; suspectus res novare voluisse, dum in Indiâ Rex esset. Eum Alexander, dissimulatâ irâ, comiter allocutus, dum exploraret quæ delata erant, in eodem honore habuit.

Hîc Craterus ad eum venit, reliquum exercitum & elephantos secum ducens: unáque Ordonem sive Ozinem & Zariaspem, quos quòd defectionem apud Persas moliti essent ceperat. Eódem etiam Stasanor Ariorum & Zarangorum (sive Drangarum) satrapes venit: & cum his Pharismanes Phrataphernis Parthorum & Hyrcanorum satrapæ filius. Venerunt etiam duces copiarum quas cum Parmenione in Mediâ reliquerat, Cleander & Sitalces, & cum Agathone Heracon, quinque millia peditum cum equitibus mille adducentes.

Indiæ præfecti (sicut imperatum erat) equorum, jumentorum, jugaliúmque (clitellariorum & dorsuariorum) vim ingentem, ex omni quæ sub imperio erat regione, miserunt. Stasanor etiam & Phrataphernes ma-

magnam jumentorum & camelorum copiam subministrârunt. Alexander jumenta ad sarcinas vehendas, quibus deerant, restituit: omniáque partim in singulos præfectos, partim per centurias & cohortes partitus est. Arma quoque ad pristinum refecta sunt cultum: quippe haud procul à Perside aberant, non pacatâ modò, sed etiam opulentâ.

Hîc Alexander, charisteria (ut ex Aristobulo refert Arrianus) sacrificavit ob victoriam de Indis partam, & ob exercitum ex Gedrosiis servatum: ludos etiam musicos & gymnicos edidit. Peucestam præterea, qui eum apud Mallos scuto suo protexerat, in corporis sui custodem adscripsit. Quem honorem septem tum gesserant; Leonnatus Antei, Hephæstion Amyntoris, Lysimachus Agathoclis atque Aristonus Pisæi filius, (omnes Pellæi;) Perdiccas Orontis filius, (ex Orestide Macedoniæ) Ptolemæus Lagi & Pithon Crateæ filius (Eordenses:) quibus octavus, ob navatam apud Mallos operam, Peucestas additus est.

Alii (in quibus & Diodorus est, & Curtius, & Plutarchus) Alexandrum cum exercitu, æmulatione quâdam Dionysiacæ bacchationis, septem diebus per Carmaniam processisse ferunt. [*Diodor. Plutarch. in Vitâ, & lib. 1. de fortunâ Alexandri. Curt. lib. 9. cap. 18. cum lib. 3. cap. 24. & lib. 8. cap. 19.*] Quod Arrianus ideò verisimile esse non existimat, quia neque Ptolemæus Lagi, neque Aristobulus Aristobuli filius, neque alius quispiam author cui hâc in parte fides haberi possit, illud memoriæ prodidit.

Aspastes Carmaniæ satrapes, Alexandri jussu, interfectus est; & Tlepolemus Pythophanis filius successor illi datus. [*Curt. lib. 9. cap. ult. Arrian. lib. 6. pag. 142. & in Indicis, pag. 193.*]

Cleander & Sitalces, qui Parmenionem jussu Alexandri occiderant, gravium scelerum (quorum antè meminimus) à provinciâ cui præfuerant, atque exercitu ipso accusati sunt: nec tot facinora, quot admiserant, compensare poterant cædis perquam gratæ regi ministerio. Eos igitur tum vinxit, suo loco necandos: sexcentos autem militum, qui sævitiæ eorum ministri fuerant, statim interfici jussit. Eodem die de Ozine quoque & Zariaspe, quos authores defectionis Persarum Craterus adduxerat, sumptum est supplicium.

Inter hæc Nearchus, Arabiorum, Oritarum, Gedrosiorum atque Ichthyophagorum regione circumnavigatâ, in sinum Persicum delatus Harmoziam sive Armuziam (quæ *Ormus* hodie dicitur) appulit: subductísque in terram navibus, ad Alexandrum (quem à Græco quodam à castris illius sejuncto quinque dierum itinere abfuisse intellexerat) cum paucis profectus, in maritimâ quâdam urbe Salmunte dictâ scenicos in theatro ludos exhibentem eum invenit.

Alexander ob servatum in Oceano exercitum, Jovi Servatori, Herculi, Apollini Alexicaco, Neptuno aliísque diis marinis sacrificavit. Ludos etiam gymnicos & musicos edidit, pompámque induxit; cujus dux Nearchus erat, sertis ac floribus ab omni exercitu petitus.

Rex, auditis quæ in navigatione contigerant, Nearchum ad classem remisit, exiguo exercitu comitatum; quòd per amicam regionem eundum ei esset: & ut ad Euphratis ostia navigaret, jussit; inde adverso amne Babylonem subiturus.

Tlepolemo in satrapatu suo nondum satis confirmato, collecti undequaque Barbari tuta munitáque Carmaniæ loca occupârant. Isti Nearchum ad mare proficiscentem diversis in locis sunt adorti: ita ut bis ac ter uno atque eodem die pugnare necesse habuerit. Tandem verò magno cum labore ad mare salvus perveniens, Jovi servatori sacrificavit, gymnicósque ludos edidit. Deinde Armuziâ solvens, per sinum Persicum littus legendo (iis itineribus quæ, ex ipsius Nearchi historiâ, ab Arriano referuntur in Indicis) ad Euphratis ostia classem deduxit.

Per Pori & Taxil*is* literas intelligens Alexander Abisarum morbo interiisse regnum ipsius filio ejus attribuit. In locum etiam Philippi Oxydracarum & Mallorum satrapæ, ex vulnere mortui, Eudæmonem vel Eudemum potiùs, qui dux erat Thracum, substituit.

Hephæstionem cum majore exercitus parte, cúmque jumentis & elephantis, secus mare ex Carmaniâ in Persidem misit; quòd per hyemis tempus Persicum mare tranquillum esset, & omnium rerum esset ibi abundantia.

Stasanore in suam provinciam remisso, Alexander cum expeditissimis peditum, cúmque amicorum equitatu & aliquâ sagittariorum parte, Pasargadas Persidis profectus est: ubi nummos fœminis donavit, ut Persarum regibus moris erat, quoties in Persidem venirent, singulis aureum largiri.

In finibus Persidis Orsines sive Orxines illi occurrit: qui post mortem Phrasaortis satrapæ (Alexandro adhuc apud Indos res gerente, ex morbo vitâ functi) Persas Alexandro in officio continebat; quamdiu nemo esset qui ejus provinciæ curam gereret. Is à septem Persis oriundus, ad Cyrum quoque regem originem sui referens, cùm omnis generis donis non Alexandrum modò, sed etiam amicos ejus omnes super ipsorum vota coluisset; Bagoæ spadoni, regis amasio, nullum honorem habuit: quæ causa mortis illi brevi post fuit. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 27. *&* *lib.* 10. *cap.* 3. *Arrian. lib.* 6.]

Accessit quoque ad eum in Pasargadas Atropates Mediæ satrapes; Baryaxem Medum captum, quòd erectâ cidari capiti impositâ Persarum ac Medorum regem se appellâsset, & cum eo omnes defectionis socios adducens: quos Alexander necari jussit.

Ægerrimè verò ferebat scelus in Cyri sepulchrum admissum: quod perfractum spoliatúmque reperit; pretiosis omnibus quæ priùs ibi viderat, præter lecticam & urnam auream, in quâ Cyri corpus conditum fuerat, inde asportatis. Confractâ quoque lecticâ, & sublato urnæ operculo, corpus prædatores ejecerant: ipsam verò urnam comminuere conati fuerant, ut commodiùs auferri posset, partim præscindentes partim contundentes; quúmque opus ex sententiâ non succederet, relictâ tandem urnâ abierunt. Aristobulo verò datum ab Alexandro negotium est, ut sepulchrum de integro instauraret, corporísque reliquias quæ superant in urnâ conderet, operculóque tegeret; quæque rupta essent reficeret, pristinóque ornatui restitueret. adhæc ædiculæ portam lapide & calce obstrueret, regio signo illi impresso. Hæc, ex ipsius Aristobuli historiâ, refert Strabo libro 15° (*pag.* 730.) & Arrianus sub finem lib. 6.

 Post

Post hæc Alexander magos sepulchri custodes comprehensos in quæstionem dari jussit, ut authores facinoris indicarent: qui torti, neque de se neque de aliis quicquam confessi sunt. Quapropter, nullius rei sibi conscii deprehensi, ab Alexandro dimissi sunt. Polymachum tamen, quamvis Pellæus esset non ex obscurissimis, ob apertum Cyri conditorium, ab Alexandro interfectum fuisse Plutarchus narrat.

Pasargadis deinde Persepolim Persarum regiam Alexander profectus est, quam ipse priùs concremavit; sed reversus factum improbavit. Ibi multa Orxini crimina sunt objecta: quòd templa & sepulchra regia spoliasset,multósque Persarum injustè peremisset. Speciatim verò de Cyri sepulchro ab eo spoliato suspicio à Bagoâ est injecta: in quo tria talentorum millia condita fuisse, ex Dario se accepisse mentiebatur spado. Cujus operâ effectum est, ut nobilissimus Persarum & eximiæ in regem benignitatis in crucem ageretur.

Eodem tempore Phradates quoque (qui Hyrcanorum, Mardorum & Tapyrorum aliquando prætor fuerat) regnum affectâsse suspectus, occiditur. [*Curt.lib.*8.*cap.*8. *&* *lib.*10.*cap.*4.*init.*]

Alexander Peucestem corporis custodem (quòd fidem ejus egregiam cùm aliis in rebus tum apud Mallos expertus esset) Persis satrapam constituit. Qui statim, solus ex omnibus Macedonibus, veste Medicâ sumptâ linguam Persicam didicit; reliquáque omnia ad Persicum modum accommodavit. Quo quidem nomine Alexander eum collaudavit: & Persæ, quòd Persicum cultum patrio prætulisset, gavisi sunt.

Alexandrum cupido cepit navigandi per Euphratem ac Tigrim in Persicum mare, fluminúmque in mare exitus visendi; quemadmodum & Indi ostia, & quod ex eâ parte est mare viderat. Arabiam quoque & Africam ambire decreverat, atque per columnas Herculis in mare mediterraneum decurrere. [*Arrian.init.lib.*7.] Mesopotamiæ igitur prætoribus imperavit, materiâ in Libano monte cæsâ devectâque ad urbem Syriæ Thapsacum, ingentium carinas navium ponere, (non quidem septiremes omnes, ut Curtius voluit; sed variorum ordinum, ut ex Aristobulo posteà intelligemus) deducíque Babylonem. Cypriorum regibus imperatum, ut æs stupámque & vela præberent. [*Curt. lib.*10. *cap.*2.]

Nearchus & Onesicritus cum Alexandri classe ad Euphratis ostia provecti, Diridotim pervenerunt, Babylonicæ regionis mercatum; quò thus & alia aromata quæ fert Arabia negotiatores adferunt. Ibi Alexandrum Susa profecturum intelligentes, retrorsum profecti ad Pasitigris ostia navigârunt; & adverso flumine per regionem bene habitatam atque opulentam vecti sunt: confectísque stadiis 150 ibi constiterunt, expectantes reditum eorum quos Nearchus miserat sciscitaturos ubinam locorum Rex esset. Ipse diis servatoribus sacrificium fecit, ludósque edidit; universo exercitu navali in lætitiam effuso. [*Arrian.in Indicis.*]

Calanus Indus Gymnosophista, cùm ad annum 73 vitam produxisset, nec ullam per id temporis sensisset corporis infirmitatem, apud Pasargadas ægrotare primùm cœpit. Invaletudine igitur tentatus, quæ indies magis ingravescebat, ubi ad Susianos fines est perventum (ibi enim

enim hoc factum affirmat Diodorus; non in Babylonis suburbio, ut Ælianus, *lib.5. Var. histor.cap.6.)* precibus ab Alexandro contendit, ut ingentem sibi rogum construi, eique à se conscenso ignem à ministris subjici juberet. Rex initio quidem eum ab hoc proposito avertere conabatur: quum verò à proposito deduci non posse cerneret, sed aliud genus mortis quæsiturum, nisi istud ei concederetur, crederet; rogum ei ut petierat accendi jussit, ejúsque rei negotium Ptolemæo Lagidæ corporis custodi dedit. [*Diodor.lib.17. Strabo, lib.15.pag.686. & 717. Arrian.lib.7.*] Cùm autem ad rogum iret, reliquos amicos osculatus, ad Alexandrum deosculandum accedere noluit: dicens, Babylone se illum reperturum, ibíque osculum esse daturum; eum moriturum ibi esse præsignificans. [*Arrian. lib 7. pag. 160. Plutarch. in Alexand. Cicero, lib.1. de divinat. Valer. Maxim.lib.1.cap.8.*]

Simulac verò ii quibus id negotii datum erat ignem rogo immiserunt, tubas clanxisse Nearchus tradit, (ita enim ab Alexandro imperatum erat) universúmque exercitum clamores sustulisse, perinde atque quum prælium inire consuevit: elephantos etiam ingentem quendam bellicúmque fremitum edidisse, Calanum cohonestantes [*Arrian.*]

Addit Chares Mitylenæus musicum certamen & athleticum in ejus honorem Alexandrum edi curavisse: atque Indis gratificari volentem, usitatam etiam ipsis potandi vini concertationem adhibuisse; atque primas obtinenti præmium constituisse talentum, proximo triginta minas, tertio decem. Frequentibus igitur amicis & præfectis ad cœnam invitatis: qui plurimum in eâ hausit Promachus, ad quatuor congios progressus est; relatóque pro victoriæ pretio talento, triduum superstes fuit. Ex cæteris, 35 continuò ob vehemens frigus crapulam insecutum interierunt: sex verò pauco intervallo interposito mortui sunt in tentoriis. [*Athenæus, lib.10.cap.12. Plutarch.in Alexandro. Ælian.Var.histor. lib.2.cap.41.*]

c. Nearchus & Onesicritus, cum navali exercitu, per Pasitigrim adverso flumine navigantes, ad pontem quendam recens factum, per quem Alexander terrestrem suum exercitum in Susas traducturus erat, constiterunt. [*Arrian. in Indicis, pag. 197.*] *Festos dies Susis agentem Alexandrum invenisse* eos scribit Plinius, (*lib.6.cap.23.*) *septimo mense postquàm digressus ab iis fuerat Patalis, tertio navigationis.* vel, navigationis potiùs *sexto:* quum mense post discessum Alexandri proximo eam cœpisse docuerimus.

Utroque exercitu jam conjuncto, Alexander pro navibus simul & milite salvis sacrificia fecit, ludósque edidit. Nearchus quoquoversus per castra ibat, floribus ac sertis petebatur. [*Arrian. ut supr.*]

Atropate in satrapatum suum misso, Alexander Susa proficiscitur. Ubi Abuliti, qui nihil præparaverat commeatus, tantùm argenti signati tria millia talentûm attulit, equis objicere jussit pecuniam: quibus eam non gustantibus; Quò igitur nobis, inquit, hic paratus? Abulitem in vincula illum conjecisse, & filium ejus Oxathrem sive Oxyartem hastâ transverberavisse, Plutarchus: utrumque ob res Susiorum non rectè administratas, necavisse scribit Arrianus.

Multæ devictæ gentes præfectos suos accusaverunt; qui, de Alexandri

dri reditu ab Indicâ expeditione omni cogitatione depositâ, multa flagitia cùm in templa & sepulchra tum in subditos ipsos admiserant. Eos, sine respectu amicitiæ, Rex in conspectu legatorum necari jussit. De Cleandro quoque & Sitalce, quos in Carmaniâ damnaverat, sumptum est supplicium. Et Heracon, qui tum temporis criminationem subterfugerat, à Susis convictus, quòd eorum templum diripuisset, etiam ipse pœnas dedit. Jámque pronior Alexander ad fidem delationibus adhibendam factus erat, atque atrocibus suppliciis leviter etiam delinquentes afficiebat, quippe quos majora delicta animo agitâsse cogitabat.

Eâ Regis in duces improbè se gerentes severitate divulgatâ, multi ex præfectis, injuriarum & scelerum sibi conscii, timere sibi cœperunt. Ideò nonnulli, corrasis undique pecuniis, fugam inierunt: alii, qui mercenariis præerant, à Rege defecerunt. Eâ re cognitâ, literæ ad omnes Asiæ præsides & satrapas missæ sunt, quibus inspectis, extemplò quicquid conductitii militis esset exauctorare jubebantur. [*Diodor. ad ann. 2. Olymp.* 113.]

Cùm imperata illi exsequerentur, multi peregrini, sacramentis militaribus exsoluti, per totam Asiam huc illuc vagabundi discursitabant, & prædando victum sibi necessarium conquirebant; donec ex omnibus passim locis ad Tænarum Laconiæ convenerunt. Sic & satrapæ ducésque Persarum, qui fuerant relicti, collecto milite & pecuniis ad Tænarum profecti, vires ibi conjunxerunt. [*Id. ad ann.* 3. *Olymp.* 113. & *ann.* 2. *Olymp.* 114.]

Alexander Statiram, Darii filiam natu majorem, uxorem duxit; & præter hanc aliam (ut Aristobulus tradit) Parysatin, ex filiabus Ochi natu minimam. Drypetim, minorem Darii filiam uxorísque suæ sororem, Hephæstioni dedit. Cratero, Amestrin vel Amastrinem Oxyartæ sive Oxathræ Darii fratris filiam. Perdiccæ, Atropatis Medorum satrapæ filiam. Nearcho, Spitamenis Bactrii filiam. Ptolemæo Lagidæ corporis custodi atque Eumeni Cardiano, Artabazi duas filias, & Barsines sorores; ex quâ, licèt matrimonio sibi non copulatâ, ipse Alexander filium Herculem susceperat. Ptolemæi uxor Artacama (vel Apama) Eumenis Artonis, dicta est. Ubi obiter notandum; *Barsines* nomen, apud Arrianum, quidem (*lib.* 7. *pag.* 148.) pro *Statiræ*, apud Plutarchum verò (sub initium Vitæ *Eumenis*, ubi uxorem ejus nominat) pro *Artonis*, videri irrepsisse.

Reliquis amicis similiter Persarum ac Medorum illustrium filias Alexander matrimonio copulavit: quarum omnium numerus 80 ut Arrianus, 90 ut Ælianus, 92 ut Chares, 100 ut Plutarchus (libro 1. de fortunâ Alexandri) scriptum reliquit. Alexandri verò & cæterorum omnium nuptiæ eodem & tempore & loco simul agebantur; ipso rege dotes omnibus conferente: & per quinque dies continuos Susis nuptiales eorum epulæ eâ pompâ sunt celebratæ, quâ apud Ælianum (*in Var. histor. lib.* 8. *cap.* 7.) & Athenæum (*Dipnosophist. lib.* 12. *cap.* 18.) ex Charetis Mitylenæi historiæ Alexandri libro 10, descriptas habemus. Cuique convivarum, quorum fuerit novem millium numerus, aurea phiala ad libandum data fuisse memoratur. Reliquis quoque Macedonibus qui

Asi-

Asiaticas uxores antea duxerant, supra decies mille numero, sponsalia munera ab Alexandro donata sunt.

Adhæc opportunum ei visum fuit, quidquid æris alieni milites conflaverant propriâ impensâ solvere. Quúmque quantum quisque deberet ad se referri jussisset, ut pecuniam acciperent: initio quidem pauci nomina sua conscribi passi sunt; veriti ne Alexander id eo consilii faceret, ut exploraret quibus militibus ob immoderatos sumptus quos facerent stipendium non sufficeret. Inter eos verò qui nomina dederunt fuit Antigenes luscus; qui alterum oculum, quum obsideret Philippus Perinthum, teli ictu amiserat. Ille obæratum se simulans, adducto certo ad mensam qui affirmavit se ei dedisse mutuò, pecuniam recepit. Eo postea mendacii comperto, exarsit Rex; summovítque eum aulâ, atque præfecturam ademit. Quam ignominiam ægrè ille ferens, præ se tulit manus sibi ipsum illaturum. Id timens Alexander, iram deposuit, & ipsum pecuniam eam habere jussit.

Postquam ei renuntiatum est, plerosque nomina dare nolle, sed suas unumquemque rationes & contractus occultare; militum diffidentiam reprehendit: dicens, non debere regem erga subditos alium quàm veracem esse; neque quenquam subditorum aliter affectum esse debere, quàm ut regem veracem esse credat. Deinde mensis per castra dispositis, pecuniâque iis impositâ, & constitutis qui largitionem illam administrarent; omnium qui rationes contractúsque suos adferrent debita solvi jussit, ne nominibus quidem debitorum conscriptis. Ac tum demum veracem Alexandrum crediderunt: gratiúsque eis accidit ignorari nomina, quàm debito liberari.

Ea largitio exercitui facta, 20 millium talentorum, apud Justinum & Arrianum fuisse dicitur: cùm paulo minùs 10 millibus totum æs alienum fuisse dissolutum, rectiùs Diodorus scripserit. Ex decem enim talentorum millibus prolatis, 130 talenta relicta fuisse, & Curtius & Plutarchus confirmant: à Curtio etiam hoc adjecto epiphonemate. *Adeò ille exercitus tot ditissimarum gentium victor, plus tamen victoriæ quàm prædæ deportavit ex Asiâ.*

Alia præterea aliis pro uniuscujusque dignitate dona Rex dedit, aut pro virtute quâ quis in periculis eminuisset. Eos verò qui præclarum aliquod facinus edidissent aureis coronis donavit. 1. *Peucestam*, qui scuto eum apud Mallos protexerat. 2. *Leonnatum*, qui etiam ibi eum propugnârat, multáque alia apud Oros præclarè gesserat. 3. *Nearchum*, qui classem cum exercitu ex Indorum regione per Oceanum salvam deduxerat. 4. *Onesicritum*, navis regiæ gubernatorem, ob eandem causam. 5. *Hephæstionem*, aliósque corporis custodes.

Inter hæc, satrapæ novarum urbium abs se conditarum, aliarúmque provinciarum quas debellârat, ad Alexandrum venerunt, 30 millia Persarum (& aliorum peregrinorum, de quibus suprà, anno Mundi 3676.*c.*) Susa ducentes; qui ejusdem ætatis adolescentes omnes erant, formæ decore viribúsque corporum eximii. Hi, ex regio mandato undique conquisiti & à magistris ad Macedonicum militiæ morem instituti, armísque Macedonicis magnificè instructi, ante urbem castra posuerunt. Ubi cùm studii & exercitationis suæ in armis specimen Regi exhibuissent,

ſent, præclaris ab eo muneribus cohoneſtati ſunt; & *Epigoni*, id eſt, poſteri vel ſucceſſores appellati.

d. Alexander, pedeſtris exercitus majorem partem Hephæſtioni in Perſicum mare ducendam committens, ipſe, claſſe in Suſiorum regionem appulſâ, conſcenſis navibus cum argyraſpidibus & agemate ac parte equitum amicorum per Eulæum amnem ad mare navigavit. Qúmque jam non procul ab oſtiis fluminis abeſſet, pleriſque navibus atque iis quæ quaſſatæ erant ibi relictis, ipſe cum velocioribus ab Eulæo amne per mare ad Tigris oſtia contendit: reliquæ naves, per Eulæum advectæ in alveum qui ex Tigri in Eulæum ducitur, in Tigrim devectæ ſunt.

Alexander circumvectus mari, quidquid ſpatii inter Eulæum & Tigrim Perſici ſinus littus continet, per Tigrim ad caſtra navigavit, ubi Hephæſtion cum omnibus copiis conſederat. Inde rurſus Opim, urbem ad Tigrim ſitam: atque inter navigandum cataractas omnes tolli juſſit; quas Perſæ confecerant, ne quis è mari navali claſſe in eorum regionem penetraret: hujuſmodi inventa eſſe dicens hominum qui armis parum valerent. [*Arrian. lib.7. cum Strabone, lib.16.pag.*740.]

Opim quum venit, univerſo exercitu convocato pronuntiavit, ſe omnes eos qui vel ætate vel membrorum mutilatione inutiles ad pugnam facti eſſent miſſos facere, & in domos ſuas redeundi poteſtatem dare: qui verò voluntariè manerent, tantum ſe largiturum, ut meritò aliis qui domi deſideant invidioſi ſint futuri, alióſque Macedones excitaturi ut libenter unâ cum eis pericula ac labores adeant.

Hæc, ab Alexandro animo gratificandi Macedonibus dicta, ipſi ita interpretati ac ſi ab eo deſpicerentur inutiléſque ad res bellicas judicarentur, alia ſimul omnia quæ indignationem eis moverant ad animos revocabant. Quòd ſtolâ Medicâ Alexandrum indutum cernerent: quódque nuptiæ illæ magnificæ Perſico more fuiſſent celebratæ. Quòd Peuceſtas Perſarum ſatrapes cultu ipſo atque ſermone Perſizaret; quódque Alexander barbaricâ illâ affectatione delectaretur. Quòd Bactriani, Sogdiani, Arachoti, Zarangi, Arii, Parthi, & qui ex Perſis Euacæ vocantur equites, amicorum equitatui accenſi permiſtique eſſent. Quòd quinta equitum præfectura acceſſiſſet, non quidem tota ſolis barbaris conſtans, ſed quòd univerſo equitatu aucto, agemati accenſi fuiſſent Cophes Artabazi filius, Hydarnes & Artiboles Mazæi filii, Phradaſmenes, Phrataphernis Parthorum atque Hyrcaniæ ſatrapæ filii, Itanes Oxyartis filius & Roxanes Alexandri uxoris frater, Ægobares & ejus frater Mithrobæus: quódque horum dux eſſet Hydaſpes Bactrianus; & quòd his Macedonicæ haſtæ loco barbaricorum jaculorum datæ eſſent. Quòd adoleſcentes barbaros *Epigonorum* nomine & ornatu Macedonico decorâſſet. Quòd Macedonica denique inſtituta ipſóſque adeò Macedones deſpectui haberet. Non igitur jam ampliùs ſilentium tenuerunt, ſed omnes militiæ ſacramento abſolvi petierunt: jubentes eum ſolum cum patre ſuo Hammone inire bella, quum milites ſuos faſtidiret.

Irritatus Alexander, confeſtim cum ducibus qui eum circumſtabant è tribunali proſiliens, XIII præcipuos eorum qui multitudinem ad ſeditionem

ditionem concitabant correptos apparitoribus tradidit; & mergi in amnem vinctos jussit. Tantam vel illis moriendi patientiam metus regis, vel huic exigendi supplicii constantiam disciplina militaris dabat. Deinde, solis amicis & custodibus corporis comitantibus, regiam ingressus; neque corpus curavit, neque amicorum quenquam eo die admisit: sed ne postridie quidem.

Tertio die peregrinorum militum concionem advocari jussit, Macedonibus intra castra cohibitis: & cùm frequentes coissent, adhibito interprete, perpetuam illorum tum in se tum in pristinos reges fidem laudavit, & sua in illos beneficia commemoravit: ut nunquam quasi victos sed veluti victoriæ socios habuerit, & affinitatibus connubiorum victos victoribus miscuerit. *Proinde*, inquit, *genitos esse vos mihi non ascitos milites credite. Asia & Europa unum atque idem regnum est: Macedonum vobis arma do. Inveteravi peregrinam novitatem: & cives mei estis, & milites.*

Deinde, mille ex his juvenes in numerum satellitum legit, eísque corporis sui custodiam in aulâ tradidit. Ducatus agminum inter Persarum principes partitus est: & militaribus eorum ordinibus Macedonica imposuit nomina. Ex his quoque cognatos effecit: quibus solis ut deosculari ipsum liceret permisit. [Vide Polyæni Stratagem. lib.4. in *Alexandro*, num.7.]

Cùm viderent Macedones à Persis Regem stipari, & ex his satellites apparitorésque deligi, atque ad primos honores eos provehi, se verò cum ignominiâ rejici; conciderunt animis, ac collocuti inter se, concursu in regiam facto, interiore duntaxat retentâ tunicâ, arma ante januam projecerunt: & pro foribus stantes, cum clamore ac plangore intromitti se postulârunt; authores tumultus dedere volentes, & ut suppliciis suis potiùs saturaret se quàm contumeliis Regem orantes. Ille verò, quamvis jam placatior, non admisit eos. Non abscesserunt illi, sed duos dies & noctes ante regiam lamentantes Dominúmque appellantes perduravere: à januâ se non discessuros professi, nisi Alexander eorum commiseratione tangeretur. Tertio die ille prodiit, humilésque ac demissos conspicatus, & communi omnium mœrore atque ejulatu commotus, diu quoque collachrymatus est. Qúmque aliquantum veluti aliquid dicturus constitisset; ipsi supplices permanserunt.

Tum Callines quidam, & ætate & præfecturâ in amicorum equitatu non obscurus, ita locutus est. *Hoc est, ô Rex, quod Macedonum animos malè habet, quòd jam nonnullos Persarum tibi cognatos effecisti, atque hos te deosculari sinis; Macedonibus ab hujusemodi honore exclusis.* Tum Alexander ejus orationem interrumpens; *Omnes vos*, inquit, *cognatos mihi facio, ac deinceps ita vocabo.* His dictis Callines progressus eum deosculatus est, aliíque quibus id cordi fuit. Atque ita receptis armis clamantes & pæana canentes ad castra redierunt.

Inde Rex sacrificium diis quibus consueverat fecit, epulúmque publicum curavit: accumbente ipso pariter omnibúsque Macedonibus, deinde Persis ac deinceps reliquis, prout quisque aut dignitate aut virtute bellicâ illustris esset. Tum ex eodem cratere & Rex & qui unâ

accumbebant libârunt; Græcis vatibus & Magis vota nuncupantibus, & cùm alia fausta ac prospera, tum concordiam imperiique societatem inter Macedonas & Persas precantibus. Novem millia convivarum huic epulo adfuisse memorant; eósque omnes eandem libationem fecisse, eundémque pæanem cecinisse.

Alexander, Tigri amne transmisso, ad pagos Caras dictos castra locavit. Inde, quatridui spatio Sittacenem emensus, Sambana pervenit: ubi per septem dies substitit. Tridui deinde itinere Celonas venit: quò Bœotiorum à Xerxe deducta fuit colonia. Inde à recto itinere deflectens, visendi causâ Bagistamen ingressus est; regionem fructiferis arboribus aliísque omnibus ad usum & delectationem hominum pertinentibus abundantem.

Inter hæc, Harpalus Macedo gazæ & vectigalibus regiis Babylone præpositus, malè sibi ex luxu conscius & Alexandri (qui multos ex satrapis ad se delatos capitali supplicio affecerat) severitatem metuens, convasatis quinque millibus talentûm argenti & militum sex millibus stipendio conductis, ex Asiâ profugit. Relictis verò ad Tænarum Laconiæ militibus, (quò & alios peregrinos milites ex Asiâ dimissos confluxisse diximus) ad populum Atheniensem supplex venit. Sed Antipatro & Olympiade eum sibi dedi postulantibus, grandi pecuniæ summâ in Demosthenem & cæteros oratores qui ejus causam apud populum agerent dispertitâ, evasit, & ad milites in Tænarum remeavit. [*Diodor. ad ann.2. Olymp.113. Pausan. in Atticis. Plutarch. in Demosthene, & Phocione.*] Apud Arrianum, libro 7. (pag.155.) lacuna hîc habetur: in quâ cum Alexandri itinere hoc fugæ etiam Harpali historiam conjunctam fuisse, ex Photii Bibliothecâ (*cod.91.*) intelligitur. Et litem περὶ δώρων, de donis ab Harpalo acceptis, Dionysius Halicarnasseus, in fine epistolæ ad Ammæum de Demosthene, Anticle archonte (cujus præturam in 4um hunc annum Olympiadis CXIII^æ^ ab eo conjici suprà ostendimus) Demostheni intentatam fuisse indicat.

Concertatione inter Hephæstionem & Eumenem de dono quopiam exortâ, ac multis ultro citróque jactis convitiis, Alexander minis deterritum Hephæstionem non libenter Eumeni, ejus rei cupido, reconciliavit. [*Plutarch. in Eumene. Arrian. lib.7. pag.155.*]

3680 a. Alexander regionem ingressus est, in quâ regiorum equorum armenta maxima pasci solebant. Hîc enim in campo Nisæo equorum 150 vel 160 millia olim fuisse dicebantur: licèt tunc Alexander non multo plures 50 millibus (ut Arriano placet) vel 60 (ut Diodoro) ibi repererit.

Cùm hîc per 30 dies Alexander commoratus fuisset, septimis inde castris Ecbatana attigit totius Mediæ regiam; cujus ambitum 250 stadiorum fuisse perhibent. Ibi, ut pro felici successu rerum ei moris erat, sacrificium fecit; ludósque gymnicos & musicos edidit, conviviáque cum amicis curavit. Deinde rebus compositis necessariis, retulit se iterum ad spectacula scenica & thymelica: statis etiam compotationibus & conviviis institutis; quòd tria millia artificum ad eum ex Græciâ venissent.

Apollodorus Amphipolites, ex amicis Alexandri, dux exercitus quem Alexander Mazæo Babyloniorum satrapæ reliquerat, severitate

Regis

Regis in satrapas qui provinciis præfuerant (ut, qui Babylone unà cum eo vixerat, Harpagus) perterritus, fratrem suum Pithagoram aruspicem de salute suâ consuluit. Pithagoras ejus literis respondens, cujus potissimùm metu vaticinio uti vellet rogavit: qui quum respondisset, se ab Alexandro & Hephæstione sibi metuere; pro Hephæstione primùm exta ille inspexit. Quúmque jecinori fibræ deessent; literas rursum scripsit, eásque obsignatas ad Apollodorum ex Babylone in Ecbatana misit, quibus monebat ne quicquam ab Hephæstione metueret: propediem enim è vivis sublatum iri. Quam quidem epistolam Aristobulus scribit Apollodorum accepisse pridie quàm Hephæstion exiret è vitâ [*Arrian. lib.7. cum Appiano, sub fin. lib.2. de bell. Civil.*]

Hephæstion enim vino nimium indulgens, febre correptus est. Atque, ut juvenis & militaris, exactioris impatiens victus, dum medicus Glaucus (vel Glaucias) ad theatrum abiit, prandium sumpsit; adeóque gallo gallinaceo asso, atque epoto ingenti vini frigefacti cratere, malè habuit: paulóque pòst, septimo ab initio morbi die, decessit.

Habebantur eo die à pueris certamina gymnica: à quibus recedens Alexander, quum magnâ celeritate ad Hephæstionem se contulisset, mortuum reperit. Ille verò totum triduum neque cibum degustavit, neque ullam aliam corporis curam tenuit; sed aut lamentans aut tacitè dolorem premens jacuit. Stolam quoque permutavit, neque seipsum solùm & militares sed equos etiam omnes mulósque tonderi curavit. Ecbatanorum & circumjectorum opidorum muris pinnas detraxit: ut urbes ipsæ, loco prioris imaginis sordidâ assumptâ & squalidâ specie, lugere viderentur. Miserum medicum egit in crucem. Tibias musicámque in castris compescuit: & per universam barbarorum regionem publicum luctum indixit. [*Diodor. ad ann.3. Olymp.113. Plutarch. in Alexandro & Pelopida. Arrian. lib.7. & in Epictetum, l.2.22. Ælian. Var. histor. lib.7. cap.8.*]

Cadaver Babylonem deportandum Perdiccæ tradidit: quòd ibi magnificentissimas exsequias illi peragere statuisset. De sumptuosissimo quoque monumento illic ei extruendo cum artificibus quotidie egit, præsertim cum Stasicrate, qui projectam granditatem & magnificentiam in novis rebus edendis profitebatur.

Eumenes, veritus ne Alexander illum lætitiam ex Hephæstionis obitu percepisse suspicaretur, Alexandro suggessit honores quibus maximè ornare valeret defunctum: atque argentum ad excitandum Hephæstioni tumulum largè & benignè præbuit. Se quoque & arma Hephæstioni devovit: quod & ejus exemplo ex amicis Alexandri alii multi fecerunt. [*Plutarch. in Eumene. Arrian. lib.7.*]

Præter hæc Alexander neminem in Hephæstionis locum, qui equitum amicorum Chiliarchiæ præesset, suffecit; ne Hephæstionis nomen ex agmine interiret: sed Hephæstionis Chiliarchiam vocari voluit, signúmque ei præferri in agmine & prælio quod Hephæstion consecerat.

b. Ad luctus levationem bellum Alexander adhibuit, ac sicut ad venationem hominum cum Ptolemæo Lagidâ (cui partem exercitus ducendam tradidit) egressus, in Cossæos gentem bellicosam Uxiis finitimam 4390 324

accumbebant libârunt; Græcis vatibus & Magis vota nuncupantibus, & cùm alia fausta ac prospera, tum concordiam imperiique societatem inter Macedonas & Persas precantibus. Novem millia convivarum huic epulo adfuisse memorant; eósque omnes eandem libationem fecisse, eundémque pæanem cecinisse.

Alexander, Tigri amne transmisso, ad pagos Caras dictos castra locavit. Inde, quatridui spatio Sittacenem emensus, Sambana pervenit: ubi per septem dies substitit. Tridui deinde itinere Celonas venit: quò Bœotiorum à Xerxe deducta fuit colonia. Inde à recto itinere deflectens, visendi causâ Bagistamen ingressus est; regionem fructiferis arboribus aliisque omnibus ad usum & delectationem hominum pertinentibus abundantem.

Inter hæc, Harpalus Macedo gazæ & vectigalibus regiis Babylone præpositus, malè sibi ex luxu conscius & Alexandri (qui multos ex satrapis ad se delatos capitali supplicio affecerat) severitatem metuens, convasatis quinque millibus talentûm argenti & militum sex millibus stipendio conductis, ex Asiâ profugit. Relictis verò ad Tænarum Laconiæ militibus, (quò & alios peregrinos milites ex Asiâ dimissos confluxisse diximus) ad populum Atheniensem supplex venit. Sed Antipatro & Olympiade eum sibi dedi postulantibus, grandi pecuniæ summâ in Demosthenem & cæteros oratores qui ejus causam apud populum agerent dispertitâ, evasit, & ad milites in Tænarum remeavit. [*Diodor. ad ann.2. Olymp.113. Pausan. in Atticis. Plutarch. in Demosthene, & Phocione.*] Apud Arrianum, libro 7. (pag.155.) lacuna hîc habetur: in quâ cum Alexandri itinere hoc fugæ etiam Harpali historiam conjunctam fuisse, ex Photii Bibliothecâ (*cod.91.*) intelligitur. Et litem περὶ δώρων, de donis ab Harpalo acceptis, Dionysius Halicarnasseus, in fine epistolæ ad Ammæum de Demosthene, Anticle archonte (cujus præturam in 4um hunc annum Olympiadis CXIII^æ ab eo conjici suprà ostendimus) Demostheni intentatam fuisse indicat.

Concertatione inter Hephæstionem & Eumenem de dono quopiam exortâ, ac multis ultro citróque jactis convitiis; Alexander minis deterritum Hephæstionem non libenter Eumeni, ejus rei cupido, reconciliavit. [*Plutarch. in Eumene. Arrian. lib.7. pag.155.*]

3680 a. Alexander regionem ingressus est, in quâ regiorum equorum armenta maxima pasci solebant. Hîc enim in campo Nisæo equorum 150 vel 160 millia olim fuisse dicebantur: licèt tunc Alexander non multo plures 50 millibus (ut Arriano placet) vel 60 (ut Diodoro) ibi repererit.

Cùm hîc per 30 dies Alexander commoratus fuisset, septimis inde castris Ecbatana attigit totius Mediæ regiam; cujus ambitum 250 stadiorum fuisse perhibent. Ibi, ut pro felici successu rerum ei moris erat, sacrificium fecit; ludósque gymnicos & musicos edidit, conviviáque cum amicis curavit. Deinde rebus compositis necessariis, retulit se iterum ad spectacula scenica & thymelica: statis etiam compotationibus & conviviis institutis; quòd tria millia artificum ad eum ex Græciâ venissent.

Apollodorus Amphipolites, ex amicis Alexandri, dux exercitus quem Alexander Mazæo Babyloniorum satrapæ reliquerat, severitate

Regis in satrapas qui provinciis præfuerant (ut, qui Babylone unâ cum eo vixerat, Harpagus) perterritus, fratrem suum Pithagoram aruspicem de salute suâ consuluit. Pithagoras ejus literis respondens, cujus potissimùm metu vaticinio uti vellet rogavit: qui quum respondisset, se ab Alexandro & Hephæstione sibi metuere; pro Hephæstione primùm exta ille inspexit. Qúumque jecinori fibræ deessent; literas rursum scripsit, eásque obsignatas ad Apollodorum ex Babylone in Ecbatana misit, quibus monebat ne quicquam ab Hephæstione metueret: propediem enim è vivis sublatum iri. Quam quidem epistolam Aristobulus scribit Apollodorum accepisse pridie quàm Hephæstion exiret è vitâ [*Arrian. lib. 7. cum Appiano, sub fin. lib. 2. de bell. Civil.*]

Hephæstion enim vino nimium indulgens, febre correptus est. Atque, ut juvenis & militaris, exactioris impatiens victus, dum medicus Glaucus (vel Glaucias) ad theatrum abiit, prandium sumpsit; adesóque gallo gallinaceo asso, atque epoto ingenti vini frigefacti cratere, malè habuit: paulóque pòst, septimo ab initio morbi die, decessit.

Habebantur eo die à pueris certamina gymnica: à quibus recedens Alexander, quum magnâ celeritate ad Hephæstionem se contulisset, mortuum reperit. Ille verò totum triduum neque cibum degustavit, neque ullam aliam corporis curam tenuit; sed aut lamentans aut tacitè dolorem premens jacuit. Stolam quoque permutavit, neque seipsum solùm & militares sed equos etiam omnes mulósque tonderi curavit. Ecbatanorum & circumjectorum opidorum muris pinnas detraxit: ut urbes ipsæ, loco prioris imaginis sordidâ assumptâ & squalidâ specie, lugere viderentur. Miserum medicum egit in crucem. Tibias musicámque in castris compescuit: & per universam barbarorum regionem publicum luctum indixit. [*Diodor. ad ann. 3. Olymp. 113. Plutarch. in Alexandro & Pelopida. Arrian. lib. 7. & in Epictetum, l. 2. 22. Ælian. Var. histor. lib. 7. cap. 8.*]

Cadaver Babylonem deportandum Perdiccæ tradidit: quòd ibi magnificentissimas exsequias illi peragere statuisset. De sumptuosissimo quoque monumento illic ei extruendo cum artificibus quotidie egit, præsertim cum Stasicrate, qui projectam granditatem & magnificentiam in novis rebus edendis profitebatur.

Eumenes, veritus ne Alexander illum lætitiam ex Hephæstionis obitu percepisse suspicaretur, Alexandro suggessit honores quibus maximè ornare valeret defunctum: atque argentum ad excitandum Hephæstioni tumulum largè & benignè præbuit. Se quoque & arma Hephæstioni devovit: quod & ejus exemplo ex amicis Alexandri alii multi fecerunt. [*Plutarch. in Eumene. Arrian. lib. 7.*]

Præter hæc Alexander neminem in Hephæstionis locum, qui equitum amicorum Chiliarchiæ præesset, sufficit, ne Hephæstionis nomen ex agmine interiret: sed Hephæstionis Chiliarchiam vocari voluit, signúmque ei præferri in agmine & prælio quod Hephæstion confecerat.

b. Ad luctus levationem bellum Alexander adhibuit, ac sicut ad venationem hominum cum Ptolemæo Lagidâ (cui partem exercitus ducendam tradidit) egressus, in Cossæos gentem bellicosam Uxiis finitimam 4390 324

& montanos Mediæ tractus incolentem (quæ per omne dominatus Persici tempus invicta permanserat, & tunc quoque elatis animis virtutem Macedonum nullo dignam metu judicabat) expeditionem suscepit: atque aditus prior occupans, pleró sque Cossææ tractus populatus est. Per omnes verò conflictus victor, multos Barbarorum internecione delevit: eáque Hephæstionis parentatio dicta est. Hyeme autem adortum esse eos Alexandrum, quando regionem suam adiri nullâ ratione posse putabant, cum Nearcho [*apud Strabonem, lib.*11.*pag.*524.] Arrianus etiam testatur. [*lib.*7.*pag.*157. *& in Indicis pag.*196.] Vid.Polyæn. Stratagem.lib.4. in *Alexandro*, num.31.

Cossæi, quòd & ubique succumberent & multitudinem captivorum suorum ægrè ferrent, salutem popularium qui capti fuerant cum servitute suâ commutare coacti sunt. Cúmque se suáque omnia arbitratui victoris permisissent; eâ conditione pacem impetrârunt, ut ad quævis imperata Regis morigeros se præstarent. Ita Alexander intra dies 40 gente armis perdomitâ, cùm ad difficiliores locorum aditus urbes condidisset, exercitum inde abduxit.

Alexander Heraclidem Argæi filium cum navium architectis, in Hyrcaniam misit; qui excisâ è montibus Hyrcaniæ materiâ naves oblongas conficeret, partim tectas partim opertas, Græcarum navium instar. Cupiebat enim etiam Caspium mare, & cui mare illud committeretur, cognoscere.

c. Quum per Tigrim flumen exercitum trajecisset, Babylonem versus contendit. Transferendis autem castris subinde quiescendi moram interposuit; & ut recolligere vires agmen posset, lento itinere processit. Jámque 300 stadia Babylone aberat, cùm Chaldæi vates, misso ad eum è suis Belephante, ne urbem introiret monuerunt; hunc locum ei fatalem fore testati.

Alexander ubi per Nearchi indicium (præ metu enim illum convenire ipse Belephantes non audebat) quid à Chaldæis denunciaretur accepit; plerisque à se amicis in urbem dimissis, ipse aliam ingressus viam Babylonem declinavit, & 200 inde stadiis castrametatus, ad Bursiam (quæ Ptolemæi fortasse Barsita fuerit) urbem trans Euphratem, desertam olim, quieto agmine substitit.

Ibi ab Anaxarcho & aliis Græcis rationibus philosophicis persuasus Magorum prædicta contemnere, ut falsa & incerta; Euripidis illum iambum usurpavit:

Μάντις δ' ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς.

Qui conjicit bene, augur est is optimus.

Tum Chaldæi denuo rogabant, saltem non Occidentem spectans induceret exercitum, sed potiùs circumactum agmen in Orientem duceret. Quorum consilio de circumagendo itinere in urbem acquiescere eum voluisse, scribit Aristobulus. Et primo quidem die ad Euphratem castra posuit: postridie verò quum flumen ei ad dextram esset, juxta ipsum processit; cupiens prætergredi eam urbis partem quæ occasum spectabat, ut inde orientem versus se converteret. Sed, quum paludosis limosísque locis impeditus, id commodè præstare non potuisset; posterioribus quoque vatum monitis neglectis, obversâ in Occidentem facie cum

cum exercitu urbem ingressus est. [*Vide Appian.sub fin.lib.2. bell.Civil. & Senecæ Suasoriam* 4.]

Cùm ad muros urbis pervenisset, corvorum examen vidit certantium & se mutuò cædentium: quorum aliquot juxta ipsum sunt delapsi. Cúmque Apollodorus illi indicâsset, fratrem suum Pithagoram (qui tum in urbe aruspicinam exercebat) de ipso exta consuluisse; accitum Pithagoram rogavit, quid deprehendisset in hostiâ. Qui cùm respondisset, quòd hostiæ jecinora absque fibris inventa essent: rursus interrogavit Rex, quid hoc portenderet. Eo verò magnum malum (vel extremum diem, ut apud Appianum est) portendi dicente, tantum abfuit ut Alexander illi succensuerit, ut eum deinceps chariorem habuerit; quòd citra dolum simpliciter ei rem ipsam dixisset. Hæc se ab ipso Pithagorâ audivisse scripsit Aristobulus.

Quum Babylonii perquam humaniter, ut etiam antea, Alexandri milites excepissent; omnes ad otium & voluptates, quòd ingens rerum necessariarum copia suppeteret, se converterunt. [*Diodor.*]

Babylonem ad Alexandrum ex omnibus ferè orbis terrarum partibus legati venerunt. Nam præter eos quos Asiæ nationes, civitates & principes miserant; etiam multi ex Africâ & Europâ legati accesserunt. Ex Africâ, ab Hammonis Æthiopibus, Carthaginiensibus cæterísque Pœnis, & cunctis qui mare usque ad columnas Herculis accolebant. Ex Europâ, à Græcorum civitatibus & Macedonibus, Thracibus, Illyriis & Scythis, Brutiis quoque Lucanis ac Tuscis Italiam incolentibus, Siciliæ & Sardiniæ insulis; ab Hispanis etiam & Gallis, quorum nomina ac cultum tum primùm Macedones cognoverunt.

Legatorum catalogo accepto, quibus primùm, & quibus deinceps responderet, dum ad omnes perveniretur, Alexander cōstituit. Ac primùm eos qui sacrorum causâ venerant, audire decrevit. Secundum locum his dedit, qui dona attulerant; tertium iis qui cum finitimis controversias habebant: quartum illis qui de privatis tractaturi venerant. Ultimæ partes illorum erant, qui restitutioni Græcorum exulum refragabantur. In hortis igitur aureum sibi solium statui curavit, & lectos argenteis fultos pedibus; in quibus sedens cum amicis, legationibus responsa dabat: ut ex Ephippo Olynthio refert Athenæus. [*lib.*12.*cap.*18.] Atque ut grata ea essent responsa, cunctósque placatos & benevolos à se dimitteret, in primis illi, curæ fuit.

Eleis omnium primis operam dedit; & post illos Hammoniis, Delphis, Corinthiis, Epidauriis, & cæteris: pro majestate templorum audientiæ prærogativam illis tribuens. Et quum Epidauriorum legatis postulata concessisset, donarium per eos misit Æsculapio: sed his adjectis verbis. *Æsculapius parum æquus mihi fuit; qui amicum, quem ego tanquam caput meum amabam, non servârit.* Quotquot etiam clarorum virorum statuas, aut deorum simulachra, aut aliud quidvis diis consecratum Xerxes Babylonem, vel Susa, vel in Pasargadas, aut quamvis aliam Asiæ partem ex Græciâ deportaverat, ea legatis deportanda dedit. Atque ita Harmodii & Aristogitonis æneas statuas Athenas remisisse dicitur, simúlque Dianæ Cerceæ simulachrum.

De reducendis verò Græcarum civitatum exulibus, per Nicanorem Sta-

Stagiritam epistolium hoc misit in Olympicâ celebritate, quæ tum appetebat, publicè promulgandum. Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, τοῖς ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων φυγάσι. Τοῦ μὲν φεύγειν ὑμᾶς οὐχ ἡμεῖς αἴτιοι γεγόναμεν, τοῦ δὲ κατελθεῖν εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας ἡμεῖς ἐσόμεθα, πλὴν τῶν ἐναγῶν. Γεγράφαμεν δὲ Ἀντιπάτρῳ περὶ τούτων, ὅπως τὰς μὴ βουλομένας τῶν πόλεων κατάγειν ἀναγκάσῃ. *Alexander rex, Græcarum civitatum exulibus. Auctores exilii vestri nos haud fuimus: reditus verò in patriam, sacrilegis & sceleratis tantummodo exceptis, nos erimus. Quâ de re Antipatro scripsimus, ut civitates restitutioni suorum refragantes vi cogat.* [*Diodor. lib.*17. *ad ann.*2. *Olymp.*113. *& lib.*18. *ad ann.*2. *Olymp.*114.]

His absolutis, ad apparatum funeris Hephæstionis Rex animum convertens, vicinis civitatibus imperavit, ut quicquid possent ad ornatum ejus conferrent. Mandatum præterea ad omnes Asiæ gentes dedit, ut ignem qui sacer à Persis vocatur, quousque exequias peregisset, extinguerent: quemadmodum in regum obitu à Persis factitari solebat. Quod pro infelici omine à vulgo acceptum fuit; ut quod ipsius Regis mortem portenderet.

Tunc ergo Ducum & amicorum unusquisque ad voluntatem Regis se accommodans, simulachra ex ebore auróque & aliâ magnæ existimationis materiâ facienda curaverat. Ipse accitis undique architectis & subtilissimorum artificibus magno numero, muri partem ad stadia 10 demolitus est: lateribúsque collectis, & loco qui rogum excepturus erat complanato, pyram quadrilateram excitavit; cujus unumquodque latus stadium obtinebat, altitudo autem 130 amplius cubitorum erat. Totius structuræ hujus ornatum pluribus describit Diodorus: de funebrium horum sumptuum summâ deinde subjiciens. Quia deductores simul & milites, legatíque & homines indigenæ, certatim ad funeris hujus apparatum sumptus conferebant; plusquam 12 millia talentorum impensam fuisse ferunt. Quam talentorum summam & Justinus habet, libro 12. cap. 12. licèt Plutarchus & Arrianus myriadem, sive 10 talentorum millia, tantùm numerent.

Alexander injectis in pyram armis, auro & argento, simul ea cum mortuo igni tradidit; itémque vestem magni apud Persas pretii. [*Ælian. Var. histor. lib.*7. *cap.*8.] Ludos præterea gymnicos & musicos, cùm certantium multitudine, tum sumptuum præmiorúmque magnitudine longè prioribus omnibus illustriores instituit. Tria enim agonistarum millia ad ipsius tumulum certavisse dicuntur. [*Arrian. lib.*7.]

Tum quoque fortè accidit ut Philippus, ex amicis Regis unus, cum oraculo ab Hammone reverteretur, fas esse Hephæstioni ut Heroi sacrificare. Quo nuncio lætatus mirificè Alexander, primus sacrum illi fecit: cæsísque victimis, ad 10 millia omnis generis, splendido totam multitudinem convivio accepit. [*Diodor. ad ann.*1. *Olymp.*114. *cum quo conferend. Arrian. lib.*7. *pag.*157. *&* 164.] Cleomeni quoque Ægypti satrapæ, (ut suprà ad annum Mundi 3673. *a.* annotavimus) homini improbo, ut templa illius nomini exædificarentur imperavit; & tabulis contractuum nomen illius inscriberetur: hoc quoque in epistolâ ad illum scriptâ adjecto. Ἢν γὰρ καταλάβω ἐγὼ τὰ ἱερὰ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καλῶς

λῶς κατεσκευασμένα. καὶ τὰ ἡρῷα τοῦ Ἡφαιστίωνος, εἴτε τι πρότερον ἡμάρτηκας, ἀφήσω σε τούτου, καὶ τολοιπὸν, ὁπηλίκον ἂν ἁμάρτοις, οὐδὲν πείσῃ ἐξ ἐμοῦ ἄχαρι. *Si enim ego templa in Ægypto ritè abs te Hephæstioni ut Heroi extructa invenero: non solùm siquid antehac commisisti, ignoscam; sed quantumcunque deinceps deliqueris, nihil incommodi tibi à me accidet.* [*Arrian. ibid. pag.* 165.]

Continuò deinde templa Hephæstioni civitates pleræque dicârunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias novo deo sanxerunt. Jusjurandum omnium religiosissimum Hephæstionis nomine fuit. Capitale erat siquis hâc parte vel contaretur, vel neglectim coleret. Narrabantur insomnia, visæ Hephæstionis umbræ, prædicabantur illius responsa. Denique aræ & sacra dicata sunt familiari & malorum vindici deo. Proinde cùm his Alexander initio mirè oblectaretur, tandem ita captus est, ut fidem quoque adhiberet; gloriaretúrque quòd non modò diis genitus esset, sed deos quoque ipse faceret. Quo quidem tempore ex copiarum ducibus Agathocles Samius ad extremum periculi venit, quòd Hephæstionis tumulum præteriens illachrymâsse visus esset. Ac nisi Perdiccas, venanti sibi Hephæstionem apparuisse ementitus, per deos omnes ipsúmque Hephæstionem dejerâsset, ex ipso se cognovisse, Agathoclem non ut mortuum & vanæ divinitatis titulis frustra ornatum flevisse, verùm ob memoriam pristinæ sodalitatis lachrymas non tenuisse; vir fortis & de Rege bene meritus, pietatis in amicum graves pœnas innoxio capite pependisset. [*Lucian. lib.* περὶ διαβολῆς.]

Apud Eleos Olympias CXIV. acta est: quo anno Alexandrum mortem obiisse *agnoscunt universi*, (ut in lib. 1. contra Apionem habet Josephus) Hagesiâ sive Hegesiâ Athenis archonte, ut in libro 17 Bibliothecæ Diodorus & in 7° de rebus Alexandri confirmat Arrianus. ad finem videlicet tendente illius magistratu & anno hoc Olympiaco: ut ex mense quo mortuus est postea constabit. d.

In panegyri Olympiacâ, præsente universâ Græciâ, Alexandri de revocandis Græcarum civitatum exulibus epistola, publico victoris præconio promulgata est. Cujus tamen mandato Athenienses & Ætoli minimè parendum censuerunt. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 113. *Justin. lib.* 13. *cap.* 5.]

Recepit Alexander apud Babylonios, ut refert Aristobulus, classem navalem, quæ partim per Euphratem in Persicum mare subvecta erat Nearcho duce, partim in Phœniciâ Cypróque extructa fuerat. Phœnicum quinqueremes 2, quadriremes 3, triremes 12, triginta remorum naves 30, in partes dissectæ, per septem stadia in urbem Thapsacum portatæ sunt; ibíque rursus compaginatæ, Babylonem per Euphratem delatæ sunt. Alias quoque naves Babylone, ex hortorum & lucorum cupressis, Alexander construxit: cùm alterius materiei ibi esset inopia. Supplementa etiam in naves aliáque ministeria, & purpuras piscantium aliorúmque marinorum operariorum multitudo, ex Phœniciâ atque universâ maritimâ orâ ad eum venerunt. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 741. *Arrian. lib.* 7. *pag.* 161. *ex Aristobulo.*]

Portum præterea apud Babylonios Alexander effodi curavit, qui mille

mille naves oblongas caperet: porticus etiam & navalia portui adjunxit. Misítque Miccalum Clazomenium cum 500 talentis in Phœniciam & Syriam, qui quoscunque maritimos posset mercede alliceret vel conduceret. In maritimam enim Persici sinus oram ejúsque insulas colonias ducere statuerat: quæ non minùs opulenta quàm Phœnicia fore videbatur. [*Arrian. ibid.*]

Classe verò Arabas invadere habebat in animo Alexander, eam prætexens occasionem, quòd ex omnibus barbaris soli illi legatos ad eum non misissent, neque quidquam officii aut honoris detulissent: revera, omnibus dominandi impulsus cupiditate. Et cùm duos tantùm deos coli ab eis audivisset, Jovem sive Cœlum & Bacchum: non indignum censebat se, qui pro tertio deo apud eos haberetur; si vicisset, & patriam libertatem illis, ut Indis, restituisset. [*Strabo, & Arrian. ut supr.*]

Cúmque Arabiam maritimam Indiâ minorem non esse accepisset, multásque insulas habere adjacentes: Archiam, Androsthenem (Thasium illum, de quo Strabo lib.16.pag.766. & Theophrastus lib.2. de causis Plantarum cap.7.) & Hieronem Solensem, cum tribus 30 remorum navibus ex Babylone misit; ut universâ Arabiæ Chersoneso circumnavigatâ, loca illius regionis explorarent. E quibus, Archias duas insulas in mari ad Euphratis ostia sitas fuisse Alexandro nuntiabat: minorem alteram, Dianæ sacratam, 120 stadiis à littore fluviíque faucibus distantem, (Icarum, ut Aristobulus ait, ab Alexandro vocari jussam;) alteram majorem, unius diei ac noctis navigatione ab Euphratis ostio distantem, cui Tylus nomen erat. Omnium verò longissimè progressus Hieron, ingentem Chersonesi magnitudinem fuisse nuntiabat, ejúsque promontorium esse longè in Oceanum porrectum: quod & ii qui cum Nearcho ex Indiâ navigabant, priusquam in sinum Persicum flecterent, non procul abs se remotum viderant. [*Arrian. lib.7. & in fine Indicorum.*]

Dum triremes parantur, portúsque apud Babylonem effoditur, Alexander per Euphratem ad Pallacopam amnem devectus est, 800 fermè stadiis à Babylone distantem. Ibi ille navigans, ut narrat Aristobulus, & suam ipse scapham gubernans, fossas inspexit, eásque comitantis multitudinis operâ expurgavit; ora quædam obstruens, & alia aperiens. Cúmque fossam quandam ad paludes & lacus, qui sunt Arabiam versus, tendere animadverteret habentem os obstructu difficillimum, propter cedentem & mollem terram: aliud novum os aperuit 30 à priore stadiis, capto loco petroso, atque traducto alveo. Multa etiam Assyriorum regum & principum sepulchra, in his paludibus & lacubus extructa, Alexander vidit. [*Strabo, lib.16. pag.741. Arrian. lib.7.*]

Navigando per lacus in Arabum regionem descendens, urbem ibi ædificavit mœnibúsque cinxit: coloniâ eò deductâ ex Græcis mercenariis, voluntariis, & qui aut senectute aut casu aliquo inepti bello facti erant. [*Arrian. ibid.*]

Hîc verò Chaldæos ille irridens, quòd salvus & intrâsset Babylonem & tunc exiisset navigio; fiduciâ plenus per paludes navigabat, Babylonem à sinistrâ habens. [*Id. ibid. cum Appiano, sub fin. lib.2. bell. Civil.*]

Qúum-

Quúmque in illis angustiis pars exercitus inopiâ ducis erraret; præmisso duce qui viam monstraret, in alveum eos reduxit. Orto deinde ingente vento, & navigio quod ipse gubernabat à cæteris scaphis avulso, regium capitis velamentum in aquam procidit, diadema verò ei alligatum vento abreptum arundini cuidam, ex iis quæ regum sepulchris adnatæ erant, hæsit. Quod nauta quidam natando illuc excurrens receptum non manu gestavit, ne natans madefaceret, sed capiti impositum retulit. Aristobulus ex Phœnicibus nautis unum eum fuisse ait, atque plagis affectum, quòd diadema regium capiti imposuisset. Consultos de hoc omine ab Alexandro vates, ut magnifica diis sacrificia omni adhibitâ diligentiâ perageret, jussisse scribit Diodorus. *Vide Appianum in Syriacis, pag. 124. edit. Græcolatin.*

Quum Alexandro deinde nuntiatum esset, Athenienses & Ætolos edicto ipsius de Græcarum civitatum exulibus reducendis parere noluisse; mille naves longas sociis imperari præcepit, quibus in Occidente bellum gereret, cum validâ manu ad Athenas delendas excursurus. Quod consilium tamen posteà omissum est. [*Justin. lib. 13. cap. 5.*] Vid. Curt. lib. 10, cap. 4.

3681 a. Babylone Alexander otium & panegyricam vitæ rationem complexus est: crapulæ & temulentiæ ita addictus, ut in Diariis ejus ab *Eumene Cardiano* & *Diodoto Erythræo* compositis, quos dies & quas noctes ebrius ille dormierit, sæpius annotatum reperiatur. [*Athenæus, lib. 10. cap. 11. cum Philino, apud Plutarch. lib. 1. Symposiac. cap. 6.*] Cujus ex *Eumene* specimen exhibet Ælianus libro 3. Var. histor. cap. 23. quod, ut Ephemeridis nostræ anni Macedonici, usus aliquis appareat, mensium nostrorum Julianorum diebus additis, subjicere hîc libuit; pro Δι'ȣ tamen, quod apud Ælianum nullo sensu legitur, mensis Δίȣ nomine priùs restituto.

Dii mensis quinto [Septemb. 28.] *apud Eumaum perpotavit: deinde sexto* [Septemb. 29.] *crapulam edormiit; neque aliud illo die fecit, quàm ut surgeret, & ducibus de crastinâ profectione mandata daret, inquiens eam summo mane futuram. Septimo deinde die* [Septemb. 30.] *epulatus est apud Perdiccam, atque iterum potavit: & octavo* [Octob. 1.] *dormiit. Decimoquinto verò die ejusdem mensis* [Octob. 8.] *potavit: & sequente* [Octob. 9.] *solito more crapulam somno decoxit. Vigesimo quarto* [Octob. 17.] *cœnavit apud Bagoam; cujus domus stadiis* 10 *à regiâ distabat: deinde tertio* (vel *quinto* potiùs) *obdormiit.*

b. Videns Babylonem Alexander & magnitudine & rebus cæteris excellere, eam adornare atque regiam suam ibi constituere destinaverat. 4391 323
[*Strabo, lib. 15. pag. 731.*] Indéque Beli templum instaurare atque è veteribus ruderibus exædificare statuerat, atque (ut quidam scribunt) augustius quàm antea fuerat efficere. Qúmque ipso absente segniùs quàm vellet Babylonii operi instarent; ipse cum universo exercitu opus aggredi cogitabat. Sed cùm multi res laboris esset, & multi temporis; quod inceperat perficere non valuit: morbus enim & mors statim eum oppressit. [*Id. lib. 16. pag. 738. cum Arrian. lib. 7. pag. 159.*]

Alexander per quietem existimavit à Cassandro se interfici, cùm eum nunquam vidisset. Interposito deinde tempore, postquam in conspe-

ctum venisset, nocturni metus patefactâ imagine, ut Antipatri filium esse cognovit, adjecto versu Græco qui fidem somniorum elevat, præparati jam adversus caput suum veneficii suspicionem animo repulit. [*Valer. Maxim. lib.* 11. *cap.* 7.]

Quum barbaros Cassander venerabundos Alexandrum salutare conspexisset, hujuscemodi spectaculi hactenus insolens, in cachinnum est effusus. Eâ re exarsit ita Alexander, ut arreptum crinibus caput ejus ambabus manibus vehementer contuderit ad parietem. [*Plutarch. in Alexand.*]

c. Quemadmodum fama erat, ab Antipatro per Cassandrum allatum fuisse venenum, traditúmque fratri Iollæ, & ab eo supremæ Regis potioni inditum: ita credebant etiam, Craterum cum veterum militum manu ad Antipatrum interficiendum ab Alexandro fuisse missum. [*Curt. lib.* 10. *cap. ult.*] De veneno, quo necatum esse Alexandrum credidêre plerique, videnda quæ ex variis authoribus collegit Andreas Schottus in Vitis comparatis Aristotelis ac Demosthenis, ad ann. 1. Olympiadis 114. & Matthæus Raderus, ad Curtii lib. 10. cap. 7. De Cratero verò & militibus veteranis historia sese ita habet: quam à Justino, Plutarcho & Arriano ante Hephæstionis excessum relatum, hoc tempore contigisse tum ex aliis tum ex hoc colligimus; quòd quum moreretur Alexander, Craterus cum militibus nondum in Macedoniam venerit, sed adhuc fuerit in Ciliciâ.

Macedones voluntarii ab Alexandro in patriam dimissi sunt, qui aut per ætatem aut aliquam membrorum mutilationem inutiles bello erant: ad *decem*, ut (*in lib.* 17. *ad ann.* 2. *Olymp.* 113. *&* *lib.* 18. *ad ann.* 2. *Olymp.* 114.) Diodorus, vel *undecim* millia, ut (*in lib.* 12. *cap.* 12.) Justinus habet. Quibus quidem non exacti tantùm temporis stipendia ille persolvit, sed etiam viatico quod ad reditum sufficeret est prosecutus. Singulis etiam talentum ultra stipendium numeravit. Si quibus autem filii ex Asiaticis mulieribus essent, apud se relinqui jussit: ne seditionem aliquam in Macedoniâ excitarent barbararum mulierum liberi, pueris domi relictis matribúsque permisti. Eos verò Macedonicis moribus imbutos bellicáque disciplinâ instructos, quum in viros excrevissent, parentibus se redditurum promisit. *Justinus* ait, in patriam revertentibus stipendia, veluti militantibus, data: *Plutarchus*, demortuorum liberis orphanis stipendia parentum attributa. addítque, scripsisse Alexandrum ad Antipatrum, ut reduces veterani in omnibus ludis & spectaculis primum locum tenerent, & coronati ibi considerent. Tum salutatos omnes, lachrymantes Rex ipse lachrymans dimisit.

Cum his & ex amicis Regis dimissi senes, Clytus, Gorgias, Polydamas, Adamas, Antigenes. Dux omnibus adjunctus est Craterus, Regi fidelissimus & charissimus, & secundus ab eo Polysperchon: ne, siquid humanitus Cratero accideret, qui tum corpore erat parum firmo, ducem itineris desiderarent. Craterum deinde Macedoniæ, Thraciæ, Thessaliæ ac libertati Græcorum, in Antipatri locum, præesse jussit: atque in ejus locum Antipatrum evocavit; in veteranorum dimissorum locum aliorum Macedonum ætate ac viribus florentium supplementum adducere secum jussum.

Cra-

Cratero milites emeritos in Ciliciam ducenti mandata quædam, ſcripto comprehenſa, perficienda Alexander dedit: quorum capita præcipua, ex commentariis regis, ſub initium libri 18 recenſet Diodorus Siculus. Ut mille naves longæ triremibus grandiores in Phœniciâ, Syriâ, Ciliciâ, & Cypro, ad expeditionem in Carthaginienſes, & cæteros qui littorales Africæ & Hiſpaniæ vicináſque ad Siciliam uſque regiones incolebant, compaginarentur. Ut iter per Africæ maritima ad Herculis columnas expeditum redderetur. Ut templa ſex magnifica 1500 talentûm ſumptu fabricarentur. Ut pro tantæ claſſis modo portus & navalia locis opportunis exſtruerentur. Adhæc ut civium in urbes novas commigratio, & hominum ex Aſiâ in Europam & rurſum ex Europâ in Aſiam tranſlatio fieret: ut per connubia & neceſſitudines continentes orbis maximas concordiâ mutuâ & cognationis amicitiâ inter ſe devinciret. Hæ tum erant illius molitiones: de quibus Lucanus, libro 10.

—Oceano claſſes inferre parabat
Exteriore mari. non illi flamma, nec unda,
Nec ſterilis Libye, nec Syrticus obſtitit Ammon.
Iſſet in occaſus, mundi devexa ſecutus,
Ambiſſétque polos, Nilúmque à fonte bibiſſet.
Occurrit ſuprema dies: naturáque ſolùm
Hunc potuit finem veſano ponere regi.

Nec longè ille ab interitu aberat, quum legati è Græciâ, ut eum tanquam deum colerent, venerunt; iíque ipſi coronati, eum coronis aureis coronaverunt.

Peuceſtas etiam, è Perſide reverſus, cum 20 circiter Perſarum millibus magnam quoque Coſſæorum manum & Tapurorum non paucos Babylonem adduxit; quòd & hæ gentes Perſidi finitimæ in primis bellicoſæ eſſe dicebantur. Venit item Philoxenus, è Cariâ exercitum ducens, & Menander è Lydiâ; Menidas quoque cum equeſtribus copiis. Alexander Perſarum ſtudio collaudato, quòd Peuceſtæ per omnia paruiſſent, ſimúlque Peuceſtâ ipſo qui moderatè ſapientérque gubernâſſet; & illos, & eos qui ex mari cum Philoxeno & Menandro venerant, Macedonicis ordinibus accenſuit. Claſſem quoque crebrò ad remum exercebat. Cúmque magna eſſet inter triremes & quadriremes quæ in fluvio erant contentio, atque acre remigum & gubernatorum certamen: victoribus coronæ dabantur.

Quum Alexander, copias quæ cum Peuceſtâ, Philoxeno & Menandro venerant in Macedonicos ordines diſtribuens, ſitim ſentiret, (ut ex Ariſtobulo refert Arrianus) nonnihil à ſolio recedens, ſellam vacuam reliquit: amicis etiam eum comitantibus, qui ab utrâque ſolii parte lectis (argenteis pedibus innixis) inſidebant. Quidam verò obſcurus homo (ſunt qui aliquem qui in cuſtodiâ ſine vinculis habebatur, fuiſſe dicant) per medios eunuchos utrinque thronum circumſtantes tranſiens in ſellâ regiâ conſedit. Eum quum eunuchi è ſolio detrahere non auderent, Perſicâ quâdam lege prohibiti; laceratis veſtibus, pectora faciémque contuderunt; magnum aliquod malum ominati. Quæ ubi Alexandro nuntiata ſunt, eum qui ſolio inſederat in quæſtionem dari juſſit,

 num

num fortè ex compositis insidiis id fecisset exploraturus. Affirmante verò illo, quòd levitate quâdam animi impulsus id fecisset: tanto majus malum vates inde portenderunt. Eorundem consilio, miserum illum necatum fuisse Diodorus refert; ut quicquid sinistri portenderetur, in caput illius derivaretur. Idem narrat & Plutarchus: qui in quæstione quoque interrogatum quis esset, Dionysium dici se, esse Messenium genere, & alia quædam confessum illum fuisse addit.

Paucis pòst diebus, quum Rex diis suis consueta pro felicibus successibus hostias sacrificâsset, nonnullásque ex vatum monitu adjecisset; cum amicis epulatus est, conviviúmque in multam noctem produxit. Hostias etiam exercitui dedisse, vinúmque per cohortes & centurias distribuisse dicitur. Recedentem è convivio Medius Thessalus, instauratâ comessatione, & ipsum & sodales ejus invitavit. In Symposio apud Medium viginti accubuerunt convivæ; quibus omnibus præbibens Alexander, paria etiam ab iis accepit: quemadmodum ex commentariis Nicobulæ tributis refert Athenæus.[*lib.*10.*cap.*11.& *lib.*12. *cap.*18.]

Cùm poculum ibi duos continens congios Alexander poposcisset (ut in libro de Alexandri & Hephæstionis obitu & sepulturâ narrat, apud Athenæum lib.10. cap.11. Ephippus Olynthius) bibénsque Proteam Macedonem provocâsset: ille accepit, atque cùm Regem pluribus verbis laudâsset, ita bibit ut ei ab omnibus applauderetur. Postea verò, exiguo tempore interposito, idem poculum postulavit Proteas; rursúsque bibit, Regem provocans. Quod capiens Alexander, egregiè quidem bibit, non tamen potuit ferre; sed poculo ex manibus demisso, in pulvinar decubuit: ac jam inde morbo correptus interiit. Atque hic fuit *Herculaneus* ille fatalis Alexandro scyphus: cujus, præter Diodorum & Plutarchum, in 83 epistolâ meminit etiam Seneca. [*cum quibus conferendus & Athenæus, lib.*11.*cap.*17. & *Macrobius, lib.*5. *Saturnal. cap.*21.]

Aristobulus narrat eum, quum delirio ex febre teneretur atque ingenti cruciaretur siti, vinum potâsse: hinc in phrenesim incidisse, atque 30 *Dæsii* mensis die, sive *Maii* Juliani 24°, decessisse. Attici *Thargelionis* die *sexto*, vitâ eum excessisse, tradunt alii (ut apud Ælianum, lib.2. Var.histor.cap.25. videre licet) qui *Maii* 18° vel 19° diei respondebat. In Alexandri Diariis, ad 28 *Dæsii* diem, sive *Maii* 22um, obitus ejus refertur. Mense igitur *Dæsio* Macedonico, & *Maio* Juliano, mortuum illum fuisse intelligimus: utcunque de certo mensis illius die aliquanta fuerit inter scriptores dissensio.

Ex Diariis regiis, quæ circa morbum Alexandri contigerunt, Arrianus & Plutarchus diligenter explicant: sed Diariorum quibus illi sunt usi, quis author fuerit, neuter indicat; utrum Cardianus Eumenes, an Diodotus Erythræus, vel Strattis etiam Olynthius. nam & hunc Diaria Alexandri libris quinque, ac de obitu ejus speciatim scripsisse, ex Suidâ didicimus. Verùm, cujuscunque ea fuerint, quandoquidem nihil aut simplicius aut certius hâc de re habere possumus, quæ à Plutarcho inde sunt excerpta placuit hîc proponere: dierum *Dæsii* & *Maii* collatione, ex nostrâ anni Macedonici Ephemeride simul appositâ.

'Ογδόη

Ὀγδόῃ ἐπὶ δεκάτῃ Δαισίου μηνὸς, *Octavo decimo die mensis Dæsii*, [Maii die 12.] *in balneo febris causâ dormiit. Postero die*, [Maii 13.] *lotus contulit se in cubiculum: eúmque diem aleæ ludo cum Medio transegit. Inde vesperi lotus, & sacris operatus, cibum sumpsit avidiùs, atque per noctem febre afflictus est. Die vigesimo* [Mai. 14.] *lotus solenne sacrum iterum peregit: decumbénsque in balneo, Nearcho vacavit, navigationem suam & quid vidisset in Oceano exponenti.* Τῇ δεκάτῃ φθίνοντος, *die vigesimo primo* [Mai. 15.] *cùm idem fecisset, aggravavit febris; noctémque egit gravem. Postridie* [Mai. 16.] *acri febre tentatus est: translatúsque decubuit juxta magnum natatorium. Eodem tempore cum ducibus egit, quemadmodum ordinibus vacuis præficerent spectatos.* Ἑβδόμῃ [φθίνοντος,] *Vigesimo quarto die*, [Mai. 18.] *ingravescente vi morbi, sacra peregit; ad quæ est deportatus: ac præcipuos duces in aulâ jussit commorari, centuriones verò & tribunos excubare pro foribus. Delatus in ulteriorem regiam*, τῇ ἕκτῃ [φθίνοντος] *vigesimo quinto die* [Mai. 19.] *paulisper quievit: sed febris non remisit. Cùm autem adiissent eum Duces, nullam vocem edidit.* Ὁμοίως ὃ καὶ τῇ πέμπτῃ. *Pari modo vigesimo sexto egit.* [Mai. 20.] *Unde Macedones, mortuum rati, ad fores magno strepitu accesserunt, minísque amicos Regis coëgerunt ut admitterentur: ac foribus apertis tunicati ad unum omnes præter lectum ejus transierunt. Eodem die Pithon & Seleucus ad templum Serapis missi, ut an eò deportandus esset Alexander consulerent; ne loco ille moveretur, responsum acceperunt.* Τῇ ὃ τρίτῃ φθίνοντος πρὸς δείλην ἀπέθανεν. *Die autem vigesimo octavo*, [Mai. 22.] *sub vesperam, expiravit.*

Qui præter lectum ejus transibant Macedones, aliâ januâ admissi, aliâ egrediebantur. [*Lucian. Pseudomant.*] Et quanquam violentiâ morbi dilabebatur, in cubitum tamen erectus, dextram omnibus, qui eam contingere vellent porrexit. [*Valer. Maxim. lib. 5. cap. 1.*] &, quod incredibile dictu auditúque, in eodem habitu corporis, in quem se composuerat cùm admissurus milites esset, duravit, donec à toto exercitu illo ad ultimum persalutatus est. [*Curt. lib. 10. cap. 7.*]

Dimissis militibus, amicos circumstantes percontatur, *videantúrne similem sibi reperturi regem.* Tacentibus cunctis, tum ipse, *ut hoc nesciat, ita illud scire vaticinaríque se ac pene oculis videre* dixit, *quantum sit in hoc certamine sanguinis fusura Macedonia; quantis cædibus, quo cruore, mortuo sibi parentatura.* Ad postremum, corpus suum in Hammonis templo condi jubet. [*Justin. lib. 12. cap. 15.*] Cúmque quærerent amici, cui relinqueret regnum; *Fortissimo*, respondit. Exemptum tamen digito annulum Perdiccæ tradidit: ex quo omnes conjecerant, eum regnum ei commendâsse, quoad liberi ejus in suam tutelam pervenissent. [*Æmil. Prob. in Eumene*] Rursus Perdiccâ interrogante, *quando cælestes honores haberi sibi vellet*; dixit, *tum velle, cùm ipsi felices essent.* Suprema hæc vox fuit Regis, & paulo pòst extinguitur. [*Curt. ut supr.*]

In Eratosthenis Canonibus, (apud Clement. Alexandrin. lib. 1. Stromat.) à Philippi morte ad Alexandri μεταλλαγὴν, anni *duodecim* numerantur: quot etiam Alexandri regno in I Macchab. 1. 8. & utroque Hebræorum Chronico, uti etiam à Tertulliano, (in lib. contra Judæos cap. 8.)

cap.8.) Porphyrio, (in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag.124.) Juliano, (in Cæsarib.) Rufino, (in Joseph.antiquit.lib.12. cap.2.) Orosio, (lib.3. cap.23.) Hieronymo & Theodoreto (in Danielis cap.XI.) tributos legimus. quanquam A. Gellius, (lib.17.cap.21.) annos tantùm *undecim*; Julius Africanus & ex eo Eusebius in Chronico, annos *duodecim* & menses *sex*; Diodorus Siculus, (sub finem libri 17.) annos totidem & menses *septem*; Livius, (libro 9. & 45.) atque Æmilius Probus, (in *Eumene*) *tredecim* annis illius assignet principatui.

Neque multo minor, de totius vitæ decursæ spatio, inter authores occurrit differentia: de quo, in V[a] Philippicâ, M. Cicero. *Quid Macedo Alexander? cùm ab ineunte ætate res maximas gerere cœpisset, nonne tertio & trigesimo anno mortem obiit? quæ est ætas nostris legibus decem annis minor, quàm Consularis.* Decessisse illum, *mensem unum, annos tres & triginta natum*, in extremo libri 12 capite refert Justinus. Non plures tamen quàm 32 annos illi tribuunt. Philostratus, (de vitis Sophistar. lib.2. in Herode) Eusebius, (in Chronico, & lib.1. de vitâ Constantini) Hieronymis, (in Daniel. cap. VIII. & XI.) & Eusebianum Chronicon hîc secuti complures alii. Quæ omnia ad normam illam exigenda sunt ab Arriano [*lib.7. pag.167.*] propositam. Ἐβίω δύο καὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ τοῦ τρίτου μῆνας ἐπέλαβεν ὀκτὼ, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος. Ἐβασίλευσε δὲ δώδεκα ἔτη, καὶ τοὺς ὀκτὼ τούτους μῆνας. *Vixit annos triginta duos, & tertii menses octo assecutus est: quemadmodum tradidit Aristobulus. Regnavit verò duodecim annos, ac menses illos octo.*

Post Alexandri excessum, ortâ inter pedites & equites illius de formando rerum præsentium statu discordiâ tantâ, ut ad pugnam utrique se compararent: ita demum ex Ducum consensu res constitutæ sunt. *Aridæo* Alexandri fratri, quem Philippus rex ex Philinnâ Larissæâ saltatrice (ut, ex Ptolemæo Agesarchi filio in Philopatoris historiis refert Athenæus, lib.13.cap.13.) & scorto (ut apud Justinum est, lib.13. cap.2. & Plutarchum in fine *Alexandri*) susceperat, summa vel umbra potiùs imperii est commissa; regíque declarato *Philippi* nomen est impositum. Huic adjungendus erat & ex Roxane nasciturus filius: quæ exacto mense *octavo* (ut in loco jam notato habet Justinus) vel *sexto* (ut Curtius, lib.10.cap.10.) jam ex Alexandro prægnans erat. Herculis enim, qui tum Pergami erat, quòd eum Alexander ex Barsine legitimo matrimonio sibi non conjunctâ suscepisset, in successione imperii ratio non est habita. Et quia Aridæus mentis satis compos non erat (ex corporis vitio, non nativo, ut in fine *Alexandri* notat Plutarchus, sed medicamentis ab Olympiade procurato) *Perdiccas* Orontis filius, Macedo ex Orestide, cui Alexander moriens annulum tradiderat, regni ἐπιμελητὴς sive procurator, re ipsâ Rex, est designatus. Castrorum, exercitus & rerum cura *Meleagro* Neoptolemi filio, cum vel sub Perdiccâ assignata est. Equitatus amicorum nobilissima præfectura, quam post Hephæstionem Perdiccas habuerat, *Seleuco* Antiochi filio (cum vel sub Perdiccâ etiam) commissa est. Cura quoque regni & regiæ pecuniæ custodia *Cratero* est concredita. Erant autem in thesauris (ut in lib.13. cap.1. Justinus refert) quinquaginta millia talentûm, & in annuo vectigali tributo tricena millia. [*Diodor. init. lib.18. Justin.lib.13. cap.1,2, 3,4.*

3,4. *Curt.lib.*10.*cap.*10,11,12. *Plutarchus in Eumene, & fine Alexandri. Dexippus & Arrianus, in libris rerum post Alexandrum gestarum, apud Photium, in Bibliothec. cod.*82. *&* 92. *Appian. in Syriacis, pag.*120. *&* 124.]

Annos *Philippi ab excessu Alexandri Magni numerari, initio semper à die primo mensis ejus sumpto, cui apud Ægyptios nomen est Thoth*; in libello de die Natali notat Censorinus. Ægyptii enim astronomi æram hanc, facilioris calculi gratiâ, ad annos suos æquabiliter accommodantes, caput ejus in primo die Thoth ineuntis anni à Nabonasaro 425[i] collocant: in 12[o] videlicèt Novembris, anni Periodi Julianæ 4390, mense ante verum excessus Alexandri tempus septimo. Atque ab illius *Thoth* initio Stellarum omnium epochas in προχείρων κανόνων τῆς ἀστρονομίας libro nondum edito deducit Ptolemæus. de quo ita ille, in Præfatione ad Syrum. Συνεστάθησαν αἱ ἐποχαὶ πάντων ἐντάῦθα, εἰς τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἰγύπτον μεσημβρίαν, τῆς καθ' Αἰγυπτίους Θὼθ νεομηνίας τοῦ πρώτου ἔτους Φιλίππου τοῦ μετ' Ἀλέξανδρον τὸν κτίστην. *Constituta sunt hîc epochæ ad meridianum Alexandriæ quæ est in Ægypto; à Kalendis mensis Ægyptiaci Thoth, primi anni Philippi qui fuit post Alexandrum Conditorem.* non *Philippi* patris (utì quidam putârunt) sed fratris & successoris *Alexandri*, cui, ut Urbis suæ fundatori honorarium *Conditoris* titulum tribuere solebant Alexandrini. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς οὖν τούτου οἱ χρόνοι τῶν προχείρων κανόνων κατὰ Πτολεμαῖον ληφθέντες, καὶ κατὰ ἀποκατάστασιν Αἰγυπτιακοῦ ἔτους, ψηφίζονται, ut in Græcis etiam collectaneis, inter Eusebiana à Scaligero editis, (pag.48.) legimus. *Ab hujus igitur* Philippi Aridæi, *initio tempora expeditorum canonum secundùm Ptolemæum* (qui anno Ægyptiorum æquabili in illis est usus) *& secundùm restitutionem anni Ægyptiaci* (ad annum fixum Alexandrinorum, quo in suis canonibus usus est Theon) *sumpta, numerantur.* Unde & in epistolâ ad Apollophanem Dionysio Areopagitæ falsò attributâ (apud Hilduinum in Areopagiticis) Tabulæ hujusmodi astronomicæ *Canonis Philippi Aridæi* nomen obtinuerunt.

Septimus dies erat (ut apud Justinum legitur: *triginta* enim dies habet Ælianus, in Var. histor. lib.12.cap.64.) ex quo Alexandri corpus exanimum jacebat in solio, curis omnium ad formandum publicum statum à tam solenni munere aversis: & nullâ illud tabe ac ne minimo quidem livore corruptum, inventum est. Vigor quoque qui constat ex spiritu, non destituerat vultum. Itaque Ægyptii Chaldæique jussi corpus suo modo curare, primò non sunt ausi admovere velut spiranti manus. Deinde precati, ut jus fásque esset mortalibus attrectare eum, purgavere corpus: repletúmque est odoribus aureum solium, & capiti adjecta fortunæ ejus insignia. [*Curt.lib.*10.*cap.ult.*]

Funeris, & currus quo regium cadaver in Hammonis templum deducendum erat apparandi negotium Aridæi (sive Regis, ut apud Justinum, lib.13.cap.4. & Dexippum, in Græcis Eusebianis Scaligeri pag. 48. legimus; sive alterius potiùs Aridæi, de quo ex Diodoro postea videbimus) curæ commissum est. [*Diodor. ad ann.*2. *Olymp.*114.] In quorum magnificentissimum apparatum biennium ab eo est insumptum. [*Diodor. ad ann.*3. *Olymp.*114.] Quanto tempore quum sepulturâ ille caru-

caruisset; mater ejus Olympias graviter ingemiscens dixisse fertur. *Tu verò, ô fili, quum inter cælites locari volueris, & id perficere summo studio conatus sis; nunc neque illorum quidem, quorum omnibus mortalibus æquale & par jus est, particeps fieri potes, terræ sepulturæque:* [Ælian. Var.histor.lib.13. cap.30.]

Mater regis Darii Sisygambis, auditâ morte Alexandri, dolori succubuit: obvolutóque capite accidentes genibus suis neptem nepotémque (Drypetin & Oxathrem) aversata, cibo pariter abstinuit & luce. Quinto postquam mori statuerat die, inediâ vitam finiit. [*Diodor. fin. lib.*17. *Justin.lib.*13. *cap.*1. *Curt.lib.*10.*cap.*8.]

Roxane prægnans, quum à Macedonibus coleretur, & alteram Alexandri conjugem Statiram majorem Darii filiam æmularetur, literis circumventam commentitiis evocavit. Quam, ut venit, cum sorore (Drypeti, Hephæstionis viduâ) necavit; ac cadavera earum in puteum præcipitavit, terrámque ingessit: conscio & adjutore Perdiccâ. [*Plutarch. in fine Alexandri.*]

Roxane filium peperit, patris nomine Alexandrum dictum: quem mox regem militaris turba renunciavit. [*Arrian. in Biblioth. Photii, cod.*92. *cum Pausaniâ in Atticis, & Dexippo in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag.*48.]

Perdicca lustrationem castrorum, propter mortem Regis & discordiam quæ eam secuta est, edixit. Macedonicus autem lustrationis modus erat, ut discissæ canis viscera ultimo in campo, in quem deduceretur exercitus, ab utrâque abjicerentur parte. Transeunte exercitu, Perdicca 300 ferè qui Meleagrum erumpentem ex concione, quæ prima habita post est mortem Alexandri, secuti erant, à cæteris discretos, elephantis in conspectu totius exercitus objecit: omnésque beluarum pedibus obtriti sunt, ipso inspectante Aridæo; quem nihil ab infante differentem (ut in libro 2. de fortunâ Alexandri habet Plutarchus) purpurâ modò infantiliter involutum Meleager in solio constituit. Tum verò Meleager, quia ipsius corpori vis non afferebatur, in agmine quietus stetit: sed mox, desperatâ salute, in templum confugiens, occisus est. [*Justin.lib.*13.*cap.*4. *Curt.lib.*10. *cap.*12. *Arrian. apud Photium.*]

Alexandrum de toto regno testamentum à se confectum in Rhodiorum civitate deposuisse, confirmat Diodorus Siculus. [*lib.*20.*ad ann.*4. *Olymp.*118.] Eo *testamento nationem omnem in successoris unius jura translatam*, in libro 23 Ammianus Marcellinus innuit. *Credidêre quidam, testamento Alexandri distributas esse provincias. Sed famam ejus rei, quanquam ab authoribus tradita est, vanam fuisse comperimus*; inquit Q.Curtius. [*lib.*10.*cap.*13.] Verùm opinionem illam alteram, ab authoribus & traditam & creditam, primi libri Maccabaici scriptor secutus fuisse videtur; qui Alexandrum, *cùm adhuc viveret*, ministris suis illustribus regnum suum divisisse asserit. Et Alexandrinus Chronographus (ex quo collectanea Barbaro-latina à Scaligero edita, pag.58. & 59. desumpta sunt) Alexandri testamento eam provinciarum inter Principes dispositionem factam fuisse significat; quam à Perdiccâ (cui imperii post mortem suam constituendi potestatem annulo tradito ille commisit) peractam, Diodorus, (sub libri 18 initium) Justinus, (lib.13.cap.4.)

Curtius

Curtius, (lib.10.cap.13.) Arrianus, in Photii Bibliothecâ, cod.92.) Dexippus,(ibid.col.82.) & alii scripto prodiderunt. Ea autem, quantum ex eorum omnium inter se collatione intelligere possumus, fuit ejusmodi.

In Europâ, Thraciâ & Chersoneso, gentibúsque Thraciæ finitimis usque ad mare quod Salmydessum Ponti Euxini urbem attingit, Lysimachus Agathoclis filius Pellæus præfectus est. Quæ verò ultra Thraciam ad Illyrios, Triballos & Agrianos pertinent, ipsáque Macedonia, & Epirus ad Ceraunios usque montes pertingens, cum Græciâ universâ, Antipatro & Cratero obvenerunt.

In Africâ, Ægyptus & quicquid Libyæ ac Cyrenaicæ Alexander obtinuerat (cum omni illâ Arabiæ parte quæ Ægypto adjacet) Ptolemæo Lagi filio obtigit; quem *Soteris* cognomentum à Rhodiis accepisse, indicat in Atticis Pausanias. A Macedonibus Philippi patris Alexandri filius fuisse credebatur. Mater enim Arsinoë, ex Philippo gravida, in uxorem ab eo tradita est Lago obscuro cuidam Macedoni. Unde, quum aliquando Ptolemæus (ut in libro de irâ cohibendâ refert Plutarchus) Grammaticum quendam ob inscitiam subsannans, interrogâsset, *quis Pelei fuisset pater? Lagi patrem* à Rege sibi nominari petiit; obscuritatem generis illius eo dicterio perstringens. [*Vid. Curt. lib.9. cap.15. Pausan. in Attic. pag.5. edit. Græc. Francofurt. & Suid. in voce* Λαγ⊙.] Cleomenes verò, ab Alexandro vectigalibus hujus Satrapiæ præpositus, Ptolemæo provinciam tradere eique vicariam præstare operam jussus est. Et quia statim post mortem Alexandri Ptolemæus hanc satrapiam obtinuit, & quadragesimo pòst anno vitam ipse finiit: principatus inde Ægyptiaci annos 40, Lucianus, (*in* Μακροβίοις) Dexippus, (*in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag.49.*) Porphyrius, (*ibid. pag.225.*) Clemens Alexandrinus, (*lib.1. Strom.*) Eusebius (*in Chronico*) Epiphanius (*in lib. de ponderib. & mensur.*) & alii, illi attribuunt. Post quem & posteri, ad Cleopatram usque, regnum Ægyptiacum obtinuerunt; commune ab eo *Ptolemæorum* nomen adepti.

In minori Asiâ, Cappadocia & Paphlagonia, & regiones conterminæ Ponto Euxino adjacentes, usque ad Trapezuntem Sinopensium coloniam, (ad quas Alexander temporis incommoditate, dum bellum cum Dario gereret, exclusus non accesserat) Eumeni Cardiano sunt assignatæ: cum mandato, ut bellum cum Ariarathe gereret, qui solus tum Macedonum detrectabat imperium. Pamphyliæ, Lyciæ, Lycaoniæ & magnæ Phrygiæ satrapes constitutus est Antigonus: minoris Phrygiæ, quæ Hellesponto adjacet, Leonnatus. Lydiæ (*non mediterraneæ solùm, sed etiam littoralis, id est, Æolidis & Ioniæ*) satrapia Menandro ab Alexandro priùs concessa (teste Arriano, lib.3.pag.56.) eidem confirmata est: pro quo, Meleagri nomen apud Diodorum irrepsit. Cariæ Cassandro Antipatri filio, Ciliciæ & Isauriæ præfectura Philotæ commissa est.

In majore Asiâ, Laomedonti Mitylenæo Syria cum Phœnice data est. Cypri insulæ reguli potestatem ab Alexandro illis concessam aliquamdiu retinuerunt. Armeniæ Neoptolemus, Mesopotamiæ Arcesilaus, Babyloniæ Archon præfectus est. Atropates Perdiccæ socer,

Mediæ ſatrapes ab Alexandro relictus eſt. In hâc diviſione, *Mediæ majori Atropatum, minori ſocerum Perdiccæ præpoſitum* fuiſſe, referunt Juſtinus (*lib.*13.*cap.*4.) & Oroſius (*lib.*3.*cap.*23.) ipſum Atropatem Perdiccæ ſocerum fuiſſe neſcientes. Diodorus hîc, quaſi ſui oblitus, Mediam *Pithoni* primùm, deinde *Atrapæ* vel *Atropatæ* potiùs, à Perdiccâ traditam fuiſſe ſcribit. (*lib.*18.*pag.*587. & 588. *edit. Græcolatin.*) Sed re poſteà rectiùs conſideratâ, in ſecundâ demùm ſatrapiarum partitione ab Antipatro in Triparadiſo factâ Pithoni Mediam obtigiſſe agnoſcit: (*lib.*19.*pag.*660.) neque à genero aliquam dignitatis partem Atropatæ fuiſſe ademptum, ullo modo ſit veriſimile. Bactrianæ citerioris & Sogdianæ adminiſtratio Philippo conceſſa eſt: Sogdianæ tamen communicato cum Oropio imperio; quem accepto ab Alexandro illius regno ob perduellionem exutum fuiſſe, Dexippus indicat. In Perſidis ſatrapiâ Peuceſtes, in Hyrcaniæ & Parthiæ (quas ſimul cenſas fuiſſe, confirmat etiam Strabo, lib.11.pag.514.) Phrataphernes, in Carmaniæ Tlepolemus Pythophani filius, in Bactrianæ ulterioris & Paropamiſi Oxyartes ſive Oxathres (Roxanes pater & Alexandri ſocer) in Ariæ & Drangianæ (juxta Taurum) Staſanor Solius, in Suſianæ Scynus, in Arachoſiæ & Gedroſiæ Sibyrtius, ut ab Alexandro conſtituti fuerant, relicti ſunt. Indiæ ora, à Paropamiſo atque ab Aceſinis & Indi confluentibus uſque ad Oceanum, Pithoni Agenoris filio permiſſa eſt: ſicut Mallorum & Oxydracarum ſatrapia Eudemo vel Eudæmoni Thracum duci, reliquáque India Poro, & Taxili, & Abiſari filio; quos ab ipſo Alexandro iis in locis conſtitutos ſuprà vidimus.

Cùm hæc diviſio veluti fatale munus ſingulis contigiſſet, magna incrementorum materia plurimis fuit. Siquidem non magno pòſt tempore, quaſi regna, non præfecturas diviſiſſent: ſic reges ex præfectis facti, magnas opes non ſibi tantùm paraverunt, verumetiam poſteris reliquerunt. [*Juſtin.lib.*13. *cap.*4.] Atque ita maximum in terris Macedonum regnum noménque inde morte Alexandri diſtractum in multa regna eſt. [*Liv.lib.*45.] Hujus tamen honoris ornamentis tamdiu omnes abſtinuerunt, quamdiu filii regis ſui ſupereſſe potuerunt. Tanta in illis verecundia fuit; ut cùm opes regias haberent, regum tamen nominibus æquo animo caruerint, quoad Alexandro juſtus hæres fuit. [*Juſtin.lib.*15.*cap.*2.] Quæ omnia à Spiritu ſancto, Daniel.XI.4. clarè fuerunt prædicta.

d. De mandatis Cratero ab Alexandro datis, Perdiccas deliberationem ad publica Macedonum comitia retulit. Quæ licèt illi approbarent: tamen cùm ſupra modum ardua perfectúque difficillima viderunt, nihil eorum peragendum ſtatuerunt. [*Diodor.ann.*2. *Olymp.*114.]

Græci veterani ab Alexandro in ſuperiorum ſatrapiarum coloniis collocati redeundi in patriam deſiderio affecti, quòd ad extremos imperii fines eſſent rejecti, à Macedonibus defecerunt; Philone Æniane duce ſibi electo. Et jam ultra 20 millia peditum, & 3 millia equitum omnes bellorum certamina ſæpiſſimè expertos, & eximiæ fortitudinis viros, contraxerant. Adverſus hos, ex Macedonum agmine 3000 pedites & 800 equites ſorte delectos Pithoni (qui à cuſtodiâ corporis Alexandro fuerat, vir animi celſi & ductandi exercitus peritus) ducendos Perdiccas tradidit: literis

literis etiam ad præfectos datis, ut his peditum decem & equitum octo millia adderent. Pithon verò Græcos humanitate sibi conciliare, auctísque per horum societatem copiis, suis providere commodis & provincias superiores in suam potestatem redigere cogitabat. Quod animadvertens Perdiccas, ut rebelles armis edomitos trucidaret, spoliáque militibus distribueret, edicto cavit. Cúmque Pithon corrupto per quendam Æmanem Lipodoro, qui trium millium agmini apud rebelles præerat, victoriam obtinuisset: præcone ad devictos misso, ut arma deponerent edixit, & datâ acceptâque fide, suam quisque domum reverterentur. Sed Macedones mandatorum Perdiccæ memores, posthabitâ jurisjurandi religione, universos confoderunt, opésque diripuerunt. Ita Pitho, spe suâ frustratus, cum Macedonibus ad Perdiccam est reversus. [*Diodor. ibid. Prolog. Trogi, lib.* 13.]

Ptolemæus Ægyptum citra periculum adeptus, humanum se regionis ejus incolis exhibebat: & octo millibus talentûm potitus, conductis qui æra mererentur, exercitum comparabat. Complures etiam amicè erga illum affecti, propter æquitatem, ad ipsum confluebant. Cúmque certò futurum sciret, ut Perdiccas Ægypti satrapiam ipsi adimere conaretur; cum Antipatro societatis fœdus inivit. [*Diodor. ut supr.*] & reges finitimos beneficiis obsequiísque sibi devinxit. [*Justin. lib.* 13. *cap.* 6.] Cleomenem quoque, vicarium sibi adjunctum, quòd Perdiccæ studeret, sibi suspectum occîdit, & Ægyptum præsidiis firmavit. [*Pausan. Attic. pag.* 5. *edit. Græcolatin.*]

3682 Habebant in mandatis Leonnatus & Antigonus, ut magnâ manu Eumenem Cardianum in satrapiam Cappadociæ & Paphlagoniæ inducerent. Antigonus, elatus jam animo atque despiciens omnes, Perdiccæ literis non obtemperavit: Leonnatus verò ex superioribus provinciis descendens in Phrygiam, recepit Eumeni se illam expeditionem suscepturum. Sed quum Cardianorum Hecatæus tyrannus, cum illo congressus, oraret ut Antipatro potiùs & obsessis Lamiæ Macedonibus subsidio veniret, in Græciam trajicere instituit: quò etiam invitavit Eumenem, eúmque reconciliare enisus est cum Hecatæo. Detrectante verò expeditionem Eumene, & timere se Antipatrum dicente; fidem habens ei Leonnatus, nihil eum consiliorum suorum celavit. Sed cùm ad societatem suam perducere eum non posset, interficere conatus est: & fecisset nisi ille clàm ex præsidiis ejus effugisset. Nocte enim cum impedimentis suis discessit: habens secum equites 300, & ex ministris suis stipatores 200, atque auri ad argenti rationem quinque talentûm millia. Cùm autem ita ad Perdiccam fugisset, Leonnatíque consilia enuntiâsset; statim apud eum multum valuit, atque adhibitus est in concilio. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*]

Leonnatus Antipatro opem ferens, à Græcis in prælio occiditur. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 114. *Justin. lib.* 13. *cap.* 5. *Plutarch. in Phocione. Arrian. apud Photium.*]

Thimbro, interfecto in Cretâ per dolum Harpalo, (qui direptis Alexandri thesauris ex Asiâ profugerat) & quicquid illi pecuniarum reliquum erat, unâ cum exercitu & classe, potitus; ex Cydoniâ urbe Cretensium, cùm sex (vel septem, ut Diodorus innuit) militum milli-

bus in Cyrenem trajecit, accersitus à Cyrenensium Barcensiúmque exsulibus. [*Diodor. & Arrian. ut suprà. Strabo, lib.17.pag.837.*]

Inito cum Cyrenæis conflictu, Thimbro multos eorum occidit, nec paucos cepit. Inde redacto in potestatem suam portu, expugnatos & perterritos Cyrenæos ad pacificationem adegit hâc lege; ut quinque millia talentûm argenti persolverent, dimidiámque curruum partem ad expeditionem instructam præberent. Per legatos etiam ab aliis urbibus, ut societatem inirent secum, contendit; finitimam subjugare Libyam præ se ferens. Quin & relictas in portu mercatorum opes invasit, & diripiendas militibus, ut ad promptitudinem in bello invitarentur, concessit. [*Diodor.*]

Mnasicles Cretensis, Thimbronis ducum unus rerum bellicarum peritus sed turbulenti homo ingenii, ad Cyrenæos defecit: multísque crudelitatem Thimbronis & perfidiam criminatus, ad solvendum pacta & libertatem asserendum illos suadendo perpulit. Propterea, cùm 60 tantùm talentis exhibitis reliqua pecuniæ summa non exsolveretur: Thimbro quotquot tum in portu aderant, Cyrenæos, numero 800, comprehendit; & continuò admotis urbi copiis, tum suis tum Barcæorum & Hesperitarum, cum eo militantium, Cyrenen oppugnavit. Sed cùm nihil efficere valeret, in portum retrocessit. [*Id.*]

Cyrenæi parte copiarum in urbe relictâ, cum cæteris finitimorum agros populatum eunt. His ergo Thimbronis opem implorantibus, quicquid tum præsto erat militum ad suppetias educit. Quo tempore magnam in portu solitudinem esse conjectans Mnasicles, relictis intra Cyrenen invadendi portus auctor est. Quibus è vestigio morem gerentibus, impetum ille facit in portum; eóque propter Thimbronis absentiam facilè potitus, quicquid mercium adhuc reliquum erat negotiatoribus postliminio reddit, ac portum omni studio tutatur. Malè hoc primùm habebat Thimbronem, quòd opportuno excidisset loco, & impedimentorum jacturam simul fecisset: sed resumptis pòst animis, cùm opidum Taricha expugnâsset, spes iterum arrexit. [*Id.*] 4392 322

Classiarii Thimbronis milites, quum exclusi portu cibariis indigerent, excursibus in agros quotidie factis alimenta sibi conquirebant: quos per regionem dispalantes Afri ex insidiis adorti, magnum ex iis numerum cædunt, nec minorem capiunt. Superstites igitur fugâ ad naves elapsi, ad socias inde urbes navigârunt. Sed quum vehemens tum ventus insurrexisset, navium plurimas mare absorpsit: de cæteris, pars in Cyprum, pars in Ægyptum à fluctibus ejecta est. Quo successu animosiores facti Cyrenæi, pugnâ cum Thimbrone commissâ, plurimos de militibus ipsius peremerunt. [*Id.*]

Craterus è Ciliciâ profectus, cum sex millibus qui cum Alexandro in Asiam trajecerant & quatuor millibus eorum quos in itinere assumpserat, Persis præterea sagittariis ac funditoribus mille & 1500 equitibus, ad ferendas Antipatro suppetias, in Thessaliam venit: ubi primas ultrò concedens Antipatro, junctis cum eo castris ad Peneum fluvium consedit. Signis deinde apud Cranona mense Munychione (sive Aprili) Græcos superârunt. [*Id. cum Arriano, & Plutarcho in vitâ Phocionis, & Demosthenis.*]

Post

Poſt Jaddum, filius ejus Onias I. apud Judæos Pontifex maximus fuit. [*Joseph. in fine lib.*11. *Antiqu.*] annis 21. [*Græc. Euſeb. Scaligeri, pag.*50.]

Thimbro, conductis peregrinis militibus, qui plures quàm 2500 numero ſine ſtipendiis ad Tænarum adhuc oberrabant, bellum cum Cyrenæis redintegravit. Illi, à finitimis Afris & Carthaginienſibus ſuppetias accerſentes, triginta millibus in univerſum cum opidanis ſimul coactis, de ſummâ rerum cum Thimbrone acie diſceptârunt: magnóque inito conflictu, multis eorum interemptis, Thimbro victoriam eſt conſecutus. Tum Cyrenæi, cæſis in acie cunctis ducibus, Mnaſiclem Cretenſem cum aliis quibuſdam exercitui præficiunt. Thimbro victoriâ elatus, portum Cyrenenſem obtinet, & quotidie Cyrenem oppugnat. Bello tandem in longum protracto, Cyrenæi commeatus inopiâ laborantes, inter ſe diſſidere cœperunt: & plebs viribus ſuperior opulentos urbe pepulit. Qui patriâ amiſſâ partim ad Thimbronem, partim in Ægyptum perfugerunt. [*Diodor. ut ſupr.*]

Qui in Ægyptum ſe receperunt, Ptolemæo ad reducendum ſe permoto, cum validis peditum & claſſiariorum militum copiis, duce Ophellâ Macedone reverſi ſunt. Quorum audito reditu, qui cum Thimbrone erant exules noctu ſe illis adjungere feſtinabant: ſed re detectâ, trucidati ſunt omnes. Tum plebis Cyrenaicæ ductores, territi exulum reditu, pace cum Thimbrone initâ, conjunctis viribus cum Ophellâ confligentes, debellati ſunt. [*Id.*]

Thimbro in fugâ ab Afris quibuſdam bigas agentibus comprehenſus, ad Epicydem Olynthium, cui Teuchiram urbem curandam Ophellas commiſerat, adductus eſt. Eum Teucheritæ, Ophellâ permittente, flagellis cæſum in Cyrenenſium portum de cruce ſuſpendendum miſerunt. Cyrenæis verò adhuc ſeditionem moventibus ipſe Ptolemæus acceſſit; rebúſque omnibus conſtitutis, domum renavigavit. [*Arrian. apud Photium.*]

Perdiccas regem Philippum regiáſque copias ſecum habens, in Ariarathen Cappadociæ regulum, quòd Eumeni Cardiano ibi imperare juſſo non ceſſiſſet, expeditionem ſuſcepit. Magnas Ariarathes tum popularium tum exterorum copias ſibi comparaverat: 30 peditum, 15 millia equitum ſub vexillis habens. Duobus præliis commiſſis, Perdiccas victor quatuor millia interfecit, & ſupra ſex millia vivos in poteſtatem accepit, inter quos ipſe etiam Ariarathes fuit. Hunc omnéſque propinquos excarnificatos in crucem egit. Victis autem incolumitate conceſſâ, poſtquam res in Cappadociâ conſtituiſſet, ſatrapiam Eumeni (prout in partitione deſtinatum erat) gubernandam tradidit. [*Diodor. cum Arriano, & Plutarcho in Eumene, & Appiano in Mithridaticis, pag.*175.]

Eumenes urbes commiſit amicis ſuis, iíſque præfectos cum præſidiis impoſuit. Judices ibidem & procuratores, quos ſibi viſum fuit, reliquit; nihil in his ſe ingerente Perdiccâ. Inde unâ cum Perdiccâ remeavit: quod tribuit ejus obſervantiæ, & ne abeſſet ab aulâ. [*Plutarch.*]

Perdiccas & rex Philippus, relictâ Cappadociâ, in Piſidiam profecti; duas urbes, unam Larandæorum, Iſaurenſium alteram, evertere decre-

decreverunt. Nam hæ, vivente adhuc Alexandro, Balacrum Nicanoris filium, ducem illis ac satrapam designatum, occiderant. Larandæorum itaque urbem primâ incursione subigunt: & trucidatis puberibus, alíisque sub coronâ venditis, urbem solo æquant. Isaurenses obsessi, incensâ urbe, se cum opibus cremant. Milites quibus diripiendam urbem Perdiccas concessit, flammâ restinctâ, multum argenti auríque reperiunt. [*Diodor.ann.2. Olymp.114.*] A Cappadocibus factum incendium hoc, victo Ariarathe, refert Justinus, [*lib.13.cap.6.*] & eum secutus Orosius. [*lib.3.cap.ult.*]

Iollas Antipatri filius & Archias è Macedoniâ ad Perdiccam venerunt, adductâ in uxorem illi Nicæâ Antipatri filiâ. Eam Perdiccas, priusquàm res ipsius confirmatæ erant, jam antea desponderat. Sed posteaquam regias copias regníque administrationem & tutelam adeptus erat; Cleopatram Philippi filiam & germanam Alexandri sororem, Eumene Cardiano inprimis suadente, matrimonio sibi jungere constituit. Interim verò, quo faciliùs ab Antipatro supplementum tyronum ex Macedoniâ obtineret, & ne conatibus suis reluctantem illum haberet, Nicæam duxit: Alcetæ fratris præcipuè consilio ad nuptias illas inclinatus. [*Diodor. & Arrian. cum Justino, lib.13. cap.6.*]

Cynna quoque Philippi filia & Alexandri soror (sed non ex eâdem matre) filiam suam Adeam, quæ posteà Eurydices cognomen tulit, Philippo Aridæo uxorem adducebat. Cynnam verò Perdiccas & frater ejus Alcetas occiderunt. Unde Macedonum seditione ortâ, ad eam sedandam Perdiccas filiam ipsius Aridæo, matrimonio conjungendam procuravit. [*Arrian.apud Phot.* ubi Cynane *appellatur; quæ ab eodem Arriano in lib.1. de rebus Alexandri pag.* 5. Cyna, *atque à Diodoro ad ann.1. Olymp.116. & Athenæo in lib.13. cap.2.* Cynna *est nominata.*]

Perdiccas ex Ciliciâ ablegavit Eumenem, verbo ad suam provinciam, re vera ut confinem Armeniam à Neoptolemo commotam in potestate retineret. Quem Eumenes, quamvis animi tumore inflatum, blandis verbis elaboravit in officio continere. [*Plutarch. in Eumene.*]

Eumenes phalangem Macedonum inflatam & ferocem inveniens ex provincialibus manum equestrem collegit; vectigalia eis remittens, & immunitatem dans. Equos etiam emit, quos distribuit iis quibus ex comitatu suo maximè fidebat: largitionibus animos eorum inflammans, corporáque itineribus faciendis ac laboribus exercens. Unde exiguo spatio equites non minùs 6360 ab eo coacti sunt. [*Id.ibid.*]

3683 Antipater & Craterus in Græciâ Ætolis bellum intulerunt. Quos cùm Crateri milites per hyemem in locis nive conspersis perdurare cogerent: commeatus inopiâ extremum in discrimen venerunt. [*Diodor.*]

Perdiccæ munera Sardes ad Cleopatram Eumenes attulit: cùm jam Perdiccæ esset decretum, Nicæâ Antipatri filiâ repudiatâ, ejus in locum Cleopatram ducere. Id Menander Lydiæ satrapa Antigono, qui amicitiam cum Antipatro colebat, significavit. [*Arrian.*] Cúmque Antigonum Perdiccas calumniis & criminationibus iniquis oppres- 4393 321

sum

ſum occidere ſtatuiſſet: ille, quaſi contra objecta ſe crimina defenſurus eſſet, præ ſe ferebat. Interim fugâ clàm adornatâ cum familiaribus Demetrióque filio, naves Atticas noctu ingreſſus in Europam, ut cum Antipatro ſe conjungeret, contendit. [*Diodor.*]

Cùm Ariſtander Telmiſſenſis vates, à Diis ſibi revelatum finxiſſet, eam terram quæ Alexandri corpus exciperet feliciſſimam & ab hoſtium incurſionibus in perpetuum futuram liberam: de eo potiundo inter Macedonum duces, Perdiccam inprimis & Ptolemæum, magno ſtudio eſt certatum. [*Ælian.lib.*12.*cap.*64.] A Perdiccâ ſuis negotium datum erat, ut Ægas illud deportarent. [*Pauſan.in Attic.pag.*5.] Sed Aridææus qui illud apud ſe ſervabat, contra Perdiccæ voluntatem cum eo ad Ptolemæum profectus eſt; à Babylone per Damaſcum in Ægyptum iter faciens. Qui ſæpenumero licèt à Polemone Perdiccæ familiari impeditus, pervicit tamen, re ex animi ſui ſententiâ geſtâ. [*Arrian. apud Phot.*]

Aridæus igitur, biennio in funeris apparatu inſumpto, (cujus magnificentia à Diodoro copioſè deſcribitur) è Babylone corpus Alexandri deportavit: ingente opificum & aliorum qui vias aperirent & pompam deducerent multitudine comitante. Ptolemæus verò cum exercitu ex Ægypto Syriam uſque obviam proceſſit. [*Diodor.ann.*3. *Olymp.*114.] acceptúmque corpus Macedonico ritu Memphi condidit. [*Pauſan. Attic.pag.*5.] & inde paucis poſt annis Alexandriam tranſtulit. [*Curt.lib.* 10. *cap.ult.*] quam tamen tranſlationem à filio ejus Ptolemæo Philadelpho factam fuiſſe, Pauſanias ſignificat. [*in Attic.pag.*6.] Vid.Strabon.lib 17.pag.794.]

Perdiccas in Cappadociâ congregatis amicis & ducibus, utrum in Macedoniam agmen movendum, an priùs in Ptolemæum arma expedienda eſſent, deliberandum propoſuit. Quibuſdam placebat bellum in Macedoniam transferri: ſed magis in rem viſum eſt ab Ægypto incipere, ne in Macedoniam profectis Aſia à Ptolemæo occuparetur. Eumeni igitur, præter provincias quas acceperat, Caria, & Lycia, & Phrygia à Perdiccâ ſunt adjectæ: partíſque illius Aſiæ, quæ inter Taurum montem & Helleſpontum jacet, præfectura illi eſt commiſſa. Copiarum etiam quæ in Cappadociâ & Armeniâ erant dux cum ſummo imperio creatus, Craterum & Antipatrum opperiri, locíſque ad Helleſpontum occupatis, tranſitum eorum prohibere juſſus eſt. Alcetæ quoque fratri ſuo, & Neoptolemo Perdiccas præcepit, ut Eumeni in omnibus parerent; Eumenem verò voluit pro ſuo agere arbitrio. Clito cura claſſis eſt tradita: Cilicia Philotæ adempta, Philoxeno data. Ipſe vero Perdiccas Damaſco profectus, quò ſpecioſiorem cauſam expeditioni prætexeret, regem Aridæum & Alexandrum puerum Alexandro Magno & Roxane genitum in exercitu habuit, & cum eis Ægyptum verſus, adverſus Ptolemæum dimicaturus, iter inſtituit. [*Diodor.Juſtin.lib.*13, *cap.*6. *Arrian. Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene. Pauſan. in Attic.pag.*5.]

Cùm Antipater & Craterus ab Antigono audiviſſent Perdiccam, acceptâ in matrimonium Cleopatrâ, cum exercitu in Macedoniam tanquam regem ad imperium illis adimendum eſſe venturum: pace

cum Ætolis protinus factâ, Polysperchontem Græciæ & Macedoniæ præposuerunt; ipsi verò è Chersoneso Hellespontum trajecerunt, trajectus custodibus clàm per legatos deceptis. Legatos etiam ad Ptolemæum, Perdiccæ maximè infensum ipsísque amicum & iisdem insidiis appetitum, de societate jungendâ mitti placuit. Missi sunt & ab his ad Eumenem ac Neoptolemum, Perdiccæ obnoxios, legati: quibus Neoptolemus quidem assensus est, Eumenes verò minimè. [*Diodor. Justin. ut supr. Arrian.*]

Alcetas, cum Macedonibus quibus præerat, expeditionem in Antipatrum & Craterum suscipere apertè abnuit: Neoptolemus verò, invidiâ adversus Eumenem stimulatus, non modò clàm cum illis societatem est pactus, verumetiam insidias Eumeni struxit, & prodere exercitum ejus voluit. Quam rem cùm præsensisset Eumenes, cum proditore decernere prælio necesse habuit: magnâque strage factâ, impedimenta illius cepit, & reliquam multitudinem sibi adjunxit; magno bonorum ex Macedonibus virorum numero copias suas adaugens. Neoptolemus cum 300 equitibus ex acie elapsus, ad Antipatrum & Craterum profugit. Ab illis ad Eumenem legati missi, qui inducerent eum ut transiret ad ipsos, retentis provinciis suis, acceptísque insuper ab ipsis aliis. Quo respondente, priùs vitam se quàm fidem relicturum: in duas partes exercitum diviserunt. Cum unâ Ciliciam versus progressus est Antipater; ut inde in Ægyptum profectus, unâ cum Ptolemæo contra Perdiccam decertaret: cum alterâ Craterus est relictus, adversus Eumenem dimicaturus.

Eumenes, hostium adventu cognito, veritus ne si copiæ suæ cognoscerent adversus quos ducerentur, non modò non ituras, sed simul cum nuntio in diversa fugituras; deviis itineribus eas duxit, in quibus vera audire non possent: rumore divulgato, Neoptolemum iterum ingruere & Pigrim cum Cappadocum & Paphlagonum equitatu. Effecit etiam illud locorum præoccupatione, ut equitatu potiùs dimicaret quo plus valebat, quàm peditatu quo hostibus erat inferior. Peditum 20 millia ex diversis nationibus ille ducebat; equitum verò millia quinque, quorum virtute certaminis periculum decernere constituerat. Equites aliquanto plures quam 2000 Craterus habebat: pedites autem, numero quidem Eumeni pares, sed majore parte Macedones, celebratæ strenuitatis viros, in quibus spem victoriæ collocaverat.

In Cappadociâ instructâ utrinque acie, Craterus dextrum administrabat cornu, sinistro Neoptolemum præfecit. Eumenes Cratero ex adverso neminem locavit Macedonum, sed duas externorum equitum alas, quas Pharnabazus Artabazi filius & Tenedius Phœnix ducebat; jubens, ut nullis editis vocibus in Craterum irrumperent: ipse cum trecentis equitibus fortissimis Neoptolemum adortus est. Tum Craterus cum turmâ delectorum in hostes impressione factâ, insigniter quidem decertavit, sed equo cespitante, à Thrace quodam (vel Paphlagone, ut Arrianus innuit) in latus decurrente hastâ transfossus in terram decidit; quem unus ex Eumenis ducibus cognoscens, custodiam corpori graviter jam affecti animámque agentis adhibuit. Eumenes interea & Neoptolemus inter se complexi in terram ex equis deciderunt: ut

facilè

facilè intelligi poſſet inimicâ mente contendiſſe, animóque magis etiam pugnâſſe quàm corpore. Tum Eumenes Neoptolemi poplitem feriit: qui mox acceptâ plagâ enervatus jacuit. Animi tamen firmitate corporis imbecillitatem ſuperante, in genua connixus, adverſarii brachium & femur tribus ictibus ſauciavit. Quorum cùm nullus eſſet lethalis; Eumenes ſecundo ictu collum impetens, Neoptolemum obtruncavit: diebus circitèr decem, poſtquam eundem priori prælio fugaverat. [*Iid.*]

Eumenes Craterum ex acie ſemivivum elatum recreare ſtuduit: cúmque id non poſſet, multis lachrymis & extenſâ dextrâ ſortem ejus miſeratus, pro hominis dignitate atque priſtinâ amicitiâ amplo funere extulit; oſſáque in Macedoniam uxori ejus ac liberis remiſit. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*]

Duce utroque interfecto, multis præterea & maximè nobilibus captis, cornúque utroque in fugam acto, profligati equites ad phalangem peditum, tanquam ad prævalidum quendam murum, ſe receperunt. Eumenes hâc victoriâ contentus, tubâ militibus revocatis, trophæum excitavit, & eos qui in acie ceciderant funeravit. Pedeſtris verò Macedonum exercitus, qui in ea loca erat deductus, ut invito Eumene elabi non poſſet, pacem ab eo impetravit: datâque per jusjurandum fide, poteſtatem in pagis vicinis frumentandi accepit. Verùm reſumptis viribus, comparatíſque alimentis, contra jurejurando obſtrictam fidem noctu inde digreſſus, clàm ad Antipatrum ſe recepit. [*Diodor. cum Arriano & Æmil. Prob.*]

Perdiccas cum Regibus (Aridæo & Alexandro puero) & copiis in Ægyptum veniens, non procul ab urbe Peluſio caſtra poſuit: ubi dum foſſam quandam antiquam repurgare inſtituit, Nilus ſupra modum effuſus opera labefactavit. Et licèt Ptolemæus objecta crimina coram multitudine ita purgâſſet, ut injuſtè accuſatus videretur: bellum tamen, contra voluntatem multitudinis, illi intulit. [*Diodor. & Arrian.*]

Quum Perdiccas videret multos amicorum, caſtris ejus deſertis, ad Ptolemæum tranſire: ductoribus convocatis, alios donis, alios promiſſis magnificis, omnes denique colloquiis humanis, ſibi conciliavit. Inde clam ſub veſperam caſtris motis, juxta Nilum conſedit, non procul à caſtello quodam cui Murus Camelorum erat nomen. Illuceſcente die, tranſmiſſis copiis & elephantis oppugnationem caſtelli aggreſſus, & à Ptolemæo fortiter repulſus, in caſtra ſua retrocedere coactus eſt. Quibus noctu motis itinere tacito in regionem quandam venit Memphi adverſam, ubi Nilus in duas partes ſciſſus inſulam effecit recipiendis caſtris idoneam. Quò dum exercitum trajicere conaretur, plures duobus millibus perierunt: inter quos non pauciores mille, diu huc illuc jactati, à beluis in fluvio ſunt devorati. Ptolemæus autem ejectorum ad ipſum corpora combuſſit, juſtíſque exequiarum peractis, oſſa defuuctorum neceſſariis & amicis tranſmiſit. Unde Macedonum animi in Perdiccam longè magis efferati, benevolentiam ſuam ad Ptolemæum inclinârunt. [*Diodor.*]

Seditione in caſtris ortâ, ducum primores ad centum numero deſciverunt:

verunt: inter quos nobilissimus erat Pithon nulli amicorum Alexandri virtute & gloriâ secundus. Equitum verò nonnulli, conspiratione factâ, oppressum in tentorio Perdiccam trucidârunt: quum per tres annos (vel, tertio jam currente anno) principatum obtinuisset. [*Id. cum Arriano, Justino lib.*13. *cap.*8. *Pausan. in Attic. pag.*5. *& Æmilio Probo in Eumene*; *qui* Perdiccam apud flumen Nilum interfectum à Seleuco & Antigono *fuisse scribit.*]

Postridie congressis ad concionem militibus, Ptolemæus ad Reges, transmisso Nilo profectus est: donísque allatis & variis quoque obsequiis tam eos quàm cæteros Macedonum proceres amanter complexus est. Et quum à se facta excusâsset; quia commeatus defecerat, largam frumenti copiam exercitui subministravit, aliísque necessariis castra replevit. Quin & ipsorum Perdiccæ amicorum vicem dolere se palam ostendit: & quibuscumque Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eosdem ille omni ope ac ratione metu liberare studuit. Quanquam verò gratiâ quâ apud multitudinem valebat Regum tutelam vendicare sibi facillimè potuisset: consilio tamen suo effecit, ut quum deliberationem Macedones de imperio proposuissent, omnes propensis animis Pithonem (qui Græcos in superiore Asiâ à Macedonibus deficientes debellaverat) & Aridæum (qui Alexandri corpus deportaverat) regum Aridæi & Alexandri pueri curatores cum supremâ potestate crearent; & copiis universis, Perdiccæ loco, præficerent. [*Diodor. & Arrian.*]

Duobus post Perdiccæ interitum diebus, de victoriâ Eumenis in Cappadociâ cædéque Neoptolemi & Crateri nuncius pervenit: qui si duobus diebus illum antevertisset, propter successus magnitudinem nemo Perdiccæ manus inferre fuisset ausus. Ob Crateri verò necem infensi Macedones, Eumenem hostem declarârunt, & de adjunctis ipsi viros nobilissimos 50. quorum in numero erant, & Pitho Illyrius (sic enim conjunctim apud Justinum lego; ut etiam apud Arrianum in Indicis, pag.181. Πείθων Κρατεᾶ Ἀλκομενεύς, quæ Stephano urbs est Illyridis) & Perdiccæ frater Alcetas. Dux contra eos Antigonus cum Antipatro delectus est: evocatúsque è Cypro est Antigonus, & unâ cum Antipatro ad Reges festinare jussus. [*Diodor. & Arrian. cum Justino, lib.*13. *cap.*8. *& Plutarcho in Eumene.*]

Interfecti etiam sunt à Macedonibus in Ægypto amicorum Perdiccæ fidelissimi, & soror ejus Atalanta; quam Attalus classis Imperator, qui tum ad Pelusium agebat, uxorem duxerat. Ille certior de uxoris & Perdiccæ cæde factus, cum classe solvens, Tyrum appulit. Ubi Archelaus Macedo, præsidio urbis præfectus, comiter eum excepit, urbémque, cum 800 talentis à Perdiccâ custodiæ suæ commissis, ei tradidit. Ita Attalus ad Tyrum subsistens, quicunque è castris ad Memphim Perdiccæ amicorum evaserant, collectos recreavit. [*Diodor.*]

Eurydice, regis Aridæi conjux, Pithonem & Aridæum Regum curatores nihil se inconsultâ volebat agere. Qui primò quidem non repugnârunt: pòst tamen, nihil illi commune cum Republicâ esse; sibi verò illam, dum Antigonus & Antipater veniant, curæ fore responderunt. [*Arrian.*]

Pithon

Pithon & Aridæus à Nilo cum Regibus & copiis profecti, in Triparadisum superioris Syriæ pervenerunt. Ibi dum Eurydice multa curiosiùs agit, & curatorum studiis adversatur; Pithon incommoditate illâ offensus, quòd & Macedones in mandata ejus magis intentos videret, advocatâ concione, tutelâ se abdicavit. Macedones ergo Antipatrum cum summâ potestate curatorem elegerunt. [*Diodor.*]

Exercitus ab Antipatro quæ Alexander promiserat militiæ proemia poscit. Antipater, cùm in præsentiâ nihil haberet, æquum postulare respondit: seque mox thesauros regios, quæque alibi recondita essent, exploraturum est pollicitus. Quæ ipsius oratio parùm jucunda fuit exercitui. Quare cùm Eurydice quoque criminationes adversus Antipatrum foveret, plebe indignante, seditio cooritur. Quo tempore & Eurydice in eum concionatur (Asclepiodoro scribâ sermonem ejus referente) & præter eam item Attalus: planè ut vix cædi ereptus sit Antipater. Ejus patrocinium Antigonus & Seleucus apud inconditam plebem susceperunt: qui & ipsi propterea non parùm de vitâ periclitati sunt. Morti ergo ereptus Antipater ad suum se recepit exercitum, & equitum præfecti dein evocati convenerunt: vixque tandem seditioni fine dato, Antipatrum rursum, ut antea, summæ præesse rei jubent. [*Arrian.*]

Dehinc Satrapiarum in Triparadiso ab Antipatro facta est partitio: quâ priorem partim ratam habuit, partim ubi temporum necessitas exigeret innovavit. Et Ptolemæo quidem, quam huc usque tenuerat, assignavit. Fieri enim haud poterat, ut is aliò transferretur; propterea quòd suâ ipsius virtute Ægyptum velut armis partam obtinuisse videretur. Mesopotamiam & Arbelitidem Amphimacho regis fratri, Babyloniam Seleuco, Parthiam Philippo, Ariam & Drangianam Stasandro Cyprio, Bactrianam & Sogdianam Stasanori Solio ex eâdem insulâ oriundo, attribuit. Mediæ, Atropatæ (mortuo Perdiccâ genero suo) ademptæ, ad Caspias usque portas præfecturam Pithoni Crateæ sive Cratevæ filio assignavit. Unde Atropates minorem Mediam, à se Atropatiam nominatam, à Macedonum potestate avertens, ditionis illius ab aliis separatæ regem se constituit: cujus successionem ad sua usque tempora ibidem duravisse, testatur Strabo. [*lib.* 11. *pag.* 523.] Antigeni (pro quo, *Antigoni* nomen apud Diodorum perperam legitur) argyraspidum ductori, quòd primus Perdiccam invasisset, Susianæ præfectura, & pecuniæ Susis colligendæ cura commissa est: eique è Macedonibus, qui maximè tumultuati fuerant, ad tria millia traditi. Reliquæ majoris Asiæ satrapiæ in eodem quo priùs fuerant statu relictæ sunt. nisi quòd *Patala*, urbem Indorum maximam, Poro regi cessisse Arrianus referat: quod nos non facilè admittimus.

In minore Asiâ, Cappadocia (& cum eâ conjuncta Paphlagonia; ademptæ Eumeni provinciæ) Nicanori, Lydia (non Lycia, ut apud Diodorum legitur) Clito, Phrygia minor ad Hellespontum posita Aridæo data est. Cariam Cassander, magnam Phrygiam, Lycaoniam, Pamphyliam & Lyciam Antigonus, ut antea, retinuit. Apud Diodorum, pro *Lyciâ*, malè hîc posita est *Cilicia*: quam Philoxeno datam ab Antipatro idem ipse priùs dixerat; vel (ut apud Arrianum est) confirmatam potiùs. Eam enim provinciam Philotæ ademptam dedisse Perdiccam

diccam Philoxeno, ex Juſtino (*lib.*13. *cap.*6.) ſuprà audivimus.

Antigonum hunc (quem, quòd uno careret oculo *Cyclopem* appellatum ſcribit Ælianus, *lib.*12. *Var. hiſtor. cap.*43.) regii exercitus imperatorem conſtituit Antipater, iiſdémque copiis quibus antea Perdiccas præfuerat eum præfecit, eíque Regum curam cuſtodiámque mandans, bellum cum Eumene conficiendum volenti commiſit. Unde ab Antipatro ἐπίσκοπον τῆς ὅλης Ἀσίας Appianus, (*in Syriacis pag.*121.) & τῆς Ἀσίας στρατηγὸν αὐτοκράτορα Diodorus (*lib.*18. *pag.*626.) declaratum eum fuiſſe ſignificat. Filium verò ſuum Caſſandrum (Cariæ ſatrapam) ut equitum Chiliarchum illi adjunxit: ut ſi quid privatæ rei moliretur Antigonus, clam id habere non poſſet. [*Diodor. & Arrian.*]

Eodem tempore, corporis Regii cuſtodes ac ſtipatores, Autolycum Agathoclis filium, Amyntam Alexandri filium atque Peuceſtæ fratrem, Ptolemæum Ptolemæi filium & Alexandrum Polyſperchontis filium, Antipater deſignavit. [*Arrian.*] Valdéque ab omnibus ob res bene geſtas laudatus, cum Regibus & agmine ſuo Macedoniam verſùs iter intendit. [*Id. & Diodor.*]

Eumenes, ut ſe hoſtem à Macedonibus judicatum bellúmque Antigono decretum cognovit, ultrò ea militibus ſuis indicavit: ne fama aut rem in majus extolleret, aut militum animos rerum novitate terreret; ſimul, ut circa ſe animati eſſent, cognoſceret, ſumpturus conſilium ex motu univerſorum. Conſtanter tamen præfatus eſt, ſi cui hæc terrori eſſent, habere eum diſcedendi poteſtatem. Quâ voce adeò cunctos in ſtudium partium ſuarum induxit; ut ultrò illum omnes hortarentur, reſciſſuróſque ſe ferro decreta Macedonum affirmarent. [*Juſtin. lib.*14. *cap.*1.]

His etiam auditis, Alcetas Perdiccæ frater fugâ ſalutem ſibi quæſivit: & Piſidas ſibi conciliavit. Commoda enim ex hoſtico ſic inter illos partiebatur, ut prædæ dimidium acciperent. In colloquiis præterea verborum humanitate utens & in conviviis quotidie eorum nobiliſſimos menſæ adhibens, multóſque donis eximiis honeſtans, omnium ſibi benevolentiam conflavit. [*Diodor. pag.*623.]

Attalus quoque, totius claſſis imperio tunc fungens, qui in civili ab Antipatro defectione nemini ſecundus fuerat, fugiens pariter cæteris ſeſe exulibus miſcuit: exercitúmque tandem conflavit peditum 10000, equitum 800. ac cum his Cnidum, Caunum & Rhodum invadere conatus, à Rhodiis fortiter, Demarato apud eos claſſis præfecto, repulſus fuit. [*Arrian.*]

3684 Eumenes ex regiis armentis, quæ ad Idam paſcebantur, equos ſumpſit quot habebat opus. Cúmque rationem procuratoribus ſcriptam miſiſſet, riſiſſe dicitur Antipater ac dixiſſe; mirari ſe cautionem Eumenis, qui expectaret ipſis ſe de rebus regiis relaturum rationem, aut repetiturum ab ipſis. [*Plutarch. in Eumene.*]

Hinc exercitu, non in *Ætoliam*, ut vulgata legunt Juſtini exemplaria, ſed, ut codex habet Manuſcriptus, in *Ætuliam* (ſive Ætulanen, Armeniæ minoris in Cappadociâ portionem; ut ex Ptolemæo hîc obſervavit juvenis eruditiſſimus mihíque amiciſſimus Iſaacus Voſſius) promoto, pecunias civitatibus Eumenes imperavit; recuſantéſque dare, hoſti-

hostiliter diripuit. Inde Sardes profectus est ad Cleopatram sororem Alexandri Magni, ut ejus voce centuriones principalésque confirmaret; existimaturos ibi majestatem regiam, unde soror Alexandri staret. [*Justin.lib.*14.*cap.*1.] Cúmque Sardes etiam in itinere suo Antipater peteret; Eumenes in Campis Lydiis decertare cum eo voluit, quòd ab equitatu firmus esset, simul etiam quòd Cleopatræ vires suas ostentare gestiret. Sed Cleopatra, verita ne apud Antipatrum & Macedonas quasi belli ipsis causa foret in crimen vocaretur, Eumeni ut Sardibus abscederet persuasit. [*Plutarch.& Arrian.*] Antipater tamen eam nihilominus cùm advenisset, ob societatem cum Eumene atque Perdiccâ, non sine probris atque convitiis increpavit. Illa verò, supra quàm ab eo sexu expectari poterat, sese defendit, aliáque plurima vicissim objecit: ac tandem pacati discesserunt. [*Arrian.*]

Eumenes, relictâ Lydiâ, superiorem Phrygiam petiit, & Celænis hybernavit. [*Plutarch.*] Nuncios ad Alcetam ejúsque socios misit, qui copias omnes in unum adducere, atque ita junctis viribus communem hostem oppugnare rogarent. Aliis verò aliud suadentibus, nihil effectum est. [*Arrian.*] Ubi Alcetâ, Polemone & Docimo de ducatu cum eo contendentibus; Hoc illud, inquit, est quod dici solet, Exitii nulla habetur ratio. [*Plutarch.*]

Eumenes militibus intra triduum solvere stipendium pollicitus, fecit iis villarum illius regionis castellorúmque hominibus & pecore refertorum, auctionem. Qui mercatus aliqua fuerat ordinum ductor vel mercenariorum præfectus, tormentis & machinis ab Eumene acceptis, expugnabat ea: prædámque in debitum stipendium milites partiebantur. [*Id.*]

Antipater cum Eumene pugnare adhuc non ausus, Cassandrum misit, qui cum Attalo atque Alcetâ dimicaret. Certatum hîc est æquo propemodum marte: sic tamen, ut inferior Cassander discesserit. [*Arrian.*]

Cassander ab Antigono dissentiens, animi perturbationem, Antipatro patre inhibente, deposuit. Apud Phrygiam tamen cum patre congressus, ne à Regibus longiùs discederet, sed Antigonum suspectum haberet, hortatus est. Antigonus verò cùm temperatâ suâ prudentiâ, tum variis obsequiis atque virtutibus, suspicionem pro virili sustulit. Mitigatus itaque Antipater, de illis copiis quas in Asiam secum transvexerat, pedites Macedonici generis 8500 & parem equitum externorum numerum, cum elephantorum parte dimidiâ, id est, 70 Antigono tradidit; quo faciliùs bellum cum Eumene conficeret. Ita Antigonus bellum hoc administrare exorsus est: Antipater verò, acceptis Regibus cæterísque copiis, in Macedoniam trajecturus abiit. [*Id.*]

Ibi cùm tumultuantes milites pecuniam postularent, promisit Antipater, ubi Abydum pervenisset, illam sese curaturum, præbiturúmque fortasse donativum universum: sin verò, majorem certè partem accepturos. Hâc ergo spe lactatos, absque seditione deinceps Abydum usque eos perduxit: unde ipse noctu (deceptis astu militibus) unà cum Regibus, Hellespontum ad Lysimachum trajecit. Postridie verò ejus diei, etiam ipsi transierunt; de pecuniâ poscendâ in præsens quiescentes.

Hæc

Hæc Arrianus: [*in Bibliothecâ Photii, cod.92.*] qui hîc libros suos 10 de Rebus post Alexandrum gestis terminavit.

Antigonus, ad Eumenem bello subigendum, ex hybernis copias ad se contraxit: & comparatis bello necessariis in Eumenem duxit, qui tunc ad Cappadociam subsistebat. [*Diodor.*] In totis verò Eumenis castris abjectæ inventæ sunt epistolæ, centum talenta & honestum ordinem proponentes ei qui Eumenis caput ad Antigonum detulissent. [*Justin. lib.14. cap.1. Plutarch. in Eumene.*] His cognitis, Eumenes vocatis ad concionem militibus, primò gratias agit, quòd nemo inventus esset, qui spem cruenti præmii fidei sacramento anteponeret: deinde callidè subnectit, confictas has à se epistolas ad experiundos suorum animos esse. Quo facto, & in præsenti labantium animos deterruit; & in futurum providit, ut si quid simile accidisset, non se ab hoste corrumpi, sed à duce tentari arbitrarentur. Omnes igitur operam suam certatim ad custodiam salutis ejus obtulerunt. [*Justin.*] Decreverunt autem, ut ex præstantissimis mille essent asiduè corporis ejus custodes, stationésque & excubias vicissim agerent. Obtemperabant illi, lætique præmia accipiebant ab eo, quæ à regibus amici. Siquidem jus Eumeni erat causias purpureas & chlamydes conferendi: quod apud Macedones habebatur inter dona regia præcipuum. [*Plutarch.*] 4394 320

Ab Eumene tamen ex præcipuis ducibus quidam nomine Perdiccas, cum 3000 peditibus & 500 equitibus, deficiens, tridui viâ castra habebat. Contra hunc Phœnicem Tenedium cum quatuor millibus selectissimorum peditum & mille equitibus Eumenes misit. Is noctu raptim iter faciens ex improviso rebelles opprimit adhuc dormientes; captóque Perdiccâ, exercitu potitur. Tum præcipuos defectionis authores capite multat Eumenes; & milites cæteris mixtos humaniter tractat, sibíque benevolentiam illorum conciliat. [*Diodor.*]

Posthæc Antigonus per internuncium cum Apollonide equitum præfecto quodam apud Eumenem agens, ingentibus promissis, ut proditorem se exhiberet, in pugnâ ad hostes transeundo, effecit. Castra tum habebat Eumenes in Orcyniis Cappadociæ, equestri prælio accommodatis. Antigonus igitur cum toto exercitu illuc profectus, superiores camporum tractus quibus montes imminent occupavit. Habebat tum Antigonus supra decem millia peditum (quorum plerique Macedones erant, fortitudine admirabiles) & duo millia equitum, cum elephantis triginta: Eumenes verò non minùs 20 millibus peditum, & 5 millibus equitum. Prælium hinc acerrimum committitur: & propter subitum Apollonidis cum equitatu à sociis secessum, Antigonus vincit; octo circitèr millibus adversariorum occisis. Impedimentis quoque omnibus potitur. [*Id.*]

Proditori verò non dedit facultatem Eumenes, ut ex fugâ elaberetur ad hostes; sed arreptum suspendit. Ipse fugiens, contrariâ ac illi tenebant qui eum insequebantur viâ, insciis illis convertit iter; atque præteritis hostibus, ut ad locum venit ubi fuerat pugnatum, castra metatus mortuos coacervatos circumjectorum vicorum diruptis foribus cremavit, seorsum duces, seorsum gregarios milites: excitatísque tumulis, recepit se. ut Antigonus, qui pòst eò pervenit, stuperet

peret audaciam atque immotum ejus animum. [*Plutarch.*]

Hinc incidens in Antigoni impedimenta, quum multa libera capita & magnam vim servitiorum opúmque facilè capere potuisset, veritus ne sui spoliis prædáque locupletati ad resistendum timidiores, ad fugam ob sarcinas tardiores, & in subeundis periculis inertiores efficerentur; ut corpora primùm curarent & pabulum darent equis, deinde hostes adorirentur, præcepit. Interim ad Menandrum super hostium impedimenta positum clàm summittens eum monuit, ut ex locis planis ad proximi montis latus celerrimè se reciperet, ne ab equitibus ille subitò cingeretur. Quod, periculo animadverso, cùm ille fecisset: Eumeni se multum debere profitebantur adversarii, qui eorum liberos à servitute, & uxores à militari violentiâ servâsset. Quod tamen non illorum causâ factum ab eo dixisse fertur Antigonus, sed ne seipsum tot pedicis fugientem intricaret. [*Id.*]

Hinc vagabundus Eumenes & fugitans, magnam militum partem induxit ut facesserent: vel quòd eorum gereret solicitudinem, vel quòd trahere eos secum nollet pauciores quàm ad signa conferenda, & plures quàm ad tegendam fugam suam. Postquàm in Nora castellum munitum (quod suo tempore Neroassum dictum, in libro 12° notavit Strabo) ad Lycaoniæ & Cappadociæ positum confinia, cum 500 equitibus & 200 peditibus (licèt utriusque simul ordinis circiter 500 Diodorus statuat) refugit; quotquot amici ejus missionem postulaverunt, quòd non ferrent asperitatem loci vel victus angustias, omnes complexus atque omni comitate prosecutus, missos fecit. Loci enim ambitus duo stadia non excedebat: erátque frumenti ibi & aquæ & salis copia, sed obsoniorum nihil suppetebat. [*Id. cum Diodoro, & Justino, lib.* 14. *cap.*2.]

Antigonus admoto exercitu, antequam obsidere Eumenem cœpisset, evocavit eum ad colloquium: illóque obsides rogante, ad se sicut superiorem ut veniret mandavit. Cui ille: *Neminem*, inquit, *quousque gladii compos ero, me censeo superiorem.* Ubi Antigonus igitur fratris filium Ptolemæum, ut ille postulaverat, in arcem misit, descendit Eumenes: ac complexi inter se consalutavere amicè ac familiariter. Multa quum essent disputata, neque mentionem Eumenes salutis suæ & veniæ ullam faceret, verùm satrapias quoque ab initio traditas posceret sibi firmari & præmia reddi: obstupuerunt assistentes, admiratíque sunt animum ejus & fortitudinem. Antigonus ergo de his ad Antipatrum se relaturum pollicitus, Eumenem ægrè à turbâ tutum reduxit; atque duplici muro fossísque circumvallatis Noris, relictóque quod oppugnationi sufficeret præsidio, inde movit. [*Id.*]

Post aliquod tempus interjectum Eumenes legatos (inter quos Hieronymus Cardianus historicus, civis suus, fuit) ad Antipatrum, quòd solus par Antigoni viribus videbatur, de pacificatione misit. [*Diodor. & Justin.lib.*14.*cap.*2.] Ipse interim circumsessus victum sociis, licèt tenuem lætum tamen, paravit; omnes vicissim ad mensam suam invitans conviviúmque lepidis sermonibus & comitate condiens. [*Diodor. & Plutarch.*] Quotiescunque autem voluit, & apparatum & munitiones Antigoni alias incendit, alias disjecit. [*Æmil.Prob.*]

Cùm revereretur ne uno loco manens equos militares perderet, quòd spatium non esset agitandi: certis quotidie horis eos ita suspendebat, ut posterioribus pedibus innixi, prioribus elevati, dum naturalem assistendi appetunt consuetudinem, ad sudorem usque crura jactarent. Hordeum etiam objiciebat eis elixum, ut & perficerent id citiùs & concoquerent meliùs. Quo factum est, quod omnibus mirabile est visum, ut jumenta æquè nitida ex castello educeret, ac si in campestribus ac planis ea locis habuisset. [*Diodor. Jul. Frontin. Stratagem. lib.4. cap.7. Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*]

Ptolemæus Lagi filius, advertens Phœniciam & Syriam quæ Cava, dicitur maximè sibi accommodam futuram, unde & Ægyptum posset tueri Cyprum invadere, multum in hoc operæ dedit, ut illis potiretur. Laomedontem igitur Mitylenæum, harum provinciarum satrapam à Perdiccâ & Antipatro constitutum, ut eas sibi traderet, oblato ingenti auri pondere tentavit. Quod quum non impetrâsset, Nicanorem unum ex amicis ducem creavit; & cum justis illuc copiis misit. Is expeditione in Syriam factâ, Laomedontem cepit: qui corruptis custodibus, ad Alcetam aufugit in Cariam. Nicanor verò, Syriâ totâ & Phœniciâ intra breve tempus subactâ & præsidiis munitâ, in Ægyptum rediit. [*Diodor. cum Appiano in Syriac. pag. 121. & Pausaniâ in Atticis, pag.5.*]

Ptolemæus partes cavæ Syriæ & Phœniciæ adortus, Hierosolymis dolo occupatis ad centum hominum millia ex Judæâ in Ægyptum traduxit: ex quibus circiter 30000 selectos, qui & ætate & robore præstarent, armis instructos in exercitum & ad militiæ usum stipendiis amplioribus recepit, iísque ut maximè fidis Ægypti præsidia munita commisit. Reliquam verò turbam seniorum & juniorum, ac mulierum etiam, concessit militibus in servitutem; non tam sponte & consilio suo, quàm exoratus ab illis, ad usus & necessaria in belli rebus ministeria. [*Aristeas, in libello de LXX. interpretib. cum epistol. Ptolemæi Philadelphi apud eund. Joseph. Antiquit. lib.12. cap.1. & 2. Euseb. in Chronico.*]

De captis ab eo Hierosolymis ita meminit Agatharchides Cnidius, in τῶν διαδόχων sive Alexandri M. successorum historiâ. [apud Joseph. lib.1. contr. Apion. pag.1050. cum lib.12. Antiquit. cap.1.] *Qui vocantur Judæi, habitant omnium munitissimam civitatem, quam Hierosolyma vocare solent indigenæ. Hi septimâ die vacare consueverunt, & neque arma illo die gestare, neque agriculturam attingere, neque alterius cujuspiam ministerii curam habere: sed in locis sacris manus extendentes, orare usque ad vesperam. Ingrediente verò in civitatem Ptolemæo Lagi cum exercitu, & hominibus eorum qui civitatem custodire debebant observantibus insipientiam; patria quidem acerbum suscepit dominum, lex verò convicta est malam habere consuetudinem.* Addit Appianus, Ptolemæum Hierosolymorum mœnia diruisse; relictísque in Syriâ præsidiis, in Ægyptum navigavisse. [*Syriac. pag.119. & 121.*]

De Ægyptiacâ deportatione, in libro 12. Antiquit. cap.1. ita scribit Josephus. *Ptolemæus multos captivos ex montano Judææ tractu & Hierosolymorum viciniâ, Samariâque & Garizin monte, in Ægyptum traductos jussit sedes ibi figere. Et cùm Hierosolymitas pertinacissimè jurisjurandi*

randi fidem ſervare compertum haberet ex reſponſo quod Alexandri legatis poſt Darii cladem dederant; multa ex eis præſidia diſpoſuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam jus civitatis pari cum Macedonibus conditione dediſſet, ſacramento omnes devinxit, ſervaturos fidem poſteris ejus qui tam multa ipſis crediderat. & in libro 2° contra Apionem. [*pag.* 1063.] *Ptolemæus Lagi Judæis Alexandrinis Ægyptiaca caſtra commiſit; arbitratus fide ſimul eorum & fortitudine conſervanda: & in Cyrene credens ſe tutiſſimè regnaturum, & in aliis Libyæ civitatibus, ad ea loca partem Judæorum habitandi cauſâ direxit.* Ex quorum poſteris, fuit Jaſon ille Cyrenæus, è cujus ſcriptis ſecundus liber Maccabæorum fuit excerptus; [II *Maccab.*II. 24.] & Simon Cyrenæus, qui Chriſti crucem tulit: [*Matth.*XXVII.32.] & quorum in Act.II.10. & VI.9. facta habetur mentio.

3685 Antigonus, dum Noris muro duplici circumſeptus hæreret Eumenes, in Alcetam & Attalum expeditionem ſuſcepit. Cum toto igitur exercitu è Cappadociâ profectus in Piſidiam contendit, ubi Alcetas cum ſuis conſiſtebat: & intra ſeptem dies 2500 ſtadia emenſus, ad urbem quæ Cretenſium vocatur venit; & jam hoſtibus ignaris adventus ipſius imminens, colles quoſdam & impedita loca prior occupavit. Sub ſignis verò, præter elephantos, pluſquam 40 peditum, & equitum ſeptem millia habebat. Cum quibus Alcetas tamen congredi eſt auſus; cùm illi pedites 16000 & equites 900 tantùm ſocii armorum eſſent. Sed Antigonus ex edito loco pugnans & viribus longè ſuperior, profligato toto illius agmine, Attalum cum Docimo & Polemone multíſque ducibus inſignibus cepit. Quibus in fidem acceptis, reliquos in ordines ſuos diſtribuit; & clementem humanúmque ſe illis præbens, agmen ſuum amplificavit haud mediocriter. [*Diodor.*]

Alcetas cum ſatellitibus & filiis ſuis Piſidíſque illi militantibus, in Piſidiæ urbem Termeſſum confugit: Piſidis illis, qui ſexies mille circiter numero erant & ſtrenuitate excellentes, nullo ſe eum pacto derelicturos promittentibus. Quum igitur Antigonus cum toto agmine ad Termeſſum caſtrametatus, Alcetam ſibi dedi peteret, eúmque tradendum ſeniores cenſerent: juniores initâ conjuratione decretum fecêre, ſe pro ſalute ejus quodvis periculum ſubituros. Seniores verò noctu legatis ad Antigonum miſſis, ſe Alcetam ſive vivum ſive mortuum ipſi tradituros pollicentur: ſi juvenes modò levioribus velitationibus, & ſimulatâ fugâ, longiùs extra urbem eliceret. Quod dum ille faceret, captatâ abſentiæ juvenum opportunitate, immiſſis ſuis Alcetam ſeniores invaſerunt: qui ne in hoſtium poteſtatem veniret, ipſe manus ſibi intulit. Cadaver lectulo impoſitum & lacernâ viliſſimâ obtectum, clam illis qui præliabantur, Antigono eſt traditum: quod indignis toto triduo affectum contumeliis ille tandem inſepultum abjecit. Juniores à pugnâ reverſi in ſuos efferantur: & urbis parte occupatâ, domos primùm incendere decreverunt. Sed mutatâ ſententiâ, ad incurſiones & latrociniâ converſi, magnam hoſticæ terræ partem devaſtârunt. Alcetæ verò cadaver ab Antigono relictum ſplendidè funerârunt. [*Id.*]

Antipater moriturus Regum curatorem & ducem ſummâ cum poteſtate deſignavit Polyſperchontem: qui natu ferè maximus erat inter 4395 319

omnes Alexandri commilitones, & à Macedonibus in honore habebatur. Filius ejus Cassander, Chiliarchi quod obtinebat munere non contentus, & Polysperchontem sibi à patre prælatum indignatus, de summâ rerum potestate cum amicis suis colloquia instituit. Occultè insuper missis ad Ptolemæum legatis, amicitiam renovavit; & ut societatem armorum secum jungeret, classe quamprimum ex Phœniciâ in Hellespontum expeditâ, rogavit. Similiter & ad cæteros duces & civitates misit, qui de armis cum ipso jungendis solicitarent. [*Id. cum Plutarcho, in Phocione.*]

Quum Antigonus, ex Pisidiâ Phrygiam versùs exercitum ducens, ad Cretensium urbem pervenisset: de his omnibus ab Aristodemo Milesio certior factus est. Quibus cum voluptate auditis, summum spe suâ imperium complexus est. [*Diodor. cum Plutarcho, in Eumene.*] Asiæ enim imperator cum plenariâ authoritate ab Antipatro relictus, & majorem exercitus vim habens, thesauris in Asiâ potiturum se, dum nemini ad resistendum facultas suppeteret, confidebat. Erant tum in exercitu illius 60 peditum & 10 equitum millia, & 30 elephantes. Prætérque has copias, se alias insuper quando opus foret comparaturum sperabat: quòd peregrinis subinde allectis ubertim Asia stipendia posset sufficere. Senatu igitur amicorum coacto, quòd summam rerum capessat, illis exponit; & præcipuis amicorum, quà satrapias, quà præfecturas, adscribit: omnésque, spes magnas suggerendo, ad capessendum quæ agitabat promptiores facit. Asiam enim pervadere, ejectísque Satrapis qui hactenus fuerunt, ad amicos suos imperia traducere constituerat. [*Diodor.*]

Aridæus Phrygiæ ad Hellespontum satrapes, cognitâ Antigoni molitione, Satrapiæ suæ res in tuto ponere statuens, Cyzicenorum urbem, quòd maxima esset & præ cunctis opportuna, subitò aggressus est: habens secum plusquam decem millia peditum mercede conductorum Macedonúmque mille, sagittarios & funditores Persas 500, & equites 800, cum omni telorum & catapultarum apparatu ad oppugnationem necessario. Cyziceni, sub specie tractatus de conditionibus urbis tradendæ dilatione obsidionis obtentâ, à Byzantiis milites & tela, cæteráque propugnationi urbis convenientia, acciverunt: navibúsque longis oram præternavigantes, suos ex agris receptos in urbem revexerunt. Unde, obsidentium plurimis interfectis, Aridæus infecto negotio in satrapiam suam regredi coactus est. [*Id.*]

Antigonus, Celænis tum subsistens, cum viginti peditum & tribus equitum millibus ex toto agmine delectis, celeriter ad ferendum Cyzicenis suppetias contendit: periclitatam urbem ad futuras molitiones sibi obnoxiam reddere constituens. Sed quum paulo seriùs illuc venisset, ad Aridæum legatos misit, qui hisce de rebus cum eo expostularent: simúlque ut satrapiâ decederet, atque unâ ad victum urbe acceptâ privatam inde vitam ageret, imperavit. Id ille se facturum negavit: & distributis per urbes præsidiis, partem exercitus cum præfecto misit; mandato ei dato, ut se cum Eumene conjungens, Nora castellum obsidione liberaret, Eumenémque periculis exemptum in societatem belli adversus Antigonum adsciseeret. [*Id.*]

Vere

Vere appropinquante Eumenem, simulatâ deditione, dum de conditionibus tractat, præfectis Antigoni imposuisse, séque ac suos omnes è castro extraxisse incolumes scribit in ejus Vitâ Æmilius Probus. Antigonum verò, quum auxilia Eumeni ab Antipatro missa didicisset, ab obsidione recessisse, Justinus refert. [*lib.14.cap.2.*] At Diodorus & Plutarchus Eumenem, Hieronymi Cardiani amici & civis sui interventu, fide præstitâ, ab obsidione liberatum fuisse narrant. Ita enim res se habuit.

Antigonus de summo principatu consilia animo versans, Hieronymum historicum ad se accersitum, magnísque invitatum muneribus, legationem ad Eumenem obire jubet; quâ hortetur ipsum, ut pugnæ in Cappadociâ gestæ oblitus, amicitiam & societatem belli secum jungat: dona prioribus longè majora, & ampliorem provinciam; atque ut primus sit inter amicos, ac totius instituti particeps, illi promittens. [*Diodor.*] Qúumque præscripta ab eo fuisset jurisjurandi formula, quâ pactio sanciretur: eam Eumenes suo arbitratu correxit; & ad Macedones à quibus circumsidebatur retulit, utra jurisjurandi formula esset æquior. Antigonus enim defunctoriè in capite Regum factâ mentione, reliquum jusjurandum in se noménque suum conceperat. Eumenes verò primo loco Olympiadem cum Regibus posuit, deinde sic jusjurandum composuit, ut juraret sibi eosdem amicos & inimicos fore, non qui essent Antigono tantùm, sed qui essent Olympiadi & Regibus. Quæ çùm essent visa justiora, Eumene illud juramentum suscipiente, obsidionem solverunt; miserúntque ad Antigonum, ut ille quoque Eumeni id sacramentum diceret. Interea Eumenes quoscunque Noris habuerat Cappadocum obsides eis reddidit. Antigonus autem Macedonibus quòd jurisjurandi emendationem comprobâssent, acerbè & amarè rescripsit; atque ut Eumenem obsiderent rursus & circumvallarent, serò nimis mandavit. [*Plutarch.*]

Eumenes post annuam obsidionem insperatò salutis compos factus, ad tempus in Cappadociâ moram traxit; ibíque amicos pristinos, & palantes per regionem militiæ socios, recollegit. [*Diodor.*] A Cappadocibus, qui obsides receperant, equos, jumenta & tentoria accepit: collectísque illis militibus, qui dispersi post fugam in illis locis vagabantur, equites paulo minus mille contraxit. [*Plutarch.*] Quia enim mirum in modum industrius erat, confestim multos ejusdem spei socios, & ad communem militiam obsequium deferentes, habuit. Denique intra pauxillum dierum, præter quingentos illos amicos qui obsidionem cum ipso in munitione toleraverant, plus quàm bis mille ad imperata promptos milites apud se habuit. [*Diodor.*]

Antigonus, missis ad debellandum Aridæum minoris Phtygiæ satrapam copiis, ipse cum numeroso agmine, versùs Lydiam movit, satrapam ejus Clitum inde ejecturus. Qui præcognito ejus adventu, præcipuas urbes præsidiis munierat: ipséque in Macedoniam, ut Regibus & Polysperchonti audaciam & defectionem Antigoni significaret, & auxilia sibi peteret, transmittebat. [*Diodor.*]

Tum Antigonus Ephesum primo statim adventu in fidem accepit, adjutantibus illum in urbe nonnullis. Pòst quum appulisset Ephesum

Æſchylus Rhodius, & in quatuor navibus è Ciliciâ advexiſſet 600 argenti talenta Regibus miſſa in Macedoniam: ille pecuniam intercepit, ſibi ad peregrinos milites conducendum illâ opus eſſe dictitans. Quo facto ſatis declaravit, quòd totus ad ſua tractandum negotia converſus, Regibus adverſaretur. Poſt hæc urbes deinceps oppugnatum ibat; alias vi ſubigens, alias verbis ſibi concilians. [*Id.*] Atque ab hâc defectione numerantur anni illi 18, quos Antigoni principatui à Dexippo, Porphyrio & Euſebio tributos invenimus. [*in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag.*48.164. *&* 226.]

Caſſander trans miſſo Helleſponto, in Aſiam ad Antigonum ſe contulit; auxilium ut ſibi ferret rogitans, & Ptolemæum in belli ſocietatem venturum confirmans. Illum haud invitus ſuſcepit Antigonus, & confeſtim tum pedeſtribus tum nauticis ſe illum copiis inſtructurum promiſit. Hæc ſimulatione quâdam agebat, quaſi propter amicitiam cum Antipatro illi opem ferret: ſed revera magnis hominem bellis diſtineri volebat; ut ipſe, extra periculum, Aſiâ perdomitâ, ſummum imperium ad ſe pertraheret. [*Diodor.*]

Polyſperchon, Regum tutor & imperii Macedonici ἐπιμελητὴς ſive procurator, epiſtolam Regum nomine ſcriptam ad Eumenem miſit, ſuadens ut operâ ſuâ Regibus addictâ, inimicitias cum Antigono non deponeret: ſive in Macedoniam tranſgreſſus communi ſecum opere tutelam Regum gerere vellet, ſive potiùs eligeret in Aſiâ remanere, & exercitibus pecuniiſque acceptis contra Antigonum, qui jam manifeſtò à Regibus deſciviſſet, bellum gerere. Quòd ſi majoribus indigeret copiis, vel ſe cum Regibus univerſas regni vires in Aſiam traducturum. Ad quæſtores etiam Ciliciæ ab eiſdem datæ ſunt literæ, ut ex pecuniâ quæ erat Quindis (ubi Macedonum fuiſſe gazophylacium, docet Strabo, *lib.*14. *pag.*672.) Eumeni 500 talenta ad reſarciendum damna pridem accepta; cæteræque pecuniæ quantum ad peregrini militis conductionem alióſque belli uſus requiſiverit, exhiberent. Ad Antigenem quoque & Teutamum trium millium argyraſpidum duces ſcripſerunt, ut eos Eumeni traderent, eúmque in omnibus alacriter juvarent; utpote totius Aſiæ imperatorem plenâ cum poteſtate deſignatum. Similes præterea ab Olympiade matre Alexandri M. miſſæ ſunt literæ: quibus, inter alia, ut cùm ipſi tum Regibus opem ferret ſolicitè poſtulabat. [*Diodor. cum Plutarcho & Æmilio Probo, in Eumene.*]

Eumenes confeſtim è Cappadociâ movit, 500 equites & peditum ſupra duo millia ſecum habens. Non enim ſpatium illi erat ad ſuſcipiendum eos, qui ſe unâ militaturos polliciti, venire tardâſſent: propterea quòd ingens Antigoni manus duce Menandro adventaret, quæ in Cappadociâ illum degere, hoſtem Antigoni factum prohiberet. Qui verò relictus fuerat exercitus, triduo ſeriùs Eumenem ſecutus, cùm eum aſſequi non poſſet, in Cappadociam regreſſus eſt. [*Diodorus.*]

Magnis itineribus contendens Eumenes, ſuperato celeriter Tauro, in Ciliciam devenit. Tum duces argyraſpidum Antigenes & Teutamus, Regum literis obſecuti, cum amicis per longum intervallum Eumeni occurrerunt: & comiter excepto gratulati, quòd è maximis periculis nec opinatò incolumis evaſiſſet, promptè ad omnia ſe præſtò illi futuros

ſunt

ſunt polliciti. Ipſum etiam Argyraſpidum ex Macedoniâ agmen, tria millia circiter, cum benevolentiâ ſtudióque obviam proceſſit. [*Id.*]

3986 Invidiam Macedonum veritus Eumenes, quam ſubiturus erat, ſi ipſe alienigena (ex Thraciæ Cherſoneſo Cardianus) ſummo imperio potiretur; primùm 500 talenta ad reficiendum ſemetipſum à Regibus conceſſa recepturum ſe abnuit: tantâ donatione ſe non indigere dictitans, qui nullum ſibi principatum conſciſcere laboraret. [*Diodor. & Plutarch.*] Deinde Alexandri nomine tabernaculum ſtatuit, (ab ipſo, ut hoc faceret, monitum ſe per ſomnium fuiſſe fingens) in eóque ſellam auream cum ſceptro ac diademate poni juſſit, eóque omnes quotidie convenire, ut ibi de ſummis rebus conſilia caperentur: credens minore ſe invidiâ fore, ſi ſpecie imperii, nominíſque ſimulatione Alexandri, bellum videretur adminiſtrare. [*Diodor. Plutarch. Æmil. Prob. Polyæn. lib.* 4. *Stratagem.*] Interim ipſe per omnes tractatiónes publicas æqualem ſe cæteris ducibus exhibendo, & omnes colloquiis humaniſſimis demulcendo, invidiam à ſe depulit. Conſimilitérque erga Macedones qui Argyraſpides nominabantur ſe gerendo, magnum ſibi favorem contraxit, & dignus qui Regum curam gereret habebatur. [*Diodor.*] Blandimentis enim uſus, nunc commilitones ſuos, nunc patronos appellabat, periculorum Orientalium ſocios. addens, ſolos fuiſſe quorum virtute Oriens ſit domitus, ſolos qui militiam Liberi patris, qui Herculis monumenta ſuperârint: per hos Alexandrum, magnum factum, per hos, divinos honores & immortalem gloriam conſecutum. orans denique, ut non tam ducem ſe, quàm commilitonem reciperent, unúmque ex corpore ſuo eſſe vellent. [*Juſtin. lib.* 14. *cap.* 2.] 4396 318

Hinc ex amicis delegit Eumenes maximè idoneos, quos pecuniis largiſſimè inſtructos ad conducendum liberaliſſimis ſtipendiis militem huc illuc miſit. Horum alii extemplò in Piſidiam Lyciámque ac finitimam regionem, alii in Ciliciam, Cœle-ſyriam, Phœniciam & Cyprum profecti, cogendi milites munere ſedulò functi ſunt. A quibus cùm ſtipendia offerrentur ampliſſima; multi quoque ex Græciæ urbibus accurrebant, & nomina in hanc militiam profitebantur: adeò ut intra breve tempus colligerentur peditum ſupra decem millia & equites 2000. præter argyraſpides, & qui cum Eumene venerant. [*Diodor.*]

Ptolemæus cum claſſe ad Zephyrium Ciliciæ delatus, miſſis quibuſdam ducibus Argyraſpidas ſolicitabat, ne Eumenem à Macedonibus jampridem ſupplicio capitis addictum ſequerentur. Ad præfectos itidem præſidii in Quindis miſit, ne quicquam illi pecuniarum exhiberent. Huic verò morem nemo geſſit: propterea quòd Reges, & tutor ipſorum Polyſperchon, atque etiam Olympias, ſcripſerant, ut ad omnia Eumeni, velut ſummo regni imperatori, parerent. [*Id.*]

Antigonus deinde ex amicis Philotam cum 30 Macedonibus ad Argyraſpidas miſit, qui primò ducum & præcipuorum militum animos privatim tentarent, ſi fortè largitione aut munerum pollicitatione induci poſſent ad inſidias adverſùs Eumenem ſtruendas. Et aliorum quidem nemini perſuadere valuerunt. Solus Teutamus argyraſpidum dux corrumpi ſe paſſus, ut collegam etiam ſuum Antigenem ad ejuſdem facinoris ſocietatem illectaret, operam dedit. Sed ad meliora cum conſilia

lia Antigenes reduxit: docens certiora sibi ab Eumene, viro fideli ac mediocris fortunæ, speranda esse; quàm ab Antigono nimium potenti, qui ad summa provectus, in Satrapias ipsis dehinc ademptas surrogaturus esset amicos suos quos velit. Tum Philotas communes Antigoni ad exercitum literas ducibus reddidit; (quibus mandavit, ut Eumenem sine morâ comprehensum occiderent: additâ comminatione, nisi id facerent, se cum universo exercitu venturum ad bellum eis pœnámque inferendam. Quibus cùm illi essent exterriti, superveniens Eumenes cohortatus eos est, ut Regum decreta exsequerentur, nec homini jam apertè rebellanti auscultarent. Cúmque multa præsenti negotio accommoda dixisset; non imminenti duntaxat periculo exemptus est, sed etiam multitudinem ad benevolentiam pristinâ majorem inflexit. [*Id.*]

Hinc indictâ militibus expeditione, in Phœniciam contendit Eumenes; naves ex omnibus passim urbibus contrahere, validámque comparare classem properans: ut Polysperchon, assumptis ex Phœniciâ navibus, mare in potestate haberet, & copias quandocunque vellet tutò è Macedoniâ in Asiam contra Antigonum transportare posset. Ipse ergo, ad nauticas colligendum vires, in Phœniciâ substitit. [*Id.*]

Polysperchon Clitum (Lydiæ satrapam) navibus præfectum cum totâ classe misit, ad finitima Hellesponti stationem habere jubens, & prohibere copias ex Asiâ in Europam transmeantes. Aridæum quoque (majoris Phrygiæ satrapam) qui cum militibus suis in Cianorum urbem confugerat, Antigono inimicum, adsumere mandavit. [*Id.*]

Postquam ad Hellespontum trajecisset Clitus, jámque urbes ad Propontidem in fidem accepisset, & Aridæi copiis se confirmâsset: præsidii Munychiani dux, à Cassandro cum totâ classe missus, navigavit. Antigoni etiam naves assumpsit: ita ut supra centum numerus se extenderet. Commisso igitur prælio navali haud procul à Byzantiorum urbe, Clitus vicit, & naves hostium 17 demersit; nec infra 40 cum ipsis hominibus cepit. Reliqui in Chalcedonensium se portum receperunt. Quibus tam prosperè gestis Clitus hostes mari non ampliùs contendere ausuros, propter cladis acceptæ magnitudinem, existimabat. [*Id.*] Quo exultâsse illum non est mirum; quum priùs ad Amorgum (è Cycladibus insulis unam) tribus aut ad summum quatuor depressis Græcorum navibus, vocari se Neptunum passus est, tridentémque gestavit: ut in libro 2 de fortunâ Alexandri refert Plutarchus.

Antigonus, audito classis detrimento, actuariis navibus à Byzantinis noctu accersitis sagittarios, funditores, & alios ex levioris armaturæ ordinibus, quot sufficere videbantur, imponit; eósque in oram ulteriorem transportat. Hi ex hosticis navibus in terram egressos & castra pedestria metatos adorti, terrorem Clitianis incutiunt. Qui subito metu perturbati, in naves insiliunt: unde ingens existit tumultus, quâ ob impedimenta, quâ etiam ob captivorum multitudinem. Interim Antigonus naves longas adornârat: in quibus peditum strenuissimos mediocri numero collocatos eò misit, cum exhortatione ut audacter hostes invaderent; victoriâ enim certissimè potituros. Hi ergo cum Nicanore noctu subvecti, cùm jam illucesceret, subitò in hostes tumultuantes impres-

impressione factâ, primo statim concursu illos vertunt: naviúmque alias rostris pulsatas sursum jactant, aliis remos detergent, nonnullas cum viris se dedentes citra discrimen in potestatem accipiunt. Tandem, exceptâ prætoriâ, reliquis omnibus unâ cum militibus potiuntur. Clitus autem ad terram fugâ elapsus, desertâ navi, per Macedoniam se recipere instituit: sed in Lysimachi milites quosdam delapsus interiit. [*Diodor.*]

Antigonus, clade tantâ hostibus affectis, maris potestatem sibi vendicare, Asiæque imperium citra controversiam acquirere properabat. Ideò ex omni exercitu 20 peditum millibus & equitum millibus 4 delectis, qui maximè forent expediti, versùs Ciliciam movit; ut Eumenis cohortes dissiparet, priusquam agmen copiosius contraxisset. [*Id.*]

3687 Jubilæus XXIII.

Eumenes, cognito Antigoni impetu, Phœniciam (in quâ tum erat) injustè à Ptolemæo occupatam, Regibus iterùm vindicare conabatur. Sed ab opportunitate destitutus, motis è Phœniciâ castris, agmen per Cavam Syriam duxit; ut Satrapias, quas superiores vocant, attingeret. [*Diodor.lib.*18.] Et Argyraspidas, cum duce eorum Antigene, secum habens, in pagis Babyloniæ Caris appellatis hyemavit. [*Id. lib.*19.]

Ad Seleucum Babyloniæ & Pithonem Mediæ satrapam legatis missis, postulavit Eumenes, ut auxilia Regibus subministrantes, communi secum bello Antigonum impugnarent. Seleucus autem, se Regibus quidem necessaria exhibiturum respondit: Eumeni autem, qui dudum publico Macedonum concilio capite damnatus fuerat, nunquam obtemperaturum. Antigenem etiam & Argyraspidas, ut abdicarent imperio Eumenem, per legatum solicitavit: sed frustrà. [*Id.ibid.*] 4397 317

Eumenes, collaudatâ in se militum fide, cum exercitu progressus, juxta Tigrim fluvium castra posuit; ut 300 à Babylone stadiis abesset. Atque ibi, incolarum incursu, nonnullos suorum amisit. Inde Susa progredi cogitabat; ut & copias ex superioribus satrapiis evocaret, & regiis thesauris ad urgentes necessitates uteretur. Sed aggresso eum Seleuco apud Euphratem fluvium, parum abfuit, quin universum exercitum in subitâ inundatione amitteret; cùm veteris cujusdam fossæ capite à Seleucianis rupto, universa castra in aquis stagnarent. Illum ergo diem Eumeniani, in tumulum quendam confugientes, quieti permanserunt, quomodo his rebus consulendum esset ambigentes. Postridie verò navigiis 30 quæ contis impellebantur adhibitis, præcipuum exercitus robur, nemine transitum interturbante, transportârunt. Seleucus enim equitatum solummodo, eúmque longè numero adversariis inferiorem, penes se habebat. Jámque nox appetebat; cùm Eumenes de impedimentis anxius retrò Macedones iterùm transmisit; & docente quodam indigenâ, locum quendam purgavit, quò fossam divertere, ac meabilem reddere tractum vicinum, facile erat. Quo Seleucus animadverso, cùm illos è Satrapiâ suâ quamprimum excedere cuperet, de induciis legatos misit, liberúmque illis transitum permisit. Atque ita Eumenes contra quàm sperâsset è Seleuci manibus elapsus, cum agmine

in Persiam (vel Susianam potiùs) devenit; 16 millibus peditum, & 1300 equitibus tunc instructus. Et recreato ex laboribus & ærumnis milite, ad præfectos superiorum provinciarum misit, qui milites & pecunias inde accerserent. [*Id. lib.*18. *&* 19.]

Attalus, Polemo, Docimus, Antipater & Philotas, duces qui cum Alcetæ copiis capti in castello quodam incredibiliter munito asservabantur, auditâ Antigoni in superiores provincias profectione (in Mesopotamiâ verò tum eum fuisse, Diodorus indicat) armis correptis, mediam circa noctem, ipsi tantùm octo custodiam 400 militum invadunt. Xenopithem, qui custodiæ præerat, correptum de muro petræ stadium altæ præcipitem agunt; aliísque partim concisis partim exturbatis, domos incendunt: ex illis verò qui extrinsecus successum rei observabant, ad quinquaginta intrò recipiunt. Sed dum inter se dissentientes, consultarent, utrum manere ac castelli munitione uti, subsidia Eumenis præstolantes, an fugâ quamprimùm arreptâ per agros divagari expediret; è vicinis præsidiis pedites 500 & equites 400 plures, & ex indigenis hinc inde supra 3000 accurrentes, ductore ex seipsis creato, locum illum castris suis circundant. Docimus, qui ex arce excedendum priùs suaserat, animadverso quodam descensu ab excubiis immuni, per legatum egit cum Stratonice Antigoni uxore, quæ non procul inde aberat: & cum uno comite illac exsiliit. Verùm, non servatâ fide, custodiæ mancipatus est. Qui cum eo descenderat, ducem se hostibus præbuit; nec paucis in castellum adductis, unum ex saxis præcelsis occupavit. Attalus verò cum cæteris, qui in castello manendum esse statuerant, ex die in diem certamen fortiter continuârunt. [*Id. lib.*19.]

Pitho Mediæ satrapes, Philotâ superiorum Provinciarum duce interempto, fratrem suum Eudramum in illius locum suffecerat. Quo perpetrato, reliqui Satrapæ omnes concurrêre, ne simili modo tractarentur veriti: quòd turbulenti Pithon ingenii esset, magnísque se conatibus implicaret. Superatum igitur prælio, ubi magnam ejus militum partem conciderant, è Parthiâ profligârunt. Ille quidem principio receptum in Mediâ quærebat: sed brevi pòst Babylonem profectus, Seleucum ut sibi auxilium ferret rogitabat. [*Id. lib.*19.]

Eumenes in Susianâ agens, exercitum in tria agmina, propter frumenti penuriam, divisit. Et sic tripartitum per regionem iter habens, tritici magnam sensit inopiam. Oryzam igitur sesamúmque ac fructus palmæ, quibus regio illa abundabat, inter milites distribuit. Quanquam verò jam antea Regum literas ad superiorum præfectos Satrapiarum perferendos curârat: tamen etiam tunc tabellarios misit, rogatum, ut cum suis quisque copiis in Susianam occurrerent omnes. Eas in expeditione adversus Pithonem unum in locum congregatas tabellarii invenerunt. [*Ibid.*]

Nobilissimus inter duces erat, & communi omnium scito imperium gerebat Peucestes; quem Alexander corporis custodem & Persidis satrapam constituerat. Aderant illi tum sagittarii & funditores Persici decies mille; & ex diversis gentibus in Macedonicum adoptati ordinem ter mille: equites autem ex Græcis & Thracibus 600. & ex Persis plures 400. Polemon Macedo, Carmaniæ satrapes, in peditatu habebat

bat 1500. in equitatu 700. Sibyrtius Arachosiæ præses, 1000 pedites, 610 equites exhibuit. Androbazus ab Oxyartâ Paropamisadum satrapâ cum 1200 peditatu & 400 equitatu missus erat. Stasander Ariæ & Drangianæ satrapes, adjunctis sibi Bactrianis, pedites 1500 habebat, equites 1000. Ex Indiâ venerat *Eudamus* (apud Arrianum *Eudemus*, apud Curtium *Eudemon* dictus; Oxydracarum & Mallorum satrapes) cum 300 equitibus, 3000 peditibus, & elephantis 120. Quas belluas nactus erat, quum dolo Porum Indorum regem interfecisset. Universim cum Satrapis congregata erant amplius 18700 peditum (licèt particulares numeri 21200 conficiant) equitum 4600. [*Ibid.*]

Hi cùm in Susianam ad Eumenem pervenissent, concionem publicam advocârunt: in quâ ingens, inter Peucestam præcipuè & Antigenem argyraspidum ducem, de Imperatoris electione exorta est contentio. Eam jam antè usurpato stratagemate sedavit Eumenes: erecto Alexandri tabernaculo & solio; ad quod convenientes, communi consilio de singulis negotiis consulerent. [*Ibid.*]

Post hæc cùm ipsi Susa pervenissent, à thesaurorum custodibus Eumenes tantam pecuniarum copiam est consecutus, quantam necessitas exigebat. huic enim soli, quantum postularet, exhibendum esse, Reges per literas constituerant. Macedonibus ergo stipendia in sex menses erogavit: & Eudamo qui elephantes ex Indiâ adduxerat, 200 dedit talenta, expensarum quidem nomine in belluas, sed revera, ut hoc munere hominem sibi devinciret. Cuicunque enim per obortas factiones hic sese adjuncturus fuerat, ei propter usum belluarum formidabilem ingens momentum afferebat. Aliorum Satraparum unusquisque ex regione suâ militem sibi obnoxium alebat. Eumenes itaque in Susianâ moram trahens, exercitum recreabat. [*Ibid.*]

Philippus Aridæus, cum uxore suâ Eurydice, jussu Olympiadis occisus est, sex annis post Alexandrum potitus regno. [*Justin. lib.* 14. *cap.* 5.] & mensibus præterea quatuor, [*Diodor.*] anno 4° Olympiadis CXV. [*Id. & Porphyr. in Græc. Euseb. pag.* 228.] circa 22 diem Septembris.

3688 Cassander Olympiadem, cum nepote Hercule Alexandri M. filio & matre ejus Barsine, in urbe Macedoniæ Pydnâ conclusam obsedit. Ineunte vere, quum fames indies invalesceret, milites suos Olympias dimittere coacta est; ipsáque tandem, pactâ salute, (quam ægrè etiam obtinuit) victori se tradidit. [*Diodor. & Justin. lib.* 14. *cap.* 6.] 4398 316

Antigonus, motis è Mesopotamiâ castris, in Babyloniam venit; societatéque cum Seleuco & Pithone initâ, & militum ab eis manu acceptâ, navigiis Tigrim fluvium junxit; transportatísque copiis, celeriter adversus hostes contendit. De quibus certior factus Eumenes, Xenophilo arcis Susianæ præfecto mandatis datis, ne quid pecuniarum Antigono traderet, neque ad colloquium ejus descenderet, totam Tigris fluminis oram à fontibus ad mare usque custodiis munivit. Et quia custodiæ illæ propter longitudinem non paucis militibus indigebant, Eumenes & Antigenes à Peucestâ, ut sagittariorum decem millia ex Persiâ ad eum mitterent, impetrârunt. [*Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 116.]

Antigonus cum exercitu in Susæ regiam profectus, Seleucum terræ satrapam creavit; datísque militibus arcem obsidere jussit. Detrectante verò postulata Xenophilo thesaurorum custode, ipse nocturnis itineribus sub Caniculæ exortum ad Copraten fluvium in Tigrim decurrentem profectus, ob immodicum æstum magnam militum jacturam fecit. Cúmque quatuor circiter plethrorum latitudo fluvii illius esset, paucas naviculas quæ contis propellebantur nactus, è peditatu aliquot transmisit, reliquum agmen expectare jussos. De quâ hostium molitione per speculatores edoctus Eumenes, qui 80 inde stadiis aberat, cum quatuor millibus peditum & 1300 equitibus superato Tigridis ponte, de Antigoni exercitu qui transierant offendit plus quàm tria peditum millia, & equites 300. nec pauciores quàm sex millia eorum, qui sparsim pabulandi causâ trajicere solebant. Hos derepente adortus, dum inter se turbantur, cæteros illicò in fugam vertit, Macedones verò, qui resistere audebant, vi numeróque superatos in fluvium omnes depulit: ubi, navigiis præ multitudine ingressorum demersis, pauci evaserunt. Et qui aquis credere se nolebant, quatuor circiter millia, in hostis potestatem venerunt. Ita Diodorus. Plutarchus, Pasitigrim amnem aggressum transmittere Antigonum, quod cæteri qui in stationibus erant ne senserunt quidem, solum Eumenem excepisse scribit; signísque collatis multos occidisse de militibus ejus, flumen cadaveribus complevisse, & quatuor millia cepisse.

Desperato fluminis transitu, Badacam versùs, urbem ad Eulæum fluvium sitam, castra movit Antigonus. ubi per dies aliquat subsistens, exercitum æstus magnitudine confectum recreavit. Inde Ecbatana profecturus, non regiâ viâ, propterea quòd & immodico æstu & 40 dierum longitudine molesta erat, sed per Cossæos iter instituit viâ breviore & frigidiore: ubi plurimis suorum desideratis, cæterísque in periculum adductis, vix nono tandem die in habitabiles Mediæ tractus evasit. Ubi tumultuantibus adversùs eum militibus, qui intra 40 dies in tres clades non exiguas inciderant, Pithon totam obire Mediam ab eo jussus, equites 2000 & equos cum apparatu plus 1000, tantúmque præterea jumentorum numerum, ut totus armari exercitus posset, secum reduxit: cum 500 insuper ex regio fisco talentis. Equites illos in ordines cooptavit Antigonus: equis verò in eos qui amiserant distributis, & jumentis liberaliter huc illuc donatis, pristinam militum benevolentiam recuperavit. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 116.*]

Eumeniani, motis à Pasitigride castris Persiam versus, ad Persepolim regni sedem 24 dierum itinere pervenerunt: ubi à Peucestâ, qui regionis illius erat satrapes, totus exercitus, post sacrificia Diis Alexandróque & Philippo facta (ove etiam, ut Plutarchus narrat, ad sacra facienda viritim divisâ) magnificentissimo epulo est exceptus. Quum verò his & aliis obsequiis eum multitudinem sibi conciliare dignitatémque Imperatoriam ambire videret Eumenes: adulterinam quandam epistolam Syriacis literis ab Oronte Armeniæ satrapâ, qui Peucestæ amicus erat, scriptam commentus est; quòd Olympias cum Alexandri filiolo, sublato Cassandro, regnum Macedoniæ recuperâsset, & Polysperchon in Asiam contra Antigonum cum validissimâ regii exercitus parte

atque elephantis trajecisset. [*Diodor. ibid. Polyæn. Stratagem. lib.* 4.] Fide igitur literis habitâ, quum in Eumenis manu futurum videretur, & provehere per Regem quos vellet, & pœnas à delinquentibus exigere: omnes ab eo expectatione maximæ spei pendendum sibi arbitrabantur. Si qui verò ab ipso alieni erant, eos ille in judicium deferens perterrefaciebat (exemplo in Sibyrtio Arachosiæ satrapâ dato:) Peucestam interim comitate verborum ac promissorum magnitudine deliniens, atque in officio continens. [*Diodor. ibid.*]

Alios etiam satrapas & duces devincire sibi cupiens Eumenes, pecuniis se indigere simulavit; & unumquemque, ut mutuum Regibus darent, adhortatus est. Quadringentis igitur talentis à quibus expedire visum ducibus acceptis, illos qui priùs insidiarum aut desertionis fuerant suspecti, metu amittendi crediti, fidissimos jam & corporis sui custodes habebat. [*Id. ibid. & Plutarch. in Eumene.*]

3689 a. In minore Asiâ Attalus & alii duces, post obsidionem per annum unum & menses quatuor fortiter toleratam, in hostis tandem potestatem venerunt. [*Diodor. ad ann.* 4. *Olymp.* 115.]

In Asiâ majore Antigono cum exercitu ex Mediâ in Persiam movente, illi occursurus Eumenes, cùm post peractum sacrificium opiparo convivio exercitum excepisset, & bibendo convivis nimis se attemperâsset, in morbum incidens, profectionem ad dies aliquot inhibuit. Quo casu fracti animi sunt militum, dicentium, alios convivia splendidè parare, Eumenem unum imperare & belligerare nôsse. Remittente tamen malo, cùm se brevì recollegisset, copias promovit: primum agmen ducente Peucestâ cum Antigene; ipso in lecticâ cum elephantum ductoribus subsequente. Jámque iter unius diei exercitus inter se distabant: cùm per missos utrinque speculatores, cognito hostium numero consilióque, ad pugnæ discrimen se compararent. Cúmque Eumenes extra aciem quietis gratiâ in lecticâ ferretur, antesignaníque vociferarentur gradum se nisi illius ductu non promoturos: ille mox lecticâ ab uno cornu ad alterum circumlatus, in ordines suos digessit exercitum, inspectante & cachinnante Antigono. Et copias quidem in aciem illi producebant: sed propter loci difficultatem confligere non poterant. [*Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 116. *Plutarch. in Eumene.*]

Ad tria ergo stadia translatis ab invicem castris, quatriduum in velitationibus & agrorum depopulatione consumebant, rerum omnium egeni. Quintâ inde luce Antigonus rursum copias Eumenis ab eo avertere promissis conatus est: sed à Macedonibus legati ejus cum minis sunt repulsi. Deinde Gabienem, tridui itinere inde distantem regionem commodam & opulentam, ab Antigono ad capienda castra noctu occupatum iri præsentiens Eumenes, per simulatos perfugas Antigonum moneri curavit, Eumenem noctu ejus castra invasurum: ad quem incursum dum ille se parat, Eumenes Gabienem præoccupare contendit. Sed Antigonus fraude agnitâ, quanquam duas jam noctis vigilias antevertisset Eumenes, insecutus nihilominus eum est: & Pithone cum reliquo agmine lentè subsequi jusso, ipse magnâ celeritate cum expeditissimis usus, in colle præalto se inspiciendum Eumeni præbuit. Is ratus totum cum Antigono exercitum adesse, substitit, antequam ad optatum locum

cum perveniret, atque aciem instruxit, cùm interea reliquæ copiæ ad Antigonum confluxerunt: sícque uterque dux sibi mutuis artibus imposuere. [*Diodor. ibid.*]

Hîc verò (in Parætacenorum regione) uterque imperator egregiè aciem suam instruxit: ut copiosè declarat Diodorus. Ducebat secum Eumenes peditum 35 millia, equites 6100, elephantos 114. Antigonus peditum plus quàm 28 millia, equites 8500, elephantos 65. Eventu prælii ancipiti acerrimè pugnatum est, in mediam usque noctem, Lunâ plenâ: quando jam fessi, prælio omisso castrametari cogebantur. Interempti sunt ex parte Antigoni 3700 pedites, & 54 equites, vulnerati plus 4000. Ex peditatu Eumenes ceciderunt 540, equites perpauci; vulnerati plures 900. [*Id. ibid.*]

Eumenes ad eos qui in pugnâ ceciderant accedere studebat, ut eorum corporibus potitus victoriam certò sibi assereret. Verùm refragante turbâ, & ad impedimenta sua quæ longiùs aberant revertendum esse vociferante, obsecundare illis coactus est. Antigonus verò vi turbam compulit, ut prope interfectos castra ponerent: eorúmque sepulturæ dominus factus, de victoriâ contendit, affirmans nihil in præliis potius esse, quàm potiri eorum qui ceciderint. Tum suorum cadaveribus sub diei ortum sepultis, & præcone hostium de recipiendis mortuis apud se detento, exactâ die illum dimisit, recuperationem mortuorum in crastinum permittens. Ipse primâ statim vigiliâ appetente cum toto exercitu movens, contentis itineribus procul ab hoste ad Gamarga usque Mediæ perrexit: quæ regio sub Pithonis imperio affatim omnia magnis exercitibus suppeditare poterat. [*Ibid.*] Atque ita Antigonum in Parætacis malè acceptum Eumenes in Mediam hyematum coëgit redire. [*Æmil. Prob. in Eumene.*] in *Gadamalis* vel *Gadarlis* ut Diodorus, vel *Gadamartis* ut Polyænus appellat.

Eumenes per exploratores de abitu hostis certior factus, ab insecutione abstitit; quòd & ipse inediâ ærumnísque magnis affectum haberet militem: & ad mortuorum exsequias conversus, magnificè sepeliendos curavit. Ibi Ceteus, dux eorum qui ex Indiâ venerant, cùm occisus esset; ingens inter duas ejus uxores contentio est exorta, utra earum impetraret, ut cum marito mortuo viva combureretur. Junior magno cum gaudio victoriam adepta, rivalem quæ uterum ferebat, vivere coactam, mœrore confectam reliquit: ut pluribus narrat Diodorus.

Eumenes, negotio funerationis expedito, è Parætacis in Gabienem movit: quæ regio à castris Antigoni distabat, si per culta quis iter faceret, stathmos 25. per deserta verò & inaquosa, 9. Tantis alter ab altero spatiis remotus hyemavit, & copiam exercitui ad recolligendum vires præbuit. [*Id.*]

Cassander regnum Macedoniæ affectans, Olympiadem regis Philippi viduam & Alexandri M. matrem è medio sustulit, Thessalonicem ejusdem Philippi (non Aridæi, ut apud Justinum legitur) filiam & Alexandri sororem duxit uxorem, puerúmque Alexandrum Alexandri M. filium cum matre Rhoxane in arcem Amphipolitanam custodiendos misit. [*Diod. Olymp. 116. ann. 1. Justin. lib. 14. fin.*]

Quum

Quum paulisper Eumenis milites respirâssent, ducibus insultantes regionem Gabenorum fermè universam hybernis occupârunt; ut postremorum tabernacula propè mille stadia essent à primis dirempta. [*Plutarch.*] Hyberna enim sumpserant non ad usum belli, sed ad ipsorum luxuriam: indéque longè inter se discesserant. [*Æmil. Prob.*]

Hoc Antigonus cùm comperisset, intelligerétque se parem non esse paratis adversariis, dispersos eos & non opinantes aggredi statuit. Itaque famam spargens, sese in Armeniam ducturum, repentè sub brumale solstitium (τ ὥρας ὄσης περὶ χειμερινὰς τροπὰς, ut à Diodoro est notatum) relictâ viâ regiâ, per desertam ire contendit; interdiu ignibus per castra accensis, noctu extinctis, ne qui ex editis locis ignem noctu conspicati, hosti adventum suum nunciarent. Sed cùm quinque jam dies laboriosè iter fecissent, milites propter frigus aliósque usus necessarios ignem in castris die noctúque accendebant. Quod conspicati quidam solitudinis accolæ, eodem die per nuncios camelis dromedariis usos (qui non multo minus 1500 stadiis uno die conficiunt) Eumeni & Peucestæ significârunt. [*Diodor. Plutarch. & Æmil. Prob.*]

b. Peucestes nuntii metu prorsus obstupescens, quum haud secus reliquos videret affectos, fugæ consilium cepit. Quibus tumultum Eumenes & timorem absterfit; promittens se effecturum, ut hostes triduo aut quatriduo (vel, ut apud Æmilium Probum est, non minùs quinque dierum spatio) tardiùs venirent quàm expectabantur. Itaque primùm nuncios ad suos dispersos misit, ut unum in locum convenirent. Deinde ipse cum expeditis ducibus excurrens, crebros ignes in regione montanâ, qui ab Antigono videri possent, excitari jussit, quales solent in castris per noctes accendi; ídque intra 70 stadiorum ambitum, quò procul spectantibus justus esse videretur exercitus. Antigonus itaque ab aliquo proditum se credens, & Eumenem cum toto exercitu adventare existimans, ne fatigatus cum recentibus dimicare cogeretur, flectit iter suum, & anfractum longiorem copiosæ viæ capit; ibíque diem unum opperitur ad lassitudinem sedandam militum, ac reficienda jumenta, quò integriore exercitu decertaret. [*Iid. & Polyæn. lib. 4. Stratagem.*] 4399 315

Interim copiæ ad Eumenem majori ex parte congregatæ sunt: militésque prudentiam ejus mirati, solum ipsum præesse rebus jusserunt. Ex quo Argyraspidum præfecti, Antigenes & Teutamus, invidiâ extimulati, cum plerisque satrapis & ducibus de eo tollendo consilium inierunt. Quod cùm Eudamus elephantis præpositus & Phœdimus, duo ex eis qui pecuniam ipsi mutuò dederant, ut amissionem præverterent, Eumeni clàm detexissent: ille, in turbâ belluarum versari se dicens, testamentum condidit, literásque omnes conscidit; ne ipso mortuo ex arcanis his crearentur illis qui eas scripserant pericula aut calumniæ. [*Plutarch.*]

Ad postremum deinde prælium deventum est, quo inter Antigonum & Eumenem de summâ rerum est pugnatum: quod à Diodoro pluribus habetur descriptum. Erant Antigono peditum 22, equitum 9 millia, elephanti 65. Eumeni pedites erant 36700, equites 6050, elephanti 114. Campus erat latissimus, sabulosus & totus incultus: ex quo tantum pulveris ab equitatu est excitatus, ut si quis paululum abesset, quid

quid fieret dispicere non posset. Quo observato Antigonus, Medis & Tarentinis quibusdam equitibus clàm missis, impedimenta hostium, quæ quinque circiter stadia à loco prælii aberant, occupavit. Peucestes etiam Persiæ satrapes, ab Antigono conterritus, cum equitatu suo ex pulvere se subducens, aliorum etiam ad 1500 secum avulsit. Argyraspides verò pedestre Antigoni agmen violentiùs adorti, nemine suorum amisso, supra quinque millia hostium ceciderunt, peditatúmque omnem in fugam conjecerunt. Atque ita superior prælio discessit Eumenes; 300 tantùm suorum interemptis. [*Diodor. Plutarch. Polyæn. lib.* 4.]

Quum Macedones impedimenta sua capta, uxorésque ac liberos, cum multis aliis necessitudine sibi devinctis, in hostis potestate esse comperissent: magnus mœror & luctus in eorum qui vicerunt castris versabatur. Quos furentes pacare conatus Eumenes, ab eis quinque millia hostium cæsa esse dicebat; & si in bello perstent, ultro hostes pacem petituros. Damna, quibus se victos putent, duo millia mulierum & paucos infantes & servitia esse: quæ meliùs vincendo possint reparare, quàm deserendo victoriam. Argyraspides verò neque fugam se tentaturos respondebant, post conjuges amissas, neque bellum gesturos contra liberos suos: ultróque eum convitiis agitabant. Ignaris deinde cæteris ducibus, Teutamus confestim ad Antigonum legatos mittit petentes ut sua reddi jubeat: conventúmque est, ut tradito Eumene restituerentur omnia, & Macedonicæ copiæ se cum Antigonianis conjungerent. Atque ita Macedones, & cum illis decem Persarum millia quibus Peucestes præerat, Satrapæ quoque aliorúmque ducum & militum pars maxima, deserto Eumene, ad Antigoni castra transierunt. [*Iid. cum Justino, lib.* 14. *cap.* 3.]

Argyraspides igitur, impetu in Eumenem facto, gladium ei eripuerunt, manúsque in tergum zonâ revinxerunt: atque quarto post peractum prælium die Nicanori, qui ab Antigono ad eum accipiendum fuerat missus, tradiderunt. Petiit ille, ut per medios Macedonas duceretur, & ut postremum sibi alloqui exercitum liceret. Quo facto, custodes suos præcedere ad Antigoni castra cœpit. Sequitur exercitus prodito imperatore suo, & ipse captivus, triumphúmque de seipso ad victoris sui castra ducit: & ne quid deesset pompæ, elephanti quoque & auxilia Orientalia subsequuntur. Antigonus verò Eumenem, verecundiâ prioris amicitiæ, in conspectum suum venire prohibitum, assignari custodibus præcepit. [*Plutarch. in Eumene. Justin. lib.* 14. *cap.* 4.]

Inter saucios tunc etiam Hieronymus Cardianus historiarum scriptor captivus fuit abductus. Qui per antegressum tempus ab Eumene semper in pretio habitus, post interitum ejus Antigoni etiam humanitatem fidémque expertus est. [*Diodor. lib.* 19. *Olymp.* 116. *ann.* 1.] Scripsit autem Hieronymus τῶν διαδόχων (ut habet Diodorus, lib. 18. pag. 621. & Josephus, lib. 1. contr. Apion. pag. 1050.) vel ἐπιγόνων (ut Dionysius Halicarnasseus, in Romanarum suarum Antiquitatum procemio) id est, Successorum Alexandri Magni, & temporis sui, historiam.

Antigonus tum Eumene tum omni exercitu hostili potitus, Antigenem argyraspidum ductorem comprehendit, vivúmque in loculo con-

ditum exuffit. Eudamum quoque, qui ex Indiâ elephantos adduxerat, & Celbanum, aliósque perpetuò sibi infensos, è medio sustulit. [*Diodor.*]

Cùm quæreret ab Antigono præfectus custodum (cui Onomarcho nomen erat) quemadmodum Eumenem servari vellet; ut acerrimum leonem, respondit, aut ut ferocissimum elephantum. Paulatim verò ad misericordiam flexus, catenas graviores ei præcepit detrahi, & puerum ex familiâ ejus ad eum admitti, ut ungeretur: permisitque amicis, qui vellent, ut eum adirent & ferrent necessaria. Et licèt filius quidem illius Demetrius, & Nearchus Cretensis conservare studerent Eumenem: cæteri tamen ferè omnes intercedebant suadebántque de medio tollendum. Antigonus tamen usque ad septimum diem deliberandi sibi spatium reliquit. Tum autem, cùm vereretur ne qua seditio exercitus oriretur, vetuit ad eum quemquam admitti; & quotidianum victum amoveri jussit: nam negabat se ei vim allaturum, qui aliquando fuisset amicus. Cúmque duos vel tres dies fame fuisset fatigatus, & castra essent repentè movenda; missus intrò quidam, insciente Antigono, eum jugulavit. Corpus Antigonus, ob superiorem cum illo necessitudinem, amicis ejus sepeliendum tradidit: qui illud militari honestóque funere, comitante toto exercitu, cremaverunt; ossáque ejus, vasculo recondita argenteo, in Cappadociam ad uxorem & liberos ejus deportanda curaverunt. [*Diodor. Olymp.* 116. *ann.* 1. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*]

Antigonus reducto in Mediam universo exercitu, reliquam hyemem in pago quodam non procul Ecbatanis transegit; militémque per totam huc illuc Satrapiam distribuit, & maximè in præfecturam quæ Rages (à רעש, quòd terræmotibus hîc urbes complures & pagi 2000 corruerint; ut, ex Possidonio, refert Strabo, lib. 11. pag. 514.) nomen obtinuit. Ubi cùm Pithonem Mediæ satrapam complures militum in hybernis, quà promissis quà etiam donis, sibi devinctos reddere & ad defectionem pellicere cognovisset; dissimulatione usus, rumorem spargi curavit, se Pithonem cum sat valido ad defensionem exercitu superioribus provinciis satrapam esse relicturum. Literis quoque ad eum scriptis contendit, ut quamprimum ad se veniat; quò coràm de necessariis inter se collocuti, propediem ad mare descendant. Quibus & consimilibus aliis literis ab amicis datis deceptus Pitho, qui in extremis Mediæ partibus hyberna tunc habebat, ad Antigonum se contulit. Qui eum nactus, in consessu ejusdem consilii participum actionem illi intendit: ac facili negotio condemnatum illico necavit. [*Diodor. ut supr.*]

c. Antigonus, coacto in unum locum exercitu, Satrapam Mediæ designavit Orontobatem Medum, ducem verò exercitus Hippostratum, qui 3500 pedites habebat peregrinos. Ipse assumptis copiis Ecbatana progressus est: ubi argenti non signati quinque talentûm millibus receptis, in Persidem contendit. Adscensus autem ille ad regiam usque, quæ Persepolis vocatur, dierum erat 20 circiter. [*Ibid.*]

Interea dum iter facit Antigonus Pithonis amici & molitionis consortes, quorum nobilissimi Meleager & Menœtas erant, dispalantes Eumenis & Pithonis familiares, circiter 800 equites, congregant: initió-

que Medorum, qui simul desciscere nolebant, agros populantur. Deinde Hippostrati & Orontobatis castra noctu invadunt. Nec multum aberat, quin conatus successum habuisset: sed multitudine superati, cùm militum quosdam ad communem pellexissent defectionem, retrocesserunt. Qui verò expediti erant, omnésque equis utebantur; ex improviso fecerunt incursiones, & magnam in terrâ consternationem excitârunt. Sed aliquanto pòst in locum præcipitiis circumdatum inclusi, partim cæsi, partim capti sunt. Ductores autem, Meleager & Cranes Medus, & de nobilioribus quidam alii, inter resistendum occubuêre. [*Ibid.*]

Quamprimum in Persiam venit Antigonus, regio ab incolis honore affectus est; ut qui citra controversiam jam Asiæ esset dominus. Ibi convocato amicorum senatu, de Satrapiis consilia tractavit. Carmaniam Tlepolemo, Bactrianam Stasanori, Paropamisum Oxyartæ Rhoxanes patri, unde avelli illos facilè non potuisse putabat, retinendam permisit. In Ariam Euitum: eique brevi pòst mortuo Euagoram suffecit, virum ob fortitudinem & prudentiam admirandum. [*Ibid.*]

Ex Arachosiâ Antigonus Sibyrtium bene ipsi cupientem accersens, in satrapiâ suâ confirmavit: eique Argyraspidum, qui Eumenem dediderant, mille turbulentissimos tradidit; verbo quidem ad usus belli, at reipsâ ad interitum. Privatim enim injunxerat, ut paulatim ad eos belli usus ipsos amandaret, in quibus perituri essent: ne quis eorum in Macedoniam rediret, vel mare Græcum aspiceret. [*Diodor. ibid. cum Plutarcho, in fine Eumenis, & Polyæno lib.4. Stratagem.*]

Videns Antigonus in magnâ apud Persas gratiâ esse Peucestam, satrapiam ante omnia illi ademit. Hoc indignè ferentibus indigenis, quum Thespias quidam ex illustrissimis unus liberiùs contradiceret, non admissuros imperium alterius Persas; huic vitam ademit. Asclepiodorum verò, mediocri instructum manu, Persiæ dedit præfectum; Peucestámque ad spes alias translatum, & vanâ arrectum persuasione, è regione eduxit. [*Diodor. ibid.*]

Dum Antigonus iter Susa versus habet, Xenophilus opes Susianas in potestate habens ad Pasitigrim illi occurrit: quem Seleucus ad omne imperatum faciendum miserat. Hunc susceptum inter summos se colere amicos simulabat: ne mutato animo rursus ipsum excluderet, metuens. Ipse, occupatâ Susorum arce, vitem inibi auream, operúmque copiam, ad 15 millium talentûm æstimationem, nactus est. Conflata ipsi etiam alia pecuniarum vis è coronis, cæterísque donis & spoliis, ad quinque talentûm millia; & totidem per Mediam collecta, præter Susianos thesauros: ità ut in summâ 25 millia talentûm conficerentur. [*Id. ibid.*]

d. Antigonus Susianæ præfectum reliquit ex indigenis quendam Aspisam. Ipse pecunias omnes ad mare deportare constitutum habens, vehiculis & camelis operam dabat comparandis: eásque secum asportans, Babyloniam versus cum exercitu perrexit. [*Diodor. Olymp.116. ann.2.*]

Cùm dierum 22 spatio Babylonem attigisset, Seleucus regionis satrapes regalibus Antigonum donis honoravit; exercitúmque universum convivio excepit. Ibi quum Seleucus mulctâsset quendam è ducibus,

non

non communicato cum Antigono consilio; indignatus ille, rationes ab eo poposcit proventuum & pecuniæ publicæ. Seleucus se non obstrictum esse ad reddendas de hâc regione rationes, quam Macedones ob navatam vivente Alexandro operam sibi dederint, respondit. Dissidio indies gliscente, Seleucus Antigono imparem se esse videns, veritúsque ne ipsum (ut Pithonem Mediæ satrapam) è medio tolleret; cum 50 equitum comitatu, ad Ptolemæum in Ægyptum secessit. Hujus enim benignitas, & erga confugientes ad ipsum humanitas, ubique pervulgata erat. [*id. ibid. & Appian. in Syriac. pag.* 121.]

Lætitiâ exultanti Antigono, quòd non coactus amico vim inferre, sine sanguine & sudore Babyloniam recepisset, Chaldæi responderunt; si dimitteretur Seleucus, futurum ut Asia tota in potestatem illius veniret, & Antigonus ipse acie cum illo congressus vitam suam finiret: unde facti pœnitens, qui persequerentur hominem, misit. Verùm hi aliquo usque progressi, negotio infecto redierunt. [*Diodor. ibid.*] Antigonus verò Blitorem Mesopotamiæ præfectum, quòd Seleucum abeuntem transmisisset, magistratu amovit. [*Appian. ibid.*]

Seleucus in Ægyptum elapsus, omnibus humanitatis officiis à Ptolemæo exceptus est: apud quem acerbè accusato Antigono, Ptolemæum ad bellum cum eo gerendum accendit. [*Diodor. ibid. cum Pausaniâ in Attic. pag.* 5.]

3690 Seleucus amicorum quosdam in Europam misit; qui Cassandrum in Macedoniâ & Lysimachum in Thraciâ imperantem ad inimicitias cum Antigono suscipiendas incitarent. Cujus propositum ex verisimilibus conjecturis assecutus Antigonus, missis ad Ptolemæum, Lysimachum & Cassandrum legatis, ut pristinam secum amicitiam conservare vellent rogavit [*Diodor. ut supr.*] Sed Seleuci operâ est effectum, ut inter ipsum & Ptolemæum, Lysimachúmque & Cassandrum, contra Antigonum fœdus iniretur. [*Appian. ut supr.*]

Antigonus, satrapâ Babylone creato Pithone qui ex Indiâ venerat, promotis castris iter Ciliciam versùs intendit. Ubi Mallon (in Ciliciâ) perventum est; in hyberna exercitum distribuit, jam post occasum Orionis. (mense Novembri Juliano.) Pecunias etiam in Quindis decem millia talentûm accepit. Ex annuis præterea reditibus undecim millia talentûm ei collecta erant. [*Diodor. ibid.*]

Jámque in superiorem Syriam movebat Antigonus, cùm legati à Ptolemæo, Lysimacho & Cassandro advenêre. Qui introducti ad consessum postulabant, ut Cappadocia Lyciáque Cassandro, Phrygia juxta Hellespontum Lysimacho, Syria tota Ptolemæo, & Babylonia Seleuco traderetur: simúlque pecuniæ publicæ, quas à pugnâ cum Eumene sibi vendicâsset, cum ipsis cæterísque Macedonibus qui satrapias suas amiserant dividerentur. Quibus asperiùs ille respondens, se jam in Ptolemaici negotii apparatu esse dicebat; neque se in ejus belli præmia socios admissurum, in cujus periculum solus descenderat. [*Diodor. & Appian. ut supr. Justin. lib.* 15. *cap.* 1.]

Legatis re infectâ regressis; Ptolemæus, Lysimachus & Cassander societatem armorum inter se pacti, bellum terrâ maríque enixè instruxerunt. [*Id.*] Antigonus quanta belli surgentis moles esset futura per- 4400 314

pendens, nationes ac civitates principésque ad societatem invitavit. Ad reges Cypri Agesilaum, in Rhodum Idomenea & Moschionem, in Cappadociam nepotem ex fratre Ptolemæum cum exercitu, in Laconiam Aristodemum Milesium cum mille talentis ad conducendos milites, ablegavit. Ipse per universam Asiam, quam in potestate habebat, faces & tabellarios disposuit: quorum operâ celeriter omnia administraret. [*Diodor.*]

His expeditis, in Phœniciam movit Antigonus, copias etiam navales contrahere properans. Castris ergo ad Tyrum Phœniciæ positis, regulos Phœnicum & Syriæ præfectos accersens, ut suam ad naves compaginandas operam cum ipso conjungerent invitavit: quandoquidem totam Phœniciæ classem Ptolemæus haberet in Ægypto. His mandavit, ut 450000 frumenti medimnos (tantus enim sumptus in annum fiebat) ocyssimè præpararent. Ipse congregatis undique qui ligna cæderent & naves compingerent, materiam ex monte Libano ad mare deportandam curavit: cui decidendæ & dividendæ octo virorum millia, devehendæ autem mille jumenta operam locabant. [*Id.*]

His dum fungitur Antigonus, juxta mare castra habens, venit ex Ægypto Seleucus cum navibus centum regaliter instructis; & contemptim castra illius prætervectus est. Quod cùm præsentes tum è civitatibus socios non parum turbavisset: bono eos animo Antigonus esse jussit, 500 se navibus hâc ipsâ æstate mare ingressurum confirmans. Interim Agesilaus legatione in Cypro functus aderat; quòd Nicocreon cæterique regum potentissimi societatem cum Ptolemæo contraxerint, Cittieus autem & Lapithius, Marius & Cerynites ad ipsius amicitiam se contulerint, renuncians. Quibus auditis, tria armatorum millia duce Andronico ad Tyri obsidionem reliquit Antigonus: ipse cum exercitu Joppen & Gazam, ad imperata contumaces, adortus, violentâ eas manu expugnavit, & redactos in potestatem ibi Ptolemæi milites, in suos ordines distribuit; præsidio quoque in urbes introducto, quod ad imperata faciendum opidanos cogeret. Tum in pristina ad Tyrum castra reversus, necessaria obsidioni adornavit. [*Id.*]

Per hoc tempus Aristo, cujus fidei Crateri ossa credita fuerant, ad sepulturam illa tradidit Philæ Antipatri filiæ: quæ priùs Cratero, tum verò Demetrio nupserat. Huic enim ut eam duceret pater Antigonus persuasit: aversanti ut ætate sibi non respondentem, sed majòrem, Euripideo hoc in aurem insusurrans,

Ὅπου τὸ κέρδος, παρὰ φύσιν γαμητέον·
Vbi lucrum suadet, reluctetur licèt
Natura, ducas conjugem.

γαμητέον *Ducas*, pro δουλευτέον *Servias*, scitè subjecto. Hæc verò fœmina ingenio & prudentiâ excellere videbatur. Nam turbulentos in exercitu milites erga unumquemque sic utì par esset gerendo se, compescebat; pauperum sorores filiásque suis impensis elocabat: atque è periculis multos calumniis iniquis circumventos eripiebat. [*Id. cum Plutarcho, in Demetrio.*]

Inter duces ab Antigono missos, Aristodemus in Laconiam transvectus, & conducendi militis copiam à Spartanis adeptus, è Peloponneso

8000 coëgit: atque cum Polyſperchonte & filio ejus Alexandro congreſſus, amicitiæ fœdere Antigono illos adſtrinxit. Et Polyſperchontem quidem Peloponneſi ducem creavit: ſed Alexandro, ut ad Antigonum in Aſiam trajiceret, perſuaſit. [*Diodor.*]

Ducum alter Ptolemæus cum exercitu in Cappadociam profectus, cùm obſeſſam ab Aſclepiodoro Caſſandri præfecto Amiſum offendiſſet, periculis illam exemit; & dimiſſo certis pactis Aſclepiodoro, Satrapiam recuperavit. Hinc per Bithyniam ducens, Zibyten Bithynorum regem in oppugnatione Aſtacenorum & Chalcedonenſium urbis occupatum inveniens, obſidionem ſolvere coëgit: initáque ſocietate cum urbibus & Zibyte, poſtquam obſides accepiſſet, Ioniam & Lydiam verſùs movit. Ut enim oræ iſti quam celerrimè auxilium ferret, quippe Seleuco claſſe illam petituro, ſcripſerat Antigonus. Ad quæ loca ubi Seleucus appulit, Erythras circumſedit. Sed in propinquo hoſtem eſſe certior redditus, abſque effectu inde ſolvit. [*Id.*]

Venerat interea Polyſperchontis filius Alexander ad Antigonum. Ubi publicâ militum ac peregrinantium illic advocatâ concione, Caſſandro actionem intendit: ſeque Olympiadis mortem ab illo interfectæ ulciſci velle, & Alexandrum regis ſui filium cum matre obſidione Amphipolitanâ liberare, & Græcos omnes à præſidiis illius immunes ſuo juri reſtituere, declaravit. Deinde Alexandrum, ad magnas in poſterum ſpes excitatum, cum 500 talentis in Peloponneſum remiſit. [*Id. cum Juſtino, lib.* 15. *cap.* 1.]

Antigonus, navibus è Rhodo accerſitis & pleriſque recens ædificatarum inſtructus, Tyrum contendit. Cui dum maris imperio jam potitus frumenti importationem intercludit, ad graviſſimam obſeſſos egeſtatem adduxit. [*Diodor.*]

Ptolemæus Lagi filius, auditis quæ Macedones cum Antigono de libertate Græcis reddendâ decreviſſent, ejuſdem ſententiæ decretum etiam ipſe ſcripſit: notum hoc fieri cupiens, ſe non minùs Antigono libertatis Græcorum curam gerere. Suis etiam partibus adjunxit Caſſandrum Cariæ ſatrapam, virum potentem, & qui non paucas ſub imperio urbes tenebat. Et licèt jam antea regibus in Cypro tria militum millia miſiſſet; tamen nunc etiam decem alia militum millia cum Myrmidone Athenienſi, & Polyclîtum cum navibus centum eôdem miſit: fratre Menelao omnium imperatore conſtituto. [*Id.*]

Hi tranſvecti in Cyprum, adjuncto illic cum claſſe Seleuco, in conſeſſu quid facto opus ſit deliberavit. Placet tandem, ut Polyclîtus cum 50 navibus in Peloponneſum tranſgreſſus, Ariſtodemo & Alexandro & Polyſperchonti bellum faceſſat; Myrmidon cum peregrino milite in Cariam eat ſuppetias allatum Caſſandro ſatrapæ, quem Ptolemæus Antigoni dux armis impetebat: & Seleucus Menelaúſque in Cypro relicti cum Nicocreonte rege aliíſque ſociis, adverſarios oppugnent. Diviſis autem, ad hunc modum copiis, Seleucus Ceryniam & Lapithum expugnat: & pellecto in ſuas partes Staſiœco Malenſium rege, Amathuſiorum principem obſides dare cogit. Citiorum verò urbem, cùm adjungere illam ſibi non poſſet, omnibus admotis copiis obſidet. [*Id. ibid.*]

Sub id tempus ex Hellesponto Rhodóque naves 40, Themisone navarcho, ad Antigonum venerunt: alias itidem 80 Dioscorides inde adduxit. Sed jam antè instructam habebat Antigonus classem ex compaginatis in Phœniciâ 120 naves; adnumeratis quas ad Tyrum reliquerat. Ita ut in universum congregatas haberet 240 naves longas: inter quas tetréres 90. pentéres 10. ennéres 3. decéres 10. (à 4, 5, 9, 10. ordinibus remigum sic appellatæ) & 130 apertæ. Hac classe divisâ, 50 naves in Peloponnesum misit: cæteris Dioscoridem, suum ex fratre nepotem, præfecit; cum mandato, ut huc illuc navigando socios tutaretur, insulásque nondum societati ipsorum addictas, partibus suis conciliaret. [*Ibid.*]

Polyclîtus Seleuci legatus, è Cypro transmittens, Cenchreas (Corinthiorum navale) appulit. Ubi cùm Alexandrum Polysperchontis filium ab Antigono ad Cassandrum descivisse didicisset, nihil copiarum hostilium videns, Pamphyliam versus navigationem intendit. Inde Aphrodisiadem Ciliciæ devectus, audivit Theodotum Antigoni navarchum ex Pataris Lyciæ cum classe Rhodiâ, ex Cariâ remiges habente, prætervehi; & Perilaum cum agmine terrestri classem in littore comitari, ad tutum illis iter præbendum. Utrosque igitur vafrè decepit. Expositum enim militem opportuno abscondit loco, quà hostes transire necessum erat: ipse cum totâ classe eò delatus, cùm promontorium sibi objecisset, accessum hostis observat. Peditatus ibi primus in insidias incidit: Perilaus capitur; aliíque inter dimicandum partim cadunt, partim vivi in hostium manus veniunt. Dúmque classiarii auxilio suis venire conantur, Polyclîtus repentè ordinatâ invectus acie, hostem perturbatum facilè in fugam vertit. Idcirco evenit, ut naves universæ, nec exiguus virorum numerus caperetur: inter quos fuit etiam Theodotus ipse, vulneribus confectus, qui post paucos dies obiit. [*Ibid.*]

Polyclîtus citra periculum tanto usus successu, in Cyprum, atque inde ad Pelusium renavigavit. Quem laudatum Ptolemæus donis ingentibus honestavit, atque victoriæ insignis authorem longè ampliùs provexit: Perilaum verò ac de cæteris captivis quosdam, cùm Antigoni legatio propter illos venisset, solvit. Ipse dehinc ad Ecregma (quod vocatur) profectus, colloquium cum Antigono habuit: sed non concedente Antigono quæ postulabat, rursus discessit. [*Ibid.*]

3691 Cassander ex Macedoniâ exercitum in Cariam misit: tum ut urbibus Ptolemæo & Seleuco ibi confœderatis opem ferret; tum ut maturè Antigonum distraheret, ne ocium transmittendi in Europam haberet. Hujus agminis duces, Cassander (Cariæ satrapes) & Prepelaus, audientes Ptolemæum Antigoni præfectum copias in hyberna distribuisse, ipsúmque in sepulturâ patris occupatum; Eupolemum ad Caprima in Cariâ hostibus insidiatum misêre, 8000 peditibus & 2000 equitibus adjunctis. Sed Ptolemæus, hostium consilio per transfugas explorato, ex proximè hyemantibus pedites 8300 & 600 equites evocavit: atque mediam circa noctem insperatò vallum hostis adortus, cùm sine excubiis in somnum effusos obruisset, tum Eupolemum ipsum cepit, tum ad deditionem milites adegit. [*Diodor. Olymp.* 116. *ann.* 3.]

Antigonus Asiam sibi vendicare Cassandrum videns, filium Demetrium 4401 313

trium in Syriâ cum mandatis reliquit, ut Ptolemæanos, quos cum exercitu in Syriam progressuros suspicio erat, insidiis exciperet. Peditum ex peregrinis 10 millia, ex Macedonibus 2 millia, Lycios insuper & Pamphylios 500, sagittariósque ac funditores ex Persiâ 400, quinque etiam millia equitum, & supra 40 elephantos cum eo remanere jussit. Quatuor consiliario illi adjunxit; Nearchum Cretensem, Pithonem Agenoris filium, qui paucos ante dies Babylone venerat, Andronicum Olynthium & Philippum: viros ætate provectos, qui militiæ Alexandri per totam expeditionem socii fuerant. Nam juvenis adhuc erat Demetrius, annos tantùm 22 natus. [*Id.ibid.*]

Ipse Antigonus, cæteris apud se copiis retentis, dum Taurum superare nititur, in magnam vim nivium incidit, nec parvam militum jacturam fecit. Ideo retrò in Ciliciam reversus, aliámque nactus opportunitatem, minori incommodo montem illum transcendit; & ad Celænas Phrygiæ progressus, in hyberna exercitum distribuit. [*Id.ibid.*]

Tyrus, per annum & tres menses obsidione fortiter toleratâ, sub conditione Antigono dedita est: Ptolemæanis cum rebus suis abire permissis. Præsidii verò ad urbem tuendam introducti dux mansit Andronicus. [*Id. ad Olymp.* 116.*ann.*2.*&* 117.1.]

Medius cum classe cui praeerat è Phœniciâ ab Antigono accersitus, Pydnæorum naves 36 fortè illi occurrentes prælio subactas unâ cum viris in potestatem redegit. [*Id. Olymp.*116.*ann.*3.]

Cassander (Cariæ satrapes) mole belli gravatus, cum Antigono hâc conditione transegit; ut milites omnes Antigono traderet, & Græcis urbibus juris sui libertatem concederet, ac Satrapiam quam priùs habuerat tanquam donum retineret, firmus Antigono deinceps amicus. Horum causâ, obsidem illi fratrem Agathonem dedit. Sed post dies non multos, cùm pactorum illum pœniteret, fratrem è custodiâ surripuit; & legatione ad Ptolemæum & Seleucum missâ, ut quam primum sibi auxilia ferrent, contendit. Quod indignissimè ferens Antigonus, terrâ maríque copias ad liberationem urbium misit; & classi Medium navarchum, terrestri autem agmini Docimum imperatorem præposuit. Hi ad urbem Milesiorum profecti, cives ad libertatem invitant, arcem præsidio munitam expugnant, legésque suas reipublicæ restituunt. [*Id. Olymp.*116 *ann.*4.]

Hîc dum illi occupantur, Antigonus Tralles expugnat, & Caunum progressus, accersitâ classe, etiam hanc urbem capit, præter arcem. Quam vallo cinctam, ex quâ parte invadi poterat, continuis assultibus impetit. Missus erat cum sat validâ manu Ptolemæus ad Iasum urbem. Is cum Antigono se conjungere cogitur. Et hæ tum Cariæ urbes in ditionem Antigoni venerunt. [*Id.ibid.*]

3692 Cyrenæi à Ptolemæo deficientes, arcem veluti jamjam præsidium ejecturi obsident. Cúmque legati ex Alexandriâ illuc missi, ut ab obsidione desisterent, hortarentur; capite illos multant; & obsidionem majore contentione urgent. His graviter commotus Ptolemæus, Agim ducem cum terrestri illuc exercitu mittit; classem etiam in subsidium belli, Epæneto prætore, expedit. Agis itaque bellum adversus defectores strenuè persequens urbem vi subigit; authorésque defectionis 4402 312

nis in vincula compactos Alexandriam mittit, cæteris verò arma demit. Hinc civitatis rebus prout commodum ei videbatur constitutis, in Ægyptum redit. [*Id. olymp.*117.*ann.*1.]

Ptolemæus, ubi Cyrenes negotium ex animi sententiâ successerat, in Cyprum adversus reges imperium detrectantes ex Ægypto cum exercitu trajecit: & Pygmalionem cum Antigono per legatos agentem nactus, è medio sustulit. Tum Praxippum Lapithiæ regem, & Ceryniæ principem de alienatione suspectum comprehendit. Stasiœcum præterea cepit Mali regulum; eversâque urbe incolas Paphon transtulit. Quibus peractis, Nicocreontem Cypro ducem imposuit; urbésque ac reditus ejectorum regum illi attribuit. Ipse cum exercitu in superiorem Syriam transvectus, Posidéum & Potamos Carum expugnatas diripuit: expeditóque cursu in Ciliciam provectus Mallum cepit, & deprehensos in urbe sub hastâ vendidit. Finitimam insuper regionem devastavit: & ditato emolumentis exercitu, in Cyprum renavigavit. [*Id. ibid.*]

Demetrius Antigoni filius in Cœle-syriâ interim subsistebat, copiis Ægyptiorum imminens. Ubi verò de captis urbibus audivit, Pithonem illis in locis cum imperio reliquit; elephantis & gravis armaturæ ordinibus ei traditis. Ipse equitatu ordinibúsque ferentariorum assumptis, subitis itineribus Ciliciam versùs perrexit ut periclitantibus opem ferret. Sed cùm tardiùs quàm opportunum esset, post hostium inde discessum, venisset; citatò in castra rediit equis in itinere plerisque amissis. Intra dies enim sex à Mallo 24 stathmos confecit: ita ut propter immodicos labores, neque cacularum neque equisonum quisquam subsequi posset. [*Ibid.*]

Ptolemæus, quum eum quem volebat progressum res habuissent, tunc quidem in Ægyptum regressus est. Sed non diu pòst à Seleuco instigatus, propter inimicitias cum Antigono, in Cœle-syriam movere & cum Demetrio confligere decrevit. Quamobrem copiis undique contractis, ab Alexandriâ ad Pelusium movit, 18000 habens in peditatu, in equitatu 4000. quorum alii Macedones, alii conductitii erant. Ægyptiorum multitudo partim tela cæteráque impedimenta gestabat, partim armis ad pugnæ usum instructa erat. A Pelusio deserta emensus, prope hostes ad vetustam Syriæ Gazam castra posuit. Ita etiam Demetrius, ex hybernis undique evocatis in Gazam veterem militibus, hostis adventum præstolabatur. [*Ibid.*]

Olympiade CXVII. Ptolemæus Lagi vicit in Gazâ prælio Demetrium Antigoni, Poliorcetem cognominatum: ut habet Castor chronographus. [*apud Joseph. lib.*1. *contr. Apion. pag.*1048.] Cujus prælii plenior apud Diodorum Siculum extat descriptio, in ejusdem Olympiadis historiâ: ubi ex Demetrianis supra 8000 captos fuisse narrat, occisos verò supra 500 (5000 ex Plutarcho legendum) quorum magna pars equites fuerint, præcipuæ nobilitatis viri. Inter amicos verò qui ceciderant, illustrissimos fuisse notat, Pithonem; æquali cum ipso Demetrio functum imperio; & Bœotum, qui longo tempore cum patre Antigono vixerat, & omnis arcani erat particeps.

Ptolemæus & Seleucus urbe Gazâ potiti sunt. Demetrius contento itinere Azotum pervenit circa medium noctis, 270 stadia emensus. Hinc præ-

præconem de recuperandis ad sepulturam cadaveribus misit: quam Ptolemæus & Seleucus non solùm concesserunt, sed tabernaculum insuper & regiam supellectilem cum amicis & toto famulitio absque lytris remiserunt; generoso adjecto dicto, Non de prædâ sed de dignitate & imperio iniisse se certamen. [*Diodor. Plutarch. in Demetr. Justin. lib.* 15. *cap.* 1.]

Demetrius, quòd justis ad resistendum copiis destitueretur, misso ad patrem (qui tum in Phrygiâ agebat) tabellario, ut quàm celerrimè suppetias ferret, postulavit. Ipse verò Tripolin Phœniciæ ingressus, milites è Ciliciâ, & alios, quicunque vel urbes vel castella ab hoste longiùs remota custodiebant, evocavit. [*Diodor.*] Antigonus pugnâ nuntiatâ, Ptolemæum imberbes ait nunc vicisse, sed iteratò dimicaturum cum viris. Ne animum autem infringeret filii, petenti de integro per se præliari non prohibuit, sed concessit. [*Plutarch. in Demetr.*]

Ptolemæus in Ægyptum captivos milites misit, in classis præfecturas huc illuc distribuendos. Ipse, quum cæsis in pugnâ omnibus exsequias peregisset magnificas, Phœniciæ urbes cum exercitu invasit; alias obsidendo, alias persuadendo sibi adjungens. Post receptam Sidonem, prope Tyrum castrametatus, Andronicum præsidii ducem de tradendâ urbe solicitavit; præmia cum honoribus ampla illi promittens. Qui nullo se modo fidem, quam Antigonus & Demetrius ipsi haberent, proditurum respondens; gravissimis Ptolemæum conviciis incessit. Sed aliquanto pòst, cùm per seditionem militum in hostis manus venisset; præteritâ injuriæ memoriâ, muneribus affectum Antigonus inter amicos cooptavit, & honorificè provexit. [*Diodor.*]

Seleucus, acceptis à Ptolemæo peditibus mille (ut ait Appianus; non plures enim quàm 800 habet Diodorus) & 200 equitibus, cum tantillo exercitu ad Babyloniæ satrapiam recuperandam properavit. Quum in Mesopotamiam pervenisset, Macedonum qui Carrhis consederant alios suadendo pellexit, alios vi compulit ad ejusdem militiæ societatem. Simulac verò Babyloniam ingressus fuit, complures incolarum ei occurrebant, & adsociati, quicquid ei visum foret communi se operâ facturos pollicebantur. Adjunxit se illi etiam Polyarchus, administrationis quoddam munus gerens, cum amplius mille armatis. Cæterùm qui amicitiam cum Antigono tuebantur, ubi multitudinis impetum cohiberi non posse vident, in arcem cui Diphilus custos impositus erat confugiunt. Hujus oppugnationem instituit Seleucus: eâque per vim captâ, pueros & amicos illic asservatos (quos, post discessum illius ex Babylone in Ægyptum, in custodiam tradiderat Antigonus) inde eripuit. His autem confectis, milites conscribit, & equos à se coëmptos iis qui uti possent tradidit. Dúmque in congressibus humanum se omnibus præbet, paratos & alacres ad quemvis eventum periculorum socios sibi conciliat. Hoc itaque modo Seleucus Babyloniam recuperavit. [*Diodor. cum Appiano, in Syriac. pag.* 121.]

Contra eum Nicanor, cui Antigonus Mediæ satrapiam commiserat, peditum supra 10 & equitum 7 millia è Mediâ Persiâque & finitimis locis eduxit. Cui occurrit Seleucus, habens in universum aliquanto plus tribus millibus peditum, & equites 400. Transgressus autem Tigrim fluvi-

fluvium, quum paucorum viâ dierum hostes abesse audiret; milites in paludibus propinquis occultavit, nec opinantes opprimere constitutum habens. Nicanor, quum promotis ad Tigrim signis hostes non inveniret; prope stathmum quendam regium castris locum delegit, longiùs illos fugisse opinatus. Nocte insequente dum contemptu hostis Nicanor excubias negligentiùs ageret; Seleucus derepentè illum adortus, tumultum ac pavorem magnum excitavit. Persis enim pugnam conserentibus, accidit, ut tùm Euager satrapes illorum, tum alii duces caderent. Post quem eventum major pars militum, quòd & periculum extimescerent & administratione Antigoni offenderentur, ad Seleucum transitionem fecerunt. Nicanor autem cum paucis relictus, quum ne hostibus traderetur formidaret, cum amicis per deserta fugit. [*Diodor.*]

Ita valido potitus exercitu Seleucus, dum & humanum se omnibus præstat, facilè Susianam & Mediam & nonnulla de conterminis locis ditioni suæ adjecit. Ac de rebus à se gestis ad Ptolemæum cæterósque amicos perscripsit; jam regiam majestatem & gloriam principatu dignam consecutus: ut in rerum anni 1. Olympiadis CXVII[a] enarratione refert Diodorus Siculus. Unde ab eo anno & initium principatus Seleuci deducit Eusebius, indidémque & Edessenos sua tempora & Græcorum regnum Maccabæorum notat supputare historiam. Et sanè ab autumno hujus anni, id est, Septembri vel Octobri anni Periodi Julianæ 4402. secundi Maccabaici libri collector suos *Græcorum* annos, Hebræi *æram Contractuum*, Edesseni & reliqui Syri suam Seleucidarum epocham, atque Arabes *Alexandri Dhilkarnain* quos vocant annos dinumerant. A præcedente tamen vere *Græcorum* annos primi libri Maccabæorum scriptor, à subsequente *Chaldæorum* annos in magnâ Syntaxi auspicatur Ptolemæus Alexandrinus.

3693 Ptolemæus Lagides in Cœle-syriâ subsistens, ex amicis quos secum habebat Cillen Macedonem magnis cum copiis adversùs Demetrium in Syriâ superiore castra habentem misit; ut totâ Syriâ eum expelleret, aut velut indagine comprehensum contereret, imperans. Demetrius à speculatoribus certior factus Cillen ad Myuntem negligenter castra metatum; impedimentis relictis, cum militum expeditissimis secum raptis, contentum noctu iter fecit: & repentino insultu circa matutinas excubias non expectantem perculit, atque castra cum ipso cepit duce. Milites 7000 vivos in potestatem redegit, ac permagnâ prædâ potitus est. Quia tamen Ptolemæum cum toto exercitu contra se venturum existimabat; ita castra fecit, ut paludes & lacus pro munimine illorum haberet. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 1. *& Plutarch. in Demetr.*]

De felici ejus pugnæ successu ad Antigonum, qui Celænis tum in Phrygiâ versabatur, scripsit Demetrius; invitans ipsum, ut vel exercitum quàm ocyssimè mitteret, aut ipse Syriam adiret. Qui redditis literis gavisus fuit oppidò, quòd filius adhuc juvenis & suo rem ductu prosperè gessisse videretur, & dignum se regno ostenderet. [*Diodor.*] Demetrius verò, patre annuente, Cillen ducem & amicos ejus ad Ptolemæum remisit; parem priori ipsius munificentiæ gratiam rependens. [*Plutarch.*]

Antigo-

Antigonus, copiis assumptis, è Phrygiâ movit; & Tauro intra paucos dies superato, cum Demetrio castra adunavit. Ptolemæus verò cognito Antigoni adventu, ex Ducum consilio excedendum esse è Syriâ judicans, præcipuas urbes à se occupatas, ut Acen Syro-phœniciæ, & Joppen Samariámque & Gazam Syriæ, destruxit. Tum receptis ad se copiis & opibus quæ agi ferríque poterant, in Ægyptum remeavit. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 1.]

Multi hominum cognoscentes mansuetudinem & clementiam Ptolemæi, cum eo proficisci in Ægyptum & rebus communicare voluerunt. Quorum unus erat Ezechias ὁ ἀρχιερεὺς (secundanus fortasse Pontifex: nam summus tum erat Onias I.) Judæorum: homo ætate quidem quasi *66* annorum, dignitate verò apud contribules magnus, dicendíque facultate & rerum usu pollens. Hæc & alia plura de Ezechiâ, qui cum eo apud Ptolemæum hoc tempore consuetudinem habebat Hecatæus Abderita, in peculiari quem de *Judæis* conscripsit libello: ubi & de altero Judæo sibi cognito, Mosollamo sive Meshullamo nomine, aliam ita narrat historiam.

« Eunte me ad mare rubrum, unâ secutus est quidam cum aliis equestrium Judæorum nos deducentium, nomine Mosollamus, vir animosus; inter omnes sagittarios Græcos & Barbaros optimus. Is igitur multis in itinere progredientibus, & quodam vate augurium captante & petente ut cuncti starent, interrogavit cur substitissent omnes. Ostendente verò ei vate avem quam intuebatur, atque dicente; quòd si quidem expediret eis ut manerent omnes, staret avis, si verò surgens anteriùs evolaret, procederent, si verò post tergum iret, recedere cunctos oporteret: rursum tacens, arcúmque trahens, sagittam emisit, & avem percussam interemit. Indignantibus verò vate & quibusdam aliis, & maledicentibus ei: Quid furitis, inquit, infaustissimam avem sumentes in manum? Hæc enim suam salutem nesciens, de nostro itinere nobis prosperitatem potuit indicare? Si enim præscire futura valuisset, in hunc locum nequaquam venisset, metuens ne sagittâ à Mosallamo Judæo periret.

Ex eodem etiam libro de Judæis alia complura, in lib. 1. contra Apionem, Josephus repetit: Sacerdotum quoque numerum, qui decimas accipiunt & universa in communi gubernant, circa 1500 tunc fuisse, inde referens. Et Demetrius Phalereus in epistolâ ad Ptolemæum Philadelphum (apud Aristeam in libello de LXX. interpretib. & eundem Josephum, lib. 12. Antiquit. cap. 2.) causam ex eo reddit, cur nullus vel Poëta vel Historicus sacrorum librorum, aut virorum qui juxta eorum præscriptum res suas administraverunt, mentionem fecerit: quia sanctam nimirum quandam & venerandam contineant in se sententiam; profano ore nequaquam temerandam.

Antigonus, cùm citra periculum Syriam totam Phœniciámque recuperâsset, in regionem Arabum qui Nabatæi vocantur expeditionem suscepit. Hanc enim gentem cùm rebus suis parùm æquam esse judicâsset; ex amicis suis Athenæum designavit, traditis illi armaturæ levioris 4000 peditibus, & equitibus idoneis ad cursum 600. mandato dato, ut subitò Barbaros invadat, & omnem illis prædam adimat. In pro- 4403 311

pinquo tum erat celebris conventus quò finitimi partim merces suas venditum, partim aliquid rerum utilium sibi mercatum, confluere solebant. Ad hunc Nabatæi etiam profecti erant; relictis in rupe quâdam opibus & viris senio confectis, unâ cum liberis & uxoribus. Athenæus, tempore hoc observato, celeriter ad Petram cum expeditâ manu contendit; & ab Idumææ provinciâ tridui & trinoctii spatio 2200 stadia emensus, sub noctem intempestam, insciis Arabibus, Petram occupavit. Milites continuò quos ibi deprehenderant partim occidunt, partim capiunt, quosdam sauciatos relinquunt; thurisque & myrrhæ partem maximam cum talentis 500 convasatam auferunt. Nec ultra vigiliæ tempus commorati, quòd persecutionem Barbarorum metuerent, protinus revertuntur; & 200 itinere stadiorum confecto, defatigati castra faciunt: excubias socorditer administrantes, quòd intra duos aut tres dies hostem illuc pervenire non potuisse existimarent. [*Diodor. Olymp.* 117.*ann.*1.]

Arabes ab iis qui exercitum viderant certiores facti, extemplo relictâ Panegyri ad Petram veniunt: ubi à sauciis de rebus quæ contigerant edocti, omni festinatione Græcos persequuntur. Et quia milites Athenæi in tuendis castris negligentiùs agebant, & propter lassitudinem oppressi erant somno, captivorum quidam clanculum aufugêre: per quos exploratis hostium rebus, circiter vigiliam tertiam castra invadunt, numero existentes octo millibus haud pauciores; & plerosque in lectis adhuc jacentes mactant, experrectos autem & arma capessentes transfigunt. Ad extremum pedites universi occumbunt; & equitum circiter 50 evadunt, majori ex parte saucii. Deinde facultatibus suis recuperatis Nabatæi in Petram revertuntur: & epistolâ ad Antigonum literis Syriacis scriptâ, Athenæum criminantur, se verò purgant. Quibus rescribens Antigonus, justam eos vindictam exercuisse dolosè professus est; & incusato Athenæo, præter mandata incursionem hanc ab eo factam asseveravit. [*Id. ibid.*]

Antigonus, cùm pro amico Barbarorum ad tempus se gessisset, ex toto exercitu 4000 pedites; qui & leves armis & ad cursum apti essent, cum pluribus quàm 4000 equitibus, delegit; quibus imperavit, ut ad complures secum dies cibos ignis haud indigentes ferrent: Demetriúmque filium Ducem eorum constitutum sub primam vigiliam misit; cum edicto, ut quocunque posset modo Arabes ulcisceretur. Is triduum per avia iter faciens, clàm Barbaros opprimere festinabat. At speculatores ingressu hostilis exercitus animadverso, facibus Nabatæis rem significant. Festinanter itaque Græcos adventare opinati, in Petram (ad quam unus tantùm aditus manu factus tendebat) sarcinis depositis, custodiam illi validam præfecerunt: ipsi verò prædam inter se partiti, alii aliò in deserta greges abegerunt. Demetrius ubi ad Petram pervenit, translatámque prædam animadvertit; continenti oppugnatione castellum tentavit. Sed cùm inclusi fortiter repugnarent, & propter altitudinem locorum facilè superiores essent, certamine ad vesperam usque continuato, receptui signum datum est. Pace deinde cum Nabatæis initâ, Demetrius acceptis obsidibus donísque de quibus convenerat, à Petrâ discessit; stadiáque 300 emensus, juxta lacum Asphaltitem castra posuit.

posuit. [*Id. ibid.*] Plutarchus, ingenti captâ prædâ et 700 camelis recepisse se, scribit.

Antigonus, cùm Demetrius ad ipsum reversus singula quæ gesserat exposuisset, ob pacificationem cum Nabatæis illum reprehendit; Barbaros impunitos dimissos multo confidentiores evasuros dicens. Quòd autem lacum Asphaltitem contemplatus regnô proventum aliquem reperisse videretur, eum laudavit: et procuratorem illius fecit Hieronymum Cardianum historicum (quem ab Antigono Syriæ præfectum fuisse, in lib. 1. contra Apion. notat Josephus; et quòd Judæorum in Historiâ suâ non meminerit, meritò incusat, quum penè in ipsis locis egerit.) Huic imperatum erat, ut navigia construeret, exceptúmque è lacu bitumen omne in unum congereret locum. Sed Arabes ad 6000 congregati, ínque ratibus suis aggressi eos qui in navigiis versabantur, missilibus propè omnes confixerunt. Quo factum, ut spem redituum illorum Antigonus omitteret. [*Diodor.*]

Antigonus, acceptis à Nicanore Mediæ duce aliísque satrapis de successibus prosperis Seleuci literis, Demetrium filium misit cum peditibus Macedonicis 5000, mercenariis 10000, et equitibus 4000. cum mandato, ut ad Babylonem usque adscenderet, et recuperatâ satrapiâ, celeriter ad mare descenderet. Qui Damasco Syriæ egressus, patris mandatum studiosè executus est. At Patrocles, à Seleuco Babyloniæ præses datus, postquam Mesopotamiæ hostes imminere cognovit, adventum illorum, quòd paucos circum se haberet, exspectare non ausus, cæteros ut urbe excederent jussit: illorúmque alii, Euphrate relicto, in deserta fugerent; alii superato Tigri, in Susianam & ad mare Persicum fugerent. Ipse cum adjunctâ manu, fluminum & fossarum objectu loco propugnaculorum se tutans, in Satrapiâ versatus est; tum insidias hosti moliens, tum ad Seleucum in Mediam de iis quæ subinde fierent missitans, eúmque ad ferendum celerrimè suppetias exhortans. [*Id.*]

Demetrius, ubi Babylonem pervenit urbémque reperit desertam, arcium oppugnationem aggressus est: captámque alteram militibus diripiendam concessit, ejectóque inde Seleuci præsidio, suum ibi septem millium militum imposuit. Altera per dies aliquot obsessa, cùm tempore indigeret, Archelaum ex amicis unum ad obsidionem reliquit, 5000 peditibus & 1000 equitibus illi traditis. Ipse, quum tempus jam excurreret quo ut hanc expeditionem conficeret injunctum erat, quæcunque ex illâ provinciâ rapere possent in prædam suam vertere militibus jussis, ad mare descendit: firmius Seleuco relinquens imperium; quippe qui cedere videretur, dum vastat quasi jam non suum. [*Id. cum Plutarcho, in Demetrio.*] Unde & ab hoc tempore Chaldæis suam Seleucidarum æram inchoare visum fuit.

Ad mare regressus Demetrius Halicarnassum, quam obsidebat Ptolemæus, celeriter succurrens liberavit. [*Plutarch. in Demetrio.*]

Cassander, Ptolemæus & Lysimachus pacem cum Antigono fecerunt; scriptâ etiam formulâ pactorum, in hanc sententiam. Ut Cassander summus Europæ dux esset, donec Alexander è Roxane ad maturam ætatem pervenisset. Lysimachus Thraciam in potestate haberet. Ptolemæus Ægypto & conterminis in Lybiâ & Arabiâ urbibus imperaret.

raret. Antigonus toti Asiæ præesset. Græcique suis legibus viverent. Non tamen diu his pactis steterunt: sed unusquisque probabiles captans prætextus, subinde plura acquirere nitebatur. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 2.]

Cassander quum Alexandrum Rhoxanes adolescere videret, & sermones per Macedoniam à quibusdam spargerentur, decere ut puero è custodiâ producto regnum paternum traderetur: sibi ipsi metuens, Glauciæ custodiæ præfecto imperavit, ut Rhoxanen obtruncaret, cum rege; & cadaveribus occultatis, factum nemini enunciaret. [*Id. ibid.*]

Parysades Bosphori Cimmerii rex, post annos 38 defunctus, filio natu maximo Satyro imperium reliquit: quod 9 tantùm menses ille obtinuit. [*Id. ad Olymp.* 117. *ann.* 3.]

3694 In Peloponneso dux Antigoni Ptolemæus, ab eo ad Cassandrum 4404 310
deficiens ad quendam ex fidelissimis amicis Phœnicem, cui procurationem satrapiæ ad Hellespontum ille reliquerat, milites transmisit: útque castella & urbes tueretur, neque Antigoni deinceps authoritatem sequeretur, monuit. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 3.]

Ptolemæus Ægyptius Antigonum criminatus, quòd contra commune ducum fœdus urbes Græcorum nonnullas præsidiis munivisset, missis cum Leonide præfecto copiis, asperæ Ciliciæ urbes Antigono subjectas potestatis suæ fecit. Ad urbes etiam Cassandro & Lysimacho addictas rogatum misit, ut suam amplexæ sententiam, ne cresceret potentia Antigoni prohiberent. [*Id. ibid.*]

Antigonus natu minorem filium Philippum cum Phœnice & defectoribus belligeratum ad Hellespontum misit: sed in Ciliciam Demetrium. Qui militiæ suæ munus strenuè exsequens, & Ptolemæi duces vicit, & urbes recuperavit. [*Ibid.*]

Polysperchon in Peloponneso Cassandrum in crimen vocans, & Macedonum imperium affectans, Herculem Alexandri M. & Barsines filium è Pergamo (ubi educabatur, jam circiter 17 annos natus) accersit: & ad Cassandri inimicos missitans, ut adolescentem in regnum paternum reducerent, oravit. [*Ibid.*]

Ptolemæus Lagides, jam Cypri urbes sub ditione habens, quum à Nicocle Paphiorum rege occultam cum Antigono amicitiam fuisse initam ex relatu quorundam cognovisset, ex amicorum numero Argæum & Callicratem, cum mandatis de tollendo Nicocle, misit. Illi ergo in Insulam profecti, à Menelao exercitus præfecto militibus acceptis, domum Nicoclis circumsistunt; & exposito Ptolemæi decreto, ut vitâ se abdicaret, imperant. Qui ad diluendum quæ objiciebantur primum se convertit: sed ubi nemo attendit, manus sibi infert. Axiothea Nicoclis uxor, auditâ viri morte, filias suas adhuc virgines jugulat, fratrúmque Nicoclis conjuges, ut unâ cum ipsâ mortem oppetant, instigat: cùm tamen nihil acerbi in eas statuisset Ptolemæus, sed incolumitatem illis concessisset. Fratres quoque Nicoclis, foribus occlusis domóque succensâ, sibi ipsi manus intulerunt. Atque ita familia regum Paphiorum, tragicis oppressa calamitatibus, abolita fuit. [*Diodor. ibid. & Polyæn. Stratagem. lib.* 8.]

Agathocle Siciliæ tyranno in Africam navigante, & contra Carthaginienses

ginienses bellum gereret tantum factum est Solis deliquium, ut stellis ubique apparentibus omnino noctis instar esset. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.*3. *Justin.lib.*22. *cap.*6.] Quam horrendam Solis eclipsim 15° die mensis Augusti, calculus astronomicus hoc anno nobis exhibet.

Epicurus, annos 32 natus, scholas primùm Mitylenis & Lampsaci per quinquennium habuit. [*Diog. Laërt. in Epicuro.*]

In Bosphoro Cimmerio Eumélus, cum Barbaris quibusdam finitimis amicitiam pactus, fratri natu maximo Satyro de regno controversiam movit. De quo Satyrus certior factus, cum numerosâ adversus illum manu contendit: & superato Thapsi fluvio, ubi castris hostium approximavit, plaustris, quibus maximam commeatus vim advexerat, castra circumdedit; instructâque acie, ipse medium, ut Scytharum mos habet, agmen obtinebat. Militabant verò ipsi mercenarii Græci haud plures 2000 (al. 1000) Thracésque totidem. Cæteri omnes Scythæ erant auxiliares supra 20000, et equites haud pauciores 10000. Eumélum Ariopharnes rex Thracum adjutabat 20000 equites & 22000 pedites habens. Satyrus equestri primùm inito prælio cum Ariopharne, in fugam eum convertit, deinde fratrem Eumélum totúmque hostium agmen fudit; et utrumque prælio superatum in regiam, fluvio, præcipitiis arduis et sylvis confertis cinctam, se recipere coëgit. [*Diodor.*]

Satyrus initio agros hostium vastavit, pagósque incendit: unde captivorum prædæque vim ingentem coëgit. Impressione deinde per paludes factâ, ligneis castellis potitus est. Quibus direptis, trajectóque fluvio, sylvam etiam, quâ necessariò ad regiam transeundum erat, triduanâ militum operâ dejecit, ac quarto demùm die ad murum accessit. Ibi Meniscus mercede militantium ductor per aditum illapsus, ad murum licèt strenuè cum suis certaret, retrò tamen, longè majore globo in ipsum erumpente, pellitur. Cui dum Satyrus succurreret, brachium ejus hastâ transverberatur. Quo vulnere graviter affectus, in castra se recipit, & subsequente nocte vitâ excedit. Meniscus, obsidione solutâ, in Gargazam urbem exercitum abduxit: atque inde regis corpus Panticapæum ad Prytanim ejus fratrem per amnem deportavit. Is sepulturâ magnificè peractâ, postquam in regia conditoria exuvias reposuisset, Gargazam absque morâ profectus, exercitum simul & principatum accepit. [*Ibid.*]

Euméli tum legatio de parte regni ipsum convénit: cui ille obtemperare noluit. Præsidio itaque Gargazæ relicto, Panticapæum rediit, ut regni statum confirmaret. Per id verò tempus Barbarorum auxilio Gargazam occupavit Eumélus, & de cæteris urbibus ac castellis non pauca. Prytanim deinde prælio vicit. Isthmóque paludi Mæoticæ vicino inclusum ad deditionis pacta coëgit; quibus & militem tradidit, & regno se excessurum est pollicitus. Verùm ubi Panticapæum rediit (quæ in Bosphoro regnantium perpetuò erat regia) imperium denuò recuperare cônatus est. Sed victus, in hortos quos vocant perfugit, atque ibi occisus est. Regnavítque post eum frater Eumélus, annos quinque & menses totidem. [*Ibid.*]

3695 Ut imperium Eumélus stabiliret, fratrum suorum Satyri & Prytanis amicos, conjuges præterea & liberos, è medio sustulit. Solus tantùm 4405 309

tùm Paryſades Satyri filius, oppidò juvenis adhuc, manus ejus evaſit. Nam equi celeritate uſus, ex urbe ad Agarum Scytharum regem profugit. Cùm autem cives neceſſariorum cædem indignè ferrent; advocatâ in concionem multitudine, Eumélus de perpetratis ſe purgavit, & patriam eis reipublicæ formam reſtituit. Immunitatem etiam, quam incolæ Panticapæi habuerant illis conceſſit; omnia inſuper tributa ſe illis remiſſurum pollicitus: multáque ad favorem populi ſibi conciliandum tum diſſeruit. Cunctis igitur brevì ad priſtinam benevolentiam per beneficia reductis, æquum deinceps juxta leges imperium exercuit; nec mediocrem ſibi virtutum admirationem peperit. [*Ibid.*]

Ptolemæus Lagides, ubi duces ſuos urbes in Ciliciâ amiſiſſe cognovit, claſſe Phaſelidem tranſportatâ, urbem illam expugnavit. Hinc in Lyciam tranſvectus, Xanthum Antigoni præſidio inſeſſam vi cepit. Inde Caunum appulſus, urbem ſibi deditam accepit; arcéſque præſidiis occupatas violentâ manu ſubegit. Heracléum exſcidit: Perſicum verò deditione militum in manum ejus venit. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.*4.]

Tum in Côn profectus, accivit Ptolemæum. Is Antigoni ex fratre nepos erat, exercitúmque fidei ſuæ creditum habebat: ſed relicto patruo, cum Ptolemæo rei communiter gerendæ ſocietatem iniverat. Ex Chalcide igitur profectum, & Côn delatum, initio humaniter Ptolemæus excepit. Pòſt quum inſolentiùs illum ſe gerere, & duces muneribus colloquiiſque ſibi devincire, animadverteret; veritus ne quid inſidiarum moliretur, præoccupatum cuſtodiæ tradidit, & cicutam bibere coëgit. Milites autem caſtra illius ſecutos promiſſis ad ſe pellexit, & ordinibus ſuorum immiſcuit. [*Id.ibid.*]

Caſſander, metuens ne Macedones ad Herculem Alexandri M. filium (qui annos 14, ut Juſtinus, vel 17 potiùs, ut Diodorus indicat, tum exceſſerat) transfugerent; fœdere cum Polyſperchonte clanculum inito, illius operâ occidi eum tacitè cum matre Barſine curavit, corporáque eorum terrâ obrui, ne cædes ſepulturâ proderetur. Itaque ſublato jam utroque Alexandri filio, cùm nullus reſtaret in imperio ſucceſſor, Satraparum quiſque provinciam cui præfectus erat tanquam regnum armis partum obtinebat. [*Id. ibid. & Juſtin.lib.*15.*cap.*2.]

3696 Ptolemæus è Myndo magnâ cum claſſe per Inſulas navigans, in tranſitu Andrum reducto præſidio liberavit. [*Diodor. Olymp.* 118. *ann.*1.] 4406 308

Cleopatra, Philippi filia & Alexandri M. ſoror, Antigono infenſa, propenſione ſuâ ad Ptolemæum inclinavit; Sardibúſque, ut tranſportaretur ad ipſum, exceſſit. At Sardium præfectus, cui ſervandæ ejus mandatum dederat Antigonus, diſceſſum illius inhibuit: ejúſque deinde juſſu, muliercularum quarundam operâ doloſè illam necavit. Antigonus verò ſe necis authorem infamari nolens, quaſdam ex mulierculis, quaſi vitæ illius inſidiatas, capite plexit; & funus regiâ magnificentiâ curavit. [*Id.ibid.*]

Ophellas, qui Thimbrone dejecto Cyrenæos Ptolemæi imperio ſubjecerat, quum Cyrenen ipſe jam cum vicinis urbibus ſibi vendicâſſet, majo-

majorem animo principatum complectebatur. Dúmque in his cogitationibus versatur, Ortho Syracusanus Cyrenen legatus ab Agathocle ad illum venit; ad belli contra Carthaginienses societatem illum invitans, illísque devictis imperium Africæ ei promittens. Cùm igitur ad consilium jam olim meditatum nunc spes nova accederet, lubens obtemperavit: & Athenas (unde uxorem Eurydicen Miltiadis filiam acceperat) de belli societate legationem misit. [*Id. ibid.*]

3697 Atheniensium & aliorum Græcorum multis militiæ huic promptis animis sese adjungentibus; quòd florentissimam se Africæ partem sorte divisuros, & Carthaginis opes directuros sperarent: Ophellas tandem, ubi cuncta expeditioni necessaria affatim comparaverat, copias eduxit; pedites plusquam 10000, equites 600 (vel 700,) currus 100, aurigas essedariósque milites supra 300, sub signis habens. Ad hæc qui extraordinarii appellantur non infrà 10000 comitabantur. Multíque horum liberos & uxores, nec non alia impedimenta secum ducebant: ita ut hic exercitus coloniæ speciem haberet. Octodecim ergo dierum itinere confecto, tria stadiorum millia emensi, circa Automulas (in occidentali Cyrenaicæ termino) castra posuerunt. Deinde per siticulosam & bestiis infestam regionem magno cum labore pergentes, vix tandem, itinere duorum ampliùs mensium ærumnosissimè confecto, Agathoclis castra assequuntur: ubi copiis exiguo inter se disjunctis intervallo, castra posuêre. [*Id. ibid.*] 4407 307

Agathocles Ophellæ obviam progressus, benignè omnibus suppeditatis, ut exercitum ab ærumnis reparandum curaret monebat: & cùm sæpius simul cœnâssent, ab Ophellâ filius adoptatus est. Majore verò parte Ophellæ militum pabulatum & frumentatum egressâ, concionem militum suorum advocat: & Ophellam criminatus, quòd qui ad societatem armorum venisset, nunc insidias pararet; exacerbatâ multitudine, confestim instructum contra Cyrenæos exercitum educit. Insolentiâ rei perculsus Ophellas, defendere se conatur. At celeritate hostis oppressus, dum & reliquiæ exercitus ad resistendum non sufficiunt, inter præliandum occumbit. Agathocles multitudinem adhuc reliquam ad ponendum arma cogit: omniúmque animis promissionum liberalitate conciliatis, toto sic potitur exercitu. Quos verò bello minùs habiles invenit, Syracusas deportandos navibus imposuit: quarũ paucæ tamen, gravi exortâ tempestate, integræ eò pervenerunt. [*Id. ib. cum Justin. li. 22. c. 7*]

Ophellâ sublato, Cyrene & reliqua Libya ad Ptolemæi obsequium rediit. [*Suid. in Δημήτρ.*]

3698 Demetrius, *Poliorcetes* sive *Expugnator* (ut Plinius vocem reddidit) cognominatus, validis à patre Antigono copiis terrestribus simul & navalibus, telorum insuper aliorúmque ad obsidionem utilium convenienti apparatu instructus, & ad Græciæ urbes in libertatem vindicandam missus; Epheso solvit. [*Diodor. Olymp. 118. ann. 2.*] & 5000 argenti talenta secum habens, cum 250 navium classe Piræeum appulit, die 26 mensis Thargelionis (circa Maii Juliani 31.) ut in Demetrii vitâ refert Plutarchus. Receptísque Athenis, Megarensium urbem cepit, & Munychiam Atheniensium præsidium (à Dionysio Cassandri præfecto occupatum) exscidit, archonte Athenis Anaxicrate: ut, præter alios habet 4408 306

bet Philochorus (qui hoc tempore claruit) in Atticarum historiarum libro 8°. [*apud Dionysium Halicarnasseum, in Dinarcho.*] ad finem nimirum tendente præturâ Anaxicratis, & cum eâ 2° anno Olympiadis CXVIII.

Eurydicen Opheltæ sive Ophellæ Cyrenæ principis (superiore anno interempti) viduam Athenas remigrantem matrimonio ibi Demetrius sibi junxit. Has nuptias posuerunt in beneficio & honore civitatis suæ Athenienses. Iidémque Demetrium & Antigonum *Reges* primùm appellaverunt, hoc nomen aliâs aversatos: quod quidem ex insignibus regiis unum adhuc Philippi & Alexandri generi illibatum aliis & intactum supererat. [*Plutarch. in Demetr.*]

Ex Græciâ à patre Antigono revocatus Demetrius, ut cum Ptolemæi ducibus in Cypro belligeraret, in Cariam cum copiis transmisit. Inde in Ciliciam devectus, militibúsque & navibus inde acceptis, in Cyprum trajecit: habens secum pedites 15000, equites 400; navium ad cursum expeditarum triremes supra 110, tardarum verò, sed tamen militarium, 53. præter pontones omnis generis, quot tantæ equitum peditúmque multitudini sufficerent. Ac primò in finitimâ Carpasiæ orâ castra posuit; subductísque navibus, vallo & fossâ profundâ castra munivit. Vicinas deinde urbes aggressus, Uraniam & Carpasiam vi cepit. Et relictâ tutandis navibus custodiâ mediocri, Salaminem cum exercitu petiit. [*Diodor. Olymp.* 118. *ann.* 2.]

Menelaus, à Ptolemæo (fratre) Insulæ præfectus, Salamine tum subsistens, quum stadia 40 hostes inde abessent, eductis è castellis hinc inde militibus, 12000 pedites & 800 equites adversus illos eduxit: prælióque paulisper commisso, ab hoste pressus, cum suis terga vertit. Demetrius verò in urbem usque eos insecutus, non multo pauciores 3000 cepit, & circiter 1000 interemit. Ac captivos quidem primùm in ordines suos distribuit: sed cùm ad Menelaum fugituros illos postea animadverteret, propterea quòd impedimenta sua in Ægypto penes Ptolemæum reliquerant; navigiis impositos ad patrem Antigonum transmisit. [*Id. ibid.*]

Antigonus tum in superiore Syriâ urbem, suo nomine Antigoniam vocatam, juxta Orontem fluvium condebat; magnificos in eam sumptus faciens, ita ut ambitu 70 stadia complecteretur. Locus enim ille ad insidiandum Babyloniæ & superioribus provinciis, inferiori etiam Satrapiæ & præfecturis Ægyptum usque, idoneus erat. [*Ibid.*]

Menelaus Salaminem repetens, ad tolerandam obsidionem sese parat; & ad Ptolemæum in Ægyptum mittens, auxilium ab eo, ut in magno positus discrimine, postulat. Demetrius contrà machinas ad vi capiendam urbem parat; unam præsertim, *Helepolim* (à capiendis urbibus) vocatam: arietésque prægrandes, & duas testudines eis ferendis aptas. Obsessi verò, facibus circa mediam noctem desuper immissis, operum maxima quæque incenderunt; militum qui in eis erant compluribus etiam absumptis. Neque Demetrius tamen ab incepto idcirco destitit: sed terrâ maríque oppugnationem urgens, temporis diuturnitate se hostes debellaturum existimavit. [*Ibid.*]

Ptolemæus, clade suorum auditâ, cum exercitu instructissimo terre-

ſtri ac navali ex Ægypto ſolvit; & ad Cypri urbem Paphon delatus, ſcaphas ex urbibus aſſumpſit, Citiúmque (quod 200 à Salamine diſtabat ſtadiis) appulit. Tota ejus claſſis 140 (vel 150, ut apud Plutarchum eſt) longas habebat naves: quarum maxima erat quinqueremis, minima quadriremis. Has Pontones plus quàm 200 ſequebantur, peditum vehentes millia decem, haud minùs. Menelao etiam mandavit, ut à Salamine cum 60 navibus, fervente maximè prælio, à tergo in Demetrii claſſem impreſſionem faceret, ordinéſque diſturbaret. At Demetrius animadverſo ejus conſilio partem exercitus ad obſidionem relinquens, Antiſtheni navarcho, ut claſſis opidanæ eruptionem ad conflictum intercluderet decem quinqueremes tradidit: tot enim ad anguſtias portus tenendas ſufficere arbitrabatur. Ipſe pedeſtres copias inſtructas per prominentia in pelagus promontoria circumfudit; & cum claſſe navium 108 (vel 180, ut Plutarchus habet) quarum maximæ ſeptiremes erant, pars tamen major quinqueremes, in altum provectus eſt. [*Diodor. & Plutarch.*]

Ptolemæus oppoſitos ſibi fudit fugavítque; & navium alias demerſit, alias cum ipſis militibus cepit. Jámque à victoriâ revertens, etiam cæteras ſe facilè ſubacturum ſperabat: cùm lævum cornu profligatum, & proximas quaſque fugam capeſſere & Demetrium vi graviſſimâ imminere, animadvertit. Ad Citium ergo retroceſsit. Victor autem Demetrius, navibus militaribus Neoni & Buricho traditis, ut hoſtem perſequerentur & in mari natantes exciperent, ad caſtra portúmque ſuum reverſus eſt. [*Diodor.*]

Interim verò dum prælio navali diſceptatur, Menelaus Salamini præfectus naves 60 viris armíſque completas, Menœtio navarcho, in ſubſidium Ptolemæo miſit: & certamine cum 10 navibus, quæ ſtationem in oſtio portus habebant, commiſſo; quum opidani vi ſibi exitum patefacerent, Demetriani ad terreſtres ſe copias fugâ receperunt. Menœtiani autem in altum evecti, ubi paulo ſeriùs quàm commodum eſſet venerunt, Salaminem regreſſi ſunt. [*Id.*]

Ptolemæus rebus Cypri deſperatis, cum ſolis octo navibus in Ægyptum refugit. [*Id. cum Juſtino, lib.15.cap.2. & Plutarcho.*] Menelaus Salaminem & naves & pedeſtres copias Demetrio tradidit; equites 1200, gravis armaturæ milites 12000. [*Plutarch.*] Receptíſque deinde urbibus Inſulæ cæteris omnibus, Demetrius præſidiarios in ordines ſuos cooptavit, pedites 16000, equites verò circiter 600. [*Diodor.*]

Pontones (πορεῖα) ampliùs 100 cepit Demetrius, in quibus 8000 propè milites erant. De longis navibus unâ cum viris captæ ſunt 40, corruptæ verò circiter 80, quas ſalſugine plenas ad caſtra prope urbem victores ſubduxerunt. Vitiatæ etiam fuerant ex Demetrianis 20; quæ debitâ accuratione refectæ, commodos deinceps uſus præbuerunt. Sic, Diodorus. Plutarchus, ita. Ex navibus Ptolemæi 70, cum propugnatoribus & ſociis navalibus, captæ ſunt. Ex turbâ, quæ in navibus onerariis circa littus ſtationem habebant, ſervitiorum, amicorum Ptolemæi, fœminarúmque, adhæc armorum, ſtipendii, machinarum, nihil prorſus elapſum Demetrio eſt, ſed omnia cepit, atque in caſtra deportavit. In his fuit Lamia, tibiarum primùm modulatione, deinde commercio me-

retricio celebris. Tunc verò etiam exolescente formâ multo se juniorem pellexit Demetrium: adeóque lepôre devinxit & cepit eum, ut ab aliis mulieribus amaretur, unius illius esset amator. [*Plutarch.*]

Demetrius hostes qui ceciderant magnificè funeravit, atque captivos missos fecit. Atheniensibus eum armorum numerum dono dedit, quibus 1200 milites armare poterant. [*Plutarch. in Demetr.*] Ptolemæi filium Leontiscum, & fratrem Menelaum, amicósque ejus cum privati instrumenti ministerio, pari provocatus antea munere, in Ægyptum remisit: & ut appareret eos non odio, sed dignitatis gloriâ accensos, donis muneribúsque inter ipsa bella contendebant. Tanto honestiùs tunc bella gerebantur, quàm nunc amicitiæ coluntur. [*Justin. lib.* 15. *cap.* 2.]

Victoriæ nuntium patri Demetrius misit Aristodemum Milesium, inter omnes aulicos adulatorem primum: qui diu suspensum eum tenens, tandem altâ voce exclamavit. *Salve rex Antigone: vicimus prælio navali regem Ptolemæum, Cyprum tenemus, milites* 16800 *captivos habemus.* Cui ille: *Et tu quoque hercle*, inquit, *salve. Quia verò ita nos torsisti, lues pœnam: nam tardiùs præmium læti nuntii accipies.* [Plutarch.]

Hâc victoriâ elatus Antigonus, diademate ab amicis imposito, Regis deinceps nomen usurpavit: Demetrio quoque diadema misit, scriptáque epistolâ Regem appellavit. Ptolemæus etiam, ne ob acceptam cladem animum abjecisse videretur, neve minoris apud suos authoritatis haberetur, diadema etiam ipse assumpsit, & in omnibus exinde litteris Regem sese appellavit. Horum exemplo reliqui etiam principes, Seleucus, qui superiores provincias suæ ditioni recens adjecerat, itémque Lysimachus & Cassander, & ipsi regiam sibi majestatem vindicaverunt: fratre, matre & filiis Alexandri M. jam extinctis. [*Diodor. Justin. lib.* 15. *cap.* 2. *Plutarch. in Demetr. & Appian. in Syriac. pag.* 122.]

3699 Seleucus non Babyloniæ solùm, sed etiam Mediæ rex factus est; *Nicatore*, sive *Nicanore*, suâ manu in pugnâ occiso, cui Antigonus Mediæ 4409 305
satrapiam commiserat. [*Appian. ibid.*] Quem tamen non à cæso illo, sed à victoriarum crebritate, *Nicatoris* sive *Nicanoris* (sic enim etiam in numismatis inscribitur) cognomentum accepisse, Appianus [*ibid. pag.* 124.] & Ammianus Marcellinus [*lib.* 23. *histor.*] confirmant. Expugnatis enim inde Bactrianis, reliquas quoque gentes usque ad Indum fluvium, ab Alexandro priùs devictas, imperio suo adjecit. [*Justin. lib.* 15. *cap.* 4. *Appian. Syriac. pag.* 123.]

Rex Antigonus, cùm filius ipsi natu minimus è vivis excessisset, regio funus apparatu deduxit: & Demetrio ex Cypro ad se vocato, copias ad Antigoniam convenire jussit. Nam expeditionem in Ægyptum destinârat. Itaque peditum agmen ducens ipse, per Cœle-syriam signa promovit, habens in exercitu peditum supra 80 & equitum circa 10 millia, cum elephantis 83. Classi Demetrium præfecit: quem juxta copias terrestres oram legere jussit, instructas habens in universum 150 naves longas, & pontones militares 100 quibus ingens telorum copia vehebatur. Cúmque navium magistri occasum Pleiadum censerent respiciendum, qui post dies octo futurus videbatur, (sub Aprilis initium;) ut nimis ad pericula timidos increpavit. [*Diodor. Olymp.* 118. *ann.* 3.]

Antigonus ad Gazam caſtrametatus, quòd Ptolemæi apparatum antevertere cuperet, militibus ut 10 dierum cibariis ſe inſtruerent imperavit. Camelis autem ex Arabiâ coactis medimnûm frumenti 130 millia, & vim magnam fœni cæteris jumentis impoſuit, carríſque tela vehens, iter per deſerta faciebat, non abſque moleſtiâ: quòd pleraque ibi loca paluſtria erant & cœnoſa, maximè circa Barathra, quæ vocantur. [*Id.ibid.*]

Demetriani, poſtquam nocte intempeſtâ Gazâ ſolviſſent, tranquillo per aliquot dies mari, velocium navium remulco pontones militares poſt ſe trahebant. Inde cùm Pleias opprimeret eos, & ventus Borealis inſurgeret; multæ quadriremes ſubitò ad urbem Rhaphiam, appulſu difficilem & lacuſtrem, vi tempeſtatis delatæ ſunt. De navigiis autem quibus tela vehebantur, alia undis ſubmerſa perierunt, alia curſu reciproco Gazam petierunt. Scapharum tamen firmiſſimis ſummâ contentione enixi, Caſium uſque penetrârunt. Id Nilo haud procul diſtat: ſed importuoſum eſt, & tempeſtate coortâ nullum præbet acceſſum. Jactis idcirco anchoris, duobus circiter ſtadiis à terrâ in ſalo multis circundati periculis conſiſtere cogebantur. Ad eam denique penuriam ſunt redacti, ut ſi ad unum tempeſtas diem adhuc durâſſet, aquâ potabili jam deficiente, ſiti enecti omnes periiſſent. At cùm in extremâ verſantes anxietate exitium jam imminens expectant, flatus remiſit; & Antigonus cum exercitu illuc delatus, haud procul à claſſe caſtra poſuit. Navibus itaque egreſſi vires in caſtris reficiunt, & avulſas à claſſe naves præſtolantur. In hâc autem maris commotione perierunt quinqueremes tres; unde quidam ad littus enatârunt. [*Ibid.*]

Hinc promotis Antigonus copiis prope Nilum, duûm intervallo ſtadiorum caſtrametatur. At Ptolemæus, cùm opportuniſſima loca firmis præſidiis occupâſſet, miſit quoſdam in navigiis quæ contis propellebantur, cum mandatis, ut prope exſcenſum ad navigantes proclamarent; illum, ſi qui ab Antigono deficerent, binas gregario minas, præfecturam gerenti talentum, eſſe daturum. His ita proclamatis, defectionis cupido mercenarios Antigoni invaſit. Inter quos etiam plerique duces erant, certas ob cauſas tranſitionis cupidi. Cùm igitur multi deſciſcerent, Antigonus ſagittarios & funditores, catapultáſque complures in ripâ fluminis diſpoſuit; quibus excurrentes in navibus contariis repulit. Nonnullos etiam transfugarum correptos ſuppliciis horrendis mulctavit; ut à ſimili conatu cæteros deterreret. [*Ibid.*]

Antigonus, aſſumptis navibus quæ tardiùs venerant, ad Pſeudoſtomon, quod vocatur, contendit; ibi ſe partem militum expoſiturum arbitratus. At ubi validum ibi præſidium invenit, & catapultis omníque miſſilium genere prohiberetur; nocte jam appetente diſceſſit. Hinc magiſtris navium, ut in faces intenti prætoriam ſequerentur, mandavit; & ad Phagneticum Nili oſtium eſt provectus. Ortáque die, ubi multas aberrâſſe naves cognovit, illas exſpectare, & omnium quas agebat celerrimas ad quærendum illas emittere, coactus eſt. Tempore igitur longiùs protracto, Ptolemæus de acceſſu hoſtium certior factus, properè ſuis auxiliatum venit, inſtructíſque copiis in littore conſtitit. Tum hoc etiam deſcenſu excluſum ſe cernens Demetrius, orámque contiguam

 ſtagnis

ſtagnis & paludibus à naturâ munitam eſſe audiens, cum totâ claſſe retroceſſit. [*Ibid.*]

Vehemens inde Boreas incumbit, ſublatiſque in altum fluctibus tres quadriremes & militares aliquot, eâdem tempeſtatis violentiâ in littus ejectæ, in Ptolemæi manus venerunt. Cæteræ, dum ſummâ ope rem gerunt nautæ, incolumes ad caſtra Antigoni evaſerunt. Ad omnes verò fluminis exitus præſidia Ptolemæus firmiſſima diſpoſuerat; magnámque fluviatilium navigiorum copiam in promptu habebat, omni miſſilium genere, & viris qui his uti ſcirent, inſtructorum. Quæ res Antigonum haud modicè angebat. Nam oſtio Peluſiaco ab hoſtibus præoccupato, navales copiæ nullum habebant uſum; copiæque terreſtres, fluminis (quod poſt ſolſtitium ſenſim modicéque creſcit Sole Cancrum tranſeunte, abundantiſſimè autem eodem Leonem ingreſſo) altitudine inhibitæ, utut maximè vellent, nihil efficiebant. Et quod maximum, elapſis jam bene multis diebus, & milites frumentum, & jumenta pabulum deficiebat. [*Ibid.*]

Submittente igitur animos exercitu, Antigonus concionem advocat: ducibúſque conſilium proponit, utrum manere præſtet & belligerari, an nunc quidem in Syriam reverti; ſed poſtea meliùs inſtructos redintegrare expeditionem, quo tempore minimæ altitudinis videatur amnis. Ibi cunctis eò inclinatis, ut quam ocyſſimè abirent, vaſa milites conclamare juſsit; & claſſe ſimul totâ oram legente, celeriter Syriam repetivit. [*Ibid.*] Cujus expeditionis inanem exitum Medius Antigoni amicus in ſomnis prævidiſſe dicitur. Viſus enim ei ipſe eſt Antigonus cum toto exercitu certare diaulo, validè & acriter primùm; deinde vires ejus flacceſcere paulatim: denique, ut flexit curſum, languidus & anheloſus ægrè ſpiritum recipere. [*Plutarch. in Demetr.*]

Ptolemæus diſceſſu hoſtium majorem in modum lætatus, Diis ſuis ſacro pro beneficiis acceptis inſtituto, ſplendidum amicis epulum exhibuit: datíſque ad Seleucum, Lyſimachum & Caſſandrum literis, tum de proſpero ſucceſſu, tum de multitudine transfugarum eos certiores fecit. Ipſe jam altero Ægyptum certamine tutatus, jámque regionem haſtâ partem jure ſe tenere exiſtimans, Alexandriam remeavit. [*Diodor.*] Unde & hinc regnum illius, in Regum Canone, Claudius Ptolemæus inchoat: à morte Alexandri Magni ad initium Ptolemæi Lagi annos 19 ὁλοχερῶς dinumerans. Cum 6° enim Novembris præſentis, anni Periodi Julianæ 4409, juxta ipſius rationes, 19um ille à morte Alexandri annus terminatur.

Interea dum iſta in Ægypto geruntur, Dionyſius Heracleæ Ponticæ tyrannus (ut refert Diodorus) vitam cum morte commutavit; quum annos regnaviſſet 33. ut ab Athenæo eſt traditum: [*lib. 12. cap. 26.*] licèt à Memnone 30, à Diodoro 32 tantùm illius principatui aſſignentur. De mirâ ejus pinguedine, præter Memnonem, meminit etiam Nymphis Heracleota, in libro de Heracleâ 2° (apud Athenæum, in loco jam citato) & Ælianus, in Var. hiſtor. lib. 9. cap. 13. Ex Amaſtri ſive Ameſtri filiâ Oxathræ, fratris Darii poſtremi Perſarum regis, (quam Cratero priùs Alexander M. uxorem dederat) duos ſuſcepit ille filios; Clearchum & Oxathrem, Zathram Diodoro appellatum. Moriens igitur,

igitur, uxori administrationem cunctam, & filiorum, qui adhuc teneræ admodum ætatis erant, tutelam (adjunctis quibusdam aliis) reliquit. [*Memnon, in Excerptis Photii, cap.5. cum Diodoro, ad Olymp.*118.*ann.*3. *&* 119. *ann.*3.]

3700 Menedemus Patarâ Lyciæ profectus, & tribus trieremiolcis (quod triremis imperfectæ genus est) à Rhodiis præfectus, quadriremem cepit ex Ciliciâ venientem; in quâ literæ erant à Philâ, simul cum veste regiâ cæteráque supellectile impensiùs adornatâ, ad maritum suum Demetrium Poliorcetem missæ. Quæ omnia in Ægyptum ad Ptolemæum regem deportanda ille curavit. Id bilem Demetrio contra Rhodios movit: quorum ille tunc urbem terrâ maríque acriter oppugnabat. Verùm post annuam obsidionem, Atheniensium interventu, pax inter eos hâc lege est inita; ut Antigono & Demetrio, nisi si Ptolemæo bellum inferrent, societatem armorum Rhodii præstarent. [*Diodor. Olymp.*119. *ann.*1. *Plutarch. in Demetr.*] 4410 304

Rhodii, finito bello, in Libyam Theoros miserunt, ex Ammonis oraculo sciscitaturi, an Ptolemæum uti Deum venerandum censeret. Quo annuente, lucum in urbe illi consecraverunt quadratum, extructâ ad unumquodque latus porticu ad stadii longitudinem; eámque *Ptolemæum* indigetârunt. [*Diodor. ut supr.*] Ipsi etiam Ptolemæo *Soteris* cognomentum tum primùm ab illis tributum est. [*Pausan. in Attic. pag.*7.] quòd eos videlicèt ab Antigoni & Demetrii violentiâ salvos præstitisset. neutiquam verò à militibus Alexandri, quòd eum ab Oxydracarum vel Mallorum potiùs impetu servâssent: ut aliis visum fuit. [*apud Arrian. de expedit. Alexand. lib.*6. *pag.*131. *& Stephanum Byzantin. in* Ὀξυδράκ.]

Eumélus Bosphori Cimmerii rex, jam sextum annum regnum administrans, inopinato quodam casu oppetivit. Dum enim è Scythiâ domum revertens ad sacrificium quoddam properat, quadrijugóque curru, qui quatuor rotis instructus & tentorio contectus erat, ad regiam contendit; equi consternati violenter illum abripiunt. Nam cùm habenis contrahendis auriga non sufficeret, metuens ille ne in prærupta loca deferretur, desilire conatur: sed gladio rotæ implicito, eodem simul impetu abstrahitur, & illico exanimatur. Cui succedens Spartacus filius, annos 20 regnavit. [*Id. ad Olymp.* 117. *ann.* 3. *& Olymp.* 119. *ann.*1.]

3701 Seleucus transmisso Indo fluvio, cum Sandrocotto sive Androcotto bellum gerebat. Ille enim eâ tempestate quâ Seleucus futuræ magnitudinis fundamenta jaciebat, occisis Alexandri præfectis, Indiam possidebat. [*Justin. lib.*15. *cap.*4. *Appian. Syriac. pag.*122, 123.] 4411 303

Huic molienti bellum adversus præfectos Alexandri, elephantus ferus ingentis magnitudinis ultro se obtulit, & veluti domitâ mansuetudine, eum tergo excepit; dúxque belli, & præliator insignis fuit. [*Justin. ibid.*] Indéque, cum sexcentis militum millibus Indiam peragrans, universam redegit in potestatem. [*Plutarch. in Alexandro.*] Tum occupato regno, populum quem ab externâ dominatione liberaverat, ipse servitio premebat. [*Justin. ut supr.*]

Ad hunc frequenter se commeâsse, quum apud Sibyrtium Arachosiorum

siorum satrapam degeret, in Indicis suis scribit Megasthenes. [*Arrian. de expedit. Alexandri, lib.5.*] ubi & in castris ejus 400 hominum millia se invenisse refert. [*Strabo, lib.16.pag.709.*]

3702 Cassander Macedoniæ rex, missis in Asiam ad Antigonum legatis, ut secum pacem iniret oravit. Ubi verò ille nullam se pacem initurum, nisi Cassander res suas ipsius arbitrio permitteret, respondisset: Cassander & Thraciæ rex Lysimachus, communicato inter se consilio, ad Ptolemæum Ægypti & Seleucum superiorum provinciarum regem legatos mittunt; superbiam Antigoni in responsionibus demonstrantes, bellíque hujus periculum omnibus commune esse docentes. [*Diodor. Olymp. 119.ann.3.*] Cùm igitur carpi se singulos ab Antigono considerarent; dum privatum singulorum, non commune universorum bellum ducunt, nec auxilium ferre alter alteri volunt, quasi victoria unius, non omnium foret: per epistolas se invicem confirmantes, tempus & locum coëundi condixerunt, bellúmque communibus viribus instruxerunt. Cui cùm Cassander interesse propter finitimum bellum non posset; Lysimachum cum ingentibus copiis in auxilium sociis misit. [*Justin.lib.15.cap.2.*] 4412 302

Seleucus, affinitate cum Sandrocotto Indorum rege contractâ, regiones ad Indum sitas, quas Arianis ademptas Alexander M. proprias colonias fecerat, dono illi dedit: 500 vicissim elephantis ab eo acceptis. [*Strabo, lib.15.pag.724. Plutarch. in Alexandro, & Appian. in Syriac. pag.123.*] Atque ita pactione factâ, compositísque in Oriente rebus, Seleucus in bellum Antigoni descendit. [*Justin.lib.15.cap.4.*]

Lysimachus cum milite ipsius ex Europâ in Asiam ingressus, Lampsacenos & Parianos, cùm sponte in partes ejus concederent, liberos dimisit: expugnatóque Sigeo præsidium induxit. Exinde 6000 peditibus & 1000 equitibus Prepelao traditis, ad Æolidis & Ioniæ urbes sibi adjungendas illum misit. Ipse Abydum primò obsidere aggressus, tela machinásque & alia comparavit. At ubi per mare à Demetrio armatorum multitudo, quæ urbem tutari posset, supervenit, à proposito destitit: Phrygiâque ad Hellespontum subactâ, etiam Synada urbem, in quâ regia erant impedimenta, obsidione cinxit. Quo tempore Docimum Antigoni præfectum ad res marte communi gerendas induxit: ejúsque operâ Synada & castella quædam, ubi regiæ opes reconditæ erant, in potestatem accepit. [*Diodor.Olymp.119.ann.3.*]

Interim Prepelaus dux, in Æolidem Ioniámque missus à Lysimacho, Adramyttio in transitu potitus est, Ephesúmque obsedit. Pavore autem obsessis injecto, urbem deditione accepit; & Rhodiorum obsides illic deprehensos in patriam dimisit. Et Ephesios quidem ipsos missos fecit: sed omnes in portu naves incendit; quòd maris dominium hostes tenerent, totúsque belli exitus adhuc incertus esset. Hinc Teios etiam atque Colophonios sibi adjunxit. Erythræis autem & Clazomeniis per mare subsidium venerat. Idcirco urbes hasce capere non potuit: sed agrum illorum populatus, Sardes versus duxit. Ibi præfectum Antigoni Phœnicem & Docimum ad defectionem pellexit; urbémque præter arcem in fidem accepit. Hanc enim custodiens Philippus, de necessariis Antigoni unus, benevolentiam erga eum qui sibi fidem habebat conservavit. [*Id.ibid.*]

Anti-

3703 Antigonus tunc ingens certamen & festum Panegyricum Antigoniæ instituerat: magnísque ad hoc præmiis & mercedibus undique conciverat athletas & artifices præstantissimos. Ubi verò de transitu Lysimachi & defectione militum audivit, ludos abrupit; athletísque & artificibus mercedem, non minus 200 talentis, persolvit. Ipse, copiis assumptis, ex Syriâ citatis itineribus contra hostes perrexit. Ubi Tarsum Ciliciæ pervenit; de pecuniâ, quam è Quindis asportaverat, exercitui ad tres menses stipendia numeravit. Et præter hanc cum exercitu tria talentûm millia advexerat: ut, si quando pecuniâ opus foret, hæc sumptuum facultas in promptu haberetur. Superato hinc Tauro, Cappadociam versus contendit; & rebelles in superiore Phrygiâ & Lycaoniâ ad pristinam militiæ societatem reduxit. [*Ibid.*]

Eo tempore Lysimachus, hostis adventu cognito, in Senatu cum suis deliberavit, quid imminentibus his periculis agendum esset. Illi ad pugnam non esse descendendum, quoad Seleucus è proxinciis superioribus adventâsset; sed occupanda firmiora loca, castrísque sudeto & fossâ præmunitis, adventum hostis expectandum, censebant. Hic ergo, quod decretum erat, studiosè peregit. Antigonus verò, ut proximè hostes ventum, explicatis in aciem copiis, pugnam lacessebat. Ubi nemo ex adverso prodire audet; ipse loca quædam insedit, quâ cibaria hostibus importari necessum erat. Lysimachus igitur veritus, ne interciso commeatu in hostis potestatem veniret; noctu inde movit, & 400 stadia emensus, circa Dorylæum castra posuit. Locus enim ille frumento alióque commeatu abundabat: amne præterfluente, qui castrametantibus illic munimenti loco esset. Jacto igitur vallo, fossâ præaltâ triplicíque sudeto castra firmârunt. Antigonus discessu hostium audito, è vestigio insequitur: & castris illorum propinquans, ubi in aciem nemo descendit, fossâ circundare castra hostium cœpit; eáque obsidendi animo, catapultas ac tela afferenda curavit. Cúmque velitationes circa fossam existerent, quòd Lysimachiani telis in opere versantes arcere conarentur; in omnibus Antigoniani superiores erant. [*Ibid.*]

Post aliquod tempus, Antigonianorum opera perfici, & Lysimachianorum alimenta deficere cœperunt. Lysimachus igitur, tempestuosâ captatâ nocte, ex castris illis digressus, per loca editiora in hyberna concessit. Ut verò Antigonus exortâ luce discessum hostium animadvertit, è regione per campestria etiam ipse contendit. Sed cùm magni caderent imbres, & regionis ille tractus profundus & cœnosus esset; jumentorum non pauca hominésque nonnulli peribant: totus denique exercitus cum difficultate magnâ conflictabatur. Propterea Antigonus, tum ut militem ab ærumnis illis reficeret, tum quòd hybernam anni tempestatem ingruere videret, à persequendo destitit. Convenientissimis itaque locis ad hyemandum delectis, in partes exercitum distribuit. [*Ibid.*]

Similiter etiam Lysimachus in campo Salmoniæ exercitum in hyberna distribuit. Largum verò ex Heracleâ commeatum sibi procuraverat: quòd affinitatem cum Heracleensibus contraxerat. Uxorem enim duxerat Amestrin, Dionysii (ut dictum est) viduam & filiorum ejus tutricem, civitati illi tunc imperantem. [*Id. ibid. cum*

 Memno-

Memnone in Excerptis Photii, *cap.* 5.]

Demetrius cum exercitu ex Græciâ à patre Antigono accersitus, pace cum Cassandro factâ, directo per insulas cursu, Ephesum transmisit: expositóque milite castrametatus, urbem in pristinum ordinem coëgit, & præsidium à Prepelao duce Lysimachi inibi collocatum datâ fide abire permisit. Suâ verò custodiâ arci impositâ, Hellespontum usque progressus est: ibíque Lampsacenos & Parianos, aliásque mutatæ fidei urbes, recuperavit. Hinc ad Ponti ostium profectus, apud Chalcedoniorum fanum castra muniit, & ad tuendum locum tria peditum millia, & 30 naves longas ibi reliquit: copias reliquas in urbes ad hybernandum huc illuc dispartitus. [*Diodor. Olymp.* 119. *ann.* 3.]

Sub hæc tempora Mithradates, imperio Antigoni subditus, cùm in Cassandri partes transiisse putaretur, ad Cium Mysiæ, cujus, ut & Arrhinæ, 35 annos princeps fuerat, interfectus est. [*Id. ibid.*] Ejus historiam alii longè aliter narrant. Est enim hic Mithradates ille Ariobarzanis filius, vir regii apud Persas generis, (ab uno è septem illis Persis, qui Magum occiderunt, oriundus; ut ex Polybio, lib. 5. pag. 388. Floro, lib. 3. cap. 5. & Sexto Aurelio Victore, de viris illustrib. cap. 76. colligitur:) quem Κτιςὴν sive Conditorem cognominatum fuisse, & principatus Ponti successionem usque ad Eupatorem (sive Mithradatem illum, qui cum Romanis tam diuturnum bellum gessit) reliquisse, confirmat Strabo. [lib. 12. pag. 562.] Ex quo & Tertullianus, in lib. de Animâ: *Mithradatem*, inquit, *ex somnio Ponto potitum è Strabone cognosco.* Antigonus enim in somnis visus sibi fuisse dicitur aurum in arvo seminare, & id demessum Mithradatem in Pontum asportare: quem idcirco comprehensum volebat occidere. De quo à Demetrio ille monitus, sex equitibus comitatus aufugit: communito quodam vico in Cappadociâ, multis ad eum deficientibus, & Cappadociam ipsam & finitimas gentes Ponticas obtinuit; regúmque Ponti stirpem, quæ octavâ fermè successione à populo Romano est deleta, edidit. [*Plutarch. in Demetrio*, & *Appian. in Mithridatic. pag.* 176.] Ad annum usque 84 eum vixisse, Lucianus in Μακροβίοις ex Hieronymo Cardiano & aliis scriptoribus refert. Eique in principatu succedens filius, Mithradates & ipse dictus; auctâ ditione paternâ, Cappadociam & Paphlagoniam annos 36 gubernavit. [*Diodor. ut supr.*]

Cassander Pleistarchum in Asiam, cum exercitu 12000 peditum & 500 equitum, Lysimacho auxiliatum misit. Pleistarchus verò ad Ponti fauces delatus, insessum ab hoste locum invenit: desperatóque transitu, Odessum adiit; quæ inter Apolloniam & Galatiam ex adverso Heracleæ, quæ copiarum Lysimachi partem habebat, sita est. Ibi quum navigiis ad transportandum militem idoneis destitueretur, trifariam exercitum partitus est. Et prima quidem classis Heracleam incolumis pervenit. Altera à præsidiariis ad ingressum Ponti navibus subacta fuit. Tertiam verò, quâ Pleistarchus ipse transmittebat, tanta oppressit tempestas, ut pars maxima navium & corporum interiret. Nam Hexeris quæ Prætorem vehebat submersa est; & de navigantibus in eâ, qui 500 ut minimum erant, 33 duntaxat evaserunt. Inter quos ipse Pleistarchus, fragmento navis suffultus, ad terram semimortuus ejectus est. Is Heracleam

cleam deportatus, refocillato à calamitate istâ corpore, ad Lysimachum in hyberna se contulit: quum majorem exercitus partem amisisset. [*Id. ibid.*]

Iisdem diebus ex Ægypto profectus cum instructissimo exercitu Ptolemæus, omnes Cœle-syriæ urbes in ditionem redegit. Dum Sidonem verò obsideret, falsus à quibusdam rumor est sparsus; commisso inter Reges prælio, Lysimachum & Seleucum victos Heracleam se recepisse, victorémque Antigonum cum exercitu in Syriam contendere. Hanc famam pro verâ ille accipiens, cum Sidoniis in quinque menses inducias fecit: & præsidio munitis, quas subegerat urbibus, cum exercitu in Ægyptum remeavit. [*Ibid.*]

Dum hæc geruntur, de militibus Lysimachi quidam ex hybernis ad Antigonum transfugerunt, 2000 videlicèt Autariatæ, Lyciique & Pamphylii circiter 800. Hos perhumaniter excepit Antigonus: & stipendiis, quæ sibi à Lysimacho deberi affirmabant, persolutis, honoraria insuper adjunxit. [*Ibid.*]

Per id etiam tempus Seleucus cum numeroso exercitu, ex superioribus præfecturis ducto, in Cappadociam venit; militésque, præparatis tabernaculis, in hyberna collocavit. Habebat autem sub signis in peditatu 20000. in equitatu, sagittariis equestribus adnumeratis, circiter 12000. elephantes 480. currúsque falcatos supra 100. Regum itaque copiæ hunc ad modum coibant; quòd omnes ad futuram æstatem armis disceptare constitutum haberent. [*Diodor. fin. lib.* 20.]

Pithagoras aruspex, ut antea pro Alexandro M. & Perdiccâ, ita & nunc pro Antigono exta consulens, fibrásque jecinori deesse reperiens, mortem illius eo portendi prædixit. [*Arrian. de expedit. Alexandri, lib.* 7. *pag.* 160.] A Demetrio etiam secundùm quietem Alexander eximiè armatus percontari visus fuisse dicitur, quodnam signum pugnæ daturi essent: illóque respondente, *Jovem & Victoriam*, deinde subjecisse. *Abeo ergo ad hostes tuos: illi enim me accipient.* [Plutarch. in Demetr.]

Antigonus coitionem illam regum jactavit se, sicut avicularum semina legentium concursum, lapidis jactu & strepitu dissipaturum. Hostibus tamen appropinquantibus, præter solitum morem, cogitabundus & taciturnus conspiciebatur; filiúmque suum exercitui ostendens, successorem commendabat. Quódque omnes maximè mirabantur, in tabernaculo colloquium cum eo solus habebat: cùm antea ne cum ipso quidem quidquam arcani colloquii agitare consuevisset, sed consilia sua tecta semper haberet. Instructâ verò jam acie progressus, in faciem corruit: eóque casu afflictus, cùm surgeret, manus cœlo tendens victoriam à diis, aut antequam vinceretur, mortem sensus expertem petiit. [*Plutarch. ibid.*]

Pugna inter Reges ad Ipsum, Phrygiæ opidum, est commissa. [*Arrian. de reb. Alexand. lib.* 7. *Plutarch. in Pyrrho. Appian. in Syriac. pag.* 122.] Olympiadis CXIX° anno 4° [*Diodor. & Porphyr.*] ineunte sc. Habebat Antigonus & Demetrius peditum supra 70 millia, decem equitum, elephantos 75. Hostibus peditum erant 64 millia, equites 10500, elephantes 400, currus 120. Demetrius, cum præstantissimâ parte equitum, Antiochum Seleuci filium (& in regno postea successorem)

adortus est: cùmque illum præclarâ pugnâ fudisset, intempestivè eum nimísque impensè insequendo labefecit victoriam. Neque enim regressus conjungere se peditatui valuit; elephantis interjectis. [*Plutarch. in Demetr.*] Inter eos verò qui eum sequebantur, Pyrrhi inprimis virtus emicuit: qui quum 17 tantùm annos esset natus, ab Epirotis regno tunc ejectus, Demetrio se adjunxit; qui sororem ipsius Deidamiam (Alexandro, Alexandri M. & Rhoxanes filio, uxorem destinatam) matrimonio sibi junxerat. [*Id. in Pyrrho.*]

Seleucus, cùm Antigoni phalangem præsidio equitum nudatam cerneret, impressionem se facturum in eam simulando perterruit, & ad se transeundi potestatem haud inutili consilio fecit. Magna enim pars phalangis Antigoniæ ultrò ad eum concessit; reliqua in fugam versa est. Antigonus autem, multis in eum versis, cùm quidam ei diceret; *In te hi, Rex:* retulit. *At Demetrius nobis succurret.* Quâ ille spe ad extremum usque fretus, dum filium circumspectat, grandine in eum telorum conjectâ, occubuit: aliísque comitibus & amicis eum relinquentibus, solus apud cadaver Larissæus Thorax remansit. [*Id. in Demetr.*] quod regio deinde honore est sepultum. [*Diodor. lib. 21.*] In Ægyptiacâ expeditione, annos paulo minùs 80 natum illum fuisse, Plutarchus; in hâc, supra 80, Appianus: universam vitam 86 annorum fuisse, affirmat Porphyrius. [*in Græc. Eusebian. Scalig. pag. 226. lin. ult.*] Sed ex Hieronymo Cardiano, qui cum eo militavit, 81 tantùm annos vixisse, docet Lucianus in Μακροβίοις.

Demetrius, cum quinque peditum & quatuor equitum millibus, continenti fugâ Ephesum perrexit. Ibi metuentibus omnibus, ne pecuniâ indigens Dianæ templum violaret; ipse etiam veritus ne milites se ab eo non abstinerent, celeriter inde abiit. [*Plutarch. in Demetr.*] matréque Stratonice ex Ciliciâ, & opibus cunctis secum assumptis, in Salaminem Cypri navigavit: quæ tum in illius potestate erat. [*Diodor. lib. 21.*]

Reges victores Antigoni & Demetrii imperium veluti magnum corpus discerptum in partes diviserunt, eásque inter se partiti, prioribus suis provinciis adjecerunt. [*Plutarc. in Demet. Appian. in Syriac. pag. 122. fin. cum Polyb. lib. 5. pag. 410.*] Et cùm de prædâ non convenirent, iterum in duas factiones diducti sunt. Seleucus Demetrio, Ptolemæus Lysimacho se conjunxit. [*Justin. lib. 15. cap. 4.*] Omnium enim longè potentissimi erant, *Seleucus* & *Ptolemæus*: quorum etiam de principatu suscepta contentio ad successores (Seleucidas *Regum Aquilonis*, & Ptolemæos *Regum Austri* nomine, in XI vaticinii Danielis capitulo designatos) deinceps est propagata.

Post Oniam, *Simon* ejus filius summus Judæorum Pontifex fuit, *Justus* cognominatus; quòd & Deum piè coleret, & cives summâ prosequeretur benevolentiâ. [*Joseph. lib. 12. cap. 2.*] Cujus in libro Ecclesiastici, cap. 50. hoc legitur elogium. *Simon Oniæ filius, sacerdos magnus; qui in vitâ suâ resarcivit Ædem, & in diebus suis corroboravit Templum. Sub ipso structa est altitudo* (sive lorica) *duplex, celsum munimentum Templi in ambitu. Ipsius temporibus cavatum est ex ære conceptaculum aquarum, triplâ magnitudine ad mare. Qui curam populi sui gessit con-*

contra casum, qui firmavit urbem valloque cinxit. [Vid. Salian. Annal. Tom.5. anno Mundi 3675. *& Scalig. Animadvers. in Euseb. num.* MDCCLXXXV.] Huic anni 9 tribuuntur, in Græcis Eusebianis Scaligeri. [*pag.*50.]

3704 Seleucus die 23° Xanthici sive Aprilis mensis in Casio monte Jovi Casio sacrificans, de loco urbis condendæ illum consuluit. Ubi aquila, raptâ parte carnis sacrificii, ad mare (infra Palæopolim urbeculam à Syro Agenoris filio in monte conditam) in Pieriæ emporio dejecisse eam dicitur. Ibi igitur statim fundamenta urbis posuit, quam à nomine suo Seleuciam appellavit. [*Johan. Malela, in Chronico inedito.*] In quâ tamen condendâ, alii augurium fulminis eum secutum fuisse; ideóque fulmen, tanquam numen consecratum, hymnis propriis, ibi deinceps cultum fuisse referunt. [*Appian. Syriac.pag.*125.] 4414 300

Inde progressus Seleucus, Iopolim, in Silphio monte positam, petiit: & post triduum Jovi Fulminatori, in fano à Perseo Danaës filio condito, die primo Artemisii sive Maii mensis ibi sacrificavit. Deinde Antigoniam veniens, in aris ab Antigono extructis sacrificio Jovi oblato, unâ cum Amphione sacerdote oravit, ut signo aliquo demonstraretur, utrum Antigoniam incolere ipsum oporteret alio nuncupandam nomine, an urbem novam alio in loco condere. Et tum quoque aquila ablatam ab altari partem holocausti, juxta Silphium montem deposuisse dicitur. Unde è regione montis illius & Iopoleos in eo positæ, prope Orontem fluvium, ubi vicus erat cui nomen Botzia, mœnium jecit fundamenta die 22° mensis Artemisii, Sole exoriente: urbéque Antiochi filii nomine appellatâ, Jovis Botzii templum statim condidit. Hæc, & alia plura, Johannes Malela Antiochenus tradidit de origine urbis suæ: quam à Seleuco, anno regni sui 12°, extructam fuisse, confirmat Eusebius in Chronico. Hæc autem, Syriæ, metropolis, tetrapolis postea facta est, ex quatuor partibus constituta; quæ & singulæ suo, & omnes communi muro circumdabantur. Quarum prima tantùm Seleuci Nicatoris, secunda multitudinis habitatorum, tertia Seleuci Callinici, quarta verò Antiochi Epiphanis opus fuit. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 750.]

Ex Antiochi filii & successoris nomine Seleucum urbem Antiochiam appellavisse, præter Malelam ac Cedrenum, tradidit etiam in Misopogone Julianus: quum ex Antiochi patris sui nomine ita eam nuncupavisse Strabo dicat, & Appianus, & Trogus Pompeius; ex quo Justinus [*lib.*15.*cap.*4.] refert, eum hic *geminæ originis memoriam consecrâsse. Nam & urbem Antiochi patris nomine vocavisse; & campos vicinos urbi, Apollini dicavisse.* à quo scilicet mater ejus Laodice genitum eum fuisse, persuadere illi studebat. Antiochiæ enim suburbanum, luco amœnissimo 80 stadiorum ambitus celebratissimum, Daphne erat, Apollini sacrata. Unde ut hæc, Δάφνη ἡ πρὸς Ἀντιόχειαν κειμένη, in II Maccab.IV.33. ita & urbs ipsa, Ἀντιόχεια ἡ ἐπὶ Δάφνῃ, ab aliis appellata reperitur.

Seleucus, solo æquatâ Antigoniâ, materiam inde per Orontem fluvium traduxit, atque Athenienses & Macedonas, numero 5300, ab Antigono ibi collocatos, Antiochiam transtulit. [*Jo. Malela.*] Et Anti-

goniam quidem Seleucum destruxisse, sed incolas in conditam à se Seleuciam deduxisse, Diodorus author est. [*lib.20. ad Olymp.118.ann.2.*] Verùm habitatorum Antiochiam à Nicatore ex Antigoniâ traductorum, meminit etiam Strabo. [*lib.16.pag.*750.] qui & ex genere Triptolemi atque Argivorum, qui ad Ionem quærendam cum eo missi fuerant, aliquos eôdem à Nicatore translatos fuisse addit. Qui non alii quàm illi Achivi sunt, quos Antiochiam τῆς ἐπὶ Δάφνης incoluisse, Stephanus Byzantinus indicat. Quò spectant & Johannis Malelæ illa. Περιεστρέψατο δὲ ὁ αὐτὸς Σέλευκος καὶ τοὺς Ἀργείους Ἰωνίτας, καὶ κατήγαγε καὶ αὐτοὺς ἐκ τῆς Ἰωπόλεως, ἐν τῇ αὐτῇ Ἀντιοχείᾳ οἰκεῖν. οὕς τινας ὡς ἱερατικοὺς καὶ εὐγενεῖς, πολιτευομένους ἐποίησε. [*Confer Scaligeri notas, ad numerum Eusebianum* MDCCXIII.]

Lysimachus Thraciæ rex Arsinoën, Ptolemæi non Philadelphi (ut apud Memnonem, ca.5.legitur) sed Lagidæ sive Soteris (ut ex Plutarcho in *Demetrio*, & Justino, li.17.ca.2.& li.24.c.2.& ipso quoque Memnone, in Excerpt. cap.9. intelligitur) & Eurydices (ut est apud Pausaniam, in Attic.pag.8. filiam) uxorem duxit. Quo offensa prior illius uxor Amastris, Dionysiii Heracleæ tyranni vidua, deserto Lysimacho, Heracleam reversa est: atque ad Pontum Euxinum urbem Amastrin suo nomine appellatam erexit, & colonis ex Sesamo, Cytoro, Cromno ac Teio accersitis frequentavit. [*Memnon.Excerpt.cap.5. cum Strabone, lib.12.pag.544.*]

3705 Lysimachi exemplum secutus Seleucus, missis legatis, Demetrii Poliorcetæ & Philæ filiam Stratonicen in matrimonium petiit. 4415 299 Assumtâ igitur filiâ Demetrius cum tota classe (quam Athenis receperat) navigavit in Syriam. In itinere verò Ciliciam attigit: quam Cassandri frater Plistarchus tum tenebat, extra ordinem à regibus post conflictum cum Antigono sibi donatam. Qui violatos putans ex Demetrii descensione fines suos; profectus est ad expostulandum cum Seleuco, quòd cum communi hoste sine aliis regibus in gratiam rediisset. De eo factus Demetrius certior, à mari ad Quinda contendit. Ubi quum reliqua adhuc ex thesauris 1200 talenta reperisset, his asportatis maturavit conscendere, & raptim solvit. [*Plutarch. in Demetr.*]

Demetrio & uxori ejus Philæ occurrit ad Orosson Seleucus. Prior in tabernaculum suum invitavit in castris Seleucus Demetrium. Inde Demetrius illum in tredecim ordinum navi accepit. Inde per otium collocuti amicè, totósque dies conversati sunt, absque armis & stipatoribus: donec Seleucus, ductâ secum Stratonice, magnâ cum pompâ Antiochiam rediit. [*Id.ibid.*]

Demetrius, Ciliciâ occupatâ, uxorem Philam ad fratrem Cassandrum, criminum Plistarchi diluendorum gratiâ, misit. Interea uxor illius altera Deidamia Athenis ad eum rediit: quæ quum non diu apud eum fuisset, morbo extincta est. [*Ibid.*]

3706 Seleucus à Demetrio, ut pro certâ pecuniâ traderet sibi Ciliciam, 4416 298 postulavit. Quod cùm ille denegâsset, Sidonem & Tyrum ab eo iracundè reposcens, iniquè agere visus est: qui cùm ab Indiâ ad mare Syriacum omnes regiones possideret, adeò tamen parvi animi esse vellet, ut propter duas urbes socerum suum adversâ fortunâ usum exagitaret. Ani-

Animosè verò respondens Demetrius, ne si millies quidem victus fuisset, Seleucum se generum mercede asciscere dignaturum; urbes illas præsidiis firmavit. [*Ibid.*]

3707 Cassander, quum annis 19 res Macedoniæ administrâsset, mortuus est; relictis ex Thessalonice (Alexandri M. sorore) tribus filiis, Philippo, Antipatro & Alexandro: qui post patrem, annis tribus & mensibus sex regnaverunt. [*Dexippus, & Porphyrius; in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag.* 48. & 228.]

Philippo, filiorum Cassandri natu maximo, brevi post initum regnum tempore tabidi corporis lue sublato; duo superstites fratres, Antipater & Alexander inter se de regno contenderunt. [*Justin. lib.* 16. *cap.* 1. *Pausan. in Bœotic. pag.* 287. *Plutarch. in Pyrrho & Alexandro.*]

Antipatrum hunc Dexippus & Eusebius in Chronico *Antigonum* appellat. Neque alium intelligere potuit Hermippus; quum Demetrium Phalereum scripsit, post Cassandri mortem, *Antigonum* metuentem, ad Ptolemæum Soterem venisse. [*Diog. Laërt. in Demetr. Phaler.*]

Cum eodem quoque Ptolemæo obses eo tempore in Ægypto Pyrrhus fuit. Ubi Antigonen Berenices reginæ ex priore marito Philippo filiam uxorem duxit. [*Plutarch. in Pyrrho, Pausan. in Attic. pag.* 10.]

Pyrrhus, Antigones uxoris suæ operâ, Ægyptiorum classe cum pecuniâ à Ptolemæo impetratâ, Epirum repetiit: & cum Neoptolemo (qui regnum illius occupaverat) fœdus atque amicitiam communicato iniit regno. [*Id. ibid.*] 4417 297

Ad quintum annum Demetrii ab obitu patris, & duodecimum Ptolemæi ab extinctione sobolis Alexandri M. (de quâ ad fin. anni Mundi 3695) numeratum, Chronologiam suam ab Adamo & exitu Hebræorum ex Ægypto deduxit Eupolemus historicus, in libro de Judææ Regibus: apud Clementem Alexandrinum, libro 1° Stromatum.

3708 Demetrius Poliorcetes Samaritarum urbem vastavit, quam Perdicca ante construxerat. [*Euseb. Chronic.*] 4418 296

3709 Fabio Maximo V. & Q. Decio Mure V. Consulib. Pyrrhum regnare cœpisse scribit, in 1° Historiæ suæ libro, Velleius Paterculus. Occiso nimirum eo tempore Neoptolemo, integri regni Epirotici possessione potitus est. Quando & Berenices & Ptolemæi memor, quorum beneficio id consecutus est; natum sibi ex Antigone filium appellavit Ptolemæum, & urbem quam in Chersoneso Epiri condidit Berenicem nominavit. [*Plutarch. in Pyrrho.*] 4419 295

3710 Anno 36 primæ Periodi Calippicæ, die 25 Posideonis, Nabonassari verò 454, Paophi die 16, post mediam noctem horis 3, (Decembris Juliani die 21) Timocharis observavit Alexandriæ Lunam boreali suâ extremitate contingere borealissimam earum quæ sunt in fronte Scorpii. [*Ptolem. μεγάλ. συντάξ. lib.* 7. *cap.* 3.]

Eodem quoque anno, Elaphebolionis die 15, Tybi 5, ante mediam noctem horis 4, (Martii Juliani die 9) observavit idem conjunctionem Lunæ cum Spicâ Virginis. [*Id. ibid.*] 4420 294

Thessalonice regina, Cassandri vidua, Philippi (patris Alexandri M.) ex Nicasipoli filia, ab Antipatro filio, cùm vitam etiam per ubera materna deprecaretur, occisa est: quòd in divisione regni pro natu filiorum

minimo

minimo Alexandro propensior fuisse videretur. Alexander in ultionem maternæ necis socios evocavit, ex Epiro Pyrrhum, ex Peloponneso Demetrium Poliorcetem. [*Justin.lib.16. cap.1. Plutarch. in Pyrrho & Demetrio. Pausan. in Bœotic.pag.287.*]

Lysimachus Thraciæ rex, *Demetrii* adventum verens, persuadet genero suo Antipatro, ut malit cum fratre in gratiam reverti, quàm paternum hostem in Macedoniam admitti. [*Justin. ibid.*] Et cùm sciret *Pyrrhum* omnia Ptolemæo gratificaturum; adulterinas Ptolemæi nomine literas ad illum mittit, quibus author ei erat, ut 300 talentorum mercede ab Antipatro acceptâ expeditionem illam omitteret. Sed fraudem Pyrrhus agnovit: quòd epistola soluta consuetam salutationem non ostenderet, *Pater filio*; sed, *Rex Ptolemæus regi Pyrrho* S.D. Et consilia ista omnia subitus Demetrii in Macedoniam adventus diremit. [*Plutar. in Pyrrho.*]

Ptolemæus Soter totam Cypri insulam, quæ Demetrio parebat, cepit: unâ urbe Salamine exceptâ, in quâ matrem & liberos ejus relictos obsedit. Quos deinde, urbe captâ, ad Demetrium, additis muneribus & honoribus, dimisit. [*Plutarch. in Demetr.*]

Demetrius, per insidias interfecto Alexandro, regnum Macedoniæ occupavit. [*Justin. lib.16.cap.1. Pausan. Bœotic.pag.287. Plutarch. in Pyrrho & Demetrio*, & libello *περὶ δυσωπίας.*] quod per annos septem illum obtinuisse, Plutarchus confirmat.

3711 Lysimachus, quum bello Dromichætis Getarum regis premeretur, ne eodem tempore & adversus Demetrium dimicare necesse haberet, traditâ Demetrio alterâ parte Macedoniæ, quæ Antipatro ejus genero obvenerat, pacem cum eo fecit. [*Justin. lib. 16. cap.1. cum Strabone, lib.7.pag.302. & 305.*] 4421 293

Dromichætes captum Lysimachum humaniter excepit. [*Strabo, ut supr. Diodor. in Excerptis H. Valesii, pag.257,258.*] Cui Lysimachus filiam despondit, & eâ Thraciæ parte cessit quæ trans Istrum est. [*Pausan. Attic.pag.8.*]

Clearchus Heracleæ Ponti tyrannus, Lysimacho contra Getas belligeranti operam navans, cum illo captus est: eòque ex captivitate soluto, ipse etiam prudentiâ Lysimachi postea est dimissus. [*Memnon. Excerpt.cap.6.*]

3712 Simoni Justo defuncto (unico filio parvulo Oniâ relicto) frater ejus Eleazarus Oniæ I. filius) summum Judæorum Pontificatum assumpsit. [*Joseph.lib.12.cap.2.*] Ei 32 tribuuntur anni, in Græcis Eusebianis Scaligeri. [*pag.50. & 166.*] 4422 292

Post reditum Lysimachi à bello Getico, Agathocles filius illius natu maximus (qui in bello primum militiæ initiatus &, ut quidam referunt, ab hoste captus fuerat) Lysandram, Ptolemæi Soteris & Eurydices filiam, uxorem duxit. [*Pausan. Attic.pag.8.*]

Lysimachus deinde classe in Asiam trajiciens, urbes quæ Antigono & Demetrio parebant occupavit. [*Id.ibid. cum Plutarcho in Demetr.*] Ubi cùm Ephesios oppugnaret, & illi in auxilio haberent Mandronem archipiratam, qui plerumque oneratas prædâ naves Ephesum appellebat: corrupto ei ad proditionem junxit fortissimos Macedonum, quos ille

restri-

reſtrictis manibus pro captivis Epheſum introduceret; qui poſtea,raptis ex arce armis, urbem Lyſimacho tradiderunt. [*Jul. Frontin. Stratagem. lib.3.cap.3.*] Cúmque urbs in cavo loco poſita maris inundatione, cum ingenti civium clade, ſubmerſa poſtea fuiſſet (de quâ calamitate, apud Stephanum Byzantinum, epigramma Duridis Elaitæ legitur) Lyſimachus in alium locum eam tranſtulit, & novo conjugis *Arſinoës* nomine indigetavit; licèt eo mortuo, priſca *Epheſi* appellatio redierit. [*Strabo,li.14.p.640. Stephan.in* Ἔφεσος.] In civitatem verò novam Lebedios & Colophonios,urbibus eorum everſis,ille deduxit. Quod urbium illarum excidium Phœnix in Iambis ſuis deplorat.[*Pauſan.ut ſupr.*]

3713 Seleucus Nicanor in conditas à ſe per Aſiam & inferiorem Syriam urbes, atque in ipſam metropolim Antiochiam, Judæos tranſtulit: jus 4423 291
eis civium & municipalem ordinem cum Macedonibus ac Græcis æquali honore concedens. [*Euſeb. Chronic. Joſeph. Antiquit. lib. 12. cap.3. & lib.2. contra Apion. pag.1063.*] Urbium verò à ſe conditarum 16 à patre denominavit Antiochias, 6 à matre Laodiceas, 9 à ſe Seleucias, 3 ab uxore Apameas, 1 ab alterâ uxore Stratoniceam. Aliis verò Græca Macedonicáque nomina impoſuit: ut Berrhææ,Edeſſæ,Pellæ, &c. [*Appian. Syriac.*]

3715 Agathocles Siciliæ tyrannus, jamjam moriturus,uxorem ſuam Theoxenam, genitóſque ex eâ duos parvulos cum omni pecuniâ,& familiâ, 4425 289
regalíque inſtrumento, quo nemo regum ditior fuit, navibus impoſitos Ægyptum, unde uxorem acceperat, remiſit; timens ne prædonem regni ſui, hoſtem paterentur. Quanquam uxor diu, ne ab ægro divelleretur,deprecata eſt: nubendo ſe dicens non proſperæ tantùm,ſed omnis fortunæ iniſſe ſocietatem; nec invitam periculo ſpiritus ſui empturam, ut extremos viri ſpiritus exciperet. Diſcedentes parvuli, flebili ululatu amplexi patrem tenebant. Sed finem lachrymis neceſſitas profectionis impoſuit; & mors regis proficiſcentes filios inſecuta eſt. [*Juſtin. lib. 23. cap.2.*]

Clearchus & Oxathres Heracleæ Ponti tyranni, matrem Amaſtrim, 4426 288
quum navi ſe commiſiſſet, inſigni commento & flagitio, mari ſuffocandam curârunt. [*Memnon. Excerpt.cap.6.*]

3716 Lyſimachus Amaſtris, quondam conjugis ſuæ, necem ulturus, Heracleam ingreditur: & dum intimam patris affectionem Clearcho eíque addictis præ ſe fert, Clearchum primò, deinde fratrem ejus Oxathren, è medio tollit. [*Ibid.cap.7.*] poſt patris Clearchi mortem (ut ex Diodoro, ad Olymp.118. ann.3. intelligitur) annis 17. Hinc, ubi redactâ in clientelam ſuam civitate, opes tyrannorum dominatu collectas in prædam ſuam vertiſſet, & liberam civibus rempublicam reſtituiſſet, in proprium ſe regnum recepit. [*Memnon, ut ſupr.*]

Theophraſto in ſcholâ ſucceſſit Strato Lampſacenus Arceſilai filius, Phyſicus dictus: Ptolemæi Philadelphi præceptor; à quo talentis 80 donatum aiunt. Scholæ autem, ut ait Apollodorus in Chronico, præeſſe cœpit Olympiade CXXIII. eíque annis 18 præfuit. [*Diog. Laërt. in Strabone.*]

Demetrius Poliorcetes, totum imperium paternum recuperare moliens, tantis viribus Aſiæ imminebat, quantas ſecundùm Alexandrum

habuit nemo. In exercitu enim peditum erant centum millia duobus millibus minus, equitum paulo minùs duodecim millia. naves in classe ad quingentarum numerum; quarum aliquæ ingentis molis erant, 15 vel 16 ordinum. Fœdus etiam cum Pyrrho fecit: ne is vicinus subinde molestias exhibens graviora ipsius consilia interturbaret. [*Plutarch. in Demetrio & Pyrrho.*]

3717 Seleucus, Ptolemæus & Lysimachus, tantum apparatum meritò habentes suspectum, pactâ societate adunatísque exercitibus, bellum adversus Demetrium transferunt in Europam. Communi quoque nomine missis ad Pyrrhum legatis, eum hortantur ut Macedoniam invaderet; neque id fœdus putaret, quod Demetrius non pacis dandæ causâ pepigisset, sed ut iis quibus vellet bellum inferre posset accepisset. Quibus Pyrrhus assentiens, exercitu Demetrii corrupto, ipsóque in fugam acto, regnum Macedoniæ occupavit. [*Id. ibid. Justin. lib.* 16. *cap.* 2.] Quo tempore elephantos aliquot eum primùm fuisse nactum, notat Pausanias. [*in Attic. pag.* 11.] 4427 287

Superveniente deinde Lysimacho, qui Demetrii oppressionem commune fuisse utriusque opus contendit, & partiri regnum postulavit; haud dum satis fidens Pyrrhus Macedonibus, annuit postulatis Lysimachi, regionésque & urbes inter se diviserunt. [*Plutarch. ut supr.*] Dum hæc aguntur, Lysimachus generum suum Antipatrum, regnum Macedoniæ ademptum sibi soceri fraude querentem, interfecit; filiámque suam Eurydicen querelarum sociam in custodiam tradidit. Atque ita universa Cassandri domus Alexandro Magno, seu necis ipsius, seu stirpis extinctæ pœnas partim cæde, partim supplicio, partim parricidio luit. [*Justin. ut supr.*]

Ita nudatus regno Demetrius quum Cassandriam refugisset, uxor ejus Phila dolore victa, non sustinuit iterum privatum & exulem videre maritum; sed abjectâ omni spe, veneno vitam finiit. [*Plut. in Demetr.*]

Demetrio Athenienses, ad Pyrrhum ab ipso deficientes, obsidente; missus ad illum ab eis Crates philosophus, ut obsidionem solveret persuasit. Coactis igitur navibus suis omnibus ac militum undecim millibus cum equitatu impositis, in Asiam ad Cariam & Lydiam Lysimacho adimendam navigavit. Ibi Eurydice eum, Philæ soror, circa Miletum excepit, adducens suam & Ptolemæi Soteris filiam Ptolemaidem: quam Seleucus gener illius antea conjugem illi à Ptolemæo impetraverat. Hanc Demetrius, collocante Eurydice, duxit: ex quâ Demetrium filium suscepit, qui Cyrenis postea regnavit. [*Ibid.*]

Multas urbes deditione, multas verò vi subactas Demetrius recepit. Sardes etiam occupavit. Et defecerunt ad eum à Lysimacho quidam; qui & pecuniam & milites adferebant. Cùm autem Agathocles, Lysimachi filius, cum copiis adventaret; in Phrygiam ascendit, eo consilio, ut Armeniâ aditâ Mediam perturbaret, tentarétque superiores Asiæ provincias; quæ pulso possent præbere recessus multos & varia perfugia. Agathoclem verò insequentem aliquoties levibus præliis superavit. [*Ibid.*]

Frumentatione autem & pabulatione exclusus, in magnis difficultatibus fuit. Præterea errore quodam in transitu Lyci amnis admisso, multos

tos homines aquâ abreptos perdidit: ad extremum verò, lue famem comitante, amissis ad octo millia hominum, retrò abductis reliquiis Tarsum venit. Et statuerat ille quidem omnem injuriam ab eâ provinciâ prohibere, quæ Seleuco tum suberat; quem offendere nullo modo cogitabat. Sed id fieri non poterat: cùm in extremis difficultatibus essent milites; & transitus Tauri montis Agathocles obstruxisset. Literas itaque ad Seleucum dedit: in quibus deploratâ suâ fortunâ, suppliciter ab eo petiit, ut se necessarium suum miseraretur, qui hostibus quoque miserandus esset. [*Ibid.*]

3718 Seleucus Demetrii soceri sui sortem miseratus, præfectis suis scripsit, ut illum sumptibus rege dignis, & exercitum ejus alimentis largè foverent. Sed Procles, Seleuco valdè familiaris, ipsius animum variâ suspicione ita imbuit; ut contra eum Ciliciam versus ille duxerit exercitum. Mutationem miratus Demetrius, ad loca Tauri munitissima se recepit; missísque ad eum legatis ab eo petiit, ut ipsius bonâ pace liceret sibi aliquam liberorum barbarorum provinciam occupare, in eâque errorum & fugarum fine facto, reliquum vitæ suæ exigere. Sin id nollet, saltem copias per hyemem ibi aleret, neque omnium rerum egenum summoveret & hostibus objiceret. Seleucus omnia hæc sinistrè interpretatus, id modò ei permisit, ut datis obsidum loco primoribus suorum amicorùm, per duos menses in Cataoniâ (confine Cappadociæ provinciâ) hyemaret: simúlque fauces, quibus iter in Syriam patebat, obstruxit. [*Ibid.*]

Ibi Demetrius undique septus & instar feræ inclusus (hinc Agathocle Lysimachi, inde objecto illi Seleuco) vertit se necessariò ad vim, finésque Seleuci depopulatus est: ac cum adoriente confligens Seleuco, semper discessit superior. Currus falcatos aliquando in se emissos superavit, atque hostes fugavit: claustráque Syriæ, dejectis præsidiis, in suam redegit potestatem. Jámque planè animo erectus, parabat cum Seleuco de rerum summâ dimicare, quum gravis morbus illum occupavit: qui & corpus ejus vehementer debilitavit, & res evertit; militibus partim ad hostem transeuntibus, partim ex castris aliô dilabentibus. [*Ibid.*]

Dum ita in Syriâ Seleuci potestati subjaceret Demetrius, Lysimachus (cui diffidens Seleucus, auxilia illius ibi jam rejecerat) in Macedoniâ Pyrrhum bello aggressus est. [*Justin. lib. 16. cap. 3. Pausan. Attic. pag. 9. Plutarch. in Pyrrho & Demetr.*]

Victor Lysimachus, pulso Pyrrho, Macedoniam occupavit. [*Justin. ibid.*] eámque annorum 5 & mensium 6 spatio, obtinuit. [*Dexip. & Porphyr.*] 4428 286

Post dies 40 à morbo recreatus Demetrius, assumpto quod supererat militum, velut in Ciliciam iturus castra movit: inde nocte absque tubâ in diversam partem profectus, superato Amano monte, subjectas regiones populatus est usque ad Cyrrhesticam. Cùm eòdem advenisset & castra proximè posuisset Seleucus; de nocte adversus eum Demetrius cum exercitu contendit, ignorantem quid fieret & dormientem. Ille à transfugis quibusdam de ejus adventu certior factus, lecto exiliens signa jussit canere: ac dum crepidas induit, clamavit ad amicos, cum immani

belluâ sibi rem esse. Demetrius ex tumultu hostium proditas insidias sentiens, celeriter suos retro abduxit. [*Plutarch. in Demetr.*]

Ortâ luce, quum instaret Seleucus, certum de suis in alterum cornu misit Demetrius, ipse oppositum sibi cornu in fugam egit. Tum Seleucus equo dimisso, & depositâ galeâ, & peltâ sumptâ, monstravit se mercenariis: hortatúsque est eos, ad se ut transirent, tandémque intelligerent, se, ut ipsis, non ut Demetrio parceret, tamdiu cunctatum esse. Inde omnes salutantes eum & Regem appellantes, transitionem ad ipsum fecerunt. [*Ibid.*]

Hanc omnium mutationum extremam sibi accidere intelligens Demetrius, ad Amani montis portas confugit; eámque noctem in sylvâ umbrosâ, cum amicis & comitibus perpaucis exegit: inde Caunum pergere cogitans, unde per mare evadere se potuisse sperabat. Et cùm ne in illum quidem diem suos satis habere viatici comperisset: commodùm advenit ejus amicus Sosigenes cum 400 aureis, quibus vitam toleraturos se usque ad mare sperantes, per tenebras contenderunt ad montium juga superanda. Sed quia hostium frequentes ignes in illis lucebant; illo deplorato itinere, retro se unde digressi erant recipere coacti sunt. Ubi cùm quidam dixisset, debere eum Seleuco se tradere; stricto ense mortem sibi consciscere voluit. Verùm amicorum tandem consiliis persuasus, misit ad Seleucum, se suásque res illi dedens. [*Ibid.*]

Eâ re nuntiatâ, ministris mandavit Seleucus, ut tentorium regium, & alia quæ ad excipiendum Demetrium pertinerent, magnificè appararent: misítque confestim ex comitatu suo Apollonidem Demetrii quondam familiarem, qui eum consolaretur, ostenderétque, citra ullum metum tanquam ad necessarium & generum ipsum esse venturum. Eâ sententiâ Seleuci vulgatâ, pauci primùm, mox plurimi amicorum ad Demetrium certatim confluxerunt. Quæ res miserationem Demetrii in invidiam vertit: æmulísque inde data est occasio Seleuci humanitatem divertendi; cùm, simulátque conspiceretur Demetrius, multas innovationes in castris extituras dicerent. [*Ibid.*]

Pausanias igitur cum mille circiter peditibus simul & equitibus obviam missus, remotis cæteris, subitò Demetrium non in Seleuci conspectum, sed in Syriæ peninsulam abduxit. Eâ in chersoneso per reliquum tempus, validâ adhibitâ custodiâ, cultus sufficiens Seleuci jussu præbitus ei fuit: neque pecuniæ, cursus, ambulationes regiæ, hortíve venationibus commodi, deerant. Licebat & amicis, qui unâ fugerant, & cum ipso esse volebant, unâ degere. Aliqui etiam quotidie ad eum à Seleuco ventitabant, cum benignis mandatis, bono animo esse hortantes; spémque libertatis, certorum pactorum interventu, facientes, ubi Seleuci filius Antiochus & uxor ejus Stratonice advenissent. [*Ibid.*] Pellæ verò custoditum fuisse Demetrium, in libro 21 Diodorus Siculus anthor est. [*In Excerptis ab Henr. Valesio edit. pag. 262.*]

Demetrius, cùm in eam fortunam devenisset, ad filium suósque apud Athenas & Corinthum duces atque amicos scripsit, ne literis ipsius neque sigillo crederent, sed perinde ac si mortuus esset, urbes & res reliquas Antigono reservarent. [*Plutarch. in Demetr.*] Unde & ab hoc tempore regnum Antigoni filii ejus in Græciâ, anno videlicet antequam regnum

Mace-

Macedoniæ illi adjecisset 10°, deducit Porphyrius: qui à *Gonis* in Thessaliâ, ubi vixerat & educatus fuerat, *Gonata* cognomentum illum tulisse monet. [*In Græc. Euseb. Scalig. pag.* 226.] Antigonus verò allatam patris captivitatem graviter ferens, sumptâ veste lugubri, cùm ad alios reges tum ad Seleucum supplex scripsit; quidquid ipsi relictum fuerat, atque adeò seipsum pro parente obsidem offerens. Idem à Seleuco multæ civitates & dynastæ petierunt. [*Plutarch. in Demetr.*]

Solus Lysimachus legatione ad Seleucum missâ monuit, ne hominem summâ flagrantem cupiditate, qui omnibus Regibus insidiatus esset, ullatenus è manibus dimitteret; ac bis mille talenta daturum se promisit, si illum è medio tolleret. Seleucus autem vel aliâs eum execratus, longè impensiùs hinc duxit detestabilem & barbarum: indéque legatos illius acerbè increpuit, quòd se non solùm ad violandam fidem, sed ad tantum scelus contra conjunctissimum hominem suscipiendum impellerent. Cæterùm ad Antiochum filium qui in Mediâ morabatur scriptis literis, consilium ejus exquisivit, quid Demetrio faciendum esset. Illum enim custodiâ liberare, atque in pristinum regnum splendidè reducere constituerat: cujus beneficii gratiam cum Antiocho filio communicatam volebat; quòd is Stratonicem Demetrii filiam in matrimonio haberet, liberósque ex eâ sustulisset. [*Id. ibid. & Diodor. in Excerptis li.* 21. *à Valesio editis.*]

3719 Demetrius Syriæ chersoneso inclusus, primùm utcunque venationibus & cursibus corpus exercuit: paulatim verò ad pigritiam & ignaviam delapsus, poculis & aleæ se dedit, atque his tempus ferè traduxit. [*Plutarch. in Demetr.*] 4429 285

Ptolemæus Soter, quum ex Eurydice Antipatri filiâ primùm, deinde ex Berenice (quam Eurydicæ comitem in Ægyptum Antipater miserat) liberos suscepisset; ex hujus filiis, Ptolemæum (Philadelphum dictum) quum ei mors esset vicina, reliquit in Ægypto regnaturum: ut in Atticis habet Pausanias. Ante infirmitatem, regnum illi tradidisse, ejúsque rei populo rationem tradidisse, scribit Justinus. [*lib.* 16. *cap.* 2.] Quum 38 imperavisset ille annos, regnum filio communicavisse, & per biennium simul cum eo regnavisse, authores sunt Lucianus in Μακροβίοις & Porphyrius. [*in Græcis Eusebianis, pag.* 225.] Nos ineunte anno illius 39° (à morte Alexandri numerato) in regni consortium Philadelphum admissum fuisse sentimus: atque in ejus rei memoriam, à Dionysio Astronomo novam Æram esse institutam; quam ab hujus anni æstate deducendam esse, observationes illius cœlestes à Cl. Ptolemæo in magnâ Syntaxi commemoratæ demonstrant. Qui Dionysius non alius ab illo fuisse videtur, quem Plinius lib. 6. cap. 17. à Philadelpho in Indiam missum fuisse refert.

Demetrium Phalereum Ptolemæo Soteri ut filiis quos ex Eurydice non ex Berenice genuerat impartiretur regnum, consuluisse, tradit Hermippus. Et quum ille Philadelpho concedere illud voluisset, ad eum dixisse, *Si alteri dederis, ipse non habebis*; in Epitome successionum Sotionis, Heraclides refert. [*apud Diog. Laërt. in Demetr. Phaler.*] Pater tamen ei regnum non solùm publicè tradidit, sed etiam privatim officium regi inter satellites fecit: omni regno pulchrius Regis esse pa-

patrem dicens. [*Justin. lib. 16. cap. 2.*]

Ptolemæus, qui *Cerauni.* i. Fulminis (vel à celeritate in rebus agendis, vel διὰ τὴν σκαιότητα, ut est apud Memnonem, propter ferociam & audaciam) cognomentum tulit, Ptolemæi Soteris ex Eurydice filius, quum pater juniori filio regnum dare decrevisset, ex Ægypto metu profugus ad Seleucum se recepit. Quem ille ut amici filium miseratus, liberaliter & honorificè tractabat: promissis etiam additis, fore ut defuncto parente in paternum Ægypti regnum ab eo deduceretur. [*Memnon. Excerpt. cap. 9. & 13. Appian. Syriac. pag. 128.*]

3720 Olympiade CXXIV, ut apud Cyrillum Alexandrinum in libro 1° contra Julianum legitur, Sarapidis simulachrũ Alexandriam è Sinope pervenit, Ptolemæo Philadelpho in Ægypto regnante, quemadmodum nonnulli perhibent: vel sub primo Ptolemæo, (hâc verò ineunte Olympiade simul uterque regnavit) à quo legatos hâc de re ad Scydrothemidem regem, qui tunc Sinopensibus in Ponto imperitabat, fuisse missos, sub finem libri Historiarum quarti pluribus narrat Cornelius Tacitus. 4430 284

Eâdem Olympiade, in Eusebiano Chronico, Sostratus Cnidius Pharum in Alexandriâ construxisse dicitur. de quâ Plinius, lib. 36. cap. 12. *Magnificatur turris à rege facta in insulâ Pharo portum obtinente Alexandriæ, quam constitisse octingentis talentis tradunt: magno animo (ne quid omittamus) Ptolemæi regis; quòd in eâ permiserit Sostrati Cnidii architecti structuræ ipsius nomen inscribi. Usus ejus, nocturno navium cursui ignes ostendere, ad prænuntianda vada portúsque introitum.* Sostratum φίλον τῶν βασιλέων (*amicum Regum*; Lagidæ utique & Philadelphi; quos ineunte hâc Olympiade simul regnavisse diximus) in libro 17° (*pag. 791.*) appellat Strabo: inscriptionémque hanc structuræ appositam refert. Σώστρατος Κνίδιος Δεξιφάνους, Θεοῖς Σωτῆρσιν ὑπὲρ τῶν πλωϊζομένων. *Sostratus Cnidius Dexiphanis F. Diis Servatoribus, Pro Navigantibus.* Quam eandem, in fine libelli de rectè conscribendâ historiâ, Lucianus habet: licèt non permissu regio (ut Plinius) sed architecti dolo id factum ita narret. Cùm turrim illam extruxisset, intus quidem in saxis suum ipsius nomen inscripsit; supernè autem calce illitâ, atque ita priore inscriptione occultatâ, nomen ejus qui tum regnavit super inscripsit: ratus quod evênit, parvo admodum tempore futurum esse ut literæ istæ foris inscriptæ unâ cum calce illitâ reciderent & evanescerent, interior autem ille titulus appareret.

Ut autem ad Pharon facilis pateret accessus, quæ à continente ἑπτὰ μέγιστα σταδίοις (sicut in Oratione Ægyptiacâ ab Aristide est notatum) distabat; ingentibus aggeribus in mare jactis & ponte junctis, Heptastadium isthmus factus est, qui Pharon ex insulâ peninsulam jam redditam cum Rhacoti suburbio Alexandrino conjungeret. De quo, sub finem Commentarii III de bello civili, Julius Cæsar. *Pharus est in insulâ turris magnâ altitudine mirificis operibus extructa, quæ nomen ab insulâ cepit. Hæc insula objecta Alexandriæ, portum efficit: sed à superioribus regibus* (ita enim cum Brodæo, Scaligero & Saliano legendum, non *regionibus*; ut in vulgatis habetur codicibus) *in longitudinem passuum nongentorum in mare jactis molibus, angusto itinere & ponte cum opido conjungitur.* Neque enim Ammiani Marcellini, (libro 22.) Johannis

hannis Malelæ, (lib. 9. cap. 2.) Fastorum Siculorum scriptoris, Georgii Cedreni & Johannis Tzetzæ audiendæ sunt fabulæ: qui Cleopatræ postremæ Alexandrinorum reginæ curâ & turrim & aggerem extructa fuisse somniârunt.

Spartacus in Bosphoro Cimmerio regnare desiit, cùm per annos 20 (ut ad annum 1 Olympiadis CXIX docet Diodorus Siculus) imperavisset. Cui successisse videtur Satyri filius Parysades; de quo ad annum Mundi 3695 est dictum.

Demetrius Poliorcetes, tertium jam annum in Chersoneso Syriæ inclusus, ex otio, saginâ & vino in morbum delapsus è vitâ migravit. [*Plutarch. in Demetr.*] post patris Antigoni excessum, annis 17. [*Dexip. Porphyr. & Euseb.*] Malè audivit ob ejus mortem Seleucus: & non mediocriter ipsum pœnituit, quòd adeò suspectum eum habuisset. Antigonus autem filius, ubi reliquias patris cognovit afferri, cum navibus suis omnibus apud insulas obviam eis occurrit, & receptos ad se cineres aureâ urnâ condidit: quam diademate purpuráque ornatam, iis cæremoniis quibus tantum funus honestari decuit, Corinthum primùm, deinde Demetriadem secum detulit; urbem illi cognominem, ex parvis ad Iolcon (in Thessaliâ) opidulis frequentatam. [*Plutarch. in Demetr.*]

Seleucus, iis omnibus quæ in Syriâ & Asiâ (propriè sic dictâ) Seleucus habebat potitus, ex utroque regno unum fecit imperium. [*Euseb. Chronic.*] Quâ tempestate Judæi annuum stipendium, trecenta argenti talenta ei dabant: nec tamen per externos magistratus, sed per sacerdotes suos regebantur, patrióque ritu vivebant. [*Sever. Sulpic. sacr. histor. lib. 2.*]

3721 Ptolemæus Lagi filius, Soter dictus, mortem obiit; post regnum filio communicatum, sive initium æræ Dionysianæ, anno 1, & mensibus ferè 3, post Alexandri M. excessum annis 39, & mens. 4. circiter (pro quibus alii 40, Ptolemæus in Regum Canone 39 tantùm numerat:) quum annos 84 (ut habet in Μακροβίοις Lucianus) vivendo exegisset. Regiones illi subditæ, à Theocrito in Idyllio 17° commemorantur: *Ægyptus, Phœnicia, Arabia, Syria, Lybia, Æthiopia, Pamphylia, Cilicia, Lycia, Caria, & Cyclades* insulæ. Et quidem eâ lege arma ille cum Seleuco contra Antigonum consociâsse dicitur, ut Asiæ universæ dominatus Seleuco pararetur, Cœle-syriam verò & Phœniciam propriam ut sibi faceret. Seleucidis contrà asserentibus, Ptolemæum cum Antigono bellum gessisse, non ut sibi quicquam pararet, verùm ut Seleucum Cœle-syriæ imperium sibi asserentem adjuvaret; atque Antigono devicto, Cassandrum & Lysimachum Seleuco Syriam universam decreto suo attribuisse. [*Polyb. lib. 5. pag. 410.*] Licèt verò Syriam & Phœniciam (quod Theocritus est testatus) aliquando Ptolemæo paruisse non sit dubium, & post mortem Antigoni, qui eas illi eripuerat, Syros iterum subegisse, in Atticis [*pag. 6.*] scripserit Pausanias: Tyrum tamen & Sidonem in Demetrii Poliorcetæ potestate fuisse, eóque sublato & hisce & universâ Syriâ potitum fuisse Seleucum, jam antea ostendimus.

Ptolemæo Philadelpho Josephus [*lib. 12. cap. 2.*] annos 39 tribuit; à

à communi cum patre regno, ut videtur, dinumeratos: post patris verò mortem, 37 Clemens Alexandrinus, 38 Ptolemæus in Regum Canone, Porphyrius, Eusebius, & alii. Quum juxta nostras rationes, post mortem patris annos 37 & menses ferè 8, universim 39 annos ille regnaverit, uno mense minùs. Minorem autem ille fratrem Argæum, ut insidias sibi comparantem; alterúmque fratrem, ex Eurydice natum, quòd ab eo Cyprios ad defectionem solicitaret suspectum, è medio sustulit. [*Pausan. in Attic. pag.6.*] Ut præter meritum φιλαδέλφυ cognomentum obtinuisse videatur. Urbes illum 33339 possedisse, Theocritus in Idyllio 17 affirmat. Tantæque potentiæ fuisse narratur, ut Ptolemæum patrem vinceret. Quod ex historiis confirmat Hieronymus, in Daniel.cap.11. & ex regiis tabulis Appianus Alexandrinus, suâ in Romanas historias Præfatione. Quibus, de navium magnitudine & numero, Athenæus etiam est addendus, in Dipnosophist.lib.5.cap.5.

Anno 47° primæ Calippicæ Periodi, Anthesterionis mensis die 8°, Nabonasari 465, mensis Athyr die 29, ante mediam noctem horis 3 (Januarii Juliani die 29 desinente) Timocharis Alexandriæ observavit australem mediam Lunæ partem inductam ad tertiam vel mediam succedentem Vergiliarum partem. [*Ptolem.lib.7.cap.3.*] 4431 283

Lysimachus Thraciæ & Macedoniæ rex, uxoris suæ Arsinoës (ex quâ alios liberos susceperat) fraude seductus, Agathoclem filium suum natu maximum, quem in successionem regni ordinaverat, & per quem multa bella prosperè gesserat, vel veneno vel Ptolemæi Cerauni (fratris Arsinoës) manu interfecit. [*Strabo, lib.13. pag.623. Justin.lib.17. cap.1. Pausan. Attic. pag.9. Memnon. Excerpt.cap.9.*]

Parricidium secutæ principum cædes sunt; luentium supplicia, quòd occisum juvenem dolebant. Itaque & hi qui cædibus superfuerant, & hi qui exercitibus præerant, certatim ad Seleucum defecerunt. [*Justin. ibid.*] Cúmque ob filii cædem in odio subditorum esset Lysimachus, civitates ab eo ad Seleucum defecerunt. [*Memnon. ibid.*]

Lysandra (Ptolemæi Soteris filia & Arsinoës soror) cum filiis ex Agathocle procreatis, & fratribus, ad Seleucum profugit: quibus & Alexander, Lysimachi ille quidem sed ex Odrysiade uxore filius, comitem se addidit. Qui cùm Babylonem pervenissent; à Seleuco, ut bellum contra Lysimachum susciperet, supplices contenderunt. [*Pausan. ibid. cum Appiano, in Syriac. pag.130.*]

Eodem tempore & Philetærus Paphlago, eunuchus quidem sed liberaliter educatus & à Lysimacho thesauri sui custodiæ in munitione Pergamenâ præfectus, Agathoclem interfectum dolens, eámque ob rem, Arsinoës criminationibus, petitus, Pergamum supra Caycum occupavit; atque inde per legatum se pecuniámque omnem Seleuco obtulit. Semperque potentiorem ac sibi propiorem pollicendo demerendóque lactans, castelli ac pecuniæ per annos 20 dominus mansit. [*Pausan. Attic. pag. 7. & 9. Strabo, lib. 13. pag.623.*] Τὸν Περγάμου δυνάστην, Appianus eum appellat: [*Syriac. pag.129.*] nummi veteres, in Hub. Goltzii Thesauro, *Regem.* Novi enim Pergamenorum principatus condendi author ille fuit; 60 jam annos natus: ut ex Luciano in Μακροβίοις intelligitur.

Anno

3722 Anno 48 primæ Calippicæ Periodi, Pyanepſionis menſis die 25, Nabonaſari 466, menſis Thoth die 7, poſt mediam noctem horis 3 cum ſemiſſe, (Novembris Juliani die 9) Timocharis Alexandriæ obſervavit Lunam conjunctam Spicæ Virginis, parte ſuâ boreali. [*Ptolem.lib.7. cap.3.*]

Antiochus Soter Seleuci Nicatoris filius, novercæ Stratonices (quæ 4432 282
Seleuco filium pepererat) amore correptus, agnoſcens tamen cupiditatem nefariam, nec tentavit quicquam nec prodidit: ſed languens decubuit, ultro cupiens emori. Verùm rem deprehendit Leptines mathematicus, vel ut complures tradiderunt Eraſiſtratus medicus Ariſtotelis filiâ genitus & Chryſippi diſcipulus (ut in lib.29.cap.1. habet Plinius) Chryſippi nimirum Cnidii medici, ut in *Chryſippo* indicat Laërtius; licèt eum alii Theophraſti auditorem fuiſſe dicant, ut in fine Vitæ Theophraſti idem Laërtius annotat: contra cujus ſectatores Eraſiſtratæos, De venæ ſectione à Galeno liber ſcriptus extat. Hic enim juxta Antiochum ſedens, ut eum ad introitum Stratonices rubore perfundi & ſpiritu increbreſcere, eáque egrediente pallere & excitatiorem anhelitum ſubinde recuperare animadvertit: deprehenſam morbi cauſam Seleuco expoſuit. Qui chariſſimâ ſibi conjuge filio cedere non dubitavit: & convocato in concionem exercitu eo præſente ambos matrimonio junxit. Cúmque 72 ſub ſe haberet ſatrapias; majore parte (τὰ ἄνω ἔθνη, ſive Trans-euphratenſes regiones, complectente) filio traditâ, tantùm quæ inter Euphratem & mare ſita ſunt ſibi retinuit. [*Appian.in Syriacis: cum Valerio Maximo, lib.5.cap.7. Plutarcho in Demetrio, Luciano de Syriâ Deâ, Galeno* περὶ τοῦ προγινώσκειν, *& Juliano in Miſopogone.*]

3723 Lyſimachus in Aſiam trajiciens, bellum Seleuco intulit. Ultimum 4433 281
hoc certamen commilitonum Alexandri fuit: quorum 34 jam extinctis, hi duo ſoli erant ſuperſtites. In Phrygiâ quæ Helleſponto adjacet prælium eſt commiſſum περὶ Κόρυ πέδιον, ut apud Porphyrium legitur. [*in Græc. Euſeb.Scalig.pag.*228.] In eo Lyſimachus dum fortiter dimicat, magnâ clade acceptâ ab Heracleinſi quodam Seleuci milite Malacone nomine, pilo trajectus eſt: atque ita, amiſſis antè variis caſibus XV liberis, non inſtrenuè moriens, poſtremus domus ſuæ ruinæ cumulus acceſſit. [*Pauſan. Attic.pag.9. Memnon. Excerpt.cap.9. Appian. Syriac. pag.*128. *&* 130. *Juſtin.lib.*17. *cap.*1. *&* 2. *Oroſ.lib.3. cap.ult.*] Annos 70 natum eum tum fuiſſe Appianus, 74 Juſtinus & Oroſius, 80 verò, qui tum ipſe claruit, Hieronymus Cardianus hiſtoricus (apud Lucianum in Μακροβίοις) affirmat.

Extincti Lyſimachi corpus canis domeſticus diu protegens, alites feráſque arcuit; donec Thorax Pharſalius diu quæſitum, & indicio canis maximè agnitum, jam tabidum invenit. Quod à Lyſandrâ multis cum precibus impetratum, Alexander Lyſimachi ex Odryſiade filius ſuſtulit; & in Thracicam Cherſoneſum deportatum, ſepulturæ mandavit. Oſſa in Lyſimachenſium templo à civibus condita ſunt; quod poſtea Lyſimachium eſt vocatum. [*Pauſan.& Appian.*]

Eo ſublato, regnum ad Seleuci ditionem, ut pars, acceſſit. [*Memnon.*] Qui tantâ victoriâ lætus, & quod majus victoriâ putabat, ſolum ſe de cohorte Alexandri remanſiſſe, victorémque victorum extitiſſe;

tiſſe; non humanum fuiſſe opus, ſed divinum munus gloriabatur. [*Juſtin.*]

Heraclienſes Ponti, audito Lyſimachi interitu, & quòd à populari ſuo occiſus eſſet, 84 poſtquam Clearchus primus apud eos tyrannidem arripuerat anno, libertatis recuperandæ deſiderio, quam poſt tyrannos domeſticos Lyſimachus eis eripuerat; fortes ſe viros declarabant. Lyſimachus enim, licèt poſtremo Clearcho & fratre ejus Oxathre è medio ſublatis, Heracleenſibus libertatem aliquamdiu reſtituiſſet; poſtea tamen uxoris Arſinoës importunitate victus, Heracleæ bellum intulit, (cujus Juſtinus, lib.17.cap.3. meminit) eâque potitus, Heraclitum Cymæum, virum Arſinoës obſervantiſſimum, præfectum illius conſtituit. Quem cives, poſt Lyſimachi mortem, convenientes, non incolumitatem tantùm ſed etiam munerum ſplendidum viaticum, priſtinam modò libertatem obtinerent, obtulerunt. Cúmque ille irâ inflammatus, eorum nonnullos ad ſupplicia rapi juberet; Heraclienſes pacto cum præſidii præfectis inito, ut æquali in Republicâ jure uterentur & quibus fraudati eſſent ſtipendia reciperent, captum Heraclitum in cuſtodiâ ad tempus detinuerunt. Metu dehinc ſoluti, mœnia arcis ad fundamenta uſque diruerunt, & miſſâ ad Seleucum legatione, Phocritum civitatis curatorem fecerunt. [*Memnon. Excerpt.cap.*8.*&*.10.]

Zipœtes Bithyniæ regulus, Lyſimachi antea, tunc etiam Seleuci cauſâ (nam cum utroque ſimultates habebat) Heraclienſibus infenſus, excurſionibus in agros eorum factis, à nullo maleficiorum genere abſtinuit. Sed neque illius exercitus cladium expers fuit: haud multo mitiores quàm intulit, ipſe recipiens. [*Ibid.cap.*11.]

Interea Seleucus Aphrodiſium in urbes Phrygiæ & eas quæ adjacent Ponto procuratorem miſit. Hic rebus quarum cauſâ venerat confectis, poſt reditum in aliarum quidem civitatum laude prolixus erat, Heraclienſes autem criminabatur ut Seleuco parum addictos. Seleucus ergo hoc irritatus, legatos ad ſe profectos faſtidivit, & minis increpitans terruit. Quorum unus tamen Chamæleon nihil his perculſus, ita regem compellavit: *Hercules* κάῤῥων, *Seleuce* (κάῤῥων autem Dorienſibus eum ſignificat qui eſt fortior.) Quam vocem cùm Rex non intelligeret, conceptâ in irâ perſiſtens, ſe avertit. Legatis igitur, neque domum redire, neque illic manere, operæ pretium videbatur. Quæ cùm Heraclienſibus renuntiarentur, tum cæteris ſe munierunt, tum copias auxiliares collegerunt; & per legatos Mithradatem Ponti regem, & Byzantinos & Chalcedonios de ope ferendâ ſollicitârunt. [*Ibid.cap.*12.]

At exules ab Heracleâ qui ſupererant, ita tandem convenerunt. Nymphidius quidam ex eorum numero reditum eis ſuadet; nec difficilem hunc eſſe demonſtrat, ſi nihil eorum quæ majores amiſiſſent moleſtè viderentur & turbulentè repoſcere: & quàm minimo negotio perſuaſit. Quare cùm eo quo conſuluerat modo felicem inveniret ſucceſſum reditus: tum reducti, tum quæ recepit illos patria in communi & æquâ verſabantur lætitiâ. Nam & humaniſſimè eos cives tractabant, & nihil horum quæ ad mediocrem vitæ ſuſtentationem conducunt, deſieri patiebantur. Hoc itaque modo in antiquum nobilitatis & gubernationis decus ſeſe vindicârunt. [*Ibid.*]

Seleu-

3724 Seleucus, in Macedoniâ patriâ suâ quod reliquum senectutis erat transigere destinans, Hellespontum trajecit. Cúmque inde Lysimachiam peteret, aram obiter vidit in loco sitam conspicuo; & ubi percontatus, *Argos* ei nomen fuisse didicit, (de *Argis* autem cavendum ab oraculo monitus ille fuisse dicitur) ulteriùs causam appellationis scitabatur; num ab Argonautis in Colchos prænavigantibus denominata sit, an ab Argivis qui ad Ilium militârunt nomen ei fecerint accolæ, an quòd Argo navis ibi naufragium passa sit, an ab Atridarum patriâ. Talia quærentem Ptolemæus Ceraunus, Ptolemæi Soteris ex Eurydice filius & Arsinoës uxoris Lysimachi frater, à tergo aggressus confodit: benefactorem scilicèt suum, qui illum aluit & ubique secum circumduxit. Atque ita regnum Macedoniæ, quod Lysimacho eripuerat, post menses admodum septem, cum vitâ pariter Seleucus amisit. [*Justin. lib.*17. *cap.*2. *Appian. Syriac. pag.*128, 129. *Memnon. Excerpt. cap.*13.] 4434 280

Seleucum maximum post Alexandrum regem fuisse, animóque maximè regio præditum, maximæque post illum terræ portioni imperâsse, in libro de rebus Alexandri 7° affirmat Arrianus: vitam verò ille finiit, anno ab excessu Alexandri 43, æræ Græcorum sive Seleucidarum 32, quum annos vixisset, juxta Appianum, 73; licèt Justinus 78 ætatis anno periisse illum significet. Corpus ejus cremavit Philetærus Pergami dynastes, pro magno auri pondere à Ceraunо sibi traditum, & cineres ad Antiochum ejus filium remisit: qui in maritimâ Seleuciâ conditum honoravit delubro addito, & fano ei sacrato, quod nominatum est Nicatorium. [*Appian. Syriac. pag.*129.] Et hunc verò, & filios nepotésque ejus, anchoram in femore, veluti notam generis naturalem habuisse refert Justinus, lib.15. cap.4. & Ausonius in Claris Urbibus, de Antiochiâ canens;

——Illa Seleucum
Nuncupat, ingenuum cujus fuit anchora signum:
Qualis inusta solet generis nota certa. per omnem
Nam sobolis seriem nativa cucurrit imago.

Notat verò Polybius, libro 2° [*pag.*128.] Ptolemæum Lagi filium, Lysimachum, Seleucum & Ptolemæum Ceraunum, circa Olympiadem CXXIV omnes in vivis esse desiisse. Et Lagides quidem anno illius Tetraëteridis Olympicæ *primo*, Lysimachus & Seleucus *quarto*, vitam cum morte commutavit. Sed Ceraunus ante finem primi anni sequentis Olympiadis non periit. Quem idcirco, eandem obituum συνδρομὴν in eodem libro [*pag.*155.] postea repetens Polybius, consultò videtur prætermisisse.

Ptolemæus Ceraunus, Seleuco trucidato, equi cursu adjutus Lysimachiam profugit: ubi imposito sibi diademate, cum satellitum manu speciosissimâ ad exercitum tendit. Ibi necessitate compulsi eum receperunt & regem salutârunt, qui paulo antè Seleuco sacramenti religione erant adstricti. [*Memnon. Excerpt. cap.*13.]

Antigonus Gonatas Demetrii Poliorcetæ filius, cæde Seleuci intellectâ, expeditionem suscepit in Macedoniam; pedestribus & nauticis copiis Ptolemæum Ceraunum antevenire properans. At Ptolemæus expeditas habens Lysimachi naves, instructâ acie occurrit: inter quas

 erant

erant cùm aliæ, tum ex Ponto ab Heracleâ accersitæ hexeres & penteres & quæ aphractæ appellantur; & una octeris, Leontiferæ nomine insignis, quæ magnitudine & elegantiâ in admirationem veniebat. In eâ enim 100 viri, suæ quique centuriæ ordine, remos ducebant; ita ut ex alterâ parte 800, ex utrâque autem 1600 numero essent: qui verò è foris pugnabant 1200,& duo gubernatores inerant. Postquàm in aciem descensum est, superior evasit Ptolemæus, in fugam versâ Antigoni classe. Ubi fortiùs cæteris pugnârunt naves ex Heracleotide; & palmam inter has tulit octeris Leontifera. Victus itaque Antigonus, in Bœotiam se recepit: & Ptolemæus in Macedoniam transiens, firmiter regnum per annos 2 obtinuit. [*Ibid. cap.* 14. 15.] anno videlicet 1. & mensib. 5. ut magis distinctè Dexippus & Porphyrius rem explicant.

Ptolemæus Ceraunus, cùm & in gratiam memoriæ magni Ptolemæi patris, & in favorem ultionis Lysimachi ambitiosus apud populares esset, primò Lysimachi filios conciliare sibi statuit; nuptiásque Arsinoës sororis suæ, matris eorum petiit, puerorum adoptione promissâ: ut cùm in locum patris eorum successissent, nihil illi moliri, vel verecundiâ matris, vel appellatione patris auderent. Fratris quoque (Ptolemæi Philadelphi) regis Ægypti concordiam per epistolas deprecatus est: professus deponere se offensam erepti paterni regni; neque ampliùs à fratre quæsiturum, quod honestiùs à paterno hoste perceperit. [*Justin. lib.*17.*cap.*2.] Cum Antiocho quoque Seleuci filio pacem fecit. [*Id. lib.*24.*cap.*1.]

Sed nec Pyrrhus rex Epiri omissus, ingens momentum futurus, utri parti socius accessisset: qui & ipse spoliare singulos cupiens, omnibus se partibus venditabat. Itaque Tarentinis adversus Romanos laturus auxilium, ab Antigono (Gonatâ) naves ad exercitum in Italiam deportandum mutuò petiit; ab Antiocho (Seleuci filio) pecuniam, qui opibus quàm militibus instructior erat; à Ptolemæo (Ceranno) Macedonum militum auxilia. Cui ille quinque millia peditum, equitum quatuor millia, elephantos quinquaginta, non ampliùs quàm in biennii usum dedit. Ob hæc Pyrrhus, filiâ Ptolemæi in matrimonium acceptâ, vindicem eum regni (Epirotici sui) reliquit: ne abductâ in Italiam juventute, prædam hostibus regnum relinqueret. [*Id. lib.*17.*cap.*2.]

Relicto igitur custode regni filio Ptolemæo (quem ex Berenices filiâ Antigone susceperat) annos 15 nato, (cujus tamen ipsius custodiam Ptolemæo Ceranno reliquerat) exercitum Pyrrhus in portu Tarentino exposuit; duobus parvulis filiis, Alexandro & Heleno, in solatia longinquæ secum expeditionis abductis. [*Id.lib.*18.*cap.*1.] Non expectato autem vere, tempestate anini admodum incommodâ, eò illum trajecisse, ex Dionysio Halicarnasseo tradit Zonaras: circa Olympiadem CXXIV, ut habet Polybius. [*lib.*2.*pag.*129.] Tetraëteridis nimirum illius Olympicæ anno 4° & ultimo.

Antiochus Soter, post patris Seleuci mortem, Syriæ regnum annos 19 obtinuit. [*Porphyr. & Euseb. & Sever. Sulpic.*] Qui cùm vix tandem multis præliis nec universum tamen patris regnum recuperâsset; expeditam manum in ulteriora Tauri mittit, Patrocle duce: qui Hermogenem, Aspendium genere, legatum sibi adoptavit. Hic cùm alias urbes, tum

tum Heracleam Ponti, infeſtare conſtituerat. Verùm Heraclienſium legatione placatus, è finibus eorum exceſſit: & percuſſo cum eis amicitiæ fœdere, per Phrygiæ agros in Bithyniam ſe convertit. Sed Bithyniorum inſidiis exceptus, unà cum exercitu internecione cæſus eſt; cùm ſtrenui viri facinora, ſuo loco, in hoſtes edidiſſet. [*Memnon. Excerpt. cap.*16.] Zipœtes verò Bithyniæ rex, Antiochi copiis ita deletis, urbem ad Lyperum montem condidit, nomine ſuo inſignem. [*Id. ibid. cap.*21.]

Anno 50 primæ periodi Calippicæ deſinente, à morte Alexandri 44, æſtivum Solſtitium obſervavit Ariſtarchus Samius; poſt idem à Metone obſervatum annis 152, (ſive 8 enneadecaëteribus:) ut ex Hipparchi libro de anni magnitudine refert Ptolemæus. [*lib.* 3. *Syntax. cap.*2.]

Arſinoë Lyſimachi vidua, fratri ſuo Ptolemæo Cerauno nupta, in urbem ſuam Caſſandream eum recepit. Qui, occupatâ arce, filios illius ex Lyſimacho rege (Lyſimachum 16 annos natum, Philippum triennio minorem) in matris gremio trucidari curavit. Ipſa quoque, ſciſſâ veſte & crinibus ſparſis, cum duobus ſervulis ex urbe protracta, Samothraciam in exilium abiit. [*Juſtin.lib.*24. *cap.*2. & 3. *Memnon. Excerpt. cap.*15.]

3725 Anno poſt Pyrrhi in Italiam tranſitum ineunte altero, Græciam Galli invaſerunt. [*Polyb.lib.*1.*pag.*6.] Diviſis enim trifariam copiis, ac ſuâ cuique parti provinciâ attributâ; alii Thracas & Triballos duce Cerethrio, Pannonios alii Brenno & Acichorio, Macedonas & Illyrios alii Belgio (ita enim apud Juſtinum lib.24.cap.5. & lib.25.cap.2. legitur, non ut apud Pauſaniam, *Bolgio*) ducente, adierunt. [*Pauſan.in Phocicis, pag.*335.] 4435 279

Belgio & ſuis, Ptolemæus Ceraunus Macedoniæ rex cum paucis & incompoſitis, quaſi bella non difficiliùs quàm ſcelera patrarentur, parricidiorum furiis agitatus, occurrit. Regis Dardanorum legationem, 20 millia armatorum in auxilium offerentem, ſprevit. Et cùm Galli legatos ad eum mitterent, offerentes pacem, ſi emere vellet: pacem daturum ſe negavit, niſi principes ſuos obſides dederint & arma tradiderint. Prælio verò conſerto, victi Macedones ſunt. Ptolemæum multis vulneribus ſaucium ſauciatus quo vehebatur elephas excuſſit: quem vivum captum Galli diſcerpſerunt; caput ejus amputatum, & lanceâ fixum, totâ acie ad terrorem hoſtium circumferentes. Paucos ex Macedonibus fuga ſervavit: cæteri aut capti, aut occiſi ſunt. [*Juſtin.lib.* 24. *cap.*4.5. & *lib.*25.*cap.*2. *cum Memnonis Excerpt. cap.*15. & *Diodori, Sic.lib.*22. § 3. & *Pauſaniâ in Phocic. pag.*335.]

Ptolemæum in regno Macedoniæ frater ejus Meleager excepit: quem poſt menſes duos, ut indignum, ejecerunt Macedones; in ejus locum ſubſtituto Antipatro Philippi (cujus in lib.12.cap.14. apud Juſtinum mentio) fratris Caſſandri filio. Quem illi Eteſiam, quòd 45 tantum diebus, quot circiter Eteſiæ venti apud eos ſpirare ſolebant, appellârunt. [*Porphyr.in Græc.Euſeb.pag.*228.]

Brennus (quem natione *Prauſum* fuiſſe quidam dicunt, ut apud Strabonem, lib.4.pag.187.legitur) auditâ Belgii ducis victoriâ, indignatus

tus opimam prædam & Orientis spoliis onustam tam facilè à se relictam esse; adunatis 150 millibus peditum, & 15 millibus equitum, in Macedoniam properat. [*Justin.lib.24.cap.6.*] Sed apud Dardanos Illyriæ seditione inter milites ortâ, ad 20 millia hominum (quem numerum Suidas etiam habet, in voce Γαλάται) cum Leonorio ac Lutario regulis, secessione factâ à Brenno, in Thraciam iter averterunt. Ubi cum resistentibus pugnando, pacem petentibus stipendium imponendo, Byzantium cùm pervenissent; aliquamdiu oram Propontidis vectigalem habendo, regionis ejus urbes obtinuerunt. [*Liv.lib.*38.]

3726 a. Sosthenes unus de Macedonum principibus, contractâ juventute, & Gallos victoriâ exultantes compescuit, & Macedoniam ab hostili populatione defendit. Ob quæ virtutis beneficia, multis nobilibus regnum Macedoniæ affectantibus, ignobilis ipse (utpote τῆς τῶν δημοτικῶν, ut à Porphyrio notatum, non ex regiâ stirpe ortus) præponitur: & cùm rex ab exercitu appellatus esset, ipse non in Regis sed Ducis nomen jurare milites compulit. [*Justin.lib.24.cap.5.*] Per duos verò annos Macedonibus ille præfuit. [*Porphyr. & Euseb.*]

Cùm Brennus Macedoniam ingressus agros villásque popularetur, occurrit ei cum instructo exercitu Macedonum Sosthenes: sed pauci à pluribus, trepidi à valentibus facilè victi sunt. Itaque cùm victi se Macedones intra muros urbium condidissent; victor Brennus, nemine prohibente, totius Macedoniæ agros deprædatus est. [*Justin. lib.24.ca.6.*]

Leonorius & Lutarius, Lysimachiâ fraude captâ, Chersonesóque omni armis possessâ, ad Hellespontum descenderunt. Ibi verò exiguo divisis freto cernentibus Asiam, animi ad transeundum accensi sunt: nunciósque ad Antipatrum præfectum ejus oræ de transitu miserunt. [*Liv.lib.*38.]

Zipœtes, quum in Bithyniâ 48 annos regnâsset & 76 vixisset, mortem obiit, 4 filiis relictis: quorum Nicomedes natu maximus patri in regno succedens, fratribus non frater, sed lictor factus est. [*Memnon. Excerpt.cap.*21.] Junior verò Zipœtes, prioris fortasse filius, (in Livii libro 38° Zybœas dictus) maritimam Bithyniæ partem, Thraciam Thyniacam sive Asiaticam dictam, obtinuit. [*Ibid.cap.*18.]

Antiocho Sotere in Bithynios expeditionem instituente, Rex eorum Nicomedes per legatos auxilium ab Heracliensibus petiit & impetravit: gratiam se relaturum, ubi in simili necessitate tempus flagitaret, pollicitus. Eâ occasione Heraclienses Cierum, & Tium, & Thynidem terram, multis expensis ad se reduxerunt. Cùm verò Amastrin (quæ & ipsa cum aliis adempta eis fuerat) tam bello quàm pretio recuperare conarentur: qui illam tenebat Eumenes, Ariobarzani Mithradatis (in Ponto tum regnantis) filio gratis eam tradere, quàm Heracliensibus pecuniâ revendere maluit; vesaniâ iræ subactus. [*Ibid.cap.*17.]

b. Brennus & Acichorius cum Illyriis (ut in Illyricis suis habet Appianus) quos Autarios & Celtis quos Cimbros vocant; è Macedoniâ in Græciam transierunt, exercitum 152000 peditum habentes, & 20400 equitum; quorum equitum singulis duo famuli adjuncti erant, in equis & ipsi, qui dominis auxilio succurrerent, & mortuis succederent. Sed 4436 278

dum

dum templum Delphicum spoliare conantur fulminibus, terræ motu, montis Olympici ruinâ, acerrimo frigore & nive plurimâ (quum hyemis tempus esset) vehementer afflicti sunt. Qui Phocensium armis perierunt, non multo pauciores quàm sex hominum millia fuerunt; nocturno gelu, & postea Panico terrore confecti, amplius decem millia: nec minor numerus fame consumpti. Brennus, dolore vulnerum & acceptæ cladis pudore efferatus, cùm mero affatim se ingurgitâsset, semet ipse confodit. Acichorius, punitis belli auctoribus, cum decem millibus sauciorum citato agmine Græciâ excessit. Sed assidui imbres & gelu, nix concreta, & fames, & super hæc maximum pervigiliæ malum, miseras infelicis belli reliquias obterebant. Gentes quoque nationésque, per quas iter habebant, palantes velut prædam sectabantur. [*Pausan. in Phocicis & Atticis. Justin. lib. 24. cap. 6, 7, 8. Eclog. Diodor. lib. 22. §. 13. Appian. Illyric. pag. 758.*] Contigisse cladem hanc biennio post Pyrrhi in Italiam transitum, significat Polybius: [*lib. 2. pag. 108.*] anno 2° Olympiadis CXXV, archonte Athenis Anaxicrate, Pausanias. [*in Phocic. pag. 340.*]

c. Illyriis illis Autariis qui cladem hanc evaserant, quum ad propria rediissent, infinitam ranarum vim subortam fuisse ferunt, quæ putrescentes flumina corrumperent. Vapore deinde ex terrâ exhalante, pestem Illyrios invasisse, donec profugi à patriâ, & pestem deferentes, quum nemo ob timorem suscipere auderet, 23 dierum progressi iter, ad tellurem palustrem inhospitámque venere, & juxta Basternarum gentem urbes condidere. Celtarum quoque tellurem concussam fuisse aiunt, urbésque absorptas: nec priùs finem tantæ cladi impositum, quàm & ipsi pari modo è laribus egressi sunt, & in Illyrios qui cum ipsis unâ deliquissent, pervenere. quos peste jam confectos, & ob id debiles, quum facilè vicissent; contrectatione earum rerum morbo correpti in fugam abiere, & ad Pyrenen usque loca mutavere. [*Appian. ut sup.*] Et Cordistas sanè, Gallorum illorum reliquias qui oraculum Delphicum armis tentârunt, in agris vicinis Istro collocavisse Bathanatium quendam eorum ducem, à quo via illa per quam redierunt Bathanatii nomen servaverit, Athenæus narrat. [*lib. 6. cap. 4.*] Quos Gallos Strabo Scordiscos appellat, ad Istrum positos; & Autariatas (sive Autarios illos) potentiâ suâ exuisse confirmat. [*lib. 7. pag. 293. 296. 313. 317. 318.*]

Inter Gallorum illorum regulos qui ad Hellespontum descenderant novâ seditione ortâ, Leonorius Byzantium, unde venerat, cum majore hominum parte repetiit: Lutarius, Macedonibus per speciem legationis ab Antipatro ad speculandum missis, duas tectas naves & tres lembos ademit; quibus alios atque alios dies noctésque transvehendo, intra paucos dies omnes copias in Asiam trajecit. [*Liv. lib. 38.*]

Bello inter juniorem Zipœten Bithynum & Heraclienses orto, victoriâ Zipœtes potitus est: sed sociorum auxiliis supervenientibus, fugâ se subduxit. Unde cæsorum suorum cadavera Heraclienses assecuti, ea cremârunt; ossáque in urbem relata, magnificè in præclarè de patriâ meritorum monimento condiderunt. [*Memnon. Excerpt. cap. 18.*]

d. Circa eadem tempora, Antiocho Sotere & Antigono Gonatâ in copias militares magnos utrinque apparatus facientibus; Antigono Nicomedes

comedes Bithyniæ rex operam navabat, Antiocho complures alii. Antiochus verò priusquàm in Antigonum duceret, adversus Nicomedem bellum instituit. Hic igitur & aliunde auxilia collegit, & de belli societate Heracleam missis legatis, 13 in subsidium triremes inde accepit: & tum demum classem suam Antiochi classi opposuit. Etsi autem adversas aliquandiu tenebant acies; neutri tamen pugnæ initium fecerunt, sed absque effectu tandem abscesserunt. [*Ibid.cap.19.*]

Byzantini Gallorum incursationibus fatigati,cùm ab aliis sociis auxilia, tum ab Heracliensibus aureos mille (al.4000) per legatos impetrârunt. Haud ita multo pòst Nicomedes Bithyniæ rex conditionibus hisce transitum Gallis in Asiam conciliavit. *Ut Nicomedi ejúsque posteris amicitiæ fœdere semper conjuncti manerent. Absque Nicomedis sententiâ & voluntate nemini, à quo per legatos solicitarentur, in bellis opem ferrent: sed amicis hujus amici, & inimicis hostes forent. A Byzantinis etiam starent, si qua necessitas incideret. Societatem præterea colerent cum Tianis & Heracliensibus, & Chalcedoniis, & Cieranis, & nonnullis qui alias sub jurisdictione gentes haberent.* [Ibid. cap.20.21.] Atque ita Leonorius, adjuvante Nicomede Bithyniæ rege, à Byzantio transmisit. [*Liv.lib.* 38. *Strabo, lib.*12. *pag.*566.] Gallorum verò in Asiam transitum, anno 3° Olympiadis CXXV^a^, Democle Athenis archonte, factum fuisse confirmat Pausanias. [*in Phocic.pag.*340.]

Neque per hoc tamen à Gallorum infestatione liberati Byzantini sunt. Nam ex iis qui cum Brenno periculo ad Delphos defuncti sunt nonnulli ad Hellespontum duce Comontorio venerunt: qui nequaquam in Asiam trajecerunt, sed bonitate agrorum circa Byzantium capti, sedes ibidem posuerunt. Deinde Thracibus devictis, ac regni sui sede Tylæ institutâ, ultimum Byzantinis periculum creaverunt. [*Polyb. lib.*4. *pag.*313.]

3727 | Ptolemæus Philadelphus, honestarum artium amore studióque flagrans, egregiam Alexandriæ Bibliothecam instituit, in eâ urbis regione | 4437 | 277
quam Bruchium vocant. Cúmque librorum ex omnibus terrarum partibus conquirendorum curam Demetrio Phalereo commisisset; illius hortatu libros sacros ex Hebraicâ linguâ in Græcam à LXXII interpretibus vertendos curavit, regni sui anno *septimo*: ut in libro de mensuris & ponderibus habet Epiphanius. De quo in Apologetici sui cap.18. Tertullianus. *Ptolemæorum eruditissimus (quem Philadelphum supernominant) & omnis literaturæ sagacissimus, quum studio Bibliothecarum Pisistratum (ut opinor) æmularetur; inter cætera memoriarum, quibus aut vetustas aut curiositas aliqua ad famam patrocinabatur, ex suggestu Demetrii Phalerei grammaticorum tunc probatissimi, cui præfecturam mandaverat, libros à Judæis quoque postulavit.*

Et quidem Ptolemæum hunc, si quem alium, humanioribus disciplinis deditum fuisse,in libro 22° historiarum confirmat Phylarchus.[*apud Athenæum, lib.*12. *cap.*17.] Quod pluribus, in libri de Architecturâ septimi Præfatione demonstrat Vitruvius: ubi,quum Bibliothecam Alexandrinam summâ diligentiâ perfecisset, Musis & Apollini ludis dedicatis,quemadmodum Athletarum sic communium scriptorum victoribus præmia & honores eum constituisse docet; & quomodo Zoilum Home-

Homeromaſtigem à Macedoniâ ad ſe venientem ille exceperit, enarrat.

In conquirendis autem libris exemplo illi præivit Ariſtoteles. Ille moriens bibliothecam ſuam Theophraſto tradidit, qui libros ſuos deinde omnes Teſtamento (quod apud Laërtium extat) Neleo Scepſio reliquit. [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 608. *Plutarch. in Sylla.*] Ab eo libros illos omnes mercatum Ptolemæum Philadelphum, cum iis quos Athenis & Rhodi emerat Alexandriam transferri curaviſſe, ſcribit Athenæus. [*lib.* 1. *cap.* 1.] licèt Strabo & Plutarchus, [*in locis notatis*] cum quibus & alibi ipſe Athenæus facit, [*lib.* 5. *cap.* 11.] Theophraſti libros, & cum eis Ariſtotelis bibliothecam, ad Nelei hæredes tranſiiſſe & ab eorum poſteris Apelliconi Teio Syllanis demum temporibus magno pretio venditos fuiſſe referant.

Bibliothecæ huic, poſt Demetrium Phalereum (non modò Grammaticorum, quo tantùm nomine à Tertulliano commendatum eum audivimus, probatiſſimum, ſed etiam Philoſophum nobilem & Reipublicæ Atheniensis aliquando principem) Zenodotum Epheſium (primum Homericorum verſuum correctorem) ex Suidâ; deinde Ariſtophanem (qui ſummo ſtudio ſummâque diligentiâ quotidie omnes bibliothecæ libros ex ordine perlegit) à Ptolemæo fuiſſe præfectum, ex jam citatâ Vitruvii Præfatione didicimus. Sed hæc poſtea ſunt facta. Quæ ad tempus ſpectant præſens, ex Ariſteæ de LXX interpretibus libello, & eum ſecuto Joſepho, [*lib.*12. *Antiquit.cap.*2.] atque Euſebio, [*lib.*8. *Præparat. Evangelic.*] excerpta jam ſubjicimus.

Interrogatus à Rege Demetrius Phalereus, quot librorum myriadas jam comparâſſet, circiter 20 adfuiſſe reſpondit; ſed ſperare ſe brevi ad 50 numerum eſſe perventurum. Qui 200000 librorum numerus, cùm non in noſtro ſolùm Ariſteâ, ſed etiam in eo quo Joſephus & Euſebius ſunt uſi, ſimiliter extet: minor ille 54800 à poſteriore ſcriptore Epiphanio hîc poſitus numerus haudquaquam eſt recipiendus.

Demetrius Regi, ut à Judæis divinas eorum leges peteret; Ariſteas regius ſatelles, ad id commodiùs obtinendum, ut Judæorum captivos in Ægypto detentos libertate donaret, perſuaſit. Numerus captivorum ſupra 10 myriadas fuiſſe memoratur. Pro uniuſcujuſque capitis redemptione, 20 drachmæ expenſæ fuiſſe dicuntur in Ariſteâ noſtro; vel 120, ut apud Joſephum legitur. Et drachmæ quidem 120, ſiclos ſive ſtateras, aut argenteos tetradrachmos, 30 efficiunt: quod ſervi pretium conſtituitur, Exodi XXI.32. pro quo & Servator noſter, quum pro nobis ſervi formam aſſumpſit, à proditore venditus eſt. Drachmæ verò 20, quæ apud Ariſteam leguntur, per 10 myriadas ſive centena millia multiplicatæ drachmas exhibent 2000000. quæ per 6000 diviſæ, quot numero drachmas talentum Atticum continet, talenta nobis Attica $333\frac{1}{3}$ exhibent. Pretium autem à Ptolemæo pro captivorum Judæorum redemptione perſolutum, 400 talenta exceſſiſſe tum in Joſephi tum in noſtro Ariſteâ legitur: quia ſupra 10 myriades liberatæ fuiſſe memorantur: eodem etiam lytro, Regis juſſu, pro lactentibus pu-

eris qui unâ cum matribus redempti sunt, insuper erogato. Unde expensas ultrà 460 talenta protractas fuisse refert Josephus: pro quibus 660 in vulgatis leguntur Aristeæ exemplaribus.

Ex Judæis hisce ætate & viribus valentiores in exercitum recepit Ptolemæus, aliísque qui idonei sunt visi negotia aulæ commisit: ut in epistolâ ad Eleazarum Pontificem ipse confirmat. Pro quâ unâ Regis epistolâ; duæ aliæ ab Epiphanio sunt suppositæ, & stylo & sententiâ ab eâ quæ apud Aristeam, Josephum & Eusebium habetur, diversissimæ: quarum posterior ab hâc inchoatur parœmiâ. Θησαυρῦ κεκρυμμένε, καὶ πηγῆς ἐσφραγισμένης, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; *Thesauri absconditi, & fontis obsignati, quæ utilitas in utrisque?* Ubi in epistolâ Græco regi affictâ, quis non statim advertat manifestum Hebraismum? eúmque ex illis, Ecclesiastici XX. 30. & XLI. 18. expressum. Σοφία κεκρυμμένη, καὶ θησαυρὸς ἀφανὴς, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; *Sapientia abscondita, & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque?*

Unâ cum epistolâ, dona etiam magnifica ad Templi Hierosolymitani usum, per Andream & Aristeam satellites suos, summo Pontifici Eleazaro Ptolemæus misit. Mensam auream, longitudinis duorum cubitorum (& semissis, ut in Josepho additum reperitur) altitudinis sesquicubitalis, & crassitudinis non minoris semicubito: undique ex auro probato solidam, & non aureis laminis extrinsecus obductam. Crateres argenteos duos, capientes plus quàm duas metretas; cum similibus argenteis tribus. Phialas aureas 20, & argenteas 30. Ad quorum omnium confectionem exhibuerat ille auri 50 pondo talentorum, argenti 70, & lapides pretiosos non pauciores quinque millibus: adeò ut quintuplo pretium auri superarent lapides collati, & artificum industria navata. Misit insuper & Rex, ad sacrificia alióſque Templi usus, argenti talenta centum.

Eleazarus Pontifex, hisce acceptis, ex singulis tribubus (superfuisse enim post reditum ex captivitate Babylonicâ etiam decem Israëliticarum tribuum reliquias, ad annum Mundi 3468. c. suprà ostendimus) sex viros seniores & genere, & doctrinâ, & rerum usu præstantes, elegit; qui Legem divinam, uti Rex postulaverat, ex Hebraicâ linguâ in Græcam traducerent. Horum 72 Seniorum apud Aristeam consignata habentur nomina: quorum postremum *Ezekielum* illum ipsum fuisse existimaverim, cujus Ἐξαγωγὴν, sive de Hebræorum eductione ex Ægypto sacram tragœdiam, Præparationis suæ Euangelicæ libro nono inseruit Eusebius. Judaicæ enim, non (ut Clemens Alexandrinus & Eusebius sensisse videntur) Græcæ eum fuisse originis, vel ipsum *Ezekieli* nomen arguit.

Epistolam quoque ad Regem scripsit Eleazarus: cujus hoc apud Aristeam habetur initium. Αὐτός τε ἔῤῥωσο (vel, ut rectiùs apud Eusebium legitur, Εἰ αὐτός τε ἔῤῥωσαι) καὶ ἡ βασίλισσα Ἀρσινόη ἡ ἀδελφὴ, καὶ τὰ τέκνα, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ ὡς βυλόμεθα. *Si & tu, & Arsinoë soror tua, & liberi valeant; bonâ se res habet, & ut cupimus.* Ptolemæus enim Philadelphus post Arsinoëm Lysimachi regis Thraciæ & Macedoniæ filiam, ex qua Ptolemæum Euergetem & Berenicem (de quibus suo loco) susceperat, alteram etiam Arsinoëm sororem suam duxit; quæ jam

dicto Lyſimacho primo ſuo marito mortuo, fratri quoque ſuo Ptolemæo Ceranuo priùs nupſerat. Diem verò illa obiit, antequam Philadelpho pareret: qui eam ita dilexit, ut Arſinoitidi in Ægypto præfecturæ cognomentum ab eâ dederit. [*Pauſan. Attic.pag.*7.] factam ei ex topazio ſtatuam quatuor cubitorum in delubro quod aureum cognominabatur ſacraverit, [*Plin.lib.*37.*cap.*8.] eique templum ex magnete Dinocrates architectus concamerare inchoaverit, ut in eo ſimulachrum ejus è ferro pendere videretur: [*Id.lib.*34. *cap.*14.]

Juſſus ob inceſti qui quondam fœdus amoris,
Arſinoën Pharii ſuſpendit in aëre templi;

ut in Idyllio 9. cecinit Auſonius.

LXXII Seniores Alexandriam ingreſſi, munera ab Eleazaro miſſa Ptolemæo obtulerunt, cum membranis variis, in quibus Lex aureis literis linguâ Judæorum perſcripta erat; quæ mirâ arte elaboratæ erant, & ita compoſitæ ut earum commiſſuræ oculis diſcerni non poſſent. Contigítque ut eo venirent illi tempore, quo Rex navali adverſus Antigonum prælio victoriâ fuit potitus. Cujus naumachiæ, ob hiſtoriarum hujus temporis defectum, nulla alibi facta reperitur mentio. Neque enim eorum placere nobis poteſt ſententia, qui ad illud tempus eam referendam exiſtimant, quo Antigonus Gonatas bellum Athenienſibus inferens, urbem eorum terreſtribus maritimíſque copiis oppugnavit: quod poſt Pyrrhi mortem ex Juſtini libro 26°, & ex Pauſaniæ Laconicis ante Aretæ ſive Arei I. Lacedæmoniorum regis exitum (inter Periodi videlicet Julianæ annum 4442 & 4450) geſtum fuiſſe intelligimus. Etſi enim Areus cum terreſtribus Lacedæmoniorum, & Patrocles cum navalibus Ptolemæi copiis ſubſidio Athenienſibus tum venerit: domum tamen ſine pugnâ recedente Areo, fruſtrà eis opitulatum fuiſſe Patroclum, Pauſanias indicat. [*in Attic.pag.*7. *&* *Laconic.pag.*87.]

Magnifico deinde illos convivio per 7 aut (ut Joſephus habet) 12 dies Ptolemæus excepit: eorum curam gerente Dorotheo, & cibaria pro victus eorum peculiari ratione miniſtrante. Et Rex per intervalla quædam quæſtiones politicas & ethicas eorum ſingulis propoſuit: quibus illi ex tempore prudenter admodum reſponderunt; ut apud Ariſteam (qui iſta ex Regiis Diariis deſcripſiſſe ſe dicit) videre licet. Hinc mandavit, ſingulis talenta tria donari, & puerum qui ea obtulit.

Poſt tres dies quàm iſta ſunt acta, Demetrius per aggerem maris ſeptem ſtadiorum cum Interpretibus progreſſus, trajecto ponte in Pharon inſulam eos adduxit, & in domo juxta ſeptentrionale littus ſplendidè extructâ, atque ab omni tumultu & ſtrepitu remotâ, eos collocavit. Ibi interpretationem illi aggreſſi, ſingula ex collationibus ad conſonantiam elaborabant: quæ ita elaborata Demetrius exſcribenda curabat. Et quotidie quidem ad horam uſque nonam eo in ſtudio verſabantur, deinde diſcedebant ad curandum corpus: quibus omnia largè ſuppeditabantur quæ cupiebant; & præter hæc quotidie de illis quæ Regi apparabantur, his Dorotheus ex mandato regio ſubminiſtrabat. Atque etiam quotidie bene mane veniebant in aulam, & ſalutato Rege redibant ad ſuum locum: lotíſque ex mari manibus, & precibus ad Deum peractis, pergebant legere & ſingula interpretari. Epiphanius verò, ab

ab Aristea & Josepho hîc discedens, in 36 cellulis, binos scilicet in singulis, à primo diluculo usque ad vesperam Interpretes conclusos fuisse scribit; deinde sub vesperam 36 *scaphis* ad Ptolemæi palatium advectos, ad ejus epulas fuisse adhibitos: in priore narrationis parte nescio quorum aliorum, in posteriore (ut videtur) eorum secutus fabulas, qui Heptastadii aggerem non ante Cleopatræ tempora perfectum fuisse somniaverunt.

Ac ita quidem cecidit, ut illa eorum interpretatio diebus 72 absolveretur, perinde ac si datâ operâ hoc ab illis factum fuisset. Quâ absolutâ, Demetrius illam Judæis omnibus in locum illum ubi ea perfecta erat congregatis prælegit, præsentibus etiam ipsis Interpretibus: qui ut authores magnorum bonorum, magnâ laude & approbatione sunt accepti ab ipsâ Judæorum multitudine. Similiter & Demetrium prosecuti sunt suâ laude; rogarûntque ut principibus ipsorum totam Legem descriptam dare vellet. Quum autem perlecta essent ista; adstantes & Sacerdotes, & seniores Interpretum, & magistratus & principes multitudinis, dixerunt. *Quoniam rectè, sanctè, & per omnia accuratè perfecta est ista interpretatio: par est, ut omnia sicut sunt permaneant, nec ulla fiat immutatio.* Omnibus adhæc cum approbatione acclamantibus: jussit Demetrius ut dira imprecarentur, (sicut in more illis erat) si quis, immutaturus esset quid vel addendo vel transferendo vel auferendo.

Cùm Regi quoque omnia essent perlecta, valde admiratus est legislatoris mentem: magnámque curam librorum haberi, eósque religiosè asservari jussit. Ipsos etiam Interpretes rogavit, ut post reditum suum in Judæam crebriùs ad se venire vellent: dedítque cuique tres stolas pulcherrimas, duo auri talenta, calicem talenti unius, & cœnaculi ornatum universum.

Eleazaro præterea Pontifici misit per eosdem, decem lectos argenteis pedibus suffultos cum eis competenti apparatu, calicem 30 talentorum, stolas decem, purpuram, coronam decore insignem, & byssina linteola circiter centum: adhæc phialas, & trullas, & duos aureos crateras ad libationes sacras. Rogavítque eum per literas, ne prohibere vellet, si quando qui istorum virorum iter ad se suscepturi essent: quandoquidem plurimi faceret cum doctis consuetudinem, opésque suas in ejusmodi homines largè conferre mallet, quàm in res alias non tanti momenti.

Galli à Brenno duce, cùm in Græciam proficiscerentur, ad Macedoniæ terminos tuendos relicti, ne soli desides viderentur, peditum quindecim millia, equitum tria millia armaverunt: & Getarum Triballorúmque copias fugaverunt. [*Justin.lib.*25.*cap.*1.]

3728 Antigonus Gonatas, navali prælio (ut dictum est) à Ptolemæo Philadelpho superatus, pace cum Antiocho Sotere statutâ, (ut in lib.25. cap.1. Justinus indicat) in Macedoniam, ubi pater ejus Demetrius Poliorcetes aliquando regnaverat, profectus est. Quam decimo postquam in Græciâ regnare cœperat anno obtinens Antigonus, per annos 34 in ea regnavit. [*Porphyr. in Græc. Euseb. pag.* 229.] Cujus etiam posteri per successiones ibidem regnaverunt, usque ad Persea: quo à Romanis subjugato, regnum expiravit Macedonicum. [*Plutarch. in fine Demetrii.*]

Galli,

Galli, Getis & Triballis fugatis, legatos ad Antigonum regem Macedoniæ miserunt; qui pacem ei vænalem offerrent, simul & regis castra specularentur. Quos Antigonus regali munificentiâ, ingenti apparatu epularum ad cœnam invitavit. Sed Galli expositum grande auri argentíque pondus admirantes, prædæ ubertate solicitati, infestiores quàm venerant revertuntur. Itaque consentientibus omnibus castra Regis aggrediuntur: qui præsentiens tantam tempestatem, signum pridie dederat, ut omnibus rebus ablatis in proximâ sylvâ taciti se occultarent. Galli, ablatis quæ in vacantibus castris invenerant, ad littus convertuntur. Ibi dum naves incautiùs diripiunt, à remigibus, & ab exercitus parte quæ eò cum conjugibus & liberis confugerant, nihil tale metuentes trucidantur: tantáque cædes Gallorum fuit, ut Antigono pacem opinio hujus victoriæ, non à Gallis tantùm, verumetiam à finitimorum feritate præstiterit. [*Justin.lib.*25.*cap.*1.*&* 2.] 4438 276

Ad eos verò Gallos quod attinet, qui sub 17 ducibus (quorum summi fuerunt Leonorius & Lutarius) diversis trajectibus in Asiam transierunt: in unum illi rursus coëuntes; auxilia Nicomedi dederunt, adversus Zybœam (sive Zipœtum juniorem) maritimam partem Bithyniæ tenentem, gerenti bellum. Horum & ex Heracleâ Ponti accersitorum barbarorum operâ devictus Zybœas est, Bithyniáque omnis in ditionem Nicomedis concessit. Galli verò longè latéque terram depopulati, quod erat prædæ inter se dispertiti sunt: regnúmque cum Nicomede dividentes regionem à se possessam Gallogræciam cognominaverunt. [*Liv. lib.*38. *Justin.lib.*25.*cap.*2. *Memnon.Excerpt.cap.*20.]

Non plus ex viginti millibus hominum quàm decem ex his armata erant: tamen tantum terroris omnibus quæ cis Taurum incolunt gentibus injecerunt; ut quas adissent quásque non adissent, pariter ultimæ propinquis, imperio eorum parérent. Cúmque tres essent gentes, Tolistobogii (al. Tolistoboii, à Gallis Boiis, ut putatur, oriundi) Trocmi, & Tectosagi: in tres partes Asiam, quâ cuique populorum suorum vectigalis ea esset, diviserunt. Trocmis Hellesponti ora data: Tolistobogii Æolida atque Ioniam, Tectosagi mediterranea Asiæ sortiti sunt. Atque ita stipendium totâ cis Taurum Asiâ exigebant: sedem autem ipsi circa Halyn flumen ceperunt. [*Liv.lib.*38. *Suid. in* Γαλάται.]

De horum ex Europâ in Asiam transitu 13 libros scripsit Demetrius Byzantinus. [*Laërt. in Demetr. Phaler.*] De quo & Phaënnis, ætate unâ antequam res gereretur, oraculum edidisse dicitur.

Δὴ τότ' ἀμειψάμενος στεινὸν πόρον Ἑλλησπόντου
Αὐλήσει Γαλατῶν ὀλοὸς στρατὸς, οἵ ῥ' ἀθεμίστως
Ἀσίδα πορθήσουσι· θεὸς δ' ἔτι κύντερα θήσει
Πάγχυ μάλ', οἳ ναίουσι παρ' ἠϊόνεσσι θαλάσσης.
Hostilis Gallorum acies tunc milite multo
Littora complebit: transmissis fluctibus Helles
Vastabit populans Asiam. Sed dii graviora
Intentant illis, pelagi prope cærula sedes
Qui posuere suas. [Pausan. Phocic. pag. 330.]

3729 Olympiade CXXVI Eratosthenes Cyrenæus, Aglai (vel, ut alii tradunt, Ambrosii) filius, natus est: Aristonis Chii Philosophi, Lysaniæ 4439 275

 Cyre-

Cyrenæi Grammatici, & Callimachi Cyrenæi Poëtæ discipulus. [*Suid. in* Ἐρατοσθένης.]

3730 Curius Dentatus Consul contra Pyrrhum pugnavit; & cæsis hostium 23 millibus, captísque castris, ipsum Tarentum fugavit. [*Eutrop. lib.* 2.]

Cùm legati quos Pyrrhus ad Asiæ reges & Antigonum Gonatam, ut pecuniam & auxilia exposcerent, reversi literas ei reddidissent: Pyrrhus Epirotarum & Tarentinorum principibus convocatis eas non recitavit, sed propediem affutura auxilia affirmavit. Cùm percrebuisset igitur fama in Romanorum etiam exercitu, & è Macedoniâ & ex Asiâ magna Pyrrho auxilia adventare; nihil illi novi moliri ausi sunt. [*Pausan. Attic. pag.* 11.] Pyrrhus verò dissimulatis causis, repentinam fingit profectionem. Socios interim parare bellum jubet: arcis Tarentinæ custodiam Heleno filio & amico Miloni tradit. [*Justin. lib.* 25. *cap.* 3.] Et quum in bello Italico & Siculo sex annos contrivisset, virésque suas imminuisset; abs spe excidens, cum octo millibus peditum & 500 equitibus, in Epirum reversus est. [*Plutarch. in Pyrrho.*]

Curius in Consulatu de rege Pyrrho triumphavit: primúsque Romam elephantos quatuor duxit. [*Eutrop. lib.* 2.] Et in illo triumpho nihil libentiùs populus Romanus aspexit, quàm illas quas timuerat cum turribus suis belluas: quæ non sine sensu captivitatis, summissis cervicibus, victores equos sequebantur. [*Florus, rer. Romanar. lib.* 1. *cap.* 18.] Mense verò Januario vel Februario triumphum hunc actum fuisse, ex Triumphalium fastorum fragmentis marmoreis colligitur. 4440 274

Quum Pyrrho adjunxissent se aliquot Galli, in Macedoniam, ubi regnabat Antigonus Gonatas, ad prædandum & populandum incursionem fecit. Ubi quum multas urbes cepisset, & transissent ad eum duo millia militum; spe affulgente majore, in Antigonum movit, ejúsque copias cùm proprias tum Gallorum mercenarias profligavit. Gallorum enim, qui magno numero agmen Antigoni claudentes pugnabant strenuè, plurimi concisi sunt. Elephantorum duces circumventi, se & beluas omnes dediderunt. Macedonum peditatus, tumultu & metu ex clade acceptâ consternatus, invitante Pyrrho & ordinum ductores omnes nominatim inclamante, ab Antigono discesserunt. Antigonum fugâ se subducentem, ad maritimas usque urbes persecutus est. [*Plutarch. in Pyrrho. Pausan. in Attic. pag.* 11. 12.]

Post victoriam Pyrrhus pulcherrima & splendidissima spolia Gallis detracta in Itoniæ Palladis templo (quod inter Pheras & Larissam est) sacravit; cum epigrammate quod in Plutarcho & Pausaniâ habetur. Macedonum verò scuta in Dodonæi Jovis templo suspendit, cum epigrammate alio, quod apud Pausaniam extat. Superiorémque Macedoniam & Thessaliam in ditionem suam redegit. [*Iid. ibid.*] Et quasi damna amissæ Siciliæ Italiæque acquisito Macedoniæ regno jam pensâsset, relictum Tarenti filium Helenum arcessivit. [*Justin. lib.* 25. *cap.* 3.]

Cùm Pyrrhus Ægeas diripuisset (quæ Macedoniæ regia erat, in quâ & Regum mausolæa erant) Gallorum qui eum secuti fuerant præsidium ibi reliquit. Qui cùm à quibusdam accepissent, in Regum illic humatorum

rum monimentis maximas opes ex more prisco repositas esse: effossis omnibus tumulis, opes quidem inter se partiti sunt; ossa autem ac cineres defunctorum cum ludibrio dissipaverunt. At Pyrrhus, cùm ob id facinus male apud Macedonas audiret, barbaris impunè id esse tulit; quòd eorum auxilio in bellicis opus haberet. [*Plutarch.ibid.Diodor.lib.* 22. *in Excerptis à Valesio edit.pag.*266.]

Antigonus cum paucis equitibus, fugæ comitibus, amissi regni speculaturus eventus, Thessalonicam se recepit; ut inde cum conductâ Gallorum mercenariorum manu bellum repararet. Sed rursus à Ptolemæo Pyrrhi filio funditus victus, cum septem comitibus fugiens, non jam recuperandi regni spem, sed salutis latebras ac fugæ solitudines captavit. [*Justin.lib.*25.*cap.*3.] Quem per ludibrium Pyrrhus impudentem vocavit; quòd non sumeret pallium, sed purpuram adhuc gestaret. [*Plutarch.ut supr.*]

3731 Caio Fabio Licino & Caio Claudio Caninâ Consulibus, quum de Romanorum incrementis & re adversùs eos à Pyrrho malè gestâ Ptolemæus Philadelphus inaudîsset, legatis cum donis Alexandriâ Romam missis, societatis fœdus cum eis pepigit. [*Eutrop.lib.* 2. *Liv. lib.* 14. *Dio, in Excerptis legationum à Fulvio Ursino Romæ editis, & Jo. Zonaræ Chronic.tom.*2.] Romani, lætati quòd summæ rex auctoritatis tanti eos fecisset, Q. Fabium Gurgitem, Cn. Fabium Pictorem & Q. Ogulinum, legatos ad eum miserunt. Hi munera, quæ à Rege magnifica privatim acceperant, in ærarium & quidem priùs quàm ad Senatum legationem referrent, detulerunt: de publico scilicet ministerio nihil cuiquam, præter laudem bene administrati officii, accedere debere judicantes. Sed restituta illis sunt quæ in ærarium deposuerant, non solùm Patrum conscriptorum decreto sed etiam Populi permissu: eáque legatis quæstores promptè unicuique distribuerunt. Ita in iisdem Ptolemæi liberalitas, legatorum abstinentia, Senatus ac Populi Romani æquitas, debitam probabilis facti portionem obtinuit. [*Dio, ut supr. Valer.Maxim.lib.*4.*cap.*3.] 4441 273

3732 Anno 18° secundùm Dionysium Ægonis sive Capricornionis die 25°, anno à morte Alexandri 52 sive ab initio Nabonassari 476 Athyr die 20, (Januarii Juliani die 17°) stella Martis matutina observata est sub boreali Scorpii fronte. [*Ptolem.lib.*10.*cap.*9.] 4442 272

Pyrrhus Macedoniæ regno potitus, Græciæ Asiæque regna meditabatur. [*Justin.lib.*25.*cap.*4.] Sed priùs quàm totam Macedoniam subegisset, à Cleonymo Spartano ad bellum Laconicum accitus est. [*Pausan.Attic.pag.*12.] absente Lacedæmoniorum rege Areo, qui Gortyniis in Cretâ bello pressis suppetias tum ferebat. Ducebat autem secum Pyrrhus peditum 25 millia, equitum millia duo, elephantos 24. Quiapparatus non Cleonymo Spartam, sed Peloponnesum sibi quærere Pyrrhum docuit. [*Plutarch.in Pyrrho.*]

3733 Anno Philadelphi 13° (*cum dimidio*, in quibusdam codicibus perperam hîc additur) Nabonassari 476 Mesori die 17, (Octobris Juliani die 11°) horâ (ab occasu Solis) 12ª, Timocharis observavit stellam Veneris matutinam exactè obscurâsse stellam Prævindemiatrici oppositam. [*Ptolem.lib.*10.*cap.*4.]

Pyrrho Spartam oppugnante, mulierum multitudo Archidamiâ duce usque ad Arei regis reditum urbem defendit; & Ptolemæum Pyrrhi filium cum duobus millibus Gallorum & delectis Chaonibus in urbem irruere tentantem Acrotatus Arei filius strenuè repulit. Pyrrhus spe suâ frustratus destitit cœpto, agrósque depopulatus est; in animo habens ibidem hybernare. [*Plutarch. in Pyrrho.*]

Dum bellum Laconicum trahitur, Antigonus Macedonum urbibus recuperatis, in Peloponnesum copias duxit, Pyrrho occursurus; quem sciebat inde in Macedoniam ad persequendum ibi bellum esse reversurum. [*Pausan. Attic. pag.* 12.] Pyrrho Argos movente, Areus viis insessis Gallos & Molossos qui agmen claudebant carpsit: & Orœsus quidam Cretensis Ptolemæum Pyrrhi filium strenuè dimicantem interemit. [*Plutarch.*] Cujus corpus ut relatum patri est, dixisse Pyrrhum ferunt; aliquanto tardiùs eum, quàm timuerit ipse vel temeritas ejus meruerit, occisum esse. [*Justin. lib.* 25. *cap.* 4.]

Nocte illâ quâ Pyrrhus Argos est ingressus, summæ ipsius hastæ noctua insedisse dicitur. [*Ælian. histor. Animal. lib.* 10. *cap.* 37.] Sequente die, illisâ capiti tegulâ ab anu quâdam pauperculâ necatus est. Ejus caput à Zopyro quodam Antigoni milite abscissum Alcyoneus Antigoni filius ad pedes patris cum amicis considentis abjecit. Antigonus correpto juvene, quòd tanti viri subitæ ruinæ, immemor humanorum casuum, effuso gaudio insultaret; humo caput sublatum causeâ, quâ velatum caput suum more Macedonum habebat, texit: corpúsque Pyrrhi redditum, honoratissimè cremandum curavit. Quinetiam filium ejus Helenum captivum ad se pertractum, & cultum & animum gerere regium jussit: ossáque Pyrrhi ei aureâ urnâ inclusa, Epirum in patriam ad Alexandrum fratrem portanda dedit. Amicos quoque Pyrrhi, castris & exercitu toto in potestatem suam redactis, humaniter tractavit. [*Plutarch. in fine Pyrrhi. Justin. lib.* 25. *cap.* 5. *Valer. Maxim. lib.* 5. *cap.* 1.]

Tarentini, Pyrrhi morte compertâ, tum adversus Romanos tum 4443 271
adversus Milonem qui cum præsidio Epirotarum urbem obtinebat, à Carthaginiensibus auxilia acceperunt. Milo in angustias redactus, Romanis terrâ Carthaginiensibus mari prementibus, Papirio Cursori consuli arcem eâ conditionem tradidit, ut sibi cum pecuniis & militibus incolumi discedere liceret. Urbs Papirio deditionem fecit, armis & navibus traditis, murísque dirutis, & tributo imposito. Atque ita bellum Tarentinum confectum est. [*Zonar. ex Dione. Oros. lib.* 4. *cap.* 3. *Frontin. Stratagem. lib.* 3.]

3734 Stratoni Lampsaceno, postquam per annos 18 scholæ Peripatetico- 4444 270
rum præfuisset, defuncto successit Lycon Astyanactis filius Troadensis, vir eloquens & instituendis pueris maximè idoneus. [*Laërt.*]

3735 Attalo juniori fratri Philetæri natus est Attalus, qui Pergami rex 4445 269
postea fuit, & annos 72 vixit; ut est apud Polybium (*in Excerptis Henr. Valesii. pag.* 102. *&* *Suid. in* Ἄτταλος.) & Livium, libro 33.

3736 Jubilæus XXIV.

3739 Mithradati, postquam in Ponto 36 annos regnavisset, filius Ario- 4448 266
barzanes successit. [*Diodor. lib.* 20. *ad ann.* 3. *Olymp.* 119 *cum Memnonis Excerpt. cap.* 17. *&* 25.]

Anno

3740 Anno ſecundùm Dionyſium 21 Scorpionis menſis die 22 & 26, Nabonaſari 484 menſis Thoth die 18 & 22, (Novembris Juliani die 14 & 18) Mercurii matutini obſervatio facta eſt. [*Ptolem. lib. 9. cap.* 10. *&* 11.] 4449 265

3741 Philetærus Teius (Teii in Ponto natus) cùm per annos 20 Pergamenis præfuiſſet, octogenarius obiit. Cui ſuccedens Eumenes I. illius ex ſeniore fratre Eumene nepos, per 22 annos principatum illum obtinuit. [*Strabo, lib.*12. *pag.*543. *&* 13. *pag.* 623. 624. *cum Luciano, in* Μακροβίοις.] 4451 263

Bellum Punicum I. ſive Siculum, à Romanis (tunc primùm arma extra Italiam moventibus, & navalia prælia ineuntibus) contra Carthaginienſes, Siciliam occupantes, per annos 24 continuos geſtum eſt. [*Polyb. lib.*1.]

Hoc anno, quo Diognetus archon Athenis fuit, Chronographus Parius Canonem ſuum conſignavit; à clariſſimo Seldeno inter marmora Arundelliana in lucem productum.

3742 Anno ſecundùm Dionyſium 23 Hydronis ſive Aquarionis die 29 (19 vel 20 legendum, ex aſſignato loco Solis apparet) Nabonaſari 486 menſis Chœac die 17° (Februarii Juliani die 11) mane; & Tauronis die 4, ſive Phamenoth Ægyptii die 1 (in Ptolemæo enim A pro Λ hîc reponendum) ſive Aprilis Juliani die 26, veſperi horâ noctis primâ: eodémque anno Nabonaſari, ſed 24° Dionyſiano, Leonionis die 28 ſive Payni 30 (Auguſti Juliani 23) veſperi, Mercurii obſervationes à Dionyſio aſtronomo factæ ſunt: quas ex Hipparcho refert Ptolemæus, in magni Operis lib.9.cap.7. 4452 262

Nicomedes Bithyniæ rex Aſtacum urbem amplians de nomine ſuo Nicomediam nuncupavit. [*Euſeb. Chronic. cum Pauſaniâ in Eliac.*1. *pag.*159. *Treb. Pollione in Gallienis, & Ammian. Marcellin. lib.*22.] E regione Aſtaci Nicomediam eum exſtruxiſſe ſcribit Memnon: [*in Excerpt. cap.*21.] Strabone quoque & Plinio eaſdem ſimiliter diſtinguentibus.

Eumenes I. multis circa Pergamum locis potitus, cum Antiocho Seleuci filio apud Sardes prælio congreſſus, eum ſuperavit. [*Strabo, lib.* 13. *pag.*624.]

3743 In Syriâ Antiochus, altero filio occiſo, altero rege nuncupato Antiocho, deceſſit: [*Prolog. in Trogi Pompeii lib.*26.] qui Gallis ex Europâ in Aſiam irrumpentibus profligatis, *Soteris* cognomentum eſt adeptus. [*Appian. Syriac. pag.*130.] de quâ victoriâ videndus Lucianus ὑπὲρ τῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος, & in Zeuxide vel Antiocho. Succeſſorem verò Antiochum (Soteris & Stratonices filium) Θεὸν ſive *Divum* primi cognominaverunt Mileſii, quia Timarchum eorum tyrannum ſuſtulit. [*Appian. ut ſuprà.*] Tatianus Aſſyrius in oratione adverſus gentes huic Antiocho ſignificat tres Chaldaïcæ ſuæ hiſtoriæ libros dicaviſſe Beroſum, Beli apud Babylonios ſacerdotem: à quo cœleſtium obſervationum annorum 480 apud Babylonios factarum memoriam fuiſſe traditam, in lib.7.cap.56. refert Plinius. Quem annorum numerum ſi à capite æræ Nabonaſari, cum viris doctis, deduxerimus: eorum terminus hujus Antiochi initium ſexennio tantùm anteverterit. 4453 261

reverterit. Regno verò illius annos 15. Porphyrius, Eusebius, Severus Sulpitius & Johannes Malela Antiochenus pariter attribuunt.

Hic Judæis in Ioniâ civium jus inter ethnicos concedens, suis tamen moribus vivere permisit. [*Joseph.lib.12.cap.3.*] Adversus Ptolemæum Philadelphum gessit bella quamplurima, & totis Babylonis atque Orientis viribus dimicavit. Volens itaque Ptolemæus post multos annos molestum finire certamen, filiam suam Berenicen Antiocho uxorem dedit, priore uxore Laodice adhuc vivente; ex quâ duos filios ille susceperat, Seleucum Callinicum & Antiochum Hieracem cognominatum. Deduxitque Ptolemæus filiam suam Pelusium usque; & infinita auri & argenti millia dotis nomine dedit: unde & φερνοφόρος, id est, Dotalis appellatus est. [*Hieronym. in Daniel.cap.11.*] Quem & magnis impensis curavisse, ut ad Berenicem Nili aqua deferretur, ut solius hujus fluminis aquam filia sua biberet, ex Polybio refert Athenæus. [*lib.2.cap.2.*] Fallitúrque omnino Appianus qui ambas, & Laodicem & Berenicem, ejusdem Philadelphi filias facit. [*In Syriac. pag.130.*]

3745 Eleazaro (Oniæ I. filio) patruum ejus Manassem (Jaddi filium) in summo Pontificatu successisse, scribit Josephus. [*lib.12.cap.3.*] Ei 26 anni tribuuntur in Græcis Eusebianis Scaligeri. [*pag.50.*] 4455 259

3746 Laodice Antiocho Theo Antiochum filium peperit, qui Hierax est cognominatus. [*Vid.infrà, ann.Mund.3760.*] 4456 258

3747 Anno secundùm Dionysium 28 Didymonis mensis die 7, Nabonassari 491 mensis Pharmuthi die 5 (Maii Juliani die 28) stella Mercurii vesperi visa est prope caput australe Geminorum. [*Ptolem. lib.9. cap.7.*] 4457 257

3750 Periodus Calippica *secunda* incipit. 4460 254

3753 Aratus Sicyonius, 20 annos natus, patriam suam Nicoclis tyranni jugo ereptam Achæorum Reipublicæ adjunxit. [*Polyb.lib.2.pag.130.*] Deinde talenta 150 à Ptolemæo Philadelpho ei donata egenis civibus suis, cùm in alia tum ad redimendos captivos, dilargitus est. Quia verò placari non poterant exules, qui prædiorum suorum possessores fatigabant, navigare ad Ptolemæum perrexit, cúmque rogare ut argento sibi ad conciliandam civitatem suam subveniret. Quo in itinere multis jactatus periculis in Cariam, atque inde longo spatio in Ægyptum transvectus est: ubi dono civitati suæ 150 talenta à Rege accepit. Ex quibus 40 secum statim auferens, in Peloponnesum rediit. [*Plutarch.in Arato.*] 4463 25

3754 Manlio Vulsone & Attilio Regulo Consulib. (in quorum Consulatum belli Punici primi annum 14 incidisse notat Polybius) Parthi, *Arsace* duce, à Macedonibus primùm defecerunt. [*Trog. Pompei.lib.41.*] Hunc recentiores Persæ *Aski* vel *Askam* nominant, Mircondus *Chapur*: quem 72 annis post mortem Alexandri regnare cœpisse scribit. Quod tempus uno tantùm anno Vulsonis & Reguli Consulatum antecedit, triennio verò Olympiadem CXXXIII, quâ Arsacis & Parthorum defectionem, sub Antiocho Theo cœptam, in Chronico suo notavit, Eusebius. Quia tamen diem quo cum ejusdem Antiochi filio & successore Seleuco Callinico congressus Arsaces, victor fuit (ipsúmque 4464 250

Seleu-

Seleucum cepit, ut ex Posidonii historiarum 16° refert Athenæus, lib. 4. cap. 14.) *Parthi exinde solennem, velut initium libertatis, observabant*; quemadmodum ex Trogo narrat Justinus: [*lib.* 41. *cap.* 4.] idcircò & Justinus ipse, & Appianus in Syriacis [*pag.* 130.] sub Seleuco Parthos à Macedonum imperio descivisse crediderunt. Arsacísque memoriæ hunc honorem Parthi tribuerunt, ut omnes exinde reges suos *Arsacis* nomine nuncuparent. [*Justin. lib.* 41. *cap.* 5. *Strabo, lib.* 15. *pag.* 702.]

Parthos autem unâ cum Persis (quos unam & eandem gentem faciunt posteriores rerum Persicarum scriptores: de quo Schikardi Tarich pag. 101. 102. videri potest, & nota nostra 3. in Acta Ignatii) à Persarum imperio defecisse, in Parthicis suis Arrianus memorat. [*apud Photium, in Bibliothec. cod.* 58.] ubi & hanc defectionis occasionem fuisse narrat. Arsaces & Tiridates ex filio Arsacis Phriapite (vel Priapatio) geniti Phereclem (sive Agathoclem, ut apud Georgium Syncellum legitur) ab Antiocho Theo ejus oræ Satrapam constitutum, quòd altero fratrum (Tiridate) abuti per vim fœdè conaretur, interemerunt; consciis etiam aliis quinque. Gentem deinde Macedonum pellentes, imperium ipsi arripuerunt; quod ipsius Romani succedente tempore fuit æmulum. [*Vid. Strabonem, lib.* 11. *pag.* 515.]

Eodem etiam tempore Theodotus mille urbium Bactrianarum præfectus defecit: quod exemplum secuti totius Orientis populi, à Macedonibus defecerunt. [*Justin. lib.* 41. *cap.* 4. *ex Trogo.*] Syriæ & Mediæ regibus dissidentibus, Euthydemum Græcos qui Bactrianam incolebant à Macedonum obedientiâ primùm abalienavisse tradunt alii. Deinde Arsacem Diodoti sive Theodoti Bactriani incrementa fugientem Parthiam ad defectionem pertraxisse. Addit etiam Apollodorus in Parthicis, Bactrianos illos Græcos, viribus auctos, etiam Indiæ manus intulisse, atque Hypanim fluvium versus ortum transgressos ad Isamum usque pervenisse, majorémque quàm ipsum Alexandrum Indiæ partem subegisse. [*Strabo, lib.* 11. *pag.* 515. 516. *& lib.* 15. *pag.* 686.]

3758 Seleucus Syriæ rex amore superatus, Laodicen cum liberis suis reduxit in regiam. Quæ metuens ambiguum viri animum, ne Berenicem 4468 246
reduceret, eum per ministros veneno interfecit. [*Hieronym. in Daniel. cap.* 11. *Appian. Syriac. pag.* 130.] Dissimulandi verò sceleris gratiâ, Artemonem quendam Antiocho simillimum in lectulo perinde quasi ipsum regem ægrum Laodice collocavit: admisúmque universum populum & sermone ejus & vultu consimili fefellit; ac tamdiu defunctum maritum dissimulavit, quoad ex arbitratu ejus regni successor ordinaretur. [*Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 14. *Plin. lib.* 7. *cap.* 12. *Solin. cap.* 1.] Atque ita Syriæ regnum obtinuit Antiochi & Laodices maximus natu filius Seleucus, qui à victoriis (quas nullas tamen habuisse legitur) *Callinicus*, & à barbâ *Pogon* cognomine est dictus: [*apud Polybium, lib.* 2. *pag.* 155.] regnavítque ann. 20. [*Euseb. Chronic.*]

In Ægypto quoque Ptolemæus Philadelphus, qui importuno luxu dementatus semper se victurum, & à se solo repertam fuisse immortalitatem stultè jactitaverat, (ut ex Phylarchi historiarum libro 22° Athenæus, lib. 12. cap. 17. retulit) anno post patris obitum 40 vitam demum

cum morte commutavit. Cui succedens filius ex Arsinoë Lysimachi filiâ illi genitus Ptolemæus *Euergetes* ann.25. regnavit; ut habet Ptolemæus in Canone; Clemens Alexandrinus in lib.1. Stromat.& Hieronymus in cap.9. Danielis. Sub eo Phœnicem avem Heliopolim advolavisse ferunt, multo cæterarum volucrum comitatu, novam faciem mirantium. [*Tacit. Annal.lib.6.*]

Laodice Berenicem, cum filio quem Antiocho pepererat, Icadioni & Genneo (sive Cœneo) Antiochiæ principibus occidendam tradidit. [*Hieronym. in Daniel.cap.*11. *Appian.in Syriac.pag.*130.] Berenice cùm ad se interficiendam missos didicisset, Daphnæ se clausit. Ubi quum obsideri eam cum parvulo filio nuntiatum Asiæ civitatibus esset, recordatione paternæ majorúmque ejus dignitatis, casum tam indignæ fortunæ miserantes, auxilia ei omnes misêre. Frater quoque Ptolemæus [Euergetes] periculo sororis exterritus, relicto regno, cum omnibus viribus advolat. [*Justin.lib.*27.*cap.*1.] Sed ante adventum auxiliorum, Laodices insidiis interceptus puer est. Quod Berenice graviter ferens, armata currum conscendit, persecutáque satellitem regium Cœneum crudelis imperii ministrum, quem hastâ nequicquam petierat, saxo ictum prostravit; ac super ejus corpus actis equis, inter infesta contrariæ partis agmina ad domum in quâ interfecti pueri corpus occultari arbitrabatur perrexit. [*Valer. Maxim.lib.9.cap.*10.]

Qui interfecerant puerum, alium quendam interfecto simillimum produxerunt in populum, cúmque ut ille esse videretur, regio satellitio stipaverant. Berenicæ verò præsidium stipendiariorum Gallorum dederunt, locúmque ei regiæ firmissimum tradiderunt, & jusjurandum atque fœdus inibant. Aristarcho enim medico quem secum habebat suadente, ut pacem cum eis faceret, Berenice credidit. At illi juramento quasi stratagemate usi, Berenicem statim adorti jugulârunt. Quæ verò circa eam erant mulieres defensionem parabant, plurimæ ceciderunt. Panariste autem, Mania & Gethosyne corpus Berenices obruentes terrâ, aliam quandam in lectum collocârunt, quasi illam adhuc viventem, & vulnus acceptum sanaturam: ac tantisper subditis persuaserunt, donec Ptolemæus veniret. [*Polyæn.Statagem.lib.*8.]

Universæ civitates quæ defecerant, ingente classe ad defensionem & ultionem Berenices comparatâ, Ptolemæo se tradiderunt. [*Justin.lib.* 27.*cap.*1.] Ille verò Laodicen interfecit, & ingressus Syriam, Babylonem usque pervenit. [*Appian. Syriac.pag.*130.] Cœlesyriam cum Seleuciâ occupans, [*Polyb. lib.* 5. *pag.* 402. 403.] Syriam quoque & Ciliciam, superioresque partes trans Euphratem, & propemodum universam Asiam. [*Hieronym. in Daniel.cap.*11.] & quidem sine bello ac pugnâ à Tauro usque ad Indiam omnia occupans: si Polyæno (in loco jam citato) credimus. Cum quo comparanda & illa sunt, quæ in Euergetæ monumento Adulitano (Romæ, anno 1631 à Leone Allatio edito) habentur. *Ægypti, Libyæ, Syriæ, Phœniciæ, Cypri, Lyciæ, Cariæ, & Cycladum insularum imperium à Patre accipiens, exercitum pedestribus equestribúsque copiis, ingenti classe, & elephantis Troglodyticis Æthiopicisque (à Patre primùm, & ab se in his regionibus captis, abductísque in Ægyptum, & ad bellicos usus edoctis) instructissimum in Asiam*

am trajecit. Omni verò intra Euphratem tractu, Ciliciâ, Pamphyliâ, Ioniâ, Hellesponto et Thraciâ, cum earum omnium regionum copiis, Indicis elephantis, indigenísque Regibus in potestatem redactis; Euphratem trajecit, & Mesopotamiam, Babyloniam, Susiam, Persidem, Mediam, reliquásque regiones ad Bactrianam usque subegit.

Syriam universam obtinens Ptolemæus, Hierosolymam venit; ibíque multa sacrificia eucharistica Deo obtulit, & donaria dicavit victoriâ digna. [*Joseph. lib.*2. *contr. Apion. pag.*1064.]

3759 Ptolemæus domesticâ seditione (cujus in lib. 27. cap. 1. Justinus meminit) in Ægyptum revocatus, Syriam quidem ipse obtinuit; Ciliciam autem amico suo Antiocho gubernandam tradidit, & Xanthippo alteri duci provincias trans Euphratem. Diripiénsque regnum Seleuci, quadraginta millia talentorum argenti tulit, & vasa pretiosa simulachráque deorum 2500. in quibus erant & illa quæ Cambyses captâ Ægypto in Persas portaverat. Indéque Ægyptii, quia post multos annos deos ipsorum retulerat, *Euergetis* cognomentum illi tribuerunt. [*Hieronym. in Daniel. cap.*11.] De quo & in Adulitano monumento ita legimus. *Sacris, quæ ab Ægypto Persæ abstulerant, receptis, ac cum reliquâ congestâ gazâ in Ægyptum relatis,* δυνάμεις ἀπέστειλε διὰ τῶν ὀρυχθέντων ποταμῶν, *exercitum ductâ fossâ fluminibúsque corrivatis direxit.* 4469 245

Post discessum Ptolemæi, Seleucus cùm adversus civitates quæ defecerant ingentem classem comparâsset; repentè ortâ tempestate classem amisit. Unde civitates, quæ odio ejus ad Ptolemæum transierant, repentinâ animorum mutatione in naufragii misericordiam versæ, imperio se ejus restituerunt. [*Justin. lib.*27. *cap.*2.]

3760 Anno 67 secundùm Chaldæos mensis Apellæi die 5, Nabonasari 504 mensis Thoth die 27 (Novembris Juliani die 18) mane Mercurii stella observata est superior boreali fronte Scorpionis. [*Ptolem. lib.*9. *cap.*7.]

Seleucus Callinicus bellum Ptolemæo Euergetæ inferens, victus prælio, trepidus Antiochiam confugit. Inde ad Antiochum fratrem missis literis, auxilium ejus imploravit; oblatâ ei Asiâ, intra fines Tauri montis, in præmium latæ opis. Antiochus autem cùm esset annos 14 natus, supra ætatem regni avidus, occasionem non tam pio animo quàm offerebatur arripuit: sed latronis more, totum fratri eripere cupiens, puer sceleratam virilémque sumpsit audaciam, Unde *Hierax* est cognominatus: quia non hominis sed accipitris ritum in alienis eripiendis sectaretur. [*Justin. lib.* 27. *cap.* 2. *cum Strabon. lib.* 16. *pag.*754.] 4470 244

3761 Ad majestatem Seleuci conservandam, inter Smyrnæos & Magnesianos mense Lenæone fœdus est initum: quod inter marmora Arundelliana adhuc conservatum est. 4471 243

Ptolemæus, cùm Antiochum in auxilium Seleuco venire cognovisset, ne cum duobus uno tempore dimicaret, in annos decem cum Seleuco pacem fecit. [*Justin. lib.*27. *cap.*2.] Quo longinquæ pacis tempore Athenis accersitum Eratosthenem Cyrenæum bibliothecæ Alexandrinæ præfecisse videtur. [*Suid. in* Ἐρατοσθένης, *&* Ἀπολλώνιος.] Patrem enim Philadelphum, & literarum & Bibliothecæ amplificandæ

ſtudio æmulabatur Euergetes. Nam & Ariſtarchi diſcipulorum unus ille fuit, & hiſtoricos commentarios ipſe conſcripſit. [*Athenæ.lib.*2. *cap.*33.] De veterum verò librorum comparandorum ſtudio, in Commentario 2° ad Epidemiorum Hippocratis librum 3um, iſta habet Galenus. Omnium appellentium ad ſe libros deferri, & in novas chartas deſcribi curabat. Et novos quidem illos dominis dabat, à quibus in portum invectis ad ſe allati libri eſſent: allatos verò in Bibliothecâ reponebat, Τῶν ἐκ πλοίων inſcriptione additâ; ut ex navibus eos acceptos fuiſſe intelligeretur. Cúmque ab Athenienſibus Sophoclis, Euripidis & Æſchyli libros, ut eos tantùm deſcriberet & mox ſartos tectos reſtitueret, quindecim oppigneratis talentis, accepiſſet; in pulcherrimis membranis magnificè eos deſcribi mandavit: retentíſque quos ab Athenienſibus acceperat, illis miſit quos ipſe apparaverat; ut quindecim talenta tenerent orans, acciperéntque novos pro veteribus quos ipſi dederant libros.

3762 Antigonus Gonatas, quum in Macedoniâ 34 annos, in Græciâ 44 regnaviſſet, vixiſſétque annos 80 (ut Medius & alii ſcriptores teſtantur) vel 83 (ut Porphyrius) mortem obiit. [*Lucian. in* Μακροβίοις. *Porphyr. in Græcis Euſebian. Scalig.pag.*229.]

Huic ſuccedens filius Demetrius, annos 10 regnavit. [*Porphyr. ibid. Polyb. lib.*2.*pag.*131.] qui Cyrene & totâ Libyâ potitus eſt. [*Porphyr. ibid.*] Ei habenti uxorem Antiochi regis *Syriæ* ſororem, Olympias Pyrrhi Epirotæ regis filia, amiſſo marito eodémque germano fratre Alexandro, filiam ſuam Phthiam in matrimonium tradidit. Unde prior uxor, velut matrimonio pulſa, ſponte ſuâ ad fratrem Antiochum diſceſſit; cúmque in mariti bellum impulit. [*Juſtin.lib.*28.*cap.*1.] Toto verò illius regno nullus alius Antiochus rex fuit præter Hieracem, qui fratri Seleuco regnum eripere volebat. nam & ambobus fratribus *regum* nomen ex Trogo tribuit Juſtinus: [*lib.*41.*cap.*4.] & in Meſopotamiam (in quâ Seleucum Callinocopolin condidiſſe, ad ann. 1. Olymp. 134. Faſti Siculi indicant) Antiochum ſe recepiſſe, idem Trogus, [*lib.*27. *Prolog.*] & Polyænus [*Stratagem.lib.*4. *in Antiocho Hierace.*] indicat: licèt *Syriam* tunc neque Antiochus neque Seleucus, ſed Ægypti rex Ptolemæus Euergetes poſſederit.

Hoc verò tempore Aſiam (propriè dictam) fratri extorquere conatus Antiochus, Gallorum mercenarium exercitum adverſùs eum con- 4472 242
duxit. Quo in prælio, virtute Gallorum, Seleucus Ancyræ victus eſt. Sed Galli arbitrantes Seleucum in prælio cecidiſſe, in ipſum Antiochum arma verterunt; liberiùs depopulaturi Aſiam, ſi omnem ſtirpem regiam extinxiſſent. Quod ubi ſenſit Antiochus; velut à prædonibus, auro ſe redemit, ſocietatémque cum mercenariis ſuis junxit. Eumenes verò victorem Antiochum Gallóſque, adhuc ex ſuperiore congreſſione ſaucios; integer ipſe viribus, ſuperans, majorem partem Aſiæ occupavit. [*Juſtin.lib.*27.*cap.*2. & 3. *cum Trogi Prologo* 27.]

3763 Eumenes, filius Eumenis ſenioris fratris Philetæri, ebrietate periit; 4473 241
ut ex Cteſiclis libro 3 de Temporib. Athenæus refert. [*lib.*10.*cap.*16.] Cui ſucceſſit Attalus, Attali (qui minor natu frater Philetæri fuit) & Antiochidis Achæo natæ filius. Hic divitiis ſuis prudenter ſimul & magnificè

magnificè utendo effecit, ut primùm sibi, deinde & aliis non indignus regno videretur. Victis deinde prælio uno Gallis, tum primùm regium nomen palàm sibi adscivit: regnúmque adeò stabile ac firmum reliquit, ut ad tertiam stirpem possessio ejus descenderit. [*Polyb. lib.* 18. *in Excerptis ab Henr. Valesio edit. pag.* 102. *& apud Suid. in* Ἄτταλος. *Liv. lib.* 33. *Strabo, lib.* 13. *pag.* 624.] Quâ de re ipsi Attalo à Pythiâ redditum hoc oraculum memorat Suidas:

Θάρσει ταυρόκερως, ἕξεις βασιληΐδα τιμὴν,
Καὶ παίδων παῖδες, τούτων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.
Bono sis animo, Tauricorne: habebis regium honorem,
Et filiorum filii; sed horum non item filii.

A taurinis cornibus imagini illius appictis Ταυρόκερως ille nominatus fuisse existimatur: sicut & *Tauri filius*, in oraculo illo Phaënnis de Gallorum strage ab illo faciendâ. [*apud Pausan. in Phocic. pag.* 334.]

—Τάχα γάρ σφιν ἀοσσητῆρα Κρονίων
Ὁρμήσει ταύροιο διοτρεφέος φίλον υἱὸν,
Ὃς πᾶσιν Γαλάτῃσιν ὀλέθριον ἦμαρ ἐφήσει.
Brevi enim ipsis opitulatorem Jupiter
Excitabit Tauri à Jove nutriti charum filium,
Qui omnibus Galatis lethalem diem immittet.

De hoc Attali & Gallorum conflictu Livius, libro 38. *Primus Asiam incolentium* Gallis stipendium dare *abnuit Attalus, pater regis Eumenis; audacique incepto præter omnium opinionem adfuit fortuna, & signis collatis superior fuit.* Narrat verò Polyænus, [*lib.* 4. *Stratagem. in Attalo.*] quo commento milites timore perculsos ad pugnandum cum eis tunc animaverit Sudines Chaldæus vates: qui non alius esse videtur quàm Sudines ille Babylonius mathematicus, à Strabone commemoratus; [*lib.* 16. *pag.* 739.] cujus tabulis Astronomicis Vettius Valens Antiochenus in motu Lunæ investigando usum se fuisse profitetur.

Anno secundùm Dionysium 45 mensis Parthenionis sive Virginionis die 10, à morte Alexandri 83 mensis Epiphi die 17, (Septembris Juliani die 3) manè Jupiter observatus est obtexisse australem Aselli stellam. [*Ptolem. lib.* 11. *cap.* 3.]

3764 Lacydes Cyrenæus, novæ Academiæ princeps, Arcesilao (Pitanæo ex Æolide) succedens, Academiæ scholam habebat in horto quem Attalus rex fieri curaverat: eámque anno 4 Olympiadis CXXXIV administrare cœpit. [*Laërt. in Lacyd.*] 4474 240

3768 Anno 75 secundùm Chaldæos Dii mensis die 14, Nabonasari 512 mensis Thoth die 9, (Octobris Juliani die 29) Mercurius matutino tempore visus est prope lancem Libræ meridionalem. [*Ptolem. lib.* 9. *cap.* 7.] 4477 237

3771 Onias II. Simonis Justi filius (postquam post patris mortem Pontificatum primùm Eleazarus suscepisset quòd ætate esset ille parvulus, deinde & Manasses quòd esset ille βραχὺς τὴν διάνοιαν, ut Josephus loquitur & animi pusilli) apud Judæos principatum & Pontificatum senex tandem illiberaliter gessit: nihil præter pecuniam curans. [*Joseph. Antiqu. lib.* 12. *cap.* 3.] In Græcis Eusebianis [*pag.* 50.] anni illi tribuuntur 14. 4481 233

Ejus tempore Samaritæ plurimùm Judæos infestabant; agros vastando, & homines in captivitatem abducendo. Cùmque Onias, præ avaritiâ, 20 argenti talentorum tributum, quod pro populo majores ejus de suo Regibus pendere solebant, solvere neglexisset; iratus Ptolemæus Euergetes, legato Hierosolyma misso, minatus Oniæ est, ni tributum redderetur, regionem militibus suis se divisurum, & novas colonias eò deducturum. Josephus autem quidam Tobiæ filius, ætate juvenis, sed honestate, prudentiâ & justitiâ inter Hierosolymitas celebris, quum in Phicolâ natali vico ab urbe absens, à matre (quæ Oniæ Pontificis soror, Simonis Justi filia erat) de adventu legati fuisset edoctus, legationem publicam pro populo ipse suscepit. Qui familiaritatem Regis & Cleopatræ reginæ ob plurima in eos obsequia consecutus, non imminentem solùm Judæis calamitatem depulit; sed etiam acceptis à Rege duobus militum millibus, colligendis vectigalibus Cœlesyriæ, Phœniciæ, Judææ & Samariæ præfectus est. Quo munere per 22 annos ille functus vectigalia annua, quæ 8000 talentorum tantùm fuerant, duplicata reddidit: relictis etiam Regi damnatorum confiscationibus, quæ priùs publicanis solebant accedere. [*Joseph. ibid. cap.* 3. *&* 4]

3772 In Macedoniâ Demetrius rex, relicto filio Philippo parvulo admodum, decessit. Cui Antigonus tutor datus, (qui à magnificis promissis *Doson* cognominatus est) acceptâ in matrimonium matre pupilli, regem se constituit. [*Justin. lib.* 28, *cap.* 3.] & ann. 12. regnavit. [*Dexip. Porphyr. Euseb.*]

3774 Lycon Troadensis moritur; quum Peripateticorum scholæ post Stratonem Lampsacenum annos 40 præfuisset, & annos 74 vixisset. [*Laërt.*] 4484 230

3775 Anno 82 secundùm Chaldæos Xanthici mensis die 5, Nabonasari 519 mensis Tybi die 14, (Martii Juliani die 1) vesperi, observata est Saturni stella sub australi Virginis humero digitis duobus. [*Ptolem. lib.* 11. *cap.* 7.] 4485 229

3778 Antiochus Hierax à Ptolemæo Euergete, ad quem confugerat, arctissimâ custodiâ servatus, operâ cujusdam meretricis adjutus quam familiariùs noverat, deceptis custodibus elabitur; fugiénsque à latronibus interficitur. [*Justin. lib.* 27. *cap.* 3.] 4487 227

Seleucus quoque Callinicus, frater illius, iisdem ferme diebus equo præcipitatus interiit. [*Id. ibid.*] duobus post se filiis relictis: quorum major Seleucus, cognomento *Ceraunus*, qui in regno illi successit, nec valetudine firmus nec opibus, exercitum in officio continere non potuit; junior Antiochus, ob res gestas *Magnus* postea cognominatus, post mortem patris ad superiora Asiæ loca migravit. [*Polyb. lib.* 4. *pag.* 315. *& lib.* 5. *pag.* 386. *cum Appiano in Syriac. pag.* 86. *&* 131.] Regnavit verò Seleucus Ceraunus ann. 3. [*Porphyr. Euseb. Sever. Sulpit.*] 4488 226

3781 Seleucus Ceraunus expeditionem suscipiens adversus Attalum, qui omnem jam cis Taurum Asiam suo imperio subjecerat, Hermiæ Cari regno commendato, magno cum exercitu Taurum transgressus est. [*Polyb. ut supr.*] 4490 224

Seleucus dolo ab amicis Apaturio Galatâ & Nicanore appetitus 4491 223

venen-

veneno in Phrygiâ periit. [*Polyb.ibid. Appian. Syriac.pag.*131. *Hieronym. in Daniel.cap.*11. *Justin.lib.*29.*cap.*1.] Erat tum in castris Achæus Andromachi (qui Laodicæ conjugis Seleuci frater, Alexandriæ captivus à Ptolemæo detinebatur) filius. Ille, ut Seleuci cognatus, cædem illius è vestigio ulciscens, Apaturium & Nicanorem trucidavit: copias verò & res universas cùm prudentiâ, tum magnitudine animi singulari administravit. Nam quum diadematis capiti imponendi occasionem esset nactus, accederet etiam populorum voluntas regnum illi certatim deferentium, ipse inclinare animum in eam partem noluit: sed Antiocho juniori Seleuci Callinici filio imperium conservans, per omnes regiones bellum circumferens, quicquid cis Taurum fuerat amissum recepit. [*Polyb.lib.*4.*pag.*315.*&* 317.]

Exercitus qui erat in Syriâ Antiochum, cognomento Magnum, de Babylone vocavit ad regnum. [*Hieronym.in Daniel.cap.*11.] quod impubis (ut habet Justinus, lib.29.cap.1.) & παιδὸς ἦν νέος admodum adhuc puer (ut Polybius, lib.4.pag.271.) ille adiens, per annos 36 obtinuit; ut apud Porphyrium est & Eusebium.

Antiochus, totius cis Taurum Asiæ dominatione Achæo concreditâ, Mediæ Molonem & fratrem ejus Alexandrum Persidis satrapam constituit. Summæ verò in aulâ Hermias Car præerat: qui naturâ sævus, in alios propter levia delicta, quæ interpretatione suâ graviora faciebat, animadvertebat; alios per calumniam falsis criminationibus appetens, inexorabilem se & immitem judicem præbebat. [*Polyb.lib.*5.*pag.*386.]

Cleomenes Lacedæmoniorum rex prælio ad Sellasiam ab Antigono Dosone Macedoniæ rege victus & regno exutus, ad Gythium navibus conscensis, quas multo antè ad incerta casuum paraverat, cum conjuge & amicorum nonnullis Alexandriam ad Ptolemæum Euergetem Ægypti regem (ad quem liberos suos & matrem Cratesicleam, quum auxilium illi promitteret, obsides priùs miserat) proficiscitur, atque honorificè ab eo suscipitur. [*Polyb.lib.*2.*pag.*154. *Justin.lib.*28.*cap.*4. *Pausan.in Corinthiac.pag.*52.*Plutarch. in Cleomene.*]

3782 Duo fratres, Molo Mediæ & Alexander Persidis satrapes, Antiochi regis pueritiam aspernati, spe etiam illâ ducti, quasi Achæus consilia cum ipsis esset consociaturus, præcipuè autem calumnias & crudelitatem Hermiæ veriti, deficiendi & satrapias suas à Rege avertendi consilium inierunt. [*Polyb.lib.*5.*pag.*386.] 4492 222

Magno terræ motu Caria & Rhodus insula adeò concussæ sunt, ut labentibus vulgò tectis ingens quoque ille Colossus ruerit. [*Euseb. Chronic. Oros. lib.* 4. *cap.* 13.]

Ptolemæus Euergetes Cleomeni (qui propter prudentiam & urbanitatem ingenuam indies charior illi fuit) spem fecit, cum navibus & pecuniâ remissurum eum se in Græciam, atque in regno repositurum. Attribuit etiam ei annua 24 talenta: quibus ille se & amicos frugaliter ac modicè tolerabat; reliqua in illos impendens, qui Græciâ extorres in Ægyptum se contulerant. [*Plutarch.in Cleomene.*]

3783 Ptolemæus, priusquam præstitisset Cleomeni quæ ad restitutionem pertinebant, mortuus est: [*Id.ibid.*] sive ex morbo, ut vult Polybi- 4493 221

us, [*lib.2. pag.* 155.] sive scelere filii *Philopatoris*, per antiphrasin ita dicti, ut Justinus; cujus in lib.29. cap.1. hâc de re verba sunt ista. *Ægyptum, patre ac matre* (Strabon.lib.17. *Agathocliâ* dictâ) *interfectis, occupaverat Ptolemaus, cui ex facinoris crimine cognomentum Philopator fuit.*

Philopatorem hunc etiam *Tryphonem* cognominatum fuisse, apud Plinium [*lib.7.cap.56.*] legimus: ex vivendi videlicèt ratione, ut habet Ælianus, [*Var.histor.lib.*14.*cap.*31.] molli & delicatâ. In Fastis Siculis, Ptolemæus Philopator qui & *Gallus* Ptolemæi Euergetæ qui & *Tryphon* filius fuisse dicitur. Ubi sicut pro eo, in *Tryphonis* cognomine patri malè attributo, faciunt depravatæ lectionis vestigia in Trogi Prologo 27. & 30. ita in illo filii altero, consentit magni collector Etymologici; qui Philopatorem *Gallum* dictum notat, quòd foliis hederæ, ut *Galli* (matris Magnæ sacerdotes) in Bacchi orgiis (Διονυσιακαῖς τελεταῖς) interstinctus & coronatus incederet. Usque eò enim rex iste effœminatus lustris & vino erat, ut ubi sobrius magis & sedulus erat solito, τελετὰς & ludos celebraret, cum tympano circumcursitans. [*Plutarch. in Cleomene.*] Ita ille πανηγυρικώτερον ἤ πως τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν, (ut inquit Polybius) sic regnum suum administrabat, quasi continuos ludos agitaret: fœdis amoribus & insanis continuisque potationibus indulgens. [*Polyb.lib.*5.*pag.*380.381.] Addit Strabo, [*lib.*17.*pag.*796.] & hunc, & successores deinceps illius Ptolemæos omnes, malè regnum gessisse, luxu perditos. Regnavit autem Philopator post mortem patris ann.17. [*Ptolem.in Reg.Canone. Clem.Alexandr. Porphyr.Euseb.*]

Philopator fratrem Magan, qui per matrem Beronicen apud milites pollebat, formidans, de utriusque cæde cum Sosibio (cujus maxima inter ejus amicos tunc erat authoritas) deliberabat. Anxii verò authores illius consilii, ne propter Beronicæ potissimùm audaciam, id inceptum frustra esset; ministros aulicos blanditiis delinire coacti sunt, magnorum spem commodorum omnibus ostendentes, si ex voto res ipsis succederet. Eo igitur tempore animadvertens Sosibius Cleomenem, qui Regis auxilio indigebat, singulari prudentiâ & vero usu rerum quas gesserat pollere, magna pollicitans, participem consilii eum fecit. Dissuasit verò rem Cleomenes: plures aiens, si fieri posset, gignendos Regi fratres esse ad regni securitatem & perpetuitatem. Cúmque Sosibius fidem diceret mercenariorum militum, quamdiu viveret Magas, non fore ipsis firmam: respondit Cleomenes, quod ad id attineret, ut securi essent. Inter mercenarios enim tria propemodum millia Peloponnesiorum esse, & Cretenses ad mille: qui, si annuisset modò, ad omnia quæ vellet exsequenda præsto futuri essent. Quibus verbis animatus Sosibius, Beronicen cum filio Magâ & illis qui eos sectabantur, è medio tollendos curabat. [*Polyb.lib.*5.*pag.*380.382. & *lib.*15. *in Excerptis Valesii,pag.*65. & *Plutarch. in Cleomene.*]

Philopator ad necem utriusque parentis cæde etiam fratris adjunctâ, velut rebus feliciter gestis, luxuriæ se tradidit: Regísque mores omnis secuta regia est. Neque amici tantùm præfectíque, verumetiam omnis exercitus, depositis militiæ studiis, otio ac desidiâ corrupti marcebant. [*Justin.lib.*30.*cap.*1.]

Antiocho

Antiocho cum suis consilium ineunte, quomodo Molonis & Alexandri rebellioni esset occurrendum; Epigenes (qui eas copias reduxerat qui in gratiam Seleuci convenerant, & apud legiones præcipuæ erat authoritatis) ut è vestigio Rex ipse adversus rebelles procederet, suadebat. Hermias contrà, ad repetendam Cœlesyriam Regem adolescentulum incitans, bellum adversus Molonem ducibus Xenoni & Theodoto Hemiolio gerendum mandavit. [*Polyb.lib.*5.*pag.*387.]

Inter hæc, dum Seleuciæ ad Zeugma Antiochus agebat, advenit Diognetus navarchus è Cappadociâ, Laodicen Mithradatis Regis Ponti filiam ducens: cum quâ statim Antiochus nuptias celebravit. Antiochiam deinde è superioribus regionibus veniens, ibi Laodicen salutari Reginam jubet: totúsque se deinde ad bellum comparat. [*Ibid. pag.*388.]

Eodem tempore Molo, promptum ad omnia coadjutorem habens fratrem Alexandrum, adversus regios duces magno cum exercitu profectus est. Xeno & Theodotus ejus adventu perturbati, intra urbes se receperunt. Molo Apolloniatico potitus agro, commeatibus omnis generis supra modum abundabat. [*Ibid.*]

3784 In Macedoniâ Philippus Demetrii filius, mortuo Antigono tutore eodémqne vitrico, annos 14 natus, regnum suscepit: [*Justin.lib.*28. *cap.ult. & lib.*29. *cap.*1.] illúdque per annos 42 administravit. [*Dexip. Porphyr. Euseb.*] Eâdem verò CXXXIX Olympiade Philippum Macedoniæ, Ptolemæum Philopatorem Ægypti, & Antiochum Magnum Syriæ regnum suscepisse, notat Polybius. [*lib.*2.*pag.*155.] Ut enim in Tetraëteridis illius Olympiadicæ anno *primo* Antiochus, ita in *tertio* ejusdem Philopator, & in *quarto* Philippus cœpit regnare. Et iisdem ferme temporibus prope universi orbis imperia, novâ regum successione mutata fuisse, observat idem Polybius libro 4° [*pag.*271.] & Justinus libri 29 capite 1. ubi, inter alios, Ariarathem quoque traditum sibi Cappadociæ regnum accepisse scribit uterque.

Quum mortuo jam Antigono Ætoli Lacedæmoniis juncti, communi odio Achæos & Macedones persequerentur; Ptolemæum Philopatorem rogabat Cleomenes, ut rebus necessariis ac milite instructum se dimitteret: deinde quum negligenter audiretur, precibus etiam atque etiam contendebat, quò abeundi sibi cum suâ duntaxat familiâ veniam daret. Et Rex quidem nulli serio negotio attendens, futurique parum providus, pro cæterâ fatuitate suâ verborum Cleomenis nullam rationem habebat. Sosibius verò, cujus erat tum in eo regno summa auctoritas, communicato hâc de re cum amicis consilio, dimittendum non esse Cleomenem statuebat. [*Polyb.lib.*5.*pag.*381.]

Molo Tigrim trajicere & Seleuciam obsidere conatus est. Deinde quò minus copias transmitteret à Zeuxide, qui fluviatiles omnes naves occupaverat, impeditus, ad Ctesiphontis castra concessit; ibique necessaria exercitui ad hybernandum comparavit. [*Ibid.pag.*389.]

Antiochus ut Molonem progredi in expeditione susceptâ, suos verò pedem referre cognovit; ducendi adversus ipsum, omissâ in Cœlesyriam contra Ptolemæum expeditione, impetum cepit. At Hermias propositi sui tenax, misso adversus Molonem Xenœtâ Achæo, cui &

 exer-

exercitum & summum liberúmque imperium attribuerat; juvenem Regem Apameam perduxit, ibíque copias coëgit. [*Ibid. pag.* 390.]

Xenœtas quum Seleuciam castra movisset, accito Diogene Susianæ & Pythiadâ Rubri maris præfecto, copias eduxit: ac Tigrim amnem pro munimento habens, in conspectu hostium consedit. Castra deinde Molonis, qui noctu discesserat, quum occupâsset, & securus genio cum suis indulgeret, intempestâ nocte reversus Molo, necopinantes oppressit, geminis castris exuit, Xenœtam ipsum temere pugnantem interfecit. Inde Seleuciam cum exercitu celeriter advenit, eámque primo impetu cepit: quoniam Zeuxis aufugerat, & unâ cum illo Diomedon Seleuciæ ipsius præfectus. Tum subactâ Babyloniæ præfecturâ & eâ quæ ad mare Rubrum est, Susorum urbem cepit: & relictis qui arcem, ad quam dux Diogenes se receperat, obsidione premerent, Seleuciam ad Tigrim repetens, exercitum ibi refecit. Et in regione quidem ad amnem sitâ, omnia usque ad Europum urbem occupavit: in Mesopotamiâ verò, omnia usque ad Dura. [*Ib. pag.* 391. 392. 393.]

Alexandriæ Cleomenes custodiæ traditus, Ptolemæi Philopatoris profectione Canopum versus observatâ, rumorem inter custodes distulit, inibi se esse ut à Rege liberaretur: eísque vino sepultis, amicis qui unâ erant & famulis comitatus circa meridiem foras erupit, & populum ad seditionem frustrà incitavit. Deinde omni salutis spe abjectâ, conjurati manus sibi intulerunt. [*Ib. pag.* 385.] post Cleomenis fugam annis ferè tribus. [*Id. lib.* 4 *pag.* 304.] Cùm hæc Philopatori renunciarentur, Cleomenis corpus pelle nudari & cruci affigi jussit; matrémque Cratesicleam ac filios, cum cæteris mulieribus quæ ibi erant, interfici. [*Plutarch. in Cleomene.*]

Antiochus cum universo exercitu suo Laodiceâ profectus, & desertum emensus, ad Marsyam convallem venit, inter Libani & Antilibani radices sitam. Per hanc convallem plures dies ducto agmine, & adjacentibus opidis in potestatem redactis, Gerra demum & Brochos (castella faucibus illis hinc & inde imminentia) pervenit: quæ à Theodoto Ætolo (Cœlesyriæ Præfecto) occupata invenit. Et Antiochus quidem vim facere primò instituit: sed munitissimâ locorum naturâ & Theodoti repugnantiâ avocatus, incepto destitit. [*Polyb. lib.* 5. *pag.* 390.] Pro quâ tamen operâ Theodotus adeò nullam reportavit gratiam, ut contrà Alexandriam accitus, etiam de vitâ periculum subiret. [*Ibid. pag.* 385. *&* 405.]

Antiochus, nuntio allato de internecinâ Xenœtæ clade, & Molonis victoriâ, qui superiores præfecturas sui jam planè juris fecerat; relictâ expeditione quam inchoaverat, ad subveniendum rebus suis accurrit. [*Polyb. lib.* 5. *pag.* 390.] Quâ de re consultatione habitâ, quum Hermias communi omnium suffragio hoc ipsum suadentium ultrà resistere non posset; Epigenem per calumniam, fictâ Molonis ad eum epistolâ & cæteris Epigenis insertâ chartis, è medio sustulit. Rex contra Molonem progressus, ut ad Euphratem venit, assumptis quas ibi habebat copiis, Antiochiam in Mygdoniâ circa brumam (περὶ τροπὰς χειμερινάς) pervenit: ibíque dum desæviret hyems substitit. [*Ib. pag.* 393. 394. 395.]

Indè

4494 220

Inde profectus quadragesimo pòst die, Libam venit: & Zeuxidis, non Hermiæ, consilium secutus, Tigrim cum universis copiis trajecit. Deinde Dura versus profecti, eam urbem, quæ à duce quodam Molonis obsidebatur, primo impetu liberârunt. Postea quum diebus singulis castra moverent, octavo die Oricum superârunt, & Apolloniam pervenerunt. [*Ib.pag.*395.396.]

Molo, licèt à suis deseri formidaret, aciem tamen contra Regem instruxit: & exercitu in duo cornua diducto, sinistrum Neolao fratri commisit, alterum sibi retinuit. Ubi concurrêre acies, dextrum cornu in fide perstitit, & acerrimè contra regios conflixit: sed sinistrum ad Regem transitionem fecit. Eâ re animadversâ Molo, cùm prope jam undique cingeretur, manus sibimet ipse intulit: paritérque omnes qui conjurationis participes fuerant, domum suam quisque concesserunt, ibíque similem exitum fecerunt. Neolaus quoque ubi pugnâ evasit, & in Persidem ad Alexandrum Molonis fratrem, matrem & Molonis liberos obtruncavit: dein super mortuorum cadaveribus ipse se jugulavit, postquam Alexandro persuasisset, ut ipse quoque idem faceret. Rex Molonis corpus in crucem tolli edito loco jussit: rebellem autem exercitum duris verbis increpitum, datâ dexterâ recepit in fidem; certósque viros constituit, qui istos in Mediam reducerent, & eam provinciam rectè constituerent. Ipse interim Seleuciam è superiore tractu regni regressus est: ubi Hermias cives duriùs tractans mulctæ etiam nomine mille talenta ab eis exegit; quæ ad 150 Rex reduxit. Diogenem deinde Mediæ Prætorem, Apollodorum Susianæ reliquit: Tychonem verò scribarum principem, qui præfectus erat exercitui, in proxima Rubro mari loca misit. [*Ib.à pag.*396.*ad* 399.]

Quo tempore Antiochus adversus Molonem bellum gerebat, Theodotus Ætolus Cœlesyriæ præfectus Alexandriâ reversus, Ptolemæum Philopatora pro deplorato habens, & illius aulæ proceribus diffisus, occupatâ per se Ptolemaïde, per Panætolum Tyro, Antiochum statuit convenire & Cœlesyriæ urbes illi tradere: & brevi tempore ad exitum rem perduxit. [*Ib.pag.*385. *&* 405.]

Attalo regi, Pergami, ex Apollonide Cyzicenâ, natus est Attalus Philadelphus; qui annos 82 vixit, ut in Μακροβίοις refert Lucianus. Antiocho quoque tum filius (Seleucus, ut videtur, Philopator) natus est.

3785 Jubilæus XXV.

Antiochus filio auctus Artabazanem statuit aggredi, qui Atropatios & vicinas alias gentes dominio obtinebat. Ille Regis adventu perterritus, maximè propter ætatem jam planè decrepitam, pacem cum Antiocho quibus ipse voluit legibus fecit. [*Polyb. lib.* 5. *pag.* 399.400.]

Dum bellum hoc cum Artabazane gereretur, Achæus, postquam Attalum in urbem Pergami conclusisset, omniaque circùm loca in potestatem suam redegisset, & cum Ptolemæo Philopatore consiliorum societatem iniisset, facile sibi fore sperans in Syriam priùs irrumpere quàm Antiochus revertetur, & Cyrrhestis qui à Rege defecerant adjuvantibus regnum illud celeriter obtinere; è Lydiâ cum universo exer-

citu profectus est. Laodiceam verò Phrygiæ ut ventum, diadema capiti imposuit, nomen regium tunc primùm assumens, & quum legatis cæterísque responsa dabat, & quum ad civitates scribebat: Syniride exule præ cæteris ut id faceret ipsum impellente. Mox itinere aliquamdiu continuato, ubi jam Lycaoniæ appropinquabat, seditio in exercitu est orta; ægrè ferente milite, duci se ad bellum cum eo gerendum, quem sibi Regem natura dedisset. Itaque Achæus, qui vertisse in contrarium voluntates ipsorum sentiret, conatis abstitit: atque ut armatis suis persuaderet de invadendâ Syriâ nihil unquam à se fuisse cogitatum, mutato itinere Pisidiam populatus est. atque hâc ratione ditato exercitu, conciliatâ sibi benevolentiâ ac fide militum, domum est reversus. [*Id. lib.* 4. *pag.* 271. 314. 315. *& lib.* 5. *pag.* 401. 402.]

Pace cum Artabazane firmatâ, Apollophanes Seleuciensis medicus ab Hermiâ sibi timens, Antiocho suspectum eum fecit. Quem Rex, invaletudine simulatâ, forâs abductum conjuratis occidendum præbuit. Quo etiam tempore Apamensium uxores uxorem Hermiæ, liberi liberos lapidibus obruerunt. [*Id. lib.* 5. *pag.* 400. 401.]

Antiochus domum reversus, dimissis ad hybernandum copiis, nuntios ad Achæum cum mandatis minarum plenis misit. [*Ibid. pag.* 401. 402.]

Apud Hebræos, post Oniam II. filius ejus Simon II. summum Pontificatum gessit. [*Joseph. lib.* 12. *cap.* 4.] In Græcis Eusebianis Scaligeri, [*pag.* 53.] tribuuntur illi anni 20. 4495 219

Antiochus convocato Apameam exercitu, sub ver primum, Apollophane Seleuciensi medico suadente, Seleuciam quæ Pieria dicitur adiit: Diogneto navarcho eò cum classe, & Theodoto Hemiolio cum idoneâ manu ad occupandas Cœlesyriæ fauces, misso. Ipse verò, Seleuciensium plerisque pecuniâ promissísque corruptis, captóque suburbio, urbem deditione recepit; civibúsque perhumaniter tractatis portum & arcem præsidiis firmavit. [*Polyb. lib.* 5. *à pag.* 402. *ad* 405.]

Erat in his Rex occupatus, quum literæ à Theodoto Ætolo illi afferuntur, quibus rogabatur ut contenderet quamprimùm in Cœlesyriam; quam se ipsi traditurum significabat. Rex igitur ad eum progreditur: sed Theodotum, proditione patefactâ, dux Ptolemæi Nicolaus Ptolemaïde inclusum obsedit, & Lagoram Cretensem cum Dorymene Ætolo ad occupandas fauces prope Berytum misit. Quibus ab Antiocho fugatis, solutâ obsidione Theodotus & Panætolus, amicis suis comitati, obviam illi processerunt: Tyrúmque & Ptolemaïdem, cum omnibus apparatibus qui in illis erant, ei tradiderunt. Repertæ ibi sunt naves 40. quæ Diogneto navarcho sunt traditæ. [*Ibid. pag.* 405. 406. *cum lib.* 4. *pag.* 305.]

Antiochus factus certior Ptolemæum Memphim concessisse, copias Pelusii esse congregatas, Nili aggeres recludi, omnes aquæ dulcis scaturigines obrui; mutatâ sententiâ de exercitu ducendo versus Pelusium, per Cœlesyriam quoquoversum agmen ductans, urbium alias vi, alias æquitate conditionum sibi adjungere conabatur. Quæ leviter igitur munitæ erant, hæ adventu illius perterritæ, ad ejus amicitiam se applicabant: reliquæ in fide manebant; & his obsidendis plurimum tem-

potuit,

poris infirmere Rex cogebatur. [Id. lib. 5. pag. 406.]

Interea nullam quidem rerum suarum curam gerebat Philopator: sed Agathocles & Sosibius, penes quos erat regni administratio, operam omnem in parando bello collocant, idque inscio, quantum fieri potuit, Antiocho. Quin & Cyzicenos, Byzantinos, Rhodios, Ætolos sollicitant ad pacem inter utrumque Regem procurandum: dum, illi interim peritissimos quosque duces & copias quamplurimas conscribunt, ac rei militaris disciplinâ imbuendas curant. [Ibid. pag. 406. 407. cum lib. 4. pag. 305.]

Sed inter Byzantinos & Rhodios novum eodem tempore bellum est exortum, quòd Byzantini, Gallis tributa coacti persolvere, portorium à navigantibus in Pontum exigerent. [id. lib. 1. pag. 158. & lib. 4. pag. 305. 306. 314.]

Rhodii igitur, missis illico ad Prusiam (Bithyniæ regem illum, cui Χωλȣ̃ sive Claudi cognomentum fuisse, in Memnonis Excerpt. cap. 19. legimus) legatis, societatem belli cum eo inierunt; Byzantinis tum ob alias causas infenso, tum quòd ad dirimendas inimicitias inter Achæum & Attalum tantum studii adhibuissent ut nihil supra: quorum mutuam inter se amicitiam rebus suis inutilem multis modis futuram existimabat. Cum legatis igitur Rhodiorum ita constituit, ut rem mari gerere illis suaderet; ipse non minora hostibus detrimenta se terrâ illaturum polliceretur. Indéque Hieron Byzantinis ille ademit (quem locum, ad mercatores qui in Pontum navigabant pertinentem, paucis antè annis Byzantini magnâ pecuniæ vi emerant) & eam Mysiæ partem, quam in Asiâ à longo jam tempore obtinuerant. [Id. lib. 4. pag. 314. 315. 316.]

Rhodiorum exemplum secuti Byzantini, & ab Attalo & ab Achæo per legatos auxilium petierunt. Et erat quidem Attalo voluntas prompta: sed qui ab Achæo intra paterni regni fines erat compulsus, momentum ad victoriam afferre poterat non sanè magnum. Achæus verò, qui in regionibus Asiæ cis Taurum latè dominabatur, quique Regis nomen paulo antè assumpserat, auxilia Byzantinis promisit. [Ibid. pag. 314.] Miserunt etiam illi ad Tibiten, qui ipsum è Macedoniâ adducerent, ad bellum cum Prusiâ gerendum. Existimabatur enim Bithynorum regnum pari jure ad Tibiten pertinere atque ad Prusiam, cujus ipse patruus erat. [Ibid. pag. 316.]

Prusias rex, Tibitæ patrui sui adventum metuens, omnia castella, in quibus aliqua videbatur esse ad res bello gerendas opportunitas, demolitus est. [Ibid. pag. 318.]

Rhodii ut à Byzantinis Achæum averterent, patrem illius Andromachum, qui Alexandriæ captivus detinebatur, à Ptolemæo obtinuerunt, filio restituendum. Quâ re confectâ, nonnullísque insuper honoribus Achæo decretis, spem Byzantinis cui plurimum innitebantur ademerunt. Tibites etiam, dum in patriam ex Macedoniâ reducitur, fato functus consilia ipsorum morte suâ vehementer conturbavit. Cavaro igitur (Gallorum qui in Thraciâ erant regulo; ut libro 8° docet Polybius, in Excerptis Henr. Valesii pag. 26. & Athenæo lib. 6. cap. 6.) qui eo tempore Byzantium venerat intercedente, pacem cum Prusiâ &

Rhodiis,

Rhodiis, omissâ deinceps portorii exactione, inierunt: eâ lege, ut ablata omnia Prusias restitueret. [*Ibid.pag.*317.& 318.]

Per idem tempus Mithradates Ponti rex bellum Sinopensibus indixit: qui à Rhodiorum populo acceptis 140 drachmarum millibus, & urbem suam & peninsulam in quâ ea sita erat adversùs illius insultus munierunt. [*Ibid.pag.*323.]

3786 Antiochus Dura (urbem Phoeniciæ, Dora Ptolemæo dictam) obsedit; sed conatu irrito: cùm & locus esset naturâ munitus, & obsessis subinde opem ferret Nicolaus. Adpetente verò jam hyeme, missis à Ptolemæo legatis demum annuit, ut ad quatuor menses fierent induciæ: cùm diutiùs à ditione suâ abesse nollet. Jam enim manifestum erat rebus ipsius insidias struere Achæum, à quo Ptolemæum adjuvari nemo dubitabat. Dimissis igitur legatis, ubi præsidia locis opportunis imposuisset, rerum omnium curâ Theodoto mandatâ, Seleuciam rediit; & in hyberna exercitum dimisit, nullam de cætero exercendi militis curam gerens. Persuadebat enim sibi, ad ea quæ restabant, nihil dimicatione futurum opus: quòd partem aliquam Cœlesyriæ & Phœniciæ jam in potestate habens, cætera loca à volentibus se accepturum, & omnia colloquiis transacturum sperabat. [*Ibid.pag.*409.]

Cùm nihil de pace per legatos transigeretur, ineunte jam vere copias contrahit suas Antiochus, habens in animo terrâ marique hostem aggredi, & reliquas Cœlesyriæ partes nondum subactas in potestatem redigere. [*Ibid.pag.* 411.] 4496 218

Ptolemæus summam rerum tuendam Nicolao Ætolo tradit; commeatus omnium rerum Gazam adfatim convehit: copias quà pedestres, quà maritimas emittit; Perigene classi præposito, tectas quidem naves 30 habenti, onerarias verò amplius 400. [*Ibid.pag.*411.]

Antiochus Marathum progressus, quum ad eum Aradii venissent de societate acturi, non solùm accepit illos in societatem, sed etiam controversiam quæ insulanos Aradios & eos qui continentem habent invicem antea alienabat, sedavit, atque ut inter se concorditer viverent effecit. Deinde per Theû-prosopon Phœniciam ingressus, Berytum venit: & in transitu Botrym occupavit, Trierem verò & Calamum incendit. [*Ibid.*]

Quum autem ad pugnam esset ventum, diviso in tres acies exercitu, unam Theodoto, alteram Menedemo tradidit, tertiam ad res mari gerendas reservavit, præposito Diocle, qui Parapotamiam ad Euphratem præfecturam obtinebat. Ipse cum prætoriâ suâ cohorte medius inter omnes stetit; spectator quæ gererentur omnium futurus, & ut quisque suorum laboraret, opem eò laturus. Simul & Diognetus classi Antiochi, & Perigenes Philopatoris classi præfectus, navales copias ad pugnam direxerunt; terræ quam maximè fieri poterat appropinquantes, & ut terrestris navalisque prælii una duntaxat facies appareret connitentes: Mox quum uno omnes dato signo, & uno imperio, hostem simul invaderent, mari quidem pugnæ discrimen æquabatur; terrâ verò Nicolaus Ætolus copiarum Philopatoris dux à Theodoto demum fugatus est: quâ in fugâ, ad duo millia perierunt, nec pauciores vivi capti sunt; qui supererant cunctis ad Sidonem se recipientibus. Perigenes,

ut

ut cladem terrâ esse acceptam vidit, retro ipse quoque concedens eadem petiit loca. Antiochus cum exercitu profectus, ad Sidonem signa constituit: urbis tamen oppugnationem non censuit sibi tentandam; quòd & rerum necessariarum copiâ abundaret, & hominibus esset refertissima. [*Ibid.pag.*412.*&* 413.]

P. Cornelio Scipione & T. Sempronio Longo Consulib. Hannibal laborioso per Alpes transitu descendit in Italiam, æstatis tempore. [*Liv. lib.*21.] Olympiadis CXL anno 2, desinente sc. Unde principium ducit bellum Punicum II. sive Hannibalicum; à Polybio, Livio, Silio Italico, & Appiano Alexandrino in Hannibalicis descriptum. Quo Romanorum & Carthaginiensium nomen adeò inclaruit: ut in Græciâ primùm, deinde & in insulis atque Asiâ (propriè dictâ) ad illos jam in rebus suis omnes, non ad Philippum, Antiochum aut Ptolemæum oculos suos converterent. [*Polyb.lib.*5.*pag.*443.]

Eâdem æstate quâ in Italiam Hannibal, in Palæstinam Antiochus Magnus irrupit. Hic enim, Diogneto navarcho negotio dato ut classe Tyrum appelleret, ipse assumptis legionibus Philoteriam duxit, ad lacum (Tiberiadis) sitam quem Jordanes amnis influit: qui inde exiens, per Scythopolitanæ urbis campos labitur. Captâ utrâque illâ urbe, Philoteriâ & Scythopoli (quæ Josepho Bethsan est in tribu Manassis) & præsidio in utramque inducto, montibus deinde superatis Atabyrium (sive Thabor) accessit, opidum in colle situm, ad cujus summum verticem stadia numerantur quindecim. Antiochus levibus præliis opidanos lacessens, quum antesignanos suos procedere quàm longissimè jussisset, mox repente conversis qui fugiebant, & eis coortis qui fuerant in insidiis locati, acre prælium fecit, & multos eorum occidit: ac tandem insecutus ipse, eum cunctis terrorem injecit, ut primo impetu hanc quoque urbem caperet. [*Polyb.ibid.pag.*413.]

Eo tempore Keræas è numero præfectorum Ptolemæi, ad Antiochum defecit: quo munificè ab illo suscepto, etiam Hippolochus Thessalus non multo pòst abductis de Ptolemaico exercitu 400 equitibus, ad ipsum transfugit. Antiochus verò postquam præsidio Atabyrium firmâsset, castra inde movens, Pellam & Camum & Gephrum deditione accepit. Hic adeò felix rerum successus adjacentis Arabiæ populos movit, ut cohortationibus mutuis incitati, communibus suffragiis se illi omnes adjungerent. Quâ novâ spe auctus Rex, opibúsque Arabum subnixus, in Galatidem devenit: eáque potitus Abila in potestatem redegit; & simul omnes qui, Niciâ duce, pro ferendâ ope eò occurrerant. Restabat adhuc Gadara, locus opinione hominum præ cæteris omnibus illius tractus eximiè munitus. Ad hunc Rex admovit exercitum: molitúsque opera opidanos ita terruit, ut in deditionem extemplò venerint. [*ibid.pag.*414.]

Eâdem æstate in Pamphyliâ Pednelissenses à Selgensibus obsessi, jámque de salute periclitantes, per legatos opem ab Achæo petunt. Mittit Achæus peditum sex millia, equites 500. duce Garsyere. Is per Milyada ingressurus, comperit aditus à Selgensibus occupatos. Fingit igitur discessum. Evestigio Selgenses, digressos hostes rati, & ipsi discedunt; ad castra alii, alii ad messem, quæ jam maturuerat, faciendam.

dam. Garsyeris confestim regreditur, & transmissis nullo obsistente faucibus ad Climacem, eas ipse tutatur, ac totius belli curam Phaylo mandat. Phaylus Pergam profectus, Pamphyliæ Pisidiæque populos ad opem obsessis ferendam invitat. Aspendii quatuor, Etennenses octo hominum millia mittunt. Selgenses temeritate suâ rem prope confectam corrumpunt, ac turpiter profligati, decem circiter hominum millibus amissis, Selgam confugiunt. Fugientibus instat Phaylus. Illi conterriti, Logbasim mittunt de pace acturum. Is pro deprecatore proditorem agit. Induciæ fiunt, quarum beneficio Selgam commeabant milites. Arcessitur Achæus, cujus clementiæ sese committebant Selgenses. In his tempus teritur, dum fraudi commodum tempus expectatur. Cùm jam ad exitum perducenda videretur, res detegitur. Logbasis cum conjuratis &, quos admiserat, hostibus trucidatur. Tum Achæus seriò de pace agit. Nec abnuunt Selgenses: jussi pendere statim 400, & post aliquod tempus 300 talenta; & Pednelissenses captivos gratis dimittere. Achæus, postquam Milyadem & partem Pamphyliæ maximam sui juris fecisset, Sardes proficiscitur: ubi continuum cum Attalo bellum gerens, etiam Prusiæ minabatur. [*Ibid. à pag.* 415. *ad* 420.]

Quo tempore Achæus in expeditione contra Selgenses erat occupatus, Attalus Tectosages Gallos (quos propter opinionem fortitudinis ad bellum contra Achæum ex Europâ acciverat) secum habens, per Æolidis urbes agmen ductabat, & per finitimas istis, quæ priùs metu se Achæo dediderant. Cuma, Smyrna & Phocæa ultrò se ei adjunxerunt: Ægæenses & Lemnitæ, adventu illius perterriti, deditionem fecerunt. Adierunt illum & à Teiis Colophoniisque legati: quorum urbes, obsidibus acceptis, in easdem fœderis leges recepit atque antè. Continuato deinde itinere, trajectòque amne Lyco, ad quæ Mysi habitant loca venit. Quorum ut emensus est fines, Carsensium attigit: quos, simul cum eis qui Didyma-tiche custodiebant, ita terruit; ut castellum utrumque Themistocles, quem iis locis Achæus discedens præfecerat, ipsi traderet. Profectus inde, Apiæ campum populatus, Pelecantem montem superavit; & ad Megistum amnem castra posuit. Eò loci quum Luna defecisset, Galli molestias itineris ægrè jampridem ferentes (ut quos in expeditione uxores liberique plaustris vecti sequebantur) tunc loco ostenti quod acciderat de Lunâ ducentes, ulteriùs se progressuros negârunt. [*Ibid. pag.* 420.] Septembris enim Juliani die primo, initio noctis Luna oriens, ultra horam obscurata permansit.

Attalus veritus ne Galli inclinatis ad Achæum animis res ipsius invaderent, & quòd fidem ipsius secuti in Asiam trajecissent, contrucidare eos nolens; ad Hellespontum, quò transmiserant, tutò eos reduxit, ibique agros ad colendum idoneos eis assignavit: de cætero, quoties aliquid deinceps æquum à se postularent, pro suâ virili se ipsos adjuturum promittens. Deinde Lampsacenis, Alexandrensibus atque Iliensibus, quòd in ipsius fide mansissent, benignè appellatis; cum exercitu Pergamum reversus est. [*Polyb. ibid. pag.* 421.]

3787 a. Antiochus factus certior magnum hostium numerum in urbem Arabiæ

biæ Rabatamana (Rabbath-ben-Ammon) convenisse, & agros eorum Arabum incursionibus infestare; eò castra movit; ac prope illos terræ tumulos tendit, quibus urbs fuit imposita. Deinde quum circuisset collem, eóque omni ex parte perspecto, deprehendisset duos tantùm aditus eum habere; utroque in loco fabricatis machinis muros dejiciendi operam Nicarcho & Theodoto separatim mandavit. Cúmque celeriter & opinione hominum citiùs pars utraque mœnium ruisset; dies pariter ac noctes, sine ullâ intermissione, summâ vi irruptionem tentabant regii: sed, propter hominum multitudinem quæ in urbem se receperat, conatu planè irrito. Tandem captivorum aliquis subterraneum meatum ostendit, per quem obsessi aquatum descendebant: quo obstructo, opidani aquæ inopiâ adacti deditionem fecerunt. Rex urbe potitus, Nicarchum ibi cum idoneo præsidio reliquit. Hippolocho & Kerææ, qui à Ptolemæo defecerant, cum quinque peditum millibus ad vicina Samariæ loca proficisci jussit; ut provinciæ illi præsiderent, & omnes qui ipsius imperium agnoscerent ab hostium injuriis tutarentur. Ipse verò Ptolemaïdem versùs castra movit; illic hybernaturus. [*Ibid.pag.* 414. *&* 415.]

b. Cn. Servilius Romæ Idibus Martiis Consulatum iniit. Inter prodigia ex pluribus simul locis tunc nunciata; in Sardiniâ *Solis orbem minui visum*, & Arpis *pugnantem cum Lunâ Solem*, narrabatur. C. Flaminius alter Consul, qui Romæ tum aberat, eodem vere ad lacum Thrasymenum in Hetruriâ adversus Hannibalem infeliciter pugnans, cum 15 Romanorum millibus in acie cæsus est. [*Liv.lib.*22.] Eclipsis Solis eo anno, Februarii Juliani die XI, in Sardiniâ visa fuit. Et nobilem illam in Hetruriâ pugnam, simul cum alterâ inter Antiochum & Philopatorem de Cœlesyriæ imperio habitâ, Olympiadis CXL anno 3° (ad finem tendente) contigisse, confirmat Polybius. [*lib.*5. *pag.* 442.] Quæ posterior pugna, in Palæstinâ ad Raphiam gesta, ita ab eo habetur descripta. 4497 217

c. Ineunte vere Antiochus & Ptolemæus, præparatis rebus omnibus, in eo jam erant, ut expeditionem susceptam prælio terminarent. Ptolemæus igitur, peditum septuaginta millia, equitum quinque, elephantos 73 secum trahens, Alexandriâ movit. [*Id. ibid. pag.* 421.] & in urbe Pelusii castra primùm posuit. Ibi assumptis qui sequebantur à tergo, postquam frumentum exercitui esset mensus, per terram carentem aquâ, propter Casium montem & ea quæ vocantur Barathra iter habens, Gazam progressus est. Quintis deinde castris quò destinaverat pervenit, ibíque stadia 50 à Raphiâ signa constituit: quæ urbs Cœlesyriam ex Ægypto petenti, post Rhinocorura occurrit prima omnium è Syriacis. [*Ibid.pag.*422.]

Per eosdem dies etiam Antiochus eòdem cum exercitu advenit: in quo peditum 72 erant millia, equitum sex, elephanti 102. Qui urbem Raphiam prætervectus, decem fermè stadia primùm, & post paucos dies non longiore stadiorum quinque intervallo à Ptolemæi exercitu castra collocavit. [*Ibid.*]

Eo tempore Theodotus Ætolus, qui in Ptolemæi aulâ antea versatus fuerat, ac propterea mores illius & vitæ quotidianæ consuetudinem

notam habebat, duobus tantùm comitatus, sub lucem hostile vallum intravit: & sequente nocte in tentorium Regis se intulit, ut solus eum occideret, atque hoc pacto bellum dissolveret. Sed abducto eo Dositheus Drimyli filius (qui genere quidem erat Judæus, postea verò à majorum religione descivit) fecit ut ignobilis quidam recumberet in tentorio ejus. Theodotus autem in tentorium irrumpens, ex iis qui ibi cubabant duobus vulneratis, & Andreâ archiatro obtruncato, sine discrimine in castra sua se recepit. [*Ibid. &* III *Maccab.*I.3,4.]

Postquam per dies quinque opposita invicem castra Reges habuissent, visum utrique est, prælio jam decernendum. [*Polyb.ibid.*] Deinde quum prælium vehemens committeretur, & partis Antiochi res multo essent valentiores; Ptolemæi soror Arsinoë capillis passis obambulans, milites cum lachrymis est hortata, ut & seipsos & liberos suos uxorésque audacter defenderent: promittens se, si vincerent, cuique duas auri minas daturam. Itaque evenit ut adversarii cominus pugnando perderentur, & multi quoque captivi comprehenderentur. [III *Maccab.* I.5,6. *cum Polyb.lib.*5. *pag.*424.425.]

Desideravit autem è suis Antiochus non multo pauciores, decem millibus peditum; equites 300 & eo plures. Capti sunt vivi supra 4000. Elephanti in conflictu periêre tres, è vulneribus posteà duo. E Ptolemaicis occisi sunt pedites 1500. equites 700. ex elephantis 16 sunt trucidati; reliquorum pars major capta. [*Polyb.ibid.pag.*427.]

Sepultis suorum cadaveribus, Rex Antiochus cum reliquis copiis domum est reversus. Ptolemæus & Raphiam & reliquas urbes, ut ad quamque accesserat, à civibus sibi traditas recepit: quum omnes civitates in dominatu ipsius instaurando & deficiendo ad illum, de celeritate inter se certarent. Cœlesyriæ enim populi ad Ægypti regum venerationem præ cæteris inclinati, hâc insuper occasione accedente, nullum blandimenti genus prætermittentes, coronis, sacrificiis, altaribus cæteróque ejus generis cultu Ptolemæum honorârunt. [*Ibid.pag.* 427.428.] Ille verò propinquas civitates adiens, donariáque delubris earum distribuens, ut subditi sui bono essent animo effecit. [III *Maccab.*I.7.]

Judæis mittentibus ex Senatu & Senioribus qui salutarent ipsum, & munera apportantes de iis quæ evenerant gratularentur ipsi; accidit ut eo esset paratiore animo ad eos quàm citissimè adeundos. Qui Hierosolymitani templi pulchritudinem admiratus, etiam adyta (in quæ summo Pontifici soli ingredi licebat, idque semel tantùm in anno) penetrare voluit. Quod cùm Judæi contentiosissimè recusarent, & Regi cresceret ex recusatione desiderium; toto templo lachrymis & ejulatu, civitate tumultu & querelis confusâ, Simon Pontifex ex adverso templi (inter templum sc. & altare) flectens genua, elatâ voce orationem ad Deum habuit, opem ab eo præsenti necessitati implorans. Eâ finitâ, Rex corpore animóque ita perturbatus est; ut ne fari quidem posset, & semivivus à suis extra templum abduceretur. [III *Maccab.c.*I.*&* II.]

Simulac Antiochiam ingressus est rex Antiochus, Antipatrum fratris filium & Theodotum Hemiolium legatos de pace ad Ptolemæum misit.

misit. Qui victoriâ tam inopinatâ contentus, & omnino Cœlesyriæ imperium recuperâsse præter spem satis habens, minaciter paululum legatos allocutus & de Antiochi questus injuriis, inducias in annum eis concessit; Sosibio ad firmandum fœdus misso. [*Polyb.lib.5.pag.428. cum Justino, lib.30.cap.1.*]

d. Ptolemæus tres in Syriâ ac Phœniciâ menses moratus, ad componendum singularum civitatum statum, omnibus illis locis Prætorem relinquens Andromachum Aspendium, cum sorore Arsinoë & amicis ad repetendam Alexandriam castra movit: imposito eo fine huic bello, quem subditi, reliquæ ejus vitæ atque institutorum gnari, satis mirari non poterant. Antiochus, ubi fœdus cum Sosibio affirmâsset, ad bellum contra Achæum, sicut antea proposuerat, se comparabat. [*Polyb.ibid.*]

3788 Antiochus bello per hyemem magnâ curâ adornato, ineunte æstate 4498 216
Taurum montem superavit; & factâ cum Attalo societate, Achæum bello est aggressus. [*Id. ibid. pag. 444. & 446.*] Quem dum Sardibus inclusum ille obsideret; leves dimicationes & pugnæ sine intermissione ullâ continuè committebantur noctu atque interdiu: quum milites nullum non genus insidiandi aut insidiatores captandi, invadendíque sese invicem comminiscerentur. [*Id.lib.7.pag.506.*]

Cùm Galli qui ab Attalo ad Hellespontum fuerant relicti, Ilienses obsiderent, Alexandrenses qui Troadem incolebant, misso Themistâ cum quatuor militum millibus, ex universâ Troade eos ejecit; impediendo commeatus, & eorum conatibus se opponendo. Qui inde pulsi, Arisbâ Abydenæ ditionis urbe occupatâ, cætera ejus tractus opida ex insidiis conabantur invadere; & assiduum cum illis bellum gerebant. Adversus hos igitur Bithyniæ rex Prusias expeditionem suscepit, & acie dimicavit. Ac viros quidem in ipso prælio, dum manus conferuntur, contrucidavit; sobolem verò propemodum omnem atque conjuges in ipsis castris jugulavit: atque utensilia victori militi diripienda concessit. [*Id.lib.5.pag.447.*]

Ptolemæus Philopator in Ægyptum reversus, ab omni rerum honestarum studio ad luxuriosum ac perditum vivendi genus se contulit. [*Id.lib.14. in Excerptis Valesii, pag.62.*] Augescens enim malitiâ, non solùm innumeris se libidinibus explevit, sed etiam famosis libellis Judæos Alexandrinos vexare cœpit, & à vero Dei cultu avertere. Qui resisterent, vel occidi jussit, vel omni dignitate ac libertate privatos, stigmaticos fieri, inusto hederæ folio, quod Bacchi erat insigne: qui autem patriâ religione desertâ, obtemperarent, hos voluit æquo cum Macedonibus jure cives Alexandrinos censeri.

Multi igitur Regis voluntati cesserunt; plurimi autem se à vitæ discrimine, & inustione, pecuniæ largitione redemerunt. Qui autem in avitâ religione perstiterunt, in reges quidem benevolentiam fidémque constantem observabant, sed ab apostatarum convictu abstinebant; & ut gentis suæ hostes abominati, communi conversatione & signis amicitiæ omnibus eos privabant. Quod adversarii tamen ita sunt interpretati, ac si neque regi neque potestatibus illi consentirent, sed ab eorum obedientiâ homines averterent. Unde Philopator, non in Alexandrinos

nos solùm sed in reliquos etiam totius Ægypti Judæos iratus, datis literis omnes in unum locum cogi jussit, ultimis suppliciis afficiendos. Descriptio eorum à Regis ministris diebus 40 facta est; à 25° videlicèt die mensis Pachon usque ad 4um Epiphi, hoc est, juxta fixum Alexandrinorum annum, (quem ante pugnam Actiacam in usu apud illos non fuisse, recentiores Chronologi sine ullâ ratione sibi persuaserunt) à Maii Juliani die 20 usque ad Junii 29: constitutâ perditione illorum à 5° Epiphi ad 7, diebus tribus.

Tempore constituto, Judæi Alexandriæ in Hippodromo constituuntur, ut omnium prætereuntium probris & irrisionibus paterent. Tum Rex Hermonem elephantorum præfectum advocat, jubétque sub insequentem diem, multo thure in vinum immisso, potari elephantos numero 500. eáque potione efferatos in Judæos immitti, ab iis proterendos ac discerpendos. Postero die regem altus sopor detinet usque ad horam prandii; cùm jam tota spectatorum turba diffluxisset. Insequenti die mandatorum eundem capit oblivio; ut furere putaret eos qui ad spectaculum eum invitabant. Tertio die, quum in Judæos immittendæ essent belluæ, visi sunt duo terribiles Angeli de cœlo descendere; qui spectatores ita perturbârunt, ut quasi constricti vinculis immobiles fierent. Rex quoque totus inhorruit, atque animo commutatus feritatem deposuit. Quin & elephanti in armatos qui subsequebantur conversi, proculcabant & profligabant illos.

Tum Rex Judæos laudatos vinculis solvi jubet, Deúmque ipsorum protectorem agnoscit: & per septem dies (à 7° usque ad 14 Epiphi, sive à 2° ad 9um nostri Julii) publicum epulum eis præbet. Quibus expletis, potestatem interficiendi apostatas Judæi ab illo impetrant: dicentes, eos qui ventris causâ præceptiones divinas omiserint, ne in præcepta quidem Regis bono animo futuros unquam. Quorum cùm supra 300 è medio in itinere sustulissent, Ptolemaïda (in Arsinoite Nomo ad Nilum positam) quæ à rosarum feracitate Rhodophoros est dicta, pervenerunt; ubi de communi sententiâ ipsorum classis dies septem eos præstolabatur. Ibi convivium eucharisticum fecerunt: Rege alacriter ipsorum cuique omnia suppeditante quæ erant opus ut se in suas domos singuli reciperent. Unde, terrâ & mari & fluvio, summo cum gaudio ad sua incolumes sunt reversi. Quæ omnia fusiùs in tertio Maccabæorum libro habentur descripta: quem in Ecclesiasticæ suæ historiæ initio Philostorgius portentosum vocat, nihílque simile primo explicantem.

Ægyptii, secundâ ad Raphiam pugnâ inflati, dicto audientes esse Philopatori non ampliùs dignabantur; ducem & auctorem quærentes, tanquam idoneis ad illi resistendum viribus præditi: quod ad extremum fecerunt; ídque haud ita multo pòst. [*Polyb. lib.5. pag.* 444.]

3789 Cum Ægyptiis defectoribus bellum gessit Philopator. [*Id. ibid.*] In quo, ab illius partibus Judæos recenti jam beneficio ab eo affectos stetisse, non est dubium. Hoc certè tempore victos illos, & 60 millia armatorum ex numero eorum cæsa fuisse, in Eusebii & Jornandis Chronico proditur. Quæ tanta clades Demetrium, qui de Judææ regibus librum 4499 215

librum edidit, fortaſſe moverit, ut numeri annorum qui à captivitate Aſſyriacâ & Babylonicâ uſque ad quartum hunc Ptolemæum effluxerunt rationem hîc ineundam eſſe cenſeret: quemadmodum apud Clementem Alexandrinum in 1° libro Stromatum legimus. Unde & ipſum hiſtoricum Demetrium, ut poſt Philopatorem, ita & ante deſolationem populo Judaico ab Antiocho Epiphane illatam ſcripſiſſe colligimus: ad quam potiſſimùm (ſi illam habuiſſet cognitam) priorum illarum calamitatum epochas accommodaturum eum fuiſſe, non levi ad ſuſpicandum conjecturâ ducimur.

Sardium urbs, præter arcem, Lagoræ Cretenſis ſolertiâ, altero obſidionis anno ab Antiocho capta eſt. [*Polyb. lib. 7. à pag. 506. ad 510.*]

Soſibius, qui ſub Philopatore res Ægyptias adminiſtrabat, de liberando Achæo, qui in Sardium arce obſeſſus tenebatur, cum Bolide Cretenſi egit. Ille, conſilio cum Cambylo præfecto Cretenſium qui Antiocho militabant communicato, Achæum ex arce dolo clàm eductum Antiocho prodidit. Achæo, extremis primùm membris mutilato, caput amputatum atque utri aſinino inſutum, truncus in crucem ſublatus eſt. Eorum qui in arce erant, aliis cum Ariobazo Sardium præfecto, aliis cum Laodice Achæi uxore (Mithradatis regis filiâ) ſentientibus, dum ſibi invicem diffidunt, celeriter utraque factio & ſe & arces fidei Antiochi permiſerunt. [*Id. lib. 8. à pag. 522. ad 529.*]

3790 Lacydes Cyrenæus, novæ Academiæ princeps, annis 26 in ſcholâ 4500 214
conſumptis, ſolus ex omni memoriâ vivens Phocenſibus Telecli & Euandro eam tradidit. [*Laërt. in Lacyd.*]

3792 Antiochus Mediam & Parthiam, cæteráſque provincias quæ à pro- 4502 212
genitoribus ejus defecerant, aggreſſus eſt. [*Appian. in Syriacor. init.*] Expeditionem ejus Parthicam adverſus Arſacem, qui Parthorum imperium inter primos fundavit, in libro 10 explicavit Polybius. [*à pag. 597. ad 602.*]

3793 P. Sulpitio & Cn. Fulvio Conſulib. Lævinus Prætor cum Ætolis 4503 211
& Attalo rege Pergami ſocietatem iniit. [*Liv. lib. 26. Juſtin. lib. 29. cap. 4. Eutrop. lib. 3.*] Quam cum Romanis amicitiam Attalus conſtantiſſimâ fide ad extremum finem vitæ ſervavit. [*Polyb. pag. 820.*]

3794 Alexandriam ad Ptolemæum Cleopatrámque reges M. Attilius & 4504 210
Manius Acilius legati, ad commemorandam renovandámque amicitiam à Senatu Romano miſſi, dona tulere: Regi togam & tunicam purpuream, cum ſellâ eburneâ; Reginæ pallam pictam, cum amiculo purpureo. [*Liv. lib. 27.*]

3795 Ptolemæo Philopatori, ex Eurydice uxore eadémque ſorore ſuâ, 4505 209
natus eſt Ptolemæus Epiphanes; qui quinquennis poſteà patri in regno ſucceſſit. [*Juſtin. lib. 30. cap. 1. & 2.*]

Hujus natalem Syriæ & ſubjectæ regionis magnates omnes celebrârunt: ac deinde Alexandriam gratulatum magno cum apparatu ſunt profecti. Inter reliquos, Joſephus quoque Judæus (Tobiæ & filiæ Simonis Juſti Pontificis filius) Syriæ, Phœniciæ & Palæſtinæ vectigalibus exigendis præpoſitus, filium ſuum natu minimum Hyrcanum (ex fratris ſui Solymii filiâ ſuſceptum) ad Regem ſalutandum miſit: literis

ris ad procuratorem suum Arionem (qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, tribus talentorum millibus non minorem) conscriptis; ut nummos ipsi præberet ad emendum Regi id quod inveniret pulcherrimum & pretiosissimum. Cúmque alii, & hi munificentissimi, obtulissent talenta non plus quàm viginti: Hyrcanus emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit; jussos singulos talentum offerre, hos quidem Ptolemæo regi, has verò Cleopatræ reginæ. Quam tam insperatam munificentiam Ptolemæus miratus, adolescentem honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem,& fratres,& omnes suos duces atque procuratores commendatitiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem (quos septem habebat, sed ex aliâ matre genitos) cùm cognovissent tantum honoris ei habitum à Regibus; decreverunt obviam proficisci, & de medio illum tollere; ne patre quidem inscio, qui ob profusam in munera tam immensam pecuniam iratus, non erat de salute ejus solicitus. Sed fratribus adortis eum in itinere, duos eorum occidit, & alios ex eorum comitatu non paucos. Sed quum Hierosolyma veniens, exciperetur à nemine, territus secessit trans Jordanem fluvium, & illic vitam egit. [*Joseph. lib.* 12. *cap.* 4.]

3796 Philippus rex Macedonum cum Ætolis & auxiliis à Romanis & Attalo rege emissis bis prospero eventu pugnavit. Naves auxiliares ex Bithyniâ ab rege Prusiâ accepit. Attalus rex & P. Sulpitius Romanus Proconsul Æginæ hybernârunt. [*Liv.lib.*27.] Vid Polyb.lib.10.pag. 612.613. & 851.

Initio veris Sulpitius & Attalus Æginâ Lemnum classe junctâ trans- 4506 208
miserunt; posteáque in Eubœam appulsi, Oreum & Opuntem ceperunt. Attalus audiens Prusiam Bithyniæ regem in fines regni sui transgressum, omissis Romanis rebus atque Ætolico bello, in Asiam trajecit. Philippus rex Elatiam, jussis ibi se operiri Ptolemæi Rhodiorúmque legatis, venit. Ubi cùm de finiendo Ætolico bello cum legatis ageretur, nuncius affertur, Machanidam (Lacedæmoniorum tyrannum) Olympiorum solenne ludicrum parantes Eleos aggredi statuisse. [*Id.lib.*28.] Hâc verò æstate Olympias CXLIII acta est.

3797 Arsinoëm reginam Ptolemæi Philopatoris sororem à Sosibio, Phi- 4507 207
lammonis operâ, fuisse interemptam, refert Polybius. [*lib.* 15.*pag.*719. *& in Excerptis Valesii, pag.*65.] A Philopatore verò occisam Eurydicen, uxorem eandémque sororem suam, apud Justinum legimus. [*lib.* 30.*cap.*1.] Ut eadem fuisse videatur, & Polybii *Arsinoë*, & Justini *Eurydice*, & Livii etiam atque Josephi *Cleopatra*. (*suprà, ann. Mundi* 3794. *&* 3795.)

Sublatâ uxore & sorore suâ Philopator, Agathocliæ psaltriæ & fratris ejus Agathoclis turpi amore captus, cum admiratione omnium ad regni curam Agathoclem promovit; hominem nullâ aulicâ solertiâ aut rerum administrandarum industriâ præditum. Accedebat & utriusque mater Oenanthe, quæ geminæ sobolis illecebris, devinctum Regem tenebat. Agathocles Regis lateri junctus, civitatem regebat; tribunatus, præfecturas & ducatus mulieres ordinabant: nec quisquam in regno suo minùs, quàm ipse rex poterat. [*Polyb.lib.*15. *pag.*720. *& in*

Excer-

Excerptis Valesii, pag.65. Justin.lib.30.cap.1.2. Plutarch. in Eratico, & Cleomene. Athenæ. lib.6. cap.6. & lib.13. cap.13. Hieronym. in Daniel. cap.11.]

Cùm populo vir idoneus deesset, cujus ductu iram suam in Agathoclem & Agathocliam effunderent, interim quiescebant; unicam spem adhuc in Tlepolemo habentes, quâ se tantisper sustentabant. [*Polyb. pag.66. Excerpt. Valesii.*] Huic juveni, in militari vitâ assiduè cum splendore versato, pecuniæ regiæ cura commissa est: quam cùm ille, non ut curator, sed quasi hæres administraret: in odium offensionémque aulicorum incurrit. Unde cùm Ptolemæus Sosibii (de quo dictum est) filius, à Philippo ex Macedoniâ (cum superioris, ut videtur, anni legatis) Alexandriam reversus, Tlepolemo obtrectare cœpisset; universos aulicos faventes sibi invenit. [*Id.lib.16.pag.82. & 85. Excerpt. Valesii.*]

3798 Hâc dissensione brevi in majus auctâ, in concilio publicè habito adversus Tlepolemum aulici, & adversus ipsos simul omnes Tlepolemus accusationem instituit. Quâ auditâ, Sosibius (cui regii annuli & corporis custodia erat mandata) annulum illi tradidit: eóque accepto, cuncta deinceps Tleopolemus arbitratu suo administravit. [*Ibid. pag.85. & 86.*] 4508 206

3799 P. Cornelio Scipione & P. Licinio Crasso Consulib. invento à Decemviris carmine in libris Sibyllinis, *quandòcunque hostis alienigena terræ Italiæ bellum intulisset, eum pelli Italiâ vincique posse, si mater Idæa Pessinunte Romam advecta esset*; quinque legati, qui eam deportarent, à Romanis ad Attalum Regem missi sunt. Hi singulis quinqueremibus profecti sunt; ut ex dignitate populi Romani adirent eas terras, ad quas concilianda majestas nomini Romano esset. Attalus legatos, comiter Pergami acceptos, Pessinuntem in Phrygiam deduxit: sacrúmque iis lapidem, quem Matrem deûm incolæ esse dicebant, tradidit, ac deportare Romam jussit. [*Liv.lib.29.*] 4509 205

Ab Antiocho *pacatam superiorem Asiam Bactris tenus*, in Prologo libri 30 Trogi notatum invenimus. Ibi verò, quum multo tempore Euthydemum de regno Bactrianorum deturbare frustra ille conatus esset; fœdus tandem cum eo iniit. Ad quod sanciendum quum Euthydemus filium suum Demetrium misisset; ejus indole ac specie delectatus Antiochus, regno dignum judicavit. Et primò quidem unam è suis filiabus se ei desponsurum promisit: deinde ejus patri regii nominis usurpandi fecit potestatem. Tum fœderis conditiones super cæteris rebus scripto complexus, & societate jurejurando firmatâ, castra movit: ubi primùm militibus commeatum largiter dedisset, & elephantos omnes accepisset quos Euthydemus secum habebat. [*Polyb. lib. 11. pag.651.*]

Mox superato Caucaso, Indorum fines ingressus amicitiam cum Sophagaseno rege renovavit. Ibi quoque elephantos alios accepit; ut jam 150 bestias haberet: deinde exercitui frumentum denuo mensus, copias cœpit reducere; Androsthene Cyziceno relicto ad devehendam gazam sibi à Rege promissam. [*Id.ibid.pag.652.*]

3800 Arachosiam inde ventum: unde trajecto amni Erymantho, itinere

per Drangianam habito, in Carmaniam Antiochus venit. In eâ provinciâ, quia hyems jam appetebat, in hybernis copias collocavit. [*Ibid.*]

Philippo regi Macedonum pax à Romanis data est. Fœderi, inter alios, Prusias Bithyniæ rex à Philippo, Ilienses & Attalus rex à Romanis adscripti sunt. [*Id.ibid.*] 4510 204

Alexandriæ Ptolemæus Philopator mortuus est, relicto successore filio Ptolemæo *Epiphane*; cui paternum *Philopatoris* cognomentum in Syriacis suis Appianus perperam attribuit. Eum *quatuor* tunc annorum Hieronymus, (in Daniel.cap.11.) *quinque* Justinus fuisse refert. Regno verò Epiphanis anni 24 tribuuntur à Ptolemæo in Regum Canone, Clemente Alexandrino, Porphyrio, Eusebio & Hieronymo.

Philopatoris mors, dum Agathoclia & mater ejus Oenanthe pecuniam regiam rapiunt, & imperium initâ cum perditissimis societate occupare conantur, diu occultata fuit. [*Justin.lib.*30. *cap.*2.] Tandem Agathocles, primariorum Macedonum concilio convocato, cum sorore Agathocliâ & puero Rege ad eos prodiit: sorori puerum à moriente patre in ulnas traditum, & illorum fidei commissum narrat: & præsentis Critolai testimonio, in eo jam esse Tlepolemum ut sibi assumat diadema, confirmat. Quibus similia cùm in aliis quoque cœtibus concionabundus diceret, ab omnibus contemptus est. Tum, ut suam cum Tlepolemo discordiam faceret palàm, socrum ipsius Danaën, ex æde Cereris abreptam & per mediam urbem revelatâ facie tractam, in carcerem conjecit. Mœragenem deinde satellitum unum, quòd omnia Tlepolemo indicaret, ejúsque adjuvaret conatus, (propter illam necessitudinem quæ ipsi cum Adæo urbis Bubasti præfecto intercederet) delatum, Nicostrato qui illi erat ab epistolis torquendum tradidit. Qui cùm à tormentis miro modo nudus evasisset, Macedones adversus Agathoclem concitavit. [*Polyb.lib.*15. *pag.*712.713.714.]

Cúmque jam circa regiam turba omnis generis hominum confluerent, Agathocles se cum Rege & cognatis suis in Syringe, porticu triplici portarum obice munitâ, abdidit. Sed eum Macedones cogunt sibi Regem tradere: quem in publicum educunt, & in regio throno collocant, populo lætitiâ gestiente. Nec multo pòst Agathocles in vinculis ductus, à primis qui accurrerant confoditur. Post hunc ductus est Nico, deinde Agathoclia nuda cum sororibus, ac deinde universa cognatio. Novissima omnium Oenanthe, ex Thesmophorio avulsa, nuda, equo vecta in Stadium inducta est. Quibus simul omnibus populo traditis, alii mordere, alii mucronibus configere, alii oculos eruere. Ut quisque autem illorum ceciderat, jacentis membra distrahebant, donec artus omnium detruncâssent. Eodem quoque tempore puellæ quæ cum Arsinoë fuerant educatæ, cùm audîssent ante triduum Cyrenis Alexandriam advenisse Philammonem, cui Reginæ occidendæ negotium commissum fuerat; in ejus domum per vim irruperunt, Philammonem saxorum fustiúmque ictibus occiderunt, filium ætate planè puerum strangulârunt, uxorem nudam traxerunt in plateam, ibíque trucidârunt. [*Ibid.pag.*716.718.719.] Seditione verò sedatâ, Aristomeni Acarnani aliquanto pòst negotiorum regni cura commissa est.

[*Ibid.*

[*Ibid.pag.*717. *cum lib.*17.*pag.*771.772.] Qui tutor Regis constitutus, cuncta negotia prudenter administravit. [*Diodor. Sicul. in Excerptis, à Valesio edit. pag.*294.]

Auditâ morte Philopatoris, Antiochus Syriæ & Philippus Macedoniæ rex de relicti pupilli regno inter se dividendo fœdus impium inierunt; mutuis etiam hortatibus sese invicem concitantes, ut ipsum è medio tollerent. [*Id.lib.*15. *pag.*707. *cum Liv.lib.*31. *& Justin. lib.* 30. *cap.*3.] De quo Polybius, libro 3. [*pag.*159.] Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως μεταλλάξαντος τὸν βίον, συμφρονήσαντες Ἀντίοχος καὶ Φίλιππος ἐπὶ διαιρέσει τῆς τοῦ καταλελειμμένου παιδὸς ἀρχῆς, ἤρξαντο κακοπραγμονεῖν, καὶ τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν, Φίλιππος μὲν τοῖς κατ' Αἴγυπτον καὶ Καρίαν, Ἀντίοχος δὲ τοῖς κατὰ Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην. *Ptolemæo rege mortuo, Antiochus & Philippus de relicti pueri regno dividendo junctis inter se consiliis, nequiter & dolosè agere cœperunt; Philippus quidem in Ægyptum & Cariam, Antiochus verò in Cœlesyriam & Phœniciam manus injiciendo.* & Hieronymus in 11.cap. Danielis. *Philippus rex Macedonum & Magnus Antiochus pace factâ, adversùm Agathoclen* (Aristomenem rectiùs dixisset) *& Ptolemæum Epiphanem dimicârunt: sub hâc conditione, ut proximas civitates, regno suo singuli de regno Ptolemæi jungerent.* Ex quibus ille Josephi locus est exponendus, lib. 10. Antiquit.cap.3. *Antiocho Magno in Asiâ regnante, in continuâ vexatione tam Judæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, hujúsque filio qui Epiphanes cognominatus est, sive vinceret sive vinceretur, malè mulctarentur; non aliter quàm navis fluctibus utrinque oppugnata, inter prosperam & adversam Antiochi fortunam jactatæ. Tandem victor Antiochus Judæam suæ ditioni adjecit. Defuncto verò Philopatore, filius ejus magnum exercitum duce Scopâ misit in Cœlesyriam: qui & multas ejus urbes & nostram gentem vi in potestatem ejus retraxit, &c.* Hoc enim ille voluit, aut velle certè debuit: Antiochum pro Judæâ cum Ptolemæo Philopatore & Epiphane vario eventu decertantem, sub Epiphane tandem eam obtinuisse; quam deinde Scopas pro Epiphane recuperatam, aliquanto pòst amiserit. Quod non percipiens Eusebius, ad annum Philopatoris 10. *Antiochum victo Philopatore Judæam sibi sociavisse*, & ad Epiphanis annum 1. *Ptolemæum Epiphanem, Scopâ principe militiæ destinato, Judæam cepisse*, in Chronico suo annotat. quum pugnâ ad Raphiam victus Antiochus cum Philopatore bellum postea redintegrâsse nullibi legatur: & quod inter illos fœdus erat initum, ipso illo primo Epiphanis anno (quo nondum huic bello, ut posteà videbitur, Scopas se immiscuit) ab Antiocho primùm ruptum fuisse, in commentariis ad 11.cap. Danielis ita nos doceat Hieronymus. *Ptolemæo Philopatore mortuo, adversum filium ejus, qui tunc quatuor annorum erat & vocabatur Ptolemæus Epiphanes, rupto fœdere Antiochus movit exercitum.*

3801 Cn. Servilio Cæpione & Cn. Servilio Gemino Consulib. Frusinone arcus Solem tenui lineâ amplexus est; circulum deinde ipsum major Solis orbis extrinsecus inclusit. [*Liv.lib.*30.] Ea eclipsis Solaris fuisse videtur; quam hoc anno, Maii Juliani die 6°, contigisse calculus Astronomicus demonstrat. 4511 203

Carthaginienses, multis Scipionis victoriis in desperationem acti, in auxilium publicæ salutis Hannibalem domum revocârunt: isque anno 16° ex Italiâ discedens, in Africam trajecit. [*Id.ibid.*]

Philippus Macedonum rex Heraclidem Tarentinum, hominem improbissimum, Rhodum ad Rhodiorum naves corrumpendas, & legatos in Cretam, qui ad bellum contra Rhodios suscipiendum Cretenses incitaret, misit. [*Polyb.lib.*13.*pag.*672.673.]

Pugnâ navali inter Philippum & Rhodios ad Laden insulam initâ, duas Rhodiorum quinqueremes cum ipsis hominibus Philippus cepit. Reliquæ Rhodiorum naves in altum refugientes, in Myndiam tempestate ejectæ & postridie ad insulam Co delatæ sunt. Hostes verò quinqueremes captas ad naves suas religantes, ad insulam Laden (è regione Mileti) in ipsis Rhodiorum castris stationem fecerunt. Quod videntes Milesii, non Philippo solùm sed etiam Heraclidi, urbem ingressis, coronas obtulerunt. [*Id. in Excerptis Valesii, pag.*70. *&* 73. *ex Zenone & Antisthene, Rhodiis historicis.*]

3802 Philippus annonæ penuriâ oppressus universam Attali ditionem ad ipsas Pergamenæ urbis portas vastare non destitit. Et cùm neque urbem ob locorum munitiones capere, neque ex agris propter Attali diligentiam prædam facere potuisset; in templa & aras sæviit, ipsos etiam lapides confringens, ne dissipatæ ædes posthac restitui possent. Ac postquam Nicephorium lucum (juxta Pergamum) penitus excidisset, multáque ibidem fana solo æquavisset; principio quidem versus Thyatira est profectus, mox inde reflexo itinere Campum petiit qui Thebes appellatur, ratus se per eas regiones maximâ prædâ potiturum esse. Quâ spe iterum frustratus, delatúsque ad Hieram Comen, legatos ad Zeuxim (Lydiæ sub Antiocho satrapam) misit; postulans ut commeatum subministrare, ac reliqua sibi præstare ex præscripto fœderis vellet. At Zeuxis parere quidem fœderi velle se inprimis simulabat; sed reipsâ nolebat Philippum opibus ac potentiâ augere. [*Polyb. lib.* 16. *in Excerptis Valesii, pag.*66.69. *cum Diodor. Sicul. ibid. pag.*294.] 4512 202

Navale prælium cum Attalo & Rhodiis ad Chium insulam Philippus iniit. In eo cæsi sunt, Rhodii quidem ad 60, de copiis Attali ad 70. è classe verò Philippi, Macedones circiter 1200. socii navales ad 6000. Capti sunt vivi, Macedones cum sociis circiter 2000. Ægyptii ad 700. Philippus tamen, licèt universo prælio victus, victoriam duplici prætextu vendicabat. Unus erat, quòd Attalo Erythras profugere coacto, regiam illius navim ceperat, & suis alligatam in portum deduxerat. Alter, quòd naves quum ejecisset circa Argennum Ioniæ promontorium, videbatur stationem occupâsse quæ naufragiis colligendis opportuna erat. [*Polyb.lib.*16. *à pag.*723. *ad* 730.]

Prinassum Cariæ urbem obsidens Philippus, quum nihil promoveret, dolo & stratagemate usus opido potitus est. [*Id.ibid.pag.*730. 731.] In Iasso, Bargyliis & Euromensium urbe præsidia collocavit. [*Ibid.pag.* 731. *& lib.*17. *pag.*744.]

3803 P. Cornelius Scipio Hannibalem in Africâ supremâ Carthaginiensibus pugnâ vicit. Defectu Solis integro territos tunc illos fuisse, apud Zonaram legimus. Sed minorem fuisse illum defectum, tum Livii testi-

testimonium libro 30. Cumis Solis orbem minui visum referentis, tum calculi astronomici ratio confirmat; quæ hoc anno, Octobris Julianæ die 19° exiguam admodum Solis eclipsim nobis exhibet. Sunt qui Hannibalem ex acie ad mare pervenisse, atque inde præparatâ nave ad regem Antiochum extemplo profectum tradant: postulantique ante omnia Scipioni ut Hannibal sibi traderetur, responsum esse, Hannibalem in Africâ non esse. [*Liv. ibid.*] Sed veriùs alii, Scipionem neque exposcere eum à civibus voluisse, neque in ejus fortunam insultavisse, memorant. [*Plutarch. in T. Q. Flaminino.*]

Abydum adveniente Philippo rege, Abydeni ne legatis quidem admissis portas illi clauserunt. Eorum oppugnatio diu Philippum tenuit: eripíque ex obsidione, ni cessatum ab Attalo & Rhodiis foret, potuerunt. Attalus 300 tantùm milites in præsidium, Rhodii quadriremem unam ex classe, cùm ad Tenedum staret, miserunt. Eodem postea cùm jam vix sustinerent obsidionem, & ipse Attalus cùm per Ægæum mare ad Tenedum venisset: spem tantùm auxilii ex propinquo ostendit, neque terrâ neque mari adjutis sociis. Abydeni primò tormentis per muros dispositis, non terrâ modò adeuntes aditu arcebant, sed navium quoque stationem infestam hosti faciebant. Postea cùm & muri pars strata ruinis, & ad interiorem raptim oppositum murum cuniculis jam perventum esset; legatos ad Philippum de conditionibus tradendæ urbis miserunt. Paciscebantur autem, ut Rhodiam quadriremem cum sociis navalibus, Attalíque præsidium emitti liceret; atque ipsis urbe excedere cum singulis vestimentis. Quibus cùm Philippus nihil pacati, nisi omnia permittentibus respondisset: adeò renunciata hæc legatio ab indignatione simul ac desperatione iram accendit, ut delectos 50 è senioribus coram universis jurare coegerint, se ubi interiorem murum occupatum ab hoste vidissent, liberos & conjuges fore occisuros, & quicquid pretiosum habebant in mare dejecturos; milítesque simul omnes juraverint, aut hostem superaturos se, aut pro patriâ dimicantes mortem oppetituros. [*Liv. lib. 31. Polyb. lib. 16. pag. 736. 737. 738.*] 4513 201

Sub idem ferè tempus & ab Attalo rege & Rhodiis legati Romam venerunt, injurias Philippi querentes, & Asiæ civitates solicitari nunciantes. Quibus responsum est, curæ Asianarum rerum Senatui fore. [*Liv. lib. 31. cum Justin. lib. 30. cap. 3.*]

A Romanis ad Reges Ptolemæum & Antiochum, ut controversias illorum dirimerent, tres legati missi sunt; C. Claudius Nero, M. Æmilius Lepidus, & P. Sempronius Tuditanus. Qui quum Rhodum venissent, de Abydi obsidione audientes & cum ipso Philippo colloqui cupientes, sicut in mandatis acceperant, inhibito itinere ad Reges, M. Æmilium, è tribus natu minimum, ad eum miserunt. Ille ad Abydum cum Philippo congressus, ei significavit, decrevisse Senatum ab ipso petere, ne ullâ cum Græcorum gente bellaret, neve Ptolemæi rebus manus injiceret; & ut pro injuriis Attalo atque Rhodiis illatis judicium subiret. Hæc si faceret, quo minùs pace frueretur, nihil vetare: si non obtemperaret, bellum illi à populo Romano esse paratum. Cui Rex: « Ætas, inquit, & forma, & super omnia Romanum nomen te feroci« orem facit. Ego autem primùm velim vos fœderum memores servare

« mecum pacem; si bello lacesseritis, mihi quoque in animo est facere, « ut regnum Macedonum nomenque, haud minùs quàm Romanum, « nobile bello sentiatis. [*Id.ibid. cum Polyb.pag.*738.739.787.788.]

M. Æmilium Lepidum hunc à Romanis in Ægyptum etiam missum fuisse, ut tutorio nomine regnum pupilli (Ptol. Epiphanis) administraret, refert Justinus: [*lib.* 30. *cap.* 3.] sive legatione Alexandrinorum exorati illi fuerint, *ut tutelam pupilli susciperent, tuerentúrque regnum Ægypti, quod jam Philippus & Antiochus factâ inter se pactione divisisse* dicebantur; [*ibid. cap.* 2.] sive pupillus *postremis patris precibus* fidei ipsorum fuerit traditus, ut idem alibi significat. [*lib.* 31.*cap.* 1.] De quo Valerius Maximus, lib.6. cap.6. *Cùm Ptolemæus rex tutorem populum Romanum filio reliquisset, Senatus M. Æmilium Lepidum Pont. Max. bis Consulem ad pueri tutelam gerendam Alexandriam misit: amplissimique & integerrimi viri sanctitatem Reipublicæ usibus & sacris operatam externæ procurationi vacare voluit; ne fides civitatis nostræ frustra petita existimaretur.* Putabat nimirum tutorio munere tunc illum fuisse functum, quando Pontifex Maximus esset, & secundum Consulatum gesserat: (quum eo tamen tempore Epiphanes in vivis esse desiisset:) quia nummos, ut videtur, viderat, in quibus unà cum illis dignitatibus etiam veteris honoris tutorii memoriam conjunctam reperit. Nam & ad hunc usque diem denarii extant argentei, quibus in altero latere inscripta est ALEXANDREA. in altero, S.C.M. LEPIDUS. PONT. MAX. TUTOR. REG. qui etiam, in effigie appositâ, adolescentulo à dextris stanti cum sceptro in manu coronam imponere cernitur.

Athenienses, agro ipsorum à Philippi copiis pervastato, à Romanis, Rhodiis, Attalo & Ptolemæo rege auxilium petierunt. [*Liv.lib.*31.]

Romanorum & Rhodiorum legati simul cum Attalo Athenis convenientes, communi consensu bellum adversus Philippum decreverunt. Honores primùm regi Attalo immodici, deinde & Rhodiis ab Atheniensibus sunt habiti. Etiam tribum unam de nomine Attali nuncupârunt; ad decem veteres tribus addendam. [*Id.ibid. Polyb.legat.*3.*pag.* 786.787.]

Dum bellum adversus Philippum à Romanis apparatur, legati à rege Ptolemæo (vel curatoribus ejus potiùs) venerunt, qui nunciârunt, Athenienses adversus Philippum petisse ab Rege auxilium. cæterùm etsi communes socii sint, tamen nisi ex auctoritate populi Romani, neque classem neque exercitum, defendendi aut oppugnandi cujusquam causâ, Regem in Græciam missurum esse. vel quieturum eum in regno, si populo Romano socios defendere libeat: vel Romanos quiescere, si malint, passurum; atque ipsum auxilia, quæ facilè adversus Philippum tueri Athenas possent, missurum. Gratiæ Regi ab Senatu actæ, responsúmque, tutari socios populo Romano in animo esse: si quâ re ad id bellum opus sit, indicaturos Regi; regníque ejus opes scire subsidia firma ac fidelia suæ Reipublicæ esse. Munera deinde legatis, in singulos quinûm millium æris, ex Senatus consulto missa. [*Liv.ibid.*]

Anno 54 (ita enim in MS. Græco Lambethano rectè legitur, non 52 ut in vulgato) secundæ Periodi Calippicæ, Nabonasari 547 mensis Me-

sor

sori die 16 (Septembris Juliani die 22) horâ post meridiem 7¹, Eclipsis Lunæ Alexandriæ est observata. [*Ptolem.lib.4. cap.11.*]

3804 Autumno ferme exacto, P. Sulpitius Galba Consul cum exercitu adversus Philippum in Macedoniam trajecit. Ibi ei præsto fuere Atheniensium legati, orantes, ut se obsidione eximeret. Missus extemplo Athenas est C. Claudius Cento cum 20 longis navibus & militum copiis. Non enim Philippus ipse Athenas obsidebat; sed eo maximè tempore Abydum oppugnabat. [*Liv.lib.31.*]

Abydeni, juramenti sui memores, adeò pertinaciter pugnaverunt; ut cùm nox prælium diremptura esset, Rex prior, territus rabie eorum, pugnâ abstiterit. Glaucides & Theognetus cum è senioribus illis aliquot, quibus atrocior pars facinoris delegata erat, quum paucos & confectos vulneribus ac lassitudine superesse prælio cernerent; luce primâ, Sacerdotes cum infulis ad urbem dedendam Philippo miserunt. Verùm tanta rabies multitudinem invasit; ut repentè omnes ad cædem conjugum liberorúmque discurrerent, séque ipsi per omnes vias lethi interficerent. Obstupefactus eo furore Rex suppressit impetum militum, & triduum se ad moriendum Abydenis dare dixit: quo spatio plura facinora in se victi ediderunt, quàm infesti edidissent victores; nec nisi quem vincula aut alia necessitas mori prohibuit, quisquam vivus in potestatem venit. Rex opibus Abydenorum potitus, quas ut perderentur ipsi simul coacervaverant, urbi præsidio imposito, discessit. [*Liv. ibid. Polyb.lib.16.pag.738.739.*]

Bargyliis ille moratus, de Attali, Rhodiorum & Romanorum bellicis adversus ipsum apparatibus admodum erat sollicitus. Et cùm ejus copiæ fame laborarent; alimenta eis modica partim Lydiæ præfectus Zeuxis, partim Mylasenses & Alabadenses & Magnetes suppeditabant. Quibus cùm aliquid offerrent, præter ingenium adulabatur; cùm nihil dabant, insidias comparabat. Denique Mylasensium urbi structis operâ Philoclis insidiis, ob imprudentiam frustratus recessit: & Alabadensium agros quasi hostiles vastavit, causatus alimenta militi suo conquirenda esse. [*Polyb.lib.16. in Excerptis Valesii, pag.86.89.*]

Anno 55 secundæ Periodi Calippicæ, Nabonasari 548, mensis Mechir die 9, sub mediam noctem, (Martii Juliani die 20 ineunte) Alexandriæ Luna tota defecit. [*Ptolem.lib.4.cap.11.*] 4514 200

Insequente æstate, bellum à Romanis, adjuvantibus rege Attalo & Rhodiis, adversus Philippum sociósque ejus in Macedoniâ gestum est. [*Liv.lib.31.*]

Scopas, Ætolorum gentis princeps, ab Alexandriâ magno cum pondere auri ab rege Ptolemæo missus, sex millia peditum, & equites mercede conductos Ægyptum avexit. Nec ex juventute Ætolorum quenquam reliquisset, ni Damocritus nunc belli quod instaret nunc futuræ solitudinis admonens (incertum curâ gentis, an ut adversaretur Scopæ, parum donis cultus) partem juniorum castigando domi continuisset. [*Id.ibid.*]

Circa hæc tempora, mortuo Josepho Tobiæ filio, populus Hierosolymitanus seditionibus agitatus est propter ejus filios; dum majores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. Plerique enim favebant senio-

ſenioribus, & in his Simon Pontifex propter cognationem. [*Joſeph. lib.*12. *cap.*5.]

Anno 55 ſecundæ Periodi Calippicæ, Nabonaſari 548, menſis Meſori die 5, poſt mediam noctem horâ 3ª, (Septembris Juliani die 12 ineunte) Alexandriæ Luna tota defecit. [*Ptolem.lib.*4.*cap.*11.]

Attalus ante autumnale æquinoctium deditione Oreum recepit, Athenis ſacris Eleuſiniis interfuit, deinde in Aſiam ſe recepit; Ageſimbroto & Rhodiis domum remiſſis. [*Liv.lib.*31.]

3805 Poſt Simonem II. filius ejus Onias III. ſummum Pontificatum apud Judæos geſſit. [*Joſeph.lib.*12. *cap.*4.5.] vir bonus & benignus, verecundus quidem viſu, ſed moribus mitis, & ſermones decenter efferens; qui à puero laborem conſumpſerat in rebus omnibus quæ virtutis ſunt propriæ. [II *Maccab.* XV. 12.] In Faſtis Siculis (nam Græca Euſebiana Scaligeri hîc nos deficiunt) tribuuntur illi anni 24. 4515 199

3806 *a.* Ptolemæus Epiphanes magnum exercitum duce Scopâ miſit in Cœleſyriam; qui & multas ejus urbes & Judæam vi in ejus poteſtatem retraxit: ut in lib.12. Antiquit: cap.3. refert Joſephus; addito etiam Polybii hoc, ex libro hiſtoriarum 16, teſtimonio. ὁ δὲ τοῦ Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. *Scopas copiarum Ptolemai Dux, ad ſuperiores regiones verſo impetu, per hyemem Judaorum gentem ſubegit.* De quo & Hieronymus, in Daniel. cap.11. *Cùm Antiochus teneret Judaam, miſſus Scopas Ætolus, dux Ptolemai partium, adverſus Antiochum fortiter dimicavit: cepitque Judaam, & optimates Ptolemai partium ſecum abducens, in Ægyptum reverſus eſt.*

Antiochus interim regnum Attali, præſidiis navalibus terreſtribuſque vacuum, (quibus ille tum in Macedonico bello Romanam rem juvabat) invaſit. [*Liv.lib.* 32.]

b. Senatus Romanus, hâc de re legatorum Attali querelâ auditâ, ad Antiochum legatos miſit, qui nunciarent, Attali naviúmque ejus & militum operâ adverſus Philippum communem hoſtem uti populum Romanum. gratum eum facturum Senatui, ſi regno Attali abſtineat, bellóque abſiſtat. æquum eſſe ſocios & amicos populi Romani reges, inter ſe quoque ipſos pacem ſervare. Quorum auctoritate motus Antiochus, finibus Attali exercitum deduxit. Ob quod beneficium legati ab Attalo gratias Senatui egerunt; & coronam auream 246 pondo in Capitolio poſuerunt. [*Id.ibid.*] 4516 198

c. Duæ ex Aſiâ claſſes profectæ, una 24 quinqueremium cum Attalo rege, Rhodia altera 20 navium tectarum cui Ageſimbrotus præerat claſſi Romanæ ſe adjungentes, Philippum perſequebantur. [*Ibid.*]

d. Eâ æſtate, Antiochum omnes quæ in Cœleſyriâ civitates Ptolemæi erant in ſuam poteſtatem redegiſſe, in libro 33 Livius indicat. Eodémque anno Antiochum, Scopâ ſuperato, Syriæ urbes recepiſſe & Judæis voluntate conjunctum fuiſſe, in Euſebiano Chronico legimus.

Antiochus enim ad fontes Jordanis (ubi Paneas condita eſt) cum Scopâ prælio congreſſus, factus eſt ſuperior: cúmque recepiſſet occupatas à Scopâ urbes unâ cum Samariâ, Judæi quoque ultrò deditionem

fecerunt;

fecerunt; receptúmque intra mœnia ejus exercitum & elephantos liberaliter aluerunt, & oppugnantibus præsidium in arce à Scopâ relictum impigrè auxilium tulerunt. Ita Josephus, libro 12. Antiquit. cap.3. ex ipsius Antiochi ad Ptolemæum præfectum epistolâ hoc confirmans. ubi etiam ex Polybii libro 16 refert, quomodo victo Scopâ Antiochus Bataneam, Samariam, Abila & Gadara recepit; móxque Judæi qui Hierosolyma & celebre ejus loci templum incolunt, ad eum defecerunt. Quomodo etiam Gazensium urbem (qui in Ptolemæi fide constantissimè permanserunt) Antiochus obsederit & vastaverit, in eodem libro explicavit Polybius. [*Vide Excerpt. Valesii, pag.*77. *&* 86.]

Prælium quo ad Panium (juxta fontes Jordanis) cum Scopâ conflixit Antiochus, Zeno Rhodius, in ἐντοπίῳ suâ historiâ, (cujus in libro 7° meminit Laërtius) copiosè descripsit: ejúsque narrationis capita præcipua, accuratiore Polybii censurâ notata, cum aliis Excerptis Polybianis, legenda nobis exhibuit vir eruditissimus Henricus Valesius. [*pag.* 77.78. *&* 81.] Fugavit verò in eo prælio Scopam Antiochus, & cum decem millibus armatorum obsedit clausum in Sidone. Ob quem liberandum misit Ptolemæus duces inclytos, Æropum & Menoclem & Damoxenum. Sed obsidionem solvere non potuit: donec fame superatus Scopas manus dedit, & nudus cum sociis dimissus est. [*Hieronym. in Daniel. cap.*11.]

3807 a. Ita Antiochus Phœnicem, cæteràsque Syriæ quidem, sed juris Ægypti civitates cùm invasisset; [*Justin.lib.*31. *cap.*1.] victoriâ illâ ad Panium partâ, Syriæ regibus Cœlesyriam & Phœniciam deinceps possidendam reliquit. [*Polyb. legat.*72. *pag.*893.] Ipse verò Antiochus in hyberna Antiochiam concessit. [*Liv.lib.*33.]

Anno Nabonasari 551, & tribus annis antecedentibus, 17 dies mensis Athyr vagi, à quo usque ad 21 (teste Plutarcho in lib. de Iside & Osiride) Isia ab Ægyptiis celebrabantur, incidebat in diem 28 Decembris Juliani; ubi Eudoxum Brumale solstitium collocavisse, in 7° capite libelli nostri de Macedonum & Asianorum anno Solari ostendimus. Hoc quum Dositheus in Octaëteride suâ (quam Eudoxo inscriptam fuisse, Censorinus nos edocet) vel in Parapegmate illi annexo, quod *Colonia* (prope Athenas, vel *Colonis* potiùs in Æolide) ille edidit, hoc tempore notavisset: inde apud Græcos opinio illa invaluit, cujus in 6° capite astronomici sui operis meminit Gemînus; secundùm Ægyptios & secundùm Eudoxum in brumale solstitium Isia semper incidere. quem errorem ab Eratosthene quoque in commentario de Octaëteride detectum fuisse, idem ibidem significat.

Hâc hyeme Philippus rex cum Romano Consule Tito Quinctio Flaminino de pacis conditionibus colloquium habuit: inter quas & hæc à Flaminino est proposita; Ptolemæo regi Ægypti urbes omnes à Philippo esse reddendas, quas post Philopatoris Ptolemæi mortem occupâsset. [*Polyb.lib.*17. *pag.*743. *Liv.lib.*32.]

b. Eodem anno inter insulas Theramenem (sive Theram) & Therasiam, medio utriusque ripæ & maris spatio terræmotus fuit: in quo, repentè ex profundo cum calidis aquis insula emersit. In Asiâ quoque eâdem 4517 197

die idem motus terræ Rhodum, multásque alias civitates gravi ruinarum labe concussit, quasdam solidas absorbuit. Quo prodigio territis omnibus, vates cecinere, oriens Romanorum imperium, vetus Græcorum ac Macedonum voraturum. [*Justin. lib.30.cap.4.*]

c. Initio veris Quinctius Flamininus, Attalo Elatiam accersito, Thebas cum eo profectus est, ut Bœotos cum Romanis societate jungeret. Ubi quum majore quàm ætas ferret impetu orationem ad Bœotos hâc de re haberet Attalus; segnior jam & infirmior quàm ut contentionem dicendi sustineret, subitâ vertigine aut rheumate correptus, in concione ipsâ obmutuit, & concidit. Hinc parte membrorum captus, Thebis æger ille decubuit. Quinctius, postquam non vitæ præsens periculum vis morbi attulisse sed membrorum debilitatem visa esset, relicto eo ad curationem necessariam corporis, Elatiam unde profectus erat rediit. [*Livius, initio libri 33. ex codice Bambergensi Romæ, & Parisiis anno 1616. editi; cum Plutarcho in Q. Flaminino.*]

Principio ejusdem veris Antiochus, præmissis terrâ cum exercitu filiis duobus Ardue ac Mithridate, jussísque Sardibus se opperiri, ipse cum classe centum tectarum navium, ad hoc levioribus navigiis cercurísque ac lembis proficiscitur: simul per omnem oram Ciliciæ & Cariæ tentaturus urbes quæ in ditione Ptolemæi essent; simul Philippum exercitu navibúsque adjuturus. Zephyrio, & Solis, & Aphrodisiade, & (superato Anemurio Ciliciæ promontorio) Selinunte, alisque ejus oræ castellis omnibus, aut metu aut voluntate sine certamine in deditionem acceptis; Coracesium præter spem portas illi occlusit. [*Liv.lib.33.*]

Dum Coracesium Antiochus oppugnabat, legati à Rhodiis missi ei denunciârunt; si intra Nephelida promontorium Ciliciæ copias suas non contineret, se obviam ituros: non ab odio ullo, sed ne conjungi cum Philippo paterentur, & impedimento esset Romanis liberantibus Græciam. Quibus auditis, iræ Rex temperavit, & legatos se Rhodum missurum respondit: iisque mandaturum, ut renovarent vetusta jura cum eâ civitate, sua, majorúmque suorum; & vetarent eos adventum pertimescere regis, nihil his aut sociis eorum noxæ futurum fraudíve. Nam Romanorum amicitiam se non violaturum, argumento & suam recentem ad eos legationem esse, & Senatus honorifica in se decreta responsáque. [*Id.ibid.*]

Rhodii Peræam (quæ regio est continentis adversus insulam) à Philippo occupatam, à suis majoribus possessam, armis sibi vendicârunt, Pausistrato prætore; fugatis Macedonibus, cum regio præfecto Dinocrate. Quòd si confestim victores Stratoniceam petiissent; poterant eam quoque urbem sine certamine recipere. At quia in castra receperunt se, Dinocrates cum reliquiis copiarum eam ita firmavit, ut frustra ea mox à Rhodiis oppugnaretur. Rem gestam pluribus narrat Livius, libro 33.

Attalus æger Thebis Pergamum navibus advectus, moritur. [*Id. ibid. Polyb. pag.820. Plutarch. in Qu. Flamin.*] Vixit annos 72. regnavit 44. [*Liv. ibid. Polyb. in Excerptis Valesii, pag.102 & apud Suid. in* Ἄτταλος.] licèt 43 tantùm annos illi Strabo tribuat. [*lib.13.pa.624.*]

Uxo-

Uxorem & liberos quatuor habuit superstites. [*Liv. ibid.*] uxorem Apollonidem Cyzicenam, & filios ex eâ susceptos, Eumenem, Attalum, Philetærum, & Athenæum: quorum natu maximus Eumenes post patrem regnavit. [*Strabo, ut supr. Plutarch.* περὶ φιλαδελφίας.] qui tres minores natu fratres, & ætate & industriâ pollentes, ita in officio continuit, ut custodes regni ac dignitatis suæ eos haberet satellites. [*Polyb. in Excerpt. Valesii pag. 169. & apud Suid. in* Ἄτλαλ@.] Unde mater eorum prædicabat subinde se beatam, non propter divitias vel imperium, sed quòd tres filios videret natu maximi esse satellites; eúmque in medio ipsorum gladios hastásque ferentium absque metu versari. [*Plutarch. ut supr.*] De Apollonide sive Apolloniade, & liberorum in eam amore, videndus etiam Polybius, in Excerptis Valesii [*pag.* 113. 114.] & apud Suidam, in Ἀπολλωνίας.]

d. Debellato ad Cynoscephalas in Thessaliâ Philippo (cujus victoriæ in I Maccab. VIII. facta est mentio) Flamininus conditiones pacis dedit; non aliam magis ob causam, quàm quòd Antiochum è Syriâ cum exercitu esse profectum & Europam versus iter instituisse intellexerat. Quatuórque mensium induciæ Philippo sunt concessæ, ut legatos hâc de re Romam mitteret, & Senatui arbitrium omne deferret. [*Polyb. legat. 6. pag. 792. Liv. lib. 33. edit. Rom. & Paris.*]

Rhodii, auditâ Philippi clade, curam non omiserunt tuendæ libertatis civitatum sociarum Ptolemæi, quibus bellum ab Antiocho imminebat. Nam alias auxiliis juverunt, alias providendo ac præmonendo conatus hostis causâque libertatis fuerunt Cauniis, Myndiis, Halicarnassensibus, Samiísque. [*Liv. lib. 33.*] Ex urbibus tamen quæ à Ptolemæi partibus tenebantur, captæ ab Antiocho sunt post Coracesium, Corycos, Andriace, Limyra, Patara, Xanthus, & ad extremum Ephesus. [*Hieronym. in Daniel. cap. 11.*]

3808 a. Antiochus, cùm hybernaret Ephesi, omnes Asiæ civitates in antiquam imperii formulam redigere est conatus. Et alias quidem videbat facile jugum accepturas: de Smyrnâ in Æolide, & Lampsaco in Hellesponto cùm dubitaret, monita simul & vim afferebat; ne earum urbium exemplum reliquæ in repugnando sequerentur. Misit ergo ex Ephesio qui Smyrnam, & ex Abydo qui Lampsacum obsiderent. [*Liv. lib. 33.*] Adversus quem Smyrnæi Lampsaceníque, & cæteri, qui recusabant imperata facere, missâ ad Flamininum legatione, Romanorum opem auxiliúmque petiere. [*Appian. Syriac. pag. 87.*]

Claudio Marcello Consule, paulo postquàm initus ab illo fuit magistratus, Romam legati venerunt de fœdere iciendo cum Philippo acturi. Et Senatusconsulto tum constitutum est: « Ut Græci omnes, « & qui in Asiâ degunt & qui in Europâ, liberi sint, suísque legibus « utantur. Ut qui in Philippi ditione sunt, & si quas ille urbes Græco« rum præsidiis tenet, eas ante celebrationem ludicri Isthmiorum Ro« manis Philippus tradat. Eas quæ in Asiâ sunt, Euromum, Pedasa, « Bargylia, Iassum, Abydum, Thasum, Myrinam, Perinthum, dedu« ctis inde præsidiis, liberos esse sinat. Ne cum Eumene Attali filio (id « enim etiam nominatim adjectum scribit Valerius Antias) novo rege « bellum gerat. De liberatione Cianorum scribat T. Quinctius Flami-

 « ninus

" ninus ad Prusiam, quid Senatui placeat, &c. Atque ad ista exequenda, Senatus decem viros è primoribus lectos in Græciam misit. [*Polyb. legat.7. pag.793. & legat.9. 795. Liv. lib.33.*]

b. Isthmiorum celebritate peractâ, in quâ Græcorum libertas publicâ præconis voce promulgata est, Titus Flamininus & decem viri Româ missi, Hegesianactem & Lysiam, qui ab Antiocho ad Titum legati venerant, audierunt. Jusserunt verò Antiochum liberis in Asiâ civitatibus abstinere, neque ullam earum bello lacessere; iis item excedere quæ Ptolemæi aut Philippi fuissent, priusquam illas occupâsset: denuntiarúntque insuper, ne in Europam aut ipse transiret, aut copias trajiceret; addiderúntque, quosdam è suo numero ad Antiochum esse venturos. [*Polyb. legat. 9. pag. 798. 799. Liv. lib.33.*] 4518 196

Dimisso conventu, decem Romanorum legati partiti munia inter se, ad liberandas suæ quisque regionis civitates discesserunt. Ac Publius quidem Lentulus in Asiam Bargylia nave contendit, eámque urbem liberam esse jussit. Lucius Stertinius Hephæstiam & Thasum & Thraciæ urbes adiit, atque idem fecit. Publius Villius & Lucius Terentius ad Regem Antiochum est profectus: Cn. Cornelius ad Regem Philippum. [*Polyb. legat.9. pag.799. Liv. lib.33. Plutarch. in Flaminino.*]

c. Initio veris Antiochus navibus ab Epheso profectus, Hellespontum petiit, & terrestribus copiis ab Abydo trajectis, & cum navalibus conjunctis, Chersonesi urbes deditione accepit. Inde Lysimachiam venit: quam Thracum impetu paucis antè annis deletam, de integro condere cœpit; ut Seleucus filius eam sedem regni haberet. [*Liv. lib.33. Appian. Syriac. pag.86.87.*]

Quum ex animi sententiâ Antiocho inceptum procederet, atque is jam in Thraciâ esset, venit Selymbriam L. Cornelius; qui legatus à Senatu missus fuerat ad pacem conciliandam inter ipsum Antiochum & Ptolemæum. E decem Romanorum legatis, P. Lentulus à Bargyliis, L. Terentius & P. Villius à Thasso, Lysimachiam petierunt. Eôdem & à Selymbriâ L. Cornelius, & ex Thraciâ post paucos dies Antiochus convenerunt. Hegesianax quoque & Lysias, qui ad Titum Flamininum ab Antiocho missi fuerant, in tempus illius conventus inciderunt. Ibi L. Cornelius æquum censebat, ut Ptolemæo cederet Antiochus urbes ditionis ejus, quas ipse recèns occupaverat; iis verò quæ à Philippo (à Romanis jam devicto) erant possessæ excederet: monebátque, ut à liberis civitatibus abstineret. Rex ante omnia mirari se dixit, quonam jure Romani de Asiæ urbibus controversiam sibi moveant; cùm ille de iis quæ in Italiâ gerantur nihil quicquam inquireret. Græcorum liberas civitates, quæ sunt in Asiâ, libertatem nancisci debere, non ex Romanorum jussione, sed ex beneficio suo. Sibi denique cum Ptolemæo & amicitiam esse, & id agere se, ut brevi etiam affinitas jungatur. [*Polyb. pag. 800. 769. & 770. Liv. lib. 33. Appian. Syriac. pag. 87.88.*]

Quum dixisset L. Cornelius æquum videri, ut Lampsaceni Smyrnæíque vocarentur, & dicendi potestas illis fieret, ita est factum. Aderant Lampsacenorum quidem legati Parmenion & Pythodorus; Smyrnæorum

orum verò, Cœranus. Quibus liberam orationem habentibus, indignatus Rex, quòd videretur apud judices Romanos eorum quæ fecisset rationem contendentibus secum reddere; loquentem Parmenionem tacere jussit: non sub Romanis judicibus, sed Rhodiis, disceptare hasce controversias sibi placere affirmans. Ita colloquium tunc est solutum, quum nullo modo inter ipsos convenisset. [*Polyb. lib.* 17. *pag.* 770.]

Polycrates, cujus fidei Cypri administratio & omnium redituum qui inde proveniunt fuit commissa, traditâ provinciâ Ptolemæo Megapolitano, Alexandriam veniens, pecuniæ vim non mediocrem Ptolemæo Epiphani inde advexit. Eam ob causam magno omnium applausu tunc exceptus est. [*Id. pag.* 773.]

Sub illius adventum, Ætolorum motus Scopâ duce extitit: qui cùm & numerosam militum manum haberet, & tempus esset nactus opportunum, Rege adhuc puero; dum cunctatur, dum deliberat, præventus est. Nam ubi didicit Aristomenes amicos illum suos domum cogere, & unâ cum ipsis consultare; missis satellitum nonnullis, ad Regium concilium eum vocavit. Scopæ verò repente adeò externata mens est, ut neque eorum quæ moliebatur tentare quicquam auderet, nec Regi parere, cùm ab eo vocaretur, sustineret. Demum Aristomenes, cognitâ ipsius inopiâ consilii, domum ipsius militibus circumdat, & per Ptolemæum Eumenis filium adducendum curat. [*Ibid. pag.* 771.]

Qui ubi concilium est ingressus, à Rege primùm, deinde à Polycrate & Aristomene accusatus, omnium non Regiorum solùm, sed etiam exterarum gentium legatorum quotquot aderant, sententiâ damnatus est. Aristomenes enim, quando ipsum accusaturus erat, tum alios Græcos viros illustres secum accepit, tum etiam legatos Ætolorum qui de pace fuerant missi: inter quos Dorymachus erat Nicostrati filius. Scopas igitur, unâ cum amicis qui eum ad Concilium sequebantur, in carcerem est conjectus. Proximâ deinde nocte, Aristomenes Scopam quidem & ejus cognatos omnes veneno sustulit: Dicæarchum verò, hominem insigniter impium, tormentis excruciatum necavit. Hic enim Dicæarchus ille erat qui præfectus navium Philippi, in Cycladibus insulis bello vexandis, in portu duas excitavit aras, unam *Impietati*, alteram *Iniquitati*; iisque ut Diis sacrificavit. E cæteris Ætolis siqui fuerunt qui redire in patriam vellent, abeundi & omnia sua auferendi potestatem Rex cunctis fecit. [*Ibid. pag.* 772.]

Ætolorum motu composito, evestigio aulici ad consueta solennia quando aliquis Rex salutatur, quæ Anaclateria vocant, celebranda se comparant: ætate quidem necdum exigente, sed quòd existimarent, ubi innotuisset sui juris & arbitrii Regem esse factum, in aliquo meliore statu ipsius regnum fore quieturum, & ab eo principio aliquid semper deinceps incrementi accepturum. Proviso igitur rerum omnium magnifico apparatu, pro dignitate regni quòd destinaverant sunt exsecuti. [*Ibid. pag.* 773.]

Dum disceptationes per dies aliquot Lysimachiæ inter Antiochum & Romanorum legatos haberentur, rumor (ex illâ Scopæ, ut videtur,

conjuratione ortus) sine ullo satis certo authore de morte Ptolemæi regis, ut nullus exitus imponeretur sermonibus effecit. nam dissimulabat pars utraque se audisse. Et L. Cornelius, cui legatio ad duos reges Antiochum Ptolemæúmque mandata erat, spatium modici temporis ad conveniendum Ptolemæum petebat; ut priusquam moveretur aliquid in novâ possessione regni, perveniret in Ægyptum. Et Antiochus suam fore Ægyptum, si tum occasio esset, censebat. Itaque dimissis Romanis, relictóque Seleuco filio cum terrestribus copiis ad restituendam ut instituerat Lysimachiam; ipse omni classe navigans Ephesum, legatis ad Quinctium Flamininum missis qui ad fidem de societate agerent, oram Asiæ legens, pervenit in Lyciam: Patarísque cognito vivere Ptolemæum, navigandi in Ægyptum omissum consilium est. [*Liv. lib.* 33. *Appian. Syriac. pag.* 88.]

3809 a. Antiochus ad Cyprum, quâ se potiturum sperabat, properans, quum Chelidonium promontorium superâsset, paulisper seditione remigum est retentus in Pamphyliâ circa Eurymedontem amnem. Inde profectum eum ad capita (quæ vocant) Sari fluminis, fœda tempestas oborta propè cum omni classe demersit. Multæ naves ejectæ: multæ ita haustæ mari, ut nemo in terram enaverit. Magna vis hominum ibi interiit, non remigum tantùm, militúmque ignotorum, sed etiam insignium amicorum. Collectis reliquiis naufragii, quum res non in eo esset ut Cyprum tentaret, in Seleuciam Syriæ delatus, classem quassatam reparavit; & ibi celebravit liberorum nuptias, Antiochi & Laodices, quos matrimonio junxerat. Deinde subduci navibus jussis (quia jam hyems instabat) ipse in hyberna Antiochiam processit. [*Id. ibid.*] 4519 195

b. Decem legati Romam reversi, de rebus Antiochi & ejus in Syriam profectione Senatum edocuerunt. [*Liv. lib.* 33.] Hannibalis æmuli, nuncios literásque ab eo ad Antiochum missas, & ab Rege ad eum clam legatos venisse, criminabantur. Quæ etsi falsa, apud timentes tamen pro veris habebantur. Itaque legati à Senatu Carthaginem missi sunt, qui apud eorum senatum arguerent Hannibalem cum Antiocho rege consilia belli inire, & eum quoquo modo tollendum curarent. [*Id. ibid. Justin. lib.* 31. *cap.* 1. 2.]

Flamininus legatis Antiochi de societate agentibus respondit, nihil se absentibus decem legatis sententiæ habere; Romam eundum ad Senatum iis esse. [*Liv. lib.* 34.]

Hannibal, Carthagine clàm se subducens, prospero cursu Tyrum pervenit: exceptúsque à conditoribus Carthaginis, ut aliâ patriâ est. Ibi paucos moratus dies, Antiochiam navigavit: unde profectum jam regem Antiochum quum audîsset, filium ejus solenne ludorum ad Daphnem celebrantem convenit; comitérque ab eo exceptus, nullam moram navigandi fecit. Ephesi regem est consecutus, fluctuantem adhuc animo, incertúmque de Romano bello. Sed haud parvum momentum animo ejus ad moliendum, adventus Hannibalis fecit: tantúsque ex eo ardor illi accessit, ut non tam de bello, quàm de præmiis victoriæ cogitaret. [*Liv. fin. lib.* 33. *cum Justin. lib.* 31. *cap.* 2. 3. *& Æmil. Probo, in Hannibale.*]

Hîc, quum Phormio Peripateticus aliquot horas de Imperatoris of-

ficio

ficio & omni re militari coram Hannibale copiosè disseruisset, dixisse Hannibal fertur, multos se deliros senes sæpe vidisse, sed qui magis quàm Phormio deliraret, vidisse neminem. [*Cicer. de Oratore, lib.* 2.]

c. T. Q. Flamininus, cum Eumene & Rhodiis, adversus Lacedæmonios & tyrannum eorum Nabidem bellum prosperè gessit. [*Liv. lib.* 34.]

M. Porcio [Catone] Consule, Smyrnæi primi templum urbis Romæ statuerunt. [*Tacit. Annal. lib.* 4.] quorum exemplum Alabandenses posteà secuti, & templum ejus fecerunt, & ludos ei anniversarios ut Divæ instituerunt. [*Liv. lib.* 43.]

3810 Eratosthenes Cyrenæus Aglai filius, quem non Grammaticum solùm sed etiam poëtam meritò quis vocârit & philosophum & geometram, quum 82 annos vixisset, mortuus est. [*Lucian. in* Μακροβίοις.] Cui in Bibliothecæ Alexandrinæ præfecturâ successit Apollonius *Alexandrinus* Callimachi discipulus, Argonauticorum scriptor: qui, quòd Rhodi diu commoratus esset, *Rhodii* cognomentum est adeptus. [*Suid. in* Ἀπολλώνιος.] 4520 194

Antiochus Judæorum erga se cognitâ voluntate magnis eos muneribus donat, & per epistolas crebris laudibus prosequitur. [*Euseb. Chronic.*] Extant hæ epistolæ apud Josephum, libro 12 Antiquit. cap. 3. in quarum unâ ad Ptolemæum præfectum scriptâ, variæ continentur donationes ac immunitates Urbi & Templo Hierosolymitano concessæ. In aliâ ad Zeuxidem, ex Judæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum in Phrygiam & Lydiam traduci jubentur; ad eos qui res novas ibi moliebantur in officio continendos.

3811 Antiochus cogitans Græciam invadere, & inde bellum adversus Romanos incipere, communicavit cum Hannibale id consilium: qui negabat opprimi Romanos nisi in Italiâ posse. Ad hoc sibi centum tectas naves, 16 millia peditum, mille equites deposcebat. Eâ se classe primùm Africam petiturum: magnopere confidere & Carthaginienses ad rebellandum ab se compelli posse; si illi cunctentur, se aliquâ parte Italiæ bellum excitaturum Romanis. In hanc sententiam cùm adduxisset Regem, non ipse quidem Africam accessit, (quemadmodum in Vitâ Hannibalis retulit Æmilius Probus) sed Aristonem quendam Tyrium nactus Ephesi, specie negotiationis Carthaginem misit, qui popularium animos ad bellum præpararet. Hunc Carthagine obversantem inimici Hannibalis comprehenderunt. Dúmque multis diebus in Senatu deliberaretur, an eum Romam ad purgandam publicam conscientiam mitterent, ille conscensâ nave ad Hannibalem profugit. Quo cognito, mitti legatos Romam, qui rem ad Consules & Senatum deferrent, placuit. [*Liv. lib.* 34. *Justin. lib.* 31. *cap.* 3. 4. *Appian. Syriac. pag.* 89. 90. 4521 193

Interim Antiochus legatos Romam misit Lysiam, Hegesianactem & Menippum, ut Senatus mentem pertentarent, quamvis aliud simulabat: ac si simpliciter ad amicitiam petendam jungendámque societatem eos misisset. Ab eis tamen significari jussit, mirari se, cur jubeatur Æolidis & Ioniæ urbibus abscedere, & quibusdam tributa remittere, & non miscere se negotiis Asiæ, & omittere avitam possessionem Thraciæ:

hæc

hæc enim jussa non in amicos, sed in victos competere. Legatis respondendi negotium Quinctio Flaminino & decem legatis, qui in Græciam missi fuerant, à Senatu delegatum est. A quibus cùm urgeretur, ut aut Antiochus omni Europâ abstineat, aut Romanis jus sit Asiæ civitatum amicitias & tueri quas habeant & novas complecti: à Regiis est responsum, se nec velle nec posse pacisci quicquam, quo regnum Antiochi minuatur. Ita integra dilata res est. [*Liv. ibid. Appian. pag.*89.]

Vixdum legati abierant, cùm à Carthagine legati bellum haud dubiè parare Antiochum, Hannibale ministro, attulerunt: injecerúntque curam, ne simul & Punicum bellum excitaretur. [*Liv.ibid.*]

3812 a. Antiochus rex hyeme Raphiæ in Phœnice (vel Palæstinâ) Ptolemæo regi Ægypti filiâ in matrimonium datâ, Antiochiam se recepit. [*Liv.lib.*35.] Certus enim jam bellum adversus Romanos gerere, propinquos reges connubiis sibi adjungendos putavit. misítque Ptolemæo in Ægyptum Cleopatram, Syram cognomine; in dotem addens Cœlesyriam, quam ei priùs ipse ademerat: demulcens adolescentem, ut bello Romano quiesceret. [*Appian.Syriac.pag.*88.] Hieronymus, in cap.11. Danielis, Antiochum ait, in Ægyptum regnum suum extendere volentem, filiam suam Cleopatram per Euclem Rhodium septimo anno regni adolescentis despondisse Ptolemæo, & tertiodecimo anno (juxta Chronicon Eusebii, quod ille sequitur; vel, juxta nostras rationes, duodecimo) tradidisse, datâ ei dotis nomine omni Cœlesyriâ & Judæâ: neque Ægyptum tamen obtinere potuisse, quia Ptolemæus Epiphanes & duces ejus, sentientes dolum, cautiùs se egerunt, & Cleopatra magis viri partes quàm parentis fovit. Josephus, libro 12. Antiquit. cap.3. Antiochum scribit, amicitiâ & fœdere Ptolemæo conjunctum, Cleopatram filiam in matrimonium ei dedisse, dotis nomine concessâ Cœlesyriâ, unâ cum Phœnice, Judæâ & Samariâ: divisísque inter utrumque regem vectigalibus, optimates suæ quemque patriæ imperatam pecuniam collegisse, & Regibus pependisse.

Antiochidem filiam aliam Ariarathi regi Cappadocum connubio jungendam misit Antiochus: & tertiam Eumeni regi Pergami. Sed hic, quia videbat eum jam bellum contra Romanos instituere, & in hunc usum affinitatem quærere, nuptias renuit. Mirantibúsque fratribus Attalo & Philetæro aspernari eum affinitatem tanti regis vicini, & ultro invitantis, ostendit imminere bellum: in quo si Romani (quod omnino credebat) superiores forent, firmiter suum regnum esset obtenturus; sin Antiocho victoria contingeret, aut à præpotente vicino spoliandus regno ille esset, aut majoris regis imperio subjiciendus. [*Appian.Syriac. pag.*88.89.] quâ de re videnda ipsius Eumenis oratio, apud Polybium in legat.25. & Livium libro 37.

b. Antiochus per Ciliciam, Tauro monte superato, extremo jam hyemis Ephesum pervenit. [*Liv.lib.*35.] 4522 192

Inde principio veris, Antiocho filio misso in Syriam ad custodiam ultimarum partium regni (ne quid absente se à tergo moveretur:) ipse cum omnibus terrestribus copiis ad Pisidas, qui circa Selgam incolunt, oppugnandos est profectus. [*Id.ibid.*]

Eo

Eo tempore Elæam venerunt legati à Romanis ad Antiochum missi; qui sub specie legationis, & Regis apparatum specularentur, & Hannibalem aut Romanis mitigarent, aut assiduo colloquio suspectum invisúmque Regi redderent. P. Sulpitius & P. Villius hi erant; qui Lysimachiæ antè apud Regem fuerant. [*Liv. lib. 34. & 35. Justin. lib. 31. cap. 4. Jul. Frontin. Stratagem. lib. 1. cap. 8. Appian. Syriac. pag. 90. 91.*]

Elæâ legati Pergamum ascenderunt, ubi Eumenis erat regia: quem priùs convenire jussi fuerant, quàm Antiochum adiissent. Ille, quantum authoritate aut consilio valebat, Romanos ad bellum contra Antiochum incitavit. Sulpitius æger Pergami substitit. Villius, quum Pisidiæ bello occupatum esse Antiochum audîsset, Ephesum profectus, dum paucos ibi moratur dies, dedit operam ut cum Hannibale, qui tum ibi fortè erat, sæpe congrederetur; ut animum ejus & tentaret, si quâ posset, & metum demeret periculi ei quicquam ab Romanis esse. [*Liv. lib. 35.*]

Claudius Quadrigarius, secutus Græcos Acilianos libros, P. Africanum in eâ fuisse legatione tradit: eúmque Ephesi collocutum cum Hannibale. Et sermonem etiam unum refert, quo quærenti Africano quem fuisse maximum imperatorem crederet, respondisse, Alexandrum Macedonum regem. Quærenti deinde quem secundum poneret, Pyrrhum dixisse. Exequenti, quem tertium diceret; semetipsum dixisse. Tum risum obortum Scipioni, & subjecisse. Quidnam tum diceres, si me vicisses? Tum me verò, inquit, & ante Alexandrum, & ante Pyrrhum, & ante omnes alios imperatores esse. Et perplexum Punico astu responsum, & assentationis genus Scipionem movisse: quòd è grege se imperatorum velut inæstimabilem secrevisset; & Alexandro præstantiorem vicisse innuisset. [*Id. ibid. cum Plutarcho in T. Q. Flaminino, & Appiano in Syriac. pag. 91. 92.*]

6. Villius ab Epheso Apameam processit. Eò & Antiochus audito Romanorum legatorum adventu occurrit. Apameæ congressis disceptatio eadem ferme fuit, quæ Romæ inter Quintium & legatos Regis fuerat. Mors nunciata Antiochi filii Regis, paulo antè in Syriam missi, diremit colloquium. Legatúsque Romanus, ne alieno tempore incommodus obversaretur, Pergamum concessit. Rex Ephesum, omisso quod inchoaverat bello, rediit. [*Liv. lib. 35.*]

Romani legati à Pergamo Ephesum accersiti, cum Minione quodam, amicorum Antiochi principe, colloquium habuerunt. Romanos accusabat Minio, quòd prætextu liberandi Græcos, Antiocho bellum pararent: cùm ipsi tam multos populos, clarásque urbes sibi subjectas haberent & vectigales, quæ olim liberæ ac sui juris erant. Respondente Sulpitio, & ad suas partes aliarum civitatum legatos (præparatos jam antè ab Eumene & instructos) advocante; è disceptatione altercatio facta est. [*Id. ibid.*]

Antiochus, auditâ Rhodiorum legatione, ipsos, & Byzantinos Cyzicenósque, & quicunque alii Græci Asiam accolunt, liberos fore pollicitus est, si Romanis ipse fœdere jungeretur: Æolas autem & Ionas eodem jure esse noluit, assuetos jamdudum parere barbaris etiam Asiæ regi-

regibus. Itaque Romani legati nullâ re impetratâ (non enim in hoc, sed exploratum venerant) in urbem reversi sunt. [*Appian. Syriac. pag.*92.]

3813 a. Post hos Ætolorum legati venerunt ad Regem, Thoante legationis ejus principe: qui offerebant ei totius Ætoliæ copiarum imperium, hortabantúrque ut in Græciam trajiceret tanquam ad rem paratam; nec sinebant ut expectaret exercitum descendentem à mediterraneis Asiæ regionibus. Quibus auscultans Antiochus in Græciam statim trajicere constituit. [*Id. ibid.pag.*92.93. *cum Polybio, lib.*3. *pag.*159. *& Justino, lib.*30. *cap.*4. *& lib.*32. *cap.*1.]

Priusquam solveret naves, Ilium à mari ascendit, ut Minervæ sacrificaret. Inde ad classem regressus, proficiscitur 40 tectis navibus, apertis 60. Ducentæ onerariæ cum omnis generis commeatu bellicóque alio apparatu sequebantur. Copiæ universæ, 10 millia peditum fuere, & 500 equites, cum sex elephantis: vix ad Græciam nudam occupandam satis copiarum, nedum ad sustinendum Romanum bellum. [*Liv. lib.*35.]

Eumenes statim fratrem Attalum Romam misit, qui nunciaret Antiochum Hellespontum cum exercitu transisse, atque Ætolos ita se parare, ut sub adventum ejus in armis essent. Et Eumeni absenti, & præsenti Attalo gratiæ actæ: atque huic ædes liberæ decretæ, & munera data. [*Id. ibid.*]

b. Circa hyemis ferè medium in urbe Demetriade consultatione de bello administrando ab Antiocho habitâ, prudentissimum Hannibalis consilium neglectum est: nisi quòd ad classem copiásque accersendas ex Asiâ Polyxenidas missus est. [*Liv. lib.* 36. *Justin.lib.*31. *cap.*5.6. *Appian.pag.*93.94.] 4523 191

Antiochus, amore captus virginis Chalcidensis Cleoptolemi hospitis sui filiæ, quinquagenario major, intermissis tanti belli curis, celebravit nuptias; Euboeæ nomine illi imposito. Reliquum quoque hyemis in conviviis & voluptatibus traduxit: exercitu etiam per totum id tempus soluto in otium ac delicias. [*Polyb.lib.*20. *apud Athenæum, lib.* 10. *cap.*12. *Diod. Sicul. & Dio, in Excerptis Valesii, pag.*296. *&* 609. *Liv.lib.*36. *Appian.pag.*96. *&* 98.]

M. Acilius Glabrio Consul ad quintum nonas Maias (qui eo anno, ut ex anni sequentis eclipsi colligitur, in Januarium Julianum incidit) paludatus Româ adversus Antiochum egressus est. [*Liv.lib.*36.]

Sub idem tempus legati ab duobus regibus, Philippo Macedoniæ & Ptolemæo Ægypti rege, Romam venerunt; pollicentes ad bellum auxilia, & pecuniam & frumentum. ab Ptolemæo etiam mille pondo auri, 20 millia pondo argenti allata. Nihil est acceptum, gratiæ Regibus actæ. Et cùm uterque se cum omnibus copiis in Ætoliam venturum, bellóque interfuturum polliceretur: Ptolemæo id remissum; Philippi legatis responsum, gratum eum Senatui populóque Romano acturum, si M. Acilio consuli non defuisset. [*Id. ibid.*]

c. Antiochus ab Acilio Consule & Catone tribuno militari ad Thermopylas superatus (quod prælium apud Livium, libro 36. Plutarchum in *Catone majore*, Appianum in Syriacis, & Frontinum libro 2. Strata-

gem.

gem. cap.4. habetur descriptum) & in Asiam fugatus, cum novâ nuptâ Ephesum secessit [*Liv. Justin. Appian. & Polyb. in Athenæo, lib.* 10. *cap.* 12.] Apud Tullium de Senectute ait Cato se ad Thermopylas Acilio Glabrione Consule, quarto à suo Consulatu anno, pugnavisse, Ipsúmque Catonem victoriæ nuncium Romam ab Acilio missum fuisse, & in ejus Vitâ Plutarchus, & in libro 36. Livius confirmat. Quæ de Buplago Syro & Publio duce Romano post hanc pugnam contigisse refert Antisthenes historicus, videnda apud Phlegontem Trallianum, in lib. de Mirabilib. cap.3.

Antiochus Ephesi securus admodum de bello Romano erat, tanquam non transituris in Asiam Romanis. Quam securitatem quum Hannibal illi excussisset: Rex à mediterraneis satrapiis properè copias convocavit ad mare; classem etiam apparans, cui præerat Polyxenidas exul Rhodius: móxque trajecit in Chersonesum, & rursus eam muniit; misso in Sestum & Abydum præsidio, per quas in Asiam trajectus erat Romanis legionibus. [*Liv. lib.* 36. *Appian. pag.* 99.]

3814 *a.* C. Livius Salinator (à Romanis ad classem missus successor Attilio) & rex Eumenes, Asiam classe petentes, obvium circa Phocæam Polyxenidam classis Antiochi præfectum in fugam conjiciunt, decem naves ejus demergunt, 13 capiunt, ipsi unicam eámque Punicam amittunt, fugientes Ephesum usque persequuntur. Rhodiis deinde (qui pugnâ jam peractâ cum 25 tectis navibus supervenerant) & Eumene domos dimissis, Romana classis ad Canas venit; & cùm jam hyemas appeteret, fossâ vallóque circundatis naves subductæ sunt. [*Liv. lib.* 36. *Appian. pag.* 99. 100.]

Cùm navalis hæc ad Coricum pugna ageretur, Magnesiam quæ ad Sipylum est rex Antiochus concesserat, ad terrestres copias comparandas. Superatum verò se tum quum audivisset, classi maximè reparandæ, ne totâ maris possessione pelleretur, intentus fuit. Itaque & Hannibalem in Syriam misit, ad Phoenicum accersendas naves: & Polyxenidam quassatas reficere & alias parare naves jussit. Ipse in Phrygiâ hybernavit: undique auxilia, etiam è Gallo-græciâ, accersens. [*Liv. lib.* 36. & 37. *Appian. pag.* 100.] Galatas enim muneribus & terrore apparatus in societatem belli pertraxit; ratus idoneos quos Romanis opponeret propter magnitudinem corporum [*Appian. pag.* 89.]

Legati ab Ptolemæo & Cleopatrâ, gratulantes quòd M. Acilius Consul Antiochum regem expulisset, Romam venerunt: ut in Asiam exercitum trajicerent adhortantes. Omnia enim perculsa metu non in Asiâ modò, sed etiam in Syriâ esse dicebant; séque ad ea quæ censuisset Senatus, paratos fore. Gratiæ ob hoc regibus actæ sunt, & legatis munera dari jussa, in singulos quaternûm millium æris. [*Liv. lib.* 37.]

Filium Seleucum in Æolide cum exercitu reliquit Antiochus, ad maritimas continendas urbes; quas illinc à Pergamo Eumenes, hinc à Phocæâ Erythrísque Romani solicitabant. Omne verò hybernorum tempus, partim sociis ferendo opem, partim quos in societatem pellicere non poterat depopulandis, Seleucus consumpsit. [*Id. ibid.*]

b. Mediâ ferme hyeme, rex Eumenes cum duobus millibus peditum & 100 equitibus Canas venit, ubi Romana classis hybernabat. Ibi quum 4524 190

magnam ille prædam agi poſſe dixiſſet ex hoſtium agro qui circa Thya-tira eſſet, hortando perpulit Livium ut quinque millia militum ſecum mitteret. Miſſi ingentem prædam intra paucos dies averterunt. [*Id. ibid.*]

Inter hæc Phocææ ſeditio orta, quibuſdam ad Antiochum multitudinis animos avocantibus. Gravia hyberna navium erant, grave tributum (quòd togæ 500 imperatæ erant cum 500 tunicis) gravis etiam inopia frumenti; propter quam naves quoque, et præſidium Romanum exceſſit. Tum verò liberata metu factio erat quæ plebem in concionibus ad Antiochum trahebat. Senatus et optimates in Romanâ ſocietate perſtandum cenſebant: ſed defectionis authores plus apud multitudinem valuerunt. [*Id. ibid.*]

Phocæenſium igitur magiſtratus, ſuſpectam multitudinis voluntatem habentes, legatione ad Seleucum Antiochi filium miſſâ, rogabant ne urbi ſuæ appropinquaret: ſibi enim propoſitum eſſe quieſcere, atque expectare quem exitum bellum univerſum nanciſceretur. Ille verò, cognitâ inclinatione animorum vulgi & frumenti apud eos inopiâ, nullo dato reſponſo urbem verſus duxit. [*Polyb. legat.* 18.]

Romæ cùm ambo Conſules, Lucius Cornelius Scipio & C. Lælius Nepos, Græciam provinciam ambirent, P. Scipio Africanus dixit, ſi provinciam Græciam Lucio fratri decreviſſent, legatum ſe illi in Aſiam iturum. Quæ vox magno aſſenſu audita ſuſtulit certamen: quòd Africano nemo aptior videretur, qui Hannibali opponeretur. [*Cicero, Philippic.* 11. *Liv. lib.* 37. *Valer. Maxim. lib.* 5. *cap.* 5. *Juſtin. lib.* 31. *cap.* 7.]

Per eos dies quibus Lucius Conſul ad bellum contra Antiochum eſt profectus, ludis Apollinaribus, ad quintum Idus Quintiles cœlo ſereno interdiu obſcurata lux eſt cùm Luna ſub orbem Solis ſubîſſet. [*Liv. lib.* 37.] Et certè horrendam Solis eclipſim Romæ non longè poſt Solis ortum die 14° Martii Juliani contigiſſe, calculus aſtronomicus demonſtrat. Cui ſi 5^m Iduum Quintilium tunc reſpondebat: ut Kalendæ Januariæ ſequentis anni in 29 diem Auguſti Juliani incurrant, erit conſectarium. Tanta tum Romani Kalendarii fuit perturbatio.

c. Sub æquinoctium vernum, Pauſiſtratus cum 36 Rhodiorum navibus, Livius cum 30 Romanorum, & Eumenes rex cum 7 quadriremibus ſuis Helleſpontum petierunt. In portum, quem vocant Achæorum, claſſem primùm Livius advertit: inde Ilium aſcendit, ſacrificióque Minervæ facto, legationes finitimas ab Eleunte & Dardano & Rhœteo, tradentes in fidem civitates ſuas benignè audivit. Inde ad Helleſponti fauces navigavit: & 10 navibus in ſtatione contra Abydum relictis, cæterâ claſſe in Europam ad Seſton oppugnandam trajecit. Quâ per deditionem receptâ, ad oppugnationem Abydi ſeſe expedivit. [*Liv. lib.* 37. *Appian. pag.* 101.]

Dum hæc in Helleſponto geruntur, Polyxenidas claſſis Regiæ præfectus, qui Rhodo tum exulabat, Pauſiſtrato Rhodiorum navium Duci regis Antiochi claſſem, aut totam aut majorem ejus partem, traditurum ſe ſimulat. Ille proditori nimiâ credulitate fidem adhibens Samum petiit: ubi cuſtodias negligentiùs adhibens, vitam cum 29 navibus amiſit.

Nam

Nam quinque tantùm Rhodiæ, cum duabus Cois, effugerunt. [*Iid.ib.*]

Sub idem tempus Seleucus proditam Phocæam, portâ unâ per custodes apertâ, recepit: & Cymæ, aliæque ejusdem oræ urbes ad eum metu defecerunt. [*Liv.*]

Dum hæc in Æolide geruntur, Abydus cùm per aliquot dies obsidionem toleràsset, præsidio regio tutante mœnia, jam omnibus fessis, Philotâ quoque præfecto præsidii permittente magistratus eorum cum Livio de conditionibus tradendæ urbis agebant. Sed cùm intervenisset nuncius Rhodiæ cladis Livius, obsidione Abydi & custodiâ Hellesponti extemplo relictâ, cum omni classe Phocæam petiit. Quam cùm teneri valido præsidio audîsset, nec procul Seleuci castra esse; depopulatus maritimam oram, & prædâ maximè hominum raptim in naves impositâ, tantum moratus dum Eumenes cum classe assequeretur, Samum petere intendit. Quò, tempestate jactatus, tandem pervenit: classémque suam cum Rhodiâ navium 20, cui Eudamus præfectus fuerat, ibi conjunxit. [*Liv.*]

Classe ita auctâ, profecti extemplo sunt Ephesum: & contra fauces portus instructâ in frontem navium acie stetere. Postequam nemo adversus ibat, classe divisâ, pars in salo in hostium portus in anchoris stetit, pars in terram milites exposuit. In eos jam ingentem prædam latè depopulato agro agentes, Andronicus Macedo (Nicandrum appellat Appianus) qui in præsidio Ephesi erat, eruptionem fecit; exutósque magnâ parte prædæ ad mare ac naves redegit. Qui mox inde Samum reversi sunt: quò & L. Æmilius Regillus Prætor, in Romanæ classis præfecturâ C. Livii successor, pervenit; cui à Chio eò trajicienti duæ Rhodiæ quadriremes missæ obviam à Livio, & rex Eumenes cum duabus quinqueremibus occurrit. [*Id. cum Appiano, pag.*102.]

Ibi concilio de bello navali habito, L. Æmilius cum totâ classe, ad inferendum hostibus terrorem, portum Ephesi; Livius Pataram Lyciæ adiit. Æmilius ab Epheso tempestate repulsus, irrito incepto, Samum rediit. Civitates quas Livius est prætervectus, Miletus, Myndus, Halicarnassus, Cnidus, Cous, imperata enixè fecerunt. Sed in Lyciâ malè à tempestate atque ab hoste acceptus, in Græciam transmisit; ut conventis Scipionibus, qui tum circa Thessaliam erant, in Italiam trajiceret. [*Liv.*]

Samum à Scipionibus ad L. Æmilium & Eumenem advenêre literæ; quibus de pactis induciis cum Ætolorum gente, & profectione terrestrium copiarum versus Hellespontum certiores fiebant. Antiocho similiter & filio ejus Seleuco eadem ab Ætolis sunt nuntiata. [*Polyb. legat.* 19.]

Legatione ab Eumene, societatis jungendæ causâ, in Achaiam missâ; multitudo Achæorum in concilio congregata societatem firmavit; & juvenum manum suppetias ei misit. [*Id. legat.*20.]

L. Æmilius cum totâ classe Miletum & cæteram sociorum oram prætervectus, in Bargylletico sinu exscensionem ad Iassum fecit. Urbem Antiochi tenebat præsidium, agrum circà Romani hostiliter depopulati sunt. Missis deinde qui per colloquia principum & magistratuum tentarent animos, postequam nihil in potestate suâ responderunt

 esse,

esse, Æmilius ad urbem oppugnandam duxit. Sed Iassensium exulum precibus moti Rhodii, Eumene etiam rege assumpto, pervicerunt, ut oppugnatione abstineretur. [*Liv.*]

Heraclienses Ponti, legatis ad Æmilium missis, literas ab eo humanitatis plenas acceperunt: quibus & amicum fore ipsis Senatum, nec ullâ in re prudentiam Romanorum & curam(si quando his indigeant) eis defuturam pollicebatur. [*Memnon. Excerpt.cap.*28.]

Dum Eumenes procul à domo cum Romanis & Rhodiis Lyciæ maritima oppugnabat, in fines regni illius Seleucus transiit. Ad Elæam primò infestis signis accessit: deinde omissâ oppugnatione urbis,agros hostiliter depopulatus, ad caput arcémque regni Pergamum oppugnandam duxit. Attalus Eumenis frater stationibus extra urbem positis, primò fatigare hostem excursionibus cœpit: deinde ut se infirmiorem vidit, mœnibus se continuit; & obsideri urbs cœpta est. [*Id.*]

Eodem ferme tempore & Antiochus ab Apameâ profectus, Sardibus primùm, deinde haud procul Seleuci castris ad caput Caici amnis stativa habuit, cum magno exercitu misto variis ex gentibus. Plurimum terroris in Gallorum mercede conductis quatuor millibus erat. Hos, paucis admistis, ad pervastandum passim Pergamenum agrum misit. [*Id.*]

Hæc cùm Sami Eumenes didicisset, avocatus domestico bello, cum classe Elæam petiit: indéque priusquam hostes sentirent Pergamum ingressus, levia per excursionem prælia ibi fecit. Post paucos verò dies Romana Rhodiáque classis, ut opem illi ferrent, Elæam ab Samo venerunt. [*Id.*]

Cùm tot classes in unum convenisse portum Antiocho allatum esset; & sub idem tempus audivisset Consulem cum exercitu in Macedoniâ esse, pararíque quæ ad transitum Hellesponti opus essent: de pace cum Romanis, Eumene & Rhodiis agendum sibi statuit. Motis igitur castris ad Elæam accessit: & tumulo quodam adversus urbem occupato, peditum omnes copias ibi constituit; & cum equitatu (erant autem supra sex millia equitum) in campos sub ipsa Elææ mœnia descendit. Missis deinde in urbem qui de pace agerent: L. Æmilius Eumene à Pergamo accito, Rhodiorum etiam navarchis Eudamo & Pamphilidâ adhibitis, eâ de re consilium habuit. Et Rhodii quidem pacem non aspernabantur: sed Eumenes neque honestum esse dicebat de pace agi, neque finem rei eo tempore imponi posse. Atque in eam sententiam Antiocho respondit Æmilius; ante Consulis adventum de pace agi non posse. Quo responso accepto, Elæensium agrum extemplo vastavit. Deinde Seleuco filio ad Pergami obsidionem continuandam relicto, cum infesto exercitu continuis itineribus pergens, in agrum illum opulentum,quem Thebes campum vocant,impressionem fecit; omnísque generis prædâ exercitum suum implevit. [*Polyb. legat.* 21. *Liv. lib.*37.]

Per eosdem dies Diophanes Megapolitanus cum mille peditibus & centum equitibus ab Achæis in Eumenis auxilium missus, Elæam advenit. [*Liv. ibid. cum Polyb.legat.*20.] Veterani omnes & periti belli erant; & ipse dux, Philopœmenis (summi tum omnium Græcorum impera-

imperatoris) discipulus. [*Liv. ibid. Appian. pag.* 102. *cum Polybio, legat.* 20. *pag.* 810. *& in Excerptis Valesii, pag.* 110.]

Egressos navibus obviam missi ab Attalo nocte Pergamum deduxerunt. Unde factis excursionibus aliquot, non minùs audacibus quàm felicibus, Seleucum ex agro Pergameno castra movere Achæi coëgerunt. [*Liv. ibid. Appian. pag.* 102. 103.] qui nihilominus in maritimâ orâ permanens, aliis terrori, aliis præsidio erat. [*Liv.*]

Dum Antiochus Adramytteum hostiliter itinere facto petit; eò Æmilius & Eumenes, ut urbi præsidio essent, navibus circumvecti venerunt. Antiochus igitur urbe abstinens, agros depopulatus est. Peræam inde coloniam Mitylenæorum expugnavit; Cotton, & Corylenum, & Aphrodisiadem, & Crenen, primo impetu cepit: deinde per Thyatira Sardes rediit. [*Liv.*]

Classis Romana cum Eumene Rhodiísque, Mitylenem primo, inde retro, unde profecta erat, Elæam rediit. Inde Phocæam petentes, ad Bacchium insulam urbi Phocensium imminentem appulerunt; & quibus antè abstinuerant templis signísque hostiliter direptis, ad ipsam urbem transmiserunt. Sed quum missum ab Antiocho præsidium trium millium armatorum urbem intravisset, extemplo oppugnatione omissâ, classis ad insulam se recepit: nihil aliud quàm depopulato circa urbem hostium agro. Inde Eumenes Elæam, Romana & Rhodia classis Samum rediit. [*Id.*]

d. Æstate mediâ Rhodiorum classis, quæ 32 quadriremium & 4 triremium, cum Antiochi classe ab Hannibale ex Syriâ ductâ, quæ 37 majoris formæ navium erat, ad Sidam in Pamphyliâ promontorium pugnam iniit: in quâ Hannibalem Rhodii fugârunt, sed naves ejus, ægris magnâ ex parte remigibus, insequi longiùs non potuerunt. Sed ut ejus ad veterem classem transitum impedirent, Charicltum cum 20 navibus rostratis ad Patara & Megistem portum miserunt: quò etiam mox Pamphilidas cum 4 navibus tectis missus est. [*Id.*] Atque ita in Pamphylia clausus Hannibal est. [*Appian. pag.* 104.] Vid. Æmil. Prob in *Hannibale.*

Sardes veniens Antiochus, ad Prusiam Bithyniæ regem (cognomento qui Κυνηγὸς sive *Venator* dictus est) legatos & literas misit, quibus eum ad ineundum secum adversus Romanos societatem hortabatur. Et jam fluctuabat animo Prusias, quum literæ à Lucio & Publio Scipionis fratribus acceptæ animum illius à metu Romanorum aliquantum liberârunt. Maximè autem est confirmatus, posteaquam Româ legatio ad eum venit, cujus princeps C. Livius, qui prætor antè classi præfuerat. Cum his enim legatis ille collocutus, spes consiliáque sua ab Antiocho penitus separavit. [*Polyb. legat.* 22. *pag.* 811. 812. *Liv. lib.* 37. *Appian. pag.* 101.]

Antiochus posteaquam à spe societatis Prusiæ decidit, Ephesum ab Sardibus est profectus ad classem, quæ per aliquot menses instructa ac parata fuerat, visendam. Quum enim nullam aliam rationem esse judicaret impediendi ne pedestres hostium copiæ trajicerent, atque omnino bellum ex Asiâ expellendi, quàm si potentem maris se firmè stabiliret; navali prælio cum hoste dimicare proposuit. [*Polyb. & Liv. ibid.*]

Notium itaque Colophoniorum opidum Epheſo vicinum oppugnare aggreditur; ut dum Romani ſociam urbem obſidione liberare parant; occaſio rei bene gerendæ Polyxenidæ daretur. Erant Polyxenidæ naves 89 vel 90, quibus Æmilius & Rhodii ad Myonneſum occurrerunt, Æmilius cum navibus 58 & Rhodii cum 22 ut Livius, vel 25 ut Appianus refert. In pugnâ victus Polyxenidas, ſecundo vento Epheſum fugâ petiit: amiſsis navibus 42 (non 29 tantùm, ut apud Appianum legitur:) ex quibus 13 unâ cum vectoribus in poteſtatem hoſtium venerunt. Romanorum naves duæ fractæ ſunt, vulneratæ aliquot. Rhodiam unam captam Polyxenidas ſecum Epheſum abduxit. Menſe Decembri (ut annus tunc Romæ agebatur) pugnam hanc fuiſſe commiſſam, locus ille Macrobii indicat, in primo libro Saturnalium. XI *Kalend. Januar. feriæ ſunt Laribus dedicatæ; quibus ædem bello Antiochi L. Æmilius Regillus prætor in campo Martio curandam vovit.* quod votum poſt annos undecim illum exſolviſſe docet in libro 40 Livius: ubi & Tabulæ, victoriæ hujus ſummam continentis, ſuper valvas & novi ſui templi & ædis Jovis Capitolini ab eo fixæ, exemplum (ſed vitioſè admodum exaratum) legendum proponitur.

Hujus cladis nuntio territus Antiochus, præſidium à Lyſimachiâ, ne opprimeretur ibi à Romanis, deduci pravo conſilio juſsit. Colophonis etiam obſidione abſcedens, Sardes recepit ſe: atque inde in Cappadociam ad generum ſuum Ariarathen, qui auxilia accerſerent, & quocunque aliò poterat ad copias contrahendas miſit. [*Liv.*] Ipſe verò Sardibus hærens, rei gerendæ tempora conſumebat, & ſummâ lentitudine omnia adminiſtrabat. [*Polyb. legat.* 23.]

3815 a. Æmilius poſt victoriam navalem profectus Epheſum, directis ante portum navibus, quum confeſsionem conceſsi maris ultimam hoſti expreſsiſſet, Chium navigans, naves in prælio quaſſatas quum ibi refeciſſet, Phocæam trajecit, quæ dudum à Romanâ ſocietate defecerat. Eam primùm vi adortus, poſtea deditione recepit: ſed quo minùs diriperetur, à milite impetrare nòn potuit. Urbem tamen agróſque & ſuas leges iis reſtituit: & quia jam hyems appetebat, gemino eam urbem portu inſtructam ad hybernandum claſsi delegit. [*Liv.*]

Per idem ferè tempus Lyſimachia, referta omnium rerum commeatibus velut in adventum Romani exercitus præparatis, Scipiones excepit. Unde ingreſsi rurſus iter per Cherſoneſum, Helleſpontum pervenerunt: ubi omnibus curâ regis Eumenis ad trajiciendum præparatis, velut in pacata littora, nullo prohibente, aliis aliò delatis navibus, ſine tumultu trajecere. [*Id.*]

Antiochus metu conſternatus & rebus ſuis diffidens Heraclidem Byzantinum legatum de pace ad Romanos miſit: cum mandatis & publicè concilio, & privatim P. Scipioni Africano communicandis. Cùm verò reſponſum accepiſſet Antiochus, impenſam quæ in bellum facta eſſet omnem præſtare eum oportere, & cis Taurum montem poſſeſsione Aſiæ cedere: ille, nihil gravius ſibi ſi bello eſſet victus imperatum iri ratus, cogitatione pacis abſtinuit, & neceſſaria ad prælium omnia undique apparavit. [*Polyb. legat.* 23. *Diodor. Sicul. legat.* 6. & 7. *à Fulv. Urſino edit. Liv. lib.* 37. *Juſtin. lib.* 31. *cap.* 7. *Appian. pag.* 105.]

Lucius

Lucius Scipio Consul ex stativis ad Hellespontum movens, Dardanum primùm, deinde Rhœteum, utrâque civitate obviam effusâ, venit. Inde Ilium processit, castrísque in campo qui est subjectus mœnibus positis, in urbem arcémque quum ascendisset, Minervæ ut arcis præsidi sacrificavit. Atque hîc mutua gratulatio Iliensium ac Romanorum fuit: Iliensibus Æneam cæterósque cum eo duces à se profectos, Romanis se ab his procreatos referentibus. Tantáque lætitia omnium fuit, quanta esse post longum tempus inter parentes & liberos solet. [*Liv. & Justin. lib.* 31. *cap.* 8.] Demetrius Scepsius puerum se sub id tempus ait Ilium peregrè venisse; atque ita neglecta vidisse domicilia, ut ne tecta quidem imbricibus coctis integerentur. [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 594.]

Inde profecti sextis castris ad caput Caici amnis pervenerunt. Ubi & Eumenes rex, cum auxiliis occurrit. Hîc plurium dierum præparatis cibariis, consilium erat ire ad hostem priusquàm hyems opprimeret. [*Iid.*]

P. Scipio Africanus Elæam æger delatus est; relicto apud fratrem legato Cn. Domitio. Antiochus verò circa Thyatirenos campos contrahens copias, non longè ab hostibus, Scipioni filium quem captivum habebat sine pretio ad eum remisit. Quod non solùm animo patrio gratum munus, sed corpori quoque salubre gaudium fuit. [*Vid. Polyb. legat.* 23. *Liv. lib.* 37. *Justin. lib.* 31. *cap.* 7. *Appian. pag.* 105. 106. *Aurel. Victor. de vir. illustr. cap.* 54. *& Dionem, in Excerptis Valesii pag.* 609.]

Senatus populúsque Heracliensium in Ponto, legatione ad Scipiones missâ, ut initam priùs cum Æmilio amicitiam confirmarent, impetrârunt. Ut Antiochus etiam in gratiam apud Romanos reponeretur, orabant: & perscripto ad Regem plebiscito, ut bellum contra Romanos deponeret, adhortabantur. [*Memnon. Excerpt. cap.* 28.]

Elephantis immensæ magnitudinis, auro, purpurâ, argento, & suo ebore fulgentibus Antiochum aciem suam utrimque vallavisse, scribit Florus. [*Histor. Rom. lib.* 2. *cap.* 8.] Habuisse illum elephantos 120, in I Maccab. VIII. 6. legimus. Et 102 quidem contra Ptolemæum Philopatorem eum eduxisse, & 150 elephantos postea habuisse, ex Polybio jam antè audivimus. [*ad ann. Mund.* 3787. *&* 3799.] sed 54 tantùm cum Romanis pugnanti illi adfuisse, memorat Livius. Qui etiam 70 millia peditum & plus 12 millia equitum habuisse eum refert: licèt 70 tantùm millia universô illius exercitui Appianus tribuat. *Trecenta millia peditum; equitum falcatorúmque curruum non minor numerus:* inquit Florus; nimis profectò hyperbolicè. In Romano verò exercitu 30 tantùm millia fuisse, Appianus affirmat: è quibus & duo millia mistorum Macedonum Thracúmque præsidiô castris fuisse relictos, Livius indicat.

Circa Magnesiam ad Sipylum montem positam pugna commissa est. Ab eâ abfuit tum Hannibal, cum Syrâ classe in Pamphyliâ clausus, tum P. Scipio Africanus, ægritudine Elææ detentus. Nebulosus is dies fuit: qui & caligine Regiis in tam latâ acie conspectum cornuum suorum adimebat, & humore arcus fundásque & jaculorum amenta emolliebat. Cùm in dexteriore cornu pulsa legio Romana ad castra

 fuge-

fugeret, M. Æmilius Lepidus tribunus militum ad tutelam castrorum relictus, armare se milites suos & extra vallum progredi jussit, strictísque gladiis fugientibus mortem minari, nisi in prælium reverterentur. Attonita tam ambiguo periculo legio, comitantibus M. Æmilio & duobus millibus Macedonum Thracúmque qui in castris relicti fuerunt, in prælium reversa est; magnâque cæde editâ, initium victoriæ fuit. Ex Regiis ad 50 millia peditum cæsa eâ die dicuntur; equitum 4 millia: ut apud Livium & Eutropium legitur. Captos fuisse 1400 refert Livius; undecim millia Justinus. Ex elephantis nonnulli interfecti sunt, 15 cum rectoribus capti. Romanorum aliquot vulnerati sunt: ceciderunt non plus 300 pedites, 24 equites, & de Eumenis exercitu 25.

Antiochus cum paucis fugiens, in ipso itinere pluribus congregantibus se, modicâ manu armatorum, mediâ fermè nocte Sardes pervenit. Inde quum audîsset Seleucum filium & quosdam amicorum Celænas (juxta quas nova urbs condita, cui Apameæ nomen est inditum ab Apameâ sorore Seleuci regis) fugisse; & ipse quartâ vigiliâ cum conjuge ac filiâ eò concessit: Zenoni Sardium custodiâ traditâ, & Timone Lydiæ præposito. Insequenti verò die Celænis (relictis ibi ducibus, qui regios è fugâ recolligerent) in Syriam profectus est. [*Liv. lib. 37. Appian. pag. 119, & ex Dione, Zonaras.*]

Polyxenidas Antiochi navarchus, auditâ pugnâ, Ephesum reliquit; & classe usque ad Patara Lyciæ pervectus, metu stationis Rhodiarum navium quæ ad Megisten erat, in terram egressus, cum paucis itinere pedestri Syriam petiit. [*Liv. ibid.*]

Legati à Thyatirâ primùm & à Magnesiâ ad Sipylum, deinde à Sardibus, Trallibus, Magnesiâ quæ super Mæandrum est, & Epheso, ad dedendas urbes venerunt: Asiæ civitatibus in fidem Consulis ditionémque populi Romani sese tradentibus. [*Id. ibid.*]

Sardibus receptis, Consul eò se contulit. Eò & frater ejus P. Scipio ab Elæâ, cùm primùm pati laborem viæ potuit, venit. Sub idem ferè tempus Musæus, caduceator ab Antiocho missus, per P. Scipionem à Consule petiit impetravítque, ut legatos mittere liceret regi de summâ rerum acturos. Paucis deinde pòst diebus, venêre legati ab Antiocho, Zeuxis qui præfectus Lydiæ fuerat, & Antipater fratris Antiochi filius. Hi priùs Eumene convento, quem propter vetera certamina aversum maximè à pace credebant esse, & placatiore eo & suâ & regis spe invento, tum P. Scipionem, & per eum Consulem adierunt: præbitóque iis petentibus frequenti concilio, eædem conditiones pacis datæ sunt, quæ antea ad Hellespontum, prius quàm prælium committeretur, fuerant oblatæ; P. Scipione prædicante, Neque Romanis si vincantur animos minui, neque si vincant, secundis rebus insolescere. Oportere igitur Antiochum Europâ cedere, & Asiâ omni cis Taurum. Pro impensis in bellum factis 15 millia talentûm Euboicorum dare: 500 præsentia, 2500 quum Senatus populúsque Romanus pacem comprobaverint, 1000 deinde talenta per 12 annos continuos. Eumeni quoque 400 talenta reddere, & quod frumenti reliquum ex eo, quod patri debitum erat. Hannibalem quoque Carthaginiensem, Thoantem Ætolum, & alios aliquot belli concitatores dedere. Pignoris autem

loco

loco obsides 20 dare. Quum acciperent conditiones Antipater & Zeuxis, placuit omnibus legatos Romam mitti, ad pacis comprobationem obtinendam: atque ita tum discessum est. [*Polyb. legat.*24. *Diodor. Sic. legat.*9. *Liv. lib.* 37. *Justin. lib.*31. *cap.*8. *Appian. pag.* 111. 112.]

Sequentibus diebus Consul in hyberna exercitum Magnesiam ad Mæandrum & Tralles Ephesúmque divisit. [*Polyb. & Liv. ibid.*]

Ephesum ad Consulem paucos post dies pars imperatæ pecuniæ advecta est, & adducti obsides: [*Iid. ib.*] inter quos fuisse juniorem regis filium Antiochum narrat Appianus [*pag.*112.113.] licèt à Scipionis successore Cn. Manlio Vulsone hoc primùm exactum fuisse, ut inter obsides Antiochus Regis filius daretur, ex Dione referat Zonaras.

b. M. Aurelius Cotta legatus L. Scipionis, cum Antiochi legatis, & Eumenes rex, itémque Rhodiorum, Smyrnensium, & omnium ferme cis Taurum populorum ac civitatum legati Romam profecti sunt. [*Iid. ibid.*] 4525 189

Manius Acilius Glabrio de rege Antiocho & Ætolis triumphans, Romam ingressus est. [*Liv. lib.*37.]

Cn. Manlius Vulso Consul in Asiam missus est. Exercitus ei quem L. Scipio habebat est decretus; & in ejus supplementum quatuor millia peditum Romanorum, 200 equites, & sociorum ac Latini nominis
c. octo millia peditum & 400 equites. Eodémque ferè tempore & Cn. Manlius consul in Asiam, & Q. Fabius Labeo prætor ad classem venit. [*Liv. lib.*37.] Vere autem primo Ephesum Consul venit; acceptísque copiis à L. Scipione, & exercitu lustrato, concionem apud milites habuit, quâ ad novum cum Gallis suscipiendum bellum eos adhortatus est. [*Id. lib.*38.] Fabius verò classe ab Epheso in Cretam profectus est; ut Romanos atque Italici generis captivos ibi detentos servitute eximeret. A Cretâ Ephesum reversus; tribus inde navibus in Thraciæ oram missis, ab Æno & Maroniâ præsidia Antiochi deduci jussit, ut in libertate eæ civitates essent. [*Id. in lib.*37. *fine.*]

Appetente æstate, Eumenes rex & legati ab Asiâ Romam venerunt. Cotta in Senatu primùm, deinde in concione narravit, quæ essent gesta in Asiâ. Eumenes deinde, postulante Senatu, sua merita postulatáque modestè exposuit. Cui Rhodii tam pro se, quàm pro libertate Græcarum civitatum restiterunt. Quibus auditis, à Senatu decretum est, ut cis Taurum montem quæ intra regni Antiochi fines fuissent, Eumeni attribuerentur: præter Lyciam Cariámque usque ad Mæandrum amnem; quæ civitatis Rhodiorum essent. Cæteræ civitates Asiæ, quæ Attali stipendiariæ fuissent, eædem Eumeni vectigal penderent: quæ vectigales Antiochi fuissent, eæ liberæ atque immunes essent. [*Polyb. legat.*25. & 36. *Diodor. Sic. legat.*10. *Liv. lib.*37. & 38. *Appian. Syriac. pag.*116.]

Antiochi regis legati Antipater & Zeuxis auditi à Senatu, ut pacis in Asiâ à L. Scipione datæ conditiones confirmarentur, impetrârunt. Et quum paucos post dies etiam populus eam pacem jussisset esse ratam: fœdus in Capitolio cum Antipatro, principe legationis & regis Antiochi fratris filio, est ictum, quo pacta illa confirmabantur. [*Polyb. le-*

gat.25. *Liv.lib.*37.] Hoc fœdus in æs incisum, dedicatum est in Capitolio, ubi solent & alia dedicari fœdera. Exemplar ejus Manlio Vulsoni, successori Scipionis, transmissum est. [*Appian.pag.*113.]

Inter alia verò constitutum fuisse, ut tam ipse Antiochus, quàm qui regnaturi essent post eum, tributum magnum solverent, & darent obsides & διαςολὴν sive divisi imperii partem; in I Maccab. VIII. 7. legimus. Et ex pactis quidem hisce, intra 12 annos, pensionibus æquis, solvere tenebatur Antiochus talenta Euboica (non Attica, ut verba Polybii non rectè videtur accepisse Livius, sed argenti Attici optimi) 12000, quorum unumquodque 80 libras Romanas ponderaret; & tritici 540 millia modiûm: atque obsides 20 dare, unoquoque triennio mutandos. In imperii verò divisione relictæ Antiocho sunt, non solùm Comagena & Syria & Judæa, ut voluit Memnon, [*in Excerpt.cap.*28.] sed etiam regiones superiores trans Euphratem, Babylonia, Assyria, Susiana, &c. atque in inferioribus Cilicia; licèt in freto Ciliciæ ultra Calycadnium & Sarpedonium promontorium belli causâ illi navigare non fuerit permissum. [*Polyb. legat.* 25. & 35. *Liv. lib.* 37. & 38. *Appian. pag.* 112. 113.]

Smyrnæorum & reliquorum omnium Asiaticorum legationibus auditis, Senatus more majorum decem legatos misit ad res Asiæ componendas, & controversias inter civitates dirimendas. [*Polyb.legat.*25. *Diodor. Sic. legat.*10. *Liv.lib.*37.]

d. Quo tempore Romæ de pace cum Antiocho agebatur, in Asiâ Cn. Manlius Consul summâ ope tetendit, ut eam pacem turbaret; & Antiochum, si sui potestatem fecisset, insidiis exciperet. Verùm ille cognitâ fraude Consulis, cùm sæpe colloquiis petitis captatus esset, non congressum modò sed conspectum etiam ejus vitavit. Consul eum insequi cupiens, in ipsis propè Tauri jugis ad divortia aquarum castra posuit. Cùm nullam ibi causam belli inveniret, quiescentibus regiis, cum Gallo-græcis bellum gessit: eo prætextu, quòd & auxiliis Antiochum juvissent; & adeò indomita haberent ingenia, ut nequicquam Antiochus emotus ultra juga Tauri montis esset, nisi horum opes frangerentur. Et quia Eumenes Romæ tunc aberat, accersitus Pergamo frater ejus Attalus Consuli, ab Epheso ad Magnesiam profecto, cum mille peditum & 200 equitum auxiliis occurrit. Quibus deinde ad Harpasum fluvium progressis occurrit Eumenis & Attali frater Athenæus, cum Cretensi Leuso & Corrago Macedone: qui mille pedites mistarum gentium, & 300 equites secum adduxerunt. [*Liv.lib.*38.]

Huc legati ab Alabandis ad Consulem venerunt: quorum rogatu castellum quod ab ipsis nuper desciverat, vi receptum, Alabandensibus est redditum. Ipse viâ nihil digressus, ad Antiochiam super Mæandrum amnem posuit castra: quò Seleucus Antiochi filius, ex fœdere icto cum Scipione, ad frumentum exercitui dandum venit. Tabenses in finibus Pisidarum, qui in agmen Romanum eruptionem temere fecerant, 25 talentis argenti & 10 millibus medimnûm tritici imperatis, in deditionem sunt accepti. Tertio inde die ad Chaum amnem perventum: inde profecti, Erizam urbem primo impetu, ceperunt. [*Liv. ibid.*]

Moa-

Moagetes tyrannus, cui Cibyra, Syleum, & quæ Alymne (vel Alinda) appellatur, suberant, homo crudelis & callidus, ægrè adduci se passus est, ut datis Consuli 130 talentis & 10 millibus medimnûm frumenti, salutem propriam redimeret. [*Id. ibid. Polyb. legat.* 30.]

Quum Colobatum amnem Consul trajecisset, Isindensium legati ad eum venerunt; orantes ut opem ipsis ferret. Termessenses namque, accitis Philomeliensibus, agrum eorum vastâsse, urbem diripuisse, nunc quoque arcem urbis obsidere, quò cives universi cum conjugibus & liberis confugissent. Ille, occasione hâc libenter arreptâ, Pamphyliam versus agmen duxit: Isindenses obsidione exemit, & Termessensibus, 50 talentis argenti acceptis, pacem dedit; uti & Aspendiis, cæterísque Pamphyliæ populis, eodem modo. [*Polyb. legat.* 31. *Liv. ut supr.*]

3816 *a.* Ex Pamphyliâ ad Galaticam expeditionem reversus, Cormasâ urbe captâ, & multâ prædâ, castra movit. Progredienti præter paludes, legati à Lysinoë dedentes civitatem occurrerunt. Quibus susceptis, in Sagalassenum Pisidarum agrum venit: ex quo ingente prædâ abactâ, quum legati ab urbe venissent, acceptâ coronâ 50 talentorum, cum 20 millibus medimnûm horrei, ac totidem tritici, pacem eis dedit. [*Polyb. legat.* 32. *Liv. ut supr.*]

Progressus inde ad Obrimæ fontes, ad vicum quem Aporidos κώμην vocant castra posuit. Eò Seleucus ab Apameâ postero die venit. Ægros inde & inutilia impedimenta quum Apameam dimisisset, ducibus itinerum à Seleuco acceptis, profectus eo die in Metropolitanum campum, postero die Dinias Phrygiæ processit. Inde Synnada venit; metu omnibus circà opidis desertis: quorum jam prædis grave agmen trahens, vix quinque millium die toto itinere profecto, ad Beudos quod vetus appellant, & tertio inde die ad Galatarum fines pervenit. [*Liv.*]

Hîc plures dies stativa habens, legatos ad Eposognatum misit; qui unus ex Galatarum regulis & in Eumenis amicitiâ manserat, & negaverat Antiocho adversus Romanos auxilia. Ille ad Galatarum Reges profectus, ut æquis conditionibus se Romanis subjicerent, persuadere conatus est. [*Id. cum Polyb. legat.* 33.] Trium verò populorum, Tolistoboiorum, Tectosagum & Trocmorum Reges tunc erant, Ortiagon, Combolomarus & Gaulotus. [*Liv.*] è quibus Ortiagon præ cæteris liberalitate, prudentiâ & fortitudine insignis, consilia de Galatarum principatu in se unum transferendo agitare credebatur. [*Polyb. in Excerpt. Valesii, pag.* 114. *& apud Suid. in* Ὀρτιαγών.]

Interea Oroandensium legati ad Consulem in vico quem vocant Tyscon castra habentem venerunt, amicitiam petentes: quam, 200 talentis solutis, postea impetrârunt. [*Liv.*]

Ad Cuballum Gallo-græciæ castellum castra habentibus Romanis, apparuere cum magno tumultu hostium equites, et quosdam occiderunt. Quibus deinde fugatis, et aliquot fugientibus occisis, continentibus itineribus ad Sangarium flumen Consul processit. [*Liv.*]

Ponte ibi facto, quia vado nusquam transitus erat, transgressis flumen Galli Matris magnæ ab Attide & Battaco sacerdotibus Pessinunte missi occurrêre cum insignibus suis; vaticinantes fanatico carmine, De-

 am

am Romanis victoriam & imperium ejus regionis offerre. Accipere se omen quum dixisset Consul; castra eo ipso loco posuit. [*Liv. & Polyb. in Excerptis Valesii, pag.* 209.]

Postero die ad Gordium pervenit, tum desertum fugâ incolarum opidum, sed copiâ rerum omnium refertum. Ibi stativa illi habenti legati ab Eposognato nuntiârunt, collocutum eum cum regibus Gallorum fuisse, sed ad nullam æquam conditionem perducere potuisse. Olympum eos montem cum conjugibus & liberis & reliquâ substantiâ universâ petere; ut inde armis locorúmque situ se tueantur. [*Liv. & Polyb. legat.* 33.] Certiora postea Oroandensium legati attulerunt. Tolisto-boios Olympum montem cepisse; Tectosagos alium montem, qui Magana dicatur, petiisse: Trocmos, conjugibus ac liberis apud Tectosagos depositis, armatorum agmine Tolisto-boiis statuisse auxilium ferre. [*Liv.*]

Galatarum castra in Olympo monte posita à Consule & Attalo sunt expugnata. Claudius Quadrigarius bis pugnatum in Olympo scribit, & ad 40 millia hominum cæsa. Valerius Antias, qui magis immodicus in numero augendo esse solet, non plus decem millia cæsa refert. Numerus captivorum, haud dubiè millia 40 explevit: quia omnis generis ætatísque turbam secum traxerant; demigrantium magis quàm in bellum euntium modo. Consul armis hostium in uno concrematis cumulo, cæteram prædam conferre omnes jussit: & aut vendidit quod ejus in publicum redigendum erat; aut cum curâ, ut quàm æquissima esset, per milites divisit. [*Liv.*]

Supererat bellum integrum cum Tectosagis. Ad eos progressus Consul, tertiis castris Ancyram, nobilem in illis locis urbem, pervenit: unde hostes paulo plus decem passuum millia aberant. Ibi Chiomara Ortiagontis regis uxor captiva, à centurione stuprum passa, præcisum ejus caput ad maritum suum, qui ab Olympo domum refugerat, retulit. [*Liv. cum Floro, lib.* 2. *hist. Rom. cap.* 11. *& Aurel. Victore de vir. illustr. cap.* 55.] Pleniùs historiam hanc retulit Polybius: qui cum ipsâ Chiomari Sardibus se collocutum & ejus prudentiam admiratum fuisse scripsit. [*Plutarch. de clar. mulierib.*]

Ad Ancyra in stativa oratores Tectosagum ad Consulem venerunt; petentes, ne inde castra moveret, prius quàm de pacis conditionibus cum suis regibus esset collocutus. Illi verò specie colloquii insidias Romanis struxerunt; quorum etiam plurimos, prævalente multitudine, peremerunt: magnáque pars oppressa foret, nisi pabulatorum 600 equites ad clamorem & cædem fugientium occurrissent. [*Polyb. legat.* 34. *Liv. lib.* 38.]

Romani ardentibus irâ animis, postero die cum omnibus copiis ad hostem pervenerunt. Biduo in naturâ montis explorandâ absumpto, die tertio Consul in quatuor partes divisas copias eduxit. Hostium quod roboris erat, Tectosagi & Trocmi mediam tenebant aciem, millia hominum 50: equitatum (quia equorum nullus inter inæquales rupes usus erat) ad pedes deductum, 10 millia hominum, ab dextro locaverunt cornu. Ariarathis Cappadoces, & Morzis auxiliares, in lævo 4 fermè millium numerum explebant. Prælio conserto

ferto Galatæ, post plurimam suorum cædem, quò quemque tulit impetus, fugerunt. Fugatis deinde sine pugnâ duobus Galatarum cornibus, octo millia hominum in fugâ ceciderunt, reliqui flumen Halyn trajecerunt. Postero die Consul captivos prædámque recensuit. Ubi captivi alligati catenas morsibus & ore tentaverunt, atque suffocandas invicem fauces præbuerunt. Præda verò tanta fuit, quantam avidissima rapiendi gens, quum cis montem Taurum omnia armis per multos tenuisset annos, coacervare potuit. Galatæ ex dissipatâ passim fugâ in unum locum congregati, magna pars saucii aut inermes, nudati omnibus rebus, oratores de pace ad Consulem miserunt. Eos Manlius Ephesum venire jussit. Ipse (jam enim medium autumni erat) locis ge lidis propinquitate Tauri montis excedere properans, victorem exercitum in hyberna maritimæ oræ reduxit. [*Liv. ibid. cum Appiano, in Syriac. pag.* 115. *&* *Floro, lib.* 7. *cap.* 11.]

Romæ, Kalendis Februariis (quæ, ut annus tum agebatur, in 27 Septembris Juliani diem inciderunt) L. Æmilius Regillus navalem de rege Antiocho triumphum egit. [*Liv. lib.* 37.]

Sub id tempus quo decem Romani legati, & alii qui ex Asiâ missi fuerant, profectionem ab Urbe parabant, Brundusium in Italiam Publius & Lucius Scipio appulerunt: & post aliquot dies triumphantes Romam sunt invecti. [*Polyb. legat.* 25.] Triumphavit verò ex Asiâ de Antiocho L. Scipio mense intercalario pridie Kalendas Martias (circa 16 Novembris Juliani diem) anno ferè posteaquam consulatu abiit: & ne cognomine fratri Africano cederet, *Asiaticus* est appellatus. [*Liv. lib.* 37.]

C. Manlio Vulsoni, post exactum Consulatum, proconsulare in Asiâ imperium in annum prorogatum est. [*Id. lib.* 38.]

b. Olympiadis CXLVII anno 4°, ad Cn. Manlium proconsulem Ephesi hybernantem, legationes undique ex omnibus civitatibus gentibúsque, quæ cis Taurum montem incolebant, convenerunt: propter victoriam de Galatis partam coronas aureas illi afferentes. Quos omnes laudatos comitérque exceptos, lætiores etiam quàm venerant, ille dimisit. Venerunt & à Galatis legati, ut scirent quibus legibus pacem à Romanis essent impetraturi. Quibus respondit, postquam venisset Eumenes, de pace cum iis se acturum. Similiter quoque ab Ariarathe Cappadocum rege missi sunt legati, ad veniam petendam, luendámque pecuniâ noxam, quòd auxiliis Antiochum (socerum suum) juvisset. Ei talenta argenti 600 (licèt 200 tantùm habeant Livius & Appianus) sunt imperata. Venit & missus ab Antiocho Musæus: cui venturum se ad fines Pamphyliæ Proconsul dixit, & talenta 2500 frumentúmque, ex pacto cum L. Scipione fœdere, accepturum. [*Polyb. legat.* 35. *Liv. lib.* 38.] 4526 188

c. Principio deinde veris lustrato exercitu, assumptóque Attalo, Proconsul profectus, die octavo Apameam venit. Ibi triduum stativis habitis, tertiis rursus ab Apameâ castris in Pamphyliam, ad locum constitutum legatis Antiochi, pervenit. Ibi quum triduum consedisset, frumentum à regiis advectum exercitui divisit, pecuniam uni Tribunorum militum traditam Apameam deportari jussit. Inde ad Pergam duxit:

duxit: quæ una iis locis regio tenebatur præsidio. Appropinquanti præfectus præsidii obvius fuit, 39 dierum tempus petens, ut regem Antiochum de urbe tradendâ consuleret. Dato tempore, ad eam diem præsidio decessum est. [*Iid. ibid.*]

Sub idem tempus, decem legati & rex Eumenes ineunte jam æstate Ephesum appulerunt: ubi cùm è nauseâ biduum se refecissent, Apameam ascenderunt. Proconsul audito eorum adventu, Lucium Manlium fratrem cum quatuor millibus militum ad Oroandenses misit; ad reliquum pecuniæ ex eo quod pepigerant exigendum. Ipse, jussis sequi Antiochi legatis, Apameam exercitum reduxit. Invento ibi Eumene cum decem legatis, de iis quæ agenda essent consultabant. Primum igitur placuit ipsis ictum cum Antiocho fœdus pacémque confirmare: in cujus leges à Senatu scriptas (quarum apud Polybium & Livium formula extat) Manlius Proconsul legatis Antiochi jusjurandum præstitit; misso confestim in Syriam Q. Minucio Thermo tribuno & Lucio Manlio fratre (qui tum fortè ab Oroandensibus pecunias asportans redierat) qui ab Rege jusjurandum exigerent, & omnes conditiones firmarent. [*Iid. ibid. cum Appiano, pag.* 113.]

Q. Fabio Labeoni, qui classi præerat, Proconsul scripsit, ut Patara extemplo proficisceretur; quæque ibi naves regiæ essent, concideret cremarétque. [*Polyb. & Liv. ut suprà.*] Profectus ab Epheso Labeo, 50 tectas naves aut concîdit, aut incendit. Telmessum eâdem expeditione (territis subito adventu classis opidanis) recepit. Ex Lyciâ protinus, jussis ab Epheso sequi qui ibi relicti erant, per insulas in Græciam trajecit. Athenis paucos moratus dies, dum Piræeum ab Epheso naves venirent, totam inde classem in Italiam reduxit. [*Liv.*]

Cn. Manlius, quum inter cætera quæ ab Antiocho accipienda erant elephantos quoque (qui in Apameâ erant, ut apud Polybium legitur) accepisset; dono Eumeni omnes dedit. Deinde causas civitatum, multis inter novas res turbatis, cognovit. Et Ariarathes rex, parte dimidiâ pecuniæ imperatæ, Eumenis beneficio cui desponderat per eos dies filiam, remissâ, in amicitiam est acceptus. [*Id.*]

Apameæ quoque decem legati & Proconsul, auditis omnibus qui eò convenerant, iis qui de agro aut pecuniâ aut simili re aliâ inter se contendebant, urbes ex communi consensu assignârunt, in quibus suas controversias disceptarent. Colophonios in Notio habitantes, Cymæos et Mylassenses immunes in posterum ab omni pensitatione tributi futuros pronuntiârunt. Clazomeniis, præter immunitatem, Drymussam etiam insulam ipsis objectam dono dederunt. Milesiis Sacrum agrum, quo propter hostes priùs cesserant, restituerunt. Chios, Smyrnæos & Erythræos pro singulari fide quam eo bello præstiterunt, & agro quem quique illorum cupiebant donârunt, & in omni præcipuo honore habuerunt. Phocæensibus & pristinæ leges restitutæ, & ager quem ante bellum habuerant redditus. [*Polyb. legat.* 36. *Liv. lib.* 38.]

Iliensibus Rhœteum & Gergithum addiderunt; non tam ob recentia ulla merita, quàm originum memoriâ. Eadem & Dardanum liberandi causa fuit. [*Liv. ibid.*]

Cúmque antè sub Pergami ditione pauca quædam fuissent loca

usque

usque ad mare, juxta sinum Elaiticum & Adramyttenum, (ut docet Strabo,lib.13.pa.624.)regi Eumeni Lysimachiam & Thracicam Chersonesum in Europâ dederunt: in Asiâ Lycaoniam omnem, Myliada, Phrygiam utramque (minorem ad Hellespontum,& majorem alteram) & Lydiæ Ioniæque omnia; exceptis opidis quæ libera fuerant, quo die cum rege Antiocho pugnatum est. Nominatim verò Tralles, et Ephesum, et in Lyciâ Telmessum, ei donaverunt. Mysiam, quam priùs ipse subegerat et Prusias rex ei ademerat, illi restituerunt. De Pamphyliâ, quam Eumenis citra Taurum, legati Antiochi ultra Taurum esse dicebant, integra res ad Senatum est rejecta. [*Polyb.legat.36.Liv. lib.37.& 38.*]

Rhodiorum legati Theætetus et Philophron, ut sibi Lycia et Caria juxta Senatus decretum darentur, orabant. Iliensium legati Hipparchus & Satyrus, Romanos decemviros pro mutuâ inter ipsos cognatione rogârunt, ut Lyciis veniam delictorum darent. Utrisque decemviri, quod in ipsis esset, conati sunt satisfacere. Nam in gratiam Iliensium, nihil asperius in Lycios consuluerunt: Rhodiis verò ut gratificarentur, Lyciorum gentem eis contribuerunt; exceptâ Telmesso, & castris Telmessiorum, & agro qui Ptolemæi Telmessii fuerat. Caria quoque trans Mæandrum eis est data: illis opidis exceptis quæ in libertate fuerant, pridie quàm cum Antiocho pugnatum erat. Verùm Lycii quidvis se potiùs perpessuros dicebant, quàm ut Rhodiis subjicerentur: utpote non pro munere, sed tanquam amici & sociis à decem legatis concessi. [*Polyb.legat.36.& 39. & 60. Liv.lib.37.& 38.*]

Cùm ab Antiocho Romani, inter cæteras conditiones pacis, deditionem Hannibalis deposcerent, admonitus à rege Hannibal, Cretam ad Gortynios profugit. [*Justin. lib.32, cap.4, Æmil. Prob. in Hannibale.*] Fama tamen tenet, devicto à Romanis Antiocho, Hannibalem in Armeniam ad Artaxiam primùm se contulisse,& tum alia multa utiliter suasisse, tum metropolis Armeniæ condendæ authorem illi fuisse, quæ à principis nomine Artaxata sive Artaxiasata dicta fuerit. [*Plutarch.in Lucullo. Strabo, lib.11.pag.528.*] Artaxias enim & Thariades sive Zariadres duces militiæ Antiochi, permissu illius Armeniæ (prior majori, alter minori) imperaverunt. Posteà verò Romanis, qui Antiochum debellaverant,sese adjungentes, Regum titulum assumpserunt. [*Strabo, ibid. & pag.531.532.*] Atque eo tempore, quo cum Romanis illi societatem inierunt, Hannibalem relictâ Armeniâ in Cretam secessisse, veri fuerit simillimum.

Antiochus, Asiâ provinciâ amissâ, benignè sibi à populo Romano factum esse dicebat, quòd nimis magnâ procuratione liberatus, modicis regni terminis uteretur. [*Cicero,pro Dejotaro. Valer.Maxim.lib.4. cap.1.*]

3817 Cn. Manlius & decem legati omnibus rebus ordinatis, aut iis saltem quæ maximè erant necessariæ,cum omni exercitu ad Hellespontum sunt profecti; in transitu quæ erant cum Galatis firmaturi. [*Polyb.legat.36. Liv.lib.38.*]

Eò evocatis Galatarum regulis leges sunt datæ, quibus pacem cum Eumene servarent; denunciatúmque, ut morem vagandi cum armis

 finirent,

finirent, agrorúmque suorum terminis se continerent. [*Liv. ibid.*] in illis nimirum partibus Phrygiæ, Paphlagoniæ, Mysiæ ad Olympum, & Cappadociæ, quæ ab illis occupatæ nomen *Galatia* obtinuerunt. [*Zonar. ex Dione.*] Tributum quoque eis fuisse impositum, in I Maccab. VIII.2. legitur. Atque ita Romani, Galatarum castigatâ audaciâ, sibi quidem citerioris Asiæ imperium absque controversiâ quæsiverunt (finem Imperii sui Taurum montem statuentes :) incolas verò illius terroribus atque injuriis, quas Barbari inferre eis erant soliti, liberârunt. [*Polyb. lib.3. pag.159. cum Manlii orat. apud Livium, lib.*38.]

Contractis ex omni orâ navibus, & Eumenis etiam classe per Athenæum fratrem regis ab Elæâ adductâ, copias omnes Manlius in Europam trajecit. [*Liv. lib.*38.]

Antiochus in *loca superiora* exercitum ducens, (sive, *ultimas regni sui penetrans urbes*, ut ad Daniel. cap.11. loquitur Hieronymus) successorem filium Seleucum Philopatorem declaravit : ut ex II Maccab. IX. 23. intelligitur.

4527 | 187 Cùm Antiochus gravi tributo pacis à Romanis oneraretur, seu inopiâ pecuniæ compulsus, seu avaritiâ sollicitatus, quâ sperabat se sub specie tributariæ necessitatis excusatiùs sacrilegia commissurum ; Jovis Beli templum in Elymaïde auro & argento ac pretiosissimis refertum esse donariis audiens, spoliare illud constituit. In Elymaïdem igitur veniens, causatúsque ab incolis bellum sibi illatum esse ; adhibito exercitu, nocte templum aggressus est, grandémque pecuniam inde abstulit. Quâ re proditâ, finitimi barbari absque aliorum ope eum adorti, ipsum cum omni militiâ interemerunt. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valesii, pag.* 292. *&* 298. *Strabo, lib.16. pag.* 744. *Justin. lib.32. cap.2.*] Adversus Elymæos pugnantem, cum omni deletum esse exercitu, Hieronymus : [*in Daniel. cap.*11.] à sodalibus, quos temulentus in convivio pulsaverat, occisum fuisse scribit Aurelius Victor. [*de vir. illustr. cap.*54.] Ejus verò excessum ad C. Flaminii & Æmilii Lepidi Consulatum rectè ex Dione refert Zonaras.

Post patrem, Seleucus *Philopator* (*Soter* Josepho, lib.12.cap.4. filii Demetrii cognomento, dictus) annos 12. regnavit ; otiosus nec admodum potens, propter cladem quam pater acceperat. [*Appian. Syriac. pag.* 131. *cum Porphyrio, Eusebio, & Severo Sulpitio.*] Cui in ipso regni initio filius natus est Demetrius Soter ; quem moriente patruo Antiocho Epiphane 23. annorum fuisse significat Polybius. [*legat.* 107.] Ad hunc verò Seleucum spectat locus ille, initio capituli 3ii libri II Maccabæorum. *Dum sancta civitas cum omni pace habitaretur, & leges conservarentur optimè, propter pietatem Oniæ sacerdotis summi, & improbitatis odium ; accidit ut ipsi quoque reges honorarent hunc locum, & templum missis muneribus optimis decorarent : adeò ut Seleucus ipse rex Asiæ suppeditaret de suis reditibus omnes sumptus ad ministeria publica sacrificiorum pertinentes.*

Prætore Achæorum Philopœmene, venit Alexandriâ Demetrius Atheniensis, Ptolemæi legatus, ad renovandam societatem Regis nomine cum gente Achæorum. Qui fœdere libenter renovato, legatos ad Regem miserunt, Lycortam Polybii historici patrem, & Theodori-

dam & Rhositelem Sicyonios: ut & præstarent ipsi jusjurandum, & à Rege exigerent. [Polyb. legat. 37.]

3818 Cn. Manlius Vulso, majore decem legatorum parte reclamante, de Gallis Asiaticis Romæ ad III Nonas Martias triumphavit. [Liv. lib. 38. & 39.] De cujus in Asiâ rebus gestis Hannibal, hoc tempore à belli curâ vacuus, commentarios Græco sermone, quem à Sosilo Lacedæmonio didicerat, ad Rhodios conscripsit. [Æmil. Prob. in Hannibale.] Sosilum vero hunc Iliensem fuisse, & res Hannibalis libris 7 scripsisse, confirmat Diodorus Siculus. [lib. 26. eclog. 3.]

Prætore Achæorum Aristæno, redierunt qui ad Ptolemæum missi fuerant legati; cum Megalopoli Achæorum conventus celebraretur. 4528 186
Cui Lycortas exposuit, quonam modo & præstitissent & exegissent à Rege jusjurandum: addens deinde, attulisse se donum communi Achæorum, arma ænea ad peltastas instruendos 6000. & pecuniæ signatæ æreæ talenta 200. [Polyb. legat. 41.]

Ad eundem conventum Eumenes legatos misit, ut societatem quæ patri ipsius fuerat cum Achæis renovaret; 120 etiam talenta se eis daturum pollicens, ut fœnore eâ summâ occupatâ, è reditibus alerentur qui in publicis conventibus ad concilium convenissent. Quam oblatam largitionem, etsi propter vim ostensæ pecuniæ supra modum blandientem, cum clamore omnes respuerunt. [Id. ib. Diodor. Sic. legat. 13.]

Eodem & Seleuci legati venerunt, tum renovandæ amicitiæ, tum ut decem naves longas Achæis pollicerentur. Quibus placuit, amicitiam quidem cum rege Seleuco renovare; sed navium quas donabat munus in præsentia non accipere. [Iid. ibid.]

3819 Romam venerunt Eumenis legati, de Thraciæ urbibus Maroneâ atque Æno (quas ut Thraciçæ Chersonesi appendices à Romanis sibi donatas ille asserebat) acturi, & de Philippo Macedonum rege conquesturi, quòd opidis illis per vim occupatis præsidia imposuisset, et Thracum inde multitudinem in Macedoniam traduxisset. Ad quorum causam cognoscendam legati Q. Cæcilius Metellus, M. Bæbius et Tib. Sempronius missi, Thessalonicæ Philippum regem et adversam partem eâ de re disceptantes audiverunt. [Polyb. legat. 40. & 42. Liv. lib. 39.] 4529 185

3820 Illis Romam reversis, et legatis Philippi et Eumenis qui cum iis venerunt eadem iterantibus quæ Thessalonicæ priùs fuerant dicta; aliam legationem novam, cujus princeps Appius Claudius fuit, Senatus decrevit: mandato dato, ut ab Æno et Maroneâ præsidia deducerentur, maritimâque omnis Thraciæ ora à Philippo et Macedonibus liberaretur. [Polyb. legat. 42. & 44. Liv. lib. 39.]

Etiam è Spartâ Areus et Alcibiades, viri apud suos existimatione summâ, legati Romam missi, eodem tempore in Senatu de injuriis quas Lacedæmoniis Achæi intulerant graviter sunt conquesti. Quibus auditis, placuit Patribus, ut de his quoque rebus iisdem legatis darentur mandata. [Polyb. legat. 42. Pausan. in Achaic. pag. 214.]

Lycortas Megapolitanus (Polybii pater) Achæorum prætor concilium indixit: in quo Areus & Alcibiades, qui legationem Romam adversus gentem Achæorum susceperant, capitis damnati sunt. [Liv. lib. 39. Pausan. ut supr.] 4530 184

Paucos post dies Romam legati venerunt: quibus Clitore in Arcadiâ datum est concilium. [*Liv.ibid.Polyb.legat.*43.] Sed minimè fuit eorum adventus Achæis gratus: quum Areum & Alcibiadem, capitis abs se in concilio proximo damnatos, cum eis viderent. Lycortas, pro majestate magistratus, causam Achæorum summâ libertate egit. Legati dicta illius non magni facientes, Areum & Alcibiadem sententiâ suâ nihil grave in Achæos commisisse declarârunt; & ut damnatio eorum nuper facta tolleretur, effecerunt. [*Liv.& Pausan. ut supr.*]

Cùm Hannibal diu quietam vitam apud Gortynios in Cretâ egisset, invidiosúmque se propter nimias opes videret; amphoras complures plumbo repletas in templo Dianæ, quasi fortunæ suæ præsidia, deposuit: atque ideo nihil de illo sollicitâ civitate, quoniam velut pignus opes ejus tenebat, ad Prusiam (cognomento Venatorem, Bithyniæ regem) contendit, auro suo in statuis æneis quas secum portabat infuso; ne conspectæ opes vitæ nocerent. [*Justin.lib.*32.*cap.*4. *Æmil, Prob. in Hannibale.*]

Inter Prusiam & Pergamenum regem Eumenem bellum ortum est; quod Prusias, Hannibalis fiduciâ rupto fœdere, prior intulit. [*Justin. ibid.*] Bellum inter eos gerebatur & mari & terrâ: sed utrobique Eumenes plus valebat, propter Romanorum societatem. Cùmque domesticis rebus minùs esset robustus Prusias; cæteros reges conciliabat illi Hannibal, adjungebátque bellicosas nationes. [*Æmil.Prob.*] Inter reges erat Philippus Macedo: qui Philoclem legatum cum auxiliis ad Prusiam misit. [*Polyb.legat.*46.]

3821 Olympiade CXLIX, initio Consulatus M. Claudii Marcelli & Q. Fabii Labeonis, ab Eumene rege legatio cum fratre ejus Athenæo, coronam 15000 aureorum secum afferente, Romam venit, ad querendum de Philippo: simul quòd non deducerentur ex Thraciæ urbibus præsidia; simul quòd in Bithyniam Prusiæ bellum adversus Eumenem gerenti auxilia missa forent. [*Polyb.legat.* 46. *Liv.lib.*39.] Inter Lacedæmoniorum quoque legatos, Areus & Alcibiades ad Senatum eodem tempore venerunt. [*Polyb.ibid.*]

Cùm Prusias terrestri bello ab Eumene victus esset, & prælium in mare transferens navium multitudine superaretur; dolo pugnandum esse putavit Hannibal, cùm par non esset armis. Omne serpentium genus in fictiles lagenas conjici jussit, medióque prælio in naves hostium mitti: præcepto classiariis dato, omnes ut in unam Eumenis regis concurrerent navem, à cæteris tantùm isto serpentium commento se defenderent. Et ut palàm faceret suis, quo loco Eumenes esset; caduceatorem ad illum misit cum epistolâ, nihil continente aliud, nisi quod ad irridendum eum pertineret. Bithynis igitur universis navem Eumenis adorientibus, ille fugâ saluti suæ consuluit: quam consecutus non esset, nisi intra sua præsidia se recepisset, quæ in proximo littore erant collocata. Reliquæ Pergamenæ naves cùm adversarios premerent acriùs, repentè in eas vasa fictilia conjici cœpta sunt: quæ jacta initiò risum pugnantibus excitârunt; neque quare id fieret, poterat intelligi. Sed ubi serpentibus repleri naves cœpere, ancipiti periculo circumventi,

hosti

hosti victoriam cesserunt, séque ad sua castra nautica retulerunt. [*Justin. lib.* 32. *cap.* 4. *Æmil. Prob. in Hannibale.*]

Ita Hannibal consilio arma Pergamenorum superavit: neque tum solùm, sed sæpe aliâs pedestribus copiis pari prudentiâ pepulit adversarios. [*Prob. ibid.*] ubi semel, cùm illi pugnare placeret, & negaret Prusias se audere, quòd exta prohiberent: *An tu*, inquit, *carunculæ vitulinæ mavis, quàm imperatori veteri credere?* [*Cicero de Divinat. lib.* 2. *Plutarch. de exilio. Valer. Maxim. lib.* 3. *cap.* 7.]

Hæc ubi Romam nuntiata sunt, missi à Senatu legati sunt, qui utrumque regem in pacem cogerent, Hannibalémque deposcerent. [*Justin. ut supr.*] Titum Quintium Flamininum ad Prusiam & Seleucum legatum tunc fuisse missum, Philopœmene adhuc vivente & præturam Achæorum gerente, Polybius indicat. [*legat.* 47.] In legatione ad Prusiam, adjunctos ei fuisse L. Scipionem Asiaticum & P. Scipionem Nasicam, apud Livium in fine libri 39. affirmat Valerius Antias.

Agesipolis, qui in ætate puerili Rex Spartæ fuerat, legatus cum aliis ab iis qui Lacedæmone exulabant Romam missus, in mari à piratis occisus est. [*Polyb. legat.* 49.] Hic post Cleomenis mortem puer ab ephoris Rex rite & legitimè constitutus (ut in libro 4 pag. 304. docet Polybius) ab insequentibus Lacedæmoniorum tyrannis, Lycurgo, Machanidâ & Nabide, regno exclusus est. Eo verò legitimo rege vitâ functo, Areus ille (de quo ex Polybio, Livio & Pausaniâ, jam dictum est) acerrimus patriæ libertatis adversus Achæos vindex, imminutâ jam per Romanos Achaicæ Reipublicæ potentiâ, Regis saltem titulum obtinuisse videtur. Ad Oniam enim III. Oniæ filium, summum Judæorum Pontificem, Areium Lacedæmoniorum regem legationem cum literis misisse, Josephus libro 12. Antiqu. cap. 4. & Eusebius in Chronico confirmant. Habentur eæ literæ apud Josephum cap. 5. in prioris Maccabæorum libri capitulo 12 ex Hebræo (eo enim sermone librum illum primitùs scriptum fuisse ostendit Hieronymus) cum brevitate & retentis Hebraismis expressæ. In quibus scriptura illa Spartiatarum & Judæorum cognationem commemorans, ex Græcorum Mythologiis petita fuisse videtur: cujusmodi Claudii Iolai illa est (apud Stephanum Byzantinum, in voce Ἰουδαία) à *Judæo Spartone*, Bacchi commilitone, *Judaicam* gentem nomen accepisse. Licèt nomen *Spartonis* sui temporis Spartiatis ignoratum fuisse, significet Pausanias. [*in Corinthiac. pa.* 58.]

Eumenes cum Prusiâ Bithyniæ & Ortiogonte Galatarum rege bellum gessit. [*Prolog. Trogi lib.* 32. *cum Polybio, lib.* 3. *pag.* 159.]

3822 Ad initium Consulatus L. Æmilii Pauli & Cn. Bæbii Tamphili mortem Hannibalis referimus. Hisce enim Consulibus illum interiisse, scripserunt Polybius & Valerius Antias: non sub præcedentis anni Consulibus, ut Attico atque eum secuto Livio; neque sub anni insequentis, ut Sulpicio visum fuit. [*apud Æmil. Probum, in Hannibale.*] Mortis autem modus ex Livio libro 39. Justino lib. 32. cap. 4. Plutarcho in T. Q. Flaminino, Dione apud Zonaram, Æmilio Probo in Hannibale, & Appiano in Syriacis pag. 92. ejusmodi fuisse memoratur.

Hannibal uno loco se tenebat, in castello quod ei à Prusiâ datum erat muneri: septémque ex ædificio exitus fecerat, & ex iis quosdam occul-

occultos, ne custodiâ sepirentur. Cùm nunciatum igitur illi esset, milites regios in vestibulo esse; postico, quod devium maximè atque occultissimi exitus erat, fugere conatus, ut id quoque occursu militum obseptum sensit, & omnia circa clausa custodiis dispositis esse: veneno sumpto, quod multo antè præparatum ad tales habebat casus, septuagenarius vitam finiit. De morte verò ejus ferunt hoc datum fuisse oraculum:

Λίβυσσα κρύψει βῶλος Ἀννίβα δέμας,

Annibalis cineres terra Libyssa teget.

quod ille de Africâ acceperat: cùm viculus esset ille Bithyniæ maritimus; de quo, in lib. 5. cap. 32. Plinius. *Fuit Libyssa opidum, ubi nunc Hannibalis tantùm tumulus.*

Pharnaces, rex Ponti Sinopensem urbem de improviso expugnavit: quæ ei ac ejus deinceps successoribus servivit. [*Strabo, lib. 12. pag. 545. & 546.*]

Olympiadis CXLIX anno 2, venerunt Romam legati ab Eumene & Pharnace regibus bellum tum inter se gerentibus, atque à Rhodiis de Sinopensium clade querentibus. Indéque Marcius & alii legati à Senatu sunt missi, ad res Sinopensium visendas & Regum controversias cognoscendas. [*Polyb. legat. 51. & 53. Liv. lib. 40.*] 4532 182

Hyrcanus (Josephi filius, Tobiæ nepos) Seleuci tempore trans Jordanem fluvium tributis colligendis præpositus, castrum munitissimum è marmore candido extruxit, quod Tyrum vocavit; in finibus Arabiæ & Judææ Trans-jordanensis, non procul regione Hessebonitide posuit: præfuítque illi tractui postremo toto regni Seleuci septennio, assiduum cum Arabibus bellum gerens; multos eorum interficiens, alios in captivitatem abstrahens. [*Joseph. lib. 12. cap. 4. 5.*]

Marcius & collegæ, à Senatu ad cognoscendum de bello inter Eumenem & Pharnacem missi, legationem suam renuntiaverunt: & moderationem Eumenis in omnibus rebus, Pharnacis verò avaritiam & ingentem superbiam pluribus exposuerunt. [*Polyb. legat. 53.*] Fuit enim ille omnium ex superiori memoriâ Regum iniquissimus. [*Id. in Excerpt. Vales. pag. 130.*]

3823 Ariarathe Cappadoce cum Eumene Pergameno contra Pharnacem Ponticum bellum gerentibus; à tribus Regibus Romam legati missi sunt. Quibus auditis Senatus respondit; iterum se legatos missurum, qui de eorum controversis diligentiùs cognoscerent & statuerent. [*Id. ibid. cum lib. 3. pag. 159. Liv. lib. 40.*]

Pharnaces aspernatus iterum nomen Romanum, quum causæ cognitio ad Senatum fuisset delata, Leocritum per hyemis tempus cum decem militum millibus ad devastandam Galatiam misit. [*Polyb. legat. 55.*] 4533 181

Ipse, vere ineunte, copias coëgit; ceu facturus in Cappadociam impressionem. [*Id. ibid.*]

Eumenes, gravissimè indignatus quòd omnes fidei leges migrâsset Pharnaces, simul cum fratre Attalo Româ tum reverso exercitum duxit in Galatiam. Et Leocritum quidem ibi non offenderunt: sed quum Carsignatus (pro quo Epossognatum reponendum opinatur Fulvius

vius Ursinus) & Gæzotorius legatos subinde mitterent, ne quid sibi nocerentur poscentes,& imperata cuicuimodi illaessent facturos se pollicentes; repudiatâ horum petitione, quia fidem priùs mutâssent, cum omni exercitu adversus Pharnacem profecti sunt. [*Ibid.*]

Quintis castris Calpito (vel Calpiâ Bithyniæ urbe) ad Halym fluvium est ventum; sexto deinde die Amisum pervenerunt: ubi postquam Ariarathes Cappadocum rex cum suis se illis conjunxisset, agrum Amisenum sunt ingressi. Quum vix metati castra essent, nuntius affertur, adesse legatos populi Romani ad pacem conficiendam. Quo cognito, Eumenes Attalum misit qui illos exciperet: ipse copias duplicabat, & magno studio ornabat. [*Ibid.*]

Hortantibus legatis post suum adventum ut bellandi finem facerent, respondet Eumenes & Ariarathes, paratos se ad omnia quæ vellent suaderéntque. Petentibúsque illis, ut dum de pace tractaretur, exercitus ex hostico deduceretur, assensus est Eumenes; ac sequenti die motis signis in Galatiam ducere exercitum cœpit. [*Ibid.*]

Romani cum Pharnace congressi, cùm persuadere illi non possent ut in colloquium ipse cum Eumene veniret; ægrè tandem ab eo obtinuerunt, ut ad oram maritimam legatos mitteret cum liberâ potestate pacem iis legibus conficiendi, quas ipsi legati dixissent. Postquam venerunt legati, instituto colloquio, cui ipsi intererant, cum Romanis & Eumene: hic quidem studio pacis ad omnes conditiones paratus erat descendere; contrà verò legati Pharnacis ita se gesserunt, ut facilè intelligerent Romani,non eum fuisse Pharnacem qui consentire paci vellet. [*Ibid.*]

Itaque soluto infectâ pace colloquio,quum Romani Pergamo discessissent, & Pharnacis legati essent dimissi; duravit inter Reges bellum, & necessaria in eam rem apparare instititit Eumenes: qui tamen eodem tempore obnixè rogatus à Rhodiis, celeriter ad eos se contulit, ut bellum contra Lycios administraret. [*Ibid.*]

Leocritus Pharnacis præfectus, cùm Pium (vel Teium potiùs ad Pontum opidum) crebris oppugnationibus urgeret, mercenarios milites, qui præsidio urbi erant, dedere eam coëgit; eâ conditione, ut ipsi quoque quocunque libitum esset tutò deducerentur. Sed quum ut universos occideret mandatum accepisset à Pharnace, quòd olim ipsum offendissent; contra fœderis fidem in eos iter agentes impressione factâ, cunctos sagittis confixit. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Vales. pag.302.*]

Seleucus coactis haud contemnendis copiis ad opem Pharnaci ferendam profectus, Taurum montem superare jam parabat. Sed cùm apud se reputâsset per leges fœderis, quod populus Romanus cum patre percusserat, id ei non licere; recessit. [*Id. ibid.*]

3824 Inter Pharnacem, Attalum & cæteros, fœdus postea ictum est. Eumenes Pergami tum commorans, è gravi morbo convaluerat. Qui post Attali fratris adventum, ubi omnia quæ gesta fuerant cognovisset approbassétque; fratres omnes suos Romam misit. Ibi privatim pro se quisque eos juvenes, quos in bellis Asiaticis notos habuerant, comiter accepit: Senatus verò & hospitia & lautia uberrima iis exhibuit. Attalus 4534 180

talus in Senatum ingreſſus, de Pharnacis queſtus eſt injuriis; & ut eum pro commeritâ noxâ caſtigarent, Patres oravit. Cui benignè illi reſponderunt; miſſuros ſe legatos, qui bello huic omnino finem ſint impoſituri. [*Polyb.legat.*56. *Diodor.Sic.legat.*14.]

Ptolemæus Epiphanes, cupiens ſocietatem inire cum gente Achæorum, legatos miſit, decem naves pollicens 50 remorum, omnibus rebus inſtructos. Achæi, quòd eſſet munus dignum cujus haberetur gratia, (utpote ad ſummam talentorum ferme decem accedens) promiſſionem ejus cupidè ſuſceperunt. Legatóſque ad eum decreverunt Lycortam cum filio ſuo Polybio (hiſtorico) licèt annis minore quàm per leges liceret, unáque cum his Aratum, Arati Sicyonii filium: qui & Regi gratias agerent pro armis & pecuniâ, quæ priùs per Lycortam miſerat; ſimúlque naves ab eo acciperent, & in Peloponneſum devehendas curarent. Verùm patriæ fines legatio iſta, interveniente morte Ptolemæi ſub idem tempus, non exceſſit. [*Id.legat.*57.]

Cùm enim Ptolemæus Seleuco moliretur inſidias, & adverſus eum exercitum præpararet; cùm unus è ducibus ab illo quæreret, tantas res moliens, ubi haberet pecuniam: reſpondit, ſibi amicos eſſe divitias. Quod cùm divulgatum eſſet in populis; timentes duces ne eorum opes ille auferret, veneno eum ſuſtulerunt. [*Hieronym. in Daniel. cap.*11.] Apud Priſcianum Grammaticum Cato regem optimum & beneficentiſſimum eum vocat. Et aliquamdiu quidem præclarè ſe geſſit magnámque laudem retulit: poſtquàm verò ab adulatoribus corruptus Ariſtomenem, quem inſtar patris obſervaverat, epoto cicutæ poculo mori coëgiſſet, magis ac magis efferatus, & tyrannicâ ſævitiâ non regiâ utens poteſtate, in tantum Ægyptiorum odium venit, ut parum abfuerit quin regno excideret. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 294.297.]

Mortuus, duos poſt ſe reliquit filios impuberes: quorum grandior Philometor, minor Phyſcon eſt cognominatus. [*Joſeph.lib.*12.*cap.*5.] Ptolemæum *Philometorem* (Epiphanio *Philopatorem* perperam dictum) annos 35. poſt patrem regnaviſſe, Ptolemæus in Regum Canone, Clemens Alexandrinus, Euſebius, & alii confirmant: è quibus nos, ad temporum exæquationem, menſes tantùm tres detrahimus.

3825 Pharnaces ſubitâ & gravi hoſtium impreſſione territus, legatos ad Eumenem & Ariarathem de pace miſit: quâ bellum, quod Eumenes & Ariarathes cum Pharnace & Mithradate Armeniæ ſatrapâ geſſerunt, hiſce conditionibus finitum eſt. Ut Pharnaces Galatiam nullo modo ingrederetur; & quæcunque illi antea cum Gallis fuiſſent fœdera dirimerentur. Ut Paphlagoniâ pariter excederet; & quos priùs inde eduxit incolas, ſimul cum armis, reſtitueret. Ut Ariarathi loca omnia ei adempta, cum obſidibus, reſtitueret. Ut captivos transfugáſque omnes ſine pretio redderet. Ut Morziæ & Ariarathæ regibus 900 talenta, ex eorum gazâ ablata, reſtitueret: atque Eumeni, pro belli impenſis, 300 talenta penderet. Et ut Armeniæ ſatrapes Mithradates 300 ſolveret talenta; quia bellum cum Ariarathe geſſit, contra fœdus quod cum Eumene habuit. Comprehenſi ſunt hoc fœdere, è dynaſtis Aſiæ, Artaxias majoris partis Armeniæ regulus, & Acuſilochus, ex Europæis 4535 179

ropæis Gatalus Sarmata; è liberis civitatibus, Heracleotæ, Mesembriani, Chersonesitæ, & cum his præterea Cyziceni. Ad quarum conditionum observationem cùm obsides à Pharnace dati advenissent, dimissi sunt exercitus. [*Polyb. legat.*59.]

3826 Teium ad Pontum opidum, quod ex pacis fœdere Prusias reddiderat, Eumenes aliquanto pòst ab eo exoratus illi dedit; in magnam accipientis gratiam. [*Id.ibid.*]

Mortuo rege Macedonum Philippo, filius ejus Perses vel Perseus, Q. Fulvio & L. Manlio Consulibus, regnum accepit: regnavítque undecim annos. [*Liv.lib.*45.] vel ann.10. mens.8. ut à Porphyrio accuratiùs est expressum. [*in Græc. Euseb.Scalig.pag.*229.]

Periodus Calippica *tertia* incipit. 4536 178

Lycii legatos Romam miserunt, de Rhodiorum, quibus ab L. Cornelio Scipione attributi erant, crudelitate querentes. Servitutem, quam sub rege Antiocho erant perpessi, collatam cum præsenti statu, præclaram libertatem visam esse dicebant: nihílque inter se jam & argento parata mancipia interesse. Motus his Senatus, literas Lyciis ad Rhodios dedit: quibus monebantur, ita sub eorum simul imperio & tutelâ esse Lycios, ut in ditione Populi Romani civitates sociæ sint. [*Liv. lib.*41.]

3827 Prusias sororem Persei, Perseus filiam Seleuci Laodicen uxorem duxit; Rhodiis cum totâ classe sponsam ad eum deducentibus. [*Liv.lib.* 42. *Polyb.legat.*60. *Appian.legat.*25.] 4537 177

Rhodiis Lycios bello petentibus, Xanthii è Lyciâ in Achaiam & Romam legationem miserunt, cujus princeps erat Nicostratus. [*Polyb.legat.*60.]

Lyciis bello jam devictis, legati eorum Romam venerunt: quibus exeunte jam æstate, postquam Tiberius & Claudius Consules in expeditionem contra Istros & Agrios fuissent missi, ad Senatum datus est accessus. Ibi quum & Rhodiorum crudelitatem, & calamitatem suam enarrâssent; eò tandem Senatum adduxerunt, ut legatos Rhodum mitterent, qui significarent, inspectis commentariis quos decem legati in Asiâ fecerant repertum esse, Lycios Rhodiis à Romanis datos fuisse, non loco muneris, sed ut pro amicis & sociis eos haberent. Quod quidem multitudini (Rhodiis ob navatam Perseo in deducendâ sponsâ operam infensæ) minus probabatur; qui ad exhauriendos Rhodiorum apparatus & thesauros, Rhodios & Lycios inter se committi cupiebant. [*Id.ibid.*]

3828 Postquam Romanorum legatio Rhodum venit, tumultus inter cives & magna perturbatio est orta: quòd rebus Lyciorum jam rectè ordinatis, aliud denuo molestiarum principium sibi viderent exoriri. Lycii enim, simul ac ista à Romanis sunt declarata, seditionem iterum excitârunt; séque paratos ostenderunt omnia pati, quò legibus suis & libertati redderentur. Rhodii verò Romanos à Lyciis fuisse deceptos rati, legatum statim Lycophronem ad Senatum miserunt. Cujus legatione auditâ, Senatus responsum dare distulit. [*Id.legat.*61.& 62.]

Simon quidam ex tribu Benjamin, Templi præfectus patrocinio, cum Oniâ III Pontifice contendens, quum vincere eum non potuisset; ad 4538 176

Apollonium Thraſæi filium Cœleſyriæ & Phœniciæ præfectum ſe contulit: immenſam opum vim in Templi gazophylacio eſſe indicans, quâ non uterentur Sacerdotes, quæque in Regis poteſtatem poſſet redigi. Quod cùm Apollonius Seleuco regi renuntiâſſet; ille Heliodorum præfectum ærario Hieroſolyma miſit, qui eam pecuniam inde auferret. Ibi Onias Pontifex Heliodorum monuit, pecunias in Templo aſſervatas partim viduarum & orphanorum, partim Hyrcani Tobiæ (nepotis; de quo ad annum Mundi 3812) viri eminentiſſimi, eſſe depoſita; neque talentorum 400 argenti, & 200 auri, ſummam excedere: eámque eſſe & Templi & depoſiti religionem, ut nullo eam modo violari oporteret. Cùm verò Heliodorus neque Oniæ rationibus precibúſve, neque populi tumultuantis dolori acquieſceret; à Dei angelis percuſſus & exanimatus domum à ſuis exportatus eſt. Mox tamen Oniæ precibus ſanitati reſtitutus, ad Seleucum rediit; Templi ſanctimoniam & Dei potentiam prædicans. Habetur hiſtoria in II Maccabæorum libri capite III. & apud Joſephum in libello περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ: qui pro *Heliodoro* tamen *Apollonium* (ut & Faſtorum Siculorum ſcriptor) hîc ſubſtituit, & ſub Seleuci exitum geſta iſta fuiſſe indicat.

Quum ex conditionibus pacis Antiocho Magno datæ, obſides Romanorum arbitratu ſubinde permutandi eſſent; pro Antiocho Epiphane prioris Antiochi filio, qui Romæ tum obſes fuit, (I *Maccab.*I.11.) Demetrius præſentis regis Seleuci filius obſes ſubſtitutus eſt. [*Appian.Syriac.pag.*116.]

Simon Benjaminita, pecuniarum & patriæ ille proditor, Oniam Pontificem de civitate & gentilibus optimè meritum, calumniatus eſt, tamquam ſi ipſe Heliodorum compuliſſet, & malorum artifex extitiſſet. Cúmque eò uſque diſcordia proceſſiſſet, ut cædes à Simonis parte fierent; atque ad Simonis malitiam furor etiam Apollonii accederet: ad Seleucum regem Onias eſt profectus. [II *Maccab.*IV.1,-6.] Sed eum jam mortuum fuiſſe, antequam ab Oniâ conveniretur, Jaſonis Cyrenæi abbreviator ſubindicat: licèt id ab Oniâ effectum, ut Simon in exilium pelleretur, Euſebianum Chronicon ſignificet.

Atque ita ad Antiochi Epiphanis & Maccabaicæ Hiſtoriæ initia Aſiaticum & Ægyptiacum noſtrum Chronicon eſt perductum. Cujus continuationem, ad extremum uſque ſub Veſpaſiano Reipublicæ Judaicæ excidium, (unâ cum Novi Teſtamenti Annalibus, & Eccleſiaſtici Chronici breviario, uſque ad quarti poſt Chriſtum natum ſeculi exordium producendo) ſi divina benignitas vitam & vires dederit, deinceps adjicere nobis eſt propoſitum.

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ.

FINIS.

Index rerum præcipuarum.

A

Attalus

Sar-

Jehu

L

Rhe-

Emendanda.

Pag. 7. lin. 35. *lege*, refigens tentorium, inde p. 11. l. 32. *Rubro* profectos, in *Palæstina* sedes fixisse, tum in ipso Historiæ suæ initio, tum in libri VII. cap. 89. testatur Herodotus. [*cum Stephano Byzant. in* Ἀζωτ@.] p. 22. l. 23. Apocalypseos p. 37. l. 35. Pentateuchus p. 49. l. 1. confirmante p. 54. l. 34. succensâ Joabi segete p. 56. l. 1. areâ p. 71. l. 19. XXI. p. 83. l. 21. Nabonasari & (quem p. 88. l. 9. Censorino p. 103. l. 4. lora p. 104. l. 37. in p. 111. l. 34. *dele*, fuisse p. 114. *lin. penult.* (à Georgio Syncello, qui p. 116. l. 34. Sardibus p. 117. l. 34. jubilum versum est p. 120. l. 39. inebriatámque p. 125. l. 1. *Sol ad pedes visus esset, ter* p. 156. l. 2. hactenus p. 160. l. 3 *aliis (an altis?)* p. 177. l. 31. liquet p. 178. l. 34. excipienti p. 179. l. 12. ita p. 184. l. 10. gesta p. 187. l. 22. quemadmodum p. 195. l. 34. Inarus p. 232. l. *ult.* (sic enim p. 260. l. 34. parti p. 265. l. 18. offic. salutationis Reg. l. 21. *lib. 6.* p. 266. *lin. penult.* fideliores p. 270. l. 34. Clearcho] *Huc transferendi numeri annorum marginales*, 3644. 4354. 360. p. 296. l. 27. Regnabat p. 318. l. 20. Demaratus Corinthius p. 319. l. 41. epinicia Persepoli celebr. p. 340. l. 6. Alexandro p. 342. l. 2. Ergo p. 358. l. 9. his verò p. 360. l. 19, 20. habitaret, p. 384. l. 6. Susiis p. 400. l. 8. annos l. 17. Hieronymus p. 402. l. 25. est post p. 428. l. 24. aliquot p. 439. l. 6. consiliarios. p. 485. *lin. penult. dele numeros*, 3729. 4439. 275. p. 488. l. 35. conditione p. 537. l. 20. *dele*, ad eum p. 539. l. 15. [*Polyb. & Liv. ut supr.*] p. 550. l. 24. positum.

FINIS.